Mofu-Gudur

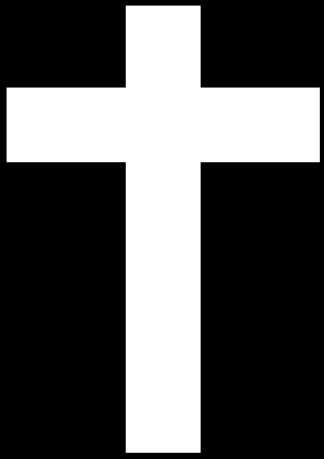

The New Testament in the Mofu-Gudur language of Cameroon:

Mejəwey-mey Mawiya

Mofu-Gudur

The New Testament in the Mofu-Gudur language of Cameroon: Mejəwey-mey Mawiya

Le Nouveau Testament en langue Mofu-Gudur (Cameroun)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mofu-Gudur

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
2b021919-36cf-59da-a35f-10c5e5548811

Contents

Matiye 1
Mark 58
Luk 94
Jaŋ 153
Sləra ŋga Ndəhay Meslərey 196
Rawma hay 250
1 Kwarinti hay 277
2 Kwarinti hay 302
Galat hay 319
Efez hay 329
Fəlepi hay 339
Kwalaws hay 346
1 Tesalawnik hay 353
2 Tesalawnik hay 359
1 Timawte 363
2 Timawte 371
Tit 376
Filemaŋw 380
Hebəre hay 382
Jak 402
1 Piyer 409
2 Piyer 417
1 Jaŋ 422
2 Jaŋ 429
3 Jaŋ 431
Jud 433
Cek ma wuzar a Jaŋ 436

Mey-maaya-mawiya masa
Matiye
ma wuzlala
Mey da ray
Mey-maaya-mawiya masa Matiye ma wuzlala

Matiye a wuzlala Mey-maaya-mawiya na, gweegwe letek ta masa Mark leŋ Luk ma wuzlalamara. Ata tabiya a wuzlalam:

- mey da ray Jaŋ-Baptis ma zəlta ndəhay ŋga mbəɗamara menjey ata
- mey da ray baptem ŋga Yesu
- mey da ray bay-malula ma wuɗey ŋga bata Yesu daa masa aŋga fa key daliyam da wuzlah-ley
- mey da ray Yesu ma zla sləra aŋga daa hwayak ŋgab Galile
- mey da ray Yesu ma daw aa berney ŋga Jeruzelem
- mey da ray meməcey ŋga Yesu da Jeruzelem
- mey da ray masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey

Matiye na, aŋga ndaw ma cakala budaw ŋga ŋgwamna ŋga Rawm. Ama Yesu a zəla ŋga səpa. Da ray ŋgene, ta', a mbəkda sləra aŋga, a daw asiya. Ara ndaw da wuzlah gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew.

Matiye a wuzlala ɗerewel aŋga na, ŋgada ndəhay Jəwif hay. A zla ɗerewel aŋga na, ta mezəley ŋga ndəhay daa səkway ŋga Yesu amba a wuzda Yesu aa daa səkway ŋga Abəraham. Aa guzley da ray mayawa ŋga Yesu. A wuɗey amba Jəwif hay a sərmara fara fara Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey, asaya, amba a sərmara ara aŋga masa ndəhay maa guzlam da ray a daa Mejəwey-mey Magurma.

Matiye ta wuzleley mey la ga masa Yesu maa guzlda. Daa fasəlawal 5 haa 7 na, ara mey masa Yesu ma wuzda da aŋgwa. Daa fasəlawal 13 mey-meŋgey hay daha ta meesərkedey hay mekele mekele da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Daa fasəlawal 24 ta 25 ara mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu daa masa ata fa səkwmara aŋga ma da vəhwa ŋga zəma bay aŋga.

Daa mezley ŋga ɗerewel e, mey mawuzlalakaya da ray Yesu daha, a ləvey: «A da zəlmara Emanəwel, anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.» (1.23) Daa mendəvey a, Matiye a wuzleley mey da ray Yesu ma ləvey: «Sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey ŋga bəla.» (28.20)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay da ray ndəhay (5.3-10)

Sləra masa Yesu ma vəldatara a gula aŋga hay ŋga key (28.19-20)

Mezley ŋga səkway ŋga Yesu Kəriste
(Luk 3.23-38)

1 *Yesu *Kəriste na, ara səkway ŋga Bay *Davit. Davit e may, a yawa daa səkway ŋga
*Abəraham. Ndəhay daa səkway ŋga Yesu Kəriste he na, a zley ta Abəraham.
2 Abəraham a na, aŋga papaŋ ŋga *Izak.
Izak may, papaŋ ŋga Jakwap.
Jakwap, papaŋ ŋga ata Juda ta məlmaha hay.
3 Juda, papaŋ ŋga ata Fares ta Zerah ma yatərwa ta ŋgwas aŋga mezəley Tamar.
Fares, papaŋ ŋga Esraŋw.
Esraŋw, papaŋ ŋga Aram.
4 Aram, papaŋ ŋga Aminadap.
Aminadap, papaŋ ŋga Naasaŋw.
Naasaŋw, papaŋ ŋga Salmaŋ.
5 Salmaŋ, papaŋ ŋga Bəwaz ma yarawa ta ŋgwas aŋga *Rahap.
Bəwaz, papaŋ ŋga Awbet ma yarawa ta ŋgwas aŋga Rut.
Awbet, papaŋ ŋga Jese.
6 Jese, papaŋ ŋga Bay Davit.
Davit e na, aŋga papaŋ ŋga Salamaŋw. Mamaha ta key ŋgwas ŋga Uri la.

1:1 1.1 Rm 1.3-4; 2Tm 2.8; Mt 20.30-31 **1:2 1.2** MC 21.2-3; 25.26; 29.32–30.24 **1:3 1.3** MC 38.29-30; Rut 4.18-22
1:5 1.5 Rahap: Jes 2.1-24; ***Rut ta Bəwaz:*** Rut 1–4 **1:6 1.6** 2Sam 11–12

7 *Salamaŋw, papaŋ ŋga Rabəwam.
Rabəwam, papaŋ ŋga Abiyah.
Abiyah, papaŋ ŋga Asaf.
8 Asaf, papaŋ ŋga Jawzafat.
Jawzafat, papaŋ ŋga Jəwaram.
Jəwaram, papaŋ ŋga Awziyas.
9 Awziyas, papaŋ ŋga Jəwatam.
Jəwatam, papaŋ ŋga Akaz.
Akaz, papaŋ ŋga Ezekiyas.
10 Ezekiyas, papaŋ ŋga Manase.
Manase, papaŋ ŋga Amaŋw.
Amaŋw, papaŋ ŋga Jawziyas.
11 Jawziyas, papaŋ ŋga ata Yekwaniya ta məlmaha hay,
a yatərwa daa masa ndəhay daa hwayak ŋga *Babilaŋw
ma həlmata *Israyel hay aa hwayak ata.
12 Fa dəɓa ha masa ata ma həlmata la a Babilaŋw a na,
Yekwaniya a yawa Salatiyel.
Salatiyel, papaŋ ŋga Zarubaabel.
13 Zarubaabel, papaŋ ŋga Abiyut.
Abiyut, papaŋ ŋga Eliyakim.
Eliyakim, papaŋ ŋga Azawr.
14 Azawr, papaŋ ŋga Sadakw.
Sadakw, papaŋ ŋga Akim.
Akim, papaŋ ŋga Eliyut.
15 Eliyut, papaŋ ŋga Eliyazar.
Eliyazar, papaŋ ŋga Mataŋ.
Mataŋ, papaŋ ŋga Jakwap.
16 *Jakwap, papaŋ ŋga *Jawzef, zel ŋga *Mari
ma yarawa Yesu ma zəlmara Kəriste, anda meləvey,
ndaw masa Bay *Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
17 Anda keɗe, dəga fa Abəraham haa kasl fa Davit na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfaɗ. Dəga fa Davit e may haa kasl ta pas masa ata ma həlmata Israyel hay a Babilaŋw na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfaɗ. Yaw, dəga ta pas a ŋgene kasl fa mayawa ŋga Kəriste na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfaɗ saya.

Mey da ray mayawa ŋga Yesu Kəriste
(Luk 2.1-7)
18 Ehe cəndamara mey da ray mayawa ŋga Yesu *Kəriste. *Mari mamaha na, ara kwakwa ŋga *Jawzef. Daa masa Jawzef ta la Mari a way aŋga daa ba araŋ na, Mari ta key hwaɗ sem ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay.
19 Jawzef, maŋgasl ŋga Mari na, ara ndaw maaya ta leŋgesl. Daa masa aa ma cənda Mari ta key ta hwaɗ sem na, a wuɗey a par hwaray fa dey ŋga ndəhay ba. Da ray ŋgene, a wulkey ŋga mbəkda kwakwa aŋga, ama a wuɗey ŋga mbəkda na, kwa ndaw a səra mey a ba.
20 Daa masa Jawzef fa wulkey da ray mey a na, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ ta', a sawa a ray a, aa guzlar daa mesəfney, a ləvar: «Jawzef, səkway ŋga *Davit, ka da zlurey ŋga la kwakwa akah Mari ba, maja a key ta hwaɗ ŋgene na, ara ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.
21 A yawa bəzey mezəle la, ka da par mezəley Yesu, maja a da ləhdata ndəhay aŋga hay daa mebərey ata hay.»
22 Cek aha keɗe cəpa ta key la anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey aŋga, ma ləvey:
23 «Nəka taw! dam-saɓara a key ta hwaɗ la manjar zel,
a da yawa bəzey mezəle.
A da zəlmara Emanəwel»,
anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.
24 Jawzef a sləkɗey daa ɗar, fa dəɓa ha a ka anda maslaŋ ŋga Bay Gazlavay ma ləvar heyey. Leŋ! a la kwakwa aŋga Mari a way,

---

1:7 1.7 1Mev 11.31–13.23 **1:8 1.8** 2Mev 13.23–21.20; 26.1 **1:9 1.9** 2Mev 26.1–28.27 **1:10 1.10** 2Mev 29.1–33.25 **1:11 1.11** 2Mev 34.1–36.21 **1:16 1.16** Lk 1.27 **1:18 1.18** Lk 1.35 **1:21 1.21** Ps 130.7; Mt 1.25; Lk 1.31; SNM 4.12 **1:23 1.23** Iz 7.14

25 ama ta cəmam cew e daa ba, haa kasl mayawa ŋga bəzey a. Jawzef a par mezəley
Yesu.

2

Mey da ray ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay

1 Yesu a yawa da Betəlehem daa hwayak ŋga *Jude, daa masa *Herawt aŋga bay
ŋga hwayak a. Fa dəɓa ŋga mayawa aŋga, ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay a
samawa ta da wurza aa berney ŋga *Jeruzelem.
2 Aa cəfɗamara, a ləvam: «Bəzey masa ata ma yamərwa ma da key bay ŋga *Jəwif
hay heyey na, aŋga dama? Ya ta hətmərwa wurzla aŋga la ma bawa ta da wurza. Anda
keɗe, ya samawa na, amba ya ragadamar.»
3 Bay Herawt ma cənda mey a keɗe na, rav aŋga a jəvey ga, asaya, ndəhay daa berney
ŋga Jeruzelem tabiya rav a jəvtar may.
4 Ta', a zəltərwa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta ndəhay
maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz, aa cəfɗata, a ləvtar: «*Kəriste, ndaw masa Gazlavay
ma wala ŋga key bay na, a da yawa dama?»
5 A mbəɗdamara, a ləvmar: «A da yawa da Betəlehem daa hwayak ŋga Jude. Ya
sərmara maja *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzleley la da ray a zleezle, a ləvey:
6 "Akwar, ndəhay da Betəlehem daa hwayak ŋga Jude na,
slala akwar aa mahura da wuzlah slala hay
mahura hay da Jude,
maja ara da slala ha ŋgene yah ma da bawa bay
ma da nəkey dey fa ndəhay aɗaw hay Israyel hay."»
7 Fa dəɓa ha, Bay Herawt a zəltərwa ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey
ta mayal a, amba aa cəfɗata wurzla ha a bawa na, ta pas wura.
8 Ta', a slərdata a Betəlehem, a ləvtar: «Diyam a Betəlehem, səpmara bəzey a ta dək-
vaw. Da masa akwar ma hətmərwa la na, ka samawa, ka wuzdamiwa, amba ya daw,
ya ragadar may.»
9 Ndəhay a ma cəndamara mey ŋga bay a cay na, ta', a diyam. Masa ata daa cəveɗ
na, a hətmar wurzla masa ma bawa ta da wurza heyey fa daw fa mey ata. Wurzla ha
fa daw fa mey fa mey, a wusey kasl aa slam masa bəzey mecəhe aŋga da hwaɗ a heyey
na, deŋ! a lecey a ray way a.
10 Masa ata ma hətmar wurzla malacakaya heyey na, aa səmam ga, ara mey ba.
11 A wusam aa slam aha, ta', a mbəzam aa way a, a hətfamar bəzey a ta mamaha
*Mari. A həlmamara, a ragadamar. Cay, ta', a pəskamata gabal ata hay, a vəlmar cek
hay ma həɗkam ba. A vəlmar ɓərey meweɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ta matəway ŋga wudez
mezey maaya, leŋ slalak mezey maaya mezəley «*mir».
12 Fa dəɓa ha, mesəfney a katar. Daa mesəfney a na, Gazlavay a kətata ŋga diyam ta
fa Bay Herawt saba. Maja ŋgene, ta', a lam cəveɗ mekele ŋga vəhey aa hwayak ata.

Ata Jawzef ta Mari a hwam aa hwayak ŋga Ejip

13 Daa masa ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ma diyam sem na, ta',
*maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney, a ləvar: «Sləkɗey, la
bəzey, hwam ta mamaha aa hwayak ŋga *Ejip. Njamawa feteɗe, haa kasl pas masa yah
ma da ləvkwar ŋga vəhwa, maja Bay *Herawt a da səpa bəzey a amba a kəɗa vagay.»
14 Masa Jawzef ma cənda mey a keɗe la na, pərta! a sləkɗey, leŋ! a la bəzey a, a
səhwam ta mamaŋ ŋga bəzey a dasi tavaɗ a ŋgene a Ejip.
15 A njamawa feteɗe haa kasl meməcey ŋga Bay Herawt. Cek aha ta key la anda
Gazlavay maa guzley ta mey *ndaw ma təla mey aŋga zleezle, ma ləvey: «Ya ta zələrwa
bəzey aɗaw daa hwayak ŋga Ejip la.»

A kəɗmata bəza hay mezəle da slala Betəlehem

16 Bay *Herawt ma səra ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ta fəcmara
sem na, mevel a car ga! Ta', a slərey ndəhay aŋga hay ŋga kəɗmata bəza hay mezəle
da Betəlehem ta bəza hay masa gweegwe ta slala ha tabiya vagay. A wuɗey ŋga kəɗey
vagay na, bəza hay masa ma yamawa təlam haa kasl fa bəza hay mevey cew. A kəɗta
bəza hay mecəhe hay a anda ŋgene na, maja aŋga ma səra mevey ŋga wurzla ma bawa
masa aŋga ma cənda da mey ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey.
17 Mekəɗey bəza hay a vagay ŋgene na, ta key la anda Jeremey, ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay, maa guzley zleezle, a ləvey:

1:25 1.25 1.21 **2:2 2.2** Lk 2.4-7; ***bay ŋga Jəwif hay:*** Mt 27.11 **2:6 2.6** Mi 5.2; Jaŋ 7.42 **2:15 2.15** Aw 11.1

18 «A cəndamara fa wudam ta gədaŋ da slala Rama,
matəway ta mewudey sləw a! a ndəvey ba.
Ara Rasel ma təway bəz aŋga hay.
Mevel aŋga a dəkey ba,
maja bəz aŋga hay a ta məcam sem.»

Mavəhwa ŋga ata Jawzef ta Mari da Ejip

19 Fa dəɓa ŋga meməcey ŋga Bay *Herawt heyey na, ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay
a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney daa hwayak ŋga *Ejip heyey,
20 a ləvar: «Sləkɗey, la bəzey, vəham ta mamaha aa hwayak ŋga *Israyel, maja ndəhay
* ma səpmara bəzey a ŋga kəɗey vagay heyey na, ta məcam sem dəɓa.»
21 Cay, Jawzef pərta! a sləkɗey, leŋ! a la bəzey, ta', a vəham ta mamaŋ ŋga bəzey a,
aa hwayak ŋga Israyel.
22 A da cənda na, Arkelawas fa zəma bay ŋga papaha Herawt daa hwayak ŋga *Jude.
Da ray ŋgene, mandərzay a kar, a zlurey ŋga njey daa hwayak a. Ta', mesəfney a kar
a Jawzef saya. Daa mesəfney a na, Gazlavay a kəta ŋga daw aa hwayak ŋga *Galile.
23 Anda keɗe, a daw a njey aa hwayak a, da slala *Nezeret. Menjey aŋga da slala ha
ŋgene na, ta key la, anda ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, ma kadamara zleezle, ma
ləvam: «A da zəlmara bəzey a na, ndaw Nezeret.»

3

Mey da ray sləra ŋga Jaŋ-Baptis
(Mark 1.1-8; Luk 3.1-18; Jaŋ 1.19-28)

1 Fa dəɓa ha, ndaw daha mezəley *Jaŋ-Baptis, a wuzwa vaw da wuzlah-ley daa
hwayak ŋga *Jude, fa wuzey mey,
2 a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, maja
gweegwe cay, bay ŋga Gazlavay a wuzwa.»
3 *Jaŋ a na, ara ndaw masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, maa
guzley da ray a, a ləvey:
«Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.»
4 Zana fa vaw ŋga Jaŋ a na, macakaya ta eŋgwec ŋga slagwama. Vaw aŋga majəwkaya
ta huteɗ. A zəmey na, ayakw ta amam da ley.
5 Ndəhay daa berney ŋga *Jeruzelem ta daa hwayak ŋga Jude tabiya, leŋ daa hwayak
hay mekele mekele gweegwe ta wayam ŋga Jurdeŋ tabiya a diyam a fa Jaŋ a,
6 a wuzdamara mebərey ata hay. Jaŋ ta', a katar *baptem daa wayam a.
7 Da wuzlah ndəhay ma diyam fa Jaŋ a amba a katar baptem na, *Fariza hay ta *Saduse
hay ga daha. A da hətatar na, fa samawa a fa vəɗa, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Hey!
akwar bəza hay ŋga kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la daa banay masa Gazlavay ma
da handərwa a ray akwar na, wa?
8 Kam cek maaya, amba ndəhay a sərmara akwar ta mbəɗdamara menjey akwar sem,
akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal.
9 Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam: "Papa ala na, ara *Abəraham, maja
ŋgene, Gazlavay a da sərfandar dey-ceceh." Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar
fara fara, Gazlavay a gwa ŋga tərdata aŋgwa hay keɗe ŋga səkway ŋga Abəraham may.

10 Zlamba maŋgakaya cay ŋga ŋgəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa. Wudez ma yey
babəza maaya ba na, a ŋgəmamara, a pamar awaw fa vəɗa.
11 Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ŋga wuzwa fara fara akwar ta mbəɗdamara
menjey akwar cay. Ama ndaw ma fənya fa sawa. Aŋga na, kwa ya wusa ŋga cəkwra
tarak da salay aŋga ba. Ndaw a na, a kakwar baptem la ta *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ
ta awaw.
12 Aŋga da gədak ta vəley mekəfey daw da har, amba a wunka bəz-daw ta cekwesl
e. Bəz-daw na, a da həla a wudeɗ. Ama cekwesl e na, a da gəɗar awaw a ray a, awaw
masa ma məcey ba ŋga sərmataw.»

---

* **2:18 2.18** Jer 31.15-16 **2:20 2.20** ndəhay: Bay Herawt ta madərlam aŋga hay **2:23 2.23** Lk 1.26; 2.39, 51; Jaŋ 1.46 **3:2 3.2** 4.17; Lk 3.3 **3:3 3.3** Iz 40.3 **3:4 3.4** 2Bay 1.8 **3:7 3.7** bəza hay ŋga kucesl hay: 12.34; 23.33; ***banay:*** 24.15-25, 37-39 **3:9 3.9** Lk 1.54-55; Jaŋ 8.39; Rm 2.28-29; 4.12 **3:10 3.10** 7.19 **3:11 3.11** Lk 3.16 **3:12 3.12** Jer 13.24; Mt 13.30

Mey da ray baptem ŋga Yesu
(Mark 1.9-11; Luk 3.21, 22)
13 Fa dəɓa ha, Yesu a sawa daa hwayak ŋga *Galile, a daw aa wayam ŋga Jurdeŋ fa
*Jaŋ, amba Jaŋ a kar *baptem.
14 Ama Jaŋ a wuɗey ŋga kar baptem e ba, a ləvar: «Am! Anja ma da daw fa kah,
amba ka kaya baptem na, yah jak, ba diya? Kaa, ka fa sawa fa yah jak na, kwara?»
15 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ama wure keɗe na, təɓa ŋga kaya baptem, amba ya
kakwa sləra ŋga Gazlavay masa aa maa cəfɗa tabiya ŋga key.» Ta', Jaŋ a, a təɓa ŋga
kar baptem e.
16 Masa Yesu ma hətey baptem cay fa bawa daa yam na, wure ŋgene, slam da vaɗ
bəɗaŋ! a wurey. A da nəkey dey na, *Mesəfney ŋga Gazlavay fa pawa salay da vaɗ,
anda makurgwadakw. Cəkwam! a njey a ray a.
17 Asaya, ɗay fa cənwa da gazlavay da vaɗ, a ləvey: «Keɗe he, ara Bəzey aɗaw, masa
yah ma wuɗa kalah. Ya faa səmey ga da ray a.»

4

Bay-malula a wuɗey ŋga bata Yesu
(Mark 1.12, 13; Luk 4.1-13)
1 Fa dəɓa ha, *Mesəfney ŋga Gazlavay a handa Yesu a wuzlah-ley amba *Sataŋ, bay-
malula, a jada ŋga bata.
2 Kwa Yesu ta zəmey cek daa ba, ɗar kwakwar məfaɗ, taa vaɗ, taa pas. Fa dəɓa ha,
may a car dəɓa.
3 Ta', bay-malula a daw a cakay a ŋga bata, aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga
Gazlavay na, tərdata aŋgwa hay keɗe ŋga ɗaf taw!»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
"Ndaw na, a njey ta cek mezəmey daada ba, ama ta mey cəpa masa ma bawa da mey
Gazlavay."»
5 Cay, bay-malula ha ta', a handa a *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. A təpda aa ray
ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay,
6 a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga Gazlavay na, jəvey a hwayak, maja Mey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya a ləvey:
"Gazlavay a da ka amba a slərwa maslaŋ aŋga hay,
a sləwmaka la a har ata
amba salay akah a gurzey fa aŋgwa ba."»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey saya: "Ka da
jada Bay Gazlavay akah ba."»
8 Fa dəɓa ha, bay-malula ha, a handa saya, a təpda aa ray ŋga aŋgwa maazəma, a
wuzdara hwayak hay da bəla cəpa ta zleley hay cəpa da hwaɗ a, aa guzlar,
9 a ləvar: «Da kah ma ragadaya la, kah ma dərya daŋgay la na, hwayak hay a ta zleley
hay cəpa da hwaɗ a keɗe na, ya vəldatakawa la.»
10 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Sataŋ, hway la feɗe! Mbəkdaya maja Mey ŋga
Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey: "Ka da ragadar na, si ŋgada Bay Gazlavay akah gway.
Dərar daŋgay ŋgada Bay Gazlavay pal taava aŋga."»
11 Daa ŋgene, bay-malula ha, mbak! a mbəkda Yesu. Ta', maslaŋ hay ŋga Bay
Gazlavay da vaɗ a samawa a cakay a, a jənmara, a vəlmar cek mezəmey.

Yesu a zlar sləra aŋga daa hwayak ŋga Galile
12 Menjey nekəɗey na, ta', a kərzamara *Jaŋ-Baptis, a mbəzdamara aa fərsəne. Masa
Yesu ma cənda ata ma kərzamara Jaŋ-Baptis sem na, a sləkɗey, a vəhey aa hwayak ŋga
*Galile.
13 Ta njey da slala *Nezeret daa ba, ama a daw a njey a Kapernayum. Kapernayum
na, ara slala da mey dəhwa ŋga Galile, masa daa hwayak ŋga səkway ŋga Zabulaŋw ta
ŋga Naftali.
14 Anda keɗe, cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, maa
guzley zleezle, ma ləvey:
15 «Ndəhay daa hwayak ŋga səkway ŋga Zabulaŋw
ta ŋga Naftali,

3:15 3.15 5.17; 28.19 **3:16 3.16** Iz 63.19; Ez 1.1-3; Jaŋ 1.51; SNM 7.56; CWJ 4.1; 19.11 **3:17 3.17** Iz 42.1; Ps 2.7; Mt 12.18; 17.5 **4:1 4.1** Heb 2.18; 4.15 **4:2 4.2** Mab 34.28; Mt 6.16-17 **4:4 4.4** Mew 8.3 **4:6 4.6** Ps 91.11-12 **4:7 4.7** Mew 6.16 **4:8 4.8** 5.1 **4:10 4.10** Mew 6.13; 5.9 **4:12 4.12** 14.3 **4:13 4.13** Jaŋ 2.12 **4:14 4.14-16** Iz 8.23–9.1

hwayak hay masa gweegwe ta dəhwa ŋga Galile,
ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ,
hwayak ŋga Galile masa ndəhay Jəwif hay ba hay
ma ɲjam da hwaɗ a,
16 ndəhay a, ata daa ləvaŋ,
ama a hətmar meweɗey mahura la.
Ata masa anda ndəhay maməctakaya,
ama slam a weɗey la a ray ata.»
17 Masa Yesu ma daw a Kapernayum a na, ara daa ŋgene, aŋga ma zlar mewuzey mey, a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar da bəla, maja gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga.»

Yesu a zəlwa gula hay məfaɗ ŋgeeme
(Mark 1.16-20; Luk 5.1-11)
18 Pas pal daha, Yesu fa pəkey da mey dəhwa ŋga *Galile. Ta', a hətey məlmaŋ hay cew daha, ara ndəhay ma kərza ewet. Ata *Simaŋw masa ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre, fa kərzam ewet ta *tabaw daa dəhwa ha.
19 Yesu ta', a zəltərwa, a ləvtar: «Samawa asi aɗaw. Akwar na, ndəhay ma kərza ewet, ama dəga wure keɗe ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma zəlwa ndəhay aa cəveɗ ŋga Gazlavay.»
20 Wure ŋgene, mbak! a mbəkdamata tabaw ata hay, ta', a diyam asi Yesu.
21 Yesu a ŋgəchey nekəɗey fa mey na, a hətey məlmaŋ hay cew mekele saya, ara ata *Jak ta məlmaha *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede. Ata manjatakaya daa kwambiwal ta papa ata Zebede, fa ɗiymata tabaw ata hay. Yesu ta', a zəlta ata Jak ta Jaŋ ŋga diyam asiya.
22 Wure ŋgene, mbak! a mbəkdamara kwambiwal leŋ papa ata, ta', a diyam asi Yesu.

Yesu a wuzey mey ta a mbəley masa-macay hay
(Mark 1.39; Luk 4.44; 6.17-19)
23 Yesu fa pəkta slala hay cəpa daa hwayak ŋga *Galile, faa sərkadata ndəhay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa leŋ ndəhay maahəlɓatakaya hay tabiya.
24 Ndəhay tabiya daa hwayak ŋga Siri a cəndamara mey da ray a. Anda keɗe, a handamar ndəhay ga daa macay hay mekele mekele, siya hay masa vaw fa catar kalah, siya hay masa malula da ray, siya hay masa ta cek da ray fa ɓərzlam, leŋ masa maahəlɓatakaya hay. Ta', Yesu a mbəldata.
25 Ndəhay ga fa diyam asiya. Ndəhay a na, a samawa daa hwayak ŋga Galile, daa hwayak mezəley Berney-Hay-Kuraw, daa berney ŋga *Jeruzelem, daa hwayak ŋga *Jude, leŋ daa hwayak ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ.

5

Yesu a wuzey mey da aŋgwa
1 Masa Yesu ma hətatar ndəhay ga fa diyam asiya na, ta', a təpey a aŋgwa, cəkwam! a njey ta njey. Gula aŋga hay a diyam, a kusam a cakay a.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndəhay
(Luk 6.20-23)
2 Yesu a zlar ŋgaa sərkadata, a ləvtar:
3 «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma ləvam
mbalay Gazlavay, ba na, ata cek hay ŋga tede.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata na,
maja ata ma təɓmara
amba Gazlavay a wey da ray ata fara fara.
4 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa ta matəway daa dey,
maja ata na, ara Gazlavay ma da dəktar mevel.
5 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay meekweɗ-mey,
maja ata na, a da hətam slam menjey
anda Gazlavay ma ləvtar a da vəldatara.
6 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma wuɗam

4:16 4.16 Lk 1.79 **4:17 4.17** 3.2; 4.23; 6.10; 10.7 **4:20 4.20, 22** 8.21-22 **4:23 4.23** 9.35; 4.17 **5:1 5.1** 4.8; 14.23; 15.29; 17.1; 28.16 **5:1 5.1–7.29** Lk 6.20-49 **5:3 5.3** Iz 57.15; 61.1 **5:4 5.4** Ps 126.5 **5:5 5.5** Ps 37.11

ŋga key cek ma mbafar a Gazlavay ta mevel ata cəpa,
maja ata na, Gazlavay a, a pata la aa wiya.
7 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma səram dey-ceceh fa ndəhay,
maja ata na, Gazlavay a sərfatar dey-ceceh la may.
8 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma səpmara mey ŋga Gazlavay ta mevel pal,
maja ata na, a hətmar Gazlavay la ta dey ata.
9 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay,
maja ata na, Gazlavay a da zəlta bəz aŋga hay.
10 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa ndəhay ma sərdamata banay
maja ata ma kam cek ma mbafar a Gazlavay.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata na,
maja Bay Gazlavay fa wey da ray ata.
11 «Da ndəhay fa cəɗmakwar, fa sərdamakwar banay, asaya, fa mbərzlam a ray akwar
maja akwar ndəhay aɗaw hay na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar.
12 Ta sərdamata banay ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle la, ba diya? Yaw,
da anda keɗe na, maaməlkam, njam ta meesəmey ga ara mey ba, maja ara Gazlavay
ma da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar maaya maaya da vaɗ.»

Mey da ray manda ta slam-meweɗey
(Mark 9.50; Luk 14.34, 35)

13 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay saya: «Da bəla keɗe, akwar na, anda manda. Da
mecərey ŋga manda ha daa saba na, ka da sərmara ara manda na, kwara? Da mecərey
ŋga manda ha daa saba na, aŋga maaya saba, a kwiydamara aa papalah saw, ndəhay
a hərpamara.
14 «Asaya, akwar na, ndəhay ma waɗa bəla. Da berney aa daa ray ŋga aŋgwa na, a
ɓey fa dey ŋga ndəhay la daw?
15 Yaw, ndaw a gəɗey awaw aa petərla, a pa asi maŋgayak ba, si a pa aa slam mepey
petərla amba a waɗatar dey ŋgada ndəhay daa way a tabiya.
16 Anda keɗe, si ka waɗam fa dey ŋga ndəhay tabiya, amba a hətmar sləra akwar
maaya, a həslmar ray a Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ.»

Mey da ray kwakwas ŋga Mawiz

17 «*Kwakwas ŋga Mawiz ta meesərkedey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay
na, ka wulkam, ya sawa ŋga nəsa daw? Ara kəne ba. Ama ya sawa na, amba ya
wuzdakwara mabara ŋga mey da ray a.
18 Ya fa ləvkwar fara fara, kwakwas ŋga Mawiz a, kwa kuset kəɗey, fa daa zəɗey daa
ba səlak, haa kasl slam da vaɗ ta slam da hwayak ma ndəvam. Kwakwas ŋga Mawiz fa
daa zəɗey daa ba, haa kasl ta pas masa sləra ŋga kwakwas a ma ndəvey cay cəpa.
19 Anda keɗe, da ndaw ta zləɓey mey la, kwa kuset kəɗey daa kwakwas a, asaya, da
taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara anda aa ma zləɓa ha na, ndaw aha a da tərey
ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. Ama da ndaw ta
nar ray la ŋgada kwakwas a cəpa, asaya, da taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara kəne
na, ndaw aha a da tərey mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
20 Ya fa ləvkwar fara fara, akwar fa da ndəkwam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma
wey da ray ata na, daa ba, si ka kam cek ma mbafar a Gazlavay ma fəna *Fariza hay
leŋ ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz.»

Mey da ray mecey-mevel

21 Yesu aa sərkadata gula aŋga hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Akwar ma
cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara ŋgada dede aləkwa hay zleezle la, ba
diya? Mey a, a ləvey: "Ka da kəɗey ndaw vagay ba. Kwa waawa ma kəɗey ndaw vagay
na, a kamar sariya la."

5:7 5.7 18.33; Jak 2.13 **5:8 5.8** Ps 24.3-5 **5:9 5.9** Heb 12.14 **5:10 5.10** 1Pi 3.14 **5:11 5.11** 10.22; Lk 6.22 **5:12 5.12** 2Mev 36.16; Mt 23.30; Lk 6.23; SNM 7.52; Heb 11.32-38; Jak 5.10 **5:13 5.13** Mk 9.50 **5:15 5.15** Mk 4.21; Lk 8.16 **5:16 5.16** Ef 5.8; Fəl 2.15; 1Pi 2.12 **5:17 5.17** 3.15; 7.12; 22.40; Rm 3.31 **5:18 5.18-19** Jak 2.10 **5:21 5.21** Mab 20.13; Lev 24.17

22 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma cey mevel a ray məlmaha * na,
Gazlavay a kar sariya la. Kwa waawa ma ləvar a məlmaha: “Kah manjar leŋgesl”
na, a handamara ndaw a la fa mey ŋga ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Israyel
hay. Asaya, kwa waawa ma ləvar a məlmaha: “Kah marəzlkaya” na, ŋgene, mak ŋga
mbəzda aa vəgeď ŋga awaw magaza.
23 «Yaw, da ka fa daw aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba ka vəlar cek a
Gazlavay, daa ŋgene, ka sərfada, məlmakw fa cey mevel da ray akah na,
24 ŋgene, mbəkda cek akah ha a cakay slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay a, daw fa
məlmakw a, cəmamawa ďay ta aŋga la ďagay, wara ka vəhwa, ka vəlda cek akah ŋgada
Gazlavay.
25 «Da ndaw a wudka, fa handaka aa sariya na, wusey vaw, ďiymara mey akwar ta
ndaw aha daa cəveď. Da daa ba na, a da vəldaka a har ndaw ma ka sariya. Ndaw ma
ka sariya ha, a da vəldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da kəzlamaka aa fərsəne.
26 Ya fa ləvka fara fara, ka fa da bawa daa fərsəne he daa ba səlak, si kah ma pəla
dəvaz a la tabiya ndav.»

Mey da ray meley-vaw saw

27 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzlda la, a ləvey: “Ka da ley vaw
saw da palah ba.”
28 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa maa həmey ŋgwas ŋga ndaw daa
mevel aŋga ŋga ney ta aŋga na, ŋgene anda ndaw aha ta lam vaw sem ta ŋgwas aha.
29 Da dey akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek hay maaya ba na, wuzlka dey a,
hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama mezəvey ŋga vaw akah pal meezəďey da ray vaw akah
tabiya ma da kəzley aa vəgeď ŋga awaw magaza.
30 Asaya, da har akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek maaya ba na, ďəsla har a,
hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama mezəvey ŋga vaw akah pal meezəďey da ray vaw akah
tabiya ma da mbəzey aa vəgeď ŋga awaw magaza.»

Mey da ray meƀəley ŋgwas
(Matiye 19.9; Mark 10.11, 12; Luk 16.18)

31 «Mey mekele daha saya, a ləvey: “Kwa waawa ma ƀəla ŋgwas aŋga na, si a vəlar
ďerewel ŋga wuzda aŋga ma ƀəla sem.”
32 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya: Ndaw a da ƀəla ŋgwas aŋga ba, si da ŋgwas aha
ta ley vaw la da palah kwa. Da ndaw a ƀəla, fa dəƀa ha ŋgwas aha a ley zel mekele
na, a key ŋgene, a tərda ŋgwas aha ŋga ŋgwas meley-vaw saw da palah. Asaya, ndaw
ma la ŋgwas masa zel e ma ƀəla ŋgene na, aŋga anda ndaw ma ley vaw saw da palah
may.»

Mey da ray membeďey

33 «Asaya, akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara ŋgada dede
aləkwa hay la, a ləvey: “Ka da mbaďam ŋga tede ba. Da akwar ma mbaďam sem
na, si ka kamara cek aha fara fara ta mezəley ŋga Bay Gazlavay.”
34 Ama yah na, ya fa ləvkwar, kwa ka da mbaďam ba səlak, kwa ta slam da vaď ka da
mbaďam ba, maja ara slam-menjey ŋga Gazlavay.
35 Kwa ta slam da hwayak ka da mbaďam ba, maja ara slam-mepey-salay ŋga Gazlavay.
Kwa ta *Jeruzelem ka da mbaďam ba, maja ara berney ŋga Gazlavay Mawaca-waca.
36 Asaya, kwa ta ray akwar hay ka da mbaďam ba, maja ka gwamara ŋga tərdamara
kwa eŋgwec ŋga ray akwar matara pal ŋga mabara ba.
37 Da mey a ara aŋga na, ləvam: “Ahaw, ara aŋga!” Da ara aŋga ba na, ləvam: “Kay,
ara aŋga ba!” Da ka ləvam mey wal na, ŋgene mey a, a bawa ta fa *Sataŋ, bay-malula.»

Mey da ray mepəley cəhwal
(Luk 6.29, 30)

38 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a ləvey:
“Da ndaw a wuzlkakawa dey na, wuzlkara ŋga aŋga may. Da ndaw a pəlŋgwakawa
sler na, pəlŋgwara ŋga aŋga may.”

---

* **5:22 5.22** məlmaha: Məlmaha a wuďey ŋga ləvey ara məlmaŋ ŋga səkway ba, ama ara məlmaŋ daa mey ŋga Gazlavay. **5:22 5.22** 1Jŋ 3.15 **5:24 5.24** 6.14-15 **5:25 5.25-26** Lk 12.58-59 **5:26 5.26** 18.34 **5:27 5.27** Mab 20.14 **5:28 5.28** Jəw 31.1; 2Pi 2.14 **5:29 5.29-30** 18.8-9; Mk 9.43-47 **5:31 5.31** Mew 24.1; Mt 19.7; Mk 10.3-4 **5:32 5.32** 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11 **5:33 5.33** Lev 19.12; Mesl 30.3 **5:33 5.33-37** 23.16-22; Jak 5.12 **5:34 5.34-35** Iz 66.1; SNM 7.49 **5:35 5.35** Ps 48.3 **5:37 5.37** 2Kwr 1.17-19 **5:38 5.38** Mab 21.24

39 Ama yah na, ya fa ləvkwar, akwar na, ka da pəlam cəhwal ba. Da ndaw a kəɗka a
cakay baazlam ŋga zəmay na, mbəɗdara dey ŋga gula saya.
40 Da ndaw a wudka amba a təɓa ɗeŋ-kece akah na, gərda ŋga təɓa dawura akah
saya.
41 Da ndaw a təkaka ɗay ŋga ley cek dadakw kəlemeeter pal na, handara a key
kəlemeeter cew.
42 Da ndaw aa cəfɗafaka cek na, vəlar. Asaya, da ndaw a dedəɗey cek na, kwa ka daa
zləka ba.»

Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay
(Luk 6.27, 28, 32-36)

43 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam mekele, a ləvey:
“Wuɗa jam akah, masa-gəra akah na, ka da pey dey a ray a ba.”
44 Ama yah na, ya fa ləvkwar: wuɗmata masa-gəra akwar hay, dəram daŋgay a
Gazlavay amba a pəstar mey a ndəhay ma sərdamakwar banay.
45 Anda keɗe, a da wuzwa akwar na, bəza hay ŋga Papaŋ Bay Gazlavay da vaɗ, maja
aŋga na, fa waɗarawa pas a ray ndəhay maaya ta maaya ba hay, asaya, fa parawa var
ŋgada ndəhay ma namar ray ta ŋgada ndəhay ma namar ray ba tabiya.
46 Da ka wuɗam ndəhay ma wuɗmakwar daada gway na, Gazlavay a da pəlkwara
mawurɓay ŋga sləra akwar na, maja me? Kwa ma cakala budaw hay na, fa kamara
kəne may, ba diya?
47 Da ka cam har ŋgada səkway akwar hay gway na, ka ta kam sləra maaya ma fəna
maamandaw la daw? Kwa ndəhay ma sərmara Bay Gazlavay ba na, fa kamara kəne
may, ba diya?
48 Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ, aŋga maaya kalah, a wuɗta ndəhay tabiya.
Təram ndəhay maaya kalah anda aŋga.»

6

Mey da ray mejəney masa-viya hay

1 Yesu aa sərkadata gula aŋga hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Wam vaw fa
sləra masa akwar ma kamara ŋgada Gazlavay. Ka da kamara ta mezlepey fa mey ŋga
ndəhay ba. Maja da ka kamara amba a hətmakwar na, Papakw akwar masa da vaɗ na,
fa da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar a daa ba.
2 «Yaw, da ka vəlam dala a ndəhay masa-viya hay na, ka da wudam ta wudey anda
ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, fa kamara kəne daa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay leŋ daa mepəkey ata hay, amba ndəhay aa həmdamata. Ya fa ləvkwar fara
fara, meehəmey a ŋgene na, ara mawurɓay ŋga sləra ata.
3 Ama kah, da ka fa vəley dala a masa-viya hay na, vəlda ta mayal a, amba ndəhay a
sərmara ba.
4 Anda keɗe, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar cek masa kah ma vəlda na, ara aŋga
ma da pəlkawa mawurɓay akah.»

Mey da ray medərey-daŋgay
(Luk 11.2-4)

5 «Yaw, da akwar fa dəram daŋgay na, ka da kamara anda ndəhay masa ta neneh cew
ba. Ata na, a wuɗam melecey ŋga dərey daŋgay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
leŋ da mey-cəveɗ hay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ya fa ləvkwar fara fara, taa
həmdamata cay, meehəmey a ŋgene na, ara mawurɓay ata.
6 Ama kah, da masa ka fa da dərey daŋgay na, daw a ver akah, gərca mey-slam, dərar
daŋgay a Papakw Bay Gazlavay feteɗe, daa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba. Anda
keɗe, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta meɓey ŋgene na, ara
aŋga ma da pəlkawa mawurɓay ŋga sləra akah.
7 «Da akwar fa dəram daŋgay na, ka da ɗulam mey ga anda ma ta kuley hay ba. Ata
a wulkam na, Bay Gazlavay a cəndatara mey ata meɗuley ga ŋgene la.
8 Ka da kam anda ata ba, maja Papakw akwar Bay Gazlavay na, ta səra cek masa
akwar ma daa cəfɗafamara sem.
9 Da akwar fa dəram daŋgay na, ləvam:
“Papa ala Bay Gazlavay da vaɗ,

5:39 5.39 Rm 12.17 **5:40 5.40** 1Kwr 6.7; Heb 10.34 **5:43 5.43** Lev 19.18; Mt 22.39; Mk 12.31; Lk 10.27 **5:44 5.44** Mab 23.4-5; Rm 12.20; 1Pi 2.20-23; ***mepəsey-mey:*** Lk 6.28; 23.34; SNM 7.60; Rm 12.14; 1Kwr 4.12; 1Pi 3.9 **5:45 5.45** Ef 5.1 **5:48 5.48** Lev 19.2 **6:1 6.1** 23.5 **6:8 6.8** 6.32; Lk 12.30

anja ndəhay tabiya ŋga namaka ray maja kah na,
Bay Gazlavay pal.
10 Anja bay akah ŋga wuzwa.
Ka amba ya namaka ray da bəla keɗe
anda ata ma namaka ray da vaɗ.
11 Vəlndar cek mezəmey ŋga wusndar tasana.
12 Mbəkdandara mebərey ala
anda ala ma mbəkdamatara mebərey
ŋga ndəhay ma kamandar cek maaya ba.
13 Jəɗndar amba cek a batandar ŋga key mebərey ba.
Badandərwa dasi har ŋga bay-malula.”
[Ahaw, ara kah Bay Gazlavay ta gədaŋ,
ma wey da ray cek hay tabiya.
Ara kah masa ndəhay ma həslmaka ray ŋga sərmataw.
Amen.]
14 «Sərmara, da akwar fa mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ma kamakwar mebərey na, ŋgene, Papakw akwar masa da vaɗ a mbəkdakwara mebərey akwar la may.
15 Ama da ka mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ba na, ŋgene, Bay Gazlavay Papakw akwar a mbəkdakwara mebərey akwar daa ba may.»

Mey da ray mekey daliyam

16 Yesu a ləvtar saya: «Masa akwar fa kam *daliyam na, ka da ndərɓam dey anda ndəhay masa ta neneh cew ma kamara ba. Ata na, a ndərɓam dey amba ndəhay tabiya a sərmara ata fa kam daliyam. Ya fa ləvkwar fara fara, taa həmdamata cay, meehəmey a ŋgene na, ara mawurɓay ŋga sləra ata.
17 Ama kah, da masa ka fa key daliyam na, pəra dey akah, njəra ray akah,
18 amba ndəhay a sərmara ka fa key daliyam ba. Ama, ma səra na, si Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta meɓey ŋgene, a pəlkawa mawurɓay ŋga sləra akah la.»

Mey da ray meɓəcey zleley da gazlavay da vaɗ
(Luk 12.33, 34)

19 «Ka da səpam ŋga ɓəcey zleley da bəla keɗe ba, maja kwa mətal, da daa ba, maaca a gwa ŋga zəma. Kwa mayal hay a gwamara ŋga slənmara way ŋga lalamara.
20 Ama səpam ŋga ɓəcey na, zleley masa da vaɗ, maja feteɗe na, mətal, da daa ba, maaca a gwa ŋga zəma ba. Kwa mayal hay a gwamara ŋga mbəzam feteɗe, ŋga lalamara ba.
21 Ya ləvey anda keɗe maja daa slam masa zleley akah aa da hwaɗ a na, mevel akah may aa feteɗe.»

Mey da ray meweɗey masa fara fara
(Luk 11.34-36)

22 «Bəz ŋga dey na, aŋga anda petərla ŋgada vaw tabiya. Da bəz ŋga dey akah aŋga maaya maaya na, ŋgene vaw akah cəpa aa daa slam-meweɗey.
23 Ama, da bəz ŋga dey akah maaya ba na, ŋgene, vaw akah cəpa aa daa ləvaŋ. Da meweɗey da ray akah fara fara daa ba na, ŋgene, kah daa ləvaŋ ɓək-ɓek.»

Mey da ray mesəpey Gazlavay, da daa ba, zleley
(Luk 16.13; 12.22-31)

24 Yesu a ləvtar saya: «Ndaw pal a gwa ŋga key madərlam ŋga bay hay cew ba. Da ta key la kəne na, a da wuɗa bay laŋgar ma fəna bay laŋgar, da daa ba, a da nar ray ŋgada bay laŋgar, a rəsa bay laŋgar. Ka gwamara ŋga səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete daa slam a ba.
25 «Maja ŋgene, ya fa ləvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həɓey da ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar a da həɓey da ray zana ŋga kəzley fa vaw akwar ba. Yaw, cek mezəmey na, a fəna heter akwar daw? Asaya, zana na, a fəna vaw akwar daw?

6:9 6.9 Ez 36.23 **6:10 6.10** 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mk 3.35; 14.36; Lk 22.42; Jaŋ 4.34; 6.38-40; SNM 21.14 **6:11 6.11** 6.24-34 **6:12 6.12** 6.15 **6:13 6.13** 10.16-25; 24.3-28; Jak 1.12-15; Jaŋ 17.15; 2Tes 3.3; 2Tm 4.18 **6:14 6.14-15** 5.24; Lk 6.37; Ef 4.32 **6:15 6.15** 18.35 **6:16 6.16-17** Iz 58.5; Mt 4.2; 9.14-15; 17.21; Mk 2.18; 9.29; Lk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; SNM 13.2-3; 14.23; 2Kwr 6.5; 11.27 **6:19 6.19** Jak 5.2-3 **6:20 6.20** 19.21; Mk 10.21; Lk 12.33 **6:24 6.24-34** 6.11 **6:25 6.25** Fəl 4.6; 1Pi 5.7

26 «Wulkam da ray ɗiyaŋ hay taw: fa sləkam daa ba, fa ŋgəmam daw daa ba, fa ɓəcam kwa meeme a wudeɗ daa ba, ama Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ fa vəltar
cek mezəmey cəŋga. Kaa akwar na, ka fənmata ɗiyaŋ hay, ba daw?
27 Ndaw da wuzlah akwar ma gwa ŋga pey kwa ɗar pal a ray ɗar aŋga da bəla ta
mewulkey aŋga na, wa?
28 «Kaa, ka wulkam ga da ray zana na, maja me? Nəkmara meefekwey hay da ley
cey! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a cam zana ba,
29 ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamaŋw zleezle ta zleley ga ta gwa ŋga kəzley zana
ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba.
30 Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a, a wewurey.
Da Gazlavay fa key cek maaya ŋgada kusaf masa awaw ma da wawura anda keɗe na,
Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ŋgene daa ba daw? Akwar masa ma pamara
Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara ba ŋgene, sərmara Gazlavay a kəzlakwar zana la
ma fəna meefekwey hay a.
31 «Da ray ŋgene, ka da wulkam ga ba. Da ka ləvam: "Ya da zəmam me? Ya da sam
me? Ya da kəzlam fa vaw me?" na, ka da wulkam kəne ba,
32 maja ma səpam cek hay a ŋgene na, ara ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Asaya,
cek hay masa akwar ma wuɗam cəpa ha na, Papakw akwar da vaɗ ta səra sem.
33 Səpam teseɗ na, Gazlavay ŋga wey da ray akwar, asaya, kam cek anda aŋga ma
wuɗey. Fa dəɓa ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la cəpa.
34 Ya fa ləvkwar dəɓa, ka da wulkam ga fa cek ma da key mandaw ba, maja mewulkey
ŋga mandaw na, aŋga wal. Mewulkey fa ɗar pal na, a wusa ŋgada ɗar a.»

7

Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay
(Luk 6.37, 38, 41, 42)

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam, "Anja
manaŋ ŋgaa zəɗey maja mebərey aŋga" na, kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa
zəɗdakwar maja mebərey akwar kəne may.
2 Ya fa ləvkwar, Bay Gazlavay a daa zəɗdakwar daa sariya anda akwar ma wuɗam
manaŋ na, ŋgaa zəɗey ŋgene may. Asaya, a da ɗəsla mey da ray akwar anda akwar
ma ɗəslmara mey da ray ndəhay mekele may.
3 «Ka nəkey dey fa guzer daa dey ŋga məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey
akah na, ka wulkey da ray a ba na, maja me?
4 Ka gwa ŋga ləvar ŋgada məlmakw, "Dagay, ya lakawa guzer daa dey akah la", anja
hwadam mahura daa dey akah daha gway na, kwara?
5 Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la ɗagay, amba ka hətar
dey njəɗ-njeɗ ŋga ley guzer daa dey ŋga məlmakw.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma rəsmara Gazlavay

6 «Cek hay maaya masa ŋgada Gazlavay na, ka da vəldamatara ŋgada gədey hay ba,
maja a da tatərmawa a ray akwar. Asaya, ka da kəzlamata bersle akwar hay maaya asi
salay ŋga vetem hay ba, maja a da mbərzlamata ta salay.»

Meecəfɗey cek fa Bay Gazlavay
(Luk 11.9-13)

7 «Cacəfɗam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara la. Səpam cek fa Gazlavay, ka hətam
la. Zəlam fa mey-mbew, a wurkwara la,
8 maja kwa waawa maa cəfɗafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma səpey cek fa vəɗa
na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbew na, a wurara la.
9 Da bəzey akah aa cəfɗafaka makala na, ka vəlar aŋgwa la daw?
10 Asaya, da aa cəfɗafaka ewet na, ka vəlar zezekw la daw?
11 Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara ŋga vəley cek maaya ŋgada bəz
akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ a vəltar cek
maaya ŋgada ndəhay masa maa cəfɗafamara ba na, kwara?
12 «Anda keɗe, kamatar cek maaya a ndəhay anda akwar ma wuɗam a kamakwara
kəne may. Keɗe he ara mey masa *kwakwas ŋga Mawiz leŋ ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay maa sərkadamara.»

6:26 6.26 10.29-31; Lk 12.6-7 **6:29 6.29** 1Bay 10 **6:30 6.30-31** 14.31 **6:32 6.32** 6.8 **6:33 6.33** 1Bay 3.11-14; Ps 37.4-5 **6:34 6.34** Mab 16.4, 19-20 **7:1 7.1** Jak 4.11-12; 1Kwr 4.5 **7:2 7.2** Mk 4.24; Rm 2.1; 14.10-12 **7:7 7.7** Jer 29.12-14; Mt 18.19; 21.22; Mk 11.24; Jaŋ 14.13-14; 15.7; 16.24; Jak 1.5; 1Jŋ 5.14-15 **7:11 7.11** Jak 1.17 **7:12 7.12** 5.17; Rm 13.8-10; Gal 5.14

Mey-meŋgey ta mey-mbew hay cew
(Luk 13.24)
13 «Səpam ŋga mbəzey na, ta daa mey-mbew meeŋgəlez e, maja mey-mbew maabaŋ
a na, ara cəveɗ meezəɗey ndaw. Ma daw taa cəveɗ e na, aŋga ta banay daa ba. Ndəhay
ga fa diyam ta da hwaɗ a.
14 Ama mey-mbew ŋga cəveɗ ma hendey ndaw aa heter mawiya na, ara mey-mbew
meeŋgəlez e. Ma daw ta hwaɗ a na, aŋga ta banay. Ndəhay ma hətam ŋga daw ta da
hwaɗ a na, ga daa ba.»

Ŋga sərey ndəhay maaya ta maaya ba hay na, kwara?
(Luk 6.43, 44)
15 «Wam vaw fa ndəhay ma pamata ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. A
da samawa fa akwar na, ta meney ray zəkwaɓ zəkwaɓ anda təɓaŋ hay, ama a da kam
həma na, anda gədey-ley hay.
16 Ka da sərmata na, ta fa sləra ata hay maaya ba. Nəka, ndaw a gwa ŋga ŋgəley
maŋgwara fa hatak-daw la daw? Da daa ba, ndaw a gwa ŋga ŋgəley gudav fa manjaraf
la daw?
17 Wudez maɗaɗakaya guɗaf! guɗaf! na, a yey babəza maaya maaya may. Wudez
masa fa ɓetey ta ɓetey na, a yey babəza maaya ba may.
18 Anda keɗe, wudez makuɗfafar a na, a yey babəza maaya ba na, daa ba. Yaw, wudez
masa fa ɓetey ta ɓetey may, a yey babəza maaya na, daa ba.
19 Wudez ma yey babəza maaya ba na, a ɗəslmara, a pamar awaw fa vəɗa.
20 Ara anda keɗe, ka da sərmata ndəhay ma pamata ray ata ŋga ndəhay ma təla mey
ŋga Gazlavay na, ta fa sləra ata hay maaya ba may.»

Mey da ray sariya ŋga Gazlavay
(Luk 13.25-27)
21 «Sərmara ndəhay ma zəlmaya "Bay Mahura, Bay Mahura" na, fa da mbəzam cəpa
a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba. Ama ma da mbəzam
na, si ndəhay ma kam cek ma mbafar a Papay Bay Gazlavay da vaɗ gway.
22 Ta pas masa yah ma da katar sariya a ndəhay tabiya na, ndəhay ga a ləvmaya
la: "Bay Mahura, Bay Mahura, mey ŋga Gazlavay masa ala ma wuzdamara na, ara ta
mezəley akah. Malula hay masa ala ma ɓəlmata da ray ndəhay ga na, ara ta mezəley
akah. Asaya, maazla hay ga masa ala ma kamata na, ara ta mezəley akah, ba diya?"
23 Anda keɗe, ya daa guzltar ta' a mey, ya ləvtar: "Kwa ya sərkwar ba səlak! Diyam
dəreŋ ta yah, akwar ndəhay ma kam cek hay malamba."»

Mey-meŋgey ta way hay cew
(Luk 6.47-49)
24 «Yaw, kwa waawa ma cənda mey aɗaw keɗe, ma ka cek anda mey a la na, aŋga
anda ndaw masa ta leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray pəraɗ.
25 Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Ama way a, a bəzley
ba, maja salay ŋga way a mapakaya da ray pəraɗ.
26 Ama kwa waawa ma cənda mey aɗaw keɗe, ma ka cek anda mey a daa ba na, aŋga
anda ndaw manjar leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray mawurɓay.
27 Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Way a kərep! a
bəzley, kwa dey laŋgar ma mbəkey daa ba.»

Yesu aa sərkadata ndəhay na, ta me?
28 Fa dəɓa ha Yesu ma ndəvda ŋgaa sərkadata ndəhay cay da ray mey hay a ŋgene
na, ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha,
29 maja aa sərkadata ndəhay anda ndəhay ata hay maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz
ba, ama aa sərkadata na, ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara.

8

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula
1 Fa dəɓa ha, Yesu a bərŋgawa da aŋgwa heyey, ndəhay ga fa səpmar wurzay.
2 Ndaw-maasəkula daha a ŋgəchey a cakay a, a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Bay
aɗaw, da ka wuɗey na, ka gwa ŋga pərya daa maasəkula aɗaw keɗe.»

7:14 7.14 SNM 14.22 **7:15 7.15** Mew 13.2-4; Mt 24.11, 24; SNM 20.29; 2Kwr 11.13-15; 2Pi 2.1; 1Jŋ 4.1 **7:16 7.16** Jak 3.12 **7:16 7.16-18** 12.33 **7:17 7.17** Gal 5.19-23 **7:19 7.19** 3.10; Lk 3.9; Jaŋ 15.2, 6 **7:21 7.21** 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rm 2.13; Jak 1.22-25; 2.14-26 **7:23 7.23** 25.12; 2Tm 2.19 **7:24 7.24-27** 7.21 **7:28 7.28** 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Lk 7.1 **7:28 7.28-29** Mk 1.22; Lk 4.32

3 Yesu tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba maasəkula akah a
pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!» Wure wure ŋgene, ndaw-maasəkula heyey saɗ!
a səɗey.
4 Ta', Yesu a ləvar: «Pey leŋgesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa keɗe kwa a
ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəɓa
ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay,
maasəkula fa vaw akah daa saba.»

Yesu a mbəlda madərlam ŋga mahura ŋga sewje hay

5 Yesu fa daw a Kapernayum. Masa aŋga fa daw na, ndaw Rawma daha, aŋga mahura
ŋga sewje hay temere, a ŋgəchey a cakay a. A kar ambahw amba Yesu a jəna,
6 a ləvar: «Bay aɗaw, madərlam aɗaw, aŋga manakaya da way daa macay.
Maahəlɓakaya, fa sərey banay kalah.»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa daw, ya mbəlda la.»
8 Ama mahura ŋga sewje hay heyey a ləvar: «Bay aɗaw, kwa ya ta wusa amba ka
mbəzey a way aɗaw na, daa ba. Gweguzley mey pal gway na, madərlam aɗaw a, a
mbəley la.
9 Ya ləvka anda keɗe maja yah na, sewje hay mahura da ray aɗaw daha, asaya, yah
mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ŋgada sewje laŋgar "daw", a daw.
Da ya ləvar ŋgada ndaw laŋgar "sawa", a sawa. Da ya ləvar ŋgada beke aɗaw "ka
sləra keɗe", a ka.»
10 Masa Yesu ma cənda mey a keɗe la na, a mbafar ara mey ba, ta', aa guzltar ŋgada
ndəhay ma diyam asiya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya ta hətey ndaw ma
paya ŋga ndaw aŋga fara fara anda ndaw keɗe daa ba səlak, kwa da wuzlah səkway
aɗaw hay *Israyel hay, ya ta hətey daa ba.
11 Ya fa ləvkwar: Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga na, ndəhay ga a
samawa la daa slam hay tabiya da bəla, ŋga key gwagway da vaɗ ta ata *Abəraham,
*Izak leŋ *Jakwap.
12 Ama ndəhay masa ma yamawa da wuzlah səkway ŋga ndəhay ŋga Gazlavay na, a
da kəzlamata aa ambaw aa ləvaŋ. Feteɗe na, a da təwam, a daa pəɗam sler.»
13 Ta', Yesu aa guzlar a mahura ŋga sewje hay heyey, a ləvar: «Daw a way dəɓa. Anja
cek masa kah ma wuɗey keɗe na, ŋga key, anda kah ma təɓa mey aɗaw keɗe.» Wure
wure ŋgene madərlam aŋga heyey mbal! a mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

14 Cay, ta', Yesu a daw a way *Piyer. A hətfar mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga Piyer e, vaw fa
car, manakaya, awaw fa vaw ga.
15 Yesu ta', a gəsfar fa har. Da ray ŋgene, awaw fa vaw heyey daa saba. Ŋgwas aha
pərta! a lecey, ta', a vəlar cek mezəmey a Yesu a.
16 Taa kwaɗ a ŋgene, a handamawa ndəhay ga ta malula hay da ray. Yesu aa guzltar
mey pal, ta', malula hay da ray ndəhay a, a bam. Asaya, a mbəldata ndəhay masa-macay
hay tabiya.
17 Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle,
ma ləvey: «Ara aŋga ta ray aŋga ma jənndakwar daa bəle aləkwa, asaya, ara aŋga ma
mbəldandakwar daa macay aləkwa hay tabiya.»

Mey da ray ndəhay ma wuɗam ŋga diyam asi Yesu

18 Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa zlərmar ray na, ta', a ləvtar a gula aŋga hay
amba a zləŋgam a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile.
19 Daa ŋgene, *ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha a ŋgəchey a cakay a, aa
guzlar, a ləvar: «Bay aɗaw, kwa aa slam wura wura masa kah ma da daw na, ya daw
la asi akah.»
20 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbiga hay, ata ta vəgeɗ ata hay, ɗiyaŋ hay, ata ta way
ata hay. Ama yah, *Bəz ŋga Ndaw na, kwa slam ŋga ney nekəɗey amba ya məskey vaw
da hwaɗ a na, daa ba.»
21 Ndaw mekele da wuzlah ndəhay ŋga Yesu heyey, a sawa, a ləvar: «Bay aɗaw, vəlya
cəveɗ amba ya daw ya jəhərwa papay la ɗagay.»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Sawa asi aɗaw, mbəkdata ndəhay maməctakaya ŋga
jəhmata ndəhay ata hay maməctakaya.»

8:4 8.4 Lev 14.2-32; Mt 12.16; Mk 7.36; Lk 17.14 **8:11 8.11** Iz 25.6 **8:12 8.12** 13.42, 50; 22.13; 24.51; 25.30 **8:13 8.13** 9.22; 9.29; 15.28 **8:14 8.14** 1Kwr 9.5 **8:17 8.17** Iz 53.4 **8:20 8.20** 2Kwr 8.9 **8:21 8.21-22** 4.20, 22; 9.9; 19.21; Mk 1.18, 20; 2.14; 10.21; Lk 5.11, 28; 18.22; Jaŋ 1.43; 21.19, 22

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa
(Mark 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Cay, Yesu kula! a mbəzey aa kwambiwal, gula aŋga hay ta', a diyam bama.
24 Daa masa kwambiwal a fa daw na, wure ŋgene memeɗ mahura aa bərey a ray yam, mendərey nekəɗey vaŋgwala ŋga yam a sərta kwambiwal a. Daa ŋgene, Yesu na, manakaya daa ɗar.
25 Ta', gula aŋga hay, a ŋgəcham a cakay a, a sləkɗadamara, a ləvmar: «Bay Mahura, sləkɗey, ləhdandakwar! Aləkwa fa da məckwa.»
26 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka zluram na, maja me? Akwar fa padamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara daa ba daw?» Pərta! a sləkɗey, ta', aa bəctar ŋgada memeɗ ta yam heyey. Memeɗ deŋ! a lecey, yam a wusey saba.
27 Da ray ŋgene, ndəhay a rəzlam, a ləvam da wuzlah ata: «Ndaw a keɗe na, ara na, wa? Masa kwa memeɗ ta yam a cənmar mey keɗe na!»

Yesu a ɓəley malula da ray ndəhay cew
(Mark 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Daa masa Yesu ma wusey la a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile heyey, masa daa hwayak ŋga ndəhay Gederen hay na, ndəhay cew daha ta malula da ray fa bamawa daa cəvay hay mavavərkwatakaya daa aŋgwa, a cam ray ta Yesu. Ndəhay a, fa zlazləɓam ndəhay ara mey ba, kwa ndaw ma gwa ŋga daw taa cəveɗ e ŋgene daa ba.
29 Ndəhay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvmar a Yesu: «Kah, Bəzey ŋga Gazlavay, ka wuɗey fa ala na, me? Ka sawa ŋga sərdandar banay dəga pas ŋga sariya araŋ daw?»
30 Da feteɗe na, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer gweegwe ta ata.
31 Malula hay da ray ndəhay kaa heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da ka da ɓəlndar na, vəlndar cəveɗ amba ya diyam ya mbəzam aa vetem hay katay.»
32 Ta', Yesu a ləvtar: «Diyam, mbəzam.» Da ray ŋgene, a bam da ray ndəhay keɗe heyey, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Ta', vetem hay a cəpa, a hwam ta gədaŋ ŋgadaa heeleŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam, aa zəɗam kuɗap! feteɗe.
33 Mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey takw! a həlmara mahway a slala, a kadamatara mey a leŋ mey da ray ndəhay ta malula da ray heyey cəpa ŋgada ndəhay da slala ha.
34 Da ray ŋgene, ndəhay tabiya da slala ha a bamawa, a cadamara ray ta Yesu. Ta', a bərkwamara ŋga daw la daa hwayak ata ha.

9

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Mark 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a təpey aa kwambiwal, a vəhey a dey laŋgar ŋga dəhwa, a daw a slala aŋga.
2 Ta', a handamar ndaw maahəlɓakaya daha, manakaya da ray ɓeɓele. Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Dəka mevel, bəz aɗaw! Mebərey da ray akah daa saba.»
3 Feteɗe na, ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga *Mawiz daha, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ndaw a keɗe, a pa ray aŋga ŋga Gazlavay na, kwara?»
4 Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ŋgene, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam maaya ba anda keɗe na, maja me?
5 Ya gwa ya ləvey: "Mebərey akah daa saba" da daa ba, ya gwa ya ləvey: "Sləkɗey, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete keɗe na, masa ta banay ŋga ləvey ŋgada yah na, wura?
6 Yaw, ya wuɗey ka sərmara, yah *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay da bəla keɗe. Wure keɗe, ka hətmar cek ma da key la.» Anda keɗe, Yesu, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Sləkɗey, la ɓeɓele akah, daw a way!»
7 Ndaw aha pərta! a sləkɗey, ta', a daw a way.
8 Daa masa ndəhay makustakaya ma hətmar cek aha mekey na, a zluram, a rəzlam. A həlmamara Gazlavay maja aŋga ma vəlar gədaŋ mahura anda keɗe a ndaw-magədaŋ.

Yesu a zəla Matiye
(Mark 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw. Masa aŋga fa daw na, a hətar ndaw daha mezəley *Matiye. Aŋga manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley budaw. Ta', Yesu

8:26 8.26 Ps 89.10; Mt 14.30-32 **8:29 8.29** Mk 3.11; 1Kwr 15.24 **9:2 9.2** Lk 7.48; Ps 103.3; Jaŋ 9.2 **9:6 9.6** Jaŋ 5.36

aa guzlar, a ləvar: «Sawa, səpya.» Da ray ŋgene, Matiye pərta! a sləkɗey, ta', a daw asiya.
10 Fa dəɓa ha nekəɗey, Yesu a daw ŋga zəmey ɗaf da way Matiye he. Daa way a, ata Yesu ta gula aŋga hay a zəmamara ɗaf a na, ta ndəhay ma cakala budaw ga leŋ ta ndəhay ma zləɓa *kwakwas ŋga Mawiz.
11 Masa *Fariza hay ma hətmatar fa zəmam ɗaf bama ta ndəhay a na, ta', a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Bay akwar a zəmam ɗaf ta ndəhay ma cakala budaw leŋ ta ndəhay ta mebərey hay na, kwara?»
12 Yesu ma cənda mey a na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey mey ŋga ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway.
13 Ehe, sərmara mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya daa ɗerewel aŋga, a ləvey: "Ya wuɗey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley ndəhay ta mebərey.»

Mey da ray mekey daliyam
(Mark 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 Fa dəɓa ha, gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis a ŋgəcham a cakay Yesu, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta ndəhay *Fariza hay na, ala fa kam *daliyam *, ama gula akah hay na, a kam daliyam ba səlak na, maja me?»
15 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa ndəhay aa mekey məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, ndəhay a, aa səmam da cakay zel-kwakwa ha daa ba daw? Ta pas ŋgene a kam daliyam ba. Ama pas a, a sawa la masa ata ma da kərzamara zel-kwakwa † ha na, a kam daliyam la dəɓa.
16 «Yaw, ndaw a gwa ŋga ɗəpa zana magurma ta zana mawiya daw? A key ba, maja zana mawiya maɗəpkaya na, a nəsa zana magurma ha la, zana magurma ha a da ŋgərey a dey a.
17 «Asaya, ndaw a gwa a zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene ‡ magurma ba. Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra kwene-kwene he la. Anda keɗe, wuzam a leŋ kwene-kwene he a nəsam la cewete. Da ŋga key maaya na, si ndaw a zləra wuzam meedeɗek e na, aa kwene-kwene mawiya. Anda keɗe, wuzam a, aa daha, kwene-kwene may aa daha, cewete a nəsam ba.»

Yesu a mbəley ŋgwas ta a sləkɗadərwa dam daa meməcey
(Mark 5.21-43; Luk 8.40-56)

18 Daa masa Yesu faa guzltar anda ŋgene na, ndaw mahura daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a sawa fa aŋga, ta', a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Dam aɗaw ta məcey sem wure wure keɗe. Ama ya fa kaka ambahw, sawa, pa har akah a ray a amba a hətar mesəfney aŋga aa slam a cəŋga.»
19 Da ray ŋgene, Yesu a lecey, a diyam asiya ta gula aŋga hay.
20 Ŋgwas daha, mambaz fa mbəɗwa da hwaɗ dəga mevey kuraw a ray a cew. Daa masa Yesu fa daw na, ŋgwas aha a ŋgəchey a cakay a ta fa dəɓa, ta', a gəsfar har fa mey ŋga zana ŋga Yesu a.
21 A ka anda keɗe maja aŋga fa wulkey daa mevel aŋga, a ləvey: «Da ya gwa ŋga gəsfar har kwa fa zana aŋga na, ya mbəley la.»
22 Yesu pəla! a mbəɗey dey fa dəɓa, a nəka ŋgwas aha, ta', a ləvar: «Dəka mevel, dam aɗaw! Ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara fara.» Wure wure ŋgene, ŋgwas aha ta mbəley cay.
23 Fa dəɓa ha, Yesu a wuswa a way ndaw mahura heyey. A hətfatar ndəhay ma fa sləlam, asaya ndəhay makustakaya fa mbəɗam haya! haya!
24 Ta', a ləvtar a ndəhay a: «Hwam la feɗe! Dam aha ta məcey daa ba, ama a key a ney aa ɗar.» Ndəhay a, aa saŋgəram da ray a.
25 Daa masa ndəhay a ma bamawa sem aa ambaw na, Yesu a mbəzey a way a, ta', a kərza dam aha fa har. Dam a pərta! a sləkɗey.

9:9 9.9 8.21-22 **9:10 9.10** 11.19; Mk 2.15; Lk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7 **9:13 9.13** Aw 6.6; Mt 12.7; Lk 19.10 * **9:14 9.14** daliyam: Da ndaw Jəwif fa key daliyam na, a zəmey cek ba amba a nar ray a Gazlavay, a mbəɗda menjey aŋga. **9:14 9.14** 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 † **9:15 9.15** zel-kwakwa: Yesu a ŋgey mey da ray ndəhay ma da kərzamara ŋga kəɗey vagay. **9:15 9.15** 22.2; 25.10; Jaŋ 2.1-12; 3.29; CWJ 19.7 ‡ **9:17 9.17** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal. **9:20 9.20** Lev 15.25-27; Mt 14.36; Mk 5.27; 6.56; Lk 6.19; 8.44 **9:22 9.22** 8.13; Mk 5.34; 10.52; Lk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; SNM 3.16 **9:24 9.24** Jaŋ 11.11-13 **9:25 9.25** Mk 5.41

26 Mey da ray dam aha, a cəney aa wura aa wura tabiya daa hwayak a.

Yesu a wurey dey ŋga ndəhay wulaf hay cew

27 Masa Yesu ma sləkɗey da way ndaw mahura heyey la na, wulaf hay cew daha,
a səpmar wurzay ta mewudey, a ləvam: «Sərfandar dey-ceceh, may taw, Bəzey ŋga
*Davit!»
28 Yesu a wusey a way na, wulaf hay cew heyey, a mbəzam asiya. Ta', Yesu aa cəfɗata,
a ləvtar: «Ka wulkam na, ya gwa ŋga wurkwara dey akwar daw?» A mbəɗdamara, a
ləvmar: «Ahaw, Bay Mahura.»
29 Da ray ŋgene, aŋga gas! gas! a gəsfatar har fa dey ŋga wulaf hay a, ta', a ləvtar:
«Dey akwar ŋga wuram anda akwar ma təɓmara ya gwa ŋga wurkwara.»
30 Dey ata wur! wur! a wuram. Yesu a kətata, a ləvtar: «Jəkam sləmay maaya maaya,
ndaw a da cənda cek masa ma key ta akwar keɗe ba.»
31 Ama ndəhay cew kaa heyey, a mbəkdamara slam aha nekəɗey na, ta', a kadamara
mey da ray Yesu a ndəhay daa hwayak a tabiya.

Yesu a ɓəla malula da ray ndaw ma gwa ŋgaa guzley ba

32 Masa ndəhay Yesu ma wurtara dey heyey fa bamawa da way a la na, ta', a handamar
ndaw daha ma gwa ŋgaa guzley ba, maja aŋga ta malula da ray.
33 Ta', Yesu a ɓəla malula da ray ndaw a, ndaw aha aa guzley dəɓa. Da ray ŋgene,
ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam, a ləvam: «Dəga ŋga menjey aləkwa, ya ta hətkwa cek
ma key anda keɗe daa hwayak ŋga *Israyel keɗe daa ba.»
34 Ama ndəhay *Fariza hay na, aa guzlam, a ləvam: «Ara bay ŋga mesəfney maaya
ba hay ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.»

Mey da ray Yesu, ma key dey-ceceh fa ndəhay

35 Yesu fa pəkta berney hay ta slala hay masa gweegwe ta dəhwa ŋga *Galile. Feteɗe
faa sərkadata ndəhay daa way ata hay mewuzey mey ŋga Gazlavay, fa wuzey *Mey-
maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, asaya, fa mbəley
ndəhay daa macay hay wura wura cəpa leŋ ndəhay maahəlɓatakaya tabiya.
36 Masa Yesu ma hətatar ndəhay makustakaya na, dey-ceceh a kar maja a gəram,
gədaŋ ata daa saba, ata anda təɓaŋ hay manjar mecəkwer.
37 Maja ŋgene ta', a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Cek ta key la ga da ley §,
ama ndəhay pəreh ŋga kamərwa ŋgada way.
38 Anda keɗe, kamar ambahw a bay ŋga ley a, ŋga slərwa ndəhay mekele saya a dey
a ŋga kawa cek hay da ley a.»

10

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew
(Mark 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Fa dəɓa ha, Yesu ta', a zəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew amba a slərdata ŋga
key sləra aŋga. A vəltar gədaŋ ŋga ɓəley malula hay da ray ndəhay, asaya, ŋga mbəley
ndəhay daa macay hay wura wura cəpa, leŋ ndəhay maahəlɓatakaya tabiya.
2 Ndəhay meslərey kuraw a ray a cew e na, ara *Simaŋw, ndaw masa ma zəlmara
*Piyer ta məlmaha *Andəre, *Jak ta məlmaha *Jaŋ, ata cewete bəza hay ŋga Zebede,
3 *Fəlep, *Bartelemey, *Tuma, *Matiye, *ndaw ma cakala budaw, Jak, bəzey ŋga Alfe,
Taade,
4 Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi
har ŋga masa-gəra ata hay, leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra
aŋga hay.

Mey da ray sləra ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu ma da kamara
(Mark 6.7-13; Luk 9.1-6)

5-6 Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, a kətata, a ləvtar: «Diyam
fa ndəhay *Israyel hay. Ata maazəɗtakaya anda təɓaŋ hay maa zəɗam. Ama a slala
ndəhay masa *Jəwif hay ba hay na, ka da diyam ba. Ka da diyam a slala *Samari hay
ba may.

9:27 9.27-30 20.29-34 **9:29 9.29** 8.13 **9:30 9.30** 12.16; Mk 7.36 **9:31 9.31** Mk 7.36 **9:32 9.32-34** 12.22-24 **9:34 9.34** 10.25; 12.24, 27; Mk 3.22; Lk 11.15, 19 **9:35 9.35** 4.23 **9:36 9.36** Mesl 27.17; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 14.14; 15.32; Mk 8.2 § **9:37 9.37** Cek ta key la ga da ley: Yesu a wa cek ma key da ley ta ndəhay ma da təɓmara mey ŋga Gazlavay, ama ndəhay pəreh ŋga jənta ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay a. Bay ŋga ley a na, ara Gazlavay. **10:2 10.2-4** Jaŋ 1.40-44; SNM 1.13 **10:5-6 10.5** Lk 10.33 **10:5-6 10.5-15** Lk 10.4-12 **10:5-6 10.6** Jer 50.6; Mt 15.24; SNM 13.46

7 Da akwar fa diyam daa cəveɗ na, wuzdamatara a ndəhay, ləvmatar, “Gweegwe cay,
bay ŋga Gazlavay a wuzwa.”
8 Mbəldamata masa-macay hay, sləkɗadamatərwa ndəhay maməctakaya, pərmata
maasəkula hay, ɓəlmata malula hay da ray ndəhay. Gədaŋ a na, ya vəldakwara ŋga
maaya. Yaw, akwar may, kamatara ŋga maaya.
9 Da akwar fa diyam na, ka da lam dala a har ba.
10 Ka da diyam ta gabal da har ba, kwa ta zana hay cew ba. Ka da diyam kwa ta tarak
ba, kwa ta zlanday ba. Maja ndaw ma ka sləra na, si a hətey cek mezəmey maja sləra
aŋga.
11 «Da akwar ma wusam la aa berney, da daa ba, a slala na, səpam ndaw masa ma
wuɗey ŋga təɓkwar. Njam da way aŋga haa kasl pas masa akwar ma da diyam.
12 Da akwar fa mbəzam a way ndaw na, ka camatar har, ka ləvmatar: “Maaya ŋga
Gazlavay ŋga sawa a ray akwar.”
13 Da ndəhay da way a ta təɓmakwar la na, cacəfɗamara Gazlavay amba maaya aŋga
a njey a ray ata. Ama da ta təɓmakwar daa ba na, cacəfɗamara Gazlavay amba a la
maaya aŋga ha la da ray ata.
14 Da way, da daa ba, da slala masa ndəhay da hwaɗ a, a gəmam ŋga təɓmakwar ba,
asaya, a gəmam ŋga cəndamara mey akwar ba na, raramatara lagwada fa salay akwar
hay *, bam la da way a, da daa ba, da slala ha.
15 Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ŋga sariya na, Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay
daa berney a ŋgene ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga *Sadawm ta ŋga *Gwamar
†.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay meslərey ŋga Yesu
(Mark 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Yesu a patar leŋgesl, a ləvtar: «Jəkam sləmay, ya fa slərdakwar anda təɓaŋ hay
ŋgada wuzlah gədey-ley hay. Anda kedɗe, wam vaw fa ndəhay anda zezekw hay ma
wam vaw fa ray ata. Təram ndəhay meekweɗ-mey anda makurgwadakw hay.
17 Wam vaw, maja a kərzamakwar la, a handamakwar la fa mey ŋga ndəhay ma ka
sariya. Asaya, a sləɗmakwar la daa way ata hay mewuzey mey ŋga Gazlavay.
18 A ɗaɗamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay leŋ fa mey ŋga bay hay maja
akwar ndəhay aɗaw hay. Gazlavay a pəskatar mey la ŋga handamakwar amba ka kam
sede da ray aɗaw fa mey ata leŋ fa mey ŋga ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.
19 Da ta handamakwar la aa sariya na, ka da həɓam ray da ray mey masa akwar ma
daa guzldamara ba, maja mey masa akwar ma daa guzldamara ŋgene na, a bawa la
daa masa akwar faa guzlam.
20 Yaw, mey a, a da bawa ta fa akwar ba, ama ara Mesəfney ŋga Papakw akwar Bay
Gazlavay ma da balakwara mey a.
21 «Ndəhay a vəldamata məlma ata hay la ŋga kəɗey vagay. Papaŋ hay may, a
vəldamata bəz ata hay la kəne. Bəza hay a kam həma la a ray papa ata hay ta mama
ata hay, amba ndəhay a kəɗmata vagay.
22 Ndəhay cəpa a da ŋgəldamakwar ba maja yah. Ama ndaw ma ɓəsa banay a la haa
kasl mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.
23 Da fa sərdamakwar banay da slala na, diyam a slala mekele. Ya fa ləvkwar fara
fara, ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da vəhwa na, akwar ma ndəvdamara sləra
akwar da slala hay tabiya ŋga *Israyel daa ba araŋ.
24 «Ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ndaw ma ka sləra
na, mahura da ray bay aŋga ba.
25 Ndaw maa sərkey na, a da tərey anda ndaw maa sərkada ha gway. Ndaw ma ka
sləra na, a da tərey anda bay ŋga sləra ha gway. Yaw, akwar na, anda ndəhay da way

---

10:7 10.7 4.17 **10:10 10.10** 1Kwr 9.14; 1Tm 5.18 **10:13 10.13** Lk 2.14 * **10:14 10.14** raramatara lagwada fa salay akwar hay: Da Jəwif hay fa pəkam daa hwayak ŋga Jəwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay ata hay leŋ fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zləɓta. Yesu a ləvtar a gula aŋga hay, da ndəhay da slala a təɓmara mey ata ba na, ŋga raramatara lagwada fa salay ata hay kəne. Nəka Mk 6.11; Lk 9.5. **10:14 10.14** SNM 13.51 † **10:15 10.15** Berney hay ŋga Sadawm ta ŋga Gwamar na, Gazlavay ta pəlhata sem cewete zleezle maja mebərey ŋga ndəhay daa berney hay a kalah. Nəka Mezley 18 ta 19. **10:15 10.15** MC 18.20; 19.1-29; Mt 11.24 **10:16 10.16** Lk 10.3 **10:17 10.17** SNM 5.40; 2Kwr 11.24 **10:17 10.17-22** 24.9-14; Mk 13.9-13; Lk 21.12-19; Jaŋ 16.1-4 **10:18 10.18** SNM 24.1-26 **10:19 10.19-20** Lk 12.11-12 **10:21 10.21** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **10:22 10.22** 5.11; Jaŋ 15.18 **10:23 10.23** 16.28; SNM 8.1 **10:24 10.24-25** Lk 6.40; Jaŋ 13.16; 15.20

aɗaw, da ta zəlmaya “*Beyelzebul ‡” sem na, ŋgene he, akwar ndəhay da way aɗaw, a da cəɗmakwar ma fəna.»

Ka da zluram ta ndəhay ba
(Luk 12.2-9)

26 «Da ray ŋgene, ka da zluram ta ndəhay ba. Cek tabiya masa ndəhay ma ɓadamara,
a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la.
27 Mey masa yah ma wuzdakwara ta mayal a keɗe na, wuzdamərwa a palah. Yaw,
mey aɗaw masa akwar ma cəndamara ta mey-meesəkey keɗe na, təpam aa ray ŋga
aŋgwa, wudmara ta gədaŋ a ndəhay tabiya.
28 Ka da zluram ta ndəhay ma da kəɗmakwar vagay ba, maja a da kəɗam na, vaw
akwar daada gway, ama a gwamara a ray mesəfney akwar ba. Zluram na, si ta Gazlavay
gway. Aŋga na, a gwa ŋga kəzla vaw akwar ta mesəfney akwar aa vəgeɗ ŋga awaw
magaza.
29 Ɗiyaŋ mecəhe mecəhe cew na, a gwa ŋga həɗkedey dala pal daada, ba daw? Ama
kwa ɗiyaŋ mecəhe pal fa da kəzlwa a hwayak ŋgaa zəɗey na, daa ba, si Papakw akwar
Bay Gazlavay ma vəlda cəveɗ ŋgaa zəɗda.
30 Akwar may, kwa eŋgwec ŋga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal tabiya.
31 Yaw, maja ŋgene, ka da zluram ba. Akwar na, Gazlavay a wuɗkwar a fəna ɗiyaŋ
hay mecəhe mecəhe ga ŋgene, ba daw?
32 «Kwa waawa ma ləvey fa mey ŋga ndəhay, aŋga ndaw aɗaw na, ŋgene, yah, ya
da ləvey fa mey ŋga Papay da vaɗ, aŋga, ndaw aɗaw may.
33 Ama ndaw ma ləvey fa mey ŋga ndəhay, a sərya ba na, ŋgene, ya da ləvey fa mey
ŋga Papay da vaɗ, ya səra ndaw a ba may.»

Mey da ray ndəhay ma wunkam ɗay maja mey ŋga Yesu
(Luk 12.51-53; 14.26, 27)

34 Yesu a patar leŋgesl saya, a ləvtar: «Ka da wulkam ya sawa ŋga handawa zazay
a bəla na, kəne ba. Fara fara, ya sawa na, ŋga handawa zazay ba, ama ya handawa
vəram.
35 Ya sawa na, amba ya wunkatar ɗay ŋga bəz-mezəle ta papaha, ŋga dam-maŋgusa
ta mamaha, leŋ ŋga ŋgwas ta mamaŋ ŋga zel e.
36 Kwa da way ndaw pal na, ndəhay siya hay a da təram masa-gəra ŋga siya hay.
37 «Kwa waawa ma wuɗa papaha ta mamaha kalah a fəna aŋga ma wuɗya na, ta
wusa ŋga njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma wuɗta bəz aŋga hay ta dam aŋga
hay kalah a fəna aŋga ma wuɗya na, ta wusa ŋga njey ta yah daa ba.
38 Kwa waawa ma ɓəsa banay § ma da sawa a ray a maja yah daa ba na, ta wusa ŋga
njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma səpya daa ba na, aŋga ta wusa ŋga njey ta
yah daa ba may.
39 Yaw, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, aa zəɗda la. Ama ndaw ma
vəlda heter aŋga maja yah na, a hətar la aa slam a.»

Gazlavay ma da pəley mawurɓay ŋga sləra na, ŋgada wa hay wa?
(Mark 9.41)

40 «Kwa waawa ma təɓkwar la ta meesəmey na, a key a təɓey ŋgene na, yah. Ndaw
ma təɓya na, a key a təɓey ŋgene na, ndaw ma slərdiwa.
41 Yaw, kwa waawa ma təɓa *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta meesəmey, maja
a səra, aŋga ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, a hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga
la anda ŋga ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay. Yaw, kwa waawa ma təɓa ndaw maja a
səra, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay na, a hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga la
anda ŋga ndaw maaya ha may.
42 Kwa waawa ma vəlar yam makəslkaya ŋgada ndaw pal da wuzlah akwar, masa ma
pa ray aŋga ŋga mecəhe, maja a səra, aŋga gula aɗaw na, ya fa ləvkwar fara fara, a
hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga la.»

---

‡ **10:25 10.25** Beyelzebul: Mezəley ŋga bay ŋga mesəfney maaya ba hay. **10:25 10.25** 9.34 **10:26 10.26** Mk 4.22; Lk 8.17 **10:28 10.28** Heb 10.31 **10:30 10.30** Lk 21.18 **10:32 10.32** CWJ 3.5 **10:33 10.33** Mk 8.38; Lk 9.26; 2Tm 2.12 **10:34 10.34** Lk 2.14 **10:35 10.35** 10.21; 24.10; Mk 13.12; Lk 21.16 **10:35 10.35-36** Mi 7.6 **10:37 10.37** Mew 13.7-10; 33.9; Mt 19.29; Mk 10.29; Lk 18.29 § **10:38 10.38** Ta mey Gərek a ləvey: «Kwa waawa ma la hwadam aŋga mazlaŋgalakaya ŋga daw asi aɗaw daa ba na, ta wusa ŋga njey ta yah daa ba.» **10:38 10.38-39** 16.24-25; Mk 8.34-35; Lk 9.23-24; Jaŋ 12.25-26 **10:40 10.40** 18.5; Mk 9.37; Lk 9.48; Jaŋ 13.20; Gal 4.14

11

(Luk 7.18-35)

1 Masa Yesu ma kətata ndəhay aŋga hay meslərey kuraw a ray a cew heyey cay na,
pərta! a sləkɗey, a daw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ŋgada ndəhay da slala hay
feteɗe.

Jaŋ-Baptis a slərdata gula aŋga hay fa Yesu

2 *Jaŋ-Baptis, aŋga daa fərsəne. Daa masa aŋga daa fərsəne he na, a cənda mey da
ray sləra ŋga Yesu *Kəriste. Ta', a slərey gula aŋga hay siya fa Yesu a
3 ŋgaa cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa ŋga ləhdata ndəhay
heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma cəndamara ta
sləmay akwar, ta masa akwar ma hətmar ta dey akwar keɗe a Jaŋ-Baptis.
5 Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəɓa, jegwer * hay fa diyam maaya maaya
ta salay ata, maasəkula hay ta səɗam sem, madagazlam hay fa cənam sləmay, ndəhay
maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey, ndəhay masa-viya hay fa cəndamara Mey-
maaya-mawiya dəɓa.
6 Ndaw ma mbəkda mey aɗaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya ŋga Gazlavay
aa da ray a.»

Mey da ray Jaŋ-Baptis

7 Masa gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis ta diyam sem na, Yesu aa guzltar mey da ray Jaŋ-
Baptis a, a ndəhay, a ləvtar: «Akwar ma diyam a wuzlah-ley na, ŋga nəkwa me? Ka
nəkmawa na, guzer masa memeɗ ma wusa daw? Ara aŋga ba, ba diya?
8 Kaa, akwar ma diyam ŋga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa ma pey zana
maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya fa vaw na, ata da way bay
hay, ba diya?
9 Wuzdamiwa, ka diyam ŋga nəkmawa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara aŋga. Ama a fəna ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay la saya,
10 maja *Jaŋ a na, ara ndaw masa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya maa guzley da
ray a, a ləvey: "Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga: Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəveɗ
aɗaw fa mey akah, amba a ɗiykawa cəveɗ akah."»
11 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla
na, kwa ndaw ma fəna Jaŋ-Baptis na, daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay
masa Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jaŋ-Baptis.
12 Dəga ta pas masa Jaŋ-Baptis ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay haa wure keɗe
na, ndəhay malamba masa-həma hay fa kəɗam vaw ŋga təkmara Bay Gazlavay ŋga
wey da ray ndəhay. A wuɗam ŋga wamara bəla aa slam a ŋga Gazlavay.
13 Kwakwas ŋga *Mawiz ta ndəhay ma təla mey hay tabiya taa guzlam la da ray
Gazlavay ma wey da ray ndəhay. Aa guzlam anda keɗe haa kasl pas masa Jaŋ ma
wuswa.
14 Da ka təɓmara mey aɗaw na, ya fa ləvkwar, *Eli, ndaw masa ndəhay ma təla mey
hay maa guzlam zleezle da ray a ma da vəhwa heyey na, ara Jaŋ-Baptis a.
15 Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.
16 «Səkway ŋga ndəhay masa wure keɗe kaa na, ya da wata na, ta me? Yaw, ya da
wata na, ta bəza hay masa manjatakaya da slala fa kam wasa ta mandala ata hay, a
wuɗkam ɗay da wuzlah ata, a ləvam:
17 "Ala ta famakwar sləlam la, ama ka ta gərvam daa ba. Ala ta zlamakwar walay
vagay la, ama akwar ta təwam daa ba may."
18 Yaa guzlkwar anda keɗe na, maja Jaŋ ta sawa la ŋga wuzkwar mey. A key *daliyam,
asaya, a sey wuzam ba. Kaa ndəhay a ləvam: "Aŋga ta malula da ray."
19 Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda ndəhay mekele.
Ama ndəhay a ləvam: "Nəkmara, ndaw a keɗe, a wulkey si ŋga zəmey cek ta ŋga sey
wuzam ŋgada hwaɗ aŋga gway. Asaya, aŋga na, ara jam ŋga ndəhay ma cakala budaw
ta ŋga ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz." Ama yah na, ya fa ləvkwar ndəhay a
da sərmara leŋgesl ŋga Gazlavay aŋga maaya na, ta fa sləra maaya masa ndəhay ta
leŋgesl ŋga Gazlavay ma kamara.»

11:1 11.1 7.28 **11:2 11.2** 14.3 **11:3 11.3** Jaŋ 1.15, 27; 3.31; 11.27 * **11:5 11.5** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **11:5 11.5** Iz 35.5-6; 26.19; 61.1; Lk 4.18 **11:10 11.10** Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 **11:14 11.14** 1Bay 17.1; Mal 3.23; Mt 17.12-13; Mk 9.13 **11:15 11.15** 13.9, 43; Mk 4.9, 23; 7.16; Lk 8.8; 14.35 **11:18 11.18-19** 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 **11:19 11.19** 9.10; 11.2

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu ba
(Luk 10.13-15)

20 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəɗtar ray ŋgada ndəhay da slala hay masa aa ma key maazla
hay ga da hwaɗ a. A mbəɗtar ray na, maja ndəhay da slala hay a, ta mbəɗdamara
menjey ata daa ba.
21 A ləvtar: «Haya! ndəhay da slala Kwaraziŋ, banay a sawa la a ray akwar. Haya!
ndəhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Da ndəhay daa berney ŋga Tir ta
ŋga Sidaŋw ta hətmatar maazla hay a la na, anja ta mbəɗdamara menjey ata sem dəga
zleezle, anja ta kəzlam zana ŋga sak meefərey vaw sem fa vaw, asaya, ta pətkwalam
sem daa bebəɗes ŋga wuzwa na, ata ta mbəɗdamara menjey ata da bəla cay.
22 Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla
na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga
Sidaŋw.
23 Akwar ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a ŋgəlkwar la a vaɗ
daw? Ara kəne ba. A da kəzlakwar aa slam ŋga ndəhay maməctakaya. Ya ta key maazla
hay la da wuzlah akwar. Da ndəhay daa berney ŋga *Sadawm ta hətmatar maazla hay
a keɗe la na, anja berney ata ta pəlhey daa ba, anja aŋga daha haa wure keɗe.
24 Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla
na, Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Sadawm.»

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey
(Luk 10.21, 22)

25 Daa ŋgene, Yesu aa guzley, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma wa slam
da vaɗ ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya akah la a ndəhay
ma səra cek ba anda bəza hay mecəhe hay. Ama ŋgada ndəhay masa ta leŋgesl ma
səra cek na, ka ta ɓada maaya ha sem fa ata.
26 Ahaw, Papay, maja ta mbafaka sem ŋga ka kəne.»
27 Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvey: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya
sem asi har aɗaw. Kwa ndaw pal ma sərya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, daa ba, si Papay.
Asaya, kwa ndaw pal ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəzey aŋga, leŋ ndəhay masa
yah ma wuɗey ŋga wuzdatara.»

Mey da ray Yesu ma da məskadata vaw ta ndəhay

28 «Akwar ndəhay masa fa gəram ŋga səpey mey hay mekele mekele ŋga *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ŋgene, samawa fa yah, akwar fa da gəram daa saba.

29 Cəndamara mey aɗaw, samawa, sasərkam fa yah, maja yah ndaw meekweɗ-mey,
ka da məskam vaw ta zazay.
30 Meesərkey aɗaw na, aŋga ta banay ŋga cəney ba, kwa sləra masa yah ma da
ləvkwar ŋga key na, aa ta gəra daa ba.»

12

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Mark 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Pas pal daha, ara ta *pas meməskey-vaw, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam taa ley
ŋga cek anda daw *. May fa catar a gula aŋga hay a. Da ray ŋgene, ta', a həɓam cek
hay a heyey, aa mbəɗmara.
2 Daa masa ndəhay *Fariza hay ma hətmatar gula aŋga hay fa həɓam cek aha na,
ta', aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Haya! Nəkta gula akah hay fa kam sləra ta pas
meməskey-vaw, ara cek matəkakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz.»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga Gazlavay cek
masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas laŋgar daha, ata Davit ta ndəhay
aŋga hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba.
4 Maja ŋgene Davit e a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, aŋga ta ndəhay aŋga hay, ta', a
zəmamara peŋ masa məvəldakaya ŋgada Gazlavay. Kwa kwakwas aləkwa ta pəskatar
mey ŋga zəmamara daa ba, anja ŋga zəmamara na, si ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay gway.

11:21 11.21 Tir ta Sidaŋw: 15.21; Iz 23.1-16; Am 1.9-10; SNM 12.20 **11:23 11.23** Iz 14.13, 15 **11:24 11.24** 10.15; Lk 10.12 **11:25 11.25** Iz 29.14; 1Kwr 1.18-29 **11:27 11.27** 28.18; Jaŋ 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2 **11:28 11.28-30** Iz 28.12 **11:29 11.29** Jer 6.16 * **12:1 12.1** cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». **12:1 12.1** Mew 23.25-26 **12:2 12.2** Mab 20.8-10 **12:3 12.3-4** 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9

5 Asaya, ka ta jaŋgamara mey ŋga kwakwas ŋga Mawiz la, ta pas meməskey-vaw na,
ndəhay ma ka kwakwas a fa kam sləra daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Anda
keɗe, ata fa zləƀmara kwakwas ŋga pas meməskey-vaw, ama ara mebərey ba.
6 Ehe, ya fa ləvkwar, cek mahura ma fəna Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na,
aŋga feɗe da wuzlah akwar.
7 Ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle a ləvey: "Ya wuɗey na, ndəhay a səram dey-ceceh
fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Ama ka ta cəndamara mabara ŋga mey
a fara fara daa ba. Anja da ka ta cəndamara la na, ka gwamara ŋga mbəɗmatar ray
ŋgada ndəhay masa manjar mebərey keɗe ba.
8 Yaw, ma wey da ray pas meməskey-vaw na, ara yah, *Bəz ŋga Ndaw.»

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw
(Mark 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Fa dəƀa ha, Yesu pərta! a sləkɗey, a daw a mbəzey aa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay da slala ha.
10 Ndaw feteɗe daha, har maməckaya. Ndəhay *Fariza hay daa way-mewuzey-mey a,
aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa ta vəley cəveɗ la ŋga mbəley ndaw
ta *pas meməskey-vaw daw?» Aa cəfɗamara anda ŋgene na, amba aa dəɗfamar mey.
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, aŋga ta təƀaŋ pal, da
təƀaŋ a, a kəzley aa vəgeɗ ta pas meməskey-vaw na, ndaw aha, a badərwa daa vəgeɗ
e daa ba daw?
12 Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a fəna təƀaŋ ta maaya. Kaa wara kwakwas
aləkwa a vəley cəveɗ ŋga jəney ndaw ta pas meməskey-vaw ba na, kwara?»
13 Cay, ta', Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Təldərwa har a.» Tal!
a təldara har a. Ta', a ɗiyey anda har laŋgar.
14 Da ray ŋgene, ndəhay Fariza hay a, a bamawa aa ambaw, a kusam, a cəmdamara
ɗay ata ŋga kəɗey Yesu vagay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra masa Gazlavay ma wala

15 Daa masa Yesu ma səra dabaray ata la na, pərta! a sləkɗey daa slam aha, ndal! a
daw. Ndəhay ga fa diyam asiya. Ta', a mbəldata masa-macay hay cəpa da wuzlah ata.
16 Ama a katar mey, a ləvtar: «Kwa ka da wuzdamara mey da ray aɗaw a ndəhay ba.»

17 Yesu maa guzley anda keɗe na, mey a, ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle, ma ləvey:
18 «Gazlavay a ləvey: Keɗe ara ndaw ma ka sləra aɗaw
masa yah ma wala,
yah ma wuɗa kalah,
yah faa səmey ga da ray a.
Ya sləray Mesəfney aɗaw la a ray a,
amba a wuzdatara a ndəhay masa Jəwif hay ba,
ya da katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e.
19 Kwa fa da tərey vaw ta ndaw daa ba,
kwa fa da wudey ta wudey daa ba.
Kwa fa da key baazlam da wuzlah ndəhay daa ba.
20 Fa da ŋgərfa panay masa fa da həƀey na, daa ba.
Asaya, kwa fa da məca petərla masa fa da məcey na, daa ba,
maja ara ndaw mesərey dey-ceceh fa masa-bəle hay.
A ka sləra aŋga ha la haa ta pas
masa aa ma da ka sariya fara fara da ray ndəhay cəpa.
21 Ndəhay tabiya a da pamara ŋga ndaw ata fara fara.»

Gədaŋ ŋga Yesu a sawa na, dama?
(Mark 3.20-30; Luk 11.14-23)

22 Ta', a handamawa ndaw-wulaf daha ma gwa ŋgaa guzley ba, maja aŋga ta malula
da ray. Yesu ta', a mbəlda, a gwa ŋgaa guzley, a gwa ŋga hətar dey maaya maaya dəƀa.

12:5 12.5 Mesl 28.9-10 **12:7 12.7** 9.13 **12:9 12.9-14** Mk 2.27-28 **12:11 12.11-12** Lk 13.15-16; 14.5 **12:14 12.14** Jaŋ 5.16, 18 **12:16 12.16** 8.4; 9.30; Mk 7.36 **12:17 12.17-21** Iz 42.1-4 **12:18 12.18** 3.17 **12:22 12.22-24** 9.32-34

23 Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam, a ləvam da ray Yesu: «Da ara Bəzey ŋga *Davit †
heyey kwa?»
24 Ama ndəhay *Fariza hay ma cəndamara mey a keɗe na, a ləvam: «Ndaw keɗe fa
ɓəley malula da ray ndəhay ta maazla ŋga *Beyelzebul, bay ŋga mesəfney maaya ba
hay.»
25 Yesu a səra mewulkey ata, a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da
wuzlah ata na, hwayak a ŋgene a nəsey la. Asaya, ndəhay da slala hay, da daa ba,
ndəhay da way ndaw pal, da ta cəmam ɗay da wuzlah ata daa ba na, slala ha a nəsey
la, da daa ba, way ŋga ndaw aha a nəsey la may.
26 Da ndəhay ŋga *Sataŋ fa kəɗam vaw da wuzlah ata na, ŋgene he, ara Sataŋ a,
mekəɗey vaw ta vaw aŋga. Kaa wara a da cəmtar ray ŋga wey da ray ata na, kwara
dəɓa wura?
27 Da ka ləvam ya ɓəla malula ta gədaŋ ŋga Beyelzebul, bay ŋga mesəfney maaya ba
hay na, kaa gula akwar hay na, a ɓəlam malula ta gədaŋ ŋga wa? Da ray ŋgene, gula
akwar hay na, a wuzdamakwara la, mey akwar ŋgene, ara aŋga ba.
28 Fara fara, ya fa ɓəley malula ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay. A wuɗey ŋga
ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.
29 «Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ŋga mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ amba a
lalatərwa cek aŋga hay meedey aŋga na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədaŋ teeseɗ,
a jəwa ndaw masa-gədaŋ a ɗagay. Fa dəɓa ha, a gwa a həltərwa cek hay da way a.
30 «Da ndaw ta njey ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gəra aɗaw. Asaya, da
ndəhay a jənmaya ŋga ɓəcwa ray ŋga ndəhay ŋgada fa Gazlavay ba na, a key ŋgene,
aa waɗamatar ray.
31 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw ta key cek maaya ba sem, kwa a cəɗa Gazlavay
na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋga cəpa. Asaya, a gwa a mbəkdara mey
hay maaya ba tabiya masa aŋga maa guzlda da ray Gazlavay a. Ama da ndaw a cəɗa
Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋga daa ba səlak.
32 Kwa anja ndaw aha aa guzley mey maaya ba da ray aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na,
Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋga. Ama ndaw maa guzley mey maaya ba da
ray Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey a daa ba, kwa wure
keɗe, kwa ta vara ta vara, fa da mbəkdara daa ba səlak.»

Mey-meŋgey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba
(Luk 6.43-45)

33 «Da wudez, aŋga maaya na, a yey babəza maaya may. Da wudez, aŋga maaya ba
na, a yey babəza maaya ba may. A da sərmara wudez keɗe maaya ta maaya ba na, fa
babəza ha.
34 Hey! Akwar bəza hay ŋga kucesl hay, akwar ndəhay maaya ba, kaa wara ka daa
guzlam mey maaya na, kwara? Maja mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek
masa maɓadakaya daa mevel aŋga.
35 Anda keɗe, ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek maaya daa mevel aŋga. Ndaw
malamba may, fa wuzdərwa cek malamba daa mevel aŋga.
36 Ya fa ləvkwar, ta pas masa Bay Gazlavay ma da ka sariya na, kwa waawa a kadara
mey aŋga la a Bay Gazlavay da ray mey hay maaya ba masa aa maa guzldata cəpa.
37 Anda keɗe, da mey masa kah maa guzlda aa maaya ba na, Gazlavay a mbəɗka ray
la. Yaw, da mey a maaya na, ŋgene Gazlavay a paka la ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.»

Ndəhay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla
(Mark 8.11, 12; Luk 11.29-32)

38 Fa dəɓa ha, ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz leŋ
*Fariza hay siya aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya wuɗam ka kandar maazla
ma wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay.»
39 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa wure keɗe na, malamba
hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wuɗam ŋga hətam maazla ma
wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hətam maazla ha daa ba,
si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.

---

† **12:23 12.23** Bəzey ŋga Davit: Ara mehəsley-ray ŋgada ndaw mawalakaya ma da sawa ŋga key Bay Mahura ŋga Israyel hay, a da yawa daa səkway ŋga Davit, bay ŋga Israyel hay zleezle. **12:23 12.23** 20.30-31 **12:24 12.24** 10.25 **12:28 12.28** Lk 17.21 **12:29 12.29** Iz 49.24 **12:30 12.30** Mk 9.40; Lk 9.50 **12:31 12.31-32** 12.24 **12:33 12.33** 7.16-18 **12:34 12.34** 3.7 **12:36 12.36-37** Jak 3.6-10 **12:38 12.38** Jaŋ 6.30; 1Kwr 1.22 **12:38 12.38-39** 16.1-4; Mk 8.11-12

40 Anda Jawnas ma key ɗar maakar taa vaɗ, taa pas da hwaɗ ewet mahura heyey na,
ara anda ŋgene may, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da key ɗar maakar taa vaɗ, taa pas da
vəgeɗ.
41 Ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ndəhay daa berney ŋga Niniwe heyey na,
a lacamawa la ŋga mbəɗmakwar ray, akwar ndəhay wure keɗe, maja daa masa ata ma
cəndamara mey ŋga Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara na, ta mbəɗdamara menjey
ata sem. Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe, ndaw ma fəna Jawnas daha, ama akwar ta
mbəɗdamara menjey akwar daa ba.
42 Asaya, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ŋgwas ma key bay daa hwayak
ŋga Saba zleezle heyey a lacawa la ŋga mbəɗkwar ray, akwar ndəhay wure keɗe, maja
aŋga na, a sawa da dəreŋ ŋga cəney mey da ray leŋgesl maaya ŋga Bay *Salamaŋw.
Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe, ndaw ma fəna Bay Salamaŋw daha, ama akwar ta
təɓmara mey aŋga daa ba.»

Mey da ray malula ma vəhwa a ray ndaw saya
(Luk 11.24-26)

43 «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw a pəkey da ley saw, a səpey
slam ŋga məskey vaw. Ama da ta hətey slam daa ba na,
44 a wulkey, a ləvey: “Ŋgama, ya vəhey aa slam aɗaw masa yah ma bawa da hwaɗ
a heyey.” A vəhey a ray ndaw aha aa slam aŋga heyey, a hətfar slam aha madîykaya
maaya maaya, kwa meeme da hwaɗ a daa ba.
45 Da ray ŋgene, malula ha a daw, a ŋgəlwa malula hay mekele maasala ma fənmara
ta həma ŋga key cek maaya ba. A samawa a ray ndaw a heyey. Anda keɗe, ndaw aha
a da sərey banay ma fəna masa ŋgeeme. Ara anda keɗe, cek aha a da key ta ndəhay
masa maaya ba wure keɗe.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Mark 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Daa masa Yesu faa guzltar a ndəhay na, ata mamaha ta məlmaha hay malacatakaya
daa ambaw, a wuɗam ŋgaa guzlmar.
47 Ndaw daha a ləvar a Yesu: «Mamakw ta məlmakw hay ata malacatakaya daa
ambaw. A wuɗam ŋgaa guzlmaka.»
48 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mamay na, wa? Məlma aɗaw hay na, wa hay wa?»
49 Fa dəɓa ha Yesu, ta′, a wuzey har ŋgada fa gula aŋga hay, a ləvey: «Mamay ta
məlma aɗaw hay na, ara ndəhay keɗe,
50 maja məlma aɗaw, dam-mama aɗaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw ma key cek
anda Papay da vaɗ ma wuɗey.»

13

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Mark 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Ta pas a ŋgene, Yesu a bey da way, a daw a njey a mey dəhwa ŋga *Galile ŋgaa
sərkadata ndəhay.
2 Ndəhay ga a kusam a cakay a. Maja ŋgene, ta′, Yesu a təpey aa kwambiwal, a njey a
hwaɗ a amba aa guzltar. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay a na, malacatakaya
da mey dəhwa ha.
3 Aa guzltar da ray cek hay ga ta mey-meŋgey, a ləvtar:
«Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a ley aŋga.
4 Daa masa aŋga faa kwacada hulfaɗ a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa cəveɗ. Fa dəɓa
ha, dîyaŋ hay a samawa, a ndamara.
5 Yaw, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa slam masa pəraɗ, hwiyak da ray a ga daa ba. Hulfaɗ
a, a pəcey fiyaw, maja hwiyak da ray a ga daa ba.
6 Ama menjey nekəɗey, da masa pas fa tey na, a ɓata. Fa dəɓa ha, a kweley, maja
slaslalay a daa vəgeɗ ga daa ba.
7 Hulfaɗ laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərɗa hulfaɗ mapəckaya
ha.
8 Ama hulfaɗ laŋgar na, a kəzley aa slam masa maaya, a gəley, a yey babəza ga,
wurzay pal, a gwa a yey babəza temere, laŋgar kwakwar maakwaw, laŋgar may,
kwakwar maakar.»

12:40 12.40 Jaw 2.1; Mt 27.63 **12:41 12.41** Jaw 3.5 **12:42 12.42** 1Bay 10.1-10 **12:45 12.45** 2Pi 2.20 **12:50 12.50** 6.10

9 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya
maaya.»

Yesu aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey hay na, maja me?
(Mark 4.10-12; Luk 8.9, 10)

10 Fa dəɓa ha, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa
guzltar ŋgada ndəhay a ta mey-meŋgey hay na, maja me?»
11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaa guzltar ta mey hay meŋgey na, maja akwar na,
Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la ŋga sərey mey hay maɓadatakaya da ray mewey aŋga da
ray ndəhay. Ama ndəhay a keɗe na, Gazlavay ta vəltar cəveɗ ŋga sərey mey a daa ba.
12 Anda keɗe, da ndaw a wuɗey ŋga səra mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay a jəna ŋga
səra mey a la a dey a. Da ndaw a wuɗey ŋga səra mey ŋga Gazlavay ba na, kwa mey a
masa nekəɗey daa mevel aŋga na, Gazlavay a badərwa la tabiya.
13 Yaw, yaa guzltar ta mey-meŋgey na, maja ata fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba,
fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba.
14 Anda keɗe, cek aha ta key la ŋgada ata, anda mey masa Gazlavay maa guzlda zleezle
ta mey ndaw ma təla mey aŋga *Izay, ma ləvey:
"Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama ka cəndamara ba.
Akwar fa nəkam dey maaya maaya,
ama ka hətmar dey ba.
15 Maja ndəhay a, a gəmam ŋga cənam mey ba,
a dəzlmata sləmay ata hay,
a ɗəpmata dey ata hay.
A kamara kəne amba a hətmar dey ba,
a jəkam sləmay ba,
a təɓmara mey a, aa mevel ata ba.
Da ray ŋgene, fa da mbəɗdamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba."
16 «Ama akwar, gula aɗaw hay na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar, maja akwar
fa hətmar dey, asaya, akwar fa jəkam sləmay.
17 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təla mey hay ga zleezle ta ndəhay siya ga masa
maaya fa mey ŋga Gazlavay ta wuɗam la ŋga hətmar cek masa akwar ma hətmar keɗe,
ama ta hətmar daa ba. Ta wuɗam la ŋga cəndamara cek masa akwar ma cəndamara
keɗe, ama ta cəndamara daa ba.»

Mabara ŋga mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ
(Mark 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 «Ehe, cəndamara mabara ŋga mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ heyey
dəɓa.
19 Ndəhay siya hay a cəndamara mey da ray *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay,
ama a cəndamara mabara ŋga mey a ba. Bay-malula a sawa, a la mey maaya daa mevel
ata la. Ŋgada ata na, mey a, aŋga anda hulfaɗ ma kəzley aa cəveɗ.
20 Ndəhay siya hay saya ma cəndamara mey ŋga Gazlavay la na, a təɓmara fiyaw
fiyaw ta meesəmey. Ŋgada ata na, mey a aŋga anda hulfaɗ ma kəzley aa slam masa
pəraɗ.
21 Ama ndəhay a, a təɓmara mey ŋga Gazlavay ŋga ɗar nekəɗey gway. Ta pas masa
banay mekele mekele ma da sawa a ray ata maja mey a na, ndəhay a, a da mbəkdamara
mey ŋga Gazlavay a fiyaw fiyaw. Ata na, anda hulfaɗ ma pəcwa daa slam masa pəraɗ,
slaslalay daa vəgeɗ ga daa ba.
22 Ndəhay mekele a cəndamara mey ŋga Gazlavay, a təɓmara, ama mey a, aa zəɗey
maja ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, asaya, maja a wuɗam zleley
kalah. Ŋgada ata na, mey a, aŋga anda hulfaɗ masa ma kəzley a wuzlah hatak,
manjanjərɗakaya daa hatak a. Ata anda cek ma yey babəza ba.
23 Ndəhay mekele saya, a jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, a təɓmara. Da ray
ŋgene, fara fara a kadamara sləra ta aŋga. Ata anda hulfaɗ ma pəcwa daa slam maaya.
Anda keɗe, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfaɗ ma pəcwa ma yey ga, babəza fa
vəɗa a key temere, mekele a key kwakwar maakwaw, da daa ba, kwakwar maakar.»

Mey-meŋgey ta ley ŋga daw ta zlərav da hwaɗ a

13:9 13.9 11.15 **13:12 13.12** 25.29 **13:14 13.14-15** Iz 6.9-10; Jaŋ 12.40; SNM 28.26-27 **13:17 13.17** 1Pi 1.10-12
13:22 13.22 1Tm 6.9-10

24 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele a ndəhay makustakaya heyey,
a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ya gwa ŋga wa na, ta me? Ehe,
ya ŋgakwar mey da ray a: Ndaw daha a sləkey hulfaɗ maaya a ley aŋga.
25 Ta tavaɗ masa ndəhay fa nam na, masa-gəra aŋga, a sawa, a sləkey zlərav aa ley
a, ta', a daw.
26 Menjey nekəɗey, daw heyey a pəcwa. Zlərav a, a pəcwa may. A gəlam daa slam a,
a pamawa ray *.
27 Anda keɗe, ndəhay ma ka sləra ŋga bay ŋga ley a, ta', a samawa, a ləvmar a bay
ata: "Waa Bay ala, ka sləkey aa ley akah na, hulfaɗ maaya, ba diya? Kaa zlərav na, a
sawa dama?"
28 A mbəɗdatara, a ləvtar: "Ara masa-gəra aɗaw ma ka sləra ha." Ta', ndəhay ma ka
sləra aŋga hay a, a ləvmar: "Anda keɗe na, ka wuɗey ya diyam, ya məɗmata daw?"
29 A mbəɗdatara, a ləvtar: "Kay, a njey, maja da akwar fa məɗmata na, ka da məɗam
daw maaya asiya may.
30 Mbəkdamata ŋga kam daa slam a haa kasl kiya mekey daw. Ta kiya ha ŋgene, ya
da ləvtar ŋgada ndəhay ma da kamərwa daw a, ŋga ŋgəmamara zlərav a la ɗagay, ŋga
jəwmata maaɗay a, ŋga pamatar awaw fa vəɗa. Ama daw maaya na, a kamərwa, a
handamərwa a wudeɗ."»

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala
(Mark 4.30-32; Luk 13.18, 19)

31 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya a ndəhay feteɗe heyey, a
ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, aŋga anda babəza ŋga bazlawar,
masa ndaw ma la, ma rəɓa aa ley aŋga.
32 Aŋga mecəhe da wuzlah hulfaɗ hay siya, ama a pəcwa, a gəley mahura da ray cek
hay siya, a tərey ŋga wudez, ɗiyaŋ hay a samawa, a ɗiyam way fa mey-har hay a.»
(Luk 13.20, 21)
33 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya, a ləvtar: «Mewey ŋga Bay Gazlavay
da ray ndəhay na, aŋga anda cek ma həsla makala masa ŋgwas ma həley kuset kəɗey,
ma jahaɗa ta hapa ŋga makala ga, amba a həslərwa tabiya.»

Yesu aa guzley ta mey-meŋgey na, maja me?
(Mark 4.33, 34)

34 Yesu a wuzdatara mey hay cəpa ŋgada ndəhay na, ta mey-meŋgey. Kwa taa guzltar
ta mey mekele daa ba.
35 A ka kəne na, amba a key anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle,
ma ləvey:
«Ya daa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey,
Ya da wuzdatara cek hay masa zleezle maɓadatakaya
dəga Gazlavay ma ləma bəla.»

Mabara ŋga mey-meŋgey ta ley ŋga daw

36 Fa dəɓa ha, Yesu ta', a mbəkdata ndəhay heyey, a vəhey a way. Gula aŋga hay ta',
a samawa a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara mabara ŋga mey-meŋgey
ta zlərav da ley heyey cey.»
37 Ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw ma sləka daw masa maaya na, ara yah, *Bəz
ŋga Ndaw.
38 Ley na, ara bəla. Hulfaɗ masa maaya na, ara ndəhay ma təɓmara amba Gazlavay
a wey da ray ata. Zlərav na, ara ndəhay ma namar ray a bay-malula.
39 Masa-gəra ma sləka zlərav na, ara *Sataŋ, bay-malula. Kiya mekey daw na, ara
pas ŋga mendəvey ŋga bəla. Ndəhay ma da kamərwa daw na, ara maslaŋ hay ŋga
Gazlavay da vaɗ.
40 Anda ata ma ŋgəmamara zlərav ŋga tekwerey na, ta pas mendəvey ŋga bəla na, a
da key kəne may ta ndəhay ma namar ray a bay-malula.
41 Anda keɗe, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya slərdata maslaŋ aɗaw hay da vaɗ la ŋga
badamata ndəhay ma təknamata ndəhay ŋga key mebərey leŋ ndəhay ma kam cek
malamba da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
42 A da kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Feteɗe na, a təwam la, aa pəɗam sler la.

---

* **13:26 13.26** a pamawa ray: a təlmawa ray **13:30 13.30** 3.12; CWJ 14.14-15 **13:31 13.31** 17.20; Lk 17.6 **13:32 13.32** Ez 17.23 **13:33 13.33** 1Kwr 5.6; Gal 5.9 **13:34 13.34-35** 13.10-17 **13:35 13.35** Ps 78.2 **13:40 13.40** 7.19; Jaŋ 15.6 **13:41 13.41** 24.31; Mk 13.27 **13:42 13.42** 8.12

43 Ama ŋgada ndəhay ma namar ray a Bay Gazlavay na, a njam la ta Papa ata, Bay
Gazlavay, da vaɗ, a waɗam la anda pas. Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a
maaya maaya.»

Mey-meŋgey ta zleley maɓadakaya leŋ ta bersle

44 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya, a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay
da ray ndəhay na, aa letek ta zleley maɓadakaya daa ley. Ndaw a daw, a hətar, a ɓada
ma fəna saya. Aa səmey ga da ray a. Maja ŋgene, a daw, a həɗkadata cek aŋga hay
tabiya amba a həɗka ley a.
45 «Asaya, mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta ndaw ma ka filaw, ma
səpey bersle maaya membey ŋga həɗkey.
46 Da ta hətey bersle maaya membey ma həɗkey ba la na, a daw, a həɗkadata cek
aŋga hay tabiya amba a həɗka bersle he.»

Mey-meŋgey ta tabaw

47 «Asaya, *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta *tabaw † ma kərzawa
ewet hay daa dəhwa, a kusmawa səkway ŋga ewet hay mekele mekele ga.
48 Masa tabaw a ta rəhey cay ta ewet e na, ta', a badamərwa a mey dəhwa. A njam
ta njey, a walamata səkway ŋga ewet hay masa maaya, a pamata aa gabal, ama səkway
ŋga ewet hay masa maaya ba na, a kəzlamata.
49-50 Ta pas mendəvey ŋga bəla na, maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ, a samawa la
ŋga wunkey ndəhay ma namar ray a Gazlavay ta ndəhay masa ta mebərey. Ndəhay
masa ta mebərey na, a kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Feteɗe na, a təwam la, asaya,
aa pəɗam sler la. Sariya ŋga Gazlavay ma da key na, ara anda keɗe.»

Mey da ray mey hay meŋgey ŋga Yesu

51 Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay, a ləvtar: «Akwar ta sərmara mabara ŋga mey hay
meŋgey keɗe la daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ala ta sərmara la.»
52 Da ray ŋgene, Yesu a ŋgatar mey mekele saya, a ləvtar: «Kwa waawa da wuzlah
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma təɓa amba Gazlavay a wey da ray a
na, aŋga anda bay ŋga way ma badərwa zleley aŋga mawiya ta magurma ŋga jəney
ndəhay.»

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Mark 6.1-6; Luk 4.16-30)

53 Masa Yesu maa guzltar a ndəhay ta mey hay meŋgey cay na, ta', a sləkɗey feteɗe,
54 a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwaɗ a. Feteɗe aa sərkadata ndəhay
daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay. Ndəhay tabiya daa way a, a rəzlam, a ləvam:
«Haya! Ma vəldara leŋgesl a ndaw a keɗe ŋga sərey cek hay anda keɗe na, wa? A
hətərwa leŋgesl ŋga sərey cek hay a keɗe na, dama?
55 Aŋga na, bəzey ŋga ndaw ma sla hwadam, ba diya? Mamaha na, *Mari, ba diya?
Ata *Jak, *Jawzef, *Simaŋw leŋ Jud na, məlmaha hay ba diya?
56 Dam-mamaha hay tabiya, ata da wuzlah aləkwa feɗe, ba diya? Kaa a hətərwa
leŋgesl keɗe ta gədaŋ keɗe na, dama?»
57 Ara maja mewulkey ata ŋgene, ata ma təɓmara mey ŋga Yesu ba. Da ray ŋgene,
Yesu aa guzltar, a ləvtar: «*Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, ndəhay a təɓmara mey
aŋga kwa dama dama, ama ma təɓmara ba na, si ndəhay daa hwayak aŋga, ndəhay
daa səkway aŋga.»
58 Yesu a key maazla hay feteɗe nekəɗey gway maja ata ma təɓmara mey aŋga ba.

14

Mey da ray meməcey ŋga Jaŋ-Baptis
(Mark 6.14-29; Luk 9.7-9)

1 Daa ŋgene, *Herawt, bay daa hwayak ŋga *Galile, a cənda mey da ray Yesu.
2 Da ray ŋgene, aa guzltar a madərlam aŋga hay, a ləvtar: «Ndaw aha na, ara *Jaŋ-
Baptis. A sləkɗawa daa meməcey. Ara maja ŋgene, aŋga ta gədaŋ ŋga key maazla
hay.»
3-4 Herawt aa guzley anda keɗe na, maja ara aŋga ta ray aŋga ma kəɗa Jaŋ-Baptis
a vagay. Ehe mey da ray Jaŋ-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat, ŋgwas ŋga məlmaha
*Fəlep ŋga ŋgwas aŋga, daa masa Fəlep aa ta dey ɗagay. Maja ŋgene, *Jaŋ a ləvar a

---

13:43 13.43 Dan 12.3; NMH 5.31; Mt 11.15 **13:44 13.44** Fəl 3.7-14 † **13:47 13.47** tabaw: Ara njeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet daa slam a. **13:49-50 13.50** 8.12 **13:53 13.53** 7.28 **13:54 13.54** Jaŋ 7.15 **13:55 13.55** Jaŋ 6.42 **13:57 13.57** Jaŋ 4.44 **14:2 14.2** 16.14

Herawt: «Kah ma la ŋgwas ŋga məlmakw ŋgene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas aləkwa.» Da ray ŋgene, Herawt a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga kərzamara Jaŋ a. Ta', sewje aŋga hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
5 Herawt a wuɗey ŋga kəɗa Jaŋ a vagay, ama a zlurey ta ndəhay *Jəwif hay maja a wulkam na, Jaŋ a ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.
6 Yaw, ta pas gwagway ŋga mesərfedey ɗar ŋga mayawa ŋga Herawt na, dam ŋga Herawdiyat a gərvey fa mey ŋga ndəhay mazəltakaya aa gwagway a. Megərvey a, a mbafar kalah a Herawt.
7 Ta', a mbeɗey fa mey ŋga ndəhay, a ləvar a dam aha: «Kwa meeme masa kah maa cəfɗafaya na, ya vəldakawa la.»
8 A mbəɗdara a Herawt, a ləvar: «Vəldiwa ray ŋga Jaŋ-Baptis aa vəley wure keɗe feɗe.» A ləvar anda ŋgene na, maja mamaha ma balar mey.
9 Masa Bay Herawt ma cənda mey a keɗe na, mevel a təɗar. A gwa ŋga mbəɗda mey aŋga ha saba, maja ta mbeɗey sem fa mey ŋga ndəhay mazəltakaya heyey. Da ray ŋgene, ta', a vəley cəveɗ ŋga vəlda ray ŋga Jaŋ-Baptis ŋgada dam aha.
10 Ta', a slərey ndaw aa fərsəne. Ndaw aha a ɗəslərwa ray ŋga Jaŋ-Baptis,
11 a parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a dam a heyey. Ta', dam aha a handara a mamaha.
12 Fa dəɓa ha, gula hay ŋga Jaŋ-Baptis a, a diyam a lamara vagay a, a pəshamara aa cəvay. Ta', a diyam, a wuzdamara mey a, a Yesu.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal zlam
(Mark 6.30-44; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

13 Daa masa Yesu ma cənda mey da ray meməcey ŋga *Jaŋ-Baptis la na, pərta! a sləkɗey, ta', a daw ta kwambiwal amba a wusey taava aŋga aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba. Masa ndəhay da slala hay ma cəndamara aŋga sem na, a diyam ta mey dəhwa ha ta salay, a səpmar wurzay.
14 Aŋga ma wusey cay na, ta', a bərŋgawa daa kwambiwal a, a hətfatar ndəhay makustakaya ga feteɗe. A sərfatar dey-ceceh, ta', a mbəldata masa-macay hay da wuzlah ata.
15 Ta pas ŋgaa kwaɗ na, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham fa vəɗa, a ləvmar: «Wure keɗe hakwaɗ cay, aləkwa da wuzlah-ley. Ŋgama na, ka mbəɗtar mey a ndəhay a ŋga diyam a slala hay, amba a həɗkam cek mezəmey.»
16 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay a na, si a diyam a slala hay daw? Akwar, ray akwar na, vəlmatar cek mezəmey a.»
17 Ama a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kwa cek mezəmey fa ala daa ba, si peŋ zlam ta ewet cew daada gway.»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Handamərwa feɗe.»
19 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvtar ŋgada ndəhay tabiya ŋga njam a hwayak. Aŋga hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, a baŋgaɗa dey a vaɗ, a kar suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, a papəsa peŋ e, ta', a vəldatara a gula aŋga hay amba a wunkamatara a ndəhay makustakaya heyey.
20 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Gula aŋga hay ta', a cakalamara siya ŋga peŋ e. Membəkey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.
21 Ndəhay ma zəmam peŋ e na, ata ga ara mey ba, a fəna ndəhay gabal zlam, ŋgusay ta bəza hay manjar ŋga sləfam.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile
(Mark 6.45-52; Jaŋ 6.15-21)

22 Masa ndəhay a ma zəmam cek cay na, wure wure ŋgene Yesu ta', a təktar ɗay a gula aŋga hay ŋga təpam aa kwambiwal amba ata na, a zləŋgam teeseɗ a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile. Yesu na, a njey fa dəɓa ɗagay amba a mbəɗtar mey a ndəhay makustakaya heyey ŋga diyam a way.
23 Masa ta mbəɗtar mey a ndəhay a cay na, ta', a təpey aa ray ŋga aŋgwa ŋga dərwa daŋgay. Haa tavaɗ, aŋga pal taava aŋga da aŋgwa ha cəŋga.
24 Kwambiwal masa gula aŋga hay da hwaɗ a heyey, aŋga da wuzlah yam, aŋga dəreŋ ta rav-zazay, vaŋgwala ŋga yam fa zakada * kwambiwal a maja memeɗ fa key ga ŋgada ray ata.

14:3-4 14.3-4 Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20 **14:5 14.5** 21.26; Mk 11.32; Lk 20.6 **14:13 14.13-21** 15.32-39 **14:14 14.14** 9.36 **14:20 14.20** 2Bay 4.43-44 **14:23 14.23** 5.1; Lk 5.16 * **14:24 14.24** a zakada: a dəgda

25 Fa dəɓa ha, gweegwe slam ŋgaa pərek na, Yesu ta′, a daw ta salay da ray yam
ŋgada fa ata.
26 Masa gula aŋga hay a ma hətmar fa daw da ray yam na, a zluram ga, aa wasam
pər-par! Aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ara mamayam!» Ta′, a wudam ta gədaŋ
maja mandərzay fa katar.
27 Ama, wure ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Dəkmara mevel! Ara yah, ka da
zluram ba!»
28 *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, da ara kah fara fara na, vəlya cəveɗ amba
ya daw da ray yam ŋgada fa kah taw.»
29 Ta′, Yesu a ləvar a Piyer: «Sawa!»
Piyer a bərŋgawa daa kwambiwal, a daw da ray yam ta salay ŋgada fa Yesu.
30 Ama, masa aa ma nəka memeɗ fa key ta gədaŋ na, mandərzay a kar. A zlar ŋga
mbəzey asi yam, ta′, a wudey, a ləvey: «Bay mahura, ləhdaya!»
31 Wure wure ŋgene, Yesu tal! a təley har, a kərza fa har, a ləvar: «Ka wulkey cew
cew na, maja me? Kah, ndaw masa ma paya ŋga ndaw akah fara fara ba ŋgene.»
32 Fa dəɓa ha, ta′, a təpam cewete aa kwambiwal a. Wure wure ŋgene, memeɗ e,
deŋ! a lecey, a key saba.
33 Gula hay ŋga Yesu masa daa kwambiwal, a ragadam fa mey aŋga, a ləvmar: «Fara
fara, kah na, Bəzey ŋga Gazlavay.»

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak ŋga Genezeret
(Mark 6.53-56)

34 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam la a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile
heyey na, a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret.
35 Ndəhay daa slam aha na, a sərmara ara Yesu. Ta′, a kadamatara mey a, a ndəhay
da slala hay mekele mekele daa hwayak a. Daa masa ata ma cəndamara mey a cay na,
ta′, a handamar masa-macay hay.
36 A bərkwamara amba masa-macay hay a, a gəsam har kwa fa mey ŋga zana aŋga
gway. Ndəhay ma gəsfamar har cəpa na, ta mbəlam sem.

15

Mey ŋga Yesu da ray kwakwas ŋga Jəwif hay
(Mark 7.1-13)

1 Fa dəɓa ha, *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a samawa da
*Jeruzelem fa Yesu, a ləvmar:
2 «Gula akah hay a zləɓmara kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle na,
maja me? A da zəmam ɗaf na, a pərmara har anda kwakwas aləkwa ma ləvey ba na,
kwara?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, ka zləɓmara *mewey hay ŋga Gazlavay ta
mesəpey kwakwas akwar hay na, maja me?
4 Gazlavay a ləvey: “Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw.” Asaya, “Ndaw ma
cəɗa papaha, da daa ba, ma cəɗa mamaha na, si a kəɗmara ndaw aha vagay.”
5 Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka ləvam ndaw a gwa ŋga ləvar a
papaha, da daa ba, a mamaha: “Cek masa yah ma da vəldakawa ŋga jənka heyey na,
ya vəldakawa daa saba, maja yah ma vəldara sem a Gazlavay.”
6 Ŋgene na, ndaw aha a nar ray a papaha, da daa ba, a mamaha ha saba, ba diya?
Ara anda ŋgene, akwar fa nəsmara mey ŋga Gazlavay, ta mesəpey kwakwas akwar.
7 Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew! *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle maa guzley da ray akwar na, anja fara. Izay a, a ləvey:
8 “Gazlavay a ləvey: Ndəhay keɗe fa həslmaya ray
ta mey ŋga tede,
ama mevel ata na, aa dəreŋ ta yah.
9 Ata fa həlmamaya,
ama mehəlmey a, ta tərey sem ŋga cek ŋga tede,
maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ŋgene na,
ara kwakwas ŋga ndaw-magədaŋ daada gway.”»

Mey da ray cek mekey mebərey a ndaw
(Mark 7.14-23)

14:25 14.25 Jəw 9.8 **14:26 14.26** Lk 24.37 **14:30 14.30-32** 8.26 **14:31 14.31** 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Lk 12.28 **14:33 14.33** 16.16; 27.54; Mk 15.39 **14:36 14.36** 9.20 **15:2 15.2** 23.25; Lk 11.38-39 **15:4 15.4** Mab 20.12; 21.17 **15:7 15.7-9** Iz 29.13

10 Fa dəɓa ha, Yesu a zəltərwa ndəhay makustakaya ta’, aa guzltar, a ləvtar: «Jəkam
sləmay, cəndamara mey keɗe maaya maaya:
11 Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a kar mebərey ba, ama ma kar
mebərey na, si mey ma bawa da mey aŋga.»
12 Ta’, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka fa səra mey masa kah
maa guzlda keɗe na, fa catar mevel a *Fariza hay, ba diya?»
13 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kwa wudez wura wura masa Papay da vaɗ, ma rəva
ba na, a məɗmara la.
14 Mbəkdamata! Ata na, wulaf hay ma ɗaɗam wulaf hay anda ata. Da ndaw-wulaf a
ɗeɗey wulaf cəla ta zlanday na, ata cewete a təɗam la aa vəgeɗ, ba diya?»
15 Fa dəɓa ha, *Piyer ta’, aa guzlar, a ləvar: «Wuzdandara mabara ŋga mey a keɗe
cey.»
16 Yesu a ləvey: «Akwar gula aɗaw hay kwa na, ka cəndamara mey a keɗe ba saya
na, gway daw?
17 Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a daw ŋgada hwaɗ ŋga ndaw
aha. Fa dəɓa ha, a bawa a palah. Ka ta sərmara daa ba cəŋga daw?
18 Ama mey masa ndaw maa guzlda ta mey aŋga na, a sawa dəga daa mevel aŋga.
Ŋgene, a kar mebərey a ndaw aha.
19 Mewulkey maaya ba a bawa na, daa mevel ŋga ndaw. Ara mewulkey a ma həlda
ndaw ŋga kəɗey ndaw vagay, ŋga ley vaw saw da palah, ŋga key cek malamba saw
kəne, ŋga leley, ŋga mbərzley a ray ndaw, leŋ ŋga key mbaɗa fa ndəhay.
20 Ara səkway ŋga cek hay malamba anda keɗe ma kar mebərey a ndaw. Ama, da
ndaw a zəma cek ta har manjar ŋga pərey na, ara mebərey ba.»

Ŋgwas masa Jəwif ba a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara
(Mark 7.24-30)

21 Fa dəɓa ha, Yesu pərta! a sləkɗey daa slam aha, tal! a diyam ta gula aŋga hay aa
hwayak mekele masa berney ŋga Tir ta berney ŋga Sidaŋw da hwaɗ a.
22 Ŋgwas daa hwayak a daha, aŋga dam Kana. A sawa fa Yesu, a kar ambahw, a
wudey, a ləvar: «Waa Bay mahura, Bəzey ŋga *Davit! Dam aɗaw daha, aŋga ta malula
da ray, fa sərda banay kalah. Sərfaya dey-ceceh may taw!»
23 Yesu taa guzlar kwa mey pal daa ba. Gula aŋga hay a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar:
«Mbəɗar mey a ŋgwas a keɗe, maja fa səpndakwar wurzay ta mewudey.»
24 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay a slərdiwa na, fa ndəhay *Israyel hay gway.
Ata na, maazəɗtakaya anda təɓaŋ hay manjar mecəkwer.»
25 Ama, ŋgwas a heyey a daw, a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Waa Bay mahura,
jənya may taw!»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mevəley ɗaf ŋga bəza hay ŋgada gədey hay na, maaya
daw?»
27 Ŋgwas a heyey a ləvar: «Ahaw, Bay aɗaw, kaa gədey hay na, a zəmam meepəsey
ŋga ɗaf ma kəzley daa slam masa bay ata hay ma zəmam ɗaf cəŋga, ba diya?»
28 Da ray ŋgene, Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Maaya kwakwa! Kah ma paya la ŋga
ndaw akah fara fara. Cek aha ŋga key anda kah ma wuɗey.» Daa ŋgene, dam aŋga
heyey a mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

29 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw ta mey dəhwa ŋga *Galile. Ta’, a
təpey aa ray ŋga aŋgwa, cəkwam! a njey feteɗe.
30 Ndəhay makustakaya ga, a samawa fa vəɗa, a handamawa ndəhay jegwer hay,
ndəhay wulaf hay, ndəhay maahəlɓatakaya hay, madagazlam hay leŋ ndəhay ta macay
hay mekele mekele ga. A njadamata fa mey ŋga Yesu. Ta’, a mbəldata.
31 Ndəhay makustakaya heyey a rəzlam maja ata ma hətmatar madagazlam hay heyey
faa guzlam dəɓa, ndəhay maahəlɓatakaya hay heyey ta mbəlam cay, ndəhay jegwer hay
heyey fa diyam ta salay ata hay, wulaf hay may fa hətmar dey dəɓa. Ta’, a həlmamara
Bay Gazlavay ŋga *Israyel hay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal məfaɗ
(Mark 8.1-10)

32 Yesu ta’, a zəltərwa gula aŋga hay, a ləvtar: «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay
makustakaya keɗe, maja aŋga kaa ɗar maakar ata da cakay aɗaw, wure keɗe cek

15:11 15.11 SNM 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15 **15:14 15.14** 23.16, 24; Lk 6.39; Rm 2.19 **15:19 15.19** Gal 5.19-21
15:22 15.22 20.30-31 **15:24 15.24** 10.6; Rm 15.8 **15:28 15.28** 8.13 **15:29 15.29** 5.1

mezəmey da har ata daa saba. Ya wuɗey ŋga mbəkdata ŋga diyam a way ta may
ba, maja da a da hətam gədaŋ daa cəveɗ ŋga wusey a way ata hay ba kwa.»
33 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kaa aləkwa da wuzlah-ley keɗe na, ya
da hətmawa cek mezəmey ŋga rəhdata ndəhay tabiya makustakaya keɗe na, dama?»
34 Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Da har akwar feɗe kaa na, peŋ we?» A mbəɗdamara, a
ləvmar: «Da har ala na, peŋ maasala ta ewet mecəhe mecəhe nekəɗey gway.»
35 Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ŋga njam a hwayak.
36 Aŋga ta', a həla peŋ maasala ta ewet hay heyey, a kar suse a Gazlavay, a papəsa, ta',
a vəldatara a gula aŋga hay. Gula aŋga hay a, a wunkamatara a ndəhay makustakaya
ha.
37 Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula aŋga hay a cakalamara
siya mambəkakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar mahura mahura maasala.
38 Yaw, ndəhay ma zəmamara peŋ ta ewet e na, ndəhay gabal məfaɗ, ŋgusay ta bəza
hay manjar ŋga sləfam.
39 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya ha ŋga diyam a way ata hay.
Ta', a təpey aa kwambiwal, a diyam aa hwayak mezəley Magadaŋ.

16

Mahura ŋga Jəwif hay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla
(Mark 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 Fa dəɓa ha, *Fariza hay ta ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu ŋga
jadamara, aa cəfɗamara amba a key maazla ŋga wuzda gədaŋ aŋga a sawa ta fa Bay
Gazlavay.
2 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «[Masa pas fa kəzley, gazlavay fa key magaza na, ka
ləvam mandaw na, gazlavay ŋga var a key daa ba.
3 Asaya, pərek pərek da masa pas fa bawa, fa cey na, ka ləvam tasana na, var a pey
la. Anda keɗe, da akwar fa nəkam dey a gazlavay na, ka sərmara cek ma da key tasana
ta cek ma da key mandaw. Kaa sləra masa yah ma ka na, ka sərmara mabara ha ba na,
kwara?]
4 Akwar ndəhay masa wure keɗe na, malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay
Gazlavay sem! Ka wuɗam ŋga hətam maazla ma wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay fara
daw? Kwa akwar fa da hətam maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas *
zleezle.»
Fa dəɓa ha, Yesu ta', a mbəkdata, a daw.

Mey-meŋgey da ray meesərkedey ŋga Fariza hay ta ŋga Saduse hay
(Mark 8.14-21)

5 Daa masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam sem a dey laŋgar ŋga dəhwa na,
gula aŋga hay a ta sərfadamara ŋga handawa peŋ daa ba.
6 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ŋga *Fariza hay leŋ
ŋga *Saduse hay!»
7 Da ray ŋgene, gula aŋga hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa guzley anda
keɗe maja aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?»
8 Yesu na, ta səra mey masa ata maa guzldamara da wuzlah ata sem. Da ray ŋgene,
aa cəfɗata, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara
fara ba ŋgene, ka wulkam da ray peŋ masa akwar ma handamawa daa ba na, maja me?

9 Haa wure keɗe akwar na, ka cəndamara mey a ba cəŋga daw? Sərfadamara peŋ
zlam masa yah ma wunkatara ŋgada ndəhay gabal zlam heyey. Mambəkakaya na, a
rəhey gadakar we?
10 Asaya, sərfadamara peŋ maasala masa yah ma wunkatara ŋgada ndəhay gabal
məfaɗ heyey. Mambəkakaya na, a rəhey gadakar mahura mahura we?
11 Yaw, daa masa yah maa guzlkwar: "Wam vaw fa cek ma həsla peŋ masa fa Fariza
hay leŋ fa Saduse hay" na, yaa guzley na, da ray peŋ ba. Kaa ka cəndamara ba na,
kwara?»
12 Anda keɗe, *gula hay ŋga Yesu heyey a sərmara, Yesu aa guzltar na, da ray cek ma
həsla peŋ fara fara ba, ama a ŋgatar mey da ray meesərkedey ŋga Fariza hay ta ŋga
Saduse hay.

15:32 15.32 9.36 **15:32 15.32-39** 14.13-21 **16:1 16.1** Jaŋ 6.30 **16:1 16.1-4** 12.38-39; Lk 11.16, 29-30 * **16:4 16.4** Nəka Mt 12.39-40. **16:6 16.6** Lk 12.1 **16:7 16.7-9** Mk 6.52 **16:8 16.8** 14.31 **16:9 16.9** 14.20 **16:10 16.10** 15.37

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste
(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yesu a wusey aa slam masa gweegwe ta slala Sezere-Fəlep. Aa cəfɗata gula aŋga
hay, a ləvtar: «Ndəhay a padamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, ŋga wa?»
14 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-Baptis, mekele hay
a ləvam, kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Ndəhay mekele hay
saya a ləvam, kah na, Jeremey, da daa ba, ndaw mekele dasi ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle.»
15 Ta', Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»
16 *Simaŋw *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay, ndaw
masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw.»
17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Simaŋw, bəzey ŋga *Jawnas, maaya ŋga Gazlavay aa da
ray kah, maja mey masa kah maa guzlda keɗe na, ara ndaw-magədaŋ ma wuzdakawa
ba, ama ara Papay da vaɗ ma wuzdakawa.
18 Yaw, yah may, ya fa ləvka, kah na, mezəley akah Piyer anda meləvey "pəraɗ." Ya
da pa *mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay da ray pəraɗ a. Kwa meməcey na, fa da
gwa ŋgaa zəɗda daa ba.
19 Ya da vəlka gədaŋ ŋga wurey cəveɗ ŋgada ndəhay amba a təram ndəhay ŋga
Gazlavay. Mey masa kah ma da jəwa da bəla na, aŋga majəwkaya da gazlavay da vaɗ
may. Asaya, mey masa kah ma da pəska da bəla na, aŋga mapəskakaya da gazlavay da
vaɗ may.»
20 Yesu ta', a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Fara fara yah na, Kəriste,
ama ka da wuzdamara a ndəhay ba.»

Ndaw ma wuɗey ŋga səpa Yesu na, si a key me?
(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

21 Dəga ta pas masa *Piyer ma wuzda Yesu ara *Kəriste heyey na, Yesu a wuztar
mey ŋgada gula aŋga hay, a ləvtar: «Si ya daw a *Jeruzelem. Mahura hay ŋga *Jəwif
hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz na, a sərdamaya banay la feteɗe, a kəɗmaya la vagay. Ama ŋga
ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»
22 Piyer ta', a zəla Yesu ta cakay, a mbəɗar ray, a ləvar: «Kay! Bay mahura, Gazlavay
ŋga ka kəne ba! Anja səkway ŋga cek anda ŋgene na, ŋga hətfaka ba səlak!»
23 Ama Yesu pəla! a mbəɗey dey ŋgada fa Piyer, a ləvar: «Hway la da cakay aɗaw, kah,
*Sataŋ. Kah na, ka fa səpey ŋga zlaŋgaɗadaya daa cəveɗ aɗaw daw? Maja mewulkey
akah ŋgene na, ara mewulkey ŋga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ
gway.»
24 Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na, si
a mbəkda mewulkey fa ray aŋga, a səpya ta mevel pal, si a ɓəsa banay ma da sawa a
ray aŋga maja yah, anda yah ma da məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
25 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key aa zəɗda, ama
ndaw maa zəɗda heter aŋga maja yah na, a hətar la aa slam a.
26 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe, ama taa zəɗda
heter aŋga sem na, cek hay a tabiya ŋgene, ta ləhdamara ndaw a la daw? Yaw, ndaw
a gwa ŋga mbəɗa heter aŋga na, ta me?
27 Sərmara, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, ya da sawa ta gədaŋ ŋga Papay leŋ ta maslaŋ
aŋga hay da vaɗ. Ya da pəla mawurɓay kwa ŋga waawa cəpa, təɗe fa sləra masa ndaw
a ma ka.
28 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah akwar feɗe, fa da məcam daa ba haa
ata ma hətmaya ta dey ata la ɗagay, masa yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa zəma bay aɗaw.»

17

Yesu a mbəɗey fa dey ŋga gula aŋga hay
(Mark 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Ɗar maakwaw fa dəɓa ha na, Yesu ta', a zəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, məlmaŋ ŋga
Jak a, a ŋgəlta aa ray ŋga aŋgwa maazəma, a njam feteɗe taava ata.

16:14 16.14 14.2; 17.10-13; Mt 21.11 **16:16 16.16** 14.33; Jaŋ 1.49; 11.27 **16:18 16.18** Lk 22.32; Jaŋ 1.42; 21.15-17; Ef 2.20 **16:19 16.19** Lk 11.52; Mt 18.18; Jaŋ 21.15-17 **16:20 16.20** 17.9 **16:21 16.21** 17.22-23; 20.17-19; 26.2 **16:24 16.24-25** 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25-26; 1Pi 2.21 **16:27 16.27** Ps 62.13; Jəw 34.11; Mt 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Lk 13.27; Jaŋ 5.29; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 1Pi 1.17; 2Tm 4.14; CWJ 22.12 **16:28 16.28** 10.23; 24.34; Mk 9.1; 13.30; Lk 9.27; 21.32 **17:1 17.1** 5.1

2 Yesu a, pəla! a mbəɗey fa dey ata, dey aŋga a weɗey anda pas, zana aŋga mabara
ndəɗ-ndeɗ.
3 Wure wure ŋgene, ata *Mawiz ta *Eli a wuzmatar vaw a gula aŋga hay heyey *.
Gula hay a, a hətmatar fa kam maɗay ta Yesu a.
4 Da ray ŋgene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Waa Bay Mahura, maaya na, ya
njakwa feɗe. Da ka wuɗey na, amba ya kərcey slam hay maakar, pal ŋgada kah, pal
ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.»
5 Daa masa faa guzley araŋ na, mekwtene meweɗey ndəɗ-ndeɗ! a sawa, sərat! a
sərtata. A cənam ɗay maa guzlwa daa mekwtene he, a ləvey: «Keɗe he ara Bəzey aɗaw
masa yah ma wuɗa kalah. Ara bəzey masa ya faa səmey ga da ray a. Jəkfamar sləmay!»

6 Masa *gula hay ŋga Yesu ma cəndamara la na, a zluram ga, ta', a təɗam ta mey ta
mey, daŋgay dar! a hwayak.
7 Wure ŋgene, Yesu a ŋgəchawa a cakay ata, a wusta ta har, a ləvtar: «Sləkɗam, ka
da zluram ba.»
8 A baŋgaɗamara dey na, a hətam ndaw mekele saba, si Yesu taava aŋga gway.
9 Masa ata fa bərŋgamawa da aŋgwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Ka da wuzdamara
cek masa akwar ma hətmar keɗe a ndaw ba, haa kasl pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw,
ma da sləkɗawa daa meməcey.»
10 Ta', gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz a ləvam si Eli a sawa la teeseɗ da ray *Kəriste na, maja me?»
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara si Eli a sawa ŋga ɗiyta cek hay cəpa
maaya maaya.
12 Ama, yah na, ya fa ləvkwar, Eli ta sawa cay. Ndəhay ta hətmar la, ama ta sərmara
daa ba, ta kamar cek maaya ba la anda mevel ata ma wuɗey. Ara kəne may, ndəhay a
ma da sərdamaya banay, yah, Bəz ŋga Ndaw.»
13 Anda keɗe, gula hay ŋga Yesu ta sərmara sem Yesu aa guzltar na, da ray *Jaŋ-Baptis.

Yesu a bada cek da ray bəzey
(Mark 9.14-29; Luk 9.37-43a)

14 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay maakar heyey ma wusam la a cakay ndəhay
makustakaya na, ta', ndaw daha a ŋgəchawa a cakay Yesu, a regedey fa mey aŋga,
15 a kar ambahw, a ləvar: «Bay Mahura, bəzey aɗaw aŋga ta cek da ray, fa ɓərzlada,
fa sərda banay. Da cek aha ta zlar ŋga ɓərzlada la na, ta pas laŋgar a təɗda aa awaw,
da daa ba, aa yam. Sərfar dey-ceceh may taw!
16 Ya ta handa la fa gula akah hay, ama ta gwamara ŋga mbəldamara daa ba.»
17 Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzltakaya masa ma pamaya
ŋga ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta akwar na, haa ta vara? Ya da ɓəskwar
na, haa ta vara? Handamiwa bəzey a feɗe!»
18 Masa ata ma handamərwa bəzey a la na, Yesu ta', aa bəcar a cek da ray bəzey a.
Ta', cek aha a bey. Wure ŋgene, bəzey a, a mbəley.
19 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ata taava ata na, ta', gula aŋga hay a, a ŋgəcham a
cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara ŋga badamara cek da ray bəzey a
daa ba na, maja me?»
20 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Maja akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay fara fara
daa ba. Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay kwa kuset kəɗey
həma babəza ŋga bazlawar na, ŋgene, ka gwamara ŋga ləvmar a aŋgwa mahura keɗe,
sləkɗey la feɗe, daw ŋgada fataɗay na, aŋgwa ha a sləkɗey la. Anda keɗe, cek masa ta
gəra ŋga key fa akwar na, daa ba. [
21 Ama ŋga bey cek anda keɗe da ray ndaw na, si ta medərey-daŋgay a Bay Gazlavay
leŋ ta mekey *daliyam.]»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Mark 9.30-32; Luk 9.43b-45)

22 Ta pas laŋgar daha, ata Yesu ta gula aŋga hay a vəhmawa a *Galile, ata tabiya
daa slam a. Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «A da kərzamaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, a da
vəldamaya a har ndəhay.

---

* **17:2 17.2-8** 2Pi 1.16-18; CWJ 1.16 **17:3 17.3** Ata Mawiz ta Eli na, ta məcam sem dəga zleezle, ta wuzmatar vaw la a gula hay ŋga Yesu. **17:5 17.5** 3.17 **17:9 17.9** 16.20 **17:10 17.10-11** Mal 3.23-24; Mt 16.14 **17:12 17.12-13** 11.14; Lk 1.17; Jaŋ 1.21 **17:17 17.17** Mew 32.5, 20 **17:20 17.20** 13.31; 14.31; 21.21; Mk 11.23; Lk 17.6 **17:22 17.22-23** 16.21

23 Ndəhay a, a da kəɗmaya vagay. Ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa
meməcey.»
Mey a keɗe a təɗtar mevel a gula aŋga hay.

Mey da ray budaw
24 Ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a Kapernayum. Ata ma wusam la na, ndəhay
ma cakala budaw ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ata feteɗe. Ta', ndəhay a, a
ŋgəcham a cakay *Piyer aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay akwar na, a pəley budaw ŋga
Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ba daw?»
25 Piyer a mbəɗdatara, a ləvtar: «'A, 'a, fa pəley.»
Daa masa Piyer fa mbəzey a way masa Yesu aa da hwaɗ a na, Yesu aa guzlar teeseɗ,
a ləvar: «Simaŋw Piyer, ya wuɗey ŋgaa cəfɗaka, ma pəlam budaw a bay hay da bəla
keɗe na, wa hay wa? Ara bəza hay ŋga bay hay a daw? Da daa ba, ara zəgdaw hay
daw?»
26 Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ara zəgdaw hay.»
Yesu a ləvey: «Anda keɗe na, bəza hay ŋga bay a pəlam budaw ba.
27 Ama ŋgama ya pəlkwa budaw a, amba mevel a catar ba. Anda keɗe, daw aa dəhwa
ŋga *Galile, kəzla tetəlem † akah a hwaɗ a. Ewet masa kah ma da lawa teeseɗ na, ka
wura mey ŋga ewet e, ka hətfey ɓərey ŋga dala mak ŋga pəlndakwara budaw a la.
Larawa amba ka pəlndakwara budaw aləkwa cew e.»

18

Ma da key mahura na, wa?
(Mark 9.33-37; Luk 9.46-48)
1 Daa ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da
wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, mahura na, wa?»
2 Yesu ta', a zəlwa bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata.
3 Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar ta mbəɗam amba ka
təram anda bəza hay mecəhe daa ba na, ŋgene, akwar fa da njam a wuzlah ndəhay
masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba səlak.
4 Ndaw ma pa ray aŋga ŋga mecəhe anda bəzey mecəhe keɗe na, ara aŋga ma da
key mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata.
5 Kwa waawa ma təɓey bəzey anda bəzey mecəhe keɗe maja a wuɗya na, a key
ŋgene, a təɓey yah, ray aɗaw.»

Mewey vaw fa cek ma bata ndaw
(Mark 9.42-48; Luk 17.1-2)
6 «Asaya, kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təɓa mey aɗaw hay keɗe
ŋga key mebərey na, ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa mahura a ɗay, ma
kəzlamara aa bəlay gway.
7 Kay! Banay daha fa ndəhay da bəla keɗe, maja cek hay ga fa təknamata ndəhay ŋga
key mebərey. Ahaw fara, cek hay a, a da batamata ŋga key mebərey mandaw mandaw.
Ama banay a sawa la a ray ndaw ma həldata ndəhay ŋga key mebərey a.
8 Da har akah, da daa ba, salay akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, ɗəsla har a, da
daa ba, salay a, hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama kah ma hətey heter mendəvey ba ta
salay pal, da daa ba, ta har pal da ray kah ma da mbəzey aa awaw mendəvey ba ta har
akah hay cewete, da daa ba, ta salay akah hay cewete.
9 Da dey akah fa həldaka ŋga key mebərey na, wuzlka dey a, hazakada dəreŋ ta kah.
Ŋgama kah ma hətey heter mendəvey ba ta dey pal, da ray kah ma da mbəzey aa vəgeɗ
ŋga awaw magaza ta dey akah hay cewete.
(Luk 15.3-7)
10 «Pam leŋgesl, kwa ka da rəsam ndaw pal letek da wuzlah ndəhay ma pamata ray
ata ŋga mecəhe anda bəza hay ba. Fara fara, ya fa ləvkwar maslaŋ ata hay da vaɗ fa
lacafamatar a ray da cakay Papay da vaɗ mandaw mandaw. [
11 Maja yah *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga ləhdata ndəhay masa maazəɗtakaya.]»

Mey-meŋgey ta təɓaŋ meezəɗey
12 «Da ndaw aa ta təɓaŋ hay temere, da pal da wuzlah ata taa zəɗey sem na, ndaw
aha a da key na, kwara? A mbəkdata təɓaŋ hay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek
da aŋgwa, a daw a səpərwa pal masa meezəɗey a ŋgene daa ba daw?

17:24 17.24 Mab 30.13 † **17:27 17.27** tetəlem: jəra, ŋgalam **18:1 18.1** Lk 22.24 **18:3 18.3** 19.14; Mk 10.15; Lk 18.17 **18:4 18.4** 23.12 **18:5 18.5** Lk 10.16 **18:8 18.8-9** 5.29-30 **18:10 18.10-14** Jaŋ 10.11-15

13 Ya fa ləvkwar fara fara, da masa ta hətərwa la na, aa səmey la ga da ray təɓaŋ a
pal ŋgene, ma fəna da ray kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek masa taa zəɗam daa
ba heyey.
14 Ara kəne, Papakw akwar masa da vaɗ may, a wuɗey kwa ndaw pal letek da wuzlah
ndəhay ma təɓa mey aŋga hay aa zəɗey ba.»

Da məlmakw ta kaka cek maaya ba la na, ka da kada na, kwara?

15 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Da məlmakw * ta kaka cek maaya ba
la na, daw fa vəɗa, kadara mebərey aŋga ha, akwar taa cew e. Da ta cəndakawa mey
akah la na, ŋgene ara cek maaya, kah ma ɗiya məlmakw a sem.
16 Ama da a cəndakawa mey akah ba na, ŋgəley ndaw pal, da daa ba, ndəhay cew asi
akah. Ka ka anda keɗe na, anda ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: "Kwa cek wura wura
maaya ba masa ndaw ma ka, ŋga sərey mey da ray a fara fara na, maaya na, ndəhay
cew, da daa ba, maakar a nəkmara mey a, a kam sede da ray mey a."
17 Da a cəndakwara ba cəŋga na, kada mey a, a ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
aɗaw hay. Da a cəntar mey a ndəhay daa mecəmey-ray a ba cəŋga na, pa məlmakw a
ŋga ndaw ma səra Gazlavay ba, da daa ba, pa ŋga *ndaw ma cakala budaw.»

Mey da ray medərey-daŋgay

18 «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa mey wura wura masa akwar ma da jəwmara da bəla
na, aŋga majəwkaya da gazlavay da vaɗ may. Asaya, kwa mey wura wura masa akwar
ma da pəskamara da bəla na, aŋga mapəskakaya da gazlavay da vaɗ may.
19 «Ya fa ləvkwar saya: da ndəhay cew da bəla keɗe, a cəmam ɗay ŋgaa cəfɗey kwa
meeme daa medərey-daŋgay na, Papay da vaɗ a vəltar la.
20 Maja da ndəhay cew, da daa ba, maakar ta cəmam la ta mezəley aɗaw na, yah da
wuzlah ata.»

Mey-meŋgey ta ndaw ma ka sləra ma sərey dey-ceceh ba

21 Fa dəɓa ha, *Piyer ta', a ŋgəchey fa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, da məlma aɗaw fa
kaya cek maaya ba mandaw mandaw na, ya da mbəkdara mebərey aŋga na, dey we?
Haa dey maasala daw?»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kay! dey maasala daada ba, ama dey kwakwar maasala
haa dey maasala ha.
23 «Maja ŋgene, ya wuɗey ŋga ŋgakwar mey amba ka sərmara Gazlavay a wey da
ray ndəhay na, kwara. Bay daha a wuɗey ŋgaa cəfɗa dəvaz aŋga fa ndəhay ma ka
sləra aŋga hay.
24 Masa aŋga fa zlar ŋgaa cəfɗa dəvaz a na, a handamar ndaw pal masa ta dala aŋga
da ray a ga a sləfey ba.
25 Cek aŋga ŋga pəla daa ba. Anda keɗe, bay a, a pəskatar mey a gula aŋga hay ŋga
həɗkadamara ndaw aha, ta ŋgwas aŋga, ta bəz aŋga hay leŋ cek aŋga hay cəpa ŋga
pəley dəvaz a.
26 Ta', ndaw a heyey, a pətkweley fa mey ŋga bay aŋga ha, a ləvar: "Ambahw, bay
aɗaw, vəlya ɗar nekəɗey, cay na, ya pəlkawa cəpa."
27 Bay heyey dey-ceceh a kar fa ndaw aha. Anda keɗe, a mbəkda dəvaz aŋga da ray
ndaw aha heyey cəpa, ta', a mbəkda ŋga daw.
28 «Masa ndaw aha fa bawa na, a cam ray ta ndaw mekele masa ata ma kam sləra
bama. Dəvaz aŋga fa ndaw aha daha may, dəvaz a, kuset kəɗey gway. Kaw! a kərza
ndaw aha kasl! asi ɗay. Ta', a ləvar: "Pəlyawa dala aɗaw."
29 Ndaw masa ata ma kam sləra bama heyey, ta', a pətkweley fa mey aŋga, a dərar
daŋgay, a ləvar: "Ambahw, vəlya ɗar nekəɗey, cay na, ya pəlkawa."
30 Ama ndaw kaa heyey a təɓa ba. Ta', a handa, a kəzla aa fərsəne, haa aŋga ma
pəlra dəvaz aŋga ha.
31 Mandala aŋga hay siya ma hətmar na, a rəzlam, mevel a catar ga. Ta', a diyam a
wuzdamara mey a cəpa a bay ata heyey.
32 Da ray ŋgene, bay a heyey a zəlrawa ndaw aha, a ləvar: "Kah na, ndaw malamba.
Ya ta mbəkdakawa dəvaz masa da ray kah sem cəpa maja kah ma dərya daŋgay.
33 Kaa kah na, ka sərfar dey-ceceh fa mandala akah anda yah ma sərfaka dey-ceceh
ba na, kwara?"

---

* **18:14 18.14** 6.10 **18:15 18.15** məlmakw: A wuɗey ŋga ləvey ara məlmaŋ ŋga səkway ba, ama ara məlmaŋ daa mey ŋga Gazlavay. **18:15 18.15** Lev 19.17; Gal 6.1 **18:16 18.16** Mew 19.15; Jaŋ 8.17; 2Kwr 13.1; 1Tm 5.19 **18:17 18.17** Tit 3.10 **18:18 18.18** 16.19; Jaŋ 20.23 **18:19 18.19** 7.7 **18:20 18.20** 28.20 **18:22 18.22** MC 4.24 **18:23 18.23** 25.19 **18:27 18.27** Lk 7.42 **18:33 18.33** 5.7

34 Mevel a car a bay heyey, ta’, a vəlda a har ndəhay ŋga sərdamara banay, haa aa
ma pəlra dəvaz aŋga ha cəpa.»
35 Cay, Yesu ta’, a patar leŋgesl, a ləvtar: «Yaw, ara anda ŋgene, da ndaw da wuzlah
akwar a mbəkdara mebərey ŋga məlmaha ta mevel pal ba na, Papay da vaɗ, fa da
mbəkdara mebərey aŋga daa ba kəne may.»

19

Mey da ray meɓəley ŋgwas
(Mark 10.1-12; Luk 16.18)

1 Masa Yesu ma ndəvda mey aŋga cay na, ta’, a bey daa hwayak ŋga *Galile, a daw
aa hwayak ŋga *Jude da dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ.
2 Ndəhay ga, a səpmar wurzay. Feteɗe, ta’, a mbəldata masa-macay hay da wuzlah
ata.
3 *Fariza hay a diyam a cakay a, amba a jadamara. Aa cəfɗamara, a ləvmar:
«Kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ a ndaw ŋga ɓəla ŋgwas aŋga, kwa fa mey wura
wura daw?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay a ləvey:
“Daa mezley ŋga bəla, Gazlavay a ləmwa na, zel ta ŋgwas.” Ka ta jaŋgamara mey a
daa ba daw?
5 Gazlavay a ləvey saya: “Maja ŋgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha,
amba a cəmam ta ŋgwas aŋga. Ata cewete, a təram anda ndaw pal.”
6 Anda keɗe, ata ndəhay cew saba, ama ata anda ndaw pal. Yaw, cek masa Gazlavay
ma cəma sem anda keɗe na, ndaw a da wunka ba.»
7 Fariza hay a, aa cəfɗamara Yesu a saya, a ləvmar: «*Mawiz ta wuzleley mewey la
ma ləvey, da ndaw a wuɗey ŋga ɓəla ŋgwas aŋga na, si a wuzlalar ɗerewel ŋga wuzda
aŋga ma ɓəla sem. Kaa a wuzlala mey a anda keɗe na, maja me?»
8 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mawiz a vəlkwar cəveɗ ŋga ɓəley ŋgwas akwar hay
na, maja mevel akwar maaya ba. Ama daa mezley ŋga bəla na, cek aha ta key kəne na,
daa ba.
9 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, ŋgwas aha ta ley vaw
saw da palah daa ba, a ley ŋgwas mekele, a key ŋgene na, a ley vaw saw da palah.»
10 Gula aŋga hay, a ləvmar: «Da ŋga ɓəley ŋgwas si anda keɗe na, ŋgama, ndaw a
njey manjar ŋgwas.»
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay cəpa a təɓmara mey a ŋga key kəne ba. Ma
gwa ŋga təɓmara na, si ndəhay masa Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga təɓmara mey a.
12 Sərmara, cek hay mekele mekele daha ma təkta ndəhay ŋga ley ŋgwas. Ndəhay
siya maja vaw a latar ba dəga ŋga mayawa ata, siya maja ata maaŋgwaɗatakaya, siya
hay may a njam manjar ŋgwas, maja a wuɗam ŋga key sləra ŋgada Bay Gazlavay gway.
Da ndaw ma gwa ŋga təɓa mey masa yah ma kada da ray meley ŋgwas keɗe daha na,
ŋga təɓa.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay
(Mark 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Fa dəɓa ha, ndəhay a handamata bəza hay fa Yesu, amba a patar har a ray, a pəstar
mey, a dərey daŋgay maja ata. Ama gula aŋga hay, a kamatar mey a ndəhay a.
14 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar: «Mbəkdamatərwa bəza
hay ŋga samawa fa yah! Ka da təkmata ba, maja Gazlavay fa wey da ray ndəhay masa
anda bəza hay a.»
15 Ta’, a patar har a ray, a pəstar mey. Fa dəɓa ha, ndal! madaw aŋga.

Bəz-gula masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba
(Mark 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Ta pas laŋgar daha, bəz-gula daha a ŋgəchey a cakay Yesu, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay
aɗaw, ya da key maaya amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?»
17 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kaa cəfɗaya da ray mekey cek maaya na, maja me?
Ara Gazlavay pal taava aŋga, ndaw maaya. Da ka wuɗey ŋga hətey heter mendəvey
ba na, si ka nar ray a *mewey hay ŋga Gazlavay.»

18:34 18.34 5.26 **18:35 18.35** 6.12, 15; Ef 4.32; Kwa 3.13; Jak 2.13 **19:1 19.1** 7.28; Lk 9.51 **19:4 19.4** MC 1.27 **19:5 19.5** MC 2.24; Ef 5.31 **19:7 19.7** 5.31 **19:9 19.9** 5.32; Lk 16.18 **19:10 19.10** 1Kwr 7.1 **19:14 19.14** 18.3

18 Gula ha aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Ya ney ray na, a mewey hay wura?» Yesu a
mbəɗdara, a ləvar: «Ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da
leley ba, ka da mbərzley a ray ndaw ba.
19 Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw, asaya, wuɗa meseembew akah anda kah
ma wuɗa ray akah.»
20 Bəz-gula ha, a ləvar: «Mewey hay a cəpa keɗe, ya ta zləƀta daa ba səlak, ma mbəkya
ŋga key na, wura dəƀa wura?»
21 Yesu a ləvar a bəz-gula ha: «Da ka wuɗey ŋga tərey ndaw maaya kalah na, daw,
həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la anda
keɗe na, ka da hətey zleley fa Gazlavay da vaɗ. Masa kah ma vəldatara dala ha cay a
masa-viya hay na, sawa, səpya.»
22 Masa bəz-gula ha ma cənda mey a anda keɗe na, ta', a daw, aŋga ta meesəmey daa
ba, maja aa ta zleley ga, a wuɗey ŋga vəldatara a ndəhay ba.
23 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara,
aŋga ta banay ga ŋgada ndaw masa-zleley amba a təƀa Gazlavay ŋga wey da ray a.
24 Asaya, ya fa ləvkwar, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey taa vəgeɗ ŋga
baatal. Ama, aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw masa-zleley ŋga təƀa Gazlavay
ŋga wey da ray a.»
25 Masa gula aŋga hay ma cəndamara mey a keɗe na, a rəzlam ga, a ləvam: «Kay!
Da anda keɗe na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?»
26 Da ray ŋgene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara cek masa
ndaw-magədaŋ ma gwa ŋga ka ba, ama Gazlavay na, a gwa ŋga kata cek hay tabiya.»
27 Ta', *Piyer aa guzlar a Yesu a, a ləvar: «Yaw, ala na, ya ta mbəkdamatərwa cek ala
hay sem cəpa, amba ya səpmaka. Kaa ya da hətam fa salay ala na, me?»
28 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa cek hay
cəpa ma da təram mawiya na, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da njey aa slam-menjey aɗaw
mawaɗakaya ŋga wey da ray ndəhay. Akwar, kuraw a ray a cew masa ma səpmaya
keɗe na, ka da njam aa slam-menjey ŋga bay hay amba ka kamatar sariya ŋgada səkway
hay kuraw a ray a cew ŋga *Israyel.
29 Da ndaw a mbəkdərwa way aŋga, da daa ba, a mbəkdatərwa məlmaha hay, dam-
mamaha hay, mamaha, papaha, bəz aŋga hay, da daa ba, a mbəkdatərwa ley aŋga hay,
amba a səpya na, ndaw aha a hətey cek hay a la ma fəna masa aŋga ma mbəkdatərwa
ŋgene a key dey temere. Asaya, a hətey heter mendəvey ba la may.
30 Yaw, ndəhay ga ma təƀmara mey aɗaw ŋgeeme, a da vəham fa dəƀa. Asaya,
ndəhay ga masa fa dəƀa, a da diyam fa mey.»

20

Mey-meŋgey ta ndəhay ma ka sləra da ley

1 Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya gwa ŋga wa cek masa ndəhay ma
da hətam ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa mewey aŋga da ray ndəhay na, ta
me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a. Bay ŋga ley daha, a bawa taa pərek e ŋga səpey
ndəhay ŋga key sləra da ley aŋga.
2 A kam maɗay ta ndəhay ma ka sləra. Fa mevərndey na, a da vəltar dala təɗe ŋga
sləra ŋga ndaw mevərndey da ley. Ta', a ləvtar ŋga diyam a ley aŋga ha dəƀa.
3 Pas təɗe mehəley maaca na, a bawa da way saya, a da nəkey dey na, a ray ndəhay
mekele hay manjatakaya ŋga maaya daa slam aha.
4 Ta', a ləvtar: "Diyam ta kam sləra da ley aɗaw katay may, amba ya pəlkwar dala
təɗe fa sləra akwar a."
5 Ta', ndəhay a, a diyam aa sləra ha. Bay ŋga ley kaa heyey a bawa ta wuzlah-pas, a
həley ndəhay mekele. Asaya, a bawa ta pas ŋgaa kwaɗ, a həley ndəhay mekele saya.
6 Pas gweegwe a kəzley na, a bawa, a hətey ndəhay manjatakaya daa slam aha saya,
a ləvtar: "Ka vərndam ŋga maaya anda keɗe na, maja me?"
7 A mbəɗdamara, a ləvmar: "Ya vərndam ŋga maaya na, maja ndaw ma həlndar aa
sləra daa ba." Anda keɗe, a ləvtar: "Yaw, diyam a ley aɗaw, ta kam sləra may."
8 «Masa pas ta kəzley cay na, ta', a zəlrawa *bay-ray ŋga sləra aŋga, a ləvar:
"Zəltərwa ndəhay ma ka sləra, pəltara dala ata. Ka zlar ta fa ndəhay ma samawa
madagway-dakw haa kasl fa ndəhay ma samawa ŋgeeme."

19:18 19.18-19 Mab 20.12-16; Lev 19.18 **19:19 19.19** 22.39 **19:21 19.21** 6.20; 8.21-22; Lk 12.33 **19:22 19.22** Ps 62.11 **19:26 19.26** Zak 8.6; Lk 1.37 **19:28 19.28** 25.31; Lk 22.30; 1Kwr 6.2; CWJ 3.21 **19:29 19.29** 10.37 **19:30 19.30** 20.16; Mk 10.31; Lk 13.30 **20:8 20.8** Lev 19.13; Mew 24.15

9 Ndəhay madagway-dakw heyey a diyam fa bay-ray ŋga sləra heyey dəɓa, a təɓmara
dala ata, kwa waawa a hətey dala təɗe ŋga sləra ŋga ndaw mevərndey da ley.
10 Ndəhay ŋgeeme heyey a diyam may, a wulkam na, a da hətam ma fəna ŋga ndəhay
madagway-dakw hay heyey. Ama, a hətam na, dala təɗe ŋga sləra ŋga ndaw mevərndey
da ley cəŋga gway.
11 Masa fa təɓmara dala ha na, faa ŋguram mey da ray bay ŋga ley a,
12 a ləvam: "Ndəhay ma samawa madagway-dakw keɗe, a kam sləra ɓərey pal gway,
ama ka vəltar dala letek ta ala ma kam sləra hipas daa pas mecey na, kwara?"
13 Ta', bay ŋga ley a, aa guzley ŋgada ndaw pal da wuzlah ata, a ləvar: "Jam aɗaw,
ya ta bataka daa ba səlak, maja ya kakwa maɗay na, da ray dala təɗe ŋga mevərndey
ŋga sləra ŋga ndaw pal da ley, ba diya?
14 Təɓa dala akah masa anda aləkwa ma kakwa maɗay, daw. Ya wuɗey ŋga vəlar
dala həma ŋga akah a ndaw ma sawa aa sləra fa dəɓa keɗe.
15 Fa kah na, ya gwa ŋga key cek ta zleley aɗaw anda yah ma wuɗey ba daw? Səleŋ
fa kaka maja yah ndaw maaya daw?"»
16 Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara anda keɗe, ndəhay madagway-dakw, a da
təram ndəhay ŋgeeme, asaya, ndəhay ŋgeeme a da təram ndəhay madagway-dakw.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Mark 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Ata Yesu fa diyam a *Jeruzelem. Daa masa ata daa cəveɗ na, ta', Yesu a ŋgəlta gula
aŋga hay kuraw a ray a cew ta cakay, a ləvtar:
18 «Ehe, wure keɗe aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Feteɗe na, a da vəldamaya, yah
*Bəz ŋga Ndaw, a har *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz. A da kamaya sariya ŋga kəɗey vagay.
19 Asaya, a da vəldamaya a har ndəhay masa *Jəwif hay ba, amba aa saŋgəram a ray
aɗaw, a sləɗmaya ta laway, a dərmaya fa hwadam mazlaŋgalakaya, ya məcey la. Ŋga
ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey a.»

Mamaŋ ŋga ata Jak ta Jaŋ aa cəfɗa Yesu
(Mark 10.35-45)

20 Fa dəɓa ha, ŋgwas ŋga Zebede ta bəz aŋga hay a ŋgəcham fa Yesu. Ŋgwas aha a
regedey fa mey aŋga, aa cəfɗa ŋga jəna.
21 Yesu ta', aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey na, me?» Ŋgwas aha, aa mbəɗdara, a ləvar:
«Ya wuɗey na, ka ləvya dəga wure keɗe, daa masa ka fa zəma bay akah na, ka da
njadata bəz aɗaw hay cew keɗe, pal ta har-zəmay akah, laŋgar ta har-gula akah.»
22 Yesu aa guzltar a bəza hay ŋga ŋgwas a heyey, a ləvtar: «Ka sərmara cek masa
akwar maa cəfɗam ba. Ka gwamara ŋga səram banay la anda yah ma da səra daw *?»
Ta', a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.»
23 Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ama ŋga njey ta
har-zəmay aɗaw, da daa ba, ta har-gula aɗaw na, ara yah ma da ɗəsla mey a ŋgene ba.
Ara Papay ma ɗiyta slam hay a ŋgene ŋgada ndəhay masa aa ma walata.»
24 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay siya kuraw ma cəndamara mey a na, a cam mevel
a ray məlmaŋ hay cew heyey.
25 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah ndəhay da bəla
keɗe na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray ndəhay ta gədaŋ, asaya, mahura
hay mekele fa wam da ray ndəhay ta cəveɗ e ba.
26 Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah akwar a
wuɗey ŋga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar.
27 Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey ŋga key *bay-ray na, si a tərey anda
beke akwar.
28 Anda keɗe, kwa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya
sləra ba. Ama ya sawa a bəla na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter aɗaw
ŋga ləhey ndəhay ga daa mebərey.»

Yesu a wurey dey ŋga ndəhay wulaf hay cew
(Mark 10.46-52; Luk 18.35-43)

20:16 20.16 19.30 **20:17 20.17-19** 16.21; 27.26-31 * **20:22 20.22** Ka gwamara ŋga səram banay la anda yah ma da səra daw?: Ta mey Gərek a ləvey «Ka gwamara ŋga sam cek la daa vəley anda yah ma da sa daw?» **20:22 20.22** 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42; Jaŋ 18.11 **20:23 20.23** SNM 12.2 **20:26 20.26-27** 23.11; Mk 9.35; Lk 9.48 **20:28 20.28** Iz 53.12; 1Kwr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pi 1.18-19

29 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay fa bam da Jerikwaw na, ndəhay ga fa səpmatar wurzay.
30 Ndəhay wulaf hay cew daha manjatakaya da mey-cəveɗ. A cəndamara na, Yesu fa daw ta ŋgene. Ta', a wudam, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey ŋga *Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!»
31 Ndəhay ga heyey a kamatar mey, a ləvmatar ŋga njam teete. Ama wulaf hay a, a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ cəŋga, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!»
32 Yesu ta', a lecey, a zəltərwa, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wuɗam ya kakwar na, me?»
33 Ta', wulaf hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ya wuɗam ka wurndara dey ala.»
34 Wulaf hay a, a kamar dey-ceceh a Yesu. Aŋga gas! gas! a gəsfatar har fa dey ata. Wure wure ŋgene, dey ata ha, wur! wur! a wuram, a hətmar dey maaya maaya dəɓa. Fa dəɓa ha, ta', a diyam asiya.

21

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Mark 11.1-11; Luk 19.28-40; Jaŋ 12.12-19)

1 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam aa berney ŋga *Jeruzelem. Masa ata gweegwe ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala daha mezəley Betfaje da rav Aŋgwa ŋga *Awliviye. Yesu ta', a slərey gula aŋga hay cew teeseɗ ŋgada slala ha,
2 a ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay, ka da hətfam madi-zəŋgwaw majəwkaya ta babəza da cakay a. Pəskamərwa, handamatiwa cewete.
3 Da ndaw a təkakwar ŋga pəska na, ləvmar: "Bay Mahura a wuɗey." Ŋgene na, ndaw aha, a mbəkdakwar la ŋga pəska wure ŋgene.»
4 Yaw, cek aha ta key la amba a key anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey aŋga ma ləvey:
5 «Ləvmatar a ndəhay daa berney ŋga *Siyaŋw:
nəkam dey, bay akwar fa sawa fa akwar.
Ara ndaw meekweɗ-mey, aa da ray madi-zəŋgwaw,
aa da ray babəza ŋga madi-zəŋgwaw aha.»
6 Da ray ŋgene, gula aŋga hay cew heyey a diyam, a kamara anda Yesu ma ləvtar ha.
7 A handamar madi-zəŋgwaw ta babəza ha dəɓa. Gula aŋga hay a, a ciymata zana ata hay a ray zəŋgwaw hay a. Yesu ta', a njey a ray a.
8 Ndəhay ga malacatakaya daa cəveɗ ŋga cey ray ta Yesu, a ciyam zana ata hay aa cəveɗ ŋga həslmar ray. Siya hay da wuzlah ata, a bəzlham mey-har ŋga wudez hay, a pamata aa cəveɗ e may.
9 Ndəhay fa diyam fa mey aŋga, leŋ fa dəɓa aŋga, ata tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey ŋga *Davit! Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga. Həlmakwa Bay Gazlavay da vaɗ!»
10 Masa Yesu a fa mbəzey aa berney ŋga Jeruzelem na, ndəhay daa berney a, a mbəɗam haya! haya! aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Keɗe he na, ara wa?»
11 Ndəhay ga ma diyam ta Yesu heyey, a mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Ara ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, mezəley Yesu, ndaw *Nezeret daa hwayak ŋga *Galile.»

Yesu a ɓəlta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Mark 11.15-19; Luk 19.45-48; Jaŋ 2.13-22)

12 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa papalah ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Feteɗe na, ndəhay fa kam luma. Maja ŋgene, ta', a ɓəlta ndəhay tabiya ma həɗkadam cek hay leŋ ndəhay ma həɗkam cek hay. A bəzlta slam hay ŋga ndəhay ma mbəɗa dala ta jaŋga hay ŋga ndəhay ma həɗkadam makurgwadakw hay.
13 Ta', a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: "Way aɗaw na, ara way amba ndəhay a dərmaya daŋgay da hwaɗ a." Ama akwar na, ka tərdamara way a keɗe ŋga slam ŋga mayal hay!»
14 Ndəhay wulaf hay ta ndəhay jegwer hay a ŋgəcham fa Yesu daa Way-mekey-kwakwas a. Ta', a mbəldata.
15 Ndəhay mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a hətmatar maazla hay masa Yesu ma ka. Asaya,

---

20:29 20.29-34 9.27-30 **20:30 20.30-31** 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mk 10.47-48; 11.10; Lk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Jaŋ 7.42 **21:5 21.5** Iz 62.11; Zak 9.9 **21:8 21.8** 2Bay 9.13 **21:9 21.9** Ps 118.26; 148.1; Mt 20.30-31 **21:11 21.11** 16.14; 21.46; 26.68; Lk 7.16 **21:13 21.13** Iz 56.7; Jer 7.11

a hətmatar bəza hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a, fa wudam, a ləvam:
«*Hawzana! Həlmakwa Bəzey ŋga *Davit!» Da ray ŋgene, mevel a catar.
16 Ta', a ləvmar a Yesu: «Ka fa cənda mey masa ata maa guzlam keɗe daw?» Yesu a
mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, ya fa cənda. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay,
a ləvey: "Bay Gazlavay, ka taa sərkadata bəza hay mecəhe hay ta bəza hay da mey ɗəwa
la ŋga həlmamaka." Ka ta jaŋgamara mey a daa ba daw?»
17 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata, a bawa daa berney ŋga *Jeruzelem e, a daw a slala
Betani. A ney feteɗe dasi tavaɗ a ŋgene.

Mey da ray wudez manjar babəza
(Mark 11.12-14, 20-24)

18 Pepərek e, ta slam ŋgaa pərek na, Yesu a vəhwa aa berney ŋga *Jeruzelem, may fa
car.
19 Daa masa aŋga fa daw na, a hətey wudez daha da mey-cəveɗ, a yey babəza anda
gudav. Ta', a daw a cakay wudez e, ama a hətfey fa wudez e na, si gwaslaf a gway,
babəza fa vəɗa daa ba. Da ray ŋgene, Yesu a nəsa wudez e, a ləvey: «Kuse! Ka yey
babəza saba ŋga sərmataw.» Wure wure ŋgene, wudez e, a kweley.
20 Daa ŋgene, gula aŋga hay, ata da siya. Masa ata ma hətmar wudez e ma kweley
anda ŋgene na, a rəzlam, a ləvmar a Yesu: «Wudez e, a kweley fiyaw fiyaw na, kwara?»
21 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa pamara Gazlavay
ŋga ndaw akwar fara fara, asaya, da akwar fa wulkam cew cew daa ba na, ka gwamara
ŋga key cek anda yah ma ka ŋgada wudez keɗe daada ba, ama ka gwamara kwa ŋga
ləvar ŋgada aŋgwa mahura keɗe: "Sləkɗey la feɗe, kəzley aa bəlay" na, a key la kəne.

22 Da akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara na, cek masa akwar maa
cəfɗamara daa medərey-daŋgay na, a vəldakwara la cəpa.»

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Mark 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa papalah ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
Aa sərkadata ndəhay feteɗe. Masa aŋga faa sərkadata ndəhay a na, ta', *bay-ray hay da
ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay a ŋgəcham
a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ma ləvka ŋga kata cek hay a keɗe na, wa? Asaya,
ma vəlka cəveɗ ŋga kata na, wa?»
24 Yesu, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, yah may, amba yaa cəfɗakwar mey pal. Da
akwar ta mbəɗdamiwa mey a la na, yah may, ya kadakwara ndaw ma vəldiwa cəveɗ
ŋga kata cek hay a keɗe la.
25 Kaa ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw,
ndəhay daw?»
Da ray ŋgene, ndəhay mahura hay a ta bay-ray hay a, a slam yawa da wuzlah ata, a
ləvam: «Ya da mbəɗdakwa aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay ma
slərdərwa" na, a da mbəɗdandakwara, a ləvey: "Kaa ka təɓmara mey ŋga Jaŋ-Baptis
a ba na, maja me?"
26 Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ya zlurakwa ta ndəhay maja
ndəhay tabiya fa wulkam Jaŋ-Baptis na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.»
27 Da ray ŋgene, ta', a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»
Yesu, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da kadakwara ndaw
ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe, daa ba may.»

Mey-meŋgey ta bəza hay cew

28 Yesu aa guzltar a ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya, a
ləvtar: «Ya wuɗey ya ŋgakwar mey amba ka wulkam da ray a.
«Ndaw daha, aŋga ta bəza hay cew. A ləvar ŋgada bəzey mahura: "Bəz aɗaw, tasana
daw ta kawa sləra da ley."
29 Bəzey a, a mbəɗdara, a ləvar: "Ya fa da daw daa ba." Ama menjey nekəɗey na, a
mbəɗda leŋgesl aŋga, ta', a daw ŋga kawa sləra ha.
30 Papaha, ta', a ləvar ŋgada bəzey mecəhe saya, kəne may. Bəzey a, a mbəɗdara, a
ləvar: "Aya, papay." Ama fa dəɓa ha, bəzey a, ta daw ŋga kawa sləra heyey daa saba.
31 Kaa dasi bəza hay cew keɗe, ma ka cek masa papa ata ma wuɗey la na, wura?»
Ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara bəzey mahura.»

21:15 21.15 20.30-31 **21:16 21.16** Ps 8.3 **21:19 21.19** Lk 13.6 **21:21 21.21** 17.20; Lk 17.6 **21:22 21.22** 7.7
21:26 21.26 14.5 **21:28 21.28-31** 7.21 **21:28 21.28** Lk 15.11

Yesu a mbəɗdatara ŋgada ndəhay a dəɓa, a ləvtar: «Ahaw, kəne, ama ya fa ləvkwar
fara fara, ndəhay maaya ba hay anda ndəhay ma cakala budaw ta ŋgwas-barlaw hay,
a mbəzam la teeseɗ da ray akwar a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
32 *Jaŋ-Baptis ta sawa la ŋga wuzkwar cəveɗ masa dər e, ama akwar ta təɓmara mey
aŋga daa ba. Ndəhay ma cakala budaw ta ŋgwas-barlaw hay, ata na, ta təɓmara mey
aŋga la. Kwa masa akwar ma hətmar ata ma mbəkdamara mekey mebərey na, akwar
ta mbəɗdamara menjey akwar ŋga təɓey mey ŋga Jaŋ-Baptis a daa ba cəŋga.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Bəzey ŋga Gazlavay ba
(Mark 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Yesu aa guzltar a ndəhay saya, a ləvtar: «Jəkam sləmay fa mey-meŋgey mekele.
Ndaw daha, a key jerne ŋga wudez ma yey babəza mezəmey. Ta', a zləɓa jerne he ray
a zlar. Daa jerne he na, a ɗiyey slam ŋga ɗəcey babəza ŋga wudez e, a ləmey way
magəlkaya maazəma ŋgada ndaw ma jəɗa jerne he. A vəlda jerne he a har ndəhay
ŋga kam sləra da hwaɗ a. Fa dəɓa ha, ta', a daw aa slam dəreŋ.
34 Masa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez daa jerne he ta wuswa cay na, bay ŋga ley
a, a slərey gula aŋga hay ŋga təɓwa babəza ŋga wudez e maala ŋga aŋga.
35 Masa gula hay a ma wusam cay fa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey na,
ndəhay ma ka sləra hay a, kaw! kaw! a kərzamata. Gula laŋgar, a sləɗmara, laŋgar
may, a kəɗmara vagay, asaya, ta', aa zakamara gula laŋgar ta aŋgwa vagay.
36 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne kaa heyey a slərey gula hay ga ma fəna ŋgeeme heyey.
Ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey, a kəɗmata kəne cəŋga.
37 Fa dəɓa ha, ta', a slərey bəzey aŋga, a wulkey, a ləvey: "A namar ray la a bəzey da
hwaɗ aɗaw."
38 Ama daa masa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey ma hətmar bəzey aŋga ha
fa sawa na, ta', a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: "Katay ara bəzey ma da wa jerne
keɗe fa dəɓa ŋga papaha. Nakwa ta kəɗkwa vagay, amba ya wakwa jerne he keɗe."
39 Anda keɗe, a kərzamara, a ɗaɗamara a dəɓa jerne he, ta', a kəɗmara vagay.»
40 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Kaa wara bay ŋga jerne he ma da sawa na, a da
kadata ndəhay a na, kwara?»
41 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay ŋga jerne he, a da kəɗta ndəhay lamba hay a
vagay, kwa fa da sərfatar dey-ceceh daa ba. Fa dəɓa ha, a da vəlda jerne he a har
ndəhay mekele. Ndəhay a, a da vəlmar babəza ŋga wudez e ta kiya meŋgəley babəza
ha.»
42 Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara mey mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay daa ba səlak daw? Mey masa ma ləvey:
"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
aŋgwa ha na, ta tərey sem ŋga aŋgwa maaya meləmey way
ma fənta siya hay jak.
Ŋgene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha,
ara cek maaya fa dey aləkwa."»
43-44 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «[Da ndaw a təɗey a ray aŋgwa aha na,
ndaw aha a da ŋgərfey. Asaya da aŋgwa aha a kəzley a ray ndaw na, a ɗəga ndaw aha
la kwəɗ-kwaɗ anda bebəɗes.] Ara maja keɗe, ya fa ləvkwar, akwar na, Bay Gazlavay fa
da vəlkwar cəveɗ ŋga njey da wuzlah ndəhay aŋga hay daa ba. A da vəley cəveɗ na,
si ŋgada ndəhay masa sləra ata ma mbafar.»
45 Masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay ma
cəndamara mey-meŋgey masa Yesu maa guzlda ha na, a sərmara Yesu aa guzley na, da
ray ata.
46 Da ray ŋgene, a səpam cəveɗ amba a kərzamara. Ama a zluram ta ndəhay feteɗe
maja ndəhay a, a wulkam Yesu na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.

22

Mey-meŋgey da ray Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu ba
(Luk 14.15-24)

1 Yesu aa guzltar ŋgada ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey ta
mey-meŋgey hay saya, a ləvtar:

21:31 21.31 6.10 **21:32 21.32** Lk 7.29-30 **21:33 21.33** Iz 5.1-2 **21:35 21.35** 22.6 **21:39 21.39** Heb 13.12
21:41 21.41 22.7 **21:42 21.42** Ps 118.22-23 **21:43-44 21.43-44** Dan 2.34-35, 44-45 **21:46 21.46** 21.11; 26.4-5

2 «Ya gwa ŋga wa *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me? Yaw, bay daha,
a key gwagway ta pas bəzey aŋga ma lawa kwakwa.
3 A slərdata madərlam aŋga hay ŋga zəlwa ndəhay masa mazəltakaya ŋgadaa
gwagway a. Ama ndəhay mazəltakaya ha, a gəmam ŋga samawa ba.
4 «Fa dəɓa ha, a slərey madərlam aŋga hay mekele saya, a ləvtar: "Diyam ta ləvmatar
a ndəhay masa mazəltakaya na, ŋga samawa aa gwagway a. Yah ma hərta sla hay ta
ɗahway cay, cek hay tabiya maɗiytakaya cay, ŋga samawa ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway
a dəɓa."
5 Ama ndəhay mazəltakaya ha, a pam leŋgesl fa mezəley a ba. A diyam ŋga key cek
ata hay mekele. Ndaw laŋgar a daw a ley, ndaw laŋgar a daw a kawa filaw.
6 Siya hay may, a kərzamata madərlam hay ŋga bay kaa heyey, a sərdamata banay, a
kəɗmata vagay.
7 Masa bay kaa heyey ma cənda na, mevel a car, a slərey sewje aŋga hay ŋga kəɗey
ndəhay ma kəɗmata madərlam aŋga hay heyey vagay. Fa dəɓa ha, sewje hay a, a
wawurmara berney ata.
8 «Cay, ta', a ləvtar ŋgada madərlam aŋga hay siya: "Cek hay tabiya ŋga gwagway
maɗiytakaya cay, ama ndəhay mazəltakaya na, ata təɗe ŋga samawa aa gwagway a
saba.
9 Anda keɗe, diyam aa cəveɗ mahura hay, zəlmawa kwa waawa masa akwar ma
hətam amba a samawa, a zəmam ɗaf ŋga gwagway a."
10 Ta', madərlam aŋga hay kaa heyey, a diyam aa cəveɗ mahura hay, a zəlmawa
ndəhay masa ata ma hətam, ndəhay maaya ta maaya ba hay cəpa, haa way masa ata
ma kam gwagway da hwaɗ a kaa heyey a rəhey.
11 «Bay kaa heyey a daw, a mbəzey aa way ŋga gwagway ŋga nəktərwa ndəhay ma
zəmam ɗaf ŋga gwagway a. A da nəkey dey na, a ray ndaw daha da wuzlah ata, zana
ŋga gwagway fa vaw daa ba.
12 Aa guzlar a ndaw a, a ləvar: "Jam aɗaw, zana ŋga gwagway fa vaw akah daa ba
kaa na, ka mbəzwa aa way a, ta wura?" Kwa ndaw aha, ta mbəɗdara daa ba.
13 Ta', bay kaa heyey aa guzltar a ma ka slərа aŋga hay, a ləvtar: "Jəwmara salay ta
har ŋga ndaw ŋgene, hazakadamara aa ambaw, aa ləvaŋ. Feteɗe na, a da təway, asaya,
a daa pəɗey sler."»
14 Yesu ta', aa guzltar a ndəhay a saya, a ləvey: «Ahaw, ndəhay ga mazəltakaya, ama
mawalatakaya na, ndəhay nekəɗey gway.»

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw
(Mark 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Fa dəɓa ha, ndəhay *Fariza hay, a kusam ta cakay ŋga səpey dabaray, amba a
kərzamara Yesu fa mey masa aŋga ma daa guzlda.
16 Ta', a sləram gula ata hay siya, ta ndəhay ŋga Bay *Herawt fa Yesu ŋgaa cəfɗamara.
A ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma mbərzley ba, ka faa sərkadata ndəhay
ŋga njam anda Gazlavay ma wuɗey fara fara, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta
ndəhay cəpa letek fa mey akah.
17 Anda keɗe, ya wuɗam ŋgaa cəfɗamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley cəveɗ ŋga
pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəveɗ ba daw? Wuzdandara
mewulkey akah da ray mey a keɗe cey.»
18 Ama Yesu ta sərа mewulkey ata maaya ba ŋgene sem. Ta', a ləvtar: «Akwar ndəhay
masa ta neneh cew, ka wuɗam ŋga jadamaya na, maja me?
19 Wuzmaya dala masa akwar ma pəlam budaw a ta aŋga.» Ta', ndəhay kaa heyey a
wuzmar dala ha pal.
20 Yesu a nəka dala ha, ta', aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Fa dala ha keɗe na, ara dey ŋga
wa? Ara mezəley ŋga wa?»
21 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga *Rawm.» Da ray
ŋgene, Yesu a ləvtar: «Anda keɗe, cek masa ŋga Sezere na, vəldamara a Sezere he. Cek
masa ŋga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.»
22 Masa ata ma cəndamara Yesu ma mbəɗdatara anda ŋgene la na, a rəzlam ga da
ray mey a. Mbak! a mbəkdamara, ta', a diyam.

Mey da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey
(Mark 12.18-27; Luk 20.27-40)

22:2 22.2 9.15 **22:6 22.6** 21.35 **22:7 22.7** 21.41 **22:11 22.11** CWJ 19.8 **22:13 22.13** 8.12 **22:21 22.21** Rm 13.7

23 Ta pas a ŋgene, ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu. Saduse hay na, ara
ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem na, fa da sləkɗawa daa meməcey
daa ba. Ta', aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
24 «Bay ala, mawuzlalakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz a ləvey: "Da ndaw a məcey
ta hətey bəzey daa ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a, amba a yamawa bəza hay
ŋgada məlmaha maməckaya ha."
25 Yaw, məlmaŋ hay maasala da wuzlah ala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma
ata mahura leŋ! a ley ŋgwas, pam! a məcey, kwa ta hətey bəzey daa ba. Da ray ŋgene,
a mbəkdara ŋgwas aŋga a məlmaha laŋgar.
26 Cek aha, a key letek ta mambaray a, a key letek ta məlma ata ŋga dey maakar a
haa kasl fa məlma ata ŋga dey maasala ha.
27 Fa dəɓa ha ata ma məcam la cəpa ata na, ŋgwas aha pam! a məcey may.
28 Anda keɗe, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkɗamawa na, ŋgwas aha
a da key na, ŋgwas ŋga wa dasi ata? Maja ata cəpa ta lamara la ŋga ŋgwas ata.»
29 Yesu a mbəɗdatara a ləvtar: «Akwar faa zəɗdamara ray akwar maja ka sərmara
mey ŋga Gazlavay ba, asaya, maja ka sərmara gədaŋ aŋga ba.
30 Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey na, zel hay
fa da lam ŋgusay daa saba, ŋgusay fa da njam ta zel hay daa saba may, ama ndəhay, a
da njam anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ.
31 Akwar ma jaŋgamara mey masa Gazlavay maa guzldakwara da ray masləkɗawa
ŋga ndəhay daa meməcey na, daa ba daw? Gazlavay a ləvey:
32 "Yah, Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray."» Yesu aa
guzley saya, a ləvey: «Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga ndəhay ta dey, ba na, ŋga ndəhay
maməctakaya ba.»
33 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey a keɗe na, a rəzlam da ray meesərkedey ŋga
Yesu a.

Mewey ŋga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Mark 12.28-34; Luk 10.25-28)

34 Masa *Fariza hay ma nəkmara Yesu ta kusta *Saduse hay sem ta mey na, ta', a
kusam, a ŋgəcham a cakay Yesu.
35 *Ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz da wuzlah ata daha, aa cəfɗa Yesu amba
a jada, a ləvar:
36 «Bay aɗaw, *mewey ŋga Gazlavay mahura ma fənta siya hay na, wura?»
37 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «"Si ka wuɗa Bay Gazlavay akah, ta mevel akah cəpa, ta
məsəfney akah cəpa, asaya, ta leŋgesl akah cəpa."
38 Keɗe he ara mewey ŋga Gazlavay mahura ma fənta siya hay.
39 Asaya, mewey ŋga dey cew e ma səpa keɗe daha saya. Mewey a, ata letek. Mewey
a, a ləvey: "Si ka wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah."
40 Yaw, *kwakwas ŋga Mawiz tabiya ta meesərkedey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle macəmtakaya tabiya na, daa mewey hay a cew keɗe.»

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara?
(Mark 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Daa masa *Fariza hay makustakaya na, Yesu aa cəfɗata may,
42 a ləvtar: «*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ka
wulkam da ray a na, kwara? Aŋga, səkway ŋga wa?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Aŋga
na, səkway ŋga Bay *Davit.»
43 Yesu a ləvtar: «Ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, Davit ta zəla Kəriste he
la, "Bay Mahura." Kaa a zəla anda keɗe saya na, kwara? Davit e, ta ləvey la:
44 "Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey a har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma da pata
masa-gəra akah hay asi salay akah."
45 Yaw, da Davit a zəla Kəriste "Bay Mahura" na, kaa wara Kəriste he ara bəzey da hwaɗ
Davit saya na, kwara?»
46 Kwa ndaw pal da wuzlah ata ta gwa ŋga mbəɗdara kwa mey pal daa ba. Dəga ta pas
ŋgene, kwa waawa a zlurey ŋgaa cəfɗafar mey.

22:23 22.23 Lk 20.27 **22:24 22.24** Mew 25.5-6; MC 38.8 **22:32 22.32** Mab 3.6 **22:37 22.37** Mew 6.4-5 **22:39 22.39** Lev 19.18; Mt 5.43; 19.19; Rm 13.9; Gal 5.14; Jak 2.8 **22:40 22.40** 5.17; Rm 13.10 **22:41 22.41-46** 20.30-31 **22:44 22.44** Ps 110.1; SNM 2.33-35; 1Kwr 15.27; Heb 1.13; 8.1 **22:46 22.46** Mk 12.34; Lk 20.40

23

Yesu a patar leŋgesl a ndəhay da ray ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta da ray Fariza hay
(Mark 12.38, 39; Luk 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Yesu aa guzltar ŋgadə ndəhay makustakaya ta ŋgada gula aŋga hay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya,
2 a ləvtar: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz leŋ ndəhay *Fariza hay na, mapatakaya aa slam a ŋga Mawiz ŋgaa sərkedey kwakwas aŋga.
3 Si ka təɓmara mey ata, asaya, ka kamara cek masa ata maa sərkadamakwara ha. Ama cek masa ata ma kamara na, ka da kamara ba, maja ata ta ray ata na, fa kamara cek anda ata maa sərkadamakwara ha, daa ba.
4 A bamawa kwakwas hay maadakw a maadakw a masa ndəhay ma gwamara ŋga səpa ba. A təkmatar ɗay a ndəhay ŋga səpmara kwakwas hay a, ama ata na, a gəmam ŋga jənmata ndəhay ŋga səpey kwakwas hay a kwa nekəɗey ba.
5 A kamata slərа ata hay tabiya na, amba ndəhay a hətmatar aa həmdamata gway. Anda keɗe, a wuzlalam mey masa daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a təfmara aa ambal anda laya, a ləwmara fa daŋgay, da daa ba, fa har. A təfmata mahura mahura ma fəna ŋga ndəhay siya hay. Asaya, zana hay masa ata ma pamata fa vaw na, a cam gagəmay maazəma maazəma * fa mey a, ma fəna ŋga ndəhay mekele.
6 «Da ta zəlmata la aa gwagway na, a wuɗam menjey aa slam maaya ŋga ndəhay mahura hay. Asaya, daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay na, a wuɗam menjey aa slam maaya fa mey.
7 A wuɗam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey ŋga ndəhay makustakaya, asaya, a wuɗam ndəhay a zəlmata bay.
8 «Ama akwar na, ka da təɓmara amba a zəlmakwar bay ba, maja akwar tabiya na, məlmaŋ hay. Ŋgada akwar, ndaw ma səra cek na, aŋga pal.
9 Asaya, ka da zəlam ndaw da bəla keɗe Papaŋ ba, maja Papakw akwar na, aŋga pal masa da vaɗ.
10 Ka da təɓmara amba a zəlmakwar Bay Mahura ba, maja Bay akwar Mahura na, ara *Kəriste pal taava aŋga.
11 «Ndaw mahura da wuzlah akwar na, ara ndaw ma kakwar sləra.
12 Kwa waawa ma pa ray aŋga ŋga ndaw mahura na, Gazlavay a da pa ŋga mecəhe. Kwa waawa ma nada ray aŋga na, Gazlavay a da pa ŋga mahura.»

Yesu a mbəɗtar ray a ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta a Fariza hay
(Mark 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; Luk 20.47)

13 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təkmata ndəhay ŋga mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. Akwar ta ray akwar, ta mbəzam daa ba, asaya, ka ta təkmata ndəhay ma wuɗam ŋga mbəzam sem.
[
14 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya, asaya, akwar faa guzlam ga daa medərey-daŋgay amba ndəhay aa zaramakwar. Maja ŋgene Gazlavay a sərdakwar banay la ma fəna ndəhay siya.]
15 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pəkam aa wura aa wura cəpa amba ka hətam kwa ndaw pal letek ŋga səpey kwakwas akwar ni, ama da akwar ma hətam la na, ka tərdamara ndaw a, ŋga ndaw ŋga awaw magaza ma fənkwar haa dey cew.
16 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay ma wuzmatar cəveɗ ŋgada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Ka ləvam: "Kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, ara ŋga tede, ama kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta ɓərey magaza meweɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ daa Way-mekey-kwakwas a na, si cəma a ka cek aha anda aa ma ləvey."

23:3 23.3 Rm 2.21-23 * **23:5 23.5** Daa mewulkey ŋga Jəwif hay, gagəmay macakaya maazəma fa mey ŋga zana ŋga ndaw na, a wuzda ndaw aha aŋga ndaw ma nar ray a Gazlavay. **23:5 23.5** Mab 13.9; Mew 6.8; Mesl 15.38-39; Mt 6.1 **23:8 23.8** Jaŋ 13.13 **23:11 23.11** 20.26-27; Mk 9.35; 10.43-44; Lk 9.48; 22.26 **23:12 23.12** Ps 75.8; Mt 18.4; Lk 1.52; 14.11; 18.14 **23:16 23.16** 15.14 **23:16 23.16-22** 5.34-37

17 Akwar na, ndəhay manjar-leŋgesl, asaya, akwar wulaf hay! Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay ta ɓərey magaza na, mahura dasi ata na, wura? Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay na, aŋga mahura da ray ɓərey magaza, maja ara Way a ma tərda ɓərey
magaza aha ŋga cek maaya ŋgada Gazlavay.
18 Akwar fa ləvam saya: "Kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta slam-mefəkey cek
ŋgada Gazlavay na, *membeɗey a, ara ŋga tede. Ama kwa waawa ma mbeɗey ŋga key
cek ta cek mavəldakaya ŋgada Gazlavay masa mapakaya da ray slam aha na, si a ka
cek aha anda aa ma ləvey."
19 Akwar na, wulaf hay! Cek mahura na, cek mevəley a Gazlavay daw? Da daa ba,
slam-mefəkey cek a Gazlavay ma tərda cek aha maaya fa Gazlavay daw?
20 Anda keɗe, kwa waawa ma mbeɗey ta slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay na, a key
ŋgene, a mbeɗey ta slam aha leŋ ta cek da ray a tabiya.
21 Kwa waawa ma mbeɗey ta Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, a key ŋgene, a
mbeɗey ta Way a leŋ ta Gazlavay manjakaya daa Way a.
22 Kwa waawa ma mbeɗey ta slam da vaɗ na, a key ŋgene, a mbeɗey ta slam-menjey
ŋga Gazlavay leŋ ta Gazlavay a manjakaya da ray a.
23 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa wunkamata cek akwar
hay tabiya slam kuraw, ka vəldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecəhe mecəhe
ma cərda lar na, akwar fa wunkamara kəne may. Ama ŋga səpey mewey hay maaya
na, ka sərfadamara ba. Anda meləvey mekey cek ta cəveɗ e, mesərey dey-ceceh, asaya,
menjey mandaw mandaw daa cəveɗ ŋga Gazlavay. Sasəkar jak, cek hay a ŋgene na,
ara cek hay maaya ŋga key. Ka da mbəkdamara ŋga key cek hay siya hay ba may.
24 Akwar fa wuzmatar cəveɗ ŋgada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Akwar fa
jajərmara cek akwar mesey maja jajəway mecəhe da hwaɗ a, anja ŋgene, akwar fa
ndam slagwama a hwaɗ daa yam maajərkaya heyey cəŋga gway.
25 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta
Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pərmata dəɓa ŋga vəley
akwar hay mesey cek ta vəley akwar hay ŋga ɗaf, anja ŋgene, ta da hwaɗ a na, vəley
hay a madakalatakaya tep! tep! ta cek hay ŋga mayal akwar hay leŋ ta cek hay maaya
ba masa akwar ma wuɗam kalah daa mevel akwar.
26 Akwar Fariza hay na, wulaf hay! Pəram teeseɗ na, hwaɗ a ɗagay, anda keɗe, dəɓa
ha na, a pərey la.
27 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar na, anda cəvay
hay makulɓatakaya mabara ma mbam. Ama ta da hwaɗ a na, mazakaya, asaya,
marəhtakaya ta tetesl hay.
28 Akwar na, kəne may. Fa dey ŋga ndəhay na, akwar anda ndəhay maaya. Anja daa
mevel akwar na, cek hay malamba hay ga, akwar ndəhay masa ta neneh cew.

(Luk 11.47-51)

29 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa ləmamata cəvay hay
ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma kəɗmata vagay zleezle ŋga mbey, akwar fa
kam banjay fa cəvay hay ŋga ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e zleezle.
30 Asaya, akwar fa ləvam: "Daa masa papaŋ ŋga papa ala hay, ata ta dey, da daa
ŋgene ala daha na, anja ala fa da cəmam ta ata ŋga kəɗey ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay a vagay na, daa ba."
31 Anda keɗe, akwar, ta ray akwar, fa wuzdamara, akwar na, bəza hay ŋga ndəhay
ma kəɗmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay.
32 Yaw, maaya na, ka ndəvdamara sləra ŋga papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle la
gway.
33 Akwar zezekw hay, səkway ŋga kucesl hay! Akwar fa da ləham fa awaw magaza
na, daa ba!
34 Maja ŋgene, jəkam sləmay! Yah na, ya da slərkwar ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay, ndəhay ta leŋgesl ma səra cek, leŋ ndəhay ma daa sərkadamakwara mey
ŋga Gazlavay. Da wuzlah ndəhay a na, siya hay ka da kəɗmata vagay, siya hay ka
da dərmata fa hwadam mazlaŋgalakaya, siya hay ka da sləɗmata daa way akwar hay

---

23:18 23.18 Mab 29.37 **23:21 23.21** 1Bay 8.13 **23:23 23.23** Lev 27.30; Mi 6.8; Lk 18.12 **23:24 23.24** 15.14 **23:25 23.25** Mk 7.4 **23:26 23.26** Jaŋ 9.40 **23:28 23.28** Lk 16.15 **23:30 23.30** 5.12; SNM 7.52 **23:33 23.33** 3.7

mewuzey mey ŋga Gazlavay, siya hay may ka da səpmatar wurzay aa berney hay mekele
mekele amba ka sərdamata banay.
35 Maja ŋgene, mambaz ŋga ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e cəpa masa ndəhay ma
kəɗmata vagay na, a hufkwar † la. A kəɗam teeseɗ na, Abel. Asaya, ta kəɗam ndəhay
mekele mekele la haa kasl fa Zakari, bəzey ŋga Baraki, masa akwar ma kəɗmara daa
walaŋ ŋga slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay ta *Way ŋga Gazlavay.
36 Ya fa ləvkwar fara fara, mambaz ŋga ndəhay a ŋgene, a huftar la a ray ndəhay
masa wure keɗe.»

Yesu aa guzley da ray Jeruzelem
(Luk 13.34, 35)

37 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da *Jeruzelem, akwar ndəhay da
Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey aŋga hay na, ka kəɗmata vagay!
Asaya, a slərkwar maslaŋ aŋga hay na, kaa zakamata ta aŋgwa! Ama mandaw mandaw
ya wuɗey amba ya ɓəckwar tabiya akwar anda gwagwar ma ɓəcta bəz aŋga hay asi
kərpasl, ama ka wuɗam ba.
38 Cəndamara, Gazlavay a da la har aŋga da ray akwar, Way-mekey-kwakwas akwar
a da tərey yideŋ.
39 Yah fa ləvkwar dəga wure keɗe, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba haa ta pas
masa akwar ma da ləvam: "Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey ŋgada ndaw masa aa
ma slərdərwa ta mezəley aŋga."»

24

Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma da bəzley
(Mark 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yesu a bawa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Masa aŋga fa daw na, gula
aŋga hay a ŋgəcham a cakay a amba a wuzdamara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
a, aŋga maləmkaya na, kwara.
2 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Akwar fa hətmar way a keɗe cəpa, ba diya? Ya fa
ləvkwar fara fara, way a keɗe na, a bəzlmara la, kwa aŋgwa pal fa da mbəkey da ray
cəla daa ba.»

Mey da ray bəla ma da ndəvey
(Mark 13.3-13; Luk 21.7-19)

3 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa Aŋgwa ŋga *Awliviye, cəkwam! a njey feteɗe. Gula aŋga
hay ta', a ŋgəcham a cakay a, ata taava ata, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara
cey, cek aha a da key na, ta vara? Yaw, ya da sərmara gweegwe cay ka vəhwa, asaya,
gweegwe cay bəla a ndəvey na, fa me?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar.
5 Ya ləvkwar anda keɗe, maja ndəhay ga a samawa la ta mezəley aɗaw, kwa waawa a
da ləvey aŋga na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Anda
keɗe, a fəcam ndəhay la ga.
6 Ka da cənam vəram hay gweegwe ta akwar leŋ mey da ray vəram hay masa dəreŋ
ta akwar. Ta ŋgene he cəpa na, ka da zluram ba, maja si cek hay a ŋgene a kam la
teeseɗ ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ.
7 Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray
bay laŋgar. Daa hwayak hay mekele mekele, may a key la, asaya, hwiyak a wusey la.
8 Cek hay a tabiya a da kam na, anda hwaɗ ma zlar ŋga car ŋgada ŋgwas ma da yey.

Mey da ray banay ma da hətfatar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

9 «Daa ŋgene, a da vəldamakwar a har ndəhay ŋga sərdamakwar banay, a
kəɗmakwar la vagay. Ndəhay tabiya da bəla a da ŋgəldamakwar ba, maja yah.
10 Anda keɗe, ndəhay ga a da mbəkdamara ŋga təɓey mey aɗaw. A da ŋgəlam vaw
ba da wuzlah ata, asaya, siya hay a da vəldamata siya hay asi har ŋga ndəhay ŋga
sərdamata banay.
11 Ndəhay ga a samawa la, a da mbərzlam, a ləvam ata na, ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay. Ndəhay a ŋgene, a da nəsam ndəhay ga.

23:34 23.34 1Tes 2.15 † **23:35 23.35** a hufkwar: a wufwa a ray akwar **23:35 23.35** MC 4.8-10 **23:38 23.38** Ez 10.18-19; 1Bay 9.7-8 **23:39 23.39** Ps 118.26 **24:2 24.2** Lk 19.44 **24:5 24.5** 24.24; 2Tes 2.9-10; 1Jŋ 2.18 **24:7 24.7** 2Mev 15.6; Iz 19.2 **24:9 24.9** 5.11 **24:9 24.9-14** 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **24:10 24.10** 10.35; Lk 12.52-53 **24:11 24.11** 7.15

12 Ndəhay a da kam cek hay malamba ma fəna ma fəna, maja ŋgene ndəhay ga fa da
wuɗam vaw ta maaya daa saba.
13 Ama ndaw ma ɓəsa banay a la haa mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.
14 Si a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray
ndəhay a ndəhay tabiya da bəla la ɗagay, amba ndəhay tabiya a cəndamara mey da ray
aɗaw. Fa dəɓa ha, bəla a ndəvey dəɓa.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude
(Mark 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 «Cay na, ka da hətmar ndaw malamba ma nəsa cek, ara ndaw masa Gazlavay ma
wuɗey ŋga hətar fa dey ba. Ka da hətmar ndaw aha manjakaya daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. Ndaw a na, *Daniyel, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta
wuzleley mey la zleezle da ray a. (Akwar masa ma jaŋgamara mey a keɗe na, si ka pam
leŋgesl fa mey a.)
16 Daa ɗar hay a ŋgene na, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga ɓawa a
aŋgwa.
17 Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way ŋga lawa cek
aŋga hay daa ba.
18 Kwa ndaw aŋga da ley na, a da vəhwa a way ŋga ley zana ba.
19 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray ŋgusay masa
ta bəza hay da har.
20 Dəram daŋgay a Gazlavay amba banay a, a sawa ta piya ba, kwa ta *pas meməskey-
vaw ba may,
21 maja daa ɗar hay a ŋgene na, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga mezley ŋga
bəla haa wure keɗe ndaw ta sərey banay anda ŋgene daa ba araŋ. Asaya, banay fa da
sawa ma fəna ŋgene daa saba.
22 Da Gazlavay ta ŋgəwa siya ŋga ɗar ŋga banay a daa ba na, anja kwa ndaw pal fa
da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ŋgəwa siya ŋga ɗar a na, maja ndəhay masa aŋga ma
walata ŋga ndəhay aŋga hay.
23 «Da ray ŋgene, da ndaw a ləvkwar: "*Kəriste, aŋga keɗe", da daa ba "aŋga katay"
na, ka da təɓmara mey aŋga ba.
24 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste, asaya,
ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey hay ŋga Gazlavay na, a samawa la.
A kam maazla hay ma rəzla ndaw la ŋga wuzdərwa gədaŋ ata amba a təknam ndəhay.
Da a gwamara na, a təknam kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem ŋga ndəhay
aŋga hay may.
25 Jəkam sləmay, cəndamara maaya maaya, fa cek hay a keɗe ma da kam na, ya ta
pakwar leŋgesl cay.»

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Mark 13.24-27; Luk 17.23-24; Luk 21.25-28)

26 «Da ndaw aa guzlkwar, a ləvkwar: "*Kəriste aŋga katay da wuzlah-ley" na, ka da
diyam ba. Da a ləvkwar saya "aŋga maɓakaya feɗe" na, ka da təɓmara mey ŋga ndaw
a ba.
27 Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da vəhwa na, anda var ma zəmey ma weɗey dəga da wurza
haa kasl a mey-aŋgwa.
28 Daa slam masa cek maməckaya daha na, kwakucah hay makustakaya feteɗe *.
29 «Fa dəɓa ŋga banay a masa daa ɗar hay a ŋgene na, wure ŋgene pas a təɓzley la,
kiya fa da weɗey daa saba, wurzla hay a kəzlamawa la da vaɗ a hwayak, cek hay cəpa
da gazlavay da vaɗ, a wusam la.
30 Daa ŋgene, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da wuzwa vaw da gazlavay da vaɗ. Anda keɗe,
ndəhay da bəla cəpa a da wudam ta matəway. A da hətmaya, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa
sawa da ray mekwtene ta gədaŋ mahura leŋ ta meweɗey ŋga Bay Gazlavay.

24:12 24.12 2Tm 3.1-5 **24:13 24.13** CWJ 13.10 **24:14 24.14** 28.19 **24:15 24.15** Dan 9.27; 11.31; 12.11 **24:17 24.17-18** Lk 17.31 **24:21 24.21** Dan 12.1; CWJ 7.14 **24:23 24.23-25** Lk 17.23-24 **24:24 24.24** 24.5; 7.15; CWJ 13.13-14 **24:27 24.27** 24.30, 37; 25.31; 1Kwr 15.23; 1Tes 3.13; 4.15; 2Tes 2.1, 8; Jak 5.7-8; 2Pi 3.4; 1Jŋ 2.28 * **24:28 24.27-28** Anda ndəhay ma hətmar mezəmey ŋga var, da daa ba, kwakucah hay makustakaya da ray cek maməckaya na, ndəhay tabiya a da hətmar Yesu, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, kəne may. **24:28 24.28** Jəw 39.30; CWJ 19.17-18 **24:29 24.29** Iz 13.10; 34.4; Hag 2.6, 21; 2Pi 3.10, 12; CWJ 6.12-14 **24:30 24.30** Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mt 24.27; 26.64; Mk 14.62; CWJ 1.7

31 Ɗay ŋga taalam mahura a cənwa la, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da slərdatərwa maslaŋ
hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ amba a diyam aa slam hay tabiya da bəla, a kusmatərwa
ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋga ndəhay aŋga hay.»

Mey-meŋgey ta gudav
(Mark 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta gudav. Da masa
ka hətmar gudav fa ɗeɗey, gwaslaf a guɗaf! guɗaf! na, ka sərmara kiya madaw a ley
gweegwe cay.
33 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a tabiya fa kam anda yah ma ləvkwar
keɗe na, ŋgene sərmara, Yah, *Bəz ŋga Ndaw, gweegwe cay ya vəhwa.
34 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndəhay masa wure
keɗe ta məcam tabiya daa ba araŋ.
35 Slam da vaɗ ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da ndəvey daa
ba səlak.»

Ma səra pas ŋga mavəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw na, wa?
(Mark 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

36 «Fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa ɗar a, kwa ler
e, daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay da vaɗ a sərmara ba, kwa
Yah, Bəzey aŋga, ya səra ba, ama si Papay, pal taava aŋga, ma səra ɗar a.
37 Ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek ma key daa
masa Nəwe aŋga da bəla.
38 Daa masa Bay Gazlavay ta paslata cek hay da bəla ta yam daa ba araŋ, haa a wusey
kasl fa ɗar masa Nəwe ma mbəzey aa kwambiwal na, ndəhay fa zəmam cek, fa sam
cek, fa lam ŋgusay, asaya, fa vəldamata dam ata hay a way zel.
39 Ama daa ŋgene na, kwa ndəhay ta sərmara masa cek fa da hətfatar na, daa ba, haa
yam a sawa aa zəɗdata cəpa.
Yah, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key kəne.
40 Daa ŋgene, da ndəhay cew fa kam sləra da ley na, ya da ŋgəla pal, ya da mbəkda
laŋgar.
41 Da ŋgusay cew fa kəram fa lavar pal na, ya da ŋgəla pal, ya da mbəkda laŋgar.
42 Anda keɗe, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara pas ŋga Bay akwar Mahura
ma da vəhwa ba.
43 Jəkam sləmay maaya maaya, da bay ŋga way a səra ɗar masa ndaw-mayal ma da
daw a way aŋga ŋga leley ta tavaɗ na, a ney aa ɗar dasi tavaɗ a ŋgene la daw? Fa da
ney daa ba səlak, fa da mbəkda ndaw-mayal ŋga sləna way aŋga daa ba.
44 Maja ŋgene, akwar may, wam vaw maaya maaya, maja yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da
vəhwa na, kwa ka sərmara ɗar a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba
(Luk 12.41-48)

45 «Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl
na, ara ndaw masa bay aŋga ma vəldata ma ka sləra hay cəpa asi har aŋga amba a vəltar
cek mezəmey daa masa may fa catar.
46 Da masa bay aŋga ha, a sawa a hətfar aŋga fa ka sləra ha na, ndaw ma ka sləra ha
aa səmey la.
47 Ya fa ləvkwar fara fara, bay aŋga ha, a da vəldara zleley aŋga hay cəpa a har aŋga
amba a nəkfar dey.
48 Ama da ndaw ma ka sləra ha aŋga maaya ba na, a da ley mewulkey wal, a ləvey:
“Bay aɗaw aha, fa da vəhwa gweegwe daa ba.”
49 Anda keɗe, ndaw ma ka sləra ha, a zlar ŋga kəɗta mandala aŋga hay masa ata
ma kam sləra bama. A da zəmey cek, a da sey wuzam ta ndəhay ma wam mandaw
mandaw.
50 Yaw, bay aŋga ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka sləra fa wulkey da ray
a daa ba, asaya, kwa fa da səra ler e daa ba.
51 Bay aŋga ha, a da ɓəla da way aŋga, a da sərda banay anda ndəhay masa ta neneh
cew ma da səram banay ta pas mendəvey ŋga bəla, feteɗe a da təway, asaya, a daa
pəɗey sler.»

24:31 24.31 13.41; ***taalam:*** 1Kwr 15.52; 1Tes 4.16 **24:34 24.34** 16.28 **24:36 24.36** SNM 1.7 **24:37 24.37-39** MC 6.11-13; 7.7-13; 2Pi 3.6 **24:42 24.42** 24.44, 50; 25.13; Mk 13.33, 35; Lk 12.40; 21.36 **24:43 24.43** 1Tes 5.1-2; 2Pi 3.10; CWJ 3.3 **24:45 24.45-47** 25.21-23 **24:48 24.48** 2Pi 3.4 **24:50 24.50** 24.42 **24:51 24.51** 8.12

25

Mey-meŋgey da ray ma da vəhwa ŋga Yesu

1 Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya gwa ŋga wa pas masa yah ma da
vəhwa ŋga wey da ray ndəhay na, ta me? Yaw, ya gwa ŋga wa ta saɓara hay kuraw
daha ma diyam ta pas meley kwakwa. A diyam ŋga cawa ray ta zel ŋga dam a ta tavaɗ,
ta petərla ata hay da har.
2 Saɓara hay zlam da wuzlah ata na, manjar leŋgesl hay. Siya hay zlam na, ata ta
leŋgesl.
3 Saɓara hay manjar leŋgesl hay heyey na, a lamata petərla ata hay, ama ta lam mal
a har ŋga zlərey aa petərla ata hay a saya na, daa ba gway.
4 Ama saɓara hay zlam masa ta leŋgesl heyey na, a lamata petərla ata hay, asaya, a
zləram mal aa kwalaba hay.
5 Zel ŋga dam aha ta wuswa fiyaw daa ba. Anda keɗe, saɓara hay heyey a gəram ŋga
səkwmara haa ɗar a katar, a nam.
6 «Ta wuzlah-tavaɗ na, ɗay a cənwa ta gədaŋ, a ləvey: “Zel ŋga dam ta wuswa cay,
diyam ta cadamərwa ray.”
7 Da ray ŋgene, saɓara hay kaa heyey a sləkɗam daa ɗar, a ɗiymata petərla ata hay.
8 Saɓara hay manjar leŋgesl hay heyey na, a ləvmatar a saɓara hay masa ta leŋgesl
hay: “Ambahw, vəlmandar mal may taw. Petərla ala hay fa məcam maja mal daa saba.”
9 Saɓara hay a, a mbəɗdamatara, a ləvmatar: “Kay! ya vəldamara ba, maja mal ala
fa da wusndakwar aləkwa cəpa daa ba. Diyam ta həɗkamawa fa ndəhay ma həɗkada
mal.”
10 «Masa ata ma diyam sem ŋga səpwa mal heyey na, zel ŋga dam heyey, a wuswa
dəɓa. Saɓara hay siya zlam masa maɗiytakaya vaw heyey na, a mbəzam bama ŋga key
gwagway. Ta’, a gərcamara mey-slam.
11 «Fa dəɓa ha, saɓara hay zlam manjar leŋgesl heyey, a wusmawa, a ləvam: “Bay
ala, Bay ala, wurndara mey-mbew may taw!”
12 Ama zel ŋga dam heyey, a mbəɗdatara, a ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, ya
sərkwar ba.”»
13 Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anda keɗe, wam vaw, maja yah, *Bəz ŋga
Ndaw, ma da vəhwa na, ka sərmara kwa ɗar a ba, kwa ler e ba.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma ka sləra maaya ta maaya ba
(Luk 19.11-27)

14 Yesu aa guzltar mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ma da vəhwa aɗaw a bəla na, aŋga
letek anda ndaw masa-zleley ma daw a məlak. Masa fa da daw na, a zəlta ndəhay ma
ka sləra aŋga hay, a vəldatara zleley aŋga amba a nəkfamar dey.
15 A vəlar gabal temere zlam * a ndaw pal, a vəlar gabal temere cew a ndaw laŋgar,
a vəlar gabal temere pal a ndaw laŋgar saya. A vəldatara na, təɗe ta gədaŋ ŋga ndaw
a, ŋga ndaw a. Fa dəɓa ha, ta’, a daw a məlak.
16 Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey na, a daw wure wure ŋgene, a kada
filaw ta dala ha. A hətey gabal temere zlam mekele a dey a.
17 Ndaw masa ma hətey gabal temere cew heyey na, a ka kəne may. A hətey gabal
temere cew a dey a.
18 Ama ndaw masa ma hətey gabal temere pal na, a daw ta’, a zləɗey vəgeɗ, a ɓada
dala ŋga bay aŋga ha a hwaɗ a.
19 «Menjey ga fa dəɓa ha, bay ŋga ndəhay ma ka sləra ha, a vəhwa da məlak a, ta’,
aa cəfɗata da ray dala ha heyey.
20 Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey, a ŋgəchey a cakay a, ta gabal temere
zlam mekele da dey a, ta’, a ləvar: “Bay aɗaw, kah ta vəlya gabal temere zlam la. Nəka,
yah ma hətey gabal temere zlam mekele la a dey a.”
21 Bay aŋga, a mbəɗdara, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəveɗ e.
Kah ma key sləra ta cəveɗ e la ta cek mecəhe. Ya da vəldatakawa cek aɗaw hay maaya
ga asi har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”
22 «Ndaw masa ma hətey gabal temere cew, a ŋgəchey a cakay a may, ta’, a ləvar:
“Bay aɗaw, ka ta vəlya gabal temere cew la, nəka, ya ta hətey gabal temere cew mekele
la a dey a.”

25:1 25.1 Lk 12.35-36 **25:10 25.10** 9.15 **25:11 25.11-12** Lk 13.25 **25:12 25.12** 7.23 **25:13 25.13** 24.42 **25:14 25.14-15** Mk 13.34 * **25:15 25.15** Gabal temere zlam, gabal temere cew, leŋ gabal temere pal mawuzlalakaya ta mey Gərek na, «*talaŋ* zlam, *talaŋ* cew, *talaŋ* pal». **25:15 25.15** Rm 12.6 **25:19 25.19** 18.23 **25:21 25.21-23** 24.45-47; Lk 16.10

23 Bay aŋga ha, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəveɗ e. Ka ta key
sləra la ta cəveɗ e ta cek mecəhe. Ya da vəldatakawa cek aɗaw hay maaya ga asi har
akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”
24 «Fa dəɓa ha, ndaw masa ma hətey gabal temere pal heyey, a ŋgəchey a cakay a,
ta′, a ləvar: “Bay aɗaw, ya səra, kah ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw ba, ka ŋgəmey
daw daa slam masa kah ma sləka ba, asaya, ka kawa cek da ley daa slam masa kah ma
rəva ba.
25 Ya ta zlurey la ta kah, anda keɗe, ta′, ya daw ya ɓada dala akah aa vəgeɗ. Dala ha
aŋga keɗe, ehe təɓa cek akah.”
26 Bay aŋga ha, a mbəɗdara, a ləvar: “Kah ndaw ma ka sləra maaya ba, masa-mayaɗ!
Ka səra yah ndaw ma ŋgəmey daw daa slam masa yah ma sləka ba, asaya, ya kawa cek
da ley daa slam masa yah ma rəva ba,
27 anda keɗe, ka gwa ka vəlda dala aɗaw a har ndəhay amba daa mavəhwa aɗaw
keɗe na, a vəhdamiwa dala ha ta yam a, ba daw?”
28 «Da ray ŋgene, ndaw masa-zleley a, a ləvtar a ndəhay ma ka sləra aŋga hay mekele:
“Təɓmara gabal temere he, vəldamara a ndaw masa ma hətey gabal temere zlam a dey
a heyey.
29 Sərmara, ndaw masa cek aŋga daha, a da vəlmar a dey a, ama ndaw masa cek aŋga
kuset kəɗey na, a da təɓmara kwa masa kuset kəɗey a ŋgene.
30 Ndaw ma ka sləra keɗe na, aŋga ndaw masa mayaɗ ŋga tede, hazakadamara aa
ambaw, aa ləvaŋ. Feteɗe, a da təway, asaya, a daa pəɗey sler.”»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla

31 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya a ləvtar: «Masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da
vəhwa daa meweɗey aɗaw na, ya da samawa ta maslaŋ hay ŋga Gazlavay tabiya da
vaɗ. Ya da njey aa slam aɗaw menjey maaya ŋga key sariya.
32 Səkway hay tabiya da bəla, a da kusam fa mey aɗaw. Ya da ŋgəwta ndəhay maaya
ta maaya ba hay wal wal anda ndaw-mecəkwer ma ŋgəwey təɓaŋ hay ta ɗahway.
33 Ya da pata ndəhay maaya ta har-zəmay, ndəhay maaya ba ta har-gula.
34 «Fa dəɓa ha, yah bay, ya da ləvtar a ndəhay ta har-zəmay: “Akwar ndəhay masa
Papay ma pəskwar mey, slam maɗiykaya ŋgada akwar daha dəga mezley ŋga bəla,
samawa, njakwa bama ta Gazlavay ŋga sərmataw,
35 maja may ta caya la, akwar ta vəlmaya cek mezəmey la, yam ta kaya la, akwar ta
vəlmaya yam ŋga sey la, ya ta daw la fa akwar anda ndaw-məlak, akwar ta təɓmaya la
a way akwar hay,
36 zana fa vaw aɗaw daa ba, akwar ta vəlmaya zana la. Vaw ta caya la, akwar ta
samawa la ŋga nəkmaya. Yah daa fərsəne, akwar ta samawa la ŋga nəkmaya.”
37 «Da ray ŋgene, ndəhay maaya heyey, a da mbəɗdamiwa, a ləvmaya: “Bay mahura,
ya hətmaka may fa caka, ta′, ya vəlmaka cek mezəmey na, ŋga vara? Ya hətmaka yam
fa kaka, ta′, ya vəlmaka yam ŋga sey na, ŋga vara?
38 Ya hətmaka kah ndaw-məlak, ta′, ya təɓmaka a way ala hay na, ŋga vara? Da daa
ba, ya hətmaka zana fa vaw daa ba, ta′, ya vəlmaka zana na, ŋga vara?
39 Asaya, ya hətmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fərsəne, ta′, ya nəkmakawa na,
ŋga vara?”
40 «Yah, bay, ya da mbəɗdatara, ya ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay tabiya
masa akwar ma kamara ŋgada kwa waawa, kwa ŋgada ndəhay mecəhe hay dasi
ndəhay aɗaw hay keɗe, ka kamara ŋgene na, ŋgada yah may.”
41 «Fa dəɓa ha, ya daa guzltar a ndəhay ta har-gula, ya ləvtar: “Akwar masa Bay
Gazlavay ta nəskwar sem, ŋgəcham la da cakay aɗaw. Diyam aa awaw mendəvey ba
maɗiykaya ŋgada bay-malula ta maslaŋ aŋga hay.
42 Maja may ta caya la, ama akwar ta vəlmaya cek mezəmey daa ba. Yam ta kaya la,
ama akwar ta vəlmaya yam ŋga sey daa ba.
43 Ya ta daw la fa akwar anda ndaw-məlak, ama akwar ta təɓmaya a way akwar hay
daa ba. Zana fa vaw aɗaw daa ba, ama akwar ta vəlmaya zana daa ba. Vaw ta caya la,
asaya, yah daa fərsəne, ama akwar ta samawa ŋga nəkmaya daa ba.”
44 «Da ray ŋgene, a da mbəɗdamiwa, a ləvmaya: “Bay mahura, ya hətmaka may fa
caka, da daa ba, yam fa kaka na, ŋga vara? Ya hətmaka kah ndaw-məlak, da daa ba,
zana fa vaw akah daa ba na, ŋga vara? Asaya, ya hətmaka vaw fa caka, da daa ba, kah
daa fərsəne masa ala ta jənmaka daa ba na, ŋga vara?”

25:29 25.29 13.12; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26 **25:30 25.30** 8.12 **25:31 25.31** Mew 33.2; Zak 14.5; Mt 16.27; 19.28; 1Tes 3.13; Jud 14 **25:31 25.31-46** 16.27 **25:35 25.35-36** Iz 58.7 **25:40 25.40-45** MM 19.17; Mt 10.40, 42; 12.50; 28.10 **25:41 25.41** Jud 7; CWJ 20.10, 15

45 «Da ray ŋgene, ya da mbəɗdatara, ya ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay
masa akwar ma gəmam ŋga kamara ŋgada kwa waawa, kwa ŋgada ndəhay mecəhe
hay dasi ndəhay aɗaw hay keɗe ba na, ka gəmam ŋga kamara ba ŋgene na, ara ŋgada
yah may.”
46 «Yaw, ndəhay maaya ba hay anda ŋgene na, a da səram banay ŋga sərmataw, ama
ndəhay masa maaya fa Gazlavay na, a da hətam heter mendəvey ba.»

26

Mahura hay ŋga Jəwif hay a slam yawa ŋga kəɗey Yesu vagay
(Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2; Jaŋ 11.45-53)

1 Masa Yesu ma ndəvda meesərkedey hay a keɗe tabiya cay na, ta’, aa guzltar a gula
aŋga hay, a ləvtar:
2 «Ka sərmara, mendərey ɗar cew ŋga wusey fa gwagway ŋga *Pak, ba diya?
Ta pas a ŋgene, a da kərzamaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, a da dərmaya fa hwadam
mazlaŋgalakaya.»
3 Ta pas a ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mahura
hay ŋga *Jəwif hay a kusam a way Kayif, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay cəpa.
4 A slam yawa da wuzlah ata amba a kərzamara Yesu ta mayal a ŋga kəɗey vagay.
5 Aa guzlam, a ləvam: «Ya gwakwa ŋga kərzakwa daa gwagway keɗe ba, maja ndəhay
a da yam mey.»

Ŋgwas a mbəɗar ɓərdey fa ray ŋga Yesu
(Mark 14.3-9; Jaŋ 12.1-8)

6 Daa ŋgene, Yesu aa da Betani da way *Simaŋw, ndaw masa aa ma mbəlda daa
maasəkula.
7 Masa Yesu a, fa zəmey ɗaf na, ŋgwas daha a ŋgəchey a cakay a ta kwalaba ŋga
aŋgwa maavərkwakaya mezəley «*albaatəra». Kwalaba ha marəhkaya ta ɓərdey
mezey maaya ma həɗkey ba. Ta’, a mbəɗdara ɓərdey a fa ray ŋga Yesu.
8 Masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar na, a cam mevel, a ləvam da wuzlah ata: «A
nəsa ɓərdey a keɗe ŋga tede na, maja me?
9 Anja a həɗkada na, a gwa ŋga hətey dala ga. Fa dəɓa ha a wunkatara dala ha a
masa-viya hay, ba daw?»
10 Yesu a səra mewulkey ata ha, ta’, aa guzltar, a ləvtar: «Ka həɓmar ray a ŋgwas aha
na, maja me? Slərа masa aŋga ma kayawa keɗe na, aŋga maaya,
11 maja ndəhay masa-viya hay na, mandaw mandaw akwar bama. Ama yah na, akwar
fa da hətmaya ŋga njey mandaw mandaw ta akwar daa ba.
12 Ŋgwas aha, a mbəɗda ɓərdey fa vaw aɗaw na, a key ŋgene, a ɗiyawa vaw aɗaw
ŋgadaa cəvay.
13 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bəla tabiya, ndəhay ma da
wuzdamara *Mey-maaya-mawiya na, a kadamara cek masa ŋgwas a ma ka keɗe la
may, amba ndəhay a sərfadamara ŋgwas aha.»

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Mark 14.10, 11; Luk 22.3-6)

14 Fa dəɓa ha, ndaw pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew mezəley
Juda Iskariyawt, a daw fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay.
15 Ta’, aa guzltar, a ləvtar: «Da ya ta vəldakwara Yesu a har akwar la na, ka da vəlmaya
me?» Ta’, a məslmar ɓərey hay kwakwar maakar ŋga dala, a vəldamara.
16 Dəga ta pas a ŋgene, Juda a daw a səpey cəveɗ amba a kərzatara Yesu, a vəldatara.

Yesu a zəmam ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aŋga hay
(Mark 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jaŋ 13.21-30)

17 Ta ɗar ŋgeeme ŋga *gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a na, *gula
hay ŋga Yesu, a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka wuɗey ya diyam, ya ɗiymərwa slam
amba ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway ŋga *Pak na, dama?»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam aa berney ŋga *Jeruzelem fa ndaw daha.
Ka ləvmar na, “Bay ala a ləvey: Ɗar aɗaw gweegwe cay a wuswa. Ya wuɗey ŋga key
gwagway ŋga Pak ta gula aɗaw hay na, da way akah.”»

25:46 25.46 Dan 12.2; Jaŋ 5.29; Jak 2.13 **26:1 26.1** 7.28 **26:2 26.2** 16.21 **26:4 26.4-5** 21.46 **26:6 26.6-7** Lk 7.37-38 **26:11 26.11** Mew 15.11 **26:15 26.15** Mab 21.32; Zak 11.12; Jaŋ 11.57; 13.2 **26:17 26.17-29** Mab 12.1-20

19 Gula hay ŋga Yesu heyey a kamara anda Yesu ma ləvtar. Anda keɗe, a ɗiymara cek
ŋga gwagway ŋga Pak a dəɓa.
20 Taa kwaɗ a ŋgene, Yesu a njam ta gula aŋga hay kuraw a ray a cew ŋga zəmey
ɗaf ŋga gwagway a.
21 Daa masa ata fa zəmamara ɗaf a na, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara
fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vəldaya la a har ndəhay ŋga kəɗmaya vagay.»
22 Mey a keɗe a məctar vaw kwa ara mey ba a gula aŋga hay a. Da ray ŋgene, aa
cəfɗamara Yesu pal pal, a ləvam: «Bay Mahura, ara yah ma da vəldaka ba, ba diya?»
23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗmaya vagay
na, ara ndaw masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf bama daa slam a keɗe.
24 Ahaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, ya məcey la anda mey mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay ma ləvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma da vəldaya a har ndəhay
ŋga kəɗmaya vagay a. Ŋgada ndaw aha na, ŋgama ta yamərwa daa ba səlak.»
25 Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a har ndəhay ŋga kəɗmara vagay heyey aa cəfɗa
Yesu may, a ləvar: «Bay aɗaw, ara yah ma da vəldaka daw?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar:
«Ka fa kada ta mey akah ŋgene na, kwariya?»

Mey da ray mezəmey cek ŋga madagway-dakw ŋga Bay Mahura
(Mark 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

26 Masa ata fa zəmam ɗaf ŋga gwagway a na, Yesu leŋ! a ley peŋ. A kar suse a
Gazlavay, a wunka, ta', a vəldatara a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ehe, təɓmara, zəmamara.
Keɗe he, ara vaw aɗaw.»
27 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley vəley ta cek mesey da hwaɗ a, a kar suse a Gazlavay saya.
Ta', a vəldatara, a ləvtar: «Ehe, samara akwar cəpa.
28 Keɗe he, ara mambaz aɗaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya
ta ndəhay aŋga hay. Mambaz a, a da mbəɗwa maja ndəhay ga amba Gazlavay a
mbəkdatara mebərey ata hay.
29 Ya fa ləvkwar, dəga wure keɗe ya fa da sey yam ŋga babəza ŋga wudez maɗəckaya
anda keɗe daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele ta pas masa aləkwa bama
daa slam masa Papay fa wey da ray ndəhay da vaɗ.»
30 Ta', a zlam walay ŋga gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəɓa ha, a sləkɗam, a diyam
aa Aŋgwa ŋga *Awliviye.

Piyer a ləvey fa da mbəkda Yesu daa ba səlak
(Mark 14.27-31; Luk 22.31-34; Jaŋ 13.36-38)

31 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Dasi tavaɗ keɗe akwar cəpa ka da
mbəkdamaya anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: "Ya kəɗa
ndaw-mecəkwer la vagay. Təɓaŋ hay masa ma səkəram daa slam a may, aa kwacam
ray la pal pal."
32 Ama da yah ta sləkɗawa cay daa meməcey na, ya daw la teeseɗ da ray akwar aa
hwayak ŋga *Galile. Ka da hətfamaya feteɗe.»
33 *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa ndəhay cəpa a mbəkdamaka, ama yah na, ya fa
da mbəkdaka daa ba səlak.»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, dasi tavaɗ keɗe, wuskwaa
gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.»

35 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa da fa da kəɗmaka vagay na, ŋga
kəɗmandakwar cew e, ya fa da ləvey ya sərka ba na, daa ba səlak.» Gula hay ŋga
Yesu siya a ləvam kəne may.

Yesu a dərey daŋgay a Gazlavay da Gecemene
(Mark 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Fa dəɓa ha, Yesu a wusam ta gula aŋga hay aa slam daha mezəley Gecemene. Ta',
aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Njam feɗe, yah na, ya daw la fataɗay ŋga dərwa
daŋgay a Gazlavay.»
37 Ta', a ŋgəlta ata *Piyer ta bəza hay ŋga Zebede cewete. Wure ŋgene, mevel aŋga
a ɗəsley, aa ləkey maja banay ma da sawa a ray a.
38 Anda keɗe, aa guzltar, a ləvtar: «Mewulkey fa da kəɗya vagay. Njam feɗe,
zazəkakwa, ka da nam ba.»

26:20 26.20-25 Jaŋ 13.2, 21-30 **26:23 26.23** Ps 41.10 **26:24 26.24** Ps 22.7-8, 16-19; Iz 53.9 **26:26 26.26-28** 1Kwr 10.16 **26:28 26.28** Mab 24.8; Jer 31.31; Heb 7.22; 9.15-20 **26:30 26.30** Lk 22.39; Jaŋ 18.1 **26:31 26.31** Zak 13.7; Mt 26.56; Jaŋ 16.32 **26:32 26.32** 28.7, 16 **26:34 26.34** 26.75 **26:34 26.34-35** Lk 22.33-34; Jaŋ 13.36-38 **26:36 26.36-46** Lk 5.16; Heb 5.7-8

39 Ta′, a ŋgəchey nekəɗey fa mey, a ney ta hwaɗ ta hwaɗ, ray dar! a hwayak, a dərey daŋgay, a ləvey: «Papay, da a key ta key na, ŋgəchada banay ma da sawa a ray aɗaw
keɗe la. Ta kəne he cəpa na, key anda kah ma wuɗey, ba na, anda yah ma wuɗey ba.»
40 Cay, ta′, a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey, a hətfatar manatakaya daa ɗar.
Aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Haya! Ka gwamara ŋgaa zəkam ta yah kwa ler pal ba gway
daw?
41 Zazəkam, ka da nam ba, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba cek a
batakwar ŋga key mebərey ba. Mevel akwar na, a wuɗey ŋga key cek maaya, ama
vaw akwar na, aŋga ta bəle.»
42 Yesu a ŋgəchey ŋga dey cew saya, ta′, a dərey daŋgay, a ləvey: «Papay, da ka
wuɗey ŋga ŋgəchada banay a keɗe dəreŋ ta yah ba, si a sawa a ray aɗaw cəma na, ka
anda kah ma wuɗey.»
43 Fa dəɓa ha, a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey saya, a hətfatar manatakaya
cəŋga maja ɗar fa latar mey kalah.
44 Anda keɗe, Yesu ta′, a mbəkdata, a ŋgəchey saya, a dərey daŋgay ŋga dey maakar,
aa guzley mey letek anda aa ma dərey daŋgay ŋga dey cew heyey.
45 Fa dəɓa ha ta′, a vəhwa fa gula aŋga hay heyey saya, a ləvtar: «Haa wure keɗe,
akwar fa nam, fa məskam vaw cəŋga daw? Ehe ɗar a ta wuswa cay amba a vəldamaya,
yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey.
46 Nəkmara ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗey vagay fa sawa katay. Lacam,
nakwa ta cadakwa ray.»

A kərzamara Yesu
(Mark 14.43-50; Luk 22.47-53; Jaŋ 18.3-12)

47 Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba araŋ na, Juda, ndaw pal dasi gula aŋga hay
kuraw a ray a cew heyey, a wuswa. Juda ha a samawa na, ta ndəhay ga ta dəlaw * hay
da cakay, ta zlanday hay da har. Ma slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ta mahura hay ŋga Jəwif hay.
48 Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa ba araŋ na,
aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da car har anda mandala aɗaw
fara fara na, ara aŋga, kərzamara.»
49 Masa Juda ma wusey la gweegwe ta Yesu na, wure wure ŋgene, a ŋgəchey a cakay
a, a ləvar: «Bay aɗaw, zay daw?» Ta′, a car har anda aa ma ləvey heyey.
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Jam aɗaw, ka slərа masa kah ma wuɗey ŋga ka.»

Anda keɗe, ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey a ŋgəcham fa Yesu a, ta′, a
kərzamara.
51 Ndaw pal da wuzlah gula aŋga hay masa da cakay a, a məɗərwa dəlaw aŋga, a
ŋgəma, cərah! a cərha sləmay ŋga madərlam ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas.
52 Maja ŋgene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way a maja ndəhay ma
kəɗam vaw ta dəlaw na, ara dəlaw a ma da kəɗta vagay.
53 Ka səra, da ya wuɗey na, ya gwa ŋgaa cəfɗa Papay ŋga slərya maslaŋ aŋga hay ga
a fəna gabal kuraw a ray a cew † ŋga jənya, ba daw?
54 Ama da ya ka kəne na, mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a da key fara fara na,
kwara dəɓa wura? Maja mey a mawuzlalakaya, a ləvey si cek aha a key kəne.»
55 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a ndəhay makustakaya feteɗe, a ləvtar: «Ka samawa
ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja
me? Mandaw mandaw yah manjakaya daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ya faa
sərkadata ndəhay, ama ka ta kərzamaya daa ba.
56 Ama daa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya na, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay
taa guzlam la da ray cek ma da key da ray aɗaw. Ara maja ŋgene si cek aha a key cəpa.»

Fa dəɓa ha, gula aŋga hay cəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a hwam.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Mark 14.53-65; Luk 22.54, 55, 63-71; Jaŋ 18.13, 14, 19-24)

26:39 26.39 6.10; 20.22; Jaŋ 18.11; Heb 10.9 **26:41 26.41** Ef 6.18; Heb 2.18 **26:44 26.44** 2Kwr 12.8 **26:45 26.45** Jaŋ 12.23; 13.1; 17.1 * **26:47 26.47** dəlaw: maslalam **26:52 26.52** MC 9.6 † **26:53 26.53** Yesu a wuɗey ŋga ləvey Papaha, Bay Gazlavay, a gwa ŋga slərar maslaŋ hay ga, a sləfey ba. A wa ta sewje hay ŋga Rawm ma kusam gabal maakwaw, gabal maakwaw, slam 12. **26:55 26.55** Lk 19.47 **26:56 26.56** Mt 26.31; Lk 24.46

57 Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, ta’, a handamara a way Kayif, *ndaw mahura da
ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
ta mahura hay ŋga *Jəwif hay makustakaya feteɗe.
58 *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəreŋ e. A daw haa a mbəzey a palah-way ŋga ndaw
mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey. Ta’, a njam ta ndəhay ma
jəɗa way a, amba a nəka cek masa ata ma da kamar a Yesu.
59 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay mahura hay
mekele masa ma sla yawa ŋga Jəwif hay tabiya, a səpam dabaray ŋga mbərzlafamar a
ray Yesu amba a kəɗmara vagay.
60 Kwa ndəhay ga ta mbərzlafamar la a ray Yesu, ama ta ŋgene he cəpa, ta hətam
mey təɗe ŋga kəɗmara vagay daa ba. Fa dəɓa ha na, ndəhay cew daha a samawa fa
mey ata, a mbərzlafamar a ray a, a ləvam:
61 «Ndaw keɗe a ləvey: “Ya gwa ŋga bəzla *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ɗar
maakar na, ya ləma la aa slam a.”»
62 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a sləkɗey, aa guzlar a
Yesu, a ləvar: «Ka mbəɗdatara a ndəhay maa guzlam da ray akah kaa ba gway daw?»
63 Ama Yesu manjakaya teete. Ta’, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay heyey a ləvar saya: «Ya faa cəfɗaka ta mezəley ŋga Gazlavay masa aa ta dey,
*ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey na, ara kah daw? Wuzdiwa!
Kah na, Bəzey ŋga Gazlavay daw? Mbeɗey amba ka kadiwa fara fara.»
64 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ŋgene na, kwariya? Ama ya fa
ləvkwar, dəga wure keɗe, ka da hətmaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, manjakaya ta har-zəmay
ŋga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Asaya, ka hətmaya la ya fa sawa da ray mekwtene da
vaɗ.»
65 Maja ŋgene, ndaw mahura ha ŋgar! ŋgar! a ŋgərta zana aŋga hay, aa guzley, a
ləvey: «’As! ’As! Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay, akwar ta cəndamara la, ba diya?
Wure keɗe, kwa ya səpkwa ndaw ŋgaa guzlndakwar da ray a saba.
66 Kaa wure keɗe, ka wulkam kwara?» Ndəhay da cakay a, a mbəɗdamara, a ləvmar:
«Aŋga ta key mebərey sem, si mekəɗey aŋga vagay.»
67 Ndəhay siya a cərmar meesleɓ aa dey, a dəvmar mekəɗey, siya hay may, a vəlmar
matapa-har ‡,
68 a ləvmar: «Da kah *Kəriste na, səra ma kəɗka keɗe na, wa? Wuzdandara cey!»

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Mark 14.66-72; Luk 22.56-62; Jaŋ 18.15-18, 25-27)

69 Daa ŋgene, *Piyer manjakaya da palah-way ŋga ndaw mahura ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay heyey. Dam ma ka sləra feteɗe daha, a ŋgəchawa a cakay a, a ləvar: «Kah na,
gula ŋga Yesu, ndaw *Galile may, ba diya?»
70 Ama Piyer a cada mey fa mey ŋga ndəhay tabiya, a ləvey: «Kay! Ya səra mey masa
kah ma wuɗey ŋgaa guzley ba!»
71 Fa dəɓa ha, ta’, a daw fa mey-mbew ŋga way a. Dam ma ka sləra mekele daha saya,
a hətar Piyer, ta’, aa guzltar a ndəhay feteɗe, a ləvtar: «Ndaw keɗe ara ndaw ŋga Yesu,
ndaw *Nezeret.»
72 Piyer a cada mey saya, a ləvey: «Ya fa mbeɗey, fara fara, ya səra ndaw a ba.»
73 Fa dəɓa ha nekəɗey saya, ndəhay masa feteɗe a ŋgəcham a cakay Piyer, a ləvmar:
«Fara fara kah na, kah ndaw da wuzlah ndəhay aŋga hay maja meeguzley akah kaa na,
anda ndaw daa hwayak aŋga.»
74 Da ray ŋgene, Piyer ta’, a ləvtar: «Ya fa mbeɗey, fara fara ya səra ndaw a ba. Da
ya mbərzley na, Gazlavay ŋga mbəɗya ray!» Wure wure ŋgene, gwagwalak ta’, a cey
ɗay.
75 Piyer a sərfada mey masa Yesu maa guzlar zleezle heyey dəɓa. Mey a, a ləvey:
«Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar ka sərya ba, ka
sərya ba.» Piyer ta’, a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava.

27

A handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Mark 15.1; Luk 23.1, 2; Jaŋ 18.28-32)

26:61 26.61 27.40; Jaŋ 2.19; SNM 6.14 **26:63 26.63** manjakaya teete: Iz 53.7; Mt 27.12-14; ***Bəzey ŋga Gazlavay:*** Mt 14.33; 27.40, 43; Lk 22.70 **26:64 26.64** Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27 **26:65 26.65** a ŋgərta zana aŋga hay: Mesl 14.6; Es 9.3; ***Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay:*** Lev 24.16; Jaŋ 19.7 ‡ **26:67 26.67** matapa-har: maarawa **26:67 26.67** Iz 50.6; 53.5 **26:68 26.68** 21.11 **26:75 26.75** 26.34

1 Pərek pərek, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay tabiya, leŋ
mahura hay ŋga *Jəwif hay a slam yawa daa slam a ŋga kəɗey Yesu vagay.
2 A jəwmara, a handamara fa Pilat, ndaw Rawma ma wa hwayak ata.

Mey da ray meməcey ŋga Juda
(SNM 1.18, 19)

3 Juda, ndaw ma vəlda Yesu asi har ŋga masa-gəra aŋga hay heyey, a cənda fa da
kəɗmara Yesu vagay na, a zəley marava. Da ray ŋgene, a handatara ɓərey hay kwakwar
maakar ŋga dala heyey a *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
mahura hay ŋga *Jəwif hay.
4 A ləvtar: «Ya ta key mebərey la maja yah ma vəlda ndaw masa ta zay da mey ŋga
kəɗey vagay.» Ama ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ɪŋgene na, ara mey akah ba
na! Ma hətfandar me?»
5 Da ray ŋgene, aa kwacada dala heyey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ta',
a daw a ləwa ray aŋga, pam! a məcey.
6 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey, a gəɗmamara dala
ha. Aa guzlam, a ləvam: «Kwakwas aləkwa, a vəlndakwar cəveɗ amba dala keɗe, a
cəmey ta zleley mavəldakaya ŋga key sləra daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ba,
maja ara dala ŋga mekəɗey ndaw vagay.»
7 A slam yawa da wuzlah ata da ray dala ha. Ta', a həɗkam ley ŋga ndaw meləmey
maŋgayak daha ta dala ha. A tərdamara ley a ŋga cəvay ŋga məlak hay ma məcam
feteɗe.
8 Ara maja ata ma həɗkamara ley a ŋgene ta dala ŋga ray ŋga ndaw na, haa wure
keɗe, ndəhay fa zəlmara ley a: «ley ŋga mambaz.»
9 Cek aha, ta key la anda Jeremey, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley
zleezle, a ləvey: «A lam ɓərey hay kwakwar maakar ŋga dala masa ndəhay da wuzlah
ndəhay *Israyel hay ma pamara təɗe fa ray ŋga ndaw.
10 A vəldamara dala ha ŋga həɗkey ley ŋga ndaw meləmey maŋgayak anda Bay
Gazlavay ma ləvya.»

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Mark 15.2-15; Luk 23.2-5, 13-25; Jaŋ 18.28–19.16)

11 A lacadamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat. Bay a, aa cəfɗa, a ləvar: «Kah na, bay
ŋga *Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»
12 Daa masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ mahura hay
ŋga Jəwif hay heyey faa dəɗfamar mey na, kwa Yesu ta mbəɗdatara daa ba.
13 Da ray ŋgene, Pilat aa guzlar, a ləvar: «Ka fa cənda mey hay maaya ba cəpa masa
ata maa guzldamara da ray akah keɗe, ba diya?»
14 Kwa Yesu a mbəɗdara ba səlak. Anda keɗe, Bay Pilat a rəzley ga maja.
15 Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway ŋga *Pak na, bay daa hwayak a, fa pəskey
ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya ma wuɗam.
16 Daa ŋgene, ndaw daa fərsəne daha, ndəhay tabiya a sərmara ara ndaw maaya ba.
Mezəley ŋga ndaw a na, Yesu Barabas.
17 Pilat aa cəfɗata ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Ka wuɗam ya pəskakwar na, Yesu
Barabas daw, da daa ba, Yesu, ndaw masa ata ma zəlmara *Kəriste heyey daw?»
18 Pilat a səra a handamərwa Yesu fa mey aŋga na, maja səleŋ fa katar da ray Yesu a.
19 Daa masa Bay Pilat manjakaya daa slam mekey sariya na, ŋgwas aŋga, a slərwa fa
aŋga, a ləvar: «Ka da kar cek a ndaw ŋgene ba, maja ara ndaw masa ta zay da mey. Ya
səra maja dasi tavaɗ keɗe, mesəfney ta kaya la ta ndaw aha. Mesəfney a, ta laya mey
la.»
20 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ mahura hay ŋga Jəwif
hay heyey, a həldamata ndəhay makustakaya heyey ŋgaa cəfɗamara Bay Pilat amba a
pəskatara Barabas, ama Yesu na, a kəɗmara vagay.
21 Bay Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Dasi ndəhay cew keɗe na, ka wuɗam ya
pəskakwar na, wa?» Ndəhay makustakaya ha, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Barabas!
Barabas!»
22 Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa Yesu ndaw ma zəlmara Kəriste na, ya
da kada na, kwara?» Ndəhay tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya!»

27:3 27.3 26.15 **27:6 27.6** Mew 23.19 **27:9 27.9-10** Zak 11.12-13; Jer 32.8-9 **27:11 27.11** 2.2; 27.29, 37, 42; Mk 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Lk 23.3, 37-38; Jaŋ 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 **27:12 27.12-14** Jaŋ 19.9; Mt 26.63 **27:19 27.19** Lk 23.47 **27:20 27.20-23** SNM 3.13-14

23 Pilat aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek maaya ba masa aŋga ma key na, wura?» Ama a
wudam ta gədaŋ ta gədaŋ saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
24 Masa Pilat ma nəka kwa a gwa ŋga key meeme da ray mey a ba, asaya, masa aŋga
ma nəka ndəhay fa kam baazlam ta gədaŋ, ta gədaŋ na, ta', a kawa yam, a pəra har
aŋga fa mey ŋga ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Da akwar ta kəɗmara ndaw keɗe la
vagay na, mey aɗaw da hwaɗ a daa ba. Ara mey akwar!»
25 Ndəhay makustakaya tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Anja ndaw a ŋga məcey.
Mey a ŋga sawa a ray ala ta bəz ala hay tabiya!»
26 Anda keɗe, ta', Pilat a pəskatara Barabas daa fərsəne. Ama Yesu na, Pilat a ləvtar
a sewje hay ŋga sləɗmara ta laway, ta', a vəldatara amba a dərmara fa hwadam
mazlaŋgalakaya.

Sewje hay aa saŋgəram a ray Yesu
(Mark 15.16-20; Jaŋ 19.2-3)

27 Fa dəɓa ha, sewje hay ŋga Bay Pilat, a handamara Yesu a palah-way ŋga Bay aha.
Ta', a zəlmatərwa sewje hay siya feteɗe tabiya a cakay a.
28 A cəkwmata zana aŋga hay fa vaw, ta', a kəzlmar zana ŋga bay hay magaza.
29 Ta', a cam hatak, a paɗamar ray ta aŋga anda gursaw ŋga bay. Fa dəɓa ha, a vəlmar
daŋgwar ŋga bay hay a har-zəmay. A ragadam fa mey aŋga, aa saŋgəram a ray a, a
ləvam: «Zay daw, bay ŋga *Jəwif hay?»
30 Fa dəɓa ha, a təfmar meesleɓ fa vaw, ta', a təɓmara daŋgwar heyey, a kəɗmara aa
ray ta aŋga.
31 Masa ata maa saŋgəram cay a ray a na, a cəkwmara zana magaza heyey fa vaw,
a kəzlmar zana aŋga hay. Ta', a badamara daa berney a, a handamara ŋga dərey fa
hwadam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Mark 15.21-32; Luk 23.26-43; Jaŋ 19.17-27)

32 Masa sewje hay a, fa handamara Yesu na, a cam ray ta ndaw daa berney ŋga
Siren daha, mezəley *Simaŋw. A təkmar ɗay a Simaŋw heyey ŋga la hwadam
mazlaŋgalakaya ŋga Yesu a.
33 A wusam aa slam mezəley Gwalgwata, anda meləvey, «slam anda tetesl ŋga ray
ŋga ndaw.»
34 Feteɗe, a vəlmar wuzam majahaɗakaya ta slalak meeɗəwek e. Yesu aa cəka, ama
a gəmey ŋga sa ba.
35 Ta', a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Fa dəɓa ha, a kəɗam caca ŋga
wunkey zana aŋga hay.
36 Ta', a njam feteɗe ŋga jəɗmara.
37 A wuzlalam mey fa hwadam, a sləpmara ta da ray Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya.
Ara mey masa ata ma kəɗmara vagay maja. Mey a, a ləvey: «Ndaw keɗe na, ara Yesu,
bay ŋga *Jəwif hay.»
38 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la a cakay a,
pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula.
39 Ndəhay ma diyam taa slam a ŋgene, aa saŋgəram a ray a, a wusam ray, a cəɗmara,

40 a ləvmar: «Kah na, ndaw ma wuɗey ŋga bəzla *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
amba ka ləma mekele daa ɗar maakar heyey, ba diya? Da kah Bəzey ŋga Gazlavay na,
bərŋgawa fa hwadam a ŋgene a hwayak, ləhda ray akah, dəɓa taw!»
41 Asaya, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *ndəhay maa
sərkada kwakwas ŋga Mawiz leŋ mahura hay ŋga Jəwif hay aa saŋgərfamar, a ləvam:
42 «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray aŋga na, a gwa ŋga ləhda, ba daw? Da
aŋga Bay ŋga *Israyel hay na, anja ŋga bərŋgawa fa hwadam a wure keɗe dəɓa taw!
Da ta bərŋgawa sem na, ŋgene, ya təɓkwa mey aŋga.
43 A pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara, asaya, taa guzley la, a ləvey: "Yah na,
Bəzey ŋga Gazlavay." Yaw, da Gazlavay fa wuɗa na, ŋga ləhda wure keɗe dəɓa taw!»
44 Mayal hay cew masa madərtakaya da cakay a heyey na, a cəɗmara kəne may.

Meməcey ŋga Yesu
(Mark 15.33-41; Luk 23.44-49; Jaŋ 19.28-30)

27:24 27.24 Mew 21.6-9; Ps 26.6 **27:25 27.25** SNM 5.28 **27:26 27.26-31** 20.19 **27:28 27.28** Lk 23.11 **27:29 27.29** 27.11 **27:30 27.30** 26.67 **27:35 27.35** Ps 22.19 **27:37 27.37** 27.11 **27:38 27.38** Iz 53.12 **27:39 27.39** Ps 22.8; 109.25 **27:40 27.40** 26.61, 63 **27:42 27.42** 27.11 **27:43 27.43** Ps 22.9; Mt 26.63

45 Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njey haa ɓərey maakar
ŋga pas ŋgaa kwaɗ.
46 Ta ɓərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey ta mey ata: «*Eli, Eli, lema*
sabaktani?» Anda meləvey: «Gazlavay aɗaw, Gazlavay aɗaw, ka mbəkdaya na, maja
me?»
47 Ndəhay siya feteɗe, a cəndamara mewudey ŋga Yesu a na, a ləvam: «Nəka, aŋga
fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle!»
48 Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway ŋga jəhwɓey cek anda gagəmay aa yam ŋga
babəza ŋga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey ŋga zlanday. A təldara a Yesu a amba
a sasəɓa.
49 Ama ndəhay mekele a ləvam: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara cay Eli a, a
sawa ŋga ləhda kwa.»
50 Yesu a wudey ta gədaŋ saya, pam! a məcey.
51 Daa *Way ŋga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a
daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a ŋgərey cew dəga da vaɗ kasl a hwayak.
Hwiyak a wusey, bəler * hay a bəzlam,
52 cəvay hay a wuram, ndəhay ŋga Gazlavay maməctakaya ga, a sləkɗamawa daa
meməcey.
53 A bamawa daa cəvay. Fa dəɓa ŋga masləkɗawa ŋga Yesu na, ndəhay a, a diyam
aa berney ŋga *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. Feteɗe, ndəhay ga a hətmatar.
54 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay ta sewje aŋga hay ma jəɗmara Yesu heyey,
a hətmar hwiyak ma wusey ta cek hay mekele ma kam heyey na, a zluram ga, a ləvam:
«Fara fara ndaw keɗe na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.»
55 Ŋgusay ga feteɗe daha, ata fa nəkam dey da dəreŋ, da dəreŋ. Ŋgusay a ta səpmar
wurzay ŋga Yesu la dəga da *Galile fa jənmara.
56 Da wuzlah ŋgusay a na, *Mari da Magdala, Mari mamaŋ ŋga ata *Jak ta *Jawzef,
leŋ mamaŋ ŋga bəza hay ŋga Zebede.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Mark 15.42-47; Luk 23.50-56; Jaŋ 19.38-42)

57 Ta pas ŋgaa kwaɗ a ŋgene, ndaw masa-zleley da slala Arimate daha, mezəley
*Jawzef, aŋga may, ara *ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu. A wusey a *Jeruzelem.
58 Ta', a daw a hətfar Bay Pilat, aa cəfɗa vagay ŋga Yesu. Da ray ŋgene, Bay Pilat a,
a pəskatar mey a sewje aŋga hay ŋga vəldamara vagay a, a Jawzef e.
59 A la vagay a, a zləŋga ta zana mawiya mezləŋgey vagay.
60 A handa vagay a, aa cəvay mawiya masa aŋga maa vərkwa daa ɗar
hay a ŋgene. Fa dəɓa ha, a gədbalawa † beeler mahura gazl! fa mey ŋga cəvay a, ta',
a daw.
61 Ata *Mari da Magdala ta Mari laŋgar daha, manjatakaya feteɗe, dey pəla! a mey
cəvay a.

Sewje hay ŋga Bay Pilat a jəɗmara cəvay ŋga Yesu

62 Pepərek e, anda meləvey ta *pas meməskey-vaw, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay a kusam, a diyam a way Bay Pilat,
63 a ləvmar: «Bay Mahura, ala fa sərfadamara daa masa ndaw membərzley keɗe
aŋga ta dey na, taa guzley la, a ləvey: "Fa dəɓa ŋga ɗar maakar na, ya sləkɗawa la daa
meməcey."
64 Anda keɗe, pəskatar mey a sewje akah hay amba a jəɗmara cəvay a haa ɗar maakar,
daa ba na, gula aŋga hay a da samawa ŋga lalamara vagay a. Fa dəɓa ha, a da mbərzlam,
a da ləvam: "Yesu ta sləkɗawa sem daa meməcey." Membərzley ata ŋgene na, a da
fəna membərzley ŋga ndaw aha masa ŋgeeme heyey.»
65 Pilat ta', a mbəɗdatara a ndəhay a, a ləvtar: «Ehe, ŋgəlmata sewje hay keɗe, diyam
jəɗmara cəvay a maaya maaya anda akwar ma wuɗam.»
66 Ta', a diyam ŋga jəɗmara cəvay a maaya maaya. Anda keɗe, a slərɓamara mey
ŋga cəvay a maaya maaya. Fa dəɓa ha, a pam sewje hay ŋga jəɗmara.

27:45 27.45 Am 8.9 **27:46 27.46** Ps 22.1 **27:48 27.48** Ps 69.22 * **27:51 27.51** bəler: aŋgwa ma bəzlwa. **27:51 27.51** Mab 26.3; Heb 10.19-20 **27:54 27.54** 14.33; 26.63; Mk 15.39 **27:57 27.57-58** Mew 21.22-23 † **27:60 27.60** gədbalawa: gədkalawa **27:63 27.63** 12.40 **27:64 27.64** 28.13

28

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Mark 16.1-10; Luk 24.1-12; Jaŋ 20.1-10)

1 Fa dəɓa ŋga *pas meməskey-vaw, ta pas luma ŋga Gudal, *Mari da Magdala ta Mari
laŋgar daha a diyam ta slam bəŋ-beŋ ŋga nəkmərwa cəvay ŋga Yesu.
2 Wure wure ŋgene hwiyak a wusey gəɗ-geɗ ta gədaŋ. Daa ŋgene maslaŋ ŋga
Gazlavay da vaɗ a pawa salay, a gədbala beeler mahura da mey cəvay heyey, a njey a
ray a.
3 Maslaŋ a, dey aŋga a weɗey anda var ma zəmey, zana fa vaw aŋga a weɗey mabara
ndəɗ-ndeɗ anda gagəmay.
4 Sewje hay ma jəɗa cəvay heyey ma hətmar cek aha na, a zluram ga, aa wasam
pər-par! a təɗam a hwayak, ata anda ndəhay maməctakaya.
5 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay heyey aa guzltar a ŋgusay a, a ləvtar: «Akwar na, ka
da zluram ba, ya səra ka səpam na, Yesu, ndaw masa ata ma dərmara fa hwadam
mazlaŋgalakaya heyey.
6 Aŋga feɗe daa saba, ta sləkɗawa sem daa meməcey anda aŋga maa guzley heyey.
Samawa nəkmara slam masa ata ma pamara vagay aŋga ha a hwaɗ a tiya!
7 Cay na, diyam fiyaw fiyaw, ləvmatar a gula aŋga hay: "Yesu ta sləkɗawa sem daa
meməcey. Aŋga sem teeseɗ fa mey akwar ŋgada *Galile, ka da hətfamar feteɗe." Mey
aɗaw ŋgada akwar na, ara keɗe.»
8 Ŋgusay a, a mbəkdamərwa cəvay a, a hwam fiyaw fiyaw ŋga kadamatara mey a, a
gula aŋga hay heyey. Daa ŋgene mandərzay fa katar, ama faa səmam ga.
9 Ta', Yesu heyey a daw a cadata ray, a catar har. Masa ŋgusay a ma hətmar Yesu la
na, a ŋgəcham a cakay a, a ragadamar, a kərzamara fa salay.
10 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ka zluram ba, diyam ta wuzdamatara a məlma aɗaw
hay siya na, ŋga diyam a Galile. A da hətmaya feteɗe.»

Mey ŋga sewje hay ma jəɗmara cəvay

11 Daa masa ŋgusay heyey ata daa cəveɗ araŋ na, sewje hay siya da wuzlah sewje
hay ma jəɗa cəvay heyey, a vəham aa berney. A kadamatara cek ma key cəpa da mey
cəvay heyey ŋgada *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay.
12 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas kaa heyey, ta', a kusam ta mahura hay
ŋga *Jəwif hay, a slam yawa da wuzlah ata. Ta', a vəlmatar dala ga ŋgada sewje hay a,
13 a kətmata, a ləvmatar: «Diyam, wuzdamara a ndəhay, ləvmatar: "Gula hay ŋga
Yesu a, ta samawa sem ta tavaɗ, ta lalamara vagay a sem daa masa ala manatakaya daa
ɗar."
14 Da bay ŋga hwayak ta cənda la na, ya səpam cəveɗ la ŋga wuzdamara mey a maaya
maaya amba a təɓa. Anda keɗe, kwa mey fa da hətfakwar daa ba.»
15 Ta', sewje hay heyey dəɓa, a təɓmara dala ha, a diyam a kamara anda ata ma
kətmata heyey. Ara maja ŋgene haa wure keɗe fa kadamara mey a da wuzlah Jəwif
hay cəŋga.

Yesu, a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Mark 16.14-18; Luk 24.36-49; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

16 Gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a letek a diyam a *Galile, a təpam aa ray ŋga aŋgwa
masa Yesu ma ləvtar ŋga diyam a hwaɗ a heyey.
17 Daa masa gula hay a ma hətmar Yesu la na, ta', a ragadamar. Ama siya hay da
wuzlah ata na, ta sərmara ara Yesu fara fara na, daa ba.
18 Yesu ta', a ŋgəchey a cakay ata, a ləvtar: «Gazlavay ta vəldiwa gədaŋ sem ŋga wa
slam da vaɗ ta slam da hwayak cəpa.
19 Maja ŋgene, diyam fa səkway hay da bəla cəpa, tərdamata ŋga ndəhay aɗaw hay.
Kamatar *baptem ta mezəley ŋga Papay, ta mezəley aɗaw, yah Bəzey aŋga, leŋ ta
mezəley ŋga Mesəfney aŋga.
20 Asaya, sasərkadamata amba a təɓmara mey hay tabiya masa yah maa
sərkadakwara. Yaw, sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey
ŋga bəla.»

28:6 28.6 16.21 **28:7 28.7** 26.32 **28:10 28.10** 12.50; Jaŋ 20.17 **28:13 28.13** 27.64 **28:16 28.16** 5.1; 26.32; 28.10 **28:17 28.17** 14.31 **28:18 28.18** Dan 7.14; Mt 11.27 **28:19 28.19** səkway hay da bəla cəpa: 10.5-6; 24.14; Mk 16.15; Lk 24.47; SNM 1.8; CWJ 7.9; ***kamatar baptem:*** Mt 3.15; Mk 16.16; SNM 2.38; 8.36; 1Kwr 1.13-16; Ef 4.5; Jaŋ 3.22; 4.1-2; Rm 6.3-4; ***Papay, Bəzey aŋga, leŋ Mesəfney aŋga:*** 2Kwr 13.13; SNM 2.38; 8.16; Rm 6.3, 4; Gal 3.27; Kwa 2.12 **28:20 28.20** 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Mey-maaya-mawiya masa
Mark
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Mark ma wuzlala

Mark, ndaw ma wuzlala ɗerewel keɗe na, ara ndaw ma zəlmara Jaŋ-Mark masa mawuzlalakaya daa SNM 12.12 ta 12.25 leŋ daa Kwa 4.10.

Mark a wuzlala Mey-maaya-mawiya ha na, a wuɗey ŋga wuzdatara a ndəhay tabiya Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Ɗerewel e na, aŋga maazəma anda siya hay ba. Mark taa guzley da ray mayawa ŋga Yesu daa ba, asaya taa guzley da ray Yesu daa masa aŋga bəzey na, daa ba. Daa ɗerewel e na, Mark ta wuzleley la nekəɗey da ray meesərkedey ŋga Yesu. Ama a wuzleley har-gədaŋ na, da ray cek hay masa Yesu ma kata, anda meləvey maazla hay, membəley ndəhay daa macay, meɓəley malula da ray ndəhay.

Mark a wuɗey ya sərkwa Yesu Kəriste na, ara ndaw ta gədaŋ maja dəga daa mezley ŋga ɗerewel e na, a wuzda Yesu Kəriste ara Bəzey ŋga Gazlavay (1.1). Fa dəɓa ha Mark aa guzley da ray mey hay zlam ma wuzda Yesu ma da zlar sləra aŋga. Mey hay a na, ara Jaŋ-Baptis ma sawa ŋga ɗiyra cəveɗ ŋga Yesu, Yesu ma hətey baptem, Mesəfney ŋga Gazlavay ma pawa salay a ray Yesu, ɗay ma cənwa da gazlavay da vaɗ ma ləvey Yesu na, ara bəzey ŋga Gazlavay mawuɗkaya kalah, leŋ Yesu ma jerey fa Sataŋ (1.2-13).

Daa fasəlawal 1.14 haa 10.52 na, Yesu a pəkey daa hwayak ŋga Galile leŋ daa slam hay gweegwe ta hwayak a. A wuzda aŋga ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Ndəhay ga a təɓmara mey aŋga, ama ndəhay siya a rəsmara.

Daa fasəlawal 11 haa fasəlawal 16 na, Yesu aŋga da Jeruzelem leŋ daa slam hay gweegwe ta Jeruzelem e.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu a wuɗey na, bəza hay a diyam fa vəɗa (10.13-15)

Yesu a wuɗey na, ndəhay tabiya a cəndamara mey aŋga, a təɓmara (16.15)

1 Keɗe ara mezley ŋga *Mey-maaya-mawiya da ray *Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga *Gazlavay.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray masawa ŋga Yesu
(Matiye 3.1-12; Luk 3.1-18; Jaŋ 1.19-28)

2 *Mey-maaya-mawiya ha a zley anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle,
ma wuzlala daa ɗerewel aŋga, a ləvey:
«Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga,
“Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəveɗ aɗaw fa mey akah,
ŋga ɗiya cəveɗ akah.
3 Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.”»

4 Ndaw ma təla mey a na, ara *Jaŋ-Baptis. Anda keɗe, ta daw la a wuzlah-ley. Feteɗe ta katar *baptem la a ndəhay, ta wuzey mey ŋga Gazlavay la, a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, hətam baptem, amba Gazlavay a mbəkdakwara mebərey akwar.»

5 Ndəhay ga daa berney ŋga *Jeruzelem leŋ da slala hay mekele mekele masa daa hwayak ŋga *Jude a diyam fa *Jaŋ a, a wuzdamara mebərey ata hay. Jaŋ ta’, a katar baptem daa wayam ŋga Jurdeŋ.

6 Jaŋ a pey fa vaw na, zana ŋga eŋgwec ŋga slagwama *, vaw majəwkaya ta huteɗ. A zəmey na, ayakw ta amam da ley.

7 Fa wuztar mey ŋga Gazlavay a ndəhay, a ləvey: «Fa dəɓa aɗaw na, ndaw ma fənya a sawa la. Ya wusa ŋga regedey fa mey aŋga amba ya pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga ba.

8 Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw aha na, a da kakwar baptem ta *Mesəfney ŋga Gazlavay.»

1:1 1.1 15.39; Heb 2.3 **1:2 1.2** Mal 3.1; Mab 23.20; Mt 11.10; Lk 1.76; 7.27 **1:3 1.3** Iz 40.3 **1:4 1.4** Lk 3.3

* **1:6 1.6** slagwama: slagwama, ara gənaw anda pəles. **1:6 1.6** 2Bay 1.8

Jaŋ-Baptis a kar baptem a Yesu
(Matiye 3.13–4.11; Luk 3.21, 22; 4.1-13)

9 Daa masa *Jaŋ-Baptis fa wuzey mey ŋga Gazlavay ta masa aŋga fa katar *baptem
a ndəhay na, Yesu a sləkɗawa da slala *Nezeret, daa hwayak ŋga *Galile. A wusey fa
*Jaŋ daa wayam ŋga Jurdeŋ heyey. Jaŋ ta', a kar baptem daa wayam a.
10 Masa Yesu fa bawa daa yam a na, wure ŋgene a hətar slam da vaɗ fa wurey,
*Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray a anda makurgwadakw.
11 A cənda ɗay maa guzlwa da vaɗ, ma ləvey: «Kah na, Bəzey aɗaw masa yah ma
wuɗa kalah. Ya faa səmey ga da ray akah.»
12 Wure wure ŋgene, Mesəfney ŋga Gazlavay, ta', a təkar ɗay a Yesu ŋga daw a
wuzlah-ley.
13 A njey feteɗe ɗar kwakwar məfaɗ, aŋga manjakaya da wuzlah cek ŋga ley hay.
Feteɗe, *Sataŋ, bay-malula, a wuɗey ŋga bata, ama ta gwa daa ba. Fa dəɓa ha, maslaŋ
hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a samawa ŋga jənmara.

Yesu a zəlwa gula hay məfaɗ ŋgeeme
(Matiye 4.12-22; Luk 4.14, 15; 5.1-11)

14 Pas pal daha, Bay *Herawt a slərey sewje aŋga hay ŋga kərzawa *Jaŋ-Baptis. A
kərzamərwa, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
Masa ata ma kəzlamara Jaŋ-Baptis a la aa fərsəne na, Yesu ta', a daw aa hwayak ŋga
Galile. Aŋga fa pəkey feteɗe, fa wuzda Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay a ndəhay,
15 a ləvtar: «Dar masa Bay Gazlavay ma wala ta wuswa cay. Anda meləvey, gweegwe
cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga. Anda keɗe, mbəɗdamara menjey akwar, təɓmara
*Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay!»
16 Yesu fa daw da mey dəhwa ŋga *Galile †. A da nəkey dey na, a ray ndəhay cew ma
kərza ewet daha, ara ata Simaŋw ta məlmaha Andəre. Ata fa kərzam ewet ta tabaw ‡
daa dəhwa ha.
17 Ta', Yesu a ŋgəchey a cakay ata, a ləvtar: «Samawa asi aɗaw. Akwar na, ndəhay
ma kərza ewet, ama dəga wure keɗe ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma zəlwa ndəhay
aa cəveɗ ŋga Bay Gazlavay.»
18 Wure ŋgene, ata *Simaŋw ta *Andəre mbak! a mbəkdamata *tabaw ata hay, ta', a
diyam asi Yesu.
19 Yesu a ŋgəchey daa slam aha ŋgene nekəɗey na, a hətatar ata *Jak ta məlmaha
*Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede. Ata daa kwambiwal ata, fa ɗiymata tabaw ata hay.
20 Wure ŋgene, Yesu a zəltərwa. Bəza hay a, a mbəkdamara papa ata Zebede
manjakaya daa kwambiwal a ta ndəhay ma kam sləra ta ata. Ta', ata Jak ta Jaŋ a
diyam asi Yesu.

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw
(Luk 4.31-37)

21 Fa dəɓa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a slala Kapernayum. Ta *pas
meməskey-vaw, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe. Aa sərkadata
ndəhay, a wuztar mey ŋga Gazlavay daa way a.
22 Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha, maja aŋga faa sərkadata ndəhay
anda *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ba, ama aa sərkadata ta gədaŋ masa
Gazlavay ma vəldara.
23 Wure wure ŋgene, ndaw ta malula da ray daha, a mbəzey aa way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey:
24 «Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malula hay me? Ka sawa ŋgaa zəɗdandar
daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw ŋga Gazlavay, masa aa ma slərdərwa ŋga key
sləra aŋga.»
25 Yesu a babəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «Njey teete. Bey da ray ndaw
keɗe.»
26 Malula da ray ndaw a heyey, aa wasada ta gədaŋ, a wudey, ta', a bey da ray ndaw
aha.
27 Ndəhay makustakaya daa way a cəpa, a rəzlam, aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a
ləvam: «Haya! Ara cek e me? Ara meesərkey mawiya daw? Ndaw a, aa ta gədaŋ, kwa
aa guzltar a malula hay da ray ndəhay na, malula hay a, a cənmar mey.»

1:11 1.11 Ps 2.7; Iz 42.1; Mk 9.7; 12.6 † **1:16 1.16** dəhwa ŋga Galile: Ara dəhwa mahura, maazəma ha a key gweegwe kəlemeeter 22, mewurey a, a key kəlemeeter 12. Yam da hwaɗ a mandaw mandaw daha. Slala hay mekele mekele da mey dəhwa ha. ‡ **1:16 1.16** tabaw: Cek mahura ŋga kərzey ewet anda njeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet. **1:18 1.18, 20** Mt 8.21-22 **1:22 1.22** Mt 7.28-29 **1:24 1.24** 3.11

28 Wure wure ŋgene, sləmay ŋga Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura cəpa daa
hwayak ŋga *Galile a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga
(Matiye 8.14-17; Luk 4.38-41)

29 Ta', Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay da Kapernayum heyey, wure
ŋgene, a daw a way ata *Simaŋw ta *Andəre. Ata *Jak ta *Jaŋ a ləgdamara §.
30 Mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga Simaŋw, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw ga. Masa
Yesu ma wusey la a way a na, wure ŋgene, a kadamara macay ŋga ŋgwas kaa heyey a
Yesu.
31 Yesu a mbəzey fa ŋgwas aha, a kərza fa har, a sləkɗada. Awaw fa vaw heyey daa
saba. Ŋgwas aha, ta', a vəltar cek mezəmey.
32 Masa hakwaɗ ma key la na, ndəhay a handamawa masa-macay hay ga fa Yesu,
asaya, a handamawa ndəhay ga masa ta malula da ray.
33 Ndəhay tabiya da slala ha, a kusam fa mey-mbew ŋga way ŋga ata Simaŋw ta
Andəre heyey.
34 Yesu a mbəley ndəhay ga daa macay hay mekele mekele. Asaya, a ɓəley malula
da ray ndəhay ga. A mbəkdata malula hay a ŋgaa guzlam ba, maja malula hay a, a
sərmara Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.

Yesu a wuzey mey ŋga Gazlavay da slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga Galile
(Luk 4.42-44)

35 Pepərek e, Yesu a wuley taa pərek e, a daw aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa
ba, aŋga fa dərar daŋgay a Gazlavay feteɗe.
36 Masa ata *Simaŋw ta mandala aŋga hay ta sləkɗam cay daa ɗar na, a hətmar Yesu
saba, ta', a diyam a səpmara.
37 Masa ata ma hətfamar la na, ta', a ləvmar: «Ndəhay tabiya fa səpmaka.»
38 Ama Yesu a ləvtar: «Ahaw, ya səra, ama nakwa la a slala hay mekele mekele masa
gweegwe ta slala ha keɗe amba ya wuzey mey ŋga Gazlavay da slala hay a may, maja
ma handiwa feɗe na, ara sləra ha keɗe.»
39 Da ray ŋgene, Yesu a daw a slala hay cəpa masa daa hwayak ŋga *Galile. A wuzey
mey ŋga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay mekele mekele feteɗe, a
ɓəley malula hay da ray ndəhay saya.

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula
(Matiye 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Yaw, ndaw-maasəkula daha a sawa fa Yesu. Ta', a regedey fa mey aŋga, a kar
ambahw, a ləvar: «Da ka wuɗey na, ka gwa ŋga pərya daa maasəkula aɗaw keɗe.»
41 Yesu, a sərfar dey-ceceh, tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba
maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!»
42 Wure wure ŋgene, maasəkula fa ndaw a heyey daa saba. Ndaw aha ta səɗey cay.
43 Yesu a ləvar ŋga daw a way, ama masa aŋga ma da ləvar ŋga daw a way na, ta', a
kəta la ɗagay,
44 a ləvar: «Pey leŋgesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa keɗe kwa a ndaw ba.
Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəɓa ha, vəlar
cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay, maasəkula
fa vaw akah daa saba.»
45 Ama, ndaw aha ta təɓa mekətey ŋga Yesu a daa ba, ta', a daw, a wuzdatara cek
masa Yesu ma kara heyey ŋgada ndəhay daa hwayak a cəpa. Masa aŋga ma wuzda
mey a, a ndəhay ga la na, maja ŋgene, Yesu a gwa ŋga mbəzey aa berney meedey
ndəhay saba, maja ndəhay a da kusmawa a cakay a ga kalah. Anda keɗe, Yesu a daw a
njey da wuzlah-ley. Ndəhay kwa daa wura daa wura cəpa fa diyam fa vəɗa cəŋga.

2

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Matiye 9.1-8; Luk 5.17-26)

1 Masa Yesu ma lawa da wuzlah-ley heyey na, ɗar nekəɗey fa dəɓa ha, ta', a vəhwa a
Kapernayum. Ndəhay a cəndamara masa aŋga da way na,

§ **1:29 1.29** a ləgdamara: a pamar mey **1:31 1.31** 5.41 **1:34 1.34** 3.12 **1:35 1.35** Lk 5.16 **1:39 1.39** Mt 4.23 **1:44 1.44** Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14 **1:45 1.45** 7.36

2 a kusmawa ga aa way masa aŋga da hwaɗ a, slam ŋga njey daa way a daa ba, asaya,
kwa slam ŋga njey fa mey-mbew ŋga way a daa ba. Feteɗe, Yesu fa wuztar mey ŋga
Gazlavay.
3 Ndəhay daha, ta', a samawa fa aŋga. A samawa na, a handamawa ndaw
maahəlɓakaya, ndəhay məfaɗ da wuzlah ata ma lamərwa ndaw aha manakaya da ray
ɓeɓele.
4 A hətam slam ŋga handamara fa mey ŋga Yesu ba, maja ndəhay ga kalah. Da ray
ŋgene, ta', a təpam aa ray ŋga way a, a wuram slam dər e ta Yesu manjakaya. Ta',
a ndəkwdamara ndaw maahəlɓakaya heyey taa slam masa ata ma wurmara ha. A
təldamara aa way a na, ndaw aha manakaya da ray gegədeɗ aŋga.
5 Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda ndaw ata na,
ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Bəz aɗaw, mebərey da ray akah daa saba.»
6 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz nekəɗey daha feteɗe. Ta', a wulkam
daa ray ata, a ləvam:
7 «Ndaw kaa aa guzley anda keɗe na, maja me? A pa ray aŋga ŋga Gazlavay na,
kwara! Ma gwa ŋga mbəkda mebərey ŋga ndaw na, wa? Si Gazlavay pal taava aŋga.»
8 Wure ŋgene Yesu a səra mewulkey ata. Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam daa
ray akwar anda keɗe na, maja me?
9 Ya gwa ya ləvey: "Mebərey akah daa saba" da daa ba, ya gwa ya ləvey: "Sləkɗey,
la gegədeɗ akah, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete keɗe na, masa ta banay ŋga
ləvey ŋgada yah na, wura?
10 Yaw, ya wuɗey ka sərmara yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga mbəkey mebərey
ŋga ndəhay da bəla.» Anda keɗe, Yesu, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey:
11 «Ehe, ya fa ləvka: "Sləkɗey, la gegədeɗ akah, daw a way."»
12 Wure ŋgene, ndaw aha a lecey fa dey ŋga ndəhay tabiya, ta', a la gegədeɗ aŋga, a
bey da wuzlah ndəhay a, a daw. Da ray ŋgene, ndəhay makustakaya heyey a rəzlam, a
həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Dəga ŋga menjey aləkwa, aləkwa ta hətkwa cek anda
keɗe na, daa ba səlak.»

Yesu a zəla Levi amba a səpa
(Matiye 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yesu a sləkɗey da slala ha, a daw ŋgada mey dəhwa ŋga *Galile saya. Ndəhay ga
a samawa fa aŋga, ta', Yesu aa sərkadata ta mey ŋga Gazlavay.
14 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw a pəkey. Masa aŋga fa pəkey na, a
hətar *Levi, bəzey ŋga Alfe, aŋga manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley budaw.
(*Jəwif hay fa rəsmata ndəhay daa səkway ata masa ma cakala budaw ŋga ndəhay
Rawma.) Yesu a ləvar: «Sawa, səpya.» Da ray ŋgene, Levi pərta! a sləkɗey, a daw
asiya.
15 Fa dəɓa ha nekəɗey, Yesu a daw ŋga zəmey ɗaf da way Levi a. Daa way a, ata Yesu
ta gula aŋga hay a zəmamara ɗaf a na, ta ndəhay ma cakala budaw ga leŋ ta ndəhay ma
zləɓa *kwakwas ŋga Mawiz. A zəmam ɗaf bama na, maja ndəhay ma zləɓa kwakwas
ŋga Mawiz a ga fa səpmar wurzay ŋga Yesu.
16 Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz masa da wuzlah *Fariza hay a hətmar
Yesu fa zəmam ɗaf ta ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz leŋ ta ndəhay ma cakala
budaw. Da ray ŋgene, ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a, a ləvmatar a *gula
hay ŋga Yesu: «Haya! Yesu a zəmam ɗaf ta ndəhay ma cakala budaw leŋ ta ndəhay
ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz na, kwara!»
17 Yesu ma cənda mey a la na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa wurwer na, mey
ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey mey ŋga ndaw ma vəlda slalak na,
si ndəhay masa-macay hay gway. Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey
ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley
ndəhay masa ta mebərey.»

Mey da ray mekey daliyam
(Matiye 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Ta pas laŋgar daha, gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis leŋ *Fariza hay fa kam *daliyam.
Ndəhay mekele, ta', a samawa, aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis
leŋ ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga Fariza hay fa kam daliyam, ama gula akah hay na, a
kam daliyam ba na, maja me?»

2:5 2.5 Mt 9.2 **2:10 2.10** Jaŋ 5.36 **2:14 2.14** Mt 8.21-22 **2:15 2.15** Mt 9.10 **2:17 2.17** Lk 19.10 **2:18 2.18** Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34

19 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa ndəhay aa mekey
məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, a kam daliyam ta pas ŋgene daw? A kam daliyam
ba səlak maja zel-kwakwa, aŋga da wuzlah ata. Ta pas masa zel-kwakwa aa manjakaya
ta ata na, a kam daliyam ba.
20 Ama pas a, a sawa la masa ndəhay ma da kərzamara zel-kwakwa ha, a hətmar da
wuzlah ata saba. Ta pas a ŋgene na, a kam daliyam la.
21 «Yaw, ndaw a ɗəpa zana mawiya ta zana magurma ba, maja zana mawiya
maɗəpkaya na, a nəsa zana magurma ha la, zana ha a ŋgərey la a dey a.
22 Asaya, ndaw a gwa ŋga zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene * magurma ba.
Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra kwene-kwene he la. Anda keɗe,
wuzam a leŋ kwene-kwene he a nəsam la cewete. Maaya na, si ndaw a zləra wuzam
meedeɗek e na, aa kwene-kwene mawiya.»

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Matiye 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Ta *pas meməskey-vaw daha, Yesu a diyam ta gula aŋga hay, ata fa diyam taa ley
ŋga cek anda daw. Masa ata fa diyam na, gula aŋga hay a həɓam cek aha ŋgaa mbəɗey.

24 Da ray ŋgene, ndəhay *Fariza hay aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Nəkta gula akah
hay fa kam sləra ta pas meməskey-vaw. Ata fa kam cek matəkakaya daa *kwakwas ŋga
Mawiz ta pas meməskey-vaw na, maja me?»
25 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga Gazlavay cek
masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba səlak daw? Yaw, ta pas laŋgar daha, Davit ta
ndəhay aŋga hay, ata daa banay maja may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba.
26 Maja ŋgene Davit e, daa masa Abiyatar, aŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay, a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, a la peŋ masa məvəldakaya
ŋgada Gazlavay, a zəma. Kwakwas ŋga Mawiz a vəley cəveɗ a ndəhay tabiya ŋga
zəmey peŋ e ba, si ndəhay ma ka kwakwas gway. Ama Davit ta zəma peŋ e la, ta vəltar
la ŋgada ndəhay aŋga hay may.»
27 Yesu ta', aa guzltar saya, a ləvtar: «Gazlavay a pa pas meməskey-vaw na, ŋga key
maaya ŋgada ndəhay. Gazlavay a ləmta ndəhay na, amba pas meməskey-vaw a sərdata
banay ba.
28 Anda keɗe, yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah na, ndaw ma wey kwa da ray pas meməskey-
vaw.»

3

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw
(Matiye 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Fa dəɓa ha, Yesu, ta', a vəhey aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay saya. Feteɗe na,
ndaw har maməckaya daha.
2 *Fariza hay a wuɗam aa dəɗfamar mey a ray Yesu. Da ray ŋgene, a jəɗmara da a
da mbəlda ndaw aha ta *pas meməskey-vaw kwa.
3 Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Lecey feɗe, fa mey ŋga ndəhay
tabiya.»
4 Fa dəɓa ha, ta', aa cəfɗata ndəhay heyey, a ləvtar: «Kwakwas aləkwa a ləvey na,
kwara? Ta pas meməskey-vaw na, aləkwa ta cəveɗ ŋga key maaya a ndaw daw, da daa
ba, ŋga key maaya ba daw? Aləkwa ta cəveɗ ŋga ləhey ndaw daa meməcey daw, da
daa ba, ŋga kəɗey ndaw vagay daw?»
Ama ndəhay a, a gəmam ŋga mbəɗdamara ba.
5 Yesu a nəkta tabiya ta dey magaza. Mevel a car ga maja mevel ata maaya ba. Ta', a
ləvar a ndaw aha heyey: «Təldərwa har a.»
Tal! a təldara har a. Har a, ta', a ɗiyey aa slam a.
6 Masa Fariza hay ma hətmar har ŋga ndaw aha ta ɗiyey sem na, a bam daa way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey. Wure wure ŋgene, a kusam ta ndəhay ŋga Bay
*Herawt, a cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Yesu vagay.

Ndəhay ga a diyam asi Yesu

---

* **2:22 2.22** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal.

2:19 2.19 Mt 9.15 **2:23 2.23** Mew 23.25-26 **2:24 2.24** Mab 20.8-10 **2:25 2.25-26** 1Sam 21.2-7; 22.20; Lev 24.5-9 **2:27 2.27** Mew 5.14 **2:27 2.27-28** Mt 12.1-14; Lk 13.10-17; 14.1-6; Jaŋ 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 **3:1 3.1-6** 2.27-28 **3:6 3.6** Jaŋ 5.16, 18

7 Ata Yesu ta gula aŋga hay, a mbəkdamata ndəhay daa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay heyey, a diyam a mey dəhwa ŋga *Galile. Ndəhay ga a diyam asi Yesu a.
Ndəhay ma diyam asiya na, a samawa daa hwayak ŋga Galile,
8 daa berney ŋga *Jeruzelem, daa hwayak ŋga *Jude, daa hwayak ŋga Idume, daa
hwayak masa ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ, asaya, daa hwayak hay gweegwe
ta berney ŋga Tir leŋ ta berney ŋga Sidaŋw. Ndəhay a, a samawa ga na, maja ata fa
cəndamara sləra masa Yesu ma ka.
9 Ta', Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay ŋga səpmar kwambiwal amba da ndəhay
makustakaya ha fa ŋgacamara kalah na, a gwa a təpey aa kwambiwal a.
10 Ndəhay masa macay hay cəpa fa wusam vaw ŋgada fa Yesu amba a gəsfamar, maja
aŋga fa mbəley ndəhay ga.
11 Ndəhay ta malula da ray daha a hətmar Yesu na, a təɗam asi salay aŋga, a wudam,
a ləvam: «Kah, Bəzey ŋga Gazlavay!»
12 Ama Yesu a kətata, a katar mey ta gədaŋ, a ləvtar a da wuzdamara aŋga na, wa ba.

Yesu a weley ndəhay meslərey aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.1-4; Luk 6.12-16)

13 Fa dəɓa ha, masa Yesu fa da təpey a aŋgwa na, a zəlta ndəhay masa aŋga ma
wuɗey. Ta', ndəhay a, a diyam fa vəɗa.
14 A weley ndəhay kuraw a ray a cew ŋga tərey ndəhay aŋga hay meslərey. A
walata na, amba a pəkam bama mandaw mandaw, amba a slərdata ŋga wuzey mey
ŋga Gazlavay,
15 asaya, amba a vəltar gədaŋ ŋga ɓəley malula hay da ray ndəhay.
16 Ndəhay mawalatakaya kuraw a ray a cew e na, ara *Simaŋw ndaw masa Yesu ma
par mezəley *Piyer,
17 ata *Jak ta məlmaha *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede masa Yesu ma patar mezəley
Bawanerges, anda meləvey, «ndəhay ma kam baazlam anda var maa bəcey»,
18 *Andəre, *Fəlep, *Bartelemey, *Matiye, *Tuma, Jak bəzey ŋga Alfe, Taade, Simaŋw,
ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-
gəra ata hay,
19 leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay.

Ndəhay a ləvam Yesu na, aŋga ta malula da ray
(Matiye 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

20 Masa Yesu ma walata ndəhay aŋga hay meslərey cay na, ta', a bərŋgawa da aŋgwa
ha, a daw a way. Ndəhay ga a diyam fa aŋga saya. Ata Yesu ta gula aŋga hay kwa ta
hətam har ŋga zəmey ɗaf daa ba, maja ndəhay makustakaya ga kalah.
21 Masa mamaha ta məlmaha hay ma cəndamara ndəhay makustakaya kalah da cakay
a na, ta', a samawa amba a ŋgəlmara maja ndəhay a, a wulkam, a ləvam: «Malula fa
kar a Yesu!»
22 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma samawa da *Jeruzelem, aa guzlam
da ray a, a ləvam: «*Beyelzebul, bay ŋga mesəfney maaya ba hay da ray aŋga daha.
Ara aŋga ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.»
23 Maja ndəhay maa guzlam anda ŋgene na, Yesu, ta', a zəltərwa, a ŋgatar mey, a
ləvtar: «*Sataŋ, bay-malula, a gwa a ɓəla malula da ray ndəhay daw? A gwa ba səlak.
24 Anda meləvey, da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da wuzlah ata na, hwayak
a ŋgene a pəlhey la.
25 Asaya, da ndəhay da way pal a kəɗam vaw da wuzlah ata na, way a ŋgene a pəlhey
la.
26 Anda keɗe, da Sataŋ, bay-malula, a kəɗta ndəhay aŋga hay na, a key ŋgene, a
kəɗey ray aŋga, aŋga fa da key bay ata daa saba.
27 Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ŋga mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ amba a
lalatərwa cek aŋga hay meedey aŋga na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədaŋ teeseɗ,
a jəwa ndaw masa-gədaŋ a ɗagay. Fa dəɓa ha, a gwa a həltərwa cek hay da way a.»
28 Yesu a ləvtar saya: «Ya fa ləvkwar fara fara, Bay Gazlavay a gwa a mbəkdata
mebərey tabiya masa ndəhay ma kamara. Asaya, a gwa a mbəkdata mey hay maaya ba
tabiya masa ndəhay maa guzlam da ray a.

3:11 3.11 1.24; 5.7; Mt 8.29; Lk 4.34, 41; 8.28 **3:12 3.12** 1.34; Lk 4.41 **3:16 3.16-19** SNM 1.13; Jaŋ 1.40-44
3:21 3.21 3.31; Jaŋ 7.5 **3:22 3.22** Mt 9.34; 10.25 **3:27 3.27** Iz 49.24

29 Ama, kwa waawa maa guzley mey maaya ɓa da ray *Mesəfney ŋga Gazlavay na,
Gazlavay fa da mbəkdara meɓərey ŋga ndaw aha daa ɓa. Yaw, ndaw ma cəɗa Mesəfney
ŋga Gazlavay na, meɓərey aŋga a da njey ŋga sərmataw.»
30 Yesu a ləvey anda ŋgene na, maja ata faa guzlam, a ləvam: «Malula fa kar a Yesu.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Matiye 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Ata mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay a wusmawa aa way masa Yesu aa da hwaɗ
a, a lacam aa ambahw, a sləram ndaw ŋga zələrwa Yesu.
32 Ndəhay makustakaya ga da cakay a manjatakaya, a ləvmar: «Haya, ata mamakw
ta məlmakw hay faa cəfɗamaka daa ambahw.»
33 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mamay na, wa? Məlma aɗaw hay na, wa hay wa?»
34 Ta', a nəkfata ndəhay manjatakaya ma zlərmar ray heyey, a ləvtar: «Mamay ta
məlma aɗaw hay na, ara ndəhay keɗe,
35 maja məlma aɗaw, dam-mama aɗaw, da daa ɓa, mamay na, ara ndaw ma key cek
masa Gazlavay ma wuɗey.»

4

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Matiye 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a daw a mey dəhwa ŋga *Galile saya, aa sərkadata ndəhay feteɗe.
Ndəhay ga a diyam a cakay a, maja ŋgene, Yesu a təpey aa kwambiwal, a njey a hwaɗ
a. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay na, ata da mey dəhwa ha.
2 Daa meesərkey aŋga na, a kadatar cek hay ga ta mey-meŋgey. Daa meesərkey aŋga
ha na, a ləvtar:
3 «Jəkam sləmay! Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a ley aŋga.
4 Masa aŋga faa kwacada hulfaɗ a ley a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa cəveɗ. Fa dəɓa
ha, ɗiyaŋ hay a samawa, a ndamara.
5 Hulfaɗ laŋgar, a kəzley aa slam masa pəraɗ, hwiyak da ray a ga daa ɓa. Hulfaɗ a,
a pəcey fiyaw, maja hwiyak da ray a ga daa ɓa.
6 Ama menjey nekəɗey, da masa pas fa tey na, a ɓata. Fa dəɓa ha, a kweley, maja
slaslalay a daa vəgeɗ ga daa ɓa.
7 Hulfaɗ laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərɗa hulfaɗ mapəckaya
ha. Da ray ŋgene, hulfaɗ mapəckaya ha a gwa a gəley ŋga yey ɓa.
8 Ama, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa slam masa maaya, a pəcey, a gəley, a yey ga. Hulfaɗ
mapəckaya pal ɓabəza fa vəɗa a key kwakwar maakar, laŋgar kwakwar maakwaw, da
daa ɓa, temere.»
9 Ta', Yesu a ləvey: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

Yesu aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey hay na, maja me?
(Matiye 13.10-15; Luk 8.9, 10)

10 Masa Yesu ma ŋgəchey sem da cakay ndəhay ga heyey na, gula aŋga hay kuraw a
ray a cew ta ndəhay mekele da cakay a, aa cəfɗamara da ray mey-meŋgey hay masa
aŋga maa guzldatara heyey.
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la ŋga sərey
mey da ray mewey aŋga da ray ndəhay. Mey a na, maɓadakaya fa dey ŋga ndəhay siya.
A cəndamara mey a anda mey-meŋgey gway.
12 Anda keɗe,
"Ndəhay a, fa nəkam dey maaya maaya,
ama a hətmar dey ɓa,
asaya, fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama a cəndamara ɓa,
da daa ɓa na, a mbəɗam dey la ŋgada fa Gazlavay,
amba Gazlavay a mbəkdatara meɓərey ata."»

Mabara ŋga mey-meŋgey da ray meekwecey hulfaɗ
(Matiye 13.18-23; Luk 8.11-15)

13 Ta', Yesu a ləvtar: «Ka sərmara mabara ŋga mey-meŋgey da ray meekwecey hulfaɗ
keɗe ɓa daw? Kaa, ka sərmara mabara ŋga mey-meŋgey hay siya na, kwara?
14 Ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley na, aŋga anda ndaw ma wuzey mey ŋga Gazlavay.

3:30 3.30 Jaŋ 7.20 **3:31 3.31** 3.21 **3:35 3.35** Mt 6.10 **4:1 4.1** 3.9 **4:9 4.9** Mt 11.15 **4:12 4.12** Iz 6.9-10; Mt 13.14-15

15 Ndəhay siya, ata anda cəveď masa hulfaď ma kəzley a hwaď a. A cəndamara mey
ŋga Gazlavay, ama *Sataŋ, bay-malula, a sawa, a la mey a la daa mevel ata.
16 Ndəhay siya may, ata anda slam masa pəraď masa hulfaď ma kəzley a hwaď a. A
cəndamara mey ŋga Gazlavay, a təƀmara fiyaw ta meesəmey.
17 Ama ndəhay a, a təƀmara mey ŋga Gazlavay ŋga ďar nekəďey anda hulfaď ma
pəcwa masa ta slaslalay daa vəgeď ga daa ba. Ta pas masa banay mekele mekele ma da
sawa a ray ata maja mey a na, a da mbəkdamara mey ŋga Gazlavay fiyaw fiyaw.
18 Ndəhay mekele a təƀmara mey ŋga Gazlavay anda hulfaď ma kəzley a wuzlah
hatak. A təƀmara mey ŋga Gazlavay,
19 ama mey a, aa zəďey anda hulfaď mapəckaya maa njərďey daa hatak maja ata fa
wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, maja a wuďam zleley kalah, asaya maja
a səpam cek hay mekele mekele. Da ray ŋgene, ndəhay a taa zəďdamara mey ŋga
Gazlavay daa mevel ata sem. Ata anda cek ma yey babəza ba, maja mewulkey ata ha
ŋgene.
20 Ndəhay mekele saya, a təƀmara mey ŋga Gazlavay anda hulfaď ma pəcwa daa slam
maaya. A cəndamara mey a, a təƀmara, a kadamara sləra ta aŋga. Anda keďe, mey a,
a yey daa mevel ata anda hulfaď ma pəcwa ma yey ga, babəza fa vəďa a key kwakwar
maakar, mekele a key kwakwar maakwaw, da daa ba, temere.»

Yesu a ŋgey mey ta petərla
(Luk 8.16-18)

21 Ta', Yesu a ləvtar: «Ndaw a gwa a pa petərla magəďkaya asi maŋgayak daw? Da
daa ba, asi harŋgawaw daw? Kəne ba. Si a pa na, aa slam mepey petərla masa ma gwa
ma waďa slam da way.
22 Cek hay tabiya masa maƀadatakaya na, a wuzwa la a palah, a da hətmar fa dey.
Anda meləvey, cek masa daa ləvaŋ na, a wuzwa la aa slam mawaďakaya amba ndəhay
tabiya a hətmar.
23 Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»
24 Yesu a ləvtar saya: «Pam leŋgesl fa mey masa akwar ma cəndamara keďe. Anda
akwar ma təƀmara mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay a wakwara maaya aŋga la kəne,
fara fara, a da wakwara ma fəna.
25 Da ndaw a təƀa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay a jəna la ŋga təƀa mey a ma fəna
ma fəna. Da ndaw a təƀa mey ŋga Gazlavay ba na, kwa mey a masa nekəďey daa mevel
aŋga na, Gazlavay a badərwa la tabiya.»

Mey-meŋgey ta cek masa ndaw ma sləka

26 Yesu a kadatara saya, a ləvey: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ya
gwa ŋga wa na, ta me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a.
«Ndaw a sləkey cek a ley.
27 Cek a, a pəcwa. Taa vaď, taa pas cek aha fa gəley. Kwa ndaw a, aa daa ďar, kwa aa
ta dey, cek aha fa gəley cəŋga, ama ndaw aha a səra cek aha a gəley na, kwara ba.
28 Cek aha, a pəcwa na, taava aŋga, ara hwiyak ma vəlar gədaŋ ŋga pəcərwa. Ŋgeeme
cek aha, a bawa anda kwakwas. Fa dəƀa ha, a gəley. A təlwa ray, a nəhey.
29 Da cek aha ta nəhey cay na, ndaw aha a ŋgəma maja kiya mekey cek da ley ta
wuswa cay.»

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar
(Matiye 13.31, 32, 34; Luk 13.18, 19)

30 Yesu a kadatara saya, a ləvey: «Ya da wakwa *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay
na, ta me? Ya da wuzdakwara mewey ŋga Gazlavay kaa na, ta mey-meŋgey wura?
31 Yaw, ya da wakwa mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, ta babəza ŋga bazlawar
masa ndaw ma rəƀa aa ley aŋga. Aŋga kuset kəďey dasi babəza ŋga cek hay tabiya da
bəla.
32 Ama da marəƀkaya cay na, a pəcwa, a gəley mahura a fənta cek hay mekele tabiya
ma yey babəza mezəmey. A pey har hay mahura mahura, kwa ďiyaŋ hay a gwamara a
ďiyam way da hwaď a.»
33 Yaw, Yesu a wuzdatara mey ŋga Gazlavay na, ta mey-meŋgey hay anda keďe. Aa
sərkadatar mey ŋga Gazlavay a ndəhay təďe ta gədaŋ ata amba a cəndamara.
34 Aa sərkadata na, si ta mey-meŋgey hay gway. Ama da masa ata ta gula aŋga hay
daada na, a wuzdatara mabara ŋga mey a maaya maaya.

4:19 4.19 1Tm 6.9-10 **4:21 4.21** Mt 5.15; Lk 11.33 **4:22 4.22** Mt 10.26; Lk 12.2 **4:23 4.23** Mt 11.15 **4:24 4.24** Mt 7.2; Lk 6.38 **4:25 4.25** Mt 25.29 **4:27 4.27-29** Jak 5.7; CWJ 14.14-15 **4:32 4.32** Ez 17.23

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa
(Matiye 8.23-27; Luk 8.22-25)

35 Taa kwaɗ aha ŋgene, masa Yesu manjakaya daa kwambiwal heyey na, ta', a ləvtar
a gula aŋga hay: «Təŋgkwa a dey laŋgar ŋga dəhwa.»
36 Da ray ŋgene, a mbəkdamata ndəhay makustakaya da mey dəhwa ha, gula hay a,
a təŋgdamara Yesu ta kwambiwal masa aa manjakaya da hwaɗ a heyey. Kwambiwal
hay mekele malacatakaya da cakay a daha.
37 Ta', bərgadaŋ a zlar mekey bew! bew!, a cawaslada yam aa kwambiwal a, haa
kwambiwal a, a rəhey.
38 Yesu, aŋga fa dəɓa ŋga kwambiwal a, aa daa ɗar, ray mabəckaya fa cek. Gula aŋga
hay a sləkɗadamara, a ləvmar: «Bay Mahura, aləkwa fa da məckwa keɗe na, a kaka da
ray ba gway daw?»
39 Yesu ta', a sləkɗey, a babəcar a bərgadaŋ, a ləvar: «Ka key saba!» A ləvar a yam
a: «Ka wusey saba!» Wure wure ŋgene, bərgadaŋ a, a key saba, yam a, a wusey saba.
Memeɗ te' te', a key saba.
40 Ta', Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ka zluram na, maja me? Akwar fa pamaya ŋga
ndaw akwar fara fara daa ba daw?»
41 Da ray ŋgene, gula aŋga hay a, a zluram ga, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam:
«Ndaw a keɗe na, ara na, wa? Masa kwa memeɗ ta yam a cənmar mey keɗe na!»

5

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw
(Matiye 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Masa Yesu ma lacada bərgadaŋ a la na, a wusam ta gula aŋga hay a dey laŋgar ŋga
dəhwa ha, masa daa hwayak ŋga ndəhay Gəraza hay.
2 Yesu, ta', a bərŋgawa daa kwambiwal, wure ŋgene, ndaw daha a bawa daa aŋgwa
masa cəvay hay da hwaɗ a, a sawa a cada ray ta aŋga. Ndaw aha, aa ta malula da ray.
3 A njey da wuzlah cəvay hay a. Ndaw a gwa a jəwa, kwa ta calalaw ba.
4 A jəwmata salay aŋga hay ta har aŋga hay ta calalaw dey weewe, ama a ɗəslta
calalaw hay a. Ndaw ma fəna ta gədaŋ daa ba.
5 Mandaw mandaw, taa vaɗ, taa pas, fa pəkey daa cəvay hay, fa pəkey da aŋgwa. Daa
mepəkey aŋga ha na, fa wudey ta gədaŋ, fa pəɗka vaw aŋga ta aŋgwa.
6 Masa ndaw aha ma hətar Yesu da dəreŋ na, a hway ŋgada fa vəɗa, a regedey fa
mey aŋga.
7-8 Yesu a ləvar: «Malula, bey da ray ndaw keɗe!»
Ama ndaw a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay da vaɗ, ka wuɗey
fa yah me? Ya fa kaka ambahw, ta mezəley ŋga Bay Gazlavay, ka da sərdaya banay ba.»

9 Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Mezəley akah na, me?»
Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: «Mezəley aɗaw na, "ga," maja ala malula hay ga.»
10 Malula hay da ray ndaw aha a bərkwamara Yesu, amba Yesu a, a ɓəlta daa hwayak
a ba.
11 Daa slam aha ŋgene, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer, fa səpam cek
mezəmey da rav-aŋgwa.
12 Malula hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfɗamara, a ləvmar:
«Vəlndar cəveɗ amba ya mbəzam a ray vetem hay katay, may taw.»
13 Yesu, ta', a vəltar cəveɗ. Da ray ŋgene, malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a
diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Vetem hay feteɗe na, a key gweegwe gabal cew.
Vetem hay a, a hwam ta gədaŋ ŋgadaa heeleŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa dəhwa, a
ɓaɓətam cəpa.
14 Masa mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey ma hətmatar vetem hay a ta ɓaɓətam
sem na, a hwam, a diyam, a wuzdamatara a ndəhay da slala ha leŋ a ndəhay gweegwe
ta slala ha. Da ray ŋgene, ndəhay a, a samawa ŋga nəkey cek ma key feteɗe he.
15 Ndəhay a wusmawa a cakay Yesu, a hətfamar ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula
hay ga da ray a heyey. Ndaw aha manjakaya feteɗe ta zana fa vaw, a səra leŋgesl dəɓa.
Da ray ŋgene, ndəhay ma samawa heyey, mandərzay a katar.
16 Ndəhay feteɗe ma hətmar cek ma key da ray ndaw ta malula da ray, leŋ da ray
vetem hay a na, a kadamatara a ndəhay siya ma samawa.
17 Ta', ndəhay a, a bərkwamara Yesu ŋga daw daa hwayak ata la.

4:39 4.39 Ps 89.11; Mk 6.51 **5:7-8 5.7** 3.11

18 Masa Yesu fa təpey aa kwambiwal ŋga daw na, ndaw masa aa ma ɓəlra malula hay
da ray aŋga heyey, a bərkwa Yesu amba a vəlar cəveď ŋga diyam cew e.
19 Yesu a vəlar cəveď a ndaw aha ba, ama a ləvar: «Vəhey a way, kadatara a ndəhay
akah hay cek mahura masa Bay Gazlavay ma kakawa tabiya, kadatara masa aŋga ma
sərey dey-ceceh da ray akah keďe.»
20 Ta', ndaw aha, a daw, a wuzda cek masa Yesu ma ka tabiya da ray a heyey a ndəhay
daa hwayak daha mezəley Berney-Hay-Kuraw. Ndəhay cəpa masa ma cəndamara mey
a na, a rəzlam.

Yesu a fəna gədaŋ ŋga macay ta ŋga meməcey
(Matiye 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yesu a vəhwa ta kwambiwal da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile heyey. Ndəhay
makustakaya da cakay a ga da mey dəhwa ha.
22 Ndaw daha mezəley Jayirus, ara ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay daa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteďe. A sawa a cakay ata, a hətar Yesu, ta', a təďey
asi salay aŋga,
23 aa cəfďa ta matəway daa dey, a ləvar: «Dam aďaw fa da məcey. Ambahw, sawa, pa
har akah a ray a amba a mbəley, a njey ta dey, may taw.»
24 Ta', Yesu a diyam cew e.
Ndəhay makustakaya ga fa diyam asiya, fa ŋgacamara.
25 Da wuzlah ata na, ŋgwas daha, mambaz fa mbəďwa da hwaď dəga mevey kuraw
a ray a cew.
26 Ta sərda banay la ga. Ta daw la fa dakwter hay ga, ta ndəvda zleley aŋga sem
tabiya, ama kwa ta key ŋgama daa ba, macay a, fa lar mey ta gədaŋ cəŋga.
27 Ŋgwas aha fa cənda Yesu fa mbəley ndəhay, maja ŋgene, a sawa a wuzlah ndəhay
makustakaya heyey ta fa dəɓa ŋga Yesu. Ta', a gəsfar har fa zana aŋga.
28 A ka anda keďe maja aŋga fa wulkey daa mevel aŋga: «Da ya gwa ŋga gəsfar har
kwa fa zana aŋga na, ya mbəley la.»
29 Masa ŋgwas aha ma gəsfar har fa zana aŋga la na, wure wure ŋgene mambaz
aŋga heyey taŋ! a ďəsley mey. A səra aŋga ta mbəley sem.
30 Wure ŋgene Yesu a səra gədaŋ ta bey la daa vaw aŋga. Maja ŋgene, a mbəďwa
dey fa dəɓa, a ləvtar a ndəhay ga heyey: «Megəsey har fa zana aďaw na, wa?»
31 Gula aŋga hay a mbəďdamara, a ləvmar: «Ka fa nəkta ndəhay fa ŋgacamaka ta
dey wura wura tabiya kaa na, kaa cəfďandar "Magəsfaya har wa" na, kwara?»
32 Ama Yesu fa nəkey dey ta cakay cəŋga, amba a hətar ndaw ma gəsfar har a.
33 Ŋgwas aha mandərzay fa kar ga, faa wesey, a səra Yesu ta mbəlda sem. Da ray
ŋgene, a sawa, a təďey asi salay ŋga Yesu, a wuzdara mabara ŋga mey a.
34 Yesu a ləvar: «Dam aďaw, ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara
fara. Daw ta zazay, macay akah daa saba.»
35 Masa Yesu faa guzlar ŋgada ŋgwas aha araŋ na, ndəhay a samawa ta meslərey
da way Jayirus, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey, a ləvmar ŋgada
Jayirus a: «Dam akah heyey, ta məcey sem. Ka gərda vaw ta Bay Mahura keme seme?»
36 Ama Yesu kwa ta jəkey sləmay fa mey ata daa ba, a ləvar a Jayirus: «Mevel akah a
da təďey ba. Paya ŋga ndaw akah fara fara gway na, cay.»
37 Yaw, kwa Yesu ta vəley cəveď ŋgada ndaw ŋga daw asiya daa ba, si a ŋgəley na,
*Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, məlmaŋ ŋga Jak.
38 A wusam a way Jayirus heyey, a hətfamatar ndəhay makustakaya. Ndəhay a,
leŋgesl ata ta mbəďey sem, fa təwam, fa wudam ta gədaŋ.
39 Yesu a mbəzey a way a, a ləvtar: «Leŋgesl akwar a mbəďey, akwar fa təwam na,
maja me? Bəzey a, ta məcey daa ba, ama a key a ney aa ďar.»
40 Ndəhay a, aa saŋgəram a ray a. Yesu a badatərwa cəpa aa ambaw. A ŋgəlta ata
papaŋ ŋga dam aha ta mamaŋ ŋga dam aha leŋ gula aŋga hay maakar heyey. A mbəzam
aa way masa dam aha manakaya da hwaď a heyey.
41 Yesu ta', a kərza dam aha fa har, a ləvar: «*Talita kum!*,» anda meləvey, «Dam aďaw,
ya fa ləvka, lecey.»
42 Dam keďe deŋ! a lecey, ta', a daw. (Mevey ŋga dam aha kuraw a ray a cew.) Wure
ŋgene, ata masa daa way a na, a rəzlam ga.
43 Ama Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa ma key keďe na, ka da kadamara ŋgada
ndaw ba.» A ləvtar saya: «Vəlmar cek ŋga zəmey.»

5:25 5.25 Lev 15.25-27 **5:27 5.27** Mt 9.20 **5:34 5.34** Mt 9.22 **5:39 5.39** Jaŋ 11.11-13 **5:41 5.41** 1.31; 9.27
5:43 5.43 7.36

6

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Matiye 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yesu a sləkɗey da slala ata Jayirus heyey, a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley
da hwaɗ a. Gula aŋga hay a diyam asiya.
2 Ta *pas meməskey-vaw na, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe,
aa sərkadata ndəhay. Ndəhay ga a jəkam sləmay fa mey aŋga. A rəzlam, a ləvam: «Aa
sərkadərwa mey ŋga Gazlavay tabiya keɗe na, dama? A hətərwa leŋgesl ŋga sərey cek
hay a keɗe na, dama? Ma vəldara gədaŋ ŋga key maazla anda keɗe na, wa?
3 Aŋga na, ndaw ma sla hwadam, ba diya? Aŋga bəzey ŋga *Mari, ba diya? Aŋga
məlmaŋ ŋga *Jak, ŋga Jawz, ŋga Jud, leŋ ŋga *Simaŋw, ba diya? Dam-mamaha hay
ata da wuzlah aləkwa feɗe, ba diya?» Ara maja ŋgene, ndəhay feteɗe ma gəmam ŋga
təɓmara mey ŋga Yesu ba.
4 Maja mewulkey ata ŋgene, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvtar: «*Ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay na, ndəhay a təɓmara mey aŋga kwa dama dama, ama ma təɓmara
ba na, si ndəhay daa hwayak aŋga, ndəhay daa səkway aŋga, asaya, ndəhay da way
ata.»
5 Yesu a gwa mekey maazla da wuzlah ata ba, si a pey har a ray ndəhay masa-macay
hay nekəɗey gway, a mbəldata.
6 Da ray ŋgene, Yesu a rəzley da ray ata maja ata ma təɓmara mey aŋga ba. Ta', Yesu
a daw a slala hay mekele daa hwayak a, aa sərkadata ndəhay.

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.5-15; Luk 9.1-6)

7 Fa dəɓa ha, Yesu a zəltərwa gula aŋga hay kuraw a ray a cew, amba a slərdata cew
cew aa slam hay mekele mekele. Da ray ŋgene, a vəltar gədaŋ ŋga ɓəley malula hay
da ray ndəhay.
8 Ta', a kətata, a ləvtar: «Diyam, ama ka da lam cek a har ba. Ka da lam cek mezəmey
ba, ka da lam gabal ba, ka da lam dala aa jiba ba, lam a har na, si daŋgwar gway.
9 Yaw, pamata tarak akwar hay a salay, ka diyam na, si ta zana akwar hay masa fa
vaw gway. Ka da lam zana cew cew ba.»
10 Yesu a kətata saya, a ləvtar: «Da akwar ta wusam la aa slam na, njam da way
ndəhay ma təɓmakwar haa kasl pas masa akwar ma da diyam aa slam mekele.
11 Da ndəhay daa slam aha a təɓmakwar ba, a jəkam sləmay fa mey akwar ba
na, mbəkdamata ndəhay a. Raramatara lagwada fa salay akwar hay * amba ka
wuzdamatara ata ndəhay masa ta mebərey.»
12 Gula hay ŋga Yesu heyey a diyam, a wuzdamara mey ŋga Gazlavay a ndəhay. A
ləvmatar: «Si ka mbəɗdamara menjey akwar, ka səpmara Gazlavay ta mevel pal.»
13 Asaya, a ɓəlam malula hay ga da ray ndəhay, a takwaɗamatar mal fa ndəhay masa-
macay hay ga, a mbəldamata.

Mey da ray meməcey ŋga Jaŋ-Baptis

14 Bay *Herawt fa cənda mey da ray Yesu maja ndəhay faa guzlam ga da ray a. Ndəhay
siya a ləvam: «Ara *Jaŋ-Baptis ma sləkɗawa daa meməcey. Maja ŋgene, aŋga ta gədaŋ
ŋga key maazla.»
15 Mekele hay a ləvam: «Ara *Eli †.» Mekele hay saya a ləvam: «Ara ndaw anda
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.»
16 Masa Herawt ma cənda mey hay a keɗe la na, a ləvey: «Ara Jaŋ-Baptis! Ya ta
ɗəslra ray aŋga sem, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey!»
17-18 Herawt aa guzley anda keɗe na, maja ara aŋga ta ray aŋga ma kəɗa Jaŋ-Baptis
a vagay. Ehe mey da ray Jaŋ-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat, ŋgwas ŋga məlmaha
*Fəlep ŋga ŋgwas aŋga, daa masa Fəlep aa ta dey ɗagay. Maja ŋgene, *Jaŋ a ləvar a
Herawt: «Kah ma la ŋgwas ŋga məlmakw ŋgene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas
aləkwa.» Da ray ŋgene, Herawt a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga kərzamara Jaŋ-Baptis
a. Ta', sewje aŋga hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
19 Masa Herawdiyat ma cənda mey ŋga Jaŋ-Baptis keɗe la na, mevel a car, a wuɗey
ŋga kəɗa vagay, ama a gwa ba maja Herawt a təɓa ba.

6:2 6.2 Jaŋ 7.15 **6:3 6.3** Jaŋ 6.42 **6:4 6.4** Jaŋ 4.44 * **6:11 6.11** Nəka Mt 10.14. **6:13 6.13** Jak 5.14 **6:14 6.14-15** 8.28 † **6:15 6.15** Eli: Ara ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ta məcey ta məcey daa ba, ama Gazlavay ta la sem a gazlavay a vaɗ daa mesewere. Masa Yesu aŋga da bəla na, ndəhay mekele a ləvam Yesu ara Eli ma vəhwa a bəla. **6:15 6.15** Lk 7.16 **6:17-18 6.17-18** Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20

20 Herawt na, fa zlurey ŋga kəɗa Jaŋ-Baptis a vagay, fa nəkfar dey maja a səra Jaŋ-
Baptis ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e, ara ndaw ma jəkey sləmay fa Gazlavay. Masa
aŋga ma cənda mey masa Jaŋ-Baptis maa guzlda la na, ray aŋga a həɓey ga. Ama
Herawt a wuɗey ŋga jəkfar sləmay cəŋga.
21 Yaw, ɗar masa Herawdiyat ma hətey cəveɗ amba a kəɗmara Jaŋ-Baptis na, ta
wuswa cay. Ara pas ŋga gwagway masa Herawt ma sərfada ɗar aŋga ŋga mayawa.
Herawt ta zəlwa ndəhay la ga ŋga zəmey ɗaf. A zəlwa gula aŋga hay, bay hay ŋga
sewje hay, leŋ mahura hay daa hwayak ŋga *Galile.
22 Daa masa ndəhay fa kamara gwagway a na, dam ŋga Herawdiyat a ndəkwey a
wuzlah ata, a gərvey. Megərvey a, a mbafar a Herawt ta ŋgada ndəhay mazəltakaya
heyey. Ta′, Herawt a ləvar a saɓara ha: «Cacəfɗafaya cek masa kah ma wuɗey amba
ya vəldakawa.»
23 Herawt ta′, a mbeɗey, a ləvey: «Ta Gazlavay tabiya, cek masa kah maa cəfɗafaya
na, ya vəldakawa la, kwa ŋga wunkey hwayak aɗaw cew e, ya wunkakwa la.»
24 Ta′, saɓara ha, a bawa, a daw a ləvar a mamaha: «Ya daa cəfɗafar na, me?»
25 Mamaha a mbəɗdara, a ləvar: «Cacəfɗafar ray ŋga Jaŋ-Baptis.»
Saɓara ha, a wusey vaw, a vəhey fa bay a, a ləvar: «Ya wuɗey ka vəldiwa ray ŋga
Jaŋ-Baptis wure keɗe aa vəley.»
26 Da ray ŋgene, Herawt aa ta meesəmey daa saba. Ama a gwa ŋga mbəɗda mey
aŋga ha saba, maja ta mbeɗey sem fa mey ŋga ndəhay mazəltakaya heyey.
27 Anda keɗe, ta′, a slərey sewje wure wure ŋgene ŋga handərwa ray ŋga Jaŋ-Baptis.
Ta′, sewje he a daw aa fərsəne, a ɗəslərwa ray ŋga Jaŋ-Baptis a.
28 A parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a saɓara heyey, ta′, saɓara ha a handara
a mamaha.
29 Masa gula hay ŋga Jaŋ ma cəndamara ta kəɗmara Jaŋ sem na, a diyam a lamara
vagay a, a pəshamara aa cəvay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal zlam
(Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

30 Gula hay kuraw a ray a cew masa Yesu ma slərdata cew cew ŋga wuzey mey ŋga
Gazlavay heyey a vəhmawa, a kusam a cakay Yesu a, a kadamara cek hay masa ata ma
kamərwa, ta masa ata maa sərkadamatərwa a ndəhay.
31 Ta′, Yesu a ləvtar: «Nakwa aa slam masa ndaw da hwaɗ a daa ba, amba ya
njakwa taava aləkwa, amba ka gwamara ka məskam vaw.» A ləvtar anda keɗe na,
maja mandaw mandaw ndəhay ga fa samawa, fa vəham, mekele hay fa samawa saya,
kwa ata Yesu ta gula aŋga hay a, a hətam har ŋga zəmey ɗaf ba.
32 Da ray ŋgene, a təpam aa kwambiwal, a diyam aa slam masa ndaw da hwaɗ a daa
ba, amba a njam taava ata.
33 Masa ata fa diyam na, ndəhay ga ta hətmatar la, ta sərmara slam masa ata ma
diyam a hwaɗ a sem. Da ray ŋgene, ndəhay da slala hay tabiya daa hwayak a, a hwam
ta salay, aa slam masa ata ma sərmara ata Yesu ta gula aŋga hay ma da diyam a hwaɗ
a. A wusam aa slam aha teeseɗ da ray ata Yesu ta gula aŋga hay.
34 Masa Yesu ma wusey la aa slam mebərŋgey na, a bərŋgawa daa kwambiwal a,
a hətatar ndəhay makustakaya ga. Dey-ceceh a kar, maja a nəkta ndəhay a, ata anda
təɓaŋ hay masa manjar mecəkwer. Ta′, aa sərkadata ndəhay a da ray cek hay mekele
mekele ga.
35 Mamba pas a kəzley, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham fa vəɗa, a ləvmar: «Wure keɗe
hakwaɗ cay, aləkwa da wuzlah-ley.
36 Ləvtar a ndəhay keɗe ŋga diyam a wuzlah-way, da daa ba, a slala hay ta cakay,
amba a həɗkamawa cek mezəmey.»
37 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, vəlmatar cek mezəmey
a ndəhay a!» A ləvmar: «Ka wuɗey ya diyam ŋga həɗkawa cek mezəmey ta dala ga
kalah ‡ amba ya vəldamatara a ndəhay keɗe daw?»
38 Da ray ŋgene, Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Da har ndəhay makustakaya feɗe na, peŋ
we? Diyam, nəkmərwa.» Masa ata ma nəkmərwa la na, a ləvmar: «Ya hətmawa na,
peŋ zlam ta ewet cew.»
39 Ta′, Yesu a ləvtar a gula aŋga hay ŋga njadamata ndəhay njakw! njakw! a ray
kwakwas meendəɓek e.

6:23 6.23 Est 5.3, 6; 7.2 **6:30 6.30** Lk 6.13; 10.17 **6:32 6.32-44** 8.1-10 **6:34 6.34** Jer 10.21; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 9.36; 14.14; 15.32; Mk 8.2 ‡ **6:37 6.37** dala ga kalah: Mawuzlalakaya ta mey Gərek daa slam a keɗe, a ləvey: «deniye temere cew.» Deniye pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey.

40 Da ray ŋgene, ndəhay a, a njam ta njey. Daa slam pal na, ndəhay temere, temere,
daa ba, ndəhay kwakwar zlam, kwakwar zlam.
41 Yesu hal! a həlta peŋ zlam ta ewet hay cew heyey, ta', a baŋgaɗa dey a vaɗ, a kar
suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, ta', a papəsa peŋ e, a vəldatara a gula aŋga hay amba a
wunkamatara a ndəhay heyey. Asaya, Yesu a papəsta ewet hay cew heyey, a vəldatara
a gula aŋga hay amba a wunkamatara a ndəhay a.
42 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey.
43 Ta', gula aŋga hay a cakalamara peŋ ta ewet masa ndəhay ma mbəkdamara. A
cakalamara aa gadakar hay. Macakalakaya ha a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.
44 Ndəhay ma zəmam peŋ e na, zel hay a key gabal zlam §.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile
(Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

45 Masa ndəhay ma zəmam cek cay na, wure ŋgene, Yesu ta', a təktar ɗay a gula aŋga
hay ŋga təpam aa kwambiwal amba ata na, a zləŋgam teeseɗ a dey laŋgar ŋga dəhwa
ha gweegwe ta slala Betsayda. Yesu na, a njey fa dəɓa ɗagay amba a mbəɗtar mey a
ndəhay makustakaya heyey ŋga diyam a way.
46 Fa dəɓa ha masa ata ma wunkam la na, ta', a daw aa aŋgwa ŋga dərey daŋgay a
Gazlavay.
47 Masa tavaɗ ta key sem na, *gula hay ŋga Yesu ata da wuzlah dəhwa daa kwambiwal.
Ama Yesu na, aŋga pal taava aŋga da aŋgwa heyey.
48 A nəkta gula aŋga hay na, fa səram banay ga ŋga təŋgey dəhwa ha, maja memeɗ
fa key ga ŋgada ray ata. Fa dəɓa ha, gweegwe slam ŋgaa pərek na, Yesu ta', a daw
ta salay da ray yam ŋgada fa ata. Aa ma ŋgəchey la gweegwe ta kwambiwal a na, a
wuɗey ŋga mbəkdata fa dəɓa.
49 Ama ata ma hətmar Yesu fa daw da ray yam a na, a wulkam ara mamayam. Ta', a
wudam,
50 maja ata cəpa fa hətmar aŋga fa daw da ray yam a, anda keɗe, a zluram ga. Ama
wure ŋgene, Yesu a ləvtar: «Dəkmara mevel! Ara yah, ka da zluram ba!»
51 Yesu, ta', a təpey aa kwambiwal fa gula aŋga hay a. Masa aa ma təpey la aa
kwambiwal a na, memeɗ a key saba. Da ray ŋgene, gula aŋga hay a, a rəzlam ga,

52 maja kwa ata ma hətmar maazla masa Yesu ma ka ta peŋ heyey na, daa ŋgene ta
gwamara ŋga sərmara gədaŋ ŋga Yesu a daa ba, maja ray ata maŋgərɗakaya.

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak ŋga Genezeret
(Matiye 14.34-36)

53 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam la a dey laŋgar ŋga dəhwa heyey na,
a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret. A jəwmara kwambiwal a mey dəhwa ha
feteɗe.
54 A bərŋgamawa daa kwambiwal a, wure ŋgene ndəhay a sərmara ara Yesu ma
bərŋgawa.
55 A hwam a slala hay mekele mekele cəpa ŋga wuzey a ndəhay siya Yesu ta sawa la.
Da ray ŋgene, a handamatərwa masa-macay hay manatakaya fa gegədeɗ aa slam masa
Yesu aa da hwaɗ a.
56 Aa slam masa Yesu ma daw, kwa a slala hay, kwa aa berney hay, kwa a wuzlah-ley
na, ndəhay ga fa handamawa masa-macay hay aa slam masa ndəhay makustakaya da
hwaɗ a. A bərkwamara amba masa-macay hay a gəsam har kwa fa mey ŋga zana aŋga
gway. Ndəhay ma gəsfamar har cəpa na, ta mbəlam sem.

7

Ndaw aa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?
(Matiye 15.1-9)

1 *Fariza hay ta ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a
samawa da *Jeruzelem, a kusam a cakay Yesu.
2 A hətmatar *gula hay ŋga Yesu siya fa zəmam ɗaf ta har manjar ŋga pərey. Anda
meləvey, gula hay a ta kamara anda kwakwas ata ma ləvey na, daa ba.

---

§ **6:43 6.43** 2Bay 4.43-44 **6:44 6.44** Daa Mt 14.21, a ləvey ŋgusay ta bəza hay daha may, ama manjar ŋga sləfey.
6:46 6.46 Lk 5.16 **6:48 6.48** Jəw 9.8; Lk 24.28 **6:49 6.49** Lk 24.37 **6:51 6.51** 4.39 **6:52 6.52** 8.16-18; Mt 16.7-9 **6:56 6.56** Mt 9.20; SNM 5.15 **7:2 7.2-4** Mt 23.25; Lk 11.38-39; Kwa 2.21-22

3 Yaw, Fariza hay a ta ndəhay *Jəwif hay mekele tabiya fa kamara kwakwas a. A da
zəmam ɗaf na, si a pərmara har maaya maaya la.
4 Da ta vəhmawa daa luma cay, fa da zəmam ɗaf na, si a pəram la ɗagay. A nam ray
a cek hay mekele mekele anda kwakwas ata ma ləvey. Anda meləvey, a pərmata vəley
hay, kwakulam hay, leŋ maŋgayak hay amba a təram ndəhay mazləɓtakaya ba.
5 Da ray ŋgene, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz heyey, aa
cəfɗamara Yesu a, a ləvmar: «Gula akah hay a kam cek hay anda kwakwas ŋga papaŋ
ŋga papa aləkwa hay ma wuzdamandakwara ba na, maja me? Ata fa zəmam ɗaf ta har
manjar ŋga pərey.»
6 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ta neneh cew! Zleezle *Izay,
*ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley da ray akwar na, anja fara. A wuzlala
daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
"Gazlavay a ləvey: Ndəhay keɗe fa həslmaya ray
ta mey ŋga tede,
ama mevel ata na, aa dəreŋ ta yah.
7 Ata fa həlmamaya, ama mehəlmey a,
ta tərey sem ŋga cek ŋga tede,
maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ŋgene na,
ara kwakwas ŋga ndaw-magədaŋ daada gway."»
8 Yesu a ləvtar saya: «Akwar, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, ka
mbəkdamara *mewey hay ŋga Gazlavay, ama ka kam kwakwas ma sawa ta fa ndəhay.»
9 Ta', Yesu aa guzltar saya: «Haya! Mewey hay ŋga Gazlavay na, ka wuɗam saba, ka
mbəkdamara amba ka səpam kwakwas akwar jak daw?
10 Yaw, Mawiz a ləvey: "Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw." Mawiz a ləvey
saya: "Ndaw ma cəɗa papaha, da daa ba, mamaha na, si a kəɗmara ndaw aha vagay."
11 Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka ləvam, ndaw a gwa ŋga ləvar a
papaha, da daa ba, a mamaha: "Cek masa yah ma da vəldakawa ŋga jənka heyey na,
ya vəldakawa daa saba, maja cek aha na, *Kwarbaŋ."* (*"Kwarbaŋ"* a wuɗey ŋga ləvey
"cek mavəldakaya ŋgada Gazlavay.")
12 Da ray ŋgene, ka ləvmatar a ndəhay ŋga jənmata papa ata hay ta mama ata hay
saba.
13 Anda keɗe, akwar fa nəsmara mey ŋga Gazlavay ta meesərkedey akwar, maja ka
pamara kwakwas akwar ŋga mahura da ray mey ŋga Gazlavay. Asaya, akwar fa kam
cek hay mekele mekele maaya ba letek anda cek aha keɗe.»

(Matiye 15.10-20)

14 Ta', Yesu a zəlta ndəhay makustakaya tabiya saya, a ləvtar: «Jəkfamaya sləmay,
akwar tabiya, cəndamara mey keɗe.
15 Cek masa ndaw ma zəma na, a gwa ŋga kar mebərey a ndaw aha ba, ama si
mewulkey masa ma bawa daa mevel aŋga. [
16 Wure keɗe anja akwar ta sləmay na, cəndamara mey a keɗe maaya maaya.]»
17 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya heyey, a mbəzey aa way. Gula
aŋga hay ta', aa cəfɗamara da ray mey-meŋgey masa aa ma kada ha.
18 Yesu ta', a ləvtar: «Akwar may, haa wure keɗe, ka cəndamara ba cəŋga daw? Ya
wuɗey ka sərmara fara fara cek mezəmey ma mbəzey a hwaɗ ndaw na, a gwa ŋga kar
mebərey a ndaw aha ba,
19 maja cek aha a mbəzey aa mevel aŋga ba, ama a mbəzey aa zakwataf aŋga, fa
dəɓa ha, a bawa a palah.» Anda keɗe, Yesu fa wuzda cek hay mezəmey cəpa na, ndaw
a gwa a zəma, a kar mebərey ba.
20 Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Cek ma kar mebərey a ndaw na, ara mewulkey ma
bawa daa mevel aŋga.
21 Ahaw, ara daa mevel ŋga ndaw-magədaŋ mewulkey maaya ba ma bawa. Mewulkey
a, a həlda ndaw ŋga key cek hay malamba, anda meleley, mekəɗey ndaw vagay,
22 meley-vaw saw da palah, mekey dey fa cek ŋga ndəhay, mekey cek ta maagway,
membərzley, mekey cek ma ka hwaray, mekey səleŋ, mekey mbaɗa fa ndəhay, mezlepey,
leŋ mepey leŋgesl ba.
23 Yaw, cek hay maaya ba tabiya keɗe na, a bamawa daa mevel ŋga ndaw, a kamar
mebərey a ndaw a.»

Ŋgwas masa Jəwif ba a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara
(Matiye 15.21-28)

7:6 7.6-7 Iz 29.13 **7:10 7.10** Mab 20.12; 21.17 **7:15 7.15** Mt 15.11 **7:21 7.21-22** Gal 5.19-21

24 Ta’, Yesu a sləkɗey daa slam a ŋgene, a daw aa hwayak mekele gweegwe ta berney
ŋga Tir. A mbəzey aa way. A wuɗey amba ndaw a səra aŋga feteɗe ba, ama a gwa ŋga
ɓey ba.
25-26 Feteɗe, ŋgwas daha aŋga dam *Jəwif ba, a yawa da Fenisi daa hwayak ŋga Siri.
Dam aŋga daha, aŋga ta malula da ray. Masa aa ma cənda mey da ray Yesu na, wure
ŋgene, a daw fa vəɗa, a təɗey fa mey aŋga. Ta’, a kar ambahw a Yesu, a ləvar: «Bəla
malula da ray dam aɗaw keɗe may taw.»
27 Ama Yesu aa guzlar ta mey-meŋgey, a ləvar: «Mbəkdata bəza hay ŋga rəham ɗagay,
maja mevəley ɗaf ŋga bəza hay ŋgada gədey hay na, maaya ba.»
28 Ŋgwas aha a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay aɗaw. Ama kwa gədey hay daa slam
masa ndəhay fa zəmam ɗaf na, ata fa zəmam meepəsey ŋga ɗaf masa bəza hay ma
kəzlamata a hwayak may, ba diya?»
29 Da ray ŋgene, Yesu a ləvar: «Kah ma mbəɗdərwa mey a la maaya. Maja ŋgene,
malula ta bey sem da ray dam akah, ka gwa ŋga daw a way.»
30 Anda keɗe, ŋgwas aha, a daw a way, a hətfar dam aŋga manakaya da ray
harŋgawaw ta meesəmey, malula ta bey sem da ray aŋga.

Yesu a wurey sləmay ŋga ndaw madagazlam

31 Ta’, Yesu a sləkɗey daa slam masa gweegwe ta berney ŋga Tir heyey. A daw ta
daa berney ŋga Sidaŋw, a vəhwa ta mey dəhwa ŋga *Galile gweegwe ta hwayak ŋga
Berney-Hay-Kuraw.
32 Ndəhay a handamawa ndaw daha madagazlam, maada. A bərkwamara Yesu amba
a par har a ray ŋga wurara sləmay aŋga ta ŋga tərda neneh aŋga dadakw saba.
33 Anda keɗe, Yesu ta’, a ŋgəla ndaw aha aa slam masa dəreŋ ta ndəhay makustakaya.
A pata bəz-mey-har aŋga hay aa sləmay ŋga ndaw aha. Ta’, a təfey meesleɓ fa bəz-mey-
har aŋga, a wusa neneh ŋga ndaw aha ta bəz-mey-har a.
34 Ta’, Yesu a baŋgaɗa dey a vaɗ, a səfney ta gədaŋ, a ləvar a ndaw aha: «*Efata*» anda
meləvey, «Wurey!»
35 Wure ŋgene, sləmay ŋga ndaw aha ta’, a wurey. Neneh aŋga, dadakw saba.
36 Yesu a kətata tabiya, a ləvtar: «Ka da wuzdamara a ndaw ba.» Ama kwa Yesu a
təkta ŋga wuzda mey a na, ata ta wuzdamara sem cəŋga.
37 Ndəhay a rəzlam ga, a ləvam: «A key cek hay cəpa maaya. Kwa sləmay ŋga ndaw
madagazlam na, a wura. Kwa neneh ŋga ndaw maada na, a tərda dadakw saba.»

8

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal məfaɗ
(Matiye 15.32-39)

1 Daa ɗar hay a ŋgene masa Yesu fa pəkey daa hwayak ŋga Berney-Hay-Kuraw heyey
na, ndəhay ga a samawa, a kusam a cakay a saya. Cek fa ata ŋga zəmey daa ba. Yesu a
zəltərwa gula aŋga hay, a ləvtar:
2 «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay makustakaya keɗe, maja aŋga kaa ɗar maakar ata
da cakay aɗaw. Wure keɗe cek mezəmey da har ata daa saba.
3 Da ya mbəkdata ŋga diyam a way ata hay ta may na, fa da hətam gədaŋ daa cəveɗ
daa ba, maja ndəhay siya hay da wuzlah ata, a samawa da dəreŋ.»
4 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Aləkwa daa wuzlah-ley keɗe na, ya da
hətkurwa peŋ ŋga rəhey ndəhay tabiya keɗe na, dama?»
5 Yesu aa cəfɗata, a ləvey: «Da har akwar feɗe kaa na, peŋ we?»
A ləvam: «Da feɗe na, peŋ maasala daha.»
6 Ta’, Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ŋga njam a hwayak. Fa dəɓa ha, ta’,
a həla peŋ maasala heyey, a kar suse a Gazlavay. A papəsa, a vəldatara a gula aŋga hay
amba a wunkamatara a ndəhay a. Ta’, a wunkamatara.
7 Da har ata, ewet mecəhe mecəhe nekəɗey daha saya. Yesu a kar suse a Gazlavay.
Ta’, a ləvtar a gula aŋga hay ŋga wunkamatara saya.
8 Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta’, gula aŋga hay a cakalamara
siya ma mbəkdakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar mahura mahura maasala.
9 Ndəhay ma zəmam cek feteɗe he na, a fəna ndəhay gabal məfaɗ. Fa dəɓa ha, Yesu
a ləvtar a ndəhay a ŋga vəham a way ata hay dəɓa.
10 Wure wure ŋgene, a təpam ta gula aŋga hay aa kwambiwal, a diyam aa hwayak
ŋga Dalmanuta.

7:33 7.33 8.23 **7:36 7.36** Mt 8.4; 9.30-31; 12.16; Mk 1.44-45; 5.43; 9.9; Lk 5.14-15; 8.56 **7:37 7.37** MC 1.31; Iz 35.5-6 **8:1 8.1-10** 6.32-44 **8:2 8.2** Mt 9.36

Fariza hay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla
(Matiye 16.1-4)

11 Fa dəɓa ha, *Fariza hay a wusmawa fa Yesu, a zlamar mekey yawa ta aŋga. A
wuɗam a jadamara. Da ray ŋgene, aa cəfɗamara amba a key maazla ŋga wuzda gədaŋ
aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.
12 Yesu a səfney ta gədaŋ, a gərey maja a təɓmara mey aŋga ba, ta', a ləvtar: «Ndəhay
masa wure keɗe aa cəfɗam maazla ŋga wuzdərwa ara Gazlavay ma slərdiwa na, maja
me? Ya fa ləvkwar fara fara, ya fa da key maazla ha daa ba.»
13 Ta', Yesu a mbəkdata Fariza hay a, a daw a mbəzey aa kwambiwal ŋga təŋgey a
dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile.

Mey-meŋgey da ray meesərkedey ŋga Fariza hay
(Matiye 16.5-12)

14 Daa kwambiwal a na, *gula hay ŋga Yesu ata ta peŋ pal gway. A sərfadamara ŋga
handawa peŋ a dey a saba.
15 Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ŋga *Fariza hay, leŋ fa
cek ma həsla peŋ ŋga Bay *Herawt.»
16 Gula aŋga hay a wulkam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa guzley anda keɗe
na, maja aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?»
17 Yesu a səra cek masa ata maa guzlam da wuzlah ata. Da ray ŋgene, aa cəfɗata,
a ləvtar: «Ka wulkam da ray peŋ masa akwar ma handamawa daa ba na, maja
me? Haa wure keɗe akwar na, ka cəndamara mey a ba cəŋga daw? Akwar na, ray
maŋgərɗakaya.
18-19 Akwar fa nəkam dey, ama ka hətmar dey ba daw? Akwar fa jəkam sləmay, ama ka
cənam sləmay ba daw? Daa masa yah ma wunkata peŋ zlam ŋgada ndəhay gabal zlam
heyey na, mambəkakaya na, a rəhey gadakar we? Akwar fa sərfadamara, ba diya?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Gadakar hay kuraw a ray a cew.»
20 Yesu a ləvtar saya: «Daa masa yah ma wunkatara peŋ maasala ŋgada ndəhay gabal
məfaɗ heyey na, ka rəham gadakar mahura hay ta peŋ mambəkakaya na, we?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Gadakar mahura mahura maasala.»
21 Ta', Yesu a ləvtar: «Ka sərfadamara cek masa yah ma ka, ama haa wure keɗe ka
cəndamara mey masa yah maa guzlda da ray cek ma həsla peŋ keɗe ba cəŋga daw?»

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf

22 Ta', Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Betsayda. Feteɗe a handamawa ndaw-wulaf
fa vəɗa, a kamar ambahw ŋga gəsfar har fa ndaw aha amba dey aŋga a wurey.
23 Da ray ŋgene, Yesu ta', a kərza ndaw aha fa har, a ɗaɗa dəreŋ ta slala ha. Ta', a
kar meesleɓ fa dey ŋga ndaw aha, a par har fa dey, aa cəfɗa, a ləvar: «Ka fa hətar dey
dəɓa daw?»
24 Ndaw-wulaf a, a baŋgaɗa dey, a ləvey: «Ya fa hətatar ndəhay, ama ata anda wudez
hay ma diyam.»
25 Ta', Yesu a gəsfar har fa dey saya. Ndaw aha, dey aŋga a wurey, a hətatar cek hay
maaya maaya dəɓa.
26 Yesu aa guzlar ŋga daw a way, a kəta, a ləvar: «Ka da daw ta Betsayda keɗe ba,
daw a way ɗagay.»

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste
(Matiye 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Fa dəɓa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a slala hay masa gweegwe ta slala
mahura mezəley Sezere-Fəlep. Masa ata fa diyam daa cəveɗ na, Yesu aa cəfɗata, a
ləvey: «Yah na, ndəhay a padamaya na, ŋga wa?»
28 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-Baptis. Mekele hay
a ləvam kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Mekele hay saya a ləvam
kah na, ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.»
29 Ta', aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»
Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay.»
30 Ta', a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Ka da wuzdamara mey a keɗe
a ndaw ba.»

8:11 8.11 Jaŋ 6.30; 1Kwr 1.22 **8:11 8.11-12** Mt 12.38-40; Lk 11.16, 29-30 **8:15 8.15** Lk 12.1 **8:16 8.16-18** 6.52
8:18-19 8.18-19 6.43; Jer 5.21 **8:20 8.20** 8.8-9 **8:23 8.23** 7.33; Jaŋ 9.6 **8:28 8.28** 6.14-15; 9.11-13; Lk 7.16
8:29 8.29 Mt 16.16 **8:30 8.30** 9.9

Yesu aa guzley da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Yesu, ta', aa sərkadata gula aŋga hay, a ləvtar: «Si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sərey
banay la ga ɗagay. Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a rəsmaya la,
fa da təƀmara ara Gazlavay ma slərdiwa na, daa ba. A da kəɗmaya vagay, ŋga ɗar
maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»
32 A wuzdatara mey a keɗe, ƀa' a palah ta ƀada daa ba. Da ray ŋgene, *Piyer ta', a
zəla ta cakay, a mbəɗar ray.
33 Yesu pəla! a mbəɗey dey, a nəkta gula aŋga hay siya. Ta', a kar mey a Piyer, a ləvar:
«Hway la da cakay aɗaw, kah, *Sataŋ. Maja mewulkey akah ŋgene na, ara mewulkey
ŋga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ gway.»
34 Ta', a zəlta ndəhay makustakaya ŋga ŋgəchamawa a cakay ata ta gula aŋga hay.
A ləvtar: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na, si a mbəkda mewulkey da ray ray aŋga,
a səpya ta mevel pal, si a ƀəsa banay ma da sawa a ray a maja yah, anda yah ma da
məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
35 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key ŋgene, aa zəɗda.
Ama kwa waawa maa zəɗda heter aŋga maja aŋga fa səpya, asaya, maja aŋga fa wuzey
*Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, a key ŋgene, a ləhda heter aŋga ha.
36 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe, ama taa zəɗda
heter aŋga sem na, cek hay a tabiya ŋgene, ta ləhdamara ndaw a la daw?
37 Yaw, ndaw a gwa ŋga mbəɗa heter aŋga ta cek ba.
38 Kwa waawa ma paya hwaray, da daa ba, ma key hwaray ŋga təƀa mey aɗaw fa
mey ŋga ndəhay da bəla wure keɗe masa ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem ta masa
ma kam mebərey keɗe na, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya par hwaray la ta pas masa yah ma
da vəhwa ta gədaŋ ŋga Papay leŋ ta maslaŋ aŋga hay.»

9

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah
akwar feɗe, fa da məcam daa ba, si ata ma hətmar Bay Gazlavay fa wey ta gədaŋ aŋga
la ɗagay.»

Gula hay ŋga Yesu a hətmatar ata Eli ta Mawiz faa guzlam ta Yesu
(Matiye 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Ɗar maakwaw fa dəƀa ha na, Yesu ta', a zəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, a ŋgəlta aa
ray ŋga aŋgwa maazəma daa slam aha, a njam taava ata feteɗe. Yesu pəla! a mbəɗey
fa dey ata.
3 Zana aŋga a tərey mabara, a weɗey ndəɗ-ndeɗ. Meweɗey ŋga zana ha ŋgene na,
kwa ndaw da bəla keɗe ma gwa ŋga pəra zana ha ŋga weɗey kəne daa ba.
4 Wure wure ŋgene, gula aŋga hay maakar heyey, a hətmatar ata *Eli ta *Mawiz,
ndəhay ŋga Gazlavay zleezle, faa guzlam ta Yesu.
5 Da ray ŋgene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, maaya na, ya njakwa feɗe.
Ya da kərcam slam hay maakar, pal ŋgada kah, pal ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.»
6 Piyer aa guzley anda keɗe na, maja mandərzay fa katar kalah, a səra mey masa aa
maa guzlda ba.
7 Ta', mekwtene a sərtata. Daa mekwtene he na, a cənam ɗay ma ləvey: «Keɗe he
ara Bəzey aɗaw masa yah ma wuɗa kalah. Jəkfamar sləmay!»
8 Wure wure ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a, a nəkam dey ta cakay, ama a hətmatar
ndəhay a saba, si a hətam na, Yesu pal taava aŋga da cakay ata.
9 Masa ata fa bərŋgamawa da aŋgwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa akwar
ma hətmərwa keɗe na, ka da wuzdamara a ndaw ba səlak, haa kasl pas masa yah, *Bəz
ŋga Ndaw, ma da sləkɗawa daa meməcey.»
10 Gula hay ŋga Yesu a, a təƀmara mekətey a keɗe, ama aa cəfɗam vaw da wuzlah
ata, a ləvam: «Masləkɗawa daa meməcey na, mey a, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara?»
11 Ta', aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a
ləvam si Eli a sawa la teeseɗ da ray *Kəriste na, maja me?»
12 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara Eli a sawa la teeseɗ ŋga ɗiyta cek
hay cəpa maaya maaya. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey, Bəz ŋga

---

8:31 8.31 9.30-32; 10.32-34 **8:34 8.34** 1Pi 2.21 **8:34 8.34-35** Mt 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25 **8:38 8.38** Mt 10.33; Lk 12.9 **9:1 9.1** Mt 16.28 **9:7 9.7** 1.11; ***jəkfamar sləmay:*** Mew 18.15 **9:9 9.9** 7.36; 8.30 **9:11 9.11-13** Mal 3.23-24; Mk 8.28

Ndaw, a sərey banay la ga, ndəhay a rəsmara la. Akwar fa sərfadamara mey a keɗe daw?
13 Yaw, ya fa ləvkwar Eli na, ta sawa cay. Anda ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey da ray a zleezle na, ndəhay ta kamar cek maaya ba la anda ata ma wuɗam.»

Yesu a bada cek da ray bəzey
(Matiye 17.14-21; Luk 9.37-43a)

14 Ata Yesu ta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ a ŋgəcham gweegwe ta *gula hay ŋga Yesu siya zlam-letek. Feteɗe a hətam ndəhay ga da cakay gula hay a. *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha feteɗe, fa kam yawa ta gula hay zlam-letek e.
15 Masa ndəhay heyey ma hətmar Yesu la na, wure ŋgene ata cəpa a rəzlam, a wusam vaw ŋgada fa aŋga amba a camar har.
16 Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay feteɗe, a ləvtar: «Ka kam yawa ta ndəhay keɗe na, da ray me?»
17 Ndaw pal da wuzlah ndəhay makustakaya heyey aa guzlar, a ləvar: «Bay aɗaw, ya ta handakawa bəzey aɗaw la. Aŋga ta cek da ray, fa təka ŋgaa guzley.
18 Kwa daa wura daa wura masa cek aha ta zlar la na, a təɗda a hwayak, maŋgwafakw a bawa da mey, aa pəɗey sler, vaw aŋga a mberey. Ya ta cacəfɗata gula akah hay la amba a badamara cek aha na, ama ta gwamara daa ba.»
19 Ta', Yesu a mbəɗdatara a ndəhay a, a ləvtar: «Akwar səkway ŋga ndəhay ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta akwar na, haa ta vara? Ya da ɓəskwar na, haa ta vara? Yaw, handamiwa bəzey a.»
20 Ta', a handamara bəzey a fa Yesu. Masa bəzey a ma hətar Yesu na, wure ŋgene, cek aha aa wasada. Ta', bəzey a, a təɗey a hwayak, a pətkweley da hwayak, maŋgwafakw a bawa da mey.
21 Ta', Yesu aa cəfɗa papaŋ ŋga bəzey a, a ləvar: «Cek aha a zlar anda keɗe na, dəga ŋga vara?»
Papaha a mbəɗdara, a ləvar: «A zlar dəga daa bəzey.
22 Ta pas mekele cek aha, a təɗda aa awaw, da daa ba, a təɗda aa yam amba a kəɗa vagay. Da ka gwa ŋga ɓəla cek da ray bəzey a na, ambahw, sərfandar dey-ceceh, jənndar may taw!»
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka ləvey da ya gwa ŋga ɓəla na, maja me? Ya gwa ya key cek hay cəpa ŋgada ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara.»
24 Wure ŋgene, papaŋ ŋga bəzey a, a wudey, a ləvey: «Ya fa paka ŋga ndaw aɗaw fara fara, ama aŋga ta banay ŋgada yah, si ka jənya ŋga paka ŋga ndaw aɗaw ma fəna.»
25 Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa hwamawa ŋga nəkey cek masa aa ma ka na, a babəcar a cek da ray bəzey a heyey, a ləvar: «Kah, cek ma təka bəzey keɗe ŋgaa guzley, ma təka ŋga jəkey sləmay, ya fa ləvka, bey, daw! Ka da vəhwa a ray a saba!»
26 Ta', cek aha, a zlar saya, a wudey ta gədaŋ. Aa wasada bəzey a ta gədaŋ, a təɗda a hwayak. Cek aha, a bey da ray bəzey a. Ndəhay ga da cakay a, a ləvam: «Bəzey a ta məcey sem.» Aa guzlam anda keɗe na, maja bəzey a, ta ɓərzley sem.
27 Ama Yesu a kərza fa har, a sləkɗada. Ta', bəzey a, a lecey.
28 Yesu ta', a daw a way. Masa ata taava ata ta gula aŋga hay da way na, gula aŋga hay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara ŋga badamara cek da ray bəzey a daa ba na, maja me?»
29 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ŋga bey cek anda keɗe da ray ndaw na, si ta medərey-daŋgay a Bay Gazlavay gway.»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 17.22, 23; Luk 9.43b-45)

30 Ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkɗam daa slam aha ŋgene, a diyam taa hwayak ŋga *Galile a Kapernayum. Yesu a wuɗey ndəhay a sərmara a lawa dama ba,
31 maja aŋga faa sərkadata gula aŋga hay. Daa meesərkey a na, a ləvtar: «A da kərzamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw. A da vəldamaya a har ndəhay. Ndəhay a, a da kəɗmaya vagay, ama ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»
32 Ama gula aŋga hay ta cəndamara mey masa Yesu maa guzldatara ŋgene daa ba. Asaya, a zluram ŋgaa cəfɗamara mey a.

Mahura dasi gula hay ŋga Yesu na, wa?
(Matiye 18.1-5; Luk 9.46-48)

9:13 9.13 Mt 11.14; Lk 1.17; Jaŋ 1.21 **9:27 9.27** 5.41 **9:30 9.30-32** 8.31

33 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Kapernayum, a mbəzam a way. Masa ata da
way a na, Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Ɲga fene, ka kam yawa daa cəveɗ na, da ray me?»

34 Ama a njam teete, maja daa masa ata daa cəveɗ na, ta kam yawa la da wuzlah ata,
a ləvam: «Mahura dasi aləkwa na, wa?»
35 Yesu, ta', a njey ta njey, a zəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a ləvtar: «Da
ndaw a wuɗey a key mahura da ray ndəhay na, si a pa ray aŋga ŋga mecəhe, a jənta
ndəhay tabiya.»
36 A ley bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata. A kərza bəzey a fa har, ta', a ləvtar a
gula aŋga hay:
37 «Nəkmara bəzey masa yah ma kərza keɗe. Yaw, kwa waawa ma təɓey bəzey *
anda bəzey mecəhe keɗe maja a wuɗya na, ndaw aha a key ŋgene, a təɓey yah, ray
aɗaw. Asaya, kwa waawa ma təɓya na, a təɓey ŋgene, yah pal taava aɗaw ba, ama a
key a təɓey Bay Gazlavay ndaw ma slərdiwa may.»

Ndaw masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa
(Luk 9.49-50)

38 *Jaŋ aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, ala ta hətam ndaw daha la fa ɓəley malula
da ray ndəhay ta mezəley akah. Ya wuɗam ŋga təkmara maja ara ndaw da wuzlah
aləkwa ba.»
39 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka da təkmara ba, maja da ndaw a gwa mekey
maazla maaya ta gədaŋ ma sawa ta mezəley aɗaw na, ndaw aha fa daa guzley mey
maaya ba da ray aɗaw na, daa ba.
40 Anda keɗe, ndaw masa aŋga masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa.
41 Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma jənkwar ta cek nekəɗey, kwa a vəlkwar yam
ŋga sey maja akwar ndəhay aɗaw hay na, Bay Gazlavay a pəlra mawurɓay aŋga la.»

Pam leŋgesl fa cek ma hendey ndaw aa mebərey
(Matiye 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 «Kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təɓa mey aɗaw hay keɗe ŋga
key mebərey na, ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa mahura a ɗay, ma
kəzlamara aa bəlay.
43 Anja da har akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, ɗəsla har a. Ŋgama kah ma
hətey heter mendəvey ba ta har pal, da ray kah ma da mbəzey aa awaw mendəvey ba
masa daa vəgeɗ ŋga awaw magaza ta har akah hay cewete. [
44 Feteɗe, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da məcey daa ba."]
45 Da salay akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, ɗəsla salay a. Ŋgama kah ma hətey
heter mendəvey ba ta salay pal, da ray kah ma da mbəzey aa vəgeɗ ŋga awaw magaza
ta salay akah hay cewete. [
46 Feteɗe, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da məcey daa ba."]
47 Da dey akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, wuzlka dey a. Ŋgama kah ma mbəzey
ta dey pal aa slam masa Gazlavay ma wey da ray ndəhay aŋga hay da vaɗ, da ray kah
ma da mbəzey aa vəgeɗ ŋga awaw magaza ta dey akah hay cewete.
48 Feteɗe, "mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da məcey daa ba."
49 «Sərmara, Gazlavay a jada ndaw aŋga maaya, da daa ba, maaya ba na, ta awaw
leŋ ta manda †.
50 Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey saba na, ya da kadakwa amba
a cərey saya na, kwara? Akwar na, kam maaya a ndəhay anda manda ma cərda cek.
Njam ta zazay da wuzlah akwar, ka da təram vaw ba.»

10

Yesu a wuzey mey da ray meɓəley ŋgwas
(Matiye 19.1-12; Luk 16.18)

9:33 9.33-34 Lk 22.24 **9:35 9.35** 10.43-44; Mt 20.26-27; Lk 22.26 * **9:37 9.37** bəzey: Feɗe Yesu a wuɗey ŋgaa guzley da ray bəzey daada ba, ama aa guzley da ray kwa waawa masa ta gədaŋ pəreh. **9:37 9.37** Mt 10.40; Lk 10.16; Jaŋ 13.20 **9:40 9.40** Mt 12.30; Lk 11.23 **9:43 9.43** Mt 5.30 **9:47 9.47** Mt 5.29 **9:48 9.48** Iz 66.24 † **9:49 9.49** Gazlavay a jadata ndəhay ta cek hay mekele mekele daa menjey ata da bəla masa ta banay ga. Mey a keɗe a wuɗey ŋga ləvey ndəhay ma rəsmara Gazlavay ma da səram banay, da daa ba, a wuɗey ŋga ləvey ndəhay ŋga Yesu ma da təram maaya ma fəna ma fəna ta fa banay a. (Nəka Iz 48.10; Rm 5.3-5; Jak 1.2-4; 1Pi 1.6-7.) «Awaw» a wuɗey ŋga ləvey mesərey banay ga, da daa ba, menjey daa awaw ŋga sərmataw. «Manda» na, Jəwif hay a kamara fa cek meewurey ŋgada Gazlavay. **9:49 9.49** Lev 2.13 **9:50 9.50** zazay: Lk 2.14; 1Tes 5.13; Rm 12.18

1 Yesu a sləkɗey da slala Kapernayum, a daw aa hwayak ŋga *Jude da dey laŋgar ŋga
wayam ŋga Jurdeŋ. Ndəhay a kusam ga a cakay a saya. Aa faa sərkadata anda aa ma
ka mandaw mandaw.
2 *Fariza hay a diyam fa vəɗa, amba a jadamara. Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kwakwas
aləkwa a vəley cəveɗ a ndaw ŋga ɓəla ŋgwas aŋga daw?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «*Mawiz a ləvkwar ŋga key na, kwariya?»
4 Fariza hay a, a ləvmar: «Mawiz a ləvey da ndaw a wuɗey ŋga ɓəla ŋgwas aŋga na,
si a wuzlalar ɗerewel ŋga ɓəla ŋgwas aŋga ha ɗagay, fa dəɓa ha, a ɓəla.»
5 Yesu a ləvtar: «Sərmara, Mawiz a wuzlala *mewey a ŋgene na, maja mevel akwar
maaya ba, ka gəmam ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay ba.
6 Daa mezley ŋga bəla, “Gazlavay a ləmwa na, zel ta ŋgwas”, ba diya?
7 “Maja ŋgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta ŋgwas
aŋga.
8 Ata cewete, a təram anda ndaw pal.” Anda keɗe, ata ndəhay cew saba, ama ata anda
ndaw pal.
9 Yaw, cek masa Gazlavay ma cəma sem anda keɗe na, ndaw a da wunka ba.»
10 Fa dəɓa ha, masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma vəham cay a way na, gula aŋga hay
aa cəfɗamara saya da ray meɓəley ŋgwas.
11 Yesu a ləvtar: «Kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, fa dəɓa ha, a ley mekele na,
ndaw aha a key ŋgene, a ley vaw saw da palah, a key a kar cek maaya ba ŋgada ŋgwas
aŋga mahura.
12 Ŋgada ŋgusay may, da ŋgwas a mbəkda zel e, a daw asi ndaw mekele na, ŋgwas
aha a key ŋgene, a ley vaw saw da palah.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay
(Matiye 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Ndəhay a handamata bəza hay fa Yesu amba a patar har a ray, a pəstar mey. Ama
gula aŋga hay a kamatar mey a ndəhay a.
14 Masa Yesu ma nəka cek masa gula aŋga hay ma kamara ha na, a mbafar ba, ta’, aa
guzltar, a ləvtar: «Mbəkdamatərwa bəza hay ŋga samawa fa yah! Ka da təkmata ba,
maja Gazlavay fa wey da ray ndəhay masa anda bəza hay a.
15 Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw fa təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a anda bəzey
mecəhe ma təɓa daa ba na, ndaw aha fa da mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay
ma wey da ray ata na, daa ba.»
16 Ta’, a lata bəza hay a, a har aŋga, a patar har a ray, a pəstar mey.

Ndaw masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba
(Matiye 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Masa Yesu fa da daw aa slam mekele na, gula daha a hawa fa aŋga, a regedey fa
mey aŋga, ta’, a ləvar: «Bay aɗaw, ndaw masa maaya, ya da key amba ya hətey heter
mendəvey ba na, me?»
18 Yesu, ta’, a ləvar: «Ka zəlya ndaw maaya na, maja me? Ndaw maaya na, Gazlavay
pal taava aŋga.
19 Yaw, ka səra *mewey hay ŋga Gazlavay, ba diya? Ara mey ma ləvey: “Ka da kəɗey
ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da leley ba, ka da mbərzley a ray
ndaw ba, ka da təkney cek ŋga ndaw ba, natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw.”»
20 Ndaw a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, dəga yah daa zariya aɗaw, ya ta zləɓta
mewey hay a ŋgene daa ba səlak.»
21 Yesu a nəka ndaw aha, a wuɗa, ta’, a ləvar: «Cek pal ma mbəkaka daha ŋga key.
Anda keɗe, daw, həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay.
Da ka ta ka la kəne na, ka da hətey zleley fa Gazlavay da vaɗ. Masa kah ma vəldatara
dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, səpya.»
22 Masa ndaw a ma cənda mey a keɗe la na, a ndərɓa dey, a daw, aŋga ta meesəmey
daa ba, maja aŋga ta zleley ga, a wuɗey a vəlda a ndəhay mekele ba.
23 Yesu a nəkta gula aŋga hay da cakay a, ta’, a ləvtar: «Aŋga ta banay ga ŋgada
ndəhay masa-zleley amba a təɓmara Gazlavay ŋga wey da ray ata.»
24 Gula aŋga hay a rəzlam ga da ray mey a. Ama Yesu a ləvtar saya: «Bəz aɗaw hay,
aŋga ta banay ŋgada ndaw amba a təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a *.

10:1 10.1 Lk 9.51 **10:3 10.3-4** Mt 5.31 **10:6 10.6** MC 1.27 **10:7 10.7-8** MC 2.24 **10:11 10.11-12** Mt 5.32; Lk 16.18; 1Kwr 7.10-11 **10:15 10.15** Mt 18.3 **10:19 10.19** Mab 20.12-16; Mew 24.14 **10:21 10.21** Mt 19.21 **10:22 10.22** Ps 62.11

* **10:24 10.24** Daa ɗerewel hay mekele ta mey Gərek a ləvey: «aŋga ta banay ŋgada ndaw ma vəlda ray aŋga ŋgada zleley amba a təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a.»

25 Ahaw, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey taa vəgeɗ ŋga baatal. Ama
aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw masa-zleley ŋga təɓa Bay Gazlavay ŋga
wey da ray a.»
26 Gula aŋga hay a rəzlam ta gədaŋ ta gədaŋ, aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam:
«Da anda keɗe na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?»
27 Da ray ŋgene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara cek masa
ndaw-magədaŋ ma gwa ŋga ka ba. Ama Gazlavay a gwa ŋga ləhda ndaw maja aŋga
na, a gwa a kata cek hay tabiya.»
28 *Piyer a ləvar a Yesu: «Yaw, ala na, ya ta mbəkdamatərwa cek ala hay sem cəpa,
amba ya səpmaka.»
29 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw a mbəkdərwa way
aŋga, da daa ba, a mbəkdatərwa məlmaha hay, dam-mamaha hay, mamaha, papaha,
bəz aŋga hay, da daa ba, a mbəkdatərwa ley aŋga hay, amba a səpya, asaya amba a
wuzey *Mey-maaya-mawiya na,
30 ndaw aha, daa masa aŋga da bəla na, a hətey cek hay a la ma fəna, a key dey
temere a ray cek hay masa aŋga ma mbəkdatərwa ha. Anda meləvey, a da hətey way
hay, məlmaŋ hay, dam-mamaŋ hay, mamaŋ hay, bəza hay, ta ley hay mekele mekele
saya. Asaya, ndəhay a sərdamara banay la ga maja mey aɗaw. Fa dəɓa ŋga mendəvey
ŋga bəla na, a hətey heter mendəvey ba la saya.
31 Yaw, ndəhay ga ma təɓmara mey aɗaw ŋgeeme, a da vəham fa dəɓa. Asaya,
ndəhay masa fa dəɓa, a da diyam fa mey.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Ata Yesu ta ndəhay mekele, ata daa cəveɗ ma daw a *Jeruzelem. Yesu fa daw fa
mey ŋga gula aŋga hay. Gula aŋga hay a, ray ata fa həɓey maja a sərmara Yesu a
da sərey banay da Jeruzelem, ama aŋga fa daw a Jeruzelem e cəŋga. Asaya, ndəhay
mekele masa ma səpmatar wurzay na, fa diyam ta mandərzay daa dey. Yesu a ŋgəlta
gula aŋga hay kuraw a ray a cew saya ta cakay, aa guzltar da ray cek masa ma da hətfar.

33 A ləvtar: «Ehe, aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Feteɗe na, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a
da vəldamaya a har *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz. A da kamaya sariya ŋga kəɗey vagay, a da vəldamaya a har
ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba.
34 Ndəhay a na, aa saŋgəram la a ray aɗaw, a təfmaya meesleɓ la aa dey, a sləɗmaya
la ta laway. Fa dəɓa ha, a kəɗmaya la vagay. Ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa
meməcey.»

Ata Jak ta Jaŋ a səpam ŋga key mahura
(Matiye 20.20-28)

35 Fa dəɓa ha, *gula hay ŋga Yesu masa bəza hay ŋga Zebede, ata *Jak ta *Jaŋ,
a samawa fa Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya wuɗam ka kandar cek masa ala ma daa
cəfɗamaka.»
36 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wuɗam ya kakwar na, me?»
37 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya wuɗam ta pas masa kah ma da zəma bay akah
na, pəskandar mey amba ndaw pal a njey ta har-zəmay akah, ndaw laŋgar a njey ta
har-gula akah.»
38 Maja ŋgene, Yesu a ləvtar: «Ka sərmara cek masa akwar maa cəfɗam ba. Ka
gwamara ŋga səram banay la anda yah ma da səra daw? Da daa ba, ka gwamara ŋga
ɓəsmara banay la anda yah ma da ɓəsa daw?»
39 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.»
Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ka ɓəsmara banay la
anda yah ma da ɓəsa.
40 Ama ŋga njey ta har-zəmay aɗaw, da daa ba, ta har-gula aɗaw na, ara yah ma da
ɗəsla mey a ŋgene ba. Ara Gazlavay ma da ɗiyta slam hay a ŋgene ŋgada ndəhay masa
aa ma walata.»
41 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay siya kuraw ma cəndamara mey a na, a cam mevel
a ray ata Jak ta Jaŋ.

10:27 10.27 Mt 19.26 **10:29 10.29-30** Mt 10.37 **10:31 10.31** Mt 19.30 **10:32 10.32-34** 8.31 **10:34 10.34** 15.15-20 **10:38 10.38** Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 12.50; 22.42; Jaŋ 18.11 **10:39 10.39** SNM 12.2

42 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah ndəhay da bəla keɗe na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray ndəhay ta gədaŋ, asaya, mahura
hay mekele fa wam da ray ndəhay ta cəveɗ e ba.
43 Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah akwar a
wuɗey ŋga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar.
44 Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey ŋga key *bay-ray na, si a tərey anda
beke ŋga ndəhay cəpa.
45 Maja, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya sləra ba.
Ama ya sawa na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter aɗaw ŋga ləhey ndəhay
ga daa mebərey.»

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf
(Matiye 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Jerikwaw, a mbəzam a slala ha. Fa dəɓa
ha, masa Yesu fa bam da slala ha ta gula aŋga hay leŋ ndəhay ga heyey na, ndaw-
wulaf daha mezəley Bartime, ara bəzey ŋga ndaw mezəley Time. Ndaw-wulaf a na,
manjakaya feteɗe, fa rəkey da mey-cəveɗ.
47 Masa aŋga ma cənda ara Yesu, ndaw *Nezeret, ma daw taa cəveɗ e na, a wudey, a
ləvey: «Yesu, *Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfaya dey-ceceh, may taw!»
48 Ndəhay ga heyey a kamar mey, a ləvmar ŋga njey teete, ama ndaw-wulaf a, a wudey
ta gədaŋ cəŋga, a ləvey: «Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfaya dey-ceceh, may taw!»
49 Yesu ta', a lecey, a ləvtar a ndəhay da cakay a: «Zəlmərwa ndaw aha.»
Ta', ndəhay a, a zəlmərwa, a ləvmar: «Dəka mevel, lecey, Yesu fa zəlka.»
50 Anda keɗe, aa zakada gwedeere aŋga, pərta! a lecey, a daw fa Yesu.
51 Ta', Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ya kaka na, me?»
Ndaw-wulaf a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, ya wuɗey ka wuryawa dey aɗaw
amba ya hətar dey cəŋga.»
52 Yesu a ləvar: «Dey akah ta wurey cay, maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara fara.
Wure keɗe, daw.»
Wure wure ŋgene, dey aŋga ta', a wurey, a hətar dey dəɓa. Ta', a səpa Yesu daa
madaw aŋga.

11

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Luk 19.28-40; Jaŋ 12.12-19)

1 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam aa berney ŋga *Jeruzelem. Masa ata gweegwe
ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala Betani da rav Aŋgwa ŋga
*Awliviye. Ta', Yesu, a slərey gula aŋga hay cew teeseɗ ŋgada slala ha.
2 A ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay. Da akwar ma wusam la a slala ha na,
ka hətfam bəz-zəŋgwaw majəwkaya la feteɗe masa kwa ndaw ta təpey a ray a daa ba
araŋ. Pəskamərwa, handamərwa feɗe.
3 Da ndaw aa cəfɗakwar, a ləvey ka pəskamara zəŋgwaw a ŋga key me na, ka
mbəɗdamara, ka ləvmar: "Bay Mahura a wuɗey. A da vəhdakawa wure keɗe."»
4 Da ray ŋgene, a diyam, a hətfamar bəz-zəŋgwaw a, majəwkaya da mey-cəveɗ
gweegwe ta mey-mbew. A pəskamərwa.
5 Ndəhay nekəɗey da wuzlah ndəhay feteɗe daha aa cəfɗamata, a ləvmatar: «Ka
pəskamara zəŋgwaw a na, keme?»
6 A mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Bay Mahura a wuɗey. A da vəhdakwara wure keɗe.»
Ta', ndəhay a, a mbəkdamata ŋga diyam ta zəŋgwaw a.
7 A handamərwa zəŋgwaw a heyey a Yesu. A ciymata zana ata hay a ray zəŋgwaw a.
Ta', Yesu a təpey a ray a.
8 Ndəhay ga malacatakaya daa cəveɗ ŋga cey ray ta Yesu, a ciyam zana ata hay aa
cəveɗ e ŋga həslmar ray. Ndəhay mekele a diyam a bəzlhamawa mey-har ŋga wudez
hay da ley, a pamata aa cəveɗ e may.
9 Ndəhay fa diyam fa mey aŋga, ndəhay mekele hay fa diyam fa dəɓa aŋga. Ata
tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bay Gazlavay! Anja Bay Gazlavay
ŋga pəsar mey a ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga.
10 Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a bay ma da wey aa slam a ŋga Bay *Davit, papaŋ
ŋga papa aləkwa zleezle. Həlmakwa Bay Gazlavay da vaɗ!»

10:43 10.43-44 9.35; Mt 23.11; Lk 9.48 **10:45 10.45** Mt 20.28 **10:47 10.47-48** Mt 20.30-31 **10:52 10.52** Mt 9.22 **11:8 11.8** 2Bay 9.13 **11:9 11.9** Ps 118.26 **11:10 11.10** Ps 148.1; Mt 20.30-31

11 Ta', Yesu a mbəzey aa berney ŋga Jeruzelem. A daw aa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. A saŋgalata cek hay cəpa da hwaɗ a. Ta', a diyam ta gula aŋga hay kuraw a
ray a cew a Betani maja gweegwe tavaɗ cay.

Mey da ray wudez manjar babəza
(Matiye 21.18-19)

12 Pepərek e, ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkɗam da Betani heyey. Daa ŋgene, may
fa car a Yesu.
13 Masa ata fa diyam daa cəveɗ na, Yesu a hətey wudez da dəreŋ, wudez e
maɗaɗakaya. Ta', a daw a cakay a amba a nəka da babəza fa wudez e daha kwa.
Ama, a hətfey fa wudez e na, si gwaslaf gway, babəza fa vəɗa daa ba, maja ara kiya
meyey babəza ba.
14 Da ray ŋgene, Yesu a nəsa wudez e, a ləvey: «Anja wudez keɗe ŋga yey babəza
saba ŋga sərmataw.»
Masa aŋga maa guzley anda keɗe na, gula aŋga hay ta cəndamara mey a la.

Yesu a ɓəlta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Matiye 21.12-17; Luk 19.45-48; Jaŋ 2.13-22)

15 Ata Yesu ta gula aŋga hay, a wusmawa a *Jeruzelem. Yesu a mbəzey aa papalah ŋga
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Feteɗe na, ndəhay fa kam luma. Maja ŋgene, ta', a
ɓəlta ndəhay ma həɗkadam cek hay leŋ ndəhay ma həɗkam cek hay. A bəzlta slam hay
ŋga ndəhay ma mbəɗa dala ta jaŋga hay ŋga ndəhay ma həɗkadam makurgwadakw
hay.
16 Asaya, Yesu a vəley cəveɗ kwa ŋgada waawa ŋga daw ta cek hay wura wura taa
papalah ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a ba.
17 Da ray ŋgene, a sasərkadata ndəhay, a ləvey: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, Gazlavay a ləvey: "Way aɗaw na, ara way amba ndəhay da bəla tabiya a
dərmaya daŋgay da hwaɗ a." Ama akwar na, ka tərdamara way a keɗe ŋga slam ŋga
mayal hay!»
18 Masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *ndəhay maa
sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma cəndamara mey masa Yesu ma kada keɗe na, a səpam
cəveɗ ŋga kəɗmara vagay maja ata fa zluram ta aŋga. A zluram na, maja ndəhay ga
fa rəzlam da ray mey masa aŋga maa sərkadatara.
19 Masa tavaɗ ta key cay na, ta', Yesu a bamawa ta gula aŋga hay daa berney ŋga
Jeruzelem e.

Mey da ray wudez masa Yesu ma nəsa heyey
(Matiye 21.20-22)

20 Pepərek e, masa ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam taa cəveɗ ma daw a *Jeruzelem
na, a hətmar wudez manjar babəza heyey ta kweley sem haa kasl fa slaslalay a.
21 *Piyer a sərfada masa Yesu ma nəsa wudez e heyey, ta', a ləvar a Yesu: «Bay Mahura,
nəka wudez masa kah ma ləvey ŋga yey babəza saba heyey na, ta kweley sem.»
22 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara mandaw
mandaw.
23 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a gwa a ləvar a aŋgwa mahura: "Sləkɗey la feɗe,
kəzley aa bəlay." Da ndaw aha aŋga ta mewulkey cew cew daa ba, asaya, da aŋga fa
wulkey fara fara daa mevel aŋga Gazlavay a da kara cek masa aŋga maa cəfɗa na,
Gazlavay a kara la.
24 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da akwar fa dəram daŋgay a Gazlavay ŋgaa cəfɗey
cek, asaya, da akwar fa wulkam daa mevel akwar Gazlavay a vəldakwara cek aha la
na, Gazlavay a vəldakwara cek aha la, kwa kaa cəfɗam meeme daa medərey-daŋgay
akwar.
25 Yaw, da akwar fa dəram daŋgay a Gazlavay, mevel akwar fa cey a ray ndaw
na, mbəkdamara mebərey ŋga ndaw aha, amba Papakw akwar masa da vaɗ a
mbəkdakwara mebərey akwar may. [
26 Ama da ka mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ba na, Papakw akwar masa da vaɗ
a mbəkdakwara mebərey akwar daa ba may.]»

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Matiye 21.23-27; Luk 20.1-8)

11:13 11.13 Lk 13.6 **11:17 11.17** Iz 56.7; Jer 7.11 **11:18 11.18** 12.12; 14.1-2 **11:23 11.23** Mt 17.20; Lk 17.6
11:24 11.24 Mt 7.7; Lk 11.9 **11:25 11.25** Mt 7.1; Lk 6.37

27 Ata Yesu ta gula aŋga hay a vəhmawa a *Jeruzelem saya. Masa Yesu fa pəkey daa
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas, ta
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay a diyam fa
aŋga.
28 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ma ləvka ŋga kata cek hay a keɗe na, wa? Ma vəlka
cəveɗ ŋga kata na, wa?»
29 Ta', Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Amba yaa cəfɗakwar mey pal. Da akwar ta
mbəɗdamiwa mey a la na, ya kadakwara ndaw ma vəldiwa cəveɗ ŋga kata cek hay a
keɗe la may.
30 Yaw, ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw,
da daa ba, ndəhay daw? Mbəɗdamiwa cey!»
31 Da ray ŋgene, ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəɗdakwa
aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay ma slərdərwa" na, a da
mbəɗdandakwara, a ləvey: "Kaa ka təɓmara mey ŋga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?"
32 Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ndəhay makustakaya da
cakay aləkwa fa da təɓmara daa ba.»

Yaw, mahura hay a na, fa zluram ta ndəhay, maja ata cəpa a wulkam Jaŋ-Baptis ara
*ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay fara fara.
33 Da ray ŋgene, a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»

Ta', Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da kadakwara ndaw
ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe na, daa ba may.»

12

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Yesu ba
(Matiye 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgatar mey, a ləvtar:

«Ndaw daha a key jerne ŋga wudez mezəmey. Ta', a zləɓa jerne he tabiya. A ɗiyey
slam ŋga ɗəcey babəza ŋga wudez e. A ləmey way magəlkaya maazəma ŋgada ndaw
ma jəɗa jerne he. Fa dəɓa ha, a həley ndəhay aa jerne aŋga ha ŋga key sləra da hwaɗ
a. Ta', a daw aa slam dəreŋ.
2 Masa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez e ta wuswa cay na, a slərey gula aŋga pal
da wuzlah madərlam aŋga hay aa jerne he amba a təɓra babəza maala ŋga aŋga.
3 Ama ndəhay ma ka sləra daa jerne he a kərzamara madərlam a, a sləɗmara, a
ɓəlmara a way, ta har ɓa' kəne.
4 Ta', bay ŋga jerne he, a slərey madərlam aŋga mekele fa ata. Ndəhay a, ta', a
slənmar ray, a cəɗmara. Ta', a ɓəlmara.
5 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne he, a slərey madərlam aŋga mekele saya. Ndəhay a, a
kəɗmara vagay. Anda keɗe, a slərey madərlam aŋga hay mekele mekele, ama ndəhay
a, a sləɗmata siya hay, asaya, a kəɗmata siya hay vagay.
6 Ndaw pal mambəkakaya ŋga slərey na, ara bəzey aŋga mawuɗkaya kalah. A slərey
ŋga madagway-dakw na, bəzey aŋga ha. A wulkey daa ray aŋga, a ləvey: "Fara fara a
namar ray la a bəzey aɗaw."
7 Ama, masa bəzey a fa daw gweegwe ta jerne he na, ndəhay ma ka sləra ha a hətmar,
aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: "Ehe, ndaw ma sawa katay na, ara bəzey ma da wa
jerne he. Nakwa, kəɗkwa vagay, amba jerne he a njey ŋgada aləkwa."
8 Da ray ŋgene, a diyam, kaw! a kərzamara bəzey a, a kəɗmara vagay, ɓa! a
kəzlamara vagay a, a dəɓa jerne he.»
9 Yesu aa cəfɗata, a ləvey: «Akwar na, ka wulkam bay ŋga jerne he, a da key na,
kwara? Ehe, ya fa ləvkwar, bay ŋga jerne he, a sawa la, a kəɗta ndəhay ma ka sləra ha
la vagay, a vəlda jerne he la, a har ndəhay mekele.
10 Akwar ta jaŋgamara mey ŋga Gazlavay la, ba diya? Mey masa ma ləvey:
"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
aŋgwa ha na, ta tərey sem ŋga aŋgwa maaya meləmey way
ma fənta siya hay jak.
11 Ŋgene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha,
ara cek maaya fa dey aləkwa."»

11:32 11.32 Mt 14.5 **12:1 12.1** Iz 5.1-2 **12:6 12.6** 1.11 **12:10 12.10-11** Ps 118.22-23

12 Mahura hay ŋga *Jəwif hay a heyey a səpam cəveď ŋga kərzamara Yesu, maja
a sərmara Yesu aa guzley mey-meŋgey na, da ray ata. Ama ata fa zluram ta ndəhay
feteďe. Da ray ŋgene, mahura hay a, a mbəkdamara, ta′, a diyam.

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw
(Matiye 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Fa dəɓa ha, mahura ŋga *Jəwif hay a sləram *Fariza hay ta ndəhay ŋga Bay *Herawt
fa Yesu. A wuďam a jadamara amba aa guzley mey maaya ba.
14 A diyam, a ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma mbərzley ba. Masa
kah faa guzley na, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey
akah. Ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay ma wuďey fara fara. Yaw,
kwakwas aləkwa a vəley cəveď ŋga pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? Maaya
na, ya pəlmara budaw a daw, ya pəlmara ba daw?»
15 Ama Yesu a səra, ndəhay a, aa guzlam ta neneh cew. Ta′, a ləvtar: «Ka wuďam ŋga
jadamaya na, maja me? Lamaya dala ha pal amba ya nəka.»
16 Ta′, a lamar dala ha. Yesu aa cəfďata, a ləvtar: «Fa dala ha keďe na, ara dey ŋga
wa? Ara mezəley ŋga wa?»
A mbəďdamara, a ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga Rawm.»
17 Ta′, Yesu a ləvtar: «Cek masa ŋga Sezere na, vəldamara a Sezere he. Cek masa ŋga
Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.»
Anda keďe, ndəhay a, a rəzlam ga da ray mey ŋga Yesu a.

Saduse hay a jadamara Yesu da ray masləkďawa daa meməcey
(Matiye 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Ndəhay *Saduse hay na, ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem
na, fa da sləkďawa daa meməcey daa ba. Ndəhay da wuzlah Saduse hay a, a diyam fa
Yesu, aa cəfďamara, a ləvmar:
19 «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a ləvey: “Da ndaw
məlmaha ta məcey sem na, da ŋgwas ŋga ndaw ma məcey a, ta yawa bəza hay daa
ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a, amba a yamawa bəza hay ŋgada məlmaha
maməckaya ha.”
20 Yaw, məlmaŋ hay maasala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma ata mahura, leŋ!
a ley ŋgwas. Fa dəɓa ha, ndaw aha pam! a məcey ta hətey bəzey daa ba.
21 Da ray ŋgene, mambaray a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a, aŋga pam! a məcey saya ta
hətey bəzey daa ba may. Fa dəɓa ha, məlma ata mamaakar a, a la ŋgwas-vagay a, ama
pam! a məcey ta hətey bəzey ta ŋgwas aha daa ba cəŋga.
22 Anda keďe, ata maasala ata cəpa, ta lamara ŋgwas aha la, ta məcam sem cəpa, ta
mbəkam bəza hay daa ba. Fa dəɓa ha ata ma məcam la cəpa ata na, ŋgwas aha pam!
a məcey may.
23 Anda keďe, ta pas masləkďawa ŋga ndəhay daa meməcey na, ŋgwas aha, a da key
na, ŋgwas ŋga wa? Maja ata maasala ata cəpa ta lamara la ŋga ŋgwas ata.»
24 Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Akwar faa zəďdamara ray akwar anda keďe na, maja
me? Ara maja ka sərmara mey ŋga Gazlavay ba ta maja ka sərmara gədaŋ aŋga ba.
25 Yaw, daa masləkďawa ŋga ndəhay daa meməcey na, zel hay fa da lam ŋgusay daa
saba, ŋgusay fa da njam ta zel hay daa saba, ama a da njam anda maslaŋ hay ŋga
Gazlavay da vaď.
26 Ya wuďey yaa sərkadakwar da ray masləkďawa ŋga ndəhay daa meməcey. Ka ta
jaŋgamara daa ďerewel masa Mawiz ma wuzlala la, ba diya? Ďerewel e na, aa guzley
da ray kusaf masa awaw megəďey da ray a. Feteďe na, Gazlavay a ləvar a Mawiz: “Yah,
Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray.”»
27 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga ndəhay ta dey, ba na,
ara Gazlavay ŋga ndəhay maməctakaya ba. Akwar Saduse hay, ka ta zləɓmara mey a
sem kalah!»

Mewey ŋga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Matiye 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Masa ndəhay *Saduse hay heyey fa kam yawa ta Yesu na, ndaw da wuzlah *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha, a wusey a cakay ata, a cənda yawa ata ha. A
nəka na, Yesu ta mbəďdatara mey a maaya maaya la. Da ray ŋgene, aa cəfďa Yesu, a
ləvar: «*Mewey mahura ma fənta siya hay na, wura?»

12:12 12.12 11.18 **12:17 12.17** Rm 13.7 **12:18 12.18** Lk 20.27 **12:19 12.19** Mew 25.5-6; MC 38.8 **12:26 12.26** Mab 3.2, 6

29-30 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mewey mahura ma fənta siya hay a na, ara mey
ma ləvey: “Jəkam sləmay, akwar ndəhay *Israyel hay, Bay Gazlavay masa aləkwa ma
nakwar ray na, aŋga pal, Bay aləkwa mahura. Wuɗmara Gazlavay, Bay akwar, ta mevel
akwar cəpa, ta mesəfney akwar cəpa, ta leŋgesl akwar cəpa, ta gədaŋ akwar cəpa.” *
Mewey masa mahura na, ara mey keɗe.
31 Yaw, *mewey mahura ŋga dey cew e daha saya, mewey a, a ləvey: “Wuɗa
meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah.” Mewey hay masa ma fənmata cew
hay keɗe na, daa ba.»
32 Ndaw maa sərkada kwakwas heyey a ləvar: «Mey akah maaya, Bay aɗaw! Mey
masa kah maa guzlda keɗe na, ara mey fara fara. Gazlavay, aŋga pal taava aŋga,
Gazlavay mekele daa ba.
33 Si ndaw a wuɗa Gazlavay ta mevel aŋga cəpa, ta leŋgesl aŋga cəpa, ta gədaŋ aŋga
cəpa. Asaya, si a wuɗa meseembew aŋga anda aŋga ma wuɗa ray aŋga. Ndaw ma
səpta mewey hay a keɗe na, a mbafar a Gazlavay a fəna mevəley cek hay ta mehərey
cek hay ŋgada aŋga.»
34 Masa Yesu ma nəka ndaw aha ta mbəɗdara mey a la ta leŋgesl maaya na, ta’, a
ləvar: «Mewulkey akah ŋgene maaya, gweegwe ka təɓa amba Gazlavay a wey da ray
akah.»
Fa dəɓa ha, kwa waawa ta gəmey ŋgaa cəfɗey mey fa Yesu a daa saba, maja a zluram
fa mey aŋga masa aŋga ma da mbəɗdatara.

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara?
(Matiye 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Masa Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, ta’, aa
cəfɗata, a ləvey: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a ləvam *Kəriste *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ara bəzey da hwaɗ Bay *Davit na,
kwara?
36 Ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, Davit ta ləvey la:
“Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey ta har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay
asi salay akah.”
37 Davit ta ray aŋga, a zəla Kəriste “Bay Mahura” na, kaa wara Kəriste he ara bəzey da
hwaɗ Davit saya na, kwara?»

(Matiye 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ndəhay ga fa jəkam sləmay fa meesərkey ŋga Yesu ta meesəmey.
38 Daa meesərkey a na, Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya ha: «Wam vaw fa *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A wuɗam mepəkey ta dawura hay fa vaw ŋga zlepey.
A wuɗam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey ŋga ndəhay tabiya.
39 Daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay na, a səpam slam-menjey fa mey ŋga ndəhay
amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a səpam slam-menjey maaya.
40 Asaya, fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya. A njam daa medərey-
daŋgay ga, aa guzlam ga amba ndəhay a ləvam ata maaya. Ya fa ləvkwar, ata na,
Gazlavay a sərdata banay la, ma fəna ŋga ndəhay mekele!»

Mey da ray ŋgwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay
(Luk 21.1-4)

41 Ta’, Yesu a daw, a njey a cakay slam mecekeley dala daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Aŋga fa nəkta ndəhay feteɗe ma pamara dala aa cek mecekeley dala. Ndəhay
masa-zleley hay fa vəlam dala ga.
42 Ŋgwas-vagay masa-viya daha, a sawa, a kwiyey sisey sisey cew aa cek aha may.
Dala aŋga ha, mekele daa ba.
43 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ŋgwas-
vagay masa-viya keɗe na, ta pey dala la aa cek mecekeley dala ma fəna ŋga ndəhay
cəpa.

---

* **12:29-30 12.29-30** Yesu a wuztar keɗe na, mezley ŋga medərey-daŋgay masa Jəwif hay ma kamara taa pərek taa kwaɗ. A zəlmara medərey-daŋgay a ta mey ata, *Sema.* Nəka Mewey hay 6.4-5. **12:29-30 12.29-30** Mew 6.4-5 **12:31 12.31** Lev 19.18; Mt 22.39 **12:32 12.32** Lk 20.39 **12:33 12.33** 1Sam 15.22; Aw 6.6 **12:34 12.34** Mt 22.46; Lk 20.40 **12:35 12.35-37** Mt 20.30-31 **12:36 12.36** Mt 22.44 **12:38 12.38-39** Lk 11.43 **12:41 12.41** 2Bay 12.10

44 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay siya hay, a vəlam dala nekəɗey daa dey
zleley ata hay da way ga. Ama ŋgwas-vagay keɗe, ta mərga aŋga cəpa, a vəlda zleley
aŋga tabiya, masa aŋga ma da həɗkey cek mezəmey ta aŋga.»

13

Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma da bəzley
(Matiye 24.1, 2; Luk 21.5, 6)

1 Daa masa Yesu fa bawa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, gula aŋga pal aa
cəfɗa, a ləvar: «Bay aɗaw, nəka Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay keɗe cey! Səkway
ŋga way wura, maləmkaya maaya ta aŋgwa ma mbey anda keɗe!»
2 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka fa hətar way a maləmkaya maaya masa mahura
keɗe, ba diya? Way a cəpa na, a bəzlmara la, kwa aŋgwa pal fa da mbəkey da ray cəla
daa ba.»

(Matiye 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa Aŋgwa ŋga *Awliviye, cəkwam! a njey dey pəla! ŋgada
fa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey. Ata *Piyer, *Jak, *Jaŋ, leŋ *Andəre, ata
taava ata da cakay Yesu a. Ta', aa cəfɗamara, a ləvmar:
4 «Wuzdandara cey, cek aha a da key na, ta vara? Ya da sərmara ɗar a ta wuswa cay
na, fa me?»
5 Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar.
6 Sərmara, ndəhay ga a samawa la ta mezəley aɗaw, kwa waawa a da ləvey aŋga na,
*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. A təknam ndəhay la ga.
7 Ta pas masa akwar ma da cənam vəram hay gweegwe ta akwar, asaya, ta pas masa
akwar ma da cənam labara ŋga vəram hay masa da dəreŋ na, ka da zluram ba, maja
si cek hay a ŋgene, a kam la teseɗ ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ.
8 Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray
bay laŋgar. Daa hwayak hay mekele mekele, hwiyak a wusey la. May a key la da bəla.
Cek hay a na, a kam la anda hwaɗ ma zlar ŋga car ŋgada ŋgwas ma da yey, anda
meləvey, ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ, ama ara mezley a.»
9 Yesu a ləvtar saya: «Ama akwar na, wam vaw! Ndəhay a handamakwar la fa mey
ŋga ndəhay ma ka sariya, a sləɗmakwar la daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay. A
handamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay leŋ fa mey ŋga bay hay, maja akwar
ndəhay aɗaw hay. Anda keɗe, ka da kam sede da ray aɗaw fa mey ata.
10 Yaw, ŋgeeme na, si ndəhay ma təɓa mey aɗaw a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya
da ray aɗaw a ndəhay da bəla cəpa la ɗagay, wara cay bəla a ndəvey.
11 Pas masa ata ma da kərzamakwar ŋga hendey aa sariya na, ka da zluram da ray mey
masa akwar ma daa guzlam ba. Ama, gwaguzlam mey masa Gazlavay ma da vəldakwara
ta pas a ŋgene, maja mey a na, a da sawa ta fa akwar ba, ama ta fa *Mesəfney ŋga
Gazlavay.
12 Ndaw a da vəlda məlmaha amba a kəɗmara vagay. Papaŋ hay a kamara la kəne
ŋgada bəza ata hay may. Bəza hay a mbəɗmatar dəɓa la a papa ata hay leŋ a mama
ata hay, a vəldamata a ndəhay amba a kəɗmata vagay may.
13 Ndəhay tabiya a da ŋgəldamakwar ba, maja yah. Ama ndaw ma ɓəsa banay a haa
mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude
(Matiye 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ɗar a ta wuswa cay na, ka hətmar ndaw malamba
ma nəsa cek la. Ara ndaw masa Gazlavay ma wuɗey ŋga hətar fa dey ba. Ndaw aha,
a da njey na, aa slam aŋga menjey ba. (Akwar masa ma jaŋgamara mey a keɗe na, si
ka pam leŋgesl fa mey a.) Ta pas ŋgene, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga
ɓawa a aŋgwa.
15 Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way ŋga lawa cek
daa ba.
16 Kwa ndaw aŋga da ley na, fa da vəhwa a way ŋga ley zana daa ba.
17 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray ŋgusay masa
ta bəza hay da har.

12:44 12.44 2Kwr 8.12 **13:2 13.2** Lk 19.44 **13:8 13.8** 2Mev 15.6; Iz 19.2 **13:9 13.9-13** Mt 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **13:11 13.11** Lk 12.11-12 **13:12 13.12** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **13:13 13.13** Jaŋ 15.21; CWJ 13.10 **13:14 13.14** Dan 9.27 **13:15 13.15-16** Lk 17.31

18 Dəram daŋgay a Gazlavay, cacəfɗamara amba cek hay a, a wusmawa ta piya ba *.
19 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga Gazlavay ma ləma
bəla haa wure keɗe ndaw ta sərey banay anda ŋgene daa ba araŋ. Asaya, banay fa da
sawa ma fəna ŋgene daa saba.
20 Da Bay Gazlavay ta ŋgəwa siya ŋga ɗar ŋga banay a daa ba na, anja kwa ndaw pal
fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ŋgəwa siya ŋga ɗar a na, maja ndəhay masa aŋga
ma walata ŋgada aŋga.
21 Da ray ŋgene, da ndaw a ləvkwar: "*Kəriste, aŋga keɗe", da daa ba "Nəkmara,
aŋga katay" na, ka da təɓmara mey aŋga ba.
22 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste, asaya,
ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey hay ŋga Gazlavay na, a samawa la.
A kam maazla hay la ŋga wuzdərwa gədaŋ ata amba a təknam ndəhay. Da a gwamara
na, a təknam kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem ŋga ndəhay aŋga hay may.
23 Akwar na, wam vaw, maja ya ta pakwar leŋgesl cay da ray cek hay a cəpa.»

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Matiye 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 Yesu a ləvey saya: «Ama daa ɗar hay a ŋgene, fa dəɓa ŋga mesərey banay ŋga
ndəhay na,
pas a təɓzley la,
kiya fa da weɗey daa saba,
25 wurzla hay a kəzlmawa la da vaɗ a hwayak,
cek hay cəpa da gazlavay da vaɗ a wusam la.
26 Fa dəɓa ha, ndəhay a da hətmaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa sawa daa mekwtene ta
gədaŋ mahura leŋ ta meweɗey ŋga Bay Gazlavay.
27 Yaw, Gazlavay a da slərdatərwa maslaŋ aŋga hay amba a diyam aa slam hay tabiya
da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa aŋga ma walata ŋga ndəhay aŋga hay.

(Matiye 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta gudav. Da masa
ka hətmar gudav fa ɗeɗey, gwaslaf a guɗaf! guɗaf! na, ka sərmara kiya madaw a ley
gweegwe cay.
29 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma ləvkwar keɗe na,
ŋgene sərmara Yah, *Bəz ŋga Ndaw, gweegwe cay ya vəhwa.
30 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndəhay masa wure
keɗe † ta məcam tabiya daa ba araŋ.
31 Slam da vaɗ ta slam da bəla a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da ndəvey daa ba
səlak.

(Matiye 24.36-44)

32 «Fara fara, cek hay keɗe tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa ɗar a, kwa ler e,
daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay da vaɗ a sərmara ba, kwa
Yah, Bəzey aŋga, ya səra ba, ama si Papay, pal taava aŋga, ma səra ɗar a.
33 Wam vaw! Ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar a, a da wuswa ta vara ba.
34 Ya da vəhwa a bəla na, anda ndaw ma daw a məlak. Ndaw aha, a da mbəkda way
aŋga na, a mbəɗtar mey a ma ka sləra aŋga hay, a vəltar sləra pal pal. A ləvar a ndaw
ma jəɗa mey-slam ŋga way a: "Njey ta dey, ka da ney ba."
35 «Yaw, anda keɗe, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar masa bay ŋga way
ma da vəhwa ba. Da taa kwaɗ, da ta wuzlah-tavaɗ, da gwagwalak fa cey ɗay, da taa
pərek na, ka sərmara ba.
36 Da ya vəhwa dərfafay na, ya wuɗey ya hətfakwar daa ɗar ba.
37 Mey masa yah ma ləvkwar keɗe na, ara ŋgada ndəhay tabiya: Ka da nam ba.»

14

Mahura hay ŋga Jəwif hay a slam yawa ŋga kəɗey Yesu vagay
(Matiye 26.1-5; Luk 22.1, 2; Jaŋ 11.45-53)

---

* **13:18 13.18** cacəfɗamara amba cek hay a, a wusmawa ta piya ba: a ləvey anda keɗe maja ta piya na, mepəkey ta banay. **13:19 13.19** Dan 12.1; CWJ 7.14 **13:21 13.21-23** Lk 17.23-24 **13:22 13.22** Mt 24.24 **13:24 13.24-25** Mt 24.29 **13:26 13.26** Mt 24.30 † **13:30 13.30** ndəhay masa wure keɗe: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay masa ta dey daa ŋgene, da daa ba, da ray Jəwif hay masa ta dey ta pas masa Yesu ma da vəhwa. **13:30 13.30** Mt 16.28 **13:32 13.32** SNM 1.7 **13:33 13.33-35** Mt 24.42 **13:34 13.34** Mt 25.14-15; Lk 19.12-13

1 Ma lawa ɗar cew ŋga wusey fa gwagway ŋga *Pak ta *gwagway ŋga peŋ manjar cek
ma həsla da hwaɗ a. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz a səpam cəveɗ ŋga kərzey Yesu ta mayal a, amba a kəɗmara vagay.

2 A da kərzamara ta mayal a na, maja mahura hay a, a ləvam: «Ya gwakwa ŋga
kərzakwa daa gwagway keɗe ba, maja ndəhay a da yam mey.»

Ŋgwas a mbəɗar ɓərdey fa ray ŋga Yesu
(Matiye 26.6-13; Jaŋ 12.1-8)

3 Yesu aa da Betani, fa zəmey ɗaf da way *Simaŋw, ndaw masa aa ma mbəlda daa
maasəkula heyey. Masa aŋga fa zəmey ɗaf na, ŋgwas daha, a mbəzey fa ata ta kwalaba
da har, kwalaba ha ŋga aŋgwa maavərkwakaya mezəley «*albaatəra». Kwalaba ha na,
marəhkaya ta ɓərdey mezey maaya masa ma həɗkey ba, mezəley «*nar». A wura mey
ŋga kwalaba ha, a mbəɗda ɓərdey a, fa ray ŋga Yesu.
4 Ndəhay mekele feteɗe a cam mevel a ray ŋgwas aha. Aa guzlam da wuzlah ata, a
ləvam: «A nəsa ɓərdey a keɗe na, maja me?
5 Anja a həɗkada na, a gwa ŋga hətey dala ga, həma dala ŋga ndaw ma key slərа ŋga
mevey pal, ba daw? Da ray membəɗey ɓərdey a, a ray ndaw na, ŋgama a wunkatara
dala ha a masa-viya hay, ba daw?» A mbəɗmar ray ga ŋgada ŋgwas aha.
6 Ama Yesu a ləvtar: «Mbəkdamara! Ka mbəɗmar ray na, maja me? Cek masa aa ma
ka ŋgada yah keɗe na, ara cek maaya.
7 Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama. Ta pas wura wura masa akwar
ma wuɗam na, ka gwamara ŋga jənmata. Ama yah na, akwar fa da hətmaya ŋga njey
ta akwar mandaw mandaw daa ba.
8 Ŋgwas aha ta key cek masa aa ma gwa ŋga ka la. Kwa ya ta məcey daa ba araŋ kaa
na, ta mbəɗda ɓərdey cay fa ray aɗaw ŋga ɗiya vaw aɗaw ŋgadaa cəvay.
9 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bəla tabiya na, ndəhay ma da
wuzdamara *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay, a kadamara cek masa ŋgwas aha ma
ka keɗe la may, amba ndəhay a sərfadamara ŋgwas aha.»

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Matiye 26.14-16; Luk 22.3-6)

10 Juda Iskariyawt, gula pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew, a daw
fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas. A ləvtar a wuɗey ŋga vəldatara Yesu a
har ata.
11 Ata ma cəndamara mey a keɗe la na, aa səmam ga. A ləvmar da ta vəldatara Yesu
la na, a vəlmar dala. Anda keɗe, Juda ha, a daw a səpey cəveɗ amba a vəldatara Yesu.

Yesu a zəmam ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aŋga hay
(Matiye 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jaŋ 13.21-30)

12 Ara ɗar ŋgeeme ŋga *gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a. Ta pas a
ŋgene, *Jəwif hay a həram bəz-təɓaŋ hay ŋga gwagway ŋga *Pak. Gula hay ŋga Yesu
a diyam fa vəɗa, a ləvmar: «Ka wuɗey ya diyam, ya ɗiymərwa slam amba ya zəmkwa
ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak na, dama?»
13 Da ray ŋgene, Yesu a zəley gula aŋga hay cew, a slərdata, a ləvtar: «Diyam aa
berney ŋga *Jeruzelem. Feteɗe na, ka da cam ray ta ndaw fa daw ta yam daa kwakulam.
Diyam asiya.
14 Aa way masa aa ma da mbəzey na, ləvmar a bay ŋga way a: "Bay ala a ləvey: Way
mapakaya ŋgada yah amba ya zəmam ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aɗaw hay na,
aa daa wura?"
15 Fa dəɓa ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Way a maɗiykaya maaya maaya,
cek hay cəpa ŋga gwagway da hwaɗ a daha. Ka da ɗiymandakwara cek mezəmey amba
ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway a feteɗe.»
16 Gula aŋga hay cew heyey, a mbəkdamata, a diyam aa berney a. Feteɗe, a hətfamatar
cek hay tabiya anda Yesu ma ləvtar heyey. Ta', a ɗiymata cek hay ŋga gwagway ŋga
Pak a.
17 Taa kwaɗ a ŋgene na, Yesu a wusam ta gula aŋga hay kuraw a ray a cew aa slam
mezəmey ɗaf ŋga gwagway a.
18 Masa ata fa zəmamara ɗaf a na, Yesu aa guzltar, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara,
ndaw pal da wuzlah akwar, masa fa zəmey ɗaf ta yah wure keɗe, a vəldaya la a har
ndəhay ŋga kəɗmaya vagay.»

14:1 14.1-2 11.18 **14:3 14.3** Lk 7.37-38 **14:12 14.12** Mab 12.15-20 **14:12 14.12-26** Mab 12.1-14 **14:17 14.17-21** Jaŋ 13.2, 21-30 **14:18 14.18** Ps 41.10

19 Mey a keɗe a məctar vaw a gula aŋga hay a, aa cəfɗamara Yesu pal pal, a ləvam:
«Ara yah ma da vəldaka ba, ba diya?»
20 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ara ndaw pal da wuzlah akwar, gula aɗaw hay kuraw
a ray a cew. Ara ndaw masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf bama daa slam a keɗe.
21 Fara fara, si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya məcey anda mey mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay ma ləvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma da vəldaya a har ndəhay
ŋga kəɗmaya vagay a. Ŋgada ndaw aha na, ŋgama ta yamərwa daa ba səlak.»

Yesu a zəmam ɗaf ŋga madagway-dakw ta gula aŋga hay
(Matiye 26.26-30; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

22 Masa ata fa zəmam ɗaf ŋga gwagway a na, Yesu leŋ! a ley peŋ. A kar suse a
Gazlavay, a wunka, ta', a vəldatara a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ehe, təɓmara. Keɗe he,
ara vaw aɗaw.»
23 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley vəley ta cek mesey da hwaɗ a, a kar suse a Gazlavay saya,
ta', a vəldatara a gula aŋga hay. Gula aŋga hay cəpa ta', a samara.
24 Yesu a ləvtar: «Keɗe na, ara mambaz aɗaw. Mambaz a, a da mbəɗwa maja ndəhay
ga. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay aŋga hay.
25 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya fa da sey yam ŋga babəza ŋga wudez maɗəckaya
daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele daa slam masa Gazlavay fa wey da
ray ndəhay da vaɗ.»
26 Ta', a zlam walay ŋga gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəɓa ha, a sləkɗam, a diyam
aa Aŋgwa ŋga *Awliviye.

Gula hay ŋga Yesu a ləvam fa da mbəkdamara Yesu daa ba
(Matiye 26.31-35; Luk 22.31-34; Jaŋ 13.36-38)

27 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Akwar cəpa ka da mbəkdamaya daa masa fa da
kərzamaya ŋga kəɗey vagay anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
"Ya kəɗa ndaw-mecəkwer la vagay.
Təɓaŋ aŋga hay a kwakwacam ray la pal pal."
28 Ama da yah ta sləkɗawa cay daa meməcey na, ya daw la teeseɗ da ray akwar aa
hwayak ŋga *Galile. Ka da hətfamaya feteɗe.»
29 *Piyer a ləvar: «Kwa ndəhay cəpa a mbəkdamaka, ama yah na, ya fa da mbəkdaka
daa ba.»
30 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, dasi tavaɗ keɗe, wuskwaa
gwagwalak a da cey ɗay ŋga dey cew na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba,
ka sərya ba.»
31 Ama Piyer a mbəɗdara ta gədaŋ, a ləvar: «Kay! Kwa da fa da kəɗmaka vagay na,
ŋga kəɗmandakwar cew e, ya fa da ləvey ya sərka ba na, daa ba səlak.» Gula hay ŋga
Yesu siya a ləvam kəne may.

Yesu a dərey daŋgay a Gazlavay da Gecemene
(Matiye 26.36-46; Luk 22.39-46)

32 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam aa slam daha mezəley Gecemene. A ləvtar:
«Njam feɗe, yah na, ya daw la ŋga dərwa daŋgay a Gazlavay.»
33 Ta', a ŋgəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, a diyam bama. Daa ŋgene, mandərzay a kar
a Yesu, mevel aŋga a təɗey, maja banay ma da sawa a ray a.
34 Ta', a ləvtar a gula aŋga hay maakar heyey: «Mewulkey fa da kəɗya vagay. Njam
feɗe, ka da nam ba.»
35 Ta', Yesu a ŋgəchey nekəɗey fa mey, a regedey a hwayak, a dərey daŋgay a
Gazlavay. Aa cəfɗa Gazlavay amba da Gazlavay a təɓa na, banay masa aŋga ma da
səra na, a wusfar ba.
36 A ləvey: «Papay, Papay, cek hay cəpa ka gwa ŋga kata. Ləhdaya daa banay a keɗe.
Ta kəne he cəpa na, key anda kah ma wuɗey, ba na, anda yah ma wuɗey ba.»
37 Ta', a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey, a hətfatar manatakaya daa ɗar. A
ləvar a *Simaŋw Piyer: «Simaŋw, ka fa ney daw? Ka ta gwa ŋga zezəkey nekəɗey, kwa
ler pal daa ba gway daw?
38 Zazəkam, ka da nam ba, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba cek a
batakwar ŋga key mebərey ba. Mevel akwar a wuɗey ŋga key cek maaya, ama vaw
akwar na, aŋga ta bəle.»

14:23 14.23-24 1Kwr 10.16 **14:24 14.24** Mt 26.28 **14:26 14.26** Lk 22.39; Jaŋ 18.1 **14:27 14.27** Zak 13.7; Mk 14.50-52; Jaŋ 16.32 **14:28 14.28** 16.7 **14:30 14.30** 14.72 **14:32 14.32-42** Lk 5.16; Heb 5.7-8 **14:35 14.35** Jaŋ 12.27 **14:36 14.36** 10.38; Mt 6.10; Jaŋ 18.11; Heb 10.9 **14:38 14.38** Ef 6.18; Heb 2.18

39 Ta′, Yesu a ŋgəchey saya, a dərey daŋgay a Gazlavay anda ŋgeeme heyey saya.
40 Fa dəɓa ha, a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey saya, a hətfatar manatakaya cəŋga maja ɗar fa latar mey kalah. Masa Yesu ma hətfatar manatakaya na, a sləkɗam, a sərmara ata ma daa guzlmar ŋgada Yesu ba.
41 Ta′, Yesu a mbəkdata, a daw ŋga dərey daŋgay a Gazlavay ŋga dey maakar. Cay, a vəhwa fa gula aŋga hay heyey, a ləvtar: «Haa wure keɗe akwar fa nam, fa məskam vaw cəŋga daw? Cay dəɓa. Pas a ta wuswa cay, amba a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey.
42 Lacam! Nəkmara, ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗey vagay fa sawa katay. Nakwa la, ta cadakwa ray.»

(Matiye 26.47-56; Luk 22.47-53; Jaŋ 18.3-12)

43 Masa Yesu faa guzley na, wure ŋgene, Juda, ndaw pal dasi gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, fa sawa fa vəɗa. Juda ha a samawa na, ta ndəhay ga ta dəlaw * hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay da ray ndəhay ma ka kwakwas, ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay ŋga Jəwif hay.
44 Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa ba araŋ na, aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da car har anda mandala aɗaw fara fara na, ara aŋga. Kərzamara, handamara, jəɗmara maaya maaya.»
45 Masa Juda ma wusey cay gweegwe a cakay Yesu na, a ŋgəchey fa vəɗa, a ləvar: «Bay aɗaw!» Ta′, a car har anda aa ma ləvey heyey.
46 Ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey, ta′, a kərzamara Yesu.
47 Ama ndaw pal da wuzlah gula aŋga hay feteɗe, a məɗərwa dəlaw aŋga, a ŋgəma, cərah! a cərha sləmay ŋga madərlam ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas.
48 Ta′, Yesu a ləvtar: «Ka samawa ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me?
49 Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar, ya faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ama ka ta kərzamaya daa ba. Cek hay a, a da kam wure keɗe na, amba a key anda ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle ma ləvey da ray cek ma da key da ray aɗaw.»
50 Fa dəɓa ha, gula aŋga hay cəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a hwam.
51 Bəz-gula daha fa səpar wurzay ŋga Yesu. Aŋga feteɗe ta gwedeere masləlhakaya fa vaw. Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a kərzamara bəz-gula ha may.
52 Ama, ta′, a pərsley da har ata, a mbəkda gwedeere aŋga, a hway vaw ɓa′ kəne.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Matiye 26.57-68; Luk 22.54, 55, 63-71; Jaŋ 18.13, 14, 19-24)

53 Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a handamara a way *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ata makustakaya feteɗe.
54 *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəreŋ e. A mbəzey a palah-way ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey. Feteɗe, a njam ta ndəhay ma jəɗa way a, aŋga fa sətey awaw.
55 Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay mahura hay mekele masa ma sla yawa ŋga Jəwif hay tabiya, ata na, a səpam cek malamba masa Yesu ma ka amba a kamar sariya, a kəɗmara vagay. Ama ta hətam daa ba.
56 Ndəhay ga a samawa ŋga mbərzley a ray Yesu. Ama ata na, taa guzlam mey letek daa ba.
57 Da ray ŋgene, ndəhay mekele da wuzlah ata, a sləkɗam ta meyey-mey, a mbərzlam, a ləvam:
58 «Ya cəndamara ndaw aha a ləvey: “Ya bəzla *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay masa ndəhay ma ləmamara keɗe la, ya ləma la mekele ɗar maakar masa kwa har ŋga ndaw fa da gəsfar ŋga ləmey way a daa ba.”» †
59 Ama kwa ta membərzley ata ha keɗe na, aa guzlam mey wal wal cəŋga.

---

* **14:43 14.43** dəlaw: maslalam **14:49 14.49** Lk 19.47; 24.46 **14:50 14.50-52** 14.27 **14:56 14.56** Ps 35.11

† **14:58 14.58** Yesu a ləvey fara fara na, «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay keɗe, ɗar maakar ya ləma la aa slam a.» (Jaŋ 2.19).Ta ləvey masa ara aŋga ma da bəzla na, daa ba. Fara fara Yesu aa guzley da ray ray aŋga masa ata ma da kəɗmara vagay, ŋga ɗar maakar a, a sləkɗawa. **14:58 14.58** 15.29; Mt 26.61

60 Da ray ŋgene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey a lecey fa mey
ŋga ndəhay cəpa, ta', aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Ka mbəɗdatara a ndəhay maa guzlam
da ray akah keɗe ba gway daw?»
61 Ama Yesu manjakaya teete, kwa ta mbəɗdatara daa ba. Da ray ŋgene, ndaw mahura
heyey aa cəfɗa Yesu saya, a ləvar: «Kah na, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay heyey daw? Gazlavay masa ala ma həlmamara na, kah na, Bəzey aŋga daw?»
62 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, ara yah. Akwar, ka da hətmaya, yah, *Bəz ŋga
Ndaw, manjakaya ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Asaya, ka hətmaya la,
ya fa sawa daa mekwtene da vaɗ.»
63-64 Maja ŋgene, ndaw mahura heyey, ŋgar! ŋgar! a ŋgərta zana aŋga hay. Mevel
a car ga maja Yesu ma ləvar a sawa ta fa Bay Gazlavay. Ta', ndaw mahura ha, a ləvtar
a ndəhay ma sla yawa makustakaya heyey: «Wure keɗe, kwa ya səpkwa ndaw ŋgaa
guzlndakwar da ray a saba. Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay, akwar ta cəndamara la,
ba diya? Wure keɗe ka wulkam da ray a na, kwara?»
Ndəhay cəpa a ləvam aŋga ta mebərey, si mekəɗey aŋga vagay.
65 Ndəhay siya da wuzlah ata a cəram meesleƀ a ray Yesu a. A ɗəpmara dey aŋga ta
zana, a dəvmar mekəɗey, a ləvmar: «Səra ma kəɗka keɗe na, wa? Wuzdandara cey!»
Fa dəƀa ha, ta', a vəldamara a har ndəhay ma jəɗmara heyey, ndəhay ma jəɗmara ha
a vəlmar matapa-har.

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Matiye 26.69-75; Luk 22.56-62; Jaŋ 18.15-18, 25-27)

66 *Piyer, aŋga da palah-way ŋga ndaw mahura ma ka sariya heyey, saƀara dasi dəmay
ma ka slərа da way ndaw mahura ha, a sawa,
67 a hətar Piyer fa sətey awaw. A saŋgala Piyer heyey, a ləvar: «Kah may, gula ŋga
Yesu, ndaw *Nezeret keɗe, ba diya?»
68 Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! Ya səra cek masa kah ma wuɗey ŋgaa guzley
ba!»
A daw fa mey-slam ŋga way heyey. [Ta', gwagwalak a cey ɗay.]
69 Ta', saƀara heyey, a hətar Piyer saya, a ləvtar a ndəhay makustakaya feteɗe: «Ndaw
keɗe aŋga da wuzlah ndəhay ŋga Yesu a!»
70 Ama Piyer a cada mey saya. Menjey nekəɗey, ndəhay feteɗe heyey a ləvmar a Piyer
saya: «Fara fara, kah ndaw da wuzlah ndəhay ŋga Yesu, maja kah na, ndaw *Galile.»
71 Da ray ŋgene, Piyer ta', a ləvtar: «Ya fa mbeɗey, fara fara, ya səra ndaw masa
akwar maa guzlam da ray a keɗe ba səlak! Da ya mbərzley na, Gazlavay ŋga mbəɗya
ray!»
72 Wure wure ŋgene, gwagwalak a cey ɗay ŋga dey cew. Piyer a sərfada mey masa
Yesu ma ləvar zleezle heyey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay ŋga dey cew na, ka
ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» Masa Piyer ma sərfada mey a la na,
pat! a bawa ta matəway.

15

A handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1, 2, 11-14; Luk 23.1-5; Jaŋ 18.28-38)

1 Pərek pərek, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, mahura hay
ŋga *Jəwif hay, *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ ndəhay mahura hay
mekele ma sla yawa ŋga Jəwif hay, a kusam amba a slam yawa da ray Yesu. Fa dəƀa
ha, a jəwmara Yesu, a handamara fa Pilat, bay feteɗe.
2 Bay Pilat a, aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Kah na, bay ŋga Jəwif hay fara daw?»
Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»
3 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey a dadəɗfamar mey
hay mekele mekele a ray Yesu.
4 Da ray ŋgene, Pilat aa cəfɗa saya, a ləvar: «Ka mbəɗdatara a ndəhay maa guzlam
da ray kah keɗe ba gway daw? Ka fa cənda mey hay cəpa masa ata maa guzldamara
da ray akah keɗe, ba diya?»
5 Ama Yesu a mbəɗdara ba səlak. Anda keɗe, Pilat a rəzley ga maja.

A kamar sariya a Yesu ŋga kəɗey vagay
(Matiye 27.15-26; Luk 23.13-25; Jaŋ 18.39–19.16)

14:61 14.61 Yesu taa guzley daa ba: Iz 53.7; Mk 15.3-5; ***Bəzey ŋga Gazlavay:*** 15.39 **14:62 14.62** Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27 **14:63-64 14.63-64** Mt 26.65 **14:65 14.65** Iz 50.6; 53.5; Lk 7.16 **14:72 14.72** 14.30 **15:2 15.2** Mt 27.11 **15:3 15.3-5** Jaŋ 19.9; Mk 14.61

6 Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway ŋga *Pak na, Bay Pilat fa pəskey ndaw pal daa
fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya maa cəfɗafamara.
7 Yaw, ndaw daha mezəley Barabas. Aŋga daa fərsəne maja aŋga da wuzlah ndəhay
masa ma namatar ray a ndəhay ma wa hwayak ba. Daa mekəɗey-vaw daha na, ata
Barabas a ta kəɗam ndaw la vagay.
8 Ndəhay makustakaya ha a diyam aa ambaw Bay Pilat, ŋgaa cəfɗamərwa amba a
pəskatar ndaw pal daa fərsəne anda aŋga ma katara fa mevey a, fa mevey a.
9 Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wuɗam na, ya pəskakwar bay ŋga *Jəwif hay
daw?»
10 A ləvey anda keɗe na, maja a səra *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay heyey a handamərwa Yesu na, maja səleŋ fa katar da ray a.
11 Ama bay-ray hay a, a həldamata ndəhay makustakaya heyey ŋgaa cəfɗamara Bay
Pilat amba a pəskatara Barabas jak.
12 Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Ndaw masa akwar ma zəlmara “Bay ŋga Jəwif hay”
na, ka wuɗam ya kada na, kwara?»
13 A wudam ta gədaŋ, a ləvmar: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya! Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya!»
14 Pilat aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek maaya ba masa aŋga ma key na, wura?»
Ama a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!
Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
15 Pilat a wuɗey amba aa səmdata ndəhay makustakaya heyey. Anda keɗe, ta’, a
pəskatara Barabas daa fərsəne. A ləvtar a sewje hay ŋga sləɗmara Yesu ta laway. Fa
dəɓa ha, a vəldatara amba a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya.

Sewje hay aa saŋgəram a ray Yesu
(Matiye 27.27-31; Jaŋ 19.2-3)

16 Sewje hay a handamara Yesu a palah-way ŋga Bay Pilat. Ta’, a zəlmatərwa sewje
hay siya feteɗe tabiya.
17 A kəzlmar zana magaza ŋga bay hay fa vaw. A cam hatak, a paɗamar ray anda
gursaw ŋga bay.
18 Ta’, a camar har, a ləvmar: «Zay daw, bay ŋga *Jəwif hay?»
19 A kəɗmara ta zlanday a wuzlah-ray, a təfmar meesleɓ fa vaw. A ragadam fa mey
aŋga.
20 Fa dəɓa ha, masa ata maa saŋgəram cay a ray a na, a cəkwmara zana magaza
heyey fa vaw, a kəzlmar zana aŋga hay. Ta’, a badamara daa berney a, a handamara
ŋga dərey fa hwadam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Matiye 27.32-44; Luk 23.26-43; Jaŋ 19.17-27)

21 Ndaw daa berney ŋga Siren daha, mezəley *Simaŋw, aŋga papaŋ ŋga ata
Alekzandəre ta Rufus. A sawa da ley, aŋga fa daw ta ŋgene. Masa sewje hay heyey,
fa handamara Yesu na, a təkmar ɗay a Simaŋw heyey ŋga la hwadam mazlaŋgalakaya
ŋga Yesu a.
22 A handamara Yesu aa slam mezəley ta mey ata Gwalgwata, anda meləvey, «slam
anda tetesl ŋga ray ŋga ndaw.»
23 A wuɗam ŋga vəlmar wuzam majahaɗakaya ta slalak mezəley «*mir», ama Yesu a
gəmey ŋga sa ba *.
24 Ta’, a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya. Fa dəɓa ha, a kəɗam caca ŋga wunkey
zana aŋga hay amba a sərmara kwa waawa a da hətey na, zana wura.
25 A dərmara Yesu fa hwadam na, taa pərek, pas təɗe mehəley maaca.
26 Mey masa ata ma kəɗmara vagay maja ha na, mawuzlalakaya fa hwadam, a ləvey:
«Ara bay ŋga *Jəwif hay.»
27 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la a cakay a,
pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula. [
28 Cek aha ta key la anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle ma ləvey:
«Ndəhay a da sləfmara a dey ndəhay malamba.»]

15:9 15.9, 12 Mt 27.11 **15:11 15.11-14** SNM 3.13-14 **15:15 15.15-20** 10.34 **15:17 15.17** Lk 23.11 **15:18 15.18** Mt 27.11 **15:19 15.19** 14.65 **15:21 15.21** Rm 16.13 * **15:23 15.23** a gəmey ŋga sa ba: A vəlmar slalak a, a Yesu na, amba a ɓəsa mecey ŋga mbəlek fa vaw aŋga. A gəmey ŋga sa ba na, maja a wuɗey ŋga ɓəsa banay a. **15:24 15.24** Ps 22.19 **15:26 15.26** Mt 27.11 **15:27 15.27** Iz 53.12

29 Ndəhay ma diyam taa slam a ŋgene aa saŋgəram a ray a, a wusam ray, a cəɗmara, a
ləvmar: «Hey! Kah na, ndaw ma wuɗey ŋga bəzla *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
amba ka ləma mekele daa ɗar maakar heyey, ba diya?
30 Bərŋgawa fa hwadam a ŋgene a hwayak, ləhda ray akah dəɓa taw!»
31 Asaya, *bay-ray hay ŋga *ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *ndəhay maa
sərkada *kwakwas ŋga Mawiz aa saŋgəram da ray a, a ləvam da wuzlah ata: «A ləhdata
ndəhay siya hay na, kaa ray aŋga na, a gwa ŋga ləhda, ba daw?
32 Ndaw keɗe, da aŋga ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga key Bay ŋga *Israyel hay
na, ŋga bərŋgawa fa hwadam a wure keɗe dəɓa taw. Da ya nəkakwa ta bərŋgawa sem
na, ŋgene, ya təɓkwa mey aŋga la.»
Ndəhay madərtakaya da cakay Yesu heyey na, a cəɗmara may.

Meməcey ŋga Yesu
(Matiye 27.45-56; Luk 23.44-49; Jaŋ 19.28-30)

33 Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njey haa ɓərey maakar
ŋga pas ŋgaa kwaɗ.
34 Ta ɓərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey ta mey ata: «*Elawi, Elawi,
lema sabaktani?*» Anda meləvey: «Gazlavay aɗaw, Gazlavay aɗaw, ka mbəkdaya na,
maja me?»
35 Ndəhay siya feteɗe, a cəndamara mewudey ŋga Yesu a na, a ləvam: «Jəkam sləmay,
aŋga fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle!»
36 Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway ŋga jəhwɓey cek anda gagəmay aa yam ŋga
babəza ŋga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey ŋga zlanday. A təldara a Yesu a amba
a sasəɓa. Ndaw a, a ləvey: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara cay Eli a, a sawa
ŋga bərŋgadərwa la kwa.»
37 Ama Yesu a wudey ta gədaŋ, pam! a məcey.
38 Daa *Way ŋga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a
daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a ŋgərey cew dəga da vaɗ kasl a hwayak.
39 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay manjakaya fa mey ŋga Yesu, masa aŋga ma
hətar Yesu ma məcey meedey aŋga na, bay ŋga sewje hay a, aa guzley, a ləvey: «Fara
fara ndaw keɗe na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.»
40 Ŋgusay feteɗe daha may, ata fa nəkam dey ta meedəreŋ e. Da wuzlah ata na, *Mari
da Magdala, Salawme, leŋ Mari mamaŋ ŋga ata Jawz ta *Jak, bəz-gula.
41 0Ŋgusay a ta pəkam la ta ata Yesu daa masa aŋga daa *Galile, ta kamar slərа la.
Da cakay hwadam mezleŋgeley Yesu a na, ŋgusay ga mekele daha may. Ŋgusay a na,
ta diyam la ta Yesu a *Jeruzelem.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Luk 23.50-56; Jaŋ 19.38-42)

42 Ta pas ŋgene na, ara ɗar masa ndəhay ma ɗiyam vaw ŋga *pas meməskey-vaw.
Ta pas ŋgaa kwaɗ a ŋgene, meməskey-vaw ŋga *Jəwif hay a, a zley.
43 Ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef, aŋga, ndaw da wuzlah ndəhay
mahura ma sla yawa ŋga Jəwif hay. Ndəhay ga fa namar ray. Aŋga may, fa səkwa
mewey ŋga Bay Gazlavay. Ndaw aha na, a kərza mevel, a daw fa Bay Pilat amba aa
cəfɗa ŋga vəlar cəveɗ ŋga la vagay ŋga Yesu amba a jəha.
44 Pilat a rəzley ga maja Yesu ta məcey sem fiyaw fiyaw gway. Da ray ŋgene, a zələrwa
mahura ŋga sewje hay, aa cəfɗa da Yesu a məcey na, menjey ga kwa.
45 Masa Pilat maa cəfɗa mahura ŋga sewje hay heyey la na, ta', a vəlar cəveɗ a Jawzef
ŋga la vagay a.
46 Jawzef, ta', a həɗkey zana maaya mabara. A bərŋgadərwa vagay a da ray hwadam
mazlaŋgalakaya heyey a hwayak. Ta', a zləŋga ta zana ha, a handa aa cəvay. Cəvay a,
maavərkwakaya daa aŋgwa anda bədam. Ta', a gədbalawa beeler mahura, gazl! a mey
cəvay a.
47 Ata *Mari da Magdala, ta Mari, mamaŋ ŋga Jawz heyey, ata feteɗe, fa nəkam dey
aa cəvay masa ata ma pamara vagay ŋga Yesu a hwaɗ a heyey.

16

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-8; Luk 24.1-12; Jaŋ 20.1-10)

15:29 15.29 14.58 **15:29 15.29-32** Ps 22.8; 109.25 **15:32 15.32** Mt 27.11 **15:33 15.33** Am 8.9 **15:34 15.34** Ps 22.1 **15:36 15.36** Ps 69.22 **15:38 15.38** Mab 26.31; Heb 10.19-20 **15:39 15.39** 1.1; 3.11; 14.61; Mt 27.54 **15:40 15.40-41** Lk 8.1-3

1 Fa dəɓa ŋga *pas meməskey-vaw na, *Mari da Magdala, Mari mamaŋ ŋga *Jak, leŋ
Salawme, a həɗkam ɓərdey hay ma zam maaya amba a diyam a wucmərwa fa vagay
ŋga Yesu.
2 Pərek pərek ta luma ŋga Gudal, masa pas fa bawa na, ŋgusay a, a diyam a mey
cəvay ŋga Yesu a.
3 Ata daa cəveɗ na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ma da gədbalandakwara
beeler mahura da mey cəvay a na, wa?»
4 A da nəkam dey na, a hətmar beeler heyey, magədbalakaya ta cakay.
5 Masa ata fa mbəzam aa cəvay a na, a hətam gula manjakaya ta har-zəmay. Aŋga ta
zana mahura mabara fa vaw. Anda keɗe, mandərzay a katar a ŋgusay a.
6 Ama gula ha a ləvtar: «Ka zluram ba! Ka səpam na, Yesu, ndaw *Nezeret, masa ata
ma dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey daw? Ta sləkɗawa sem daa meməcey,
aŋga feɗe daa saba. Nəkmara slam masa ata ma pamara a hwaɗ a.
7 Wure keɗe na, diyam, ləvmatar ŋgada ata *Piyer ta *gula hay ŋga Yesu mekele
na, Yesu aŋga sem teeseɗ a *Galile fa mey akwar. Ka da hətfamar feteɗe anda aa ma
ləvkwar.»
8 A bamawa, a hwam, a mbəkdamara cəvay a, ata faa wasam maja mandərzay fa
katar, leŋgesl ata ta mbəɗey sem. Ta kadamara kwa ŋgada waawa daa ba, maja ata fa
zluram ga.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.9-10; Jaŋ 20.11-18)

[
9 Pərek pərek ta pas luma ŋga Gudal, Yesu a sləkɗawa daa meməcey. Masa ta
sləkɗawa cay na, ŋgeeme a wuzar vaw a *Mari da Magdala, ŋgwas masa aa ma ɓəley
malula maasala da ray a heyey.
10 Ta′, ŋgwas aha, a daw, a kadatara a ndəhay masa ma pəkam ta Yesu zleezle. A
hətfatar ata daa matəway.
11 Ŋgwas aha, a ləvtar: «Yesu aa ta dey! Yah ma hətar la.» Ama masa ata ma
cəndamara mey masa ŋgwas a ma kada na, a təɓmara mey a ba.

(Luk 24.13-35)

12 Fa dəɓa ha, Yesu a wuztar vaw ŋgada gula aŋga hay cew ma diyam ta daa cəveɗ
ma bawa da *Jeruzelem. A wuztar vaw a na, wal ta masa aŋga ma wuzar vaw ŋgada
*Mari da Magdala heyey.
13 Gula hay a, a vəhmawa, a kadamatara a *gula hay ŋga Yesu siya. Gula hay a, a
təɓmara mey ata ha ba saya na, gway.]

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay kuraw a ray a letek
(Matiye 28.16-20; Luk 24.36-49; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

[
14 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay kuraw a ray a letek fa zəmam ɗaf na, Yesu a wuztar
vaw. A mbəɗtar ray maja a təɓmara mey da ray a ba, a ləvtar: «Ya ta sləkɗawa sem daa
meməcey, ama ndəhay ma hətmaya ta dey ata na, ka təɓmara mey ata ba na, kwara?
Anda keɗe, akwar na, ndəhay masa ray maŋgərɗakaya.»
15 Ta′, a ləvtar saya: «Diyam aa hwayak hay cəpa, wuzdamatara *Mey-maaya-mawiya
a ndəhay tabiya.
16 Ndaw ma təɓa mey a la, ta ma hətey *baptem la na, a ləhey la daa mebərey. Ama
ndaw ma təɓa mey a daa ba na, sariya a kərza la.
17 Gazlavay a vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay la a ndəhay ma təɓmara Mey-maaya-
mawiya ha. Anda meləvey, a da ɓəlam malula da ray ndəhay ta mezəley aɗaw. A daa
guzlam mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba.
18 Kwa a kərzam zezekw ta har, kwa a ləgwmata ta slalak ma kəɗey ndaw vagay na,
cek fa da katar daa ba. A da pam har a ray masa-macay hay. Anda keɗe, masa-macay
hay a, a mbəlam la.]»

Bay Gazlavay a la Yesu a vaɗ
(Luk 24.50-53; SNM 1.9-11)

[
19 Masa Bay Mahura Yesu ma kadatara cek hay la cəpa a gula aŋga hay na, ta′, Gazlavay
a la a vaɗ. Feteɗe, aŋga manjakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay.

16:6 16.6 8.31 **16:7 16.7** 14.28; Lk 24.34 **16:15 16.15-16** Mt 28.19 **16:16 16.16** SNM 2.38 **16:17 16.17** SNM 8.7; 16.17; ***mey hay:*** SNM 2.4; 10.46; 19.6; 1Kwr 14 **16:18 16.18** zezekw: Lk 10.19; SNM 28.3-6; ***membəley:*** SNM 4.30; 5.16; 8.7; Jak 5.14-15 **16:19 16.19** Mt 22.44

20 Gula aŋga hay, ta’, a diyam aa wura aa wura cəpa, a wuzdamara *Mey-maaya-
mawiya a ndəhay. Yesu, Bay Mahura, fa jənta daa sləra ata ha. Ndəhay a sərmara mey
ŋga *gula hay ŋga Yesu ara mey fara fara na, maja aŋga fa vəltar gədaŋ ŋga key maazla
hay.]

16:20 16.20 Heb 2.4

Mey-maaya-mawiya masa
Luk
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Luk ma wuzlala

Luk na, ara dakwter. Ta ləgda Pawl la kasl aa hwayak ŋga Rawm (Kwa 4.14; Flm 1.24; 2Tm 4.11). Ndəhay a wulkam aŋga ndaw Jəwif ba, ama ndaw Gərek.

Luk ta wuzleley ɗerewel cew la. A wuzleley na, *Mey-maaya-mawiya* leŋ *Slərа ŋga Ndəhay Meslərey*. A wuzlalata ŋgada ndaw mezəley Teyewfil amba a sərа mey masa ndəhay ŋga Yesu maa sərkadamara na, ara mey fara fara (1.4). Kwa a wuzlala ɗerewel e ŋgada Teyewfil na, ama ara ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.

Daa fasəlawal 1 ta 2 na, Luk aa guzley da ray mayawa ŋga Yesu ta masa aŋga zariya. Ta wuzlalata mezəley ŋga ndəhay daa səkway ŋga Yesu la dəga fa Yesu a haa fa Adam. A wuɗey ŋga wuzda Yesu na, ara ndaw ma ləhdata ndəhay daa səkway hay da bəla tabiya.

Daa ɗerewel aŋga na, Luk aa guzley da ray mey mekele mekele: A ləvey Gazlavay a wuɗey ndəhay tabiya a ləham. A wuzleley ga da ray medərey-daŋgay. Ta wuzndakwar medərey-daŋgay ŋga Yesu la mekele mekele. A wuzleley ga da ray meesəmey da ray slərа masa Gazlavay ma ka. Luk ta wuzleley da ray ŋgusay mekele mekele masa daa Matiye leŋ Mark na, daa ba. A wuzda Yesu a wuɗta ndəhay masa-viya hay. Ta wuzleley mey-meŋgey mekele mekele la da ray zleley. Yesu a wuɗta ndəhay masa ta mebərey cəŋga. A ka amba ndəhay a sərmara na, Gazlavay fa wuɗta. Luk a wuzda dey ga Yesu na, ara «Bəz ŋga Ndaw». Yesu ara Bəzey ŋga Gazlavay, asaya, aŋga ndaw-magədaŋ. Luk taa guzley la ga da ray Mesəfney ŋga Gazlavay. Yesu ta key slərа la ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Bay Gazlavay da ray a (4.14). A ləvtar a gula aŋga hay ŋga njam daa berney ŋga Jeruzelem kasl pas masa Gazlavay ma da vəltar gədaŋ ma sawa ta da vaɗ (24.49).

Mey mahura daa ɗerewel keɗe na, ara mey ma ləvey: «Fara fara yah, Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga səpey ndəhay maazəɗtakaya ta ŋga ləhdata.» (19.10)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Walay ŋga Mari (1.46-55)
Mayawa ŋga Yesu (2.1-20)
Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay (6.27-31)
Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay (6.37-38)
Ma da sərey ndaw, aŋga maaya na, ta fa slərа aŋga (6.43-45)

Mey ŋgeeme

1 Waa *Teyewfil,
Ndəhay ga ta kəɗam vaw la ŋga wuzleley da ray cek hay ma kam da wuzlah ala.
2 A wuzlalam na, mey masa ala ma cəndamərwa fa ndəhay masa ma hətmərwa ta
dey ata dəga ŋga mezley ŋga slərа ŋga *Yesu. Ndəhay a, ara ndəhay ma wuzdamara
mey ŋga *Gazlavay.
3 Ya taa cəfɗey ndəhay la ta dək-vaw da ray cek hay tabiya ma key dəga ŋga mezley
ŋga slərа ŋga Yesu a. Yah may, a mbafaya ŋga wuzlalatakawa cek hay a ŋgada kah
Teyewfil, ndaw mahura.
4 Ya wuzlalakawa amba ka sərа mey masa ata maa sərkadamakawa na, ara mey fara
fara.

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a wuzda Elizabet a da key hwaɗ

5 Daa masa *Herawt aŋga bay daa hwayak ŋga *Jude na, *ndaw ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay daha mezəley *Zakari. Aŋga da wuzlah ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay masa ata ma zəlmata ndəhay ŋga Abiyah. Ŋgwas ŋga Zakari a, mezəley
Elizabet, aŋga səkway ŋga *Araŋw, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay zleezle.
6 Zakari a, ata cewete ta ŋgwas aŋga, ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay, fa təßmara
*mewey ŋga Bay Gazlavay maaya maaya, asaya, fa namar ray a kwakwas ŋga Gazlavay
ta cəveɗ e.
7 Ama bəzey ata daa ba, maja Elizabet a yey ba. Ata cewete maraw hay.

1:3 1.3 SNM 1.1 **1:5 1.5** Abiyah: 1Mev 24.7-19

8 Pas pal daha, Zakari fa key slǝra ŋgada Gazlavay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay maja slǝra ha ta pas ŋgene a ray ata ta ndǝhay ŋga Abiyah heyey.
9 Aŋga fa key slǝra feteɗe maja ta kǝɗam caca la amba a walamara anda kwakwas
ata ma lǝvey. Slǝra aŋga ha na, ara ŋga mbǝzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ
a daa *Way ŋga Gazlavay amba aa wurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay.
10 Daa ŋgene, ndǝhay tabiya makustakaya daa ambaw fa dǝram daŋgay.
11 Ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a wuzar vaw a Zakari. A lecey ta har-zǝmay
da cakay slam-meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay heyey.
12 Masa Zakari ma hǝtar na, leŋgesl aŋga a mbǝɗey, a zlurey.
13 Ama maslaŋ ŋga Gazlavay a, a lǝvar: «Ka zlurey ba, Zakari, maja Bay Gazlavay ta
cǝnda medǝrey-daŋgay akah la. Elizabet, ŋgwas akah, a yaka bǝzey mezǝle la, ka da
zǝla bǝzey a, *Jaŋ.
14 Kaa sǝmey la ga. Ndǝhay ga aa sǝmam la fa mayawa aŋga ha may,
15 maja a da key ndaw ma ka slǝra mahura ŋga Gazlavay. Fa da sey wuzam daa ba,
kwa fa da sey cek maməslkaya daa ba sǝlak. *Mesǝfney ŋga Gazlavay a sawa la a ray
a, dǝga aŋga da hwaɗ mamaha.
16 A da jǝnta ndǝhay *Israyel hay ga amba a vǝhmawa fa Bay Gazlavay ata.
17 A da daw fa mey ŋga Bay Gazlavay ŋga ɗiyra cǝveɗ. Aŋga ta gǝdaŋ leŋ ta mesǝfney
ŋga Gazlavay da ray a anda *Eli, *ndaw ma tǝla mey ŋga Gazlavay zleezle. A da cǝmtar
ɗay ŋgada papaŋ hay ta bǝz ata hay. A da tǝrdata ndǝhay makǝwtakaya ŋga ndǝhay
ma wulkam maaya anda ndǝhay ma kam cek ta cǝveɗ e. Anda keɗe, a da ɗiyta ndǝhay
ŋga tǝɓey Bay Mahura ma da sawa.»
18 Ama Zakari aa cǝfɗa maslaŋ ŋga Gazlavay heyey, a lǝvar: «Ya da sǝra masa cek
aha a key la fara fara na, fa me? Maja wure keɗe na, yah maraw, ŋgwas aɗaw may,
madaŋgwas.»
19 Maslaŋ ŋga Gazlavay a, a mbǝɗdara, a lǝvar: «Ara yah, Gabǝriyel, yah masa ma
lecey fa mey ŋga Gazlavay ŋga kar slǝra. Ara aŋga ma slǝrdiwa amba ya wuzdakawa
mey maaya keɗe.
20 Mey aɗaw masa yah ma kadakawa keɗe na, a key la fara fara ta pas masa Gazlavay
ma wuɗey anda yah ma lǝvka, ama kah ta tǝɓa daa ba. Da ray ŋgene, wure keɗe, ka
da tǝrey madagazlam, ka fa da gwa ŋgaa guzley daa ba, haa kasl cek aha ma key la.»
21 Daa masa Zakari a lawa daa Slam maaya daa *Way ŋga Gazlavay heyey na, ndǝhay
makustakaya daa ambaw heyey fa sǝkwmara, a rǝzlam maja ta njawa sem ga kalah daa
slam aha.
22 Zakari a bawa aa ambaw, a gwa ŋgaa guzltar saba. Da ray ŋgene, ndǝhay a, a
sǝrmara Gazlavay ta wuzar cek la daa slam aha. A gwa aa guzley ba, aa guzltar na, si
ta har gway.
23 Masa Zakari ta ndǝvda slǝra aŋga cay na, ta', a daw a way.
24 Fa dǝɓa ha, Elizabet, ŋgwas aŋga, a key hwaɗ. Kiya zlam aa manjakaya da way da
way, a ɓada hwaɗ a. Aa guzley daa ray aŋga, a lǝvey:
25 «Nǝka, cek masa Bay Gazlavay ma kayawa. A wuɗey ŋga ɓǝlyawa hwaray daa dey
aɗaw fa dey ŋga ndǝhay.»

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a wuzda mayawa ŋga Yesu

26 Masa Elizabet aa ta hwaɗ kiya maakwaw na, Gazlavay a slǝrwa maslaŋ aŋga,
Gabǝriyel, a *Nezeret daa hwayak ŋga *Galile,
27 fa dam-saɓara, kwakwa ŋga ndaw mezǝley *Jawzef. Jawzef e na, ara sǝkway ŋga
Bay *Davit zleezle. Mezǝley ŋga saɓara ha, *Mari.
28 Maslaŋ ŋga Gazlavay heyey kula! a mbǝzey fa vǝɗa, a car har, a lǝvar: «Ya caka
har, Mari. Bay Gazlavay a wuɗka kalah. Bay Gazlavay aa ta kah.»
29 Mari ma cǝnda mey a na, mey a, a hǝɓar ray. A wulkey daa ray aŋga, a lǝvey:
«Mecey-har a, keɗe na, a wuɗey ŋga lǝvey na, kwara?»
30 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, a lǝvar: «Ka da zlurey ba Mari, maja ara Gazlavay ma
pǝska mey.
31 Ka da key hwaɗ, ka da yawa bǝzey mezǝle, ka da zǝla bǝzey a, Yesu.
32 A da key ndaw mahura, asaya, aŋga Bǝzey ŋga Bay Gazlavay da vaɗ. Bay Gazlavay
a da tǝrda ŋga bay aa slam a ŋga Bay Davit, ndaw daa sǝkway aŋga zleezle.

1:9 1.9 Mab 30.7-8 **1:13 1.13** 1.60, 63 **1:15 1.15** Mesl 6.3; NMH 13.4-5; Lk 7.33 **1:17 1.17** Mal 3.1, 23-24; Mt 17.10-13; Mk 9.13; Jaŋ 1.21 **1:18 1.18** MC 17.17; 18.11 **1:19 1.19** Dan 8.16 **1:25 1.25** MC 30.23 **1:27 1.27** Mt 1.16 **1:31 1.31** Iz 7.14; Mt 1.21; Lk 2.21; SNM 4.12 **1:32 1.32** Iz 9.6; 2Sam 7.16; Mt 20.30-31

33 A da wa səkway ŋga *Israyel ŋga sərmataw. Bay aŋga fa da ndəvey daa ba səlak.»

34 Mari aa guzlar a maslaŋ ŋga Gazlavay heyey, a ləvar: «Cek aha, a da key na, kwara?
Maja ya səra zel ba.»
35 Maslaŋ a, a mbəɗdara, a ləvar: «Məsəfney ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a sawa la a
ray akah ta gədaŋ aŋga, a bərɗaka la anda meezeɗ. Da ray ŋgene, bəzey a ma da yawa
na, ara bəzey masa mapakaya wal ŋgada Gazlavay. Ndəhay a da zəlmara Bəzey ŋga
Gazlavay.
36 Nəka, Elizabet, səkway akah, kwa aŋga madaŋgwas na, aŋga ta hwaɗ wure keɗe
may. A da yawa bəzey mezəle. Ndəhay a ləvam aŋga dərlay, ama wure keɗe aa ta
hwaɗ kiya maakwaw,
37 maja cek masa ta banay fa Gazlavay na, daa ba.»
38 Fa dəɓa ha, Mari a ləvar: «Yah ndaw ma ka sləra ŋga Bay Gazlavay. Cek aha ŋga
key anda kah ma ləvey.» Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, a mbəkda, a daw.

Mari a daw fa Elizabet

39 Daa ɗar a ŋgene, *Mari a sləkɗey, a wusey vaw, a daw a slala daa aŋgwa ŋga *Jude.
40 A wusey a slala ha, kula! a mbəzey a way *Zakari, ta', a car har a Elizabet.
41 Daa masa Elizabet ma cənda mecey-har ŋga Mari na, bəzey da hwaɗ Elizabet a, a
wusey. Wure ŋgene, *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray Elizabet.
42 Da ray ŋgene, aa guzley ta gədaŋ, a ləvar a Mari: «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray
akah, a fəna da ray ŋgusay siya tabiya. Asaya, maaya ŋga Gazlavay aa da ray bəzey
masa kah ma da yarawa!
43 Yah na, wa may wa, amba mamaŋ ŋga Bay aɗaw Mahura a sawa a way aɗaw anda
keɗe na!
44 Ya səra kah mamaŋ ŋga Bay aɗaw Mahura na, maja, daa masa yah ma cənda ɗay
akah, kah ma caya har na, bəzey da hwaɗ aɗaw a wusey ta meesəmey.
45 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray akah, maja ka ta təɓa mey aŋga la da ray cek ma da
key fara fara.»

Mari a həlma Bay Gazlavay

46 Fa dəɓa ha *Mari a ləvey:
«Ya fa həlma Bay Gazlavay ta mevel aɗaw cəpa.
47 Ya faa səmey maja Gazlavay, ndaw ma ləhdaya,
48 kwa yah, ndaw mahura fa mey ŋga ndəhay ba na,
aŋga fa nəkfaya dey, yah, ndaw ma ka sləra aŋga.
Fara fara, dəga wure keɗe, ndəhay ma da yamawa tabiya,
a daa guzlam da ray aɗaw, a ləvam:
"Maaya ŋga Gazlavay aa da ray aŋga".
49 A da ləvam anda keɗe
maja Bay Gazlavay Mawaca-waca, ta kaya cek maaya la.
Aŋga na, Bay Gazlavay pal.
50 A katar maaya la mandaw mandaw
ŋgada ndəhay ma namar ray.
51 Aa ta gədaŋ ŋga key sləra mahura,
aa waɗatar ray ŋga ndəhay ma zlapam.
52 A badata bay hay ma wamata ndəhay ta gədaŋ daa bay,
a pata ndəhay masa ma namar ray ŋga mahura.
53 Ndəhay masa may fa catar na, a rəhdata ta cek mezəmey,
masa-zleley hay na, a vəhdata ta har ɓa' kəne.
54 Ta jənndakwar la,
aləkwa ndəhay *Israyel hay, ma ka sləra aŋga hay,
anda aa ma ləvtar zleezle a papaŋ ŋga papa aləkwa hay.
55 A ləvtar na, a da key maaya ŋgada *Abəraham ta
ŋgada ndəhay ma yamawa daa səkway aŋga hay
ŋga sərmataw.»
56 Mari a njey da way Elizabet a key gweegwe kiya maakar. Fa dəɓa ha, ta', a vəhwa
a way aŋga.

1:33 1.33 Dan 7.14 **1:35 1.35** Mt 1.18; Lk 4.18 **1:37 1.37** MC 18.14; Mt 19.26; Mk 10.27; Lk 18.27 **1:46 1.46-55** 1Sam 2.1-10 **1:50 1.50** Ps 103.13, 17 **1:51 1.51** Mew 5.15; 26.8 **1:52 1.52** Ps 75.8; Mt 23.12; Jak 4.6, 10 **1:53 1.53** Ps 107.9; 34.11 **1:54 1.54-55** Mi 7.20; Ps 98.3; MC 17.7; 22.17

Mey da ray mayawa ŋga Jaŋ-Baptis

57 Kiya ŋga Elizabet ta wuswa cay ŋga yey. A yawa bəzey mezəle.
58 Meseembew aŋga hay ta səkway aŋga hay ma cəndamara masa Bay Gazlavay ta
kar maaya la na, aa səmam ta ata Elizabet e.
59 Masa bəzey a, ma key luma pal cay na, meseembew aŋga hay ta səkway aŋga hay
heyey a samawa aa kwakwas ŋga *mesley mandawal ŋga bəzey a ta ŋga pey mezəley.
A wuɗam a pamar mezəley *Zakari, mezəley ŋga papaha.
60 Ama mamaha, a ləvtar: «Kəne ba, mezəley aŋga na, *Jaŋ.»
61 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ka zəla anda keɗe na, kwara? Ndaw mezəley daa
səkway akwar anda keɗe daa ba.»
62 Ta', aa cəfɗamara Zakari, papaha, ta har, amba a sərmara a wuɗey ŋga zəla bəzey
a me.
63 Zakari a, ta', aa cəfɗey hwadam kəslparah a ŋga wuzleley mezəley a. A wuzlala:
«Mezəley aŋga, Jaŋ.» Ndəhay tabiya a rəzlam fa mezəley a.
64 Wure wure ŋgene, Zakari a zlar meeguzley dəɓa, aŋga madagazlam saba. Ta', a
həlma Gazlavay ta gədaŋ.
65 Meseembew aŋga hay tabiya mandərzay a katar. Ndəhay daa aŋgwa daa hwayak
ŋga *Jude he tabiya, fa kadamara mey a.
66 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey a, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Bəzey a
keɗe na, a da tərey na, me?» A ləvam anda keɗe maja maaya ŋga Bay Gazlavay aa da
ray a fara fara.

Zakari a wuzey mey da ray slərа maaya masa Gazlavay ma ka

67 Fa dəɓa ha, *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray *Zakari, papaŋ ŋga bəzey heyey.
A zlar ŋga wuzey mey anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, a ləvey:
68 «Həlmakwa Bay Gazlavay, Gazlavay aləkwa *Israyel hay,
maja aŋga ta jənta ndəhay aŋga hay la, amba a ləhdata.
69 Aa ta slərndakwar ndaw masa-gədaŋ la,
ŋga ləhdandakwar daa mebərey.
Ndaw aha, aŋga daa səkway ŋga Bay Davit,
ndaw ma ka slərа aŋga zleezle.
70 Bay Gazlavay taa guzlndakwar la dəga zleezle
ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay.
71 Ta ləvndakwar la, a da ləhdandakwar
dasi har ŋga masa-gərа aləkwa hay,
leŋ dasi har ŋga ndəhay
ma wuɗam ŋga hətmandakwar fa dey ba.
72 A wuzdərwa mewuɗey-vaw aŋga la,
fa papaŋ ŋga papa aləkwa hay,
A sərfada *mejəwey-mey aŋga la ta aləkwa.
73 Daa mejəwey-mey a na, Gazlavay taa guzlar la
a *Abəraham papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle, a ləvar,
74 a ləhdandakwar la dasi har ŋga masa-gərа aləkwa hay,
amba ya kakwa slərа ŋgada Gazlavay ta mandərzay ba,
75 amba ya tərkwa ndəhay maaya fa Gazlavay,
ndəhay ma ka slərа ta cəveɗ e,
haa kasl fa meməcey aləkwa.
76 Bəz aɗaw, kah may,
ka da tərey ndaw ma təla mey ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
maja ka da daw fa mey ŋga Bay Gazlavay
ŋga ɗiyra cəveɗ.
77 Ka da wuzdatara a ndəhay ŋga Gazlavay na,
Gazlavay a, a da ləhdata
maja a da mbəkdatara mebərey ata.
78 A da ləhdata na, maja aŋga na, maaya kalah,
asaya, a sərey dey-ceceh kalah fa ndəhay.
Fa slərndakwar meweɗey da vaɗ anda pas,

1:59 1.59 MC 17.12-13 **1:60 1.60, 63** 1.13 **1:68 1.68** Ps 41.14; 72.18; 111.9; Lk 4.18-21; 7.16; 19.44 **1:69 1.69** Ps 132.17; Mt 20.30-31 **1:70 1.70** Rm 1.2; Iz 9.1-6; Mi 5.1-3 **1:71 1.71** Ps 106.10 **1:72 1.72** Ps 106.45; 105.8-9; Lev 26.42 **1:73 1.73** MC 22.16-18 **1:74 1.74-75** Tit 2.12, 14 **1:76 1.76** Mal 3.1; Mt 11.10; Mk 1.2; Lk 7.27 **1:77 1.77** Jer 31.34 **1:78 1.78** Mab 34.6; Iz 60.1-2; Mal 3.20

79 amba a waɗatar dey a ndəhay
ma njam daa ləvaŋ masa fa da məcam,
asaya, amba ya hətkwa ŋga njey ta zazay.»
80 Bəzey a heyey, fa gəley, fa gəley, leŋgesl fa səkwa. Fa dəɓa ha, a daw a wuzlah-ley,
aa manjakaya feteɗe, kasl pas masa aŋga ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay fa mey
ŋga ndəhay Israyel hay.

2

Mey da ray mayawa ŋga Yesu
(Matiye 1.18-25)

1 Daa masa ata ma yamərwa *Jaŋ-Baptis la na, Agustus, bay mahura da ray bay
hay daa hwayak hay ŋga *Rawm, a ləvtar a mahura hay amba a sləfmata ndəhay daa
hwayak aŋga hay tabiya.
2 Ŋgene, ara mesləfey ndəhay ŋgeeme. Mesləfey ndəhay a ŋgene na, a key daa masa
Kiriniyus fa wata ndəhay daa hwayak ŋga Siri.
3 Ndəhay tabiya a diyam ŋga sləfwa vaw a. Kwa waawa na, a daw aa hwayak aŋga,
masa papaha ma yawa da hwaɗ a.
4-5 *Jawzef may, a sləkɗey da *Nezeret daa hwayak ŋga *Galile, a sləkɗam ta kwakwa
aŋga *Mari, a diyam a Betəlehem daa hwayak ŋga *Jude ŋga sləfwa vaw. A diyam a
Betəlehem na, maja Bay *Davit zleezle a yawa da hwaɗ a. Jawzef na, aŋga səkway ŋga
Davit. Mari, kwakwa aŋga ha na, aa ta hwaɗ.
6 Ata ma wusam la a Betəlehem na, kiya ŋga Mari ta wuswa cay ŋga yey.
7 Mari a yawa bəzey mezəle, mahura aŋga. Ta', a mbəza ta zana, a nada aa cek masa
gənaw hay ma zəmam cek da hwaɗ a maja daa way meney ŋga məlak hay na, slam
ŋgada ata daa ba.

Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzdatara mayawa ŋga Yesu a mecəkwer hay

8 Daa hwayak a ŋgene, mecəkwer hay daha, manatakaya ta tavaɗ da ley. Fa jəɗam
gənaw ata hay.
9 *Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ ta', a wuztar vaw. Meweɗey ŋga Bay Gazlavay a
sawa a ray ata. Mecəkwer hay a, a zluram ga, aa wasam pər-par!
10 Ama maslaŋ a heyey, a ləvtar: «Ka zluram ba, maja ya sawa na, ya handakwar mey
maaya masa ma da vəltar meesəmey ga a ndəhay tabiya.
11 Dasi tavaɗ keɗe, da Betəlehem, slala masa Bay *Davit ma yawa zleezle da hwaɗ a,
ndaw masa ma da ləhdata ndəhay ta yawa la maja akwar. Ara *Kəriste, Bay Mahura.
12 Yaw, amba ya wuzdakwara cek ŋga sərey mey a fara fara, ka da hətfamar bəzey-
gevew * mambəzkaya ta zana, manadakaya daa cek masa gənaw hay ma zəmam cek
da hwaɗ a.»
13 Wure wure ŋgene, maslaŋ hay ŋga Gazlavay mekele a samawa ga, a tulakamara
maslaŋ ŋga Gazlavay heyey. A həlmamara Gazlavay ta walay. A ləvam:
14 «Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay da vaɗ,
asaya, anja Gazlavay ŋga vəltar zazay
a ndəhay masa aa ma wuɗta da bəla.»

Mecəkwer hay a diyam a Betəlehem

15 Fa dəɓa ha, maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey a vəham a vaɗ. Ta', mecəkwer hay a,
a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Bay Gazlavay ma wuzdandakwara cek keɗe na,
nakwa la a Betəlehem, amba ya nəkakurwa cek masa ma key feteɗe.»
16 A sləkɗam, a diyam ta mewusey-vaw. A hətfamatar ata *Mari ta *Jawzef, leŋ bəzey-
gevew manakaya daa cek masa gənaw hay ma zəmam cek da hwaɗ a.
17 Ata ma hətfamatar la na, a kadamatara cek masa maslaŋ ŋga Gazlavay ma
wuzdatara da ray bəzey a heyey.
18 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey masa mecəkwer hay a ma kadamatara na, a
rəzlam.
19 Ama ŋga Mari na, a pa mey a, aa mevel aŋga. Mandaw mandaw fa wulkey da ray
a.
20 Fa dəɓa ha, mecəkwer hay heyey a vəham fa gənaw ata hay. A həslmar ray a
Gazlavay maja aa mahura da ray ndəhay. A həlmamara da ray cek hay tabiya masa ata

---

1:79 1.79 Iz 9.1, 5; 42.6-7; Mt 4.16 **2:4-5 2.4-7** Mt 2.1; Jaŋ 7.42 **2:11 2.11** Mt 20.30-32; Jaŋ 4.42; SNM 5.31; 13.23; 2Pi 1.11 * **2:12 2.12** bəzey-gevew: bəzey-ndeɗez **2:14 2.14** Iz 57.19; Mt 10.13, 34; Mk 9.50; Lk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36; Jaŋ 4.27; SNM 10.36; Ef 2.14, 17 **2:19 2.19** 2.51

ma cəndamərwa, ta masa ata ma hətmərwa feteɗe, maja cek hay tabiya ta kam la anda
maslaŋ ŋga Gazlavay ma wuzdatara heyey.

A pamar mezəley a Yesu

21 Fa dəɓa ha luma pal, ɗar ta wuswa cay ŋga sley mandawal ŋga bəzey a, ta pas
ŋgene a pamar mezəley Yesu, mezəley masa maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ ma wuzdara
a mamaha daa masa ta key hwaɗ daa ba araŋ.
22 Fa dəɓa ŋga *mesley mandawal ŋga bəzey a, pas ta wuswa cay amba *Jawzef ta
*Mari † a kam kwakwas ŋga təre maaya fa Gazlavay anda kwakwas ŋga Mawiz ma
ləvey maja mawuda. Da ray ŋgene, ata Jawzef ta Mari a diyam aa berney ŋga Jeruzelem.
Asaya, a handamara bəzey ata ŋga wuzey a Bay Gazlavay,
23 maja mawuzlalakaya daa *mewey ŋga Bay Gazlavay, a ləvey: «Bəza hay mezəle
tabiya ma yamawa ŋgeeme na, ma pam wal ŋgada Bay Gazlavay.»
24 A diyam amba a vəlam cek a Bay Gazlavay. A vəlam na, magwada-gwada hay cew,
da daa ba, makurgwadakw hay cew, anda kwakwas ŋga Gazlavay ma ləvey.

Simeyaŋw a həlma Bay Gazlavay maja Yesu

25 Ndaw da *Jeruzelem e daha, mezəley Simeyaŋw. Ndaw aha, ara ndaw maaya, fa
səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal, aa fa səkwa ndaw masa ma da sawa ŋga ləhdata
*Israyel hay. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray a.
26 Mesəfney a, ta ləvar la: «Ka da məcey na, si ka hətar *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay
ma wala ŋga ləhdata ndəhay la.»
27 Fa dəɓa ha, Mesəfney ŋga Gazlavay heyey, a handa aa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Ta pas ŋgene, ata *Jawzef ta *Mari ta handamara Yesu, bəzey ata heyey la,
aa way a, amba a kam kwakwas da ray a anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey.
28 Simeyaŋw a hətar bəzey a, ta', a humbta a har, a kar suse a Gazlavay, a ləvey:
29 «Wure keɗe, Bay Gazlavay, mey masa kah ma ləvya na,
ta key cay.
Anda keɗe, ka gwa ŋga mbəkdaya,
yah, ndaw ma ka sləra akah, ŋga məcey ta zazay.
30 Maja yah, ta dey aɗaw,
ya ta hətar ndaw ma da ləhdata ndəhay daa mebərey cay.
31 Ka wala ndaw aha na, ŋgada ndəhay tabiya.
32 Aŋga anda slam-meweɗey ŋgada ndəhay da bəla tabiya.
Ndəhay a da həlmamata ndəhay akah hay Israyel,
maja ndaw aha keɗe.»
33 Ata papaŋ ŋga Yesu ta mamaha a rəzlam da ray mey masa Simeyaŋw maa guzley
da ray bəzey a.
34 Ta', Simeyaŋw a pəstar mey. Fa dəɓa ha, a ləvar a Mari, mamaŋ ŋga Yesu:
«Gazlavay a wala bəzey keɗe amba ndəhay Israyel ga a təɗam aa mebərey, siya hay
may, a mbəkdamara mekey mebərey, a səpmara Gazlavay ta cəveɗ e. Aŋga, ndaw ma
wuzdatara a ndəhay ara Gazlavay ma wuɗey ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey, ama
ndəhay ga a da ŋgəldamara ba.
35 A wuzdərwa mewulkey ŋga ndəhay ga maɓadakaya la amba ndəhay tabiya a
sərmara. Kah, mamaha na, mevel akah a tərkesley la anda ndaw ma ŋgəmka ta dəlaw.»

An a kar suse a Gazlavay

36 Daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey, ŋgwas ma təla mey ŋga Gazlavay
daha, mezəley An. Aŋga, dam ŋga Fanəwel, səkway ŋga Aser. Aa madaŋgwas cay. Daa
saɓara aŋga, a ley zel, a njam mevey maasala.
37 Fa dəɓa ŋga zel e ma məcey la, ŋgwas a, a njey taava aŋga, ŋgwas-vagay. Mevey
aŋga, kwakwar daaŋgafaɗ a ray a məfaɗ. Aa daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
a mandaw mandaw, fa kar sləra a Gazlavay taa vaɗ, taa pas, fa key *daliyam, fa dərey
daŋgay.

2:21 2.21 1.31 † **2:22 2.22** Jawzef ta Mari: Har-gədaŋ ŋga ɗerewel hay ta mey Gərek a ləvey: «…pas *ata* ta wuswa cay ŋga tərey maaya…». Ɗerewel hay mekele a ləvam: «…pas *aŋga* ta wuswa cay ŋga tərey maaya…». Ndəhay a wulkam «ata» a wuɗey ŋga ləvey Jawzef ta Mari. Kwa kwakwas ŋga Mawiz aa guzley da ray ŋgwas daada gway na, ama ndəhay a wulkam Luk aa guzley da ray Jawzef may, maja Jawzef a ta gəsfar la fa Mari daa masa aŋga mawuda.
2:22 2.22-24 Lev 12; Mesl 18.15-16 **2:23 2.23** Mab 13.2 **2:30 2.30-31** Iz 52.10 **2:32 2.32** Iz 42.6; 49.6; 46.13
2:34 2.34 Iz 8.14; 1Pi 2.8 **2:37 2.37** 1Tm 5.5; Mt 6.16-17

38 Masa Simeyaŋw ma pəstar mey cay na, wure wure ŋgene, An a ŋgəchey a cakay
ata, a kar suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, aa guzley da ray bəzey a ŋgada ndəhay tabiya
da *Jeruzelem masa fa səkwmara amba Gazlavay a ləhdata.
39 Masa ata *Jawzef ta *Mari ma ndəvdamərwa mekey kwakwas a tabiya cay anda
kwakwas ŋga Bay Gazlavay ma ləvey na, a vəhmawa a slala ata, *Nezeret, da *Galile.
40 Bəzey a, fa gəley, fa gəley, fa hətey gədaŋ, leŋgesl fa səkwa. Mepəsey-mey ŋga
Gazlavay aa da ray a.

Yesu aŋga ta mevey kuraw a ray a cew

41 Fa mevey a, fa mevey a, ata *Jawzef, papaŋ ŋga Yesu, ta *Mari, mamaha a diyam a
*Jeruzelem ŋga kawa gwagway ŋga *Pak.
42 Masa Yesu, aŋga ta mevey kuraw a ray a cew na, ta', a ŋgəlmara, a diyam ɓama aa
gwagway a, anda kwakwas ata ma ləvey.
43 Masa gwagway a daa saba na, a vəhmawa a way, ama Yesu, ɓəzey ata na, ta njawa
sem fa dəɓa da Jeruzelem e. Ata papaha, ta mamaha, ta sərmara daa ɓa.
44 A wulkam na, Yesu aa daa cəveɗ ta ndəhay siya ma diyam ta ata. A kam daa cəveɗ
ɗar pal, ta', a səpmara da wuzlah səkway ata hay, ta da wuzlah jam ata hay.
45 Ama ta hətmar daa ɓa. Da ray ŋgene, a vəham a Jeruzelem ŋga səpmərwa.
46 Ŋga ɗar maakar a na, a hətfamar daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Aŋga
manjakaya da wuzlah *ndəhay maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz, aŋga fa jəkfatar
sləmay, faa cəfɗafatar mey.
47 Ndəhay tabiya ma jəkfamar sləmay, a rəzlam maja leŋgesl aŋga, asaya, maja mey
hay maaya masa aŋga ma mbəɗdatara.
48 Ata papaha ta mamaha ma hətmar la na, a rəzlam ga da ray a. Mamaha a ləvar:
«Bəz aɗaw, ka kandar anda keɗe na, maja me? Ala ta papakw fa səpmaka, mevel ala
ta ɗəsley sem.»
49 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka səpmaya maja me? Si ya njey daa way ŋga Papay na,
ka sərmara ɓa daw?»
50 Ama a sərmara mey a, a wuɗey ŋga ləvey kwara ɓa.
51 Ta', Yesu a samawa ɓama a slala *Nezeret heyey dəɓa. A cəntar mey. Ama mamaha
na, fa wulkadata cek hay a keɗe tabiya daa mevel aŋga.
52 Yesu fa gəley, fa gəley. Leŋgesl fa səkwa. Aŋga maaya fa Gazlavay leŋ fa ndəhay.

3

Jaŋ-Baptis a wuzey mey ŋga Gazlavay
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jaŋ 1.19-28)

1 Masa *Jaŋ-Baptis ma da zla sləra aŋga na, Bay Tiber, ta key mevey kuraw a ray a
zlam cay daa ɓay da ray ɓay hay daa hwayak hay ŋga *Rawm. *Pawns Pilat aŋga ɓay
daa hwayak ŋga *Jude. *Herawt, aa ɓay daa hwayak ŋga *Galile. Məlmaha *Fəlep,
aŋga ɓay da Iture ta da Tərakwanit. Lizaniyas aa ɓay daa hwayak ŋga Abileŋ.
2 Ata Han ta Kayif, ata mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. Daa
ŋgene, Jaŋ-Baptis, ɓəzey ŋga *Zakari, aa da wuzlah-ley. Ta', Gazlavay a wuzdara mey
aŋga.
3 Da ray ŋgene, *Jaŋ a, a pəkta slam hay tabiya masa gweegwe ta wayam ŋga Jurdeŋ.
A wuztar mey ŋga Gazlavay a ndəhay, a ləvtar: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara
Gazlavay ta mevel pal, hətam *baptem, amba Gazlavay a mbəkdakwara mebərey
akwar.»
4 Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, ma wuzlala
daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.
5 Pəshamata lapatam hay cəpa.
Rarakadamata aŋgwa hay, leŋ ɗaŋgwalay hay cəpa.
Ɗiymata cəveɗ hay magəjvaɗatakaya ŋga təram dər e,
saɓalamata cəveɗ maaya ɓa hay.
6 Anda keɗe, ndəhay tabiya a hətmar Gazlavay la,
ndaw ma da ləhdandakwar daa mebərey.»

2:38 2.38 Iz 52.9 **2:41 2.41** Mab 12.1-27; 23.14-17 **2:49 2.49** Jaŋ 2.16 **2:51 2.51** 2.19 **2:52 2.52** 1Sam 2.26 **3:3 3.3** SNM 13.24; 19.4; Lk 24.37 **3:4 3.4-6** Iz 40.3-5 **3:6 3.6** 2.30-31; SNM 28.28

7 Daa masa ndəhay ga fa samawa fa Jaŋ-Baptis, amba a katar baptem na, Jaŋ-Baptis
a, a ləvtar: «Hey! akwar bəza hay ŋga kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la daa banay
masa Gazlavay ma da handərwa a ray akwar na, wa?
8 Kam cek maaya, amba ndəhay a sərmara akwar ta mbəɗdamara menjey akwar sem,
akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal. Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam:
"Papa aləkwa na, ara *Abəraham, maja ŋgene, Gazlavay a da sərfandakwar dey-ceceh."
Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar fara fara, Gazlavay a gwa ŋga tərdata aŋgwa
hay keɗe ŋga səkway ŋga Abəraham may.
9 Wure keɗe, zlamba maŋgakaya cay ŋga ŋgəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa. Kwa
wudez wura wura ma yey babəza maaya ba na, a da ŋgəmamara, a pamar awaw fa
vəɗa.»
10 Ta', ndəhay makustakaya aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, ya da kam na, kwara?»
11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw masa zana aŋga hay cew daha na, ŋga vəlar
pal a ndaw masa zana aŋga daa ba. Asaya, ndaw masa cek mezəmey daha na, ŋga
wunkamara ta ndəhay masa cek mezəmey daa ba.»
12 Ndəhay ma cakala budaw a samawa ŋga key baptem may, aa cəfɗamara Jaŋ, a
ləvam: «Bay ala, kaa ala na, ya da kam kwara?»
13 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka daa cəfɗam dala ŋga budaw ma fəna masa ŋgwamna
maa cəfɗa ba.»
14 Sewje hay may, a samawa, aa cəfɗamara kəne, a ləvam: «Kaa, ala na, ya da kam
kwara?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka da təɓam dala ŋga ndaw ta gədaŋ ba. Ka daa
dəɗfamatar mey a ray ndəhay ba. Sasəmam da ray dala masa ata ma vəldamakwara
fa mawurɓay ŋga slərа akwar gway.»
15 Ndəhay na, fa səkwmara cek maaya ma da key. Da ray ŋgene, kwa waawa da
wuzlah ata fa wulkey daa ray aŋga, da Jaŋ a na, ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma
wala ŋga ləhdata ndəhay heyey kwa.
16 Anda keɗe, Jaŋ a ləvtar a ndəhay tabiya: «Yah na, ya kakwar baptem ta yam daada
gway, ama ndaw mekele ma fənya a sawa la. Kwa ya wusa ŋga pəska zewed ŋga tarak
aŋga ba. Aŋga na, a da kakwar baptem ta *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ta awaw.
17 Aŋga da gədak ta vəley mekəfey daw da har ŋga wunkey bəz-daw ta cekwesl e.
Bəz-daw na, a da həla a wudeɗ aŋga. Ama cekwesl e na, a da par awaw fa vəɗa, awaw
masa ma məcey ba ŋga sərmataw.»
18 Anda keɗe, Jaŋ a vəltar gədaŋ a ndəhay ta mey hay mekele mekele saya, a wuztar
*Mey-maaya-mawiya.
19 Ama Jaŋ a mbəɗar ray a Bay Herawt maja aa ma la Herawdiyat, ŋgwas ŋga
məlmaha, ŋga ŋgwas aŋga, asaya, maja aa ma key cek hay mekele mekele maaya ba.
20 Da ray ŋgene, Bay Herawt heyey a key cek maaya ba ma fəna saya, a kəzla Jaŋ aa
fərsəne.

Jaŋ-Baptis a kar baptem a Yesu
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jaŋ 1.19-28)

21 Masa *Jaŋ-Baptis fa katar *baptem ŋgada ndəhay tabiya heyey na, Yesu a sawa
amba a həley baptem may. Ta', Jaŋ-Baptis a kar baptem e. Fa dəɓa ha, Yesu a dərey
daŋgay. Masa aa fa dərey daŋgay na, slam da vaɗ bəɗaŋ! a wurey.
22 *Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray a, a nəkey anda makurgwadakw. Day
a cənwa da vaɗ, a ləvey: «Kah na, Bəzey aɗaw masa yah ma wuɗa kalah. Ya faa səmey
ga da ray akah.»

Ndəhay daa səkway ŋga Yesu
(Matiye 1.1-17)

23 Masa Yesu ma da zlar sləra aŋga na, aŋga ta mevey kwakwar maakar. Ndəhay a
wulkam Yesu na, ara bəzey ŋga *Jawzef.
Jawzef na, bəzey ŋga Heley,
24 Heley na, bəzey ŋga Matat,
Matat na, bəzey ŋga Levi,
Levi na, bəzey ŋga Melki,
Melki na, bəzey ŋga Janay,
Janay na, bəzey ŋga Jawzef,
25 Jawzef na, bəzey ŋga Matatiyas,

3:7 3.7 Mt 3.7; Lk 21.5-36 **3:8 3.8** 1.54-55; Mt 3.9 **3:9 3.9** Mt 7.19 **3:16 3.16** SNM 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Lk 4.18 **3:19 3.19-20** Mt 14.3-4; Mk 6.17-18 **3:21 3.21** 5.16 **3:22 3.22** 4.18; ***Bəzey aɗaw:*** Ps 2.7; Iz 42.1; Lk 9.35; 20.13

Matatiyas na, bəzey ŋga Amus,
Amus na, bəzey ŋga Nahum,
Nahum na, bəzey ŋga Esəli,
Esəli na, bəzey ŋga Nagay,
26 Nagay na, bəzey ŋga Mat,
Mat na, bəzey ŋga Matatiyas,
Matatiyas na, bəzey ŋga Semeyiŋ,
Semeyiŋ na, bəzey ŋga Jawzek,
Jawzek na, bəzey ŋga Jawda,
27 Jawda na, bəzey ŋga Jəwanaŋ,
Jəwanaŋ na, bəzey ŋga Reza,
Reza na, bəzey ŋga Zarubaabel,
Zarubaabel na, bəzey ŋga Salatiyel,
Salatiyel na, bəzey ŋga Neri,
28 Neri na, bəzey ŋga Melki,
Melki na, bəzey ŋga Adi,
Adi na, bəzey ŋga Kwazam,
Kwazam na, bəzey ŋga Elmadam,
Elmadam na, bəzey ŋga Er,
29 Er na, bəzey ŋga Yesu,
Yesu na, bəzey ŋga Eliyezer,
Eliyezer na, bəzey ŋga Jəwarim,
Jəwarim na, bəzey ŋga Matat,
Matat na, bəzey ŋga Levi,
30 *Levi na, bəzey ŋga Simeyaŋw,
Simeyaŋw na, bəzey ŋga Juda,
Juda na, bəzey ŋga Jawzef,
Jawzef na, bəzey ŋga Jawnam,
Jawnam na, bəzey ŋga Eliyakim,
31 Eliyakim na, bəzey ŋga Meleya,
Meleya na, bəzey ŋga Mena,
Mena na, bəzey ŋga Matata,
Matata na, bəzey ŋga Nataŋ,
Nataŋ na, bəzey ŋga Davit,
32 *Davit na, bəzey ŋga Jese,
Jese na, bəzey ŋga Awbet,
Awbet na, bəzey ŋga Bəwaz,
Bəwaz na, bəzey ŋga Sala,
Sala na, bəzey ŋga Naasaŋw,
33 Naasaŋw na, bəzey ŋga Aminadap,
Aminadap na, bəzey ŋga Adəmiŋ,
Adəmiŋ na, bəzey ŋga Arni,
Arni na, bəzey ŋga Esraŋw,
Esraŋw na, bəzey ŋga Fares,
Fares na, bəzey ŋga Juda,
34 Juda na, bəzey ŋga *Jakwap,
Jakwap na, bəzey ŋga Izak,
Izak na, bəzey ŋga Abəraham,
Abəraham na, bəzey ŋga Tara,
Tara na, bəzey ŋga Nahwar,
35 Nahwar na, bəzey ŋga Seruk,
Seruk na, bəzey ŋga Ragaw,
Ragaw na, bəzey ŋga Pelek,
Pelek na, bəzey ŋga Eber,
Eber na, bəzey ŋga Sala,
36 Sala na, bəzey ŋga Kaynam,
Kaynam na, bəzey ŋga Arfazat,
Arfazat na, bəzey ŋga Sem,
Sem na, bəzey ŋga Nəwe,

3:27 3.27 Salatiyel: 1Mev 3.17; Es 3.2 **3:30 3.30-33** Rut 4.18-22; 1Mev 2.1-14 **3:31 3.31** Nataŋ: 2Sam 5.14
3:33 3.33-38 MC 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32

Nəwe na, bəzey ŋga Lemek,
37 Lemek na, bəzey ŋga Matuzala,
Matuzala na, bəzey ŋga Henakw,
Henakw na, bəzey ŋga Jaret,
Jaret na, bəzey ŋga Meleliyel,
Meleliyel na, bəzey ŋga Kaynam,
38 Kaynam na, bəzey ŋga Enaws,
Enaws na, bəzey ŋga Set,
Set na, bəzey ŋga Adam,
Adam a na, bəzey ŋga Gazlavay.

4

Bay-malula a wuɗey ŋga bata Yesu
(Matiye 4.1-11; Mark 1.12, 13)

1 Fa dəɓa ha masa *Jaŋ-Baptis ma kar *baptem la a Yesu na, Yesu a vəhwa daa wayam
ŋga Jurdeŋ heyey. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray a, ta', a handa a wuzlah-ley.
2 Aa manjakaya feteɗe ɗar kwakwar məfaɗ. Bay-malula a sawa a cakay a, a jada ŋga
bata amba a key cek maaya ba. Daa masa Yesu aa da wuzlah-ley a na, aŋga fa zəmey
cek daa ba. Fa dəɓa ha, may a car dəɓa.
3 Ta', bay-malula heyey aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga Gazlavay na, tərda
aŋgwa keɗe ŋga ɗaf taw!»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
"Ndaw na, a njey ta cek mezəmey daada ba."»
5 Fa dəɓa ha, bay-malula heyey a təpda aa slam magəlkaya a vaɗ, wure ŋgene ta', a
wuzdara hwayak hay masa bay hay ma wamata da bəla cəpa.
6 Ta', a ləvar: «Ya vəldakawa gədaŋ ŋga wey da ray hwayak hay a keɗe, ta zleley hay
da hwaɗ a cəpa. Maja cek hay a keɗe cəpa mavəldatakaya a har aɗaw, ya gwa ŋga
vəldata kwa ŋgada waawa masa yah ma wuɗey.
7 Anda keɗe, da kah ma regedey fa mey aɗaw la na, cek hay a cəpa ya vəldatakawa
la.»
8 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Ka
da ragadar na, si ŋgada Bay Gazlavay akah gway. Dərar daŋgay ŋgada Bay Gazlavay
pal taava aŋga."»
9 Asaya, bay-malula a handa aa berney ŋga *Jeruzelem, a təpda aa ray ŋga *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ta', a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga Gazlavay na, jəvey daa
ray ŋga way keɗe a hwayak,
10 maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Gazlavay a ləvtar la a
maslaŋ aŋga hay ŋga jəɗmaka."
11 Mawuzlalakaya saya, a ləvey: "A sləwmaka la a har ata amba salay akah a gurzey
fa aŋgwa ba."»
12 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
"Ka da jada Bay Gazlavay akah ba."»
13 Masa bay-malula ta hətey mey ŋga jada Yesu daa saba na, ta', a daw, a mbəkda ŋga
pas mekele.

Yesu a zlar sləra aŋga daa hwayak ŋga Galile
(Matiye 4.12-17; Mark 1.14, 15)

14 Yesu a vəhwa aa hwayak ŋga *Galile, ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray
a. Daa hwayak a cəpa, ndəhay a zlamar ŋgaa guzley da ray a.
15 Yesu fa wuzey mey ŋga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay. Ndəhay
tabiya faa həmdamara.

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Matiye 13.53-58; Mark 6.1-6)

16 Ta', Yesu a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwaɗ a. Ta *pas meməskey-
vaw, a mbəzey aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay anda aa ma daw maamandaw. A
lecey, a daw fa mey ŋga ndəhay amba a jeŋgey ɗerewel ŋga Gazlavay.
17 Ta', a vəlmar ɗerewel mapaɗakaya, masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay,
ma wuzlala zleezle. A pəska ɗerewel e, a hətfey slam mawuzlalakaya ma ləvey:

4:1 4.1-2 Mt 6.16-17; Lk 4.18; Heb 4.15 **4:4 4.4** Mew 8.3 **4:6 4.6** Mt 28.18; Jaŋ 12.31 **4:8 4.8** Mew 6.13; 5.9
4:10 4.10-11 Ps 91.11-12 **4:12 4.12** Mew 6.16 **4:13 4.13** 22.3, 31 **4:14 4.14** 4.18

18 «Məsəfney ŋga Bay Gazlavay aa da ray aɗaw,
Bay Gazlavay ta walaya la amba ya wuzdatara
*Mey-maaya-mawiya ŋgada masa-viya hay.
A slərdiwa
amba ya ləvtar a ndəhay majəwtakaya
dasi har ŋga bay-malula na,
Gazlavay ta pəskata sem.
A slərdiwa ŋga wurey dey ŋga wulaf hay,
ŋga ləhey ndəhay dasi har ŋga masa-gəra ata hay.
19 A slərdiwa amba ya ləvtar ɗar masa Bay Gazlavay
ma da wuzdərwa maaya aŋga a ray ndəhay na,
ta wuswa cay.»
20 Fa dəɓa ha, paɗ! paɗ! a paɗa ɗerewel e heyey, ta', a vəldara a ndaw ma ka sləra daa way a. A njey fa mey ata ŋga wuzey mey a. Ndəhay cəpa daa way a, fa nəkmara.
21 Yesu a zlar ŋgaa guzltar dəɓa, a ləvey: «Mey mawuzlalakaya masa tasana akwar ma cəndamara keɗe na, mey a ta key cay wure keɗe ŋgada akwar.»
22 Ndəhay cəpa a ləvam da wuzlah ata: «Mey masa aləkwa ma cəndakwa fa Yesu keɗe na, maaya.» A rəzlam da ray mey aŋga hay maaya masa aŋga maa guzldata, ta', a ləvam: «Haya, ara na, bəzey ŋga *Jawzef, ba diya?»
23 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Fara fara ka daa guzlam mey-meŋgey da ray aɗaw, ka ləvam: "Ndaw ma səra ray ŋga slalak, mbəlda ray akah!" Anda meləvey ka da ləvam: "Ala ma cəndamara sləra akah hay masa kah ma kata da Kapernayum la cəpa. Yaw, ka kəne da slala akah feɗe may."»
24 Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay wura wura na, fa təɓmara maaya maaya daa hwayak masa aa ma yawa da hwaɗ a na, daa ba.
25 Wulkam da ray *Eli, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Daa masa aŋga da bəla na, mevey maakar ta kiya maakwaw, var ta pawa daa ba. May mahura ta key la daa hwayak ŋga *Israyel cəpa. Ya fa ləvkwar fara fara, daa ŋgene, ŋgwas-vagay hay ga daha daa hwayak a,
26 ama Gazlavay ta slərda Eli fa ŋgwas-vagay hay daa hwayak ŋga Israyel ŋga jənta daa ba səlak. A slərda na, si fa ŋgwas-vagay masa *Jəwif ba ma njey da slala Sarəpta daa hwayak ŋga Sidaŋw.
27 Asaya, wulkam da ray Elize, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Daa masa aŋga da bəla na, maasəkula hay ga daa hwayak ŋga Israyel daha, ama kwa ta pərey ndaw pal dasi ata ŋga mbəley daa maasəkula ha daa ba. A pərey na, si Naamaŋ, ndaw Siri gway.»
28 Masa ndəhay daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey ma cəndamara mey a na, ata tabiya, mevel a catar ga da ray Yesu.
29 Ta', a lacam, a ɗaɗamara, a badamara da wuzlah-way. A handamara aa mey-zeleŋ, amba a təvdamara ŋgada hwayak.
30 Ama Yesu pat! a bey la da wuzlah ata, ndal! madaw aŋga.

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw
(Mark 1.21-28)

31 Fa dəɓa ha, Yesu a daw a Kapernayum daa hwayak ŋga *Galile. Feteɗe faa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay ta *pas meməskey-vaw.
32 Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha, maja aa guzley na, ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara.
33 Daa way-mewuzey-mey a ŋgene, ndaw daha, aa ta malula da ray. A zlar mewudey ta gədaŋ, a ləvey:
34 «Haya, Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malula hay me? Ka sawa ŋgaa zəɗdandar daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw ŋga Gazlavay, masa aa ma slərdərwa ŋga key sləra aŋga.»
35 Yesu aa bəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «Njey teete. Bey da ray ndaw keɗe.» Malula da ray ndaw a heyey dac! a təɗda ndaw a, a hwayak fa mey ŋga ndəhay tabiya, a bey da ray ndaw aha, kwa ta kar cek daa ba.

4:18 4.18 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mt 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mk 1.8, 10, 12; 3.29; SNM 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 **4:18 4.18-19** Iz 61.1-2; Mt 11.5; Lk 7.22 **4:18 4.18-21** 1.68 **4:19 4.19** Lev 25.10 **4:22 4.22** Jaŋ 6.42 **4:24 4.24** Jaŋ 4.44 **4:25 4.25** 1Bay 17.1, 8-16 **4:27 4.27** 2Bay 5.1-14 **4:32 4.32** Mt 7.28-29 **4:34 4.34** Mk 3.11

36 Ndəhay cəpa feteɗe heyey a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Haya!
mey keɗe na, ara səkway ŋga mey wura, masa ndaw aha a təktar ɗay a malula hay ŋga
bam da ray ndəhay keɗe na!»
37 Da ray ŋgene, sləmay ŋga Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura cəpa daa hwayak
a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga
(Matiye 8.14-17; Mark 1.29-34)

38 Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay, a daw a way *Simaŋw. Mamaŋ
ŋga ŋgwas ŋga Simaŋw a, vaw fa car, awaw fa vaw ga. Da ray ŋgene, aa cəfɗamara
Yesu ŋga mbəlda.
39 A daw a gəɓey a ray a, ta', aa bəcey amba macay a, a mbəkda ŋgwas aha. Macay
a, mbak! a mbəkda, awaw fa vaw heyey daa saba. Wure ŋgene, ŋgwas aha pərta! a
lecey, ta', a vəltar cek mezəmey.
40 Fa dəɓa ha pas ma kəzley la na, ndəhay tabiya da slala ha masa ndəhay ta macay
hay da way ata hay daha, kwa macay hay wura wura, a handamatərwa fa Yesu. A patar
har pal pal tabiya a ray, a mbəldata.
41 Malula hay ga a bam da ray masa-macay hay a, a wudam, a ləvam: «Kah Bəzey
ŋga Gazlavay.» Ama Yesu aa bəctar a malula hay a, a təkta ŋgaa guzley maja a sərmara
aŋga *Kəriste.

Yesu a wuzey mey daa hwayak ŋga Jude
(Mark 1.35-39)

42 Slam ma wurey la na, Yesu a bey da wuzlah-way, a daw aa slam masa ndəhay da
hwaɗ a daa ba. Ndəhay ga fa səpmara, ta', a hətmar. Masa ata ma hətmar la na, a
wuɗam amba Yesu a njey ta ata, a mbəkdata ba.
43 Ama Yesu a ləvtar: «Si ya daw a slala hay mekele may ŋga wuzey *Mey-maaya-
mawiya da ray mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, maja Bay Gazlavay a slərdiwa
na, ŋga key sləra ha kəne.»
44 Ta', Yesu a daw a pəkta slala hay a, a wuzey mey ŋga Gazlavay daa way-mewuzey-
mey hay ŋga Gazlavay mekele mekele daa hwayak ŋga *Jude.

5

Yesu a zəley ndəhay maakar ŋgeeme ŋga key gula aŋga hay
(Matiye 4.18-22; Mark 1.16-20)

1 Pas laŋgar daha, Yesu, aŋga da mey dəhwa ŋga Genezeret. Ndəhay ga makustakaya,
fa njanjərɗam vaw ŋgada cakay a, maja a wuɗam a cəndamara mey ŋga Gazlavay.
2 Kwambiwal hay cew daha da mey dəhwa ha. Ndəhay ma kərza ewet, ata da hwaɗ
a daa saba, fa pərmata *tabaw ata hay. Yesu a hətatar kwambiwal hay a.
3 Ta', a təpey aa kwambiwal ŋga ndaw mezəley *Simaŋw. Aa cəfɗa Simaŋw ha
ŋga ŋgəchada kwambiwal a nekəɗey ŋgada wuzlah yam. Masa Simaŋw ma ŋgəchada
kwambiwal a la na, Yesu ta', a njey ta njey a hwaɗ a, fa wuzdatara mey ŋga Gazlavay
a ndəhay da mey dəhwa ha.
4 Fa dəɓa ha masa aŋga ma wuzdatara mey ŋga Gazlavay la na, a ləvar a Simaŋw:
«Ŋgəchada kwambiwal akah aa slam masa yam da hwaɗ a seleleŋ. Feteɗe, akwar ta
mandala akah hay, kəzlamata tabaw akwar hay aa yam a, ka hətam ewet la.»
5 Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Bay ala, tavaɗ tavaɗ keɗe, ala ta gəram la daa ewet
e, ama kwa ya ta hətam daa ba səlak. Yaw, da ara kah ma ləvya na, ya kəzlamata tabaw
hay a, aa yam a cəŋga.»
6 Ta', a kəzlamata tabaw ata hay aa yam, wure ŋgene, a kərzamawa ewet ga daa yam
a. Tabaw hay a, a zlamar ŋga ŋgərey maja ewet ga kalah.
7 Anda keɗe, a gəvcamatərwa mandala ata hay daa kwambiwal mekele ŋga jənmata.
Mandala ata hay a, a samawa, a rəhdamata kwambiwal hay cewete ta ewet, haa
kwambiwal hay a, a wuɗam ŋga ndəkwam asi yam.
8-9 Ata Simaŋw *Piyer ta mandala aŋga hay tabiya, mandərzay a katar maja ewet ga
masa ata ma kərzamara ha. Masa Simaŋw aha ma hətar maazla keɗe na, a regedey fa
mey ŋga Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, maaya na, ya ŋgəchey la da cakay akah, maja yah
na, ndaw ta mebərey.»
10 Ata *Jak ta *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede, ma kam sləra bama ta ata Simaŋw,
mandərzay a katar may. Da ray ŋgene, Yesu a ləvar a Simaŋw: «Ka zlurey ba, dəga
tasana ka da zəlwa ndəhay aa cəveɗ ŋga Bay Gazlavay anda kah ma kərzey ewet keɗe.»

4:41 4.41 Mk 3.11-12 **4:43 4.43** 11.2 **5:4 5.4-9** Jaŋ 21.2-11

11 Ta′, a ŋgəchadamata kwambiwal ata hay a rav-zazay, mbak! a mbəkdamata cek ata
hay tabiya, a diyam asi Yesu.

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula
(Matiye 8.1-4; Mark 1.40-45)

12 Fa dəɓa ha, Yesu aa da slala laŋgar daha. Ndaw daha maasəkula fa vaw zlap zlap.
Ndaw aha a hətar Yesu na, ta′, a daw a regedey fa mey aŋga. A kar ambahw, a ləvar:
«Bay aɗaw, da ka wuɗey na, ka gwa ŋga pərya daa maasəkula aɗaw keɗe.»
13 Yesu tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba maasəkula akah a
pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!» Wure wure ŋgene, maasəkula fa ndaw aha daa
saba.
14 Ta′, Yesu a kəta, a ləvar: «Ka da wuzda cek masa yah ma kakawa keɗe kwa a ndaw
ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəɓa ha, vəlar
cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay, maasəkula
fa vaw akah daa saba.»
15 Ama ndəhay na, fa kadamara mey da ray Yesu ta gədaŋ ta gədaŋ cəŋga. Da ray
ŋgene, ndəhay ga a samawa fa vəɗa, a kusam, amba a jəkam sləmay fa mey masa aa
maa guzley, asaya, amba a mbəldata masa-macay hay.
16 Kwa ndəhay fa samawa ga na, Yesu a njey da cakay ata mandaw mandaw ba, ama
a bey la da wuzlah ata, a daw aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba, amba a dərey
daŋgay a Gazlavay.

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Matiye 9.1-8; Mark 2.1-12)

17 Pas pal daha, Yesu faa sərkadata ndəhay. *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz manjatakaya feteɗe may. A samawa da slala hay mekele mekele
da *Galile ta da *Jude, leŋ daa berney ŋga *Jeruzelem. Bay Gazlavay a vəlar gədaŋ a
Yesu ŋga mbəldata masa-macay hay.
18 Ndəhay daha, a samawa, a handamawa ndaw maahəlɓakaya manakaya da ray
ɓeɓele. A səpam cəveɗ amba a mbəzdamara aa way masa Yesu aa da hwaɗ a, amba a
pamara fa mey aŋga,
19 ama a hətam cəveɗ ba maja ndəhay ga kalah. Anda keɗe, a təpam aa ray ŋga way
a, a wuram slam daa ray ŋga way a, a təldamara ndaw maahəlɓakaya kaa heyey da ray
ɓeɓele aŋga ha ta laza, a wuzlah ndəhay makustakaya ga fa mey ŋga Yesu daa way a.
20 Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda ndaw ata na,
ta′, a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Jam aɗaw, ya fa ləvka mebərey da ray akah
daa saba.»
21 Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay heyey a cəndamara mey
keɗe na, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ara səkway ŋga ndaw wura ma pa ray aŋga
ŋga Gazlavay keɗe, na! Ma gwa ma mbəkda mebərey ŋga ndaw na, wa? Si Gazlavay
pal taava aŋga ma gwa ma mbəkda mebərey ŋga ndaw, ba diya?»
22 Ama Yesu ta səra mewulkey ata sem, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam anda keɗe,
maja me?
23 Ya gwa ya ləvar: “Mebərey akah daa saba”, da daa ba, ya gwa ya ləvar: “Sləkɗey,
daw ta salay akah.” Dasi mey hay cewete keɗe na, masa ta banay ŋga ləvey ŋgada yah
na, wura? *
24 Yaw, ya wuɗey amba ka sərmara yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga mbəkey
mebərey ŋga ndəhay da bəla.» Anda keɗe, Yesu ta′, a ləvar a ndaw maahəlɓakaya
heyey: «Ehe, ya fa ləvka: “Sləkɗey, la ɓeɓele akah, daw a way.”»
25 Wure wure ŋgene, ndaw aha a sləkɗey, a lecey fa dey ata tabiya, a la ɓeɓele aŋga
heyey, ta′, a daw a way ta mehəlmey Gazlavay.
26 Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam. A həlmamara Gazlavay ta meney ray. A ləvam:
«Cek masa ŋga menjey aləkwa, ya ta hətkwa daa ba na, ya ta hətkwar la tasana dəɓa.»

Yesu a zəla Levi ŋga səpa
(Matiye 9.9-13; Mark 2.13-17)

5:11 5.11 Mt 8.21-22 **5:14 5.14** Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14 **5:15 5.15** Mk 7.36 **5:16 5.16** Mt 14.23; 26.36-46; Mk 1.35; 6.46; Lk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; SNM 1.14; 2.42; 6.4; 12.5 **5:20 5.20** 7.48; Mt 9.2 * **5:23 5.23** Yesu a wuɗey ŋga ləvey aŋga ta gəra ŋga ləvey: «Sləkɗey, daw ta salay akah», maja a gwamara ŋga hətmar cek masa aa ma da ka fara fara. Ama da a ləvey: «Mebərey akah daa saba» na, ta gəra ŋga ləvey ba, maja a gwamara ŋga hətmar cek aha fara fara ba. **5:24 5.24** Jaŋ 5.36

27 Fa dəɓa ha masa Yesu ma ka maazla keɗe la, a bawa daa way a, a daw, a da nəkey
dey na, a ray *ndaw ma cakala budaw mezəley *Levi. Aŋga manjakaya fa key sləra daa
slam mecekeley budaw. Ta', Yesu aa guzlar, a ləvar: «Sawa, səpya.»
28 Da ray ŋgene, Levi a, pərta! a sləkɗey, a mbəkdata cek aŋga hay tabiya, a daw
asiya.
29 Fa dəɓa ha nekəɗey, Levi a kar gwagway mahura ŋgada Yesu da way aŋga. Ndəhay
ma cakala budaw ta ndəhay mekele makustakaya ga feteɗe, a zəmamara ɗaf ŋga
gwagway a bama.
30 *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz da wuzlah ata, aa ŋguram
mey, a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Ka zəmam ɗaf ta ndəhay ma cakala budaw leŋ
ta ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz na, kwara?»
31 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay masa ata wurwer na, mey ata ta ndaw ma
vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey mey ŋga ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay
masa-macay hay gway.
32 Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta
slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley ndəhay masa ta mebərey amba
a mbəɗdamara menjey ata, a səpmara Gazlavay ta mevel pal.»

Mey da ray mekey daliyam
(Matiye 9.14-17; Mark 2.18-22)

33 *Fariza hay heyey a ləvmar a Yesu: «Gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis ta pas laŋgar fa kam
*daliyam, fa dəram daŋgay, asaya, gula ala hay fa kamara kəne may. Ama gula akah
hay na, a zəmam cek, a sam cek mandaw mandaw na, maja me?»
34 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa ndəhay aa mekey
məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, ndəhay a, a gwamara a kam daliyam daa masa
zel-kwakwa ha aa da cakay ata daw? A kam daliyam ba səlak.
35 Ama pas a, a sawa la, masa ata ma da kərzamara zel-kwakwa ha. Daa ŋgene dəɓa
na, a kam daliyam la.»
36 Fa dəɓa ha Yesu a ŋgatara mey a saya ta zana, a ləvey: «Kwa ndaw ma ŋgərey zana
mawiya ŋga dəpey zana magurma na, daa ba. Da a ka kəne na, ta nəsa zana mawiya
sem, zana ha fa da cəmam ta magurma daa ba.
37 Asaya, ndaw a gwa ŋga zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene † magurma ba.
Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra kwene-kwene he la. Wuzam a, a
mbəɗey la, asaya, kwene-kwene he a nəsey la.
38 Si ka zləra wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene mawiya.
39 Da ndaw fa sey wuzam maməslkaya na, a wuɗey ŋga sey meedeɗek e saba, maja
a wulkey wuzam maməslkaya na, a fəna meedeɗek e.»

6

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Matiye 12.1-8; Mark 2.23-28)

1 Ta *pas meməskey-vaw daha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam taa ley ŋga cek
anda daw *. Gula aŋga hay heyey a həɓam cek aha, a babərmara, aa mbəɗmara.
2 Maja ŋgene, ndəhay da wuzlah *Fariza hay a ləvmatar: «Akwar fa kam cek
matəkakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz ta pas meməskey-vaw na, maja me?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga Gazlavay cek
masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas laŋgar daha, ata Davit ta ndəhay
aŋga hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba.
4 Maja ŋgene Davit e a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, a təɓwa peŋ masa mavəldakaya
ŋgada Gazlavay, ta' a zəmey, asaya, a vəltar a ndəhay aŋga hay may. Ama, peŋ e na,
kwakwas ŋga Mawiz a vəley cəveɗ a ndəhay tabiya ŋga zəmamara ba, si ndəhay ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay gway.»
5 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ma wey da ray pas meməskey-vaw na, ara yah, *Bəz
ŋga Ndaw.»

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw
(Matiye 12.9-14; Mark 3.1-6)

5:28 5.28 Mt 8.21-22 **5:29 5.29** Mt 9.10 **5:32 5.32** 19.10 **5:33 5.33** Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 **5:34 5.34** Mt 9.15 † **5:37 5.37** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal. * **6:1 6.1** cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». **6:1 6.1** Mew 23.25 **6:2 6.2** Mab 20.8-10 **6:3 6.3-4** 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9

6 Ta *pas meməskey-vaw daha saya, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
Ta′, aa sərkadata ndəhay daa way a. Ndaw daha feteɗe, har-zəmay maməckaya.
7 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta *Fariza hay, ata feteɗe may. Fa
jəɗmara Yesu da a da mbəley ndaw ta pas meməskey-vaw kwa. A jəɗmara anda keɗe
na, amba a hətam mey ŋga kərza Yesu.
8 Ama Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ŋgene, aa guzlar a ndaw masa har
maməckaya heyey, a ləvar: «Sləkɗey, lecey fa mey ŋga ndəhay tabiya.» Ndaw aha,
ta′, a sləkɗey, a lecey.
9 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a ndəhay ma jəɗmara heyey, a ləvtar: «Yaw, ya wuɗey
yaa cəfɗakwar, kwakwas aləkwa a ləvey na, kwara? Ta pas meməskey-vaw na, aləkwa
ta cəveɗ ŋga key maaya a ndaw daw, da daa ba, ŋga key maaya ba daw? Aləkwa ta
cəveɗ ŋga ləhey ndaw daa meməcey daw, da daa ba, ŋga mbəkey ndaw ŋga məcey
daw?»
10 Ta′, Yesu a nəkta tabiya pal pal ɗagay, fa dəɓa ha, aa guzlar a ndaw heyey, a ləvar:
«Təldərwa har a.» Tal! a təldara har a. Har a, ta′, a ɗiyey aa slam a.
11 Ama Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz heyey na, mevel a
catar ga. A zlamar mesley yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da kadakwa ndaw Yesu
kaa na, kwara?»

Yesu a weley ndəhay meslərey aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.1-4; Mark 3.13-19)

12 Daa ɗar hay a ŋgene, Yesu a daw a aŋgwa ŋga dərwa daŋgay. Feteɗe tavaɗ tavaɗ
aŋga fa dərey daŋgay a Gazlavay.
13 Masa slam ma wurey cay na, ta′, a zəlta gula aŋga hay a cakay a. A weley ndəhay
kuraw a ray a cew da wuzlah ata, a pata ŋga ndəhay aŋga hay meslərey.
14 A pey ŋga ndəhay meslərey a na, *Simaŋw, ndaw masa aa ma par mezəley *Piyer
heyey, ta məlmaha *Andəre, *Jak, *Jaŋ, *Fəlep, *Bartelemey,
15 *Matiye, *Tuma, Jak bəzey ŋga Alfe, Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam
ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay,
16 Jud bəzey ŋga Jak, ta Juda Iskariyawt ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga
hay.

Yesu a mbəley masa-macay hay
(Matiye 4.23-25)

17 Fa dəɓa ha, Yesu a pawa salay daa aŋgwa ta ndəhay aŋga hay meslərey. A lacam
aa papalah aa slam masa ndəhay aŋga hay siya hay ga da hwaɗ a. Ndəhay mekele
ga feteɗe daha a samawa daa hwayak ŋga *Jude. Kwa daa berney ŋga *Jeruzelem ta
samawa la may. Asaya, ndəhay siya a samawa daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw, berney
hay masa da mey-bəlay.
18 Ndəhay a ŋgene a samawa ŋga cəney mey ŋga Yesu, asaya, a samawa amba Yesu a
mbəldata daa macay ata hay. Da wuzlah ndəhay a ŋgene na, ndəhay ta malula da ray
daha fa səram banay. Yesu ta′, a ɓəlta malula da ray ndəhay a.
19 Ndəhay tabiya a səpam cəveɗ ŋga gəsey fa Yesu maja gədaŋ daa vaw aŋga fa bawa
ŋga mbəldata ndəhay tabiya.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay ta banay ma da sawa a ray ndəhay
(Matiye 5.1-12)

20 Masa Yesu ma mbəldata masa-macay hay cay na, a mbəɗey dey ŋgada fa ndəhay
aŋga hay, a ləvtar:
«Akwar masa-viya hay,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja Bay Gazlavay fa wey da ray akwar fara fara.
21 Akwar masa may fa cakwar wure keɗe,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja Gazlavay a rəhdakwar la.
Akwar masa fa təwam wure keɗe,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja kaa saŋgəram la.
22 «Da ndəhay fa rəsmakwar,
fa mbəɗmakwar dəɓa,

6:6 6.6-11 Mk 2.27-28 **6:11 6.11** Jaŋ 5.16, 18 **6:12 6.12** 5.16 **6:14 6.14-16** SNM 1.13; Jaŋ 1.40-44 **6:19 6.19** Mt 9.20 **6:20 6.20** Jak 2.5 **6:20 6.20-49** Mt 5–7 **6:21 6.21** CWJ 7.16-17; Jer 31.25; Ps 126.5; Iz 61.3

fa cəɗmakwar, asaya,
faa guzlam mey hay maaya ba a ray akwar,
maja akwar gula aɗaw hay, yah, *Bəz ŋga Ndaw na,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar.
23 Da masa ndəhay a fa kamakwar anda keɗe na,
sasəmam, jəvam ta meeməlkey
maja Gazlavay a pəlkwara mawurɓay akwar la
maaya maaya da gazlavay da vaɗ.
Papaŋ ŋga papa ata hay a sərdamata banay
ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle na, kəne.
24 Ama akwar masa-zleley hay na,
banay a sawa la a ray akwar
maja akwar ta zəmamara wiya akwar cay wure keɗe.
25 Akwar masa ma rəham sem wure keɗe,
banay a sawa la a ray akwar,
maja may a cakwar la.
Akwar masa faa saŋgəram wure keɗe,
ka da njam daa banay, ka təwam la.
26 «Akwar masa ndəhay faa həmdamakwar wure keɗe,
banay a sawa la a ray akwar.
Ara anda keɗe papaŋ ŋga papa ata hay zleezle
maa həmdamata ndəhay ma təla mey ta membərzley.»

Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay
(Matiye 5.38-48; 7.12a)

27 Yesu a ləvtar saya: «Wure keɗe ya fa ləvkwar, akwar ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey aɗaw: Wuɗmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya a ndəhay masa ma ŋgəldamakwar ba,
28 pəsmatar mey a ndəhay masa ma nəsmakwar, dəram daŋgay maja ndəhay ma sərdamakwar banay.
29 Da ndaw a kəɗka a cakay baazlam na, mbəɗdara cakay laŋgar saya. Da ndaw a lakawa dawura akah na, mbəkda ŋga la, vəldara ɗeŋ-kece saya.
30 Kwa waawa maa cəfɗafaka cek na, vəlar. Da ndaw ta ley cek la fa kah na, ka daa cəfɗa həz-hez † ba.
31 Wure keɗe, kamatar cek maaya a ndəhay, anda akwar ma wuɗam ŋga kamakwara maaya kəne may.
32 «Da ka wuɗam ndəhay ma wuɗmakwar daada gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa wuɗmata ndəhay masa ma wuɗmata kəne.
33 Da ka kam cek maaya ŋgada ndəhay masa ma kamakwar maaya gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa kamara kəne may.
34 Yaw, da ka vəlam cek hay a ndəhay masa ka wulkam wara a vəhdamakwara gway na, Gazlavay a vəlkwar cek maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa vəlmatar cek hay a ndəhay masa wara a vəhdamatara kəne.
35 Ama akwar na, wuɗmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya, vəlmatar cek a ndəhay masa ma gwamara ŋga vəhdamakwara ba. Da akwar fa kamara anda keɗe na, Bay Gazlavay da vaɗ a pəlkwara mawurɓay akwar la ga, a tərdakwar la ŋga bəz aŋga hay, maja aŋga na, fa sərey dey-ceceh fa ndəhay masa ma kam suse ba, leŋ fa ndəhay malamba hay.
36 Kam maaya a ndəhay anda Papa aləkwa Bay Gazlavay ma key maaya a ndəhay.»

Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay
(Matiye 7.1-5)

37 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam,"Anja manaŋ ŋgaa zəɗey maja mebərey aŋga na" kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa zəɗdakwar maja mebərey akwar kəne may. Ka da mbəɗmatar ray a ndəhay ba, anda keɗe Bay Gazlavay a mbəɗkwar ray daa ba may. Mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay, Gazlavay a mbəkdakwara mebərey akwar la kəne may.

6:22 6.22 Mt 5.11; Jaŋ 16.2; SNM 5.41; 1Pi 4.14 **6:23 6.23** Mt 5.12 **6:24 6.24** Mt 19.23-24; Jak 5.1 **6:25 6.25** 1Kwr 4.8 **6:26 6.26** Jak 4.4; Jer 5.31 **6:29 6.29** Rm 12.17; 1Kwr 6.7 † **6:30 6.30** həz-hez: ŋgəz-ŋgez ta mey Zədem **6:35 6.35** vəley cek: Lev 25.35-36 **6:37 6.37** Mt 6.14-15; Mk 11.25-26

38 Vəlam cek a ndəhay, Gazlavay a vəlkwar la kəne. A da kwiykwar ga aa gabal akwar
mahura, a rəɗkwara, aa jəkakwara haa a rəhey, siya mbak. Bay Gazlavay a da wakwara
cek ta daram masa akwar ma wamatara a ndəhay mekele may.»
39 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw-wulaf a gwa ŋga
ɗaɗa ndaw-wulaf cəla daw? Da ndaw-wulaf a ɗaɗa wulaf cəla na, ata cewete a təɗam
la aa vəgeɗ.
40 Yaw, ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ama da ndaw
a taa sərkey la maaya maaya na, aŋga anda ndaw maa sərkada ha gway.»
41 Ta', Yesu a ŋgey mey mekele saya, a ləvey: «Ka nəkey dey fa guzer daa dey ŋga
məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka wulkey da ray a ba na,
kwara?
42 Ka gwa ŋga ləvar ŋgada məlmakw, "Məlma aɗaw, ɗagay ya lakawa guzer daa dey
akah la". Anja kah na, hwadam mahura daa dey akah daha, ama ka hətar ba na, kwara?
Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la ɗagay, amba ka hətar dey
njəɗ-njeɗ ŋga ley guzer daa dey ŋga məlmakw.»

Mey-meŋgey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)

43 Yesu a ləvtar saya: «Fara fara, wudez masa maaya na, a yey babəza maaya ba na,
daa ba. Yaw, wudez masa fa ɓetey ta ɓetey na, a yey babəza maaya na, daa ba may.
44 Kwa wudez wura wura a da sərey na, fa babəza ha. Anda keɗe, ka gwa ŋga ŋgəley
səkeɗ fa manjaraf ba. Ka gwa ŋga ŋgəley gudav fa bəz-tak ba.
45 Ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek masa maaya daa mevel aŋga maaya. Ndaw
malamba may, fa wuzdərwa cek maaya ba daa mevel aŋga maaya ba. Fara fara, mey
masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek masa maɓadakaya daa mevel aŋga.»

Mey-meŋgey ta way hay cew
(Matiye 7.24-27)

46 Yesu a ləvtar: «Ka zəlmaya "Bay Mahura, Bay Mahura" ama ka kamara cek anda
yah ma ləvkwar ba na, maja me?
47 Wure keɗe amba ya wuzdakwara kwa waawa ma sawa fa yah, ma jəkey sləmay fa
mey aɗaw, ma ka cek anda mey a la na,
48 ya wa ndaw aha ta ndaw ma wuɗey ŋga ləmey way, ma zləɗa salay ŋga way a
maaya maaya kasl fa pəraɗ. A pa salay a, a ray a. Pas masa var ta pawa la, wayam a
lawa, a zləra way a, ama a gwa ŋga bəzla ba maja salay ŋga way a mapakaya maaya
da ray pəraɗ.
49 Ama ndaw ma cənda mey aɗaw, ma ka cek anda mey a daa ba na, ya wa ta ndaw
ma pey salay ŋga way manjar ŋga zləɗey. Pas masa var ta pawa la, wayam a lawa, a
zləra way a, way a kərep! a bəzley cəpa.»

7

Yesu a mbəlda madərlam ŋga mahura ŋga sewje hay
(Matiye 8.5-13)

1 Masa Yesu ma wuzdatara mey aŋga cay tabiya a ndəhay na, ta', a daw a Kapernayum.

2 Feteɗe, ndaw Rawma daha, aŋga mahura ŋga sewje hay temere. Ndaw a ŋgene, a
wuɗa madərlam aŋga daha kalah. Ama madərlam a, vaw fa car ga, fa da məcey.
3 Masa ndaw a ma cənda mey da ray Yesu na, ta', a slərey ndəhay mahura hay ŋga
*Jəwif hay da slala ha ŋgene fa Yesu ŋgaa cəfɗamərwa ŋga sawa amba a mbəlda
madərlam aŋga ha.
4-5 Ndəhay mahura hay a, a wusam fa Yesu, a kamar ambahw, a ləvmar: «Maaya na,
ka jəna mahura ŋga sewje hay a. Ara ndaw maaya ŋga jəney, maja a wuɗndakwar
aləkwa Jəwif hay kalah, ara aŋga ma ləmndakwara *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feɗe.»
6 Masa Yesu ma cənda mey a la na, ta', a diyam bama. A wusam gweegwe ta way ŋga
mahura ŋga sewje hay heyey na, mahura ŋga sewje hay a, a slərey jam aŋga hay fa
Yesu ŋga ləvmar: «Mahura ŋga sewje hay a ləvey: "Bay aɗaw, ka da gərwa vaw ŋga
sawa saba, maja ya wusa amba ka mbəzey a way aɗaw ba.
7 Maja ŋgene, ya nəka na, ya wusa ŋga wusey fa mey akah ba. Ama, da ka ta ləvey
mey pal la na, madərlam aɗaw a mbəley la.

6:38 6.38 Mk 4.24 **6:39 6.39** Mt 15.14 **6:40 6.40** Mt 10.24-25 **6:46 6.46** Mal 1.6 **6:46 6.46-49** Mt 7.21
7:1 7.1 Mt 7.28

8 Ya ləvka anda keɗe maja yah na, sewje hay mahura da ray aɗaw daha, asaya, yah
mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ŋgada sewje laŋgar “daw”, a daw.
Da ya ləvar ŋgada ndaw laŋgar “sawa”, a sawa. Da ya ləvar ŋgada beke aɗaw “ka
sləra keɗe”, a ka.»
9 Masa Yesu ma cənda mey a keɗe la na, a mbafar ara mey ba. A mbəɗey dey fa dəɓa
ŋgada fa ndəhay ma diyam asiya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, fara fara kwa ya ta hətey
ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara anda ndaw keɗe daa ba səlak, kwa da wuzlah
səkway aɗaw hay *Israyel hay, ya ta hətey daa ba.»
10 Ndəhay masa mahura ŋga sewje hay ma slərdata heyey na, a vəhmawa a way, a
hətfamar madərlam a, vaw fa car daa saba.

Yesu a sləkɗadərwa bəzey ŋga ŋgwas-vagay daa meməcey

11 Fa dəɓa ha, Yesu a diyam ta gula aŋga hay leŋ ta ndəhay mekele mekele ga a slala
Nayiŋ.
12 Masa gweegwe fa da mbəzam a slala ha na, a cam ray ta ndəhay fa lamawa vagay
ŋga bəzey ŋgadaa cəvay. Ara bəzey ŋga ŋgwas-vagay daha. Bəzey aŋga ha pal ŋgene.
Ndəhay ga da slala ha fa diyam asi vagay a.
13 Masa Bay Mahura ma hətar ŋgwas aha na, a kar dey-ceceh, a ləvar: «Dəka mevel,
ka təway ba!»
14 Aŋga ma ləvar la anda keɗe na, ta’, a ŋgəchey, a gəsfar har fa ɓeɓele masa vagay
da ray a heyey. Ta’, ndəhay ma lamara vagay kaa, a lacam. Yesu aa guzlar a vagay a, a
ləvar: «Bəz-gula, ya fa ləvka: “Sləkɗey!”»
15 Vagay kaa, ta’, a sləkɗey, a njey ta njey, a zlar meeguzley. Yesu a ləvar a mamaha:
«Ehe, bəzey akah!»
16 Ndəhay tabiya a rəzlam, a zluram, a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Tasana,
ndaw mahura ma təla mey ŋga Gazlavay ta sawa la a wuzlah aləkwa.» A ləvam saya:
«Gazlavay ta sawa la ŋga jəney ndəhay aŋga hay.»
17 Ndəhay daa hwayak ŋga *Jude tabiya ta daa hwayak hay masa ta cakay tabiya ta
cəndamara cek masa Yesu ma ka keɗe la.

Jaŋ-Baptis a slərdata gula aŋga hay cew fa Yesu
(Matiye 11.2-19)

18 Daa masa *Jaŋ-Baptis aŋga daa fərsəne na, gula aŋga hay aa guzlmar da ray cek
hay tabiya masa Yesu ma kata. Ta’, Jaŋ-Baptis a zəlwa gula aŋga hay cew,
19 a slərdata fa Bay Mahura amba aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na, *Kəriste, ndaw
ma da sawa ŋga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma
da sawa daw?»
20 Ta’, a diyam. Masa ata ma wusam fa Yesu la na, a ləvmar: «Jaŋ-Baptis a
slərdandərwa ŋgaa cəfɗaka, a ləvey: “Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa ŋga ləhdata
ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?”»
21 Ta pas ŋgene, Yesu fa mbəley masa-macay hay ga, kwa cek mecey wura wura cəpa,
fa ɓəley malula hay da ray ndəhay ga, asaya, fa wurey dey ŋga wulaf hay ga.
22 Fa dəɓa ha, a mbəɗdatara a ndəhay masa *Jaŋ ma slərdata heyey, a ləvtar: «Diyam,
kadamara cek masa akwar ma hətmar ta dey akwar, ta akwar ma cəndamara ta sləmay
akwar a Jaŋ-Baptis a. Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəɓa, jegwer * hay fa diyam
maaya maaya ta salay ata, maasəkula hay ta səɗam sem, madagazlam hay fa cənam
sləmay, ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey, ndəhay masa-viya hay fa
cəndamara Mey-maaya-mawiya dəɓa.
23 Ndaw ma mbəkda metəɓey-mey aɗaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jaŋ-Baptis

24 Ndəhay masa *Jaŋ-Baptis ma slərdata heyey ma diyam la na, Yesu a zlar maa guzltar
da ray Jaŋ-Baptis a, a ndəhay ga da cakay a, a ləvtar: «Akwar ma diyam a wuzlah-ley
na, ŋga nəkwa me? Ka nəkmawa na, guzer masa memeɗ ma wusa daw? Ara aŋga ba,
ba diya?
25 Kaa, akwar ma diyam ŋga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa ma pey
zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya fa vaw na, ara ndəhay
ma njam daa wiya da way bay hay, ba diya?

7:12 7.12 1Bay 17.17 **7:15 7.15** 1Bay 17.22-23 **7:16 7.16** 1.68; 19.44; ***ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay:*** Mt 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mk 6.15; 8.28; 14.65; Lk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Jaŋ 4.19; 6.14; 7.40; 9.17 * **7:22 7.22** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **7:22 7.22** 4.18-19; Mt 11.5

26 Wuzdamiwa, ka diyam ŋga nəkwa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara aŋga. Ama a fəna ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay la saya,
27 maja *Jaŋ a na, ara ndaw masa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya maa guzley da
ray a, a ləvey:
“Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga:
Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəveɗ aɗaw fa mey akah,
amba a ɗiykawa cəveɗ akah.”»
28 Yesu a ləvtar saya: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla na, kwa ndaw
ma fəna Jaŋ-Baptis daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Bay Gazlavay
fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jaŋ-Baptis.
29 «Ndəhay cəpa feteɗe ma cəndamara mey ŋga Jaŋ na, ta təɓmara mey a la, a
sərmara Gazlavay fa key cek ta cəveɗ e. Kwa ma cakala budaw hay ta təɓmara la
may. Ndəhay a ŋgene ta təɓmara la amba Jaŋ-Baptis a katar *baptem.
30 Ama *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta təɓmara cek masa
Gazlavay ma wuɗey ŋgada ata na, daa ba, maja a wuɗam Jaŋ-Baptis a katar baptem
ba.»
31 Yesu aa guzltar mey mekele saya, a ləvtar: «Ya da wa səkway ŋga ndəhay masa
wure keɗe kaa na, ta me? Ata anda me?
32 Ata anda bəza hay masa manjatakaya fa yam mey da wuzlah ata, a ləvam: “Ala ta
famakwar sləlam la, ama akwar ta gərvam daa ba. Ala ta zlamakwar walay vagay la,
ama akwar ta təwam daa ba.”
33 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja Jaŋ-Baptis ta sawa la ŋga wuzkwar mey. A zəmey
ɗaf anda ndəhay mekele ba, a sey wuzam ba, ama ka ləvam: “Aŋga ta malula da ray.”
34 Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda ndəhay mekele.
Ama ka ləvam: “Nəkmara, ndaw a keɗe, a wulkey si ŋga zəmey cek ta ŋga sey wuzam
ŋgada hwaɗ aŋga gway. Asaya, aŋga na, ara jam ŋga ndəhay ma cakala budaw ta ŋga
ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz.”
35 Ama yah na, ya fa ləvkwar, ndəhay a da sərmara leŋgesl ŋga Gazlavay, aŋga maaya
na, ta fa ndəhay aŋga hay tabiya ma təɓmara leŋgesl e.»

Ŋgwas ta mebərey a mbəɗar ɓərdey fa salay ŋga Yesu

36 Ndaw Fariza daha, a zəla Yesu a way aŋga ŋga zəmey ɗaf. Yesu a daw a way ndaw
aha, ta’, a njam ŋga zəmey ɗaf.
37 Da slala ha ŋgene ŋgwas daha, aa fa key mebərey kalah. A cənda masa Yesu fa
zəmey ɗaf da way ndaw Fariza ha na, ta’, a daw ta kwalaba marəhkaya ta ɓərdey da
har a way ndaw aha. Kwalaba ha ŋga aŋgwa maavərkwakaya mezəley «*albaatəra».
38 A regedey gweegwe ta salay ŋga Yesu. A təway haa matəway a, a gəcey fa salay
ŋga Yesu, a takwaɗa salay a ta eŋgwec ŋga ray aŋga, a kərza salay a, a səmɗa, ta’, a
mbəɗdara ɓərdey heyey fa vəɗa.
39 Ndaw Fariza ma zəla Yesu ŋga zəmey ɗaf heyey, ma hətar ŋgwas aha fa takwaɗa
salay ŋga Yesu na, a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «Da ndaw keɗe fara fara ara *ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay na, anja a səra ŋgwas ma gəsfar fa salay keɗe na, ara ŋgwas
ta mebərey kalah.»
40 Da ray ŋgene, Yesu aa guzlar a ndaw Fariza ha, a ləvar: «*Simaŋw, ya wuɗey ŋgaa
guzlka mey pal.» Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Gweguzley taw, Bay aɗaw.»
41 Yesu a ləvar: «Ndəhay cew daha, a lam dəvaz fa ndaw. Ndaw pal a ley gabal temere
zlam. Ndaw laŋgar a ley gabal kwakwar zlam †.
42 Ama ata cewete ta gwamara ŋga pəlmara dəvaz a daa ba. Anda keɗe, ndaw ma
vəldatara dəvaz a heyey, a mbəkdatara dəvaz a. Yaw, dasi ata cewete keɗe na, ma da
wuɗa ndaw ma mbəkdatara dəvaz a kalah na, wa?»
43 Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Ya wulkey ma da wuɗa kalah na, ndaw masa aa ma
mbəkdara dəvaz ga da ray a heyey.» Ta’, Yesu a ləvar: «Ahaw fara, ka taa guzley la, ara
aŋga.»
44 Fa dəɓa ha, ta’, a mbəɗey dey fa ŋgwas kaa heyey, a ləvar a Simaŋw: «Ka fa hətar
ŋgwas keɗe, ba diya? Ya sawa na, a way akah, ama ka ta vəlya yam ŋga pərey salay

---

7:27 7.27 Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 **7:29 7.29** 3.7, 12 **7:29 7.29-30** Mt 21.32 **7:33 7.33** 1.15 **7:33 7.33-34** Mt 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 **7:34 7.34** Mt 9.10 **7:36 7.36** 11.37 **7:37 7.37-38** Mt 26.6-7; Mk 14.3 **7:39 7.39** 7.16 † **7:41 7.41** gabal temere zlam: Ta mey Gərek a ləvey «*deniye* temere zlam.» *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **7:42 7.42** Mt 18.27

daa ba. Aŋga na, ta pəryawa salay la ta matəway, ta takwaɗayawa la ta eŋgwec ŋga
ray aŋga.
45 Ya sawa a way akah, ka ta təɓya maaya maaya daa ba, ama aŋga na, dəga aŋga ma
mbəzwa a way akah keɗe haa wure keɗe ta mbəkda ŋga səmɗayawa salay daa ba.
46 Ka ta takwaɗaya mal fa ray daa ba, ama aŋga ta mbəɗya ɓərdey la fa salay aɗaw.
47 Da ray ŋgene, ya fa ləvka masa aŋga ma wuɗya keɗe na, fa wuzdərwa kwa aŋga
ta mebərey ga kalah na, mebərey a daa saba. Ama ndaw ma wulkey aŋga ta mebərey
ga daa ba, amba Bay Gazlavay a mbəkdara mebərey a na, ŋgene ara ndaw ma wuɗa
Gazlavay nekəɗey gway.»
48 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a ŋgwas heyey: «Mebərey akah daa saba.»
49 Ndəhay masa manjatakaya ŋga zəmey ɗaf bama heyey, aa guzlam da wuzlah ata,
a ləvam: «Keɗe na, ara wa masa ma gwa ŋga mbəkey mebərey ŋga ndaw keɗe na!»
50 Ama Yesu a ləvar a ŋgwas a heyey: «Bay Gazlavay ta ləhdaka cay daa mebərey,
maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.»

8

Ma pəkam ta Yesu na, wa hay wa?

1 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa berney hay leŋ a slala hay ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya
da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma pəkam ta Yesu na, ara
gula aŋga hay kuraw a ray a cew
2 ta ŋgusay masa aŋga ma ɓəley malula da ray ata, ta masa aŋga ma mbəldata daa
macay. Ŋgusay a na, ara *Mari da Magdala, ŋgwas masa Yesu ma ɓəley malula maasala
da ray a heyey,
3 Zaan, ŋgwas ŋga Kuza ndaw ma nəkey dey fa zleley ŋga Bay *Herawt, leŋ Suzan, ta
ŋgusay mekele mekele. Ŋgusay a na, a jənmata ata Yesu ta gula aŋga hay kuraw a ray
a cew ta zleley ata hay.

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Matiye 13.1-23; Mark 4.1-20)

4 Daa berney hay mekele mekele ndəhay fa samawa fa Yesu. Masa ndəhay ga ata da
cakay a na, Yesu ta', aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvey:
5 «Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a ley aŋga. Daa masa aŋga faa
kwacada hulfaɗ a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa cəveɗ. Ndəhay a diyam ta ray a. Ɗiyaŋ
hay a ndamara.
6 Siya a kəzley aa slam masa pəraɗ, a pəcwa nekəɗey na, a kweley maja yam daa
slam aha daa ba.
7 Siya a kəzley a wuzlah hatak. A pəcwa da wuzlah hatak a. Hatak a njanjərɗa, a təka
ŋga gəley.
8 Ama siya a kəzley aa slam maaya, a pəcwa, a gəley, a yey babəza ga, a key temere.»
Yesu a ləvtar ta gədaŋ: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

9 Gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara amba a sərmara mabara ŋga mey-meŋgey keɗe.
10 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la ŋga sərey mey
hay maɓadatakaya da ray mewey aŋga da ray ndəhay. Ama ndəhay siya hay na, ya
wuzdatara ta mey-meŋgey. Anda keɗe,
"Fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba.
Fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba."
11 «Ehe, ya wuzdakwara mabara ŋga mey-meŋgey a. Hulfaɗ na, ara mey ŋga
Gazlavay.
12 Ndəhay siya ata anda mey-cəveɗ masa hulfaɗ ma kəzley a hwaɗ a. Ndəhay a fa
jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, ama bay-malula a sawa, a la mey a la daa mevel
ata, amba a təkta ŋga təɓmara mey a maja Gazlavay a da ləhdata.
13 Ndəhay mekele ata anda slam masa pəraɗ. A cəndamara mey ŋga Gazlavay, a
təɓmara ta meesəmey. Ama a hway slaslalay ba. A təɓmara ŋga menjey nekəɗey gway.
Anda keɗe, ta pas masa cek maaya ba fa batata na, a mbəkdamara mey a.
14 Hulfaɗ ma kəzley a wuzlah hatak na, aŋga anda ndəhay mekele ma cəndamara
mey ŋga Gazlavay ama a mbəkdamara mey a daa walaŋ maja mewulkey ata aa da ray
cek hay mekele mekele, ta da ray zleley leŋ da ray menjey daa wiya da bəla. Anda keɗe,
sləra masa ata ma kamara na, aŋga anda daw, babəza fa vəɗa daa ba, səfteker.

7:44 7.44 MC 18.4; 1Tm 5.10 **7:46 7.46** Ps 23.5 **7:48 7.48** 5.20; Mt 9.2; Mk 2.5 **7:50 7.50** Mt 9.22 **8:2 8.2-3** 23.49, 55-56; 24.1-10; Mt 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mk 15.40-41, 47; 16.1, 8 **8:8 8.8** Mt 11.15 **8:10 8.10** Mt 13.14-15 **8:14 8.14** 1Tm 6.9-10

15 Hulfaɗ ma kəzley aa slam maaya na, aŋga anda ndəhay siya ma jəkam sləmay, ma
təƀmara mey a aa mevel ata maaya maaya, a kam cek anda Gazlavay ma wuɗey. A
təƀmara mey a, a mbəkdamara ba. Anda keɗe, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfaɗ
ma pəcwa ma yey ga.»

Mey-meŋgey ta petərla
(Mark 4.21-25)

16 Yesu a ləvtar saya: «Da ndaw ta gəɗey awaw la aa petərla na, a ɗəpa ta maŋgayak
ba, a pa asi harŋgawaw ba. Ama a pa aa slam mepey petərla ŋga waɗa slam daa way
a, amba ndəhay ma mbəzam a hwaɗ a na, a hətmar dey.
17 Cek hay tabiya maƀadakaya, a wuzwa la a palah. Cek masa ndəhay ma sərmara ba
na, a sərmara la, asaya, a wuzwa la aa slam-meweɗey.
18 Pam leŋgesl amba ka jəkam sləmay maaya maaya. Da ndaw ta təƀa mey ŋga
Gazlavay la na, Gazlavay a jəna la ŋga təƀa mey a ma fəna ma fəna. Da ndaw ta təƀa
mey ŋga Gazlavay daa ba na, kwa mey a nekəɗey masa aŋga ma wulkey daa mevel
aŋga daha na, Gazlavay a badərwa la tabiya.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Matiye 12.46-50; Mark 3.31-35)

19 Fa dəƀa ha, ata mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay a diyam fa Yesu, ama ta gwamara
ŋga wusey a cakay a daa ba, maja ndəhay ga kalah.
20 Ndəhay feteɗe aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Ata mamakw ta məlmakw hay
malacatakaya daa ambaw, a samawa fa akah, faa cəfɗamaka.»
21 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar a ndəhay tabiya: «Mamay ta məlma aɗaw hay
na, ara ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, ma kam cek anda mey a
ma ləvey.»

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa
(Matiye 8.23-27; Mark 4.35-41)

22 Ta pas laŋgar daha, Yesu a təpam ta gula aŋga hay, aa kwambiwal, a ləvtar:
«Təŋgkwa a dey laŋgar ŋga dəhwa.» Ta', a diyam.
23 Daa masa ata fa təŋgam na, Yesu aa daa ɗar. Wure ŋgene, bərgadaŋ a zlar mekey
da ray yam. Kwambiwal heyey, a rəhey ta yam, ndəhay da hwaɗ a fa daa zəɗam.
24 Da ray ŋgene, gula aŋga hay, a ŋgəcham a cakay a, a sləkɗadamara, a ləvmar:
«Bay Mahura! Bay Mahura! Aləkwa fa da məckwa!»
Yesu ta', a sləkɗey, aa bəcey ta gədaŋ, a təka bərgadaŋ ta yam ma wusey heyey.
Bərgadaŋ heyey a key saba, yam a wusey saba.
25 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar: «Ka pamaya ŋga ndaw akwar fara fara
ba na, maja me?»
Ama gula aŋga hay a, a zluram, a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw
a kaa na, ara wa? Masa aa guzlar kwa ŋgada bərgadaŋ, kwa ŋgada yam, a cənar mey
keɗe na!»

Yesu a ƀəley malula hay da ray ndaw
(Matiye 8.28-34; Mark 5.1-20)

26 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam aa hwayak ŋga ndəhay Gəraza hay ta dey laŋgar
ŋga dəhwa, dey ta' ŋgada *Galile.
27 Ata ma wusam la na, Yesu a pawa salay daa kwambiwal a. Ndaw daa berney feteɗe
daha a sawa a cada ray. Ndaw aha, aa ta malula da ray. Menjey ga, ta kəzley zana fa
vaw daa ba. A njey na, da way ba, ama daa cəvay hay.
28 Daa masa aŋga ma hətar Yesu na, a zlar mewudey, a təɗey asi salay aŋga, aa
guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay da vaɗ, ka wuɗey fa yah na, me?
Ambahw, ka da sərdaya banay ba!»
29 Aa guzley anda keɗe, maja Yesu ma ləvar a malula ha ŋga bey da ray aŋga. Malula
ha fa kar mandaw mandaw. Ndəhay aŋga hay a jəwmata har ta salay hay ta calalaw
amba a njey da way, ama ndaw a, a key gədaŋ, a ɗəsla calalaw a. Malula ha fa hwada
a ley.
30 Ta', Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Mezəley akah na, me?» A mbəɗdara, a ləvar: «Mezəley
aɗaw na, "ga".» A ləvey anda keɗe maja malula hay ga da ray a daha.
31 Malula hay heyey na, a kamar ambahw a Yesu amba a ƀəlta aa vəgeɗ meseleleŋ e
ba.

8:16 8.16 11.33; Mt 5.15 **8:17 8.17** 12.2; Mt 10.26 **8:18 8.18** Mt 25.29 **8:21 8.21** 11.28 **8:24 8.24** Ps 89.11
8:28 8.28 Mk 3.11

32 Daa slam aha ŋgene, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer da aŋgwa. Malula
hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu ŋga vəltar cəveď amba a mbəzam a ray
vetem hay a. Yesu ta', a vəltar cəveď.
33 Ta', malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a.
Wure ŋgene, vetem hay a tabiya a bam ray, a hwam ta gədaŋ ŋgadaa heeleŋ, a tataram,
a kwiyam saf! aa yam, a ɓaɓətam cəpa.
34 Masa mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey ma hətmar cek ma key la anda keďe
na, a hwam a wuzdamara mey a, a ndəhay daa berney a, leŋ a ndəhay da slala hay
masa ta cakay.
35 Ndəhay a, a samawa ŋga nəkey cek mekey feteďe he. A wusmawa a cakay Yesu
na, a hətfamar ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula hay da ray aŋga heyey. Ndaw aha
manjakaya da cakay Yesu, aŋga ta zana fa vaw. A səra leŋgesl dəɓa. Ndəhay ma
samawa ŋga nəkey cek ma key heyey na, mandərzay a katar.
36 Ndəhay feteďe ma hətmar Yesu ma ɓəlta malula hay da ray ndaw heyey, a
kadamatara a ndəhay ma samawa ŋga nəkey cek ma key heyey.
37 Anda keďe, ndəhay tabiya daa hwayak ŋga Gəraza hay a ləvmar a Yesu ŋga daw
la daa hwayak ata, maja fa zluram ga. Da ray ŋgene, Yesu a təpey aa kwambiwal ŋga
daw.
38 Ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula hay da ray aŋga heyey, a kar ambahw a Yesu ŋga
vəlar cəveď amba a diyam cew e. Ama Yesu ta vəlar cəveď ŋga diyam cew e daa ba, a
vəhda, a ləvar:
39 «Daw a way akah, ta kadatara cek mahura masa Gazlavay ma kakawa keďe tabiya
a ndəhay.» Ta', ndaw aha a daw, a wuzda mey da ray cek masa Yesu ma ka tabiya da
ray a heyey ŋgada ndəhay daa berney a tabiya.

Yesu a mbəley ŋgwas ta a sləkďadərwa dam ŋga Jayirus daa meməcey
(Matiye 9.18-26; Mark 5.21-43)

40 Ndəhay ga fa səkwmara Yesu da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile. Aŋga ma
vəhwa la na, ndəhay a təɓmara ta meesəmey.
41 Ndaw daha mezəley Jayirus. Aŋga *bay-ray ŋga *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feteďe. A wusey fa Yesu, a təďey asi salay aŋga. A kar ambahw ŋga daw a way aŋga,
42 maja dam aŋga daha, aŋga pal, mekele daa ba, vaw fa car, fa da məcey. Dam aha,
mamba mevey kuraw a ray a cew.
Masa Yesu fa daw a way Jayirus a na, ndəhay fa ŋgacamara ta keďe ta keďe.
43 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, ŋgwas daha mambaz fa mbəďwa da hwaď, dəga mevey
kuraw a ray a cew. Ta ndəvda zleley aŋga sem cəpa fa dakwter hay, ama kwa ndaw ma
gwa a ray macay a daa ba.
44 Ŋgwas aha a ŋgəchey ŋgada fa Yesu ta fa dəɓa, a gəsfar har fa mey ŋga zana aŋga.
Wure wure ŋgene, mambaz aŋga heyey taŋ! a dəsley mey.
45 Yesu aa cəfďata ndəhay, a ləvey: «Ma gəsfaya na, wa?» Kwa waawa a ləvey: «Ara
yah ba, ara yah ba.» Ta', *Piyer a ləvar: «Bay aďaw, ray akah tabiya mazlərkaya ta
ndəhay fa ŋgacamaka kaa na, ka ləvey ma gəsfaya wa na, kwara?»
46 Yesu a mbəďdara, a ləvar: «Ndaw ta gəsfaya la, maja ya səra gədaŋ daa vaw aďaw
ta bey la.»
47 Ŋgwas aha, a nəka na, Yesu ta səra sem, a gwa a ɓada ray aŋga saba. Ta', a daw
fa Yesu, aa faa wesey maja fa zlurey. A təďey asi salay aŋga. Ta', a kada fa mey ŋga
ndəhay tabiya a gəsfar har fa zana ŋga Yesu na, maja me, asaya, a kada Yesu a mbəlda
wure wure ŋgene na, kwara.
48 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar: «Dam aďaw, ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga
ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.»
49 Masa Yesu faa guzlar ŋgada ŋgwas aha araŋ na, ndaw a sawa ta meslərey da way
Jayirus, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey, a ləvar: «Dam akah heyey,
ta məcey sem. Ka da gərda vaw ta Bay Mahura saba.»
50 Ama Yesu ma cənda mey a na, a ləvar a Jayirus: «Mevel akah a da təďey ba. Paya
ŋga ndaw akah fara fara gway na, dam akah a mbəley la.»
51 Masa Yesu ma wusey la a way Jayirus na, kwa a vəley cəveď a ndaw ŋga mbəzey
asiya ba, si ma mbəzam asiya na, ata Piyer, *Jaŋ, *Jak, leŋ papaŋ ŋga dam aha ta
mamaha gway.
52 Ndəhay tabiya feteďe fa təwam, fa wudam maja dam aha. Ama Yesu a ləvtar: «Ka
təwam ba. Dam aha ta məcey daa ba, ama a key a ney aa ďar.»

8:43 8.43 Lev 15.25-27 **8:44 8.44** Mt 9.20 **8:48 8.48** Mt 9.22 **8:52 8.52** Jaŋ 11.11-13

53 Ndəhay a, aa saŋgəram a ray Yesu maja a sərmara dam aha ta məcey sem.
54 Yesu a ŋgəchey fa dam aha heyey, ta', a kərza fa har, aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar:
«Bəzey, sləkɗey!»
55 Mesəfney aŋga a vəhwa aa slam a, ta', a sləkɗey wure ŋgene. Yesu a ləvtar ŋga
vəlmar cek mezəmey.
56 Papaŋ ŋga dam aha ta mamaha a rəzlam ga, ama Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek
masa ma key keɗe na, ka da kadamara ŋgada ndaw ba.»

9

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.5-15; Mark 6.7-13)

1 Yesu a kusta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a vəltar gədaŋ ŋga key maazla amba a
ɓəlam malula hay wura wura tabiya da ray ndəhay, asaya, amba a mbəlam masa-macay
hay.
2 Aŋga ma vəltar gədaŋ la na, ta', a slərdata ŋga wuzey mey da ray mewey ŋga
Gazlavay da ray ndəhay, asaya, ŋga mbəley masa-macay hay.
3 Ta', a ləvtar: «Diyam, ama daa madaw akwar na, ka da lam cek a har ba, ka da lam
zlanday ba, ka da lam gabal ba, ka da lam cek mezəmey ba, ka da lam dala ba. Ndaw a
da ley zana cew ba.
4 Kwa daa slam wura wura ndaw ma təɓkwar la a way aŋga na, njam a way a ŋgene
kasl pas masa akwar ma da diyam.
5 Kwa daa slam wura wura ndəhay ma təɓmakwar daa ba na, raramatara lagwada fa
salay akwar hay amba ka wuzdamatara ata ndəhay ta mebərey, diyam la da slala ha.»
6 Ta', gula aŋga hay heyey a pəkam da slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga
*Galile, a wuzam *Mey-maaya-mawiya, a mbəlam masa-macay hay, kwa daa wura daa
wura cəpa.

Ray a həɓar a Bay Herawt
(Matiye 14.1-12; Mark 6.14-29)

7 *Herawt, ndaw ma wa hwayak ŋga *Galile ŋgene, a cənda mey da ray ata Yesu ta
gula aŋga hay. Mey a, a həɓar ray maja ndəhay faa guzlam mey hay mekele mekele.
Ndəhay a ləvam: «Ndaw aha na, ara *Jaŋ-Baptis ma sləkɗawa daa meməcey.»
8 Siya hay a ləvam: «Ara *Eli ma wuzwa vaw.» Mekele hay a ləvam: «Ara ndaw pal
dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma sləkɗawa daa meməcey.»
9 Ama Herawt a ləvey: «Jaŋ-Baptis na, ya ta ɗəslra ray sem. Kaa ndaw masa yah ma
cənda mey da ray a keɗe na, ara wa dəɓa wa?» Da ray ŋgene, a səpey cəveɗ ŋga hətar
Yesu.

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam
(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Jaŋ 6.1-14)

10 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu kuraw a ray a cew heyey a vəhmawa fa
Yesu, a kadamara cek hay tabiya masa ata ma kamərwa daa mepəkey ata. Yesu ta', a
ŋgəlta taava ata, a diyam aa slam gweegwe ta slala Betsayda.
11 Ama ndəhay ga ma cəndamara ata sem na, a diyam asi ata. Yesu a təɓta ta
meesəmey. A wuztar mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay, asaya, a mbəldata
masa-macay hay.
12 Yaw, mamba pas a kəzley na, gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey a ŋgəcham a
cakay a, a ləvmar: «Ləvtar a ndəhay keɗe ŋga diyam a wuzlah-way, da daa ba, a slala
hay ta cakay, amba a səpam slam-meney ta cek mezəmey, maja aləkwa da wuzlah-ley.»
13 Ama Yesu a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, vəlmatar cek mezəmey!» Gula hay a,
a mbəɗdamara, a ləvmar: «Da har ala na, peŋ zlam ta ewet cew gway. Da ka wuɗey
amba ndəhay tabiya keɗe a zəmam cek na, si ya diyam ya həɗkamawa kwa.»
14 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, zel hay a key gabal zlam. Yesu a ləvtar a gula aŋga
hay a: «Njadamata njakw! njakw! kwakwar zlam, kwakwar zlam.»
15 Gula aŋga hay ta', a njadamata tabiya anda Yesu ma ləvtar.
16 Fa dəɓa ha, Yesu hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, ta', a baŋgaɗa dey a vaɗ,
a kar suse a Gazlavay maja cek mezəmey a. Ta', a papəsa, a vəldatara a gula aŋga hay
amba a wunkamatara a ndəhay a.

8:54 8.54 Mk 5.41 **8:56 8.56** Mk 7.36 **9:1 9.1-6** 10.1-12 **9:2 9.2** 11.2 **9:3 9.3** 22.35 **9:5 9.5** SNM 13.51
9:7 9.7-9 9.19 **9:9 9.9** 23.8 **9:10 9.10** 6.13; 10.17 **9:10 9.10-17** Mt 15.32-39

17 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Ta’, gula aŋga hay a cakalamara siya ŋga cek
hay a ma mbəkey. Macakalakaya ha, gadakar kuraw a ray a cew.

Ndəhay a padamara Yesu na, ŋga wa?
(Matiye 16.13-28; Mark 8.27–9.1)

18 Ta pas laŋgar daha, Yesu fa dərey daŋgay pal taava aŋga. Gula aŋga hay ata da
cakay a. Ta’, Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Yah na, ndəhay a padamaya na, ŋga wa?»
19 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-
Baptis. Mekele hay a ləvam kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
Mekele hay saya a ləvam kah na, ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle ma sləkɗawa daa meməcey.»
20 Ta’, Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?» *Piyer
a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay.»
21 Yesu a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Ka da wuzdamara mey a keɗe
a ndaw ba.»
22 A ləvtar saya: «Si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sərey banay la ga ɗagay. Mahura hay ŋga
*Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa
sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a rəsmaya la, fa da təɓmara ara Gazlavay ma slərdiwa na,
daa ba. A da kəɗmaya vagay. Ama ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»

Mey da ray mesəpey Yesu

23 Ta’, Yesu a ləvtar a ndəhay tabiya: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na, si a mbəkda
mewulkey da ray ray aŋga, a səpya ta mevel pal, si a ɓəsa banay ma da sawa a ray aŋga
mandaw mandaw maja yah, anda yah ma da məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
24 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key ŋgene, aa zəɗda.
Ama kwa waawa maa zəɗda heter aŋga maja yah na, a key ŋgene, a ləhda heter aŋga
ha.
25 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe, ama aa zəɗda
heter aŋga, da daa ba, a nəsa ray aŋga na, mehətey cek hay a tabiya ŋgene, a jəna la
daw?
26 Kwa waawa ma paya hwaray fa mey ŋga ndəhay, da daa ba, ma key hwaray ŋga
təɓa mey aɗaw na, ŋgene, ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah ma da vəhwa ta
meweɗey aɗaw *, ta gədaŋ mahura ŋga Papay, leŋ ta gədaŋ ŋga maslaŋ aŋga hay da
vaɗ na, ya par hwaray la fa mey ŋga Bay Gazlavay may.
27 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah akwar feɗe, fa da məcam daa ba,
si ata ma hətmar mewey ŋga Bay Gazlavay la ɗagay.»

Gula hay ŋga Yesu a hətmar meweɗey ŋga Yesu
(Matiye 17.1-8; Mark 9.2-8)

28 Fa dəɓa ha luma pal na, Yesu, ta’, a ŋgəlta ata *Piyer, *Jaŋ, leŋ *Jak. A təpam a
aŋgwa amba Yesu a dərwa daŋgay feteɗe.
29 Masa aŋga fa dərey daŋgay na, dey aŋga pəla! a mbəɗey, zana aŋga a weɗey
mabara ndəɗ-ndeɗ.
30 Wure wure ŋgene, ndəhay daha cew faa guzlam ta Yesu a. Ara ata *Mawiz ta *Eli.
31 A wuzmawa vaw daa meweɗey ŋga Gazlavay da vaɗ. Ata faa guzlam ta ata Yesu
da ray sləra aŋga masa aŋga ma da ndəvda ta fa meməcey aŋga da *Jeruzelem.
32 Ata Piyer ta gula hay cew heyey manatakaya cəkw-cakw daa ɗar. Ama a sləkɗam
daa ɗar, a hətmar meweɗey ŋga Yesu ta ndəhay cew heyey.
33 Daa masa ndəhay a fa diyam la da cakay Yesu na, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar:
«Bay ala, maaya na, ya njakwa feɗe, amba ya kərcam slam hay maakar, pal ŋgada kah,
pal ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.» Ama Piyer a səra mey masa aŋga maa guzlda ba.
34 Masa Piyer faa guzley na, mekwtene a sawa, a sərtata. Mekwtene ma sərtata la na,
gula aŋga hay heyey a zluram.
35 Daa mekwtene he na, ɗay a cənwa, a ləvey: «Keɗe he ara Bəzey aɗaw, masa yah
ma wala, jəkfamar sləmay.»

9:17 9.17 2Bay 4.43-44 **9:18 9.18** 5.16 **9:19 9.19** 9.7-8; Lk 1.17; 7.16 **9:20 9.20** Mt 16.16; Lk 22.67 **9:21 9.21** 9.36 **9:22 9.22** 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 **9:23 9.23-24** 14.27; 17.33; Mt 10.38-39; Jaŋ 12.25-26; 1Pi 2.21
* **9:26 9.26** meweɗey aɗaw: Nəka Heb 1.3. **9:26 9.26** 12.9; Mt 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 **9:27 9.27** Mt 16.28 **9:28 9.28-29** 5.16 **9:29 9.29-36** 2Pi 1.16-18 **9:31 9.31** 9.22; 13.33 **9:32 9.32** Jaŋ 1.14 **9:35 9.35** 3.22; Mew 18.15

36 Fa dəɓa ŋga ɗay ma cənwa ha na, *gula hay ŋga Yesu a da nəkam dey na, mbak!
Yesu pal taava aŋga. Gula hay ŋga Yesu a, a njam teete, kwa cek masa ata ma hətmar
na, ta kadamara ŋgada ndəhay daa ba.

Yesu a bada cek da ray bəzey
(Matiye 17.14-18; Mark 9.14-27)

37 Pepərek e, ata Yesu ta gula aŋga hay maakar heyey a pamawa salay da aŋgwa
heyey, ndəhay ga a diyam ŋga cadamərwa ray ta Yesu a.
38 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, ndaw daha a zlar mewudey, a ləvar a Yesu: «Bay aɗaw,
ya kaka ambahw. Nəka bəzey aɗaw keɗe, aŋga pal, mekele daa ba, jəna cey.
39 Aŋga ta cek da ray, ta zlar la na, a wudey, a gucey, maŋgwafəkw a bawa da mey. A
sərda banay kalah, a mbəkda gweegwe ba.
40 Ya ta katar ambahw la a gula akah hay amba a badamara cek da ray bəzey a, ama
ta gwamara daa ba.»
41 Yesu aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzltakaya masa ma pamaya ŋga
ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta akwar na, haa ta vara? Ya da ɓəskwar na,
haa ta vara?» Ta′, a ləvar a ndaw aha: «Handiwa bəzey akah ha feɗe.»
42 Masa bəzey a gweegwe a wusey a cakay Yesu na, cek da ray a cəkw! a la bəzey a,
ɓa! a kəzla a hwayak, a gucey. Ama Yesu aa bəcar a cek da ray bəzey a, ta′, a mbəley.
Yesu a ləvar a papaha: «Ehe, bəzey akah.»
43 Ndəhay tabiya a rəzlam, a ləvam: «Fara fara Gazlavay na, aa ta gədaŋ.»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 17.22-23; Mark 9.30-32)

Daa masa ndəhay tabiya fa rəzlam da ray cek hay tabiya masa Yesu ma kata na, a
ləvtar a gula aŋga hay:
44 «Wure keɗe jəkam sləmay maaya maaya, pamara mey keɗe aa ray: A da kərzamaya,
yah, *Bəz ŋga Ndaw, a da vəldamaya a har ndəhay.»
45 Ama gula aŋga hay ta cəndamara mey masa Yesu maa guzldatara ŋgene daa ba.
Mabara ŋga mey a maɓadakaya fa ata, a gwamara ŋga cəndamara ba ɗagay. A zluram
ŋgaa cəfɗamara Yesu da ray mey a.

Mahura na, wa?
(Matiye 18.1-5; Mark 9.33-37)

46 Gula hay ŋga Yesu a kam yawa da wuzlah ata, a wuɗam amba a sərmara mahura
dasi ata na, wa.
47 Ama Yesu a səra mewulkey ata. Ta′, a ley bəzey mecəhe deŋ! a lacada a cakay a,
48 a ləvtar: «Kwa waawa ma təɓa bəzey mecəhe keɗe la maja a wuɗya na, a key
ŋgene na, a təɓey yah, ray aɗaw. Asaya, kwa waawa ma təɓya la, a təɓey ŋgene na,
Bay Gazlavay, ndaw ma slərdiwa may. Ndaw masa mecəhe da wuzlah akwar tabiya na,
mahura na, aŋga.»

Ndaw masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa
(Mark 9.38-40)

49 Ta′, *Jaŋ a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Bay ala, ala ta hətam ndaw daha la fa ɓəley
malula da ray ndəhay ta mezəley akah. Ya wuɗam ŋga təkmara maja ara ndaw da
wuzlah aləkwa ba.»
50 Ama Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka da təkmara ba. Ndaw masa-gəra akwar ba na,
ara jam akwar.»

Ndəhay Samari a wuɗam ŋga təɓmara Yesu ba na, maja me?

51 Masa gweegwe cay Gazlavay a la Yesu fa vəɗa a vaɗ na, Yesu a kərza mevel ŋga
daw aa berney ŋga *Jeruzelem.
52 Ta′, a slərey ndəhay teseɗ fa mey. A diyam a slala daha daa hwayak ŋga *Samari
ŋga ɗiymar slam-meney.
53 Ama ndəhay daa slala ha, a gəmam ŋga təɓmata ba, maja a sərmara Yesu a wuɗey
ŋga daw a Jeruzelem †.
54 Masa gula aŋga hay ata *Jak ta *Jaŋ ma nəkmara ndəhay daa slala ha a gəmam
ŋga təɓmata ba na, ta′, a ləvmar: «Bay Mahura, ka wuɗey yaa cəfɗamawa awaw ŋga
pawa salay da vaɗ ŋga zəma slala ha keɗe tabiya daw?»

9:36 9.36 9.21 **9:43 9.43-45** 9.21-22 **9:45 9.45** 18.34 **9:46 9.46-48** 22.24-26 **9:48 9.48** 10.16; 22.26; Mt 10.40; 20.26-27; Mk 10.43-44; Jaŋ 13.20 **9:50 9.50** 11.23; Mt 12.30 **9:51 9.51** 24.50-51; Mt 19.1; Mk 10.1; SNM 1.9 **9:52 9.52** 10.33 † **9:53 9.53** Ndəhay Samari, ata masa-gəra ŋga Jəwif hay. Anda keɗe, a wuɗam Jəwif hay da Galile a diyam a Jeruzelem ta daa hwayak ata ba. **9:54 9.54** 2Bay 1.10, 12

55 Yesu pəla! a mbəɗey dey ŋgada fa ata, ta′, a mbəɗtar ray, a katar mey. [A ləvtar:
«Ma həldakwar ŋgaa guzley anda keɗe na, mesəfney wura? Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya
sawa na, ŋgaa zəɗey ndəhay ba, ama ŋga ləhdata.]»
56 Ta′, a diyam aa slala mekele.

Mey da ray mesəpey Yesu
(Matiye 8.19-22)

57 Ata fa diyam daa cəveɗ, ndaw daha a ləvar a Yesu: «Kwa aa slam wura wura masa
kah ma da daw na, ya daw la asi akah.»
58 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbiga hay, ata ta vəgeɗ ata hay, ɗiyaŋ hay, ata ta way
ata hay. Ama yah, *Bəz ŋga Ndaw na, kwa slam ŋga ney nekəɗey amba ya məskey vaw
da hwaɗ a na, daa ba.»
59 A ləvar a ndaw laŋgar: «Sawa asi aɗaw.» Ama ndaw aha a ləvar: «Bay aɗaw,
vəlya cəveɗ amba ya daw ya jəhərwa papay la ɗagay.»
60 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbəkdata ndəhay maməctakaya ŋga jəhmata ndəhay
ata hay maməctakaya. Kah na, daw ta wuzey mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray
ndəhay.»
61 Ndaw laŋgar daha saya a ləvar: «Yah na, ya daw la asi kah Bay aɗaw, ama vəlya
cəveɗ amba ya da catərwa har a ndəhay da way ala hay la ɗagay.»
62 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw masa fa həvey ta sla hay, a mbəɗey dey fa dəɓa
na, aŋga letek ta ndaw ma wuɗey ŋga daw taa cəveɗ aɗaw, ama a nəkey dey fa dəɓa
aa cəveɗ aŋga magurma. Ndaw anda ŋgene na, a gwa mekey sləra ŋga Bay Gazlavay
ba səlak.»

10

Yesu a slərdata ndəhay kwakwar maasala a ray a cew

1 Fa dəɓa ha, Bay Mahura a weley gula hay mekele kwakwar maasala a ray a cew,
amba a slərdata tabiya cew cew teeseɗ fa mey aŋga aa berney hay cəpa ta a slala hay
tabiya masa aŋga ta ray aŋga ma da daw a hwaɗ a.
2 A ŋgatar mey, a ləvtar: «Cek ta key la ga da ley, ama ndəhay ŋga kamərwa a way
na, pəreh. Anda keɗe, kamar ambahw a bay ŋga ley a, ŋga slərwa ndəhay mekele saya
a dey a ŋga kawa cek hay da ley a.
3 Yaw, anda keɗe diyam, ya slərdakwar anda bəz-təɓaŋ hay ŋgada wuzlah gədey-ley
hay.
4 Ka da lam dala ba, ka da lam gabal ba, kwa ka da lam tarak hay ba. Ka da lacam
daa cəveɗ ŋga cey har a ndəhay ba.
5 Da ka mbəzam a way ndaw ŋga njey, teeseɗ na, ləvam: “Anja way keɗe ŋga njey
daa zazay.”
6 Da ndaw ma wuɗey zazay ŋga njey da way aŋga daha na, mepəsey-mey akwar a,
a wusfar la. Da ndaw ma wuɗey zazay da way a daa ba na, mepəsey-mey akwar a, a
vəhwa la fa akwar.
7 Da ndəhay da way a ta təɓmakwar la, njam da way a ŋgene, zəmam cek, sam
cek, masa ndəhay a ma vəldamakwara, maja ndaw ma ka sləra na, aa təɗe ŋga hətey
mawurɓay ŋga sləra aŋga. Ka da səpmata fa way a fa way a ba.
8 Masa akwar ma wusam la aa berney wura wura, da ndəhay feteɗe a təɓmakwar na,
cek masa ndəhay a ma da vəldamakwara, zəmamara.
9 Mbəldamata masa-macay hay daa berney a, ləvmatar a ndəhay daa berney a: “Bay
Gazlavay ta wuswa la gweegwe ta akwar ŋga wey da ray akwar.”
10 Ama da ka wusam aa berney wura wura masa ndəhay a gəmam ŋga təɓmakwar
ba na, diyam aa slam masa ndəhay ga da hwaɗ a, ləvam:
11 “Kwa lagwada daa berney akwar fa salay ala, ya raramakwara amba ya
wuzdamakwara akwar ta kam cek maaya ba la. Asaya, si ka sərmara Bay Gazlavay
ta wuswa la gweegwe ta akwar ŋga wey da ray akwar!”»
12 Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ŋga sariya na,
Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay daa berney a ŋgene ma fəna ŋga ndəhay daa
berney ŋga *Sadawm.»

Yesu a wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba
(Matiye 11.20-24)

9:61 9.61 1Bay 19.20 **9:62 9.62** 11.2; Fəl 3.13 **10:1 10.1-12** 9.1-6 **10:4 10.4** 22.35; 2Bay 4.29 **10:5 10.5-6** 2.14 **10:7 10.7** 1Tm 5.18; 1Kwr 9.6-14 **10:9 10.9, 11** 11.2 **10:11 10.11** SNM 13.51; 18.6 **10:12 10.12** Mt 10.15

13 «Haya! ndəhay da slala Kwaraziŋ, banay a sawa la a ray akwar. Haya! ndəhay da
slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Ya ta key maazla hay la da wuzlah akwar.
Da ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw ta hətmatar maazla hay a la na, anja
ta mbəɗdamara menjey ata sem dəga zleezle, anja ta kəzlam zana ŋga sak meefərey
vaw sem fa vaw, asaya, anja ta pətkwalam sem daa bebəɗes ŋga wuzwa na, ata ta
mbəɗdamara menjey ata da bəla cay.
14 Da ray ŋgene, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na, Gazlavay a da
sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw.
15 Akwar, ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a ŋgəlkwar la a vaɗ
daw? Ara kəne ba. Sasəkar jak, a da kəzlakwar aa slam ŋga ndəhay maməctakaya.»
16 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ndaw masa fa cənkwar mey na, a key ŋgene, a
cənya mey may. Ndaw masa ma təɓa mey akwar ba na, a key a təɓey mey aɗaw ba
may. Asaya, ndaw ma rəsya na, a key ŋgene a rəsa ndaw ma slərdiwa.»

Ndəhay kwakwar maasala a ray a cew heyey a vəhmawa da pəkey

17 Ndəhay meslərey hay kwakwar maasala a ray a cew heyey, a vəhmawa ta meesəmey
ga, a ləvmar a Yesu: «Bay Mahura, daa masa ala faa guzlam ta mezəley akah na, kwa
malula hay may a cənmandar mey.»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah, ya ta hətar *Sataŋ la fa təɗwa anda mezəmey
ŋga var ma kawa da vaɗ ŋgada hwayak.
19 Yaw, jəkam sləmay, ya ta vəlkwar gədaŋ la ŋga pey salay a ray zezekw hay ta arac
hay, asaya, ya ta vəlkwar gədaŋ la ŋga fəna gədaŋ ŋga masa-gəra hay ŋga Bay Gazlavay
tabiya. Kwa cek fa da hətfakwar daa ba.
20 Ama ka da sasəsam maja malula hay ma cənmakwar mey ba. Sasəsam na, maja
mezəley akwar hay mawuzlalatakaya da gazlavay da vaɗ.»

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey
(Matiye 11.25-27; 13.16-17)

21 Wure wure ŋgene, *Məsəfney ŋga Gazlavay a vəlar meesəmey a Yesu. Ta', Yesu
a həlma Gazlavay, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma wa slam da vaɗ ta da
hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya akah la a ndəhay ma səra cek ba
anda bəza hay mecəhe hay. Ama ŋgada ndəhay masa ta leŋgesl ma səra cek na, ka ta
ɓada maaya ha sem fa ata. Ahaw Papay, maja ta mbafaka sem ŋga ka kəne.»
22 Ta', a ləvtar a ndəhay: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya sem asi har aɗaw. Kwa
ndaw pal ma sərya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, daa ba, si Papay. Asaya, kwa ndaw pal
ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəz aŋga, leŋ ndəhay masa yah ma wuɗey ŋga
wuzdatara.»
23 Fa dəɓa ha, ta', a mbəɗey dey ŋgada fa gula aŋga hay, a ləvtar ŋgada ata taava
ata: «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar maja akwar ma hətmar cek masa Gazlavay
ma ka kedə ta dey akwar.
24 Ama ya fa ləvkwar, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ta bay hay ga, ta
wuɗam la ŋga hətmar cek masa akwar ma hətmar kedə, ama ta hətmar daa ba. Ta
wuɗam la ŋga cəndamara cek masa akwar ma cəndamara kedə, ama ta cəndamara
daa ba.»

Mey-meŋgey ta ndaw Samari

25 Feteɗə na, *ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha, a wuɗey ŋga jada Yesu.
Ta', a sləkɗey, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay aɗaw, ya da key amba ya hətey heter mendəvey
ba na, me?»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa kwakwas aləkwa na, kwariya?
Masa kah ma jaŋga na, ka cənda na, kwara?»
27 Ndaw aha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Mey a, a ləvey: "Si ka wuɗa Bay Gazlavay
akah ta mevel akah cəpa, ta mesəfney akah cəpa, ta gədaŋ akah cəpa, ta leŋgesl akah
cəpa. Si ka wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah."»
28 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Yawa, ka ta mbəɗdiwa la maaya kalah. Daw ta ka kəne,
ka hətey heter mendəvey ba la.»
29 Ama ndaw aha a wuɗey amba a ɓəla hwaray daa dey aŋga. Da ray ŋgene, aa cəfɗa
Yesu saya, a ləvar: «Meseembew aɗaw na, wa?»

10:13 10.13-14 Iz 23.1-16 **10:15 10.15** Iz 14.13, 15 **10:16 10.16** 9.48; Mt 18.5; Mk 9.37; Jaŋ 13.20 **10:17 10.17** 9.10; Mk 6.30 **10:18 10.18** Jaŋ 12.31; CWJ 12.9 **10:19 10.19** Ps 91.13 **10:20 10.20** Mab 32.32; Fəl 4.3; CWJ 3.5 **10:21 10.21** 4.18; Mt 11.25 **10:22 10.22** Mt 11.27 **10:24 10.24** 1Pi 1.10-12 **10:25 10.25** 18.18; Mt 19.16; Mk 10.17 **10:27 10.27** Mt 22.37, 39 **10:28 10.28** Lev 18.5; Rm 10.5; Gal 3.12; Jaŋ 13.17

30 Yesu aa guzlar saya, a ləvar: «Ndaw *Jəwif daha a sləkɗey da *Jeruzelem, a daw
a Jerikwaw. A da daw na, a har mayal hay. Mayal hay a, a kərzamara, a kəɗmara, a
mbəkdamara həɗek həɗek ŋga məcey.
31 Fa dəɓa ha, *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay daha, a daw taa cəveɗ e ŋgene.
A hətar ndaw masa mayal hay ma kəɗmara heyey. Ta', a zleŋgeɗey, a daw dəreŋ ta
aŋga.
32 Fa dəɓa ha, ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay mekele daha masa da wuzlah
ndəhay ŋga *Levi, a daw taa slam aha ŋgene may. A hətar ndaw masa mayal hay ma
kəɗmara heyey na, ta', a zleŋgeɗey a daw dəreŋ ta aŋga, anda ndaw ŋgeeme heyey
saya na, gway.
33 Ama, ndaw-məlak daha, ara ndaw *Samari, fa daw taa cəveɗ e ŋgene may. A wusey
a cakay ndaw masa mayal hay ma kəɗmara keɗe na, a nəka na, a kar dey-ceceh.
34 Ta', a ŋgəchey a cakay a, a kar mal ta slalak fa mbəlek e, a mbəzra. Fa dəɓa ha, a
la a ray zəŋgwaw aŋga, ta', a handa aa way meney ŋga məlak hay, a nəkfar dey.
35 Pepərek e, masa fa da daw aa mepəkey aŋga na, ta' a vəlar dala a bay ŋga way a, a
ləvar: "Nəkfayawa dey fa ndaw keɗe. Pas masa ya ta vəhwa cay daa mepəkey aɗaw na,
yah ta ray aɗaw, ya pəlkawa cek tabiya masa ka maa zəɗda maja aŋga fa dəɓa aɗaw
la."»
36 Masa Yesu ma ndəvda mey-meŋgey keɗe cay na, ta', aa cəfɗa *ndaw maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz heyey, a ləvar: «Da wuzlah ndəhay maakar keɗe na, meseembew
ŋga ndaw masa mayal hay ma kəɗmara kaa na, wa?»
37 *Ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a, a mbəɗdara, a ləvar: «Meseembew
aŋga na, ara ndaw masa ma sərfar dey-ceceh.» Ta', Yesu a ləvar: «Daw, ta ka kəne.»

Mey da ray ata Marta ta Mari

38 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam daa cəveɗ. Masa ata ma wusam la a slala daha
na, feteɗe, ŋgwas daha mezəley Marta, a ŋgəla Yesu a way aŋga.
39 Dam-mamaha daha, mezəley *Mari, cəkwam! a njey a cakay Bay Mahura, fa jəkey
sləmay fa mey aŋga masa aa ma kada.
40 Marta fa key sləra hay mekele mekele ga daa hejek. Ta', a sawa fa Yesu, a ləvar:
«Bay Mahura, dam-mama aɗaw a mbəkdatiwa sləra hay tabiya a ray aɗaw anda keɗe
na, a mbafaka gway daw? Ləvar ŋga sawa ŋga jənya.»
41 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Marta, Marta, ka fa həɓa ray akah maja ka fa key cek
hay mekele mekele ga.
42 Ama cek pal mahura ŋga key daha. Ara cek masa Mari ma ka keɗe. Ndaw ma gwa
ŋga təka daa ba.»

11

Mey da ray medərey-daŋgay
(Matiye 6.9-13; 7.7-11)

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu fa dərey daŋgay daa slam daha. Masa aa ma ndəvda cay na,
ndaw pal dasi gula aŋga hay, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, sasərkadandar medərey
daŋgay anda *Jaŋ maa sərkadata gula aŋga hay cey.»
2 Yesu a ləvtar: «Da akwar fa dəram daŋgay na, ləvam:
Papaŋ Bay Gazlavay,
anja ndəhay tabiya ŋga namaka ray
maja kah na, Bay Gazlavay pal.
Maaya na, ka wa bəla tabiya.
3 Vəlndar cek mezəmey ŋga wusndar fa ɗar a, fa ɗar a.
4 Mbəkdandara mebərey ala,
maja ala may, ala fa mbəkdamatara mebərey
ŋga ndəhay ma kamandar cek maaya ba.
Jəɗndar amba cek a batandar ŋga key mebərey ba.»
5 Yesu aa guzltar mey-meŋgey da ray medərey-daŋgay a gula aŋga hay, a ləvtar: «Da
ndaw da wuzlah akwar, jam aŋga daha na, a daw fa aŋga ta wuzlah-tavaɗ amba aa
cəfɗa, a ləvar: "Jam aɗaw, vəlya peŋ maakar yaa dəɗey cey,
6 maja mandala aɗaw ta sawa la da pəkey ta way aɗaw, ama cek mezəmey amba ya
vəlar daa ba."

10:33 10.33 Samari: Mt 10.5; Lk 9.52; 17.11, 16; Jaŋ 4.9, 39-40; SNM 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31 **10:38 10.38-40** Jaŋ 11.2; 12.2-3 **11:1 11.1** 5.16 **11:2 11.2** ka wa bəla tabiya (mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay): 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; SNM 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 **11:3 11.3** 12.22-32

7 Jam aŋga ha a mbəɗdara da way da way, a ləvar: “Ka sərdaya banay ba. Ya ta gərca
mey-mbew cay, ala manatakaya ta bəz aɗaw hay. Ya gwa ya sləkɗey amba ya vəlka peŋ
ba.”»
8 Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləvkwar kwa ndaw aha, a wuɗey ŋga sləkɗey ba na, a
sləkɗey la. A da sləkɗey na, maja ata jam ba, ama maja da ta vəlar daa ba na, jam aŋga
ha a daa cəfɗa dey ga, hwaray fa da kar daa ba. Anda keɗe, a vəlar cek tabiya masa
jam aŋga ha ma wuɗey la.
9 «Yah na, ya fa ləvkwar: Cacəfɗam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara la. Səpam cek
fa Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa mey-mbew, a wurkwara la,
10 maja kwa waawa maa cəfɗafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma səpey cek fa
vəɗa na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbew na, a wurara la.
11 «Akwar papaŋ ŋga bəza hay, da bəzey akah aa cəfɗafaka ewet na, ka vəlar zezekw
la daw?
12 Yaw, da aa cəfɗafaka slesleɗ na, ka vəlar arac la daw?
13 Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara ŋga vəley cek maaya ŋgada bəz
akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ a vəltar Mesəfney
aŋga ŋgada ndəhay masa maa cəfɗafamara ba na, kwara?»

Gədaŋ ŋga Bay Gazlavay a fəna gədaŋ ŋga Sataŋ
(Matiye 12.22-30; Mark 3.20-27)

14 Pas pal daha Yesu a ɓəley malula da ray ndaw ma gwa meeguzley ba daha. Masa
aŋga ma ɓəla malula ha cay na, ndaw a, aa guzley dəɓa. Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam.

15 Ama ndəhay siya da wuzlah ata a ləvam: «Ara *Beyelzebul, bay ŋga mesəfney
maaya ba hay ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.»
16 Siya hay a səpam cəveɗ ŋga jadamara, a ləvmar ŋga key maazla ŋga wuzda gədaŋ
aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.
17 Ama Yesu a səra mewulkey ata, ta’, a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a kam
vəram da wuzlah ata na, hwayak a ŋgene a nəsey la. Daa vəram a ŋgene, way hay a
bəzlam la.
18 Da gula hay ŋga *Sataŋ, a kam vəram da wuzlah ata na, kaa wara Sataŋ a, a da
cəmtar ray ŋga wey da ray ata na, kwara dəɓa wura? Yaw, ya ləvkwar anda keɗe na,
maja ka ləvam ya ɓəley malula da ray ndəhay ta gədaŋ ŋga Beyelzebul.
19 Da kəne na, kaa gula akwar hay a ɓəlam malula ta gədaŋ ŋga wa? Ka ləvam ta
gədaŋ ŋga Gazlavay, ba diya? Da ray ŋgene, gula akwar hay a, a wuzdamakwara la
mey akwar ŋgene ara aŋga ba.
20 Fara fara, ya ɓəley malula da ray ndəhay na, ara ta gədaŋ ŋga Gazlavay. A wuɗey
ŋga ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.»
21 Yesu a ŋgey mey saya, a ləvey: «Da ndaw masa-gədaŋ fa jəɗa zleley aŋga ta cek
ma ka vəram na, zleley aŋga ha mapakaya maaya maaya, cek a wusfar ba.
22 Ama da ndaw mekele ma fəna ta gədaŋ a sawa, a kərza ndaw aha, a pərslara cek
mekey vəram aŋga hay tabiya masa aŋga ma jəɗa zleley aŋga ta aŋga. A həlra zleley
aŋga tabiya, a wunkatara a ndəhay aŋga hay.
23 «Yaw, da ndaw aa ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gəra aɗaw. Asaya, da
ndaw a gəmey ŋga jənya ŋga ɓəcwa ndəhay aa cəveɗ aɗaw ba na, a key ŋgene, aa
waɗatar ray.»

Mey da ray malula ma vəhwa a ray ndaw saya
(Matiye 12.43-45)

24 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw
a pəkey da ley saw, a səpey slam ŋga məskey vaw. Da ta hətey daa ba na, a ləvey:
“Ŋgama ya vəhey aa slam aɗaw masa yah ma bawa da hwaɗ a heyey.”
25 Ta’, a vəhey a ray ndaw aha aa slam aŋga heyey, a hətfar slam aha maɗiykaya
maaya maaya.
26 Da ray ŋgene, malula ha a daw a ŋgəlwa malula hay mekele maasala ma fənmara
ta həma. A samawa a ray ndaw a heyey. Anda keɗe, ndaw aha a da sərey banay ma
fəna masa ŋgeeme.»

Maaya ŋga Gazlavay na, aa da ray wa hay wa?

11:7 11.7-8 18.5 **11:9 11.9** Mt 7.7 **11:14 11.14-15** Mt 9.32-34 **11:16 11.16** Mk 8.11; Mt 16.1 **11:20 11.20** 17.21 **11:21 11.21** Iz 49.24 **11:23 11.23** 9.50; Mk 9.40 **11:26 11.26** 2Pi 2.20

27 Masa Yesu ma kada mey keɗe la na, ŋgwas daha da wuzlah ndəhay makustakaya
kaa heyey, aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ŋgwas masa kah
ma yawa da hwaɗ aŋga, kah ma sa ɗəwa aŋga!»
28 Yesu a ləvar: «Ahaw, ama maaya ŋga Gazlavay ŋga sawa jak na, a ray ndəhay ma
jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, ma kadamara slərа ta mey a.»

Ndəhay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla
(Matiye 12.38-42)

29 Ndəhay ga fa kusmawa ma fəna ma fəna a cakay Yesu. Yesu a zlar ŋgaa guzley, a
ləvey: «Ndəhay masa wure keɗe kaa na, maaya ba hay. Aa cəfɗam maazla masa da
gazlavay da vaɗ ma wuzda ara Gazlavay ma slərdiwa. Ama a hətmar maazla ha daa
ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
30 Anda Gazlavay ma ka maazla ta Jawnas zleezle ŋgada ndəhay daa berney ŋga
Niniwe, ara kəne may ta yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da tərey ŋga maazla ŋgada ndəhay
masa wure keɗe.
31 Yaw, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ŋgwas ma key bay daa hwayak ŋga
Saba zleezle, a lacawa ray la ŋga mbəɗkwar ray, akwar ndəhay masa wure keɗe, maja
aŋga na, a sawa da dəreŋ ŋga cəney mey maaya ŋga Bay *Salamaŋw, ndaw ta leŋgesl.
Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe, ndaw ma fəna Bay Salamaŋw daha!
32 Ta pas sariya na, ndəhay daa berney ŋga Niniwe heyey, a lacamawa ray la ŋga
mbəɗmakwar ray, akwar ndəhay masa wure keɗe, maja daa masa ata ma cəndamara
mey ŋga Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara na, ta mbəɗdamara menjey ata sem.
Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe, ndaw ma fəna Jawnas daha!»

Mey-meŋgey ta slam-meweɗey
(Matiye 5.15; 6.22-23)

33 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey: «Da ndaw ta gəɗey awaw la aa petərla ŋga weɗey
slam na, a ɗəpa ba. Ama a pa aa slam mepey petərla ŋga waɗa slam daa way a, amba
ndəhay ma mbəzam a hwaɗ a na, a hətmar dey.
34 Bəz ŋga dey akah na, fa waɗa vaw akah anda petərla ma waɗa slam. Da bəz ŋga
dey akah aŋga maaya maaya na, kah daa slam-meweɗey. Ama da dey akah aa maaya
ba na, ŋgene, kah daa ləvaŋ.
35 Anda keɗe, wey vaw anja slam-meweɗey daa kah ŋgene na, ŋga tərey ŋga ləvaŋ
ba.
36 Ama da vaw akah cəpa aa daa slam-meweɗey, ləvaŋ da hwaɗ a kwa kuset kəɗey
daa ba na, ŋgene, vaw akah a da weɗey anda petərla ma waɗa slam.»

Yesu a mbəɗtar ray a Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

37 Masa Yesu ma ndəvda meeguzley cay na, ndaw Fariza daha a zəla a way aŋga ŋga
zəmey ɗaf. Ta', a diyam, a mbəzam a way a, a njam ŋga zəmey ɗaf.
38 Ndaw Fariza heyey a rəzley, maja Yesu ta pəra har ŋga zəmey ɗaf anda kwakwas
ŋga *Fariza hay a ma ləvey na, daa ba.
39 Bay Mahura a ləvar: «Akwar Fariza hay, akwar fa pərmara dəɓa ŋga vəley ŋga
ɗaf ta vəley ŋga yam akwar hay maaya maaya ŋga səpey kwakwas akwar, ama mevel
akwar na, marəhkaya ta mewulkey ŋga leley, ta ŋga key maagway.
40 Akwar ndəhay marəzltakaya hay! Gazlavay ma karawa dəɓa ŋga cek hay a na, ta
karawa hwaɗ a daa ba daw?
41 Ama da ka wuɗam mevel akwar ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay, maaya na,
ka vəlmatar cek masa daa vəley akwar hay a masa-viya hay.
42 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay. Akwar fa wunkamata cek akwar
hay tabiya slam kuraw, akwar fa vəldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecəhe
mecəhe ma cərda lar, ta gwaslaf ŋga lar mekele mekele daa jerne akwar hay na, akwar
fa wunkamara kəne may. Ama ka sərfadamara ŋga key cek maaya ta cəveɗ e a ndəhay
ba. Asaya, ka wuɗmara Gazlavay ba. Sasəkar jak, cek hay a ŋgene na, ara cek hay
maaya ŋga key. Ka da mbəkdamara ŋga key cek hay siya hay ba may.
43 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja daa *way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay na, ka wuɗam menjey aa slam maaya masa fa mey. Ka wuɗam ndəhay a
camakwar har ta meney ray fa mey ŋga ndəhay makustakaya ga.

11:28 11.28 8.21 **11:29 11.29-30** Mt 16.2-4; Mk 8.12; Jaŋ 6.30 **11:30 11.30** Jaw 2.1 **11:31 11.31** 1Bay 10.1-10 **11:32 11.32** Jaw 3.5 **11:33 11.33** 8.16; Mk 4.21 **11:37 11.37** 7.36 **11:38 11.38-39** Mk 7.2-4; Mt 15.2 **11:41 11.41** 12.33 **11:42 11.42** Mt 23.23; Lk 18.12 **11:43 11.43** 20.46; Mk 12.38-39

44 Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja akwar anda cəvay hay ma
hətey ba masa ma katar hezey a ndəhay ma diyam ta ray a, kwa a sərmara ba.»
45 Ndaw pal da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a mbəɗdara, a
ləvar: «Waa bay ala, kaa guzley anda keɗe na, a key ka cəɗndar ala ndəhay maa sərkada
kwakwas may.»
46 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz may,
banay a sawa la a ray akwar, maja akwar fa bamawa kwakwas hay maadakw a maadakw
a masa ndəhay a gwamara ŋga səpmara ba. Ama ka gəmam ŋga jənmata ŋga səpey
kwakwas hay a, kwa nekəɗey ba.
47 Banay a sawa la a ray akwar, akwar masa ma ləmamata cəvay hay ŋga ndəhay ma
təla mey ŋga Gazlavay zleezle ŋga mbey, anja ara papaŋ ŋga papakw akwar hay ma
kəɗmata jak.
48 Anda keɗe, akwar fa wuzdamara a ndəhay sləra ŋga papaŋ ŋga papakw akwar hay
ŋgene na, a mbafakwar. Ata na, ta kəɗmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle
sem, akwar kwa ka ləmamata cəvay ata hay maaya maaya.
49 Maja ŋgene, Bay Gazlavay ma səra cek tabiya, a ləvey: "Ya da slərwa ndəhay ma
təla mey aɗaw, ta ndəhay meslərey. A da sərdamata banay ta siya hay da wuzlah ata,
siya hay may, a da kəɗmata vagay."
50 Da ray ŋgene, mambaz ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya masa ma
məcam dəga ŋga mezley ŋga bəla na, a hufey la a ray ndəhay masa wure keɗe.
51 A kəɗam teeseɗ na, *Abel. Asaya, ta kəɗam ndəhay mekele mekele la haa kasl
fa *Zakari masa ata ma kəɗmara daa walaŋ ŋga slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay ta
*Way ŋga Gazlavay. Fara fara, ya fa ləvkwar, Gazlavay a katar sariya la a ndəhay masa
wure keɗe maja ata.
52 «Akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, banay a sawa la a ray akwar
maja akwar ta ɓadamara mey ŋga Gazlavay sem fa ndəhay anda ndaw ma ɓey lekəle
ŋga mey-slam.»
53 Masa Yesu ma bawa la da way ndaw Fariza heyey na, ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz ta Fariza hay, mevel a catar ga. Ta', aa cəfɗamara da ray mey hay mekele
mekele,
54 amba da ta hətam mey maaya ba la na, a dadəɗfamar mey.

12

Yesu a patar leŋgesl a gula aŋga hay
(Matiye 10.26, 27)

1 Daa masa Yesu fa kam yawa ta *Fariza hay leŋ ta *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz heyey na, ndəhay ga ta kusam la, a key gabal weewe, kwa slam ŋga lecey
daa ba. Yesu aa guzltar a gula aŋga hay ɗagay, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ
ŋga Fariza hay. Anda meləvey, wam vaw fa Fariza hay, ndəhay masa ta neneh cew.
2 Cek tabiya masa ndəhay ma ɓadamara, a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay
ma sərmara ba na, a sərmara la.
3 Maja ŋgene, cek tabiya masa akwar ma kadamara ta tavaɗ daa ləvaŋ na, ndəhay
tabiya a cəndamara la taa pas. Mey tabiya masa akwar maa səkdamara taa səkey da
ver na, a wuzdamara la ta gədaŋ daa slam metəley mey.»

Maaya ŋga zlurey na, ta wa?
(Matiye 10.28-31)

4 Yesu a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, jam aɗaw hay, ka da zluram ta ndəhay ma da
kəɗmakwar vagay ba, maja a da kəɗam na, vaw akwar daada gway. Fa dəɓa ha, fa
da gwamara ŋga kamakwar cek mekele daa saba.
5 Amba ya wuzdakwara ndaw masa akwar ma da zluram ta aŋga. Zluram na, ta
Gazlavay gway, maja ta kəɗkwar vagay la na, fa dəɓa ha, a gwa ŋga kəzlakwar aa
vəgeɗ ŋga awaw magaza saya. Fara fara, ya fa ləvkwar, zluram ta aŋga.
6 «Ɗiyaŋ mecəhe mecəhe zlam na, a gwa ŋga həɗkedey dala cew daada, ba daw? Ama
Gazlavay a sərta ɗiyaŋ hay a pal pal tabiya.
7 Akwar may, kwa eŋgwec ŋga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal tabiya. Ka
da zluram ba! Akwar na, Gazlavay a wuɗkwar a fəna ɗiyaŋ hay mecəhe mecəhe ga
ŋgene, ba daw?»

11:47 11.47-48 SNM 7.52 **11:49 11.49** 6.13 **11:51 11.51** MC 4.8-10; 2Mev 24.20-22 **11:52 11.52** Mt 16.19 **11:53 11.53-54** 20.20 **12:1 12.1** Mt 16.6; Mk 8.15 **12:2 12.2** 8.17; Mk 4.22 **12:5 12.5** Heb 10.31 **12:7 12.7** 21.18

Mey da ray mekey sede da ray Yesu
(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Yesu a ləvtar saya: «Ehe, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma ləvey fa mey ŋga
ndəhay, aŋga ndaw aɗaw na, ŋgene, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da ləvey fa mey ŋga
maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ ta pas sariya, aŋga ndaw aɗaw may.
9 Ama ndaw ma ləvey fa mey ŋga ndəhay a sərya ba na, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da
ləvey fa mey ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay ta pas sariya, ya səra ba may.
10 «Kwa waawa maa guzley mey maaya ba da ray aɗaw, yah, Bəz ŋga Ndaw na,
Gazlavay a mbəkdara mebərey aŋga la. Ama ndaw ma cəɗa *Mesəfney ŋga Gazlavay
na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋga daa ba səlak.
11 «Da a handamakwar aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay ŋga key sariya, da daa
ba, fa mey ŋga ndəhay mahura hay ta bay hay amba a kamakwar sariya na, ka da
zluram ba, ray akwar a da həɓey da ray mey masa akwar ma da mbəɗdamatara ŋga
ləhey ray akwar ba.
12 Mey masa akwar ma da mbəɗdamatara na, Mesəfney ŋga Gazlavay a wuzdakwara
la ta pas ŋgene.»

Mey-meŋgey ta ndaw masa-zleley marəzlkaya

13 Ndaw pal da wuzlah ndəhay ga da cakay Yesu heyey a ləvar: «Bay aɗaw, ləvar a
məlma aɗaw mahura ŋga wunkandara zleley ŋga papa ala ma mbəkdandara cey!»
14 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Jam aɗaw, ma paya ŋga ɗəsley mey da wuzlah akwar
ta ŋga wunkakwara zleley akwar na, wa?»
15 Fa dəɓa ha, aa guzltar a ndəhay tabiya, a ləvtar: «Wam vaw, ka da səpam ŋga key
zleley ta har akwar ba. Kwa ndaw, aŋga ta zleley ga na, heter aŋga fa da njey maja
zleley a na, daa ba.»
16 Ta', aa guzltar mey-meŋgey, a ləvtar: «Ndaw daha, aŋga ta zleley ga. Ley aŋga hay
ta kam cek la maaya maaya.
17 Anda keɗe, ndaw aha, a wulkey, a ləvey: "Slam ŋga pata cek aɗaw hay daa saba.
Ya da key na, kwara?"
18 Fa dəɓa ha, a ləvey: "Aha! Ya səra cek masa yah ma da ka. Ŋgama ya həɓta wudeɗ
aɗaw hay cəpa, ya ləmta mahura mahura, ya ɓəcta daw aɗaw ta zleley aɗaw hay tabiya
a hwaɗ a.
19 Fa dəɓa ha, ya da ləvey: Zleley aɗaw fa da ndəvey daa ba, a key mevey weewe la.
Ya da məskey vaw, ya da zəmey cek, ya da sey cek, ya da njey daa wiya."
20 «Ama Gazlavay a ləvar a ndaw aha: "Kah na, ndaw marəzlkaya, dasi tavaɗ keɗe,
ya da la mesəfney akah. Zleley masa kah ma ɓəca ŋgene na, ŋgada wa?"»
21 Da ray ŋgene, Yesu a wuzdatara mey a, a ndəhay da cakay a heyey, a ləvtar:
«Ndəhay masa ma ɓəcam zleley da bəla keɗe ŋgada ata ray ata na, a key ŋgene, a
kam cek ma mbafar a Gazlavay ba. Ata letek ta ndaw a keɗe.»

Mey da ray mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara
(Matiye 6.25-34)

22 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Maja ŋgene, ya fa ləvkwar
fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həɓey da ray cek mezəmey ta cek mesey
ba. Asaya, ray akwar a da həɓey da ray zana ŋga kəzley fa vaw akwar ba.
23 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja cek mezəmey a fəna heter akwar ba, zana may, a
fəna vaw akwar ba.
24 «Yaw, wulkam da ray ɗiyaŋ hay cey! Fa sləkam daa ba, fa ŋgəmam daw daa ba,
kwa wudeɗ ata hay daa ba, ama Gazlavay fa vəltar cek mezəmey cəŋga. Akwar na, ka
fənmata ɗiyaŋ hay ba daw?
25 Da wuzlah akwar ndaw ma gwa ŋga pey kwa ɗar pal a ray ɗar aŋga da bəla ta
mewulkey aŋga na, wa?
26 Da ka gwamara mekey cek mecəhe ba na, ka həɓam ray da ray cek hay mekele na,
maja me?
27 «Nəkmara meefekwey hay da ley cey! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a
cam zana ba, ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamaŋw zleezle ta zleley ga ta gwa ŋga
kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba.
28 Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a, a wewurey.
Da Gazlavay fa key cek maaya ŋgada kusaf masa awaw ma da wawura anda keɗe na,
Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ŋgene daa ba daw? Akwar masa ma pamara

---

12:9 12.9 9.26; Mk 8.38 **12:11 12.11-12** 21.14-15; Mt 10.19-20; Mk 13.11 **12:15 12.15** 1Tm 6.9-10 **12:19 12.19-20** Ps 49.21 **12:22 12.22-32** 11.3 **12:24 12.24** Ps 147.9 **12:27 12.27** 1Bay 10

Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara ba ŋgene, sərmara Gazlavay a kəzlkwar zana la ma fəna meefekwey hay a.
29 Anda kedɛ, ray akwar a da həɓey mandaw mandaw da ray cek mezəmey ta da ray cek mesey ba. Ka da zluram maja cek hay a ba.
30 Ma həɓam ray maja cek hay a ŋgene na, ndəhay da bəla kedɛ masa ma sərmara Gazlavay ba. Ama akwar na, Papakw akwar, Bay Gazlavay, a səra cek masa akwar ma wudam.
31 Anda kedɛ, səpam na, Gazlavay ŋga wey da ray akwar. Fa dəɓa ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la may.»

Mey da ray meɓəcey zleley da gazlavay da vad
(Matiye 6.19-21)

32 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Akwar na, ga daa ba anda təɓaŋ hay masa ŋguyer kəɗey, ama ka da zluram ba, maja ta mbafar la a Papakw akwar amba a vəlkwar cek hay maaya masa aŋga ma dîytara ŋgada ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata.
33 Həɗkadamata cek akwar hay, wunkamatara dala ha a masa-viya hay. Səpam ŋga ɓəcey zleley * na, aa slam masa menjey ŋga sərmataw da vad. Feteɗe zleley akwar a fa da ndəvey daa ba. Anda kedɛ, mayal hay a gwamara ŋga lalamara daa ba, kwa maaca a gwa ŋga nəsa ba.
34 Sərmara, daa slam masa zleley akwar aa da hwad a na, mevel akwar may aa feteɗe.»

Mey da ray mewey vaw ŋga key sləra ŋgada Gazlavay

35 Yesu a ləvtar: «Njam vaw madîykaya mandaw mandaw ŋga key sləra ŋgada Gazlavay. Ka da məcmata petərla akwar hay ba,
36 anda ndəhay ma ka sləra ma səkwmara bay ŋga way ma lawa daa gwagway ŋga kwakwa ta tavad. A səkwmara amba a wurmara mey-mbew fiyaw da masa ta vəhwa cay, fa zəley fa mey-mbew.
37 Da bay ŋga way a sawa, a hətfatar ata ta dey na, meesəmey daha ŋgada ndəhay ma ka sləra hay a. Ya fa ləvkwar fara fara, bay ŋga way a, a pa zana ŋga sləra fa vaw, a zəltərwa, a njadata, a vəltar cek mezəmey.
38 Kwa a vəhwa ta wuzlah-tavad, kwa ta slam ŋgaa pərek, a hətfatar ata ta dey na, meesəmey daha ŋgada ndəhay a.
39 «Jəkam sləmay maaya maaya, da bay ŋga way a səra dar masa ndaw-mayal ma da daw a way aŋga na, a mbəkda ndaw-mayal a ŋga sləna way aŋga ha la daw?
40 Yaw, akwar may, wam vaw maaya maaya maja yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da vəhwa na, kwa ka sərmara dar a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba
(Matiye 24.45-51)

41 *Piyer aa cəfda Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa guzley ta mey-meŋgey kedɛ na, ŋgada ala daw, ŋgada ndəhay tabiya daw?»
42 Bay Mahura a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl na, ara ndaw masa bay aŋga ma da pa ŋga mahura da ray ma ka sləra aŋga hay cəpa, amba a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar.
43 Da masa bay aŋga ha a sawa a hətfar aŋga fa ka sləra ha na, ndaw ma ka sləra ha aa səmey la.
44 Ya fa ləvkwar fara fara, bay aŋga ha, a da vəldara zleley aŋga hay cəpa a har aŋga amba a nəkfar dey.
45 Ama ndaw ma ka sləra masa ma ley mewulkey aŋga wal na, a ləvey: "Bay adaw fa da vəhwa gweegwe daa ba." Ta', a kəɗta ndəhay ma ka sləra hay mezəle hay ta maŋgusa hay. A zəmey cek, a sey wuzam, a wey.
46 Fa dəɓa ha, bay aŋga ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka sləra ha fa wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da səra ler e daa ba. Bay aŋga ha a da ɓəla da way aŋga, a da sərda banay anda aŋga ma da sərdata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba.»
47 Yesu a ləvar saya: «Ndaw ma ka sləra masa ma səra cek masa bay aŋga ma wudey, ama a wey vaw fa sləra aŋga ba, asaya, a key cek masa aŋga ma ləvar ba na, ndaw aha, a hətey mekəɗey ga la.

12:28 12.28 Mt 14.31 **12:32 12.32** Iz 41.14; Lk 22.29 * **12:33 12.33** zleley: Yesu a wudey ŋga ləvey na, da ka fa kar cek ma mbafar a Gazlavay na, mawurɓay akah mapakaya da gazlavay da vad anda zleley akah maɓəckaya a nəsey ba, a ndəvey ba. **12:33 12.33** Mt 6.19; 6.20; Lk 11.41; 18.22; SNM 2.45; 4.34-37; Kwa 3.1-2 **12:35 12.35-36** Mt 25.1 **12:36 12.36** CWJ 3.20 **12:39 12.39** Mt 24.43 **12:40 12.40** Mt 24.42 **12:42 12.42-44** 19.17-19 **12:47 12.47** Jak 4.17

48 Da ndaw ma ka sləra laŋgar a səra cek masa bay aŋga ma wuɗey ba, ama ta key
cek maaya ba la təɗe ŋga kəɗey na, a da hətey mekəɗey nekəɗey gway. Ndaw masa
Gazlavay ta vəlar cek la ga a har aŋga na, a daa cəfɗafar ga kəne may. Ndaw masa
Gazlavay ta vəlar sləra mahura la ŋga key na, a daa cəfɗafar ŋga ka sləra ha maaya
maaya ma fəna.»

Mey da ray ndəhay ma da wunkam ɗay maja Yesu
(Matiye 10.34-36)

49 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ya sawa na, ŋga pey awaw fa bəla keɗe. Ya wuɗey
na, awaw a, a gəɗey dəga wure keɗe.
50 Si a sərdamaya banay ga kasl fa meməcey †. Ray aɗaw fa həɓey kasl pas masa
banay a ma da ndəvey.
51 Ka wulkam ya sawa na, ya handawa zazay a bəla daw? Kay! Kəne ba. Ya fa ləvkwar,
ya sawa ŋga wunkey ndəhay.
52 Dəga wure keɗe, ndəhay zlam da way, a wunkam la, maakar a cəmam la a ray cew,
cew a cəmam la a ray maakar.
53 Yaw, bay ŋga way a wuɗkam ɗay la ta bəzey aŋga, bəzey a wuɗkam ɗay la ta
papaha, ŋgwas a wuɗkam ɗay la ta dam aŋga, dam a wuɗkam ɗay la ta mamaha,
mamaŋ ŋga bəzey a wuɗkam ɗay la ta ŋgwas ŋga bəzey aŋga, ŋgwas ŋga bəzey a
wuɗkam ɗay la ta mamaŋ ŋga zel e.»

Mey da ray mesərey cek ma da key wure keɗe
(Matiye 16.2-3)

54 Yesu a ləvtar a ndəhay ga da cakay a: «Anja ka hətmar gazlavay ŋga var fa lawa ta
mey-aŋgwa ‡, wure ŋgene ka ləvam: "Var fa sawa." Fa dəɓa ha, var a, a pey fara.
55 Da ka hətmar memeɗ fa kawa ta dey ŋga Məzam § na, ka ləvam: "Mawurɓay a
key la." Fa dəɓa ha, mawurɓay a, a key fara.
56 Akwar ndəhay masa ta neneh cew, ka gwamara ŋga wunkamara cek ma key da
bəla ta cek ma key da gazlavay da vaɗ, ama ka sərmara cek ma key wure keɗe ba na,
maja me?»

Si ndaw a ɗiya mey ta ndaw ma wuda
(Matiye 5.25, 26)

57 Yesu a ləvtar saya: «Akwar ta ray akwar ka sərmara cek masa maaya ŋga key ba
na, kwara?
58 Da ndaw a wudka, akwar fa diyam cew e aa sariya na, ɗiymara mey a dəga daa
cəveɗ. Da daa ba na, a da handaka fa ndaw ma ka sariya, ndaw ma ka sariya ha a da
vəldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da kəzlamaka aa fərsəne.
59 Ya fa ləvka, ka fa da bawa daa fərsəne he daa ba səlak, si kah ma pəla dəvaz a la
tabiya ndav.»

13

Mey da ray membəɗey menjey

1 Daa ŋgene, ndəhay feteɗe daha, aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay Pilat ta kəɗey
ndəhay *Galile la vagay daa masa ata fa həram gənaw hay ŋgada Gazlavay. A cəma
mambaz ata ta mambaz ŋga gənaw hay a.»
2 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wulkam mebərey ŋga ndəhay Galile hay a ŋgene
a fəna ŋga Galile hay siya, maja ata ma məcam anda ŋgene daw?
3 Ya fa ləvkwar a fəna ba səlak! Ama da akwar ta mbəɗdamara menjey akwar daa
ba na, akwar cəpa ka daa zəɗam kəne may.
4 Yaw, wulkam da ray ndəhay kuraw a ray a daaŋgafaɗ masa way magəlkaya
maazəma da slala Siləwe ma bəzlwa a ray ata heyey. Ka wulkam na, a fənmata ndəhay
siya da *Jeruzelem ta mebərey daw?
5 Ya fa ləvkwar a fənmata ba səlak! Ama da akwar ta mbəɗdamara menjey akwar
daa ba na, akwar cəpa ka daa zəɗam kəne.»

Mey-meŋgey ta wudez ma yey ba

---

† **12:50 12.50** banay ga kasl fa meməcey: Ta mey Gərek, a ləvey «ya da hətey baptem.» **12:50 12.50** Mk 10.38 **12:51 12.51** 2.14 **12:52 12.52-53** 14.26; 21.16; Mt 24.10; Mk 13.12 **12:53 12.53** Mi 7.6 ‡ **12:54 12.54** var fa lawa ta mey-aŋgwa: Daa hwayak ŋga Jəwif hay var a sawa na, ta dey ŋga Dəhwa Mediterene. Dəhwa ha aŋga ta mey-aŋgwa ŋga Mafaw hay. § **12:55 12.55** dey ŋga Məzam: Ara «*sud*» ta mey Nasara. **13:3 13.3** Ps 7.13

6 Yesu ta', a ŋgatar mey, a ləvtar: «Ndaw daha a rəvey wudez aa ley aŋga. Fa dəɓa
ha, a sawa amba a ŋgəley babəza ŋga wudez e, ama wudez e, ta yey babəza daa ba.
7 Bay ŋga wudez e, a ləvar a ndaw ma jəɗa ley aŋga ha: "Nəka wudez keɗe, mevey
maakar ya fa sawa amba ya ŋgəley babəza fa vəɗa, ama babəza fa vəɗa daa ba. Ɗəsla
wudez e, maja fa təka slam ŋga maaya."
8 Ama ndaw ma jəɗa ley a, a mbəɗdara, a ləvar: "Bay aɗaw, mbəkda ta ləmla keɗe
ɗagay, amba ya gudha si-wurza, ya həlar gəraŋ asiya.
9 Da səfeɗ na, a yey la kwa. Da ta yey daa ba cəŋga na, ka ɗəsla."»

Yesu a mbəley ŋgwas ta pas meməskey-vaw

10 Ta *pas meməskey-vaw daha, Yesu faa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay.
11 Ŋgwas daha, aa ta malula da ray mevey kuraw a ray a daaŋgafaɗ. Malula ha ta
hurma sem. A gwa ŋga lecey der e ba.
12 Masa Yesu ma hətar ŋgwas aha na, ta', a zəla, a ləvar: «Mamay, malula masa ma
hurmaka ŋgene na, daa saba.»
13 Ta', a par har a ray. Wure wure ŋgene, ŋgwas aha deŋ! a lecey. A həlma Gazlavay.
14 Ama *bay-ray ŋga way-mewuzey-mey a, mevel a car maja Yesu ma mbəley ndaw ta
pas meməskey-vaw ŋgene. Da ray ŋgene, aa guzltar a ndəhay makustakaya daa way
a, a ləvtar: «Ɗar maakwaw daha ŋga key sləra, da ka wuɗam membəley na, samawa
ta pas hay a ŋgene, ama ka da samawa ta pas meməskey-vaw ba!»
15 Bay Mahura a mbəɗdara a ndaw a, a ləvar: «Akwar, ndəhay masa ta neneh cew!
Ta pas meməskey-vaw na, akwar fa pəskamata sla akwar hay ta zəŋgwaw akwar hay
da gezleŋ, ka handamata ŋga samawa yam, ba diya?
16 Yaw, ŋgwas daa səkway ŋga *Abəraham keɗe, aŋga majəwkaya da har *Sataŋ,
bay-malula, mevey kuraw a ray a daaŋgafaɗ. Aŋga na, ya pəska ta pas meməskey-vaw
ba na, maja me?»
17 Masa Yesu ma mbəɗdatara anda keɗe la na, hwaray a katar a masa-gəra aŋga hay
tabiya. Ama ndəhay makustakaya na, aa səmam da ray sləra hay mekele mekele maaya
masa Yesu ma kata.

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala
(Matiye 13.31-33; Mark 4.30-32)

18 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na,
aŋga anda me? Ya da wa na, ta me?
19 Ya wa ta babəza ŋga bazlawar masa ndaw ma la, ma rəɓa aa ley aŋga. Babəza ŋga
bazlawar aha, ta', a pəcwa, a gəley mahura. Ɗiyaŋ hay a ɗiyam way fa mey-har hay a.»

20 Yesu a ləvtar saya: «Ya da wa mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me?
21 Ya wa ta cek ma həsla makala masa ŋgwas ma həley kuset kəɗey, ma jahaɗa ta
hapa ŋga makala ga, amba a həslərwa tabiya.»

Bay Gazlavay a wey na, da ray wa hay wa?
(Matiye 7.13, 14, 21-23)

22 Yesu fa daw ŋgada *Jeruzelem, a daw taa berney hay leŋ ta slala hay, faa sərkadata
ndəhay.
23 Daa ŋgene ndaw daha, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, Gazlavay a da ləhey daa
mebərey na, ndəhay nekəɗey gway daw?» Ta', Yesu aa guzltar a ndəhay feteɗe, a ləvtar:
24 «Kam gədaŋ amba ka mbəzam taa mey-mbew meeŋgəlez e aa slam masa Bay
Gazlavay fa wey da ray ndəhay. Ya fa ləvkwar, ndəhay ga a jadamara la, amba a
mbəzam, ama fa da gwamara daa ba.
25 «Yaw, pas pal bay ŋga slam aha a da sləkɗey ŋga gərca mey-mbew. Ŋgene, ka da
lacam aa ambaw, ka da zəlam fa mey-mbew, ka ləvam: "Bay ala, wurndara mey-mbew
may taw!" Ama a da mbəɗdakwara, a ləvkwar: "Ya sərkwar ba! Ka samawa na, dama?"

26 Fa dəɓa ha, ka da zlamar ŋgaa guzlmar, ka ləvam: "Aləkwa ta zəmkwa cek la bama,
aləkwa ta sakwa cek la bama, ka taa sərkadandar la daa cəveɗ ala hay mepəkey."
27 A da ləvkwar saya: "Ya sərkwar ba! Ka samawa na, dama? Akwar ndəhay tabiya
masa ma ka cek maaya ba hay, ŋgəcham la da cakay aɗaw."

13:6 13.6 Mt 21.19; Mk 11.13 **13:8 13.8** 2Pi 3.9, 15 **13:10 13.10-17** Mk 2.27-28 **13:14 13.14** Mab 20.9-10 **13:15 13.15-16** 14.5; Mt 12.11-12 **13:16 13.16** səkway ŋga Abəraham: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9 **13:19 13.19** Ez 17.23; Mt 13.31 **13:21 13.21** Mt 13.33 **13:25 13.25** Mt 25.11-12 **13:27 13.27** 2Tm 2.19

28 Ta pas masa akwar ma da hətmatar ata *Abəraham, *Izak, *Jakwap, leŋ ndəhay ma
təla mey ŋga Gazlavay zleezle tabiya, manjatakaya da cakay Bay Gazlavay na, ŋgene,
ka da təwam, ka daa pəɗam sler maja akwar mambəkdatakaya daa ambaw.
29 Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga na, ndəhay daa səkway hay
mekele mekele a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, ŋga key gwagway da vaɗ.
30 Yaw, da wuzlah ndəhay madagway-dakw na, siya a da təram ndəhay ŋgeeme,
asaya, da wuzlah ndəhay ŋgeeme na, siya a da təram ŋga madagway-dakw.»

Yesu a təway maja ndəhay daa berney ŋga Jeruzelem
(Matiye 23.37-39)

31 Ta pas ŋgene, ndəhay da wuzlah *Fariza hay daha a ŋgəchamawa fa Yesu amba a
wuzmar mey, a ləvmar: «Daw la feɗe aa slam mekele maja Bay *Herawt a wuɗey ŋga
kəɗka vagay.»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam ləvmar a mbiga * ha: "Ehe, ya fa ɓəley malula
hay da ray ndəhay, ya fa mbəley masa-macay hay, tasana, mandaw, ŋga ɗar maakar a
ya da ndəvda slərа aɗaw."
33 Anda meləvey si ya ley cəveɗ, ya daw tasana, mandaw, mandaw laŋgar saya, maja
ndəhay a gwamara ŋga kəɗmara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay dəreŋ ta *Jeruzelem
ba səlak.»
34 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da Jeruzelem †, akwar ndəhay da
Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey aŋga hay na, ka kəɗmata vagay.
Asaya, a slərkwar maslaŋ aŋga hay na, kaa zakamata ta aŋgwa. Ama mandaw mandaw
ya wuɗey amba ya ɓəckwar tabiya akwar anda gwagwar ma ɓəcta bəz aŋga hay asi
kərpasl, ama ka wuɗam ba.
35 Cəndamara, Gazlavay a da la har aŋga da ray akwar, Way-mekey-kwakwas akwar
a da tərey yideŋ. Yah fa ləvkwar, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba haa ta pas
masa akwar ma da ləvam: "Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey ŋgada ndaw masa aa
ma slərdərwa ta mezəley aŋga."»

14

Yesu a mbəley ndaw mambakaya ta mbey

1 Ta *pas meməskey-vaw, Yesu ta', a daw a way ndaw pal da wuzlah mahura hay
ŋga *Fariza hay ŋga zəmey ɗaf. Ndəhay manjatakaya feteɗe, fa saŋgalamara Yesu ta
dək-vaw da ray cek masa aa ma da ka.
2 Ndaw da wuzlah ata daha, mambakaya ta mbey. Ndaw a malacakaya fa mey aŋga.
3 Yesu ta', aa guzltar ŋgada *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta ŋgada
Fariza hay, a ləvtar: «Kwakwas aləkwa a ləvey na, kwara? Membəley ndaw masa-
macay ta pas meməskey-vaw na, maaya daw, maaya ba daw?»
4 Ama ndəhay a, a gəmam ŋga mbəɗdamara ba. Ta', Yesu a gəsfar har fa ndaw
masa-macay heyey, mbal! a mbəlda, ta', a mbəkda ŋga daw.
5 Fa dəɓa ha, aa cəfɗata, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar aŋga ta bəzey, da daa
ba, aŋga ta sla, yaw, da bəzey a, da daa ba, sla ha a təɗey aa ɓəlndaw na, ndaw aha a
badərwa fiyaw fiyaw, kwa ta pas meməskey-vaw, daa ba daw?»
6 Kwa ndəhay a, ta gwamara ŋga mbəɗdamara aa mey ŋga Yesu a daa ba.

Ndaw a da pa ray aŋga ŋga mahura ba

7 Yesu fa nəkta ndəhay ma samawa ŋga zəmey ɗaf da way ndaw Fariza heyey. A
səpam slam-menjey na, si ŋga ndəhay mahura hay. Maja ŋgene, Yesu a ŋgatar mey, a
ləvtar:
8 «Da ndaw a zəlkwar ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga meley kwakwa na, ka da
səpey ŋga njey aa slam ŋga ndaw mahura ba. Da kaa təɗe ta zəlwa ndaw mahura da
ray akah la aa gwagway a kwa.
9 Anda keɗe, bay ŋga way a, a sawa, a da ləvka: "Mbəkda slam keɗe a ndaw keɗe."
Maja ŋgene, ka da mbəkda slam aha, ka da njey fa dəɓa ta hwaray a.

13:30 13.30 Mt 19.30 * **13:32 13.32** mbiga: Yesu a zəla Bay Herawt «mbiga» maja daa mewulkey ŋga Jəwif hay, mbiga na, ara cek ŋga ley ma key cek ta dabaray, ama ndəhay a zluram ta aŋga ba maja ara cek mecəhe. † **13:34 13.34** Akwar ndəhay da Jeruzelem: Daa mey a keɗe Yesu ta wusey a Jeruzelem daa ba araŋ, ama aa guzley anda aŋga gweegwe ta ata. **13:35 13.35** Ps 118.26; Ez 10.18-19 **14:1 14.1-6** Mk 2.27-28 **14:5 14.5** 13.15-16; Mt 12.11 **14:7 14.7** 20.46 **14:8 14.8-10** MM 25.7

10 Ama da ta zəlmaka la ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway na, daw ta njey fa dəƀa, amba
bay ŋga way a, a sawa, a ləvka: “Jam aɗaw, sawa aa slam ŋga ndəhay mahura hay
keɗe.” Anda keɗe, a həslka ray fa mey ŋga ndəhay tabiya daa gwagway a.
11 Yaw, fara fara kwa waawa ma pa ray aŋga ŋga mahura na, Gazlavay a da pa ŋga
mecəhe, asaya, ndaw masa ma nada ray aŋga na, Gazlavay a da pa ŋga mahura.»
12 Yesu ta′, aa guzlar a ndaw ma zəla ŋga zəmey ɗaf heyey, a ləvar: «Da ka key
gwagway na, ka da zəltərwa jam akah hay ba. Asaya, ka da zəltərwa məlmakw hay ba,
ka da zəltərwa səkway akah hay ba, kwa meseembew akah hay masa-zleley hay ka da
zəltərwa ba. Ka da zəltərwa ba maja ata may, a da zəlmaka kəne. A da pəlmakawa cek
masa kah ma vəldatara la.
13 Ama da ka key gwagway na, zəlwa masa-viya hay, ndəhay masa maahəlƀatakaya
hay, ndəhay jegwer hay, leŋ wulaf hay.
14 Da ka zəlwa ndəhay anda keɗe hay ŋga zəmey ɗaf na, maaya ŋga Gazlavay a sawa
la a ray akah maja ndəhay a na, a gwamara ŋga vəhdamakawa cek aha ba. Ama Bay
Gazlavay a da vəhdakawa ta pas masa ndəhay masa maaya fa mey ŋga Gazlavay, ma
da sləkɗamawa daa meməcey.»

Mey-meŋgey ta ndəhay mazəltakaya aa gwagway
(Matiye 22.1-10)

15 Masa ndaw pal da wuzlah ndəhay ma zəmam ɗaf ta ata Yesu heyey ma cənda mey a
la na, ta′, a ləvar a Yesu: «Meesəmey daha ŋgada ndaw ma da zəmey ɗaf ŋga gwagway
daa bay ŋga Gazlavay da vaɗ.»
16 Ta′, Yesu a mbəɗdara ta mey-meŋgey, a ləvar: «Ndaw daha a key gwagway, ta′, a
zəlwa ndəhay ga.
17 Pas təɗe ŋga zəmey cek na, a slərey madərlam aŋga fa ndəhay a ŋga ləvtar:
“Samawa, maja cek tabiya maɗiykaya cay!”
18 Ama ata tabiya a kam ambahw pal pal. Ndaw ŋgeeme a ləvar a madərlam a:
“Ambahw, mbəkdaya maja ya ta həɗkey ley la, ya daw ya da nəkərwa.”
19 Ndaw laŋgar a ləvar: “Ambahw, mbəkdaya maja ya ta həɗkawa sla hay kuraw la
ŋga key slərа, ya daw la ya jadatərwa!”
20 Mekele a ləvar saya: “Ya gwa ya daw ba maja ya ta kwakwa da ver.”
21 Madərlam a, a vəhey a cakay bay aŋga, a kadara mey masa ndəhay a ma ləvmar
keɗe. Bay ŋga way a, mevel a car, a ləvar a madərlam aŋga: “Daw fiyaw aa slam masa
ndəhay da hwaɗ a daha ta aa walaŋ-way hay. Ŋgəlwa masa-viya hay, ndəhay masa
maahəlƀatakaya hay, masa wulaf hay, leŋ ndəhay jegwer hay.”
22 Fa dəƀa ha nekəɗey, madərlam a, a vəhwa, a ləvar: “Bay aɗaw, ya ta zəlwa ndəhay
la anda kah ma ləvey, ama slam daa way a daha cəŋga.”
23 Ta′, bay a, a ləvar a madərlam a: “Daw a mey-cəveɗ daa zlərɗay-aŋgwa hay,
təktərwa ɗay a ndəhay ŋga samawa amba way aɗaw a rəhey.
24 Ya fa ləvkwar, kwa ndaw pal dasi ndəhay masa yah ma zəltərwa ŋgeeme heyey, fa
da zəmey ɗaf ŋga gwagway aɗaw keɗe daa saba səlak!”»

Ŋga tərey gula ŋga Yesu na, kwara?
(Matiye 10.37, 38)

25 Fa dəƀa ha, Yesu fa diyam ta ndəhay ga daa cəveɗ. Yesu pəla! a mbəɗwa dey
ŋgada fa ata, a ləvtar:
26 «Da ndaw a wuɗey ŋga key gula aɗaw na, si a wuɗya a fəna papaha ta mamaha,
ŋgwas aŋga ta bəz aŋga hay, məlmaha hay ta dam-mamaha hay, kwa heter aŋga. Da
daa ba na, a gwa ŋga key gula aɗaw ba.
27 Kwa waawa ma ƀəsa banay ma da sawa a ray a maja aŋga ma səpya daa ba na, fa
da gwa ŋga key gula aɗaw daa ba.
28 Da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey a ləmey way mahura, teeseɗ na, si a wulkey
la ɗagay, way a, a key dala we. Fa dəƀa ha, a nəka da dala aŋga a wusa ŋga kara slərа
aŋga ha tabiya la kwa.
29 Da dala a wusa ba, ama da a zlar ma pa salay a cəŋga na, a gwa ŋga ndəvda slərа
ŋga way a daa ba. Ŋgene, ndəhay tabiya masa ma hətmar way a, a daa saŋgərfamar,
30 a ləvam: “Ndaw keɗe a zlar meləmey way, ama a gwa ŋga ndəvda ba!”
31 «Yaw, da bay a wuɗey ŋga key vəram ta bay mekele, si a wulkey da ray ndəhay
aŋga hay gabal kuraw ɗagay. A wulkey da a gwa ma kəɗmata ndəhay ŋga bay laŋgar
ma sawa ta ndəhay aŋga hay gabal kwakwar cew ŋgene la kwa.

14:11 14.11 Mt 23.12 **14:13 14.13** Mew 14.29 **14:15 14.15** 13.29 **14:24 14.24** 22.30 **14:26 14.26** 12.51-53; 18.29; Mt 10.37 **14:27 14.27** 9.23; Mt 16.24; Mk 8.34

32 Da a wulkey fa da gwamara daa ba na, a slərey maslaŋ aŋga hay fa bay laŋgar
heyey amba a njam ta zazay, daa masa bay a, a lawa dəreŋ ɗagay.»
33 Yesu a wuzdatara: «Anda keɗe, da kwa waawa da wuzlah akwar ta mbəkdərwa
zleley aŋga leŋ ndəhay aŋga hay daa ba na, a gwa ŋga key gula aɗaw ba.»

Mey da ray manda
(Matiye 5.13; Mark 9.50)

34 Yesu a ləvtar: «Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey saba na, ya
da kadakwa amba a cərey saya na, kwara?
35 Manda ha aŋga maaya saba. Kwa ŋga kwiyey aa ley, kwa ŋga kwiyey anda gəraŋ,
maaya saba. A da həlmara, a kwiydamara aa papalah saw. Da ndaw aŋga ta sləmay
na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

15

Mey-meŋgey ta təɓaŋ meezəɗey
(Matiye 18.12-14)

1 Ta pas laŋgar daha, ndəhay ma cakala budaw ta ndəhay ma zləɓa *kwakwas ŋga
Mawiz, a ŋgəcham tabiya fa Yesu amba a jəkfamar sləmay.
2 *Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz aa ŋguram mey da wuzlah
ata, a ləvam: «Ndaw keɗe a təɓta ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz, asaya, a
zəmam ɗaf bama na, kwara?»
3 Anda keɗe, Yesu ta', aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvtar:
4 «Da ndaw da wuzlah akwar, aŋga ta təɓaŋ hay temere, da pal taa zəɗey sem na,
ndaw aha, a mbəkdata təɓaŋ hay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek da wuzlah-ley,
a daw a səpərwa pal meezəɗey a, haa aŋga ma hətərwa daa ba daw?
5 Masa aŋga ma hətərwa la na, aa səmey ga. A cəpərwa təɓaŋ aŋga ha fa pepesl *,
6 a sawa a way. Masa aŋga ma wuswa la na, a zəltərwa jam aŋga hay ta meseembew
aŋga hay, a ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja təɓaŋ aɗaw taa zəɗey la, ya ta
hətərwa cay."
7 «Ya fa ləvkwar aŋga letek kəne, da gazlavay da vaɗ na, meesəmey daha da ray
ndaw pal ta mebərey ma mbəɗda menjey aŋga. Meesəmey a, a fəna meesəmey da ray
ndəhay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek masa menjey ata maaya, ma wuɗam ŋga
mbəɗey menjey ata ba.»

Mey-meŋgey ta dala meezəɗey

8 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Yaw, dala ŋga ŋgwas daha sisey
sisey † kuraw, ama pal zazaɗ! aa zəɗey. Ta', a gəɗey awaw aa petərla, a faca way, a
səpa ta dək-vaw kasl aa ma hətar dala ha.
9 Masa aŋga ma hətar la na, a zəltərwa jam aŋga hay ta meseembew aŋga hay, a
ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja dala aɗaw taa zəɗey la, ya ta hətar cay."
10 Yaw, ya fa ləvkwar ara letek kəne da wuzlah maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
na, meesəmey daha maja ndaw pal ta mebərey ma mbəɗda menjey aŋga.»

Mey-meŋgey da ray papaŋ ta bəza hay cew

11 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, bəz aŋga hay cew.
12 Masa matabəwa a ləvar a papaha: "Papay, wure keɗe, wunkandara cek akah hay
masa ala ma da wamara fa dəɓa akah. Yaw, masa ŋgada yah na, vəldiwa." Ta', papa
ata ha a wunkatara.
13 Fa dəɓa ha ɗar nekəɗey na, bəzey matabəwa ha, ta', a həɗkadata cek hay maala
ŋga aŋga tabiya. A daw ta dala ha aa hwayak dəreŋ. Daa hwayak a ŋgene, a zlar ŋga
key cek hay malamba, maja ŋgene, aa kwacada dala aŋga heyey tabiya.
14 Masa aŋga ma ndəvda dala aŋga sem tabiya na, may mahura a key daa hwayak a,
a hətey cek ŋga zəmey saba.
15 Ta', a daw a key sləra da way ndaw feteɗe daha. Ndaw aha a slərda a ley ŋga jəɗey
vetem hay amba a vəltar cek mezəmey.
16 Bəzey a, a wuɗey ŋga zəmey babəza ŋga wudez masa vetem hay ma zəmamara,
ama ndaw ma vəlar cəveɗ daa ba.
17 A zlar mewulkey da ray cek masa aa ma ka, a ləvey: "Ndəhay ma ka sləra ŋga
papay fa zəmam cek, fa rəham, fa mbəkdamara siya, ama yah na, may fa kəɗya feɗe!

14:35 14.35 Mt 11.15 **15:1 15.1-2** Mt 9.10 **15:3 15.3-7** Jaŋ 10.11-15 **15:4 15.4** Ez 34.11, 16 * **15:5 15.5** pepesl: «papay» ta mey Zədem. † **15:8 15.8** sisey: Daa ŋgene na, sisey ara dala ga. Ta mey Gərek ara dala təɗe ŋga sləra ŋga ndaw ma vərndey da ley. **15:11 15.11** Mt 21.28 **15:13 15.13** MM 29.3

18 Ŋgama ya mbəkda hwayak keɗe, ya daw fa papay, ya ləvar: Papay, ya ta key
mebərey la fa mey ŋga Gazlavay, ta fa mey akah.
19 Wure keɗe, ya wusa amba ka zəlya bəzey akah saba. Nəkya anda ndaw ma ka sləra
akah gway.”
20 Ta′, a sləkɗawa, a sawa fa papaha.
«Ama masa a lawa dəreŋ ta way ŋga papaha ɗagay na, papaha a hətar, a kar dey-
ceceh. A hway a da cadərwa ray, slaslap! a slasləpa.
21 Ta′, bəz aŋga ha a ləvar: “Papay, ya ta key mebərey la fa mey ŋga Gazlavay, ta fa
mey akah. Wure keɗe, ya wusa amba ka zəlya bəzey akah saba.”
22 Ama, papaha a ləvtar a ma ka sləra aŋga hay: “Wusmawa vaw, lamawa zana maaya,
kəzlamara fa vaw ŋga bəzey aɗaw keɗe. Lamawa daŋgwa ŋga bəz-mey-har, pamara a
har. Lamawa tarak, ndəkwdamara a salay.
23 Ɗaɗamərwa bəz-sla maaɓəlkaya masa aləkwa ma rəfkwa ŋgene. Hərmara, kakwa
gwagway, sasəmkwa,
24 maja bəzey aɗaw keɗe aŋga anda bəzey maməckaya, ama ta sləkɗawa sem, aŋga
anda bəzey maazəɗkaya, ama yah ta hətar sem.” Ta′, ma ka sləra aŋga hay a kamara
anda bay ata ma ləvtar. Anda keɗe, ndəhay a zlamar mekey gwagway ta meesəmey.
25 «Daa masa ata fa kamara gwagway a na, bəzey mahura a lawa da ley. Masa aŋga
fa sawa da ley na, a cənda baazlam ta gaaŋgaŋ ŋga megərvey.
26 Ta′, a zəley ndaw ma ka sləra ŋga papaha pal, aa cəfɗa, a ləvar: “Mekey da way a,
me?”
27 Ndaw ma ka sləra ha, a mbəɗdara, a ləvar: “Məlmakw ta sawa cay, papakw ta həra
bəz-sla masa aləkwa ma rəfkwa heyey sem, maja məlmakw a ta vəhwa sem, aa daha
zay.”
28 Bəzey mahura heyey a key mevel, a gəmey ŋga mbəzey a way saba. Ama, papaha,
ta′, a daw fa aŋga, a bərkwa ŋga mbəzey a way.
29 Ama bəzey a, a mbəɗdara a papaha, a ləvar: “Papay, jəkey sləmay: mevey weewe
ya fa kaka sləra, ya fa təɓkawa mey akah mandaw mandaw, ama ka ta vəlya kwa bəz-
ɗakw pal ŋga key gwagway ta mandala aɗaw hay daa ba.
30 Ama bəzey akah keɗe a vəhwa, ta ndəvdatərwa cek akah hay sem tabiya ŋga
mesəpey ŋgwas-barlaw hay, ama ŋgada aŋga na, ka hərara bəz-sla masa aləkwa ma
rəfkwa heyey jak!”
31 Papaha a ləvar: “Bəz aɗaw, kah na, mandaw mandaw aləkwa cew e, cek tabiya
masa yah ma wa na, ara ŋga akah.
32 Si ya kakwa gwagway ta meesəmey, maja məlmakw keɗe, aŋga na, anda bəzey
maməckaya, ama ta sləkɗawa sem, aŋga anda bəzey maazəɗkaya, ama yah ma hətar
sem!”»

16

Mey-meŋgey ta gula masa-wewer

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ndaw daha aa
ta zleley ga. Gula aŋga mahura ma jəɗra zleley a daha. Ndaw daha a sawa, a ləvar a
ndaw masa-zleley a: “Gula akah faa kwacadakawa zleley akah la.”
2 Bay ŋga gula heyey ta′, a zələrwa, a ləvar: “Ya ta cəney mey maaya ba la da ray
akah. Wuzdiwa sləra masa kah ma ka tabiya, maja wure keɗe ka fa da key gula aɗaw
daa saba!”
3 Gula aŋga kaa heyey a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: “Ya da key kwara? Bay aɗaw
a da badaya daa sləra aŋga. Gədaŋ aɗaw ŋga həvey daa ba. Ŋga rəkey na, hwaray a
kaya la.
4 Aha! Wure keɗe ya səra cek masa yah ma da ka! Ŋgama ya kərzey jam hay. Anda
keɗe, ta pas masa ta badaya sem daa sləra aŋga na, jam aɗaw hay a, a ŋgəlmaya a way
ata hay.”
5 Masa aa ma wulkey la anda keɗe na, ta′, a zəltərwa ndəhay masa ma lam dəvaz ŋga
bay aŋga pal pal tabiya. A ləvar a ndaw ŋgeeme: “Dəvaz ŋga bay aɗaw da har kah na,
we?”
6 Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: “Mal gwajakwaɗ temere.” A ləvar: “Larawa ɗerewel
ŋga dəvaz akah fiyaw, njey, wuzlala fa vəɗa kwakwar zlam.”
7 Ta′, aa cəfɗa ndaw laŋgar saya, a ləvar: “Dəvaz ŋga bay aɗaw da har akah na,
we?” Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: “Daw sak temere.” A ləvar a ndaw aha: “Larawa
ɗerewel ŋga dəvaz akah fiyaw, wuzlala fa vəɗa kwakwar daaŋgafaɗ.”

15:24 15.24 Ef 2.5

8 Kwa gula ha a key cek ta cəveď e ba na, ndaw masa-zleley a, aa həmda maja a ka
slərа aha ta dabaray. Fara fara, ndəhay da bəla keďe a kam cek ta dabaray da wuzlah
ata ma fəna ndəhay ŋga Bay Gazlavay.»
9 Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləvkwar, zleley da bəla keďe na, kərzadamara jam. Anda
keďe, da zleley a ta ndəvey sem na, ka da hətam slam menjey maaya ma ndəvey ba da
vaď.
10 Ndaw masa ma key slərа maaya ta cek mecəhe na, a key slərа maaya ta cek mahura
la may. Ndaw ma key slərа ta cəveď e ba ta cek mecəhe na, a key slərа ta cəveď e ba ta
cek mahura la may.
11 Da ray ŋgene, da ka kam slərа maaya ba ta zleley masa ma vəldamakwara a har
akwar da bəla keďe na, kaa wara zleley masa fara fara na, ma da vəldakwara na, wa?
12 Ama da wure keďe ka kam cek hay maaya ba ta zleley masa ndaw ma vəldakwara
da bəla keďe na, fa dəɓa ha, Gazlavay a vəlkwar zleley la amba ka wamara daw?

(Matiye 6.24)

13 «Ndaw ma gwa ŋga key slərа ŋgada bay hay cew daa ba, maja a da wuďa bay
laŋgar a fəna bay laŋgar, da daa ba, a da nar ray a bay laŋgar, a rəsa bay laŋgar. Ka
gwamara ŋga səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete daa slam a ba.»
14 Masa *Fariza hay ma cəndamara mey a keďe na, aa saŋgəram a ray Yesu maja a
wuďam dala kalah.
15 Ta', Yesu a ləvtar: «Akwar fa kam cek maaya fa dey ŋga ndəhay, amba a ləvam
akwar ndəhay maaya hay. Ama Gazlavay na, a səra mevel akwar. Cek masa ndəhay a
nəkmara mahura fa mey ata na, ara cek ŋga tede fa mey ŋga Gazlavay.»

Mey hay mekele mekele ŋga Yesu
(Matiye 11.13, 12; 5.18; 5.32; 19.9; Mark 10.11-12)

16 Yesu a ləvtar: «Kwakwas ŋga *Mawiz ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay fa
wuzdamara mey ŋga Gazlavay haa kasl *Jaŋ-Baptis. Dəga daa ŋgene, ndəhay fa
cəndamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Kwa
waawa fa key gədaŋ amba a mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma da wey da
ray ata fara fara.
17 «Slam da vaď ta slam da hwayak, aŋga ta gəra amba a ndəvey, ama cek mecəhe
mawuzlalakaya daa mey ŋga kwakwas ŋga Mawiz keďe ŋgaa vəsey na, aŋga ta gəra
ma fəna saya.
18 «Yaw, kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, a lawa mekele na, a key ŋgene, a ley vaw
saw da palah. Asaya, kwa waawa ma la ŋgwas masa zel e ma ɓəla sem na, a key ŋgene,
a ley vaw saw da palah may.»

Mey-meŋgey da ray ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya

19 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, aŋga ta zleley ga, a
pey zana fa vaw na, maaya masa ndaw ma gwa ŋga həďka ba. Aa daa wiya mandaw
mandaw, fa zəmey cek maaya.
20 Ndaw mekele daha, aŋga masa-viya, mezəley aŋga Lazar, mbəlek fa vaw njaɓa-
njaɓa. Manakaya fa mey-mbew ŋga ndaw masa-zleley kaa heyey.
21 Aa fa wuďey ŋga gəďmey meepəsey ŋga ďaf da hwayak daa slam mezəmey ďaf
ŋga ndaw masa-zleley heyey, ama ndaw ma vəlar daa ba. Asaya, gədey hay fa samawa,
fa ndəfďamara mbəlek fa vaw aŋga.
22 «Fa dəɓa ha nekəďey, ndaw masa-viya heyey, pam! a məcey. Maslaŋ hay ŋga
Gazlavay da vaď ta', a samawa, leŋ! a lamara a vaď a cakay *Abəraham. Ndaw masa-
zleley heyey, pam! a məcey may. Ndəhay ta', a jəhmara.
23 Ndaw masa-zleley kaa fa sərey banay ga da wuzlah ndəhay maməctakaya. A da
baŋgaďa dey a vaď na, a hətar Abəraham manjakaya dəreŋ, Lazar manjakaya da cakay
a.
24 Da ray ŋgene, a wudey, a təlar mey, a ləvar: "Papay Abəraham, sərfaya dey-ceceh,
slərdərwa Lazar amba a jəhwɓa bəz-mey-har aŋga aa yam na, a gəciwa fa neneh aďaw,
maja ya fa sərey banay kalah daa awaw keďe."
25 «Ama Abəraham a mbəďdara, a ləvar: "Bəz aďaw, wulkada, daa masa kah da bəla,
ka ta hətey zleley la ga, daa ŋgene, Lazar fa sərey banay. Wure keďe, feďe, ala fa
dəkmar mevel, ama kah, ka fa sərey banay may.
26 Asaya, daa walaŋ ala ta akwar na, vəgeď seleleŋ daha, cəveď ŋga daw daa ba. Da
ray ŋgene, da ndəhay feďe a wuďam ŋga diyam feteďe na, a gwamara ŋga diyam ba.
Asaya, da ndəhay feteďe a wuďam ŋga samawa feďe na, a gwamara ba may."

16:8 16.8 Ef 5.8 **16:10 16.10** 19.17-19; Mt 25.21-23 **16:15 16.15** Mt 23.28 **16:18 16.18** Mt 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11

27 «Ndaw masa-zleley kaa heyey a ləvar a Abəraham: “Na, ya kaka ambahw papay
Abəraham, slərda Lazar a way papay.
28 Məlma aɗaw hay zlam daha, ŋga daw ŋga wuztar, amba a samawa aa slam ŋga
banay keɗe saba.”
29 Abəraham a mbəɗdara, a ləvar: “Məlmakw hay na, si a jəkam sləmay fa mey ŋga
*Mawiz leŋ fa mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay.”
30 «Ndaw aha a ləvar: “Kəne ba, papay Abəraham. Maaya na, si ndaw ma sləkɗey
daa meməcey, a daw fa ata, ŋgene, a mbəɗdamara menjey ata la.”
31 «Ama Abəraham a ləvar: “Da a jəkam sləmay fa mey ŋga Mawiz ba, asaya, da a
cəndamara mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ba na, ŋgene kwa mey
ŋga ndaw ma sləkɗey daa meməcey na, fa da təɓmara daa ba may.”»

17

Mey da ray mebərey
(Matiye 18.6-7, 15, 21-22; Mark 9.42)

1 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Fara fara ndəhay ma həldamata ndəhay mandaw
mandaw ŋga key mebərey na, daha. Ama banay a sawa la a ray ndaw masa ma həldata
ndəhay ŋga key mebərey.
2 Ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa mahura a ɗay, a kəzlamara aa bəlay,
da ray masa aŋga ma da həlda ndaw pal da wuzlah ndəhay ma təɓa mey aɗaw hay
keɗe ŋga key mebərey.
3 Wam vaw maaya maaya fa ray akwar!
«Da məlmakw ta key mebərey la na, kəta. Da ta mbəɗda leŋgesl aŋga ha la na,
mbəkdara mebərey aŋga ha.
4 Kwa da a kaka mebərey dey maasala fa pas pal na, ama da fa vəhwa fa kah dey
maasala ha, a ləvka: “Ambahw, ara mebərey aɗaw, ambahw, ara mebərey aɗaw,” na,
mbəkdara mebərey aŋga ha.»

Mey da ray metəɓey mey ŋga Gazlavay

5 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a ləvmar a Bay Mahura: «Vəlndar gədaŋ saya amba ya
təɓmara mey akah ma fəna ma fəna.»
6 Bay Mahura a ləvtar: «Da akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay kwa kuset kəɗey
həma babəza ŋga bazlawar na, ŋgene ka gwamara ŋga ləvmar a wudez mahura keɗe,
“Məɗey la feɗe, daw ta kəzley aa bəlay” na, a cənkwar mey la.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra

7 Yesu a ləvey: «Da ndaw da wuzlah akwar gula aŋga fa həvar da ley, da daa ba, fa
səkərar ɗahway, fa dəɓa ha, a sawa da ley na, bay aŋga a ləvar la ŋga sawa fiyaw fiyaw,
amba a zəmey cek daw? Fa da ləvar kəne daa ba!
8 Sasəkar jak, a da ləvar: “Mbəɗdata zana akah hay amba ka ɗiyawa cek aɗaw
mezəmey, həlyawa cek mezəmey ta cek mesey. Fa dəɓa ha, ka zəma ŋga kah may,
ka sa ŋga kah may.”
9 Da gula ha a kara cek anda bay aŋga ha ma ləvar na, a kar suse la daw?
10 Akwar kwa kəne, da ka kamara sləra tabiya masa Gazlavay ma ləvkwar na, si ka
ləvam: “Ala na, gula hay ŋga tede gway, ya kam sləra masa Gazlavay ma ləvndar ŋga
key gway.”»

Yesu a mbəley ndəhay kuraw daa maasəkula

11 Yesu fa daw a *Jeruzelem, a daw taa kwakway ŋga hwayak ŋga *Samari ta hwayak
ŋga *Galile.
12 A wusey gweegwe ta slala daha na, maasəkula hay kuraw a samawa ŋgada fa vəɗa.
A lacam dəreŋ ta aŋga.
13 A wudam, a ləvam: «Yesu, Bay Mahura, sərfandar dey-ceceh!»
14 Masa Yesu ma hətatar na, a ləvtar: «Diyam, wuzdamatara vaw akwar a ndəhay ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay.» Masa ata fa diyam, a nəkmara na, vaw ata ta səɗey sem.
15 Ndaw pal da wuzlah ata daha aŋga ma hətar vaw aŋga ta səɗey sem na, a mbəɗwa
dey, a vəhwa fa Yesu, a həlma Gazlavay ta gədaŋ.
16 A wuswa, a regedey fa mey ŋga Yesu, a kar suse. Ndaw aha ŋgene ara ndaw Samari.

16:29 16.29 2Tm 3.16 **17:5 17.5** 6.13 **17:6 17.6** Mt 13.31; 21.21; Mk 11.23 **17:10 17.10** 1Kwr 9.16-17
17:12 17.12 Lev 13.46 **17:14 17.14** Lev 14.2-32; Mt 8.4; Mk 1.44; Lk 5.14 **17:16 17.16** 10.33

17 Yesu ta', aa cəfɗata ndəhay da cakay aŋga, a ləvtar: «Maasəkula hay ma səɗam
na, kuraw ɓa diya? Kaa si ndaw pal ma vəhwa feɗe, siya hay na, ata dama?
18 Ndaw ma wulkawa ŋga vəhwa amba a həlma Gazlavay daa ɓa, si ndaw-məlak keɗe
gway daw?»
19 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a ndaw aha: «Sləkɗey, daw, ka ta ləhey cay maja kah ma
paya ŋga ndaw akah fara fara.»

Mey da ray pas masa Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa
(Matiye 24.23-28, 37-41)

20 Fa dəɓa ha, *Fariza hay aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Gazlavay a da wuzdərwa
aŋga bay na, ta vara?» Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay ma da wuzdərwa aŋga
bay na, ara cek masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta dey ba.
21 Ndaw a gwa a ləvey "Ehe, a keɗe," da daa ɓa "A katay," na, a gwa a ləvey kəne ɓa.
Sərmara, mewey ŋga Bay Gazlavay aa da wuzlah akwar wure keɗe.
22 Ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Pas a, a sawa la masa akwar ma da wuɗam ŋga
hətmaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa dey kwa ɗar pal, ama ka hətmaya daa ba.
23 A da ləvmakwar: "Aŋga feɗe," da daa ɓa "Aŋga fataɗay," ama ka da diyam ba. Ka
da hwam aa slam aha ba.
24 Anda ndəhay ma hətmar var ma zəmey ma waɗa slam da vaɗ ta slam da hwayak
tabiya na, yah, Bəz ŋga Ndaw ya da vəhwa na, kəne.
25 Ama teeseɗ na, si ya sərey ɓanay la ga ɗagay. Asaya, ndəhay da bəla wure keɗe a
rəsmaya la.
26 Ta pas masa yah, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek ma key daa
masa Nəwe aŋga da bəla.
27 Daa ŋgene, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa lam ŋgusay, fa vəldamata dam
ata hay a way zel, haa kasl pas masa Nəwe ma mbəzey la aa kwambiwal mahura. Fa
dəɓa ha, var a pawa ga, a rəhda slam da bəla, aa zəɗdata ndəhay cəpa.
28 Asaya, pas a, a da key anda cek ma key daa masa *Lut aŋga da bəla. Daa ŋgene,
ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa həɗkam cek, fa həɗkadamara cek ata hay, fa
sləkam, fa ləmam way.
29 Ama daa masa Lut ma ɓawa daa ɓerney ŋga *Sadawm la na, awaw təs! təs! a
kəzlwa da gazlavay da vaɗ ta cek ma təɓey awaw, a paslata tabiya.
30 A da key kəne ta pas masa yah, Bəz ŋga Ndaw, ma da wuzwa vaw.
31 «Ta pas a ŋgene, ndaw masa manjakaya daa ambaw, masa cek aŋga hay a lamawa
ta da way na, a da mbəzey ŋga latərwa ba. Da ndaw aŋga da ley na, a da vəhwa a way
ba.
32 Sərfadamara cek ma key ta ŋgwas ŋga Lut! *
33 Kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key ŋgene, aa zəɗda. Kwa
waawa maa zəɗda heter aŋga na, a key ŋgene, a ɓada.
34 Ya fa ləvkwar, dasi tavaɗ ŋgene, da ndəhay cew manatakaya daa slam a na, a da
ŋgəlam pal, a da mbəkdamara laŋgar.
35 Da ŋgusay cew fa kəram fa lavar pal na, a da ŋgəlam pal, a da mbəkdamara laŋgar.
[
36 Da ndəhay cew fa həvam da ley na, a da ŋgəlam pal, a da mbəkdamara laŋgar.]»
37 Gula aŋga hay aa cəfɗamara, a ləvmar: «A da key dama, Bay Mahura?» A
mbəɗdatara, a ləvtar: «Daa slam masa cek maməckaya daha na, kwakucah hay
makustakaya feteɗe.»

18

Mey-meŋgey da ray ŋgwas-vagay ta ndaw ma ka sariya

1 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay amba a wuzdatara si a dəram daŋgay
mandaw mandaw, a da gəram ba səlak.
2 A ləvtar: «Ndaw ma ka sariya daa ɓerney daha, a zlurey ta Gazlavay ɓa, a cəney
mey ŋga ndaw ba.
3 Ŋgwas-vagay daa ɓerney a daha, fa daw fa vəɗa mandaw mandaw, a ləvar:
"Wunkandar ta masa-gəra aɗaw."

17:19 17.19 Mt 9.22 **17:21 17.21** 11.2, 20; Mt 12.28 **17:22 17.22-24** 21.7-24 **17:23 17.23-24** Mt 24.23-25; Mk 13.21-23 **17:25 17.25** 9.21-22 **17:28 17.28-29** MC 19.24-25 **17:31 17.31** Mt 24.17-18; Mk 13.15-16 * **17:32 17.32** ŋgwas ŋga Lut: Ŋgwas ŋga Lut pəla! a mbəɗey dey fa dəɓa daa cəveɗ na, ta tərey sem ŋga manda. Nəka MC 19.26. **17:32 17.32** MC 19.26 **17:33 17.33** 9.24; Mt 16.25; Mk 8.35 **17:37 17.37** Jəw 39.30 **18:1 18.1** 11.2; Rm 12.12; Fəl 4.6; Kwa 4.2; 1Tes 5.17

4 Ŋgwas a fa daw mandaw mandaw, ama ndaw aha a gəmey ŋga wunkata ba menjey
ga. Fa dəɓa ha, ndaw aha, a wulkey daa mevel aŋga, a ləvey: “Kwa ya fa zlurey ta
Gazlavay daa ba, asaya, kwa ya cəney mey ŋga ndaw ba na,
5 ama maja ŋgwas-vagay keɗe, fa gərdaya, ŋgama ya kara sariya aŋga, ba na, a da
həɓya ray mandaw mandaw.”»
6 Fa dəɓa ha, Bay Mahura aa guzley saya, a ləvey: «Wulkam da ray mey ŋga ndaw
ma ka sariya maaya ba maa guzley keɗe.
7 Da ndaw maaya ba keɗe ta jəna ŋgwas keɗe la na, kaa wara Gazlavay na, a jənta
ndəhay aŋga hay mawalatakaya masa fa dərmar daŋgay taa vaɗ, taa pas daa ba daw?
A zəney vaw ŋga jənta la daw?
8 Yaw, ya fa ləvkwar, a jənta la fiyaw fiyaw. Ama daa masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa
vəhwa a bəla na, ya hətfey ndəhay ma təɓmara mey aɗaw da bəla la daw?»

Mey-meŋgey ta ndaw Fariza leŋ ta ndaw ma cakala budaw

9 Ndəhay siya fa wulkam, ata na, maaya fa mey ŋga Gazlavay. A nəkmata ndəhay
mekele anda ndəhay ta mebərey. Da ray ŋgene, Yesu aa guzley mey-meŋgey da ray ata,
10 a ləvey: «Ndəhay cew daha, a diyam ŋga dərmawa daŋgay daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. Ndaw pal, ara ndaw Fariza, ndaw laŋgar, ara *ndaw ma cakala
budaw.
11 Masa ata daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a na, ndaw Fariza kaa heyey deŋ!
a lecey, a dərey daŋgay da hwaɗ da hwaɗ, a ləvey: “Waa Bay Gazlavay, ya fa kaka suse,
maja yah anda ndəhay mekele ba. Ata na, mayal hay, ata ndəhay ma kam cek maaya
ba hay mekele mekele, ata ndəhay ma lam vaw saw da palah. Asaya, ya fa kaka suse,
maja yah anda ndaw ma cakala budaw keɗe ba.
12 Fa luma pal na, ya fa key *daliyam dey cew. Daa cek tabiya masa yah ma hətey na,
ya fa wunka slam kuraw, ya fa la slam pal, ya fa vəldakawa.”
13 Ama ndaw ma cakala budaw keɗe a lecey dəreŋ, a wuɗey ŋga baŋgaɗa dey a vaɗ
ba, ta’, a kəɗa rav maja mebərey aŋga, a ləvey: “Bay Gazlavay, sərfaya dey-ceceh. Yah
ndaw ta mebərey!”»
14 Ta’, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar, ndaw ma cakala budaw a, a daw
a way na, Gazlavay ta pa sem ŋga ndaw maaya fa mey aŋga. Ama ndaw Fariza heyey
na, Gazlavay ta pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga daa ba. Sərmara, kwa waawa ma
gəlda ray aŋga na, Gazlavay a da pa ŋga mecəhe, ama ndaw masa ma nada ray aŋga
na, Gazlavay a da pa ŋga mahura.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay
(Matiye 19.13-15; Mark 10.13-16)

15 Ndəhay a handamata bəzey ata hay fa Yesu, kwa masa da dəɓa hay amba a patar
har a ray, a pəstar mey. Masa gula aŋga hay ma hətmatar na, a kamatar mey a ndəhay
a.
16 Ama Yesu a ləvtar a ndəhay masa ta bəza hay a, ŋga ŋgəchadamatərwa. Ta’, a ləvtar
a gula aŋga hay: «Mbəkdamatərwa bəza hay ŋga samawa fa yah! Ka da təkmata ba,
maja Gazlavay fa wey da ray ndəhay masa anda bəza hay.
17 Ya fa ləvkwar fara fara, si ka təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray akah anda bəzey
mecəhe ma təɓa, da daa ba na, ka fa da mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma
wey da ray ata na, daa ba.»

Ndaw masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba
(Matiye 19.16-30; Mark 10.17-31)

18 Ndaw mahura ŋga *Jəwif hay daha, aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay aɗaw, ndaw masa
maaya, ya da key amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?»
19 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka zəlya ndaw maaya na, maja me? Ndaw maaya na,
Gazlavay pal taava aŋga.
20 Yaw, ka sərta mewey hay ŋga Gazlavay, ba diya? Ara mey hay masa ma ləvam: “Ka
da ley vaw saw da palah ba, ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da leley ba, ka mbərzley a
ray ndaw ba, natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw.”»
21 Ndaw aha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Dəga yah daa zariya aɗaw na, ya ta zləɓta
mewey hay a ŋgene daa ba səlak.»
22 Masa Yesu ma cənda mey aŋga la na, ta’, a ləvar: «Cek pal ma mbəkaka daha ŋga
key saya. Həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-viya hay. Da ka

---

18:5 18.5 11.7-8 **18:12 18.12** 11.42; Mt 6.16-17; 23.23 **18:13 18.13** 5.8; Ps 51.3, 5 **18:14 18.14** Ps 51.19; Mt 23.12 **18:17 18.17** Mt 18.3 **18:18 18.18** 10.25 **18:20 18.20** Mab 20.12-16

ta ka la anda keɗe na, ka da hətey zleley fa Gazlavay da vaɗ. Masa kah ma vəldatara
dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, səpya.»
23 Masa ndaw aha ma cənda mey ŋga Yesu a la na, aŋga ta meesəmey daa ba, maja
zleley aŋga ga kalah.
24 Masa Yesu ma hətar ndaw aha aŋga ta meesəmey daa ba na, ta', aa guzley, a ləvey:
«Aŋga ta banay ga ŋgada ndəhay masa-zleley amba a təɓmara Gazlavay ŋga wey da
ray ata.
25 Ahaw, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey taa vəgeɗ ŋga baatal. Ama
aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw masa-zleley ŋga təɓa Bay Gazlavay ŋga
wey da ray a.»
26 Ndəhay ma cəndamara mey a na, a ləvam: «Da anda keɗe na, ma da ləhey daa
mebərey na, wa?»
27 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek masa ta banay fa ndəhay na, aŋga ta banay fa
Gazlavay ba.»
28 *Piyer a ləvar: «Ehe wure keɗe, ala ta mbəkdamatərwa cek ala hay sem, amba ya
səpmaka.»
29 Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw a mbəkdərwa way
aŋga ta ndəhay da way aŋga cəpa, anda meləvey ŋgwas aŋga, məlmaha hay, papaha
ta mamaha, leŋ bəz aŋga hay, amba Bay Gazlavay a wey da ray a na,
30 daa masa aŋga da bəla keɗe, a hətey cek hay la ga ma fəna. Asaya, fa dəɓa ŋga
mendəvey ŋga bəla na, a hətey heter mendəvey ba la.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 20.17-19; Mark 10.32-34)

31 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a ləvtar: «Jəkam sləmay,
ehe, wure keɗe aləkwa fa nakwa a *Jeruzelem. Cek hay tabiya masa ndəhay ma təla
mey ŋga Gazlavay zleezle ma wuzlalamara da ray aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, a da
key.
32 Anda meləvey, a da vəldamaya a har ndəhay masa *Jəwif hay ba, a daa saŋgəram
a ray aɗaw, a da cəɗmaya, a da təfmaya meesleɓ aa dey,
33 a da sləɗmaya ta laway. Fa dəɓa ha, a da kəɗmaya vagay. Ŋga ɗar maakar a, ya
sləkɗawa la daa meməcey.»
34 Ama gula aŋga hay, kwa ta cəndamara mey a daa ba, maja mey a maɓadakaya fa
ata. Anda keɗe, a sərmara cek masa Yesu ma wuɗey ŋga ləvey ba.

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf
(Matiye 20.29-34; Mark 10.46-52)

35 Yesu a wusey gweegwe ta Jerikwaw. Feteɗe, ndaw-wulaf daha manjakaya da mey-
cəveɗ fa rəkey.
36 Masa aa ma cənda ndəhay ga fa yam mey, fa diyam taa cəveɗ e na, ta', aa cəfɗata
ndəhay a, a ləvtar: «Mekey me?»
37 A ləvmar: «Yesu ndaw *Nezeret, fa sawa ta keɗe.»
38 Aa ma cənda la anda keɗe na, a zlar mewudey, a ləvey: «Yesu, Bəzey ŋga *Davit,
ambahw sərfaya dey-ceceh!»
39 Ndəhay ma diyam fa mey, a kamar mey, a ləvmar ŋga njey teete. Ama ndaw-wulaf
a, a wudey ta gədaŋ cəŋga, a ləvey: «Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfaya dey-ceceh!»
40 Yesu ta', a lecey, a ləvtar a ndəhay da cakay aŋga ŋga ŋgəlmərwa ndaw-wulaf a.
Masa wulaf a, ma wusey a cakay a na, Yesu, ta', aa cəfɗa, a ləvar:
41 «Ka wuɗey ya kaka na, me?» Wulaf a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay mahura, ya
wuɗey ka wuryawa dey aɗaw amba ya hətar dey cəŋga.»
42 Yesu a ləvar: «Dey akah ŋga wurey. Ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga ndaw
akah fara fara.»
43 Wure wure ŋgene, dey aŋga ta', a wurey, a hətar dey dəɓa. Ta', a daw asi Yesu, a
həlma Gazlavay. Masa ndəhay tabiya ma hətmar cek a na, a həlmamara Gazlavay may.

19

Mey da ray Zase, bay ŋga ndəhay ma cakala budaw

1 Fa dəɓa ha, Yesu a wusey a slala Jerikwaw. A daw ta da slala ha.

18:22 18.22 12.33; Mt 8.21-22 **18:27 18.27** Zak 8.6; Lk 1.37 **18:29 18.29** 14.26; Mt 10.37 **18:31 18.31-34** 9.21-22 **18:34 18.34** 9.45 **18:38 18.38-39** Mt 20.30-31 **18:42 18.42** Mt 9.22

2 Feteɗe ndaw daha mezəley Zase. Aŋga bay ŋga ndəhay ma cakala budaw, aŋga
ndaw ta zleley ga.
3 Fa səpey cəveɗ amba a hətar Yesu, ama a gwa ŋga hətar ba, maja aŋga medekwele,
ndəhay ga fa təhmar dey.
4 Ta', a hway fa mey, a daw a təpey a ray bazlawar da mey-cəveɗ masa Yesu ma da
daw ta hwaɗ a amba a hətar Yesu a.
5 Masa Yesu ma wusey la aa slam aha na, a baŋgaɗa dey, a ləvar: «Zase, wuswa vaw,
pawa salay, tasana ya da ney da way akah.»
6 Maja ŋgene, Zase a wuswa vaw, a pawa salay, a təɓa Yesu ta meesəmey.
7 Ama ndəhay ma hətmar na, aa ŋguram mey, a ləvam: «Haya! Ndaw aha keɗe a da
daw ŋga ney a way ndaw ta mebərey na, kwara!»
8 Zase ta', a lecey fa mey ŋga Bay Mahura, a ləvar: «Nəka, Bay Mahura, wure keɗe ya
da wunka cek aɗaw hay slam cew, ya da vəlda slam pal a masa-viya hay. Ŋgada ndəhay
masa yah ma təktar ɗay ŋga pəley dala ŋga budaw ma fəna na, ya da vəhdatara dala
ha həma həma ŋgene dey məfaɗ.»
9 Yesu a ləvar: «Tasana Gazlavay ta ləhdata ndəhay da way keɗe cay daa mebərey,
maja kah Zase, kah ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw akah fara fara anda papaŋ ŋga
papa aləkwa *Abəraham zleezle may.
10 Fara fara yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga səpey ndəhay maazəɗtakaya ta ŋga
ləhdata.»

Mey-meŋgey ta dala
(Matiye 25.14-30)

11 Ndəhay ga fa jəkfamar sləmay fa Yesu, a wulkam Gazlavay a da wuzdərwa aŋga bay
wure wure ŋgene, maja aŋga gweegwe ta *Jeruzelem. Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar
ta mey-meŋgey saya,
12 a ləvey: «Ndaw daha, ata ŋga way ata ta bay. Aa fa da daw aa hwayak dəreŋ, amba
a pamərwa aa bay. Fa dəɓa ha, a vəhwa aa hwayak aŋga.
13 Masa aa fa da daw na, ta', a zəltərwa madərlam aŋga hay kuraw, a vəltar dala
gabal temere temere. Ta', a ləvtar: "Mbəɗam har ta dala keɗe, kasl pas masa yah ma
da vəhwa." Fa dəɓa ha, ta', a daw.
14 «Ama ndəhay daa hwayak aŋga, a wuɗmara ba. Da ray ŋgene, a sləram ndəhay
fa dəɓa aŋga, a ləvam: "Ya wuɗam ndaw keɗe ŋga key bay ala ba."
15 «Ta ŋgene he cəpa, ta pamərwa sem aa bay cəŋga. Ndaw a, ta' a vəhwa aa hwayak
aŋga. Masa aŋga ma vəhwa cay na, ta', a zəltərwa madərlam aŋga hay masa aa ma
vəltar dala heyey amba a səra dala masa ata ma hətam a ray a.
16 «Madərlam ŋgeeme, a sawa fa mey aŋga, a ləvar: "Bay aɗaw, ya ta hətwa gabal
temere temere kuraw la ta dala masa kah ma vəldiwa heyey."
17 «Bay a, a ləvar: "Maaya, ara mey ba. Kah, madərlam maaya. Maja ka ta key sləra
ta cəveɗ e la ta cek mecəhe. Anda keɗe, ya paka ŋga wey da ray berney hay kuraw."
18 «Madərlam ŋga dey cew e, ta', a sawa, a ləvar: "Bay aɗaw, ya ta hətwa gabal
temere temere zlam la ta dala masa kah ma vəldiwa heyey."
19 «Bay a, a ləvar a ndaw aha: "Kah na, ya paka ŋga wey da ray berney hay zlam."
20 «Ta', madərlam mekele a sawa fa aŋga saya, a ləvar: "Bay aɗaw, təɓa dala akah.
Ya ta ɓada la mahərzlakakaya daa bərtete,
21 maja ya fa zlurey ta akah. Kah na, ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw ba, ka ley cek
daa slam masa kah ma pa ba. Ka ŋgəmey daw daa slam masa kah ma sləka ba."
22 «Bay a, a ləvar: "Kah, madərlam maaya ba. Mey akah masa kah maa guzlda keɗe
na, ya da kaka sariya maja. Da ka sərya, yah, ya sərey dey-ceceh fa ndaw ba, ya ley cek
daa slam masa yah ma pa ba, ya ŋgəmey daw daa slam masa yah ma sləka ba na,
23 anja ka vəlda dala ha a har ndaw amba daa mavəhwa aɗaw keɗe, ya təɓərwa dala
ha ta yam a ba daw?"
24 «Ta', bay a, a ləvtar a ndəhay da cakay aŋga: "Təɓmara dala da har aŋga,
vəldamara a ndaw masa ma hətey gabal temere temere kuraw heyey."
25 Ndəhay a, a ləvmar: "Bay ala, ŋga aŋga gabal temere temere kuraw daha cay, ba
diya?"

19:7 19.7 Mt 9.10 **19:8 19.8** Mab 21.37; Ez 33.14-16 **19:9 19.9** 13.16; SNM 16.31 **19:10 19.10** Ez 34.16; Mt 9.13; Mk 2.17; Lk 5.32; 1Tm 1.15 **19:11 19.11** 11.2; SNM 1.6 **19:12 19.12-13** Mk 13.34; SNM 1.11; 2.33-36 **19:14 19.14** SNM 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28 **19:17 19.17-19** 12.42-44; 16.10

26 Bay a, a ləvtar: “Ya fa ləvkwar, ndaw masa cek aŋga daha, a da vəlmar a dey a.
Ama ndaw masa cek aŋga kuset kəɗey na, a da təɓmara cek aha kuset kəɗey a ŋgene.

27 Yaw, masa-gəra aɗaw hay masa ma wuɗam ya key bay ata ba heyey na,
kərzamatərwa, handamatərwa, kəɗmata vagay fa mey aɗaw feɗe.”»

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Jaŋ 12.12-19)

28 Fa dəɓa ha, Yesu maa guzley la na, ta’, a daw ŋgadaa berney ŋga *Jeruzelem,
ndəhay ga fa səpmar wurzay.
29 A wusey a Aŋgwa ŋga *Awliviye, gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala Betani. Masa
aŋga ma wusey la feteɗe na, ta’, a slərey gula aŋga hay cew teeseɗ ŋgada slala ha, a
ləvtar:
30 «Diyam a slala fa mey aləkwa katay. Da akwar ta wusam a slala ha la na, ka
hətfam bəz-zəŋgwaw majəwkaya la feteɗe, masa kwa ndaw ta təpey a ray a daa ba
araŋ. Pəskamərwa, handamərwa feɗe.
31 Da ndaw aa cəfɗakwar, a ləvey: “Ka pəskamara ka me?” na, ka mbəɗdamara, ka
ləvmar: “Bay Mahura a wuɗey.”»
32 Gula hay cew heyey, ta’, a diyam, a hətfamar cek aha anda Yesu ma ləvtar.
33 Masa ata fa pəskamara bəz-zəŋgwaw a na, ndəhay ŋga zəŋgwaw a, a ləvmatar:
«Ka pəskamara bəz-zəŋgwaw a, keme?»
34 A mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Bay Mahura a wuɗey.»
35 Ta’, a handamərwa fa Yesu, a ciyam zana ata hay a ray a. A təpdamara Yesu a ray
bəz-zəŋgwaw a.
36 Masa aŋga fa daw na, ndəhay a həslmar ray, a ciyam zana ata hay aa cəveɗ amba
a daw ta ray a.
37 Daa ŋgene, Yesu aŋga gweegwe ta berney ŋga Jeruzelem. Masa aŋga fa daw taa
cəveɗ ma bərŋgawa daa Aŋgwa ŋga Awliviye na, ndəhay aŋga hay tabiya feteɗe faa
səmam, a zlamar ŋga həlmamara Gazlavay ta gədaŋ maja maazla hay tabiya masa ata
ma hətmar.
38 A ləvam: «Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a Bay masa aa ma slərdərwa ta
mezəley aŋga. Anja Bay Gazlavay a, ŋga handərwa zazay aŋga a wuzlah ndəhay. Anja
ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay da vaɗ!»
39 *Fariza hay da wuzlah ndəhay a daha, a ləvmar a Yesu: «Bay, ləvtar a ndəhay akah
hay ŋga njam teete.»
40 Yesu, ta’, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, da ta njam teete la na, kwa aŋgwa
hay a wudam la.»

Yesu a təway maja ndəhay daa berney ŋga Jeruzelem

41 Masa Yesu ma wusey la gweegwe ta berney ŋga *Jeruzelem na, a nəka berney a,
ta’, a təway maja cek ma da hətfatar ndəhay da hwaɗ a.
42 A ləvey: «Akwar ndəhay da Jeruzelem, ya wuɗey anja tasana keɗe na, ka sərmara
cek ma da njadakwar daa zazay ta Gazlavay. Ama wure keɗe, cek aha ta ɓey sem fa dey
akwar, ka gwamara ŋga hətmar saba.
43 Pas a, a sawa la, masa masa-gəra akwar hay ma da zlərmakwar ray ta cek hay ŋga
vəram. A gərcamakwar la aa berney a, kwa akwar fa da gwamara ŋga bawa daa saba.
44 A da bəzlmara berney akwar cəpa. Kwa fa da mbəkam aŋgwa pal da ray cəla
daa ba. Akwar ta bəz akwar hay na, a da kəɗmakwar cəpa vagay, maja akwar ta pam
leŋgesl fa pas masa Gazlavay ma sawa ŋga ləhdakwar na, daa ba!»

Yesu a ɓəltərwa ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Matiye 21.12-17; Mark 11.15-19; Jaŋ 2.13-22)

45 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Feteɗe na,
ndəhay daha fa kam luma. A ɓəlta ndəhay ma həɗkadam cek hay a,
46 a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: “Way aɗaw
na, ara way amba ndəhay a dərmaya daŋgay da hwaɗ a.” Ama akwar na, ka tərdamara
way a keɗe ŋga slam ŋga mayal hay!»
47 Mandaw mandaw Yesu faa sərkadata ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay maa

---

19:26 19.26 Mt 25.29 **19:36 19.36** 2Bay 9.13 **19:38 19.38** Ps 118.26; Lk 2.14 **19:40 19.40** Hab 2.11 **19:41 19.41-44** 21.20-24 **19:42 19.42** Mew 32.29; Lk 2.14 **19:44 19.44** 1.68; 21.6; Mt 24.2; Mk 13.2 **19:46 19.46** Iz 56.7; Jer 7.11

sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay, fa səpam cəveɗ ŋga kəɗmara vagay.
48 Ama ta hətam cəveɗ ŋga kərzamara daa ba, maja ndəhay tabiya fa jəkfamar sləmay maaya maaya.

20

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Matiye 21.23-27; Mark 11.27-33)

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa wuztar *Mey-maaya-mawiya. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay mekele ŋga *Jəwif hay, a samawa fa aŋga.
2 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara, ma ləvka ŋga kata cek hay a keɗe na, wa? Asaya, ma vəlka cəveɗ ŋga kata na, wa?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah may, amba yaa cəfɗakwar mey pal. Wuzdamiwa cey.
4 Ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw, da daa ba, ndəhay daw?»
5 Ta', ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəɗdakwa aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay, ma slərdərwa," na, a da mbəɗdandakwara, a ləvey: "Kaa ka təɓmara mey ŋga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?"
6 Ama, da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ndəhay tabiya a daa zakamandakwar ta aŋgwa amba a kəɗmandakwar vagay, maja a wulkam Jaŋ-Baptis a, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.»
7 Da ray ŋgene, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»
8 Ta', Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da kadakwara ndaw ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe na, daa ba may.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Bəzey ŋga Gazlavay ba
(Matiye 21.33-46; Mark 12.1-12)

9 Fa dəɓa ha, Yesu, ta', aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey, a ləvtar: «Ndaw daha a key jerne ŋga wudez hay mezəmey. Ta', a vəlda jerne he a har ndəhay ŋga kam sləra da hwaɗ a. Cay, ta', a daw aa slam dəreŋ, a njawa ga feteɗe.
10 A wa təɗe aa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez hay a na, ta', a slərey gula aŋga pal fa ndəhay ma ka sləra daa jerne he, amba a təɓar babəza ŋga wudez hay a maala ŋga aŋga may. Gula ha, ta', a daw, a wusey aa jerne he. Ama ndəhay a, a kəɗmərwa, a ɓəlmərwa ta har ɓa' kəne.
11 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne he, a slərey gula aŋga mekele saya. Aŋga may, a kəɗmərwa anda ndaw ŋgeeme heyey cəŋga, a cəɗmərwa, ta', a ɓəlmərwa ta har ɓa' kəne.
12 Bay a, ta', a slərey gula aŋga mekele ŋga dey maakar saya. Aŋga na, a kəɗmara haa a kamar mbəlek fa vaw, aa zakadamara a palah.
13 Da ray ŋgene, bay ŋga jerne he, a wulkey, a ləvey: "Wure keɗe, ya da key na, kwara? Ŋgama ya slərey bəzey da hwaɗ aɗaw masa yah ma wuɗa kalah keɗe, da a cənmar mey la kwa." Ta' a slərda.
14 Ama masa ndəhay ma kam sləra daa jerne heyey, ma hətmar bəzey a fa sawa na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: "Nəkmara, ndaw ma sawa katay, ara bəzey ma da wa jerne keɗe fa dəɓa ŋga papaha. Da ta wuswa la na, ya kəɗkwa vagay, amba jerne he a njey ŋgada aləkwa."
15 Masa aŋga ma wuswa la na, ta' aa zakadamara daa jerne he a palah, a kəɗmara vagay.»
Yesu aa cəfɗata ndəhay feteɗe, a ləvey: «Wure keɗe, ka wulkam bay ŋga jerne he a da kadata ndəhay a na, kwara?
16 Yaw, ya fa ləvkwar bay ŋga jerne he, a da sawa ŋga kəɗta ndəhay a cəpa vagay, a da vəlda jerne he a har ndəhay mekele.» Masa ndəhay a ma cəndamara mey a keɗe na, a ləvam: «Anja Gazlavay ŋga ka kəne ba!»
17 Yesu a nəkta, a ləvey: «Da ka wuɗam cek aha ŋga key kəne ba na, mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya ma ləvey:
"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way

19:47 19.47 21.37; 22.53; Mt 26.55; Mk 14.49; Jaŋ 18.20 **19:48 19.48** 20.19; 22.2 **20:6 20.6** Mt 14.5 **20:9 20.9** Iz 5.1-2 **20:10 20.10** 2Mev 36.15-16 **20:13 20.13** 3.22 **20:16 20.16** 21.20-24

ma kəzlamara ta cakay na,
anja ara aŋgwa maaya, ma fənta siya hay jak.”
Mey a keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey me?
18 Yaw, kwa waawa ta təɗey la a ray aŋgwa ha na, a ŋgərfey. Da aŋgwa ha ta kəzley la
a ray ndaw na, a ɗəga kwəɗ-kwaɗ.»

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw
(Matiye 22.15-22; Mark 12.13-17)

19 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay, a sərmara Yesu aa guzley mey-meŋgey keɗe da ray ata. A
wuɗam ŋga kərzamara Yesu ta pas a ŋgene, ama a zluram ta ndəhay.
20 Da ray ŋgene, a zlamar ŋga jəɗmara. Ta′, a walam ndəhay, a slərdamata fa Yesu
amba a jəɗam mey da mey aŋga. Ndəhay a, a pamata ray ata hay anda ndəhay maaya. A
wuɗam ŋga cənam mey maaya ba fa aŋga, amba a kərzamara, a handamara fa ndəhay
ŋga ŋgwamna amba a kamar sariya.
21 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, ya sərmara mey masa kah maa guzlda, ta cek
masa kah maa sərkadandara na, ara mey fara fara. Ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey
akah. Ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay ma wuɗey fara fara.
22 Anda keɗe, ya wuɗam ŋgaa cəfɗamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley cəveɗ ŋga
pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəveɗ ba daw?»
23 Ama Yesu a səra wewer ata, ta′, a ləvtar:
24 «Wuzmaya dala ha pal cey.» Masa ata ma wuzmar dala ha la na, aa cəfɗata, a
ləvtar: «Fa dala ha keɗe, ara dey ŋga wa? Ara mezəley ŋga wa?» A mbəɗɗamara, a
ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga *Rawm.»
25 Ta′, Yesu a ləvtar: «Anda keɗe, cek masa ŋga Sezere na, vəldamara a Sezere he.
Cek masa ŋga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.»
26 A jəɗam mey da mey aŋga fa dey ŋga ndəhay tabiya, ama ta hətam mey da hwaɗ
aŋga ŋga kərza daa ba. Sasəkar mey masa Yesu ma mbəɗɗatara na, a rəzlam ga da ray
a jak, a njam teete.

Mey da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey
(Matiye 22.23-33; Mark 12.18-27)

27 Fa dəɓa ha, ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu. Ndəhay a ŋgene ara
ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem na, fa da sləkɗawa daa meməcey
daa ba. Aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
28 «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a ləvey: “Da ndaw
məlmaha ta məcey sem na, da ŋgwas ŋga ndaw ma məcey a, ta yawa bəza hay daa
ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a, amba a yamawa bəza hay ŋgada məlmaha
maməckaya ha.”
29 Yaw, məlmaŋ hay maasala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma ata mahura, leŋ!
a ley ŋgwas. Fa dəɓa ha, ndaw aha pam! a məcey, ta hətey bəzey daa ba.
30 Mambaray a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a, aa pam! a məcey, ta hətey bəzey daa ba
may.
31 Ma səpa ŋga maakar a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a saya, a məcey, ta hətey bəzey daa
ba cəŋga. Anda keɗe, ata maasala ata tabiya, ta lamara ŋgwas aha la, a məcam, ta
hətam bəzey ta ŋgwas aha daa ba.
32 Fa dəɓa ha masa ta məcam sem na, ŋgwas aha pam! a məcey may.
33 Anda keɗe, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkɗamawa na, ŋgwas aha
a da key na, ŋgwas ŋga wa? Maja ata maasala ata cəpa, ta lamara la ŋga ŋgwas ata.»
34 Yesu a mbəɗɗatara, a ləvtar: «Da bəla keɗe, zel fa ley ŋgwas, ŋgwas fa ley zel.
35 Ama fa dəɓa ŋga meməcey, zel hay ta ŋgusay masa Gazlavay ma nəkta maaya ŋga
sləkɗamawa daa meməcey amba a njam da cakay aŋga na, ŋgene zel a ley ŋgwas daa
saba, ŋgwas a ley zel daa saba.
36 Daa masa ata da cakay Gazlavay na, ata anda maslaŋ aŋga hay da vaɗ, fa da məcam
daa saba. Ta təram sem bəza hay ŋga Gazlavay maja ta sləkɗamawa sem daa meməcey.

37 Kwa Mawiz zleezle na, ta wuzleley mey la ŋga wuzey, ndəhay a sləkɗamawa la daa
meməcey. Yaw, daa masa aŋga maa guzley da ray awaw megəɗey da ray kusaf na, a
zəla Bay Gazlavay, “Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray.”»

20:17 20.17 Ps 118.22 **20:18 20.18** 1Pi 2.8 **20:19 20.19** 19.48 **20:20 20.20** 11.53-54 **20:25 20.25** Rm 13.7 **20:27 20.27** SNM 4.1-2; 23.6-8 **20:28 20.28** Mew 25.5-6; MC 38.8 **20:36 20.36** 1Jŋ 3.1-2 **20:37 20.37** Mab 3.2, 6

38 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Fa Gazlavay na, ndəhay maməctakaya ta ndəhay ta
dey na, ata cəpa ta dey, maja Bay Gazlavay, ara Gazlavay ŋga ndəhay ta dey, ba na, ara
Gazlavay ŋga ndəhay maməctakaya ba.»
39 Siya hay da wuzlah ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a ləvam: «Bay ala,
ka taa guzley la maaya.»
40 Da ray ŋgene ndəhay a zluram ŋgaa cəfɗafamar mey mekele.

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara?
(Matiye 22.41-46; Mark 12.35-37)

41 Yesu aa cəfɗata ndəhay feteɗe, a ləvey: «Ndəhay a ləvam *Kəriste, *ndaw masa
Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ara bəzey da hwaɗ Bay *Davit na, kwara?
42 Maja Davit ta ray aŋga, a wuzlala daa ɗerewel ŋga *Pəsam, a ləvey:
"Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey a har-zəmay aɗaw amba ya wakwa da ray ndəhay
43 haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay asi salay akah."
44 Yaw, da Davit a zəla Kəriste "Bay Mahura" na, kaa wara Kəriste he ara bəzey da hwaɗ
Davit saya na, kwara?»

Yesu a kətata gula aŋga hay fa ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

45 Yesu a patar leŋgesl a gula aŋga hay fa mey ŋga ndəhay tabiya da cakay a, fa
jəkfamar sləmay. Aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar:
46 «Wam vaw fa *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A wuɗam mepəkey ta
dawura hay fa vaw ŋga zlepey. A wuɗam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey
ŋga ndəhay. Daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay na, a səpam slam-menjey fa mey
ŋga ndəhay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a səpam slam-menjey
maaya.
47 Asaya, fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya, ama da ata fa dəram
daŋgay na, a njam daa medərey-daŋgay a ga, amba ndəhay a ləvam ata maaya. Ya fa
ləvkwar, Gazlavay a sərdata banay la, ma fəna ŋga ndəhay mekele!»

21

Mey da ray ŋgwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay
(Mark 12.41-44)

1 Yesu aŋga daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. A nəkey dey ta cakay, a hətatar
ndəhay masa-zleley hay, fa kwiyam dala aa cek mecekeley dala.
2 A hətey ŋgwas-vagay masa-viya daha, fa kwiyey sisey sisey cew aa cek aha may.
3 Da ray ŋgene, Yesu a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ŋgwas-vagay masa-viya keɗe,
ta vəley dala la ma fəna ŋga ndəhay siya tabiya.
4 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay siya, a vəlam dala nekəɗey daa dey zleley
ata hay da way ga. Ama ŋgwas-vagay keɗe, ta mərga aŋga ha cəpa, a vəlda zleley aŋga
tabiya, masa aŋga ma da həɗkey cek mezəmey ta aŋga.»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla
(Matiye 24.1-14; Matiye 10.17-22; Mark 13.1-13)

5 Ndəhay siya aa guzlam da ray *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, a ləvam: «Way
keɗe, madĩykaya ta aŋgwa ma mbey kalah, ta cek hay maaya ma həɗkam ba masa
ndəhay ma vəldamata a Gazlavay.» Yesu a ləvtar:
6 «Pas a, a sawa la, cek hay masa akwar ma hətmatar keɗe na, a da bəzlam cəpa, kwa
aŋgwa pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.»
7 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, cek aha a da key na, ta vara? Ya da sərmara ɗar
a ta wuswa cay na, fa me?»
8 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wam vaw, ka da vəlmatar cəveɗ a ndəhay ŋga
fəcmakwar ba. Ya ləvkwar anda keɗe, maja ndəhay ga a samawa la, ta mezəley aɗaw,
a da ləvam ara Gazlavay ma walata ŋga ləhey ndəhay daa banay. Asaya, a ləvam pas
masa Gazlavay ma da ləhdata ndəhay ta wuswa cay. Ka da diyam asi ndəhay a ŋgene
ba!
9 Ta pas masa akwar ma da cənam labara ŋga vəram hay, ta labara ŋga ndəhay ma
cakalam mey ta bay ata hay na, ka da zluram ba, maja si cek hay keɗe a kam la teeseɗ
ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla wure wure ŋgene ba.»

20:39 20.39 Mk 12.32 **20:40 20.40** Mt 22.46; Mk 12.34 **20:41 20.41-44** Mt 20.30-31 **20:42 20.42-43** Ps 110.1; SNM 2.33-35 **20:46 20.46** 11.43; 14.7 **21:1 21.1** 2Bay 12.10 **21:4 21.4** 2Kwr 8.12 **21:6 21.6** 19.44 **21:7 21.7-24** 17.22-24

10 Fa dəƀa ha, aa guzley saya, a ləvey: «Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak
laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray bay laŋgar.
11 Hwiyak a wusey la ga. May a key la daa hwayak hay mekele mekele, asaya, macay
hay a kəɗam ndəhay la ga. Cek hay ma zlurey ndaw a kam la, asaya, cek hay ma rəzley
ndaw a wuzmawa la da gazlavay da vaɗ.
12 «Ama wuskwaa cek hay a, a da kam na, a kərzamakwar la, a sərdamakwar ƀanay
la, a vəldamakwar la amba a kamakwar sariya daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
hay. A ndəkwdamakwar la aa fərsəne, a handamakwar la fa mey ŋga ƀay hay, ta fa
mey ŋga mahura hay ŋga hwayak hay, maja yah.
13 Ka da səram ƀanay a ŋgene na, amba ka hətam cəveɗ ŋga key sede da ray aɗaw.
14 Da ray ŋgene, sərmara maaya maaya ka da zluram da ray mey masa akwar ma daa
guzlam ƀa,
15 maja ya vəlkwar leŋgesl la ŋgaa guzley mey maaya. Anda keɗe, kwa masa-gəra
akwar hay, fa da gwamara ŋga təɗdamakwar daa ƀa.
16 Kwa papakw akwar hay, kwa mamakw akwar hay, kwa məlmakw akwar hay, kwa
səkway akwar hay, kwa jam akwar hay, a wudmakwar la a way ƀay. Ndəhay siya da
wuzlah akwar na, a kəɗmata la vagay.
17 Ndəhay tabiya a da ŋgəldamakwar ƀa, maja yah.
18 Ama, kwa eŋgwec ŋga ray akwar pal fa daa zəɗey daa ƀa.
19 Ƀəsmara ƀanay a, anda keɗe, ka hətam heter mendəvey ƀa la.»

Mey da ray hwayak ŋga Jeruzelem ma da pəlhey
(Matiye 24.15-21; Mark 13.14-19)

20 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da ka hətmatar sewje hay ta
zlərmara ƀerney ŋga *Jeruzelem sem ŋga key vəram na, daa ŋgene, sərmara ƀerney a
gweegwe cay a pəlhey.
21 Anda keɗe, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga ƀawa a aŋgwa, si ndəhay
da Jeruzelem a ƀam, asaya, ndəhay da slala ta cakay a da mƀəzam aa ƀerney a saƀa.
22 Daa ŋgene, Bay Gazlavay a da sərdata ƀanay ta ndəhay daa hwayak a, amba cek
hay tabiya mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay dəga zleezle na, a kam fara fara.
23 Daa ɗar hay a ŋgene, ƀanay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray ŋgusay masa
ta ƀəza hay da har, maja ƀanay mahura a sawa la aa hwayak a. Fara fara, Bay Gazlavay
a cey mevel la a ray ndəhay daa hwayak a.
24 Masa-gəra hay a da kəɗmata ndəhay siya vagay ta dəlaw, siya, a da tərdamata ŋga
ƀeke hay, a da handamata aa hwayak hay mekele mekele da ƀəla. Anda keɗe, ndəhay
masa *Jəwif hay ƀa, a da wam da ray Jeruzelem, a da sərdamata ƀanay haa kasl pas
masa mewey ata ha ma ndəvey.»

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Matiye 24.29-31; Mark 13.24-27)

25 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Daa ŋgene, ndəhay a da zluram, a wulkam cek maaya
ƀa a key la maja pas fa mƀəɗey, kiya fa mƀəɗey, wurzla hay fa mƀəɗam. Da ƀəla na,
səkway hay tabiya mandərzay a da katar maja membey mey ŋga yam ta vaŋgwala ŋga
yam daa ƀəlay.
26 Ndəhay a da wulkam kalah fa cek hay ma da kam da ƀəla, anda keɗe mandərzay
a da kəɗta vagay maja cek hay cəpa da gazlavay da vaɗ, a wusam la.
27 Fa dəƀa ha, a da hətmaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya fa sawa daa mekwtene ta gədaŋ
mahura, ta meweɗey ŋga Bay Gazlavay.
28 Ama da cek hay a keɗe fa zlamar mekey na, akwar na, lacam maaya maaya,
baŋgaɗamata dey akwar hay, maja yah, ndaw ma da ləhdakwar daa ƀanay, gweegwe
cay ya wuswa.»

Mey-meŋgey ta gudav
(Matiye 24.32-35; Mark 13.28-31)

29 Fa dəƀa ha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Nəkmara gudav keɗe ta
wudez hay siya.
30 Da masa akwar fa hətmatar gwaslaf hay a fa zlamar ŋga ɗeɗey na, ka sərmara kiya
madaw a ley gweegwe cay.

21:10 21.10 Mk 13.8 **21:12 21.12** SNM 12.1-4; 18.12-17; SNM 24–26 **21:12 21.12-19** Mt 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **21:14 21.14-15** 12.11-12 **21:16 21.16** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **21:18 21.18** 1Sam 14.45; Mt 10.30; Lk 12.7 **21:19 21.19** CWJ 13.10 **21:20 21.20-24** 19.41-44; 20.16; Mt 22.7 **21:22 21.22** Mew 32.35; Aw 9.7 **21:25 21.25** Ps 46.3-4; Mt 24.29 **21:27 21.27** Mt 24.30

31 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma ləvkwar kaa na,
ka sərmara gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga.
32 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a kedɗe tabiya, a da kam na, ndəhay masa wure
kedɗe ta məcam tabiya daa ba araŋ.
33 Slam da vaɗ ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da ndəvey daa
ba səlak.»

Yesu a kətata ndəhay da ray ma vəhwa aŋga

34 «Wam vaw fa menjey akwar. Wam vaw, ka da mbəkdamara ray akwar ŋga sey
cek haa ka wam ba leŋ ŋga səpey cek mezəmey ta cek mesey kalah ba, asaya, ka da
mbəkdamara ray akwar ŋga wulkey kalah da ray menjey da bəla ba. Ray akwar a da
həɓey fa cek hay a kedɗe ba, maja pas masa yah ma da vəhwa na, kwa ka sərmara ɗar
a ba, ya da hətfakwar dərfafay,
35 anda ndaw ma kərzey cek ta gadaŋ. Ta pas ŋgene, ya da katar sariya a ndəhay da
bəla tabiya.
36 Ya fa ləvkwar, wam vaw, dəram daŋgay mandaw mandaw, amba ka hətam gədaŋ
ŋga ləhey fa cek hay ma da kam tabiya, asaya, ŋga lecey fa mey aɗaw, yah, *Bəz ŋga
Ndaw, ta mandərzay ba.»
37 Mandaw mandaw Yesu a vərndey daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa
wuzey mey. Ama taa kwaɗ na, a daw a nawa daa aŋgwa ŋga *Awliviye.
38 Mandaw mandaw taa pərek na, ndəhay ga a diyam fa vəɗa aa Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay, amba a jəkam sləmay fa mey aŋga.

22

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Matiye 26.1-5, 14-16; Mark 14.1-2, 10-11; Jaŋ 11.47-53)

1 Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a mezəley gwagway ŋga *Pak,
gweegwe cay.
2 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz, a səpam cəveɗ amba a kəɗmara Yesu vagay, ama a zluram ta
zagaba.
3 Fa dəɓa ha, *Sataŋ kula! a mbəzey aa mevel ŋga Juda, ndaw mezəley Iskariyawt.
Ara gula pal da wuzlah gula hay kuraw a ray a cew ŋga Yesu.
4 Juda ta', a daw a kamawa maɗay ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay leŋ ta mahura hay ŋga ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
amba a vəldatara Yesu.
5 Bay-ray hay ta mahura hay a, aa səmam ga. A ləvmar da ta vəldatara Yesu la na, a
vəlmar dala.
6 Juda a təɓa ŋga vəldatara. A daw a səpey cəveɗ, amba a vəldatara Yesu, kwa ndəhay
a sərmara ba.

Gula hay ŋga Yesu a səpam slam ŋga key gwagway ŋga Pak
(Matiye 26.17-25; Mark 14.12-21; Jaŋ 13.21-30)

7 Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a, ta wuswa cay. Pas a ŋgene ara
pas ma hərey bəz-təɓaŋ hay ŋga key gwagway ŋga *Pak.
8 Da ray ŋgene, Yesu a slərdata ata *Piyer ta *Jaŋ, a ləvtar: «Diyam ta ɗiymandakwar
slam ta cek mezəmey amba ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak!»
9 Ata Piyer ta Jaŋ aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ka wuɗey ya diyam ŋga ɗiywa slam aha
na, dama?»
10 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ehe, jəkam sləmay. Diyam aa berney ŋga *Jeruzelem.
Masa akwar fa da mbəzam aa berney a na, ka cam ray la ta ndaw daha fa daw ta yam
daa kwakulam. Diyam asiya. Aa way masa aŋga ma da mbəzey na,
11 ləvmar a bay ŋga way a: "Bay ala a ləvey: Way masa yah ma da zəmam ɗaf ŋga
gwagway ŋga Pak ta gula aɗaw hay na, aa daa wura?"
12 Fa dəɓa ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Daa way a na, cek hay tabiya
daha ŋga key gwagway a. Ka da ɗiymandakwara cek mezəmey amba ya zəmkwa ɗaf
ŋga gwagway a feteɗe.»
13 Fa dəɓa ha, a diyam, a hətfamatar cek hay tabiya anda Yesu ma ləvtar heyey. Ta',
a ɗiymata cek hay ŋga gwagway ŋga Pak a.

21:34 21.34-35 Iz 24.17; 1Tes 5.1-3 **21:36 21.36** Mt 24.42; CWJ 6.17 **21:37 21.37** 19.47; 22.39 **22:1 22.1** Mab 12.1-20 **22:2 22.2** 19.48 **22:3 22.3** 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53 **22:7 22.7** Mab 12.6

Yesu a zəmey ɗaf ta ndəhay aŋga hay meslərey ŋga madagway-dakw
(Matiye 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

14 Masa pas təɗe ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga *Pak heyey na, ta′, Yesu a diyam
aa way heyey, a njam ta ndəhay aŋga hay meslərey ŋga zəmey ɗaf.
15 Yesu a ləvtar: «Ya ta wuɗey la fara fara ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak keɗe
ta akwar, wara a sərdamaya banay.
16 Ya fa ləvkwar, kwa ya fa da zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak a daa saba, si ta pas
masa Bay Gazlavay ma da wey da ray ndəhay tabiya da vaɗ. Ta pas ŋgene, mabara ŋga
mey da ray gwagway ŋga Pak a, a wuzwa la fara fara.»
17 Fa dəɓa ha, Yesu leŋ! a la vəley ta cek mesey da hwaɗ a, ta′, a kar suse a Bay
Gazlavay, a ləvtar: «Təɓmara cek keɗe, samara akwar cəpa.
18 Ya fa ləvkwar fara fara, dəga wure keɗe, ya fa da sey cek aha ta akwar daa saba
haa kasl pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga fara fara.»
19 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Bay Gazlavay, ta′, a wunka, a vəldatara,
a ləvtar: «Keɗe he na, ara vaw aɗaw mavəldakaya ŋgada akwar. Kamara anda keɗe
amba ka sərfadamaya.»
20 Ata ma zəmamara ɗaf cay na, ta′, a vəldatara vəley ta cek mesey da hwaɗ a heyey
saya, a ləvtar: «Keɗe he na, ara mambaz aɗaw. Mambaz a, a da mbəɗwa maja akwar.
Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay aŋga hay.
21 Ama nəka, ndaw masa ma daa zəɗdaya na, aŋga fa zəmey ɗaf feɗe ta yah.
22 Fara fara, si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya məcey anda Gazlavay ma wuɗey, ama banay
a sawa la a ray ndaw masa ma daa zəɗdaya!»
23 Aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Ma da ka cek aha keɗe na, ara wa?»

Mahura na, wa?

24 Fa dəɓa ha nekəɗey, *gula hay ŋga Yesu a kam yawa ga da wuzlah ata, a wuɗam
amba a sərmara mahura da wuzlah ata na, wa.
25 Yesu a ləvtar: «Bay hay da bəla keɗe fa wam da ray ndəhay ta gədaŋ. Ata na, a
wuɗam ndəhay ata hay aa həmdamata, a zəlmata bay hay ma ka sləra maaya.
26 Ama ŋga akwar na, kəne ba. Ndaw masa mahura da wuzlah akwar na, si a tərey
anda matabəwa akwar. Ndaw masa ma wakwar na, si a tərey ndaw ma kakwar sləra.
27 Da wuzlah ndaw ma həlrawa ɗaf ta ndaw ma zəma na, mahura na, wa? Mahura
na, ara ndaw ma zəma, ba diya? Ama yah na, yah da wuzlah akwar, anda ndaw ma
kakwar sləra.
28 «Akwar na, ndəhay masa dasi aɗaw mandaw mandaw daa masa ya fa sərey banay,
akwar ta mbəkdamaya daa ba.
29 Yah may, ya vəlkwar gədaŋ amba ka wam da ray ndəhay anda Papay ma vəlya
gədaŋ ŋga wey da ray ndəhay.
30 Da ray ŋgene, pas masa yah ma da wey da ray ndəhay na, akwar may, ka da njam
aa slam maaya da cakay aɗaw, ya da zəmkwa cek, ya da sakwa cek bama. Ka da njam
aa slam-menjey ŋga bay hay, amba ka kamatar sariya ŋgada səkway ŋga *Israyel hay
kuraw a ray a cew.»

Mey da ray ata Yesu ta Simaŋw Piyer
(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Jaŋ 13.36-38)

31 Yesu a ləvar a *Simaŋw *Piyer: «Simaŋw, Simaŋw, jəkey sləmay, *Sataŋ ta hətey
cəveɗ la amba a kəfkwar * anda ndaw ma kəfey daw ŋga wunkey bəz-daw ta cekwesl
e.
32 Ama ya ta dərar daŋgay la a Gazlavay maja kah, amba ka mbəkda ŋga təɓa mey
aɗaw ba. Pas masa ka ta vəhwa sem a fa yah cəŋga na, vəltar gədaŋ a məlmakw hay
may.»
33 Piyer a ləvar: «Bay Mahura, kwa a handamaka aa fərsəne na, ya səpka la, amba
ya njakwa cew e, asaya, kwa a kəɗmaka vagay na, ya məckwa la cew e.»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka, Piyer, tasana wuskwaa gwagwalak a da cey
ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.»

Mey da ray mewey vaw maja banay

22:14 22.14 6.13 **22:20 22.20** Mab 24.8; Jer 31.31; Zak 9.11; Rm 11.27; 2Kwr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12 **22:21 22.21-23** Jaŋ 13.2, 21-30 **22:24 22.24** Mt 18.1; Mk 9.33-34 **22:24 22.24-26** 9.46-48 **22:26 22.26** 9.48; Mt 23.11; Mk 9.35 **22:27 22.27** Jaŋ 13.4-5, 12-17 **22:30 22.30** Mt 19.28 * **22:31 22.31** kəfkwar: Ata Piyer ta gula hay ŋga Yesu siya. **22:31 22.31** 22.3 **22:32 22.32** Mt 16.18; Jaŋ 21.15-17 **22:34 22.34** 22.61; Mt 26.75; Mk 14.72

35 Fa dəƀa ha, Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ta pas masa yah ma slərdakwar, dala
da har daa ba, gabal daa ba, tarak daa ba heyey na, ka ta huram cek daa slam aha la
daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta huram cek daa ba.»
36 A ləvtar: «Ama wure keɗe na, ndaw masa dala aŋga daha, ŋga la a har, ndaw masa
gabal aŋga daha, ŋga la. Ndaw masa dəlaw aŋga daa ba, ŋga həɗkada zana aŋga, ŋga
həɗkawa dəlaw dəƀa.
37 Daa ɗerewel ŋga Gazlavay, mey mawuzlalakaya da ray aɗaw a ləvey: "Aŋga
masləfkaya da wuzlah ndəhay ma kəɗa ndəhay vagay!" Fara fara, si cek a kaya la
anda mey mawuzlalakaya da ray aɗaw a cəma.»
38 Gula aŋga hay a ləvmar: «Bay Mahura, dəlaw hay cew keɗe daha.» A mbəɗdatara,
a ləvtar: «Mey a keɗe mak.»

Yesu a dərey daŋgay daa Aŋgwa ŋga Awliviye
(Matiye 26.36-46; Mark 14.32-42)

39 Fa dəƀa ha, Yesu ta', a bey daa berney ŋga *Jeruzelem, a daw ŋgadaa Aŋgwa ŋga
*Awliviye anda aŋga ma daw mandaw mandaw taa kwaɗ. Gula aŋga hay ta', a diyam
asiya.
40 Aŋga ma wusey la feteɗe na, ta', aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Dəram
daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba cek a batakwar ŋga key mebərey ba.»
41 Fa dəƀa ha, ta', a daw ta cakay, dəreŋ nekəɗey. Da ndaw aa zekey aŋgwa na, a
wusey aa slam aha. Ta', a regedey, a dərey daŋgay,
42 a ləvey: «Papay, da ka wuɗey na, ka gwa ka ŋgəchada banay keɗe dəreŋ ta yah.
Ta kəne he cəpa na, ka da ka anda yah ma wuɗey ba, ama ka anda kah ma wuɗey.» [
43 Daa slam aha ŋgene, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, ta', a pawa salay ŋga vəlar
gədaŋ.
44 Fa dəƀa ha, Yesu a dərey daŋgay ta gədaŋ aŋga cəpa maja mevel aŋga fa təɗey
kalah. Mawurƀay fa vaw aŋga fa vavawa, fa gəcey anda mambaz ma gəcey a hwayak.]
45 Aŋga ma dərey daŋgay cay na, ta', a sləkɗey, a vəhwa fa gula aŋga hay. A hətfatar
na, ata cəkw-cakw daa ɗar maja ta wulkam la ga, a gəram.
46 A ləvtar: «Ka nam maja me? Sləkɗam, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar
amba cek a batakwar ŋga key mebərey ba.»

A kərzamara Yesu
(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Jaŋ 18.3-11)

47 Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba araŋ na, ndəhay ga fa samawa ta ata Juda,
ndaw pal dasi gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey. Juda ha, aa fa mey ata. A ŋgəchey
fa Yesu amba a car har anda mandala aŋga fara fara.
48 Ama Yesu a ləvar: «Juda, ka caya har amba kaa zəɗdaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw
daw?»
49 Masa ndəhay ŋga Yesu ma hətmar cek aha na, aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Bay
Mahura, ka wuɗey ya kəɗmata ndəhay a ta dəlaw hay daw?»
50 Ndaw pal da wuzlah ata, a ŋgəma madərlam ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta dəlaw, cərah! a cərha sləmay ta dey ŋga zəmay.
51 Ama Yesu a ləvey: «Cay, mak! Mbəkdamata ŋga wam ŋga ata.» A gəsfar har fa
sləmay ŋga ndaw aha, sləmay a, ta', a kəfey aa slam a.
52 Fa dəƀa ha, ta', aa guzltar ŋgada *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay, ta ŋgada mahura hay ŋga ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay, leŋ ŋgada mahura hay ŋga *Jəwif hay masa ma samawa ŋga kərzamara,
a ləvtar: «Ka samawa ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda yah
ndaw-mayal na, maja me?
53 Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay,
akwar ta səpmaya ŋga kərzey daa ba. Ama pas a keɗe ara pas akwar, amba ka kam cek
anda akwar ma wuɗam da ray aɗaw, asaya, ara pas ŋga *Sataŋ, bay ŋga ləvaŋ, ma da
ka sləra aŋga da ray aɗaw.»

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Matiye 26.57, 58, 69-75; Mark 14.53, 54, 66-72; Jaŋ 18.12-18, 25-27)

54 Masa ata ma kərzamara Yesu cay na, ta', a handamara a way *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Piyer fa səpta ta meedəreŋ e.

22:35 22.35 9.2-3; 10.4 **22:37 22.37** Iz 53.12 **22:39 22.39** 21.37; Mt 26.30; Mk 14.26; Jaŋ 18.1 **22:39 22.39-46** 5.16 **22:42 22.42** Mt 6.10; 20.22; Mk 10.38; Jaŋ 12.27-28 **22:53 22.53** 19.47; 22.3

55 Da way ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas a na, awaw magəɗkaya da
palah-way daha. Piyer a daw cəkwam! a njey a cakay ndəhay manjatakaya da mey
awaw a.
56 Dam ma ka sləra da way a daha, a hətar Piyer manjakaya da mey awaw a. Ta', a
nəkfa, a ləvey: «Ndaw keɗe na, ara gula ŋga Yesu.»
57 Ama Piyer ma cənda anda keɗe na, a cada mey, a ləvey: «Kay! ŋgwas keɗe, ya
səra ndaw a ba.»
58 Menjey nekəɗey, ndaw mekele a hətar Piyer saya, a ləvar: «Kah na, ndaw pal dasi
gula aŋga hay.» Ama Piyer a mbəɗdara a ndaw aha, a ləvar: «Kay! yah dasi ata ba.»
59 Fa dəɓa ha, menjey zəɓat a saya na, ndaw mekele aa guzley ta gədaŋ, a ləvey:
«Fara fara, ndaw keɗe na, ara gula aŋga, maja aŋga ndaw *Galile.»
60 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw keɗe! ya səra mey masa kah ma wuɗey
ŋga ləvey keɗe ba.»
Wure wure ŋgene, masa ta ndəvda maa guzley daa ba araŋ na, gwagwalak a cey ɗay.
61 Bay Mahura Yesu pəla! a mbəɗey dey fa Piyer, a nəkfa. Piyer a sərfada mey masa
Bay Mahura ma ləvar: «Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay tasana na, ka ta ləvey cay
dey maakar ka sərya ba, ka sərya ba.»
62 Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava.

Ndəhay aa saŋgəram da ray Yesu
(Matiye 26.67, 68; Mark 14.65)

63-64 Ndəhay ma jəɗmara Yesu a, aa saŋgərfamar. A sərtamara dey aŋga ta zana, a
kəɗmara, ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Səra ma kəɗka keɗe na, wa? Wuzdandara
cey!»
65 Aa guzlmar mey hay mekele mekele, a cəɗmara.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Jaŋ 18.19-24)

66 Fa dəɓa ha, slam ma wurey cay na, mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz,
a kusam. A ləvmatar a ndəhay ma jəɗmara Yesu ŋga handamərwa Yesu a fa mey ata,
ŋga key sariya. Ta', a handamərwa Yesu a, fa mey ata.
67 Ndəhay mahura hay heyey ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da kah *Kəriste, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey na, kadandara.» Yesu a mbəɗdatara,
a ləvtar: «Kwa ya kadakwara yah Kəriste na, akwar fa da təɓmara daa ba.
68 Da yaa cəfɗakwar mey pal na, akwar fa da mbəɗdamiwa daa ba.
69 Dəga wure keɗe, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da njey ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay
Mawaca-waca.»
70 Ata tabiya a ləvmar: «Kaa kah na, Bəzey ŋga Gazlavay dəɓa daw?» A mbəɗdatara,
a ləvtar: «Ahaw, anda akwar ma ləvam, yah, Bəzey ŋga Gazlavay.»
71 Da ray ŋgene, aa guzlam, a ləvam: «Aləkwa ta ray aləkwa, ta cəndakwa cay da
mey aŋga, ya səpkwa ndaw ŋgaa guzlndakwar da ray a na, keme seme!»

23

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1-2, 11-14; Mark 15.1-5; Jaŋ 18.28-38)

1 Mahura ŋga *Jəwif hay makustakaya heyey tabiya, a sləkɗam, a handamara Yesu fa
mey ŋga Bay Pilat.
2 Feteɗe, a zlamar ŋga mbərzlafamar, a ləvam: «Ya hətfamar ndaw keɗe fa nəsa
hwayak ala, fa həldata ndəhay ŋga vəldamara budaw a bay Rawma ba! A ləvey aŋga
*Kəriste, bay mahura.»
3 Pilat aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Kah na, bay ŋga Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbəɗdara,
a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»
4 Pilat aa guzltar a *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ a
ndəhay makustakaya feteɗe, a ləvtar: «Ya ta hətey mebərey fa ndaw keɗe təɗe ŋga
kərza daa ba.»
5 Ama ndəhay a, a mbərzlam cəŋga, a ləvam: «Fa caradata ndəhay daa hwayak ŋga
ndəhay Jəwif hay tabiya ŋga key cek maaya ba ta fa mewuzey mey aŋga hay mekele
mekele. A zlarawa da *Galile, haa a wuswa feɗe.»

22:61 22.61 22.34; Mt 26.34; Mk 14.30 **22:63-64 22.64** 7.16 **22:67 22.67** 9.20; Jaŋ 10.24-25 **22:69 22.69** Dan 7.13; Ps 110.1; SNM 7.56 **22:70 22.70** Mt 26.63; Lk 1.32-35 **23:2 23.2** 20.20-26

Yesu fa mey ŋga Bay Herawt

6 Ama masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da *Galile na, ta', aa cəfɗata ndəhay da cakay
a, a ləvtar: «Ndaw keɗe ara ndaw Galile fara daw?»
7 Masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da Galile, hwayak masa *Herawt ma wa na, ta', a
slərdara a Bay Herawt, maja daa ɗar a ŋgene Bay Herawt a, aŋga da *Jeruzelem feteɗe
may.
8 Masa Bay Herawt a ma hətar Yesu na, aa səmey ga maja dəga zleezle, aŋga fa wuɗey
ŋga hətar, maja aŋga fa cəney mey da ray a. A wulkey daa mevel aŋga na, da Yesu a
key maazla meedey aŋga la kwa.
9 Bay Herawt a, aa cəfɗafar mey hay mekele mekele, ama kwa Yesu a mbəɗdara ba.
10 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz ata feteɗe. A dadəɗfamar mey masa maadakw a.
11 Bay Herawt a, ta sewje aŋga hay aa saŋgərfamar, a cəɗmara. Ta', a pamar zana
maaya membey fa vaw, a vəhdamara fa Bay Pilat saya.
12 Daa ba na, ata Bay Herawt ta Bay Pilat a cəmam ba, ama mezley dəga ta pas ŋgene
ata jam.

A ɗəslmara sariya ŋga Yesu
(Matiye 27.15-26; Mark 15.6-15; Jaŋ 18.39–19.16)

13 Masa Bay *Herawt ma vəhda Yesu sem fa Pilat saya na, ta', Pilat a kusta *bay-ray hay
ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, leŋ zagaba,
14 a ləvtar: «Akwar ta handamərwa ndaw keɗe la fa yah, ka ləvam fa nəsa hwayak
ala. Ama ya taa cəfɗa la meedey akwar, kwa ya ta hətey mebərey anda akwar ma ləvam
na, daa ba.
15 Bay Herawt may, ta hətey mebərey a daa ba kəne. Ta', a vəhdərwa fa aləkwa cəŋga.
Fara fara ndaw keɗe ta key mebərey təɗe ŋgaa zəɗey heter aŋga na, daa ba.
16 Yaw, ya sləɗa gway na, ya mbəkda.»
[
17 Fa mevey a, fa mevey a, gweegwe gwagway ŋga *Pak na, Pilat a pəskatar ndaw pal
daa fərsəne ŋgada ndəhay daa hwayak a.]
18 Ama ndəhay tabiya feteɗe a zlamar mewudey ta gədaŋ, a ləvam: «Kəɗndara ndaw
keɗe vagay! Pəskandar Barabas!»
19 A kəzlamara Barabas aa fərsəne na, maja aŋga ma həldata ndəhay ŋga kam
baazlam a ray bay ŋga berney a ta aŋga ma kəɗey ndaw vagay.
20 Pilat ta', aa guzltar ŋgada zagaba saya maja a wuɗey ŋga mbəkda Yesu.
21 Ama ndəhay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!
Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
22 Pilat ta', aa guzley ŋga dey maakar, a ləvtar: «Cek maaya ba masa aŋga ma key na,
wura? Maja kwa ya ta hətey mebərey fa aŋga təɗe ŋgaa zəɗey mesəfney aŋga na, daa
ba. Ya da sləɗa gway na, ya mbəkda.»
23 Ama a wudam ta gədaŋ, aa cəfɗamara, a ləvam: «Ya wuɗam Yesu na, ka dəra fa
hwadam mazlaŋgalakaya.» Mewudey ata ha a fənar ray a Pilat.
24 Ta', a təɓa ŋga key anda ata maa cəfɗamara.
25 A pəskatara ndaw masa ata ma wuɗam ŋga pəskey heyey. Ndaw a na, a kəzlamara
aa fərsəne, maja aŋga ma həldata ndəhay ŋga key baazlam a ray bay ŋga berney a ta
aŋga ma kəɗey ndaw vagay heyey. Ta', a vəldatara Yesu amba a kamar cek anda ata
ma wuɗam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Jaŋ 19.17-27)

26 Daa masa fa handamara Yesu ŋga dərey na, a cadamara ray ta *Simaŋw, ndaw
da Siren fa sawa da ley. Sewje hay kaw! a kərzamara Simaŋw a, a pamara hwadam
mazlaŋgalakaya heyey a ray aŋga, a handa fa dəɓa ŋga Yesu.
27 Ndəhay ga fa diyam asiya, asaya, ŋgusay fa diyam asiya ta matəway.
28 Ama Yesu pəla! a mbəɗwa dey fa ŋgusay a, a ləvtar: «Ŋgusay da *Jeruzelem, ka
təwam maja yah ba, ama təwam maja ray akwar, ta maja bəz akwar hay!
29 Maja pas ŋga banay a sawa la masa ndəhay a da ləvam: "Meesəmey daha ŋgada
ŋgusay dərlay hay, masa ta yam bəza hay daa ba, masa ta vəlam ɗəwa a bəza hay daa
ba səlak!"

23:7 23.7 3.1 **23:8 23.8** 9.9 **23:11 23.11** Mt 27.28; Mk 15.17; Jaŋ 19.2 **23:18 23.18-25** SNM 3.13-14 **23:29 23.29** 21.23

30 Ndəhay a da zlamar ŋgaa guzley ŋgada aŋgwa hay, a ləvam: “Bəzlmawa a ray
ala!” ta ŋgadaa heeleŋ hay, “Pəshamandar!”
31 Da fa gəɗmar awaw fa hwadam meendəɓek e ŋgaa wurey na, kaa wara hwadam
makwalakaya na, a gəɗmara kəlmeɗek! daa ba daw?» *
32 Ta’, a handamawa ndəhay mekele cew, ndəhay a, ara mayal hay, amba a kəɗmata
ta ata Yesu daa slam a vagay.
33 A wusam aa slam masa ata ma zəlmara «tetesl ŋga ray.» Ta’, a dərmara Yesu aa
slam aha, leŋ mayal hay cew heyey. Mayal hay a na, a dərmata fa hwadam mekele hay
a cakay Yesu, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula.
34 Yesu a ləvey: «Papay, mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay keɗe † maja a sərmara cek
masa ata ma kamara ba.»
Ndəhay ma dərmara Yesu a, a kəɗam caca amba a wunkamara zana aŋga hay da
wuzlah ata.
35 Ndəhay tabiya malacatakaya feteɗe, fa nəkmara cek mekey. Mahura hay ŋga *Jəwif
hay aa saŋgərfamar, a ləvam: «Aŋga ta ləhey ndəhay la daa meməcey. Da masa aŋga
*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ŋga ləhda ray aŋga
taw!»
36 Sewje hay, aa saŋgərfamar may. A ŋgəcham a cakay a, a vəlmar wuzam maakwiyaŋ
a, a ləvmar:
37 «Da kah, bay ŋga Jəwif hay na, ləhda ray akah, ta har akah taw!»
38 A wuzlalam mey, a sləpmara fa hwadam masa ata mazlaŋgalamara fa vəɗa heyey,
a ləvam: «Ndaw keɗe, ara bay ŋga Jəwif hay.»
39 Ndaw pal da wuzlah mayal hay cew madərtakaya da cakay Yesu heyey na, a cəɗa
Yesu, a ləvey: «Kah na, Kəriste, ba diya? Ləhda ray akah dəɓa taw, amba ka ləhdandar
may!»
40 Ama ndaw-mayal laŋgar a kar mey, a ləvar: «Kah madərkaya anda aŋga. Ka zlurey
ta Gazlavay ba daw?
41 Aləkwa na, sariya aləkwa təɗe fa sləra aləkwa maaya ba. Ama aŋga na, kwa ta key
mebərey daa ba səlak.»
42 Ta’, aa guzley saya, a ləvey: «Yesu, pas masa kah ma da vəhwa ŋga zəma bay akah
na, sərfadaya may.»
43 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, mezley dəga tasana, ya da njakwa
cew e daa slam maaya da vaɗ.»

Meməcey ŋga Yesu
(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Jaŋ 19.28-30)

44-45 Ta pas ŋgene, mamba wuzlah-pas na, pas sərat! a sərtey. Ləvaŋ a key daa
hwayak tabiya haa ɓərey maakar ŋgaa kwaɗ. Daa *Way ŋga Gazlavay zana ma gərca
*Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a na, a ŋgərey pəɗak! cew da wuzlah.
46 Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Papay, ya mbəkdakawa mesəfney aɗaw a har
akah.» Masa aŋga maa guzley la anda keɗe na, pam! a məcey.
47 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay, ma hətar cek aha ma key anda ŋgene na,
a həlma Gazlavay, a ləvey: «Fara fara ndaw keɗe, ara ndaw maaya!»
48 Ndəhay tabiya makustakaya feteɗe ŋga nəkey dey fa cek ma key daa slam aha na,
ta hətmar cek aha la, ata tabiya a vəhmawa a way ata hay ta mekəɗey rav.
49 Jam ŋga Yesu hay tabiya, ta ŋgusay ma samawa asiya dəga da *Galile, malacatakaya
dəreŋ, fa nəkam dey fa cek ma key tabiya.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Jaŋ 19.38-42)

50-51 Ndaw daha mezəley *Jawzef. Ara ndaw da slala Arimate daa hwayak ŋga *Jəwif
hay. Ndaw aha aa maaya fa mey ŋga Gazlavay. Fa səkwa mewey ŋga Bay Gazlavay.
Ara ndaw da wuzlah ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay. Ama ta pas masa

---

23:30 23.30 Aw 10.8; CWJ 6.16 * **23:31 23.31** Yesu a wa hwadam meendəɓek e ta aŋga ray aŋga, ndaw masa ta mebərey daa ba. A wa hwadam makwalakaya ta ndəhay Jəwif hay masa ta mebərey ga. Anda keɗe, Yesu a ləvey Jəwif hay a da səram banay ma fəna banay masa aŋga ma səra keɗe. Nəka Ez 21.3. **23:31 23.31** 1Pi 4.17 **23:33 23.33** Iz 53.12 † **23:34 23.34** ndəhay keɗe: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray Jəwif hay ma wuɗam ŋga dərmara fa hwadam. Ndəhay mekele a wulkam Yesu aa guzley da ray sewje hay ŋga Rawm ma dərmara. Ndəhay mekele saya a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay tabiya feteɗe. **23:34 23.34** Ps 22.19; Mt 5.44; Lk 6.28; SNM 7.60 **23:35 23.35-36, 39** Ps 22.8; 109.3-5 **23:36 23.36** Ps 69.22 **23:37 23.37-38** Mt 27.11 **23:43 23.43** 2Kwr 12.3 **23:44-45 23.44-45** Am 8.9 **23:46 23.46** Ps 31.6; SNM 7.59 **23:47 23.47** manjar mebərey: Mt 27.19; SNM 3.14; 7.52; 22.14 **23:49 23.49** 8.2-3; Ps 38.12

ndəhay a ma kamar sariya a Yesu amba a kəɗmara vagay na, Jawzef e, ta təƀa mewulkey
ata daa ba, ta təƀa sləra ata masa ata ma kamara na, daa ba.
52 Masa Yesu ma məcey la na, Jawzef e a daw fa Bay Pilat, aa cəfɗarawa ŋga vəldara
vagay ŋga Yesu amba a jəha. Ta', Bay Pilat a vəlar cəveɗ ŋga jəha.
53 Anda keɗe, Jawzef e, a padərwa salay ta vagay a fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.
A mbəza ta maslaga, a handa aa cəvay maavərkwakaya daa pəraɗ. Cəvay a ŋgene, kwa
ta pam vagay mekele a hwaɗ a daa ba araŋ.
54 Ta pas ŋgene na, luma ŋga Gajava. Gweegwe pas a kəzley amba *pas meməskey-
vaw a zley.
55 Ŋgusay masa ma ləgdamərwa Yesu dəga da *Galile heyey, ta', a diyam bama ta ata
Jawzef heyey. A wuzaɗam dey aa cəvay a, a nəkmara a pamara vagay ŋga Yesu na,
kwara.
56 Fa dəƀa ha, a vəham a way ata hay, a wam vaw ta cek hay mezey maaya leŋ mal
ŋga tekweɗey fa vagay ŋga Yesu. Ta pas meməskey-vaw, ŋgusay a, a məskam vaw anda
*kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey.

24

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-10; Mark 16.1-8; Jaŋ 20.1-10)

1 Fa dəƀa ŋga *pas meməskey-vaw, pərek pərek ta pas luma ŋga Gudal, ŋgusay ma
wam vaw ta cek hay mezey maaya heyey a lamata cek hay a, a diyam a mey cəvay ŋga
Yesu.
2 A hətfamar beeler mahura da mey cəvay a, magədbalakaya ta cakay.
3 A mbəzam aa cəvay a, ama ta hətfamar vagay ŋga Bay Mahura Yesu daa ba.
4 Daa ŋgene, ray ata a həƀey. Ta', ndəhay cew daha a wuzmatar vaw. Zana ŋga
ndəhay a, a waɗam mabara ndəɗ-ndeɗ.
5 Ŋgusay a, mandərzay a katar, a jəkwdamara ray a hwayak. Ndəhay a, a ləvmatar:
«Ka səpmara ndaw masa ta dey da wuzlah ndəhay maməctakaya na, kwara?
6 Aŋga feɗe daa saba, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Sərfadamara mey masa aŋga
maa guzldakwara da *Galile heyey, a ləvkwar:
7 "Si a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey amba a dərmaya fa
hwadam mazlaŋgalakaya. Ŋga ɗar maakar a, ya sləkɗawa daa meməcey."»
8 Da ray ŋgene, a sərfadamara mey ŋga Yesu maa guzltar heyey.
9 Ta', a sləkɗam da mey cəvay a, a diyam, a kadamatara cek hay ma kam tabiya a
*gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a letek, leŋ ŋgada gula aŋga hay siya.
10 Ŋgusay a na, ara ata *Mari da Magdala, Zaan, leŋ Mari mamaŋ ŋga *Jak ta ŋgusay
mekele ma ləgdamata. Ara ata ma wuzdamara mey a, a ndəhay meslərey ŋga Yesu.
11 Ama ndəhay meslərey ŋga Yesu a, a wulkam mey masa ŋgusay ma kadamara keɗe
na, ara mey saw kəne. A təƀmara ba.
12 Ta ŋgene he cəpa, *Piyer pərta! a lecey, a hway a mey cəvay a cəŋga. A wusey, ta',
a gəƀey, a wuzeɗey dey aa cəvay a, ama kwa ta hətey cek mekele daa ba, si maslaga.
Ta', a vəhwa a way aŋga, ray a həƀar da ray cek masa aa ma hətərwa.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay cew daa cəveɗ ŋga Emayus
(Mark 16.12, 13)

13 Ta pas a ŋgene masa Yesu ma sləkɗawa daa meməcey na, gula aŋga hay cew fa
diyam ŋgada slala mezəley Emayus. Slala ha na, a key kəlemeeter kuraw a ray a letek
ta *Jeruzelem.
14 Ata faa guzlam da ray cek masa ma key cəpa daa ɗar hay a ŋgene.
15 Masa ata faa guzlam, fa kam yawa da wuzlah ata na, Yesu a kərzata daa cəveɗ, ta',
a diyam bama.
16 Ata fa hətmar maaya maaya, ama cek ma təkta ŋga sərmara ara Yesu na, daha.
17 Vaw ata tabiya maməckaya. Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Masa akwar fa samawa
keɗe na, ka kam maɗay na, da ray me?» Ta', a lacam.
18 Ndaw dasi ata pal, mezəley Kəliyawpas, a ləvar: «Ndaw aɗaw, kah, ndaw-məlak da
Jeruzelem keɗe daw? Ka ta cənda mey masa ma key daa ɗar hay a keɗe daa ba daw?»
19 Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Mekey ara mey a?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Mey ma key da ray Yesu, ndaw Nezeret. Ara *ndaw ma
təla mey ŋga Gazlavay mahura. Aŋga ta gədaŋ daa sləra aŋga, daa meeguzley maaya
fa mey ŋga Gazlavay leŋ fa mey ŋga ndəhay tabiya.

23:55 23.55-56 8.2-3 **23:56 23.56** Mab 20.10 **24:6 24.6-7** 9.21-22 **24:9 24.9-11** Mk 16.10-11; Lk 8.2-3 **24:19 24.19** 7.16

20 Ama *bay-ray hay ŋga ndəhay aləkwa hay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ
mahura aləkwa hay ta handamara la fa Rawma hay, a kamar sariya, a dərmara fa
hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey.
21 Ala na, ya wulkam ara aŋga ma da ləhdandakwar aləkwa *Israyel hay daa banay.
Ama ta ŋgene he cəpa, tasana kaa ɗar maakar aŋga ma məcey *.
22-23 Ŋgusay da wuzlah ala hay daha, ŋga fene taa pərek, ta diyam la a mey cəvay
aŋga, ama ta hətmərwa vagay aŋga daa ba. A vəhmawa, a ləvmandar: "Maslaŋ hay ŋga
Gazlavay da vaɗ a wuzmandar vaw, a ləvmandar: Yesu ta sləkɗawa sem daa meməcey,
aŋga ta dey." Mey ŋga ŋgusay a ma cəndamərwa keɗe na, a həɓndar ray.
24 Ndəhay da wuzlah ala siya ta diyam la a mey cəvay a may. A hətmərwa cek aha
anda ŋgusay ma kadamandara heyey. Ama Yesu na, ta hətmərwa daa ba.»
25 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Haya, akwar ndəhay manjar leŋgesl. Akwar ndəhay
ma wusam vaw ŋga təɓa mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma wuzdamara
zleezle tabiya ba.
26 Si *Kəriste a sərey banay la ɗagay, fa dəɓa ha, a daw a vaɗ a njey aa slam aŋga
meweɗey na, ka sərmara ba daw?»
27 Ta', Yesu a wuzdatara mey masa maa guzley da ray a daa ɗerewel ŋga Gazlavay
tabiya. A zlar ma wuzdatara ta fa ɗerewel hay ŋga *Mawiz, fa dəɓa ha, a wuzdatara
mey daa ɗerewel hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya.
28 Masa ata ma wusam gweegwe ta slala masa gula aŋga hay cew ma wuɗam ŋga
daw a hwaɗ a heyey na, Yesu a key anda a mbəkdata, a daw fa mey.
29 Ama a kamar ambahw, a ləvmar: «Njakwa feɗe bama maja pas fa da kəzley,
gweegwe tavaɗ cay.» Aŋga ta', a vəhwa, a diyam, a mbəzam aa way.
30 Fa dəɓa ha, a njam bama ŋga zəmey ɗaf. Yesu leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Gazlavay,
ta', a wunka, a vəldatara.
31 Cek ma təkta ŋga sərmara heyey na, daa saba, a sərmara ara Yesu dəɓa. Ama wure
wure ŋgene, a hətmar da cakay ata ha saba.
32 Da ray ŋgene, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Daa masa aləkwa daa cəveɗ,
aŋga fa wuzdandakwara mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay heyey na, mevel aləkwa fa
kəsley anda lanja, ba diya?»
33 Wure ŋgene, a sləkɗam a vəham a Jeruzelem. A hətfamatar *gula hay ŋga Yesu
kuraw a ray a letek heyey makustakaya ta ndəhay ata hay.
34 Ndəhay makustakaya heyey aa guzlmatar a gula hay cew heyey teeseɗ, a ləvmatar:
«Fara fara Bay Mahura ta sləkɗawa sem daa meməcey! Ta wuzar vaw la a *Simaŋw!»
35 Gula hay cew heyey ta', a kadamatara cek tabiya masa ma key daa cəveɗ ŋga
Emayus heyey, asaya, a wuzdamatara a sərmara ara Yesu na, daa masa aŋga fa wunka
peŋ.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

36 Ama gula hay cew heyey, ta ndəvdamara ŋgaa guzley daa ba araŋ na, Yesu a daw
a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay.»
37 Mandərzay a katar, a zluram, aa wasam maja a wulkam ara mamayam.
38 Ama Yesu a ləvtar: «Ka zluram na, maja me? Akwar ta mewulkey cew cew, maja
me?
39 Nəkmata har aɗaw hay, ta salay aɗaw hay. Fara fara ara yah! Tatəmamaya,
nəkmaya maaya maaya amba ka sərmara fara fara ara yah. Maja mamayam na, aŋga
ta aslaw ŋga vaw ta tetesl anda akwar ma hətmaya keɗe na, daa ba, ba diya?»
40 Daa masa aŋga faa guzltar anda keɗe na, a wuzdatara har aŋga hay, ta salay aŋga
hay.
41 A təɓmara mey a, maaya maaya ba araŋ maja ata daa meesəmey ga. Ray ata fa
həɓey, Yesu ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek mezəmey da har akwar feɗe daha daw?»
42 Ta', a vəlmar ewet mafəkakaya.
43 Leŋ! a la, ta', a zəma fa mey ata.
44 Fa dəɓa ha, a ləvtar: «Daa masa aləkwa bama heyey na, ya ta ləvkwar la, mey
tabiya masa mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga *kwakwas ŋga Mawiz, ta daa ɗerewel

---

* **24:21 24.21** tasana kaa ɗar maakar aŋga ma məcey: Daa masa Yesu ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na, gula aŋga hay ray ata fa həɓey, a sərmara cek ma da key saba. Ta pas ŋgene ɗar maakar, a wulkam Gazlavay fa da key cek ŋga jəna Yesu daa saba. **24:21 24.21** 1.68; 2.38 **24:24 24.24** 24.12; Jaŋ 20.3-10 **24:25 24.25-27** 24.45 **24:27 24.27** 24.44 **24:32 24.32** 24.45 **24:34 24.34** Mk 16.7; 1Kwr 15.4-5 **24:36 24.36** 1Kwr 15.5; ***Zazay ŋga Gazlavay:*** Lk 2.14 **24:37 24.37** Mt 14.26; Mk 6.49 **24:41 24.41-43** Jaŋ 21.5, 10; SNM 10.41

ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, leŋ daa *Pəsam hay na, si mey a tabiya, a key cəma.»
45 Ta′, a wurtara leŋgesl, amba a sərmara mabara ŋga mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay.

46 Fa dəɓa ha, a ləvtar: «Mawuzlalakaya zleezle, a ləvey: “Si *Kəriste a sərey banay,
a məcey, ŋga ɗar maakar a, a sləkɗawa daa meməcey.
47 Si a wuzdamara mey da ray membəɗey menjey, ta da ray membəkey mebərey,
ŋgada ndəhay da bəla tabiya ta mezəley ŋga Kəriste. A da zlamara da *Jeruzelem.”
48 Ara akwar ma da wuzdamatara cek hay masa akwar ma hətmatar keɗe a ndəhay.
49 Yah, ya da slərdakwara Mesəfney masa Papay ma ləvey a da vəldakwara heyey.
Ama si ka njam daa berney ŋga Jeruzelem ɗagay, kasl pas masa Gazlavay ma da vəlkwar
gədaŋ ma sawa da vaɗ.»

Bay Gazlavay a la Yesu a vaɗ
(Mark 16.19-20; SNM 1.9-11)

50 Fa dəɓa ha, Yesu ta′, a badata gula aŋga hay daa berney a, a diyam gweegwe ta
Betani. Feteɗe, ta′, a baŋgaɗa har, a pəstar mey.
51 Daa masa aa fa pəstar mey na, ta′, a mbəkdata, Bay Gazlavay a la a vaɗ.
52 Gula aŋga hay a, a ragadam ŋga həlmamara. Ta′, a vəhmawa a *Jeruzelem ta
meesəmey ga.
53 Mandaw mandaw ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa həlmamara
Gazlavay.

24:44 24.44 24.27; Jaŋ 5.39; ***Mawiz:*** SNM 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Jaŋ 5.46; ***ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay:*** Iz 52.13–53.12; Aw 6.2; ***Pəsam hay:*** Ps 22.69 **24:45 24.45** 24.25-27, 32; Jaŋ 20.9 **24:46 24.46** 9.21-22; Mt 26.56; Mk 14.49; 1Kwr 15.3-4; SNM 17.2-3; 28.23 **24:47 24.47** 3.3; SNM 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rm 15.19 **24:48 24.48** SNM 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 **24:48 24.48-49** SNM 5.32; Jaŋ 15.26-27 **24:49 24.49** 4.18 **24:50 24.50-51** 9.51; Mk 16.19; SNM 1.9; 3.21 **24:52 24.52** SNM 1.12; Jaŋ 14.28; 16.22 **24:53 24.53** SNM 2.46; 5.12

Mey-maaya-mawiya masa
Jaŋ
ma wuzlala
Mey da ray
Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala

Jaŋ na, ara ndaw da wuzlah gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew. Ara gula masa Yesu ma wuɗa kalah (13.23; 21.20). Aŋga məlmaŋ ŋga Jak, papa ata Zebede (Mt 4.21).

Ɗerewel e aŋga wal nekəɗey ta masa Matiye, Mark, leŋ Luk ma wuzlalamata. Jaŋ na, a wuzda mabara ŋga mey ŋga Yesu, asaya aa guzley da ray sləra masa Yesu ma ka. Jaŋ a wuɗey ndəhay a sərmara Yesu Kəriste na, ara Mey ŋga Gazlavay masa aa daha ta Gazlavay dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Mey ŋga Gazlavay a na, ta tərey la ŋga ndaw-magədaŋ. Ta sawa la a bəla, amba ndəhay a təram ŋga bəza hay ŋga Gazlavay.

Dəga daa fasəlawal 2 haa fasəlawal 12, Jaŋ aa guzley da ray maazla hay maasala ma rəzla ndaw masa Yesu ma kata. Ta fa maazla hay a na, ya sərkwa Yesu aa Bəzey ŋga Gazlavay fara fara.

Dəga daa fasəlawal 13 haa fasəlawal 21, Jaŋ aa guzley da ray Yesu ma da mbəkda bəla. Aa guzley da ray Yesu ma kətata gula aŋga hay da ray menjey ata fa dəɓa ŋga meməcey aŋga (13-16). Aa guzley da ray Yesu ma dərar daŋgay a Gazlavay, ma kar ambahw amba a mbəkdata gula aŋga hay asi har ŋga Gazlavay (17). Aa guzley da ray ndəhay ma kərzamara Yesu ŋga kəɗey vagay (18-19). Asaya, aa guzley da ray Yesu ma sləkɗawa daa meməcey leŋ da ray Yesu ma wuztar vaw a gula aŋga hay amba a vəltar gədaŋ (20-21).

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay a wuɗta ndəhay kalah (3.16-17)

Yesu a ləvey: «Yah na, ɗaf mevəley heter mendəvey ba.» (6.35, 48)

Yesu a ləvey: «Yah na, slam-meweɗey.» (8.12; 9.5)

Yesu a ləvey: «Yah na, mey-slam ŋga təɓaŋ hay.» (10.7, 9)

Yesu a ləvey: «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya.» (10.2-4, 11, 14)

Yesu a ləvey: «Yah, ray aɗaw na, ya sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ya vəltar heter mendəvey ba.» (11.25-26)

Yesu a ləvey: «Yah na, cəveɗ ma handata ndəhay ŋgada fa Gazlavay.» (14.6)

Mey da ray Yesu Kəriste, ma zəlmara Mey ŋga Gazlavay

1 Masa *Gazlavay ta ləma bəla daa ba araŋ na, ndaw ma zəlmara Mey ŋga Gazlavay
aa daha cay. Mey a manjakaya ta Gazlavay *. Mey a na, ara Gazlavay a ray aŋga.
2 Masa Gazlavay ta zlar ŋga ləmtərwa cek hay tabiya daa ba araŋ na, Mey a manjakaya
ta Gazlavay.
3 Gazlavay a katərwa cek hay tabiya ta fa ndaw aha. Kwa Gazlavay ta key cek manjar
aŋga na, daa ba.
4 Ara aŋga ma vəltar heter a cek hay tabiya. Aŋga fa waɗatar dey a ndəhay amba a
njam aa slam-meweɗey, a sərmara cek masa fara fara.
5 Aŋga na, slam-meweɗey, aŋga fa weɗey daa ləvaŋ. Ləvaŋ a, ta gwa ŋga sərta daa
ba səlak.
6 Zleezle, ndaw daha mezəley *Jaŋ †. Gazlavay ta slərdərwa la fa ndəhay.
7 A sawa ŋga wuzdatara a ndəhay mey da ray slam-meweɗey a, amba kwa waawa a
təɓa mey aŋga da ray slam-meweɗey a.
8 Fara fara, Jaŋ na, ara slam-meweɗey a ba. Ama a sawa na, amba a wuzey mey da
ray a gway.
9 Ndaw ma zəlmara Mey ŋga Gazlavay heyey na, ara slam-meweɗey fara fara. Masa
aŋga ma sawa a bəla na, a waɗatar dey ŋga ndəhay tabiya.
10 Ndaw ma zəlmara Mey heyey ta sawa la a bəla. Gazlavay a ləma bəla na, ta fa
aŋga. Ama ndəhay da bəla ta sərmara ara aŋga na, daa ba.

---

* **1:1 1.1** Yesu ara Gazlavay ray aŋga. Nəka Mt 1.23; Rm 9.5; Fəl 2.6; Kwa 1.19; 2.9; Tit 2.13; Heb 1.3; 2Pi 1.1; 1Jŋ 5.20. **1:1 1.1-2** MC 1.1–2.4; Jaŋ 17.5; Fəl 2.6; 1Jŋ 1.1-2; CWJ 19.13-16 **1:3 1.3-4** 1.9-10; 5.26; 1Kwr 8.6; Kwa 1.16-17; Heb 1.2; CWJ 3.14 **1:5 1.5** MC 1.3-4 † **1:6 1.6** Jaŋ masa keɗe na, ara Jaŋ-Baptis. Nəka Jaŋ 1.15. **1:6 1.6** Mt 3.1 **1:8 1.8** 1.20 **1:9 1.9-10** 8.12; 17.25; 1Jŋ 2.8

11 Aŋga ta sawa la aa hwayak aŋga, ama ndəhay daa hwayak aŋga ha ta təɓmara daa
ba.
12 Ama ŋgada ndəhay ma təɓmara ta masa ma pamara ŋga ndaw ata fara fara na, ta
vəltar gədaŋ la ŋga tərey bəza hay ŋga Gazlavay.
13 A təram bəza hay ŋga Gazlavay na, anda bəzey ma yawa da hwaɗ ŋgwas ba, asaya,
anda mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga yey bəzey ba. Ama a təram bəza
hay ŋga Gazlavay na, maja ara Gazlavay a, ray aŋga ma wuɗey amba a təram bəz aŋga
hay.
14 Yaw, Mey aha, ta tərey la ŋga ndaw-magədaŋ, ndaw a ta njey la da wuzlah ala.
Maaya aŋga a ndəvey ba, ta wuzdərwa mey masa fara fara la da ray Gazlavay. Ala ta
hətmar gədaŋ aŋga la. Gədaŋ a na, ara gədaŋ ŋga Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma
vəldara.
15 Daa masa Jaŋ ma hətar na, a wuzey mey da ray a saya, a wudey ta gədaŋ, a ləvey:
«Keɗe ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray a heyey, ya ləvey: “Ndaw a sawa
la fa dəɓa aɗaw. Aŋga na, a fənya ta gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na,
ndaw aha aa daha cay.”»
16 Ndaw aha, aa maaya kalah. Maaya aŋga a ndəvey ba. Maaya aŋga ha aa da ray
aləkwa tabiya. Maja ŋgene, aa fa pəsndakwar mey kalah ma fəna ma fəna.
17 Gazlavay a vəldandakwara *mewey aŋga na, ta har *Mawiz. Ama maaya aŋga ta
mey masa fara fara da ray a na, a sawa ta fa *Yesu *Kəriste.
18 Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay ta dey aŋga daa ba səlak. Ama Bəzey-menduleŋ
masa aa letek ta Gazlavay, manjakaya ta Papaha Bay Gazlavay na, ta wuzdandakwara
Gazlavay a la.

Mey da ray Jaŋ-Baptis
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Luk 3.1-18)

19-20 Pas pal daha, mahura hay ŋga *Jəwif hay da *Jeruzelem a sləram ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay *Levi hay ‡ ta fa Jaŋ. A sləram ŋgaa cəfɗamərwa,
aŋga na, wa? Jaŋ ta ɓey mey ta ɓey daa ba. Ta zlurey ŋga mbəɗdatara daa ba, a
wuzdatara, a ləvtar: «Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na,
ara yah ba.»
21 Aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kaa kah na, wa? Kah na, *Eli daw?» A mbəɗdatara,
a ləvtar: «Kay! yah na, Eli ba.» Aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kah na, *ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay § masa ala fa səkwmara heyey daw?» Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar:
«Kay! yah na, ndaw a ba.»
22 Ta′, aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kaa kah na, wa dəɓa wa? Wuzdandara amba
ya diyam, ya kadamatara ŋgada ndəhay ma slərdamandərwa. Ka pada ray akah na,
ŋga wa?»
23 *Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na,
“ndaw ma wudey da wuzlah-ley, ma ləvey:
Bay aləkwa mahura fa sawa,
ɗiymara cəveɗ aŋga dər e.”
Mey a keɗe na, ara anda Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle da
ray aɗaw.»
24 Da wuzlah ndəhay ma slərdamata fa Jaŋ heyey na, *Fariza hay daha may.
25 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da kah, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay ba, da kah, Eli ba, asaya, da kah ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay heyey
ba na, kaa ka katar *baptem a ndəhay na, kwara?»
26 Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw da
wuzlah akwar daha, masa ka sərmara ba.
27 Aŋga na, a da sawa fa dəɓa aɗaw, kwa ya fa da wusa ŋga pəska zeweɗ ŋga tarak
aŋga daa ba.»

1:12 1.12 1Jŋ 3.1; Gal 3.26; 4.5 **1:13 1.13** 3.3, 5-6; 1Pi 1.23; 1Jŋ 3.9 **1:14 1.14** Gal 4.4; Fəl 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Jŋ 4.2; ***gədaŋ ŋga Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma vəldara:*** Mt 17.2; Jaŋ 2.11; 1Jŋ 1.1-3 **1:15 1.15** 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 **1:17 1.17** 7.19; Mab 31.18 **1:18 1.18** 6.46; 14.8-9; Mab 33.20; Mt 11.27; 1Tm 6.16; 1Jŋ 4.12 ‡ **1:19-20 1.19** ndəhay Levi hay: Ara ndəhay ma jənmata ndəhay ma ka kwakwas. Ara ata ma jəɗmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, a nəkfamar dey. Asaya, ara ndəhay ma zla walay daa Way a, aa sərkadamata ndəhay. **1:19-20 1.19-27** 5.33 **1:19-20 1.20** 3.28 § **1:21 1.21** Daa Mewey hay 18.15, Mawiz a ləvtar a Jəwif hay fa dəɓa aŋga na, ndaw ma təla mey mekele anda aŋga a sawa la. Nəka Jaŋ 1.25; 6.14; leŋ 7.40. **1:21 1.21** Mt 2.14; Jaŋ 6.14 **1:23 1.23** Iz 40.3 **1:25 1.25-26** 1.33; Mt 21.25 **1:27 1.27** 1.15; SNM 13.25

28 Mey a keɗe tabiya, a key da slala Betani masa da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga Jurdeŋ,
slam masa Jaŋ ma katar baptem a ndəhay da hwaɗ a.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray Yesu

29 Pepərek e, *Jaŋ a hətar Yesu fa sawa ŋgada fa vəɗa, ta', aa guzley, a ləvey:
«Nəkmara, Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay *, ma da la mebərey ŋga ndəhay da bəla.
30 Ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray a heyey, ya ləvey: "Ndaw a sawa la
fa dəɓa aɗaw. Aŋga na, a fənya ta gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na,
ndaw aha aa daha cay."
31 Zleezle na, yah ta ray aɗaw, ya səra ara wa ba. Ama ya sawa ŋga wuzdatara ndaw
aha a *Israyel hay ta *baptem masa yah ma ka ta yam.»
32 Jaŋ a wuzey mey da ray ndaw aha, a ləvey: «Yah ma hətar *Mesəfney ŋga Gazlavay
la ta dey aɗaw fa pawa salay da gazlavay da vaɗ anda makurgwadakw, a njey a ray a.
33 Daa masa yah ma hətar na, kwa ya ta səra daa ba araŋ, ama Bay Gazlavay ma
slərdiwa ŋga katar baptem a ndəhay ta yam ta wuzdiwa la, a ləvya: "Ndaw masa kah
ma da hətar Mesəfney aɗaw ma da pawa salay a ray a na, ara aŋga ma da katar baptem
a ndəhay ta Mesəfney aɗaw."
34 Fara fara, yah, Jaŋ, ya ta hətar la ta dey aɗaw. Ya gwa ŋga key sede da ray a, ya
ləvey ndaw aha ara Bəzey ŋga Gazlavay.»

Gula hay ŋga Yesu ŋgeeme na, wa hay wa?

35 Pepərek e, ata *Jaŋ-Baptis ta gula aŋga hay cew, ata daa slam mekey *baptem heyey
saya.
36 Masa *Jaŋ ma hətar Yesu fa daw na, a ləvtar: «Nəkmara, kataɗay na, *Bəz-təɓaŋ
ŋga Gazlavay.»
37 Gula hay ŋga Jaŋ heyey a cəndamara mey a na, ta', a diyam asi Yesu.
38 Yesu a mbəɗey dey fa dəɓa na, a hətatar gula hay ŋga Jaŋ heyey fa səpmar wurzay,
ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka səpam fa yah na, me?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «*Raabi*,
slam akah menjey na, dama?» (*Raabi* na, anda meləvey ndaw maa sərkadata ndəhay.)
39 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Samawa taw, ka hətmar la.» Da ray ŋgene, a diyam, a
sərmara slam aŋga menjey heyey, a njam bama feteɗe haa pas a kəzley. (Daa masa ata
ma cam ray ta Yesu na, gweegwe pas ŋgaa kwaɗ.)
40 Ndaw pal dasi ndəhay cew masa ma cəndamara mey ŋga Jaŋ-Baptis ma diyam asi
Yesu heyey na, ara *Andəre, məlmaŋ ŋga *Simaŋw *Piyer.
41 Ata ma mbəkdamara Yesu la na, Andəre a cam ray teeseɗ na, ta məlmaha Simaŋw.
A ləvar: «Ya ta hətmar *Kəriste la.» (Kəriste anda meləvey *ndaw masa Gazlavay ma
wala ŋga ləhdata ndəhay.)
42 Ta', a handa Simaŋw fa Yesu. Yesu a nəka Simaŋw na, ta', a ləvar: «Kah na, Simaŋw,
bəzey ŋga Jaŋ, ama dəga wure keɗe, a da zəlmaka Sefas.» (Yaw, Sefas na, a wuɗey ŋga
ləvey «Pəraɗ» †.)

Yesu a zəlta ata Fəlep ta Nataniyel ŋga key gula aŋga hay

43 Pepərek e, Yesu a wuɗey ŋga daw aa hwayak ŋga *Galile. A daw a hətfar *Fəlep,
ta', a ləvar: «Sawa, səpya.»
44 (Fəlep ara ndaw daa berney ŋga Betsayda, berney masa ata *Andəre ta *Piyer ma
njam da hwaɗ a.)
45 Fa dəɓa ha, Fəlep a cam ray ta Nataniyel, a ləvar: «Sərfada zleezle na, *Mawiz ta
wuzleley la daa ɗerewel ŋga kwakwas aŋga da ray ndaw ma da sawa, ba diya? Asaya,
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzlalam la da ray a may, ba diya? Ala ta hətmar
ndaw aha la. Ara Yesu, bəzey ŋga *Jawzef. Ndaw aha, a sawa da *Nezeret.»
46 Nataniyel a mbəɗdara, a ləvar: «Cek maaya a gwa a bawa da Nezeret may daw?»
Fəlep a mbəɗdara, a ləvar: «Sawa taw, ka hətar la.»
47 Masa Yesu ma hətar Nataniyel fa sawa fa vəɗa na, aa guzley da ray a, a ləvey:
«Nəka, ndaw keɗe na, ara ndaw *Israyel fara fara. Mevel aŋga maaya, a mbərzley ba.»
48 Nataniyel aa cəfɗa, a ləvar: «Ka sərya fa me?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Dəga
Fəlep ta zəlkawa daa ba araŋ na, ya ta hətka sem dasi wudez.»

1:28 1.28 10.40; Mt 3.13 * **1:29 1.29** Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay: Ara mezəley ŋga Yesu. Anda meləvey, aŋga anda bəz-təɓaŋ masa Jəwif hay ma hərmara ŋgada Gazlavay amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata. **1:29 1.29** 1.36; Iz 53.6-7; 1Pi 1.19; 1Jŋ 2.2; CWJ 5.6 **1:30 1.30** 1.15 **1:32 1.32** Mt 3.16 **1:34 1.34** Bəzey ŋga Gazlavay: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mt 3.17; 27.54; SNM 9.20 **1:36 1.36** 1.29 **1:40 1.40-42** Mt 4.18-20 **1:41 1.41** 4.25 † **1:42 1.42** Pəraɗ: Ara «Piyer» ta mey Gərek. Ta mey Hebəre may ara «Sefas». **1:42 1.42** Mt 10.2; 16.18 **1:45 1.45** Mew 18.15; Iz 9.5; 42.1-4; Ez 34.23; Mi 5.1-3

49 Nataniyel a mbəɗdara dəɓa, a ləvar: «Bay aɗaw, kah na, Bəzey ŋga Gazlavay, kah
bay ŋga Israyel hay!»
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka təɓa mey aɗaw maja yah ma ləvka yah ma hətka
la dasi wudez heyey daw? Yaw, ka hətey maazla hay ma fəna ŋgene la saya.»
51 Ta', Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka da hətmar slam da
vaɗ mawurkaya. Maslaŋ hay ŋga Gazlavay ‡ fa təpam a vaɗ, fa bərŋgamawa a hwayak,
maja yah, Bəz ŋga Ndaw.»

2

Maazla masa Yesu ma ka ŋgeeme

1 Fa dəɓa ha ɗar cew na, gwagway ŋga meley kwakwa da Kana daa hwayak ŋga
*Galile daha. Mamaŋ ŋga Yesu, aŋga feteɗe daa gwagway a.
2 Ta zəlmata ata Yesu ta gula aŋga hay la aa gwagway a may.
3 Yaw, masa gwagway a ta ndəvey daa ba araŋ na, wuzam * daa saba. Mamaŋ ŋga
Yesu, ta', aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Wuzam daa saba kaa na, kwara?»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mamay, walay aləkwa da hwaɗ a me? Pas masa yah ma
da wuzda vaw aɗaw ŋgada ndəhay, yah na, wa na, ta wuswa daa ba araŋ.»
5 Ta', mamaŋ ŋga Yesu aa guzltar ŋgada ma ka sləra hay daa gwagway a, a ləvtar:
«Cek masa aŋga ma da ləvkwar tabiya ŋga key na, kamara.»
6 Feteɗe gəzla hay daha maakwaw, gəzla pal na, a key liter temere. Ara gəzla hay
masa *Jəwif hay ma pam yam a hwaɗ a ŋga pərey har ta ŋga pərey cek ata hay anda
kwakwas ata ma ləvey.
7 Yesu aa guzltar ŋgada ma ka sləra hay heyey, a ləvtar: «Rəhdamata gəzla hay keɗe
ta yam.» Ta', ma ka sləra hay a, a rəhdamata pece pece.
8 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Wure keɗe kam yam a nekəɗey, handamara
ŋgada bay-ray ŋga sləra ŋga gwagway a.» Ta', a kamar, a handamar.
9 Bay-ray a, aa cəkda yam a, ama ta tərey sem ŋga wuzam. A səra wuzam a, a sawa
ta wura ba. Ama ndəhay ma ka sləra hay heyey na, a sərmara. Bay-ray ŋga sləra ŋga
gwagway a, ta', a zələrwa zel-kwakwa ha,
10 aa guzlar, a ləvar: «Kwa waawa ma key gwagway ŋga meley kwakwa na, a vəltar
teeseɗ a ndəhay mazəltakaya na, wuzam mecərey kalah. Fa dəɓa ha, da masa ndəhay
mazəltakaya ha ta sam wuzam la ga na, a vəltar masa ma cərey pəreh, ba diya? Ama
ŋga kah na, wuzam masa ma cərey kalah na, ka ɓada haa wure keɗe daw?»
11 Yesu a ka maazla aŋga ŋgeeme keɗe na, da Kana daa hwayak ŋga Galile. Ta fa
maazla ha keɗe a wuzdərwa gədaŋ aŋga. Da ray ŋgene, gula aŋga hay a pamara ŋga
ndaw ata fara fara.
12 Fa dəɓa ha, ta', a sləkɗam, a diyam a Kapernayum ta ata mamaha, məlmaha hay,
leŋ gula aŋga hay. A njamawa feteɗe ɗar nekəɗey.

Yesu a ɓəltərwa ndəhay ma ka filaw daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Matiye 21.12, 13; Mark 11.15-17; Luk 19.45, 46)

13 Gwagway ŋga *Jəwif hay masa ata ma zəlmara *Pak gweegwe cay. Ta', Yesu a
sləkɗey, a daw a *Jeruzelem ŋga kawa gwagway a.
14 Masa aŋga ma wusey la na, a mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
Feteɗe, a hətfey ndəhay ma ka filaw ŋga sla hay, ŋga təɓaŋ hay leŋ ŋga makurgwadakw
hay. Asaya, a hətfey ndəhay manjatakaya daa slam ata hay membəɗey dala.
15 Ta', a cəmey laza ŋga key laway, a ɓəltərwa ndəhay ma ka filaw tabiya ta təɓaŋ
ata hay, leŋ sla ata hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a palah. A bəzlta taabal
hay ŋga ndəhay ma mbəɗam dala heyey. Dala kwakwac! kwakwac! aa kwecey.
16 Aa guzltar ŋgada ndəhay ma həɗkadam makurgwadakw hay, a ləvtar: «Badamata
cek hay a keɗe la tabiya feɗe! Ka da tərdamara way ŋga Papay, Bay Gazlavay, ŋga way
ma ka filaw ba.»

1:49 1.49 1.34; 12.13; Mt 27.42 ‡ **1:51 1.51** Maslaŋ hay ŋga Gazlavay: Mesəfney a kar a Jakwap, a nəka sasal majəkdakaya dəga da hwayak kasl a gazlavay a vaɗ. Maslaŋ hay ŋga Gazlavay fa təpam a gazlavay a vaɗ, fa bərŋgamawa a hwayak ta fa sasal a. Ta fa mesəfney a ŋgene, Jakwap a səra Gazlavay aa ta aŋga. Nəka MC 28.12.
2:1 2.1-11 4.46 * **2:3 2.3** wuzam: Wuzam a na, ara yam ŋga babəza ŋga wudez maməslkaya. **2:4 2.4** 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Lk 22.53 **2:6 2.6** Mk 7.3-4 **2:11 2.11** maazla: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; SNM 2.22; Rm 15.19 **2:12 2.12** Mt 4.13 **2:13 2.13** 6.4; 11.55; 12.12; Mab 12.1-14 **2:16 2.16** Lk 2.49

17 Daa masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar cek masa Yesu ma ka na, a sərfadamara
mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Bay Gazlavay, way akah na,
ya wuɗa kalah, haa ya vəlda ray aɗaw maja way a.»
18 Mahura hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, aa guzlmar a Yesu, a ləvmar:
«Key maazla ŋga wuzdandara kah ta cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe.»
19 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay keɗe,
ɗar maakar ya ləma la aa slam a.»
20 Ta′, ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Haya! Mevey kwakwar məfaɗ a ray
a maakwaw, fa ləmamara way a keɗe. Ama kah, ka ləvey ka ləma la aa slam a ɗar
maakar na, kwara!»
21 Yaw, Yesu maa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, a key a ŋgey
mey da ray ray aŋga.
22 Masa Yesu ma sləkɗawa la daa meməcey na, gula aŋga hay a sərfadamara mey da
ray Way-mekey-kwakwas masa Yesu maa guzlda heyey. Da ray ŋgene, a təɓmara mey
daa ɗerewel ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle, asaya, a təɓmara mey masa Yesu
maa guzlda.

Yesu na, a səra cek daa mevel ŋga ndaw-magədaŋ

23 Masa Yesu aa da *Jeruzelem ŋga key gwagway ŋga *Pak heyey na, ta key maazla
hay la feteɗe. Ndəhay ga a təɓmara mey aŋga maja ata ma hətmar maazla hay masa
aa ma kata.
24 Ama ta ŋgene he cəpa, Yesu ta pata ŋga ndəhay aŋga hay fara fara na, daa ba,
maja a səra mewulkey ŋga ndəhay a tabiya.
25 Asaya, a wuɗey kwa ndaw a kadar mey da ray ndəhay ba, maja a səra cek daa
mevel ŋga ndaw-magədaŋ.

3

Ata Yesu ta Nikwedem

1 Ndaw daha, mezəley Nikwedem. Ara ndaw Fariza masa da wuzlah mahura hay ŋga
*Jəwif hay.
2 Dasi tavaɗ pal daha, ndaw aha a daw a hətfar Yesu, aa guzlar, a ləvar: «Bay aɗaw,
ya sərmara ara Gazlavay ma slərdakawa ŋgaa sərkadata ndəhay. Ya sərmara, ma gwa
ŋga key maazla hay anda kah ma kata keɗe na, si ndaw ma sawa ta fa Gazlavay.»
3 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ehe, ya fa ləvka fara fara, da ndaw ta yawa ŋga dey
cew daa ba na, aa da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.»
4 Nikwedem aa cəfɗa saya, a ləvar: «Ndaw ta key mahura cay na, a gwa ŋga yawa
ŋga dey cew saya daw? A gwa ŋga vəhey a hwaɗ mamaha ŋga yawa ŋga dey cew
daw?»
5 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Fara fara, ya fa ləvka saya, da ndaw ta yawa ta fa yam,
leŋ ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay daa ba na, aa da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa
wey da ray ata na, daa ba.
6 Ndaw ma yawa da hwaɗ ndaw-magədaŋ na, ara ndaw gway, ama ndaw ma yawa ta
fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, Mesəfney ŋga Gazlavay a, aa da ray a.
7 Ya ta ləvka la, si akwar ndəhay tabiya ka yamawa ŋga dey cew. Yaw, ka da rəzley
da ray mey a ba.
8 Wulkey da ray memeɗ mekey cey. Kwa daa wura daa wura na, fa key anda aa ma
wuɗey. Ka fa cənda meebərey a, ama ka səra a sawa dama ba, ka səra a daw ama ba.
Ndaw ma yawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, aa kəne may.»
9 Ta′, Nikwedem a mbəɗdara, a ləvar: «Cek aha a da key na, kwara?»
10 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kah, ndaw mahura maa sərkadata ndəhay da *Israyel,
ba diya? Kaa ka səra cek aha ba, kwara?
11 Yaw, ya fa ləvka fara fara, yaa guzlam na, da ray cek masa ala * ma sərmara. Ya
wuzam mey na, da ray cek masa ala ma hətmar ta dey ala. Ama akwar na, ka wuɗam
ŋga təɓmara mey ala ha ba.

2:17 2.17 Ps 69.10 **2:18 2.18** 2.11 **2:19 2.19** Mt 26.61; 27.40; SNM 6.14 **2:21 2.21** 1Kwr 6.19 **2:22 2.22** 1.45; 12.16; 14.26; Lk 24.6-8, 27 **2:23 2.23** 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 **3:1 3.1** Nikwedem: 7.50; 19.39 **3:2 3.2** Mt 22.16; Jaŋ 2.11 **3:3 3.3** 1.13 **3:5 3.5** Tit 3.5 **3:6 3.6** 6.63 **3:8 3.8** Ekz 11.5 * **3:11 3.11** ala: Anda meləvey, Yesu ta ndəhay mekele ma wuzam mey fara fara da ray Gazlavay. **3:11 3.11** 3.32; 8.26

12 Nəka, da ya faa guzlkwar da ray cek hay ma kam da bəla keɗe na, ka gəmam ŋga
təɓmara mey aɗaw ba. Kaa wara yaa guzlkwar da ray cek hay masa da gazlavay da
vaɗ na, ka da təɓmara kwara?
13 Kwa ndaw pal da bəla ta təpey a gazlavay a vaɗ na, daa ba. Si yah, *Bəz ŋga Ndaw
ma bərŋgawa da vaɗ a.
14 Zleezle masa *Mawiz aa da wuzlah-ley na, ta vəɗey zezekw ŋga ɓərey magaza la. A
jəwa fa hwadam, ta', a baŋgaɗa a vaɗ. Yah, Bəz ŋga Ndaw, a da dərmaya fa hwadam,
a da baŋgaɗamaya a vaɗ anda ŋgene may,
15 amba kwa waawa ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey heter mendəvey
ba.»
16 Yaw, Gazlavay a wuɗta ndəhay da bəla kalah, haa a slərdərwa Bəzey aŋga
menduleŋ amba kwa waawa ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara na, aa zəɗey ba, ama
a hətey heter mendəvey ba.
17 Gazlavay a slərdərwa Bəzey aŋga a bəla na, ŋga katar sariya a ndəhay ŋgaa zəɗam
ba, ama ŋga ləham daa mebərey ta fa aŋga.
18 Ndaw ma təɓa mey ŋga Bəzey aŋga na, Gazlavay fa da kar sariya amba aa zəɗey
na, daa ba. Ama ndaw ma təɓa mey aŋga ba na, Gazlavay ta kar sariya cay la, maja aa
ma pa Bəzey-menduleŋ ŋga Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara ba.
19 Ahaw, Gazlavay ta slərdərwa Meweɗey † aŋga la a bəla, ama ndəhay a wuɗam
meweɗey a ba. A wuɗam na, ləvaŋ jak, maja ata fa kam cek hay malamba. Yaw,
Gazlavay a da katar sariya ŋgaa zəɗdata na, maja.
20 Kwa waawa ma key cek malamba na, a key a rəsa meweɗey a, kwa fa da daw
aa meweɗey a daa ba. A zlurey maja cek hay malamba masa aŋga ma kata ha, a da
wuzmawa.
21 Ama ndaw masa fa key cek hay maaya na, a mbəzey aa meweɗey a la, amba ndəhay
a hətmatar cek hay maaya masa aŋga ma kata na, ara cek hay masa Gazlavay ma wuɗey.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray Yesu saya

22 Fa dəɓa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkɗam da *Jeruzelem, a diyam aa slam
mekele daa hwayak ŋga *Jude he, a njam feteɗe ta gula aŋga hay a, a katar *baptem a
ndəhay.
23 *Jaŋ-Baptis may, fa katar baptem a ndəhay. A katar baptem a na, da Enaŋw
gweegwe ta slala mezəley Salim, maja yam ga feteɗe daha. Ndəhay fa diyam fa ata,
fa kamatar baptem.
24 Daa ŋgene, ta kərzamara Jaŋ-Baptis aa fərsəne daa ba araŋ.
25 Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis siya fa kam yawa ta ndaw *Jəwif daha da ray mepərey ta
mepərey cek hay ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay anda kwakwas ŋga Jəwif hay
ma ləvey.
26 Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis heyey a diyam fa *Jaŋ a, a ləvmar: «Bay ala, ka fa sərfada
ndaw masa akwar cew e da dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ heyey, ba diya? Nəka,
ndəhay ga fa diyam la ŋgada fa vəɗa, aa fa katar baptem kaa na, kwara?»
27 Jaŋ-Baptis e, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ma gwa ŋga key cek anda ŋgene na, si ndaw
masa Gazlavay ma vəlar gədaŋ.
28 Akwar ray akwar ta cəndamara la ta sləmay akwar, yah ma ləvkwar: "Yah na,
*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay ba. Ama yah na, ndaw
masa Gazlavay ma slərdərwa teeseɗ da ray a ŋga ɗiyey cəveɗ aŋga."
29 Akwar fa sərmara, da ndaw a ley ŋgwas na, ŋgwas aha ara ŋgada ndaw aha. Ama
gula-maŋgasl manjakaya da cakay a ŋga jəna, a cənda ɗay aŋga na, aa səmey. Ara
anda keɗe, wure keɗe yah daa meesəmey masa fara fara.
30 Anja sləmay ŋga ndaw aha ŋga zəley ma fəna ŋga yah.»

Mey da ray Yesu, ndaw ma sawa ta da vaɗ

31 Ndaw ma sawa ta da gazlavay da vaɗ na, a fənta ndəhay tabiya. Ndaw masa da
bəla na, ara ndaw-magədaŋ gway. Anda keɗe, aa guzley na, si da ray cek hay masa ma
kam da bəla gway. Ndaw ma sawa ta da gazlavay da vaɗ na, [a fənta ndəhay tabiya.]

3:12 3.12 12.32; 14.1-3; 17.5 **3:13 3.13** MM 30.4; Rm 10.6 **3:14 3.14** Mesl 21.9; Jaŋ 8.28; 12.32-34; 18.32 **3:15 3.15** 20.31 **3:16 3.16** 3.36; 5.24; Rm 8.32; 1Jŋ 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 **3:17 3.17** 12.47 **3:18 3.18** 5.22 † **3:19 3.19** Meweɗey a na, ara Yesu. Ləvaŋ na, ara bay-malula. **3:19 3.19** 8.12 **3:20 3.20** Ef 5.11-13 **3:21 3.21** 1Jŋ 2.4 **3:22 3.22** 4.1-2 **3:24 3.24** Mt 4.12; 14.3 **3:26 3.26** 1.29-34 **3:27 3.27** 19.11; 1Kwr 4.7; Heb 5.4 **3:28 3.28** 1.20; Mal 3.1; Mt 11.10 **3:29 3.29** Mt 9.15 **3:31 3.31** 8.23; 15.19; 1Jŋ 4.5

32 Anda keɗe, aa guzley da ray cek masa aŋga ma hətar ta dey aŋga, ta masa aŋga
ma cənda ta sləmay aŋga, ama ndəhay a təɓmara mey aŋga ha ba cəŋga.
33 Ndaw masa ma təɓa mey aŋga ha la na, a key a wuzdatara a ndəhay na, Gazlavay
ara ndaw ma mbərzley ba fara fara.
34 Ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa na, aa guzley mey hay ŋga Gazlavay, maja
Gazlavay ta vəlda Mesəfney aŋga tabiya sem a ray a.
35 Gazlavay Papaŋ, a wuɗa Bəzey aŋga, ta vəlar gədaŋ la amba a wey da ray cek hay
cəpa.
36 Kwa waawa ma pa Bəzey a ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey heter mendəvey
ba la. Ama kwa waawa ma təɓra mey aŋga ba na, fa da hətey heter mendəvey ba daa
ba. Anda keɗe, Gazlavay fa cey mevel da ray a mandaw mandaw.

4

Mey da ray ata Yesu ta ŋgwas Samari daha

1-3 Ndəhay *Fariza hay a cəndamara na, *gula hay ŋga Yesu ga, a fəna ŋga *Jaŋ-Baptis,
asaya, Yesu fa katar *baptem a ndəhay ga, a fəna Jaŋ-Baptis a. (Fara fara na, Yesu, ta ray
aŋga ta key baptem kwa ŋgada ndaw pal daa ba. Ama ara gula aŋga hay ma kamara
gway.) Masa Yesu ma cənda mey masa Fariza hay maa guzldamara heyey na, a sləkɗey
daa hwayak ŋga *Jude, a vəhey a *Galile.
4 Ŋga wusey a Galile he na, si a daw ta da *Samari.
5 Daa madaw aŋga ha na, a wusey aa hwayak ŋga Samari, a slala Sikar gweegwe ta
ley daha. Ara ley masa *Jakwap ma vəldara zleezle ŋgada bəzey aŋga *Jawzef.
6 Ɓəlndaw ŋga Jakwap a feteɗe daha. Yesu a gərey ŋga madaw. Ta', a məskey vaw
da mey ɓəlndaw a. Ara gweegwe da wuzlah-pas.
7 Wure ŋgene, ŋgwas Samari daha, a daw ŋga təɗkawa yam daa ɓəlndaw a. Ta',
Yesu a ləvar: «Vəlya yam ŋga sey cey.»
8 Daa ŋgene, gula hay ŋga Yesu ata sem a slala ŋga həɗkawa cek mezəmey.
9 Ŋgwas Samari kaa, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Kah na, ndaw *Jəwif, ba diya?
Kaa, kaa cəfɗey yam ŋga sey fa yah, ŋgwas Samari na, kwara?» (Ŋgwas aha aa guzley
anda keɗe na, maja ndəhay Jəwif hay a zləram ta ndəhay Samari hay ba səlak.)
10 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da ka səra maaya masa Gazlavay ma ka ŋgada ndaw,
asaya, da ka sərya, yah, ndaw maa cəfɗafaka yam ŋga sey keɗe na, anja ara kah ma
daa cəfɗafaya yam jak. Anda keɗe, ya da vəlka yam masa ma vəley heter mendəvey
ba.»
11 Ŋgwas a, a ləvar: «Papay aɗaw, cek metəɗkey yam fa kah daa ba, asaya, ɓəlndaw
a, aa seleleŋ. Kaa ka da hətərwa yam ma vəley heter mendəvey ba ha na, dama?
12 Ɓəlndaw a keɗe na, ara papaŋ ŋga papa ala Jakwap ma zləɗndara. Aŋga ta bəz
aŋga hay leŋ gənaw aŋga hay ta sam yam a la may. Kaa kah na, ka fəna Jakwap daw?»

13 Yesu a ləvar: «Kwa waawa ma sey yam a keɗe, yam a kar la cəŋga.
14 Ama ndaw ma da sey yam masa yah ma da vəldara na, kwa yam fa da kar daa saba
səlak. Yam a, a da njey daa aŋga, a ndəvey ba, asaya, a da vəlar heter mendəvey ba.»
15 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Papay aɗaw, vəlya yam a may taw, amba yam a
kaya saba, asaya, amba ya sawa ŋga təɗkey yam feɗe saba na!»
16 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Daw, zələrwa zel akah, samawa feɗe.»
17 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Yah na, zel aɗaw daa ba.» Yesu a ləvar: «Kah maa
guzley la, ara aŋga. Ahaw, zel akah daa ba,
18 maja ka ta ley zel hay la zlam, asaya, ndaw masa akwar cew e wure keɗe na, ara
zel akah ba fara. Ka taa guzley la ara aŋga.»
19 Ŋgwas a, a ləvar: «Papay aɗaw, ya nəkaka keɗe na, kah, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay.
20 Papaŋ ŋga papa ala hay a dəram daŋgay ŋgada Gazlavay na, daa aŋgwa keɗe. Ama
akwar Jəwif hay, ka ləvam slam medərey-daŋgay ŋgada Gazlavay na, si da *Jeruzelem
gway.»
21 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kwakwa, jəkfaya sləmay. Pas a, a wuswa la masa
ndəhay a da dərmar daŋgay a Papay, Bay Gazlavay, kwa daa wura daa wura. Fa da
diyam ŋga dərwa daŋgay daa aŋgwa keɗe ta da Jeruzelem daada na, daa ba.

3:32 3.32 3.11 **3:35 3.35** 5.20; 10.17; 13.3; 14.10; 17.2; Mt 11.27; 28.18 **3:36 3.36** 3.16 **4:1-3 4.1-2** 3.22 **4:4 4.4** 4.9; Lk 9.52; 17.11, 16; SNM 8.4-25 **4:5 4.5** MC 33.19; 48.22 **4:9 4.9** 2Bay 17.29-41; Es 4.1-3; Mt 10.5; Lk 9.52-53 **4:10 4.10** 4.26; 7.37 **4:12 4.12** 8.53 **4:13 4.13-14** 6.35; 7.37 **4:15 4.15** 6.34 **4:19 4.19** 9.17; Mt 21.46 **4:20 4.20** Mew 12.5-14; Ps 122.1-5

22 Akwar Samari hay, akwar fa dəram daŋgay, ama ka sərmara ndaw masa akwar ma
dərmar daŋgay a ba. Ala Jəwif hay na, ya sərmara ndaw masa ala ma dərmar daŋgay,
maja ndaw ma da ləhdata ndəhay na, a bawa daa səkway ala Jəwif hay.
23 Pas a fa sawa, ta wuswa cay, masa ndəhay ma nam ray a Bay Gazlavay Papaŋ fara
fara na, a namar ray la ta mevel pal ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga. Bay Gazlavay
Papaŋ a wuɗta ndəhay ma namar ray anda ŋgene.
24 Gazlavay na, ara Mesəfney, ndaw a gwa ŋga hətar ta dey ba. Anda keɗe, ndəhay
ma namar ray na, si a namar ray ta mevel pal, ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga.»
25 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Ya səra *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala
ŋga ləhdata ndəhay na, a sawa la. Da masa ta sawa cay na, a wuzdandara cek hay
tabiya maaya maaya la.»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kəriste he na, ara yah, ndaw masa maa guzlka keɗe.»
27 Daa masa Yesu faa guzlam ta ŋgwas Samari keɗe heyey na, gula aŋga hay a
vəhmawa, a rəzlam ga maja aa faa guzley ta ŋgwas. Ama kwa ndaw pal taa cəfɗa
ŋgwas aha: «Ka wuɗey fa ndaw a me?» na, daa ba. Asaya, kwa ndaw pal taa cəfɗa
Yesu: «Kaa guzlam ta ŋgwas aha maja me?» na, daa ba.
28 Ŋgwas aha, mbak! a mbəkda kwakulam aŋga da mey yam a, ta′, a vəhey a slala.
A daw a ləvtar a ndəhay:
29 «Samawa ta nəkmara ndaw katay cey, aa guzlya da ray cek masa yah ma kata
tabiya! Da ara Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey kwa!»

30 Ndəhay a, a bamawa daa berney a, ta′, a diyam ŋgada fa Yesu a.
31 Masa ŋgwas aha ta vəhey sem a slala heyey na, gula hay ŋga Yesu aa guzlmar a
Yesu a, a ləvmar: «Bay ala, zəmey cek dəɓa.»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek aɗaw mezəmey daha masa akwar ma sərmara
ba.»
33 Gula aŋga hay aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Haya! Ndaw mekele ta
handar cek ŋga zəmey la daw?»
34 Yesu a mbəɗdatara saya, a ləvtar: «Cek aɗaw mezəmey na, ara mekey cek ma
mbafar a ndaw ma slərdiwa, asaya, ara ŋga ndəvda sləra masa aa ma vəldiwa ŋga key.

35 Ka wulkam, ka ləvam: “Wure keɗe mendərey kiya məfaɗ ŋga kawa cek da ley.”
Yah na, ya fa ləvkwar, nəkam dey, cek da ley ta key cay, mendərey ŋga kawa.
36 Ndaw ma karawa cek da ley a na, ta hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga cay. Da ray
ŋgene, ndaw ma sləka cek aha ta ndaw ma karawa cek aha da ley aa səmam daa slam
a. Ara kəne may, ŋgada ndaw ma zəlwa ndəhay ŋga hətey heter mendəvey ba.
37 Mey a daha a ləvey: “Ndaw a sləka daw, ama ma da karawa a way na, ndaw
mekele.” Mey a keɗe ara aŋga fara.
38 Ya ta slərdakwar la ŋga kawa cek da ley masa akwar ma həvmara ba. Ma həvmara
na, ndəhay mekele, ama ara akwar ma da zəmam wiya da ray cek ata ha.»
39 Ndəhay Samari hay ga da slala ha, a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara maja
ŋgwas aha ma ləvtar: «Ndaw aha aa guzlya da ray cek hay masa yah ma kata tabiya.»
40 Maja ŋgene, ata ma wusmawa fa Yesu heyey na, a kamar ambahw ŋga njey ta ata.
Yesu, ta′, a njey ta ata ɗar cew, aŋga faa sərkadata.
41 Masa ata ma cəndamara mey aŋga ha la na, ndəhay ga mekele saya a təɓmara mey
a.
42 Ta′, aa guzlmar a ŋgwas a, a ləvmar: «Ya pamara ŋga ndaw ala fara fara na, ara
maja kah ma ləvndar heyey daada ba, ama maja ala ma cəndamara mey aŋga ta sləmay
ala. Wure keɗe, ya ta sərmara cay, fara fara ara aŋga ndaw ma da ləhdata ndəhay da
bəla.»

Yesu a mbəlda bəzey ŋga ndaw mahura ŋga ŋgwamna

43 Yesu ma key la ɗar cew da *Samari na, ta′, a daw aa hwayak ŋga *Galile * heyey
dəɓa.
44 Yesu ta ray aŋga taa guzley la, a ləvey: «*Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na,
ndəhay daa hwayak aŋga a rəsmara.»

4:22 4.22 Iz 2.3; 2Bay 17.27-33; Rm 9.3-4 **4:23 4.23-24** 3.3-8; 2Kwr 3.17; Fəl 3.3 **4:25 4.25** 1.41; 4.29; 7.26; 11.27 **4:26 4.26** 9.37 **4:29 4.29** Mt 12.23 **4:34 4.34** 6.38; 8.28; 12.49-50; 14.31; 15.10; 17.4 **4:35 4.35** Mt 9.37; CWJ 14.14-20 **4:37 4.37** Mi 6.15 **4:42 4.42** 1Jŋ 4.14 * **4:43 4.43** Nezeret, slala masa Yesu ma gəley da hwaɗ a na, aa da Galile. **4:44 4.44** Mt 13.57

45 Ama masa Yesu ma wusey la a Galile na, ndəhay feteɗe, a təɓmara maaya maaya,
maja ata ma hətmar maazla hay masa aŋga ma kata la tabiya daa masa ata ma diyam
aa gwagway ŋga *Pak da *Jeruzelem.
46 Yesu ta', a daw a Kana saya, daa hwayak ŋga Galile he, a slala masa aa ma tərda
yam ŋga wuzam heyey. Feteɗe, ndaw mahura ŋga ŋgwamna daha, bəzey aŋga vaw fa
car. Bəzey a, a lawa da Kapernayum.
47 Masa ndaw aha ma cənda Yesu ta sləkɗey sem da *Jude ŋgada Galile na, aŋga may,
ta', a sləkɗey a daw fa Yesu a, a kar ambahw amba a diyam cew e, ŋga mbəldərwa
bəzey aŋga da Kapernayum, maja bəzey aŋga ha fa da məcey.
48 Yesu a ləvar: «Akwar siya hay, da ka ta hətam maazla hay ma rəzla ndaw daa ba
na, anja akwar fa da təɓmara mey aɗaw daa ba, ba diya?»
49 Ndaw mahura ŋga ŋgwamna heyey a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, nakwa la
fiyaw fiyaw maja bəzey aɗaw a fa ɓərzley.»
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Daw a way, bəzey akah a mbəley la.»
Ndaw aha, a təɓa mey ŋga Yesu heyey, ta', a daw.
51 Masa aŋga fa daw ŋgada way na, ndəhay ma ka sləra aŋga hay a cadamara ray
daa cəveɗ, a ləvmar: «Bəzey akah ta mbəley cay.»
52 Ndaw aha aa cəfɗata, a ləvtar: «Bəzey a, a key ŋgama ha na, dəga ŋga vara?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «A kar ŋgama, awaw fa vaw daa saba na, dəga ŋgaa kwana
ta ɓərey pal ŋgaa pas.»
53 Anda keɗe, ndaw aha, a səra bəzey aŋga a key ŋgama na, daa masa Yesu maa
guzlar, ma ləvar: «Bəzey akah a mbəley la» heyey. Da ray ŋgene, aŋga ta ndəhay da
way aŋga tabiya a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
54 Keɗe he, ara maazla ŋga dey cew e masa Yesu ma ka daa masa aŋga ma sləkɗey
da Jude ŋgada Galile.

5

Yesu a mbəlda ndaw maahəlɓakaya

1 Fa dəɓa ha, *Jəwif hay a kam gwagway da *Jeruzelem. Yesu, ta', a daw aa gwagway
a may.
2 Daa berney ŋga Jeruzelem e, gweegwe ta mey-mbew mahura membəzey aa berney a,
mezəley Slam-membəzey ŋga təɓaŋ hay, wurak ŋga yam daha. Wurak a na, a zəlmara
ta mey *Hebəre «Betzata». Ray a mazlərkaya ta balak hay zlam.
3 Dasi balak hay a na, masa-bəle hay ga manatakaya: wulaf hay daha, jegwer * hay
daha, maahəlɓatakaya hay daha. [Ata manjatakaya fa səkwmara amba yam a wusey,
4 maja *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay fa pawa salay aa wurak aha, fa wusa yam a. Ndaw
ma mbəzey teeseɗ aa yam ma wusey a na, a mbəley kwa daa macay wura wura cəpa.]
5 Feteɗe, ndaw daha aŋga maahəlɓakaya dəga mevey kwakwar maakar a ray a
daaŋgafaɗ.
6 Masa Yesu ma hətar ndaw aha manakaya na, a səra aŋga maahəlɓakaya menjey ga.
Ta', aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ŋga mbəley daw?»
7 Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, masa yam fa wusey daa wurak na, kwa
ndaw ŋga mbəzdaya aa yam a daa ba. Da ya ləvey, ya daw may na, ndaw mekele ta
mbəzey sem teeseɗ da ray aɗaw.»
8 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Sləkɗey, la gegədeɗ akah, daw ta salay akah.»
9 Wure wure ŋgene, ndaw aha ta mbəley sem, ta', a la gegədeɗ aŋga, a daw.
Yesu a mbəlda ndaw a na, ta pas meməskey-vaw.
10 Masa mahura hay ŋga Jəwif hay ma hətmar ndaw aha fa la gegədeɗ aŋga na, aa
guzlmar, a ləvmar: «Tasana na, *pas meməskey-vaw, ba diya? Kaa kwakwas aləkwa a
vəlka cəveɗ ŋga la gegədeɗ akah gway daw?»
11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw ma mbəldaya na, a ləvya "La gegədeɗ akah, daw
ta salay akah."»
12 Mahura hay ŋga Jəwif hay aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Ara ndaw a wura, ma
ləvka "la gegədeɗ akah, daw" keɗe na!»
13 Ama ndaw aha na, a səra ndaw masa ma mbəlda ha saba, maja Yesu taa zəɗfar
sem da wuzlah ndəhay ga feteɗe.

4:46 4.46 2.1-11 **4:46 4.46-53** Mt 8.5-13 **4:48 4.48** Mk 13.22; 1Kwr 1.22 **4:53 4.53** 2.23 **4:54 4.54** 2.11
* **5:3 5.3** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **5:8 5.8-9** Mt 9.6-7 **5:9 5.9** 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mk 2.27-28
5:10 5.10 Mab 20.8-10; Jer 17.21-22 **5:13 5.13** 6.15; 11.54; 12.36; Mt 8.18; 13.36

14 Fa dəɓa ha, Yesu a cam ray ta ndaw aha daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay,
ta', a ləvar: «Nəka, wure keɗe, ka ta mbəley cay. Ka da key mebərey saba, daa ba na,
banay mahura ma fəna keɗe, a hətfaka la.»
15 Ndaw aha ta', a daw fa mahura hay ŋga Jəwif hay heyey, a ləvtar: «Ara Yesu ma
mbəldaya.»
16 Da ray ŋgene, a zlamar ŋga cekeley mey fa Yesu, maja aa ma mbəlda ndaw aha ta
pas meməskey-vaw.
17 Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Papay Bay Gazlavay fa key sləra mandaw mandaw,
yah may, ya key sləra mandaw mandaw anda aŋga.»
18 Mahura hay ŋga Jəwif hay heyey a səpam dabaray ta gədaŋ ta gədaŋ ŋga kəɗmara
Yesu vagay maja aa maa guzltar a. Ma catar mevel na, mey da ray pas meməskey-vaw
daada saba, ama maja aa ma zəla Gazlavay Papaha. Ŋgene, a key a pa ray aŋga ŋga
Gazlavay.

Mey da ray gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara a Yesu

19 Yesu aa guzltar a mahura hay ŋga *Jəwif hay ma cakalafamar mey heyey, a ləvtar:
«Ya fa ləvkwar fara fara, yah Bəzey ŋga Gazlavay, ya gwa ŋga key cek taava aɗaw ba.
Ya nəkey dey na, fa cek masa Papay ma ka, fa dəɓa ha, ya ka anda aŋga.
20 Fara fara, Papay na, a wuɗya, yah Bəzey aŋga, asaya, aa fa wuzdatiwa cek hay
tabiya masa aŋga ray aŋga ma kata. A da wuzya cek hay ga ma rəzlam ndaw ma fəna
masa akwar ma hətmar keɗe. Ka rəzlam la ga maja.
21 Yaw, Papay fa sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, fa vəltar heter. Yah, Bəzey
aŋga may, ya da vəltar heter a ndəhay masa yah ma wuɗey ŋga vəldatara.
22 Yaw, ma da katar sariya a ndəhay na, ara Papay ba, ama ara yah, maja ta vəlya
cəveɗ la ŋga katar sariya a ndəhay,
23 amba ndəhay a namaya ray anda ata ma namar ray a Papay. Da ndaw a naya ray,
yah, Bəzey aŋga ba na, fa da nar ray a Papay, ndaw ma slərdiwa daa ba may.
24 «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw fa jəkey sləmay fa mey aɗaw, asaya, da ndaw fa
təɓa mey ŋga Papay, ndaw ma slərdiwa na, ndaw aha ta hətey heter mendəvey ba cay.
Sariya ŋgaa zəɗda daa ba, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey.
25 Ya fa ləvkwar fara fara, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa ndəhay maməctakaya a
da cəndamara ɗay aɗaw, yah, Bəzey ŋga Gazlavay. Ndəhay ma cəndamara, ma təɓmara
mey aɗaw na, a da njam ta dey.
26 Papay aa ta gədaŋ ŋga vəley heter. Anda keɗe, ta vəldiwa gədaŋ a la ŋgada yah,
Bəzey aŋga may, amba ya vəltar heter a ndəhay.
27 Asaya, ta vəlya cəveɗ la ŋga katar sariya a ndəhay, maja yah, *Bəz ŋga Ndaw.
28-29 Pas a, a wuswa la masa ndəhay da vəgeɗ a da cəndamara ɗay aɗaw, asaya, a da
bamawa daa cəvay ata hay. Ka da rəzlam fa cek hay a ŋgene ba. Anda keɗe, ndəhay
manjar mebərey na, a da sləkɗamawa daa meməcey, a da hətam heter mendəvey ba,
ama ndəhay ta mebərey na, yah, Bəzey ŋga Gazlavay, ya da katar sariya ŋgaa zəɗdata.

30 «Yah na, ya gwa ŋga key cek taava aɗaw ba, ama si ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Da ya
fa key sariya a ndaw na, ya ka anda Gazlavay ma ləvya. Sariya masa yah ma da ka na,
aa fara fara, maja ya ka ta cəveɗ e anda Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, ma ləvya ŋga
ka.»

Mey da ray ndəhay ma kam sede da ray Yesu

31 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ya key sede da ray aɗaw na, kaa wara ndəhay a
da sərmara mey masa yah maa guzlda, ara mey fara fara na, kwara?
32 Ama ara ndaw mekele ma key sede da ray aɗaw. Ya səra, sede masa aa ma ka da
ray aɗaw a na, aa fara fara.
33 Akwar na, ka ta sləram ndəhay fa *Jaŋ-Baptis la. Aŋga taa guzlkwar la da ray mey
masa fara fara.
34 Ama yah na, walay aɗaw ta ndaw amba a key sede da ray aɗaw na, daa ba. Yaa
guzlkwar da ray Jaŋ-Baptis na, ya wuɗey amba ka təɓmara Gazlavay a ləhdakwar daa
mebərey.

5:14 5.14 Mt 9.2; Jak 5.16 **5:15 5.15** 9.11 **5:18 5.18** mekəɗey Yesu vagay: Mt 14.5; Jaŋ 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53; ***a zəla Gazlavay Papaha:*** 1.34; 3.3 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26 **5:19 5.19** 1.34 **5:20 5.20** 3.35 **5:21 5.21** Rm 4.17; Ef 2.5; Jaŋ 11.25 **5:22 5.22** 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; SNM 10.42; 1Jŋ 2.28 **5:23 5.23** Fəl 2.10-11 **5:24 5.24** 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Jŋ 2.25; 3.14 **5:25 5.25** 11.43; Mk 5.41; Lk 7.14 **5:26 5.26** 1.4 **5:28-29 5.29** 11.24 **5:30 5.30** 4.34 **5:31 5.31-32** 5.36 **5:33 5.33-34** 1.15, 19, 34

35 Jaŋ-Baptis a na, aŋga anda petərla magəɗkaya ŋga waɗa slam kweɗek! kweɗek!
Pas pal daha akwar taa səmam la daa meweɗey aŋga ha.
36 Cek ma fəna mey masa Jaŋ-Baptis maa guzley da ray aɗaw na, daha. Cek aha na,
ara sləra masa Papay ma vəldiwa ŋga key. Sləra masa yah ma ka ha na, fa wuzda fara
fara ara Papay ma slərdiwa.
37 Papay, ndaw ma slərdiwa may, aŋga ray aŋga taa guzley la da ray aɗaw, yah, Bəzey
aŋga. Ama akwar ma cəndamara ɗay aŋga daa ba, akwar ma hətmar ta dey akwar daa
ba may.
38 Akwar fa rəsmara mey aŋga, maja akwar fa təɓmara mey aɗaw, yah, Bəzey aŋga
masa aŋga ma slərdiwa na, daa ba.
39 «Akwar faa sərkam mey ŋga Gazlavay maaya maaya amba ka hətam heter
mendəvey ba ta fa vəɗa. Ahaw, fara fara mey ŋga Gazlavay a na, aa guzley da ray
aɗaw.
40 Ama ŋga hətey heter mendəvey ba ha na, ka wuɗam ŋga samawa fa yah ba.
41 «Yah na, ya fa səpey amba ndəhay aa həmdamaya daa ba.
42 Ama akwar na, ya səra mewulkey akwar. Akwar fa wuɗmara Gazlavay daa ba.
43 Yah na, ara Papay Bay Gazlavay ma slərdiwa, ka gəmam ŋga təɓmaya ba. Ama da
ndaw mekele a sawa saw ŋga ray aŋga gway na, ka təɓmara jak.
44 Ka wuɗam amba ndəhay aa həmdamakwar. Ama ka wuɗam amba Gazlavay masa
fara fara aa həmdakwar ba jak. Kaa wara ka da təɓmara mey aɗaw na, kwara?
45 «Ka wulkam ara yah ma da wudkwar fa mey ŋga Gazlavay daw? Ara yah ba, ara
*Mawiz ma da wudkwar, ndaw masa akwar ma wulkam a ləhdakwar la.
46 Da fara fara akwar ta təɓmara mey ŋga Mawiz la na, ka təɓmara mey aɗaw la may,
maja Mawiz a, a wuzleley na, da ray aɗaw.
47 Da ka təɓmara mey ŋga Mawiz ma wuzlala da ray aɗaw a ba na, kaa wara ka da
təɓmara mey aɗaw na, kwara?»

6

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam
(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey, a zləŋgey a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile. A zəlmara
dəhwa ha saya, dəhwa ŋga Tiberiyat.
2 Ndəhay ga fa səpmar wurzay, maja ata ma hətam maazla hay masa Yesu ma kata
ŋga mbəley masa-macay hay.
3 Ata Yesu ta gula aŋga hay, ta', a təpam aa ray ŋga aŋgwa, a njam feteɗe.
4 Daa ŋgene, gwagway ŋga *Jəwif hay mezəley *Pak gweegwe cay.
5 Yesu a baŋgaɗa dey na, a hətey ndəhay ga fa samawa ŋgada fa vəɗa. Ta', aa
cəfɗa *Fəlep, a ləvar: «Ya da həɗkakurwa cek mezəmey ŋgada ndəhay tabiya keɗe
na, dama?»
6 Yesu aa guzlar anda ŋgene na, a key a jada Fəlep maja aŋga na, ta səra cek masa
aa ma da ka sem.
7 Fəlep a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa gabal temere cew * na, fa da wusa ŋga həɗkawa
cek mezəmey amba kwa waawa a hətey nekəɗey nekəɗey na, daa ba.»
8 Gula mekele da wuzlah gula aŋga hay mezəley *Andəre, masa məlmaŋ ŋga *Simaŋw
*Piyer, aa guzlar, a ləvar:
9 «Bəz-gula feɗe daha, aŋga ta peŋ † zlam leŋ ewet cew. Kaa ŋgada ndəhay ga keɗe
na, a da wusey wa?»
10 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ləvmatar a ndəhay ŋga njam a hwayak.»
Daa slam a ŋgene kwakwas mapəckaya daha, ta', a njam feteɗe. Zel hay daa slam aha,
a key gabal zlam.
11 Yesu hal! a həlta peŋ hay a, a kar suse a Gazlavay, fa dəɓa ha, a wunkatara a ndəhay
a. A həla ewet, a ka kəne saya. A zəmamara, a rəham, siya mbak!

5:36 5.36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 **5:37 5.37** 1.34; Mab 20.19; Mew 4.12 **5:38 5.38** 16.9 **5:39 5.39** Lk 24.27, 44; SNM 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pi 1.10-11 **5:41 5.41** 7.18 **5:44 5.44** 5.41 **5:45 5.45** Mew 31.24-29 **5:46 5.46** Mew 18.15, 18; Lk 24.27; Jaŋ 6.14; SNM 3.22; 7.37 **5:47 5.47** Lk 16.29-31 **6:2 6.2** Mt 6.25; Jaŋ 2.23 **6:3 6.3** aŋgwa: Mt 5.1; 15.29; Mk 3.13; 6.46; Lk 22.39 **6:4 6.4** 2.13 * **6:7 6.7** gabal temere cew: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere cew. *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **6:8 6.8** Andəre: 1.40; 12.22; Mt 4.18; Mk 13.3 † **6:9 6.9** peŋ: Peŋ keɗe na, a tamara ta hapa ŋga cek anda daw mezəley «orge» ta mey Nasara. Ara ɗaf ata masa ata ma zəmamara mandaw mandaw. **6:11 6.11** 21.9, 13

12 Masa ata ma rəham cay na, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Cakalamara
siya masa mambəkakaya, kwa kuset kedɛ a da nəsey ŋga tede ba.»
13 Gula hay ŋga Yesu a cakalamara siya ŋga peŋ zlam masa ata ma zəmamara heyey
na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.
14 Masa ndəhay ma hətmar maazla masa Yesu ma ka na, aa guzlam, a ləvam: «Fara
fara, ndaw kedɛ ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay masa ma ləvam zleezle a da sawa
a bəla heyey.»
15 Ama Yesu a səra a da samawa ŋga pamara aa bay ŋga gədaŋ. Maja ŋgene, a
mbəkdata, a təpey ŋgada aŋgwa saya, a njey taava aŋga fetedɛ.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile
(Matiye 14.22-33; Mark 6.45-52)

16 Taa kwad a ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a bərŋgamawa daa aŋgwa ŋgada mey
dəhwa.
17 Ta', a təpam aa kwambiwal, a diyam a Kapernayum a dey laŋgar ŋga dəhwa ha.
Tavad a kərzata daa masa ata fa təŋgam. Ama Yesu ta wusey a cakay ata daa ba araŋ.
18 Memed fa key ga. Yam fa cewesley.
19 Masa gula hay ŋga Yesu a, fa diyam ta kwambiwal, a key kəlemeeter zlam da daa
ba maakwaw na, a hətmar Yesu gweegwe ta ata, fa daw ta salay da ray yam a. Da ray
ŋgene, mandərzay a katar.
20 Ama Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ara yah, ka da zluram ba!»
21 Da ray ŋgene, a wudam ŋga lamara aa kwambiwal a, ama wure wure ŋgene,
kwambiwal a ta wusey sem a rav-zazay aa slam masa ata ma diyam aha.

Ndəhay ga a səpmara Yesu

22 Pepərek e, ndəhay ga ma lamawa ta dey laŋgar ŋga dəhwa heyey, a nəkmara na,
ara kwambiwal pal daa slam aha daada. Asaya, a sərmara Yesu ta təpey aa kwambiwal
a ta gula aŋga hay daa ba, ama ara gula aŋga hay taava ata ma təpam aa kwambiwal
a ŋga təŋgey a dey laŋgar ŋga dəhwa.
23 Ama fa dəɓa ha, kwambiwal hay mekele a samawa da Tiberiyat, aa slam masa
ndəhay ga ma zəmam peŋ masa Bay Mahura ma kar suse a Gazlavay maja heyey.
24 Yaw, ndəhay ga heyey, a nəkmara na, ata Yesu ta gula aŋga hay, ata fetedɛ daa saba.
Da ray ŋgene, a təpam kwambiwal hay ma samawa da Tiberiyat heyey, a diyam ŋgada
Kapernayum, a səpmara Yesu.

Yesu, aŋga ɗaf ma vəley heter mendəvey ba

25 Ndəhay ga heyey a təŋgam ta kwambiwal hay a hətfamar Yesu aa ta dey laŋgar
ŋga dəhwa. Ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, ka sawa fedɛ kaa na, kwara? Ka
wuswa ŋga vara?»
26 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka səpmaya na, maja akwar
ma hətam maazla masa yah ma ka ba. Ama ka səpmaya na, maja akwar ma zəmam
cek haa ka rəham.
27 Ka da səpam ŋga hətey ɗaf ma da nəsey da bəla kedɛ ba. Ama səpam ŋga hətey ɗaf
mevəley heter mendəvey ba. Daf mevəley heter mendəvey ba ha na, ara yah, *Bəz ŋga
Ndaw ma da vəldakwara, maja Papay, Bay Gazlavay, ta wuzda la ara aŋga ma vəldiwa
gədaŋ a.»
28 Ndəhay a, aa cəfɗamara Yesu saya, a ləvmar: «Bay ala, kaa ya da kam slərа ma
mbafar a Gazlavay na, wura?»
29 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Slərа ma mbafar a Gazlavay na, ara mepey ndaw
masa aŋga ma slərdərwa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
30 Aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Kandar maazla masa ala ma da hətmar ta dey ala,
amba ya sərmara ara Gazlavay ma slərdakawa, asaya, ya pamaka ŋga ndaw ala fara
fara. Kaa ka da kandar maazla ha na, wura?
31 Zleezle, papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta zəmam cek mezəley "man" ‡ la da wuzlah-
ley. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Ta vəltar cek mezəmey la ma
kwiywa ta da vad."»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ma vəlkwar cek mezəmey
ma kwiywa ta da vad na, ara *Mawiz ba, ama ara Gazlavay Papay ma vəlkwar cek
mezəmey masa fara fara ma kwiywa ta da vad.

6:14 6.14 Mew 18.15, 18; Jaŋ 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; SNM 3.22-23 **6:15 6.15** 5.13; 18.36 **6:23 6.23** 6.11 **6:26 6.26** 2.11 **6:27 6.27** 6.35 **6:29 6.29** 2.23 ‡ **6:31 6.31** "man": Ara cek mezəmey masa Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay Israyel hay daa masa ata da wuzlah-ley mevey kwakwar məfad. **6:31 6.31** Ps 78.24; Mab 16.4, 31; Jaŋ 6.49

33 Ahaw, cek mezəmey masa Gazlavay ma vəldakwara na, ara ndaw ma pawa salay
ta da vaɗ. Ara aŋga ma da vəltar heter mendəvey ba a ndəhay da bəla.»
34 A mbəɗdamara a Yesu dəɓa, a ləvmar: «Bay ala, na vəlndar cek mezəmey a ŋgene
mandaw mandaw taw!»
35 Yesu a mbəɗdatara saya, a ləvtar: «Yah na, ɗaf mevəley heter mendəvey ba. Da
ndaw ta sawa la asi aɗaw na, may fa da car daa saba, asaya, da ndaw ma paya la ŋga
ndaw aŋga fara fara na, yam fa da kar daa saba may.
36 Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: "Akwar ma hətmaya la ta dey akwar, ama ka
təɓmara mey aɗaw ba cəŋga."
37 Ndəhay tabiya masa Papay ma vəldatiwa na, a samawa la asi aɗaw. Ndaw ma sawa
asi aɗaw na, ya fa da ɓəla daa ba,
38 maja ya pawa salay da vaɗ na, ŋga key cek anda yah ma wuɗey ba, ama ŋga key
cek anda Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, ma wuɗey.
39 Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, a wuɗey ndəhay masa aa ma vəldatiwa na, yaa zəɗey
kwa pal da wuzlah ata ba. Ama ya da sləkɗadatərwa daa meməcey ta pas masa bəla
ma da ndəvey.
40 Cek ma mbafar a Papay na, anja ndəhay tabiya ma sərmaya, yah, Bəzey aŋga, ta ma
pamaya ŋga ndaw ata fara fara na, ŋga hətam heter mendəvey ba. Ya da sləkɗadatərwa
daa meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey.»
41 Masa Yesu ma ləvey «Yah na, ɗaf ma pawa salay ta da vaɗ» heyey na, *Jəwif hay
aa ŋguram mey da ray a,
42 a ləvam: «Aŋga na, Yesu, bəzey ŋga *Jawzef, ba diya? Aləkwa fa sərmatakwa ata
papaha ta mamaha kaa gway na! Kaa aa guzley, a ləvey aŋga ɗaf ma pawa salay ta da
vaɗ na, kwara?»
43 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mbəkdamara meeŋgurey-mey.
44 Kwa ndaw ma gwa ŋga sawa asi aɗaw ta gədaŋ aŋga na, daa ba. Si Papay, ndaw
ma slərdiwa, ma handərwa. Yaw, ya da sləkɗadərwa daa meməcey ta pas masa bəla
ma da ndəvey.
45 Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzlalam la, a ləvam: "Ara Gazlavay ma
daa sərkadata ndəhay tabiya." Yaw, kwa waawa ma jəkey sləmay fa Papay, ma təɓa
meesərkedey aŋga na, a sawa la asi aɗaw.
46 Sərmara na, kwa ndaw pal ma hətar Papay daa ba, si yah, ndaw ma sawa ta fa
aŋga gway.
47 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara la na, ta hətey
heter mendəvey ba cay.
48 Yah na, ɗaf mevəley heter mendəvey ba.
49 Zleezle papaŋ ŋga papakw akwar hay ta zəmam cek mezəmey la da wuzlah-ley,
ama ta ŋgene he cəpa ta məcam sem cəŋga.
50 Ama ndaw ma zəma ɗaf ma pawa salay ta da vaɗ na, fa da məcey daa ba.
51 Yah na, ɗaf mevəley heter mendəvey ba ma pawa salay ta da vaɗ. Da ndaw ma
zəmey ɗaf a la na, a da njey ŋga sərmataw. Ɗaf masa yah ma da vəldakwara ha na,
ara aslaw ŋga vaw aɗaw. Ya vəlda amba ndəhay da bəla a hətam heter mendəvey ba.»
52 Jəwif hay a kam yawa ta gədaŋ da ray mey a keɗe, aa cəfɗam vaw da wuzlah ata,
a ləvam: «Ndaw aha keɗe a da vəldandakwara aslaw ŋga vaw aŋga ŋga zəmey na,
kwara?»
53 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar ma
zəmam aslaw ŋga vaw aɗaw daa ba, asaya, da akwar ma sam mambaz aɗaw, yah, Bəz
ŋga Ndaw, daa ba na, ŋgene, akwar fa da hətam heter mendəvey ba daa ba.
54 Ndaw masa fa zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw ta masa fa sey mambaz aɗaw na, ta
hətey heter mendəvey ba cay. Yaw, ya da sləkɗadərwa daa meməcey ta pas masa bəla
ma da ndəvey.
55 Maja aslaw ŋga vaw aɗaw na, ara cek mezəmey masa fara fara, asaya, mambaz
aɗaw na, ara cek mesey masa fara fara.
56 Ndaw ma zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw ta ma sey mambaz aɗaw na, a da njey
macəmkaya ta yah, yah may, ya da njey macəmkaya ta aŋga.
57 Papay, ndaw ma slərdiwa, aa ta dey, ya njey dasi har aŋga. Anda keɗe, ndaw masa
fa zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw na, a da njey dasi har aɗaw may.

6:33 6.33 6.41, 51 **6:34 6.34** 4.15; Mt 6.11 **6:35 6.35** 4.13-14; 6.48-58; 7.37 **6:36 6.36** 16.9; 20.29 **6:37 6.37** 17.2, 24 **6:38 6.38** 4.34; Mt 26.39 **6:39 6.39** 10.28; 17.12; 18.9 **6:40 6.40** 5.24; 6.44, 54; 11.24 **6:42 6.42** Mt 13.55 **6:45 6.45** Iz 54.13 **6:46 6.46** 1.18 **6:48 6.48-50** 6.35; CWJ 2.17 **6:49 6.49** 6.31 **6:53 6.53-58** Mt 26.26-28; 1Kwr 10.16; 11.23-26 **6:56 6.56** 15.4-5

58 Yah na, ɗaf ma pawa salay ta da vaɗ. Ɗaf a ara anda cek mezəmey masa papaŋ ŋga
papakw akwar hay ma zəmamara zleezle ba, maja ta zəmamara cek aha la, ta məcam
sem cəŋga. Ama ndaw ma zəma ɗaf masa yah ma da vəldara keɗe na, a da njey ta dey
ŋga sərmataw.»
59 Keɗe he, ara meesərkedey ŋga Yesu daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay da
Kapernayum.

Mey da ray heter mendəvey ba

60 Masa ndəhay a ma cəndamara mey ŋga Yesu la na, ndəhay ga da wuzlah ata masa
ma diyam asiya heyey a ləvam: «Mey aŋga ha keɗe na, aa ta banay ŋga cəney. Ma da
gwa ŋga jəkfar sləmay na, wa?»
61 Ama Yesu ta səra sem ndəhay a faa ŋguram mey da ray mey aŋga ha. Ta', aa
guzltar, a ləvtar: «Mey aɗaw a keɗe na, fa həɓkwar ray daw?
62 Yaw, kaa da wara akwar ma da hətmaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa təpey aa slam
masa yah ma pawa salay da hwaɗ a na, ka da ləvam kwara?
63 Ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəltar heter a ndəhay. Ndaw-magədaŋ taava aŋga
na, a gwa ŋga njey ta gədaŋ aŋga daada ba. Mey masa yah maa guzldakwara keɗe na,
a sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay, a vəltar heter a ndəhay.
64 Ama ndəhay siya da wuzlah akwar, a təɓmara mey aɗaw a ba.»
Dəga zleezle, Yesu a sərta ndəhay masa ma da təɓmara mey aŋga ba, asaya, a səra
ndaw ma da vəlda a har masa-gəra aŋga hay ŋga kəɗey vagay.
65 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara maja ŋgene, yah ma ləvkwar kwa ndaw ma
gwa ŋga sawa asi aɗaw ta gədaŋ aŋga na, daa ba, si Papay ma vəlar cəveɗ ŋga sawa
gway.»
66 Dəga aŋga maa guzley ŋgene na, ndəhay ga dasi ndəhay ma diyam asi Yesu a, a
mbəkdamara, a diyam asiya saba.
67 Yesu, ta', aa guzltar a gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a ləvtar: «Kaa akwar may,
ka wuɗam ŋga diyam na, gway daw?»
68 *Simaŋw *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay ala, ya diyam na, fa wa dəɓa wa? Mey
akah na, a vəley heter mendəvey ba a ndəhay, ba diya?
69 Wure keɗe, ala ta sərmara cay, ya təɓmara, kah na, ndaw ŋga Gazlavay masa aa
ma slərdərwa ŋga key sləra aŋga.»
70 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ma walakwar, akwar kuraw a ray a cew keɗe na,
ara yah, ba diya? Ama ndaw pal da wuzlah akwar daha na, aŋga gula ŋga *Sataŋ,
bay-malula.»
71 Yesu aa guzley na, da ray Juda, ɓəzey ŋga Simaŋw Iskariyawt. Juda ha na, kwa
aŋga da wuzlah gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey na, ara aŋga ma da vəlda Yesu
a har masa-gəra aŋga hay ŋga kəɗey vagay.

7

Mey da ray Yesu ta məlmaha hay

1 Fa dəɓa ha, Yesu a pəkey daa hwayak ŋga *Galile. A wuɗey ŋga daw ŋga pəkey daa
hwayak ŋga *Jude ba, maja mahura hay ŋga *Jəwif hay feteɗe fa səpmara ŋga kəɗey
vagay.
2 Daa ŋgene *gwagway ŋga Way-mekərcey * gweegwe cay.
3 Ta', məlmaha hay aa guzlmar, a ləvmar: «Sləkɗey la da Galile feɗe, daw aa hwayak
ŋga Jude amba ndəhay ma səpmaka a hətmar sləra masa kah ma ka ta dey ata.
4 Maja kwa waawa, da a wuɗey ndəhay tabiya ŋga sərmara na, a ɓey cek masa aa
ma ka fa dey ŋga ndəhay ba. Ka fa key maazla hay mekele mekele anda keɗe, kata fa
mey ŋga ndəhay tabiya amba a sərmaka.»
5 Kwa məlmaŋ ŋga Yesu hay a ta ray ata na, fa pamara Yesu a ŋga ndaw ata fara fara
daa ba.
6 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas masa maaya ŋgada yah na, ta wuswa daa ba
araŋ, ama ŋgada akwar na, kwa pas wura wura na, aŋga maaya.
7 Akwar na, ndəhay da bəla fa da hətam cəveɗ ŋga rəsmakwar daa ba, ama yah na,
fa rəsmaya, maja ya fa wuzdatərwa cek hay malamba masa ata ma kamata.

6:62 6.62 SNM 1.9-11 **6:63 6.63** 3.5-8; 2Kwr 3.6 **6:64 6.64** 13.11; 16.9 **6:67 6.67-69** Mt 16.15-20; Mk 1.24 **6:71 6.71** 12.4 **7:1 7.1** 5.18 * **7:2 7.2** gwagway ŋga Way-mekərcey: Ara gwagway mahura ŋga Jəwif hay. A kamara ɗar daaŋgafaɗ da Jeruzelem, daa hwayak ŋga Jude. **7:2 7.2** Lev 23.33-34; Mew 16.13-15 **7:5 7.5** 16.9 **7:6 7.6** 2.4 **7:7 7.7** 15.18; 16.33; 17.14; Mt 10.22; 24.9; 1Jŋ 3.13

8 Akwar na, diyam aa gwagway a. Yah na, ya fa da daw daa ba, maja pas aɗaw ta
wuswa daa ba araŋ.»
9 Fa dəɓa ha masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ta', a njey da Galile he cəŋga.

Yesu aa sərkadata ndəhay daa gwagway ŋga Way-mekərcey

10 Masa məlmaŋ ŋga Yesu hay ata sem la aa gwagway heyey na, Yesu ta', a daw aa
gwagway a may, ama a səhwey ta səhwey, kwa ndaw ma hətar daa ba.
11 Mahura hay ŋga *Jəwif hay a səpmara daa gwagway a, a ləvam: «Ndaw a heyey
aa dama?»
12 Ndəhay ga daa gwagway a faa səkam mey da ray Yesu a, siya hay a ləvam: «Ara
ndaw maaya.» Ndəhay siya may, a ləvam: «Kay! Ara ndaw maaya ba, fa betey ndəhay.»
13 Kwa ndaw ta gwa ŋgaa guzley da ray Yesu fa mey ŋga ndəhay daa ba, maja a
zluram ta mahura hay ŋga Jəwif hay.
14 Masa gwagway a heyey ta key cay ɗar məfaɗ na, Yesu ta', a daw aa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay, aa sərkadata ndəhay.
15 Mahura hay ŋga Jəwif hay ma cəndamara mey ŋga Yesu a na, a rəzlam, a ləvam:
«Haya! Ndaw a kaa meeme, taa sərkey ŋga sərey mey ŋga Gazlavay daa ba, ama a
sərta mey hay a maaya maaya na, kwara?»
16 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mey masa yah maa sərkadatara a ndəhay keɗe na,
ara mey aɗaw ba, ama ara mey ŋga Gazlavay, ndaw ma slərdiwa.
17 Mey masa yah maa sərkadatara a ndəhay, da ara mey ŋga Gazlavay, da daa ba, da
ara mey aɗaw na, ndaw ma wuɗey ŋga key cek ma mbafar a Gazlavay na, a səra la.
18 Ndaw maa sərkadata ndəhay ta gədaŋ aŋga gway na, a key ŋgene, a səpey amba
ndəhay aa həmdamara. Ama ndaw maa sərkadata ndəhay amba ndəhay aa həmdamara
ndaw ma slərdərwa na, ŋgene ara ndaw maaya ma mbərzley ba.
19 Zleezle *Mawiz ta wuzkwar kwakwas hay la ŋga səpey, ba diya? Ama kwa ndaw
pal da wuzlah akwar ta səpa kwakwas a ta cəveɗ e daa ba. Kaa ka səpmaya ŋga kəɗey
vagay na, maja me?»
20 Ndəhay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kah na, ta malula da ray. Ma wuɗey ŋga kəɗka
vagay na, wa?»
21 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas pal daha, ya ta mbəley ndaw la ta *pas
meməskey-vaw. Akwar ta rəzlam la ga maja.
22 Wulkam cey, Mawiz ta wuzkwar kwakwas la ŋga *mesley mandawal. Kwakwas
ŋga mesley mandawal a, a zley na, fa Mawiz ba, ama dəga fa papaŋ ŋga papakw akwar
hay zleezle. Kwa ta pas meməskey-vaw na, akwar fa slam mandawal ŋga bəza hay.
23 Akwar fa slam mandawal ŋga bəzey kwa ta pas meməskey-vaw amba kwakwas
ŋga Mawiz a zləɓey ba. Kaa ka cam mevel a ray aɗaw maja yah ma mbəley ndaw ta
pas meməskey-vaw na, kwara?
24 Ka da wulkam da ray ndaw, ka ləvam aŋga maaya, da daa ba, aŋga maaya ba maja
akwar ma hətmar ta dey gway na, kəne ba. Ama wulkam maaya maaya da ray cek masa
ndaw aha ma ka amba kaa guzlam fara fara ta cəveɗ e.»

Mey da ray ndəhay maa guzlam da ray Kəriste

25 Ndəhay siya da *Jeruzelem aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Keɗe na, ara ndaw
masa ata ma səpmara ŋga kəɗey vagay heyey, ba diya?
26 Nəkmara, aŋga faa guzley fa mey ŋga ndəhay. Kaa aa guzlmar saba kwara? Mahura
aləkwa hay ta sərmara la fara fara ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay heyey fara daw?
27 Yaw, Kəriste ma da sawa na, ya sərkwa slam masa aŋga ma sawa da hwaɗ a ba.
Ama ndaw keɗe na, ya sərkwa slam masa aŋga ma sawa, ba diya?»
28 Daa masa Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na,
aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Akwar na, ka sərmaya fara daw? Asaya, ka sərmara slam
masa yah ma sawa da hwaɗ a fara fara daw? Ya sawa na, ŋga ray aɗaw ba, ama ara
ndaw ma slərdiwa. Ndaw a, aa maaya fara fara. Akwar na, ka sərmara ndaw aha ba.
29 Yah na, ya səra ndaw aha, maja ya sawa da cakay a, asaya, ara aŋga ma slərdiwa.»
30 A səpam cəveɗ amba a kərzamara Yesu, ama kwa ndaw pal ta pafar har daa ba,
maja pas aŋga ta wuswa daa ba araŋ.

7:11 7.11 11.56 **7:13 7.13** 9.22 **7:15 7.15** Mt 13.54; Lk 2.47 **7:16 7.16** 12.49; 14.10 **7:18 7.18** 5.41; 8.50; 12.43 **7:19 7.19** 1.17; SNM 7.53; Rm 2.17-24 **7:20 7.20** 8.48 **7:21 7.21-23** 5.9 **7:22 7.22** MC 17.9-14; Lev 12.3 **7:23 7.23** 5.9 **7:24 7.24** 8.15 **7:25 7.25** 5.18 **7:26 7.26** 4.25; 18.20 **7:27 7.27** 9.29 **7:28 7.28-29** 8.55; 17.8, 21, 25 **7:30 7.30** 2.4; 7.44

31 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga fa təɓmara mey aŋga cəŋga. Aa guzlam, a ləvam:
«*Ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay ma da sawa na, a key maazla hay
ma fəna ŋga ndaw keɗe la daw?»

Yesu a ləvey ndəhay fa da hətmar daa saba na, maja me?

32 Mey masa ndəhay maa səkdamara da ray Yesu heyey na, *Fariza hay ta cəndamara
sem. Da ray ŋgene, Fariza hay a, ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay, a sləram ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ŋga
kərzamərwa Yesu.
33 Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Ya da njey da cakay akwar da bəla keɗe na, nekəɗey
gway. Fa dəɓa ha, ya da daw a cakay ndaw ma slərdiwa.
34 Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa saba, maja ka gwamara ŋga diyam
aa slam masa yah ma da daw a hwaɗ a ba.»
35 Mahura hay ŋga *Jəwif hay aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «A da daw na,
ta', ama may ama, amba ya hətkwar saba na! A da daw fa ndəhay aləkwa hay Jəwif
hay ma njam da wuzlah Gərek hay daw? A daa sərkadatərwa Gərek hay daw?
36 Aa guzley, a ləvey: "Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa saba, maja ka
gwamara ŋga diyam aa slam masa yah ma da daw a hwaɗ a ba." Mey a keɗe na, a
wuɗey ŋga ləvey me?»

Mey da ray yam ma vəley heter mendəvey ba

37 Dar ŋga madagway-dakw ŋga *gwagway ŋga Way-mekərcey na, ara ɗar mahura
ma fənta ɗar hay siya ŋga gwagway a. Ta pas ŋgene, Yesu a lecey ta lecey fa mey ŋga
ndəhay, aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Da ndaw yam fa kar na, ŋga sawa fa yah ŋga sey.

38 Yaw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Ndaw ma paya ŋga ndaw
aŋga fara fara la na, yam ma vəley heter mendəvey ba fa vavawa daa mevel aŋga".»
39 Yesu maa guzley anda keɗe na, da ray *Mesəfney ŋga Gazlavay. Ndəhay masa ma
pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara na, a hətam Mesəfney aha la. Daa ŋgene, Yesu ta
vəldərwa Mesəfney a, a bəla daa ba araŋ, maja Yesu ta təpey a vaɗ ŋga njey aa slam
aŋga meweɗey daa ba araŋ.

Ndəhay a wuɗkam ɗay da wuzlah ata maja Yesu

40 Masa ndəhay ma cəndamara mey ŋga Yesu la na, ndəhay siya da wuzlah ata aa
guzlam, a ləvam: «Fara fara, ndaw keɗe ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ma da
sawa heyey.»
41 Ndəhay siya a ləvam: «Ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay.» Mekele hay saya a ləvam: «Kəriste he a da sawa na, daa hwayak ŋga *Galile
daw?
42 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay a ləvey: "Kəriste, ndaw masa Gazlavay
ma wala na, a da bawa daa səkway ŋga Bay *Davit, a da yawa da Betəlehem, slala masa
Bay Davit e ma yawa zleezle da hwaɗ a."»
43 Anda keɗe, ndəhay a, a wuɗkam ɗay da wuzlah ata maja Yesu.
44 Ndəhay siya da wuzlah ata a wuɗam ŋga kərzamara Yesu, ama kwa ndaw pal ta
pafar har daa ba.

Mahura hay ŋga Jəwif hay a təɓmara mey ŋga Yesu ba

45 Masa ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma vəhmawa la na,
*bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay aa cəfɗamata, a
ləvmatar: «Akwar ma kərzamərwa daa saba maja me?»
46 Ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas heyey a mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Ŋga
menjey ala, ya ta hətam ndaw maa guzley maaya anda aŋga daa ba.»
47 Fariza hay aa guzlmatar saya, a ləvmatar: «Yaw, akwar may ta fəckwar sem aa
cəveɗ aŋga ŋgene may daw?
48 Ala Fariza hay na, ala fa təɓmara mey ŋga ndaw aha daa ba. Kwa ndaw mahura
ŋga *Jəwif hay pal fa təɓa mey ŋga ndaw aha daa ba may.
49 Ndəhay ma təɓmara mey aŋga ŋgene na, ara ndəhay ma sərmara *kwakwas ŋga
Mawiz ba, ara ndəhay masa Gazlavay ta nəsta sem.»
50 Nikwedem, masa ma daw fa Yesu zleezle heyey na, aŋga da wuzlah Fariza hay a.
Ta', a mbəɗdatara, a ləvtar:

7:31 7.31 2.23 **7:33 7.33** 13.33; 16.5 **7:33 7.33-36** 8.14 **7:34 7.34** 8.21; 13.36 **7:37 7.37** Lev 23.36; Jaŋ 4.10, 14; CWJ 22.17 **7:39 7.39** 14.16; 17.1 **7:40 7.40** 6.14 **7:42 7.42** Iz 11.1; Mi 5.1-2; Mt 20.30-31 **7:50 7.50** 3.1-2

51 «Kwakwas aləkwa a vəley cəveď ŋga kərzey ndaw anda keďe ba. Si ya jəkfakwar
sləmay, ya sərkwa cek masa aa ma ka la ďagay.»
52 Fariza hay siya a mbəďdamara, a ləvmar: «Kah may, kah ndaw *Galile daw? Jaŋga
ďerewel ŋga Gazlavay amba ka səra kwa *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay pal masa
ndaw Galile na, daa ba.»

Mey da ray ŋgwas daha ma ley vaw saw da palah

[
53 Fa dəɓa ha, aa waďam ray, kwa waawa a daw a way aŋga.

8

1 Masa *Fariza hay maa waďam ray cay na, ta', Yesu a daw aa Aŋgwa ŋga *Awliviye.
2 Pepərek e, slam bəŋ-beŋ na, ta', a vəhwa aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
Ndəhay ga a ŋgəcham a cakay a, ta', a njey, aa sərkadata.
3 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay a handamawa ŋgwas
daha fa mey ŋga Yesu a. Ŋgwas aha a kərzamərwa fa ley vaw saw da palah. Deŋ! a
lacadamara ŋgwas aha a wuzlah ndəhay tabiya,
4 aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ehe, ŋgwas keďe, ya kərzamərwa fa ley vaw
saw da palah.
5 Kwakwas ŋga Mawiz a ləvey kwa ŋgwas wura wura ma ley vaw saw da palah anda
keďe na, si meezekey aŋga ta aŋgwa vagay. Kaa kah na, ka wulkey kwara?»
6 Aa guzlmar a Yesu anda keďe na, a wuďam a ŋgamar gadaŋ amba a hətam dabaray
ŋga dadəďfamar mey. Ama Yesu ta', aa cəďkwey, a təhwey cek ta har fa hwiyak.
7 Ndəhay kaa heyey na, faa guzlmar cəŋga, faa guzlmar cəŋga. Ta', Yesu a, a lecey,
aa guzltar, a ləvtar: «Da ndaw pal dasi akwar ŋgene manjar mebərey daha na, ŋga ley
aŋgwa ha ŋga hazaka teeseď cey.»
8 Fa dəɓa ha, Yesu ta', aa cəďkwey saya, a təhwey cek fa hwiyak saya.
9 Masa ndəhay ma handamərwa ŋgwas heyey ma cəndamara Yesu maa guzley anda
keďe la na, a səhwam pal pal, ndəhay mahura hay teeseď, mendərey Yesu taava aŋga,
ŋgwas a malacakaya fa mey aŋga.
10 Yesu ta', a lecey, aa guzlar a ŋgwas a, a ləvar: «Kwakwa, ndəhay ma handamakawa
heyey na, ata ama dəɓa ama? Ndaw pal da wuzlah ata ta hazakaka la daw?»
11 Ŋgwas aha a mbəďdara, a ləvar: «Daa ba, bay aďaw.» Yesu a ləvar: «Yah may, ya
fa da hazakaka daa ba. Daw, ama dəga tasana ka da key mebərey saba.»]

Yesu aa guzley da ray ray aŋga

12 Yesu aa guzltar a ndəhay makustakaya daa Way-mekey-kwakwas heyey saya, a
ləvtar: «Ma waďa slam da bəla na, ara Yah. Ndaw ma səpya na, fa da pəkey daa ləvaŋ
daa saba, ama a da njey daa slam-meweďey masa ma vəley heter mendəvey ba.»
13 *Fariza hay aa guzlmar, a ləvmar: «Ka faa guzley da ray akah ta mey akah. Maja
ŋgene, mey masa kah maa guzlda ha na, ara mey fara fara ba.»
14 Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Kwa ya faa guzley da ray aďaw ta mey aďaw na, ama
mey masa yah maa guzlda ha, ara mey fara fara. Ara mey fara fara na, maja ya səra
slam masa yah ma sawa da hwaď a, asaya, ya səra slam masa yah ma da daw a hwaď
a may. Ama akwar na, ka sərmara slam masa yah ma sawa da hwaď a ba, ka sərmara
slam masa yah ma da daw a hwaď a ba may.
15 Akwar na, ka wulkam da ray ndaw, ka ləvam ndaw keďe aŋga maaya, da daa ba,
aŋga maaya ba, maja akwar ma hətmar ta dey daada gway. Mewulkey akwar ŋgene,
ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ. Ama yah na, yaa guzley da ray ndaw ba.
16 Yaw, da ya taa guzley la da ray ndaw na, a key ŋgene, yaa guzley fara fara, maja ara
yah taava aďaw maa guzley da ray ndaw aha ba, ama ala ta Papay, ndaw ma slərdiwa.
17 Mawuzlalakaya daa kwakwas akwar, a ləvey, da ndəhay cew taa guzlam la letek da
ray cek na, ara mey fara fara, ba diya?
18 Yah na, ya faa guzley da ray aďaw ta mey aďaw. Papay, ndaw ma slərdiwa faa
guzley da ray aďaw may.»
19 Fariza hay aa cəfďamara, a ləvmar: «Papakw a na, aa dama?» Yesu a mbəďdatara,
a ləvtar: «Akwar na, ka sərmaya ba, ka sərmara Papay ba may. Da ka sərmaya na, anja
ka sərmara Papay la may.»

7:51 7.51 Mew 1.16-17; 17.6 **8:2 8.2** Mt 26.55 **8:5 8.5** Mew 22.22-24 **8:6 8.6** Mt 22.15 **8:7 8.7** Mew 17.7; 13.10 **8:9 8.9** Mt 22.22 **8:11 8.11** 5.14 **8:12 8.12** 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iz 49.6; Mt 5.14; Lk 2.32; 2Kwr 4.4, 6; Ef 5.8-14; 1Jŋ 1.5-7; 2.8; 3.14 **8:13 8.13** 5.31-32 **8:14 8.14** 3.2; 7.28-29, 33-36; 8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 **8:15 8.15** 7.24 **8:17 8.17** Mew 19.15 **8:18 8.18** 5.36; 1Jŋ 5.9 **8:19 8.19** 5.18; 16.3

20 Yesu aa guzlda mey a keɗe na, aŋga manjakaya gweegwe ta slam mecekeley dala
daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Aa faa sərkadata ndəhay daa Way a, ama kwa
ta kərzamara daa ba, maja pas aŋga ta wuswa daa ba araŋ.

Yesu a patar leŋgesl ŋgada ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba

21 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Yah na, ya da daw. Fa dəɓa ha, ka səpmaya la, ama
akwar fa da hətmaya daa saba. Anda keɗe, ka da məcam ta mebərey da ray. Aa slam
masa yah ma da daw na, akwar fa da gwamara ŋga diyam a hwaɗ a daa ba.»
22 Mahura hay ŋga *Jəwif hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha aa
guzley, a ləvey, aa slam masa aŋga ma da daw na, ya gwakwa ŋga nakwa ba. A ləvey
anda keɗe na, a da kəɗa ray aŋga vagay kwa!»
23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, ndəhay da ray hwayak keɗe. Ama yah
na, ya sawa da gazlavay da vaɗ. Akwar na, ndəhay ŋga bəla keɗe, ama yah na, ndaw
ŋga bəla keɗe ba.
24 Maja ŋgene, ya ta ləvkwar la: "Ka da məcam ta mebərey da ray." Da ka təɓmara
"Yah na, ara Yah" * ba na, fara fara, ka da məcam ta mebərey da ray.»
25 Aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Kah na, wa?» Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah
na, ndaw masa yah ma wuzdakwara dəga zleezle heyey.
26 Mey hay ga da ray akwar daha amba yaa guzley da ray a. Anda keɗe, ya da
mbəɗkwar ray maja mebərey akwar. Fara fara, mey masa yah ma kada a ndəhay
na, ara mey masa yah ma cəndərwa fa ndaw ma slərdiwa. Aŋga na, ndaw maa guzley
mey fara fara.»
27 Yesu maa guzley anda keɗe na, da ray Papaha, Bay Gazlavay. Ama ndəhay a, a
cəndamara ba.
28 Maja ŋgene, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da masa akwar ma baŋgaɗamaya,
yah, *Bəz ŋga Ndaw cay fa hwadam mazlaŋgalakaya na, daa ŋgene, ka sərmara la
"Yah na, ara Yah." Asaya, ka sərmara la, yah na, ya gwa ŋga key cek taava aɗaw ba,
ama ya kedey na, mey masa Papay maa sərkadiwa.
29 Ndaw ma slərdiwa na, aŋga ta yah, ta mbəkdaya taava aɗaw daa ba. Ya fa key cek
mandaw mandaw ma mbafar.»
30 Masa Yesu maa guzley la anda ŋgene na, ndəhay ga a təɓmara mey aŋga.

Beke hay na, wa hay wa?

31 Yesu aa guzltar ŋgada *Jəwif hay masa ma təɓmara mey aŋga dəɓa, a ləvtar: «Da
akwar ta təɓmara mey aɗaw la, ka mbəkdamara ba na, ŋgene akwar gula aɗaw hay
fara fara.
32 Anda keɗe, ka sərmara mey masa fara fara la, mey a, a da pəskakurwa daa beke.»
33 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway ŋga *Abəraham, kwa ndaw
pal dasi ala masa beke na, daa ba səlak! Kaa ka ləvndar mey a, a da pəskandar daa
beke na, kwara?»
34 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa waawa ma key mebərey
na, aŋga beke maja mebərey fa wa.
35 Nəka, beke na, a sləfmara a wuzlah ndəhay masa da way bay aŋga ba, ama bəzey
ŋga ndaw ŋga way a na, a sləfmara a wuzlah ndəhay da way a.
36 Anda keɗe, da ara yah, Bəzey ŋga Gazlavay, ma pəskakwar daa beke na, ka da njam
akwar beke hay saba fara fara.
37 Ahaw, ya səra akwar na, ndəhay daa səkway ŋga Abəraham. Ama akwar fa
səpmaya ŋga kəɗey vagay, maja mey aɗaw ta mbəzkwar aa mevel daa ba.
38 Yah na, ya kedey mey masa Papay ma wuzdiwa. Akwar na, ka kam cek masa
papakw akwar ma kadakwara.»
39 A mbəɗdamara saya, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway ŋga Abəraham.» Yesu
a ləvtar: «Da akwar ndəhay daa səkway ŋga Abəraham na, anja ka kam cek anda aŋga
ma ka la.
40 Ama wure keɗe, akwar fa səpmaya ŋga kəɗey vagay, yah, ndaw masa ma
wuzdakwara mey masa yah ma cəndərwa ta sləmay aɗaw fa Gazlavay. Ya fa ləvkwar,
Abəraham na, ta key cek anda akwar ma kamara kaa na, daa ba.
41 Akwar na, akwar fa kam cek anda papakw akwar ma ka.»

---

* **8:24 8.24** Yah na, ara Yah: Gazlavay a wuzar vaw a Mawiz, a ləvar: «Mezəley aɗaw na, "Yah na, ara Yah"» Nəka Mab 3.14, asaya, nəka Iz 43.10.

8:20 8.20 2.4 **8:21 8.21** 8.14 **8:23 8.23** 3.31 **8:24 8.24** 13.19 **8:28 8.28** 3.14; 4.34; 5.18 **8:30 8.30** 2.23 **8:31 8.31** 14.15; 15.8 **8:33 8.33** Mt 3.9; Rm 4.12 **8:34 8.34** Rm 6.16, 20; 2Pi 2.19 **8:35 8.35** Mab 21.2 **8:36 8.36** Gal 5.1 **8:37 8.37** 5.18 **8:39 8.39** 8.33

A mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ala na, bəza hay ŋga ndaw mekele ba, Papa ala
na, pal, ara Bay Gazlavay.»
42 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da Gazlavay ara Papakw akwar na, anja ka wuɗmaya
la, maja ya sawa da cakay a, asaya, yah feɗe maja aŋga. Ya sawa na, ŋga ray aɗaw ba,
ama ara aŋga ma slərdiwa.
43 Kaa ka cəndamara mey aɗaw ba na, maja me? Ara maja akwar ma gəmam ŋga
jəkam sləmay fa mey aɗaw ba.
44 Anda keɗe, papakw akwar na, *Sataŋ, bay-malula. Ka kam cek hay cəpa na, masa
ma mbafar a papakw akwar a gway. Dəga daa mezley ŋga bəla na, papakw akwar,
bay-malula ha, fa kəɗta ndəhay vagay. Asaya, a njey daa cəveɗ masa fara fara ba səlak,
maja mey masa fara fara fa bawa da mey aŋga daa ba. Membərzley na, aa da mey
aŋga, maja ara ndaw membərzley. Membərzley tabiya na, a sawa ta fa vəɗa.
45 Yah na, ya faa guzlkwar mey masa fara fara. Da ray ŋgene, ka təƀmara mey aɗaw
ba cəŋga.
46 Ndaw pal da wuzlah akwar ma gwa ŋga ləvya ya ta key mebərey la na, wa? Kaa
da ya faa guzlkwar mey masa fara fara na, ka təƀmara ba, maja me?
47 Ndaw ma ləvey Gazlavay ara Papaha na, a jəkfar sləmay fa Gazlavay a. Ama akwar
na, bəza hay ŋga Gazlavay ba. Ara maja ŋgene, akwar ma jəkam sləmay fa mey aŋga
ba may.»

Yesu a fəna Abəraham na, kwara?

48 *Jəwif hay a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ala maa guzlmaka, ya ləvam kah,
ndaw *Samari ŋga tede, kah ta malula da ray heyey na, ara aŋga fara.»
49 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kay, malula da ray aɗaw daa ba, ama a key ya həslar
ray a Papay. Akwar na, ka gəmam ŋga həslmaya ray ba.
50 Kaazla yah ta ray aɗaw, ya fa wuɗey ndaw ŋga həslya ray daa ba, ama ndaw pal
daha, a həslya ray la, ara aŋga ma da ɗəsla mey a.
51 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma cənya mey na, fa da məcey daa ba ŋga sərmataw.»

52 Jəwif hay heyey a mbəɗdamara, a ləvmar: «Wure keɗe, ya ta sərmara cay, kah
na, ta malula da ray fara, maja *Abəraham ta məcey sem, ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay ta məcam sem may. Kaa kah na, ka ləvey: "Ndaw ma cənya mey na, fa da
məcey daa ba ŋga sərmataw" na, kwara?
53 Abəraham, papaŋ ŋga papa ala hay ma!, ta məcey sem. Kaa kah na, ka fəna
Abəraham a daw? Asaya, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay may ta məcam sem. Kaa
ka pa ray akah na, ŋga wa may wa?»
54 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da ya fa həsley ray na, mehəsley-ray aɗaw a, ara
cek ŋga tede. Ma həslya ray na, ara Papay, ndaw masa akwar ma ləvam: "Ara Gazlavay
ala" heyey.
55 Ama ka sərmara ndaw a ba, si yah pal ma səra. Da ya ləvey ya səra ba na, ŋgene
yah, ndaw membərzley anda akwar. Ama yah na, ya səra ndaw aha, asaya, ya fa jəkfar
sləmay, ya fa təƀa mey aŋga.
56 Abəraham, papaŋ ŋga papakw akwar, taa səmey la ga maja a wulkey a hətar
masawa aɗaw la a bəla. Ahaw, ta hətar la, taa səmey la maja.»
57 Da ray ŋgene, Jəwif hay aa guzlmar, a ləvmar: «Mevey akah a wusa kwakwar zlam
ba kaa gway na, ka hətərwa Abəraham a na, dama?»
58 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, dəga Abəraham ta yawa daa
ba araŋ na, "Yah na, ara Yah."»
59 Da ray ŋgene, mahura hay ŋga Jəwif hay aa kwalam aŋgwa ŋgaa zekey Yesu a
vagay. Ama Yesu ta', a ƀey, a bawa la daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.

9

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf

1 Pas pal daha, Yesu fa pəkey daa berney ŋga *Jeruzelem. Feteɗe, a hətey ndaw daha.
Ndaw aha, aŋga wulaf dəga ŋga mayawa aŋga.
2 Gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara Yesu a, a ləvmar: «Bay ala, ndaw keɗe a yawa,
aŋga wulaf na, maja me? Ara maja mebərey aŋga daw? Da daa ba, maja mebərey ŋga
ata papaha ta mamaha daw?»

8:41 8.41 Mew 32.6; Iz 63.16 **8:42 8.42** 1Jŋ 5.1 **8:44 8.44** MC 3.1-5; 1Jŋ 2.4; 3.8 **8:46 8.46** 2Kwr 5.21; 1Pi 2.22; 1Jŋ 3.5 **8:47 8.47** 10.27; 18.37 **8:48 8.48** 4.9; 7.20; 10.20; Mk 3.21-22 **8:50 8.50** 7.18 **8:51 8.51** 5.24 **8:53 8.53** 4.12 **8:55 8.55** 4.34; 7.28-29 **8:58 8.58** 1.1; 17.5 **8:59 8.59** 10.31 **9:2 9.2** Mab 20.5; Ez 18.20; Lk 13.2, 4

3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ara maja mebərey aŋga ba, asaya, ara maja mebərey
ŋga ata papaha ta mamaha ba may. Ndaw aha, aŋga wulaf na, ara amba Gazlavay a ka
sləra aŋga da ray a.
4 Pas, aa daha ɗagay kaa na, maaya na, ya kakwa sləra ŋga ndaw ma slərdiwa, ba na,
ya da hətkwa har saba, maja tavaɗ fa da key, kwa ndaw fa da gwa ŋga ka sləra ha daa
saba.
5 Daa masa yah da bəla keɗe na, ara yah ma waɗa bəla ha.»
6 Fa dəɓa ha, aŋga maa guzley la anda keɗe na, tef! a təfey meesleɓ a hwayak, ta', a
ɗey hahay ta meesleɓ e, a kwarara fa dey ŋga ndaw-wulaf heyey,
7 a ləvar: «Daw ta pərarawa dey daa wurak ŋga yam ŋga Siləwe.» (Siləwe he a wuɗey
ŋga ləvey «ndaw-meslərey.») Ta', ndaw-wulaf heyey a daw a pərarawa dey daa wurak
a, a vəhwa na, a hətar dey dəɓa.
8 Meseembew aŋga hay ta ndəhay ma hətmar maamandaw fa rəkey heyey na, a
hətmar aŋga fa hətar dey dəɓa, a ləvam: «Keɗe na, ara ndaw ma rəkey maamandaw
feɗe heyey, ba diya?»
9 Ndəhay siya a ləvam: «Ahaw, ara aŋga.» Siya hay may a ləvam: «Ara aŋga ba, ara
ndaw ma lawa cəla.» Ndaw a, a ləvtar: «Ahaw, ara yah, ndaw-wulaf heyey.»
10 Ta', ndəhay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, dey akah a wurey kwara?»
11 Ndaw a, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw mezəley Yesu daha, ta', a ɗey hahay, a
kwarayawa fa dey aɗaw, fa dəɓa ha, a ləvya ŋga daw ŋga pərarawa dey daa wurak
ŋga yam ŋga Siləwe. Da ray ŋgene, ta', ya daw. Masa yah ma pərarawa cay na, ya
hətar dey dəɓa.»
12 Ndəhay a, aa cəfɗamara, a ləvam: «Ndaw aha, aŋga dama?» A ləvtar: «Ya səra
ba.»
13 Ta', a handamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey fa *Fariza hay,
14 maja Yesu a ɗey hahay, a wurara dey ŋga ndaw a na, ta *pas meməskey-vaw.
15 Fa dəɓa ha, Fariza hay a, aa cəfɗamara ndaw aha saya, a ləvmar: «Haa ka hətar
dey anda keɗe na, ndaw aha, a kada na, kwara?» A ləvtar: «A kwarayawa hahay fa dey.
Ta', ya pəra dey a, cay, ta', ya hətar dey dəɓa.»
16 Ndəhay siya da wuzlah Fariza hay a, a kam yawa da wuzlah ata. Siya hay a ləvam:
«Ndaw ma key cek anda keɗe na, ara Gazlavay ma slərdərwa ba, maja a key sləra ta
pas meməskey-vaw, ara cek masa kwakwas aləkwa ma təka sem, ba diya?» Siya hay
a ləvam saya: «Ndaw ta mebərey da ray na, a gwa ŋga key maazla anda keɗe daw?»
Anda keɗe, a kam yawa ga haa a wuɗkam ɗay da wuzlah ata.
17 Fa dəɓa ha, ta', aa cəfɗamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey saya, a
ləvmar: «Kaa kah may, ka da ləvey da ray ndaw ma wurkawa dey keɗe na, kwara?» A
mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na, ya ləvey ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.»
18-19 Ndaw aha a yawa aŋga wulaf, ama wure keɗe dey aŋga ta wurey sem na, mahura
hay ŋga *Jəwif hay a təɓmara mey a ba, si ata maa cəfɗamata ata papaha ta mamaha
la ɗagay. Ta', a zəlmatərwa, a ləvmatar: «Keɗe na, ara bəzey akwar daw? A yawa na,
fara fara aŋga wulaf daw? Yaw, kaa wure keɗe aŋga fa hətar dey na, kwara?»
20 A mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Fara fara, ya sərmara ara bəzey ala, a yawa na,
aŋga wulaf.
21 Ama ya sərmara cek ma key ta aŋga ba, asaya, ya sərmara ndaw ma wurara
dey keɗe ba may. Cacəfɗamara aŋga ray aŋga, ara bəzey saya daw? A gwa ŋga
wuzdakwara.»
22 Ata papaha ta mamaha aa guzlam anda keɗe na, maja fa zluram ta mahura hay
ŋga Jəwif hay masa da wuzlah Fariza hay heyey. Mahura hay a, ta cəmam ɗay ata sem,
a ləvam kwa waawa ma pa Yesu la ŋga *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay na, ŋgene a badamara ndaw aha daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
23 Ara maja ŋgene, ata papaha ta mamaha heyey maa guzlam, ma ləvam: «Ara bəzey
saba, cacəfɗamara taw!»
24 Fariza hay a, a zəlmərwa ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey saya, a ləvmar:
«Wuzdandara fara fara ta mezəley ŋga Gazlavay, maja ala na, ya sərmara ndaw ma
wurkawa dey keɗe, ara ndaw ta mebərey.»
25 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ayəwa, da aa ta mebərey, da aa ta mebərey daa ba na,
ya səra ba. Ama yah ma sərey na, cek pal. Zleezle na, yah wulaf, ama wure keɗe, dey
aɗaw ta wurey cay, ya fa hətar dey dəɓa.»

9:3 9.3 11.4 **9:4 9.4** 5.17 **9:5 9.5** 8.12 **9:6 9.6** Mk 8.23 **9:8 9.8** SNM 3.10 **9:14 9.14** 5.9 **9:16 9.16** 7.43; 9.33; 10.19 **9:17 9.17** 4.19 **9:22 9.22** 7.13; 12.42; 19.38; 20.19

26 Ndəhay a, a ləvmar saya: «Kaa ndaw aha na, a kaka me? A wurkawa dey a na,
kwara?»
27 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah ma wuzdakwara cay, ama ka wuɗam ŋga jəkfamaya
sləmay ba. Kaa ka wuɗam ya wuzdakwara saya na, kwara? Ayəwa, da ka wuɗam ŋga
key gula aŋga hay may kwa?»
28 Da ray ŋgene, a cəɗmara ndaw aha, a ləvam: «Hey! Gula aŋga na, kah! Ala na,
gula hay ŋga *Mawiz.
29 Ala na, ya sərmara Gazlavay taa guzlar la a Mawiz, ama ndaw keɗe na, ya sərmara
a sawa dama, ba.»
30 Ndaw a, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Aayaa! Akwar ta rəzlmaya sem, maja ka sərmara
ndaw a, a sawa na, dama ba. Kaa, aŋga na, ta wuryawa dey aɗaw sem!
31 Ya sərkwa ndəhay ta mebərey na, Gazlavay a jəkfatar sləmay ba. Ama da ndaw a
nar ray a Gazlavay, a kar cek anda aa ma wuɗey na, ŋgene, a jəkfar sləmay la.
32 Dəga ŋga menjey aləkwa na, ya ta cənkwa ndaw ma wurey dey ŋga ndaw ma yawa,
aŋga wulaf la daw?
33 Da ndaw aha, ara Gazlavay ma slərdərwa ba na, a gwa ŋga key cek anda keɗe ba.»

34 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Kah na, ndaw ta mebərey fara fara dəga ŋga mayawa
akah, kaa ka wuɗey ŋgaa sərkadandar cek may daw?» Da ray ŋgene, ta', a badamara
daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
35 Yesu a cənda na, ta badamara ndaw masa aŋga ma wurara dey heyey sem. Ta', a
daw a hətfar, a ləvar: «Kah ma pa *Bəz ŋga Ndaw la ŋga ndaw akah fara fara daw?»
36 Ndaw a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bəz ŋga Ndaw na, ara wa, Bay Mahura? Wuzdiwa
cey, amba ya pa ŋga ndaw aɗaw fara fara na!»
37 Yesu a ləvar: «Ka fa hətar ndaw aha ta dey akah, ara yah, ndaw maa guzlka keɗe!»

38 Ndaw aha, a ləvar: «Ya paka ŋga ndaw aɗaw fara fara, Bay Mahura!» Ta', ndaw
aha a regedey fa mey aŋga.

Yesu a wata wulaf hay ta ndəhay ta mebərey

39 Yesu aa guzley ta mey-meŋgey dəɓa, a ləvey: «Ya sawa a bəla keɗe ŋga wuzdatara
a ndəhay na, wulaf hay a da hətmar dey, ndəhay ma hətmar dey may, a da təram wulaf
hay.»
40 Ndəhay *Fariza hay siya masa da cakay a, a cəndamara Yesu maa guzley anda keɗe
na, ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, ala na, wulaf hay may daw?»
41 Yesu a mbəɗdatara, ləvtar: «Da akwar ndəhay wulaf hay na, ŋgene fara fara akwar
ta mebərey daa ba. Ama wure keɗe, ka ləvam akwar fa hətmar dey, maja ŋgene, ka da
njam ta mebərey da ray.»

10

Mey-meŋgey ta ndaw-mecəkwer

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma mbəzey a gezleŋ
təɓaŋ hay taa mey-mbew ba, ama a mbəzey ta ray-way na, ndaw a ŋgene ara ndaw-
mayal ma sla ɗay ŋga ndaw.
2 Ama ndaw ma mbəzey a gezleŋ təɓaŋ hay taa mey-mbew na, ndaw a ŋgene ara
mecəkwer * ŋga təɓaŋ hay a.
3 Ndaw ma jəɗta təɓaŋ hay ta tavaɗ a wurara mey-mbew ŋgada mecəkwer e, asaya,
təɓaŋ aŋga hay, a cəndamara ɗay aŋga. A zəlta təɓaŋ hay a pal pal ta mezəley ata, a
badatərwa a palah.
4 Masa ta badatərwa cəpa cay na, mecəkwer e, a kəzley fa mey ata, təɓaŋ hay a, a
səpmar wurzay maja a sərmara ɗay aŋga.
5 Anda keɗe, da ara ndaw mekele na, təɓaŋ hay a fa da səpmara daa ba səlak, ama a
da hwam ta ndaw aha maja a sərmara ɗay aŋga ba.»
6 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey anda keɗe, ama ndəhay a cəndamara mabara ŋga
mey a ba.

Yesu a ləvey, aŋga ndaw-mecəkwer maaya

9:29 9.29 7.27; 8.14 **9:31 9.31** Ps 66.18; MM 15.29; Iz 1.15 **9:33 9.33** 3.2 **9:34 9.34** 9.2 **9:37 9.37** 4.26 **9:39 9.39** 5.22 **9:40 9.40** Mt 15.14; 23.26 **9:41 9.41** 15.22 * **10:2 10.2** mecəkwer: Ara bay ŋga təɓaŋ hay, a kəzley fa mey ŋga təɓaŋ aŋga hay. **10:4 10.4** 10.27; CWJ 14.4 **10:6 10.6** 16.25

7 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, yah na, mey-slam ŋga təɓaŋ
hay.
8 Ndəhay tabiya ma samawa teeseɗ da ray aɗaw † ma mbəzam a gezleŋ təɓaŋ hay a
na, ara mayal hay ma bəzla ndəhay. Ama təɓaŋ hay a, ta cənmatar mey daa ba.
9 Yah na, mey-slam. Da ndaw a mbəzwa ta fa yah na, ya ləhda. Ndaw a, a gwa a
mbəzey, a bawa ta mandərzay ba. Asaya a gwa ŋga hətey cek mezəmey.
10 Ndaw-mayal a sawa na, ŋga leley, ŋga kəɗey ndaw vagay, asaya, ŋgaa zəɗey ndaw.
Ama yah na, ya ta sawa la a bəla amba ndəhay a hətam heter mendəvey ba ma fəna
ma fəna.
11 «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ndaw-mecəkwer maaya na, a vəlda ray aŋga
maja təɓaŋ aŋga hay.
12 Ndaw ma səkərey maja dala daada gway na, ara ndaw-mecəkwer fara fara ba.
Təɓaŋ hay masa aŋga ma səkərata na, ara ŋga aŋga hay ba. Da ndaw aha a hətar
gədey-ley fa sawa ŋgada fa təɓaŋ hay a na, a hway, a mbəkdata. Anda keɗe, gədey-ley
a kərzey təɓaŋ hay a, siya hay, a kwakwacam ray.
13 Ndaw ma səkərey maja dala, ma hway, ma mbəkdata təɓaŋ hay na, aa fa wulkey
fa təɓaŋ hay a daa ba.
14 «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ya sərta təɓaŋ aɗaw hay, təɓaŋ aɗaw hay may a
sərmaya,
15 anda Papay ma sərya, yah may, ya səra Papay. Ya vəlda ray aɗaw maja təɓaŋ aɗaw
hay.
16 Səkway ŋga təɓaŋ aɗaw hay mekele daha ‡, ama ata da wuzlah təɓaŋ hay keɗe
daa ba. Si ya handatərwa a wuzlah keɗe hay may, amba a cəndamara ɗay aɗaw. A da
cəmam ta təɓaŋ hay a keɗe, a da njam daa slam a, dasi har ŋga ndaw-mecəkwer pal.
17 «Papay fa wuɗya maja ya da vəlda ray aɗaw ŋga məcey, amba fa dəɓa ha, ya
sləkɗawa daa meməcey.
18 Kwa ndaw ma gwa ŋgaa zəɗda ray aɗaw na, daa ba, si yah ma təɓa ŋga vəlda ray
aɗaw ŋga məcey. Ya gwa ŋga vəlda ray aɗaw ŋga məcey, asaya, ya gwa ŋga hətar aa
slam a. Keɗe na, ara cek masa Papay ma ləvya ŋga key.»
19 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, *Jəwif hay a kam yawa da wuzlah ata saya.

20 Ndəhay ga da wuzlah ata a ləvam: «Aŋga ta cek da ray, aŋga malula. Ka jəkam
sləmay fa mey aŋga na, maja me?»
21 Ndəhay siya a ləvam: «Ndaw ta cek da ray na, aa guzley anda keɗe ba. Malula na,
a gwa ŋga wurey dey ŋga ndaw-wulaf daw?»

Mey da ray Jəwif hay ma rəsmara Yesu saya

22 Fa mevey a, fa mevey a, *Jəwif hay fa kam gwagway ŋga sərfedey mewurey *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da *Jeruzelem. Daa ŋgene, gwagway a ta wuswa cay
saya. Ara ta kiya memeɗ.
23 Yesu fa pəkey dasi balak masa ata ma zəlmara Balak ŋga *Salamaŋw daa Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a.
24 Feteɗe, Jəwif hay a zlərmar ray, a ləvmar: «Ka fa həɓndar ray kalah kaa na, haa ta
vara? Da kah *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey na,
kadandara la fara fara gway taw!»
25 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya ta kadakwara cay, ama akwar ma təɓmara daa
ba. Maazla hay tabiya masa yah ma kata na, ara ta gədaŋ ŋga Papay. Maazla hay a fa
wuzda mey da ray aɗaw.
26 Ama akwar na, ka təɓmara ba maja akwar da wuzlah ndəhay aɗaw hay ba.
27 Ndəhay aɗaw hay a na, ata anda təɓaŋ hay, a sərmara ɗay aɗaw, ya sərta pal pal.
Da ya fa daw na, ata fa səpmaya wurzay.
28 Ya da vəltar heter mendəvey ba, fa daa zəɗam daa ba ŋga sərmataw. Kwa ndaw
ma da gwa ŋga pərslata dasi har aɗaw na, daa ba.

---

† **10:8 10.8** Ndəhay tabiya ma samawa teeseɗ da ray aɗaw: Yesu aa guzley feɗe na, da ray ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ba. Ama aa guzley da ray ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste, ndaw ma da ləhdata ndəhay daa mebərey. **10:8 10.8** Jer 23.1-2; Ez 34.2-3 **10:9 10.9** 14.6; Ps 23.2; Ez 34.14 **10:11 10.11** ndaw-mecəkwer maaya: Ps 23.1; Ez 34.11-16; Jer 23.3; Mt 18.12-14; Heb 13.20; CWJ 7.1; ***a vəlda ray aŋga:*** 15.13; Rm 5.8; 1Jŋ 3.16 **10:12 10.12** SNM 20.29 **10:14 10.14** 10.27; 2Tm 2.19 **10:15 10.15** Mt 11.27 ‡ **10:16 10.16** Səkway ŋga təɓaŋ aɗaw hay mekele daha: Yesu aa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da təɓmara mey aŋga. **10:16 10.16** 11.52; Iz 56.8; Ez 34.23-24; 1Pi 2.25 **10:17 10.17** 3.35; 5.18 **10:18 10.18** 4.34 **10:19 10.19** 9.16 **10:20 10.20** 8.48 **10:23 10.23** SNM 3.11 **10:24 10.24** Lk 22.67 **10:25 10.25** 5.36 **10:26 10.26** 16.9 **10:27 10.27** 8.47; 10.3, 14 **10:28 10.28** 5.24; 6.39

29 Papay, ndaw ma vəldatiwa na, a fənta cek hay tabiya. Anda keɗe, kwa ndaw fa da
gwa ŋga pərslata dasi har ŋga Papay na, daa ba may.
30 Ala ta Papay na, sləra ala letek.»
31 Jəwif hay aa kwalam aŋgwa saya amba aa zakamara Yesu vagay.
32 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya ta key maazla hay maaya la ga fa mey akwar
ta gədaŋ ŋga Papay. Kaa ka daa zakamaya ta aŋgwa vagay na, maja maazla wura?»
33 Jəwif hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta wuɗam ŋgaa zakamaka ta aŋgwa
vagay maja maazla maaya masa kah ma ka na, daa ba. Ama ya wuɗam ŋgaa zakamaka
na, maja kah ma cəɗa Gazlavay. Asaya, kah na, ndaw-magədaŋ ŋga tede gway na, kaa
ka pa ray akah ŋga Gazlavay na, kwara?»
34 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Daa kwakwas akwar mawuzlalakaya, Gazlavay a
ləvey: "Akwar na, gazlavay hay."
35 Ya fa sərkwa mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, meevəsey aŋga
daa ba, ba diya? Daa ɗerewel ŋga Gazlavay a zəlam gazlavay hay na, ndəhay masa
Gazlavay maa guzltar.
36 Yah na, Papay ta walaya la, ta slərdiwa la a bəla. Ya ta ləvey la, yah na, Bəzey
ŋga Gazlavay, ama ka ləvam a key ya cəɗa Gazlavay a. Kaa, kaa guzlam anda keɗe na,
kwara?
37 Da ya fa kata sləra hay masa Papay ma vəldatiwa daa ba na, ŋgene akwar fa da
təɓmara mey aɗaw daa ba.
38 Ama da ya fa kata, ka təɓmara ba cəŋga na, təɓmara mey aɗaw maja maazla hay
masa yah ma kata tarah taw, amba ka sərmara maaya maaya Papay aa ta yah, yah may,
yah ta Papay.»
39 Mahura hay ŋga Jəwif hay a səpam cəveɗ ŋga kərzamara Yesu saya. Ama Yesu ta
ləhfatar sem.
40 Yesu ta', a zləŋgey a dey-wayam ŋga Jurdeŋ saya, aa slam masa *Jaŋ-Baptis ma
zlar ŋga katar *baptem a ndəhay da hwaɗ a heyey. Ta', a njey feteɗe ɗar ga.
41 Ndəhay ga a samawa a cakay a, aa guzlam da ray a, a ləvam: «Jaŋ-Baptis na, ta
key maazla kwa dey pal daa ba, ama mey masa aa maa guzlda da ray ndaw aha keɗe
na, ara mey fara fara, membərzley da hwaɗ a daa ba.»
42 Anda keɗe, ndəhay ga feteɗe a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.

11

Yesu, a sləkɗadərwa Lazar daa meməcey

1-2 Ndaw da slala Betani daha mezəley Lazar. Dam-mamaha hay cew daha, ara ata
Marta ta *Mari. Mari a na, ara ŋgwas masa ma wucar ɓərdey fa salay ŋga Bay Mahura
Yesu, ma takwaɗa ta eŋgwec ŋga ray aŋga heyey. Pas pal daha, vaw a car a Lazar.
3 Dam-mamaha hay a, ta', a sləram ndaw fa Yesu ŋga ləvmar: «Bay aɗaw, jam akah
masa kah ma wuɗa kalah heyey na, aa maaya daa ba.»
4 Yesu ma cənda mey a la na, ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Macay ŋga Lazar a na,
fa da kəɗa daa ba. Ama a key amba a wuzdərwa gədaŋ ŋga Bay Gazlavay, asaya, amba
ndəhay a həslmaya ray, yah, Bəzey aŋga.»
5 Yesu na, a wuɗta ata Marta ta Mari leŋ Lazar a kalah.
6 Ama, masa aa ma cənda Lazar aa daa macay na, ta ŋgene he cəpa, aa manjakaya
daa slam aha cəŋga haa ɗar cew.
7 Fa dəɓa ha, ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Vəhkwa aa hwayak ŋga *Jude.»
8 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kay! Bay ala, daa ɗar hay a keɗe na,
*Jəwif hay siya feteɗe fa səpmaka ŋgaa zekey ta aŋgwa vagay, ba diya? Kaa ka wuɗey
ya vəhkwa a Jude saya na, kwara?»
9 Yesu a ləvtar: «Daa mevərndey pal na, ɓərey kuraw a ray a cew, ba diya? Fara fara,
da ndaw a pəkey taa pas na, a hətar dey maaya maaya, a təɗey ba, maja slam fa weɗey.

10 Yaw, da ndaw a pəkey ta tavaɗ na, a təɗey maja ləvaŋ.»
11 Masa aŋga maa guzley anda keɗe na, ta', a ləvtar saya: «Jam aləkwa Lazar ta ney
sem aa ɗar, ama ya daw la ŋga sləkɗadərwa.»
12 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay ala, da a key a ney aa ɗar na, a
sləkɗey la.»

10:30 10.30 5.18; 17.21 **10:31 10.31** 11.8 **10:33 10.33** Lev 24.16; Mt 26.65 **10:34 10.34** Ps 82.6 **10:36 10.36** 1.34 **10:38 10.38** 10.25 **10:39 10.39** 7.30; 8.20 **10:40 10.40** 1.28 **10:41 10.41** 1.29-34; 3.27-28 **10:42 10.42** 2.23 **11:1-2 11.1-2** 12.1-3; Lk 10.38-39 **11:3 11.3** 11.36 **11:4 11.4** 9.3; 17.1 **11:8 11.8** 8.59; 10.31 **11:9 11.9-10** 8.12; 12.35-36 **11:11 11.11** Mt 9.24

13 Fara fara, Yesu a wuɗey ŋga ləvtar na, Lazar ta məcey sem, ama gula aŋga hay a,
a cəndamara na, anda ara ɗar fara gway.
14 Ta', Yesu a kadatara mabara ŋga mey a dəɓa, a ləvtar: «Lazar ta məcey sem.
15 Ya faa səmey maja yah ma daw fa Lazar a daa ba araŋ. Wure keɗe amba ka təɓmara
mey aɗaw na, nakwa la fa vəɗa.»
16 Anda keɗe, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim * a ləvtar a gula hay siya: «Nakwa
la, aləkwa may, amba ya məckurwa bama ta Bay aləkwa.»

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəley heter mendəvey ba

17 Masa Yesu ma wusey cay a Betani heyey na, a cənda Lazar ta key ɗar məfaɗ cay
daa cəvay.
18-19 Ndəhay *Jəwif hay ga ta samawa la da *Jeruzelem aa vagay a, maja slala Betani
ta Jeruzelem na, ata gweegwe, a key kəlemeeter maakar gway. A samawa ŋga camatar
har ŋgada ata Marta ta *Mari maja vagay ŋga məlma ata ha.
20 Masa Marta ma cənda Yesu fa sawa na, ta', a hway ŋga cadərwa ray. Mari na,
manjakaya da way.
21 Marta a ləvar a Yesu a: «Bay Mahura, da kah ma sawa la fiyaw na, anja məlma
aɗaw fa da məcey daa ba.
22 Ta ŋgene he cəpa, ya səra, kwa wure keɗe cek masa kah maa cəfɗey fa Gazlavay
na, a vəldakawa la.»
23 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Məlmakw a na, a sləkɗawa la daa meməcey.»
24 Marta a ləvar: «Ahaw, ya səra na, a sləkɗawa la ta pas mendəvey ŋga bəla, masa
ndəhay tabiya ma da sləkɗamawa daa meməcey.»
25 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ray aɗaw na, ya sləkɗadatərwa ndəhay daa
meməcey, asaya, ya vəltar heter mendəvey ba. Ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara
na, kwa a məcey na, a sləkɗawa la daa meməcey a.
26 Asaya, ndaw ma hətey heter mendəvey ba ha maja aa ma paya ŋga ndaw aŋga fara
fara na, fa da məcey daa ba ŋga sərmataw. Ka wulkey da ray mey a keɗe na, kwara?
Ka təɓa mey a, aa mevel akah daw?»
27 Marta a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ya təɓa. Ya səra kah na, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Kah na, Bəzey ŋga Gazlavay, ndaw masa
aa ma ləvey a sawa la a bəla heyey.»

Yesu, a təway maja Lazar

28 Masa Marta maa guzley la anda keɗe na, ta', a vəhey a way. Aa səkar mey a *Mari,
a ləvar: «Bay Mahura ta sawa la, faa cəfɗaka.»
29 Mari a cənda na, ta', a sləkɗey wure ŋgene, a daw fa Yesu,
30 maja Yesu a na, ta wusey a slala ha daa ba araŋ, ama aŋga daa slam masa Marta
ma cadərwa ray heyey cəŋga.
31 *Jəwif hay ma samawa ŋga camar har a Mari heyey, a nəkmara na, Mari ta
sləkɗawa sem da way, a bawa fiyaw. A wulkam na, Mari a, a daw a mey cəvay ŋga
təwawa. Ta', a səpmar wurzay.
32 Mari a wusey aa slam masa Yesu aa da hwaɗ a. Aŋga ma hətar Yesu a na, ta', a
təɗey asi salay aŋga, a ləvar: «Bay Mahura, da kah ma sawa la fiyaw na, anja məlma
aɗaw fa da məcey daa ba.»
33 Yesu a nəka na, ata Mari ta Jəwif hay da cakay a heyey, fa təwam. Da ray ŋgene,
mevel ŋga Yesu a kuɗferey,
34 aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka jəhmara vagay a na, dama?» A mbəɗdamara, a ləvmar:
«Bay Mahura, sawa, nəka taw!»
35 Yesu ta', a təway.
36 Jəwif hay a, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Nəkmara cey, fa təway, a wuɗa
Lazar a kalah!»
37 Ama siya hay da wuzlah ata a ləvam: «Aŋga ma wurara dey ŋga ndaw-wulaf heyey
na, kaa a gwa ŋga təka meməcey ŋga Lazar a ba daw?»

Yesu, a sləkɗadərwa Lazar daa meməcey

38 Fa dəɓa ha, mevel ŋga Yesu a kuɗferey saya, ta', a daw a mey cəvay heyey. Cəvay
a na, ara vəgeɗ maavərkwakaya daa aŋgwa mahura, beeler da mey a.

---

* **11:16 11.16** Didim: Ara ta mey Gərek anda meləvey «cek ŋga dey». **11:16 11.16** Mk 14.31; Rm 6.8; ***Tuma:*** 20.24 **11:21 11.21** 11.32 **11:24 11.24** 5.29; 6.40, 54; Dan 12.2 **11:25 11.25** 5.21, 24; 8.51 **11:27 11.27** 1.34; 4.25 **11:32 11.32** 11.21 **11:35 11.35** Lk 19.41 **11:37 11.37** 9.6 **11:38 11.38** 20.1; Mt 27.60

39 Yesu a ləvtar: «Gədbalamara beeler da mey a.» Marta, dam-mamaŋ ŋga ndaw
maməckaya ha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, a da zafandakwar, maja ta
key ɗar məfaɗ cay daa cəvay.»
40 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya ta ləvka daa ba daw? Da kah ma təɓa mey aɗaw la
na, ka hətar gədaŋ ŋga Gazlavay la.»
41 Fa dəɓa ha, ta', a gədbalamara beeler heyey dəɓa. Yesu a baŋgaɗa dey a vaɗ, a
ləvey: «Papay, ya kaka suse maja kah ma jəkfaya sləmay.
42 Ya səra ka fa jəkfaya sləmay mandaw mandaw, ama yaa guzley anda keɗe na, amba
ndəhay da cakay aɗaw keɗe a təɓmara ara kah ma slərdiwa a bəla.»
43 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ta', a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Lazar,
bawa!»
44 Lazar ndaw maməckaya heyey pat! a bawa, har ta salay majəwtakaya ta maslaga,
yaw, dey aŋga may masərtakaya ta zana. Yesu a ləvtar a ndəhay: «Pəskamara,
mbəkdamara ŋga daw.»

A wuɗam ŋga kəɗmara Yesu vagay
(Matiye 26.1-5; Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2)

45 *Jəwif hay tabiya ma samawa ŋga camar har a *Mari heyey ta hətmar maazla masa
Yesu ma ka la. Siya hay da wuzlah ata a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
46 Ama ndəhay siya na, a diyam fa *Fariza hay, a kadamatara cek masa Yesu ma ka.
47 Masa ata ma cəndamara cay na, ta', *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta Fariza hay a zəlmatərwa mahura hay masa ma sla yawa ŋga Jəwif hay ŋga
kusey da ray mey a, a ləvmatar: «Ndaw a fa key maazla kalah kaa na, ya da kakwa na,
kwara?
48 Da mbak! ya mbəkdakwa ŋga key maazla hay anda keɗe na, ŋgene ndəhay tabiya
a da təɓmara mey aŋga. Anda keɗe, mahura hay ŋga *Rawm a da samawa, a da
pəlhamara Way-mekey-kwakwas aləkwa, asaya, a da paslamata ndəhay aləkwa hay.»
49 Ndaw pal da wuzlah ata daha mezəley Kayif. Ara *ndaw mahura da ray ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mevey a ŋgene. Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar kaa
na, kwa ka səram cek ba.
50 Cəndamara, maaya na, ndaw pal a məcey maja aləkwa tabiya, da ray Rawma hay
ma da samawa ŋga paslamandakwar tabiya daa hwayak aləkwa.»
51 Mey masa Kayif maa guzldatara ŋgene na, ara mewulkey aŋga ba. Ama maja ta
mevey a ŋgene, aŋga mahura ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, Gazlavay
ta vəlar gədaŋ la ŋgaa guzley da ray cek ma da key: si Yesu a məcey maja Jəwif hay
tabiya.
52 Yesu a məcey na, maja Jəwif hay daada ba, ama a məcey amba a cəmtar ray ŋga
bəza hay ŋga Gazlavay masa maakwacatakaya ray da bəla cəpa ndav.
53 Dəga ta pas ŋgene, a jəwmara mey ata ŋga kəɗey Yesu vagay.
54 Ara maja ŋgene, Yesu a mbəkda mepəkey da wuzlah Jəwif hay. Ta', a daw aa slala
feteɗe daha mezəley Efərayim gweegwe ta wuzlah-ley. A njam feteɗe ta gula aŋga hay.

55 Daa ŋgene gwagway ŋga Jəwif hay mezəley «*Pak» gweegwe cay a wuswa. Ndəhay
ga da slala hay mekele mekele a diyam a *Jeruzelem. A diyam na, dəga gwagway a araŋ
amba a ɗiyam vaw, ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga key gwagway a.
56 Ndəhay a, a səpmara Yesu. Masa ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na,
aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha, a sawa la aa gwagway a daw? A sawa
daa ba daw? Ka wulkam na, kwara?»
57 Aa guzlam anda keɗe na, maja bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta Fariza hay taa guzlmatar la, a ləvam: «Kwa waawa ma səra slam masa
Yesu aa da hwaɗ a na, ŋga kada amba ma daw ma kərzarawa.»

12

Mari a mbəɗar ɓərdey fa salay ŋga Yesu
(Matiye 26.6-13; Mark 14.3-9)

1 Mendərey ɗar maakwaw ŋga key gwagway ŋga *Pak. Daa ŋgene, Yesu a sləkɗey,
a daw a Betani. Betani na, ara slala ŋga Lazar, ndaw masa Yesu ma sləkɗadərwa daa
meməcey heyey.

11:42 11.42 12.30 **11:44 11.44** 20.6-7 **11:45 11.45** 2.23 **11:47 11.47-48** 2.11; Mt 26.3-5; SNM 4.16 **11:49 11.49-50** 18.14 **11:52 11.52** 10.16 **11:53 11.53** 5.18 **11:54 11.54** 5.13; 7.1 **11:55 11.55** 2.13; Mesl 19.11-20; 2Mev 30.17-18 **11:56 11.56** 7.11 **12:1 12.1-3** 11.1-2

2 Masa aŋga ma wusey la feteɗe na, ta', a tamar ɗaf. Marta a həlra ɗaf a. Lazar aa
da wuzlah ndəhay masa Yesu ma zəmamara ɗaf a bama.
3 *Mari a lawa reta ŋga liter ŋga ɓərdey mezəley «*nar», ɓərdey a, a həɗkey ba. Ta',
a mbəɗdara fa salay ŋga Yesu. Fa dəɓa ha, Mari a, a takwaɗa ta eŋgwec ŋga ray aŋga.
Slam daa way a cəpa a zey ɓərdey a.
4 Da ray ŋgene, gula pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu mezəley Juda Iskariyawt, ndaw
ma da vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay heyey, aa guzley, a ləvey:
5 «Anja a vəldandakwara ɓərdey a na, ya həɗkadakwa dala ga *, ya vəldakwa dala
ha ŋgada masa-viya hay, ba daw?»
6 Aa maa guzley anda ŋgene na, ta wulkey ta masa-viya hay fara fara daa ba, ama a
wuɗey ŋga lala dala ha maja aŋga ndaw-mayal. Ara aŋga ma kərza dala ŋga ata Yesu
ta gula aŋga hay, fa dəɓa ha, a lala dala ha ŋgada aŋga.
7 Maja ŋgene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkda ŋgwas aha cey! A key kaa na, a ɗiya
vaw aɗaw ŋgadaa cəvay cay.
8 Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama, ama yah na, ya fa da njey da
wuzlah akwar ŋga mandaw mandaw daa ba.»

A wuɗam ŋga kəɗmara Lazar vagay

9 *Jəwif hay ga a cəndamara na, Yesu sem a Betani. Da ray ŋgene, ta', a diyam a
Betani a. A diyam na, maja Yesu daada ba, ama a wuɗam ŋga hətmərwa Lazar, ndaw
masa Yesu ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey, fa dey.
10 Daa ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a jəwam mey
da wuzlah ata ŋga kəɗey Lazar vagay may.
11 A jəwmara mey a na, maja ndəhay Jəwif hay ga fa təɓmara mey ata daa saba. Ama
a təɓam na, mey ŋga Yesu dəɓa, maja aa ma sləkɗadərwa Lazar a daa meməcey.

Yesu a mbəzey a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Pepərek e, ndəhay ga ma diyam ŋga key gwagway ŋga *Pak da *Jeruzelem heyey,
a cəndamara na, Yesu fa sawa a Jeruzelem e.
13 Maja ŋgene, a ɗəslmawa mey-har hay ŋga wudez hay anda gendew, a diyam ŋga
cadamərwa ray ta Yesu a. A wudam ta gədaŋ, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bay
Gazlavay! Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a Bay ŋga *Israyel hay, ndaw masa aa ma
slərdərwa ta mezəley aŋga.»
14 Feteɗe, Yesu a hətey bəz-zəŋgwaw daha, ta', a təpey a ray a. Ara anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:
15 «Ndəhay daa berney ŋga *Siyaŋw,
ka da zluram ba.
Nəkmara, bay akwar fa sawa da ray bəz-zəŋgwaw.»
16 Daa ŋgene, gula aŋga hay a cəndamara cek ma key da wuzlah ata ba. Ama, masa
Yesu ma təpey la a vaɗ ŋga njey aa slam-meweɗey na, a sərfadamara anja mey ŋga
Gazlavay maa guzley la da ray a, asaya, ndəhay ta kamar cek la a Yesu anda mey a maa
guzley.
17 Ndəhay tabiya masa da cakay Yesu daa masa aa ma zəla Lazar daa cəvay, ta aa ma
sləkɗadərwa daa meməcey heyey na, fa kadamara mey a ŋgada ndəhay siya.
18 Maja ŋgene, ndəhay ga ma cəndamara mey a na, a samawa ŋga cadamara ray ta
Yesu. A samawa na, maja ata ma cəndamara aŋga ma ka maazla ha.
19 *Fariza hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a keɗe na, ya gwakwa a ray
a ba! Ehe, nəkmara, ndəhay tabiya fa səpmar wurzay cəŋga!»

Ndəhay Gərek hay a səpmara Yesu

20 Ndəhay ma diyam a *Jeruzelem ŋga həlmey Bay Gazlavay daa gwagway ŋga *Pak
na, Gərek hay da wuzlah ata daha may.
21 Gərek hay a, a diyam a cakay *Fəlep, ndaw ma sawa da Betsayda daa hwayak ŋga
*Galile. Ta', aa guzlmar, a ləvmar: «Bay ala, ya wuɗam ŋga cey ray ta Yesu.»
22 Fəlep a sləkɗey, a daw aa guzlar a *Andəre. Fa dəɓa ha, ta', a diyam cewete, aa
guzlmar a Yesu.

12:2 12.2 Lk 10.40 **12:3 12.3** Lk 7.37-38 **12:4 12.4** Juda Iskariyawt: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mt 10.4 * **12:5 12.5** dala ga: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere maakar. *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **12:5 12.5** Iz 58.7; Mt 19.21; Jak 2.15-16 **12:7 12.7** 19.40 **12:8 12.8** Mew 15.11 **12:9 12.9** 11.43-44 **12:11 12.11** 11.45 **12:13 12.13** Ps 118.26; Mt 27.42; Jaŋ 1.49 **12:15 12.15** Zak 9.9 **12:16 12.16** 2.22; 17.1 **12:17 12.17** 11.42-45 **12:19 12.19** 11.48 **12:21 12.21** 1.44; Lk 19.3; 23.8

23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a wuzdərwa
gədaŋ aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw.
24 Ya fa ləvkwar fara fara, da hulfaɗ ŋga daw a kəzley a hwayak, ta pəshey daa ba
na, a da njey salalay a kəne. Ama da ta pəshey sem aa hwiyak na, a pəcwa, a gəley, a
key ray mahura.
25 Anda keɗe, kwa waawa ma wuɗa heter aŋga na, a key ŋgene, aa zəɗda. Ama kwa
waawa ma wuɗa heter aŋga ba da bəla keɗe na, a key ŋgene, a ɓada ŋga hətey heter
mendəvey ba.
26 Kwa waawa ma wuɗey ŋga kaya sləra na, si a səpya. Aa slam masa yah ma da daw
na, ndaw ma ka sləra aɗaw a sawa la asi aɗaw. Papay a da həslar ray ŋgada ndaw ma
ka sləra aɗaw a.»

Yesu aa guzley da ray meməcey aŋga

27 «Wure keɗe, ray aɗaw fa həɓey. Ya daa guzley na, ya ləvey me? Ya fa da ləvey,
Papay, ləhdaya daa banay ma da sawa a ray aɗaw wure keɗe na, daa ba, maja ya sawa
a bəla na, ŋga ɓəsa banay a keɗe.
28 Papay, wuzdərwa gədaŋ akah amba ndəhay a həslmaka ray.» Maja ŋgene, ɗay
a cənwa da gazlavay da vaɗ, a ləvey: «Yah ta wuzdərwa gədaŋ aɗaw cay, ama ya
wuzdərwa la saya.»
29 Ndəhay makustakaya feteɗe ma cəndamara ɗay a na, aa guzlam, a ləvam: «Ara
var maa bəcey.» Ndəhay siya a ləvam: «Ara maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ maa guzlar.»
30 Ama Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ɗay a, aa guzlwa na, ŋgada yah ba, ama ŋgada
akwar.
31 Wure keɗe, pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndəhay da bəla.
Wure keɗe, pas a ta wuswa cay ŋga ɓəley bay-malula, ndaw ma wa bəla keɗe.
32 Ama yah, da ta baŋgaɗamaya cay fa hwadam mazlaŋgalakaya a vaɗ ŋga məcey
na, ya da ŋgəlta ndəhay tabiya a cakay aɗaw.»
33 Yesu aa guzley anda keɗe na, a wuɗey a wuzda a da məcey na, kwara.
34 Zagaba tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta jaŋgamara la daa ɗerewel ŋga
kwakwas ala, a ləvey *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na,
a da njey ŋga sərmataw, ba diya? Kaa kah, ka ləvey a da baŋgaɗamara *Bəz ŋga Ndaw
a vaɗ na, kwara? Bəz ŋga Ndaw a na, ara wa?»
35 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Meweɗey aa da cakay akwar, a da njey nekəɗey
gway. Daa masa meweɗey a, aa da cakay akwar keɗe na, pəkam da hwaɗ a, amba
ləvaŋ a hətfakwar saba. Da ndaw fa pəkey daa ləvaŋ na, a səra slam masa aa ma da
daw a hwaɗ a ba.
36 Daa masa meweɗey a, aa da cakay akwar keɗe na, si ka təɓmara aa mevel akwar,
amba ka təram ŋga ndəhay ŋga meweɗey.» Masa Yesu maa guzltar la anda keɗe na,
ta', a ŋgəchey dəreŋ ta ata, a ɓey.

Mey ŋga Izay da ray Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu ba

37 Yesu ta key maazla hay la ga fa mey ŋga *Jəwif hay, ama ta ŋgene he cəpa, Jəwif
hay a ta pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara daa ba cəŋga.
38 Anda keɗe, mey masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, maa guzley zleezle
da ray Yesu heyey na, ta key la. Izay a, a ləvey:
«Bay Gazlavay, ma təɓa mey akah
masa ala ma kadamara na, wa?
Bay Gazlavay, ka wuzdərwa gədaŋ akah na,
ŋgada wa hay wa?»
39 Yaw, Jəwif hay a ta gwamara ŋga təɓmara mey ŋga Yesu a daa ba. Ara anda Izay a
maa guzley zleezle saya, a ləvey:
40 «Gazlavay ta wulfatara dey ata sem
amba a hətmar dey saba.
Ta rəzlta sem
amba a sərmara leŋgesl saba.
Anda keɗe, fa da mbəɗam dey ŋgada fa Gazlavay
amba ya mbəldata na, daa ba.»

12:23 12.23 2.4; 12.16 **12:24 12.24-25** Mt 10.39; 16.24-25; 1Kwr 15.36 **12:26 12.26** 14.3; 17.24 **12:27 12.27** 12.23; Mt 26.38 **12:28 12.28** 17.1; Mt 3.17; 17.5 **12:31 12.31** 5.22; 14.30; 16.11 **12:32 12.32-34** 3.14 **12:33 12.33** 18.32 **12:34 12.34** Ps 89.37; 110.4; Ez 37.25; Jaŋ 12.23; 3.14 **12:35 12.35-36** 7.33; 8.12 **12:36 12.36** 5.13 **12:37 12.37** 16.9 **12:38 12.38** Iz 53.1; Rm 10.16 **12:40 12.40** Iz 6.10

41 Izay ma ləvey anda keɗe na, maja aa ma hətar gədaŋ ŋga Yesu, ta’, aa guzley da ray
Yesu a.
42 Ta ŋgene he cəpa na, mahura hay ŋga Jəwif hay ga ta pamara Yesu la ŋga ndaw
ata fara fara cəŋga, ama a wuzdamərwa a palah ba. A zluram ta *Fariza hay maja a da
badamata daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
43 Anda keɗe, a wuɗam na, ndəhay ŋgaa həmdamata da ray Gazlavay ma daa
həmdata jak.

Mey ŋga Yesu a kərzata ndəhay ta sariya

44 Yesu aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a
key ŋgene, a pey yah taava aɗaw ba, ama a pa ndaw ma slərdiwa ŋga ndaw aŋga fara
fara may.
45 Yaw, ndaw ma hətya la na, ta hətar ndaw ma slərdiwa sem may.
46 Yah na, ndaw ma waɗa bəla. Ya ta sawa la amba kwa waawa ma paya ŋga ndaw
aŋga fara fara na, a njey daa ləvaŋ saba.
47 Da ndaw a cənda mey aɗaw, a pafar leŋgesl ba na, ŋgene ara yah ma da kar sariya
ŋgaa zəɗda ba. Maja yah na, yah ma sawa a bəla ŋga katar sariya a ndəhay ŋgaa
zəɗam daa ba. Ama ya sawa na, amba ndəhay da bəla a ləham daa mebərey.
48 Ndaw ma wuɗya ba, asaya, ndaw ma təɓa mey aɗaw ba na, cek ma da kar sariya
na, daha: ara mey aɗaw ma da kərza ta sariya ta pas mendəvey ŋga bəla.
49 Mey masa yah ma kada na, ara mey aɗaw ba, ama ara Papay, ndaw ma slərdiwa,
ma balayawa mey a amba yaa guzlda, ya wuzda a ndəhay.
50 Ahaw, ya səra na, mey aŋga a da vəlkwar heter mendəvey ba. Anda keɗe, mey
masa yah ma kada na, ya kada anda Papay ma ləvya.»

13

Yesu a pərtara salay ŋga gula aŋga hay

1 Masa gwagway ŋga *Pak anda mandaw na, Yesu a səra pas ŋga meməcey aŋga ta
wuswa cay, a da mbəkda bəla keɗe, a da vəhey ŋgada fa Papaha. Yesu na, ta wuɗta
ndəhay aŋga hay da bəla sem. Ta pas ŋgene aa fa wuzda na, a wuɗta kalah cəŋga.
2 Taa kwaɗ a ŋgene, Yesu a zəmam ɗaf ta gula aŋga hay. Anja *Sataŋ, bay-malula,
ta bata Juda, bəzey ŋga *Simaŋw Iskariyawt cay, amba Juda ha a vəlda Yesu a har
masa-gəra aŋga hay.
3 Yesu na, fa səra Gazlavay Papaŋ ta vəldara gədaŋ sem ŋga wey da ray cek hay cəpa.
A səra aŋga na, a sawa ta fa Gazlavay. Asaya, a səra pas pal a da vəhey fa Gazlavay a,
a vaɗ.
4 Da ray ŋgene, Yesu ta’, a mbəkda mezəmey ɗaf, a sləkɗey a cəkwa zana masa
mahura fa vaw, ta’, a jəwey zana mekele aa laɓay.
5 Cay, a kawa yam aa taasa, a pərtara salay ŋga gula aŋga hay, a takwaɗatara yam a
ta zana majəwkaya daa laɓay heyey.
6 Yesu a wusey ta’! fa Simaŋw *Piyer na, Simaŋw Piyer e, a ləvar: «Bay Mahura, kah
ta ray akah, amba ka pəryawa salay daw?»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Cek masa yah ma ka keɗe na, ka səra mey da ray a
wure keɗe ba araŋ. Ama ŋgada fa mey nekəɗey na, ka səra mey da ray a la.»
8 Piyer a mbəɗdara saya, a ləvar: «Kay! Kah ta ray akah, ka pəryawa salay ba!» Yesu
a ləvar: «Da ya ta pərkawa salay daa ba na, kwa ka fa da hətey cek fa yah daa ba may.»
9 Simaŋw Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay Mahura, da anda keɗe na, ka da pərya na,
salay daada ba, ama pərtiwa har hay ta ray cəpa may.»
10 Yesu a ləvar saya: «Da ndaw ma pərey sem na, a wuɗey ŋga pərey vaw tabiya
saba, si salay gway, maja dəlay fa vəɗa daa saba, ba diya? Akwar gula aɗaw hay na,
akwar tabiya mapərtakaya ama si ndaw pal manda-pərey.»
11 Yesu maa guzley anda keɗe na, a səra ndaw ma da vəlda a har masa-gəra aŋga hay.
Ara maja ŋgene, aŋga ma ləvey: «Akwar cəpa mapərtakaya ba.»
12 Masa Yesu ma pərtara salay cay na, ta’, a kəzla zana aŋga mahura heyey fa vaw, a
vəhey aa slam aŋga mezəmey ɗaf. Ta’, aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar: «Akwar
ta sərmara cek masa yah ma kakwara keɗe la daw?

12:41 12.41 Iz 6.1-3 **12:42 12.42** 2.23; 9.22 **12:43 12.43** 7.18 **12:44 12.44** 5.24 **12:45 12.45** 14.9; 5.18 **12:46 12.46** 12.35-36 **12:47 12.47** 3.17; 5.22 **12:49 12.49** 7.16-17 **12:50 12.50** 4.34 **13:1 13.1** 2.4 **13:2 13.2** 12.4; Lk 22.3 **13:3 13.3** 3.35; 8.14 **13:4 13.4-5** Lk 12.37 **13:10 13.10** 15.3 **13:11 13.11** 6.64, 70-71 **13:12 13.12-14** Mt 20.24-28; 23.8-12; Lk 22.27; 1Tm 5.10

13 Nəka, akwar fa zəlmaya “Bay Mahura”, asaya, “ndaw maa sərkadakwar”. Ahaw,
akwar maa guzlam la ara aŋga fara, yah na, ndaw maa sərkadakwar, asaya, yah Bay
akwar Mahura.
14 Anda keɗe, da yah Bay akwar Mahura, asaya, da yah ndaw maa sərkadakwar ma
pərkwara salay na, si akwar may ka pəram salay ŋga ndaw a, ŋga ndaw a da wuzlah
akwar may.
15 Yah ma ka anda keɗe na, amba ka kamara kəne may.
16 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma ka sləra ŋga ndaw na, a fəna ɓay ŋga sləra ha
ɓa səlak, asaya, ndaw-meslərey na, a fəna ndaw ma slərda ɓa səlak.
17 Wure keɗe akwar ma sərmara cay, da akwar fa kamara anda keɗe na, maaya ŋga
Gazlavay a sawa la a ray akwar.
18 «Yah maa guzley anda keɗe na, da ray akwar cəpa ɓa. Ahaw, ndəhay masa yah
ma walata na, ya səra mewulkey ata tabiya. Ama maaya na, mey mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle a key fara. Mey a, a ləvey: “Ndaw masa yah ma zəmam
ɗaf cew e daa vəley pal ta tərey sem ŋga masa-gəra aɗaw.”
19 Ya kadakwara mey a la teseeɗ dəga wure keɗe amba da cek aha ma da key ŋgene
ta wuswa cay na, ka sərmara “Yah na, ara Yah”.
20 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma təɓa ndaw masa yah ma slərda na, a key ŋgene,
a təɓey na, yah, ray aɗaw. Yaw, da ndaw ta təɓya la na, a key ŋgene, a təɓey ndaw ma
slərdiwa.»

Juda a da vəlda Yesu a har masa-gəra hay
(Matiye 26.20-25; Mark 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ray aŋga a həɓey, a ləvey: «Ya fa ləvkwar
fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vəldaya la a har masa-gəra aɗaw hay ŋga
kəɗmaya vagay.»
22 Gula hay ŋga Yesu a nəkam vaw aa dey aa dey, ama kwa ta sərmara ndaw masa
Yesu maa guzley da ray a na, daa ɓa.
23 Gula pal dasi ata manjakaya da cakay Yesu a, gula ha ara gula masa Yesu ma wuɗa
kalah.
24 *Simaŋw *Piyer a kəɓcar dey a gula ha amba gula ha aa cəfɗa Yesu aa guzley na,
da ray wa.
25 Ta′, gula ha a gənsley ŋgada fa Yesu, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, ma da vəldaka
a har masa-gəra akah hay na, wa?»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Amba ya cey ɗaf, ya key lar fa vəɗa, ya təldara a ndaw.
Ndaw a ŋgene na, ara ndaw ma da vəldaya a har masa-gəra aɗaw hay.» Yesu a cey ɗaf
dəɓa, a key lar fa vəɗa, ta′, a təldara a Juda, bəzey ŋga Simaŋw Iskariyawt.
27 Dəga daa masa Juda ha ma təɓa ɗaf da har Yesu a ŋgene na, wure wure ŋgene
*Sataŋ, bay-malula, a mbəzey aa mevel ŋga Juda ha. Cay, Yesu ta′, aa guzlar dəɓa, a
ləvar: «Cek masa kah ma wuɗey ŋga ka na, ka la fiyaw gway taw!»
28 Kwa ndaw pal dasi gula hay a ma səra Yesu aa guzlar anda ŋgene maja me na, daa
ɓa.
29 Gula hay siya a wulkam na, Yesu a wuɗey ŋga slərda Juda ha ŋga həɗkawa cek
hay ŋga gwagway, da daa ɓa, aa cəfɗa ŋga vəltar cek a masa-viya hay maja ara aŋga
ma kərza dala ata.
30 Masa Juda ma təɓa ɗaf da har Yesu heyey la na, ta′, a bawa fiyaw aa ambaw. Daa
ŋgene, tavaɗ ta key cay.

Mey da ray mewey mawiya

31 Masa Juda ma ɓawa sem aa ambaw heyey na, Yesu aa guzley a ləvey: «Dəga wure
keɗe, gədaŋ aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa wuzwa amba ndəhay a həslmaya ray. Asaya,
yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa wuzda gədaŋ ŋga Gazlavay amba ndəhay a həslmar ray.
32 [Maja ya fa wuzda gədaŋ ŋga Gazlavay a ndəhay na,] Gazlavay a da wuzda gədaŋ
aɗaw a ndəhay may. Gweegwe cay a wuzdərwa gədaŋ a.
33 Bəz aɗaw hay, ya fa da njey ta akwar ga daa saba. Ka da səpmaya, ama ya ləvkwar
anda yah ma ləvtar a mahura hay ŋga *Jəwif hay heyey: Aa slam masa yah ma da daw
na, akwar fa da gwamara ŋga diyam a hwaɗ a daa ɓa.
34 Ehe, ya vəlkwar *mewey mawiya: Wuɗam vaw. Maaya na, ka wuɗam vaw anda
yah ma wuɗkwar keɗe.

13:15 13.15 1Jŋ 2.6; Fəl 2.5; 1Pi 2.21 **13:16 13.16** 15.20; Mt 10.24 **13:17 13.17** Jak 1.25 **13:18 13.18** Ps 41.10; Jaŋ 17.12 **13:19 13.19** 8.24; 14.29; 16.4 **13:20 13.20** Mt 10.40 **13:23 13.23** 19.26; 20.2; 21.7, 20 **13:27 13.27** 13.2 **13:29 13.29** 12.6 **13:31 13.31-32** 17.1 **13:33 13.33** 8.14 **13:34 13.34** 15.12, 17; 1Jŋ 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Jŋ 5-6

35 Da masa akwar fa wuɗam vaw na, ndəhay tabiya a sərmara la akwar gula aɗaw hay.»

Mey da ray ata Piyer ta Yesu
(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 *Simaŋw *Piyer aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, ka da daw na, ama?» Yesu
a mbəɗdara, a ləvar: «Aa slam masa yah ma da daw keɗe na, ka gwa ŋga səpya wure
keɗe ba araŋ, ama ka səpya la fa dəɓa ha.»
37 Piyer a ləvar: «Bay Mahura, ya gwa ŋga səpka wure keɗe ba na, maja me? Si ya
məcey maja akah.»
38 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, ka gwa ŋga məcey maja yah fara daw? Ya fa
ləvka fara fara, wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka
sərya ba, ka sərya ba.»

14

Mey da ray cəveɗ ma daw ŋgada fa Gazlavay Papaŋ

1 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ka daa ləkam saba. Pamara Gazlavay
ŋga ndaw akwar fara fara, asaya, pamaya ŋga ndaw akwar fara fara may.
2 Fa Papay Bay Gazlavay da vaɗ na, slam hay ŋga njey suha daha. Ara maja ŋgene,
yah maa guzlkwar, ya ləvkwar: "Ya da daw ŋga ɗiykwar slam da vaɗ."
3 Masa yah ma daw cay ŋga ɗiykwara slam aha na, ya vəhwa la ŋga ŋgəlkwar amba
ka njam aa slam masa yah ma da njey a hwaɗ a may.
4 Slam masa yah ma da daw a hwaɗ a na, ka sərmara cəveɗ e.»
5 *Tuma aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, slam masa kah ma da daw a hwaɗ a na, ya
sərmara ba. Kaa wara ya da sərmara cəveɗ e na, kwara?»
6 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Yah na, cəveɗ ma handata ndəhay ŋgada fa Gazlavay.
Yah na, ndaw ma wuzda mey fara fara da ray Gazlavay. Asaya, yah na, ndaw ma vəltar
heter mendəvey ba a ndəhay. Da ndaw a wuɗey ŋga daw fa Papay na, si a sawa ta fa
yah.
7 Da ka sərmaya na, ka sərmara Papay la may. Dəga tasana, ka sərmara Papay a,
akwar ta hətmar la ta dey akwar.»
8 *Fəlep a ləvar: «Bay Mahura, wuzdandara Papakw a na, cay gway taw!»
9 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Dəga zleezle aləkwa bama kaa na, ka sərya ba cəŋga
daw, Fəlep? Ndaw ma hətya la na, a key ŋgene, a hətey Papay a gway. Kaa ka ləvya
wuzdandara Papay a na, maja me dəɓa me?
10 Yah ta Papay, asaya, Papay aa ta yah na, ka səra ba daw? Mey cəpa masa yah maa
guzldakwara tabiya keɗe na, a sawa ta fa yah ba. Ama ara Papay masa aa ta yah heyey
ma ka sləra aŋga.
11 Təɓmara mey aɗaw masa yah ma ləvkwar, yah ta Papay, Papay may aa ta yah. Da
ka təɓmara maja yah maa guzlkwar keɗe ba na, təɓmara maja maazla hay masa yah
ma kata tarah taw!
12 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a kata maazla
hay masa yah ma kata la may. A da key maazla hay mahura ma fəna, maja yah na, ya
da vəhey * a cakay Papay a vaɗ.
13 Cek hay tabiya masa akwar maa cəfɗamara ŋga key ta mezəley aɗaw † na, ya
kakwara la amba yah, Bəz ŋga Ndaw, ya wuzdatara gədaŋ ŋga Papay a ndəhay amba
a həslmar ray.
14 Yaw, da akwar faa cəfɗafamaya cek ŋga key ta mezəley aɗaw na, ya kakwara cek
aha la.»

Mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay ma da sawa

15 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da akwar fa wuɗmaya na, si ka
namar ray a *mewey aɗaw.

13:35 13.35 1Jŋ 3.14 **13:36 13.36** 8.14; 21.19 **13:38 13.38** 18.27 **14:1 14.1** 14.27 **14:3 14.3** 12.26 **14:5 14.5** Tuma: 20.24 **14:6 14.6** Heb 10.20 **14:7 14.7** 8.19 **14:9 14.9** 12.45 **14:10 14.10** 3.35 **14:11 14.11** 5.18, 36; 10.37-38 * **14:12 14.12** ya da vəhey: Yesu a daw fa Bay Gazlavay a vaɗ, a da slərwa Mesəfney ŋga Gazlavay a ray ndəhay aŋga hay. Asaya, a kar ambahw a Gazlavay maja ndəhay aŋga hay amba a hətam gədaŋ ŋga key sləra ŋga Gazlavay. Nəka Jaŋ 14.16-17. † **14:13 14.13** ta mezəley aɗaw: Anda meləvey, medərey-daŋgay ta gədaŋ masa Yesu ma vəldara, asaya, aa cəfɗey cek masa ma mbafar a Yesu. **14:13 14.13** 15.16; 17.1 **14:15 14.15** 14.21, 23; 15.10; 1Jŋ 5.3; 2Jŋ 6

16 Ya dərar daŋgay la a Papay amba a slərkwar ndaw mekele ŋga jənkwar. Ndaw a,
a da njey ta akwar ŋga sərmataw.
17 Ara Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ndəhay da bəla ‡ a
gwamara ŋga təɓmara daa ba, maja a hətmar ta dey ata daa ba, asaya, a sərmara ba.
Ama akwar na, ka sərmara, maja aŋga da wuzlah akwar, asaya, aa daa akwar.
18 «Ya fa da mbəkdakwar taava akwar anda matawak hay na, daa ba. Ya vəhwa la a
wuzlah akwar.
19 Menjey nekəɗey feɗe, ndəhay da bəla keɗe fa da hətmaya daa saba. Ama akwar
na, ka hətmaya la maja yah ta dey. Akwar may, ka da njam ta dey anda yah.
20 Da pas a ta wuswa cay na, ka sərmara la, Papay aa ta yah, akwar ta yah, yah may,
yah ta akwar.
21 «Ndaw ma təɓa mewey aɗaw, asaya, ma nar ray na, ndaw a ŋgene a wuɗya. Nəka,
Papay na, a wuɗa ndaw ma wuɗya. Yah may, ya wuɗa ndaw masa ma wuɗya, ya wuzar
vaw ŋgada aŋga.»
22 Ta′, Jud aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, ka da wuzey vaw na, ŋgada ala gway, ama
ŋgada ndəhay da bəla cəpa ba na, maja me?» Maa cəfɗa ha na, ara Jud mekele, ba na,
ara Juda Iskariyawt ba.
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw ma wuɗya na, a cənya mey la may. Anda keɗe,
Papay a wuɗa la may. Ala ta Papay ya da diyam fa ndaw aha, ya da njam daa slam a.
24 Ndaw ma wuɗya ba na, a cənya mey daa ba may. Mey masa yah maa guzlda keɗe
na, ara mey aɗaw ba, ama ara mey ŋga Papay, ndaw ma slərdiwa.
25 «Ya fa kadakwara cek hay a tabiya, daa masa yah da wuzlah akwar keɗe ɗagay.
26 Cay na, Papay a slərkwar Mesəfney aŋga la ta mezəley aɗaw. Ara Mesəfney a ma
da jənkwar. A daa sərkadakwara cek hay tabiya. Asaya, a da sərfadakwara mey hay
cəpa masa yah ma kadakwara.
27 «Ya mbəkdakwar daa zazay, njam ta zazay aɗaw. Zazay aɗaw a na, aŋga wal ta
zazay ŋga ndəhay da bəla. Anda keɗe, ka daa ləkam ba, ka da zluram ba.
28 Akwar ma cəndamara la, yah ma ləvey: “Ya daw la fa Papay, fa dəɓa ha, ya vəhwa
la fa akwar, ba diya?” Da ka wuɗmaya na, ŋgene, kaa səmam la da ray yah ma da daw
fa Papay a, maja Papay na, aa mahura da ray aɗaw.
29 Ya kadakwara mey a la teseɗ dəga wure keɗe amba da cek aha ma da key ŋgene
ta wuswa cay na, ka təɓmara mey aɗaw ma fəna.
30 Kwa ya fa daa guzlkwar ga daa saba, maja bay-malula, ndaw ma wa bəla keɗe, fa
sawa. Ama kwa fa da gwa ŋga kaya cek daa ba səlak.
31 Ama a sawa na, amba ndəhay da bəla a sərmara ya fa wuɗa Papay, asaya, ya fa
kata cek hay tabiya anda aŋga ma ləvya ŋga kata. Yaw, lacam! Nakwa la!»

15

Yesu a ləvey aŋga wudez ma yey babəza maaya

1 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Yah na, wudez * masa fara fara ma yey
babəza maaya. Bay ŋga wudez e na, ara Papay.
2 Mey-har aɗaw hay cəpa masa ma yam babəza ba na, Papay a ɗəslta. Ama masa ma
yam babəza na, aa kəlhata amba a yam babəza ma fəna.
3 Mey masa yah ma wuzdakwara keɗe na, ta pərkwara mevel akwar sem.
4 Njam macəmkaya ta yah anda yah manjakaya macəmkaya ta akwar. Mey-har ŋga
wudez maɗəslkaya sem na, a gwa ŋga yey babəza saya daw? Aŋga letek kəne, da akwar
macəmkaya ta yah daa ba na, ka da təram cek ŋga tede.
5 «Yah na, wudez. Akwar na, mey-har hay a. Da ndaw macəmkaya ta yah, yah may
macəmkaya ta ndaw aha na, menjey ŋga ndaw aha a key la maaya fa mey ŋga Gazlavay.
Maja da akwar macəmkaya ta yah daa ba na, akwar fa da gwamara ŋga key kwa meeme
daa ba səlak.

14:16 14.16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Jŋ 3.24; 4.13; SNM 1.4; 2.4 ‡ **14:17 14.17** Ndəhay da bəla: Ndəhay masa ma wulkam da ray Gazlavay ba, a səpam na, si cek hay da bəla gway. Nəka Jaŋ 15.18-25. **14:17 14.17** 1Kwr 2.10-16 **14:19 14.19** 16.16; 8.14 **14:20 14.20** 5.18 **14:21 14.21** 14.15 **14:23 14.23** CWJ 3.20 **14:24 14.24** 7.16 **14:26 14.26** 14.16 **14:27 14.27** 16.33; 20.19, 21 **14:28 14.28** 8.14 **14:29 14.29** 13.19 **14:30 14.30** 12.31 **14:31 14.31** 15.10; Mt 26.46 * **15:1 15.1** wudez masa fara fara ma yey babəza maaya: Wudez e na, a zəlmara ta mey Pəlta «*inabohi*». Zleezle Gazlavay a wa wudez e keɗe ta Israyel hay. Ama Israyel hay ta təram sem ŋga cek ŋga tede maja ata ma mbəɗmar dəɓa a Gazlavay. Anda keɗe, ata anda wudez ma yey babəza maaya ba. Nəka Jeremey 2.21. **15:1 15.1** Aw 10.1; Ps 80.9-12 **15:2 15.2** Mt 3.10 **15:3 15.3** 13.10 **15:4 15.4-5** 6.56; 15.7, 10, 16; Rm 11.17-18; 2Kwr 3.5; 4.7; 1Jŋ 2.6, 28; 3.6, 24

6 Da ndaw aa macəmkaya ta yah daa ba na, a da hazakadamara ndaw aha ta cakay
anda mey-har hay ŋga wudez maɗəsltakaya ma hazakadamara ta cakay, fa dəɓa ha, a
kweley. A kusmamara, a pam awaw fa vəɗa ŋga wewurey.
7 Da akwar macəmkaya ta yah, asaya, da akwar fa təɓmara mey aɗaw mandaw
mandaw na, cacəfɗam kwa cek wura wura, ka hətam la.
8 Da akwar fa kam maaya mandaw mandaw na, ndəhay a sərmara la akwar gula
aɗaw hay. Anda keɗe, ndəhay a da həlmamara Papay maja.
9 Ya fa wuɗkwar anda Papay ma wuɗya may. Njam daa mewuɗey-vaw aɗaw.
10 Da akwar fa namar ray a mewey aɗaw na, ka njam la daa mewuɗey-vaw aɗaw.
Ara anda yah ma nar ray a mewey ŋga Papay, yah manjakaya daa mewuɗey-vaw aŋga
may.
11 «Yaa guzlkwar anda keɗe na, amba kaa səmam anda yah maa səmey keɗe may,
asaya, amba ka njam daa meesəmey masa fara fara.
12 Ehe, ya kadakwara mewey aɗaw: Wuɗam vaw anda yah ma wuɗkwar keɗe.
13 Ndaw ma vəlda heter aŋga ŋga məcey maja jam aŋga hay na, ŋgene ara mewuɗey-
vaw mahura.
14 Da akwar fa kamara cek masa yah ma ləvkwar ŋga key na, ŋgene akwar jam aɗaw
hay.
15 Ya fa da zəlkwar ndəhay ma ka sləra aɗaw hay daa saba maja ndaw ma ka sləra
na, a səra cek masa bay aŋga ma key tabiya ba. Ama ya zəlkwar jam aɗaw hay, maja
cek tabiya masa yah ma cəndərwa fa Papay na, ya ta wuzdakwara cay.
16 Ma walamaya ŋga key bay akwar na, ara akwar ba. Sasəkar jak, ara yah ma
walakwar. Ya walakwar na, amba ka diyam, ka kamara sləra aɗaw, sləra ha a da njey
ŋga sərmataw. Anda keɗe, Papay a da vəldakwara cek masa akwar maa cəfɗafamara
ta mezəley aɗaw.
17 Cek masa yah ma wuɗey fa akwar na, wuɗam vaw.»

Mey da ray ndəhay ma da rəsmata ata Yesu ta gula aŋga hay

18 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da ndəhay da bəla fa rəsmakwar
na, sərmara a rəsam teseɗ na, yah.
19 Da akwar anda ndəhay da bəla keɗe na, anja a wuɗmakwar la maja akwar ndəhay
ata hay. Ama akwar na, ndəhay ata hay ba, maja ara yah ma walakwar wal da wuzlah
ata. Ata ma rəsmakwar na, maja.
20 Sərfadamara mey masa yah maa guzlkwar heyey: "Ndaw ma ka sləra ŋga ndaw
na, a fəna bay ŋga sləra ha ba." Da ta sərdamaya banay la na, a sərdamakwar banay
la kəne may. Yaw, da ta cənmaya mey la na, a cənmakwar mey la may.
21 A da sərdamakwar banay a na, maja yah. A kamara anda keɗe na, maja a sərmara
ndaw ma slərdiwa a bəla ba.
22 Da yah ma sawa a bəla ŋga wuzdatara mey ŋga Gazlavay daa ba na, anja mebərey
da ray ata ŋga kərzata daa ba. Ama wure keɗe masa yah ma sawa a bəla ŋga wuzdatara
mey ŋga Gazlavay sem keɗe na, ata ta mey ŋgaa guzley ŋga ləhdata daa mebərey ata
daa ba.
23 Ndaw ma rəsya na, a key ŋgene, a rəsa Papay may.
24 Yah ma key maazla hay masa ndaw ma gwa ŋga kata ba la da wuzlah ata. Anja da
daa ba na, mebərey da ray ata daa ba. Ama wure keɗe masa ata ma hətmatar maazla
hay a ta dey ata la kaa na, a rəsmandar ta Papay cəŋga gway.
25 Ama cek aha, a key anda mawuzlalakaya daa kwakwas ata, ma ləvey: "A rəsmaya
ŋga tede gway."»
26 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Sərmara, ndaw ma da jənkwar a
sawa la. A da sawa ta fa Papay. Masa yah ma daw cay a cakay Papay na, ya slərdakwara
la. Ndaw aha na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay, a da wuzdatara cəveɗ masa fara fara a
ndəhay. A da key sede da ray aɗaw.
27 Akwar may, ka da kam sede da ray aɗaw, maja dəga yah ma zla sləra aɗaw na,
aləkwa bama haa wure keɗe.

15:6 15.6 Mt 7.19 **15:7 15.7** 15.16 **15:8 15.8** 14.13; 17.1 **15:9 15.9** 13.1; 5.18 **15:10 15.10** 14.15 **15:11 15.11** 16.22, 24; 17.13; 1Jŋ 1.4 **15:12 15.12** 13.34; 1Jŋ 4.11 **15:13 15.13** 10.11 **15:16 15.16** 14.13; 15.7; 16.23-24; Mt 18.19; 1Jŋ 3.22; 5.14-15; Jaŋ 6.70; 13.18 **15:17 15.17** 13.34 **15:18 15.18** 7.7 **15:20 15.20** 13.16 **15:21 15.21** 16.3 **15:22 15.22** 9.41 **15:23 15.23** Lk 10.16; Jaŋ 5.23; 1Jŋ 2.23 **15:24 15.24** 5.36 **15:25 15.25** Ps 69.5; 35.19 **15:26 15.26** 1.15; 5.36; 14.16; 1Jŋ 5.6-9 **15:27 15.27** 1.14; SNM 1.8; 1Jŋ 1.2; 4.14

16

1 «Yah ma ləvkwar anda keɗe na, amba kwa da fa sərdamakwar banay na, ka təɓmara
mey aɗaw cəŋga, ka mbəkdamara ba.
2 A da ɓəlmakwar daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay. Asaya pas a, a wuswa la
masa ndəhay ma da kəɗmakwar vagay na, a wulkam a key ŋgene, a kamar cek maaya
ŋgada Gazlavay.
3 A da kam cek maaya ba anda keɗe na, maja ta sərmara Papay daa ba, asaya, maja
ta sərmaya daa ba may.
4 Ama ya wuzdakwara anda keɗe na, amba da pas a ta wuswa cay, fa kamakwar anda
keɗe na, ka sərfadamara yah ma wuzdakwara cay la.»

Mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay ma da ka sləra aŋga

Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Dəga yah ma zla sləra aɗaw, yah ma wuzdakwara
mey a daa ba na, maja yah daha da cakay akwar ɗagay.
5 Wure keɗe, ya da daw a cakay ndaw ma slərdiwa, kwa ndaw pal dasi akwar ma daa
cəfɗaya: "Ka daw ama?" na, daa ba.
6 Ama akwar ta mewulkey kalah maja yah ma ləvkwar anda keɗe he.
7 Yaw, ya faa guzlkwar mey masa fara fara, aŋga maaya ŋgada akwar amba ya vəhey
fa Papay a vaɗ. Fara fara, da ya ta vəhey daa ba na, *Mesəfney ŋga Gəzlavay, ndaw ma
da jənkwar heyey, fa da sawa daa ba. Ama da ya ta vəhey la na, ya slərdakwara la.
8 Da ta wuswa cay na, a da wuzdatara a ndəhay da bəla mey masa fara fara amba
a sərmara mebərey ata, amba a sərmara cəveɗ masa maaya, asaya, amba a sərmara
sariya masa Gazlavay ma da ka.
9 A da sərmara mebərey ata na, maja ata ma pamaya ŋga ndaw ata fara fara ba.
10 A da sərmara cəveɗ masa maaya na, maja ya fa da vəhey ŋgada fa Papay, akwar
fa da hətmaya daa saba.
11 A da sərmara sariya masa Gazlavay ma ka na, maja Gazlavay ta kar sariya cay a
bay-malula, ndaw ma wa bəla keɗe.
12 «Ya fa wuɗey ŋgaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama wure keɗe na, aŋga ta banay
amba ka cəndamara.
13 Da masa Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay heyey ta wuswa
cay na, a da wuzdakwara mey masa fara fara da ray cek hay tabiya. Mey masa aa ma
daa guzlda na, a sawa ta fa gədaŋ aŋga ba. Ama a daa guzley mey masa aŋga ma
cəndərwa da vaɗ. A da wuzdakwara cek ma da key ŋgada fa mey.
14 Mesəfney a na, a da wuzdərwa gədaŋ aɗaw amba ndəhay a həslmaya ray maja cek
hay tabiya aa ma wuzdakwara na, a cəndərwa fa yah.
15 Cek hay tabiya masa Papay ma wata na, yah ma wata may. Ara maja ŋgene, yah maa
guzlkwar, ya ləvey cek hay tabiya masa Mesəfney a ma wuzdakwara na, a cəndərwa fa
yah.»

Mey da ray gula hay ŋga Yesu ma da təwam ta ma daa səmam

16 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Menjey nekəɗey feɗe, akwar fa da
hətmaya fa dey daa saba. Fa dəɓa ha nekəɗey na, ka hətmaya la saya.»
17 Maja ŋgene, gula aŋga hay siya aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa
guzlndakwar, a ləvey: "Menjey nekəɗey feɗe, ka hətmaya fa dey daa saba. Fa dəɓa
ha nekəɗey na, ka hətmaya la saya." Yaw, a ləvey saya: "Ya da daw fa Papay a vaɗ."
Mey hay a keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey me?
18 A ləvey: "Menjey nekəɗey" na, a wuɗey ŋga ləvey me? Mey a, a cəney ba.»
19 Yesu a səra gula aŋga hay fa wuɗam ŋgaa cəfɗamara. Anda keɗe, ta', aa guzltar, a
ləvtar: «Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: "Menjey nekəɗey feɗe, akwar fa da hətmaya fa
dey daa ba. Fa dəɓa ha nekəɗey na, ka hətmaya la saya." Kaa cəfɗam vaw da wuzlah
akwar na, ŋga sərey mey a keɗe daw?
20 Ya fa ləvkwar fara fara, cay na, ka təwam la, kaa huram la da wuzlah akwar, ama
ndəhay da bəla siya na, aa səmam la. Ka laləkam la, ama fa dəɓa ha, kaa səmam la.
21 «Wulkam da ray ŋgwas ta hwaɗ taw! Da masa fa da yey na, hwaɗ a, a sərda banay.
Ama da bəzey ta yawa cay na, a sərfada banay a saba, aa səmey maja aa ma hətey
bəzey mawiya.
22 Wure keɗe akwar may, daa mewulkey, ama ya hətkwar la saya. Anda keɗe, ka daa
səmam, kwa ndaw ma da təkakwar ŋgaa səmey a daa ba səlak.

16:2 16.2 9.22 **16:3 16.3** 15.21 **16:4 16.4** 13.19 **16:5 16.5** 8.14 **16:6 16.6** 16.22 **16:7 16.7** 14.16 **16:8 16.8** SNM 24.25 **16:9 16.9** 2.23; 5.38; 6.36, 64; 7.5; 10.26; 12.37 **16:11 16.11** 12.31 **16:13 16.13** 14.16; 15.26; SNM 16.6-10; 1Jŋ 2.27 **16:14 16.14** 17.1 **16:15 16.15** 17.10 **16:16 16.16** 14.19 **16:22 16.22** 15.11

23 Ta pas a ŋgene, ka sərmata cek hay cəpa la, akwar fa daa cəfɗafamaya ŋga sərey
cek daa saba. Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, da kaa cəfɗam kwa meeme fa Papay ta
mezəley aɗaw na, Papay a, a vəldakwara la.
24 Haa wure keɗe, ka taa cəfɗam cek ta mezəley aɗaw daa ba araŋ. Anda keɗe,
cacəfɗam cek, ka hətam la amba ka njam daa meesəmey masa fara fara.»

Mey da ray gədaŋ ŋga Yesu da ray bəla

25 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Yah maa guzlkwar tabiya na, ta
mey-meŋgey. Yaw, pas a, a wuswa la masa yah ma daa guzlkwar ta mey-meŋgey saba,
ya da kadakwara mabara ŋga mey da ray Papay.
26 Ta pas ŋgene na, ka daa cəfɗam cek fa Papay ta mezəley aɗaw. Ka da wulkam ara
yah ma daa cəfɗakwara Papay kwa? Kay, kəne ba, ama ara akwar ta ray akwar ma daa
cəfɗamara,
27 maja Papay a ta ray aŋga a wuɗkwar. A wuɗkwar na, maja akwar ma wuɗmaya,
asaya, maja akwar ma təɓmara ya sawa na, da fa aŋga.
28 Ya sawa a bəla keɗe na, da cakay Papay. Wure keɗe, ya da mbəkda bəla ha, ya da
vəhey ŋgada fa Papay a.»
29 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Nəka, wure keɗe, ka fa wuzdərwa mey
a maaya maaya, ka faa guzley ta mey-meŋgey daa saba.
30 Wure keɗe, ala fa sərmara, kah na, ka sərta cek hay tabiya. Cek masa ndaw ma
wuɗey ŋgaa cəfɗaka na, ka ta səra sem. Maja ŋgene, ya təɓmara, kah na, ka sawa da
fa Gazlavay.»
31 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wure keɗe na, akwar ma təɓmara la, ya sawa da fa
Gazlavay dəɓa daw?
32 Yaw, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa akwar tabiya ka daa kwacam ray pal pal,
kwa waawa a da daw a way aŋga, ka da mbəkdamaya taava aɗaw. Ama fara fara, yah
taava aɗaw ba, maja Papay aa ta yah.
33 Yah maa guzlkwar mey tabiya keɗe na, amba akwar masa macəmkaya ta yah keɗe,
ka njam daa zazay. Ka səram banay la da bəla keɗe, ama kam gədaŋ. Yah na, ya ta
fəna bəla ha sem ta gədaŋ.»

17

Yesu a dərey daŋgay maja gula aŋga hay

1 Fa dəɓa ha, Yesu maa guzltar cay a gula aŋga hay heyey na, ta', a baŋgaɗa dey a
vaɗ, a dərey daŋgay a Gazlavay, a ləvey: «Papay, pas masa yah ma da sərey banay na,
ta wuswa cay. Wuzdərwa gədaŋ aɗaw, yah Bəzey akah, a ndəhay, amba yah may, ya
wuzdərwa gədaŋ akah a ndəhay.
2 Ka ta vəlya gədaŋ la ŋga wey da ray ndəhay tabiya da bəla. Anda keɗe, ya da vəltar
heter mendəvey ba ŋgada ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi har aɗaw.
3 Heter mendəvey ba ha na, ara amba ndəhay a sərmaka, kah na, Gazlavay pal masa
fara fara, asaya, ara amba a sərmaya, yah Yesu *Kəriste masa kah ma slərdərwa.
4 Masa yah da bəla keɗe na, ya ta wuzdatara gədaŋ akah cay a ndəhay. Asaya, yah
ma ndəvda slərа masa kah ma vəldiwa ŋga key cay cəpa.
5 Wure keɗe, Papay Bay Gazlavay, vəhdaya fa mey akah, həslya ray saya, anda kah
ma həslya ray daa masa yah da cakay akah dəga bəla ta zlar ŋga ləmey daa ba araŋ
heyey.
6 «Yah ma wuzdaka la a ndəhay masa kah ma walata da bəla ŋga njam asi har aɗaw,
amba a sərmaka. Ahaw, ndəhay a na, ara ŋga akah hay, ama kah ma vəldatiwa la asi
har aɗaw, anda keɗe, fa cənmaka mey.
7 Wure keɗe, a sərmara cek hay tabiya masa ŋga yah na, a samawa ta fa kah.
8 A sərmara na, maja mey masa kah ma wuzdiwa na, yah ma wuzdatara la, ta
cəndamara la. A sərmara fara fara ya sawa da fa kah, asaya, ta təɓmara la ara kah
ma slərdiwa.
9 «Ya dərey daŋgay na, maja ndəhay a, ba na, maja ndəhay da bəla cəpa ba. Ahaw,
ya dərey daŋgay maja ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi har aɗaw. Ata na, ndəhay
akah hay.

16:23 16.23 15.16 **16:25 16.25** Mt 13.34 **16:28 16.28** 8.14 **16:32 16.32** Zak 13.7; Mt 26.31, 56 **16:33 16.33** 7.7; 14.27; 1Jŋ 5.4 **17:1 17.1** 2.4; 11.4; 12.16, 23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24 **17:2 17.2** 3.35; 5.24; Mt 28.18 **17:3 17.3** 1Jŋ 5.20 **17:4 17.4** 4.34 **17:5 17.5** 1.1-2; 8.58; 17.24 **17:6 17.6** 17.26

10 Yaw, ndəhay aɗaw hay tabiya na, ara ndəhay akah hay. Asaya, ndəhay akah hay
tabiya na, ara ndəhay aɗaw hay. Ya fa wuzda gədaŋ aɗaw ta fa ndəhay masa kah ma
vəldatiwa ha.
11 Menjey nekəɗey feɗe, ya da mbəkda bəla. Ata na, ata da bəla keɗe mandaw
mandaw. Ya da vəhey ŋgada fa kah. Papay Bay Gazlavay pal, nəkfatar dey ta gədaŋ
akah, gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey. Anda keɗe, a da njam macəmkaya pal anda
aləkwa cew e macəmkaya pal.
12 Daa masa ala bama heyey na, ya ta nəkfatar dey la ta gədaŋ masa kah ma vəldiwa.
Yah ma nəkfatar dey la, kwa ndaw pal taa zəɗey daa ba, si ndaw masa ma daa zəɗey
cəŋga, anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle * ma ləvey heyey.
13 Papay, wure keɗe, ya fa da vəhey fa kah. Yaa cəfɗaka anda keɗe daa masa yah da
bəla keɗe amba ndəhay a, aa səmam anda yah maa səmey, a njam daa meesəmey masa
fara fara.
14 Yah na, yah ma wuzdatara mey akah la a ndəhay aɗaw hay, ama ndəhay siya da
bəla fa rəsmata, maja ata na, ara ndəhay ŋga bəla saba. Yah may, yah ndaw ŋga bəla
ba.
15 Papay, ya taa cəfɗaka amba ka badata da bəla keɗe la na, daa ba, ama yaa cəfɗaka
na, amba ka nəkfatar dey maja bay-malula a da katar cek maaya ba.
16 Ata na, ara ndəhay ŋga bəla keɗe ba anda yah ndaw ŋga bəla keɗe ba may.
17 Mey akah na, ara mey masa fara fara. Tərdata ndəhay a ŋga ndəhay akah hay ta
fa mey akah masa fara fara ha.
18 Ehe, ya fa slərdata fa ndəhay da bəla anda kah ma slərdiwa may.
19 Yah na, ya vəldakawa heter aɗaw maja ata, amba ata may, a təram ndəhay akah
hay fara fara ta fa mey akah masa fara fara keɗe.
20 «Ya dərey daŋgay na, maja ndəhay aɗaw hay keɗe daada ba, ama ya dərey
daŋgay maja ndəhay ma da pamaya ŋga ndaw ata fara fara ta fa mey masa ata ma
da wuzdamatara.
21 Anda keɗe, maaya na, ndəhay a njam macəmkaya pal anda kah Papay, kah ta yah,
yah may, yah ta kah. Maaya na, a njam ta aləkwa, amba ndəhay siya da bəla a sərmara
ara kah ma slərdiwa.
22 Yah ma vəldatara gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey cay amba a njam macəmkaya
pal anda yah ta kah macəmkaya pal may.
23 Yah macəmkaya ta ata anda kah macəmkaya ta yah. Anda keɗe, a da njam
macəmkaya pal maaya maaya ma fəna, amba ndəhay siya da bəla a sərmara ara kah
ma slərdiwa a bəla, asaya, amba a sərmara ka fa wuɗta anda kah ma wuɗya.
24 «Papay, ahaw, kah ma vəldatiwa ndəhay a la. Aa slam da vaɗ masa yah ma da njey
a hwaɗ a na, ya wuɗey anja ya njam bama ta ata. Anda keɗe, a hətmar gədaŋ masa
kah ma vəldiwa heyey la, aa səmam da ray a. Vəldiwa gədaŋ a, maja ka fa wuɗya dəga
bəla ta ləmey daa ba araŋ.
25 Papay, ndaw ma ka cek ta cəveɗ e, ndəhay siya ga da bəla na, ta sərmaka daa ba
araŋ. Yah na, ya ta sərka cay, asaya, ndəhay aɗaw hay ta sərmara cay ara kah ma
slərdiwa a bəla.
26 Papay, ya ta wuzdaka la a ndəhay aɗaw hay a, amba a sərmaka. Ya wuzdaka la
amba a sərmaka cəŋga, amba a wuɗam vaw anda kah ma wuɗya kalah keɗe, asaya,
amba ya njey macəmkaya ta ata.»

18

A kərzamara Yesu
(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Masa Yesu ma dərey daŋgay cay na, ta', a diyam ta gula aŋga hay a dey laŋgar ŋga
wayam ŋga Sedəraŋw. Feteɗe na, jerne daha. A mbəzam ta gula aŋga hay a, aa jerne
he.
2 Yaw, Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay heyey, a səra slam aha,
maja Yesu ta diyam la dey weewe a hwaɗ a ta gula aŋga hay a.
3 Juda a ŋgəley sewje hay ga, asaya, a ŋgəley ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay. Ara *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza

---

17:10 17.10 15.8 **17:11 17.11-12** 6.39; 13.18; ***macəmkaya pal:*** 10.30; 17.21-23; Gal 3.28 * **17:12 17.12** mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle: Nəka Ps 41.10ta Jaŋ 13.18. **17:13 17.13** 15.11 **17:14 17.14** 7.7; 8.23 **17:15 17.15** Mt 6.13; 2Tes 3.3; 1Jŋ 5.18 **17:18 17.18** 20.21 **17:21 17.21-23** 5.18; 17.11 **17:24 17.24** 12.26; 17.5 **17:25 17.25** 1.9-10; 8.55; Mt 11.25-27 **17:26 17.26** 17.6 **18:1 18.1** Mt 26.36 **18:2 18.2** 12.4; Lk 21.37; 22.39

hay ma slərdamata. Ta', a diyam aa jerne he dəɓa. Ata cəpa ta cek hay ŋga vəram, ta
petərla hay, leŋ awaw mandəvɗatakaya fa har fa har.
4 Yesu na, ta səra cek ma da hətfar sem. Da ray ŋgene, a ŋgəchey ŋgada fa ata, aa
cəfɗata, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?»
5 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya səpam Yesu ndaw *Nezeret.» Ta', a ləvtar: «Yesu a
na, ara yah.» Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a heyey, aa da wuzlah ata.
6 Masa Yesu a maa guzley, ma ləvey: «Yesu a na, ara yah» heyey na, a zluram. Da ray
ŋgene, a ŋgəcham ta dəɓa ta dəɓa, a təɗam zlambəla'-la'-la' a hwayak.
7 Ta', Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?» A mbəɗdamara, a ləvmar:
«Ya səpam Yesu ndaw Nezeret.»
8 Yesu a ləvtar: «Yah ma ləvkwar la Yesu a na, ara yah. Da ka səpam yah na,
mbəkdamata ndəhay siya keɗe ŋga diyam!»
9 A key anda keɗe na, amba mey ŋga Yesu daa medərey-daŋgay aŋga heyey a key.
Mey a, a ləvey: «Kwa ya taa zəɗey ndaw pal dasi ndəhay masa kah ma vəldatiwa heyey
na, daa ba.»
10 *Simaŋw *Piyer na, aŋga ta dəlaw da har. Ta', a məɗərwa daa way a, a ŋgəma
madərlam ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay kaa heyey,
cərah! a cərhara sləmay ta dey ŋga zəmay. A zəlmara ndaw masa Simaŋw ma cərhara
sləmay a na, Malkus.
11 Ama ta', Yesu aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way a. Ka wulkey
banay masa Papay ma wuɗey ya səra na, ŋga wusfaya ba daw?»

A handamara Yesu fa Han

12 Sewje hay ga ta *bay-ray ata leŋ ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay masa mahura hay ŋga *Jəwif hay ma slərdamata heyey na, a kərzamara Yesu
dəɓa, a jəwmara.
13 A handamara teeseɗ na, a way Han *. Han aha na, ara mesey ŋga Kayif. Kayif e
may, ara ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mevey a ŋgene.

14 Daa ŋgene na, Kayif a taa guzltar la ŋgada mahura hay ŋga Jəwif hay, a ləvtar:
«Maaya na, ndaw pal a məcey, da ray aləkwa Jəwif hay tabiya ma da paslakwa.»

Piyer a cey mey a ləvey aŋga gula ŋga Yesu ba
(Matiye 26.69, 70; Mark 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Ata *Simaŋw *Piyer ta gula ŋga Yesu laŋgar daha a səpmar wurzay ŋga Yesu a.
*Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a, a səra gula ŋga Yesu
laŋgar a. Da ray ŋgene, ta', gula ha a mbəzam ta Yesu a, a way ndaw mahura ha.
16 Ama Piyer na, aŋga ta daa ambaw, gweegwe fa mey-mbew. Gula laŋgar masa ndaw
mahura ha ma səra heyey na, ta', a bawa aa ambaw, aa cəfɗa dam ma jəɗa mey-mbew
e ŋga mbəzdərwa Piyer. Ta', Piyer a mbəzey.
17 Dam ma jəɗa mey-mbew e aa cəfɗa Piyer, a ləvar: «Hey! kah na, ndaw pal dasi
gula hay ŋga ndaw aha may, ba diya?» Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kay! Yah na, gula
aŋga ba.»
18 Ndəhay ma ka sləra feteɗe leŋ ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
heyey ta gəɗam awaw la, fa sətmara maja memeɗ fa key. Piyer heyey aa da cakay ata,
fa sətey awaw a may.

Yesu fa mey ŋga Han
(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay aa cəfɗa Yesu da ray
gula aŋga hay ta da ray mey masa aa maa sərkadatara a ndəhay.
20 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya taa guzley la fa mey ŋga ndəhay tabiya, ya taa
sərkedey ndəhay la mandaw mandaw daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay ta daa
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay masa *Jəwif hay ma cəmam tabiya a hwaɗ a. Yah
ma ɓey mey ta ɓey daa ba səlak.
21 Kaa, kaa cəfɗaya na, maja me? Daw fa ndəhay ma cəndamara mey aɗaw, cacəfɗata,
ata na, a sərmara mey masa yah ma wuzdatara ha maaya maaya.»

18:3 18.3 7.32, 45 **18:9 18.9** 6.39 **18:10 18.10** Lk 22.36, 38 **18:11 18.11** Mt 20.22; 26.39 * **18:13 18.13** Han ta key mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay la teeseɗ da ray Kayif. Da ray ŋgene, Jəwif hay ga fa pamara ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas cəŋga. **18:13 18.13** 18.24; Lk 3.2 **18:14 18.14** 11.49-50 **18:15 18.15-16** Mt 26.28 **18:17 18.17** 18.25 **18:20 18.20** 7.14, 26; 6.59; Mt 4.23; 26.55; SNM 26.26

22 Daa masa Yesu faa guzley anda keɗe na, ndaw pal dasi ndəhay ma jəɗa Way-mekey-
kwakwas feteɗe, a sləŋgar matapa-har a Yesu. Ta', aa guzlar, a ləvar: «A mbəɗam mey
ŋgada *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, kəne daw?»
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da yah maa guzley mey maaya ba la na, wuzdiwa taw.
Yaw, da yah maa guzley mey maaya la na, anja ka kəɗya fa me?»
24 Fa dəɓa ha, Han a ləvtar a ndəhay heyey ŋga handamara fa Kayif, ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Jəwif hay ta mevey a ŋgene. Yesu a, majəwkaya
cəŋga.

Piyer a cey mey a ləvey aŋga gula ŋga Yesu ba cəŋga
(Matiye 26.71-75; Mark 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Masa *Simaŋw *Piyer fa sətey awaw feteɗe heyey na, ndəhay feteɗe he, aa
cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na, gula pal da wuzlah gula hay ŋga ndaw aha may, ba
diya?» Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! yah na, gula aŋga ba.»
26 Feteɗe, ndaw ma ka sləra ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay daha. Ndaw aha ara səkway ŋga ndaw masa Piyer ma cərhara sləmay heyey.
Ndaw aha, aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Kah na, yah ma hətkwar la ta ata ndaw aha daa
jerne, ba diya?»
27 Piyer a cada mey cəŋga. Daa ŋgene, gwagwalak ta', a cey ɗay.

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1, 2, 11-14; Mark 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Pərek pərek, a badamara Yesu da way Kayif, a handamara a way Pilat, Bay Rawma.
Ama mahura hay ŋga *Jəwif hay na, a mbəzam a way a ba, maja a wuɗam ŋga zləɓmara
kwakwas ata ba, anda keɗe amba a gwamara ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga *Pak.
29 Maja ŋgene, Bay Pilat, a bawa aa ambaw, a hətfatar. Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka
kərzamərwa ndaw a keɗe na, a kawa me?»
30 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Da ta key cek malamba daa ba na, anja ya handamərwa
fa kah la daw?»
31 Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, ŋgəlmara ndaw a, ɗəslmara
sariya aŋga anda kwakwas akwar ma ləvey.» Mahura hay ŋga Jəwif hay a mbəɗdamara,
a ləvmar: «Ala na, ta cəveɗ ŋga kəɗey ndaw vagay daa ba.»
32 Cek aha, a key anda keɗe na, amba Yesu a məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya anda
aa ma ləvey a da məcey heyey.
33 Bay Pilat a mbəzey ta ray ŋgada way, a zəla Yesu. Ta', aa cəfɗa, a ləvar: «Kah na,
bay ŋga Jəwif hay daw?»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kaa guzley anda keɗe na, ara mewulkey akah daw, da
daa ba, ara ndəhay ma kadamakawa daw?»
35 Bay Pilat a mbəɗdara, a ləvar: «Yah na, ndaw Jəwif daw? Ara səkway akah hay ta
*bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas akwar hay ma handamakawa fa yah keɗe.
Kaa ka key maaya ba na, me?»
36 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya wey da ray ndəhay na, da bəla keɗe ba. Da yah bay
da bəla keɗe na, anja gula aɗaw hay a kəɗam vaw la amba mahura hay ŋga Jəwif hay
a kərzamaya ba. Ama wure keɗe, ya fa wey da ray ndəhay da bəla keɗe daa ba.»
37 Da ray ŋgene, Bay Pilat aa cəfɗa, a ləvar: «Kaa kah na, bay dəɓa daw?» Yesu a
mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey, yah bay. Ya yawa, ya sawa a bəla na, ŋga
wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay. Kwa waawa ma səpey cəveɗ masa fara fara
na, ara ndaw ma jəkey sləmay fa mey aɗaw.»
38 Bay Pilat a mbəɗdara, a ləvar: «Mey masa fara fara na, mey wura?»

A kamar sariya a Yesu
(Matiye 27.15-31; Mark 15.6-20; Luk 23.13-25)

Masa Bay Pilat maa guzley la anda keɗe na, ta', a bawa aa ambaw saya fa mey ŋga
Jəwif hay. A ləvtar: «Yah na, yah ma hətey cek təɗe ŋga kəɗey ndaw keɗe vagay na,
daa ba.
39 Yaw, anda kwakwas akwar ma wuɗey na, si ya pəskakwar ndaw pal daa fərsəne ta
gwagway ŋga *Pak. Anda keɗe, ka wuɗam na, ya pəskakwar bay ŋga *Jəwif hay daw?»
40 A wudam, a ləvam: «Kay! ka mbəkda ndaw keɗe ba. Ama pəskandar na, Barabas.»
Barabas a na, ara ndaw-mayal ma sla ɗay ŋga ndaw.

18:22 18.22 19.3; SNM 23.2 **18:24 18.24** 18.13 **18:26 18.26** 18.1, 10; Mt 26.51 **18:31 18.31** 19.6 **18:32 18.32** 3.14; Mt 20.19 **18:35 18.35** 1.11 **18:36 18.36** 6.15 **18:37 18.37** 3.32-33; 8.47; 1Tm 6.13; 1Jŋ 4.6

19

1 Ta’, Bay Pilat a ləvtar a sewje hay ŋga sləɗmara Yesu ta laway.
2 Sewje hay a cam hatak, a paɗamar ray anda gursaw ŋga bay. Asaya, a kəzlmar zana
magaza ŋga bay hay fa vaw.
3 Ta’, a ŋgəcham a cakay a, a sasaŋgəram a ray a, a ləvmar: «Zay daw, bay ŋga Jəwif
hay?» Fa dəɓa ha, kaŋ! kaŋ! a vəlmar matapa-har.
4 Ta’, Bay Pilat a bawa aa ambaw saya, aa guzltar a Jəwif hay, a ləvtar: «Dagay, jəkam
sləmay! Ya da badakwara ndaw aha aa ambaw amba ka sərmara kwa ya ta hətey cek
maaya ba masa aŋga ma ka na, daa ba.»
5 Yesu ta’, a bawa aa ambaw dəɓa. Aŋga ta gursaw ŋga hatak heyey da ray, leŋ zana
magaza heyey fa vaw. Pilat aa guzltar, a ləvtar: «Ehe ndaw aha!»
6 Ama masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay ata
hay ma hətmar na, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!
Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!» Pilat aa guzltar saya, a ləvtar: «Ehe, ŋgəlmara
ndaw aha, dərmara ta har akwar fa hwadam mazlaŋgalakaya ha, maja yah na, kwa
yah ma hətey cek maaya ba masa aŋga ma ka na, daa ba.»
7 Jəwif hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kwakwas ala daha, anda kwakwas a ma
ləvey na, si mekəɗey ndaw aha keɗe vagay maja taa guzley la, a ləvey aŋga Bəzey ŋga
Gazlavay.»
8 Masa Bay Pilat ma cənda aŋga ma ləvey aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na, mandərzay
a kar ta gədaŋ ta gədaŋ.
9 A mbəzey a way saya, ta’, aa cəfɗa Yesu a, a ləvar: «Kah na, ka sawa dama?» Ama
kwa Yesu ta mbəɗdara daa ba.
10 Da ray ŋgene, Bay Pilat aa guzlar, a ləvar: «Kaa guzley ba keɗe na, ŋgada yah, ba
diya? Ka səra, yah na, ya gwa ŋga mbəkdaka, da daa ba, ya gwa ŋga dərka fa hwadam
mazlaŋgalakaya, ba diya?»
11 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka gwa ŋga wey da ray aɗaw ba, si Bay Gazlavay ma
vəlka cəveɗ. Anda keɗe, ndaw ma vəldaya asi har akah keɗe ta key mebərey sem ma
fənka.»
12 Masa Bay Pilat ma cənda mey a keɗe na, a səpey cəveɗ amba a mbəkda Yesu. Ama
Jəwif hay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Da kah ma mbəkda ndaw keɗe sem na,
ŋgene, kah jam ŋga bay mahura *Sezere * saba. Kwa waawa ma pa ray aŋga ŋga bay
na, ara masa-gəra ŋga bay mahura Sezere, ba diya?»
13 Masa Bay Pilat ma cənda mey a keɗe saya na, ta’, a badərwa Yesu aa ambaw saya.
A njey a ray jaŋga aŋga mekey sariya mapakaya da ray slam macacəlkaya ta aŋgwa
mezəley ta mey *Hebəre «Gabata».
14 Ara ta pas meɗiyey vaw ŋga key gwagway ŋga Pak. Ta wuzlah-pas † na, Bay Pilat
a ləvtar a Jəwif hay a: «Ehe bay akwar.»
15 Ama a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Kəɗa vagay! Kəɗa vagay! Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya.» Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Bay akwar gway na, ka wuɗam
ya dərkwara fa hwadam mazlaŋgalakaya gway daw?» *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay ala mahura mekele na, daa ba,
si bay Sezere gway.»
16 Anda keɗe, Bay Pilat a vəldatara Yesu amba a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya.
Ta’, a kərzamara Yesu dəɓa.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 A badamərwa Yesu daa berney. Daa masa fa badamərwa ha na, Yesu fa la hwadam
mazlaŋgalakaya masa ata ma da dərmara fa vəɗa. A handamara ŋgadaa slam mezəley
ta mey *Hebəre «Gwalgwata», anda meləvey, «slam anda tetesl ŋga ray ŋga ndaw.»
18 Feteɗe, sewje hay ta’, a dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya ha. A dəram
ndəhay cew saya a cakay a, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula, Yesu na, aa da wuzlah.

19:2 19.2 Lk 23.11 **19:3 19.3** 18.22 **19:4 19.4** 18.38; Lk 23.4 **19:6 19.6** 18.31 **19:7 19.7** Lev 24.16; Mt 26.63-65; Jaŋ 1.34; 5.18 **19:9 19.9** Mt 26.62-63; 27.12, 14 **19:11 19.11** 10.18 * **19:12 19.12** Sezere ara bay mahura ŋga Rawma hay ma wey da ray hwayak hay ga, kwa hwayak ŋga Jəwif hay may. **19:12 19.12** 18.37; Lk 23.2; SNM 17.7 † **19:14 19.14** ta wuzlah-pas: Ta mey Gərek a ləvey «ɓərey maakwaw.» Da Jaŋ a sləfa anda Jəwif hay na, ɓərey maakwaw ara ta wuzlah-pas fa aləkwa Mafaw hay. Da Jaŋ a sləfa anda Rawma hay na, ara slam beŋ! beŋ! fa aləkwa. Nəka Mk 15.25.

19 Bay Pilat ta', a ləvtar a ndəhay ŋga wuzlalam mey ma ləvey: «Yesu ndaw
*Nezeret, bay ŋga *Jəwif hay.» Asaya, a ləvtar ŋga sləpmara fa hwadam masa Yesu
mazlaŋgalakaya fa vəɗa heyey.
20 Jəwif hay ga ta jaŋgamara mey mawuzlalakaya ha la maja slam masa ata ma
dərmara Yesu a na, aŋga gweegwe ta berney a. Asaya, ndəhay ga ta jaŋgamara mey a
la maja mey a mawuzlalakaya na, ta mey Hebəre ta mey Leteŋ leŋ ta mey Gərek ‡.
21 Maja ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Jəwif hay aa guzlmar,
a ləvmar: «Ka da mbəkda mey a mawuzlalakaya "Bay ŋga Jəwif hay" anda ŋgene ba.
Ama mbəɗda, wuzlala: "Ndaw aha ta ləvey la: Yah na, yah bay ŋga Jəwif hay".»
22 Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek masa yah ma wuzlala sem na, a da njey
mawuzlalakaya anda ŋgene.»
23 Masa sewje hay ma dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya cay na, ta', a həlmata
zana aŋga hay, a wunkamara slam məfaɗ, fa sewje he fa sewje he. Mambəkakaya zana
aŋga maazəma masa mezəvey a daa ba dəga da vaɗ haa kasl a hwayak.
24 Sewje hay a, aa guzlam da wuzlah ata a ləvam: «Ya da ŋgərkwa zana ha ta ŋgərey
ba, ama kəɗkwa caca amba ndaw pal a la.» Cek aha a key anda mey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya zleezle ma ləvey:
«Ta wunkamara zana aɗaw hay sem da wuzlah ata,
zana maazəma na, a kəɗam caca amba ndaw pal a la.»
Yaw, keɗe he ara cek masa sewje hay ma kamara.
25 Ata mamaŋ ŋga Yesu, ta dam-mamaha, ta *Mari ŋgwas ŋga Kəlawpas, leŋ Mari da
Magdala, malacatakaya da cakay hwadam mazlaŋgalakaya masa ata ma dərmara Yesu
fa vəɗa heyey.
26 Yesu a nəka mamaha. Gula aŋga masa aa ma wuɗa kalah heyey may, aa da cakay
mamaha ha. Ta', Yesu aa guzlar a mamaha, a ləvar: «Mamay, ŋgene na, bəzey akah.»
27 Ta', aa guzlar a gula aŋga ha, a ləvar: «Ŋgene na, mamakw.» Dəga ta pas a ŋgene
gula ŋga Yesu a ta', a ŋgəla Mari a way aŋga.

(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Daa ŋgene, Yesu a səra ta ndəvda sləra aŋga cay. Ta', aa guzley, a ləvey: «Yam fa
kaya.» Aa guzley anda keɗe na, amba mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay
zleezle heyey na, a key.
29 Feteɗe, kwakulam daha marəhkaya ta yam ŋga babəza ŋga wudez meekwerek e.
Sewje hay a jəhwɓam cek anda gagəmay aa yam a heyey, a tərvaɗamara fa mey ŋga
zlanday, a təldamara a mey Yesu.
30 Yesu maa səɓa yam ŋga babəza ŋga wudez meekwerek e heyey cay na, ta', aa
guzley, a ləvey: «Sləra aɗaw tabiya, ta ndəvey cay.» Fa dəɓa ha, a jəkwda ray, pam! a
məcey.

Sewje a sləka Yesu aa cakay

31 Yesu a məcey na, ta pas masa *Jəwif hay fa ɗiyam vaw ŋgadaa *pas meməskey-
vaw. Ta pas a ŋgene, mahura hay ŋga Jəwif hay a wuɗam vagay hay a njam fa hwadam
mazlaŋgalakaya hay heyey saba, asaya, maja pas meməskey-vaw § a ŋgene a fənta pas
hay meməskey-vaw siya. Da ray ŋgene, ta', aa cəfɗamara Bay Pilat ŋga ŋgərfey salay
* hay ŋga ndəhay fa hwadam mazlaŋgalakaya, asaya, ŋga padamatərwa salay da ray
hwadam hay a.
32 Anda keɗe, sewje hay a ŋgərfamara salay hay ŋga ndaw ŋgeeme ta ŋga ndaw ŋga
dey cew e masa madərtakaya da cakay Yesu heyey dəɓa.
33 A wusam ŋga ŋgərfamara salay hay ŋga Yesu may na, a hətfamar ta məcey sem.
Anda keɗe, kwa ta ŋgərfamara salay aŋga hay daa saba.
34 Ama sewje pal da wuzlah ata, ta', a sləka ta zəwet aa cakay. Wure ŋgene, mambaz
ta yam a mbəɗwa.
35 Ndaw ma kada mey a keɗe na, ta hətar la ta dey aŋga †. Mey masa aa ma kada na,
ara mey fara fara. Yaw, aŋga na, a səra ara mey fara fara. Anda keɗe, a kada mey a na,
amba akwar may, ka təɓmara mey a.

---

‡ **19:20 19.20** Mey Hebəre ara mey Jəwif, Leteŋ ara mey Rawma, Gərek ara mey masa ndəhay ga ma cəndamara daa hwayak hay mekele mekele ŋga Rawm. **19:24 19.24** Ps 22.19 **19:25 19.25** Mt 27.55-56; Lk 23.49 **19:26 19.26** 13.23 **19:28 19.28** Ps 22.16 **19:29 19.29** Ps 69.22 § **19:31 19.31** Pas meməskey-vaw a, a fənta pas meməskey-vaw siya na, maja ara ta gwagway ŋga Pak. * **19:31 19.31** meŋgərfey salay: A ŋgərfamatara salay na, amba a məcam fiyaw. **19:31 19.31** Mew 21.22-23 **19:34 19.34** 1Jŋ 5.6 † **19:35 19.35** Jaŋ aa guzley da ray aŋga ray aŋga. Nəka Jaŋ 19.26; 20.2; leŋ 21.24. **19:35 19.35** 15.27; 21.24

36 Cek hay a tabiya ma kam keɗe na, anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle,
ma ləvey: «Kwa fa da ŋgərfamar tetesl pal daa ba.»
37 Asaya, mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya mekele daha, a ləvey: «A hətmar ndaw
masa ata ma sləkmara la.»

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Fa dəɓa ha, ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef. Ta', a daw fa Bay Pilat
ŋgaa cəfɗarawa vagay ŋga Yesu amba a jəha. Jawzef e na, ara ndaw ma təɓa mey ŋga
Yesu, ama ta wuzda vaw aŋga daa ba maja a zlurey ta mahura hay ŋga *Jəwif hay. Bay
Pilat ta vəlar cəveɗ la. Aŋga ta', a daw a la vagay a.
39 Nikwedem, ndaw masa ma hətfar Yesu a ta tavaɗ heyey, ta', a diyam cew e ta
Jawzef ŋga jəhey vagay a. Nikwedem ta ley mal mezey maaya ŋga cek mezəley «*mir»
majahaɗakaya ta cek mezəley «aləwes» la a har, a fəna kəlew kwakwar maakar.
40 Ata cewete ta', a lamara vagay ŋga Yesu a, a zləŋgmara ta maslaga, a takwaɗamar
mal heyey anda Jəwif hay ma kamara daa masa ata fa da zləŋgam vagay.
41 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, jerne daha. Daa jerne he cəvay mawiya
daha, kwa ta pam vagay a hwaɗ a daa ba araŋ.
42 A jəhmara Yesu aa cəvay a na, maja ara hakwaɗ, *pas meməskey-vaw gweegwe
cay, asaya, maja cəvay a gweegwe feteɗe.

20

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-8; Mark 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Taa pərek ta luma ŋga Gudal, slam beŋ! beŋ! *Mari da Magdala, a daw ŋga nəkərwa
cəvay ŋga Yesu. A wusey a mey cəvay a, a da nəkey dey na, beeler mahura ma gərca
mey ŋga cəvay a maŋgəchadakaya ta cakay.
2 Anda keɗe, takw! a həla mahway ŋgada fa ata *Simaŋw *Piyer ta gula laŋgar masa
Yesu ma wuɗa kalah heyey. Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ta lamara vagay ŋga Bay Mahura
Yesu sem daa cəvay, ya sərmara a pamara aa wura ba.»
3 Da ray ŋgene, ata Piyer ta gula laŋgar heyey, a sləkɗam, a diyam a mey cəvay a.
4 Ata cewete, a hwam ta hway, ama gula laŋgar heyey a hway a fəna Piyer, a wusey
teeseɗ a mey cəvay a.
5 Ta', a wuzeɗey dey aa cəvay a, a hətey da hwaɗ a na, maslaga hay makwiydatakaya,
ama ta mbəzey aa cəvay a daa ba.
6 Simaŋw Piyer a wusey fa dəɓa aŋga, ta', a mbəzey aa cəvay a. A hətatar maslaga
hay makwiydatakaya,
7 asaya, a hətar zana masa ata ma sləwɗamara ray ŋga Yesu ta aŋga heyey. Zana ha
na, macəmkaya ta maslaga hay heyey ba, ama mapaɗakaya wal ta cakay.
8 Gula laŋgar ma wusey teeseɗ heyey, a mbəzey aa cəvay a may, a hətatar cek hay a,
anda keɗe, a təɓa ma sləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey.
9 Ama *gula hay ŋga Yesu ta cəndamara mey ŋga Gazlavay masa ma ləvey Yesu a da
sləkɗawa daa meməcey na, daa ba araŋ.
10 Fa dəɓa ha, ta', gula hay cew heyey a vəham a way ata hay.

Yesu a wuzar vaw a Mari da Magdala
(Matiye 28.9, 10; Mark 16.9-11)

11 Daa ŋgene, *Mari da Magdala ta', a vəhey a mey cəvay a. Deŋ! a lecey a mey cəvay
a, fa təway. Masa aŋga fa təway a na, ta', a wuzeɗey dey aa cəvay a.
12 A da nəkey dey na, a ray maslaŋ hay ŋga Gazlavay cew ta zana hay mabara fa
vaw. Ata manjatakaya cəma daa slam masa ata ma pamara vagay ŋga Yesu heyey, pal
manjakaya daa slam-ray, pal daa slam-salay.
13 Maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kwakwa, ka təway me?»
A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ta lamara vagay ŋga Bay aɗaw Mahura sem, ya səra a pamara
aa wura ba.»
14 Masa ŋgwas aha maa guzley la anda keɗe, a da mbəɗey dey na, a ray Yesu
malacakaya feteɗe, ama kwa ta səra ara aŋga na, daa ba.

19:36 19.36 Ps 34.20-21; Mab 12.46 **19:37 19.37** Zak 12.10; CWJ 1.7 **19:38 19.38** 9.22 **19:39 19.39** 3.1-2 **19:40 19.40** 12.7 **20:2 20.2** 13.23 **20:6 20.6-7** 11.44 **20:9 20.9** Ps 16.10-11; Lk 24.26-27; SNM 2.25-31; 1Kwr 15.4 **20:13 20.13** 20.2 **20:14 20.14** 21.4; Lk 24.16

15 Yesu a, aa cəfɗa, a ləvar: «Kwakwa, ka təway me? Ka səpey na, wa?» Ŋgwas aha,
a wulkey na, ara ndaw ma jəɗa jerne he, ta', aa guzlar, a ləvar: «Papay aɗaw, da ara
kah ma la na, wuzdiwa slam masa kah ma pa amba ya larawa aa slam a taw?»
16 Yesu ta', a zəla, a ləvar: «Mari!» Masa Mari ma cənda mezəley aŋga la na, pəla!
a mbəɗey dey ŋgada fa Yesu, ta', aa guzlar ta mey *Hebəre, a ləvar: «Rabuni,» anda
meləvey «bay aɗaw».
17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkdaya, ka da zəndaya vaw ba, maja ya ta təpey fa
Papay a vaɗ daa ba araŋ. Ama kah na, daw ta ləvtar a məlma aɗaw hay, ya təpey la fa
Papay masa aŋga Papakw akwar may, fa Gazlavay masa aŋga Gazlavay akwar may.»
18 Ta', Mari da Magdala a daw fa *gula hay ŋga Yesu dəɓa, a kadatara, a ləvtar: «Ya
ta hətar Bay Mahura Yesu la.» Asaya, Mari a kadatara mey masa Yesu a ma ləvar.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Taa kwaɗ ta luma ŋga Gudal a ŋgene, *gula hay ŋga Yesu makustakaya daa way
daha. Ta gərcamata mey-slam hay sem ta lekəle maja ata fa zluram ta mahura hay
ŋga *Jəwif hay. Ta', Yesu a daw a lecey a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga
njadakwar daa zazay.»
20 Masa aŋga ma ləvtar la anda keɗe na, ta', a wuzdatara har aŋga hay ta cakay aŋga.
Gula hay ŋga Yesu a, taa səmam la ga maja ata ma hətmar Bay Mahura ha.
21 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay. Anda
Papay, Bay Gazlavay, ma slərdiwa a bəla na, yah may, ya slərdakwar ŋga key sləra
aɗaw.»
22 Masa aŋga maa guzltar anda keɗe la na, ta', a səfney a ray ata, a ləvtar: «Təɓam
*Mesəfney ŋga Gazlavay a ray akwar.
23 Da ka mbəkdamara mebərey ŋga ndaw na, Gazlavay a mbəkdara la may. Ama da
akwar ma mbəkdamara mebərey ŋga ndaw daa ba na, Gazlavay fa da mbəkdara daa
ba may.»

Tuma a key yawa

24 Yaw, daa masa Yesu ma wuztar vaw a gula aŋga hay na, *Tuma, masa ata ma
zəlmara Didim *, gula pal dasi gula aŋga hay kuraw a ray a cew, aŋga da wuzlah ata
daa ba.
25 Masa Tuma ma sawa la a wuzlah ata na, a ləvmar: «Ala ta hətmar Bay Mahura la.»
Ama Tuma a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da yah ma hətar vevek † ŋga mbəlek fa har ŋga
medərey heyey daa ba, da yah ma pa bəz-mey-har aɗaw aa vevek ŋga mbəlek e daa
ba, asaya, da yah ma pa har aɗaw aa cakay aŋga daa ba na, ŋgene, ya fa da təɓa Yesu
ta sləkɗawa sem daa meməcey na, daa ba.»
26 Luma pal fa dəɓa ha na, *gula hay ŋga Yesu a kusam aa way heyey saya. Tuma
aŋga da wuzlah ata dəɓa. Mey-slam hay magərcatakaya ta lekəle, ama Yesu ta' a sawa,
a lecey a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay.»
27 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a Tuma: «Təldərwa bəz-mey-har akah feɗe, nəkta har
aɗaw hay. Asaya, təldərwa har akah, pa aa cakay aɗaw. Mbəkda mekey yawa, təɓa ya
ta sləkɗawa sem daa meməcey.»
28 Tuma a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, Bay aɗaw Mahura, kah na, Gazlavay aɗaw!»
29 Yesu a ləvar: «Kah ma təɓa mey a keɗe na, maja kah ma hətya ta dey akah, ba diya?
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma təɓmara ya ta sləkɗawa sem daa meməcey,
masa kwa ta hətmaya ta dey ata daa ba.»

Mey da ray Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala

30 Yesu ta key maazla hay la ga mekele mekele meedey gula aŋga hay, ama maazla
hay a tabiya mawuzlalatakaya daa ɗerewel keɗe daa ba.
31 Mey hay tabiya masa mawuzlalatakaya daa ɗerewel keɗe na, ara amba ka təɓmara,
Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay. Anda keɗe, da akwar fa təɓmara mey aŋga na, ka da hətam heter mendəvey
ba ta fa aŋga.

20:17 20.17 məlma aɗaw hay: Rm 8.29; Heb 2.11-12 **20:19 20.19** 9.22; 14.27; 20.1 **20:20 20.20** 19.34; 20.25, 27 **20:21 20.21** 17.18 **20:22 20.22** 14.16 **20:23 20.23** Mt 18.18 * **20:24 20.24** Didim: anda meləvey "cek ŋga dey". **20:24 20.24** Tuma: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2 † **20:25 20.25** vevek: vavay, vevəlek **20:26 20.26** 20.19 **20:29 20.29** 1Pi 1.8 **20:30 20.30** 1.14; 2.11 **20:31 20.31** 3.15; 1Jŋ 5.13

21

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay maasala

1 Fa dəɓa ha ɗar nekəɗey na, Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay saya. A wuztar vaw
na, da mey dəhwa ŋga Tiberiyat. Ehe, mey da ray Yesu ma wuztar vaw a gula aŋga hay
a.
2 Ata *Simaŋw *Piyer, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim, Nataniyel ndaw da Kana
daa hwayak ŋga *Galile, ta bəza hay ŋga Zebede, leŋ *gula hay ŋga Yesu cew mekele,
ata tabiya daa slam a.
3 Simaŋw Piyer a ləvtar: «Ya daw la aa ewet.» Ndəhay siya keɗe heyey a mbəɗdamara,
a ləvmar: «Ala may, ya diyam asi akah.» Da ray ŋgene, ta', a diyam, a təpam aa
kwambiwal. Tavaɗ tavaɗ ata daa ewet e, ama kwa ta kərzam daa ba.
4 Taa pərek masa pas fa bawa na, Yesu a daw, a njey a mey dəhwa ha. Ama gula aŋga
hay ta sərmara ara aŋga na, daa ba.
5 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Bəz aɗaw hay, akwar ma kərzam ewet e la daw?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala ma kərzam daa ba.»
6 Yesu a ləvtar saya: «Lamara *tabaw akwar, kəzlamara ta dey ŋga zəmay, ka
kərzamawa la.»
Da ray ŋgene, a kəzlamara tabaw ata anda Yesu ma ləvtar. A hətam ewet ga da hwaɗ
a. A gwamara ŋga ɗaɗamərwa tabaw a, aa kwambiwal saba, maja ewet ga kalah da
hwaɗ a.
7 Ta', gula masa Yesu ma wuɗa kalah heyey a ləvar a Piyer: «Ara Bay Mahura!» Masa
Simaŋw Piyer ma cənda ara Bay Mahura na, ta', a kəzla zana fa vaw maja ta cəkwa
zana sem amba a kərzey ewet. Ta', a jəvey daa kwambiwal gəv! aa yam, a daw ŋgada
fa Yesu.
8 Yaw, gula hay ŋga Yesu siya na, ata gweegwe cay a rav-zazay, mendərey a wusa
meeter temere saba. A diyam ta kwambiwal. Daa ŋgene, fa ɗaɗamara tabaw ata
marəhkaya ta ewet ga da hwaɗ a heyey.
9 A bərŋgamawa daa kwambiwal. Masa ata ma bərŋgamawa cay na, a hətam zay-
awaw ta ewet da ray a leŋ peŋ.
10 Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Həlmawa ewet masa akwar ma kərzamərwa ŋgene
nekəɗey.»
11 Simaŋw Piyer a təpey aa kwambiwal a, ta', a ɗaɗarawa tabaw a marəhkaya kaf! ta
ewet hay ga mahura hay da hwaɗ a heyey. Ewet hay a tabiya temere ta kwakwar zlam
a ray a maakar. Tabaw a marəhkaya kaf!, ama kwa ta ŋgərey daa ba.
12 Yesu a ləvtar: «Samawa, zəmam cek.» Yaw, kwa gula pal da wuzlah ata ta key gədaŋ
ŋgaa cəfɗa kah na, wa na, daa ba gway, maja a sərmara fara fara ara Bay Mahura.
13 Yesu a ŋgəchey, a la peŋ heyey, a wunkatara a gula aŋga hay, asaya, a la ewet da
ray zay-awaw, a vəldatara.
14 Dəga ŋga masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey na, ta pas ŋgene, ara ŋga dey
maakar a masa aŋga ma wuztar vaw a gula aŋga hay.

Yesu aa cəfɗa Piyer

15 Masa ata ma ndəvdamara mezəmey cek cay na, Yesu aa cəfɗa *Simaŋw *Piyer,
a ləvar: «Simaŋw, bəzey ŋga *Jaŋ, ka wuɗya a fənta ndəhay keɗe daw?» Piyer a
mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka fa səra ya wuɗka.» Yesu a ləvar: «Nəkfatar
dey fa ndəhay aɗaw hay, anda ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təɓaŋ aŋga hay.»
16 Ta', Yesu a ləvar ŋga dey cew saya: «Simaŋw, bəzey ŋga Jaŋ, ka wuɗya daw?»
Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka fa səra ya wuɗka.» Yesu a ləvar:
«Key mecəkwer ŋga ndəhay aɗaw hay anda ndaw ma səkərey təɓaŋ aŋga hay.»
17 Ta', Yesu a ləvar ŋga dey maakar: «Simaŋw, bəzey ŋga Jaŋ, ka wuɗya daw?» Piyer
na, ray aŋga ta həɓey sem maja Yesu maa cəfɗa ŋga dey maakar, a ləvar: «Ka wuɗya
daw, ka wuɗya daw?» Ta', a mbəɗdara, a ləvar: «Bay Mahura, kah na, ka sərta cek
hay cəpa, ka fa səra ya wuɗka.» Yesu a ləvar: «Nəkfatar dey fa ndəhay aɗaw hay anda
ndaw ma nəkfatar dey fa təɓaŋ aŋga hay.
18 Yaw, ya fa ləvka fara fara, daa masa kah daa gula akah na, ma ɗiya vaw akah ŋgada
pəkey na, kah ta ray akah. Ka fa daw kwa aa wura aa wura. Ama da kah ta key maraw
cay na, ka da baŋgaɗata har akah hay amba ndaw mekele a ɗiykawa vaw akah. A da
handaka kwa aa slam masa kah ma wuɗey ŋga daw ba.»

21:3 21.3 Lk 5.5 **21:4 21.4** 20.14; Lk 24.16 **21:6 21.6** Lk 5.5-7 **21:7 21.7** 13.23; Mt 14.29 **21:11 21.11** Lk 5.6 **21:13 21.13** 6.11; Mt 14.19; 15.36 **21:14 21.14** 20.19, 26 **21:15 21.15-17** ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təɓaŋ aŋga hay: 10.14-16; SNM 20.28; 1Pi 5.2 **21:18 21.18** 2Pi 1.14

19 Ta mey a keɗe na, Yesu a wuɗey ŋga wuzda səkway ŋga meməcey ŋga Piyer. Piyer
a da həlma Gazlavay ta fa meməcey aŋga ha. Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a Piyer: «Sawa,
səpya.»

Mey da ray gula masa Yesu ma wuɗa kalah

20 *Piyer a mbəɗey dey fa dəɓa, a da nəkey dey na, a ray gula masa Yesu ma wuɗa
kalah heyey. Gula ha fa səptar wurzay. Ara gula masa ma gənsley ŋgada fa Yesu daa
masa ata fa zəmam ɗaf, maa cəfɗa, ma ləvey: «Bay Mahura ma da vəldaka a har masa-
gəra akah hay na, wa?» heyey.
21 Piyer ma hətar la na, ta', aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa ma da hətfar a
gula keɗe na, me?»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da ya wuɗey a njey ta dey da bəla keɗe haa kasl
mavəhwa aɗaw na, mey akah da hwaɗ a me? Kah na, sawa, səpya.»
23 Mey a, a cəney fa ndəhay ŋga Yesu siya na, anda gula ha fa da məcey daa saba.
Fara fara Yesu ta ləvar a Piyer, gula ha fa da məcey daa saba na, daa ba. Ama a ləvar
na, «Da ya wuɗey a njey ta dey da bəla keɗe haa kasl mavəhwa aɗaw na, mey akah da
hwaɗ a me?»
24 Yaw, gula ha na, ara ndaw ma hətatərwa cek hay a keɗe ta dey aŋga, ara aŋga ma
wuzdatara a ndəhay, asaya, ara aŋga ma wuzlalatərwa aa ɗerewel keɗe may. Ala na,
ya sərmara mey hay a keɗe ara mey hay masa fara fara.
25 Yesu ta key cek hay la mekele mekele ga. Anja da cek hay a mawuzlalatakaya cəpa
pal pal fa ɗerewel na, ya wulkey slam da bəla keɗe ŋga pata ɗerewel hay a daa ba.

21:19 21.19 13.36 **21:20 21.20** 13.23, 25 **21:24 21.24** 15.27; 19.35 **21:25 21.25** 20.30

Sləra ŋga Ndəhay Meslərey ŋga Yesu
Mey da ray ɗerewel ŋga
Sləra ŋga Ndəhay Meslərey

Ɗerewel keɗe ara ɗerewel ŋga dey cew masa Luk ma wuzlala. A wuzda mezley ŋga Egəliz hay zleezle. Ɗerewel e a zley ta mey da ray Gazlavay ma la Yesu a vaɗ (fasəlawal 1) leŋ Mesəfney ŋga Gazlavay ma pawa salay a ray ndəhay ŋga Yesu (fasəlawal 2). Fa dəɓa ha, daa fasəlawal 3 haa 12, Luk aa guzley da ray ndəhay ma wuzdamara mey ŋga Yesu dəga da Jeruzelem haa a Samari. Ndəhay a na, ara ata Piyer, Etiyen leŋ Jak.

Fasəlawal 13 haa 20 aa guzley da ray Pawl mepəkey ŋgeeme, ŋga dey cew, leŋ ŋga dey maakar ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak hay ŋga Gərek hay ta ŋga Rawma hay.

Fasəlawal 21 haa 28 aa guzley da ray sariya masa ndəhay Rawma hay ma kamara a Pawl maja Jəwif hay ma wudmara, a wuɗam ŋga kəɗmara vagay. Asaya, da ray bay-ray hay ŋga Rawma hay ma slərdamara Pawl a Rawm ŋga key sariya fa mey ŋga Bay Sezere.

Mey mahura daa ɗerewel keɗe na, ara mey ma ləvey: «[…] ta pas masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma da pawa salay a ray akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəɓa ha, ka da kam sede da ray aɗaw. Ka da kam sede teeseɗ na, fa mey ŋga ndəhay da Jeruzelem, fa dəɓa ha, fa mey ŋga ndəhay da Jude, fa mey ŋga ndəhay da Samari, leŋ fa mey ŋga ndəhay da bəla tabiya.» (SNM 1.8)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray mevəley cek a masa-viya hay (20.35)

Pawl a wuzey mey da ray Gazlavay (17.24-31)

Mey ŋgeeme

1 Waa *Teyewfil,

Daa ɗerewel aɗaw ŋgeeme na, ya ta wuzlalaka mey da ray Yesu la. Daa ɗerewel e ya ta wuzlalatakawa cek hay tabiya masa Yesu ma kata la, leŋ mey masa aŋga maa sərkadatara a ndəhay, dəga ta pas masa aŋga ma zla sləra aŋga da bəla

2-3 haa kasl pas masa *Gazlavay ma la a vaɗ. Masa *Yesu aŋga da bəla na, aŋga ta weley ndəhay aŋga hay meslərey la. Fa dəɓa ha, Yesu a, a məcey, ta′, a sləkɗawa daa meməcey, a wuztar vaw a ndəhay aŋga hay. Fa dəɓa ŋga masləkɗawa aŋga daa meməcey na, ɗar kwakwar məfaɗ, aŋga fa wuztar vaw maaya maaya ta fa cek hay mekele mekele, amba ndəhay meslərey a, a sərmara fara fara aŋga ta dey. Asaya, aa guzltar da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. A kətata da ray cek hay masa ata ma da kamara na, ta gədaŋ ma sawa ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay.

4 Ta pas laŋgar daha na, Yesu fa zəmam ɗaf daa slam a ta ndəhay aŋga hay meslərey. Ta′, a kətata, a ləvey: «Papay a ləvey a vəlkwar cek la. Ya ta kadakwara cay, ba diya? Njam daa berney ŋga *Jeruzelem feɗe, səkwmara cek aha.

5 *Jaŋ a katar *baptem a ndəhay na, ta yam, ama daa ɗar hay nekəɗey feɗe, ka hətam baptem la ta Mesəfney ŋga Gazlavay.»

Bay Gazlavay a la Yesu a vaɗ

6 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a makustakaya da cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ka da ɗiya hwayak ŋga *Israyel amba ka wey da ray a na, wure keɗe daw?»

7 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, mey akwar da hwaɗ a me? Ara Papay ma pa pas a, ara aŋga pal ma wa ɗar a.

8 Ama ta pas masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma da pawa salay a ray akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəɓa ha, ka da kam sede da ray aɗaw. Ka da kam sede teeseɗ na, fa mey ŋga ndəhay da *Jeruzelem, fa dəɓa ha, fa mey ŋga ndəhay da *Jude ta fa mey ŋga ndəhay da *Samari, leŋ fa mey ŋga ndəhay da bəla tabiya.»

9 Fa dəɓa ha Yesu ma ndəvda mey hay keɗe la na, Gazlavay ta′, a la a vaɗ, ndəhay da cakay a fa nəkmara, mekwtene sərat! a sərta, a hətmar Yesu a saba.

10 Ata fa nəkam dey a vaɗ aa slam masa Gazlavay ma la Yesu a cəŋga. Wure wure ŋgene, ndəhay cew daha malacatakaya da wuzlah ata, ta zana mabara fa vaw,

---

1:1 1.1 Lk 1.1-4 **1:2-3 1.2-3** 10.41; 13.31; 28.23; Lk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16 **1:4 1.4-5** Lk 3.16; 24.49; Jaŋ 14.16 **1:6 1.6** Lk 24.21 **1:7 1.7** Mk 13.32 **1:8 1.8** Lk 24.47-48; ***ka da kam sede da ray aɗaw:*** 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Jaŋ 15.27 **1:9 1.9** Lk 24.51; Jaŋ 6.62; 1Pi 3.22 **1:10 1.10** Lk 24.4

11 a ləvmatar: «Akwar, ndəhay *Galile hay, akwar malacatakaya, fa nəkam dey ŋgada
vaɗ ŋgada vaɗ na, maja me? Yesu masa Bay Gazlavay ma la da wuzlah akwar a vaɗ
keɗe na, a vəhwa la, anda akwar ma hətmar aŋga ma daw ŋgada vaɗ keɗe.»

A lam ndaw mekele aa slam a ŋga Juda Iskariyawt

12 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu a bərŋgamawa daa Aŋgwa ŋga *Awliviye.
A vəhmawa a *Jeruzelem, aŋgwa ha dəreŋ daa ba, a key kəlemeeter pal gway.
13 Masa ata ma wusmawa la a Jeruzelem na, ta', a təpam aa way da ray way, aa slam
masa ata ma kusam mandaw mandaw da hwaɗ a. Ndəhay meslərey a na, ara *Piyer,
*Jaŋ, *Jak, *Andəre, *Fəlep, *Tuma, *Bartelemey, *Matiye, Jak bəzey ŋga Alfe, *Simaŋw,
ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-
gəra ata hay, leŋ Jud bəzey ŋga Jak.
14 Ata tabiya fa kusam mandaw mandaw ŋga dərey daŋgay a Gazlavay ta mevel pal.
A kusam na, ta ŋgusay mekele mekele, ta *Mari, mamaŋ ŋga Yesu, leŋ ta məlmaŋ ŋga
Yesu hay.
15 Daa ɗar hay a ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu makustakaya daa slam a, a
key temere ta kwakwar cew. Ta', Piyer a lecey a wuzlah ata, a ləvtar:
16-17 «Məlma aɗaw hay, Juda aŋga zleezle na, da wuzlah aləkwa, aləkwa masa Yesu ma
walandakwar amba ya kakwa sləra ŋgada Bay Gazlavay. Ama ara aŋga ma wuzdatara
cəveɗ a ndəhay ŋga kərzey Yesu. Zleezle na, Bay *Davit taa guzley la ta gədaŋ ŋga
*Mesəfney ŋga Gazlavay da ray cek masa Juda ma da ka. Yaw, mey daa ɗerewel ŋga
Gazlavay a ŋgene ta key la fara fara anda mawuzlalakaya.»
18 Juda heyey, ta hətey dala la maja cek malamba masa aŋga ma ka ha. Ta dala ha na,
a həɗkada ley. Da ley aŋga ha, a təɗey, hwaɗ pəcakw! a pəckwey, tanday zaɗ! a palah,
pam! a məcey.
19 Ndəhay da Jeruzelem tabiya ta cəndamara mey a la. Da ray ŋgene, a zəlmara ley
a ta mey ata «Hakəldama,» anda meləvey, ley ŋga mambaz.
20 Piyer a ləvey saya: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga *Pəsam hay, a ləvey:
"Anja way aŋga, ŋga tərey yideŋ,
ndaw ŋga njey a hwaɗ a ba."
Yaw, mawuzlalakaya saya, a ləvey:
"Si ndaw mekele a la sləra aŋga."
21-22 «Da ray ŋgene, maaya na, ndaw mekele a sawa asi aləkwa amba a key sede da
ray masləkɗawa ŋga Bay Mahura Yesu. Si ya walakwa ndaw masa ala ma pəkam la
bama ta ata Yesu aa wura aa wura. Ndaw masa aləkwa ma da walakwa na, si ndaw
aha aŋga ta ala dəga ta pas masa *Jaŋ-Baptis ma kar *baptem a Yesu haa kasl pas masa
Gazlavay ma la Yesu a da wuzlah aləkwa a vaɗ.»
23 Fa dəɓa ha masa ata ma cəndamara mey ŋga Piyer la na, a lam ndəhay cew. Ara
ata *Jawzef, masa ndəhay ma zəlmara Barsabas, mehəlmey Justus, leŋ Matiyas.
24 Ta', a dəram daŋgay a Bay Gazlavay, a ləvam: «Bay Gazlavay, ka sərta mevel ŋga
ndəhay tabiya, wuzndar ndaw pal dasi ndəhay cew keɗe masa kah ma wuɗey
25 ŋga key *ndaw-meslərey ŋga Yesu aa slam a ŋga Juda. Juda na, ta mbəkda sləra
ha sem ŋga daw aa slam masa aŋga ma wuɗey.»
26 Ta', a wuzlalamata mezəley ata cewete ŋga weley ndaw pal dasi ata. Ma da bawa
na, mezəley ŋga Matiyas. Da ray ŋgene, a pamara Matiyas a dey ndəhay meslərey
kuraw a ray a pal heyey.

2

Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray ndəhay ŋga Yesu

1 Masa pas ŋga gwagway ŋga *Pantekwat ta wuswa cay, ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu tabiya makustakaya daa slam a.
2 Wure wure ŋgene, a cəndamara cek ma kawa ta da vaɗ anda memeɗ maa bərey.
Cek aha a rəhda way masa ata manjatakaya da hwaɗ a heyey.
3 A hətam cek anda neneh hay ŋga awaw ma gəɗey. Neneh hay a, a wunkam, a njam
a ray ata pal pal tabiya.

1:11 1.11 Lk 21.27; CWJ 1.7 **1:12 1.12** Lk 24.52 **1:13 1.13** Lk 6.14-16 **1:14 1.14** Lk 23.49 **1:16-17 1.16** Ps 41.10 **1:18 1.18-19** Mt 27.3-8 **1:20 1.20** Ps 69.26; 109.8 **1:21-22 1.21-22** Lk 1.2; 3.21; 24.51 **1:24 1.24** Jaŋ 2.24-25 **1:26 1.26** MM 16.33 **2:1 2.1** Lev 23.15-21; Mew 16.9-11 **2:3 2.3-4** Lk 3.16

4 Ata tabiya marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay. A zlamar meeguzley ta mey hay
mekele mekele masa ata ma sərmara ba, anda Mesəfney a ma vəldatara ŋgaa guzley.
5 Yaw, da *Jeruzelem e na, *Jəwif hay masa ma səpam cəveď ŋga Gazlavay ta mevel
pal feteďe daha. A samawa daa hwayak hay da bəla tabiya.
6 Ata ma cəndamara cek maa bərey heyey la na, a kusmawa ga. Ata tabiya a rəzlam
maja kwa waawa fa cənda mey aŋga fa ndəhay ma təƀa mey ŋga Yesu a, ata faa guzlam
ta mey hay a.
7 A rəzlam, a wulkam, aa cəfďam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Ndəhay maa guzlam
mey keďe, ata tabiya ndəhay daa hwayak ŋga *Galile, ba diya?
8 Kaa kwa waawa fa cənda mey aŋga fa ndəhay a faa guzlam na, kwara?
9 «Aləkwa feďe na, ndəhay ma samawa daa hwayak ŋga Parte, daa hwayak ŋga Medi
ta daa hwayak ŋga Elam, daa hwayak ŋga Mezapawtami, daa hwayak ŋga *Jude, daa
hwayak ŋga Kapadəwas, daa hwayak ŋga Paŋw, daa hwayak ŋga Azi,
10 daa hwayak ŋga Fərizi, daa hwayak ŋga Pamfili, daa hwayak ŋga *Ejip, leŋ daa
hwayak ŋga Libi masa gweegwe ta berney ŋga Siren. Asaya, da wuzlah aləkwa na,
ndəhay ma samawa da *Rawm daha,
11 ndəhay ma samawa da Kəret daha, ta ndəhay Arap hay daha may. Da wuzlah
aləkwa, siya hay ara ndəhay daa səkway ŋga Jəwif hay, ta siya hay ma mbəzam ŋga
səpey kwakwas ŋga Jəwif hay. Ama aləkwa tabiya, ya fa cəndakwa ata faa guzlam ta
mey hay mekele mekele masa daa hwayak aləkwa da ray sləra mahura masa Gazlavay
ma ka!»
12 Anda keďe na, ata tabiya a rəzlam, a sərmara ŋga key kwara ba, aa guzlam da
wuzlah ata, a ləvam: «Cek aha keďe a wuďey ŋga ləvey kwara?»
13 Ama ndəhay siya hay, aa saŋgəram a ray ndəhay ma təƀa mey ŋga Yesu kaa heyey,
a ləvam: «Ata tabiya mawatakaya ta wuzam.»

Piyer a wuztar mey a ndəhay makustakaya

14 Da ray ŋgene, *Piyer ta', a lacam ta ndəhay meslərey kuraw a ray a pal heyey,
aa guzley ta gədaŋ fa mey ŋga ndəhay makustakaya heyey, a ləvtar: «Akwar ndəhay
*Jəwif hay daa hwayak ŋga *Jude, leŋ akwar ndəhay tabiya ma samawa daa hwayak
hay mekele mekele a *Jeruzelem, jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da
wuzdakwara keďe amba ka sərmara mabara ŋga mey a.
15 Ndəhay keďe fa wam anda akwar ma ləvam na, daa ba, maja aŋga kaa na, pas
ŋgaa pərek, pas ma həla maaca ďagay.
16 Ama wure keďe cek aha keďe a key na, anda Jəwel, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle, ma ləvey:
17 "Gazlavay a ləvey,
Ta pas masa bəla gweegwe cay a ndəvey na,
ya vəltar Mesəfney aďaw la a ndəhay tabiya.
Da ray ŋgene, bəz akwar hay mezəle ta dam akwar hay,
a təram la ŋga ndəhay ma təla mey aďaw hay.
Gula akwar hay na, ya da wuztar cek hay mawiya
masa Yah ma da kata.
Maraw hay da wuzlah akwar may,
mesəfney a katar la amba ya wuztar cek hay.
18 Ahaw, daa ďar hay a ŋgene,
ya vəltar Mesəfney aďaw la a ndəhay
ma ka sləra aďaw hay,
mezəle hay ta maŋgusa hay tabiya,
a da təram *ndəhay ma təla mey aďaw hay.
19 Ya key maazla hay la da gazlavay da vaď,
ya key cek hay ma rəzla ndaw la da ray hwayak.
Mambaz, ta awaw, leŋ kakas a bamawa la.
20 Pas fa da weďey daa saba,
kiya a da mbəďey magaza anda mambaz.
Fa dəƀa ha, Bay Mahura a vəhwa la
amba a key sariya da bəla.
Ta pas a ŋgene, ndəhay a hətmar gədaŋ aŋga la,

2:4 2.4 Ata tabiya marəhtakaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6; ***meeguzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba:*** 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kwr 12.10; 14.2-12
2:7 2.7 1.11 **2:12 2.12** 1Kwr 14.23 **2:17 2.17-21** Jwl 3.1-5

a da sərmara pas a ara pas mahura ma fəna siya hay.
21 Anda keɗe, kwa waawa maa cəfɗa Bay Mahura
ŋga ləhda na, Bay Mahura a ləhda la.”»
22 Piyer a ləvey saya: «Akwar, *Israyel hay, jəkfamaya sləmay fa mey aɗaw keɗe. Yesu
ndaw *Nezeret na, Gazlavay ta wuzdakwara la aŋga na, wa. Ka sərmara fara fara maja
Gazlavay ta key maazla hay la mahura ma rəzla ndaw ta har aŋga da wuzlah akwar.
Maazla hay a na, fa wuzdakwara gədaŋ ŋga Gazlavay aa ta Yesu a.
23 Ndaw aha, Gazlavay ta vəlda la a har akwar anda aa ma wuɗey. Dəga zleezle
Gazlavay ta səra cek masa akwar ma da kamara sem. Cek aha na, ara akwar ma
vəldamara Yesu a har ndəhay ma səra Gazlavay ba, amba a kəɗmara vagay fa hwadam
mazlaŋgalakaya heyey. Akwar ta kəɗmara la,
24 ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem, a badərwa daa banay ŋga meməcey maja gədaŋ
ŋga meməcey a gwa a ray a ba.
25 Ehe, zleezle Bay *Davit maa guzley da ray Yesu, a ləvey:
“Ya fa hətar Bay Mahura mandaw mandaw fa mey aɗaw,
aŋga manjakaya ta har-zəmay aɗaw amba ya zlurey ba.
26 Da ray ŋgene, mevel aɗaw faa səmey,
ya zley walay ta meesəmey.
Kwa ya məcey la na,
ya fa səkwa cek masa Gazlavay ma da kayawa,
27 ya da njey ta zazay maja ya səra kah, Bay Gazlavay,
ka mbəkda mesəfney aɗaw
aa slam ŋga ndəhay maməctakaya daa ba,
kwa ka fa da mbəkda vaw aɗaw,
yah, ndaw ma ka sləra akah,
ŋga zey daa cəvay daa ba may.
28 Ka ta wuzdiwa cəveɗ ŋga hətey heter mendəvey ba la,
Ya daa səmey ga, maja kah manjakaya ta yah.”»
29 Piyer a ləvtar saya: «Məlma aɗaw hay Jəwif hay, ya gwa yaa guzlkwar mey masa
fara fara da ray Davit e, Davit masa papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle. Ya fa ləvkwar aŋga
ta məcey sem, ta pəshamara sem aa cəvay. Cəvay aŋga ha, haa kasl tasana, aa daha
feɗe.
30 Aŋga na, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, a səra Gazlavay ta jəwey mey la ta aŋga,
a ləvar: “Fa dəɓa akah, ya da pey ndaw pal daa səkway akah ŋga key bay anda kah.”
31 Da ray ŋgene, Davit a səra cek masa Gazlavay ma da ka ŋgada fa mey. A səra
*ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, Gazlavay a sləkɗadərwa la daa
meməcey. Davit e, aa guzley da ray masləkɗawa ŋga *Kəriste daa meməcey a, a ləvey
Gazlavay ta mbəkda ndaw aha da wuzlah ndəhay maməctakaya daa ba, vaw aŋga ta
zey daa cəvay daa ba.
32 Yesu keɗe na, Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey, ala tabiya fa kam sede
da ray a.
33 Gazlavay ta la sem a vaɗ, a pa aa slam maaya a har-zəmay aŋga. Gazlavay Papaŋ,
ta’, a vəlar Mesəfney aŋga masa aŋga ma ləvar a da vəldara. Ta’, Yesu a slərdandakwara
Mesəfney a, a ray aləkwa. Ara Mesəfney a ma vəlndakwar gədaŋ ŋga key cek masa
akwar ma hətmar ta masa akwar ma cəndamara wure keɗe.
34 Ya sərkwa Davit ta ray aŋga ta təpey a vaɗ na, daa ba. Ama aa guzley da ray Kəriste
zleezle, a ləvey:
“Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey ta har-zəmay aɗaw
35 haa kasl pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay
asi salay akah.”»
36 Piyer a ləvtar saya: «Si Israyel hay tabiya a sərmara fara fara, ndaw masa Gazlavay
ma pa ŋga Bay Mahura ta ŋga ndaw masa ma da ləhdata ndəhay na, ara Yesu, ndaw
masa akwar ma dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.»

2:21 2.21 22.16; Rm 10.13 **2:22 2.22** Lk 24.19; Jaŋ 3.2; SNM 2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rm 15.19; Heb 2.4 **2:23 2.23** 3.15; 4.28; 7.52; Lk 23.33; 1Tes 2.15 **2:24 2.24** 3.15; Lk 24.5 **2:25 2.25-28** Ps 16.8-11 **2:27 2.27** 13.35 **2:29 2.29** 1Bay 2.10; SNM 13.36 **2:30 2.30** 2Sam 7.12-13, 16 **2:31 2.31** Ps 16.10 **2:32 2.32** 1.8 **2:33 2.33** aa slam maaya a har-zəmay ŋga Gazlavay: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mk 16.19; Lk 20.42; 22.69; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1; Heb 8.1; 1Pi 3.22; ***Gazlavay Papaŋ, ta’, a vəlar Mesəfney aŋga masa aŋga ma ləvar a da vəldara:*** 1.4; Jaŋ 14.16-17; 15.26 **2:34 2.34-35** Ps 110.1; Lk 20.42-43; Heb 1.13 **2:36 2.36** 3.15

37 Ndəhay makustakaya heyey, a cəndamara mey a keɗe na, mevel a təɗtar ga. A
ləvmar ŋgada Piyer ta ŋgada ndəhay meslərey siya hay: «Kaa ya da kam na, kwara,
məlma ala hay?»
38 Piyer a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay
ta mevel pal. Cacəfɗam *baptem ta mezəley ŋga Yesu Kəriste, amba Gazlavay a
mbəkdakwara mebərey akwar. Anda keɗe, Gazlavay a vəlkwar Mesəfney aŋga la.
39 Gazlavay a ləvey, a vəldatara Mesəfney aŋga la a ndəhay. A ləvey a da vəldakwara
ŋgada akwar, ŋgada bəz akwar hay, ta ŋgada ndəhay masa dəreŋ, ndəhay tabiya masa
Gazlavay, Bay aləkwa, ma da zəlta.»
40 Ta', Piyer aa guzltar mey mekele mekele saya amba a təɓmara mey aŋga ŋga vəltar
gədaŋ. A ləvtar: «Wuɗkam ta ndəhay malamba da bəla wure keɗe, amba Bay Gazlavay
a ləhdakwar daa sariya ma da kərzata.»
41 Ndəhay ga da wuzlah ndəhay a ŋgene, a təɓmara mey ŋga Piyer, ta', a hətam
baptem. Ta pas ŋgene, ndəhay a key gabal maakar ma samawa a dey ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu.

Menjey ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

42 Mandaw mandaw ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu fa jəkam sləmay fa meesərkedey
ŋga ndəhay aŋga hay meslərey ta mevel pal, a njam macəmkaya pal anda məlmaŋ hay,
fa wunam peŋ ŋga sərfedey meməcey ŋga Yesu, fa dəram daŋgay a Gazlavay daa slam
a.
43 Ndəhay meslərey hay a fa kam maazla hay mekele mekele ŋga wuzdərwa gədaŋ
ŋga Bay Gazlavay aa ta ata. Ndəhay tabiya a rəzlam da ray maazla hay a, a namar ray
a Bay Gazlavay maja.
44 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, macəmkaya ɗay letek, a wunkamara zleley ata
hay da wuzlah ata.
45 Anda meləvey, a həɗkadamata ley ata hay ta cek ata hay, a wunkamara dala ha da
wuzlah ata tabiya. Kwa waawa a hətey cek masa təɗe ŋga wusa.
46 Mandaw mandaw fa kusam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta mevel pal.
Da way ata hay na, a zəmam ɗaf daa slam a ta meesəmey, ta mevel maaya.
47 Ata fa həlmamara Gazlavay. Ndəhay tabiya aa həmdamata. Mandaw mandaw Bay
Mahura fa zəlwa ndəhay mekele mekele masa ma ləham sem daa mebərey ŋgadaa dey
ata.

3

Ndaw maahəlɓakaya ma hətar salay aŋga

1 Ta pas laŋgar daha, ata *Piyer ta *Jaŋ fa diyam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay ŋga dərwa daŋgay. Ara ta pas ŋgaa kwaɗ, pas təɗe medərey-daŋgay ŋga
*Jəwif hay.
2 Gweegwe ta mey-mbew ŋga Way-mekey-kwakwas a, mey-mbew ma zəlmara «Mey-
mbew Membey,» ndaw daha manjakaya feteɗe. Ndaw aha, maahəlɓakaya dəga ŋga
mayawa aŋga. Mandaw mandaw ndəhay fa handamərwa, a njadamara feteɗe, amba a
rəkey dala fa ndəhay ma mbəzam aa Way-mekey-kwakwas a.
3 Ta pas ŋgene, ndaw aha a hətatar ata Piyer ta Jaŋ fa diyam aa Way-mekey-kwakwas
a. Ta', aa cəfɗafatar dala.
4 Ata Piyer ta Jaŋ a nəkfamara, Piyer a ləvar: «Nəkfandar.»
5 Ndaw aha a nəkfata maaya maaya, a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «A da vəlmaya
cek.»
6 Ama Piyer a ləvar: «Dala da har aɗaw na, daa ba səlak, ama cek masa da har aɗaw
na, ya vəldakawa la. Ta gədaŋ ŋga Yesu *Kəriste, ndaw *Nezeret, ya fa ləvka, sləkɗey,
daw ta salay akah.»
7 Ta', Piyer a kərza fa har-zəmay, a sləkɗada. Wure wure ŋgene, salay ŋga ndaw aha,
ta jerey cay.
8 Ta', a lecey, a jəvey, a zlar madaw. A mbəzam aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
ta ata Piyer ta Jaŋ heyey. Aŋga fa daw, fa jəvey, fa həlma Gazlavay.
9 Ndəhay masa daa Way-mekey-kwakwas a tabiya a hətmar aŋga fa daw, fa həlma
Gazlavay.

2:37 2.37 16.30; Lk 3.10, 12, 14 **2:38 2.38** 3.19; Lk 3.3 **2:39 2.39** Iz 57.18-19; Ef 2.17 **2:41 2.41** 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Tes 3.1 **2:44 2.44-45** 4.32-35 **2:46 2.46** Lk 24.53 **2:47 2.47** 2.41 **3:1 3.1** 10.3, 9, 30 **3:2 3.2** 14.8 **3:8 3.8** 14.10; Jaŋ 5.14

10 A sərmara ara ndaw masa salay maahəlɓakaya ma njey fa Mey-mbew Membey ŋga
rəkey heyey. Ata tabiya a rəzlam ga da ray cek ma key ta aŋga, a sərmara cek masa ata
ma da kam ba.

Piyer a wuzey mey daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay

11 Ata *Piyer ta *Jaŋ leŋ ndaw masa salay maahəlɓakaya heyey, ata dasi balak ŋga
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay mezəley «Balak ŋga *Salamaŋw.» Ndaw aha, a
gəmey ŋga mbəkdata ata Piyer ta Jaŋ ba. Ndəhay tabiya feteɗe a hwamawa ŋgada fa
ata, maja a rəzlam ga da ray ndaw masa salay maahəlɓakaya heyey.
12 Masa Piyer ma hətatar ndəhay fa samawa na, a ləvtar: «Akwar ndəhay *Israyel
hay, ka rəzlam anda keɗe na, maja me? Ka nəkfamandar me? Ka wulkam ndaw keɗe
salay aŋga a jerey ŋga daw kaa na, ara ta gədaŋ ala daw, da daa ba, maja ala ma kam
cek maaya ta cəveɗ e fa mey ŋga Gazlavay daw? Kay, kəne ba!
13 Ara Gazlavay ma mbəlda ndaw aha, Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap,
papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle, ma namar ray. Ara Gazlavay ma wuzdandakwara
aŋga fa həslar ray a Yesu, ndaw ma ka sləra aŋga. Akwar ta ray akwar, ka ta vəldamara
Yesu a la a har mahura hay, kwa Pilat a wuɗey ŋga mbəkda, ama akwar ta təɓmara daa
ba.
14 Yesu na, ara ndaw pal masa maaya ma sawa ta fa Gazlavay. Ama akwar ka wuɗmara
ba, ka ləvmar a Pilat na, ŋga pəskakwar ndaw ma kəɗa ndaw vagay jak.
15 Anda keɗe, ndaw ma vəltar heter a ndəhay jak na, akwar ta kəɗmara sem,
ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey. Ala ta ray ala fa kam sede da ray
masləkɗawa aŋga ha.
16 Ndaw masa akwar ma hətmar da cakay aɗaw keɗe na, ka sərmara. Salay aŋga a
jerey na, ara ta gədaŋ ŋga Yesu, maja ala ma pamara Yesu a ŋga ndaw ala fara fara.
Maja ala fa pamara Yesu ŋga ndaw ala fara fara na, mbal! a mbəley maaya maaya anda
akwar tabiya ma hətmar ta dey akwar keɗe.
17 «Ama wure keɗe, məlma aɗaw hay, ya səra cek masa akwar ta mahura akwar hay
ma kamara a Yesu na, a key ka sərmara ba.
18 Cek aha ma key keɗe na, Gazlavay ta wuzda la ta mey ndəhay ma təla mey aŋga
hay zleezle, a ləvey, si cəma *Kəriste masa aŋga ma da slərdərwa na, a sərey banay.
19 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar: mbəɗdamara menjey akwar, mbəɗmawa dey ŋgada
fa Bay Gazlavay, amba a mbəkdakwara mebərey akwar.
20 Anda keɗe, Gazlavay a məskadakwar vaw la. A slərkwar Kəriste la, anda meləvey,
Yesu, ndaw masa aa ma wala ŋga ləhdakwar dəga zleezle heyey.
21 Wure keɗe si Yesu a njawa da gazlavay da vaɗ ɗagay, haa kasl pas masa Gazlavay
ma da ɗiyta cek hay tabiya mawiya anda aŋga ma ləvey zleezle. Gazlavay taa guzley la
da ray mey a ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay.
22 Ara anda keɗe *Mawiz maa guzley zleezle, a ləvey: “Bay Gazlavay masa akwar ma
namar ray, a da slərkwar *ndaw ma təla mey anda yah. Ndaw a na, ara ndaw daa
səkway akwar anda yah may. Mey tabiya masa aŋga ma daa guzldakwara na, jəkam
sləmay fa vəɗa.
23 Kwa waawa ma cənar mey a ndaw a ba na, Gazlavay a bada la da wuzlah ndəhay
aŋga hay, ŋgaa zəɗey.”
24 «Yaw, fara fara, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ga, dəga fa *Samiyel ta ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay mekele mekele fa dəɓa aŋga, ata tabiya ta wuzdamara mey
da ray cek hay masa ma kam wure keɗe la.
25 Məlma aɗaw hay, Gazlavay maa guzley ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay keɗe
na, ara ŋgada akwar. Gazlavay a jəwam mey ta papa aləkwa hay zleezle, a ləvar a
Abəraham: “Ya pəstar mey la a ndəhay da bəla tabiya ta fa səkway akah.” *Mejəwey-
mey a keɗe na, ara ŋgada akwar may.
26 Anda keɗe, Gazlavay ta wuzdakwara Yesu, ndaw ma ka sləra aŋga la. A slərdərwa
na, ŋgada akwar ɗagay. A slərdərwa amba a kakwar maaya, ŋga mbəɗdakwara menjey
akwar maaya ba ŋgene.»

4

Ata Piyer ta Jaŋ fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya ŋga Jəwif hay

---

3:11 3.11 5.12; Jaŋ 10.23 **3:13 3.13** 2.33; 7.32; Mab 3.6, 15; Lk 23.13-23 **3:15 3.15** 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 **3:16 3.16** Mt 9.22 **3:17 3.17** Lk 23.34; 1Tm 1.13 **3:18 3.18** 5.42; Lk 24.27, 44-46 **3:19 3.19** 2.38 **3:22 3.22-23** Mew 18.15, 19; SNM 7.37 **3:24 3.24** 3.18 **3:25 3.25** MC 12.3; Gal 3.8, 16 **3:26 3.26** 13.46; 18.6; Rm 1.16

1 Masa ata *Piyer ta *Jaŋ faa guzlmatar a ndəhay makustakaya heyey na, ndəhay ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *bay-ray ŋga ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas, leŋ
ndəhay *Saduse hay, a samawa a cakay ata.
2 Mevel fa catar maja ata Piyer ta Jaŋ faa sərkadamata ndəhay, a ləvmatar ndəhay
maməctakaya a da sləkɗamawa daa meməcey maja Yesu ta sləkɗawa sem daa meməcey.

3 Mahura hay heyey, ta', a kərzamata ata Piyer ta Jaŋ a, a handamata, a gərcamata aa
fərsəne. Ama ta kamatar sariya ta pas ŋgene daa ba, maja pas daa saba.
4 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga da wuzlah ndəhay makustakaya ma cəndamara mey
ŋga Piyer heyey ta təɓmara mey ŋga Yesu la cəŋga. Anda keɗe, ndəhay ma təɓa mey
ŋga Yesu ta səkam la a dey a, a key gabal zlam.
5 Pepərek e, bay-ray hay ŋga *Jəwif hay, ta mahura hay ŋga Jəwif hay, leŋ *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a kusam feteɗe da *Jeruzelem.
6 Da wuzlah ndəhay makustakaya ha na, ara ata Han, *ndaw mahura da ray ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, Kayif, Jaŋ, Alekzandəre leŋ ndəhay siya tabiya da way
Han.
7 Ta', a handamatərwa ata Piyer ta Jaŋ heyey, a lacadamata fa mey ata, ndaw masa ma
hətar salay aŋga heyey aa da cakay ata. A cacəfɗamata ata Piyer ta Jaŋ, a ləvmatar: «Ka
mbəldamara ndaw masa salay maahəlɓakaya keɗe na, ta gədaŋ wura? Ma vəldakwara
gədaŋ ŋga key maazla keɗe na, wa?»
8 Piyer, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar,
bay-ray hay ta mahura ala hay,
9 kaa cəfɗamandar tasana maja ala ma kam cek maaya ŋgada ndaw maahəlɓakaya
keɗe, daw? Kaa cəfɗamandar, ndaw aha a hətar salay aŋga na, kwara, ba diya?
10 Yaw, akwar cəpa ta ndəhay *Israyel hay tabiya, si ka sərmara ndaw malacakaya fa
mey akwar keɗe na, a hətar salay aŋga ta gədaŋ ŋga Yesu *Kəriste, ndaw *Nezeret. Ara
aŋga masa akwar ma dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey, ama Gazlavay
ta sləkɗadərwa sem daa meməcey.
11 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay da ray Yesu, a ləvey:
"Aŋgwa masa akwar, ndəhay ma ləma way,
ma kəzlamara ta cakay na,
anja ara aŋgwa maaya, ma fənta siya hay jak."
12 Ahaw, ya fa ləvkwar, Gazlavay a ləhdata ndəhay daa mebərey na, si ta fa Yesu
gway. Ndaw mekele da bəla keɗe masa Gazlavay ma vəlar gədaŋ ŋga ləhey ndəhay
daa mebərey na, daa ba səlak.»
13 Mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay feteɗe heyey na, a nəkmara na, ata Piyer ta
Jaŋ fa zluram daa ba səlak. A rəzlam ga, maja a sərmara, ata Piyer ta Jaŋ, ara ndəhay
anda siya hay gway, ta jaŋgam daa ba. A sərfadamara ata Piyer ta Jaŋ ta pəkam la ta
ata Yesu.
14 Masa mahura hay ma sla yawa ha ma hətmar ndaw masa ma hətar salay aŋga
heyey malacakaya da cakay ata Piyer ta Jaŋ na, kwa ta gwamara ŋga mbəɗdamatara
daa saba.
15 Da ray ŋgene, mahura hay a, a badamatərwa la daa way a, a zlamar mesley yawa
da wuzlah ata.
16 A ləvam: «Ya da kadamatakwa ndəhay keɗe na, kwara? Maja ndəhay da Jeruzelem
tabiya a sərmara fara fara Gazlavay ta key maazla mahura la ta fa ata. Ya gwakwa ya
rəskwa maazla ha keɗe ba.
17 Ama amba mey keɗe a daw fa mey fa mey saba, asaya amba ndəhay mekele a
cəndamara ba na, si ya təktakwa ndəhay cew keɗe. Ya təktakwa a da wuzdamara mey
da ray Yesu a ndəhay saba səlak.»
18 Ta', a zəlmata saya, a təkmata ŋgaa sərkedey ndəhay da ray mey ŋga Yesu, asaya,
a təkmata kwa ŋga key maɗay ŋga maaya ta ndəhay da ray Yesu.
19 Ama ata Piyer ta Jaŋ a mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Akwar ta ray akwar, nəkmara
mey keɗe cey. Maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ya təɓam mey akwar da ray mey ŋga
Gazlavay daw?
20 Ala na, si cəma yaa guzlam da ray cek hay masa ala ma hətmar ta dey ala ta masa
ala ma cəndamara ta sləmay ala.»

4:1 4.1 Lk 22.4, 52 **4:1 4.1-2** ndəhay Saduse hay: 5.17; 23.8; Lk 20.27 **4:2 4.2** 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 **4:3 4.3** 5.18 **4:4 4.4** 2.41 **4:7 4.7** Lk 20.2 **4:8 4.8** 2.4 **4:10 4.10** 3.6; 3.15 **4:11 4.11** Ps 118.22; Lk 20.17; 1Pi 2.4-7 **4:12 4.12** Mt 1.21; 1Kwr 3.11 **4:15 4.15** 5.34-35 **4:16 4.16** Jaŋ 11.47 **4:17 4.17-19** 5.28-29, 40

21-22 Mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay kaa heyey ta hətam mey ŋga sərdamata
banay daa ba, maja ndəhay tabiya fa həlmamara Gazlavay maja maazla ha. Ndaw
masa ma hətar salay aŋga ta maazla heyey, mevey aŋga a fəna kwakwar məfaɗ. Maja
mahura hay a ta hətam mey da ray ata daa ba na, a kamatar mey ta gədaŋ saya, ta' a
mbəkdamata.

Medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Yesu

23 Fa dəɓa ha, mahura hay ma sla yawa ŋga *Jəwif hay heyey ma mbəkdamata ata
*Piyer ta *Jaŋ la na, ta', a vəham fa ndəhay ata hay. A kadamatara mey masa *bay-ray
hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mahura hay ŋga Jəwif hay kaa heyey
ma ləvmatar.

24 Ndəhay ata hay a, a jəkfamatar sləmay. Ata tabiya ta', a dəram daŋgay ŋgada
Gazlavay ta mevel pal, a ləvam: «Bay Gazlavay, Mawaca-waca, ara kah ma ləma slam
da vaɗ ta cek hay da hwaɗ a, ara kah ma ləma slam da hwayak ta cek hay da hwaɗ a,
ara kah ma ka bəlay ta cek hay da hwaɗ a.

25 Ara kah maa guzley zleezle ta mey ndaw akah, *Davit, papaŋ ŋga papa ala. Ka
wuzdara ta fa Mesəfney akah amba a ləvey:
"Ndəhay masa Jəwif hay ba fa yam mey na, maja me?
A slam yawa ŋga tede ŋga nəsey Bay Gazlavay na,
maja me?
26 Bay hay da bəla keɗe fa cakalam mey,
mahura hay fa kusam ŋga key vəram ta Bay Gazlavay
leŋ ta ndaw masa aŋga ma wala."

27 Ahaw, cek aha ta key la anda keɗe. Fara fara, Bay *Herawt ta *Pawns Pilat ta ndəhay
masa Jəwif hay ba, ta *Israyel hay, ata tabiya ta kusam la daa berney a keɗe, da ray
Yesu, ndaw ma ka sləra akah masa kah ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
28 Ata ma kamata cek hay tabiya keɗe na, a kamara anda kah Bay Gazlavay ma wuɗey
ŋga ka ta gədaŋ akah dəga zleezle.
29 Wure keɗe, Bay Gazlavay, nəka, ata fa kamandar mey ta gədaŋ. Vəlndar gədaŋ ŋgada
ala, ndəhay ma ka sləra akah hay, ŋga wuzey mey akah ta mandərzay daa dey ba səlak.

30 Wuzdərwa gədaŋ akah! Mbəldata masa-macay hay, key maazla hay ŋga wuzwa gədaŋ
akah aa ta ala, ta gədaŋ ŋga Yesu, ndaw ma ka sləra akah.»

31 Ata ma ndəvdamara medərey-daŋgay la na, slam masa ata ma kusam da hwaɗ a,
a wusey gəɗ-geɗ. Ata tabiya marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, a wuzdamara
mey ŋga Gazlavay ta mandərzay daa dey saba.

Ndəhay ŋga Yesu a jənam vaw da wuzlah ata

32 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya a njam mewulkey ata letek, mevel ata
macəmkaya pal. Ndaw masa ma ləvey: «Zleley aɗaw na, yah pal ma wa» na, daa
ba. Ama a wunkamara zleley ata hay da wuzlah ata.

33 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a kam sede da ray masləkɗawa ŋga Bay Mahura Yesu
daa meməcey na, ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Ata tabiya, Bay Gazlavay ta pəstar mey la ga.

34 Da wuzlah ata na, kwa ndaw ma hurey cek mezəmey daa ba. Ndaw masa ley aŋga
daha, da daa ba, way aŋga daha na, a həɗkada. A handərwa dala ha

35 a har ndəhay meslərey a. Ndəhay meslərey a, a wunkamatara dala ha ŋgada
ndəhay masa daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. A vəldamara dala ha ŋgada
ndaw a ndaw a təɗe ŋga wusa.

36 Ndaw da wuzlah ndəhay ŋga Yesu a daha, mezəley *Jawzef. Aŋga ndaw daa
səkway ŋga *Levi, a yawa da Sipəre. Ndəhay meslərey a, a zəlmara na, *Barnabas,
anda meləvey «ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay.»

37 Ley aŋga daha. A həɗkada ley a. Fa dəɓa ha, a handərwa dala ha, a vəldatara a
ndəhay meslərey hay.

5

Mey da ray ata Ananiyas ta ŋgwas aŋga Safira

1 Ndaw daha mezəley *Ananiyas ta ŋgwas aŋga Safira, a cəmdamara ɗay ata letek.
Ta', Ananiyas a həɗkada ley ata.

4:24 4.24 Mab 20.11; Ps 146.6 **4:25 4.25-26** Ps 2.1-2 **4:27 4.27** Herawt: Lk 23.7-11; ***Pawns Pilat:*** Lk 23.1
4:28 4.28 2.23 **4:29 4.29** Ef 6.19 **4:30 4.30** 2.22 **4:31 4.31** 2.4 **4:32 4.32-35** 2.44-45; 6.1; Lk 14.33; 18.22

2 A wunka dala ha cew, ta', a ɓada siya. Siya may, a handatara a ndəhay meslərey
heyey, a vəldatara anda ara dala ŋga ley ata ha cəpa. Ŋgwas aŋga a səra cek masa zel
e ma ka.
3 Ama *Piyer a ləvar: «Ananiyas, ka mbəkda *Sataŋ amba a mbəzey aa mevel akah
na, maja me? Ka ta ɓadərwa siya ŋga dala ŋga ley akah ha sem. Anda kedɛ, ka ta
mbərzla *Mesəfney ŋga Gazlavay sem.
4 Daa masa kah ma həɗkada daa ba na, kah ma wa, ba diya? Kwa kah ma həɗkada
la kedɛ, kah ma wa dala ha. Ka wulkey daa ray akah ŋga key cek kedɛ na, maja me?
Ka mbərzley kaa na, ndəhay ba, ama ka mbərzley Gazlavay.»
5 Masa Ananiyas ma cənda mey a la anda kedɛ na, a təɗey, pam! a məcey. Mandərzay
a katar kwa ara mey ba, a ndəhay ma cəndamara mey a.
6 Ta', gula hay a samawa, a mbəzmara vagay a, a badamərwa, a diyam a pəshamara
aa cəvay.
7 Ler maakar fa dəɓa ha na, ŋgwas aŋga, a wuswa. Ama a səra cek masa ma key ta
zel e ba.
8 Piyer aa cəfɗa, a ləvar: «Kadiwa, ka həɗkadamara ley akwar na, dala ha kedɛ tar
daw?» A mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, ya həɗkadamara kəne.»
9 Anda kedɛ, ta', Piyer a ləvar: «Ka cəmdamara ɗay akwar ta zel akah, ŋga jedey
Mesəfney ŋga Gazlavay na, maja me? Ehe, gula hay ma pəshamara zel akah, ata fa
mey-slam. A da pəshamaka kəne may.»
10 Wure wure ŋgene, ŋgwas aha a təɗey fa mey aŋga, pam! a məcey. Gula hay
kedɛ heyey a mbəzmawa, a hətfamara ta məcey sem. Ta', a lamara, a handamara, a
pəshamara a cakay zel e.
11 Fa dəɓa ha, mandərzay a katar ga ara mey ba ŋgada ndəhay daa Egəliz tabiya ta
ŋgada ndəhay ma cəndamara mey a.

Ndəhay meslərey ŋga Yesu a kam maazla hay

12 Ndəhay meslərey ŋga Yesu fa kam maazla hay ga da wuzlah ndəhay ŋga wuzdərwa
gədaŋ ŋga Gazlavay. Fa ɗar a, fa ɗar a, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya fa diyam
aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa kusam feteɗe ta mevel pal dasi Balak ŋga
*Salamaŋw heyey.
13 Ndəhay siya ma təɓmara mey ŋga Yesu fara fara ba na, a wuɗam ŋga kusey ta ata
ba, maja a zluram, ama ndəhay tabiya faa həmdamata ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu
a cəŋga.
14 Mandaw mandaw ndəhay fa samawa a dey a, a dey a, zel hay, ŋgusay, fa təɓmara
mey ŋga Bay Mahura, a cəmam a dey ndəhay ŋga Yesu heyey.
15 Maja ndəhay meslərey ŋga Yesu a fa kam maazla hay ta gədaŋ ŋga Gazlavay
na, ndəhay a handamawa masa-macay hay a mey-cəveɗ. A handamatərwa feteɗe, a
nadamata a ray ɓeɓele hay, da daa ba, a ray gegədeɗ hay, amba da masa *Piyer fa daw
taa cəveɗ e ŋgene na, meezeɗ aŋga a wusey a ray siya hay, a mbəlam.
16 Ndəhay ga a samawa da slala hay mekele mekele masa gweegwe ta berney ŋga
*Jeruzelem, a handamawa masa-macay hay, ta ndəhay masa ta malula da ray. Ndəhay
a tabiya ta mbəlam sem.

A sərdamata banay ta ndəhay meslərey ŋga Yesu

17 Yaw, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay da
cakay a, anda meləvey ndəhay masa da wuzlah *Saduse hay, səleŋ a katar ga ta ndəhay
meslərey ŋga Yesu heyey. A slam yawa amba a sərdamata banay.
18 Ta', a kərzamata meedey ndəhay tabiya, a handamata aa fərsəne.
19 Ama dasi tavaɗ ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay a pawa salay da vaɗ, a wura mey-slam
ŋga fərsəne he, a badatərwa ndəhay meslərey heyey, a ləvtar:
20 «Diyam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, wuzdamatara mey hay tabiya da
ray heter mawiya a ndəhay.»
21 Ndəhay meslərey heyey a cənmar mey a maslaŋ a. Slam bəŋ-beŋ na, ta', a diyam,
a mbəzam aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey, a zlamar ŋgaa sərkadamata
ndəhay.
Daa ŋgene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay da
cakay a, a kusmatərwa bay-ray hay ŋga Jəwif hay tabiya ŋga sley yawa. Ta', a sləram
ndəhay ŋga ŋgəlmatərwa ndəhay meslərey ŋga Yesu kaa heyey daa fərsəne.

5:2 5.2 4.35 **5:3 5.3** Jaŋ 13.2 **5:9 5.9** 1Kwr 10.9 **5:12 5.12** 2.22; 3.11 **5:14 5.14** 2.41 **5:15 5.15-16** 19.11-12; Lk 4.40 **5:17 5.17** 4.1-2 **5:19 5.19** 12.7-10

22 Ndəhay heyey a wusam aa fərsəne he na, ta hətfamatar ndəhay meslərey ŋga Yesu
daa ba. Ta', a vəhmawa, a kadamatara a ndəhay mahura hay ma sla yawa kaa heyey,
23 a ləvmatar: «Ala ta hətfamatar daa ba. Ya wusam na, mey-slam magərcakaya
maaya maaya, ndəhay ma jəɗmata ata fa mey-slam a, ama ya wurmara mey-slam a, ya
mbəzam aa way a na, ndəhay a, ata da hwaɗ a daa saba.»
24 *Bay-ray ŋga ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ta *bay-ray hay
ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay kaa heyey a cəndamara na, mey a, a həɓtar
ray, a sərmara cek ma key ta ndəhay meslərey kaa heyey ba.
25 Ndaw daha, ta', a sawa, a ləvtar: «Ehe, jəkam sləmay, ndəhay masa akwar ma
ndəkwdamata aa fərsəne heyey na, ata daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, faa
sərkadamata ndəhay.»
26 Ta', bay ŋga ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta sewje aŋga hay
a diyam, a ŋgəlmatərwa ndəhay meslərey heyey. Sewje hay a, ta kamatar mey ta gədaŋ
daa ba, maja a zluram ndəhay a daa zakamata ta aŋgwa.
27 Fa dəɓa ha masa sewje hay a ma ŋgəlmatərwa la na, ta', a lacadamata fa mey
ŋga mahura hay ma sla yawa ha. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay heyey aa cəfɗata,
28 a ləvtar: «Ala ta təkmakwar sem ŋga wuzey mey a ndəhay da ray ndaw aha, ama
akwar fa kamara cəŋga. Fara fara, akwar ta wuzdamara mey a sem a ndəhay tabiya da
*Jeruzelem. Asaya, ka wuɗam ndəhay tabiya a wulkam na, ara ala ma kəɗmara ndaw
aha, ba diya?»
29 *Piyer ta ndəhay meslərey siya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Si cəma ya cənmar mey
a Gazlavay da ray ala ma da cənmatar mey a ndəhay.
30 Akwar ta kəɗmara Yesu la vagay fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ama Gazlavay ŋga
papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey.
31 Yesu a na, ara ndaw masa Gazlavay ma la a vaɗ a har-zəmay aŋga. A pa ŋga ndaw
mahura, Bay ma ləhdata ndəhay. A ka kəne amba a wurey cəveɗ ŋgada ndəhay *Israyel
hay ŋga mbəɗdamara menjey ata, ŋga səpam Gazlavay ta mevel pal, amba Gazlavay a
mbəkdatara mebərey ata.
32 Ala na, ya fa kam sede da ray cek hay a keɗe. *Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sede
da ray a kəne may, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ma cənmar mey.»
33 Ndəhay mahura hay ma sla yawa heyey a cəndamara na, mevel a catar ga ara mey
ba, a wuɗam ŋga kəɗmata vagay.
34 Ama ndaw Fariza pal da wuzlah ata daha, mezəley aŋga Gamaliyel. Aŋga ndaw
mahura maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz, ndəhay tabiya faa həmdamara. Ta', a lecey
da wuzlah mahura hay ma sla yawa kaa heyey, a ləvtar a ndəhay ŋga badamatərwa
ndəhay meslərey ŋga Yesu a ɗagay.
35 Fa dəɓa ha a ləvtar a mahura hay ma sla yawa ha: «Akwar Israyel hay, wam vaw
da ray cek masa akwar ma da kamatara a ndəhay keɗe.
36 Sərfadamara, zleezle ndaw mezəley Tewdas ta sawa la, a ləvey: "Yah, ndaw
mahura." Ndəhay ga, a key temere məfaɗ ma səpmara. Ama ndəhay mekele hay ta
kəɗmara sem vagay. Ndəhay ma səpmara tabiya heyey, taa kwacam ray sem, mey a
daa saba.
37 Fa dəɓa aŋga, ndaw daha mezəley Juda, ndaw *Galile. Aŋga ta sawa la daa ɗar hay
masa ndəhay fa sləfam vaw. Aŋga ha na, ta həldata ndəhay la ŋga səpmara, ndəhay
ga ta diyam la asiya. Fa dəɓa ha, ta', a kəɗmara vagay saya, ndəhay ma diyam asiya
heyey taa kwacam ray sem may.
38 Da ray ŋgene, ya fa ləvkwar: ka da həɓam ray maja ndəhay a keɗe saba,
mbəkdamata ŋga diyam. Mewulkey ata ta sləra ata ha, da a sawa ta fa gədaŋ ŋga
ndaw-magədaŋ na, a ndəvey la.
39 Ama da mewulkey ata ta sləra ata ha a sawa ta fa gədaŋ ŋga Gazlavay na, ŋgene
ka gwamara ŋgaa zəɗdamara daa ba. Wam vaw, ka da kəɗam vaw ta Gazlavay ba.»
Mahura hay ma sla yawa heyey, ta', a təɓmara mey aŋga.
40 A zəlmatərwa ndəhay meslərey heyey. A sləɗmata, a ləvmatar: «Ka da wuzam mey
da ray Yesu saba.» Ta', a mbəkdamata.
41 Ndəhay meslərey a, a sləkdam, a mbəkdamata ndəhay ma sla yawa heyey, ta', a
diyam ta meesəmey maja Gazlavay ta nəkta la, ata təɗe ŋga sərey banay maja Yesu.

5:22 5.22-24 12.18-19 **5:24 5.24** 4.1 **5:26 5.26** Lk 20.19; 22.2 **5:28 5.28-29** 4.17-19; Mt 27.25 **5:30 5.30-31** 3.15 **5:32 5.32** 1.8; Jaŋ 15.26-27 **5:34 5.34** Gamaliyel: 22.3 **5:36 5.36** 21.38 **5:37 5.37** Lk 2.2; 13.1-2 **5:40 5.40** 4.18; 5.28 **5:41 5.41** Lk 6.22-23; 1Pi 4.13

42 Mandaw mandaw ata fa diyam aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay leŋ a way
ndəhay mekele mekele. Ata faa sərkadamatara *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu a
ndəhay feteɗe, kwa a mbəkdamara ba. Ata fa wuzdamatara Yesu na, *ndaw masa
Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.

6

A walam ndəhay maasala ŋga jəney ndəhay meslərey ŋga Yesu

1 Daa ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu fa səkmawa, a dey a, a dey a. Da wuzlah
ata na, *Jəwif hay maa guzlam mey Gərek daha. A yam mey ta Jəwif hay mekele
daa hwayak a ŋgene, a ləvam: «Iŋgwas-vagay hay masa da wuzlah ala, fa hətam cek
mezəmey masa ata ma wunkamatara mandaw mandaw na, daa ba.»
2 Da ray ŋgene, ndəhay meslərey kuraw a ray a cew heyey, ta', a kusmata ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya, a ləvmatar: «Ala na, ya mbəkdamara mewuzey mey ŋga
Gazlavay, amba ya wunkam ɗaf na, a zlərda ba.
3 Məlma ala hay, maaya na, ka walam *ndəhay maasala da wuzlah akwar, masa
ndəhay faa həmdamata, masa marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, ndəhay masa
ta leŋgesl, amba ya vəldamatara sləra ha asi har ata.
4 Ala na, ya vəldamara ray ala ŋga dərey daŋgay a Gazlavay, ta ŋga wuzey mey aŋga.»
5 Mey a keɗe a mbafatar a ndəhay tabiya. Ta', a walam Etiyen, ndaw ma təɓa mey
ŋga Yesu maaya maaya, marəhkaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay, leŋ *Fəlep, Pərakwar,
Nikanawr, Timaŋw, Parmanas, asaya, Nikwala, ndaw Antiyaws masa ma mbəkda
kwakwas aŋga zleezle ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay.
6 Ta', a handamatərwa ndəhay maasala ha fa ndəhay meslərey heyey. Ndəhay
meslərey a, ta', a dəram daŋgay, a pamatar har a ray, amba a kamara sləra ata ta
gədaŋ ŋga Gazlavay.
7 Yaw, mey ŋga Gazlavay fa daw fa mey fa mey. Da *Jeruzelem ndəhay ma təɓa mey
ŋga Yesu fa səkmawa a dey a, a dey a. Ndəhay ga ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a
təɓmara mey ŋga Yesu may.

A kərzamara Etiyen

8 Etiyen na, Bay Gazlavay ta pəsar mey la ga, a vəlar gədaŋ aŋga. Da ray ŋgene, aŋga
fa key maazla hay ga ma rəzley ndaw da wuzlah ndəhay.
9 Ama ndəhay siya hay a zlamar ŋga cakalafamar mey. Ara *Jəwif hay ma samawa
daa berney ŋga Siren leŋ daa berney ŋga Alekzandəri. Ata da wuzlah ndəhay ma
kusam daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay masa ata ma zəlmara «Way ŋga ndəhay
ma bamawa daa beke.» Mekele hay ma cakalafamar mey na, a samawa daa hwayak
ŋga Silisi leŋ daa hwayak ŋga Azi. A zlamar ŋga key yawa ta Etiyen e.
10 Ama ta gwamara a ray a daa ba, maja aa guzltar ta leŋgesl masa *Mesəfney ŋga
Gazlavay ma vəldara.
11 Da ray ŋgene, a diyam, a vəlmatar dala a ndəhay amba a mbərzlam a ray Etiyen
e, a ləvam: «Ya cəndamara na, ndaw keɗe fa cəɗa *Mawiz, fa cəɗa Gazlavay.»
12 A həldamata ndəhay cəpa, ta mahura hay ŋga Jəwif hay, leŋ ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz. Ta', a diyam, a kərzamara Etiyen, a handamara fa mahura hay
ma sla yawa ŋga Jəwif hay.
13 Ta', a ŋgəlmawa ndəhay membərzley, amba a ləvam: «Mandaw mandaw, ndaw
keɗe faa guzley mey maaya ba da ray *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta da ray
kwakwas ŋga Mawiz.
14 Ya cəndamara, a ləvey: "Yesu, ndaw *Nezeret, a bəzla Way aləkwa mekey kwakwas
ŋga Gazlavay la, a mbəɗdata kwakwas masa Mawiz maa sərkadandakwara la mekele."»
15 Ndəhay tabiya manjatakaya daa way mesley yawa feteɗe a nəkmara Etiyen ndəzl
a, dey aŋga fa weɗey anda dey ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ.

7

Etiyen aa guzltar ŋgada mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay

1 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay aa cəfɗa Etiyen, a
ləvar: «Mey masa ata ma kadamara keɗe na, fara fara daw?»

5:42 5.42 Yesu na, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Lk 24.25-27
6:1 6.1 2.45; 4.35 **6:3 6.3** 1Tm 3.7-13 **6:6 6.6** 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6 **6:7 6.7** 2.41 **6:8 6.8** 2.22
6:10 6.10 6.3; Lk 21.15 **6:11 6.11** Mt 26.59-61 **6:13 6.13** 18.13; 21.28; Jer 26.11

2 Etiyen a mbəɗdara, a ləvey: «Məlma aɗaw hay, ta papay hay, jəkfamaya sləmay.
Gazlavay masa manjakaya daa slam ma weɗey na, ta wuzar vaw la a *Abəraham, papaŋ
ŋga papa aləkwa, daa masa aŋga daa hwayak ŋga Mezapawtami, ta yiŋgey aa berney
ŋga *Haraŋ daa ba araŋ.
3 Gazlavay a ləvar: “Bey daa hwayak akah, mbəkdata səkway akah hay, daw aa
hwayak masa yah ma da wuzdakawa.”
4 Da ray ŋgene, Abəraham a sləkɗey daa hwayak ŋga ndəhay *Kalde, a daw a njey
aa berney ŋga Haraŋ. Fa dəɓa ŋga meməcey ŋga papaha, Gazlavay, ta’, a ləvar ŋga
yiŋgey da Haraŋ a ŋgadaa hwayak mekele. Maja ŋgene, a sawa aa hwayak ŋga Kana,
masa aləkwa *Jəwif hay da hwaɗ a wure keɗe.
5 Ta’, a njey aa hwayak a, ama daa ŋgene, Gazlavay ta vəldara hwayak a ŋgada
Abəraham daa ba araŋ, kwa slam nekəɗey ŋga pey salay daa hwayak a ŋgene ta hətey
ŋgada aŋga daa ba araŋ. Daa ŋgene, Abəraham bəzey aŋga daa ba araŋ, ama Gazlavay
ta ləvar la, a da vəldara hwayak a ŋgene amba a wey da ray a, asaya amba bəza hay
ŋga bəz aŋga hay a wamara fa dəɓa aŋga.
6 Gazlavay a ləvar saya: “Bəza hay ŋga bəz akah hay a da njam daa hwayak ŋga
ndəhay mekele. Ndəhay a, a da wamata, a da kam beke ŋga ndəhay a, a da sərdamata
banay haa mevey temere məfaɗ.
7 Ama fa dəɓa ha ya da katar sariya a ndəhay ma kadamata beke he, wara bəza hay
a, a bamawa daa hwayak a, a vəhmawa, a ragadamaya la daa slam aha keɗe.”
8 Ta’, Bay Gazlavay a jəwam mey ta Abəraham. *Mejəwey-mey aha na, ara ta fa
*mesley mandawal. Anda keɗe, Abəraham a yawa *Izak. Fa dəɓa ha luma pal na, a
slara mandawal. Izak a slara ŋga bəzey aŋga, *Jakwap kəne. Jakwap may, a slatara
ŋga bəz aŋga hay kuraw a ray a cew * kəne. Ma yamatərwa səkway aləkwa hay kuraw
a ray a cew keɗe na, ara bəza hay ŋga Jakwap.
9 «Papaŋ ŋga papa aləkwa hay a, masa bəza hay kuraw a ray a cew ŋga Jakwap heyey,
səleŋ a katar da ray *Jawzef, məlma ata. Ta’, a həɗkadamara ŋga key beke daa hwayak
ŋga *Ejip. Ama Gazlavay aa ta aŋga,
10 fa jəɗa, a ləhda daa banay aŋga hay tabiya. *Farawaŋ, bay daa hwayak ŋga Ejip,
a wulkey maaya da ray Jawzef maja Gazlavay ta vəlar leŋgesl la. Farawaŋ, ta’, a pa
Jawzef ŋga ndaw mahura daa hwayak aŋga, ta da way aŋga tabiya.
11 «Fa dəɓa ha, may ta key la ga daa hwayak ŋga Ejip ta daa hwayak ŋga Kana tabiya.
Banay ga da ray ndəhay a daha. Papaŋ ŋga papa aləkwa hay, bəza hay ŋga Jakwap
heyey, a hətam cek mezəmey saba.
12 Ama Jakwap ma cənda cek mezəmey daha da Ejip na, ta’, a slərdata bəz aŋga hay.
Ŋgene ara meslərey ŋgeeme.
13 A diyam ŋga dey cew na, Jawzef ta’, a wuztar vaw a məlmaha hay. Da ray ŋgene,
Farawaŋ, a sərta səkway ŋga Jawzef hay.
14 Fa dəɓa ha, Jawzef ta’, a slərey məlmaha hay ŋga ŋgəlmərwa papaha Jakwap ta
ndəhay da way aŋga tabiya ŋga samawa, amba a njam bama. Ndəhay a tabiya ata
kwakwar maasala a ray a zlam.
15 Ta’, Jakwap a daw a njey a Ejip. A məcwa feteɗe. Bəz aŋga hay may, masa papaŋ
ŋga papa aləkwa hay tabiya, a məcam feteɗe.
16 Fa dəɓa ha, a handamata vagay ata hay aa hwayak ŋga Sikem, amba a
pəshamatərwa feteɗe aa cəvay ŋga Abəraham. Cəvay a na, ara cəvay masa Abəraham
ma həɗka fa bəza hay ŋga Hamawr da Sikem e zleezle, a vəltar dala anda ata ma
wuɗam.
17 «Pas masa Gazlavay ma da ka cek anda aŋga ma ləvar a Abəraham zleezle na,
gweegwe cay. Anda keɗe, ndəhay *Israyel hay masa daa beke daa hwayak ŋga Ejip
heyey fa yam a dey a, a dey a. Ata ga feteɗe.
18 Ta’, a pam bay mekele da Ejip, bay a, a səra Jawzef ba.

7:2 7.2 22.1 **7:3 7.3** MC 12.1; Heb 11.8-10 **7:4 7.4** MC 11.31; 12.4 **7:5 7.5** MC 12.7 **7:6 7.6-7** MC 15.13-14

* **7:8 7.8** bəz aŋga hay kuraw a ray a cew: Səkway hay kuraw a ray a cew ŋga Israyel hay na, ara ndəhay daa səkway ŋga Ruben, daa səkway ŋga Simeyaŋw, daa səkway ŋga Levi, daa səkway ŋga Juda, daa səkway ŋga Isakar, daa səkway ŋga Zabulaŋw, daa səkway ŋga Jawzef, daa səkway ŋga Benjameŋ, daa səkway ŋga Daŋ, daa səkway ŋga Naftali, daa səkway ŋga Gat, leŋ daa səkway ŋga Aser. Nəka MC 35.23-26. **7:8 7.8** MC 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31–30.24; 35.16-18 **7:9 7.9** MC 37.11, 28; 39.2, 21 **7:10 7.10** MC 41.37-44 **7:11 7.11-12** MC 41.54; 42.1-2, 5 **7:13 7.13** MC 45.1, 3, 16 **7:14 7.14-15** MC 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 **7:16 7.16** MC 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Jes 24.32; Heb 11.9, 13 **7:17 7.17-18** Mab 1.7-8

19 Bay a ŋgene, ta key wewer sem da ray səkway aləkwa hay Israyel hay, a sərdata
banay ta papaŋ ŋga papa aləkwa hay heyey. A təktar ɗay a ndəhay Israyel hay a, ŋga
kəzlamata bəz ata hay gevew saw, amba a məcam.
20 «Daa ɗar a ŋgene, a yamərwa *Mawiz, aŋga bəzey membey, ma mbafar a Gazlavay.
A gəley da way papaha kiya maakar.
21 Fa dəɓa ha, a badamərwa, a kəzlamara, ama dam ŋga Bay Farawaŋ leŋ! a la. Ta',
a gəla anda bəzey da hwaɗ aŋga.
22 Da ray ŋgene, Mawiz aa sərkey cek hay tabiya masa ndəhay da Ejip ma sərmara.
Mawiz a tərey ndaw masa ta gədaŋ, ta fa mey masa aa ma wuzda, asaya ta fa sləra
masa aa ma ka.
23 «Masa Mawiz ma key mevey kwakwar məfaɗ cay na, a jəwey vaw ŋga daw ŋga
nəktərwa məlmaha hay Israyel hay.
24 Masa aŋga ma wusey la na, a hətar ndaw Ejip fa kəɗa ndaw ata. Ta', a daw a jəna
ndaw ata ha, a kəɗey vaw aa slam a ŋga aŋga, a kəɗa ndaw Ejip kaa heyey vagay.
25 Mawiz a wulkey na, məlmaha hay Israyel hay a sərmara ara ta fa aŋga Gazlavay
ma da badatərwa da Ejip, ama ata na, a sərmara ba.
26 «Pepərek e saya, Mawiz a hətfatar Israyel hay cew fa kəɗam vaw. A wuɗey ŋga
wunkata amba a njam daa zazay, a ləvtar: "Haya, ndəhay keɗe, akwar na, məlmaŋ hay,
ba diya? Kaa ka kəɗam vaw na, kwara?"
27 Ama ndaw masa ma cakala mey na, a dəkda Mawiz, a ləvar: "Ma paka ŋga bay
ŋga kandar sariya na, wa?
28 Ka wuɗey ka kəɗya vagay anda kah ma kəɗa ndaw Ejip ŋgaa kwana heyey daw?"
29 Mawiz a cənda ndaw kaa maa guzlar anda keɗe na, mandərzay a kar, ta', a hway
aa hwayak ŋga Madiyaŋ. Manjakaya daa hwayak a na, aŋga ndaw-məlak. A yawa bəza
hay mezəle hay cew feteɗe.
30 «Fa dəɓa ha mevey kwakwar məfaɗ saya, Mawiz aa da wuzlah-ley, gweegwe ta
aŋgwa ŋga Sinay. Maslaŋ ŋga Gazlavay a pawa salay da vaɗ, a wuzar vaw daa awaw,
da wuzlah gwaslaf.
31 Mawiz a hətar na, a rəzley. Masa aŋga fa ŋgəchey a cakay a amba a nəka maaya
maaya na, a cənda ɗay ŋga Bay Gazlavay maa guzlwa da hwaɗ a, a ləvar:
32 "Yah, Gazlavay masa papaŋ ŋga papakw akwar hay ma ragadamar. Ahaw yah,
Gazlavay masa Abəraham, Izak, leŋ Jakwap ma namar ray." Mawiz a zlurey, aa wesey,
a wuɗey ŋga nəka saba.
33 Bay Gazlavay a ləvar: "Cəkwta tarak da salay la, maja slam masa kah malacakaya
da hwaɗ a keɗe na, slam aha ara slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a.
34 Fara fara, ya fa hətar banay ŋga ndəhay aɗaw hay da Ejip, ya fa cənda matəway
ata. Da ray ŋgene, ya pawa salay na, amba ya ləhdata daa beke. Wure keɗe na, daw,
ya slərdaka a Ejip."
35 «Yaw, Mawiz aha ara ndaw masa zleezle Israyel hay a ma wuɗmara ba, ma ləvmar:
"Ma paka ŋga bay ŋga kandar sariya na, wa?" heyey. Ama Mawiz a na, ara ndaw masa
Gazlavay ma pa ŋga bay amba a ləhdata Israyel hay daa beke. Gazlavay a pa ŋga bay
ŋga ləhdata na, ta fa maslaŋ ma wuzar vaw da wuzlah gwaslaf heyey.
36 Ara Mawiz ma badatərwa Israyel hay da Ejip ta maazla hay masa aŋga ma kata
maja Gazlavay aa ta aŋga. A kata maazla hay a na, daa hwayak ŋga Ejip, da mey Bəlay
Magaza, leŋ da wuzlah-ley haa a key mevey kwakwar məfaɗ.
37 Ara Mawiz a saya ma ləvtar a Israyel hay: "Gazlavay a slərkwar *ndaw ma təla
mey la mekele daa səkway akwar anda aŋga ma slərdiwa keɗe may."
38 Daa masa Jəwif hay makustakaya da wuzlah-ley heyey na, ara Mawiz a, ma handa
mey ŋgada papaŋ ŋga papa aləkwa hay, mey masa maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ maa
guzlar daa aŋgwa ŋga Sinay. Asaya, ara aŋga ma təɓərwa *mewey ŋga Gazlavay ma
vəley heter a ndəhay, amba a wuzdandakwara.
39 «Ama papaŋ ŋga papa aləkwa hay a, a wuɗam ŋga cənmar mey a Mawiz a ba, a
təɓmara mey aŋga ba, a wuɗam ŋga vəham a Ejip e cəŋga.
40 Da ray ŋgene, a ləvmar a *Araŋw, "Kandakwar kuley hay ŋga jənndakwar daa
mepəkey aləkwa hay. Mawiz ma badandakurwa da Ejip kaa na, ya sərkwa cek ma kar
ba."

7:19 7.19 Mab 1.10-11, 22 **7:20 7.20-21** Mab 2.2-10; Heb 11.23 **7:23 7.23-29** Mab 2.11-15; Heb 11.24-27 **7:29 7.29** Mab 2.15, 21-22; 18.3-4 **7:30 7.30-34** Mab 3.1-10 **7:35 7.35** Mab 2.14; 3.2 **7:36 7.36** Mab 7.3; 14.21-29; 16.1–17.16; Mesl 14.33; 20.1-11 **7:37 7.37** 3.22-23 **7:38 7.38** Mab 19.1–20.17; SNM 7.53; Gal 3.19 **7:39 7.39** Mesl 14.3 **7:40 7.40-41** Mab 32.1-8

41 Ta′, a vəɗam cek anda bəz-sla, a ragadamar, a tamara anda kuley ata, a kam
gwagway ta meesəmey maja cek aha masa ata ma kamara ta har ata.
42 Ama Gazlavay pəla! a mbəɗfatar dəɓa, a mbəkdata ŋga ragadam a wurzla hay da
vaɗ anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
Daa ɗerewel e, Gazlavay a ləvey:
“Akwar ndəhay Israyel hay, daa masa akwar ma njam
mevey kwakwar məfaɗ da wuzlah-ley na,
akwar ta hərmaya gənaw hay la daw?
Akwar ta vəlmaya cek hay la daw?
43 Daa ba səlak! Ama ka tam na, kuley hay mekele mekele.
Akwar ta lamara kuley mezəley Malakw la ta way a, a har.
Asaya, akwar ta lamara kuley maləmkaya
anda wurzla mezəley Refan la.
Maja akwar ma ləmamata kuley hay a keɗe,
ka ragadamatar na,
ya handakwar la kəleŋ
ma fəna hwayak ŋga Babilaŋw saya.”»
44 Etiyen a ləvtar saya: «Papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta kərcam way la zleezle da
wuzlah-ley ŋga pey *akwatay ŋga mejəwey-mey ŋga Gazlavay a hwaɗ a, a pəkam ta
aŋga. Ara Gazlavay ma wuzdara a Mawiz, a da kərca way aha na, kwara. Fa dəɓa ha,
Mawiz ta kərca la anda Gazlavay ma wuzdara ha.
45 Papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta pəkam la ta Way-mekərcey aha, haa kasl Jesəwe ma
key bay-ray ata. Ta pas masa Jesəwe ma key bay-ray ata na, Gazlavay a ɓəlta ndəhay
masa Jəwif hay ba daa hwayak keɗe fa mey fa mey, amba Jəwif hay a wamara hwayak
a. Way-mekərcey ŋga Gazlavay ta ambal a na, aa daha haa kasl pas masa *Davit ma
zəma bay aŋga.
46 Davit ta hətey maaya ŋga Gazlavay la, aa cəfɗa Gazlavay ŋga vəlar cəveɗ amba a
ləmar way mawiya ŋgada Gazlavay masa Jakwap ma ragadar.
47 Ama, fa dəɓa ha, ara Bay *Salamaŋw ma ləmra way mawiya ha ŋgada Gazlavay.
48 «Ama Bay Gazlavay da vaɗ a njey daa way masa ndəhay ma ləmamara ta har ata
ba. Anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma ləvey:
49 “Bay Gazlavay a ləvey:
Slam da vaɗ na, ara slam ŋga bay aɗaw,
slam da hwayak may, ara slam-mepey-salay aɗaw.
Ka ləmamaya na, way wura?
Slam aɗaw meməskey-vaw na, wura?
50 Ara yah ma kata slam hay tabiya, ba diya?”»
51 Etiyen a ləvtar saya: «Akwar ndəhay ray maŋgərɗakaya hay! Akwar fa wuɗmara
Gazlavay ta mevel akwar pal daa ba, ka cənmar mey ba səlak! Mandaw mandaw, ka
wuɗam *Mesəfney ŋga Gazlavay a key sləra daa akwar ba. Akwar na, anda papakw
akwar hay zleezle.
52 *Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, masa papaŋ ŋga papakw akwar hay ta sərdamara
banay daa ba na, daha daw? Ndəhay ma wuzdamara mey da ray ndaw pal masa maaya
ma da sawa na, ara papakw akwar hay a ma kəɗmata vagay, ba diya? Wure keɗe,
akwar may, ka taa dəɗfamar mey la a ndaw masa maaya ha keɗe, ka ta kəɗmara sem
vagay.
53 Akwar na, Gazlavay ta slərdakwara kwakwas aŋga la ta har maslaŋ aŋga hay da
vaɗ. Ama akwar ta səpmara kwakwas a daa ba.»

Aa zakamara Etiyen ta aŋgwa

54 Ndəhay ma ka sariya heyey, mevel a catar a ray Etiyen ara mey ba. A zam har maja
mevel ta catar la ga da ray mey masa Etiyen ma kada.
55 Ama Etiyen, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, a nəkey dey a vaɗ, a hətar
meweɗey ŋga Gazlavay, a hətar Yesu malacakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay.
56 Ta′, a ləvey: «Ehe, slam da vaɗ mawurkaya, ya fa hətar *Bəz ŋga Ndaw malacakaya
ta har-zəmay ŋga Gazlavay.»

7:42 7.42-43 Am 5.25-27; ***Malakw:*** Lev 18.11 **7:44 7.44** way mekərcey: Mab 25.9, 40 **7:45 7.45** Jes 3.14-17; 18.1; 2Sam 6 **7:46 7.46** Ps 132.1-5 **7:47 7.47** 2Sam 7.5-7; 1Bay 6.1-38 **7:48 7.48** 17.24-25 **7:49 7.49-50** Iz 66.1-2 **7:51 7.51** Mab 32.9; 33.5; Jer 4.4; Rm 2.28-29; ***ka wuɗam Mesəfney ŋga Gazlavay a key sləra daa akwar ba:*** Iz 63.10; Ez 2.3-5 **7:52 7.52** Lk 11.47-48 **7:53 7.53** 7.38; Heb 2.2 **7:54 7.54** Ps 37.12; 112.10 **7:55 7.55-56** Mt 26.64; SNM 2.33 **7:56 7.56** 10.11; Lk 3.21; Jaŋ 1.51

57 Masa ata ma cəndamara Etiyen ma ləvey anda keɗe la na, a wudam ta gədaŋ, a
dəzlmata sləmay ata hay ta har. Ata tabiya a cəmam a ray a,
58 a ɗaɗamara, a badamara la daa berney, aa zakamara ta aŋgwa. Masa ata fa daa
zakamara na, a mbəkdamatərwa jəbe ata hay fa ndaw mezəley *Sawl.
59 Daa masa ata faa zakamara na, Etiyen e a dərey daŋgay a Gazlavay, a ləvey: «Bay
Mahura Yesu, təɓa mesəfney aɗaw.»
60 Ta', a regedey, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Bay Gazlavay, mbəkdatara mebərey ata
ha keɗe.» Aŋga ma ləvey anda keɗe la na, pam! a məcey.

8

1a Meməcey ŋga Etiyen e, a mbafar a Sawl.

Sawl a sərdata banay ta ndəhay ŋga Yesu

1b-3 Ta', ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal a lamara vagay ŋga Etiyen,
a pəshamara aa cəvay. A təwam ga maja meməcey aŋga ha. Ta pas a ŋgene, banay
mahura a sawa a ray ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu da *Jeruzelem. *Sawl a, a səpey
cəveɗ ŋga nəsta ndəhay a. A daw a səpta ndəhay mezəle hay, ta ŋgusay fa way a, fa way
a. A kərzata, a handata aa fərsəne. Daa ŋgene, ndəhay ŋga Yesu siya aa kwacam ray
pal pal aa slam hay mekele mekele daa hwayak ŋga *Jude leŋ daa hwayak ŋga *Samari.
Ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa mambəkakaya da Jeruzelem na,
si ndəhay meslərey gway.
4 Ndəhay maa kwacam ray heyey, fa pəkam kwa aa wura aa wura, fa wuzam *Mey-
maaya-mawiya.

Fəlep a wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak ŋga Samari

5 Ŋga *Fəlep na, ta', a daw aa berney mahura daa hwayak ŋga *Samari. Masa aŋga
ma wusey la feteɗe na, a wuztar mey a ndəhay daa berney a da ray *Kəriste, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
6 Ndəhay daa berney a, a diyam, a kusam amba a cəndamara mey aŋga, a nəkmara
maazla hay masa aŋga ma kata. Maja ŋgene, a jəkam sləmay maaya maaya fa mey
masa Fəlep ma kadatara.
7 Malula a bey da ray ndəhay ga ta mewudey ta gədaŋ, ndəhay masa maahəlɓatakaya
ta jegwer hay a hətmatar salay ata hay aa slam a.
8 Da ray ŋgene, ndəhay daa berney a aa səmam ga, ara mey ba.
9 Daa berney a ŋgene, ndaw daha mezəley *Simaŋw. Masa Fəlep ta daw aa berney
a daa ba araŋ na, Simaŋw fa key maazla hay ga, ama maazla hay a na, a sawa ta fa
Gazlavay ba. Ta rəzley ndəhay ga la da Samari ta maazla hay a. A pa ray aŋga ŋga
ndaw mahura.
10 Maja ŋgene, ndəhay tabiya, bəza hay ta mahura hay daa hwayak a na, a təɓmara
mey aŋga. Aa guzlam da ray a, a ləvam: «Aŋga na, ara ndaw ta gədaŋ masa ma zəlmara
"gədaŋ mahura ŋga Gazlavay."»
11 Ndəhay feteɗe a təɓmara mey ŋga Simaŋw a maaya maaya maja ta njey la ga da
wuzlah ata, ta rəzlta la ta maazla hay mekele mekele masa aa ma kata.
12 Ama ta pas ŋgene, Fəlep a sawa, a wuztar *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu Kəriste,
ta da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Fəlep
e, ta hətam *baptem la, kwa zel hay kwa ŋgusay.
13 Simaŋw, ndaw ma key maazla heyey, ta', a təɓa mey a may. Fa dəɓa ha, a hətey
baptem, ta' a daw asi Fəlep, a mbəkda saba. A rəzley maja aa ma hətatar maazla hay
mahura masa Fəlep ma kata ta gədaŋ ŋga Gazlavay.
14 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu da *Jeruzelem a cəndamara na, ndəhay da
Samari ma təɓmara mey ŋga Gazlavay la. Ta', a slərmatar ata *Piyer ta *Jaŋ.
15 Masa ata Piyer ta Jaŋ ma wusam la feteɗe na, ta', a dəram daŋgay a Gazlavay maja
ndəhay a. Aa cəfɗamara amba Mesəfney aŋga a sawa a ray ata.
16 A dəram daŋgay a Gazlavay da ray ndəhay a na, maja *Mesəfney ŋga Gazlavay ta
sawa kwa a ray ndaw pal dasi ata daa ba araŋ. Cek masa ata ma hətam na, ara baptem
ta mezəley ŋga Yesu Bay Mahura gway.
17 Da ray ŋgene, ata Piyer ta Jaŋ a pamatar har a ray. Ta', ndəhay a, a hətam Mesəfney
ŋga Gazlavay dəɓa.

7:58 7.58 22.20 **7:59 7.59** Ps 31.6; Lk 23.46 **7:60 7.60** Lk 23.34 **8:1a 8.1** 8.4; 11.19 **8:1b-3 8.3** 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kwr 15.9; Gal 1.13 **8:4 8.4** 2.41 **8:7 8.7** Mk 16.17; Lk 9.1 **8:12 8.12** 28.23 **8:16 8.16-17** 19.1-6

18 Masa Simaŋw ma hətatar ndəhay ma hətam Mesəfney ŋga Gazlavay maja ndəhay
meslərey a ma pamatar har a ray heyey na, ta', a vəltar dala ŋgada ata Piyer ta Jaŋ
heyey,
19 a ləvtar: «Vəlmaya gədaŋ a may, amba da ya ta pey har la a ray kwa waawa na,
ndaw a hətey Mesəfney ŋga Gazlavay may.»
20 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Anja Gazlavay ŋga zəɗdaka ta dala akah ha cəpa,
maja gədaŋ masa Gazlavay ma vəlda a ndəhay aŋga hay na, ka fa wulkey ka gwa ŋga
həɗka ta dala.
21 Wure keɗe mey akah daa sləra ŋga Gazlavay keɗe daa ba, maja mevel akah ta
mewulkey akah maaya ba fa mey ŋga Gazlavay.
22 Mbəkda mekey mebərey, cacəfɗey ambahw fa Gazlavay maja mebərey akah. Da
Gazlavay a mbəkdakawa mewulkey maaya ba daa mevel akah la kwa.
23 Ya nəka mevel akah na, matara. Kah ndaw masa səleŋ, kah beke ŋga mebərey.»
24 Ta', Simaŋw heyey a mbəɗdatara ŋgada ata Piyer ta Jaŋ heyey, a ləvtar: «Ambahw,
akwar ta ray akwar, dərmar daŋgay a Gazlavay maja yah, amba mey masa akwar ma
ləvam keɗe na, a hətfaya ba.»
25 Masa ata Piyer ta Jaŋ ma kam sede la da ray mey ŋga Bay Mahura Yesu, ma
wuzdamatara la a ndəhay da Samari na, ta', a vəham a Jeruzelem. Ata fa diyam daa
cəveɗ na, a wuzam Mey-maaya-mawiya da slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga
Samari.

Ata Fəlep ta ndaw Etiyawpi

26 Maslaŋ ŋga Gazlavay a ləvar a *Fəlep: «Sləkɗey, daw ta da wurza taa cəveɗ ma
daw da *Jeruzelem ŋgadaa berney ŋga Gaza. Cəveɗ e a daw ta wuzlah ley.»
27-28 Fəlep, ta', a sləkɗey, a daw. Daa cəveɗ ŋgene, a hətar ndaw Etiyawpi fa daw a
way. Aŋga ndaw mahura, *maaŋgwaɗakaya ŋga key madərlam ŋga Kandas, ŋgwas,
bay ma wa hwayak ŋga Etiyawpi. Ara aŋga ma kərza dala ŋga Kandas a tabiya. Ndaw
Etiyawpi a ta daw la a Jeruzelem, ŋga ragadar a Bay Gazlavay. Fa vəhwa ŋgada way ta
seret ŋga pəles. Aŋga fa jeŋgey ɗerewel ŋga *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle.
29 *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvar a Fəlep: «Daw asi ndaw ta seret katay.»
30 Fəlep, ta', a hway, a kərza ndaw aha daa cəveɗ. Masa aŋga ma cənda ndaw a fa
jeŋgey daa ɗerewel ŋga Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, ta', Fəlep aa cəfɗa,
a ləvar: «Ka fa cənda mey daa ɗerewel masa kah ma jaŋga ŋgene daw?»
31 Ndaw Etiyawpi heyey a mbəɗdara: «Da ndaw ta kadiwa daa ba na, ya da cənda
kwara?» Ta', a ləvar a Fəlep heyey ŋga təpwa aa seret aŋga ha. Fəlep, ta', a təpey, a
njey a cakay a.
32 Mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay masa aŋga ma jaŋga ha na, mey a, a ləvey:
«Aŋga na, anda təɓaŋ ma handamara ŋga hərey,
aŋga anda bəz-təɓaŋ ma təway ba
kwa masa fa handamara ŋga sley eŋgwec aŋga,
ta wura mey aŋga ŋga təway anda ŋgene daa ba may.
33 A pam dey a ray a ba anda cek saw,
a kamar sariya ta cəveɗ e ba.
Aŋga ta mbəkey bəzey da bəla
ŋga zəley sləmay aŋga daa ba,
maja ta ndəvdamara heter aŋga da bəla sem.»
34 Ndaw Etiyawpi heyey a ləvar a Fəlep: «Ambahw, kadiwa cey! Ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay kaa na, aa guzley da ray wa? Aa guzley da ray aŋga ray aŋga daw, da ray
ndaw mekele daw?»
35 Ta', Fəlep a wuzdara mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay a. A zla ta fa mey masa ndaw
a ma jaŋga keɗe heyey, a wuzar mey da ray *Mey-maaya-mawiya ŋga Yesu.
36 Masa ata fa diyam daa cəveɗ, a wusam a mey yam daha. Ta', ndaw Etiyawpi a, a
ləvar: «Ehe, yam keɗe daha. Ma təkya ŋga hətey *baptem na, me?» [
37 Fəlep a ləvar: «Da ka ta təɓa mey ŋga Yesu la ta mevel pal na, ka gwa ŋga hətey
baptem.» Ndaw Etiyawpi a mbəɗdara, a ləvar: «Ya ta təɓa Yesu *Kəriste la, aŋga Bəzey
ŋga Gazlavay.»]
38 Ta', ndaw Etiyawpi a, a ləvar a ndaw ma kərza ray ŋga pəles ŋga lacada seret. Ata
Fəlep ta ndaw Etiyawpi a, a pamawa salay, a mbəzam aa yam. Fəlep ta', a kar baptem
a ndaw aha.

8:18 8.18 6.6 **8:21 8.21** Ef 5.5 **8:24 8.24** Mab 9.27-28 **8:27-28 8.27-28** Iz 18.7; 56.3 **8:32 8.32-33** Iz 53.7-8
8:35 8.35 Lk 24.27 **8:36 8.36** Mt 28.19

39 Masa ata fa bamawa daa yam na, Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ! a la Fəlep. Ndaw
Etiyawpi a, a hətar saba, ama fa daw ta meesəmey ga.
40 Wure ŋgene, Fəlep a nəkey dey na, aŋga daa berney ŋga Azawtus. A daw ta
mewuzey Mey-maaya-mawiya da slala hay tabiya daa cəveď haa kasl a wusey aa berney
ŋga Sezere.

9

Sawl a təɓa Yesu Bay Mahura
(SNM 22.6-16; 26.12-18)

1 Daa ďar hay a ŋgene, *Sawl heyey fa sərdata banay ta ndəhay ma səpa cəveď ŋga
Bay Mahura Yesu cəŋga. A ləvtar a da kəďta vagay. Ta', a daw fa *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay da *Jeruzelem.
2 Aa cəfďa ndaw aha ŋga wuzlalar leeter hay amba a handatara a *bay-ray hay daa
way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay daa berney ŋga Damas. A ka anda keďe, amba da
ta hətey ndəhay, kwa mezəle hay, kwa ŋgusay, masa ma səpa cəveď ŋga Yesu feteďe la
na, a kərzatərwa, a handatərwa a Jeruzelem.
3 Aŋga fa daw daa cəveď ma daw a Damas a, gweegwe cay a wusey na, wure wure
ŋgene, slam a waďawa pəray! da gazlavay da vaď a ray a.
4 Ta', a təďey a hwayak, a cəney ďay ŋga ndaw ma zəla ta da vaď, a ləvar: «Sawl,
Sawl, ka sərdaya banay anda keďe na, maja me?»
5 Sawl heyey aa cəfďa, a ləvar: «Bay Mahura, kah na, wa?» Ďay ŋga ndaw ma zəla
heyey a mbəďdara, a ləvar: «Ara yah, Yesu, ndaw masa kah ma sərda banay.
6 Ama sləkďey, daw a Damas ďagay. Feteďe, a wuzdamakawa cek masa kah ma da ka
la.»
7 Ndəhay masa ma diyam ta Sawl a, ata malacatakaya kwa ta gwamara ŋga wurey
mey daa ba maja mandərzay fa katar kalah. Ata fa cəndamara ďay ŋga ndaw maa
guzley, ama ta hətmar ndaw aha daa ba.
8 Sawl a lecey, a wura dey, ama a gwa ŋga hətar dey saba. Ta', ndəhay a, a kərzamara
fa har, a handamara a Damas.
9 Ďar maakar, a hətar dey ba, a zəmey cek ba, kwa a sey yam ba.
10 Daa berney ŋga Damas a, ndaw ma səpa cəveď ŋga Yesu feteďe daha mezəley
*Ananiyas. Bay Mahura a wuďey ŋga wuzar cek masa aa ma da ka. Maja ŋgene a zəla,
a ləvar: «Ananiyas!» Ananiyas a zlar mey: «Away, Bay Mahura, yah keďe!»
11 Bay Mahura a ləvar: «Sləkďey, daw wure wure keďe aa Cəveď Cər-cer, səpa way
ŋga Juda. Feteďe, cacəfďa ndaw daha mezəley Sawl, ndaw daa berney ŋga Tars. Aŋga
fa dərey daŋgay.
12 Daa medərey-daŋgay a, cek a wuzar, a hətar ndaw mezəley Ananiyas, ma daw fa
vəďa ŋga par har a ray, amba dey aŋga a wurey, a hətar dey saya.»
13 Ananiyas a mbəďdara, a ləvar: «Bay Mahura, ndəhay ga taa guzlmaya la da ray
ndaw aha. A ləvmaya aŋga ta sərdata banay la ga ta ndəhay akah hay da Jeruzelem.
14 Aŋga ma sawa feďe kaa na, ara bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ma vəlmərwa cəveď ŋga kərzey ndəhay tabiya ma təɓa mey akah.»
15 Ta', Bay Mahura a ləvar a Ananiyas: «Sləkďey, daw, maja ya ta wala ndaw aha sem
amba a kaya sləra, a wuzdatara mey da ray aďaw a ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, a
bay ata hay, leŋ a ndəhay *Israyel hay.
16 Yah, ta ray aďaw, ya da wuzdara banay masa aŋga ma da səra ga daa sləra ha maja
yah.»
17 Ananiyas, ta', a sləkďey, a daw. A ndəkwey a way heyey, a hətfar Sawl, ta', a par
har a ray, a ləvar: «Sawl, məlma aďaw, Bay Mahura Yesu a slərdiwa fa akah. Ara aŋga
ma wuzka vaw daa cəveď masa ka fa sawa feďe. A slərdiwa amba ka hətar dey cəŋga,
amba Bay Gazlavay a rəhdaka ta Mesəfney aŋga.»
18 Wure ŋgene, cek hay anda meesəftey ŋga ewet a kəzlmawa daa dey ŋga Sawl a.
Dey aŋga wur! a wurey. A sləkďey, a kamar *baptem.
19 Fa dəɓa ha, ta', a zəmey cek, a hətar gədaŋ aŋga saya.

Sawl a wuzey mey ŋga Gazlavay da Damas

Sawl ta njawa la ďar nekəďey ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu da Damas.

8:39 8.39 1Bay 18.12 **8:40 8.40** 21.8 **9:1 9.1** 8.3 **9:2 9.2** 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 **9:3 9.3** Hab 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kwr 4.4, 6 **9:5 9.5** 1Kwr 15.8 **9:8 9.8** 13.11 **9:11 9.11** 21.39; 22.3 **9:12 9.12** Mk 8.23-25 **9:15 9.15** 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rm 1.5 **9:16 9.16** 20.23; Lk 21.12; 2Kwr 11.23-28 **9:17 9.17** 19.6

20 Wure wure ŋgene, ta’, a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe, a wuztar
mey a ndəhay, a ləvtar Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.
21 Ndəhay masa ma cəndamara mey aŋga tabiya a rəzlam, a ləvam: «Ndaw keɗe na,
ara ndaw maa zəɗdata ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem heyey, ba diya? A sawa feɗe
kaa na, ŋga kərzata amba a handata fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay heyey, ba diya?»
22 Ama fa ɗar a, fa ɗar a, *Sawl fa wuzey mey maaya maaya ma fəna ma fəna, a ləvey
Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Anda keɗe, *Jəwif hay
daa berney ŋga Damas a, a sərmara a da mbəɗdamara aa mey aŋga kwara saba.
23 Fa dəɓa ha ɗar ga, Jəwif hay a slam yawa amba a kəɗmara Sawl a vagay.
24 Jəwif hay a fa jəɗmara mey-mbew hay ŋga berney a taa vaɗ, taa pas, amba a
kərzamara Sawl a, a kəɗmara vagay. Ama wewer masa ata ma kamara na, Sawl a, ta
cənda sem.
25 Da ray ŋgene, ta tavaɗ, gula aŋga hay, ta’, a səhwdamara a cakay mahwal ŋga
Damas, a pamara aa cakarak, a təldamara ta laza taa maŋgalaw ŋga mahwal a kasl a
hwayak a dey laŋgar ŋga berney a.

Sawl a vəhwa a Jeruzelem

26 Fa dəɓa ha, *Sawl a vəhwa a *Jeruzelem *, a səpey cəveɗ ŋga cəmey ta ndəhay ma
təɓa mey ŋga Yesu, ama ndəhay ŋga Yesu a, a zluram ta aŋga, a wulkam aŋga ta tərey
ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu fara fara daa ba.
27 Ama *Barnabas na, ta’, a ŋgəla, a handa fa ndəhay meslərey ŋga Yesu. A kadatara
mey da ray Sawl ma hətar Bay Mahura daa cəveɗ ŋga Damas, ta mey masa Bay Mahura
maa guzldara. A wuzdatara mey da ray Sawl a daa masa Sawl fa wuzda mey ŋga Yesu
da Damas ta mandərzay daa dey daa ba.
28 Dəga ta pas ŋgene, Sawl a njam ta ndəhay ŋga Yesu feteɗe. A pəkam ta ata da
Jeruzelem. A wuzey mey da ray Bay Mahura Yesu a ndəhay ta mandərzay daa dey daa
ba.
29 Aa guzltar a *Jəwif hay maa guzlam mey Gərek, a kam yawa ta ata. Ama ata na, a
səpam cəveɗ ŋga kəɗmara vagay.
30 Məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu a cəndamara Jəwif hay a fa wuɗam ŋga kəɗmara
vagay na, a ŋgəlmara aa berney ŋga Sezere da mey-bəlay, ta’, a mbəzdamara aa
kwambiwal ŋga daw aa berney ŋga Tars †.
31 Yaw, daa ŋgene, ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa hwayak ŋga
*Jude, daa hwayak ŋga *Galile, leŋ daa hwayak ŋga *Samari na, manjatakaya ta zazay.
Fa ɗar a, fa ɗar a, fa hətam gədaŋ daa metəɓey-mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Daa
menjey ata na, fa namar ray a Gazlavay. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa ta ata. Maja ŋgene,
mecəmey-ray hay a fa səkmawa a dey a, a dey a.

Ene, ndaw maahəlɓakaya, a hətar salay aŋga

32 *Piyer fa pəkey kwa aa wura aa wura. Pas laŋgar daha a daw ŋga nəkwa ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu daa berney ŋga Lida.
33 Daa berney a ŋgene, ndaw daha mezəley Ene, salay maahəlɓakaya. Aa manakaya
mevey daaŋgafaɗ, a gwa a lecey ba. Piyer a hətar ndaw aha na,
34 ta’, a ləvar: «Ene, Yesu *Kəriste ta mbəldaka sem. Lecey, paɗa gegədeɗ akah ta har
akah.» Wure ŋgene, ndaw aha a lecey.
35 Ndəhay tabiya daa berney ŋga Lida ha ta ndəhay da Saraŋw, a hətmar ndaw aha,
maja ŋgene, ta’, a təɓmara mey ŋga Bay Mahura Yesu.

Tabita a sləkɗawa daa meməcey

36 Daa berney ŋga Jawpe ŋgwas daha mezəley Tabita. Ara ŋgwas ma təɓa mey ŋga
Yesu. A zəlmara ta mey Gərek «Dawurkas,» anda meləvey «meweney.» Aŋga mandaw
mandaw fa key sləra maaya, fa jənta masa-viya hay.
37 Ama vaw, ta’, a car, pam! a məcey. Masa aŋga ma məcey la na, ta’, a pərmara
vagay a, a pamara aa way da ray way.
38 Ndəhay ŋga Yesu da Jawpe a cəndamara na, *Piyer aa da Lida feteɗe. Berney ŋga
Lida ha gweegwe ta berney ŋga Jawpe. Ta’, a sləram ndəhay cew fa vəɗa, amba aa
cəfɗamərwa, a ləvmar: «Ambahw, nakwa la fa ala fiyaw cey!»

9:20 9.20 17.2; Lk 22.70 **9:21 9.21** 8.1; 9.13-14 **9:22 9.22** 5.42 **9:23 9.23** 23.12 **9:23 9.23-25** 2Kwr 11.32-33
* **9:26 9.26** Sawl ta vəhwa a Jeruzelem fiyaw fiyaw daa ba, ama menjey ga. Nəka Gal 1.17-21. **9:26 9.26-27** 9.3-6, 20; Gal 1.18 **9:27 9.27** Barnabas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kwr 9.6; Gal 2.1, 9, 13 † **9:30 9.30** Tars: Ara berney masa Sawl ma yawa da hwaɗ a (SNM 22.3). **9:30 9.30** 11.25; Gal 1.21

39 Masa Piyer ma cənda anda keɗe na, ta’, a diyam ta ndəhay kaa heyey a Jawpe, kwa
ta zənam vaw daa ba. A wusam, a ŋgəlmara Piyer, a handamara aa way masa da vaɗ da
ray way heyey. Ŋgusay fa yideŋ hay tabiya masa feteɗe, a ŋgəchamawa a cakay Piyer,
fa təwam, a wuzdamara zana ata hay masa Tabita ma təftara daa masa aŋga ta dey.
40 Fa dəɓa ha Piyer a badatərwa ndəhay tabiya aa ambaw, a regedey, a dərey daŋgay
a Gazlavay. Ta’, a mbəɗey dey fa vagay a, a ləvar: «Tabita, sləkɗey.» Tabita a wura dey.
Masa aŋga ma hətar Piyer na, ta’, a sləkɗey, a njey.
41 Piyer a kərza fa har, a jəna ŋga lecey. Ta’, a zəltərwa ŋgusay fa yideŋ hay heyey
leŋ ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe, a wuzdatara Tabita heyey, a hətmar aŋga ta
dey.
42 Mey a, a wusey fa ndəhay daa berney ŋga Jawpe tabiya. Ndəhay ga a təɓmara mey
ŋga Bay Mahura.
43 Piyer ta njey la ga daa berney ŋga Jawpe da way ndaw ma kəfɗa ambal, mezəley
*Simaŋw.

10

Piyer a wuzar mey ŋga Gazlavay ŋgada Kwerney

1 Ndaw daa berney ŋga Sezere daha mezəley Kwerney. Aŋga mahura ŋga sewje hay
temere. Ata da wuzlah sewje hay ŋga Rawma hay mezəley «Sewje hay ma samawa da
Itali.»
2 Ndaw aha fa səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal. Aŋga ta ndəhay da way aŋga
hay ndav fa namar ray a Gazlavay anda *Jəwif hay. Fa jənta masa-viya hay ga da wuzlah
Jəwif hay, fa dərey daŋgay a Gazlavay mandaw mandaw.
3 Ta pas laŋgar daha, ta pas ŋgaa kwaɗ ɓərey maakar, Gazlavay a wuzar cek a
Kwerney a. A hətar *maslaŋ ŋga Gazlavay ma sawa da vaɗ maaya maaya ta dey aŋga,
maslaŋ a mbəzey fa vəɗa. Ta’, a zəla: «Kwerney!»
4 Kwerney a nəka maslaŋ ŋga Gazlavay a, mandərzay a kar, a ləvar: «Bay aɗaw,
mekey me?» Maslaŋ ŋga Gazlavay kaa a mbəɗdara, a ləvar: «Gazlavay ta cənda
medərey-daŋgay akah la, ta hətka la masa kah fa jənta masa-viya hay. Cek hay a keɗe
a mbafar. Da ray ŋgene, aa fa sərfadaka.
5 Wure keɗe, slərey ndəhay aa berney ŋga Jawpe ŋga zəlwa ndaw daha mezəley
*Simaŋw, masa mehəlmey *Piyer.
6 Aŋga da way ndaw daha ma kəfɗa ambal mezəley Simaŋw, way aŋga da mey-bəlay.»
7 Masa maslaŋ ŋga Gazlavay maa guzlar heyey ma vəhey la na, Kwerney, ta’, a zəlwa
madərlam aŋga hay cew ta sewje pal da wuzlah sewje aŋga hay masa daa sləra aŋga.
Sewje he ŋgene, ara ndaw ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal.
8 Ta’, a kadatara cek tabiya ma kam. Fa dəɓa ha, ta’, a slərdata aa berney ŋga Jawpe
fa Piyer.
9 Pepərek e, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey ata daa cəveɗ gweegwe a
wusam a Jawpe heyey. Gweegwe ta wuzlah-pas na, Piyer ta’, a təpey aa papalah da
ray way ŋga dərey daŋgay a Gazlavay.
10 Masa aŋga fa dərey daŋgay na, may fa car, a wuɗey ɗaf ŋga zəmey. Daa masa fa
tamar ɗaf a na, Gazlavay ta’, a wuzar cek.
11 A hətar slam da vaɗ mawurkaya, cek anda gwedeere a pawa salay a hwayak, cakay
hay məfaɗ mabaŋgaɗatakaya.
12 Daa gwedeere he, cek hay ŋga ley mekele mekele da hwaɗ a, cek hay masa salay
məfaɗ, cek hay ma diyam ta hwaɗ ta hwaɗ, leŋ ɗiyaŋ hay.
13 Ɗay a cənwa da vaɗ, a ləvey: «Piyer, lecey, sley ɗay ŋga cek hay a keɗe, zəmey!»
14 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «’A’a, Bay Mahura, ŋga menjey aɗaw, cek masa
kwakwas ala ma təka sem na, ya ta zəmey daa ba araŋ.»
15 Ɗay heyey, ta’, a cənwa saya, a ləvar: «Cek masa Gazlavay ma ləvey maaya ŋga
zəmey na, ka da pada ŋga cek maaya ba na, kəne ba.»
16 Ɗay a, a cənwa dey maakar, fa dəɓa ha, cek aha ta’, a vəhey aa slam a, a vaɗ.
17 Piyer fa wulkada cek masa Gazlavay ma wuzdara, a wuɗey ŋga ləvar na, me. Daa
ŋgene, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey faa cəfɗam ndəhay, a ləvam: «Way
ŋga Simaŋw na, dama?» Ta’, a diyam, a lacam daa ambaw ɗagay.
18 A zəlam, a ləvam: «Ndaw mezəley Simaŋw, masa mehəlmey Piyer daha na, aŋga
feɗe daw?»

9:40 9.40 Mk 5.40-41 **9:43 9.43** 10.6, 32 **10:1 10.1-2** 27.1, 3; Lk 7.2, 5 **10:1 10.1-8** 10.30-33 **10:11 10.11** 7.56 **10:12 10.12-14** Lev 11.1-47; Ez 4.14 **10:15 10.15** Mk 7.15, 19

19 Piyer a lawa daa slam medərey-daŋgay heyey, fa wulkey da ray cek masa Gazlavay
ma wuzdara. Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvar: «Ehe, ndəhay daha maakar fa
səpmaka.
20 Sləkɗey, bərŋgey fa ata amba ka diyam bama. Ka da zlurey ba, maja ara Yah ma
slərdatərwa.»
21 Piyer, ta', a bərŋgawa fa ndəhay a, a ləvtar: «Ara yah, ndaw masa akwar ma
səpmara. Ka samawa na, kwara?»
22 Ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya samawa na, Kwerney, mahura ŋga sewje
hay, ma slərdandərwa. Aŋga na, ndaw maaya fa Gazlavay, kwa aŋga ndaw Jəwif ba,
aŋga fa səpa mey ŋga Gazlavay anda Jəwif hay. Jəwif hay tabiya faa həmdamara. Ndaw
a na, maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ ta sawa la fa vəɗa, a ləvar ŋga sawa ŋga ŋgəlka a
way aŋga, amba a jəkey sləmay fa mey masa kah ma da kadara.»
23 Piyer, ta', a ŋgəlta ŋgada way, a vəltar slam ŋga ney dasi tavaɗ a ŋgene.

Piyer a daw a way Kwerney

Pepərek e, a sləkɗam, a diyam ta ata Piyer heyey. Məlmaha hay siya daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jawpe a ləgdamata.
24 Pepərek e saya, a wusam aa berney ŋga Sezere. Daa ŋgene, Kwerney ta zəltərwa
səkway aŋga hay, ta jam aŋga hay masa fara fara la, ata makustakaya, fa səkwmata.
25 *Piyer a wusey a way Kwerney. Masa aŋga fa mbəzey a way a na, Kwerney, ta', a
car har, a regedey fa mey aŋga.
26 Ama Piyer, ta', a sləkɗada, a ləvar: «Lecey, yah na, ndaw anda akah.»
27 Piyer faa guzlam ta Kwerney haa kasl ata ma wusam a palah-way. Feteɗe Piyer a
hətfey ndəhay ga makustakaya da way Kwerney a.
28 A ləvtar: «Akwar, ka sərmara kwakwas ŋga *Jəwif hay ta təka ndaw Jəwif sem ŋga
ndəkwey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, asaya, ta təka sem kwa ŋga pəkey ta
ata. Ama, Gazlavay ta wuzdiwa la, ya da nəka kwa waawa aa mazləɓkaya, a da kaya
hezey na, kəne ba.
29 Da ray ŋgene, masa kah ma zəlyawa na, ya ta zlurey ŋga sawa daa ba. Ya wuɗey
ya səra ka zəlyawa na, kwara?»
30 Kwerney a mbəɗdara, a ləvar: «Aŋga kaa ɗar maakar, ta ɓərey maakar ŋgaa kwaɗ
anda keɗe, ya fa dərey daŋgay da way aɗaw. Daa ŋgene, ndaw daha a sawa a cakay
aɗaw ta zana fa vaw ma weɗey ndəɗ-ndeɗ,
31 a ləvya: "Kwerney, Gazlavay ta cənda medərey-daŋgay akah la. Fa sərfada masa
kah ma jənta masa-viya hay heyey.
32 Anda keɗe, slərey ndəhay aa berney ŋga Jawpe ŋga zəlwa ndaw mezəley *Simaŋw
masa mehəlmey Piyer. Aŋga da way ndaw mezəley Simaŋw ma kəfɗa ambal, way aŋga
da mey-bəlay."
33 Wure ŋgene, ta', ya slərey ndəhay fa kah ŋga ŋgəlmakawa keɗe. Suse, maja kah
ma sawa. Wure keɗe na, ala tabiya makustakaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga jəkey sləmay
fa mey masa Bay Mahura ma vəldakawa ŋga wuzdandara.»

Piyer a wuzey Mey-maaya-mawiya ŋgada Kwerney ta ndəhay da way aŋga

34 Ta', *Piyer a zlar mewuzey mey, a ləvey: «Wure keɗe ya səra fara fara Gazlavay a
weley ndəhay ta weley ba.
35 Anda meləvey, ndaw ma nar ray a Gazlavay, ma key cek ta cəveɗ e na, kwa aŋga
daa səkway wura wura, Gazlavay a təɓa la.
36 Gazlavay ta slərdərwa mey aŋga la a ndəhay *Israyel hay. Mey a na, ara *Mey-
maaya-mawiya ma njadandakwar daa zazay ta fa Yesu *Kəriste, Bay Mahura ŋga ndəhay
tabiya.
37 Ka sərmara cek ma key daa hwayak ŋga *Galile haa aa hwayak ŋga *Jude fa dəɓa
ha masa *Jaŋ-Baptis ma wuzey mey ta aa ma katar *baptem a ndəhay heyey, ba diya?
38 Ka sərmara na, Gazlavay ta wala Yesu, ndaw *Nezeret la, a vəlar Mesəfney aŋga
ta gədaŋ aŋga. Yesu a, a pəkta hwayak hay mekele mekele, a katar maaya a ndəhay, a
pəskatərwa ndəhay tabiya masa dasi har ŋga bay-malula, a mbəldata. A kata sləra hay
a anda keɗe na, maja Gazlavay aa ta aŋga.

10:19 10.19 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11 **10:23 10.23** 10.45; 11.12 **10:25 10.25-26** 14.13-15; CWJ 19.10 **10:28 10.28** 10.15; Gal 2.12 **10:30 10.30** 1.10; Lk 24.4 **10:30 10.30-33** 10.1-8 **10:32 10.32** 9.43 **10:34 10.34** Rm 2.11; Jak 2.1 **10:35 10.35** Jaŋ 9.31 **10:36 10.36** Iz 52.7; Rm 3.25-26; 5.1; 2Kwr 5.18; Kwa 1.20; CWJ 19.16 **10:38 10.38** Lk 4.18; 13.16; Jaŋ 3.2

39 «Ala na, ndəhay masa ma hətmar la ta dey ala, ya kam sede da ray cek hay masa aŋga ma kata tabiya da *Jeruzelem ta daa hwayak hay mekele mekele ŋga *Jəwif hay.
Ta dərmara la fa hwadam mazlaŋgalakaya, a kəɗmara vagay.
40 Ama ŋga ɗar maakar a, Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey. Ta', a vəlar
cəveɗ ŋga wuzwa vaw a ndəhay.
41 A wuzwa vaw a na, ŋgada ndəhay tabiya ba, ama ŋgada ala, ndəhay masa aa ma
walata ŋgeeme ŋga key sede da ray a. Ala na, ta zəmam cek la, ta sam cek la bama ta
Yesu a fa dəɓa ha masa Gazlavay ma sləkɗadərwa cay daa meməcey.
42 Gazlavay a ləvndar ya wuzdamatara mey aŋga a ndəhay, ya kam sede da ray a, ya
ləvam, Yesu ara ndaw masa Gazlavay ma pa ŋga key sariya a ndəhay masa ta dey ta a
ndəhay maməctakaya.
43 Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya taa guzlam la da ray Yesu a, a ləvam kwa
waawa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara na, Gazlavay a mbəkdara mebərey aŋga
la ta fa gədaŋ ŋga mezəley aŋga.»

Ndəhay masa Jəwif hay ba a hətam Mesəfney ŋga Gazlavay

44 Daa masa *Piyer faa guzley ɗagay, *Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray
ndəhay tabiya ma jəkam sləmay fa mey aŋga.
45 Ndəhay *Jəwif hay ma təɓa mey ŋga Yesu ma samawa ta ata Piyer feteɗe heyey a
rəzlam ga, maja Gazlavay ta vəltar Mesəfney aŋga la a ray ndəhay masa Jəwif hay ba
hay may.
46 Ndəhay Jəwif hay a, a cəndamara ndəhay a faa guzlam ta mey hay mekele mekele
masa ata ma sərmara ba, fa həslmar ray a Gazlavay. Ta', Piyer a ləvey:
47 «Wure keɗe ndəhay kaa ta hətam Mesəfney ŋga Gazlavay cay anda aləkwa may.
Kaa ya gwakwa ŋga təktakwa ŋga hətey *baptem ta yam daw?»
48 Da ray ŋgene, a ləvtar ŋga kamatar baptem ta mezəley ŋga Yesu *Kəriste. Ta', aa
cəfɗamara Piyer ŋga njey ta ata ɗar nekəɗey.

11

Piyer aa guzley fa mey ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem

1 Ndəhay meslərey ŋga Yesu ta məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu masa daa hwayak ŋga
*Jude, a cəndamara na, ndəhay masa *Jəwif hay ba ta təɓmara mey ŋga Gazlavay la
may.
2 Ta pas masa *Piyer ma vəhwa a *Jeruzelem na, Jəwif hay ma təɓa mey ŋga Yesu a
slam mey a ray a,
3 a ləvmar: «Ka mbəzey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, masa mandawal manjar
ŋga sley, ka zəmam cek bama daa slam a na, kwara!»
4 Ta', Piyer a wuzdatara cek hay ma kam dəga ŋga mezley. A kadatara pal pal, a
ləvtar:
5 «Yah daa berney ŋga Jawpe, ya fa dərey daŋgay a Gazlavay, daa ŋgene, ta', Gazlavay
a wuzya cek. Ya hətar cek daha, a pawa salay da gazlavay da vaɗ a cakay aɗaw, cek
aha anda gwedeere, cakay hay məfaɗ mabaŋgaɗatakaya.
6 Ya nəkey dey maaya maaya a hwaɗ a na, ya hətey cek hay ta salay məfaɗ məfaɗ,
cek hay ŋga ley hay, cek hay ma diyam ta hwaɗ ta hwaɗ, leŋ ɗiyaŋ hay.
7 Ya cənda ɗay ma ləvya: "Piyer, lecey, sley ɗay ŋga cek hay a keɗe, zəmey!"
8 Ama ya mbəɗdara, ya ləvar: "'A'a, Bay Gazlavay, ŋga menjey aɗaw, cek masa
kwakwas ala ma təka sem na, ya ta zəmey daa ba araŋ."
9 Day heyey, ta', aa guzlya saya, a ləvey: "Cek masa Gazlavay ma ləvey maaya ŋga
zəmey na, ka da pada ŋga cek maaya ba na, kəne ba."
10 «Cek a keɗe a key dey maakar, fa dəɓa ha cek aha tabiya, ta', a vəhey aa slam a, a
vaɗ.
11 Wure wure ŋgene, ndəhay maakar a wusmawa a way ndaw masa ala da hwaɗ a.
Ara ndaw daa berney ŋga Sezere daha ma slərdatərwa fa yah.
12 *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvya: "Daw ta ata, ka da zlurey ba." Ta', ya diyam bama
aa hwayak ŋga Sezere. Məlma aɗaw hay maakwaw daa mey ŋga Yesu da Jawpe masa
da cakay aɗaw feɗe, ta', ya diyam bama. Ya wusam, ala tabiya ya mbəzam a way ndaw
aha.

10:39 10.39-40 3.15 **10:41 10.41** 1.4; Lk 24.30-31, 41-43; Jaŋ 21.12-13 **10:42 10.42** 17.31; Rm 14.9; 2Tm 4.1; 1Pi 4.5 **10:43 10.43** 13.38; Jer 31.34 **10:44 10.44-46** 2.4 **10:47 10.47** 8.36 **10:48 10.48** 19.5 **11:3 11.3** 10.28; Gal 2.12 **11:5 11.5-12** 10.11-20

13 Ndaw a, a kadandara cek masa aŋga ma hətar da way aŋga. A ləvndar *maslaŋ
ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, ta wuzar vaw la, a lecey fa mey aŋga, a ləvar: “Slərey ndəhay
aa berney ŋga Jawpe ŋga ŋgəlwa ndaw mezəley *Simaŋw, masa mehəlmey Piyer.
14 Aŋga na, a wuzdakawa cəveɗ ma da ləhdakwar ta ndəhay da way akah la.”
15 «Masa ya fa zlar ŋgaa guzltar na, Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray ata
cəpa anda aŋga ma pawa salay a ray ala ŋgeeme.
16 Daa ŋgene, ya sərfada mey ŋga Bay Mahura zleezle, ma ləvey: “*Jaŋ a katar
*baptem a ndəhay na, ta yam, ama akwar, ka hətam baptem la ta Mesəfney ŋga
Gazlavay.”
17 Gazlavay a vəltar Mesəfney aŋga, anda aŋga ma vəldandara Mesəfney a daa masa
ala ma təɓmara mey ŋga Bay Mahura Yesu *Kəriste. Anda keɗe, yah na wa, ŋga təka
Gazlavay ŋga key cek masa aa ma wuɗey na!»
18 Masa ata ma cəndamara mey keɗe la na, a mbəkdamara meyey-mey. Ta’, a
həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Kwa ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, fara fara
Gazlavay ta wurtar cəveɗ cay amba a mbəɗdamara menjey ata, a səpmara Gazlavay ta
mevel pal. Maja ŋgene, ata may, a hətam heter mendəvey ba la.»

Mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Antiyaws

19 Ta pas masa ata ma kəɗmara Etiyen heyey vagay na, fa dəɓa ha, a zlamar ŋga
sərdamata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Ndəhay ŋga Yesu a, aa kwacam ray
pal pal. Siya ŋga ndəhay a, a diyam kasl aa hwayak ŋga Fenisi, aa hwayak ŋga Sipəre,
ta aa berney ŋga Antiyaws. A wuzam mey ŋga Gazlavay na, si a ndəhay *Jəwif hay
gway.
20 Ama ndəhay siya da wuzlah ndəhay maa kwacam ray heyey masa ndəhay Sipəre
hay ta ndəhay Siren hay na, ta wusam la a Antiyaws. Feteɗe, ta wuzmatar *Mey-maaya-
mawiya la da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.

21 Gədaŋ ŋga Bay Mahura aa ta ata. Maja ŋgene, ndəhay ga a təɓmara mey aŋga, a
səpmara cəveɗ aŋga.
22 Ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem a cəndamara mey
aha. Da ray ŋgene, a sləram *Barnabas a Antiyaws.
23-24 Barnabas a na, aŋga ndaw maaya, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, fa pa
Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Masa aŋga ma wusey la a Antiyaws a na, a hətar sləra
masa Gazlavay ma ka da wuzlah ndəhay a ta fa maaya aŋga. Barnabas aa səmey ga
maja maaya ŋga Gazlavay a. Ta’, a vəltar gədaŋ a ndəhay tabiya. A ləvtar: «Namar ray
a Bay Mahura mandaw mandaw ta mevel akwar cəpa, ka da mbəkdamara ba.» Maja
ŋgene, ndəhay ga a təɓmara mey ŋga Bay Mahura.
25 Fa dəɓa ha Barnabas, ta’, a daw aa berney ŋga Tars, a səpərwa *Sawl.
26 Masa aŋga ma hətar la na, a ŋgələrwa aa berney ŋga Antiyaws. Ta’, a njam cew
e mevey pal daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Antiyaws a. Ata faa sərkadam
ndəhay ga feteɗe. Ara daa berney a ŋgene, ata ma zlamar ŋga zəlmata ndəhay ŋga
Yesu «Kəretiyeŋ hay.»
27 Daa ŋgene, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay siya a sləkɗam da Jeruzelem, a
diyam a Antiyaws.
28 Ndaw pal dasi ata daha mezəley Agabus. A lecey, a wuzda mey masa Mesəfney ŋga
Gazlavay ma wuzdara, a ləvey: «May mahura a key la fa bəla ndav.» Fara fara may a
na, ta key la daa masa Kəlawt aa daa bay.
29 Masa aŋga ma ləvtar anda keɗe la na, ndəhay ŋga Yesu feteɗe a cəmdamara ɗay
ata. A wulkam maaya na, kwa waawa a slərwa cek təɗe ta gədaŋ aŋga, ŋga jəney
məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa hwayak ŋga *Jude.
30 Ta’, a kamara kəne. Cek hay macakalakaya ha na, a slərdamara ta har ata Barnabas
ta Sawl ŋga vəley a *bay-ray hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jude.

12

Bay Herawt a sərdata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

1 Daa ŋgene, Bay *Herawt a zlar ma sərdata banay ta ndəhay mekele mekele daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.

11:14 11.14 16.31 **11:15 11.15** 2.4 **11:16 11.16** 1.5 **11:18 11.18** 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 **11:19 11.19** 8.1-4 **11:20 11.20** Jaŋ 7.35 **11:21 11.21** 2.41 **11:23-24 11.23** 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31 **11:25 11.25** 9.30 **11:27 11.27** 13.1; 15.32 **11:28 11.28** 21.10 **11:29 11.29-30** 12.12, 25; Rm 15.26; 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10

2 A kəɗa *Jak ta dəlaw vagay. Jak a na, ara məlmaŋ ŋga *Jaŋ.
3 Bay Herawt a nəka na, *Jəwif hay faa səmam maja aŋga ma kəɗa Jak vagay. Ta', a kərza *Piyer saya, a kəzla aa fərsəne. A kərza Piyer na, daa ɗar hay ŋga gwagway mezəley «*Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a.»
4 Ta', a ləvtar a sewje hay ŋga jəɗmara. Sewje hay a, ata məfaɗ, məfaɗ dey məfaɗ a. Bay Herawt a, a wuɗey ŋga kar sariya a Piyer meedey ndəhay tabiya fa dəɓa ŋga gwagway ŋga *Pak.
5 Anda keɗe, Piyer magərcakaya daa fərsəne, ama ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu heyey fa dəram daŋgay a Gazlavay mandaw mandaw ta mevel pal maja aŋga.

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a badərwa Piyer daa fərsəne

6 Slam ma da wurwa amba Bay *Herawt a kar sariya a *Piyer na, ta tavaɗ a ŋgene, Piyer majəwkaya ta calalaw hay cew manakaya da wuzlah sewje hay cew ma jəɗmara heyey. Sewje hay mekele fa jəɗmara mey-slam ŋga fərsəne he saya.
7 Ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a sawa, slam daa way a, a weɗey pəray! Maslaŋ a, a wusa Piyer aa cakay, a sləkɗada, a ləvar: «Sləkɗey fiyaw!» Masa maslaŋ a faa guzlar na, calalaw hay heyey a kwiyam da har Piyer.
8 Maslaŋ a, a ləvar: «Diya vaw akah, pata tarak akah hay a salay.» Piyer, ta', a ka anda maslaŋ a ma ləvar. Maslaŋ a ləvar saya: «Sləlha zana akah fa vaw, səpya.»
9 Piyer aa da siya, a bamawa daa fərsəne kasl ambaw. Ama Piyer ta səra cek masa maslaŋ a ma kara ŋgene ara cek fara fara na, daa ba. A wulkey ara mesəfney ma kar.
10 Masa ata fa diyam na, a mbəkdamatərwa sewje hay ŋgeeme, a mbəkdamatərwa sewje hay ŋga dey cew e, a wusam fa mey-mbew ŋga ɓərey ŋga fərsəne masa ma bawa ŋgadaa berney. Mey-mbew e a wurey taava aŋga. Ta', a bamawa daa fərsəne he. A diyam taa cəveɗ ma daw taa berney a. Fa dəɓa ha nekəɗey na, maslaŋ ŋga Gazlavay a sem, a daw, a mbəkda Piyer feteɗe.
11 Daa slam aha ŋgene, Piyer, a səra cek masa ma key ta aŋga na, ara cek fara fara. A ləvey: «Wure keɗe, ya səra fara fara ara Bay Gazlavay ma slərwa maslaŋ aŋga, ŋga ləhdaya dasi har ŋga Herawt, asaya, daa cek maaya ba tabiya masa ndəhay *Jəwif hay ma wuɗam ŋga kamaya.»
12 Masa Piyer ma səra cek aha ma key anda keɗe la na, ta', a daw a way *Mari, mamaŋ ŋga Jaŋ-Mark. Ndəhay ga makustakaya feteɗe, fa dəram daŋgay a Gazlavay.
13 Piyer a zəley fa mey-mbew, a kəɗa kweteŋ *. Dam ma key sləra da wuzlah ata feteɗe daha mezəley Rawde. Ta', a sawa ŋga nəka ma kəɗa kweteŋ e na, ara wa.
14 A wusey fa mey-mbew. Masa aa ma cənda ara ɗay ŋga Piyer na, aa səmey ga ara mey ba. Kwa ŋga wura mey-mbew e na, ta wura daa ba, ama a hway ta ray ŋgada way fa ndəhay da way a heyey, a ləvtar: «Piyer malacakaya fa mey-mbew.»
15 Ndəhay kaa a mbəɗdamara ŋgada dam aha, a ləvmar: «Malula fa kaka daw?» Ama aŋga fa ləvtar, fa ləvtar: «Fara fara ara aŋga.» Ndəhay a, a ləvam: «Da ara maslaŋ aŋga kwa †.»
16 Ama Piyer, fa zəley, fa kəɗa kweteŋ ŋga mey-mbew cəŋga, kwa ta mbəkda daa ba. Ta', a wurmara mey-mbew heyey. Masa ata ma hətmar ara aŋga na, a rəzlam ga.
17 Piyer heyey, ta', a baŋgaɗatar har ŋga njam teete, ta', a kadatara mey da ray cek masa Bay Gazlavay ma ka ŋga badərwa daa fərsəne. A ləvtar: «Kadamara mey keɗe ŋgada *Jak ta ŋgada məlmaŋ hay mekele daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.» Ta', a mbəkdata, a daw aa slam mekele.
18 Cay, slam ta', a wurey, sewje hay heyey a wuram mey həɓak a həɓak a, a sərmara ŋga key kwara ba. A ləvam: «Piyer a key na, kwara?»
19 Bay Herawt heyey, ta', a slərey ndəhay aa wura aa wura ŋga səpmərwa Piyer e, ama ta hətmərwa daa ba. Da ray ŋgene, Bay Herawt aa cəfɗata sewje hay ma jəɗmara Piyer heyey, ta', a ləvtar a ndəhay mekele ŋga kəɗmata vagay. Fa dəɓa ha, ta', Bay Herawt a, a sləkɗey daa hwayak ŋga *Jude, a daw aa berney ŋga Sezere, a njawa feteɗe ɗar nekəɗey.

Meməcey ŋga Bay Herawt

20 Daa ŋgene, Bay *Herawt mevel aŋga fa cey a ray ndəhay daa berney ŋga Tir ta ndəhay daa berney ŋga Sidaŋw. Ndəhay daa berney hay a, a həɗkam cek mezəmey na,

---

12:4 12.4 4.3 **12:5 12.5** Jak 5.16 **12:7 12.7-10** 5.19 **12:12 12.12** Jaŋ-Mark: 12.25; 13.13; 15.37; Kwa 4.10
* **12:13 12.13** kweteŋ: parawal † **12:15 12.15** maslaŋ aŋga: Ndəhay Jəwif hay a wulkam maslaŋ ŋga Gazlavay fa ndaw a fa ndaw a na, daha, fa jəɗa ndaw a ndaw a. Maslaŋ a, a gwa a wuzwa vaw anda ndaw aha. Nəka Mt 18.10.
12:18 12.18-19 5.22-24

daa hwayak ŋga Bay Herawt a. Da ray ŋgene, a cəmdamara ɗay ata, a səpam cəveɗ ŋga daw fa vəɗa. Maja ŋgene, a vəlam dala a Bəlastus, madərlam mahura ŋga Bay Herawt amba a hətam cəveɗ ŋga wusey fa Herawt ŋga kar ambahw.
21 Masa pas ŋga key ambahw a Bay Herawt a heyey ma wuswa cay na, Herawt a pawa zana ŋga bay fa vaw, a daw, a njey aa jaŋga aŋga fa mey ŋga ndəhay a, a zlar meeguzley.
22 Aa faa guzley na, ndəhay tabiya feteɗe a wudam, a ləvam: «Maa guzley kaa na, ara Gazlavay, ba na, ndaw ba.»
23 Wure wure ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a kəɗa Herawt a, maja aŋga ma təɓa ndəhay a ma həslmar ray, a pa ray aŋga ŋga Gazlavay. Ta', mətal hay a zəmamara, fa dəɓa ha, a məcey.
24 Yaw, mey ŋga Gazlavay na, fa daw fa mey, fa mey. Ndəhay masa ma təɓa mey ŋga Gazlavay a, fa səkmawa, a dey a, a dey a.
25 Fa dəɓa ha ata *Barnabas ta *Sawl ma ndəvdamara sləra ata da *Jeruzelem la na, a vəham aa berney ŋga Antiyaws. A diyam bama ta ata Jaŋ-Mark.

13

A walamata ata Barnabas ta Sawl

1 Daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Antiyaws masa da Siri na, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay daha, asaya, ndəhay maa sərkadam mey ŋga Gazlavay daha. Ndəhay a na, ara ata *Barnabas, Simeyaŋw masa ma pamar sləmay-wazlay «Matara», Lusiyus, ndaw Siren, Manayaŋ masa ma gəlam ta Bay *Herawt daa slam a, leŋ *Sawl.
2 Ta pas laŋgar daha, ata fa dəram daŋgay a Gazlavay, fa kam *daliyam. Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvtar: «Pamatiwa ata Barnabas ta Sawl wal ŋga key sləra masa yah ma zəlta maja.»
3 Anda keɗe, fa dəɓa ha masa ata ma ndəvdamara mekey daliyam ta medərey-daŋgay cay na, a pamatar har a ray ata Barnabas ta Sawl heyey, ta', a mbəkdamata ŋga diyam aa sləra ha.

Ata Barnabas ta Sawl daa hwayak ŋga Sipəre

4 Anda keɗe, *Mesəfney ŋga Gazlavay a slərdata ata *Barnabas ta *Sawl. A diyam aa berney ŋga Selesi. Feteɗe, a ndəkwam aa kwambiwal ŋga daw aa hwayak ŋga Sipəre masa da wuzlah bəlay. 5 A wusam aa berney ŋga Salamin daa hwayak ŋga Sipəre he. Feteɗe, a wuzdamara mey ŋga Gazlavay a ndəhay *Jəwif hay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a. Jaŋ-Mark, aa da wuzlah ata ŋga jənta.
6 A pəkmara hwayak a tabiya haa kasl a wusam aa berney ŋga Pafaws. Feteɗe, a hətfamar ndaw Jəwif mezəley Bar-Yesu. Aŋga fa key maazla hay ma sawa ta fa Gazlavay ba. A mbərzley, a ləvey aŋga *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.
7 Bar-Yesu a, aŋga madərlam ŋga bay ŋga hwayak a. Bay a, mezəley Serziyas Pawlas, aŋga ndaw ta leŋgesl. A zəltərwa ata Barnabas ta Sawl a way aŋga, maja a wuɗey ŋga cəney mey ŋga Gazlavay fa ata.
8 Bar-Yesu, ndaw ma ka maazla ha, a zəlmara ta mey Gərek, Elimas. Ama Elimas na, a wuɗey mey ŋga ata Barnabas ta Sawl ba. A səpey cəveɗ amba a təka bay a ŋga təɓa mey ŋga Gazlavay.
9 Da ray ŋgene, Sawl, masa ata ma zəlmara ta mey Gərek Pawl, marəhkaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay, a nəkfa ndaw aha,
10 a ləvar: «Kah ndaw membərzley! Kah, ndaw ma təknata ndəhay tabiya! Kah, bəzey ŋga bay-malula! Kah, masa-gəra ŋga cek hay maaya tabiya! Sləra masa Bay Gazlavay ma ka na, ara sləra maaya ta cəveɗ e. Ama kah, ka fa səpey cəveɗ mandaw mandaw ŋga nəsa sləra ha!
11 Ehe, wure keɗe, Bay Gazlavay a da nəska, ka da wulfey. Haa ɗar nekəɗey, ka fa da hətar meweɗey ŋga pas daa ba.» Wure wure ŋgene, slam tabiya a tərey ləvaŋ fa mey aŋga, a hətar dey saba. A səpey ndaw ŋga ɗaɗa fa har.
12 Bay heyey ma hətar cek ma key anda keɗe la na, a rəzley ga da ray mey ŋga Bay Mahura Yesu, ta', a təɓa mey ŋga Gazlavay.

Ata Pawl ta Barnabas da Antiyaws daa hwayak ŋga Pisidi

12:22 12.22 Ez 28.2 **12:24 12.24** 2.41 **12:25 12.25** 11.29-30 **13:1 13.1** 11.27 **13:2 13.2** 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 **13:3 13.3** 6.6 **13:4 13.4** 10.19; 15.39 **13:5 13.5** 17.2 **13:8 13.8** 2Tm 3.8 **13:11 13.11** 9.8; 22.11

13 Fa dəɓa ha, Pawl ta ndəhay ma ləgdamara a təpam aa kwambiwal, a sləkɗam daa
berney ŋga Pafaws. A təŋgam bəlay, a diyam a Perze masa daa hwayak ŋga Pamfili.
Feteɗe na, Jaŋ-Mark a mbəkdata, a vəhwa a *Jeruzelem.
14 Ata na, a sləkɗam daa berney ŋga Perze he, a diyam a Antiyaws daa hwayak ŋga
Pisidi. Ta *pas meməskey-vaw, a diyam, a njam aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feteɗe.
15 Daa way a, ndəhay a jaŋgamara ɗerewel ŋga *kwakwas ŋga Mawiz leŋ ŋga ndəhay
ma təla mey. Fa dəɓa ha, *bay-ray hay daa way a, a sləram ndaw fa ata Pawl ta
*Barnabas ŋgaa guzltar, a ləvtar: «Məlma ala hay, da akwar ta mey daha ŋga vəltar
gədaŋ a ndəhay makustakaya keɗe na, ka gwamara ŋgaa guzlam wure keɗe.»
16 Pawl, ta', a sləkɗey, a lecey, a baŋgaɗa har aŋga, a zlar meeguzley, a ləvey:

«Akwar, ndəhay Israyel hay, ta akwar masa daa səkway ŋga Jəwif hay ba ma səpam
mey ŋga Gazlavay, jəkfamaya sləmay.
17 Gazlavay masa ndəhay *Israyel hay ma namar ray na, ta walata papaŋ ŋga papa
aləkwa hay la zleezle. Ta səkdata la ga daa masa ata daa hwayak ŋga *Ejip. Fa dəɓa
ha, ta badatərwa la daa hwayak ŋga Ejip ta gədaŋ aŋga mahura.
18 A key mevey kwakwar məfaɗ aŋga fa nəkfatar dey da wuzlah-ley.
19 Fa dəɓa ha, a paslata səkway hay maasala da *Kanaŋ cəpa, a vəldatara hwayak a,
a ndəhay Israyel hay ŋga wamara.
20 Mevey masa Israyel hay ata daa beke ta masa ata da wuzlah-ley na, a key mevey
temere məfaɗ ta kwakwar zlam.

«Fa dəɓa ha, a patar bay-ray hay ŋga jənta papaŋ ŋga papa aləkwa hay a, haa kasl
fa *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay mezəley Samiyel ma sawa.
21 Daa ŋgene, ta', aa cəfɗam bay. Anda keɗe, Gazlavay a vəltar *Sawl, bəzey ŋga Kis,
daa səkway ŋga Benjameŋ ŋga key bay ata. A wa hwayak a, mevey kwakwar məfaɗ.
22 Ta', Gazlavay a bada Sawl daa bay, a patar *Davit ŋga bay ata. Gazlavay aa guzley
da ray a, a ləvey: "Ya ta hətey ndaw ma mbafaya la, ara Davit, bəzey ŋga Jese. A da key
sləra tabiya masa yah ma wuɗey."
23 Daa səkway ŋga Davit e na, Gazlavay ta bawa ndaw pal la ma da ləhdata Israyel
hay anda aa ma ləvey zleezle *. Ndaw aha na, ara Yesu.
24 Wuskwaa Yesu a da zlar sləra aŋga na, *Jaŋ-Baptis ta wuzdatara la a ndəhay Israyel
hay tabiya, a ləvtar: "Mbəɗdamara menjey akwar, mbəkdamara mekey mebərey, hətam
*baptem."
25 Mamba Jaŋ-Baptis a ndəvda sləra aŋga na, a ləvtar a ndəhay: "Ka wulkam yah na,
wa? Yah na, ndaw masa akwar ma səkwmara heyey ba. Ama jəkam sləmay, ndaw ma
da sawa fa dəɓa aɗaw daha, a fənya, kwa ya wusa ŋga pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga
ba."»
26 Pawl a ləvtar saya: «Məlma aɗaw hay, akwar masa daa səkway ŋga *Abəraham,
ta masa daa səkway ŋga *Jəwif hay ba ma namar ray a Gazlavay, Gazlavay ta
slərdandakwara *Mey-maaya-mawiya la ŋgada aləkwa amba a ləhdandakwar daa
mebərey.
27 Fara fara, ndəhay da Jeruzelem ta bay-ray ata hay ta sərmara Yesu ara wa na, daa ba.
Mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay masa ata ma jaŋgamara mandaw mandaw
ta pas meməskey-vaw na, ta cəndamara daa ba may. Ama ta pas masa ata ma kamar
sariya a Yesu ŋga kəɗey vagay na, ta kamara la anda mey a ma ləvey.
28 Kwa ta hətam mey fa aŋga təɗe ŋga kar sariya ŋga kəɗey vagay na, daa ba. Ta
ŋgene he cəpa, ta', a kamar ambahw a Pilat ŋga kəɗa vagay.
29 Masa ata ma kamara cay tabiya anda ɗerewel ŋga Gazlavay maa guzley da ray Yesu
a na, ta', a bərŋgadamərwa da ray hwadam, a pəshamara aa cəvay.
30 Ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey.
31 Yesu ta wuztar vaw la a ndəhay ɗar weewe, ndəhay masa zleezle ata ma pəkam
bama daa hwayak ŋga *Galile haa kasl a Jeruzelem. Wure keɗe, ndəhay a fa kam sede
da ray a fa mey ŋga Israyel hay.

13:13 13.13 13.5; 15.38 **13:14 13.14** 17.2 **13:15 13.15** 15.21 **13:17 13.17** Mab 1.7; Mew 5.15 **13:18 13.18** Mab 16.35; Mesl 14.33-34; Mew 29.4 **13:19 13.19** Mew 7.1; Jes 14.1 **13:20 13.20** NMH 2.16; 1Sam 3.20 **13:21 13.21** 1Sam 8.5, 19; 10.21; 11.15 **13:22 13.22** 1Sam 16.12; 13.14 * **13:23 13.23** Gazlavay ta ləvar la a Davit, ndaw pal daa səkway aŋga a bawa la ŋga ləhdata Israyel hay, a da wey ŋga sərmataw. Nəka 2Sam 7.11-16. **13:23 13.23** Iz 11.1; Rm 1.3; CWJ 5.5 **13:24 13.24** Lk 3.3 **13:25 13.25** Lk 3.15-16 **13:27 13.27** 3.17 **13:28 13.28** Lk 23.4, 14-15, 21-23 **13:29 13.29** Lk 23.50-56 **13:30 13.30** 3.15 **13:31 13.31** 1.3, 8

32 «Ala may, ya fa wuzdamakwara mey maaya da ray cek masa Gazlavay ma ləvtar
zleezle a papaŋ ŋga papa aləkwa hay a katara la heyey.
33 Wure kedɗe Gazlavay ta kandakwara cek aha la ŋgada aləkwa, bəz ata hay, ta fa
masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey. Aŋga letek ta mey mawuzlalakaya daa *Pəsam
cew ma ləvey:
“Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw.”
34 Yaw, Gazlavay ta sləkɗadərwa la daa meməcey, amba kwa a zey ba səlak. Zleezle
Gazlavay ta ləvey la:
“Ya pəskwar mey la, anda yah ma ləvar a Davit.
Fara fara, ya kakwara cek aha la.”
35 Maja ŋgene, mawuzlalakaya daa ɗerewel mekele saya, a ləvey:
“Ndaw ma ka sləra akah na,
ka fa da mbəkda ŋga zey daa cəvay daa ba səlak.”
36 Davit e, daa masa aŋga ta dey na, fa key sləra anda Gazlavay ma wuɗey. Ta’, a məcey,
a pəshamara aa cəvay a cakay papaŋ ŋga papaha hay, vaw aŋga na, ta zey sem.
37 Ama ndaw masa Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey na, ta zey daa ba.
38 Məlma aɗaw hay, si ka sərmara fara fara, ala fa wuzdamakwara, Gazlavay a
mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay na, ta fa Yesu. Gazlavay ta mbəkdakwara mebərey
akwar maja akwar ma səpmara kwakwas ŋga Mawiz na, daa ba.
39 Ama kwa waawa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara na, Gazlavay ta mbəkdara
mebərey aŋga sem.
40 Maja ŋgene, wam vaw fa mey ŋga ndəhay ma təla mey hay zleezle ma kadamara,
amba cek masa ata ma kadamara ha a wusfakwar ba. Ndəhay a, a ləvam:
41 “Akwar ndəhay ma rəsmara mey ŋga Gazlavay, nəkmara!
Ka da rəzlam, fa dəɓa ha, ka daa zəɗam,
maja yah, Bay Gazlavay,
ya da key sləra mahura ta pas masa akwar ta dey kedɗe.
Kwa ndaw ta wuzdakwara mey da ray sləra ha la na,
akwar fa da təɓmara daa ba.”»
42 Masa ata Pawl ta Barnabas heyey ma bamawa daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
la na, ndəhay a, a ləvmatar ŋga vəhmawa ta pas meməskey-vaw mekele ma da sawa,
amba aa guzlmatar da ray mey a saya.
43 Fa dəɓa ha ndəhay maa waham ray cay na, ndəhay ga ta diyam la asi ata Pawl
ta Barnabas. Ma diyam a na, ara Jəwif hay ta ndəhay siya hay ma mbəzam ŋga səpey
kwakwas ŋga Jəwif hay. Daa maɗay ata ta ndəhay a na, ata Pawl ta Barnabas a vəlmatar
gədaŋ amba a njam mandaw mandaw daa maaya ŋga Gazlavay.
44 Masa pas meməskey-vaw mekele heyey ma wuswa cay na, har-gədaŋ ŋga ndəhay
daa berney a, a kusam ŋga cəney mey da ray Bay Mahura Yesu.
45 Ama Jəwif hay a nəkmata ndəhay ga makustakaya feteɗe na, səleŋ a katar. A
cəɗmara Pawl, a wuɗam mey aŋga ba.
46 Ata Pawl ta Barnabas heyey ta’, aa guzlmatar ta mandərzay daa dey daa ba, a
ləvmatar: «Teeseɗ na, anja si cəma ya wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay ŋgada akwar
Jəwif hay ɗagay. Ama, ka təɓmara mey a ba. Anda kedɗe akwar fa wuzdamara, akwar
təɗe ŋga njam da vaɗ ta Gazlavay ŋga sərmataw ba. Da ray ŋgene, ya mbəkdamakwar,
ya diyam fa ndəhay mekele masa Jəwif hay ba.
47 Ehe, Bay Gazlavay ta vəlndar *mewey aŋga la, a ləvey:
“Ya ta paka la ŋga weɗey fa mey ŋga ndəhay
masa Jəwif hay ba hay,
amba ka wuzdatara a ndəhay tabiya da bəla
ya da ləhdata na, kwara.”»
48 Ndəhay masa Jəwif hay ba ma cəndamara mey a na, aa səmam ga. Aa həmdamara
mey ŋga Bay Gazlavay. Ndəhay masa Gazlavay ma walata la ŋga hətey heter mendəvey
ba na, a təɓmara mey ŋga Yesu.
49 Anda kedɗe, ndəhay fa wuzdamara mey ŋga Bay Gazlavay kwa daa wura daa wura
daa hwayak a ŋgene.

13:32 13.32-33 Ps 2.7; Rm 1.3-4 **13:34 13.34** Iz 55.3 **13:35 13.35** Ps 16.10 **13:36 13.36** 2.29 **13:38 13.38** 10.43; 15.10 **13:39 13.39** Rm 4.25; 6.7; 10.4 **13:41 13.41** Hab 1.5 **13:43 13.43** 11.23 **13:44 13.44** 17.2 **13:46 13.46** 3.26; 18.6 **13:47 13.47** Iz 49.6 **13:48 13.48** 11.18 **13:49 13.49** 2.41

50 Ama Jəwif hay da Antiyaws a həldamata ŋgusay masa-zleley hay ma səpa kwakwas
ŋga Jəwif hay leŋ ndəhay mahura hay daa berney a, ŋga sərdamata banay ta ata Pawl
ta Barnabas. A ɓəlmatərwa daa hwayak ata.
51 Ata Pawl ta Barnabas, a raramara lagwada fa salay ata hay †. Ta', a diyam aa berney
ŋga Ikwaniyum.
52 Ama ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Yesu da Antiyaws a na, a njam daa meesəmey fara
fara, ata marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay.

14

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey ŋga Gazlavay da Ikwaniyum

1 Ata Pawl ta *Barnabas a wusam aa berney ŋga Ikwaniyum. A diyam aa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe anda ata ma diyam da Antiyaws. A wuzmatar mey
da ray Yesu a ndəhay maaya maaya haa ndəhay masa *Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif
hay ba hay ga feteɗe, a təɓmara mey a.
2 Ama Jəwif hay siya a gəmam ŋga təɓmara mey a ba. Anda keɗe, a həldamata ndəhay
masa Jəwif hay ba hay ŋga wulkam maaya ba da ray ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu.
3 Ta ŋgene he cəpa, ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga da Ikwaniyum a cəŋga. A
wuzam mey da ray Bay Mahura ta mandərzay daa dey ba. A kam sede da ray Gazlavay,
aa guzlam da ray maaya aŋga. Bay Gazlavay a wuzdərwa mey ata na, ara mey fara
fara, a vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay ma rəzla ndaw.
4 Ta', ndəhay daa berney a, a wunkam cew maja mey a. Siya hay a təɓam mewulkey
ŋga Jəwif hay, siya hay may a təɓam mewulkey ŋga ndəhay meslərey a.
5 Daa ɗar hay a ŋgene, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay leŋ bay
ata hay na, a cəmdamara ɗay ata pal. A wuɗam ŋga sərdamata banay ta ata Pawl ta
Barnabas, a wuɗam ŋgaa zakamata ta aŋgwa vagay.
6 Masa ndəhay meslərey cew keɗe ma cəndamara mey a la na, a hwam da Ikwaniyum,
a diyam ŋgadaa berney ŋga Listəra, ŋgadaa berney ŋga Derbe masa daa hwayak ŋga
Likwani, leŋ aa slala hay mekele mekele daa hwayak a.
7 Feteɗe may, ta wuzam *Mey-maaya-mawiya la.

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey ŋga Gazlavay da Listəra

8 Da Listəra, ndaw daha maahəlɓakaya dəga ŋga mayawa aŋga, a gwa ma daw ba.
9 Aa fa jəkey sləmay fa mey masa Pawl maa guzlda. Pawl a nəkfa, a səra ndaw a fa
təɓa mey ŋga Yesu, a gwa a hətar salay aŋga la.
10 Pawl aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Sləkɗey, lecey deŋ! ta salay akah!» Ndaw a, ta',
a jəvey, a zlar ma daw ta salay aŋga.
11 Ndəhay a hətmar cek masa Pawl ma ka, a zlamar ŋga wudey ta mey ata Likwani,
a ləvam: «Kuley hay ta samawa la fa aləkwa, a təram anda ndəhay.»
12 A pamata ata Pawl ta *Barnabas ŋga kuley hay, ta', a zəlmara Barnabas *Zus * ta
mezəley ŋga kuley ata. A zəlmara Pawl may Hermes † maja ara Pawl maa guzltar.
13 Way ŋga kuley mezəley Zus aa gweegwe ta mey-slam ŋga berney a. Ta', ndaw ma
ta kuley a, a handawa gusaŋ hay ta meefekwey hay fa mey-slam ŋga way ŋga kuley a,
amba a tamata ata Barnabas ta Pawl anda kuley ata hay.
14 Ama masa ata Barnabas ta Pawl ma cəndamara mey a keɗe la na, a ŋgərmata zana
ata hay, a hwam a wuzlah ndəhay a ta mewudey, a ləvam:
15 «Haya! Akwar ndəhay keɗe, ka kam keɗe na, səkway ŋga me? Ala na, ndəhay
anda akwar, ba diya? Ya samawa feɗe ŋga wuzmakwar *Mey-maaya-mawiya. Ya
fa ləvmakwar, mbəkdamara metey kuley hay masa ma gwa ŋga jənkwar ba ŋgene.
Mbəɗmawa dey fa Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ma ləma
slam da vaɗ ta cek hay da hwaɗ a, ma ləma slam da hwayak ta cek hay da hwaɗ a, ara
aŋga ma ka bəlay ta cek hay da hwaɗ a.

---

† **13:51 13.51** raramara lagwada fa salay ata hay: Da Jəwif hay fa pəkam daa hwayak ŋga Jəwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay ata hay leŋ fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zləɓta. Yesu a ləvtar a gula aŋga hay, da ndəhay daa berney a təɓmara mey ata da ray aŋga ba na, ŋga raramara lagwada fa salay ata hay kəne. Nəka Mt 10.14; Lk 9.5.Anda keɗe, ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara a ndəhay daa berney a na, ata ta mebərey, mey ŋga ata Pawl ta Barnabas da hwaɗ a daa saba. **13:51 13.51** 18.6; Lk 9.5 **14:1 14.1** 17.2 **14:2 14.2** 13.45 **14:3 14.3** 2.22 **14:5 14.5** 14.19; 2Tm 3.11 **14:6 14.6** Mt 10.23 **14:8 14.8** 3.2 **14:11 14.11** 28.6 * **14:12 14.12** Zus: Ndəhay Gərek hay na, kuley ata hay mekele mekele daha. Zus ara kuley mahura da ray kuley hay siya hay. † **14:12 14.12** Hermes: Hermes ara kuley masa ma təla mey ŋga Zus ta ŋga kuley hay siya hay. **14:13 14.13-15** 10.25-26; Dan 2.46 **14:15 14.15** Mab 20.11; 1Kwr 8.4-6

16 Zleezle na, a mbəkdata ndəhay da bəla tabiya masa *Jəwif hay ba hay ŋga səpam
cəveɗ anda ata ma wuɗam.
17 Ta ŋgene he cəpa, Gazlavay fa wuzdərwa gədaŋ aŋga da wuzlah ata mandaw
mandaw cəŋga ta fa maaya aŋga masa aŋga ma ka. Aŋga fa pakwar var, fa vəlkwar
cek mezəmey fa mevey a fa mevey a anda akwar ma wuɗam, fa rəhdakwar ta cek
mezəmey, faa səmdakwar ga.»
18 Kwa ata maa guzlmatar la anda keɗe na, ata Barnabas ta Pawl a təkmata ndəhay a
ta banay ŋga mbəkdamara metey kuley a.
19 Fa dəɓa ha, Jəwif hay ma samawa da Antiyaws masa daa hwayak ŋga Pisidi, leŋ
Jəwif hay ma samawa da Ikwaniyum, a həldamata ndəhay daa berney ŋga Listəra ŋgaa
zakamara Pawl ta aŋgwa vagay. Ta', aa zakamara, a ɗaɗamara la daa berney a ŋgada
palah maja a wulkam aŋga ta məcey sem.
20 Ama ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, a kusam a cakay a. Pawl heyey, ta', a
sləkɗey, a vəhwa aa berney a.

Ata Pawl ta Barnabas a vəhmawa a Antiyaws masa da Siri

Pepərek e, Pawl, ta', a diyam ta Barnabas aa berney ŋga Derbe.
21 A wuzam *Mey-maaya-mawiya da Derbe he. Ndəhay ga feteɗe a təɓmara mey ŋga
Yesu. Ta', ata Pawl ta *Barnabas a vəham aa berney ŋga Listəra, fa dəɓa ha, a vəham
aa berney ŋga Ikwaniyum, leŋ a Antiyaws masa daa hwayak ŋga Pisidi.
22 Daa berney hay a, a vəlmatar gədaŋ a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe ŋga
jaram maaya maaya daa cəveɗ ŋga Yesu. A ləvmatar: «Si ya sərkwa banay ga amba ya
mbəzkwa aa slam masa Gazlavay fa wey da hwaɗ a.»
23 Daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya na, a walam ndəhay ŋga key
*bay-ray hay. Masa ata ma walamata cay na, a kam *daliyam, a dəram daŋgay a
Gazlavay maja ata. Ta', ata Pawl ta Barnabas a vəldamata ndəhay a, a har Bay Mahura
masa ata ma pamara ŋga ndaw ata fara fara, amba a jəɗta.
24 A diyam ta daa hwayak ŋga Pisidi, a wusam aa hwayak ŋga Pamfili.
25 Da Pamfili a na, ŋgeeme, a wuzam mey ŋga Gazlavay daa berney ŋga Perze, fa
dəɓa ha a diyam a wuzam mey daa berney ŋga Ataliya.
26 Da Ataliya ha na, a diyam ta kwambiwal a Antiyaws masa daa hwayak ŋga Siri.
Ara da Antiyaws a zleezle ndəhay ŋga Yesu feteɗe ma dəram daŋgay maja ata Pawl ta
Barnabas amba Gazlavay a pəstar mey ŋga key sləra aŋga, sləra masa wure keɗe ata
ta kamara cay.
27 Masa ata ma wusam a Antiyaws a la na, a kusmata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu feteɗe. A kadamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta ata.
Asaya, a wuzdamatara cek hay masa Gazlavay ma ka ŋga wurtara cəveɗ ŋgada ndəhay
masa *Jəwif hay ba hay amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
28 Ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga feteɗe ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu.

15

Ndəhay ŋga Yesu a kusam da Jeruzelem

1 Ndəhay siya hay a samawa daa hwayak ŋga *Jude ŋgadaa berney ŋga Antiyaws
masa da Siri, aa sərkadamata məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu, a ləvmatar: «Da akwar ma
təɓmara *mesley mandawal anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey daa ba na, Gazlavay
fa da ləhdakwar daa mebərey daa ba may.»
2 Ata Pawl ta *Barnabas na, ta təɓmara mey a daa ba. Ta', a kam yawa ga ta ndəhay
a da ray mey a. Məlma ata hay daa mey ŋga Yesu da Antiyaws heyey, a walamata ata
Pawl ta Barnabas leŋ ndəhay mekele da wuzlah ata, amba a diyam a *Jeruzelem ŋgaa
guzlwa ta ndəhay meslərey hay, ta *bay-ray hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu da ray mey a.
3 Da ray ŋgene, ndəhay daa mecəmey-ray da Antiyaws a, a vəlmatar cek hay ŋga
jənta daa madaw ata a Jeruzelem. Ndəhay a, a diyam taa hwayak ŋga Fenisi leŋ taa
hwayak ŋga *Samari, fa diyam ta meeguzley da ray ndəhay masa *Jəwif hay ba hay,
a ləvam ata ta mbəkdamara mekey mebərey sem, a təɓam mey ŋga Yesu dəɓa. Da
ray ŋgene, masa məlma ata hay daa mey ŋga Yesu tabiya feteɗe ma cəndamara na, aa
səmam ga.

14:16 14.16 17.30 **14:17 14.17** Ps 147.8; Jer 5.24 **14:19 14.19** 14.5; 13.50; 17.13; 2Kwr 11.25 **14:22 14.22** 11.23 **14:23 14.23** 6.6; Tit 1.5 **14:26 14.26** 13.1-2 **14:27 14.27** 11.18; 15.12 **15:1 15.1** Lev 12.3; Gal 5.2 **15:2 15.2** Gal 2.1-10

4 A wusam a Jeruzelem na, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ta bay-
ray hay, leŋ ndəhay meslərey ŋga Yesu a təɓmata ta meesəmey. Ata Pawl ta Barnabas
a wuzdamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta fa ata.
5 Ama ndəhay *Fariza hay siya ma təɓa mey ŋga Yesu na, a sləkɗam, a ləvam:
«Ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, si a təɓmara ŋga sley mandawal, si ya ləvmatar
ŋga səpam kwakwas ŋga Mawiz.»
6 Ndəhay meslərey a, ta bay-ray hay a, a kusam tabiya da slam a ŋga nəkey mey a.
7 Masa ata fa kam yawa ga da ray mey a na, *Piyer ta′, a sləkɗey, a ləvey: «Məlma
aɗaw hay, ka sərmara zleezle Gazlavay a walaya da wuzlah akwar na, ŋga wuzey *Mey-
maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, amba a cəndamara, a təɓmara mey
ŋga Yesu.
8 Gazlavay na, ara ndaw ma səra mevel ŋga ndəhay tabiya. Aŋga ma vəltar Mesəfney
aŋga la a ndəhay masa Jəwif hay ba hay anda aa ma vəldandakwara may. Anda keɗe,
fa wuzdərwa, aŋga fa təɓta ndəhay a.
9 Gazlavay ta wunkandakwar ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, daa ba. Ta pərtara
mevel ata la, maja ata ma təɓmara mey ŋga Yesu.
10 Kaa wure keɗe, ka jadamara Gazlavay na, maja me? Ka wuɗam ka təkmatar ɗay
a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ŋga səpey kwakwas ŋga Mawiz na, maja me? Kwa
papaŋ ŋga papa aləkwa hay, kwa aləkwa, ya gwakwa ŋga səpkwa kwakwas a tabiya
ba!
11 Sasəkar jak, ya fa sərkwa Gazlavay a ləhdandakwar na, ta fa maaya ŋga Bay Mahura
Yesu, letek ta ndəhay Jəwif hay ba hay may!»
12 Wure ŋgene, ndəhay makustakaya tabiya feteɗe a njam teete, a jəkam sləmay fa
ata Barnabas ta Pawl. A wuzdamatara mey da ray maazla hay tabiya ma rəzla ndaw
masa Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga ka da wuzlah ndəhay Jəwif hay ba hay.
13 Masa ata ma ndəvdamara mey ata cay na, *Jak a zlar meeguzley may, a ləvey:
«Məlma aɗaw hay, jəkam sləmay!
14 Wure keɗe *Simaŋw Piyer ta kadandakwara mey da ray pas masa Gazlavay ma zlar
ŋga nəkfatar dey fa ndəhay Jəwif hay ba hay la. Dəga ta pas ŋgene a weley ndəhay da
wuzlah ata ŋga tərey ndəhay aŋga hay.
15 Mey a, aa letek ta mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
16 Bay Gazlavay a ləvey:
"Way ŋga *Davit * ta bəzley sem.
Fa dəɓa ha, ya vəhwa la,
ya ləma way a † la,
ya lacada aa slam a.
17 Anda keɗe, ndəhay siya a səpmaya la, yah Bay Gazlavay,
kwa ndəhay daa hwayak hay wura wura tabiya,
masa yah ma zəlta ŋga key ndəhay aɗaw hay na,
a səpmaya la.
Ehe, Bay Gazlavay a ləvey anda keɗe.
A key cek hay anda keɗe na,
ara cek hay masa
18 aa ma wuɗey ŋga wuzdatərwa dəga zleezle."»
19 Jak a ləvtar saya: «Maja mey a keɗe, ya wulkey maaya na, ndəhay Jəwif hay ba
hay ma mbəɗmawa dey fa Gazlavay na, ya sərdamatakwa banay ba.
20 Ama, wuzlalamatakwa leeter, ya ləvmatakwa a da zəmam aslaw ŋga kuley ŋga
zləɓta ba, a da lam vaw saw ba, a da zəmam aslaw ŋga cek metərɗey ta tərɗey ba,
asaya, a da zəmam mambaz ba.
21 Maja dəga zleezle haa wure keɗe na, fa wuzam mey da ray kwakwas ŋga Mawiz da
slala hay tabiya, asaya, fa janŋgamara mey a daa way hay mewuzey mey ŋga Gazlavay
ta *pas meməskey-vaw.»

15:4 15.4 15.12 **15:7 15.7** 10.1-43 **15:8 15.8** 2.4; 10.44 **15:9 15.9** 10.35 **15:10 15.10-11** 15.19; Gal 2.16; 3.10-12; Ef 2.5-8 **15:12 15.12** 2.22 * **15:16 15.16** Way ŋga Davit: Aa guzley da ray səkway ŋga Davit, da daa ba, da ray aa ma wey da ray Israyel. † **15:16 15.16** ya ləma way a: Masa Gazlavay ma ləvey a ləma way ŋga Davit e la na, ara mey-meŋgey da ray masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey, ta da ray metəpey aŋga a vaɗ ŋga key Bay Mahura ŋga səkway hay tabiya da bəla ŋga sərmataw. **15:16 15.16-18** Am 9.11-12; Iz 45.21 **15:19 15.19** Gal 5.3 **15:20 15.20** 15.29; 21.25; ***aslaw:*** 1Kwr 8.1-13; 10.23-33; ***meley-vaw saw:*** Lev 18.6-18; ***aslaw ŋga cek metərɗey ta tərɗey:*** Lev 17.15; ***mambaz:*** Lev 17.10-14 **15:21 15.21** 13.15

A slərmatar leeter a ndəhay ŋga Yesu masa Jəwif hay ba hay

22 Masa *Jak ma ndəvda mey aŋga la na, ndəhay meslərey, ta *bay-ray hay, leŋ ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya, a cəmdamara ɗay ata. Ta', a walam
ndəhay da wuzlah ata, amba a slərdamata aa berney ŋga Antiyaws ta ata Pawl ta
*Barnabas. A walam na, Jud ma zəlmara Barsabas, leŋ Silas. Ata cewete faa həmdamata
da wuzlah məlmaŋ hay feteɗe.
23 A wuzlalamatar leeter a har. Daa leeter e, a ləvam:
«Ara ala, məlmakw akwar hay masa ndəhay meslərey ŋga Yesu, ta bay-ray hay ŋga
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma wuzlalamakwara leeter keɗe.
Akwar masa Jəwif hay ba hay, ma təɓa mey ŋga Yesu da Antiyaws, daa hwayak ŋga
Siri, leŋ daa hwayak ŋga Silisi, ya camakwar har.

24 Ya cəndamara ndəhay da wuzlah ala hay ta diyam la fa akwar. A həɓmakwar
ray, a mbəɗdamakwara leŋgesl ta mey ata hay. Ama ara ala ma slərdamata ba.
25 Da ray ŋgene, ya cəmdamara ɗay ala pal, ya kam maɗay da ray mey a, ta', ya
walam ndəhay amba ya slərdamata fa akwar. A diyam ta ata Pawl ta Barnabas ndəhay
masa ala ma wuɗmata kalah.
26 Ata Pawl ta Barnabas a na, ara ndəhay masa ma vəldamara ray ata sem ŋga key
sləra ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
27 Da ray ŋgene, ya slərmakwar Jud ta Silas, amba a wuzdamakwara mey a letek
anda ala ma wuzlalamakwara keɗe.
28 Maja ta mbafar la a *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ŋgada ala, amba ya vəlmakwar
*mewey mekele saba, si mewey hay masa ala ma wuzlalamakwara keɗe gway. Ehe, ala
fa ləvmakwar:
29 ka da zəmam aslaw ŋga kuley ba, ka da zəmam mambaz ba, ka da zəmam aslaw
metərɗey ta tərɗey ba, ka da lam vaw saw ba. Da akwar ta təkmata ray akwar hay la
fa cek hay a keɗe na, akwar ta kam maaya la.
Gazlavay ŋga njadandakwar daa zazay aŋga.»
30 Ta', a mbəkdamata ndəhay masa ata ma walamata ŋga slərey heyey ŋga diyam aa
berney ŋga Antiyaws. Masa ata ma wusam la na, ta', a kusmata ndəhay daa mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe, a vəldamatara leeter heyey.
31 Ndəhay ŋga Yesu feteɗe a jaŋgamara leeter e, aa səmam ga da ray a, mey da hwaɗ
a, a vəltar gədaŋ.
32 Ata Jud ta Silas heyey na, ata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. Aa guzlmatar mey
hay ga a məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu. A vəlmatar gədaŋ amba a njam daa cəveɗ
ŋga Yesu.
33 Ta', a njamawa nekəɗey feteɗe. Fa dəɓa ha, a wuɗam ŋga vəhmawa fa ndəhay ma
slərdamata heyey. Da ray ŋgene, məlma ata hay feteɗe heyey, a ləvmatar: «Diyam ta
zazay. Ka camatar har a ndəhay ma slərdamakurwa may.» [
34] ‡
35 Ata Pawl ta Barnabas na, a njamawa da Antiyaws a. Ata ta ndəhay mekele ga, faa
sərkadamata ndəhay, fa wuzam *Mey-maaya-mawiya ŋga Bay Mahura.

Ata Pawl ta Barnabas a wuɗkam ɗay

36 Fa dəɓa ha nekəɗey, Pawl a ləvar a *Barnabas: «Nakwa la fa məlma aləkwa hay
daa mey ŋga Yesu daa berney hay mekele mekele masa aləkwa ma wuzmatakwar mey
ŋga Bay Mahura zleezle, amba ya nəkakurwa menjey ata na, aa kwara.»
37 Barnabas na, a wuɗey a ŋgəla Jaŋ-Mark asi ata.
38 Ama Pawl a təɓa ba, maja Jaŋ-Mark a, ta mbəkdatərwa la daa hwayak ŋga Pamfili.
A mbəkdatərwa na, daa masa sləra ata, ta ndəvey daa ba araŋ.
39 Ata Pawl ta Barnabas a kam yawa ga. Ta', a wuɗkam ɗay. Da ray ŋgene, Barnabas
a ŋgəla Jaŋ-Mark, a diyam cew e, a təŋgam ta kwambiwal aa hwayak da wuzlah bəlay
mezəley Sipəre.
40 Ama Pawl na, a ŋgəla Silas may. Məlma ata hay daa mey ŋga Yesu feteɗe a dəram
daŋgay a Gazlavay maja ata, amba Gazlavay a pəstar mey. Ata Pawl ta Silas, ta', a diyam.

41 A diyam a slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga Siri leŋ daa hwayak ŋga Silisi.
A vəlmatar gədaŋ a ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu feteɗe.

15:22 15.22-29 11.18; 16.4 **15:24 15.24** Gal 1.7; 5.10 **15:28 15.28-29** 10.19; 15.20; Lk 11.46 **15:32 15.32** 11.23, 27 ‡ **15:34 15.34** Daa ɗerewel siya hay a ləvam: «Silas na, ta' a njawa feteɗe. Jud na, a vəhey taava aŋga.» **15:37 15.37** 12.12 **15:38 15.38** 13.13 **15:39 15.39** 13.4 **15:40 15.40** 14.26

16

Timawte a ləgdata ata Pawl ta Silas

1 Fa dəɓa ha, Pawl a daw aa berney ŋga Derbe, asaya, a daw aa berney ŋga Listəra.
Feteɗe, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu daha mezəley Timawte. Mamaha dam *Jəwif ma
təɓa mey ŋga Yesu, ama papaha na, ndaw Gərek.
2 Məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu da Listəra, ta daa berney ŋga Ikwaniyum faa
həmdamara.
3 Pawl a wuɗey Timawte a ləgda aa sləra aŋga, ta', a ŋgəla. A slara mandawal maja
Jəwif hay da slala hay feteɗe na, a sərmara papaha ara ndaw Gərek.
4 A diyam, a pəkam aa berney hay mekele mekele. Daa berney hay a na, a kadamatara
mey majəwkaya ŋga ndəhay meslərey, ta ŋga *bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu da
*Jeruzelem heyey ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe. A ləvmatar ŋga təɓmara
mey a.
5 Da ray ŋgene, ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu a hətam gədaŋ ŋga
təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Fa ɗar a, fa ɗar a, ndəhay fa səkmawa.

Gazlavay a wuzar cek a Pawl da Tərwas

6 Fa dəɓa ha, ata Pawl ta ndəhay ma ləgdamara a wuɗam a diyam ŋga wuzey mey
ŋga Gazlavay daa hwayak ŋga Azi, ama *Mesəfney ŋga Gazlavay, a vəltar cəveɗ ba. Da
ray ŋgene, a diyam taa cəveɗ ma daw ta daa hwayak ŋga Fərizi, leŋ taa cəveɗ ma daw
ta daa hwayak ŋga Galati.
7 Masa ata ma wusam gweegwe ta hwayak ŋga Misi la na, a səpam cəveɗ ŋga daw
aa hwayak ŋga Bitini, ama Mesəfney ŋga Yesu a vəltar cəveɗ ba.
8 Ta', a diyam taa hwayak ŋga Misi, a wusam aa berney ŋga Tərwas da mey-bəlay.
9 Ta tavaɗ, Gazlavay a wuzar cek a Pawl. Pawl a hətar ndaw Masadəwan daha
malacakaya, ndaw aha fa kar ambahw, a ləvar: «Sawa a Masadəwan amba ka jənndar.»
10 Fa dəɓa ha masa Gazlavay ma wuzdara cek aha cay a Pawl na, wure ŋgene, ya
səpam * cəveɗ ŋga təŋgey ta kwambiwal a Masadəwan, maja ya sərmara ara Gazlavay
ma zəlndar, amba ya wuzmatar Mey-maaya-mawiya a ndəhay daa hwayak a.

Lidi a təɓa mey ŋga Bay Mahura da Fəlepi

11 Da Tərwas na, ya təpam aa kwambiwal, ya diyam kasl aa hwayak da wuzlah bəlay
mezəley Samawtəras. Pepərek e, ya təŋgam aa berney ŋga Niyapawlis. Ya pam salay.
12 Ta', ya diyam ta salay aa berney ŋga Fəlepi masa berney mahura daa hwayak ŋga
Masadəwan. Berney ŋga Fəlepi a na, ara berney masa Rawma hay ma wamara †. Ta',
ya njam daa berney a, ɗar nekəɗey.
13 Ta *pas meməskey-vaw, ta', ya bamawa daa berney a, ya diyam a mey wayam
daha, maja ya wulkam da ya hətfam slam medərey-daŋgay ŋga *Jəwif hay feteɗe la
kwa. Masa ala ma hətam slam medərey-daŋgay a la na, ta', ya njam, yaa guzlmatar a
ŋgusay makustakaya feteɗe.
14 Ŋgwas pal da wuzlah ata daha mezəley Lidi, a sawa daa berney ŋga Tiyatir. Ara
ŋgwas ma ka filaw ŋga zana magaza ma həɗkey ba. Aŋga ŋgwas Jəwif ba, ama fa nar
ray a Gazlavay anda Jəwif hay. A jəkfandar sləmay, Bay Mahura a wurara mevel aŋga
amba a təɓa mey masa Pawl ma kada.
15 Anda keɗe, ta', a hətam *baptem ta ndəhay da way aŋga tabiya. A ləvndar: «Da
ka nəkmara, ya fa təɓa mey ŋga Bay Mahura Yesu fara fara na, samawa, njam a way
aɗaw.» A kandar ambahw ta mevel aŋga ndav ŋga daw a way aŋga.

Ata Pawl ta Silas daa fərsəne daa berney ŋga Fəlepi

16 Ta pas laŋgar daha, ala fa diyam aa slam medərey-daŋgay heyey saya na, ta', ya
cam ray ta dam beke daha. Aŋga ta fakalaw da ray, a wuɗkey har. Bay aŋga hay fa
hətam dala ga maja aŋga ma wuɗkey har aha.
17 Dam beke he a sawa asi ala ta ata Pawl ta mewudey, a ləvey: «Ndəhay keɗe ara
ndəhay ma kam sləra ŋga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Ata fa wuzmakwar cəveɗ masa
akwar ma da ləham daa mebərey ta da hwaɗ a.»

16:1 16.1 14.6; ***Timawte:*** Rm 16.21; 1Kwr 4.17; Fəl 2.19; 2Tm 1.5 **16:2 16.2** 6.3; Fəl 2.20, 22 **16:3 16.3** Gal 2.3-5; 1Kwr 9.20 **16:4 16.4** 15.22-29 **16:5 16.5** 2.41 **16:6 16.6** 10.19 * **16:10 16.10** Luk, ndaw ma wuzlala ɗerewel keɗe, a kada mey da ray ata ma pəkam bama ta ata Pawl, Silas, leŋ Timawte. † **16:12 16.12** berney masa Rawma hay ma wamara: Har-gədaŋ ŋga ndəhay feteɗe na, Rawma hay. Ndəhay daa berney a, a səpam mewey hay ŋga Rawm ta cəveɗ e anda ndəhay daa berney ŋga Rawm ma səpmara. **16:13 16.13** 17.2 **16:14 16.14** 17.4 **16:15 16.15** 8.36 **16:16 16.16** 19.24 **16:17 16.17** 19.15; Lk 4.34, 41

18 Aa fa ka anda keɗe ɗar ga haa Pawl a cey mevel a ray a. Pawl a, pəla! a mbəɗey
dey, a ləvar a fakalaw da ray dam aha: «Fakalaw, ya fa ləvka ta mezəley ŋga Yesu
*Kəriste, bey da ray dam keɗe.» Wure ŋgene, fakalaw kaa heyey, ta', a bey da ray dam
aha.
19 Bay aŋga hay a, a nəkmara na, fa hətam dala fa vəɗa daa saba. Da ray ŋgene, ta', a
kərzamata ata Pawl ta Silas. A ɗaɗamata fa mahura hay ŋga Rawma hay, a handamata
aa slam mekey sariya ŋga ndəhay tabiya.
20 A handamata fa mey ŋga ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay, a ləvmatar:
«Ndəhay keɗe fa handamawa mey aa berney aləkwa. Ara ndəhay *Jəwif hay,
21 ata faa sərkadamata ndəhay ta kwakwas mekele, kwakwas masa aləkwa Rawma
hay ma təkakwa sem.»
22 Ndəhay tabiya feteɗe a cəmam a ray ata Pawl ta Silas. Ndəhay ma ka sariya hay
a ləvmatar a ndəhay ŋga cəkwmatara zana fa vaw ŋga ata Pawl ta Silas ŋga gədaŋ,
asaya, a ləvmatar ŋga sləɗmata ta laway.
23 Masa ata ma sləɗmata la ga na, ta', a handamata aa fərsəne, a ləvmar a ndaw ma
jəɗa fərsəne he ŋga jəɗta maaya maaya.
24 Masa ndaw ma jəɗa fərsəne ma cənda anda keɗe na, ta', a handata aa way masa
da wuzlah daa fərsəne he, a ndəkwdatara salay aa hwadam.
25 Ta wuzlah-tavaɗ na, ata Pawl ta Silas a dəram daŋgay a Gazlavay, a həlmamara
Gazlavay ta walay. Ndəhay siya majəwtakaya daa fərsəne he fa jəkfamatar sləmay.
26 Wure wure ŋgene, hwiyak a wusey, salay ŋga way ŋga fərsəne he a wusey. Mey-
slam hay tabiya a wuram, calalaw hay masa ata ma jəwmata ndəhay tabiya ta aŋga na,
a pəskam.
27 Ndaw ma jəɗa fərsəne he a sləkɗey daa ɗar, a nəkta mey-slam hay mawurtakaya, a
wulkey da ndəhay daa fərsəne he ta hwam sem kwa. Da ray ŋgene, a məɗərwa dəlaw
aŋga, amba a kəɗa ray aŋga.
28 Ama Pawl aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Ka da kəɗa ray akah ba! Ala tabiya, ala
daha!»
29 Ndaw ma jəɗa fərsəne heyey, ta', aa cəfɗey awaw ŋga nəkey dey, a wusey vaw,
a mbəzey aa slam masa ata Pawl ta Silas da hwaɗ a heyey. A təɗey asi salay ata, ta
meewesey maja aa fa zlurey.
30 Ta', a badatərwa daa slam aha, aa cəfɗata, a ləvtar: «Bay aɗaw hay, ya da key
kwara amba ya ləhey daa mebərey na!»
31 Ata Pawl ta Silas a mbəɗdamara, a ləvmar: «Pa Bay Mahura Yesu ŋga ndaw akah
fara fara, a ləhdaka la daa mebərey, kah ta ndəhay da way akah.»
32 Ta', a wuzdamara mey ŋga Bay Mahura, ŋgada aŋga, ta ŋgada ndəhay da way
aŋga tabiya.
33 Dasi tavaɗ a ŋgene na, ndaw ma jəɗa fərsəne heyey, ta', a ŋgəlta ata Pawl ta Silas,
a pərtara mbəlek ata hay ŋga mesləɗey heyey. Aŋga ta ndəhay da way aŋga tabiya,
ta', a hətam *baptem wure ŋgene.
34 Ta', a handata ata Pawl ta Silas a way aŋga, a vəltar cek mezəmey. Aŋga ta ndəhay
da way aŋga tabiya aa səmam ga, maja ata ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara
fara.
35 Fa dəɓa ha, slam ma wurey la na, ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay, a sləram
sewje hay ŋga ləvmar a ndaw ma jəɗa fərsəne ŋga mbəkdata ata Pawl ta Silas heyey
ŋga diyam.
36 Ndaw ma jəɗa fərsəne heyey a daw a ləvar a Pawl: «Ndəhay Rawma hay ma ka
sariya hay ta vəlmaya cəveɗ la ŋga mbəkdakwar. Anda keɗe, ka gwamara ka bam, ka
diyam ta zazay.»
37 Ama Pawl a ləvtar a sewje hay ma slərdamatərwa heyey: «Ta kam sariya da ray ala
daa ba səlak, ama a sləɗmandar meedey ndəhay tabiya, yaw, ala na, ndəhay Rawma hay
may! A handamandərwa aa fərsəne, ama wure keɗe, a wuɗam ŋga mbəkdamandar,
ya diyam ta mayal a na, kwara dəɓa wura? A key ba. Si ndəhay ma ka sariya ha, a
samawa, ata ray ata, a mbəkdamandar.»
38 Sewje hay heyey, a diyam, a mbəɗdamatara mey masa ata Pawl ta Silas ma ləvmatar
heyey a ma ka sariya hay a. Masa ata ma cəndamara ata Pawl ta Silas ata ndəhay Rawma
hay na, a zluram.
39 Daa ŋgene, a diyam ata ray ata fa ata Pawl ta Silas heyey, a kamatar ambahw. Ta',
a badamatərwa daa fərsəne he, a ləvmatar ŋga diyam la daa berney ata.

16:18 16.18 3.6 **16:20 16.20** 17.6 **16:22 16.22-23** 2Kwr 11.25; 1Tes 2.2 **16:27 16.27** 12.18-19 **16:30 16.30-31** 2.37; 11.14; Jaŋ 6.28-29 **16:33 16.33** 16.15 **16:37 16.37** 22.25-29; 23.27

40 Masa ata Pawl ta Silas heyey ma bamawa la daa fərsəne na, ta’, a diyam a way Lidi.
A hətfamatar məlma ata hay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe, a vəlmatar gədaŋ. Ta’, a
diyam aa slam mekele saya.

17

Ata Pawl ta Silas daa berney ŋga Tesalawnik

1 Ata Pawl ta Silas a diyam taa berney ŋga Amfipawlis leŋ taa berney ŋga Apawlani,
a wusam a Tesalawnik. Feteɗe, *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay daha.
2 Pawl, ta’, a daw aa way a, ŋga dərwa daŋgay anda aŋga ma ka mandaw mandaw.
Pawl fa daw fa luma ha fa luma ha ta *pas meməskey-vaw luma maakar, fa kam yawa
ta ndəhay makustakaya daa way a da ray ɗerewel ŋga Gazlavay.
3 Faa sərkadata ndəhay maaya maaya da ray ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey si *Kəriste
na, a sərey banay, a məcey, fa dəɓa ha, a sləkɗawa daa meməcey. Pawl a ləvtar:
«Yesu masa yah ma wuzkwar mey da ray a wure keɗe kaa na, ara Kəriste, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.»
4 *Jəwif hay siya feteɗe a təɓmara mey a, a diyam asi ata Pawl ta Silas. Ndəhay siya
hay ga da wuzlah Gərek hay masa ma səpam mey ŋga Gazlavay anda Jəwif hay ta
ŋgusay ga masa daa səkway ŋga ndəhay mahura hay, a təɓmara mey a may.
5 Ama Jəwif hay siya may, səleŋ a katar. Ta’, a kusam ndəhay saw kəne daa cəveɗ
hay. Ndəhay a, a diyam a kusmata ndəhay, a həldamata ŋga yam mey daa berney a.
Ta’, a diyam a way ndaw ŋga Yesu, mezəley Jasaŋw, a səpmata ata Pawl ta Silas amba
a handamata fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya.
6 Ama ta hətfamatərwa daa ba. Da ray ŋgene, ta’, a ɗaɗamərwa Jasaŋw ta məlmaŋ
hay mekele mekele daa mey ŋga Yesu, a handamatərwa fa mey ŋga mahura hay ma
wamara berney a. A wudam, a ləvam: «Ndəhay keɗe na, fa həldamata ndəhay ŋga
nəsa hwayak kwa daa wura daa wura cəpa. Wure keɗe, ta wusmawa la feɗe saya.
7 Jasaŋw ta təɓta la ŋga njam da way aŋga. Ndəhay a tabiya a təɓmara mewey ŋga
Bay *Sezere saba, a ləvam bay mekele daha mezəley Yesu.»
8 Masa Jəwif hay a ma ləvam anda keɗe la na, mevel ŋga mahura hay daa berney a,
ta ŋga ndəhay makustakaya tabiya a kuɗferey ta gədaŋ.
9 Ndəhay mahura hay a, a təkmatar ɗay ŋgada ata Jasaŋw ta ndəhay makərzatakaya
heyey ŋga pəlam dala a ŋgwamna, amba baazlam a key saba. Ta’, a mbəkdamata.

Ata Pawl ta Silas a diyam aa berney ŋga Bere

10 Ta tavaɗ a ŋgene məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu a slərdamata ata Pawl ta Silas aa
berney ŋga Bere. A wusam feteɗe, a diyam aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
11 Ndəhay daa berney ŋga Bere he, mevel ata maaya, ata anda ndəhay daa berney
ŋga Tesalawnik ba. A wuɗam ŋga jəkey sləmay fa mey da ray Yesu maaya maaya. Fa
ɗar a, fa ɗar a, fa janŋgam mey ŋga Gazlavay amba a sərmara mey masa Pawl ma kada
na, ara mey fara fara.
12 Da ray ŋgene, ndəhay *Jəwif hay ga da wuzlah ata a təɓmara mey ŋga Yesu. Ŋgusay
Gərek hay ga masa-zleley hay, leŋ ndəhay Gərek hay ga ta təɓmara mey a la may.
13 Ama Jəwif hay da Tesalawnik ma cəndamara Pawl fa wuzey mey ŋga Gazlavay daa
berney ŋga Bere saya na, ta’, a diyam a Bere he may. A zlamar ŋga həldamata ndəhay
daa berney a.
14 Da ray ŋgene, məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu feteɗe, a bam daa berney a ta ata
Pawl. A handamara Pawl a, a mey-bəlay, ama ata Silas ta Timawte na, manjatakaya da
Bere he.
15 Ndəhay ma handamara Pawl aha na, a diyam bama kasl aa berney ŋga Aten. Feteɗe
Pawl a ləvtar: «Ləvmatar ŋgada ata Silas ta Timawte ŋga samawa fa yah fiyaw fiyaw.»
Ta’, ndəhay a, a vəhmawa a Bere.

Pawl daa berney ŋga Aten

16 Masa Pawl fa səkwta ata Silas ta Timawte daa berney ŋga Aten na, aa fa pəkey, a
hətey kuley hay ga feteɗe. Da ray ŋgene, ray aŋga a həɓey.
17 A kam yawa daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe ta *Jəwif hay leŋ ta
ndəhay Jəwif hay ba hay masa ma namar ray a Gazlavay. Asaya, fa ɗar a, fa ɗar a, aŋga
fa daw aa luma, fa kam yawa ta ndəhay feteɗe.

16:40 16.40 11.23 **17:1 17.1-9** 1Tes 2.1-2 **17:2 17.2** 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10, 17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17 **17:3 17.3** 3.18 **17:4 17.4** 13.50; 16.14; 17.17 **17:5 17.5** Jasaŋw: Rm 16.21 **17:6 17.6** 16.20 **17:7 17.7** Lk 23.2; Jaŋ 19.12 **17:10 17.10** 17.2 **17:11 17.11** Jaŋ 5.39 **17:12 17.12** 11.18 **17:13 17.13** 14.5, 19; 1Tes 2.14-16 **17:17 17.17** 17.2, 4

18 Da wuzlah ndəhay ma kam yawa ha na, ndəhay ma təɓmara meesərkedey ŋga
*Epikur hay * ta ndəhay ma təɓmara meesərkedey ŋga Sətawik hay † daha. A
zlamar mekey yawa ta aŋga may. Ndəhay siya hay a ləvam da ray a: «Ndaw masa
baazlam kalah keɗe a wuɗey ŋga ləvey na, kwara?» Siya hay a ləvam: «A key aa
sərkadandakwar mey da ray kuley hay daa hwayak mekele kwa.» Ndəhay a ləvam
anda keɗe maja Pawl fa wuzey mey da ray Yesu ta da ray masləkɗawa daa meməcey.
19 Ta′, a ŋgəlmara Pawl, a handamara fa ndəhay mahura ma sla yawa. Ndəhay ma
sla yawa ha mezəley ata na, Ariyawpaz ‡. A ləvam: «Meesərkey mawiya masa kah ma
kada keɗe na, ya wuɗam ka wuzdandara,
20 maja meesərkedey akah ha ala ta cəndamara ta sləmay ala daa ɓa araŋ. Ya wuɗam
ya sərmara mabara ŋga mey a.»
21 Yaw, ndəhay Aten hay tabiya, ta məlak hay ma njam daa ɓerney a na, a kam sləra
saba, si fa jəkam sləmay fa meesərkey hay mawiya mekele mekele, a kam maɗay da
ray a.
22 Ta′, Pawl a lecey fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa heyey, a ləvtar: «Ndəhay Aten
hay, ya nəka na, akwar fa səpmara kwakwas ŋga kuley akwar hay ta cəveɗ e.
23 Ya səra maja daa masa ya fa pəkey daa ɓerney akwar keɗe na, ya ta hətey kuley
akwar hay la ga maləmtakaya. Daa slam laŋgar ya ta hətey slam metey kuley la
mawuzlalakaya fa vəɗa, a ləvey: “Kuley ma sərey ɓa.” Kwa ka sərmara kuley a ɓa,
akwar fa ragadamar. Ama wure keɗe ya ta sawa la ŋga wuzdakwara mey da ray a.
24 Gazlavay na, ara ndaw ma ləma bəla ta cek hay da hwaɗ a tabiya. Aŋga Bay
Mahura da ray cek hay da vaɗ ta da hwayak. Aŋga na, a njey daa way masa ndəhay
ma ləmamara ta har ɓa.
25 Aa fa wuɗey amba ndəhay a kamar cek na, daa ɓa, maja ara aŋga ma vəlda heter
leŋ mesəfney a ndəhay tabiya da bəla, ara aŋga ma vəlda kwa meeme tabiya.
26 Ndaw masa Gazlavay ma ləma pal ŋgeeme na, ara ta fa aŋga Gazlavay ma zlar ŋga
key səkway hay ŋga ndəhay tabiya, amba a njam da bəla keɗe. Asaya, Gazlavay ta pata
ɗar hay masa ndəhay ma da njam da bəla cay, ta pata kwakway ŋga hwayak ata hay
cay.
27 A ləmtərwa ndəhay na, amba a səpmara, da kaa təɗe a hətfamar la kwa. Ama fara
fara na, Gazlavay aa dəreŋ kwa ta waawa ɓa.
28 «Ara anda mawuzlalakaya, a ləvey:
“Ya hətkwa heter ŋga səfney na, maja aŋga.
Ya hətkwa gədaŋ ŋga pəkey na, maja aŋga.
Aləkwa ta dey na, maja aŋga.”
Anda ndəhay siya hay da wuzlah akwar ma zla walay hay ma ləvam:
“Aləkwa may, ɓəz aŋga hay.”
29 «Aləkwa na, ɓəza hay ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ya da wulkakwa Gazlavay na, ara
kuley ɓa. Aŋga anda kuley mavəɗkaya ta ɓərey magaza ɓa səlak, asaya, aŋga anda
kuley maɗəzlkaya ta aŋgwa ɓa. Kuley hay a keɗe na, ara cek hay masa ndəhay ma
kamata ta har ata, ta leŋgesl ata.
30 Gazlavay ta cey mevel da ray ndəhay zleezle na, daa ɓa, maja daa ŋgene ndəhay
a sərmara mey aŋga ɓa ɗagay. Ama, wure keɗe, a ləvtar a ndəhay da bəla tabiya kwa
daa wura daa wura ŋga mbəɗɗamara menjey ata, ŋga səpmara ta mevel pal.
31 Bay Gazlavay a ləvtar a ndəhay tabiya anda keɗe na, maja aŋga ta pa ɗar a cay ŋga
key sariya da bəla. A da ka sariya ha ta cəveɗ e ta fa ndaw pal masa aŋga ma wala. Ta
wuzdərwa la a ndəhay tabiya fara fara ara ndaw aha ma da ka sariya ha maja Gazlavay
ta sləkɗadərwa ndaw a sem daa meməcey.»
32 Masa ndəhay ma cəndamara Pawl ma kada mey da ray masləkɗawa daa meməcey
la na, ndəhay siya hay aa saŋgərfamar. Ama siya hay a ləvam: «Ya wuɗam ka sawa, ka
kadandara mey a keɗe ta pas mekele saya.»
33 Pawl, ta′, a daw, a mbəkdata.

---

* **17:18 17.18** Epikur hay: Ara gula hay ŋga ndaw Gərek mezəley Epikur. A wuɗam ŋga sərey ɓanay ɓa. A wuɗam menjey daa zazay ta meesəmey gway. † **17:18 17.18** Sətawik hay: Ara gula hay ŋga ndaw Gərek mezəley Zenew. A wulkam da ray mekey sləra maaya, kwa anja sləra ha ta ɓanay na, a ɓəsmara gway. **17:18 17.18** 4.2; 1Kwr 1.22 ‡ **17:19 17.19** Ariyawpaz: Ara mezəley ŋga aŋgwa da Aten, slam masa ndəhay mahura hay ma sla yawa daa ɓerney a ma kusam aa slam aha. Fa dəɓa ha, a zəlmata ndəhay ma sla yawa hay a Ariyawpaz. **17:24 17.24** 7.48; Ps 146.6; 1Bay 8.27 **17:25 17.25** Ps 50.10-13 **17:26 17.26** Mew 32.8; Jəw 12.23 **17:27 17.27** Iz 55.6 **17:28 17.28** MC 1.27 **17:29 17.29** 19.26; Iz 44.9-20 **17:30 17.30** 14.16; Rm 2.4 **17:31 17.31** 3.15; 10.42

34 Ndəhay siya da wuzlah ata, a diyam asi Pawl, a təɓmara mey a. Ara ata Deni, ndaw
mahura da wuzlah ndəhay ma sla yawa ŋga Ariyawpaz a, ta ŋgwas mezəley Damaris,
leŋ ndəhay mekele mekele hay may.

18

Pawl daa berney ŋga Kwarinti

1 Fa dəɓa ha, Pawl a sləkɗey da Aten, a daw aa berney ŋga Kwarinti.
2 Feteɗe, a hətfey ndaw *Jəwif daha mezəley Akilas, ndaw aha a yawa daa hwayak
ŋga Paŋw. Akilas a, a sawa daa berney ŋga *Rawm masa daa hwayak ŋga Itali na,
menjey ga daa ba. A samawa na, ta ŋgwas aŋga Pəresil, maja Kəlawt, bay mahura ŋga
hwayak hay masa berney ŋga Rawm ma wata, ta ɓəlta Jəwif hay sem tabiya daa berney
a. Pawl, ta', a daw fa ata Akilas ta Pəresil,
3 a njam bama, a kam sləra daa slam a, maja sləra ata letek. A kam way-mekərcey *
ŋga həɗkedey.
4 Mandaw mandaw ta *pas meməskey-vaw, a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay feteɗe, a wuzdatara mey da ray Yesu a ndəhay Jəwif hay, kwa a ndəhay Gərek
hay tabiya makustakaya daa way a. A səpey ŋga kusta ta mey amba ndəhay a, a təɓmara
mey a.
5 Masa ata Silas ta Timawte ma samawa la daa hwayak ŋga Masadəwan na, Pawl a
mbəkda mekey way-mekərcey ɗagay. A wuztar *Mey-maaya-mawiya mandaw mandaw
a Jəwif hay, a ləvtar Yesu na, ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay.
6 Ama Jəwif hay a, a wuɗam mey ŋga Pawl ba, a cəɗmara. Da ray ŋgene, Pawl a rara
lagwada fa zana aŋga a ray ata, aa guzltar ta gədaŋ, a ləvtar: «Ka gəmam ŋga təɓmara
mey a ba, anda keɗe, Gazlavay a kakwar sariya la ŋgaa zəɗdakwar. Sərmara, ŋgene
na, mey aɗaw da hwaɗ a daa ba. Wure keɗe, ya mbəkdakwar, ya daw la, ya wuzdatara
mey a, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay.»
7 Pəla! a mbəɗtar dəɓa. A bawa daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey, a daw
a way ndaw mezəley Titiyus Justus. Aŋga ndaw Jəwif ba ma nar ray a Gazlavay anda
Jəwif hay. Way aŋga aa da cakay way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a.
8 Kərispus, *bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a, a təɓa mey ŋga Bay
Mahura Yesu. Ndəhay da way aŋga hay a təɓmara mey a may. Ndəhay Kwarinti hay
ma jəkam sləmay fa Pawl na, ata ga, a təɓmara mey ŋga Yesu, a hətam *baptem.
9 Ta pas laŋgar daha ta tavaɗ, mesəfney a kar a Pawl. Daa mesəfney a, Bay Mahura a
ləvar: «Ka da zlurey ŋga wuzey mey aɗaw ba, ka da njey teete ba, wuzdatara a ndəhay
cəŋga,
10 maja yah manjakaya ta kah. Kwa ndaw fa da gwa ŋga kərzaka ŋga sərdaka banay
daa ba, maja ndəhay aɗaw hay ga daa berney a keɗe daha.»
11 Da ray ŋgene, Pawl manjakaya daa berney a mevey pal ta kiya maakwaw, fa
wuzdatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay feteɗe.
12 Masa Galiyaw, aŋga guverner daa hwayak ŋga Akay na, Jəwif hay, ta', a cəmdamara
ɗay ata a ray Pawl. A kərzamara, a handamara fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya feteɗe.
13 A ləvam: «Ndaw keɗe fa təknata ndəhay ŋga dərey daŋgay a Gazlavay taa cəveɗ
mekele masa ma nəsndakwara kwakwas aləkwa.»
14 Anja Pawl fa da mbəɗdatara, ama Galiyaw ta', aa guzley, a ləvtar a Jəwif hay:
«Akwar Jəwif hay, da ndaw a keɗe ta key mebərey mahura la, da daa ba, ta key cek
masa maaya ba mekele la na, ŋgene, ya jəkfakwar sləmay la.
15 Ama ka handamawa yawa da ray meesərkey akwar, da ray mezəley ŋga ndəhay
akwar hay, ta da ray kwakwas akwar na, anda keɗe, si akwar ta ray akwar, ka kamara
sariya ha. Yah na, ya təɓa ŋga key sariya da ray səkway ŋga mey hay anda keɗe ba.»
16 Ta', a ɓəltərwa daa slam mekey sariya ha.
17 Ndəhay tabiya a kərzamara Sawsten, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feteɗe, a kəɗmara fa mey-mbew ŋga way mekey sariya ha. Ama Galiyaw ta wulkey da
ray mekəɗey a daa ba səlak.

Pawl a vəhwa aa berney ŋga Antiyaws daa hwayak ŋga Siri

---

* **18:2 18.2** Akilas: Rm 16.3; 1Kwr 16.19; 2Tm 4.19 **18:3 18.3** way-mekərcey: Ata na, a kam way-mekərcey ta ambal, da daa ba, ta zana macakaya ta eŋgwec ŋga ɗahway. **18:3 18.3** 20.33-34; 1Kwr 4.12; 9.12-18; 1Tes 2.9; 2Tes 3.7-9 **18:5 18.5-6** 3.26; 5.42 **18:5 18.5-11** 11.18 **18:6 18.6** 13.51; 20.26 **18:8 18.8** 8.36 **18:9 18.9-10** Iz 41.10; Jer 1.8; 1Kwr 2.3-4 **18:13 18.13** 6.13 **18:14 18.14-15** 23.29; 25.18-20; Jaŋ 18.31

18 Fa dəɓa ha, Pawl a njey ɗar ga da Kwarinti ta məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu feteɗe.
Ta', a mbəkdata, a diyam ta ata Pəresil ta Akilas aa berney ŋga Senkəre amba a lam
kwambiwal ŋga daw aa hwayak ŋga Siri. Da Senkəre na, Pawl ta həja ray aŋga la †,
maja ta mbaɗar la a Gazlavay, a ləvar a da kar cek, wure keɗe, ta ka cek aha cay. Ta',
a təpam aa kwambiwal, a diyam aa hwayak ŋga Siri.
19 A wusam aa berney ŋga Efez. Pawl a mbəkdata ata Pəresil ta Akilas ŋga njam
feteɗe. Ta', a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay, a kam yawa ta *Jəwif hay daa
way a.
20 Siya hay aa cəfɗamara ŋga njey nekəɗey fa ata saya, ama Pawl a təɓa ba.
21 A mbəkdata, a ləvtar: «Da Gazlavay ta təɓa la na, ya vəhwa la fa akwar saya.»
Ta', a sləkɗey daa berney ŋga Efez ta kwambiwal, a daw.
22 A wusey aa berney ŋga Sezere, a pey salay, a daw a *Jeruzelem ŋga catar har a
ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe. Fa dəɓa ha, a daw aa berney
ŋga Antiyaws masa da Siri.
23 A njawa feteɗe nekəɗey, a daw a pəkwa daa hwayak ŋga Galati ta daa hwayak
ŋga Fərizi, a daw a slala hay mekele mekele feteɗe. A vəltar gədaŋ a ndəhay ŋga Yesu
tabiya.

Apalaws a wuzey mey da ray Yesu

24 Ndaw *Jəwif daha mezəley Apalaws, a daw, a wusey a Efez. A yawa daa berney
ŋga Alekzandəri. Apalaws a na, ara ndaw ma səra meeguzley maaya maaya, asaya, a
səra ɗerewel ŋga Gazlavay maaya maaya.
25 Ndəhay taa sərkadamara maaya maaya la da ray Bay Mahura Yesu. A sərey na,
si *baptem ŋga *Jaŋ-Baptis gway, ama fa wuzdatara mey da ray Yesu a ndəhay ta
meesəmey, aa sərkadata ta cəveɗ e cəŋga.
26 A wuzey mey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay fa ɗar a, fa ɗar a. Aa guzley
ta mandərzay daa dey daa ba. Ata Pəresil ta Akilas a cəndamara na, ta', a ŋgəlmərwa
a way ata, a wuzmar mey ŋga Gazlavay amba a səra ma fəna saya.
27 Fa dəɓa ha, Apalaws a wuɗey ŋga daw aa hwayak ŋga Akay. Məlmaŋ hay daa mey
ŋga Yesu da Efez, ta', a vəlmar gədaŋ, a wuzlalamatar leeter ŋgada ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu da Akay a, amba a təɓmara maaya maaya. Ta', Apalaws a daw. Masa
Apalaws ma wusey la na, a jəney ndəhay ga ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe maja maaya
ŋga Gazlavay aa da ray a.
28 Apalaws a kadatara mey a Jəwif hay fa mey ŋga ndəhay tabiya, a wuzdatara na,
mewulkey ata, aa dər e ba. A wuzdatara daa ɗerewel ŋga Gazlavay, fara fara Yesu na,
ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.

19

Pawl daa berney ŋga Efez

1 Daa masa Apalaws aŋga daa berney ŋga Kwarinti daa hwayak ŋga Akay heyey na,
Pawl, ta', a daw ta daa aŋgwa hay, a wusey kasl aa berney ŋga Efez. A hətfey ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu nekəɗey feteɗe.
2 Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Akwar ta hətam *Mesəfney ŋga Gazlavay la ta pas masa
akwar ma təɓmara Yesu daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ŋga menjey ala na, ala ma
cənam mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay daa ba.»
3 Pawl aa cəfɗata, a ləvtar: «Anda keɗe, ka hətam *baptem na, wura?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya hətam baptem ŋga *Jaŋ.»
4 Pawl a ləvtar: «Zleezle Jaŋ a key baptem na, ŋgada ndəhay masa ma wuɗam ŋga
mbəɗdamara menjey ata maaya ba. Jaŋ a, a ləvtar a ndəhay *Jəwif hay, ndaw daha a
sawa la fa dəɓa aŋga. Maaya na, a pamara ŋga ndaw ata fara fara. Ndaw a na, ara
Yesu.»
5 Masa ata ma cəndamara mey a keɗe la na, ta', a hətam baptem ta mezəley ŋga Yesu
Bay Mahura.
6 Pawl a patar har a ray. Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray ata, aa guzlam ta mey
mekele mekele masa ata ma sərmara ba, a zlamar ma wuzdamara mey masa Gazlavay
ma vəldatara ŋga kedey.

---

† **18:18 18.18** ta həja ray aŋga la: («ta həza ray» ta mey Gudal) Da ndaw Jəwif a mbaɗar a Gazlavay ŋga key cek na, a mbəkda ray kəne, a həja ba, a sla ba haa cek aha ma key. Fa dəɓa ha, a həja ray aŋga, a vəldara eŋgwec ehe a Gazlavay. Nəka Mesl 6.5-21. **18:19 18.19-20** 17.2 **18:21 18.21** Jak 4.15 **18:23 18.23** 14.22; 15.32 **18:24 18.24-25** 19.3-4; ***Apalaws:*** 1Kwr 1.12; 3.4-6 **18:26 18.26** 17.2 **18:28 18.28** 5.42 **19:2 19.2** 2.38; 8.16 **19:3 19.3-4** 18.25; Lk 3.3-4, 16-17 **19:6 19.6** 2.4

7 Ndəhay a tabiya a key kuraw a ray a cew.
8 Kiya maakar, Pawl fa daw fa daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay. Feteɗe, aa
guzltar a ndəhay ta mandərzay daa dey ba da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay.
A kam yawa ta Jəwif hay a, aa guzltar mey mekele mekele amba a təɓmara mey da ray
Yesu.
9 Ama ndəhay siya hay da wuzlah ata a gəmam ŋga təɓmara mey a ba. Aa guzlam
mey maaya ba da ray cəveɗ ŋga Bay Mahura fa mey ŋga ndəhay tabiya feteɗe. Da ray
ŋgene, Pawl, mbak! a mbəkdata, ta', a ŋgəlta ndəhay masa ŋga Yesu, a diyam bama.
Anda keɗe, mandaw mandaw Pawl fa daw ŋga wuzey mey a ndəhay daa lekwel ŋga
ndaw daha mezəley Tiranus.
10 Aa fa ka kəne haa kasl mevey cew. Maja ŋgene, ndəhay daa hwayak ŋga Azi tabiya,
kwa Jəwif hay, kwa ndəhay masa Jəwif hay ba, ta hətam ŋga cəney mey ŋga Bay Mahura
Yesu la.

Mey da ray bəza hay ŋga Seva

11 Gazlavay fa key maazla hay mekele mekele ma rəzley ndaw ta fa Pawl.
12 Daa ŋgene, ndəhay a lamatərwa zana ŋga sləra ŋga Pawl ta zana aŋga hay mekele
mekele masa ma gəsam la fa vaw aŋga, a handamara fa masa-macay hay. Anda keɗe,
ndaw masa macay ma gəsey ta aŋga na, a mbəley. Ndaw masa ta malula da ray ma
gəsey ta aŋga may, malula ha a bey.
13 Daa ɗar hay a ŋgene, *Jəwif hay daha, fa pəkam ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.
A jadamara ŋga ɓəley malula da ray ndəhay ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu. Anda
keɗe, a ləvmar a malula: «Ala fa ləvmaka ta mezəley ŋga Yesu, masa Pawl ma wuzda
mey da ray a, bey da ray ndaw keɗe.»
14 Bəza hay maasala ŋga ndaw daha mezəley Seva, ata fa kamara kəne may. Seva na,
ara ndaw da wuzlah *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay.
15 Ama pas pal daha na, malula a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yesu na, ya səra. Pawl may,
ya səra mey da ray a. Kaa akwar na, wa hay wa?»
16 Ndaw masa ta malula kaa heyey na, ta', a hway a ray ata. A fənta tabiya ta gədaŋ,
a kəɗta, a katar mbəlek fa vaw, a ŋgərtara zana fa vaw, haa bəza hay a, a bamawa da
way aŋga, a hwam ta vaw ɓa' kəne.
17 Masa Jəwif hay, ta ndəhay Jəwif hay ba hay daa berney ŋga Efez e ma cəndamara
mey a la na, ata cəpa, mandərzay a katar, a həlmamara Bay Mahura Yesu ma fəna ma
fəna.
18 Ndəhay ga masa ma təɓmara mey ŋga Yesu a diyam, a wuzdamara cek hay maaya
ba hay masa ata ma kamara zleezle fa mey ŋga ndəhay tabiya, a kam ambahw maja.
19 Ndəhay ga masa ma kam slalak ŋga nəsey ndəhay na, a handamatərwa ɗerewel
ata hay masa ta mey hay ma nəsey ndəhay mawuzlalakaya da hwaɗ a na, aa kərmata
ta awaw fa mey ŋga ndəhay tabiya. Dala ŋga ɗerewel hay a tabiya na, ga kalah *.
20 Anda keɗe, ta fa gədaŋ ŋga Bay Gazlavay, ndəhay ga a cəndamara mey ŋga Bay
Mahura Yesu. Ndəhay ma təɓmara mey a, fa səkmawa a dey a, a dey a.

Ndəhay a yam mey da Efez

21 Fa dəɓa ŋga cek hay a keɗe ma kam la na, Pawl a wulkey maaya na, a daw a
*Jeruzelem. A wuɗey a daw aa hwayak ŋga Masadəwan ta aa hwayak ŋga Akay ɗagay,
wara a daw a Jeruzelem e. A ləvey: «Da yah ma wusey la a Jeruzelem na, si ya daw aa
berney ŋga *Rawm may.»
22 Ta', a slərey ndəhay cew ma jənmara aa hwayak ŋga Masadəwan. Ndəhay a, ara
ata Timawte ta Eraste. Ama Pawl na, a njey daa hwayak ŋga Azi ɗar nekəɗey.
23 Daa ɗar hay a ŋgene, ndəhay a yam mey ga da Efez da ray cəveɗ ŋga Bay Mahura
Yesu.
24 Ndaw daa berney a daha, mezəley Demetəriyus. A vəɗey cek hay mecəhe mecəhe
ŋga ɓərey ma həɗkey ba, masa ma nəkam anda way-mekey-kwakwas ŋga kuley
mezəley Artemis †. Aŋga ta ndəhay ma ka sləra ha fa hətam dala ga ta sləra ha ŋgene.

19:8 19.8 17.2; 28.23 **19:9 19.9** 9.2 **19:10 19.10** 20.18 **19:11 19.11-12** 2.22 **19:13 19.13** 3.6; Lk 9.49-50 **19:15 19.15** 16.17 **19:17 19.17** 5.11 * **19:19 19.19** dala ga kalah: Ndəhay a wulkam a key dala ŋga sləra daa mevey pal ŋga ndəhay temere ta kwakwar maakwaw. **19:20 19.20** 2.41 **19:21 19.21** 23.11; Rm 1.10, 13 **19:23 19.23** 9.2; 2Kwr 1.8 † **19:24 19.24** Artemis: Ara kuley masa ndəhay ma ragadamar daa hwayak ŋga Azi ta daa hwayak ŋga Akay zleezle. A wulkam ara kuley maŋgusa. Way-mekey-kwakwas ŋga Artemis masa daa berney ŋga Efez e ara way mahura membey masa ma rəzlta ndəhay da bəla zleezle. **19:24 19.24** 16.16

25 Demetəriyus ta', a zəltərwa gula aŋga hay ta ndəhay ma ka sləra hay anda aŋga,
a ləvtar: «Akwar ndəhay keɗe, ka sərmara sləra aləkwa keɗe fa handandakwar zleley
ga.
26 Ama akwar ta ray akwar fa cəndamara, akwar fa hətmar cek masa ndaw mezəley
Pawl ma ka. A ləvtar a ndəhay na, "Kuley masa ndəhay ma kamara ta har na, ara cek
ma jəney ndaw ba." Maja ŋgene, ndəhay ga da Efez keɗe ta mbəɗdamara mewulkey
ata sem, a təɓmara mey aŋga. Ma təɓmara mey aŋga na, ara ndəhay daa berney keɗe
daada ba, ama kwa ndəhay ga daa hwayak ŋga Azi tabiya.
27 Da cek aha fa key anda keɗe na, ndəhay a da rəsmara sləra aləkwa ha. A da rəsam
sləra aləkwa daada ba, ama ndəhay a da mbəkdamara meregedey daa way-mekey-
kwakwas ŋga kuley Artemis may. Fara fara kuley Artemis na, ara kuley mahura masa
ndəhay daa wura daa wura daa hwayak ŋga Azi ta da bəla tabiya ma ragadamar. Ama
da ndəhay ta təɓmara mey ŋga Pawl keɗe la na, kuley a, fa da zəldamara sləmay daa
saba.»
28 Masa ndəhay ma cəndamara mey masa Demetəriyus ma kada anda keɗe la na,
mevel a catar ga. A wudam, a ləvam: «Artemis, kuley ŋga ndəhay Efez hay na, ara
kuley mahura!»
29 Mewudey a, a cəney fa ndəhay mekele mekele daa berney a na, ta', leŋgesl ata
a mbəɗey. Ndəhay a ɗaɗamata ata Gayus ta Aristarke, ndəhay daa hwayak ŋga
Masadəwan masa ma ləgdamara Pawl, a hwam tabiya ŋgada bərakw.
30 Pawl a wuɗey ŋga daw fa ndəhay a, ama ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu a
təkmara.
31 Ndəhay da wuzlah mahura hay ma wamara hwayak ŋga Azi na, ara jam hay ŋga
Pawl. A slərmawa ndəhay fa vəɗa, a ləvmar a da daw a bərakw a ba.
32 Ndəhay makustakaya tabiya feteɗe na, ray ata ta həɓey sem, fa yam mey saw kəne.
Ndəhay siya a wudam, a ləvam mey pal, siya hay a wudam, a ləvam mey mekele. Ama
har-gədaŋ ŋga ndəhay da wuzlah ata na, a sərmara a kusam maja me ba.
33 Ndaw *Jəwif daha, mezəley Alekzandəre. Jəwif hay mekele a walamara da
wuzlah ndəhay Jəwif hay siya, a lacadamara fa mey ŋga ndəhay makustakaya amba
a wuzdatara mey a maaya maaya. Alekzandəre a baŋgaɗa har ŋgaa guzley, a wuɗey a
wuztar mey a ndəhay makustakaya ha.
34 Ama masa ata ma sərmara aŋga ndaw Jəwif na, a zlamar ma wudam ta ɗay pal, a
ləvam: «Artemis, kuley ŋga ndəhay Efez hay na, ara kuley mahura!» Haa ler cew, ata
fa wudam anda keɗe.
35 Sekəreter mahura ‡ daa berney a, a təkta ŋga yey mey, ta', a njam teete. Sekəreter
e a ləvtar: «Akwar ndəhay da Efez, ndəhay tabiya a sərmara aŋgwa ŋga kuley ŋga
Artemis na, a kəzlwa da gazlavay da vaɗ. Asaya, a sərmara ara ndəhay daa berney ŋga
Efez ma jəɗmara way-mekey-kwakwas ŋga kuley mahura ha ta aŋgwa ŋga kuley a.
36 Ndaw ma da rəsa mey keɗe na, daa ba. Da ray ŋgene, si ka njam teete, ka wulkam
maaya maaya ɗagay.
37 Ka handamatərwa ndəhay a keɗe na, maja me? Ta lalamawa cek daa way a la daw?
Ta cəɗmara kuley a la daw?
38 Ɗar hay daha mapakaya ŋga key sariya. Ndəhay ma ka sariya hay daha. Da
Demetəriyus ta ndəhay aŋga hay a wuɗam ŋga wudey ndəhay na, ŋgama a diyam
a ɗəslmara sariya ha fa ata.
39 Da ka wuɗam ŋga ɗiyey mey mekele ma fəna keɗe saya na, si ka handamara mey
a fa mecəmey-ray mahura ŋga ŋgwamna ŋga nəka mey a.
40 Ama da ray cek ma key tasana keɗe na, a gwamara ŋga pamandakwar mebərey, a
da ləvam aləkwa fa wuɗkwa ŋga nəsey mewey ŋga *bay-ray hay daa berney a. Maja
da mahura hay aa cəfɗamandakwar da ray mekusey a keɗe na, aləkwa fa da gwakwa
ŋga mbəɗdamatakwara daa ba.»
41 Fa dəɓa ha masa sekəreter heyey maa guzltar la anda keɗe na, ta', a ləvtar a ndəhay
makustakaya heyey ŋga diyam.

20

Pawl a pəkey da Masadəwan leŋ daa hwayak ŋga Gərek

1 Fa dəɓa ha masa baazlam da Efez heyey ta ndəvey cay na, Pawl, ta', a kusta ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe. Aa guzltar mey mekele mekele ŋga vəltar gədaŋ. Cay, a

19:26 19.26 17.29 **19:29 19.29** Aristarke: 20.4; 27.2; Kwa 4.10 ‡ **19:35 19.35** Sekəreter mahura: ara ndaw mahura daa berney, ndaw ma handa mey ŋga ŋgwamna ŋga Rawm a ndəhay mahura hay daa berney a. Aŋga ndaw da wuzlah ndəhay ma wamara berney a.

catar har a ndəhay a, a mbəɗtar mey, a wunkam, ta', a daw aa hwayak ŋga Masadəwan.

2 Masa aŋga fa pəkey daa hwayak a na, a vəltar gədaŋ a ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu feteɗe ta mey hay mekele mekele ga. Fa dəɓa ha, a wusey aa hwayak ŋga Gərek
hay *.
3 A njey daa hwayak a kiya maakar. Masa fa da ndəkwey aa kwambiwal ŋga daw aa
hwayak ŋga Siri na, a cənda *Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata cay amba a kəɗmara
vagay. Da ray ŋgene, a wulkey maaya na, a vəhey, a daw a Siri taa cəveɗ ma daw a
Masadəwan.
4 Pawl a diyam na, ta ata Sawpater, bəzey ŋga Pirus daa berney ŋga Bere, Aristarke
ta Sekundus ndəhay daa berney ŋga Tesalawnik, Gayus ndaw daa berney ŋga Derbe,
leŋ Timawte, Tisik ta Tərawfim ndəhay daa hwayak ŋga Azi.
5 Ndəhay a keɗe na, a diyam teeseɗ fa mey ala †, a səkwmandar da Tərwas.
6 Fa dəɓa ŋga Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a, ala na, ya sləkɗam
daa berney ŋga Fəlepi, ya ndəkwam aa kwambiwal, ya diyam a Tərwas. Dar zlam fa
dəɓa ha na, ya wusam a Tərwas a, ya hətfamatar feteɗe. Ya njam luma pal.

Pawl a vəhwa fa ndəhay da Tərwas

7 Ta pas luma ŋga Dəram taa kwaɗ, ya kusam ŋga zəmey ɗaf ŋga sərfedey meməcey
ŋga Yesu. Pawl ta', aa guzltar a ndəhay makustakaya. Aŋga faa guzley, faa guzley, kasl
wuzlah-tavaɗ, maja slam ta wurey la na, a da daw aa slam mekele.
8 Daa way da ray way masa ala makustakaya da hwaɗ a, petərla hay daha ga daa way
a.
9 Bəz-gula daha mezəley Yutik manjakaya daa feneeter ŋga way masa ala maku-
takaya da hwaɗ a ha. Pawl fa wuzey mey, fa wuzey mey, gula kaa heyey a gərey ŋga
menjey. Dar a kar, ta', a ney aa ɗar. Masa aa daa ɗar na, ta', a təɗwa da ray way masa
ŋga maakar a da vaɗ a hwayak. Ndəhay a sləkɗadamara, ama ta məcey sem.
10 Pawl, ta', a bərŋgawa, a daw a ray bəz-gula ha, a ney a ray a, humbat! a humbta,
a ləvtar a ndəhay: «Ka təwam ba, aa ta dey.»
11 Ta', Pawl a vəhey aa way da ray way heyey, a wuna peŋ, a zəmamara daa slam a.
Aa guzley haa slam ma wurey. Fa dəɓa ha, ta', a daw.
12 Bəz-gula heyey na, aŋga maaya maaya ta mbəley cay. Ndəhay a ŋgəlmara, a diyam
a way. Masa ata ma hətmar bəz-gula heyey ma mbəley cay na, mevel ata a dəkey, kwa
ara mey ba.

Pawl a daw da Tərwas aa berney ŋga Mile

13 Pawl a wuɗey ŋga daw a Asaws ta salay ɗagay. Da ray ŋgene, a ləvndar ŋga daw
ta kwambiwal fa mey a Asaws. Ta', ya diyam, ya səkwmara daa Asaws a amba ya diyam
bama.
14 Masa aŋga ma hətfandar la da Asaws na, a ndəkwey aa kwambiwal may, ta', ya
diyam aa berney ŋga Mitilen.
15 Ya sləkɗam feteɗe, ta kwambiwal. Pepərek e, ya wusam aa kwakway ŋga hwayak
da wuzlah bəlay mezəley Kiyaw. Pepərek e mekele, ya təŋgdamara bəlay, ya diyam
aa hwayak da wuzlah bəlay mekele mezəley Samaws. Pepərek e mekele saya na, ya
wusam aa berney ŋga Mile.
16 Ya diyam a Mile, ya mbəkdamara berney ŋga Efez na, maja Pawl fa wuɗey ŋga njey
daa hwayak ŋga Azi ga daa ba. Aŋga fa wusey vaw ŋga daw aa berney ŋga *Jeruzelem,
amba wuskwaa ɗar ŋga gwagway ŋga *Pantekwat a da wuswa na, aŋga ta wusey cay.

Pawl aa guzltar a bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu da Efez

17 Masa Pawl aa daa berney ŋga Mile na, ta', a slərwa a Efez ŋga zəley *bay-ray hay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe.
18 Masa bay-ray hay a ma wusam la a cakay a, a Mile na, Pawl a ləvtar: «Dəga yah
ma sawa fa akwar ŋgeeme aa hwayak ŋga Azi keɗe na, ka sərmara menjey aɗaw da
wuzlah akwar mandaw mandaw na, aŋga kwara.
19 Ya kar sləra a Bay Mahura na, ta meney ray, ta matəway daa dey, asaya, ya ta sərey
banay la ga maja *Jəwif hay fa səpam cəveɗ ŋga kəɗmaya vagay.

---

* **20:1 20.1** 11.23 **20:2 20.2** hwayak ŋga Gərek hay: Ara mezəley mekele ŋga hwayak ŋga Akay. **20:4 20.4** 19.29; ***Timawte:*** 16.1; ***Tisik:*** Ef 6.21; ***Tərawfim:*** 21.29 † **20:5 20.5** ala: Luk, ndaw ma wuzlala mey a keɗe, a cəmam ta Pawl saya. **20:7 20.7** 2.42, 46 **20:10 20.10** 1Bay 17.21 **20:17 20.17** 18.21 **20:18 20.18** 19.10

20 Ka sərmara kwa ya ta ɓey cek fa akwar masa ma jənkwar na, daa ba səlak. Ya fa
wuzdakwara mey ŋga Gazlavay, ya faa sərkadakwara kwa daa papalah, kwa da way
akwar hay.
21 Ya faa guzltar a Jəwif hay ta a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, amba a mbəɗamara
menjey ata, a mbəɗam dey fa Gazlavay, a səpmara ta mevel pal, a pamara Bay aləkwa
Mahura Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
22 Wure keɗe, ya fa daw a *Jeruzelem maja *Mesəfney ŋga Gazlavay ma təkya ɗay
ŋga daw, ama ya səra cek ma da hətfaya feteɗe ba.
23 Cek masa yah ma sərey na, kwa daa berney wura wura Mesəfney ŋga Gazlavay fa
wuzdiwa, a sərdamaya banay la, a kəzlamaya la aa fərsəne.
24 Ama kwa ya məcey, kwa yah ta dey, ŋgada yah na, a mbafaya gway. Cek mahura
ŋgada yah na, ara ŋga ndəvey sləra masa Bay Mahura Yesu ma vəldiwa a har aɗaw
ŋga key. Sləra ha, ara mewuzey *Mey-maaya-mawiya da ray maaya ŋga Gazlavay.
25 «Ya ta pəkey la da wuzlah akwar tabiya, ya ta wuzkwar mey la da ray mewey ŋga
Gazlavay da ray ndəhay. Ama wure keɗe, ya səra kwa ndaw pal dasi akwar fa da hətya
daa saba.
26 Da ray ŋgene, ya fa ləvkwar dəga tasana, da ndaw dasi akwar taa zəɗey la na, mey
aɗaw da hwaɗ a daa ba,
27 maja ya ta wuzdakwara mey hay tabiya la da ray cek masa Gazlavay ma wuɗey
ŋga ka. Kwa ya ta ɓey mey fa akwar daa ba.
28 Ya fa ləvkwar, wam vaw fa ray akwar, jəɗmata ndəhay tabiya masa Mesəfney ŋga
Gazlavay ma vəldakwara asi har akwar anda mecəkwer ma jəɗta təɓaŋ aŋga hay. Kam
mecəkwer ŋga ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Gazlavay. Ata na, Gazlavay
a pata wal ŋgada aŋga ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga.
29 Ya səra, pas masa ya ta daw sem na, ndəhay a mbəzmawa la a wuzlah akwar anda
wagalak hay ma diyam a wuzlah təɓaŋ hay. A da nəsmata ndəhay daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu.
30 Kwa ndəhay da wuzlah akwar may, a mbərzlam la, amba a təknamata ndəhay ma
təɓa mey ŋga Yesu ŋga diyam asi ata.
31 Anda keɗe, wam vaw fa ray akwar. Sərfadamara, mevey maakar yah da wuzlah
akwar, taa vaɗ, taa pas, ya ta kətkwar la pal pal tabiya akwar, haa ya təway maja akwar.

32 «Wure keɗe, ya fa vəldakwar a har Gazlavay, ya kətkwar ŋga sərfedey mey da ray
maaya ŋga Gazlavay. Aŋga na, a gwa a vəlkwar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Yesu ma
fəna ma fəna, a gwa a vəlkwar cek hay maaya masa aŋga ma ɓadatara a ndəhay aŋga
hay tabiya.
33 Dey ta kaya fa dala akwar, ta zleley akwar daa ba. Dey ta kaya kwa fa zana ŋga
ndaw pal daa ba.
34 Akwar ta ray akwar ka sərmara ya ta key sləra la ta har aɗaw, amba ya hətey dala
ŋga həɗkey cek mezəmey ŋgada yah ta ŋgada ndəhay ma ləgdamaya.
35 Anda keɗe, yah ma wuzdakwara la, si ka kam sləra amba ka jənmata ndəhay masa-
viya hay. Sərfadamara mey ŋga Bay Mahura Yesu maa guzley ta mey aŋga, ma ləvey
heyey: "Ndaw ma vəley cek, aa ta meesəmey a fəna ndaw ma təɓa cek aha."»
36 Masa Pawl ma ndəvda meeguzley la na, ndəhay tabiya a ragadam. Pawl ta', a dərey
daŋgay a Gazlavay ta ndəhay a daa slam a.
37 Fa dəɓa ha, ndəhay tabiya a təwam, cacam! a cacəmamara fa dadak, a camar har
ŋga daw ta zazay.
38 A təwam ga na, maja aŋga ma ləvtar: «Akwar fa da hətmaya daa saba.» Ta', a
ləgdamara kasl aa slam metəpey kwambiwal.

21

Pawl a daw aa berney ŋga Jeruzelem

1 Masa ala ma mbəkdamatərwa *bay-ray hay da Efez heyey cay na, ta', ya diyam ta
kwambiwal cer aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Kwas. Pepərek e, ya diyam ya
wusam aa hwayak da wuzlah bəlay mekele mezəley Rawdes. Da feteɗe, ta', ya diyam
ta kwambiwal aa berney ŋga Patara.

20:21 20.21 11.18 **20:22 20.22** Mesəfney ŋga Gazlavay: 10.19 **20:23 20.23** 21.4, 11; 9.16 **20:24 20.24** 21.13; 2Tm 4.7 **20:25 20.25** 28.23 **20:26 20.26** 18.6 **20:28 20.28** 1Pi 5.2 **20:28 20.28-31** 11.23 **20:29 20.29** Mt 7.15; Jaŋ 10.12 **20:30 20.30** Gal 4.17; 1Jŋ 2.19 **20:31 20.31** 19.10; 1Tes 2.11-12; 2Kwr 11.28 **20:32 20.32** 26.18; 1Tes 5.23-24; 2Tes 1.11-12 **20:33 20.33-34** 18.3 **20:35 20.35** Mt 10.8 **20:38 20.38** 20.25

2 Da Patara ha, ya hətam kwambiwal mekele ma daw aa hwayak ŋga Fenisi, ta', ya
ndəkwam a hwaɗ a, ya diyam.
3 Masa ala da wuzlah bəlay na, ya hətmar hwayak ŋga Sipəre ta har-gula, ama ya
diyam na, ŋgadaa hwayak ŋga Siri. Ta', kwambiwal a lecey da Tir daa hwayak ŋga Siri
heyey, amba a padamata salay ta cek hay da hwaɗ a.
4 Daa ŋgene ya pam salay, ya diyam, ya hətfam ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe.
Ta', ya njam bama ta ata luma pal. *Mesəfney ŋga Gazlavay a wuztar cek ma da kar a
Pawl da *Jeruzelem. Da ray ŋgene, ndəhay a, a ləvmar a Pawl na, a da daw a Jeruzelem
e ba.
5 Ama masa ala ma kam luma pal la ta ata na, ta', ya sləkɗam, ya diyam a pəkey. Ata
tabiya ta ŋgwas ata hay, ta bəz ata hay, a ləgdamandərwa daa berney a haa a palah. Ya
wusam a mey-bəlay na, ta', ya ragadam, ya dəram daŋgay a Gazlavay.
6 Masa ala ma dəram daŋgay cay na, ta', ya cam har pal pal da wuzlah ala tabiya, ya
ndəkwam aa kwambiwal. Ata may, ta', a vəham a way ata hay.
7 Ya diyam ta kwambiwal da Tir aa berney ŋga Pətawlemayis. Feteɗe, ya pam salay.
Ya camatar har a məlma ala hay daa mey ŋga Yesu, ya njam ɗar pal bama.
8 Pepərek e, ta', ya diyam, ya wusam aa berney ŋga Sezere. Feteɗe, ndaw ma wuzey
mey da ray Yesu daha mezəley *Fəlep. Aŋga na, ara ndaw pal da wuzlah *ndəhay
maasala * masa ata ma walamata da Jeruzelem heyey. Ya diyam, ya njam da way aŋga.

9 Dam aŋga hay məfaɗ, ta diyam a way zel daa ba araŋ, fa wuzam mey masa Gazlavay
ma wuzdatara.
10 Masa ya ta njam cay ɗar ga feteɗe na, *ndaw ma təla mey daha mezəley Agabus a
sawa da *Jude aa berney a.
11 Ta', a wuswa fa ala, leŋ! a la senter ŋga Pawl, a jəwta salay aŋga hay ta har
aŋga hay, a ləvey: «Ehe, Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvey: "*Jəwif hay daa hwayak ŋga
Jeruzelem a da jəwmara ndaw ŋga senter keɗe anda yah ma jəwa har aɗaw ta salay
aɗaw keɗe, a da vəldamara a har ndəhay Jəwif hay ba hay."»
12 Masa ala ma cəndamara mey a keɗe la na, ala ta ndəhay ŋga Yesu daa Sezere he,
ya kamar ambahw a Pawl, a da daw a Jeruzelem e ba.
13 Ama Pawl a mbəɗdandara, a ləvey: «Ka təwam na, maja me? Ka wuɗam ka pamaya
mandərzay aa dey daw? Yah na, kwa a jəwmaya, kwa a kəɗmaya vagay da Jeruzelem
e maja Bay Mahura Yesu na, cay.»
14 Anda keɗe, ala ta gwamara ŋga mbəɗdamara mewulkey aŋga daa ba. Da ray
ŋgene, mbak! ya mbəkdamara ŋga daw, ya ləvmar: «Bay Mahura Yesu ŋga key anda
aa ma wuɗey.»
15 Ya njam feteɗe ɗar nekəɗey saya, ta', ya ɗiyam vaw, ya diyam a Jeruzelem.
16 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu siya da Sezere, ta', a ləgdamandar a way ndaw daha
mezəley Mənasaŋw. Ara ndaw daa hwayak ŋga Sipəre ma təɓa mey ŋga Yesu dəga
zleezle. Ya nam da way aŋga feteɗe.

Pawl a daw a nəkərwa Jak

17 Masa ala ma wusam la a *Jeruzelem na, məlmaŋ hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu a təɓmandar ta meesəmey.
18 Pepərek e, ala ta ata Pawl, ta', ya diyam a way *Jak. *Bay-ray hay tabiya ŋga
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu makustakaya feteɗe.
19 Pawl, ta', a catar har, a wuzdatara cek hay tabiya maaya maaya, cek hay masa
Gazlavay ma kata da wuzlah ndəhay masa *Jəwif hay ba hay ta fa sləra aŋga.
20 Ndəhay a ma cəndamara mey a ŋgene na, ta', a həlmamara Gazlavay. A ləvmar a
Pawl: «Məlma ala, ka səra da wuzlah ndəhay Jəwif hay na, ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu, a key gabal weewe. Ata tabiya a wuɗam mey ŋga *kwakwas ŋga Mawiz kalah
cəŋga.
21 Ndəhay a, a cəndamara ka fa wuztar mey a Jəwif hay tabiya masa daa hwayak
mekele hay, ka ləvtar ŋga mbəkdamara kwakwas ŋga Mawiz. Asaya, ka fa ləvtar a da
slamatara mandawal ŋga bəz ata hay ba, a da səpam kwakwas ŋga Jəwif hay saba.
22 Fara fara, kah ma sawa feɗe kaa na, a cəndamara la. Ya da kakwa na, kwara?

21:4 21.4 10.19; 21.11 **21:5 21.5** 20.36 * **21:8 21.8** ndəhay maasala: Ara ndəhay maasala mawalatakaya ŋga jəney ŋgwas fa yideŋ hay da Jeruzelem. Nəka SNM 6.1-6. **21:8 21.8** 6.5; 8.5, 40 **21:9 21.9** 2.17 **21:10 21.10** 11.28 **21:11 21.11** 20.23; 21.33; Rm 15.31 **21:13 21.13** 20.24 **21:14 21.14** Lk 22.42 **21:18 21.18** 15.13; Gal 1.19 **21:19 21.19** 11.18 **21:21 21.21** mesley mandawal: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2

23 Maaya na, ka ka cek masa ala ma da ləvmaka keɗe. Nəka, ndəhay məfaɗ feɗe daha
ta mbaɗamar la a Gazlavay.
24 Pas masa ata ma da kam kwakwas a Gazlavay ŋga ndəvey *membeɗey ata ha na,
gweegwe a wuswa. A da kam kwakwas a Gazlavay amba a təram ndəhay mazləɓtakaya
saba, fa dəɓa ha a həjmata ray ata hay †. Maaya na, ka diyam bama, ka həɗkatar cek
hay ŋga key kwakwas a ta dala akah. Anda keɗe, ndəhay tabiya a da sərmara mey hay
masa ata ma cəndamara da ray akah na, ara membərzley. Asaya, a sərmara kah, ta ray
akah, ka fa nar ray a kwakwas ŋga Mawiz a may.
25 Ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma təɓa mey ŋga Yesu na, ala ta ɗiymara
mey a cay, ya ta wuzlalamatar leeter la da ray a, ya ləvmatar, a da zəmam aslaw ŋga
kuley ba, a da zəmam mambaz ba, a da zəmam aslaw metərɗey ta tərɗey ba, a da lam
vaw saw ba.»
26 Masa ata ma ləvmar anda keɗe la na, Pawl, ta′, a daw ta ndəhay məfaɗ heyey.
Pepərek e, a kam kwakwas a Gazlavay amba a təram ndəhay mazləɓtakaya saba. Ata
Pawl ta ndəhay məfaɗ heyey ta′, a mbəzam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
A diyam fa ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay feteɗe, a ləvmatar: «Mendərey ɗar
maasala amba ya təram ndəhay masa mazləɓtakaya saba. Masa ala ta təram ndəhay
masa mazləɓtakaya ba cay na, ya vəhmawa la ŋga vəley cek a Gazlavay.»

A kərzamara Pawl daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay

27 Mamba ɗar maasala heyey a ndəvey, *Jəwif hay mekele ma samawa daa hwayak
ŋga Azi a hətmar Pawl daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. A həldamata ndəhay
tabiya feteɗe ŋga kərzamara Pawl, ta′, a kərzamara.
28 A wudam, a ləvam: «Ndəhay *Israyel hay, jənmandar! Ehe, ndaw masa maa
sərkadata ndəhay kwa daa wura daa wura ta mey maaya ba da ray ndəhay Israyel
hay leŋ da ray *kwakwas ŋga Mawiz, asaya, da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
heyey na, a keɗe. Wure keɗe kwa ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, ta ŋgəltərwa sem
aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba a zləɓmara way a!»
29 A ləvam anda keɗe maja ata ma hətmatar ata Pawl ta Tərawfim, ndaw Efez, daa
berney ŋga *Jeruzelem. A wulkam Pawl ta mbəzda la aa Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay.
30 Mey a keɗe a cəney fa ndəhay tabiya da Jeruzelem na, a hwamawa da slala hay
mekele mekele, a kusam aa way a. A kərzamara Pawl, a badamərwa aa ambaw. Ta′, a
gərcamata mey-slam hay ŋga Way-mekey-kwakwas a fiyaw fiyaw.
31 Masa ata fa da kəɗmara vagay na, *bay-ray ŋga sewje hay ŋga *Rawm a cənda
ndəhay da Jeruzelem tabiya fa yam mey.
32 Wure wure ŋgene, a həlwa sewje hay ta sewje mahura hay da ray sewje hay a, a
hwamawa fa ndəhay makustakaya heyey. Masa ndəhay makustakaya ha ma hətmatar
la na, ta′, a mbəkdamara Pawl, a kəɗmara saba.
33 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta′, a daw fa Pawl, a kərza, a ləvtar a sewje hay ŋga
jəwmara ta calalaw cew. Ta′, aa cəfɗata ndəhay makustakaya, a ləvey: «Ara na, wa? A
key na, me?»
34 Ndəhay tabiya a ləvam mey wal wal. Bay a ta cənda mey a maaya maaya daa
ba, maja ndəhay fa yam mey kalah. Da ray ŋgene, a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga
handamara Pawl aa way ŋga sewje hay.
35 Masa ata ma wusam la fa slam metəpey ŋga mbəzey ŋgada way a na, sewje hay a
lamara ta ley, maja ndəhay fa kam həma a ray a.
36 Ndəhay ga fa diyam asiya, fa wudam, a ləvam: «Kəɗmara vagay! Kəɗmara vagay!»

Pawl a kada mabara ŋga mey aŋga

37 Masa ata fa da mbəzdamara Pawl aa way ŋga sewje hay heyey na, Pawl a ləvar a
*bay-ray ŋga sewje hay a: «Ka vəlya cəveɗ ŋgaa guzlka la daw?» *Bay-ray ŋga sewje
hay heyey aa cəfɗa, a ləvar: «Ka səra meeguzley mey Gərek daw?
38 Kah na, ndaw *Ejip ma həldata ndəhay ŋga kəɗey vaw daa ɗar hay a keɗe ba
daw? Ara kah ma handatərwa ndəhay gabal məfaɗ a wuzlah-ley ŋga nəsa mewey ŋga
*Rawm heyey, ba diya?»
39 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ndaw *Jəwif. Ya yawa da Tars daa hwayak ŋga
Silisi, berney masa ndəhay ma zəldamara sləmay. Ambahw, vəlya cəveɗ, amba yaa
guzltar a ndəhay keɗe.»

21:23 21.23-24 Mesl 6.13-21 † **21:24 21.24** Nəka 18.18ta mey da ray a. **21:25 21.25** 15.29 **21:26 21.26** 1Kwr 9.19-23 **21:28 21.28** 6.13; 24.6 **21:29 21.29** Tərawfim: 20.4 **21:36 21.36** 22.22; Lk 23.18; Jaŋ 19.15 **21:38 21.38** 5.36

40 Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta′, a vəlar cəveɗ. Pawl deŋ! a lecey aa slam metəpey
ŋgada way heyey, ta′, a baŋgaɗa har amba ndəhay a sərmara fa wuɗey ŋgaa guzley.
Ndəhay a cəpa, a njam teete, ta′, aa guzltar ta mey *Hebəre.

22

1 Pawl a ləvtar: «Waa papay hay, ta məlma aɗaw hay Jəwif hay, jəkam sləmay fa mey
aɗaw masa yah ma da ləvkwar wure keɗe da ray cek ma key ta yah.»
2 Masa ata ma cəndamara aŋga faa guzley ta mey ata Hebəre na, a njam teete ma
fəna, ma fəna, a jəkam sləmay. Ta′, Pawl a ləvtar dəɓa:
3 «Yah na, ndaw Jəwif, ya yawa da Tars daa hwayak ŋga Silisi. Ama ya gəley da
*Jeruzelem feɗe, ya ta jeŋgey la fa Gamaliyel, ndaw maa sərkadaya ta cəveɗ e da ray
kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay. Yah ndaw ma key sləra ŋgada Gazlavay ta
mevel aɗaw cəpa anda akwar tasana keɗe may.
4 Ya ta sərdata banay la ga ta ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Yesu haa ndəhay a, a məcam.
Ya ta kərzey zel hay leŋ ŋgusay la, ya ndəkwdata aa fərsəne.
5 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mahura hay ŋga
Jəwif hay tabiya a sərmara mey masa yah ma kada na, ara mey fara fara. Ta vəlmaya
leeter hay masa ata ma wuzlalamatara a məlmaŋ hay Jəwif hay daa berney ŋga Damas
la a har. Leeter hay a, a vəlmaya cəveɗ ŋga daw a Damas a ŋga kərzawa ndəhay ma
səpam cəveɗ ŋga Yesu, amba ya jəwtərwa, ya handatərwa a Jeruzelem, amba mahura
hay a kamatar sariya ŋga sərdamata banay.»

Pawl a kada mey da ray pas masa aŋga ma təɓa Yesu
(SNM 9.1-19; 26.12-18)

6 «Mamba wuzlah-pas, ya fa daw daa cəveɗ. Gweegwe ya wusey aa berney ŋga Damas
na, wure wure ŋgene, slam a waɗawa pəray! da gazlavay da vaɗ a ray aɗaw.
7 Ya təɗey a hwayak, ya cənda ɗay ma ləvya: “*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda
keɗe na, maja me?”
8 Ya mbəɗdara, ya ləvey: “Bay Mahura, kah na wa?” A mbəɗdiwa, a ləvya: “Ara yah,
Yesu, ndaw *Nezeret, masa kah ma sərda banay.”
9 Ndəhay masa dasi aɗaw na, ta hətmar slam-meweɗey a la, ama ta cəndamara ɗay
masa maa guzlya na, daa ba.
10 Ta′, ya cacəfɗa, ya ləvar: “Bay Mahura, kaa ya da key na, kwara?” A mbəɗdiwa, a
ləvya: “Sləkɗey, daw aa berney ŋga Damas. Feteɗe, a da wuzdamakawa cek hay tabiya
masa Gazlavay ma walaka ŋga kata.”
11 Slam-meweɗey kaa heyey ta wulfayawa dey sem, ndəhay dasi aɗaw heyey, ta′, a
ɗaɗamaya fa har, a handamaya aa berney ŋga Damas a.
12 «Daa berney a ŋgene, ndaw mezəley *Ananiyas daha, aa fa səpa cəveɗ ŋga
Gazlavay ta mevel pal, fa səpa *kwakwas ŋga Mawiz ta cəveɗ e, *Jəwif hay daa berney
ŋga Damas a tabiya faa həmdamara.
13 A sawa a hətfaya, a lecey a cakay aɗaw, a ləvya: “Sawl, məlma aɗaw, dey akah
ŋga wurey aa slam a.” Wure wure ŋgene, dey aɗaw ta′, a wurey aa slam a, ya hətar
Ananiyas a maaya maaya.
14 Ananiyas ta′, a ləvya: “Gazlavay masa papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma ragadamar
ta walaka la, amba ka səra sləra masa aŋga ma wuɗey ka kara, amba ka hətar ndaw
pal ma key cek ta cəveɗ e ta dey akah, asaya, amba ka cənda ɗay aŋga.
15 Maja ŋgene, ka da key sede da ray ndaw aha, ka da wuztar mey a ndəhay tabiya
da ray cek masa kah ma hətar ta da ray cek masa kah ma cənda.
16 Kaa wure keɗe ka səkwey na, me? Sləkɗey, hətey *baptem, cacəfɗa Bay Mahura
ŋga jənka, amba Gazlavay a mbəkdakawa mebərey akah.”»

Mey da ray Gazlavay ma slərda Pawl fa ndəhay Jəwif hay ba hay

17 Pawl a ləvey saya: «Fa dəɓa ha ya vəhwa a *Jeruzelem. Pas pal daha, ya fa dərey
daŋgay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, Gazlavay a wuzya cek,
18 ya hətar Bay Mahura. Ta′, a ləvya: “Wusey vaw, bey fiyaw da Jeruzelem keɗe, maja
ndəhay daa berney a keɗe fa da təɓmara mey masa kah ma da kada da ray aɗaw na,
daa ba.”
19 Ya mbəɗdara, ya ləvar: “Bay Mahura, ata na, a sərmara fara fara, ya ta daw la
aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay mekele mekele, ya kərzawa ndəhay ma təɓa mey
akah hay, ya kəɗta, ya kəzlata aa fərsəne.

22:3 22.3 5.34-39; 9.11 **22:4 22.4** 9.2 **22:4 22.4-5** 8.3; 26.9-11 **22:6 22.6-7** 9.3 **22:6 22.6-16** 9.1-22; 26.12-18 **22:16 22.16** 8.35-36; 9.14 **22:17 22.17** Gal 1.18

20 Etiyen, ndaw ma key sede da ray akah na, ta pas masa ata ma kəɗmara vagay na,
yah ta ray aɗaw, yah daha feteɗe. Masa ata ma kəɗmara vagay la na, ta mbafaya la.
Yah ma jəɗtara jəbe hay ŋga ndəhay ma kəɗmara ha.”
21 Ama Bay Mahura a ləvya cəŋga: “Daw, ya slərdaka dəreŋ fa ndəhay masa *Jəwif
hay ba hay.”»

Pawl fa mey ŋga bay-ray ŋga sewje hay ŋga Rawm

22 Ndəhay makustakaya heyey fa jəkam sləmay fa Pawl haa kasl fa mey aŋga
madagway-dakw, ma ləvey: «Daw, ya slərdaka dəreŋ fa ndəhay masa *Jəwif hay ba
hay.» Masa ata ma cəndamara mey a la na, ta’, a wudam, a ləvam: «Lamara ndaw
keɗe, kəɗmara vagay! Ka da mbəkdamara ŋga njey ta dey ba!»
23 A wudam ta gədaŋ, aa zakadamata zana ata hay a vaɗ, a həlam hwiyak a vaɗ.
24 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvtar a ndəhay aŋga hay ŋga handamara aa
way ŋga sewje hay heyey. A ləvtar ŋga sləɗmara ta laway amba a wuzdərwa ndəhay
makustakaya a wudam a ray a na, maja me.
25 Ama masa ata ma jəwmara cay ŋga sləɗey na, Pawl a ləvar a mahura ŋga sewje
hay masa da cakay a: «Akwar ta cəveɗ ŋga sləɗey ndaw Rawma masa sariya manjar
ŋga key araŋ daw?»
26 Masa mahura ŋga sewje hay ma cənda mey a keɗe la na, ta’, a daw fa *bay-ray ata
heyey, aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ŋga kar a ndaw keɗe na, me? Ndaw aha ara ndaw
Rawma.»
27 Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta’, a daw fa Pawl, aa cəfɗa, a ləvar: «Kadiwa, kah
na, ndaw Rawma daw?» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw.»
28 Bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvar: «Yah ma da tərey ŋga ndaw Rawma keɗe na,
ya ta vəley dala la ga.» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Ama yah na, ndaw Rawma dəga
ŋga mayawa aɗaw maja papay ndaw Rawma.»
29 Ndəhay ma da sləɗmara ŋgaa guzley heyey, a cəndamara aŋga ma ləvey anda keɗe
na, a ŋgəcham la da cakay a. Masa bay-ray ŋga sewje hay kaa heyey ma cənda Pawl
aŋga ndaw Rawma na, a zlurey maja aŋga ma jəwa ta calalaw *.

Pawl fa mey ŋga ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay

30 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey, a wuɗey a səra fara fara *Jəwif hay a wudmara Pawl
na, maja me. Da ray ŋgene, pepərek e, ta’, a pəska Pawl, a ləvtar a *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ a ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif
hay tabiya ŋga kusam. Ta’, a handərwa Pawl, a lacada fa mey ata.

23

1 Pawl ta’, a nəkfata ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya kaa heyey, a
ləvtar: «Məlma aɗaw hay, yah na, ya səra daa mevel aɗaw sləra masa yah ma ka
ŋgada Gazlavay haa kasl tasana na, aŋga maaya.»
2 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay feteɗe daha mezəley
*Ananiyas. A ləvtar a ndəhay malacatakaya da cakay Pawl a ŋga sləŋgmar maarawa.
3 Ta’, Pawl a ləvar: «Gazlavay a kəɗka la, kah ndaw masa ta neneh cew! Kah
manjakaya ŋga kaya sariya anda mey ŋga *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey, ama ka
fa səpa kwakwas a daa ba maja ka fa ləvtar a ndəhay ŋga kəɗmaya anda keɗe.»
4 Ndəhay da cakay a, a ləvmar: «Haya! Ka cəɗa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay na, kwara?»
5 Pawl a mbəɗdatara, a ləvtar: «Məlma aɗaw hay, yah na, ya səra ara ndaw mahura
ba. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: “Ka daa guzley mey maaya ba
da ray bay ŋga ndəhay akah hay ba.”»
6 Pawl a səra da wuzlah ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya ha na, *Saduse
hay daha, *Fariza hay daha. Maja ŋgene, aa guzley ta gədaŋ fa mey ata, a ləvey: «Məlma
aɗaw hay, yah ndaw Fariza, bəzey ŋga ndaw Fariza. A kamaya sariya keɗe na, maja ya
fa səkwa masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey.»
7 Aŋga ma ləvey la anda keɗe na, Fariza hay ta Saduse hay a, a zlamar mekey yawa,
ndəhay makustakaya heyey a wunkam cew.

22:20 22.20 7.58; 8.1 **22:21 22.21** 9.15 **22:22 22.22** 21.36 **22:25 22.25** 16.37 * **22:29 22.29** Ŋga sərdey banay ta ndaw Rawma manjar sariya ŋga key na, mewey ŋga Rawm a vəley cəveɗ ba. **23:1 23.1** 24.16 **23:2 23.2-3** Lev 19.15; Mt 23.27-28; Jaŋ 18.22-23 **23:5 23.5** Mab 22.27 **23:6 23.6** 26.5; 24.21; Fəl 3.5-6

8 Ndəhay Saduse hay a wulkam ndəhay maməctakaya a sləkɗamawa daa meməcey
daa ba. Asaya, a ləvam maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ daa ba, kwa mesəfney hay
wura wura daa ba may. Ama Fariza hay a ləvam cek hay a ŋgene tabiya na, daha.
9 Ndəhay fa kam baazlam ta gədaŋ ta gədaŋ, ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga
Mawiz masa Fariza hay, ta′, a sləkɗam, a kam mey ta gədaŋ, a ləvam: «Ala ta hətam
mebərey fa ndaw keɗe kwa nekəɗey daa ba. Da maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ ma sawa
maa guzlar kwa, da daa ba, mesəfney kwa.»
10 Yawa ha fa key ta gədaŋ ta gədaŋ. Bay-ray ŋga sewje hay heyey a zlurey, a wulkey
Jəwif hay a, a da pəwmara Pawl. Da ray ŋgene, a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga diyam,
ŋga ŋgəlmərwa Pawl la da wuzlah ndəhay a. Ta′, a handamara aa way ŋga sewje hay.
11 Dasi tavaɗ a ŋgene, Bay Mahura Yesu a wuzar vaw a Pawl, a ləvar: «Ka da zlurey
ba! Anda kah ma key sede da ray aɗaw da *Jeruzelem keɗe na, si ka daw ka key sede
da ray aɗaw daa berney ŋga *Rawm may.»

Jəwif hay a cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Pawl vagay

12 Pepərek e, *Jəwif hay a kusam, a cəmdamara ɗay ata pal. A mbaɗam, a ləvam a
zəmam ɗaf ba, a sam yam ba, si ata ma kəɗmara Pawl vagay la ɗagay.
13 Ndəhay a, ata a fəna ndəhay kwakwar məfaɗ.
14 Ta′, a diyam fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta fa mahura
hay ŋga Jəwif hay, a ləvmatar: «Ala ta mbaɗam sem, tasana, ya zəmam ɗaf ba, ya sam
yam ba, si ala ma kəɗmara Pawl vagay la.
15 Wure keɗe, akwar ta ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay mekele, si ka
sləram fa bay-ray ŋga sewje hay ŋga *Rawm ŋga handərwa Pawl fa akwar. Ka ləvmar
ka wuɗam amba ka cacəfɗamara saya, ka nəkmara mey aŋga maaya maaya. Ama, ala
na, ya da lacam aa cəveɗ, amba ya kəɗmara vagay daa masa aŋga ta wuswa fa akwar
daa ba araŋ.»
16 Masa ata maa guzlam ŋgene na, bəzey ŋga dam-mamaŋ ŋga Pawl a ta cənda mey
a sem. Ta′, a daw a mbəzey aa way ŋga sewje hay heyey, a kadara mey a, a Pawl.
17 Pawl, ta′, a zəlwa ndaw pal da wuzlah mahura hay da ray sewje hay a, a ləvar:
«Handa gula keɗe fa bay-ray akwar, a da kadar mey daha.»
18 Ndaw kaa ta′, a handa gula keɗe fa bay-ray ata heyey, a wusam, a ləvar: «Pawl,
ndaw daa fərsəne heyey a zəlya, a ləvya ya handərwa gula keɗe fa akah, mey aŋga
daha ŋga kadakawa.»
19 *Bay-ray ŋga sewje hay kaa, a ŋgəla gula ha ta cakay. Ta′, aa cəfɗa, a ləvar: «Ka
ləvey na, kwara?»
20 Gula kaa a mbəɗdara, a ləvar: «Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata cay pal, amba aa
cəfɗamaka mandaw ka handa Pawl fa ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay.
A ləvam a wuɗam amba aa cəfɗamara maaya maaya saya.
21 Ama ka da təɓa mey ata ba, maja ndəhay a fəna kwakwar məfaɗ fa jəɗmara daa
cəveɗ. Ata tabiya ta mbaɗam sem, a ləvam a zəmam ɗaf ba, a sam yam ba, si ata ma
kəɗmara Pawl la vagay ɗagay. Ata ta mbaɗam sem, a kamara la. A səkwam kaa na,
mey masa kah ma da mbəɗdatara.»
22 Da ray ŋgene, bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvar a gula ha: «Mey masa kah ma
kadiwa keɗe na, ka da wuzda kwa a ndaw ba.» Fa dəɓa ha, ta′, a ləvar ŋga daw.

Bay-ray ŋga sewje hay a slərda Pawl fa Guverner Fəlekes

23 Fa dəɓa ha, *bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta′, a zəlwa mahura ŋga sewje hay cew,
a ləvtar: «Kusam sewje hay temere cew, ta sewje hay masa ma diyam ta pəles hay
kwakwar maasala, leŋ sewje hay masa ta zəwet hay temere cew. Akwar cəpa ɗiyam
vaw, ŋga daw aa berney ŋga Sezere ta ɓərey zlam-letek ŋga tavaɗ.
24 Asaya, səpam pəles hay ŋgada Pawl, amba a təpey, ka handamara ta zazay fa
Guverner Fəlekes.»
25 Ta′, a wuzleley leeter, a ləvey:
26 «Ara yah Kəlawt Liziyas ma wuzlalakawa leeter keɗe, ŋgada akah, bay aɗaw
mahura, Guverner Fəlekes. Ya caka har.
27 Ya wuɗey yaa guzlka da ray ndaw keɗe. *Jəwif hay ma kərzamara, a wuɗam ŋga
kəɗmara vagay. Masa yah ma cənda la aŋga ndaw Rawma na, ta′, ya daw ta sewje
hay, ya ləhdərwa dasi har ata.
28 Ya wuɗey ŋga səra a wudmara na, maja me. Anda keɗe, ta′, ya handa fa ndəhay
ata hay mahura ma sla yawa ŋga Jəwif hay.

23:8 23.8 4.1-2 **23:9 23.9** 25.25; Lk 23.4 **23:11 23.11** 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23 **23:12 23.12** 9.23 **23:14 23.14-15** 25.3 **23:27 23.27** 21.30-33; 22.25

29 Ya nəka a wudmara na, da ray mey ŋga kwakwas ata gway. Aa ta key mebərey
təɗe kwa ŋga kəɗa vagay, kwa ŋga ndəkwda aa fərsəne na, daa ba.
30 Ama ya cənda na, Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata cay ŋga kəɗmara vagay. Ya
slərdakawa fiyaw fiyaw keɗe na, maja. Ya ləvtar a ndəhay ma wudmara na, ŋga diyam
ŋga wudmara fa akah.
Keɗe ara mey aɗaw ŋgada akah.»

31 Ta', sewje hay, a ŋgəlmərwa Pawl anda bay-ray ata ma ləvtar. A handamara dasi
tavaɗ a ŋgene aa berney ŋga Antipatəris.
32 Pepərek e, sewje hay ma diyam ta salay, ta', a vəhmawa a way, a mbəkdamata sewje
hay ta pəles hay ŋga handamara Pawl a.
33 A wusam a Sezere heyey. Ta', a vəldamara leeter e a Guverner Fəlekes, Pawl may,
a mbəkdamərwa asi har aŋga.
34 Guverner kaa a jaŋga leeter e, ta', aa cəfɗa Pawl, a ləvar: «Kah na, daa hwayak
wura?» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ndaw Silisi.»
35 Daa ŋgene, Fəlekes a ləvar: «Da ndəhay ma wudmaka ta samawa la na, yaa cəfɗaka
la da ray mey a.» Ta', a ləvtar a sewje hay ŋga jəɗmara daa way meney mahura ŋga
guverner masa Bay *Herawt ma ləma.

24

Jəwif hay a wudmara Pawl saya da Sezere

1 Fa dəɓa ha ɗar zlam, *Ananiyas, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay, a wusey a Sezere. Mahura hay ŋga *Jəwif hay mekele mekele, leŋ ndaw
mezəley Tertulus ma səra mewey ŋga Rawma hay a diyam bama ta ata Ananiyas a. A
wusam fa mey ŋga Guverner Fəlekes a, amba a wudmara Pawl.
2 Ta', a zəlmərwa Pawl. Masa Pawl ma wuswa a cakay ata la na, Tertulus a zlar ŋgaa
guzlar da ray a, a guverner, a ləvey:
«Waa bay ala mahura Fəlekes, ala manjatakaya ta zazay fara fara maja kah. Ka ta
ɗiya hwayak aləkwa la amba cek tabiya da hwaɗ a, a daw maaya maaya, maja kah
ndaw ta leŋgesl maaya.
3 Ndəhay tabiya daa hwayak aləkwa fa təɓmara cek masa kah ma ka tabiya, ala fa
kamaka suse.
4 Ama ya wuɗey ya gərdaka ta mey hay ga ba. Da ray ŋgene, ya kaka ambahw ŋga
jəkey sləmay fa mey ala nekəɗey, maja kah ndaw maaya ma səra dey-ceceh fa ndaw.
5 Ya nəkmara ndaw keɗe na, ndaw makəwkaya kalah, ara aŋga ma handərwa meyey-
mey a wuzlah ndəhay Jəwif hay da bəla tabiya. Aŋga ndaw mahura ŋga ndəhay ma
səpam cəveɗ membərzley masa ma zəlmata *Nezeret hay.
6 Asaya, aŋga na, a wuɗey ŋga zləɓa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ara maja
ŋgene, ala ma kərzamərwa. [Ya wuɗam amba ya kamar sariya anda *mewey ŋga Jəwif
hay ma ləvey,
7 ama Liziyas, *bay-ray ŋga sewje hay ta', a sawa, a təɓa da har ala ta gədaŋ.
8 Ta', Liziyas a, a ləvtar a ndəhay ma wudmara ha, ŋga samawa fa mey akah keɗe.]
Da ka cacəfɗa Pawl a na, ka səra la, ya wudmara na, da ray mey fara fara.»
9 Jəwif hay feteɗe a ləvam: «Fara fara, mey masa Tertulus maa guzley kaa na, ara
aŋga.»

Pawl a kada mabara ŋga mey aŋga fa mey ŋga Fəlekes

10 Guverner Fəlekes kaa heyey a lar har, a ləvar a Pawl ŋgaa guzley. Pawl, ta', a ləvey:
«Ya səra, mevey ga ara kah ma ka sariya daa hwayak keɗe. Anda keɗe, mevel aɗaw faa
səmey ga, amba ya kada mabara ŋga mey aɗaw fa mey akah.
11 Masa yah ma daw a *Jeruzelem ŋga ragadawa a Gazlavay na, a fəna ɗar kuraw a
ray a cew ba. Da kaa cəfɗa mey a na, ka hətfar la kəne.
12 Kwa ndaw ta hətfaya masa ala fa kam yawa ta ndaw daa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay na, daa ba. Asaya, ndaw ta hətfaya masa ya fa həldata ndəhay ŋga yey
mey daa way hay mewuzey mey ŋga Gazlavay, kwa daa berney na, daa ba.
13 Ata ma wudmaya kaa na, ndaw da wuzlah ata ma gwa ma wuzdakawa mey a, ara
mey fara fara daha daw?
14 Ama ya wuzdakawa, yah na, ya fa ragadar a Gazlavay masa papaŋ ŋga papa ala
hay ma ragadamar. Ya ragadar na, ta mesəpey cəveɗ ŋga Yesu. Ata na, a ləvam cəveɗ

23:29 23.29 18.14-15; 26.31; 28.18 **23:30 23.30** 24.5-8 **24:1 24.1** 25.2 **24:5 24.5** 17.6 **24:6 24.6** 21.28, 30

e ara cəveď ma mbərzley ndəhay. Ama ya fa təƀa *kwakwas ŋga Mawiz tabiya, ta mey
mawuzlalakaya daa ďerewel hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya may.
15 Yah, ya pa leŋgesl aďaw si a ray Gazlavay, ya təƀa mey ma ləvey a da sləkďadatərwa
ndəhay maaya ta ndəhay maaya ba hay daa meməcey. Kwa ndəhay a ma wudmaya keďe
na, fa pam leŋgesl a ray mey a may.
16 Da ray ŋgene, ya fa key sləra ta mevel pal amba mandaw mandaw mevel aďaw a
njey maaya fa Gazlavay leŋ fa mey ŋga ndəhay.
17 «Masa yah ma mbəkda berney ŋga Jeruzelem mevey ga la na, ta', ya vəhwa aa
berney a, ya handatar dala ŋga jəney ndəhay masa-viya hay da wuzlah səkway aďaw
hay *Jəwif hay ta ŋga key kwakwas a Gazlavay.
18 A hətfamaya daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Daa ŋgene, ya fa ndəvda
mekey kwakwas ŋga Gazlavay amba ya tərey ndaw mazləƀkaya saba. Ndəhay da cakay
aďaw ga daa ba, ya fa key baazlam daa ba.
19 Ama Jəwif hay daa hwayak ŋga Azi ata feteďe. Da ata ta mey da ray aďaw daha na,
anja ara ata ha ma da wudmaya fa mey akah jak.
20 Da daa ba na, kaa cəfďata ndəhay fa mey akah keďe ŋga kadamakawa mebərey
masa yah ma ka ta pas masa ata ma kərzamaya, ma handamaya fa mey ŋga ndəhay
mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay taw.
21 Fara fara, fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa na, ya ta lecey la, ya ləvey: "Ya fa səkwa
pas masa Gazlavay ma da sləkďadatərwa ndəhay daa meməcey." A wudmaya fa mey
akwar kaa na, maja mey a keďe daw?»
22 Fəlekes na, a səra mey da ray cəveď ŋga Yesu maaya maaya. A gəmey ŋga ďəsla
sariya ha wure ŋgene ba, a ləvtar: «Ya da ďəsla sariya akwar na, si ta pas masa Liziyas,
*bay-ray ŋga sewje hay heyey, ma sawa.» Ta', a ləvtar ŋga diyam a way.
23 A ləvar a mahura ŋga sewje hay ma jəďmara Pawl ŋga jəďmara maaya maaya daa
fərsəne, ama a da sərdamara banay ba, ŋga vəlmatar cəveď a jam aŋga hay ma samawa
ŋga jənmara.

Pawl fa mey ŋga Fəlekes

24 Ďar nekəďey fa dəƀa ha, Fəlekes, ta', a samawa ta ŋgwas aŋga Dərusil, dam
*Jəwif. Ta', a slərey, a zəlmərwa Pawl, amba a cənda mey da ray metəƀey-mey ŋga
Yesu *Kəriste.
25 Pawl, ta', aa guzltar da ray menjey ma mbafar a Gazlavay, ta da ray menjey ta
mewey vaw fa cek hay saw, leŋ da ray sariya masa Gazlavay ma da ka ta pas mendəvey
ŋga bəla. Pawl fa wuzda mey a ŋgene na, Fəlekes a zlurey, ta', a ləvey: «Wure keďe,
mey a mak ďagay. Mbəkdaya. Pas masa yah ma hətey har la na, ya zəlka la saya.»
26 Asaya a wulkey na, Pawl a vəlar dala la, da ray ŋgene, a zəla Pawl dey weewe ŋga
key maďay.
27 Fa dəƀa ha mevey cew, guverner mekele a njey aa slam a ŋga Fəlekes, mezəley ŋga
ndaw aha na, Parsiyus Festus. Fəlekes na, a gəmey ŋga pəskarawa Pawl daa fərsəne ba
maja a wuďey Jəwif hay aa səmam da ray a.

25

Pawl fa mey ŋga Guverner Festus

1 Festus a wuswa aa hwayak ŋga *Jəwif hay ŋga key guverner feteďe. Fa dəƀa ha ďar
maakar, a sləkďey daa berney ŋga Sezere, a daw a *Jeruzelem.
2 Da Jeruzelem e, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta mahura
hay ŋga Jəwif hay a samawa fa vəďa, a wudmara Pawl saya. A kamar ambahw a Festus,

3 aa cəfďamara ŋga vəltar cəveď amba a handatara Pawl a Jeruzelem e. Aa cəfďamara
na, maja ta cəmdamara ďay ata cay, amba a kəďmara Pawl vagay daa cəveď.
4 Ama Festus a mbəďdatara, a ləvtar: «Pawl aa daa fərsəne daa berney ŋga Sezere.
Yah kwa ya vəhey la feteďe daa ďar hay a keďe.
5 Maaya na, ya diyam bama ta mahura akwar hay a Sezere he. Da ndaw a ta key cek
maaya ba la na, a wudmara feteďe.»
6 Festus a njawa ta ata da Jeruzelem e, a key ďar daaŋgafaď, da daa ba kuraw gway.
Ta', a vəhwa aa berney ŋga Sezere. Pepərek e, a njey aa slam mekey sariya, a ləvey
ŋga handamərwa Pawl.

24:14 24.14 9.2 **24:15 24.15** 23.6; 26.8; Dan 12.2; Jaŋ 5.28-29 **24:16 24.16** 23.1; 1Kwr 4.4; 2Kwr 1.12; 2Tm 1.3 **24:17 24.17-19** 11.29-30; 21.17-28 **24:21 24.21** 23.6; 24.15 **24:22 24.22** 9.2 **24:23 24.23** 27.3; 28.16, 30 **24:27 24.27** 25.9 **25:2 25.2** 24.1 **25:3 25.3** 23.14-15

7 Masa ata ma wusdamərwa Pawl la na, Jəwif hay ma samawa da Jeruzelem a zlərmar
ray. A wudmara, a mbərzlafamar a ray, ta mey hay maadakw a maadakw a hay ga. Ama
ata ta ray ata, a gwamara ŋga wuzdamara mey da ray mey hay a fara fara ba.
8 Pawl, ta', a kada mabara ŋga mey aŋga, a ləvey: «Ya ta key mebərey da ray kwakwas
ŋga Jəwif hay daa ba, ya ta zləɓa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay daa ba. Kwa
*Sezere, bay mahura ŋga *Rawm na, yah ta key mebərey fa vəɗa daa ba.»
9 Yaw, Festus a wuɗey aa səmdata Jəwif hay. Da ray ŋgene, aa cəfɗa Pawl, a ləvar:
«Ka təɓa ŋga daw a Jeruzelem daw? Feteɗe a da kamaka sariya fa mey aɗaw da ray
mey masa ata ma wudmaka maja keɗe.»
10 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Wure keɗe, yah malacakaya daa slam mekey sariya
ŋga bay mahura ŋga Rawm. Da sariya a key ta cəveɗ e na, anja maaya sariya aɗaw a, a
key feɗe. Ya ta key mebərey fa Jəwif hay daa ba. Kah ta ray kah, ka səra maaya maaya.
11 Da ya ta key mebərey la təɗe ŋga kəɗey vagay na, ŋgene, kəɗmaya, ya təɓa ŋga
məcey. Ama ata ma wudmaya keɗe na, ara membərzley. Da ray ŋgene, ndaw ma da
gwa ŋga vəldaya asi har ata daa ba. Anda keɗe, yah na, yaa cəfɗey cəveɗ ŋga hendey
sariya aɗaw fa Sezere, bay mahura ŋga Rawm.»
12 Festus a slam yawa ta ndəhay aŋga hay. Fa dəɓa ha, ta', a ləvar a Pawl: «Ka taa
cəfɗey cəveɗ la ŋga daw fa mey ŋga Sezere, bay mahura ŋga Rawm. Anda keɗe, ya
vəlka cəveɗ, ka daw fa aŋga.»

Pawl fa mey ŋga Bay Agəripa

13 Ɗar nekəɗey fa dəɓa ha, Bay Agəripa ta dam-mamaha Berenis, a diyam aa berney
ŋga Sezere ŋga cey har a Festus.
14 A njam ɗar ga daa berney a. Da ray ŋgene, Festus ta', a kadara mey da ray Pawl
heyey a Bay Agəripa ha, a ləvar: «Ndaw feɗe daha, aa daa fərsəne dəga fa Bay Fəlekes.

15 Masa yah da *Jeruzelem na, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, a wudmara fa yah, aa cəfɗamaya ŋga ɗəsla sariya aŋga
ha ŋga kəɗa vagay.
16 Ama ya ləvtar, kwakwas ŋga Rawma hay a ləvey na, ndəhay Rawma hay a
vəldamara ndaw masa ndəhay ma wudmara ŋga kəɗey vagay saw saw ba. Si ndaw
masa ata ma wudmara a sawa fa mey ŋga ndəhay ma wudmara ha, a cənda mey ata la
ɗagay. Fa dəɓa ha, ndaw masa ata ma wudmara ha a kada mabara ŋga mey aŋga.
17 Ta', ya samawa feɗe ta Jəwif hay aha. Ya ta njey ga daa ba, pepərek e gway na, ta',
ya daw aa slam ŋga sariya, ya ləvtar ŋga handamərwa ndaw aha.
18 Ndəhay ma wudmara ha, ta', a samawa. Ya wulkey na, a wudmara da ray aŋga ma
key cek malamba hay. Ama, anja kəne ba.
19 Si ata ma kam yawa da ray kwakwas ata, ta da ray ndaw daha mezəley Yesu. Ndaw
aha ta məcey sem, ama Pawl a ləvtar ta sləkɗawa sem daa meməcey, aŋga ta dey.
20 Ya səra ŋga ɗəsla mey a ba. Da ray ŋgene, ta', yaa cəfɗa Pawl, ya ləvar: "Ka təɓa
ma daw a Jeruzelem amba a ɗəslmakawa sariya akah feteɗe daw?"
21 Ama Pawl a ləvya, a wuɗey a njey daa fərsəne, a səkwa sariya aŋga fa Bay Mahura
*Sezere gway. Anda keɗe, ya ləvtar ŋga jəɗmara ɗagay, wara ya slərda fa Sezere he.»
22 Bay Agəripa a ləvar a Festus: «Yah may, ya wuɗey ya cənda mey ŋga ndaw aha.»
Festus a mbəɗdara, a ləvar: «Mandaw na, ka cənda mey aŋga ha la.»
23 Taa pərek, Bay Agəripa ta Berenis a diyam ta ndəhay aŋga hay, fa həslmatar ray.
A mbəzam aa slam mekey sariya ta bay-ray hay ŋga sewje hay, leŋ mahura hay daa
berney a. Festus a ləvtar ŋga ŋgəlmərwa Pawl. Ta', a handamərwa Pawl a.
24 Festus a ləvey: «Waa, Bay mahura Agəripa, ta ndəhay tabiya masa feɗe, akwar
fa hətmar ndaw keɗe, masa Jəwif hay tabiya ma wudmara fa yah. A wudmara da
Jeruzelem, ta', a samawa a wudmara feɗe may. Ata tabiya a ləvmaya ta gədaŋ, ya da
mbəkda ba, si ya kəɗa vagay.
25 Ama ŋga yah na, yah ta hətey mebərey fa vəɗa masa təɗe ŋga kəɗa vagay na, daa
ba. Yaw, maja aŋga ta ray aŋga, taa cəfɗey cəveɗ la amba bay mahura ŋga *Rawm a
ɗəslra sariya ha na, ya wulkey maaya ya slərdara feteɗe.
26 Ama ya səra mey masa yah ma da wuzlalar a bay mahura ŋga Rawm aha da ray
sariya ha ba. Ara maja ŋgene, yah ma handərwa fa mey akwar, teeseɗ na, fa mey akah
ɗagay, Bay Agəripa. Cacəfɗa, amba ya səra cek masa yah ma da wuzleley da ray a, a
bay mahura ŋga Rawm.

25:7 25.7 24.5-6, 13 **25:9 25.9** 24.27 **25:11 25.11-12** 25.21, 25; 28.19 **25:14 25.14** 24.27 **25:18 25.18-20** 18.14-15 **25:22 25.22-23** Lk 21.12; 23.8

27 Daa mewulkey aɗaw, da ya slərda ndaw fa bay mahura ŋga Rawm ŋga ɗəslra
sariya da ray a, ama ya ta wuzdara mey masa ata ma wudmara maja daa ba na, ŋgene,
a cəney ba.»

26

Pawl a kadara mabara ŋga mey aŋga a Agəripa

1 Bay Agəripa a ləvar a Pawl: «Ya vəlka cəveɗ ŋga kada mabara ŋga mey akah.» Pawl,
ta', a baŋgaɗa har aŋga, a zlar ŋga kada mabara ŋga mey aŋga, a ləvey:
2 «Waa Bay Agəripa, tasana yah faa səmey ga, ŋga kada mabara ŋga mey aɗaw fa
mey akah, da ray mey masa *Jəwif hay ma wudmaya tabiya,
3 maja kah na, ka səra mey da ray kwakwas ŋga Jəwif hay maaya maaya. Asaya, ka
səra mey hay masa Jəwif hay ma kam yawa da ray a. Da ray ŋgene, jəkfaya sləmay ta
dək-vaw cey.
4 «Yaw, Jəwif hay tabiya a sərmara menjey aɗaw dəga daa zariya aɗaw haa wure
keɗe. A sərmara, menjey aɗaw da wuzlah ndəhay aɗaw hay, ta da *Jeruzelem.
5 Jəwif hay a keɗe, a sərmaya dəga zleezle. Da a wuɗam na, a gwamara ma kam
sede da ray aɗaw. A sərmara daa menjey aɗaw na, ya ta səpa *kwakwas ŋga Mawiz la
ta gədaŋ aɗaw ndav maja yah ndaw Fariza. *Fariza hay na, ara ndəhay Jəwif hay ma
səpam kwakwas ŋga Mawiz ta gədaŋ ata cəpa, ma fəna ndəhay mekele hay.
6 Wure keɗe, fa kamaya sariya na, maja yah ma pa leŋgesl aɗaw a ray cek masa
Gazlavay ma ləvtar a papaŋ ŋga papa ala hay zleezle a katara la heyey.
7 Cek masa Gazlavay ma ləvtar a da katara ha na, səkway ala hay kuraw a ray a cew
tabiya fa pam leŋgesl a ray a, a wuɗam ŋga hətmar. Da ray ŋgene, taa vaɗ, taa pas,
ata fa ragadamar a Bay Gazlavay. Waa Bay Agəripa, Jəwif hay a, a wudmaya na, maja.
8 Akwar Jəwif hay, Gazlavay a sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey la, kaa ka təɓmara
mey a ba na, maja me?
9 «Zleezle yah ta ray aɗaw, ya ta wulkey la, maaya na, si ya səpey wewer mekele
mekele amba ya nəsa mezəley ŋga Yesu, ndaw *Nezeret.
10 Keɗe ara cek masa yah ma ka da Jeruzelem. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta vəlmaya cəveɗ la ŋga kərzey ndəhay ga ma təɓa mey ŋga
Yesu, ta', ya ndəkwdata aa fərsəne. Masa ata fa kamatar sariya ŋga kəɗmata vagay na,
ya ləvey maaya.
11 Ya daw ya sərdata banay dey weewe daa way hay mewuzey mey ŋga Gazlavay
tabiya. Ya təktar ɗay ŋga rəsmara Yesu. Mevel ta caya la a ray ata kwa ara mey ba. Da
ray ŋgene, ya ta daw la ya səptərwa kwa daa hwayak ŋga ndəhay Jəwif hay ba hay, ya
sərdatərwa banay.»

Pawl a kada pas masa aŋga ma təɓa Yesu
(SNM 9.1-19; 22.6-16)

12 «Ara maja ŋgene, yah ma daw aa berney ŋga Damas. Ara *bay-ray hay ŋga ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ma slərdamaya. Ya daw na, ta leeter da har masa ata ma
wuzlalamara ŋga vəlya cəveɗ ŋga kərzawa ndəhay.
13 Yaw, Bay Agəripa, ta wuzlah-pas ya fa daw daa cəveɗ, ya hətar slam ma waɗawa
a ray aɗaw. A waɗawa da gazlavay da vaɗ, ama a fəna meweɗey ŋga pas. A weɗey da
ray aɗaw, ta ndəhay dasi aɗaw.
14 Ala tabiya ya təɗam a hwayak. Yah na, ta', ya cəney ɗay ŋga ndaw maa guzlya ta
mey *Hebəre, a ləvya: "*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda keɗe na, maja me? Kah fa
nəsa ray akah anda sla ma mbəzley zlanday ŋga mecəkwer aŋga."
15 Ta', yaa cəfɗa, ya ləvar: "Bay Mahura, kah na wa?" Bay Mahura a mbəɗdiwa, a
ləvya: "Ara yah, Yesu ndaw masa kah ma sərda banay.
16 Ama sləkɗey, lecey ta lecey. Ya wuzka vaw keɗe na, maja ya ta walaka sem amba ka
tərey ndaw ma ka sləra aɗaw. Ka da key sede da ray aɗaw, ka ləvtar a ndəhay mey da
ray kah ma hətya tasana keɗe. Asaya, ka da kadatara cek masa yah ma da wuzdakawa.
17 Ya slərdaka fa *Jəwif hay, leŋ fa ndəhay daa səkway hay mekele. Kwa da a kamaka
cek maaya ba na, ya ləhdaka la dasi har ata.
18 Ya slərdaka fa ata na, amba ka wurtara leŋgesl ata, amba ka badatərwa daa ləvaŋ
ŋgadaa slam-meweɗey. Ya slərdaka fa ata, amba ka badatərwa dasi har ŋga *Sataŋ
bay-malula, a mbəɗmawa dey ŋgada fa Gazlavay. Da ata ma pamaya la ŋga ndaw ata

---

26:1 26.1 9.15 **26:4 26.4** Gal 1.14 **26:5 26.5** 23.6 **26:6 26.6-8** 23.6; 24.15; 28.20 **26:9 26.9-11** 8.3 **26:12 26.12-18** 9.1-22; 22.5-16

fara fara na, ya mbəkdatara mebərey ata la, asaya a hətam slam-menjey la da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay.”»

Pawl aa guzley da ray sləra aŋga

19 Pawl a ləvey saya: «Waa Bay Agəripa, dəga mezley ta pas masa Bay Mahura ma wuzya vaw da vaɗ ŋgene na, ya fa pey leŋgesl a ray a, ya fa ka cek aha anda aa ma wuzdiwa.

20 Anda keɗe, ya zlar ŋga wuzey mey ŋgeeme na, a ndəhay daa berney ŋga Damas, fa dəɓa ha, ya wuzdatara mey a, a ndəhay da *Jeruzelem, a ndəhay da *Jude tabiya, leŋ a ndəhay *Jəwif hay ba hay daa hwayak mekele mekele may. Ya ləvtar: “Si ka mbəɗdamara menjey akwar, mbəɗam dey fa Gazlavay, səpmara ta mevel pal. Kam sləra maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga wuzdərwa na, akwar ta mbəɗdamara menjey akwar sem.”

21 Ara maja ŋgene, Jəwif hay ma kərzamiwa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, a wuɗam ŋga kəɗmaya vagay.

22 Ama haa kasl tasana keɗe, Gazlavay fa jənya. Maja ŋgene, wure keɗe yah malacakaya fa mey akwar, ya fa wuzda mey ŋga Gazlavay fa mey ŋga ndəhay tabiya, kwa a mahura hay, kwa a ndəhay wura wura cəpa. Ya wuzey na, si mey ŋga *Mawiz ta mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzlam da ray cek ma da key. A ləvam

23 *Kəriste a sərey banay la. Aŋga, ara ndaw ŋgeeme da wuzlah ndəhay maməctakaya ma da sləkɗamawa daa meməcey. Maja masləkɗawa aŋga daa meməcey a na, a wuzdatara mewedey ŋga Gazlavay a Jəwif hay ta a ndəhay daa səkway hay mekele tabiya.»

Pawl a ləvar a Bay Agəripa ŋga təɓa mey ŋga Yesu

24 Masa Pawl fa kada mabara ŋga mey aŋga anda keɗe na, ta’, Festus a kar mey ta gədaŋ, a ləvar: «Pawl, ray akah ta mbəɗey sem, mesərey cek akah kalah ŋgene, ta nəskawa leŋgesl sem.»

25 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Waa bay mahura, leŋgesl aɗaw, ta nəsey daa ba. Mey masa yah ma kada keɗe na, ara mey saw ba, ama ara mey fara fara.

26 Bay Agəripa na, a səra mey a keɗe. Ya gwa ŋgaa guzlar ta mandərzay daa dey ba, maja ya wulkey a səra mey da ray cek hay a tabiya, maja cek hay a maɓadakaya daa ba, fa key fa dey ŋga ndəhay tabiya.

27 Waa Bay Agəripa, ka təɓa mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, ba diya? Yah na, ya səra, ka fa təɓa mey ata.»

28 Ta’, Agəripa a mbəɗdara, a ləvar: «Ka wulkey ka gwa ŋga tərdaya ndaw ŋga Yesu wure wure keɗe la gway daw?»

29 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah fa dərey daŋgay a Gazlavay, amba kwa wure keɗe, kwa ŋgada fa mey, kah ta ndəhay ma cəndamara mey aɗaw tasana keɗe tabiya, ka təram anda yah, ama a da jəwmakwar ta calalaw keɗe ba may tarah.»

30 Fa dəɓa ha, Bay Agəripa, ta Guverner Festus, ta Berenis heyey leŋ ndəhay tabiya da cakay ata, a sləkɗam, a diyam.

31 Masa ata ma ŋgəcham la nekəɗey na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw keɗe ta key mebərey təɗe ŋga kəɗey vagay ta ŋga ndəkwey aŋga aa fərsəne na, daa ba.»

32 Fa dəɓa ha, Agəripa a ləvar a Festus: «Ya gwakwa ya mbəkdakwa ndaw keɗe, ama a key saba maja aŋga taa cəfɗey cəveɗ sem ŋga daw fa *Sezere, bay mahura da *Rawm.»

27

A slərdamara Pawl aa berney ŋga Rawm

1 Masa ta slam yawa cay amba ya diyam * aa hwayak ŋga Itali ta kwambiwal na, ta’, a vəldamata ata Pawl, ta daŋgay hay siya a har ndaw mezəley Juliyus, mahura ŋga sewje hay. Aŋga mahura da wuzlah sewje hay ŋga Rawm, masa ata ma zəlmata «Sewje hay ŋga Bay Agustus.»

2 Ta’, ya ndəkwam aa kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Adəramit. Kwambiwal a, a daw ŋgadaa slam-mepey-salay mekele mekele ta dey bəlay ŋga hwayak ŋga Azi.

26:18 26.18 Ef 2.2; 5.8-14; Kwa 1.13 **26:20 26.20** 9.20, 28-29; Lk 3.8 **26:23 26.23** 3.15; Iz 49.6; Lk 24.46-47; 1Kwr 15.20 **26:26 26.26** Jaŋ 18.20 **26:28 26.28** 11.26 **26:31 26.31** 23.29 **26:32 26.32** 25.11-12 * **27:1 27.1** ya diyam: Luk, ndaw ma wuzlala mey hay keɗe, a ləvey “ya diyam” na, maja ta cəmam la ta ata Pawl saya, a diyam bama haa a Rawm. **27:1 27.1** 25.12

Ta′, ya diyam. Ala bama ta ata ndaw daha mezəley Aristarke, ndaw Masadəwan daa
berney ŋga Tesalawnik. 3 Pepərek e, ya wusam aa berney ŋga Sidaŋw. Juliyus, a sərfar
dey-ceceh a Pawl, ta′, a vəlar cəveɗ ŋga pey salay ŋga daw aa berney a ŋga nəktərwa
jam aŋga hay, amba a jənmara.
4 Fa dəɓa ha, ya təpam aa kwambiwal saya. Ya gwamara ŋga diyam dər e ba, maja
memeɗ fa kawa a ray ala. Ta′, ya diyam ta cakay hwayak da wuzlah bəlay mezəley
Sipəre masa memeɗ fa key ga daa ba.
5 Ya təŋgam a dey bəlay gweegwe ta hwayak ŋga Silisi leŋ hwayak ŋga Pamfili, ta′,
ya wusam a Mira daa hwayak ŋga Lisi.
6 Feteɗe, mahura ŋga sewje hay heyey a səpey kwambiwal mekele. A hətndar
kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Alekzandəri ma daw ŋgadaa hwayak ŋga Itali.
Ta′, a təpdandar aa kwambiwal a.
7 Ɗar ga, ala fa diyam nekəɗey, nekəɗey. Ya wusam gweegwe ta berney ŋga Kənit
na, banay daha ga ŋga daw maja memeɗ faa bərey. Memeɗ e a təkndar ŋga daw fa
mey, ta′, ya slapalam ta fa slam da wuzlah bəlay mezəley Salmawne, ŋga wusey a dey
laŋgar ŋga hwayak da wuzlah bəlay mezəley Kəret, dey masa memeɗ daa ba.
8 Ya diyam ta banay taa kwakway ŋga hwayak a, ya wusam aa slam da Kəret mezəley
Slam-mepey-salay Maaya, masa gweegwe ta berney ŋga Laze.
9 Daa madaw ala ha na, ya ta kam ɗar ga sem. Ndəhay ta kamara *daliyam ŋga
mbəkey mebərey sem. Anda meləvey, piya † gweegwe a wuswa, madaw ta kwambiwal
a key saba maja bərgadaŋ fa key. Maja ŋgene, Pawl a ləvey:
10 «Waa jam aɗaw hay, ya səra madaw aləkwa keɗe a kandakwar banay ga la.
Kwambiwal ta cek hay da hwaɗ a, a da ndəkwam asi yam, a daa zəɗam. Ma daa
zəɗam na, cek hay a daada ba, ama kwa aləkwa ray aləkwa may.»
11 Mahura ŋga sewje hay heyey a cənda mey ŋga Pawl ba, ama a cəney na, mey ŋga
ndaw ma hwada kwambiwal ta bay ŋga kwambiwal a gway.
12 Slam-mepey-salay feteɗe na, aŋga maaya ŋga lecey kwambiwal a hwaɗ a ta piya
ba. Daa ŋgene har-gədaŋ ŋga ndəhay a, a wuɗam ŋga diyam. Da a gwamara ma
wusam na, a wuɗam a diyam aa slam-mepey-salay daa berney ŋga Fenikis, amba a
njam feteɗe ta piya ha. Berney ŋga Fenikis na, aa daa hwayak ŋga Kəret da wuzlah
bəlay heyey. Slam-mepey-salay da Fenikis ha na, aa ta har-gula ŋga ndaw ma nəkey
dey ŋgada mey-aŋgwa leŋ ta har-zəmay ŋga ndaw ma nəkey dey ŋgada wurza.

Bərgadaŋ a key da ray bəlay

13 Fa dəɓa ha, memeɗ ta dey ŋga Məzam a kawa nekəɗey. A wulkam a hətam cəveɗ
la ŋga wusey a Fenikis anda ata ma wuɗam. Da ray ŋgene, a ɗaɗamərwa ɓərey
mandandal a ma lacada kwambiwal, a pamara a hwaɗ a. Ta′, a diyam ta mey kwakway
ŋga hwayak ŋga Kəret.
14 Ama fa dəɓa ha nekəɗey bərgadaŋ ta′, a kawa. Bərgadaŋ a na, a zəlmara Erakilaŋw
‡, a sawa taa aŋgwa ŋga Kəret.
15 A fəna kwambiwal ta gədaŋ. Ya gwamara ŋga handamara kwambiwal a dər e saba.
Mbak! ya mbəkdamara, memeɗ e ŋga handa.
16 Fa dəɓa ha, ya diyam ta dəɓa hwayak mekele mecəhe da wuzlah bəlay mezəley
Kwada. Hwayak a, a təka memeɗ nekəɗey ma da sawa ŋgada ray ala. Feteɗe, ya
baŋgaɗamərwa kwambiwal mecəhe § ŋgadaa kwambiwal mahura maja kwambiwal
mecəhe a daa zəɗey, ama aa ta banay ga maja memeɗ e kalah.
17 Masa ndəhay ma hwada kwambiwal a ma pamara kwambiwal mecəhe heyey la aa
kwambiwal mahura na, ta′, a təkɗam laza fa kwambiwal mahura heyey. Asaya, ta′, a
kəzlam cek aa bəlay ŋga təka kwambiwal ŋga daw a rav-zazay ŋga hwayak ŋga Libi
maja a zluram da a wusam haa a rav-zazay a na, a da slənam aa mawurɓay. Fa dəɓa
ha, mbak! a mbəkdamara kwambiwal a amba memeɗ a handa aa wuzlah bəlay.
18 Memeɗ e, fa key, fa key ta gədaŋ cəŋga. Anda keɗe, pepərek e, a kəzlamata cek
hay ŋga filaw masa daa kwambiwal a aa bəlay.
19 Pepərek e mekele, memeɗ e fa key cəŋga. Cek hay masa maadakw a maadakw a fa
kwambiwal a na, ndəhay ma hwada a cəkwmata, a hazakadamata aa bəlay ta har ata.

27:2 27.2 19.29 **27:3 27.3** 24.23; 28.2 † **27:9 27.9** piya: Daa hwayak hay a feteɗe, piya a key ta kiya masa kalaŋ daa hwayak ŋga ndəhay Mafaw hay. Anda meləvey, piya feteɗe a key ta kiya mesəfeɗ haa kasl kiya ma daw a ley. Anda keɗe, maja ta piya ha na, madaw taa bəlay ta kiya ha maaya ba, maja bərgadaŋ fa key kalah. **27:9 27.9-10** 2Kwr 11.26 ‡ **27:14 27.14** Erakilaŋw: Ara memeɗ ma kawa taa walaŋ ŋga dey aŋgwa leŋ ŋga dey ŋga Pəlta. Ara bərgadaŋ mahura, a nəsey cek hay ga. § **27:16 27.16** kwambiwal mecəhe: Ara kwambiwal ŋga ləhdata ndəhay da masa kwambiwal mahura ta nəsey sem da wuzlah bəlay. **27:18 27.18** Jaw 1.5

20 Ɗar ga, ya hətmar pas ba, ya hətmatar wurzla hay ba, maja bərgadaŋ a. Fa key ta
gədaŋ, ta gədaŋ haa ya wulkam ya ləham la na, daa ba.
21 Menjey ga, ndəhay daa kwambiwal a ta zəmam cek daa ba. Pawl ta', a lecey fa mey
ata tabiya, a ləvtar: «Haya, jam aɗaw hay, anja da akwar ma təɓmara mey aɗaw la na,
ya ta sləkɗakurwa daa hwayak ŋga Kəret daa ba. Da aləkwa ma sləkɗakurwa da Kəret
e daa ba na, anja cek aləkwa hay keɗe fa da nəsam daa ba, fa daa zəɗam daa ba.
22 Ama wure keɗe, ya fa ləvkwar, kərzamara mevel, kwa ndaw pal dasi aləkwa fa daa
zəɗey daa ba, si kwambiwal ma daa zəɗey gway.
23 Dasi tavaɗ keɗe, Gazlavay, ndaw masa ma walaya, masa yah ma ragadar, ta slərwa
maslaŋ aŋga la da vaɗ fa yah.
24 A ləvya: "Pawl, ka da zlurey ba, fara fara si ka wusey, ka lecey fa mey ŋga Bay
*Sezere da *Rawm ŋga kaka sariya. Gazlavay a ləhdata ndəhay tabiya daa kwambiwal
keɗe la, aa zəɗam daa ba maja maaya aŋga aa da ray akah."
25 Da ray ŋgene, jam aɗaw hay, kərzamara mevel, ka da zluram ba, maja ya səra
Gazlavay a ka la fara fara anda aŋga ma ləvya.
26 Ama si kwambiwal a lecey a ray hwiyak da wuzlah bəlay la ɗagay.»
27 Ɗar kuraw a ray a məfaɗ, memeɗ e fa dəkdandar daa bəlay ŋga Mediterene cəŋga.
Ta wuzlah-tavaɗ, ndəhay ma hwada kwambiwal a wulkam na, ala gweegwe ya wusam
a ray-ɗəgar.
28 Ata a padamərwa salay ta ɓərey majəwkaya fa kwambiwal a, amba a wamara yam
a. A hətfamar yam a seleleŋ, a key meeter kwakwar maakar a ray a maasala. A diyam
fa mey nekəɗey, a wamara yam saya, a hətfamar yam a seleleŋ, a key meeter kwakwar
cew a ray a daaŋgafaɗ.
29 A zluram maja memeɗ a da handa kwambiwal fa aŋgwa. Da ray ŋgene,
a padamatərwa salay ta ɓərey hay məfaɗ mandandal a mandandal a ma lacada
kwambiwal fa dəɓa ŋga kwambiwal a. A səkwam slam ŋga wurey, ama slam a wurfatar
gweegwe ba.
30 Ndəhay ma hwada kwambiwal a, a wuɗam ma bamawa da hwaɗ a amba a ləham.
Ta', a padamərwa salay ta kwambiwal mecəhe heyey aa yam. A kam anda a da
padamatərwa salay ta ɓərey mandandal a mandandal a ma lacada kwambiwal fa mey
ŋga kwambiwal mahura.
31 Ama Pawl a ləvtar a sewje hay, ta ŋgada mahura ata: «Da ndəhay ma hwada
kwambiwal a, a njam a hwaɗ a ba na, akwar fa da gwamara ŋga ləhey daa bəlay a daa
ba.»
32 Sewje hay heyey ta', a ɗəslmara laza ma kərza kwambiwal mecəhe, a mbəkdamara
aa yam, a daw.
33 Gweegwe slam a wurey na, ta', Pawl a zəlta ndəhay tabiya ŋga zəmey ɗaf, a ləvtar:
«Akwar ta ɓəsmara banay la ɗar kuraw a ray a məfaɗ, akwar ta zəmam kwa meeme
daa ba.
34 Maaya na, ya zəmkwa ɗaf ŋga hətey gədaŋ ŋga ləhey. Kwa eŋgwec pal fa ray ŋga
ndaw da wuzlah akwar fa daa zəɗey daa ba.»
35 Masa aŋga ma ləvey la anda keɗe na, leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Gazlavay fa mey
ata tabiya, ta', a həɓey, a zəmey.
36 Da ray ŋgene, ata tabiya a kərzamara mevel. Fa dəɓa ha, a zəmam peŋ e may.
37 Ala daa kwambiwal a tabiya a key temere cew ta kwakwar maasala a ray a
maakwaw.
38 Masa ata ma rəham la na, ta', a kəzlamara cek anda daw daa kwambiwal a aa yam,
maja a wuɗam kwambiwal a, a key dadakw ba.

Vaŋgwala ŋga yam a həɓa kwambiwal

39 Fa dəɓa ha slam ma wurey la na, ndəhay ma hwada kwambiwal a hətmar hwiyak,
ama a sərmara slam aha ba. Daa slam aha, a hətmar slam masa maaya ŋga lecey
kwambiwal da ray-ɗəgar, mawurɓay da hwaɗ a. Da a gwamara na, anja a wuɗam ŋga
handamara kwambiwal feteɗe, a wuɗam a mbəkdamara feteɗe.
40 Da ray ŋgene, ta', a ɗəslmara laza ŋga ɓərey məfaɗ mandandal a mandandal a
heyey, a mbəkdamata aa yam. Ta', a pəskamata laza hay masa ma jəwa hwadam ma
hwada kwambiwal. Ta', a baŋgaɗamara zana fa mey ŋga kwambiwal amba memeɗ a
handa a rav-zazay.

27:24 27.24 9.15 **27:26 27.26** 28.1 **27:34 27.34** Lk 12.7 **27:35 27.35** Lk 22.19

41 Ama kwambiwal kaa a daw, a hətfey slam, yam da hwaɗ a ga daa ba, deŋ! a lecey aa
mawurɓay daa yam a, mey a, caca′! aa mawurɓay a, kwa a wusey ba səlak. Vaŋgwala
ŋga yam a sawa a həɓa hwadam fa dəɓa.
42 Maja ŋgene, sewje hay a wuɗam a kəɗmata ndəhay daŋgay hay vagay maja a
zluram ndəhay a, a daa ndavam, a da ləham.
43 Ama mahura ŋga sewje hay a wuɗey ma ləhda Pawl, ta′, a təkta siya hay ŋga
kəɗmata ndəhay daŋgay hay a. A ləvtar a ndəhay ma sərmara mendendevey ŋga
jəvam teeseɗ aa yam a, amba a wusam kasl a rav-zazay.
44 Siya hay, a ləhmawa na, a kərzam har ta hwadam hay ŋga kwambiwal mahəɓkaya.
Anda keɗe, ala tabiya ma ləhmawa sem a palah, kwa cek ma kandar daa ba səlak.

28

Pawl aŋga daa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Malta

1 Fa dəɓa ha, masa ala ma ləham la aa hwayak da wuzlah bəlay a na, ya cəndamara
a ləvam hwayak a mezəley Malta.
2 Ndəhay feteɗe ta təɓmandar la maaya maaya ta meesəmey. Var fa pey, memeɗ daha.
Maja ŋgene, ndəhay a, a gəɗmandar awaw mahura, a ŋgəlmandar a cakay awaw a.
3 Pawl ta′, a həlwa sasam, a pa fa awaw a, anja kucesl daa sasam a daha. Awaw a car
a zezekw e, a bawa, a za Pawl fa har, aa sləpet e fa har a.
4 Ndəhay daa hwayak a, a hətmar zezekw kaa masləptakaya fa har aŋga, a ləvam da
wuzlah ata: «Fara fara ndaw keɗe, ara ndaw ma kəɗa ray ŋga ndaw. Kwa ta ləhwa
sem daa bəlay na, kuley aləkwa masa ma mbəɗtar ray a ndəhay na, ta hufar sem a ray,
ta vəlar cəveɗ ŋga njey ta dey daa ba.»
5 Ama Pawl, ta′, a kuca har, a kəzla zezekw e aa awaw. Kwa ta cənda mecey ŋga
zezekw e daa ba səlak.
6 Ndəhay fa nəkmara, a wulkam, a ləvam: «Har aŋga a da həsley, da daa ba, aŋga
ray aŋga a da məcey wure ŋgene.» Ama a njam ga, a nəkmara kwa cek ta kar a Pawl
daa ba. Da ray ŋgene, a hətam mewulkey mekele saya, aa guzlam da ray a, a ləvam:
«Aŋga na, ara kuley ma tərey ŋga ndaw.»
7 Bay ŋga hwayak a, mezəley Pubəliyus. Way aŋga ta ley aŋga hay aa gweegwe ta
slam masa ala ma pam salay. Aŋga ta təɓndar la a way aŋga ta meesəmey. Ya njam da
way aŋga ha ɗar maakar.
8 Papaŋ ŋga Pubəliyus a, aa manakaya, aa gwa ba, awaw fa vaw, fa kuhwey zay
mambaz mambaz. Pawl ta′, a daw fa vəɗa, a dərey daŋgay a Gazlavay, a par har a ray,
ta′, a mbəlda.
9 Fa dəɓa ha, masa-macay hay mekele mekele tabiya daa hwayak a, a samawa fa Pawl,
ta′, Pawl a mbəldata.
10-11 Ndəhay daa hwayak ŋga Malta ha, a vəlmandar cek hay mekele mekele ŋga
həslmandar ray. Ya kam kiya maakar daa hwayak a. Masa ala fa da mbəzam aa
kwambiwal amba ya diyam na, ta′, a vəlmandar cek hay tabiya ŋga jənndar daa madaw
ala ŋgada *Rawm saya.

Pawl a wusey a Rawm

Ya diyam ta kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Alekzandəri. Kwambiwal a ta njey
la ta piya daa hwayak ŋga Malta ha. A zəlmara kwambiwal a «Kuley Mawusa hay *.»
12 Ya təŋgam ta kwambiwal a, ya wusam aa berney ŋga Sirakuz, ya njam feteɗe ɗar
maakar.
13 Ta′, ya sləkɗam da Sirakuz a ta kwambiwal a, ya diyam ta mey-bəlay, ya wusam
aa berney ŋga Reziyaw. Pepərek e, memeɗ ta dey ŋga Məzam a zlar ŋga kawa, ta′, ya
diyam. Fa dəɓa ha ɗar cew ya wusam aa berney ŋga Puzawl, ya pam salay.
14 Daa berney a, ya hətfam məlmaŋ hay daa *mecəmey-ray ŋga Yesu. A zəlmandar
amba ya njam ta ata luma pal. Ara anda keɗe, ala ma diyam ŋgada *Rawm.
15 Yaw, məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Rawm a cəndamara
mey da ray ala. Masa ata ma cəndamara na, ta′, a samawa a cadamandar ray daa cəveɗ
ma daw a Rawm a. Siya hay a samawa a cadamandar ray daa luma ŋga Apiyus. Mekele
hay a samawa a cadamandar ray da slala mezəley Way-Maakar-Mezəmey-Cek. Masa
Pawl ma hətatar na, a kar suse a Gazlavay, mevel aŋga a dəkey, a hətey gədaŋ.

27:41 27.41 27.22 **28:2 28.2** 2Kwr 11.27 **28:5 28.5** Mk 16.18; Lk 10.19 **28:6 28.6** 14.11 * **28:10-11 28.11** Kuley Mawusa hay: Ara kuley hay masa ndəhay Gərek ma hwada kwambiwal ma ragadamar. Kwa cek maacaɗakaya anda kuley hay a na, fa mey ŋga kwambiwal a daha.

16 Masa ala ma wusam a Rawm la na, sewje mahura feteɗe a vəlar cəveɗ a Pawl ŋga
njey daa way daha taava aŋga, ama sewje pal fa jəɗa daa way a.

Pawl fa mey ŋga Jəwif hay da Rawm

17 Fa dəɓa ha ɗar maakar, Pawl a zəltərwa mahura hay ŋga *Jəwif hay da *Rawm a
way aŋga. A kusta, a ləvtar: «Məlma aɗaw hay, ya səra ya ta key cek maaya ba ŋgada
ndəhay aləkwa hay na, daa ba, kwa ya ta nəsa kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa
hay na, daa ba may, ama ta kərzamiwa la da *Jeruzelem, a vəldamaya a har Rawma
hay.
18 Ata ta cacəfɗamaya la da ray cek masa yah ma ka. Fa dəɓa ha, ta wuɗam la ŋga
mbəkdamaya maja ta hətam mebərey masa təɗe ŋga kəɗya vagay na, daa ba.
19 Ama Jəwif hay ta təɓmara ŋga mbəkdamaya daa ba, da ray ŋgene, dabaray aɗaw
mekele daa ba, si ya ləvtar ŋga handamərwa sariya aɗaw fa bay mahura ŋga Rawm.
Ama ya ta sawa ŋga wudey səkway aɗaw hay na, daa ba.
20 Ehe, yah ma zəlkurwa na, maja keɗe, amba ya hətkwar, yaa guzlkwar. A jəwmaya
ta calalaw keɗe na, maja yah ma pa leŋgesl aɗaw a ray ndaw masa aləkwa Jəwif hay
ma səkwakwa.»
21 Jəwif hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala ta hətam leeter fa Jəwif hay masa daa
hwayak ŋga *Jude da ray akah daa ba. Asaya, kwa ndaw pal da wuzlah məlma ala hay
ma samawa daa hwayak a ta handandar mey maaya ba da ray akah daa ba may.
22 Ama ya wuɗam ya cəndamara mey da hwaɗ akah, maja ya sərmara ndəhay daa
hwayak hay mekele mekele fa rəsmata ndəhay ma təɓa mey anda akah.»
23 Ta', mahura hay ŋga Jəwif hay a, a pam ɗar masa ata ma da kusam ta Pawl saya.

Pawl a wuzey mey ŋga Gazlavay da Rawm

Masa ɗar a ma wuswa la na, ndəhay ga a kusam a way Pawl. Dəga ŋgaa pərek haa
pas ŋgaa kwaɗ Pawl fa wuztar mey ŋga Gazlavay. A kadatara Bay Gazlavay a wey da
ray ndəhay na, kwara. A jeŋgey ɗerewel da ray kwakwas ŋga Mawiz ta ɗerewel hay
ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, amba ndəhay a, a mbəɗdamara leŋgesl ata hay,
a təɓmara Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
24 Siya hay a təɓmara mey ŋga Pawl, ama siya hay a gəmam ŋga təɓmara ba.
25 Daa ŋgene, a kam yawa da wuzlah ata maja mewulkey ata wal wal. Masa ata fa
da diyam na, Pawl ta', aa guzltar mey pal saya, a ləvtar: «Mey masa *Məsəfney ŋga
Gazlavay maa guzley a papaŋ ŋga papakw akwar hay ta mey *Izay, *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay zleezle heyey na, ara mey fara fara.
26 Məsəfney a, a ləvar:
"Daw, ləvtar a ndəhay a:
Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama ka cəndamara ba.
Akwar fa nəkam dey maaya maaya,
ama ka hətmar dey ba.
27 Maja ndəhay a, a gəmam ŋga cənam mey ba,
a dəzlmata sləmay ata hay,
a ɗəpmata dey ata hay.
A kamara kəne amba a hətmar dey ba,
a jəkam sləmay ba,
a təɓmara mey a, aa mevel ata ba.
Da ray ŋgene, fa da mbəɗdamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba."»
28 Pawl a ləvtar saya: «Anda keɗe, sərmara, Gazlavay a slərdərwa mey da ray meləhey
daa mebərey na, a ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Ata na, a cəndamara mey a la!» [
29 Fa dəɓa ŋga mey a keɗe, Jəwif hay a diyam ta mekey yawa ta gədaŋ da wuzlah
ata.]
30 Yaw, mevey cew Pawl manjakaya daa way masa aŋga fa pəley dala maja. Aŋga fa
təɓta ndəhay tabiya ma samawa ŋga nəkmara.
31 Aŋga fa wuzey mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay, aa sərkadata
ndəhay da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste ta mandərzay daa dey daa ba. Kwa ndaw
ma təka daa ba.

28:16 28.16 24.23 **28:18 28.18** 23.29 **28:19 28.19** 25.11 **28:22 28.22** 9.2 **28:23 28.23** 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Lk 17.21 **28:26 28.26-27** Iz 6.9-10 **28:28 28.28** 13.46; Lk 3.6

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Rawma hay
Mey da ray
Leeter ŋgada Rawma hay

Pawl ma wuzlala leeter keɗe na, ta daw aa berney ŋga Rawm daa ba araŋ. A wuzlala na, daa masa aŋga daa mepəkey aŋga ŋga dey maakar. A wuɗey ŋga daw a Rawm ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay feteɗe. Fa dəɓa ha, a wuɗey ndəhay da Rawm a jənmara ŋga daw aa hwayak mekele. A wuzlala leeter e na, da way Gayus da Kwarinti (16.23). Ara Febe, ŋgwas ma jənta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Senkəre, slala masa gweegwe ta Kwarinti, ma handa leeter e a Rawm (16.1-2).

Daa leeter e, Pawl a wuzlalatar da ray meesərkedey aŋga da ray Yesu. Da ndaw a wuɗey ŋga njey maaya fa mey ŋga Gazlavay na, si a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba (1.17).

Daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Rawm na, Jəwif hay daha, asaya, ndəhay masa Jəwif hay ba hay daha. Jəwif hay a fa səpmara kwakwas ata cəŋga. Ndəhay mekele mekele a wulkam ndəhay masa Jəwif hay ba hay si a səpmara kwakwas ŋga Jəwif hay may. Pawl a ləvey, kwakwas ŋga Jəwif hay na, a ləhey ndaw ba. Ŋga ləhey na, si ndaw a təɓa mey ŋga Yesu ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara daa fasəlawal 1 haa 8 Pawl maa guzley anda keɗe.

Daa fasəlawal 9 haa 11, Pawl a ləvey kwa har-gədaŋ ŋga Jəwif hay a təɓmara mey da ray Yesu ba na, a wulkey pas pal na, a təɓmara la.

Daa fasəlawal 12 haa 16 Pawl aa guzley da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu daa Egəliz leŋ da wuzlah ndəhay da bəla. Pawl a ndəvda leeter e na, ta mecey-har a ndəhay ga.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray meləhey daa mebərey (3.23; 6.23; 10.9)

Mesəfney ŋga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjey ata (8)

Cek masa ndaw ma da hətar maja aŋga maaya fa mey ŋga Gazlavay (5.1-5)

Mey da ray menjey ta mewuɗey-vaw (13.8-10)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah ndaw ma ka sləra ŋga *Yesu
*Kəriste. Ara *Gazlavay ma walaya ŋga key *ndaw-meslərey ŋga Yesu, a paya ŋga
wuzey mey aŋga maaya mawiya.
2 *Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a ləvey dəga zleezle a da slərdərwa ta fa
ndəhay ma təla mey aŋga. Mey ŋga ndəhay ma təla mey aŋga ha na, mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
3-4 Mey-maaya-mawiya ha na, ara mey da ray Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste, Bəzey
ŋga Gazlavay. A tərey ŋga ndaw-magədaŋ, a yawa daa səkway ŋga Bay *Davit. Ama
Gazlavay ta wuzdərwa la fara fara, ara Bəzey aŋga masa ta gədaŋ daa masa aŋga ma
sləkɗadərwa daa meməcey ta gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga.
5 Gazlavay ta wuzdiwa maaya aŋga la ta fa Yesu Kəriste he. A paya ŋga ndaw-meslərey
ŋga Yesu amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya a ndəhay daa səkway hay wura wura
cəpa. Ya wuzdatara na, amba ndəhay a, a təɓmara mey aŋga, a namar ray. Anda keɗe,
ya fa həslar ray a Kəriste.
6 Akwar Rawma hay may, akwar da wuzlah ndəhay a ŋgene, maja Yesu Kəriste ta
zəlkwar la ŋga tərey ndəhay aŋga hay.
7 Ya fa cakwar har, akwar ndəhay cəpa da *Rawm, akwar masa Gazlavay ma wuɗkwar
kalah. Gazlavay ta zəlkwar la, ta tərdakwar la ŋga ndəhay aŋga hay.
Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar
mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a wuɗey ŋga daw ŋga nəktərwa Rawma hay

8 Yaw, teeseɗ na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay ta fa Yesu *Kəriste maja akwar
tabiya. Ya fa kar suse he na, maja ndəhay da bəla tabiya fa zəldamakwar sləmay maja
akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste.

1:1 1.1 SNM 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16 **1:2 1.2** 3.21; 1Pi 1.10-12 **1:3-4 1.3-4** Mt 1.1; 20.30-31; SNM 13.33; 2Tm 2.8 **1:5 1.5** 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9 **1:7 1.7** zazay: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kwr 7.15 **1:8 1.8** 16.19; 1Tes 1.8

9 Gazlavay a səra, daa masa ya fa dərey daŋgay na, ya fa sərfadakwar. Ya fa kar sləra
ta mevel pal daa masa ya fa wuzda *Mey-maaya-mawiya da ray Bəzey aŋga.
10 Ya faa cəfɗa mandaw mandaw daa medərey-daŋgay aɗaw amba a vəlya cəveɗ ŋga
daw fa akwar anda aa ma wuɗey.
11 Ahaw, ya wuɗey fara fara ŋga hətkwar fa dey amba ya vəlkwar gədaŋ ma sawa ta
fa *Mesəfney ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ka da hətam gədaŋ ma fəna ma fəna daa cəveɗ
ŋga Yesu.
12 Ya wuɗey ŋga ləvey na, ya da daw fa akwar a na, amba ya jənkwa vaw ŋga vəley
gədaŋ da wuzlah aləkwa. Anda meləvey, ya da hətey gədaŋ maja akwar ma təƀmara
mey ŋga Yesu. Akwar may, ka da hətam gədaŋ maja yah ma təƀa mey ŋga Yesu.
13 Məlma aɗaw hay, maaya na, ka sərmara ya ta wulkey la dey ga ŋga daw fa akwar,
ama ya ta hətey har ŋga daw daa ba araŋ. Ya wuɗey ŋga daw fa akwar a na, ŋga kawa
sləra ŋga jənkwar ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Yesu anda yah ma jəntərwa
ndəhay daa hwayak hay mekele mekele may.
14 Si ya wuzda Mey-maaya-mawiya a ndəhay tabiya, kwa ŋgada ndəhay daa berney
hay ŋga Gərek hay, kwa ŋgada ndəhay daa slam hay mekele, asaya, kwa ŋgada ndəhay
ta leŋgesl ma səra cek, kwa ŋgada ndəhay ma səra cek ba.
15 Ara maja ŋgene, yah ma wuɗey ŋga daw fa akwar Rawma hay may ŋga
wuzdakwara Mey-maaya-mawiya.

Mey-maaya-mawiya aa ta gədaŋ ŋga ləhey ndəhay

16 Ya fa da zlurey ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya na, daa ba, maja Mey-maaya-
mawiya aa ta gədaŋ ŋga Gazlavay ŋga ləhdata ndəhay ma pamara Yesu ŋga ndaw
ata fara fara daa mebərey. Gazlavay a ləhey teeseɗ na, ndəhay *Jəwif hay, fa dəƀa ha,
ndəhay masa Jəwif hay ba.
17 Mey-maaya-mawiya na, fa wuzdərwa Gazlavay a nəkta ndəhay, ata maaya fa mey
aŋga na, kwara. A da nəkta ndəhay, ata maaya na, ta fa ata ma pamara Yesu ŋga ndaw
ata fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba. Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ara ndaw ma pa
Gazlavay a ŋga ndaw aŋga fara fara. Anda keɗe, a hətey heter mendəvey ba la.»

Ndəhay tabiya ata ta mebərey na, maja me?

18 Gazlavay da vaɗ fa cey mevel da ray mebərey ŋga ndəhay magədaŋ tabiya. Ata
fa kam cek hay malamba ŋgada ndəhay, a namar ray a Gazlavay ba səlak. Anda keɗe,
Gazlavay a da katar sariya maja ata fa təkmata ndəhay siya ŋga sərey mey masa fara
fara da ray Gazlavay.
19 A da sərdata banay maja cəveɗ mawuzdakaya maaya maaya cay ŋgada kwa waawa
amba a sərey cek da ray Gazlavay. Ara Gazlavay a, ray aŋga, ma wuzdatara cəveɗ e fa
mey ata. Ama ata ta səpmara cəveɗ e daa ba.
20 Fara fara, ndaw a gwa ŋga hətar Gazlavay ta dey ba, ama dəga aŋga ma ləma bəla
haa wure keɗe, ndəhay a gwamara ŋga sərmara ta fa cek hay masa aŋga ma katərwa.
Cek hay a na, fa wuzdərwa Gazlavay aa ta gədaŋ mendəvey ba ŋga sərmataw, asaya,
aŋga Gazlavay Mawaca-waca. Anda keɗe, fa mey ŋga Gazlavay na, mey ata ŋga wurey
amba Gazlavay a sərfatar dey-ceceh fa mebərey ata na, daa saba.
21 Ndəhay a fa sərmara Gazlavay na, daha. Ama a namar ray ba, a kamar suse ba
anda ara Gazlavay ata ba. A wulkam na, a ray cek hay ŋga tede. Ata na, anda ata daa
ləvaŋ maja cek maaya ta maaya ba na, a sərmara ba.
22 A pamara ray ata ŋga ndəhay ta leŋgesl ma səra cek, anja ara ndəhay manjar-
leŋgesl.
23 Gazlavay masa ta gədaŋ, ndaw masa ta dey ŋga sərmataw na, ata fa namar ray daa
ba. Sasəkar a nam ray na, ŋgada cek mavəɗkaya ta ƀərey anda ndaw-magədaŋ masa
ma da məcey jak. Asaya, a nam ray na, ŋgada cek hay masa ata ma vəɗmata ta har ata
hay aa slam a ŋga ɗiyaŋ hay, aa slam a ŋga cek hay masa salay məfaɗ leŋ aa slam a
ŋga zezekw hay.
24 Ara maja ŋgene, Gazlavay ma mbəkdata sem amba a kam cek hay ma ka hezey
masa ata ma wuɗam. Anda keɗe, fa nəsmara vaw ata ta cek hay ma ka hwaray.
25 Yaw, ta mbəkdamara mey masa fara fara da ray Gazlavay sem amba a jəkam sləmay
fa mey membərzley. A ragadam na, ŋgada cek hay masa Gazlavay ma katərwa jak, a

---

1:9 1.9-10 15.23; SNM 19.21; Ef 1.16 **1:13 1.13** 1Kwr 9.19-22 **1:14 1.14** Kwa 3.11 **1:16 1.16** 2.9; SNM 13.46; 2Tm 1.8; 1Kwr 1.18, 24 **1:17 1.17** 3.21-30; ***fasəlawal*** 4; 10.4-13; Hab 2.4; Gal 3.9-12; Fəl 3.9; Heb 10.38 **1:18 1.18** 2.5, 8; Ef 5.6; 2Tes 2.12 **1:19 1.19-20** Jəw 12.9; Ps 19.2-5; SNM 17.27-28; 1Kwr 1.21 **1:21 1.21** Ef 4.17-18 **1:22 1.22** 1Kwr 1.19-20 **1:23 1.23** Mew 4.16-18; Ps 106.20

namatar ray. Ama Gazlavay ta ray aŋga masa ma katərwa cek hay a na, ta mbəkdamara sem jak. Aŋga na, Gazlavay pal masa ndəhay ma da həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

26 Ara maja ŋgene, Gazlavay ta mbəkdata sem amba a kam cek hay malamba ma ka
hwaray anda ata ma wuɗam kalah daa mevel ata. Ŋgusay a mbəkdamara meney ta zel
hay anda maamandaw, a nam ta ŋgusay cəla ata hay. Ŋgene ara cek malamba, ara cek
ŋga key kəne ba.
27 Zel hay may kəne, a mbəkdamara meney ta ŋgusay. A wuɗam na, si ŋga nam ta
zel hay cəla ata hay. Zel a ney ta zel cəla na, ara cek ma ka hwaray kalah. Anda keɗe,
fa handamawa banay ŋgada ray ata, təɗe ta sləra ata maaya ba ha ŋgene.
28 Ndəhay a ŋgene ta wuɗam ŋga sərmara Gazlavay daa ba. Ara maja ŋgene Gazlavay
ma mbəkdata sem amba a wulkam saw, a kam cek ta cəveɗ e ba.
29 Cek hay maaya ba daa mevel ata daha. Ata fa kam cek masa ta cəveɗ e daa ba, fa
sərdamata banay ta ndəhay, fa kam dey fa cek ŋga ndəhay, fa kam maagway, fa kam
səleŋ, fa kəɗam ndəhay vagay, fa kam baazlam da wuzlah ata, fa kam wewer fa cek
ŋga ndəhay, fa fəcam ndəhay. Asaya, ata fa slam mey a ray ndəhay,
30 fa kam mbaɗa fa ndəhay, a wuɗmara Gazlavay ba, fa cəɗam vaw saw, fa zlapam,
faa həmdamara ray ata. Mandaw mandaw ata fa səpam wewer hay mekele mekele ŋga
key cek hay maaya ba a ndəhay. A namatar ray ŋgada papa ata hay ta mama ata hay
ba.
31 Ata manjar leŋgesl, aa guzlam ta neneh cew cew, a wuɗam vaw pəreh, a səram
dey-ceceh fa ndaw ba.
32 Ama, ata fa sərmara, ndəhay ma kam cek hay maaya ba anda ŋgene na, Gazlavay
a katar sariya la. Ndəhay anda ŋgene hay na, ata təɗe ŋga kəɗey vagay maja mebərey
ata. Ta ŋgene he cəpa, fa kam cek hay malamba ma fəna ma fəna, asaya, aa həmdamata
ndəhay mekele ma kam cek hay malamba anda ata.

2

Gazlavay a da katar sariya a ndəhay na, kwara?

1 Jam aɗaw hay, da akwar fa mbəɗmatar ray a ndəhay na, mey akwar ŋga wurey
amba Gazlavay a sərfakwar dey-ceceh fa mebərey akwar na, daa ba, maja akwar ta
mebərey anda ata may. Da ka mbəɗmatar ray a ndəhay na, a key ŋgene, ka mbəɗam
ray ŋgada akwar ray akwar, maja akwar fa kam cek maaya ba letek anda ata.
2 Ya sərkwa Gazlavay a key sariya la, a da sərdata banay ta ndəhay ma kam cek hay
malamba. Sariya ŋga Gazlavay a na, ara ta cəveɗ e fara fara.
3 Akwar ndəhay ma kam cek hay malamba, ka mbəɗmatar ray ŋgada ndəhay mekele
ma kam cek malamba anda akwar na, ka wulkam Gazlavay a kakwar sariya ŋgaa
zəɗdakwar daa ba daw?
4 Gazlavay na, ara ndaw maaya, a sərda banay ta ndaw fiyaw fiyaw maja mebərey
aŋga ba. Aŋga fa ɓəsa mebərey a, kaa ka rəsmara Gazlavay a jak na, kwara? Aŋga ma
kakwar maaya ŋgene na, amba ka mbəɗdamara menjey akwar, ba diya?
5 Akwar, ndəhay masa ray maŋgərɗakaya ŋgene, ka wuɗam amba ka mbəɗdamara
menjey akwar ba. Anda keɗe, akwar fa cəhaɗamawa sariya ŋga Gazlavay ŋgada ray
akwar ma fəna ma fəna. Yaw, ta pas masa Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay ta
mebərey fara fara na, a da katar sariya təɗe ta mebərey ata.
6 A da pəlra mawurɓay a ndaw a, a ndaw a, təɗe fa sləra maaya ta maaya ba masa
aŋga ma ka.
7 Ndəhay masa ma səpam ŋga key maaya mandaw mandaw na, a wuɗam Gazlavay a
həsltar ray, a njadata aa slam aŋga meweɗey, a wuɗam ŋga hətey heter mendəvey ba.
Gazlavay a da vəlda heter mendəvey ba ha na, ŋgada ata.
8 Ama ndəhay masa ma kam həma a ray Gazlavay, ma rəsmara mey masa fara fara,
ma səpam ŋga key cek hay malamba mandaw mandaw na, Gazlavay a cey mevel la ga
a ray ata, a sərdata banay la.
9 Ahaw, ndəhay masa ma kam cek hay malamba na, a səram banay la ga, a təwam la.
Ma da sərey banay teeseɗ na, ndəhay *Jəwif hay, fa dəɓa ha, ndəhay daa səkway hay
siya tabiya may.

1:25 1.25 9.5 **1:26 1.26-27** 1Kwr 6.9 **1:27 1.27** Lev 18.22; 20.13 **1:29 1.29** Gal 5.19-21; 2Tm 3.2-4 **2:1 2.1** Ps 50.16; Mt 7.2 **2:4 2.4** SNM 17.30; 2Pi 3.9, 15 **2:5 2.5** Iz 2.11-21 **2:6 2.6** 1Kwr 3.13-15; 2Kwr 5.10; Ef 6.8; Mt 16.27

10 Ama ndəhay ma kam cek hay maaya na, Gazlavay a da həsltar ray, a njadata daa
zazay aa slam aŋga meweɗey. A da ka kəne ŋgada ndəhay aŋga hay tabiya, teeseɗ na,
ŋgada Jəwif hay, fa dəɓa ha, ŋgada ndəhay daa səkway hay siya tabiya may,
11 maja Gazlavay na, a weley ndəhay ta weley ba.
12 Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga la a *Mawiz. Da ndəhay masa ma sərmara
kwakwas a ba, a kam mebərey na, ndəhay a, aa zəɗam la tabiya, ama a daa zəɗam
na, maja kwakwas a ba. Jəwif hay na, a sərmara kwakwas a. Ata may, da a zləɓmara
kwakwas a na, Gazlavay a katar sariya la anda kwakwas a ma ləvey.
13 Gazlavay a nəkta ndəhay, ata maaya fa mey aŋga na, maja ata ma cəndamara
kwakwas a ta sləmay daada ba, ama maja ata ma kamara cek anda kwakwas a ma
ləvey.
14 Yaw, ndəhay mekele masa Jəwif hay ba, ma sərmara kwakwas ŋga Mawiz ba na,
ta pas laŋgar ata ray ata fa kam cek hay anda kwakwas ŋga Mawiz a ma ləvey cəŋga.
Anda keɗe, kwa a sərmara kwakwas a ba na, ata fa sərmara ŋga key cek hay ta cəveɗ
e cəŋga.
15 Menjey ata na, fa wuzda Gazlavay ta wuzdatara kwakwas a sem, aa daa mevel ata.
Asaya, ta pas mekele, mewulkey ata fa wuzdatara cek masa ata ma kamara maaya ta
maaya ba.
16 Fara fara, pas pal Gazlavay a katar sariya la a ndəhay ta fa Yesu *Kəriste. Ta pas
ŋgene, Gazlavay a da wuzdərwa mewulkey masa maɓadakaya daa mevel ŋga ndaw a,
ŋga ndaw a. *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzda na, fa ləvey kəne.

Jəwif hay a səpmara kwakwas ŋga Mawiz ba na, maja me?

17 Kaa akwar *Jəwif hay na, kwara? Ka ləvam akwar na, Jəwif hay, asaya, ka wulkam
ka ləvam cek hay tabiya ata ta cəveɗ e maja ka sərmara *kwakwas ŋga Mawiz, ka
zlapam ka ləvam akwar ndəhay ŋga Gazlavay.
18 Ka sərmara cek masa Gazlavay ma wuɗey, asaya, kwakwas ŋga Mawiz fa
wuzdakwara cəveɗ ŋga sərey cek masa maaya ta maaya ba.
19 Ka wulkam na, ka gwamara ŋga wuzmatar cəveɗ ŋgada ndəhay masa wulaf hay
* daw? Asaya, ka wulkam na, akwar ndəhay ma waɗamatar dey a ndəhay masa daa
ləvaŋ daw?
20 Ndəhay ma səra cek ba na, ka wulkam ka gwamara ŋga kətmata la daw? Asaya,
ka wulkam na, ka gwamara ŋgaa sərkadamata bəza hay † daw? Ka wulkam anda keɗe
maja ka ləvam kwakwas ŋga Mawiz ta wuzdakwara cek hay sem cəpa ta fa mey masa
fara fara.
21 Ehe, jəkam sləmay, akwar ndəhay masa maa sərkadamata ndəhay siya, kaa sərkam
ray akwar ba na, maja me? Akwar ndəhay ma kətmata ndəhay siya ŋga leley ba, kaa
ka lalam na, kwara?
22 Asaya, akwar fa ləvmatar a ndəhay ka da lam vaw saw ba, kaa ka lam vaw saw
saya na, kwara? Ka ləvam saya ka tam kuley ba, kaa ka lalamata cek hay da ver-kuley
hay saya na, kwara?
23 Akwar fa zlapam kalah, ka ləvam ka sərmara kwakwas ŋga Mawiz, ama akwar fa
zləɓmara kwakwas a saya na, kwara? Anda keɗe, a key ka pamar hwaray a Gazlavay.
24 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Ndəhay siya faa
guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay maja akwar Jəwif hay.»
25 Akwar Jəwif hay, ka ləvam Gazlavay a sərkwar ta fa *mesley mandawal. Da akwar
fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz ta cəveɗ e na, mesley mandawal a, a jənkwar la. Ama
da akwar fa səpmara kwakwas a ta cəveɗ e daa ba na, mesley mandawal a ara cek ŋga
tede ŋgada akwar, fa da jənkwar daa ba.
26 Anda keɗe, da ndaw mandawal manjar ŋga sley, a səpa kwakwas ŋga Mawiz ta
cəveɗ e na, Gazlavay a nəka ndaw a anda ndaw maslakaya mandawal ba daw?
27 Da ray ŋgene, ndəhay daa səkway hay mekele mandawal manjar ŋga sley masa
ma səpmara kwakwas ta cəveɗ e, a mbəɗmakwar ray la. A da mbəɗmakwar ray na,
maja akwar Jəwif hay, akwar ta kwakwas akwar mawuzlalakaya, asaya, akwar fa slam
mandawal, ama ta ŋgene he cəpa, akwar fa zləɓmara kwakwas a cəŋga.

2:11 2.11 SNM 10.34; Kwa 3.25; 1Pi 1.17; Jak 2.1 **2:12 2.12** Mt 7.21 **2:16 2.16** 2.6; 1Kwr 4.5 **2:17 2.17** 9.4; Iz 48.1 * **2:19 2.19** wulaf hay, ndəhay masa daa ləvaŋ: Pawl a wuɗey ŋgaa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba masa ma sərmara Gazlavay ba. **2:19 2.19** Mt 15.14 † **2:20 2.20** bəza hay: Pawl aa guzley da ray bəza hay fara fara ba, ama da ray ndəhay masa ma sərmara mey ŋga Gazlavay maaya maaya ba araŋ. **2:21 2.21** Mt 23.3-4; Jaŋ 7.19 **2:24 2.24** Ez 36.20 **2:25 2.25** 1Kwr 7.19; Gal 5.3 **2:26 2.26** Gal 5.6

28 Ndaw a da sərey aŋga ndaw Jəwif fara fara na, ta fa me? A da sərey aŋga ndaw
Jəwif fara fara na, ta fa cek masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta dey fa vaw aŋga daada
ba, anda meləvey, ta fa mesley mandawal daada ba.
29 Ama ndaw Jəwif fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay ma mbəɗdara mevel aŋga
sem. Ndaw maslakaya mandawal fara fara na, ara ndaw masa *Mesəfney ŋga Gazlavay
fa key sləra daa mevel aŋga, ba na, ara ndaw masa ma səpey kwakwas mawuzlalakaya
daada ba. Ndaw masa Jəwif fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay maa həmda, ba na,
ara ndaw masa ndaw-magədaŋ maa həmda ba.

3

Ndaw masa manjar mebərey na, daha daw?
1 Da anda keɗe na, *Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele fa mey ŋga Gazlavay na, ta
me? *Mesley mandawal na, ara cek ma jəney ndaw daw?
2 Ahaw, Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele na, ta cek hay ga. Teeseɗ na, Gazlavay a
vəldatara mey aŋga na, ŋgada Jəwif hay a.
3 Fara fara, ndəhay ga da wuzlah ata fa təɓmara mey ŋga Gazlavay daa ba. Kaa
Gazlavay na, a mbəɗda mewulkey aŋga, a ka cek anda aa ma ləvey saba maja ata daw?

4 Kay, fa da mbəɗda daa ba. Kwa ndəhay tabiya fa mbərzlam na, Gazlavay a da ka
cek anda aŋga ma ləvey cəŋga. Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay
ma ləvey:
«Kah, Bay Gazlavay, mey akah tabiya
ara mey fara fara ta cəveɗ e.
Da ndaw aa dəɗfaka mey na,
ka gwa ŋga wuzda ara mebərey akah ba.»
5 Da kwa ndəhay siya a da ləvam mebərey masa aləkwa ma kakwa fa wuzdərwa
maaya ŋga Gazlavay na, ya da ləvkwa kwara? Yaa guzley kaa na, anda ndəhay magədaŋ
maa guzlam may. Kaa da Gazlavay a sərdandakwar banay maja mebərey aləkwa na, ya
gwakwa ŋga ləvey Gazlavay a na, fa key cek ta cəveɗ e daa saba daw?
6 Kay, kəne ba! Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e. Da Gazlavay fa key cek
ta cəveɗ e daa ba na, kaa a da katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e na, kwara?
7 Da kwa ndaw a ləvey, mekey cek ta cəveɗ e ba na, fa wuzdatara ŋgada ndəhay
Gazlavay ara ndaw maa guzley mey fara fara, ŋga wuzdərwa gədaŋ aŋga. Da kəne na,
Gazlavay a daa zəɗdata ndəhay maja mebərey ata na, fa me dəɓa me?
8 Ndəhay siya fa ləvam: «Kakwa cek hay maaya ba amba ndəhay a sərmara Gazlavay
na, ara ndaw maaya kalah.» Ahaw, a ləvam anda keɗe ba, kwara? Kwa ndəhay siya
na, faa guzlam maaya ba da ray aɗaw, a ləvam ya faa guzley anda keɗe may. Sariya a
təɗdata ndəhay a la, təɗe fa mewulkey ata maaya ba ha ŋgene.

Ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wuɗey na, daha daw?
9 Kaa wure keɗe na, kwara? Aləkwa *Jəwif hay na, ya fənmatakwa ndəhay siya hay
daw? Kay, ya fənmatakwa ba səlak! Ya ta wuzdakwara cay, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay
masa Jəwif hay ba cəpa na, mebərey fa fəntar ray.
10 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Kwa ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, daa ba,
kwa ndaw pal daa ba səlak.
11 Kwa ndaw masa ta leŋgesl ma səra cek na, daa ba,
kwa ndaw pal ma wuɗey ŋga səpa
cəveɗ ŋga Gazlavay na, daa ba.
12 Ata cəpa ta mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay sem.
Ata cəpa daa slam a ta mbəɗmar dəɓa sem a Gazlavay.
Kwa ndaw ma key cek maaya na, daa ba.
Kwa ndaw pal daa ba səlak.
13 Mey ma bawa da mey ata na,
maaya ba anda cəvay mawurkaya ma zey.
Neneh ata na, fa təknata ndəhay kalah.
Ndəvez ŋga mey ata na,
a kəɗey ndaw vagay anda mewer ŋga zezekw.

2:28 2.28-29 9.6; Jer 4.4; Fəl 3.2-3; Kwa 2.11 **3:2 3.2** 9.4; Ps 147.19-20 **3:3 3.3-4** 9.6; 11.29; Mesl 23.19; 2Tm 2.13 **3:4 3.4** Ps 51.6 **3:5 3.5** 9.14 **3:8 3.8** 6.1 **3:9 3.9** 1.18–2.24; 3.23 **3:10 3.10-12** Ps 14.1-3 **3:13 3.13** Ps 5.10; 140.4

14 Mey ma bawa da mey ata na,
ara mey meeɗəwek e, ma nəsa ndaw.
15 Salay ata na, fa həldata ŋga wusey vaw fiyaw fiyaw
ŋga kəɗey ndəhay vagay.
16 Kwa daa wura daa wura daa mepəkey ata na,
fa nəsam cek hay, fa sərdamata banay ta ndəhay.
17 Asaya, a sərmara ma handawa zazay
a wuzlah ndəhay ba.
18 Ata na, a zluram ta Gazlavay ba səlak.»
19 Ahaw, aləkwa fa sərkwa, cek hay tabiya masa *kwakwas ŋga Mawiz maa sərkada na, ara ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma vəldatara kwakwas a. Anda keɗe, kwa ndaw ma gwa ŋga wura mey amba a ɗiya ray aŋga na, daa ba, ndəhay cəpa ta mebərey fa mey ŋga Gazlavay.
20 Maja ŋgene, ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga ma səpa kwakwas ŋga Mawiz tabiya na, daa ba. Kwakwas a, a wuzwa na, mebərey ŋga ndəhay gway.

Ndəhay a da təram maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?

21 Wure keɗe, Gazlavay ta wuztar cəveɗ la a ndəhay amba a pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Cəveɗ e na, kwa mey ŋga *kwakwas ŋga Mawiz da hwaɗ a daa ba səlak. Ama kwakwas a, leŋ ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay taa guzlam la da ray cəveɗ e dəga zleezle, a ləvam Gazlavay a wuzwa cəveɗ la mawiya.
22 Gazlavay ma pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, maja ata ma pamara Yesu *Kəriste ŋga ndaw ata fara fara. Gazlavay a pey ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, ndəhay tabiya masa ma təɓmara mey ŋga Yesu, maja Gazlavay a weley ndəhay ta weley ba.
23 Ndəhay tabiya ta kam mebərey la. Anda keɗe, ata dəreŋ ta maaya ŋga Gazlavay.
24 Ama Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh la, a tərdata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga ta fa Yesu Kəriste, ndaw masa ma ləhdata daa mebərey. A ka kəne na, ara ŋga maaya, ba na, ta cek ba.
25 Ara Yesu a masa Gazlavay ma vəlda ŋga məcey amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay ta fa mambaz aŋga. Ara mambaz a ma mbəɗwa fa hwadam mazlaŋgalakaya ŋgada ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara fara. Gazlavay a ka anda keɗe na, amba a wuzdatara a ndəhay, aŋga na, ndaw ma ka cek ta cəveɗ e. Ahaw, daa masa aŋga ma sərdata banay ta ndəhay maja mebərey ata masa zleezle daa ba heyey na, Gazlavay ta ka cek ta cəveɗ e la.
26 Daa ŋgene, Gazlavay ta ɓəsa mebərey a la. Gazlavay a ka cek ta cəveɗ e wure keɗe may, maja ta fa meməcey ŋga Yesu na, a gwa ŋga key sariya ta cəveɗ e. Asaya, a gwa ŋga pata ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Yesu ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.
27 Da anda keɗe na, aləkwa ta cəveɗ ŋga zlepey maja aləkwa ma kadakwa sləra maaya ta kwakwas ŋga Mawiz daw? Kay! aləkwa ta cəveɗ daa ba. Aləkwa ta cəveɗ daa ba na, maja me? Maja cek mahura fa mey ŋga Gazlavay na, ara mesəpey kwakwas ba, ama ara metəɓey-mey ŋga Yesu.
28 Ahaw, ya sərmara fara fara Gazlavay a nəka ndaw aŋga maaya fa mey aŋga na, maja ndaw a ma təɓa mey ŋga Yesu, ba na, maja aŋga ma səpa kwakwas ŋga Mawiz tabiya ba.
29 Ka wulkam Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga *Jəwif hay daada daw? Ndəhay masa Jəwif hay ba na, ara Gazlavay ata may, ba diya? Ahaw, fara fara aŋga na, ara Gazlavay ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba may,
30 maja Gazlavay na, aŋga pal. Da Jəwif hay a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara na, Gazlavay a tərdata ŋga ndəhay maaya la fa mey aŋga. Yaw, da ndəhay daa səkway mekele a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara na, Gazlavay a tərdata la ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga may.
31 Anda keɗe, da ya pakwa Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara na, a wuɗey ŋga ləvey aləkwa fa tərdakwa kwakwas ŋga Mawiz ŋga cek ŋga tede daw? Kay, kəne ba! Sasəkar aləkwa fa kərzakwa kwakwas a maaya maaya ta har cew cew jak.

3:14 3.14 Ps 10.7 **3:15 3.15-17** Iz 59.7-8 **3:18 3.18** Ps 36.2 **3:20 3.20** Jəw 4.17; Ps 130.3; 143.2; Rm 4.15; Gal 2.16; 3.22 **3:21 3.21-22** 1.2, 17 **3:22 3.22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 **3:23 3.23** 5.2, 12; 8.18-20; MC 3.19 **3:24 3.24** 5.17; Ef 2.8; Tit 3.7 **3:25 3.25** mambaz: Mt 26.28; Ef 2.13; Kwa 1.20; Heb 9.12-14; 1Jŋ 1.7; CWJ 1.5; 5.9; ***zazay:*** 5.1; 2Kwr 5.18-21; Ef 2.14-16; Kwa 1.20; ***ndaw ma ka cek ta cəveɗ e:*** 1.17; 3.3-4 **3:27 3.27** 3.1, 21, 31; 8.2 **3:28 3.28** Gal 2.16 **3:29 3.29-30** 3.22; 4.11-12 **3:31 3.31** 6.15; 8.2-4

4

Gazlavay a tərda Abəraham maaya fa mey aŋga

1 Yaw, kaa ya wulkakwa da ray *Abəraham, dede aləkwa zleezle na, kwara? Ta hətey
cek ta gədaŋ aŋga la daw?
2 Da Gazlavay ta pa Abəraham ŋga ndaw maaya fa mey aŋga la ta fa sləra aŋga
masa maaya * na, anja Abəraham a, təɗe a zlepey. Ama ta gwa ŋga zlepey fa mey ŋga
Gazlavay daa ba.
3 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Abəraham a təɓa
mey masa Gazlavay ma ləvar. Anda keɗe, Gazlavay a nəka na, aŋga ndaw maaya fa
mey aŋga, maja aŋga ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
4 Ndaw ma key sləra na, a hətey dala. Dala ha ara mawurɓay ŋga sləra aŋga, ba na,
a vəldamara ŋga tede ba.
5 Ama ndaw ma nəkey dey fa sləra aŋga ba, a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara
na, Gazlavay a pa ndaw a la ŋga ndaw maaya fa mey aŋga. Ara Gazlavay ma gwa ŋga
pa ndaw ta mebərey ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja Gazlavay a nəka na, ndaw a
ma təɓa mey aŋga la.
6 Zleezle Bay *Davit taa guzley la letek kəne. A ləvey ndəhay masa Gazlavay ma pata
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga kwa ta nəka sləra ata daa ba na, mepəsey-mey ŋga
Gazlavay aa da ray ata.
7 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma mbəkdatara mebərey ata sem.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma nəkey dey fa mebərey ata saba.
8 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma sləfa mebərey ata saba.
9 Davit e maa guzley anda keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey maaya ŋga Gazlavay aha aa
da ray ndəhay masa maslakaya mandawal daada gway daw? Kay, kəne ba! Maaya ŋga
Gazlavay a na, aa da ray ndəhay masa mandawal manjar ŋga sley may. Ahaw, ya ta
ləvkwa la: «Gazlavay a nəka na, Abəraham aŋga ndaw maaya fa mey aŋga, maja aŋga
ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
10 Masa Gazlavay ma tərda Abəraham a ŋga ndaw maaya fa mey aŋga na, daa masa
aŋga ta sla mandawal cay daw, daa ba daw? Fara fara daa ŋgene na, Abəraham a ta
sla mandawal daa ba araŋ.
11 Daa masa Abəraham ma sla mandawal daa ba araŋ na, Gazlavay ta nəka cay aŋga
ndaw maaya fa mey aŋga, maja aŋga ma pa Gazlavay a ŋga ndaw aŋga fara fara. Fa
dəɓa ha, Gazlavay ta', a ləvar ŋga sla mandawal. *Mesley mandawal a ŋgene na, fa
wuzda aŋga ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay. Anda keɗe, Abəraham na, ara papaŋ
ŋga ndəhay masa mandawal manjar ŋga sley, masa ma təɓmara mey ŋga Gazlavay.
12 Asaya, aŋga papaŋ ŋga ndəhay masa mandawal maslakaya may. Ya wuɗey ŋgaa
guzley keɗe na, da ray ndəhay maslakaya mandawal cəpa ba, ama yaa guzley na, da
ray ndəhay maslakaya mandawal masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata anda papa
aləkwa Abəraham ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara daa masa aŋga ta sla
mandawal daa ba araŋ.

Gazlavay a da vəltar a ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara fara na, me?

13 Gazlavay a ləvar ŋgada *Abəraham ta ŋgada bəza hay ma da yamawa da hwaɗ
aŋga na, a da vəldatara bəla cəpa ŋgada ata. Gazlavay a da vəldatara bəla ha na, ara
maja Abəraham ma nar ray a *kwakwas ŋga Mawiz ba, ama maja aa ma pa Gazlavay
a ŋga ndaw aŋga fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya fa mey
aŋga.
14 Anja da Gazlavay a da vəltar cek a ndəhay maja ata ma səpam kwakwas daada na,
ŋgene, mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara, ara cek ŋga tede. Asaya, anja cek masa
Gazlavay ma ləvey a da vəldatara ha na, ara cek ŋga tede may.
15 Yaw, da ndəhay a zləɓmara kwakwas na, Gazlavay a cey mevel. Ama da anja
kwakwas daa ba na, ndəhay a da zləɓam me?

---

* **4:2 4.2** Daa masa Yesu aa da bəla na, Jəwif hay a ləvam Abəraham na, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay maja sləra masa aa ma ka. (Nəka Jak 2.21-23.) Ama Pawl a ləvey Abəraham na, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara. (Nəka 4.9leŋ Gal 3.6-9.) **4:2 4.2** Jak 2.21 **4:3 4.3** MC 15.6; Gal 3.6; Jak 2.23 **4:6 4.6-8** Ps 32.1-2 **4:11 4.11** MC 17.9-11; Gal 3.7; Rm 2.28-29 **4:12 4.12** Mt 3.9 **4:13 4.13** MC 12.7; 22.17 **4:14 4.14** Gal 3.18 **4:15 4.15** 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19

16 Anda kedɗe, cek maaya masa Gazlavay ma da vəlda na, a da vəldatara ŋgada ndəhay
masa ma pamara ŋga ndaw ata fara fara. A da vəldatara na, ŋga maaya maja a wudɗey
ndaw kalah. Gazlavay ma ləvey a da vəltar cek heyey na, ara ŋgada bəza hay ma
da yamawa da hwaɗ Abəraham tabiya. A da vəlda cek aha na, ŋgada ndəhay ma
təɓa mey aŋga masa ma səpmara kwakwas ŋga Mawiz daada ba, ama ŋgada ndəhay
mekele tabiya ma pamara ŋga ndaw ata anda Abəraham zleezle. Abəraham na, ara
papa aləkwa, aləkwa tabiya ndav.
17 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvar a Abəraham:
«Ya ta paka la ŋga papaŋ ŋga səkway hay ga.» Yaw, fa mey ŋga Gazlavay na, Abəraham
ara papa aləkwa. Aŋga ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, Gazlavay ma
sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ma gwa ŋga kata cek hay masa ma kam
daa ba araŋ.
18 Kwa ndəhay siya a wulkam Gazlavay a gwa ŋga vəlar cek ŋgada Abəraham anda
aa ma ləvar heyey daa ba na, Abəraham a fa pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara
cəŋga. Anda kedɗe, aŋga ta tərey la ŋga «papaŋ ŋga səkway hay ga» anda Gazlavay
maa guzlar, a ləvar: «Bəza hay da hwaɗ akah a laslam la ga anda wurzla hay.»
19 Daa masa Gazlavay maa guzlar ŋgene na, Abəraham a key mevey temere.
Abəraham a səra aŋga maraw, gədaŋ aŋga daa saba, asaya, a səra ŋgwas aŋga Sara
na, aŋga madaŋgwas cay. Ta ŋgene he cəpa, Abəraham fa təɓa Gazlavay a kar cek la
anda aa ma ləvar cəŋga.
20 Fara fara, aŋga fa təɓa mey masa Gazlavay ma ləvar. A wulkey cew cew da ray cek
masa Gazlavay ma da vəldara ba. Ama fa hətey gədaŋ ma fəna ma fəna daa metəɓey-
mey ŋga Gazlavay, fa həslar ray.
21 Yaw, Abəraham a səra Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga kara cek anda aa ma ləvar.
22 Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.
23 Mey ma ləvey: «Gazlavay a pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga» na, mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, ŋgada Abəraham daada ba,
24 ama mey a mawuzlalakaya ŋgada aləkwa may. Da aləkwa fa pakwa Gazlavay
ŋga ndaw aləkwa fara fara, Gazlavay ma sləkɗadərwa Bay aləkwa Mahura Yesu daa
meməcey na, Gazlavay a, a pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga la may.
25 Yesu a na, Gazlavay ta vəlda la a har ndəhay ŋga məcey maja mebərey aləkwa.
Fa dəɓa ha, ta sləkɗawa sem daa meməcey amba Gazlavay a pandakwar ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga.

5

Cek masa ndaw ma da hətar maja aŋga maaya fa mey ŋga Gazlavay na, wura?

1 Ahaw, Gazlavay a tərdandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, maja aləkwa
ma pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara. Anda kedɗe, aləkwa manjatakaya daa zazay fa
mey aŋga maja Bay aləkwa Mahura, Yesu *Kəriste.
2 Ara Yesu ma vəlndakwar cəveɗ amba ya sərkwa maaya ŋga Gazlavay maja aləkwa
fa pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara. Aləkwa majaratakaya daa mey aŋga ta fa maaya
aŋga ha. Asaya, aləkwa faa səmkwa maja ya sərkwa ya hətkwa meweɗey aŋga la a ray
aləkwa.
3 Ara ŋgene daada ba, ama aləkwa faa səmkwa saya daa masa aləkwa fa sərkwa
banay, maja banay a, a jənndakwar ŋga ɓəsey banay hay mekele mekele.
4 Meɓəsey banay na, a vəley gədaŋ a ndaw ŋga jerey. Yaw, da aləkwa majaratakaya
na, ya sərkwa ya da hətkwa cek masa Gazlavay ma ləvey a vəldandakwara la heyey.
5 Cek aha na, fa da pandakwar hwaray daa ba, maja Gazlavay ta wuzdərwa mewuɗey-
vaw aŋga sem ta fa Məsəfney aŋga masa aa ma vəldandakwara.
6 Daa masa aləkwa ta gədaŋ ŋga ləhda ray aləkwa daa ba na, Kəriste ta məcey la
maja aləkwa, aləkwa ndəhay ma kam həma a ray Gazlavay. A məcey a na, ta pas masa
Gazlavay ma wala ɗar a.

4:16 4.16 Gal 3.7 **4:17 4.17-18** MC 15.5; 17.4-5; 2Kwr 1.9; Heb 11.12, 19 **4:19 4.19-20** MC 17.1-6; Heb 11.11 **4:21 4.21** MC 18.14; Lk 1.37 **4:22 4.22** 4.3 **4:23 4.23-24** 10.9; 15.4 **4:25 4.25** Iz 53.4-5, 10; Rm 8.32-34; 1Kwr 15.17 **5:1 5.1** 3.21-30; ***Gazlavay a tərdandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga:*** 3.25-26 **5:2 5.2** maaya ŋga Gazlavay: 3.21; 6.14; 2Kwr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ef 2.5-8; 1Pi 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12; ***mepey Yesu ndaw aləkwa fara fara:*** Rm 3.24; 8.17-18; ***meweɗey aŋga:*** 8.17-18; 9.23; 1Kwr 2.7; 2Kwr 3.18; 4.17; Kwa 1.27; 3.4; 1Tes 2.12; 2Tm 2.10; 1Pi 5.1 **5:3 5.3-5** Jak 1.2-3, 12; 1Pi 1.5-7 **5:5 5.5** 8.39; Ps 22.6; Heb 6.19 **5:6 5.6-7** 1Pi 3.18

7 Ya sərkwa aŋga ta banay amba ndaw a təɓa ŋga məcey aa slam a ŋga ndaw ma ka
cek ta cəveď e. Ayəwa, da kwa ndaw a gwa ŋga məcey aa slam a ŋga ndaw meekweď-
mey kwa.
8 Ama kwa aləkwa ta mebərey na, ta ŋgene he cəpa, Kəriste ta məcey la maja aləkwa
cəŋga. Ara anda keďe Gazlavay ma wuzda, aŋga fa wuďndakwar kalah.
9 Wure keďe, Gazlavay ta tərdandakwar la ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga ta fa
mambaz ŋga Yesu ma mbəďwa daa meməcey aŋga. Anda keďe, ya sərkwa fara fara
Yesu Kəriste aləhdandakwar la, Gazlavay fa da cey mevel da ray aləkwa daa saba.
10 Daa masa aləkwa masa-gəra hay ŋga Gazlavay na, Gazlavay a ta cəmndakwar ďay
la ta aŋga ray aŋga, ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga. Wure keďe, aləkwa macəmkaya
ďay ta aŋga. Anda keďe, ya sərkwa fara fara aləhdandakwar la maja Bəzey aŋga ma
sləkďawa sem daa meməcey.
11 Ara keďe daada ba, ama aləkwa faa səmkwa da ray Gazlavay maja Bay aləkwa
Mahura Yesu Kəriste may. Ara maja aŋga, aləkwa macəmkaya ta Gazlavay.

Mey da ray Adam ta Kəriste

12 Mebərey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal mezəley *Adam. Ndəhay a məcam na,
maja mebərey a. Anda keďe, meməcey fa paslata ndəhay da bəla maja ndəhay tabiya
ata ta mebərey.
13 Dəga Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga a *Mawiz daa ba araŋ na, mebərey aa
daha da bəla cay. Ama daa masa kwakwas a daa ba araŋ na, Gazlavay fa sləfa mebərey
ŋga ndəhay daa ba may.
14 Ama ta ŋgene he cəpa dəga fa Adam haa kasl fa Mawiz na, ndəhay tabiya ta ləham
fa meməcey daa ba cəŋga. Adam ta cənar mey a Gazlavay daa ba. Kwa ndəhay a ta
kam mebərey anda Adam a daa ba na, ta məcam sem cəŋga. Ya gwakwa ŋga wa Adam
a na, ta ndaw ma da sawa.
15 Ama Adam a na, ata letek ta ndaw ma da sawa ha ba. Mebərey ŋga Adam aŋga
wal ta cek maaya masa Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay maja mewuďey-vaw aŋga.
Ahaw, fara fara ndəhay ga ta məcam sem maja mebərey ŋga ndaw pal. Ama, Gazlavay
a katar maaya la ma fəna a ndəhay ga. A da katar maaya ha na, ta fa ndaw pal mezəley
Yesu *Kəriste.
16 Cek masa ndəhay ma hətam ta fa Gazlavay na, a fəna cek masa ndəhay ma hətam
ta fa ndaw pal mezəley Adam. Ara aŋga ma handərwa mebərey a bəla. Anda keďe,
mebərey masa ndaw pal ma ka ha na, sariya ŋga Gazlavay ta təďdata ndəhay sem maja.
Ama maaya masa Gazlavay ma katara a ndəhay na, a pata ndəhay a ŋga ndəhay maaya
fa mey aŋga. Anda keďe, kwa ndəhay a, ata ta mebərey ga na, sariya ŋga Gazlavay fa
da təďdata daa ba.
17 Ahaw, fara fara ndaw pal ta key mebərey la. Anda keďe, meməcey ta kəďta ndəhay
tabiya sem maja ndaw aha. Ama ndaw mekele daha wal, ara Yesu Kəriste. Ara ta fa
aŋga, Gazlavay ma katar maaya a ndəhay ma fəna ma fəna, a ndəvey ba, a cəmtar ďay
ta aŋga ray aŋga. Maja ŋgene, ndəhay a hətam heter mendəvey ba la, asaya, a da wam
da ray cek hay bama.
18 Nəka, ndəhay tabiya na, sariya ta təďdata sem maja mebərey ŋga ndaw pal, Adam.
Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ara ndaw ma key cek maaya ta cəveď e.
Ara ta fa aŋga Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Da ray ŋgene,
ndəhay a hətam heter mendəvey ba la.
19 Ahaw, ndəhay ga ata ta mebərey maja ndaw pal daha ma cənar mey a Gazlavay
ba. Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ta cənar mey la a Gazlavay. Da ray
ŋgene, ndəhay ga ta təram ŋga ndəhay maaya la fa mey ŋga Gazlavay maja ndaw aha.
20 Gazlavay ta wuzdatara kwakwas aŋga la a ndəhay. Anda keďe, ndəhay fa kam
mebərey ma fəna ma fəna. Ama daa masa ndəhay fa kam mebərey ma fəna ma fəna
na, Gazlavay fa key dey-ceceh, fa wuzdatara mewuďey-vaw aŋga ma fəna ma fəna a
ndəhay may.
21 Mebərey a hətey gədaŋ da ray ndəhay ŋgaa zəďdata na, ta fa meməcey. Ama wure
keďe maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay. Gazlavay na, aa ta gədaŋ ŋga pata ndəhay
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. A wuzdərwa maaya aŋga ha amba ya hətkwa heter
mendəvey ba ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

5:8 5.8 Jaŋ 3.16 **5:9 5.9** 1.18; 1Tes 1.10 **5:10 5.10** 2Kwr 5.18-20; Kwa 1.20-22 **5:11 5.11** 8.31 **5:12 5.12** MC 2.17; 3.19; Rm 6.21, 23; 7.9-10 **5:13 5.13** 4.15 **5:14 5.14** 1Kwr 15.21-22, 45-49 **5:17 5.17** mewey: Mt 19.28; 1Kwr 6.2-3; 2Tm 2.12; CWJ 20.4, 6 **5:20 5.20** 4.15 **5:21 5.21** 6.23

6

Ndaw ŋga Yesu a key mebərey mandaw mandaw daw?

1 Kaa wure kedə na, ya da ləvkwa kwara? Maaya na, ya kakwa mebərey mandaw
mandaw amba Gazlavay a sərfandakwar dey-ceceh, a wudndakwar ma fəna ma fəna
daw?
2 Kay, kəne ba səlak! Ta dey ŋga mebərey na, aləkwa anda ndəhay maməctakaya.
Mebərey a gwa a wandakwar saba. Kaa wara ya njakwa mandaw mandaw daa mebərey
na, kwara dəɓa wura?
3 Ka sərmara maaya maaya daa masa aləkwa ma hətkwa *baptem na, aləkwa
macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Anda meləvey, aləkwa ma məckwa la ta aŋga may.
4 Daa masa aləkwa maməctakaya ta Kəriste daa yam ŋga baptem na, ŋgene anda
aləkwa mapəshatakaya ta aŋga amba menjey aləkwa a tərey mawiya. Menjey aləkwa
a tərey mawiya na, letek anda Gazlavay Papaŋ ma sləkdadərwa Yesu daa meməcey ta
gədaŋ aŋga masa maaya kalah.
5 Ahaw, aləkwa ma məckwa la anda aŋga, anda kedə, aləkwa macəmkaya ta aŋga.
Da ray ŋgene, ya da sləkdakurwa daa meməcey anda aŋga may.
6 Ya sərkwa daa masa Yesu ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na, menjey aləkwa
masa zleezle aa fa hwadam a ta pas ŋgene may amba menjey aləkwa masa zleezle he
a ndəvey. Anda kedə, aləkwa beke ŋga mebərey saba,
7 maja ndaw masa maməckaya na, mebərey a wa saba.
8 Yaw, da aləkwa maməctakaya ta Kəriste na, ya sərkwa ya da njakwa ta dey bama ta
aŋga may.
9 Ya sərkwa fara fara Kəriste na, ta sləkdawa sem daa meməcey. Yaw, aŋga fa da
məcey daa saba, meməcey fa da wey da ray a daa ba may.
10 Kəriste ta məcey la dey pal maja ndəhay tabiya. Ta fa meməcey aŋga ha na,
mebərey a gwa a wandakwar saba. Wure kedə na, aŋga ta dey, manjakaya da cakay
Gazlavay.
11 Akwar may, akwar kəne. Sərmara, akwar na, maməctakaya, mebərey fa wakwar
daa saba. Wure kedə, akwar ta dey, manjatakaya ta Gazlavay maja akwar macəmkaya
ta Yesu Kəriste.
12 Anda kedə, ka da vəlmar cəved a mebərey ŋga wey da ray vaw akwar ma da məcey
ŋgene ba. Cek hay maaya ba masa akwar ma wudam kalah na, ka da pamara mewulkey
akwar a ray a ba.
13 Ka da vəldamara vaw akwar ŋgada mebərey amba a tərda vaw akwar ŋga cek ma
ka sləra malamba ba. Ama vəldamara ray akwar na, ŋgada Gazlavay anda ndəhay masa
maməctakaya ma sləkdamawa daa meməcey. Vəldamara ray akwar tabiya a Gazlavay
amba a tərdakwar ŋga ndəhay ma ka cek maaya ta cəved e.
14 Anda kedə, ara mebərey ma da wey da ray akwar saba, maja akwar fa səpmara
*kwakwas ŋga Mawiz daa saba, ka səpam na, ŋga hətey maaya ŋga Gazlavay.

Aləkwa na, ndəhay ma ka cek maaya daw, maaya ba daw?

15 Kaa ya da kakwa na, kwara? Da aləkwa fa səpkwa *kwakwas ŋga Mawiz daa saba,
ya səpkwa maaya ŋga Gazlavay na, aləkwa ta cəved ŋga key mebərey daw? Kay, daa
ba!
16 Ka sərmara da ka vəldamara ray akwar ŋgada ndaw, ka ləvmar ka namar ray la
na, akwar ma təram sem ŋga beke aŋga hay, ba diya? Anda kedə, da akwar ma vəlmar
cəved sem a mebərey ŋga wey da ray akwar na, ŋgene akwar beke hay ŋga mebərey
a, asaya, akwar fa cəhadamawa meməcey a ray akwar. Ama da akwar fa namar ray
a Gazlavay na, akwar ta təram sem ŋga beke aŋga hay, anda kedə, a pakwar la ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga.
17 Zleezle na, akwar beke ŋga mebərey, ama wure kedə akwar fa təɓmara mey ŋga
Gazlavay masa ndəhay maa sərkadamakwara ta mevel pal. Ya kakwa suse a Gazlavay
maja.
18 Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke ŋga mebərey. Anda kedə, ka da kam cek masa
maaya ta cəved e.
19 Ya wakwara mey a ta beke kedə na, maja aŋga ta banay ŋgada akwar amba ka
cəndamara mey a. Zleezle na, akwar anda beke hay. Ka ta vəldamara ray akwar la ŋga

---

6:1 6.1 3.5-8, 31; 5.20 **6:2 6.2** 6.6; 7.4 **6:3 6.3-4** Gal 3.27; Kwa 2.12; Tit 3.5; 1Pi 3.21; Mt 28.19 **6:4 6.4** 2Kwr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kwa 3.1-5, 10 **6:5 6.5** Fəl 3.10-11 **6:6 6.6** Gal 5.24 **6:9 6.9-10** SNM 2.27; Heb 9.25-28; 1Pi 3.18 **6:11 6.11** Gal 2.19; 1Pi 2.24 **6:12 6.12** 12.1 **6:14 6.14** 5.2; Gal 5.18; 1Jŋ 3.6 **6:15 6.15** 6.1 **6:16 6.16** Jaŋ 8.34; 2Pi 2.19 **6:17 6.17** Jaŋ 8.32 **6:18 6.18** 8.15; 1Pi 2.24

key cek hay malamba ma həldakwar ŋga rəsa Gazlavay. Ama wure keɗe na, vəldamara
ray akwar tabiya ŋgada Gazlavay amba ka kam cek masa maaya ta cəveɗ e anda akwar
na, beke aŋga hay. Anda keɗe, menjey akwar a mbafar la a Gazlavay.
20 Zleezle daa masa akwar beke ŋga mebərey na, ka wuɗam ŋga key cek masa maaya
ta cəveɗ e ba.
21 Daa ŋgene na, akwar fa kam cek hay malamba masa fa pakwar hwaray wure keɗe.
Kaa cek maaya masa akwar ma hətam da hwaɗ a na, me? Sasəkar cek hay a ŋgene na,
fa handawa meməcey a ray akwar jak, ba diya?
22 Wure keɗe na, Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke ŋga mebərey. Anda keɗe,
akwar ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay. Cek maaya masa akwar ma hətam na, ara
menjey akwar maaya ma mbafar a Gazlavay. Asaya, menjey akwar a, a da vəlkwar
heter mendəvey ba ŋga sərmataw.
23 Nəka, cek mehətey fa mebərey na, ara meməcey. Ama cek masa Gazlavay ma vəlda
ŋga maaya na, ara heter mendəvey ba maja aləkwa macəmkaya ta Yesu *Kəriste, Bay
aləkwa mahura.

7

Kwakwas ŋga Mawiz a da wey da ray aləkwa saba na, ta vara?

1 Məlma aɗaw hay, ya faa guzlkwar, akwar masa ma sərmara *kwakwas ŋga Mawiz.
Ka sərmara kwakwas a, a wey da ray ndaw na, daa masa ndaw aha aŋga ta dey gway.
2 Wakwa mey a ta ŋgwas da way zel. Daa masa zel e aa ta dey ɗagay na, ŋgwas a, aa
ta cəveɗ ŋga ley zel mekele daa ba, maja kwakwas ŋga Mawiz a vəlar cəveɗ ba. Ama
da zel e ta məcey sem na, ŋgwas a, aa ta cəveɗ ŋga ley zel mekele, kwakwas a, a təka
saba.
3 Anda keɗe, da ŋgwas masa zel e aa ta dey, a ley zel mekele na, ŋgene ŋgwas aha ta
ley vaw sem da palah. Ama da zel e ta məcey sem na, kwakwas a, a vəlar cəveɗ ŋga
ley zel mekele. Ŋgene, ara meley-vaw saw da palah ba.
4 Məlma aɗaw hay, ŋgada akwar na, aa letek kəne may, kwakwas ŋga Mawiz fa wey
da ray akwar daa saba. Akwar anda ndəhay maməctakaya maja *Kəriste ta məcey la
aa slam a ŋga akwar. Wure keɗe, akwar na, ŋgada aŋga, ndaw masa Gazlavay ma
sləkɗadərwa daa meməcey. Akwar macəmkaya ta aŋga amba ka kamar sləra maaya
ma mbafar.
5 Zleezle daa menjey aləkwa na, aləkwa fa kakwa cek hay saw anda mevel aləkwa ma
wuɗey gway. Kwakwas ŋga Mawiz a wuzdandakwara cek hay masa ma kar mebərey a
ndaw. Masa aləkwa ma sərtakwa cek hay a la na, sasəkar aləkwa fa katakwa ma fəna
ma fəna jak. Cek hay a fa həldandakwar ŋga key sləra maaya ba ma handawa meməcey
a ray aləkwa.
6 Zleezle aləkwa anda beke hay maja kwakwas ŋga Mawiz, aləkwa anda ndəhay
magərcatakaya daa fərsəne. Wure keɗe, aləkwa mapəskatakaya dasi har ŋga kwakwas
a, amba ya kakwa sləra ŋgada Gazlavay taa cəveɗ mekele mawiya masa *Mesəfney
ŋga Gazlavay ma wuzdandakwara. Ya kakwa sləra ŋgada Gazlavay taa cəveɗ magurma
masa kwakwas ŋga Mawiz ma wuzdandakwara saba.

Kwakwas ŋga Mawiz a wuzwa na, me?

7 Kaa wure keɗe na, ya da ləvkwa kwara? *Kwakwas ŋga Mawiz na, ara cek maaya
ba daw? Kay, kəne ba. Anja da kwakwas a daa ba na, ya fa da səra mebərey daha na,
daa ba. Kwakwas a, a ləvey: «Ka da kam dey fa cek ŋga ndaw ba.» Anja da kwakwas a
ta ləvey kəne daa ba na, ya səra mekey dey fa cek ŋga ndaw na, ara mebərey la daw?
8 Ama kwakwas a ta wurar cəveɗ sem a mebərey ŋga key sləra daa yah. Mebərey a
ta həldaya la ŋga key dey fa cek ŋga ndaw. Anja da kwakwas a daa ba na, mebərey fa
da hətey gədaŋ da ray ndaw daa ba.
9 Zleezle daa masa ya səra mey da ray kwakwas a ba na, yah ta dey, ya fa wey ŋga
yah. Ama daa masa ya ta cənda mey da ray kwakwas a cay na, mebərey ta hətey gədaŋ
sem da ray aɗaw.
10 Da ray ŋgene, yah na, anda ndaw maməckaya. Gazlavay ta vəldərwa kwakwas aha
la amba ndəhay a hətam heter. Ama ŋgada yah na, kwakwas a ta cəhaɗaya meməcey
sem a ray.

6:21 6.21 7.5; 8.6, 13; Jak 1.14-15 **6:23 6.23** 5.21 **7:2 7.2** 1Kwr 7.39 **7:4 7.4** 6.4; Gal 2.19 **7:5 7.5** 6.21 **7:6 7.6** 6.7; 8.2-4; 2Kwr 3.6 **7:7 7.7** Mew 5.21; MC 2.16-17; 3.6 **7:7 7.7-13** 4.15 **7:8 7.8** 1Kwr 15.56 **7:9 7.9** 5.13 **7:10 7.10** Lev 18.5

11 Ama masa yah ma cənda mey da ray kwakwas a la na, kwakwas a ta wurar cəveď
sem a mebərey ŋga key sləra daa yah. Mebərey a ta hətey cəveď sem ŋga təknaya ta
fa kwakwas a. Anda keďe, mebərey a ta cəhaďaya meməcey sem a ray.
12 Fara fara, kwakwas ŋga Mawiz na, aŋga maaya, mebərey da hwaď a daa ba. Asaya,
mey hay da ray kwakwas a na, a samawa fa Gazlavay. Ata maaya, mebərey da hwaď a
daa ba. A jənta ndəhay ŋga key cek ta cəveď e.
13 Anda keďe, cek masa maaya na, a gwa ŋga handawa meməcey a ray aďaw daw?
Kay, kəne ba! Ma handərwa meməcey a ray ndaw na, ara mebərey. Mebərey a ta hətey
cəveď sem ta fa cek masa maaya ŋga handaya meməcey a ray. A key anda keďe na,
amba ndəhay a sərmara mebərey ara cek maaya ba kalah ta fa kwakwas a.

Cek maaya ta maaya ba a cəmam daa ndaw na, kwara?

14 Ya sərkwa *kwakwas ŋga Mawiz na, a sawa ta fa Gazlavay, ama aləkwa na, ndəhay
magədaŋ gway. Ya ta tərkwa beke ŋga mebərey sem.
15 Fara fara, cek masa yah ma ka na, ya ka maja me na, ya səra ba, maja cek maaya
masa yah ma wuďey na, ya ka ba. Ama ya key na, cek masa yah ma wuďey ba jak.
16 Da ya key cek masa yah ma wuďey ba na, ŋgene, ya təƀa, ya səra kwakwas a na,
aŋga maaya.
17 Anda keďe, da ya key cek maaya ba na, ara yah ma ka ba. Ara mebərey masa daa
yah ma ka cek aha.
18 Ahaw, ya səra yah ta gədaŋ ŋga key cek maaya ta cəveď e na, daa ba. Anda meləvey
yah na, ndaw-magədaŋ. Ya wuďey ŋga key cek maaya ta cəveď e, ama gədaŋ aďaw daa
ba.
19 Yaw, cek maaya masa yah ma wuďey ŋga ka na, ya fa ka daa ba, ama ya key na,
cek maaya ba masa yah ma wuďey ŋga ka ba jak.
20 Da ya key cek maaya ba masa yah ma wuďey ŋga ka ba na, a wuďey ŋga ləvey ara
yah ma ka ba. Ara mebərey masa daa yah ma ka cek aha.
21 Ya wuďey ŋga key cek maaya, ama ya da key na, cek masa maaya ba gway. Keďe
ara cek masa yah ma saŋgala daa menjey aďaw.
22 Daa mevel aďaw na, ya fa wuďey fara fara ŋga səpa *kwakwas ŋga Gazlavay.
23 Ama ya nəka na, cek maaya ba ma fənya ray daha. Cek aha fa təka mewulkey aďaw
ŋga key cek masa maaya. Cek maaya ba ha ma fənya ray a na, ta tərdaya sem ŋga beke
ŋga mebərey.
24 Ay! Yah na, ndaw ta matəway daa dey. Yah na, meməcey aa da ray aďaw. Ma da
ləhdaya daa meməcey a na, wa?
25 Ara Gazlavay ma da ləhdaya ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ara maja
ŋgene, ya fa kar suse ta mevel aďaw cəpa.
Anda keďe, daa mewulkey aďaw na, ya wuďey ŋga səpa kwakwas ŋga Gazlavay. Ama
maja yah ndaw-magədaŋ na, ya key na, cek masa ma handaya mebərey a ray jak.

8

Mesəfney ŋga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjey ata na, kwara?

1 Wure keďe ndəhay masa macəmkaya ta Yesu *Kəriste na, sariya ŋga Gazlavay fa da
təďdata daa ba.
2 Mebərey fa da hətey gədaŋ ŋga handawa meməcey a ray aləkwa daa saba, maja
gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray aləkwa. Gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga
Gazlavay a, a vəlndakwar heter mawiya ta fa Yesu Kəriste.
3 *Kwakwas ŋga Mawiz na, a gwa ŋga key sləra anda Gazlavay ba, maja bəle ŋga
ndaw-magədaŋ ta tərda kwakwas a sem ŋga cek manjar gədaŋ. Gazlavay aa ta gədaŋ
ma fəna kwakwas ŋga Mawiz. Gazlavay a wuzda aŋga na, a wuďey ŋga cəney mebərey
fa sləmay aŋga ba səlak, a kar sariya a ndaw-magədaŋ maja mebərey aŋga. Anda keďe,
ta slərdərwa Bəzey aŋga la a bəla, a tərey ŋga ndaw-magədaŋ, vaw aŋga anda aləkwa
ndəhay ma ka mebərey. Gazlavay a ka anda keďe, ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey
ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga ha. Anda keďe, ta fəna gədaŋ ŋga mebərey sem ta fa
Bəzey aŋga ha.
4 Gazlavay a ka anda keďe na, amba ya tərkwa ndəhay ma ka cek ta cəveď e fara fara
anda kwakwas a ma wuďey ya kakwa. Ya kakwa na, anda mewuďey ŋga ndaw-magədaŋ
saba, ama ya kakwa anda Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuďey.

7:11 7.11 MC 3.13 **7:12 7.12** 1Tm 1.8 **7:14 7.14** Ps 51.7 **7:15 7.15** Gal 5.17 **7:18 7.18** MC 8.21; Fəl 2.13 **7:23 7.23** Gal 5.17; Jak 4.1; 1Pi 2.11 **7:24 7.24-25** 1Kwr 15.57 **8:1 8.1** 1.18; 5.1 **8:2 8.2** 3.27; 7.7-11 **8:3 8.3** Gal 4.4; Fəl 2.7-8; 2Kwr 5.21 **8:4 8.4** 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25

5 Ndəhay ma səpam ŋga njey anda ndəhay magədaŋ ma wuɗam na, a wulkam
mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar gway. Ama ndəhay ma kam cek anda
Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey na, a wulkam mandaw mandaw da ray cek masa
ma mbafar a Mesəfney a.
6 Da ndaw a wulkey mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafar gway na, a key
ŋgene, a cəhaɗawa meməcey a ray aŋga. Ama da ndaw a wulkey mandaw mandaw
a ray cek ma mbafar a Mesəfney ŋga Gazlavay na, ŋgene, Gazlavay a da vəlar heter
mawiya, asaya, a da njada daa zazay.
7 Ndəhay ma wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar a vaw ata hay
na, ata masa-gəra hay ŋga Gazlavay. Ata fa səpmara kwakwas ŋga Gazlavay daa ba,
kwa a gwamara ŋga key sləra ta kwakwas a ba.
8 Ndəhay ma səpam ŋga key cek masa ma mbafatar a vaw ata hay gway na, ndəhay
a, fa da mbafamar a Gazlavay daa ba.
9 Ama akwar na, akwar fa kam cek ma mbafar a vaw akwar hay daa ba. Ka səpam
na, cek masa ma mbafar a Mesəfney ŋga Gazlavay maja Mesəfney a, aa da ray akwar.
Ndaw masa Mesəfney ŋga Kəriste da ray a daa ba na, ndaw aha ara ndaw ŋga Kəriste
ba.
10 Da Kəriste aa daa mevel akwar na, Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlkwar heter mawiya
la maja aa ma pakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Kwa ka məcam la, vaw akwar
a zey la maja mebərey na, ka hətam heter mawiya la.
11 Asaya, da Mesəfney ŋga Gazlavay ma sləkɗadərwa Yesu Kəriste daa meməcey aa
da ray akwar na, ŋgene Gazlavay a da sləkɗadakurwa daa meməcey may. Anda keɗe,
a da sləkɗadakurwa ha na, ta gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga masa da ray akwar a.
12 Məlma aɗaw hay, ara maja ŋgene si ya njakwa anda Mesəfney ŋga Gazlavay ma
wuɗey, ba na, anda vaw aləkwa ma wuɗey ba.
13 Yaw, da akwar fa kam cek masa ma mbafar a vaw akwar gway na, ka məcam la.
Ama da akwar fa vəlmar cəveɗ a Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga jənkwar ŋga mbəkda
mekey cek hay maaya ba na, ŋgene, ka hətam heter mawiya la.
14 Ndəhay cəpa masa ma vəlmar cəveɗ a Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga wey da ray ata
na, ndəhay a ŋgene, ara bəza hay ŋga Gazlavay.
15 Mesəfney masa akwar ma təɓmara ŋga wey da ray akwar a na, fa da tərdakwar
ŋga beke hay daa ba, akwar fa da njam ta mandərzay daa dey daa saba. Ama Mesəfney
ŋga Gazlavay a, a da tərdakwar ŋga bəza hay ŋga Gazlavay, a da jənndakwar ŋga zəla
Gazlavay a: «Aba», anda meləvey, «Papay.»
16 Mesəfney a, fa wuzdandakwara daa mevel aləkwa na, aləkwa bəza hay ŋga
Gazlavay fara fara.
17 Ahaw, aləkwa na, bəza hay ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ya hətkwa cek masa aŋga
ma ɓada maja aləkwa la. Ya da hətkwa cek aha na, bama daa slam a ta Kəriste maja da
aləkwa ma sərkwa banay la bama ta Kəriste na, ya da njakwa bama ta aŋga daa slam
aŋga meweɗey may.

Mey da ray meweɗey ŋga Kəriste

18 Ya səra, banay masa aləkwa ma sərkwa wure keɗe kaa na, ara cek mecəhe ŋga tede.
Fara fara, slam-meweɗey ŋga Gazlavay masa aa ma vəldandakwara na, aŋga maaya, a
wam ta banay masa aləkwa ma sərkwa wure keɗe ba.
19 Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, cek hay a fa səkwmara ɗar masa
Gazlavay ma da wuzdatərwa bəz aŋga hay daa slam aŋga meweɗey amba ɗar a, a
wuswa fiyaw fiyaw.
20 A səkwmara maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, ta təram sem ŋga
cek ŋga tede. Ara cek hay a ma wuɗam ŋga key kəne ba, ama ara Gazlavay ma la har
aŋga da ray ata. Ta ŋgene he cəpa, fa səkwmara Gazlavay ŋga ka sləra aŋga da ray ata
cəŋga.
21 Sləra ha na, ara Gazlavay ma da pəskatərwa dasi har ŋga ndaw ma nəsta, ma
tərdata ŋga beke. Anda keɗe, cek hay a tabiya a da hətam meweɗey ŋga Gazlavay
bama daa slam a ta bəza hay ŋga Gazlavay. A da wam ŋga ata anda bəza hay ŋga
Gazlavay.
22 Ya sərkwa dəga mezley ŋga bəla haa wure keɗe, cek hay tabiya masa Gazlavay ma
katərwa na, fa səram banay, a njaram anda ŋgwas ma da yey.

8:6 8.6 6.21; Gal 6.8 **8:9 8.9** 1Kwr 3.16 **8:10 8.10** Gal 2.20; 1Jŋ 3.24 **8:11 8.11** 2Kwr 4.14 **8:12 8.12** 6.18 **8:13 8.13** Gal 6.8; Ef 4.22-24 **8:14 8.14** 1Jŋ 2.29–3.1 **8:15 8.15** Mk 14.36; Gal 4.5-7 **8:17 8.17** 5.12; Gal 4.7; Fəl 3.10-11 **8:18 8.18** 2Kwr 4.17 **8:19 8.19** Kwa 3.4; 1Jŋ 3.2 **8:20 8.20** MC 3.17-19

23 Ma səram banay a daa masa ata fa səkwmara na, ara cek hay a daada
ba, ama aləkwa may fa njarakwa daa mevel aləkwa. Aləkwa na, ndəhay masa
Gazlavay ma vəlndakwar Mesəfney aŋga teeseɗ da ray cek hay mekele masa aŋga
ma da vəldandakwara. Anda keɗe, aləkwa fa səkwakwa pas masa Gazlavay ma da
tərdandakwar ŋga bəz aŋga hay fara fara, a da pəskandakwar dasi har ŋga ndaw ma
nəsndakwar, amba kwa waawa a wey ray aŋga.
24 Gazlavay ta ləhdandakwar sem daa mebərey ama ya sərtakwa cek hay masa
Gazlavay ma da ka da ray aləkwa tabiya ba araŋ. Aləkwa fa sərkwa fara fara ya hətkwa
cek hay a la. Da ndaw ta hətar cek masa aa ma səkwa sem ta dey aŋga na, a səkwa cek
aha saba maja cek aha aa fa dey aŋga cay. Ma da səkwa cek masa aŋga ma hətar sem
ŋgene na, wa dəɓa wa?
25 Aləkwa na, fa səkwakwa cek masa aləkwa ma hətkwa ta dey aləkwa daa ba araŋ.
Anda keɗe, ya ɓəskwa mevel ŋga səkwa cek aha ta zazay.
26 *Mesəfney ŋga Gazlavay fa jənndakwar may, maja aləkwa gədaŋ pəreh daa cəveɗ
ŋga Gazlavay. Kwa ya sərkwa cek masa aləkwa ma daa cəfɗakwa fa Gazlavay ba. Ama
Mesəfney ŋga Gazlavay a, ta ray aŋga, fa dərar daŋgay a Gazlavay aa slam a ŋga
aləkwa. Aa cəfɗa Gazlavay ta mevel pal, aa guzlar a Gazlavay ta mey masa ma fənar
ray a ndaw-magədaŋ ŋgaa guzley.
27 Gazlavay ma səra cek daa mevel ŋga ndaw na, a cənda cek masa Mesəfney aŋga
ma wuɗey, maja Mesəfney a faa cəfɗa Gazlavay amba a jənta ndəhay aŋga hay anda
Gazlavay ma wuɗey.
28 Ŋgada ndəhay ma wuɗmara Gazlavay, ndəhay masa Gazlavay ma zəlta ŋga key
cek anda aŋga ma wuɗey na, ya sərkwa cek hay tabiya masa ata ma hətam na, ara
Gazlavay ma ka amba a tərey ŋga cek maaya ŋgada ata.
29 Dəga zleezle na, Gazlavay ta walata ndəhay aŋga hay cay. Asaya, ara aŋga ma
wuɗey ŋga tərdata ndəhay aŋga hay a anda Bəzey aŋga. A ka anda keɗe na, amba
Bəzey aŋga a tərey bəzey maa-mey-ndaw da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay masa anda
məlmaŋ hay ga.
30 Yaw, ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋgene na, Gazlavay ta zəltərwa la ŋga key
ndəhay aŋga hay may. Daa masa aa ma zəlta ha na, ta pata la ŋga ndəhay maaya fa mey
aŋga may. Asaya, ndəhay masa aa ma pata ŋga ndəhay maaya fa aŋga na, ta handata
sem aa slam aŋga meweɗey may.

Gazlavay a wuɗndakwar mandaw mandaw

31 Kaa wure keɗe na, mey mambəkakaya ŋga ləvey daha saya daw? Gazlavay aa ta
aləkwa, kaa ma da gwa a ray aləkwa na, wa?
32 Gazlavay ta ɓadərwa Bəzey aŋga daa ba, ama ta slərdərwa la a bəla ŋga məcey
maja aləkwa tabiya. Anda Gazlavay ma slərdandakwara Bəzey aŋga na, fara fara a
vəldandakwara cek hay tabiya la may.
33 Ma gwa ŋga mbəɗtar ray ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma walata na, wa? Kwa
ndaw pal ma gwa daa ba, maja ara Gazlavay ma tərdata ŋga ndəhay masa maaya fa
mey aŋga.
34 Ndəhay masa Gazlavay ma walata na, ma gwa ŋga təɗdata ta sariya na, wa? Kwa
ndaw pal ma gwa daa ba, maja Yesu *Kəriste ta məcey la, ta sləkɗawa sem daa meməcey,
wure keɗe aa manjakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay, fa dərey daŋgay maja aləkwa.
35 Ma da wunkandakwar ta Kəriste amba a wuɗndakwar saba na, me? Kwa aləkwa
daa banay, kwa mewulkey fa həɓndakwar ray, kwa ndaw a cakalafandakwar mey,
kwa aləkwa daa may, kwa aləkwa daa viya, kwa anja ndaw a wuɗey ŋga kandakwar
cek maaya ba, kwa ndaw a kəɗndakwar vagay na, cek hay a cəpa ŋgene, a gwa ŋga
wunkandakwar ta Kəriste ba.
36 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Bay Gazlavay, ndəhay fa səpmandar mandaw mandaw
ŋga kəɗey vagay maja ala ndəhay akah hay.
Fa mey ŋga ndəhay na,
ala * anda təɓaŋ hay masa ma handamata ŋga hərey.»

8:23 8.23 2Kwr 5.2-5; Ef 4.30 **8:24 8.24** 2Kwr 5.7; Heb 11.1 **8:25 8.25** 2Kwr 4.18 **8:27 8.27** Ps 139.1 **8:28 8.28** Jəw 2.10; Ef 1.11 **8:29 8.29** Kwa 1.18; Heb 1.6 **8:30 8.30** 1.7; 5.2; 2Tes 2.13-14 **8:31 8.31** Ps 118.6 **8:31 8.31-34** Iz 50.8-9 **8:32 8.32** 5.8; Jaŋ 3.16 **8:34 8.34** 4.25; SNM 2.33; Heb 7.25; 1Jŋ 2.1 **8:35 8.35** 2Kwr 5.14

* **8:36 8.36** ala: Daa Ps 44.23aa guzley da ray səkway ŋga Jəwif hay, ama feɗe na, Pawl aa guzley da ray ndəhay ŋga Yesu. **8:36 8.36** Ps 44.23; 2Kwr 4.11

37 Ta ŋgene he cəpa, ya kakwa bay-gula la da ray banay hay a ŋgene tabiya ta gədaŋ
ŋga ndaw ma wuɗndakwar kalah.
38 Ahaw, ya səra fara fara cek ma gwa ma wunkandakwar ta ndaw masa ma
wuɗndakwar kalah ha na, daa ba. Kwa ya məckwa, kwa aləkwa ta dey, kwa maslaŋ
hay ŋga Gazlavay, kwa gədaŋ ŋga bay hay masa da bəla keɗe ta gədaŋ ŋga mesəfney
hay masa daa memeɗ, kwa cek hay ma kam wure keɗe ta cek hay ma da kam ŋgada fa
mey,
39 kwa maazla hay da gazlavay da vaɗ, kwa daa vəgeɗ ŋga awaw magaza, kwa cek wura
wura mekele masa Gazlavay ma katərwa, kwa meeme cəpa a gwa ŋga wunkandakwar
ta mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ba. Ara mewuɗey-vaw masa aŋga ma wuzdərwa ta fa
Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura.

9

Mey da ray Israyel hay, ndəhay masa Gazlavay ma walata

1 Mey masa yah ma daa guzlda keɗe na, ara mey fara fara, ya mbərzley ba, maja
yah na, ndaw ŋga *Kəriste. Asaya, *Mesəfney ŋga Gazlavay fa wa mewulkey aɗaw,
mewulkey aɗaw a fa wuzda, mey masa yah ma kada keɗe na, ara mey fara fara.
2 Ya wuɗey ŋga ləvey na, mewulkey fa da kəɗya, mevel fa caya mandaw mandaw
3 da ray səkway aɗaw hay *Jəwif hay. Ala na, ŋga way ala pal. Da Gazlavay a səra
na, ŋga nəsya, ŋga wunkandar ta Kəriste amba məlma aɗaw hay Jəwif a ɗiyam.
4 Ata daa səkway ŋga *Israyel hay. Gazlavay ta walata sem ŋga təram bəz aŋga hay,
ta wuzdatara gədaŋ aŋga la, ta jəwam mey la ta ata, ta wuzdatara kwakwas aŋga la, ta
wuztar cəveɗ la amba a dərmar daŋgay, ta wuzdatara cek maaya masa aa ma ləvey a
da vəldatara heyey la.
5 Ata na, ndəhay daa səkway ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle *. Yesu Kəriste
may, daa masa aŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga ndaw daa səkway a. Ama ta ŋgene he
cəpa na, ta təɓmara mey aŋga daa ba. Kəriste he na, ara ndaw ma wata cek hay tabiya.
Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw. Amen.
6 Ya wuɗey ŋga ləvey mey masa Gazlavay maa guzlda na, ta key anda aa ma ləvey daa
ba na, kəne ba. Mey a ta key la. Ama ya wuɗey ŋga ləvey, Israyel hay na, ara ndəhay
ŋga Gazlavay cəpa ba.
7 *Abəraham ta yey bəza hay la. Ama bəza hay a cəpa na, ara bəz aŋga hay fara fara
anda Gazlavay ma ləvey ba, maja Gazlavay taa guzlar la zleezle a Abəraham a, a ləvar:
«Ara ta fa bəza hay ŋga bəz akah *Izak, sləmay akah ma da zəley.»
8 Anda meləvey, bəza hay masa Abəraham ma yatərwa na, ata tabiya bəza hay ŋga
Gazlavay ba. Ama bəza hay ŋga Gazlavay fara fara na, ara bəza hay masa Abəraham
ma yatərwa maja Gazlavay ma ləvar a da vəlar bəza hay ga heyey.
9 Mey masa Gazlavay ma ləvar a Abəraham a zleezle a da vəlar cek heyey na, mey a,
a ləvey: «Haa kasl səfeɗ anda keɗe na, ya vəhwa la. Daa ŋgene, Sara ta yawa bəzey
mezəle cay.»
10 Yaw, ara ŋgene daada ba. Rebeka may, ta yawa la, a yawa bəza hay cew. Ata ŋga
papa ata pal. Papa ata ha na, ara dede aləkwa Izak zleezle.
11-12 Gazlavay a ləvar a Rebeka: «Bəzey mahura na, a da kar sləra ŋgada mecəhe.»
Gazlavay maa guzlar anda keɗe na, daa masa bəza hay a, a sərmara ma key cek masa
maaya ta maaya ba, ba araŋ, ara daa masa ata da hwaɗ mama ata ɗagay. Gazlavay
ma ləvey anda keɗe na, ŋga wuzda aŋga na, fa key cek mandaw mandaw anda aa ma
wuɗey. A weley ndaw masa aa ma wuɗey. A walata na, maja sləra masa ndaw a ma ka
ba.
13 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Ya weley na, Jakwap. Ezayu na, ya wuɗa ba.»
14 Da kəne na, ya da ləvkwa kwara dəɓa wura? Gazlavay a na, ara ndaw ma key cek
ta cəveɗ e ba dəɓa daw? Kay, kəne ba!

8:37 8.37 1Jŋ 5.4-5 **8:38 8.38** Ef 1.21; 1Kwr 3.22; 15.24; 1Pi 3.22 **8:39 8.39** 5.5; Jaŋ 3.16; 2Kwr 13.13; Ef 1.4; 2.4; 1Tes 1.4; 2Tes 2.16 **9:2 9.2-3** Mab 32.32 **9:4 9.4** səkway ŋga Israyel hay: Mab 4.22; Aw 11.1; ***gədaŋ ŋga Gazlavay:*** Mab 16.10; 24.16-17; 40.34-35; ***mejəwey-mey:*** MC 17.7; Mab 24.7-8; ***kwakwas aŋga:*** Mab 20-24; ***Gazlavay a da ka cek anda aŋga ma ləvey:*** 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 * **9:5 9.5** papaŋ ŋga papa aləkwa hay: Anda meləvey, Abəraham, Izak, leŋ Jakwap ta bəz aŋga hay kuraw a ray a cew. **9:5 9.5** 15.8; Mab 3.6, 15; ***Kəriste:*** Mt 1.1; Rm 1.3-4 **9:6 9.6** 3.3-4; 2.28-29 **9:7 9.7** MC 21.12; Mt 3.9 **9:8 9.8** Gal 3.7; 4.23 **9:9 9.9** MC 18.10, 14 **9:10 9.10-12** MC 25.21-23; Rm 11.6 **9:13 9.13** Mal 1.2-3 **9:14 9.14** 3.5; Mew 32.4

15 Gazlavay ta ləvar la a *Mawiz zleezle: «Da ya wuɗey ŋga key maaya a ndaw na,
ya ka. Asaya, da ya wuɗey ŋga sərey dey-ceceh fa ndaw na, ya sərfar.»
16 Anda keɗe, da Gazlavay a kar maaya a ndaw na, ara maja ndaw a ma wuɗey ɓa,
asaya, maja sləra ŋga ndaw a ma ka ɓa, ama ara maja Gazlavay ma sərfar dey-ceceh.
17 Daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, Gazlavay a ləvar a *Farawaŋ, ɓay ŋga *Ejip: «Yah
ma paka aa ɓay na, amba ya wuzdərwa gədaŋ aɗaw ta fa kah, asaya, amba ndəhay da
ɓəla cəpa a zəldamaya sləmay.»
18 Anda keɗe, Gazlavay a gwa ŋga sərfar dey-ceceh a ndaw masa aa ma wuɗey, asaya,
a gwa ŋga tərda ndaw ŋga macarakaya anda aa ma wuɗey.

Gazlavay a gwa ŋga key cek anda aa ma wuɗey

19 Da kwa ndaw a da ləvya: «Da anda keɗe na, Gazlavay a mbədtar ray a ndəhay na,
fa me dəɓa me? Ndəhay a gwamara ŋga təkmara cek masa aa ma wuɗey ŋga ka daw?»
20 Kah ndaw-magədaŋ ŋga tede, kah na, wa may wa, amba ka kada yawa ta Gazlavay
na! Maŋgayak maləmkaya na, a gwa ŋga ləvar a ndaw ma ləma: «Ka ləmya anda keɗe
na, maja me daw?» Kay, a gwa ɓa!
21 Ndaw ma ləma maŋgayak a gwa ŋga key cek ta hahay ŋga meləmey anda aa ma
wuɗey. A gwa ŋga wunka hahay a cew, pal a ləmda maŋgayak wal membey kalah,
laŋgar may, a ləmda maŋgayak masa saw kəne.
22 Yaw, da Gazlavay a ka anda ndaw ma ləma maŋgayak na, mey akah da hwaɗ a
me? Gazlavay a wuɗey ŋga wuzdərwa na, aŋga fa cey mevel da ray ndəhay, asaya, a
wuɗey ŋga wuzdərwa gədaŋ aŋga a ndəhay. Ama ndəhay masa anja aŋga ma da cey
mevel da ray ata ta masa aŋga ma da katar sariya ŋgaa zəɗdata na, fa ɓəsta kwa ara
mey ɓa cəŋga.
23 Gazlavay fa ɓəsta na, amba a wuzdatara gədaŋ aŋga a ndəhay. A wuɗey ŋga pa
gədaŋ aŋga ha a ray ndəhay masa aŋga ma sərfatar dey-ceceh. Ta ɗiyta la dəga zleezle
amba a hətam gədaŋ aŋga ha.
24 Ndəhay a na, ara aləkwa. Gazlavay a zəlndakwar na, da wuzlah ndəhay *Jəwif hay
daada ɓa, ama da wuzlah ndəhay daa səkway mekele hay may.
25 Ara anda Gazlavay maa guzley ta mey Awze, *ndaw ma təla mey aŋga, ma ləvey:
«Ndəhay masa ata ndəhay aɗaw hay zleezle ɓa na,
ya da zəlta ndəhay aɗaw hay.
Ndəhay masa ya wuɗta ɓa zleezle na,
ya da zəlta ndəhay aɗaw hay mawuɗtakaya kalah.
26 Daa slam masa yah ma ləvtar la a ndəhay:
“Akwar ndəhay aɗaw hay ɓa” na,
yah, Gazlavay masa ta dey,
ya da zəlta “ɓəz aɗaw hay”.»
27 *Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay may, taa guzley la da ray *Israyel hay, a ləvey:
«Anja kwa Israyel hay ata ga a sləfam ɓa anda mawurɓay da wayam na, Gazlavay a da
ləhey daa mebərey na, ndəhay nekəɗey da wuzlah ata gway.
28 Fara fara Bay Gazlavay a da ka sləra aŋga cəpa fiyaw fiyaw da ɓəla anda aa ma ləvey.»
29 Yaw, anda Izay a maa guzley dəga zleezle saya, a ləvey:
«Da Bay Gazlavay ma wa slam da vaɗ tabiya
ta mbəkndakwar ndəhay nekəɗey
daa səkway aləkwa daa ɓa na,
anja ŋgene, ya ta paslakwa sem sle’
anda ndəhay daa berney ŋga Sadawm ta ŋga Gwamar.»

Mey da ray mepey Yesu ŋga ndaw fara fara

30 Kaa wure keɗe, ya da ləvkwa na, kwara? Ya ləvkwa ndəhay *Jəwif hay ɓa na, fa
səpam cəveɗ amba Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, daa ɓa. Ama
Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, maja ata ma pamara *Kəriste ŋga
ndaw ata fara fara.
31 *Israyel hay na, fa səpam *kwakwas ŋga Mawiz amba Gazlavay a pata ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga. Ama ta hətam amba a pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga ha
anda kwakwas a ma wuɗey na, daa ɓa.

9:15 9.15 Mab 33.19; Mt 20.1-15 **9:16 9.16** Ef 2.8 **9:17 9.17** Mab 9.16 **9:18 9.18** Mab 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pi 2.8 **9:20 9.20** Iz 29.16; 45.9 **9:21 9.21** Jer 18.6; 2Tm 2.20 **9:22 9.22** 2.4, 8 **9:23 9.23** 5.2 **9:24 9.24** 1.16; 10.12 **9:25 9.25** Aw 2.25; 1Pi 2.10 **9:26 9.26** Aw 1.10 **9:27 9.27-28** Iz 10.22-23 **9:29 9.29** Iz 1.9 **9:30 9.30** 10.20 **9:31 9.31** 10.2-3

32 Ta hətam daa ɓa maja me? Maja a wulkam Gazlavay a da pata ŋga ndəhay maaya
fa mey aŋga na, ta fa cek masa ata ma kamara gway. Fa pamara Gazlavay ŋga ndaw ata
fara fara na, daa ɓa. Anda keɗe, salay ata ta kəɗey sem fa aŋgwa mekey mecembeɗey
a ndəhay,
33 anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Nəka, daa ɓerney ŋga Siyaŋw na,
ya da pey aŋgwa mekey mecembeɗey a ndəhay,
ara aŋgwa ma təɗdata ndəhay.
Ama kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa † ha na,
a zəley marava daa ɓa səlak.»

10

Mey da ray Jəwif hay ma da ləham

1 Məlma aɗaw hay, cek masa yah ma wuɗey ta mevel aɗaw cəpa na, anja Gazlavay
ŋga ləhdata səkway aɗaw hay *Jəwif hay daa meɓərey. Ya fa dərey daŋgay mandaw
mandaw maja ata.
2 Ya gwa ya ləvey ata na, ta vəldamara ray ata la ta mevel ata cəpa ŋga səpey cəveɗ
ŋga Gazlavay. Kwa ta səpmara cəveɗ e la ta mevel ata cəpa na, ama ta sərmara cəveɗ
masa fara fara na, daa ɓa.
3 Ata ta sərmara ŋga səpey cəveɗ masa amba Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa
mey aŋga na, daa ɓa. A səpam amba Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga
na, ta fa cek hay masa ata ma kamara ta har ata gway. Anda keɗe, cəveɗ fara fara masa
Gazlavay ma da pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, a wuɗam ɓa.
4 Fara fara, dəga *Kəriste ma sawa a ɓəla na, gədaŋ ŋga *kwakwas ŋga Mawiz ta
ndəvey sem. A key anda keɗe, amba Gazlavay a pey ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga
na, ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara fara.

Mey da ray ndəhay daa səkway wura wura ma da ləham

5 Masa *Mawiz maa guzley zleezle da ray ndaw ma wuɗey amba Gazlavay a pa ŋga
ndaw maaya fa mey aŋga maja aa ma səpa kwakwas aŋga na, a ləvey: «Ndaw ma səpa
kwakwas a mandaw mandaw, ma rəsa ɓa səlak na, a hətey heter la ta fa kwakwas a.»
6 Ama cəveɗ amba Gazlavay a pa ndaw ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja aa ma
pa ŋga ndaw aŋga fara fara na, cəveɗ e aŋga wal. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay da ray cəveɗ e, a ləvey: «Kah ndaw-magədaŋ, ka da wulkey daa mevel akah,
ka ləvey ma da təpey a gazlavay a vaɗ na, wa?» na, ka da ləvey kəne ɓa. Anda meləvey,
ka da ləvey «Ma da təpey a gazlavay a vaɗ ŋga ɓərŋgadərwa *Kəriste na, wa?» na, ka
da ləvey kəne ɓa.
7 Asaya, «Ma da gwa ŋga mbəzey a wuzlah ndəhay maməctakaya na, wa?» na, ka da
ləvey kəne ɓa may. Anda meləvey, ka da wulkam amba ndaw a daw a wuzlah ndəhay
maməctakaya ŋga zəlwa Kəriste na, kəne ɓa.
8 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Mey ŋga Gazlavay aa da cakay
akah, ɓa na, dəreŋ ta kah ɓa. Aa da baazlam akah ta daa mevel akah.» Yaw, mey a na,
ara mey masa ala ma wuzdamatara ŋgada ndəhay amba a təɓmara.
9 Da kah ta mey akah, kah maa guzley la fa mey ŋga ndəhay, ka ləvey: «Yesu na, ara
Bay Mahura,» asaya, da ka ta təɓa la ta mevel akah cəpa Gazlavay ta sləkɗadərwa sem
daa meməcey na, ŋgene, Gazlavay a ləhdaka la.
10 Ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara la na, Gazlavay a, a pa ndaw aha
ŋga ndaw maaya fa mey aŋga la. Asaya, ndaw maa guzley ta mey aŋga, a ləvey: «Yesu
ara Bay Mahura» na, Gazlavay a ləhda ndaw a la.
11 Ahaw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Kwa waawa ma pa
Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara na, a zəley marava daa ɓa səlak.»
12 Anda keɗe, ndaw *Jəwif ta ndaw Jəwif ɓa na, ata letek. Ata cəpa bay ata na, pal,
ara Bay Mahura, ndaw ma katar maaya daa masa ata faa cəfɗamara ŋga jənta.
13 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Kwa waawa maa cəfɗa
Bay Mahura ŋga ləhda na, Bay Mahura ha a ləhda la.»
14 Kaa da ndəhay ta pamara Bay Mahura ha ŋga ndaw ata fara fara daa ɓa na, a daa
cəfɗamara ŋga ləhdata na, kwara? Yaw, kaa da ndəhay ta cəndamara mezəley ŋga Bay

---

9:32 9.32 4.4-5 † **9:33 9.33** aŋgwa: A wuɗey ŋga ləvey Yesu. Kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa ha na, anda meləvey, kwa waawa ma təɓa mey ŋga Yesu a. **9:33 9.33** Iz 8.14; 28.16; 1Pi 2.6-8 **10:1 10.1** 9.1-3 **10:2 10.2** SNM 22.3 **10:3 10.3** 1.17 **10:4 10.4** Gal 3.24-25 **10:5 10.5** Lev 18.5; Gal 3.12 **10:6 10.6-8** Mew 30.12-14 **10:9 10.9** 1Kwr 12.3; Fəl 2.11 **10:11 10.11** 9.33 **10:12 10.12** 3.22 **10:13 10.13** Jwl 3.5

Mahura ha daa ba na, a da pamara ŋga ndaw ata fara fara ha na, kwara? Asaya, kaa da ndaw ta wuzey mey da ray Bay Mahura ha daa ba na, ndəhay a da cəndamara mey da ray a na, kwara?
15 Kaa da ndəhay maslərdatakaya ŋga wuzey mey a daa ba na, a da wuzdamara mey da ray Bay Mahura ha na, kwara? Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Cek ma mbey anda ndəhay ma diyam ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, daa ba.»
16 Ama ndəhay tabiya ta təɓmara Mey-maaya-mawiya ha aa mevel ata na, daa ba. Ara anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey: «Waa Bay Gazlavay, ma təɓa mey ala masa ala ma wuzdamara da ray akah na, wa?»
17 Anda keɗe, amba ndaw a təɓa mey ŋga Gazlavay na, si a cənda mey a la ɗagay. Mey masa aa ma cənda ha na, ara mey ŋga Kəriste.
18 Da anda keɗe na, ya wuɗey ŋga səra Jəwif hay na, ta jəkam sləmay fa Mey-maaya-mawiya ha daa ba fara daw? Fara fara, ta jəkam sləmay la. Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Ndəhay ta diyam la ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay
da bəla tabiya.
Ɗay ata ta cəney la aa wura aa wura cəpa,
kwa aa slam masa dəreŋ.»
19 Ya wuɗey ŋga səra saya, *Israyel hay na, ta cəndamara mey a daa ba fara daw? Fara fara ta cəndamara la, ama ta gəmam ŋga təɓmara daa ba. Ya səra anda keɗe na, maja Gazlavay taa guzltar la dəga zleezle ta mey Mawiz, a ləvey:
«Ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma ka səleŋ
fa ndəhay daa səkway hay saw kəne.
Ya da ka amba mevel akwar a cey a ray ndəhay
masa daa səkway hay manjar leŋgesl.»
20 Fa dəɓa ha Izay may, ta zlurey ŋgaa guzley daa ba, a ləvey:
«Gazlavay a ləvey:
Ndəhay masa ta səpmaya daa ba na,
ta hətmaya la ta dey ata.
Ya ta wuzda vaw aɗaw la ŋgada ndəhay
masa kwa maa cəfɗamara mey aɗaw daa ba.»
21 Da ray ndəhay Israyel hay na, Gazlavay taa guzley la saya ta mey Izay, a ləvey:
«Ya vərndey hipas, har aɗaw mawurkaya
ŋga təɓtərwa ndəhay ma kam həma a ray aɗaw
amba a vəhmawa, ama ata ta cənmaya mey daa ba.»

11

Mey da ray Gazlavay ma sərfatar dey-ceceh a Israyel hay

1 Yaw, ya wuɗey ŋga səra saya, da anda kaa na, Gazlavay ta mbəɗtar dəɓa sem a ndəhay aŋga hay *Israyel hay daw? Kay, daa ba səlak! Yah ray aɗaw na, yah ndaw Israyel, yah daa səkway ŋga Benjameŋ. Benjameŋ e may, ara ndaw daa səkway ŋga *Abəraham.
2 Fara fara, Gazlavay ta mbəɗtar dəɓa a ndəhay aŋga hay Israyel hay masa aa ma walata dəga zleezle na, daa ba. Ka sərfadamara mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay da ray *Eli ma təway fa mey ŋga Gazlavay maja Israyel hay heyey saba daw? A ləvey:
3 «Waa Bay Gazlavay, ta kəɗmata ndəhay ma təla mey akah hay sem cəpa vagay, mendərey yah pal taava aɗaw. Fa səpmaya ŋga kəɗey vagay may. Asaya, ta bəzlmata slam hay mefəkey cek ŋgada kah sem.»
4 Kaa Gazlavay a mbəɗdara a Eli a na, kwariya? A mbəɗdara, a ləvar: «Kay, mendərey kah pal taava akah ba! Ya ta ɓey ndəhay gabal maasala la ŋgada yah. Ara ndəhay masa ta namar ray ŋgada kuley mezəley Bal daa ba.»
5 Yah, Pawl, ya fa ləvkwar, kwa haa wure keɗe na, aŋga letek kəne may, Gazlavay ta mbəkey ndəhay siya la da wuzlah Israyel hay masa aŋga ma walata maja aŋga ma sərfatar dey-ceceh.

10:15 10.15 Iz 52.7 **10:16 10.16** Iz 53.1; Jaŋ 12.38 **10:17 10.17** Jaŋ 17.20 **10:18 10.18** Ps 19.5 **10:19 10.19** Mew 32.21; Rm 11.11 **10:20 10.20** Iz 65.1; Rm 9.30 **10:21 10.21** Iz 65.2 **11:1 11.1** SNM 22.30; 2Kwr 11.22; Gal 1.13-14; Fəl 3.5 **11:2 11.2** 11.29; Ps 94.14; Jer 31.37 **11:3 11.3-4** 1Bay 19.10, 14, 18 **11:5 11.5** 9.27

6 Gazlavay a walata ndəhay a na, maja aŋga ma sərfatar dey-ceceh, ba na, maja sləra
ata ba. Anja da a walata maja sləra ata na, ŋgene ta sərfatar dey-ceceh daa ba.
7 Kaa wure keɗe, mey a, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? Israyel hay na, ta hətam cek
masa ata ma səpmara na, daa ba, si ndəhay nekəɗey masa Gazlavay ma walata na, ta
hətam la. Har-gədaŋ ŋga ndəhay da wuzlah ata na, ta wuɗam ŋga cəndamara ɗay ŋga
Gazlavay na, daa ba.
8 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Gazlavay ta ŋgərɗatara
ray ata sem, ta wulfatara dey ata sem, ta dəzltara sləmay ata sem, haa wure keɗe ata
kəne cəŋga.»
9 Bay *Davit taa guzley la saya, a ləvey:
«Cek hay masa ata ma zəmamara ŋgene na,
ŋga kərzata fa ɗay anda ŋgam-ŋgam ma kərzey cek,
anja ŋga tərey ŋga vəgeɗ amba a təɗam a hwaɗ a,
a səram banay təɗe fa sləra ata.
10 Anja dey ata ŋga wulfey amba a hətmar dey saba,
anja ŋga gəɓdamara dəɓa mandaw mandaw
maja banay ata.»
11 Ya wuɗey ŋga səra mey a saya, *Jəwif hay ma zlaŋgaɗam daa cəveɗ ŋga Gazlavay
na, ta zlaŋgaɗam sem ŋga tar fara daw? Kay, daa ba səlak. Ama maja mebərey masa
ata ma kamara na, ndəhay masa Jəwif hay ba hay ata ta cəveɗ ŋga ləhey daa mebərey.
A key anda ŋgene na, amba Jəwif hay a, a kam səleŋ ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay.

12 Jəwif hay ta kam mebərey la, maja ŋgene, Gazlavay ta katar maaya la a ndəhay
da bəla tabiya. Jəwif hay ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ ŋga Gazlavay, maja ŋgene,
Gazlavay ta', a pəstar mey a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Yaw, da Gazlavay ta katar
maaya la a ndəhay masa Jəwif hay ba hay maja Jəwif hay ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ
aŋga na, kaa wara a katar maaya ma fəna ta pas masa ndəhay Jəwif hay tabiya ma da
vəhmawa fa vəɗa ŋga ləhey, ba daw?

Mey da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da ləham

13 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar ŋgada akwar ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.
Yah na, *ndaw-meslərey ŋga Yesu masa Gazlavay ma slərdərwa ŋga wuzey mey ŋgada
akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Ya faa səmey ga da ray sləra aɗaw a.
14 Ya wuɗey na, səkway aɗaw hay Jəwif hay a nəkam dey fa sləra masa yah ma ka da
wuzlah ndəhay masa Jəwif hay ba hay, a səpam cəveɗ amba Gazlavay a ləhdata may.
15 Masa Gazlavay ma mbəɗtar dəɓa sem a ndəhay aɗaw Jəwif hay na, ta', a cəmtar
ɗay ŋga ndəhay siya da bəla ta aŋga ray aŋga. Da anda keɗe na, ta pas masa Gazlavay
ma da təɓta aa slam a na, ma da key na, me? Cek maaya a key la. Ndəhay masa
maməctakaya a sləkɗamawa la daa meməcey.
16 Sərmara, da ta cam peŋ la teeseɗ ŋga vəley ŋgada Gazlavay na, peŋ e siya tabiya
na, ara ŋga Gazlavay a may. Asaya, da a vəlmar slaslalay hay ŋga wudez na, mey-har
hay ŋga wudez e cəpa ŋgada aŋga may.
17 Səkway ŋga *Israyel hay na, aŋga anda wudez maaya marəvkaya masa mey-har
hay siya maɗəsltakaya. Ama akwar masa Jəwif hay ba na, akwar anda mey-har hay
ŋga wudez saw manjəɓtakaya fa wudez maaya marəvkaya masa mey-har hay siya
maɗəsltakaya heyey. Wure keɗe, ka da hətam cek maaya maja akwar manjəɓtakaya fa
wudez maaya heyey.
18 Da anda kaa na, ka da rəsmata ndəhay masa anda mey-har hay ŋga wudez
maɗəsltakaya ŋgene ba. Akwar fa zlapam da ray ata na, maja me? Akwar na, mey-
har hay gway. Ma kərza slaslalay na, ara mey-har hay ba, ama ara slaslalay ma kərza
mey-har hay, ba diya?
19 Da kwa ndəhay siya da wuzlah akwar a daa guzlam, a ləvam: «Gazlavay a ɗəslta
mey-har hay a na, amba a njəɓey yah aa slam aha.»
20 Ahaw, kəne fara. Ama Gazlavay a dəslta na, maja ata ma pamara ŋga ndaw ata
fara fara daa ba. Yaw, aŋga ma njəɓkwar aa slam ata na, maja akwar ma pamara ŋga
ndaw akwar fara fara. Maja ŋgene, ka da zlapam saba, ama maaya na, ka zluram ta
Gazlavay.
21 Jəwif hay na, ara ndəhay masa mapatakaya anda mey-har ŋga wudez masa maaya.
Da Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh daa ba na, ka wulkam a sərfakwar dey-ceceh la daw?

11:6 11.6 4.5; Gal 3.18 **11:8 11.8** Iz 29.10; Mew 29.3; Mt 13.14-15 **11:9 11.9-10** Ps 69.23-24; 35.8 **11:11 11.11** SNM 13.46; Rm 10.19 **11:13 11.13** 1.5 **11:16 11.16** Mesl 15.19-21 **11:17 11.17** Ef 2.11-13 **11:18 11.18** Jaŋ 4.22 **11:20 11.20** 1Kwr 10.12

22 Nəkmara, Gazlavay na, a gwa a key maaya a ndaw, asaya, a gwa a cey mevel a ray
ndaw may. Aŋga na, fa cey mevel da ray ndəhay masa ma zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ
aŋga. Ama faa həmdakwar, akwar ndəhay masa daa cəveɗ aŋga. Si ka kamar cek ma
mbafar mandaw mandaw, da daa ba na, a da ɗəslkwar anda mey-har hay ŋga wudez e
may.
23 Jəwif hay na, da ata ta vəhmawa sem aa cəveɗ ŋga Gazlavay, a pamara ŋga ndaw
ata fara fara na, Gazlavay a, a njəɓta la aa slam ata fa wudez masa maaya heyey saya,
maja Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga vəhdatərwa, a njəɓta aa slam ata cəŋga.
24 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba, akwar na, anda mey-har hay ŋga wudez saw
da ley masa ma ɗəslmərwa ŋga njəɓey fa wudez masa maaya. Yaw, da Gazlavay ta
gwa ŋga ka cek masa ta banay anda keɗe sem na, ka wulkam aŋga ta banay amba a
vəhdatərwa Jəwif hay masa mapatakaya ta cakay heyey aa slam ata daw?

Mey da ray Israyel hay ma da ləham daa mebərey

25 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərmara mey maɓadakaya daha, amba ka pamara
ray akwar ŋga ndəhay ma səra cek kalah ba. Ahaw, *Israyel hay siya na, ray ata
maŋgərɗakaya. Ama ta pas masa ndəhay *Jəwif hay ba hay masa Gazlavay ma wuɗey
ŋga ləhdata ta ləham cay na, Israyel hay siya hay a na, a mbəɗdamara menjey ata la, a
pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara.
26 Anda keɗe na, Gazlavay a ləhdata ndəhay Israyel hay la cəpa anda mawuzlalakaya
daa ɗerewel aŋga ma ləvey:
«Ndaw ma da ləhdata ndəhay a da bawa
daa aŋgwa ŋga *Siyaŋw *.
A da mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay daa səkway ŋga Jakwap.
27 Keɗe he na, ara *mejəwey-mey aɗaw ta ata
ta pas masa yah ma da mbəkdatara mebərey ata.»
28 Ata ta təɓmara *Mey-maaya-mawiya daa ba, anda keɗe, ta təram sem ŋga masa-
gəra hay ŋga Gazlavay. A key anda keɗe na, amba akwar ndəhay Jəwif hay ba hay na,
Gazlavay a ləhdakwar daa mebərey. Ama taa slam laŋgar Gazlavay ta walata la maja
ata na, ndəhay aŋga hay mawuɗtakaya kalah, asaya, maja ta jəwam mey la ta papaŋ
ŋga papa ata hay zleezle.
29 Da Gazlavay ta wala ndaw sem, asaya, da ta kar maaya la a ndaw a na, a da njey
anda ŋgene, fa da mbəɗda mewulkey aŋga daa ba.
30 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, zleezle akwar fa namar ray a Gazlavay
daa ba. Ama Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la wure keɗe, maja ndəhay Jəwif hay ma
namar ray ba.
31 Wure keɗe masa ata ma namar ray a Gazlavay ba ŋgene na, Gazlavay ta sərfakwar
dey-ceceh la aa slam a ŋga ata. A key anda keɗe amba ata may, a mbəɗdamara menjey
ata amba Gazlavay a sərfatar dey-ceceh.
32 Yaw, anda keɗe, Gazlavay na, ta vəltar cəveɗ la a ndəhay tabiya amba a namar ray
ba. A ka anda keɗe amba aŋga may, a sərfatar dey-ceceh a ndəhay ndav.

Mey da ray gədaŋ ŋga Gazlavay

33 Nəka! Gazlavay fa sərfatar dey-ceceh fara fara a ndəhay. Aŋga ndaw ta leŋgesl, a
sərta cek hay tabiya. Cek masa daa mevel aŋga na, ndaw ma gwa ŋga səra daa ba. Cek
masa aa ma wuɗey ŋga ka na, ndaw ma gwa ŋga səra daa ba.
34 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Ma səra mewulkey ŋga Gazlavay na, wa?
Ma gwa ŋga kəta Bay Gazlavay na, wa?
35 Ma vəlar cek a Gazlavay
ma fəna cek masa aa ma vəldara na, wa?
Kwa ndaw pal daa ba səlak.»
36 Ma ləmtərwa cek hay cəpa na, ara aŋga. Fa nəkfatar dey fa cek hay a tabiya amba cek
hay a, a njam na, dasi har aŋga. Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw.
*Amen.

12

Ya da kakwar sləra a Gazlavay na, kwara?

11:25 11.25 Mt 24.14; Jaŋ 10.16 * **11:26 11.26** aŋgwa ŋga Siyaŋw: A wuɗey ŋga ləvey ndəhay Jəwif hay, da daa ba, berney ŋga Jeruzelem. **11:26 11.26-27** Iz 59.20-21; 27.9; Jer 31.33-34 **11:29 11.29** 3.3-4; 15.8 **11:32 11.32** 3.22; Gal 3.22 **11:33 11.33** Jəw 11.7; Ps 139.17 **11:34 11.34** Jəw 15.8; Iz 40.13 **11:35 11.35** Jəw 41.3 **11:36 11.36** 16.27; 1Kwr 8.6

1 Məlma aɗaw hay, Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la ga kalah. Anda keɗe, ambahw,
vəldamara ray akwar tabiya ŋgada aŋga. Da ka vəldamara ray akwar tabiya ŋgada
aŋga ha na, a key ŋgene, ka vəlmar cek maaya ma mbafar. Keɗe ara cəveɗ masa fara
fara ŋga ney ray a Gazlavay.
2 Ka da səpam kwakwas ŋga ndəhay masa da bəla keɗe ba. Vəlmar cəveɗ a Gazlavay
ŋga wey da ray akwar amba mewulkey akwar a mbəɗey, mevel akwar a key maaya.
Da akwar fa kamara anda keɗe na, ka sərmara cek masa Gazlavay ma wuɗey la. Anda
meləvey, ka sərmara cek masa maaya, ma mbafar, masa fara fara anda aŋga ma wuɗey.

3 Gazlavay na, ta kaya maaya la, ta paya la ŋga ndaw aŋga meslərey. Ara maja ŋgene,
ya fa ləvkwar ŋgada akwar tabiya, ndaw a da pa ray aŋga ŋga ndaw mahura ma fəna
gədaŋ aŋga ba. Ama kwa waawa ŋga nəka gədaŋ aŋga amba a səra aŋga na, kwara.
Kwa waawa ŋga nəka menjey aŋga təɗe ta masa aa ma təɓa mey ŋga Gazlavay ŋgene
na, cay gway.
4 Ka sərmara kwa waawa da wuzlah akwar na, aŋga ta vaw pal, ama mezəvey hay fa
vaw a na, ata ga. Kwa mezəvey wura wura na, aŋga ta slərа aŋga wal.
5 Aləkwa may kəne, aləkwa ga, ama aləkwa cəpa ya ta tərkwa sem ŋga vaw pal maja
aləkwa macəmkaya ta *Kəriste. Aləkwa tabiya macəmkaya pal anda mezəvey ŋga vaw
macəmkaya fa vaw ŋga ndaw pal.
6 Gazlavay ta vəlndakwar gədaŋ la mekele mekele anda aa ma wuɗey ŋga vəlda a
ndaw a, ndaw a. Anda keɗe, kwa waawa ŋga kada slərа ta gədaŋ masa Gazlavay ma
vəldara ha. Da ndaw aŋga ta gədaŋ ŋga təley mey ŋga Gazlavay na, ŋga təley mey
masa Gazlavay ma wuzdara ŋgene gway.
7 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga jəney ndəhay na, maaya a jənta. Da ndaw aa ta gədaŋ
ŋgaa sərkedey ndəhay na, maaya aa sərkadata.
8 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga dəktar mevel a ndəhay amba a hətam gədaŋ na, maaya
a dəktar mevel. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga wunka cek aŋga ta ndəhay na, ŋga vəlda ta
mevel maaya. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga key *bay-ray daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu na, ŋga ka slərа aŋga ta cəveɗ e. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga key maaya a
ndəhay masa daa banay na, ŋga katara ta meesəmey.
9 Si ka wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, ba na, ka da wuɗam vaw ta mey
daada ba. Ka da təɓmara ŋga key cek hay malamba ba. Ama səpam na, ŋga key cek
masa maaya ta cəveɗ e.
10 Wuɗam vaw da wuzlah akwar maja akwar cəpa na, məlmaŋ hay daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu. Anja kwa waawa ŋga nar ray a ndaw a, ndaw a da wuzlah akwar
ta mevel maaya.
11 Vəldamara ray akwar ŋga key slərа ta gədaŋ akwar cəpa. Ka da təram ndəhay
masa-mayaɗ hay ba. Kamar slərа a Bay Mahura ta mevel akwar ndav.
12 Akwar fa səkwam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldakwara. Anda keɗe,
sasəmam mandaw mandaw. Da akwar daa banay na, ɓəsmara banay a. Kam gədaŋ
ŋga dərey daŋgay mandaw mandaw.
13 Ndəhay ŋga Gazlavay masa cek ata hay daa ba na, jənmata, asaya, təɓmata maaya
maaya a way akwar hay.
14 Ndəhay masa ma sərdamakwar banay na, cacəfɗamara Gazlavay ŋga pəstar mey.
Cacəfɗam na, amba Gazlavay a pəstar mey, ba na, a nəsta ba.
15 Yaw, da ndəhay ata daa meesəmey na, sasəmam bama. Da ndəhay ata daa matəway
na, təwam bama.
16 Akwar da wuzlah akwar na, njam ɗay macəmkaya letek. Ka da səpam ŋga tərey
mahura da ray ndəhay siya daa mecəmey-ray akwar ba. Kwa slərа masa wura wura
na, kamara ta meney ray. Ka da pamara ray akwar ŋga ndəhay ma səra cek hay kalah
ba.
17 Da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da madamara a ndaw a ba. Ama səpam
na, ŋga key cek hay masa maaya masa ndəhay maa həmdamara.

12:1 12.1 6.13; 1Pi 2.5 **12:2 12.2** Ef 4.22-24; 1Tes 5.21 **12:3 12.3** 1.5; Mt 20.26; 1Kwr 12.11, 28; Ef 4.17 **12:4 12.4-5** 1Kwr 12.27 **12:6 12.6-8** 1Kwr 12.4-11; 12.27–14.40; 1Pi 4.10-11 **12:7 12.7-8** SNM 6.1-3; 2Kwr 9.5, 7 **12:9 12.9** 2Kwr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pi 1.22; 1Kwr 13.4-7 **12:10 12.10** 14.15; Jaŋ 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ef 4.2; Fəl 2.2-3 **12:11 12.11** 8.9; Gal 5.25; CWJ 3.15 **12:12 12.12** 5.2-3; 8.24-25; Mt 24.13, 22; Lk 18.1; 1Kwr 10.13; 1Tes 2.14 **12:13 12.13** Gal 6.10; Heb 13.2 **12:14 12.14** Mt 5.44 **12:15 12.15** Jəw 30.25; 1Kwr 12.26; 2Kwr 11.29 **12:16 12.16** MM 3.7; 1Kwr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 **12:17 12.17** MM 20.22; 1Kwr 6.7; 1Tes 5.15; 1Pi 3.9

18 Anja da ka gwamara na, kam cek hay masa təɗe ta gədaŋ akwar amba ka njam ta
ndəhay tabiya daa zazay.
19 Jam aɗaw hay, da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da madamara a ndaw a
ba. Mbəkdamara amba Gazlavay a cey mevel a ray a, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: «Cek masa ndaw ma ka maaya ba na, ma da pəla na,
yah. Ara yah, ma da kar cek maaya ba.»
20 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay saya, a ləvey: «Da masa-gəra akah, may
fa car na, vəlar cek ŋga zəmey. Da yam fa kar na, vəlar yam ŋga sey. Da ka fa ka kəne
na, hwaray a kar la, a mbəɗda menjey aŋga la.»
21 Ka da mbəkda ray akah ŋga həɓey maja ndaw ma kaka cek maaya ba amba ka
madara na, kəne ba. Ama si ka key cek maaya amba ka key bay-gula da ray cek maaya
ba ha.

13

Mey da ray meney ray ŋgada bay-ray hay ŋga ŋgwamna

1 Maaya na, kwa waawa a natar ray ŋgada *bay-ray hay ŋga ŋgwamna, maja kwa
waawa ma key bay-ray na, ara Gazlavay ma vəldara. Yaw, bay-ray hay tabiya ŋga
ŋgwamna na, ara Gazlavay ma pata.
2 Anda keɗe, kwa waawa ma natar ray ba na, a key ŋgene a mbəkda cəveɗ masa
Gazlavay ma wuɗey. Ndaw ma natar ray a bay-ray hay a ba na, sariya a təɗda la.
3 Ndaw ma key cek ta cəveɗ e na, a zlurey ta bay-ray hay ŋga ŋgwamna ba, ama ndaw
ma key cek ta cəveɗ e ba na, si a zlurey ta ata. Ka wuɗam ŋga zlurey ta bay-ray hay ŋga
ŋgwamna ba, ba diya? Anda keɗe, si ka kam cek ta cəveɗ e amba aa həmdamakwar.
4 Fara fara bay-ray hay ŋga ŋgwamna na, fa kamar sləra ŋgada Gazlavay ŋga jənkwar
amba ka kam cek ta cəveɗ e. Ama da akwar fa kam cek ta cəveɗ e daa ba na, si ka
zluram ta bay-ray hay a, maja ata ta gədaŋ ŋga sərdamakwar banay. A da sərdamakwar
banay a na, ŋga tede ba. Da ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba, bay-ray hay a fa sərdamata
banay na, a key ŋgene, a kamar sləra a Gazlavay. Anda keɗe, ata fa wuzdamərwa na,
Gazlavay fa cey mevel a ray ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba.
5 Da anda keɗe na, aŋga maaya amba ka namatar ray a bay-ray hay ŋga ŋgwamna.
Ka namatar ray na, maja Gazlavay ma da sərdakwar banay daada ba, ama maja ka
sərmara ara cek ta cəveɗ e.
6 Ara maja ŋgene, akwar ma pəlam budaw may. Ndəhay ma cakala budaw a na, ara
ndəhay masa Gazlavay ma pata ŋga ka sləra ha.
7 Cek masa ndəhay ŋga ŋgwamna ata ta cəveɗ ŋgaa cəfɗafamakwar na, vəldamatara.
Da ara budaw na, vəldamatara a ndəhay ma cakala budaw a. Da ara dala ŋga cek mekele
masa ŋgwamna maa cəfɗafakwar na, vəldamara. Da ara ŋga ney ray ŋgada bay-ray
hay ŋga ŋgwamna na, namatar ray.

Mey da ray menjey ta mewuɗey-vaw

8 Ka da njam ta dəvaz ŋga ndaw da ray akwar ba. Ama dəvaz pal da ray akwar daha
amba ka pəlmara mandaw mandaw. Dəvaz a na, ara mewuɗey-vaw da wuzlah akwar.
Ndaw ma wuɗey ndaw na, a key a nar ray fara fara ŋgada kwakwas ŋga Gazlavay.
9 Gazlavay a ləvey: «Ka da ley vaw saw ba, ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da leley ba,
ka da key dey fa cek ŋga ndaw ba.» *Mewey hay a keɗe ta siya hay cəpa na, macəmkaya
daa mey pal ma ləvey: «Wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah.»
10 Ndaw ma wuɗey ndaw na, kwa fa da kar cek maaya ba ŋgada ndaw aha daa ba.
Anda keɗe, da ka wuɗey ndaw na, a key ŋgene, ka nar ray maaya maaya a kwakwas
ŋga Gazlavay.

Mey da ray mewey vaw ŋga səkwey Yesu ma da vəhwa

11 Wure keɗe na, ka sərmara, pas a ta wuswa cay. Ara pas masa akwar ma da sləkɗam
daa ɗar. Ahaw, pas masa Gazlavay ma da ləhdakwar da bəla keɗe na, aa gweegwe cay.
Pas a na, aa gweegwe da ray pas masa akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam heyey.

12:19 12.19 Mew 32.35; Mt 5.39 **12:20 12.20** MM 25.21-22; Mt 5.44 **13:1 13.1** MM 8.15-16 **13:1 13.1-7** SNM 5.29; Tit 3.1; 1Pi 2.13-14; CWJ 13; 20.4 **13:3 13.3** 1Pi 2.14; 3.13 **13:5 13.5** 2.15 **13:7 13.7** Mt 22.21 **13:8 13.8-10** Jaŋ 13.34; 1Kwr 13; 16.14; Gal 6.10 **13:9 13.9** Mew 5.17-21; Lev 19.18; Mt 22.34-40; Gal 5.14; Jak 2.8-13 **13:11 13.11** Ef 5.14-16; 1Kwr 7.29-31 **13:11 13.11-12** 1Tes 5.5-8

12 Tavaɗ fa ndəvey *, mamba slam a wurey †. Anda keɗe, ya da kakwa cek maaya
ba anda ndəhay daa ləvaŋ saba. Ama jəwkwa vaw ta cek hay ma ka vəram ŋga key
bay-gula da ray cek hay maaya ba anda ndəhay daa slam-meweɗey.
13 Maaya na, menjey aləkwa a key maaya anda ndəhay daa slam-meweɗey. Anda
meləvey, ya da kakwa wasa malamba ba, ya da wakwa ba, ya da lakwa vaw saw da
palah ba, ya da kakwa cek hay malamba ba, ya da tərkwa vaw ba, asaya, ya da kakwa
səleŋ fa cek ŋga ndaw ba may.
14 Anja maaya na, ka vəlmar cəveɗ a Bay Mahura Yesu *Kəriste ŋga wey da ray akwar.
Cek hay malamba masa akwar ma wuɗam kalah na, ka da kamara saba.

14

Mey da ray ndəhay masa ta gədaŋ leŋ da ray ndəhay masa ta gədaŋ pəreh

1 Ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay na, təɓmata a wuzlah akwar.
Ka da mbəɗmatar ray da ray mewulkey ata ba.
2 Ya wuɗey ŋgaa guzlkwar na, da ray cek mezəmey. Ndəhay siya a wulkam na, cek
hay tabiya mezəmey. Anda keɗe, ata na, a zəmamara cek hay tabiya. Ama ndaw masa
ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay na, a zlurey ŋga zəmey cek wura wura *, a zəmey
na, si gwaslaf ŋga lar daada gway.
3 Anda keɗe, ndaw masa ma zəmey aslaw na, a da rəsa ndaw masa ma zəmey gwaslaf
ŋga lar daada gway ba. Yaw, ndaw masa ma zəmey gwaslaf ŋga lar daada gway na, a da
mbəɗar ray a ndaw masa ma zəmta cek hay tabiya ba may, maja ata cewete Gazlavay
ta təɓta sem, ta mbəkdata daa ba.
4 Kaa kah na, wa amba ka mbəɗar ray a ndaw ma ka sləra ŋga ndaw mekele na! Da
ndaw a, a key sləra maaya, da a key sləra maaya ba na, si bay aŋga ma da nəka sləra
aŋga ha gway. Fara fara, ndaw a, a key sləra ta cəveɗ e la, maja Bay Mahura, bay aŋga,
aa ta gədaŋ ŋga jəna ndaw ma ka sləra ha ŋga key sləra maaya.
5 Ndaw mekele a wulkey ɗar hay mekele na, maaya a fəna ɗar hay siya. Ndaw mekele
saya a wulkey ɗar hay cəpa na, ata letek. Anda keɗe, anja kwa waawa ŋga səra cek
masa aŋga ma wulkada daa mevel aŋga maaya maaya.
6 Ndaw masa ma wulkey ɗar hay mekele a fəna siya hay na, a key ŋgene, a wuɗey
ŋga həslar ray a Bay Mahura Yesu. Yaw, ndaw masa ma zəmta cek hay cəpa na, a key
ŋgene, a wuɗey ŋga həslar ray a Bay Mahura may, maja fa kar suse a Gazlavay fa cek
hay masa aŋga ma zəmta ha. Asaya, ndaw masa ma zəmta cek hay cəpa ba na, a key
ŋgene, a wuɗey ŋga həslar ray a Bay Mahura may, maja fa kar suse a Gazlavay fa cek
hay masa aŋga ma zəmta ha.
7 Ya sərkwa, kwa aləkwa ta dey da bəla keɗe, kwa aləkwa ta məckwa sem na, ya
wakwa ray aləkwa ba.
8 Daa masa aləkwa ta dey keɗe na, aləkwa manjatakaya ŋga kar sləra a Bay Mahura.
Yaw, da masa aləkwa ma məckwa sem may, ya məckwa na, ŋga həslar ray a Bay Mahura.
Anda keɗe, kwa aləkwa ta dey, kwa aləkwa maməctakaya na, aləkwa cəpa ndəhay ŋga
Bay Mahura Yesu *Kəriste.
9 Sərmara, Kəriste ta məcey la, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey a ŋga key bay
ŋga ndəhay masa ta dey ta masa maməctakaya.
10 Da anda keɗe na, kah, ka mbəɗar ray a məlmakw, ka me? Kah, ka rəsa məlmakw,
ka me? Aləkwa cəpa na, ya da nakwa fa mey ŋga Gazlavay, a kandakwar sariya.
11 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Yah, Bay Gazlavay masa ta dey, ya fa ləvey fara fara,
ndəhay tabiya a da ragadam fa mey aɗaw,
kwa waawa a da həslya ray,
a da ləvey yah na, Gazlavay aŋga.»
12 Anda keɗe, kwa waawa a da kada cek masa aŋga ma ka fa mey ŋga Gazlavay.

---

* **13:12 13.12** tavaɗ fa ndəvey: Ara mey-meŋgey da ray bəla keɗe ta ndəhay ma kam mebərey. A wuɗey ŋga ləvey bəla gweegwe a ndəvey. † **13:12 13.12** mamba slam a wurey: Ara mey-meŋgey da ray maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndəhay. Ara pas masa aləkwa ma da njakwa ta Gazlavay da vaɗ. **13:12 13.12** Ef 5.11; 6.11, 13; 1Jŋ 2.8 **13:13 13.13** Lk 21.34; Ef 5.18 **13:14 13.14** Fəl 2.5; Kwa 3.15 **14:1 14.1** 15.7 **14:1 14.1–15.6** 1Kwr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kwa 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9 * **14:2 14.2** a zlurey ŋga zəmey cek wura wura: Ndəhay a zluram ŋga zəmey cek wura wura na, maja aslaw masa kwakwas ŋga Jəwif hay ma təka sem, a wuɗam ŋga zəmey ba, asaya, a wuɗam ŋga zəmey aslaw ŋga kuley ba. **14:2 14.2** Dan 1.8; 1Kwr 10.25-28 **14:5 14.5** Gal 4.10 **14:6 14.6** 1Tm 4.3-5 **14:7 14.7-9** 2Kwr 5.14-15; Gal 2.19-20 **14:10 14.10** 2.6 **14:11 14.11** Iz 45.23-24 **14:12 14.12** Gal 6.5

Mey da ray mepey leŋgesl fa məlmaŋ hay mekele mekele

13 Da anda keɗe na, ya da mbəɗtakwar ray a məlma aləkwa hay saba. Ka da kam cek
ŋga həlda məlmakw akwar ŋga key mebərey ba.
14 Yah na, yah ndaw ŋga Bay Mahura Yesu. Anda keɗe, ya səra fara fara, cek
matəkakaya ŋga zəmey na, daa ba. Ama da ndaw a wulkey cek keɗe aŋga maaya
ba ŋga zəmey na, cek aha aa maaya ba na, ŋgada aŋga gway.
15 Anda keɗe, da məlmakw a cey mevel a ray akah maja kah ma zəmey cek wura
wura na, ŋgene ka ta səpey mewuɗey-vaw daa ba. *Kəriste a məcey na, maja aŋga
may. Maaya na, anja cek masa kah ma zəma na, aa zəɗda məlmakw ba.
16 Da ka wulkey cek aha aŋga maaya ŋga key, ama ka nəka ndəhay fa pamara ŋga
cek maaya ba na, ŋgene, ka da ka ba.
17 Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ara mey da ray cek mezəmey ta cek
mesey ba. Ama mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, ara menjey maaya fa Gazlavay,
menjey daa zazay, asaya, menjey daa meesəmey masa Mesəfney aŋga ma vəldərwa.
18 Yaw, da ndaw a kar slərа a Kəriste anda keɗe na, a mbafar a Gazlavay la, asaya,
ndəhay aa həmdamara ndaw a la may.
19 Maja ŋgene, kakwa gədaŋ ŋga key cek ma handawa zazay ta ŋga key cek ma
jənndakwar ŋga hətey gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay da wuzlah aləkwa.
20 Ka da nəsmara sləra ŋga Gazlavay ta cek mezəmey ba. Ahaw, fara fara cek
mezəmey cəpa na, aŋga maaya, ama da cek mezəmey a da həlda məlmakw ŋga key
mebərey na, ŋgene, ŋgama kah ma zəma ba.
21 Ŋgama na, ka zəmam aslaw ba, ka sam wuzam ba. Kwa cek wura wura masa ma
həlda məlmakw ŋga key mebərey na, mbəkdamara.
22 Mey masa akwar ma təɓmara da ray mezəmey cek ta da ray mezəmey cek ba na,
ka da wuzdamara a ndaw ba, si akwar ta Gazlavay gway. Ndaw masa ma key cek ta
mevel aŋga cəpa, a wulkey cew cew ba na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray a.
23 Ama ndaw masa fa wulkey cew cew da ray cek mezəmey, a zəma cek aha na, ŋgene,
Gazlavay a kar sariya la ŋgaa zəɗda maja ta zəma cek aha ta mevel pal daa ba. Yaw,
kwa meeme masa ndaw ma ka ta mevel cew cew na, a key ŋgene, a key mebərey.

15

Mey da ray mekey maaya ŋgada ndəhay

1 Aləkwa ndəhay masa ta gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay *, maaya na, ya jəntakwa
ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey a. Ya da kakwa cek masa ma mbafandakwar
daada ba.
2 Maaya na, kwa waawa a key cek masa ma mbafatar a ndəhay amba a jənta ndəhay
ŋga hətey gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay a dey a, a dey a.
3 Ya sərkwa fara fara, *Kəriste na, ta key cek masa ma mbafar ŋgada ray aŋga na,
daa ba. Ama anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay ta
cəɗmaka la, kah Gazlavay, ama mecəɗey a ta vəhwa sem a ray aɗaw †.»
4 Cek hay tabiya masa mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle na, ara ŋgaa
sərkadandakwar mey masa fara fara, amba ya pakwa leŋgesl fa cek masa Gazlavay ma
ləvey a vəldandakwara la heyey. Ya pakwa leŋgesl na, maja mey mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay fa vəlndakwar gədaŋ, asaya, fa jənndakwar amba ya ɓəskwa
banay.
5 Anja Gazlavay ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay ta ma dəktar mevel a ndəhay ŋga
vəlkwar mewulkey maaya amba ka njam akwar macəmkaya ɗay pal anda Yesu Kəriste
ma wuɗey.
6 Anda keɗe, akwar tabiya daa slam a, ka da cəmdamara ɗay akwar pal ŋga həlmey
Gazlavay papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura, Yesu Kəriste.

Mey da ray ndəhay cəpa ma da həlmamara Bay Gazlavay

7 Təɓmata ndəhay siya hay anda *Kəriste ma təɓkwar. Təɓmata amba a həslmar ray
a Gazlavay.

14:13 14.13 1Kwr 10.32; 1Jŋ 2.10 **14:14 14.14** 14.23; Mt 15.11; SNM 10.15; Tit 1.15 **14:15 14.15** 1Kwr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10 **14:17 14.17** Mt 6.31-33; 1Kwr 8.8; Gal 5.22-24 **14:21 14.21** 1Kwr 8.13 **14:23 14.23** 14.14

* **15:1 15.1** ndəhay masa ta gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay: Feɗe Pawl a wuɗey ŋga ləvey ndəhay masa ta gədaŋ na, ara ndəhay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz saba, ama ara ndəhay ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara. **15:1 15.1-2** 14.1-2; 1Kwr 8.1-2; 10.23-24 † **15:3 15.3** mecəɗey a ta vəhwa sem a ray aɗaw: Feɗe a wuɗey ŋga ləvey «mecəɗey a vəhwa a ray Yesu Kəriste». **15:3 15.3** Ps 69.10 **15:4 15.4** 1Kwr 10.11; 2Tm 3.16 **15:5 15.5** 12.16; Fəl 2.2-5 **15:7 15.7** 14.1

8 Ya fa ləvkwar fara fara, Kəriste a sawa a bəla na, ŋga katar sləra ŋgada *Jəwif hay
amba a wuzdatara Gazlavay na, ara ndaw ma mbərzley ba. A sawa na, ŋga key cek
masa Gazlavay ma ləvtar a papaŋ ŋga papa ata hay zleezle a katara la heyey.
9 Asaya, a sawa na, amba ndəhay masa Jəwif hay ba a həslmar ray a Gazlavay maja
maaya aŋga, anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:
«Ara maja keɗe, yah ma da həslka ray
fa mey ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba hay.
Ya da həlmaka ta walay.»
10 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay saya, a ləvey:
«Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba,
sasəmam daa slam a ta ndəhay ŋga Gazlavay.»
11 Mawuzlalakaya saya, a ləvey:
«Akwar ndəhay Jəwif hay ba, həlmamara Bay Gazlavay.
Anja kwa ndaw daa səkway wura wura
ŋga həlma Bay Gazlavay.»
12 *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay taa guzley la saya, a ləvey:
«Ndaw a yawa la daa səkway ŋga Jese,
a da key bay ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba may.
Ndəhay masa Jəwif hay ba na,
mewulkey ata aa da ray ndaw aha amba a ləhdata.»
13 Anja Gazlavay, ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay amba a pam leŋgesl a ray a heyey
na, ŋgaa səmdakwar mandaw mandaw, anja ŋga njadakwar daa zazay maja akwar ma
pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Anda keɗe, cek masa aŋga ma da vəldakwara ha
na, akwar fa səkwmara ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay.

Mey da ray sləra ŋga Pawl

14 Məlma aɗaw hay, yah ta ray aɗaw ya fa ləvkwar, ya səra, fara fara akwar na,
ndəhay ma wuɗam ŋga key cek maaya. Ka sərmara mey masa fara fara, ka gwamara
ŋga kətmata ndəhay mekele ta mey a.
15 Ta ŋgene he cəpa, daa leeter aɗaw keɗe, mey hay masa akwar ma cəndamara cay
dəga zleezle na, ya sərfadakwara saya, ya zlurey ba. Ya zlurey ba na, maja Gazlavay ma
kaya maaya la,
16 a paya ŋga key sləra ŋga Yesu *Kəriste ŋgada ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Yah
ma vəlda ray aɗaw la fara fara ŋgada Gazlavay ŋga wuzey Mey aŋga maaya mawiya.
Ya wuzdatara mey a, a ndəhay masa Jəwif hay ba, amba a təram ŋga cek mavəldakaya
ŋgada aŋga masa ma mbafar kalah, cek masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma pa wal
ŋgada Gazlavay a.
17 Anda keɗe, ya faa səmey ga da ray sləra ŋga Gazlavay masa yah ma ka maja yah
na, macəmkaya ta Yesu Kəriste.
18 Kwa ya fa da gwa ŋgaa guzley da ray cek mekele na, daa ba, si da ray sləra masa
Kəriste ma ka ta fa yah, amba a handatərwa ndəhay masa Jəwif hay ba hay ŋga namar
ray a Gazlavay. A handatərwa na, ta fa mey masa yah ma wuzda leŋ ta fa cek masa yah
ma kata.
19 Asaya, a handatərwa na, ta fa maazla hay mekele mekele ma rəzley ndaw masa
aŋga ma kata leŋ ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga. Anda keɗe, yah ma wuzda *Mey-
maaya-mawiya ŋga Kəriste la dəga da *Jeruzelem haa kasl aa hwayak ŋga Iliri. Ya ta
wuzda mey a la tabiya maaya maaya daa slam hay a ŋgene.
20 Anda meləvey, ya wuzey mey a na, daa hwayak hay masa ndəhay ma cəndamara
mey da ray Kəriste daa ba araŋ. Ya wuɗey ŋga wuzey mey a daa hwayak hay masa
ndəhay ma cəndamara mey da ray Kəriste cay ba, maja ndəhay a da wulkam ara anda
ya ləmey way a ray salay ŋga way masa ndaw mekele ma pa.
21 Ya ka anda keɗe na, ya wuɗey ŋga key anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, ma ləvey:
«Ndəhay masa ta wuzdamatara mey
da ray a daa ba araŋ na, a hətmar la ta dey ata.
Ndəhay masa kwa ta cənam mey
da ray a daa ba na, a cəndamara mey a la.»

15:8 15.8 Mt 15.24; SNM 3.25-26 **15:9 15.9** Ps 18.50; Rm 11.13 **15:10 15.10** Mew 32.43 **15:11 15.11** Ps 117.1 **15:12 15.12** Iz 11.10 **15:13 15.13** 5.1-2; 8.14-16, 24-28; 12.12 **15:15 15.15-16** 1.5 **15:16 15.16** Fəl 2.17 **15:18 15.18** 2Kwr 3.5 **15:19 15.19** Mk 16.17; 2Kwr 12.12 **15:20 15.20** 1Kwr 3.10-12; 2Kwr 10.15-16 **15:21 15.21** Iz 52.15

Pawl a wuɗey ŋga daw a Rawm

22 Yah ma wulkey la dey ga ŋga daw fa akwar a *Rawm, ama ya ta hətey har daa ba
maja sləra ha keɗe.
23 Mevey ga, ya ta wuɗey la ŋga daw fa akwar, ama sləra ta təkya sem. Wure keɗe
na, yah ma ndəvda sləra aɗaw cay daa hwayak hay feɗe.
24 Ya wuɗey ŋga daw fa akwar dəɓa ŋga njawa nekəɗey ŋga kawa matakwam akwar.
Fa dəɓa ha, ya daw la aa hwayak ŋga Espay. Yaw, ya wuɗey ka jənmaya ŋga daw
ŋgadaa hwayak a.
25 Ama wure keɗe na, ya wuɗey ŋga daw fa ndəhay ŋga Gazlavay da *Jeruzelem
ɗagay ŋga jəntərwa,
26 maja ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Masadəwan ta da Akay
ta cakalam dala la ŋga jəney masa-viya hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da
Jeruzelem e.
27 Ara mevel ata ma wuɗey ŋga cekeley dala ha. Ama fara fara si a jənmata ndəhay
a maja ara cek anda dəvaz. Ya ləvey anda keɗe na, maja ndəhay da Masadəwan ta da
Akay a ata *Jəwif hay ba, ama ta hətam maaya ŋga Gazlavay la ta fa Jəwif hay. Anda
keɗe, aŋga maaya amba ndəhay Jəwif hay ba hay a, a jənmata ndəhay Jəwif hay ta
zleley ata hay may.
28 Da yah ma ndəvdərwa sləra ha cay da Jeruzelem e, asaya, da yah ma vəldatara
dala macakalakaya heyey cay a ndəhay feteɗe na, ŋgene, ya daw aa hwayak ŋga Espay
dəɓa, ama ya da daw na, ta fa akwar.
29 Ya səra, da yah ma wusey la fa akwar na, *Kəriste a pəskwar mey la maja yah ma
daw a.
30 Məlma aɗaw hay, ambahw, kakwa gədaŋ ŋga dərey daŋgay a Gazlavay ta mevel
aləkwa cəpa maja yah. Yaa cəfɗakwar kaa na, ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste,
asaya, yaa cəfɗakwar maja mewuɗey-vaw masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma handərwa
a wuzlah aləkwa.
31 Dəram daŋgay na, amba ndəhay ma səra Yesu Kəriste ba da *Jude a sərdamaya
banay ba. Dəram daŋgay saya, amba cek masa yah ma da handatara a ndəhay ŋga
Yesu da Jeruzelem heyey na, a təɓmara ta meesəmey.
32 Anda keɗe, da Gazlavay ta təɓa la na, ya wusey la fa akwar ta meesəmey. Da yah
ma wusey la na, ya məskey vaw la nekəɗey da wuzlah akwar.
33 Anja Gazlavay, ndaw ma handawa zazay mandaw mandaw a ray ndəhay, ŋga njey
ta akwar tabiya. *Amen.

16

Pawl a catar har a ndəhay siya da Rawm

1 Ya faa guzlkwar da ray dam-mama aləkwa Febe, ŋgwas ma jənta ndəhay daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Senkəre.
2 Təɓmara ŋgwas aha maaya maaya ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura. Təɓmara
na, anda ndəhay ŋga Yesu ma təɓam ndəhay. Da cek fa vəɗa daa ba na, jənmara maja
aŋga ta jəney ndəhay la ga. Kwa yah may, ta jənya la.
3 Camatar har ŋgada ata Pəriska ta zel e Akilas. Ara ndəhay masa ala ma kam sləra
ŋga Yesu *Kəriste bama.
4 Ara ndəhay masa ma vəldamara ray ata la amba a ləhdamaya daa meməcey. Ya fa
katar suse ga. Ma katar suse he na, yah daada ba, ama ndəhay cəpa masa daa mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu Kəriste masa *Jəwif hay ba fa kamatar suse may.
5 Camatar har a ndəhay ŋga Yesu masa ma kusam da way ata.
Camar har a Epayinet, jam aɗaw masa yah ma wuɗa kalah, ndaw masa ma təɓa mey
ŋga Kəriste ŋgeeme daa hwayak ŋga Azi.
6 Camar har a *Mari, ŋgwas masa ma kakwar sləra la ga.
7 Camatar har ŋgada ata Andərawnikus ta Juniyas. Ara səkway aɗaw hay, ya ta
zəmam daŋgay la bama. Ata na, ara ndəhay meslərey ŋga Yesu masa ndəhay ma
sərmata maaya maaya. Ata na, a təɓmara mey ŋga Kəriste teeseɗ da ray aɗaw.
8 Camar har a Ampəliyatus, jam aɗaw masa yah ma wuɗa kalah daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu Bay Mahura.

15:22 15.22-24 1.9-13 **15:25 15.25** SNM 19.21; 20.22; 24.17 **15:26 15.26** 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.1-9; Gal 2.10 **15:27 15.27** 1Kwr 9.11 **15:30 15.30** 2Kwr 1.11; Ef 6.18-19; Kwa 4.3; 2Tes 3.1-2 **15:31 15.31** SNM 21.10-11; 1Tes 2.14-15 **15:32 15.32** 1.7 **15:33 15.33** 1Tes 5.23 **16:1 16.1** SNM 18.18 **16:3 16.3** SNM 18.2, 18-19, 26 **16:5 16.5** 1Kwr 16.15, 19; Kwa 4.15; Flm 2

9 Camar har a Urbeŋ, ndaw masa aləkwa ma kakwa sləra ŋga Kəriste bama. Camar
har saya ŋgada jam aɗaw Estakis.
10 Camar har a Apel, ndaw masa ma sərey banay ga maja Kəriste, ama ta njey la aŋga
ndaw ŋga Yesu fara fara cəŋga.
Camatar har ŋgada ndəhay da way Aristawbul may.
11 Camar har a səkway aɗaw Herawdiyaŋw.
Camatar har ŋgada ndəhay daa səkway ŋga Narsis ma təɓmara mey ŋga Bay Mahura.
12 Camatar har ŋgada ata Tərifen ta Tərifawz, ndəhay masa ma kam sləra la ga ŋgada
Bay Mahura.
Camar har may ŋgada jam aɗaw Persit, masa yah ma wuɗa kalah. Ara ŋgwas ma
key sləra la ga ŋgada Bay Mahura.
13 Camar har ŋgada Rufus, ndaw masa fa səpa mey ŋga Gazlavay ta cəveɗ e. Camar
har a mamaha masa ma wadaya vaw anda aŋga mamay.
14 Camatar har ŋgada ata Asinkərit, Fəlegwaŋ, Hermes, Patərawbas, Hərmas, asaya,
camatar har ŋgada məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ata
bama.
15 Camatar har ŋgada Filalagw, Juley leŋ Nere ta dam-mamaha. Camar har ŋgada
Awlimpas, asaya, camatar har ŋgada ndəhay ŋga Yesu masa ata bama.
16 Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, akwar məlmaŋ hay daa Yesu Kəriste.
Ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste cəpa a camakwar har.

Mey ŋga madagway-dakw

17 Məlma aɗaw hay ya fa kakwar ambahw, pam leŋgesl ta ndəhay ma handamawa
mewuɗkey-ɗay a wuzlah akwar maja a da nəsmara meesərkey masa akwar ma
cəndamara da ray *Kəriste. Ka da njam ta ata daa slam a ba.
18 Fara fara, səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, fa kamar sləra a Kəriste Bay aləkwa
Mahura daa ba, ama a kam sləra na, maja hwaɗ ata daada gway. Faa zəɗdamata ndəhay
masa ma səra cek ba ta mey ata hay maaya maaya masa ma betey ndəhay.
19 Ndəhay tabiya a sərmara akwar fa namar ray ŋgada Bay Mahura, ara maja ŋgene,
ya faa səmey ga da ray akwar. Cek mahura na, pam leŋgesl ŋga wunkey cek masa
maaya ta maaya ba. Cek masa maaya ba na, ka da kamara ba.
20 Gazlavay, ndaw ma handawa zazay a ndəhay na, a fəna *Sataŋ la ta gədaŋ, a da pa
Sataŋ a asi salay akwar. Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu ŋga njey ta akwar.
21 Timawte, ndaw masa ala ma kam sləra cew e, a cakwar har. Ndəhay aɗaw hay ata
Lusiyus, Jasaŋw leŋ Sawsipater a camakwar har may.
22 Yah Tertiyus, ndaw ma wuzlala mey ŋga Pawl tabiya daa leeter keɗe, ya fa cakwar
har ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu, ndaw masa ma cəmndakwar.
23 Gayus, ndaw masa yah ma njey da way aŋga a cakwar har. Ara ndaw masa ndəhay
ŋga Yesu ma kusam da way aŋga ŋga dərey daŋgay. Eraste, ndaw ma kərza dala ŋga
ŋgwamna daa berney feɗe, ta məlma aləkwa Kartus a camakwar har may.
[
24 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar tabiya. *Amen.]

Mehəlmey Gazlavay

25 Həlmakwa Bay Gazlavay. Aŋga na, a gwa a vəlkwar gədaŋ ŋga njey daa cəveɗ
aŋga ta fa *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay da ray Yesu *Kəriste.
Zleezle na, Mey-maaya-mawiya ha maɓadakaya fa dey ŋga ndəhay.
26 Ama wure keɗe na, mey a ta wuzwa cay ta fa ndəhay ma təla mey aŋga ma
wuzlalamara zleezle da ray Kəriste. Anda keɗe, səkway hay masa *Jəwif hay ba da
bəla tabiya ta jəkam sləmay fa mey a la anda Gazlavay ma ləvey, Gazlavay masa aa ta
dey ŋga sərmataw. A wuɗey ndəhay tabiya a jəkam sləmay fa Mey-maaya-mawiya ha,
amba a təɓmara, a namar ray.
27 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw! Ara aŋga pal taava aŋga,
ndaw ma səra cek. Həlmakwa maja Yesu Kəriste. *Amen.

16:13 16.13 Mk 15.21 **16:16 16.16** 1Kwr 16.20; 2Kwr 13.12; 1Tes 5.26; 1Pi 5.14 **16:17 16.17** Mt 7.15; 2Tes 3.6; Tit 3.9-10; 2Jŋ 10 **16:18 16.18** Fəl 3.19; Kwa 2.4 **16:19 16.19** 1.8 **16:20 16.20** 1.7 **16:21 16.21** Timawte: SNM 16.1 **16:23 16.23** Eraste: 2Tm 4.20 **16:25 16.25** Ef 1.9; 3.4-5; Kwa 1.26 **16:26 16.26** 1.2, 5 **16:27 16.27** 11.36; Fəl 4.19-20; 1Tm 1.17; Jud 25; CWJ 4.11

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Kwarinti hay Mey da ray Leeter ŋgeeme ŋgada Kwarinti hay

Pawl a wuzlala leeter ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti na, daa masa aŋga daa berney ŋga Efez. (SNM 18.1-21).

Kwarinti na, ara berney mahura daa hwayak ŋga Gərek hay. Berney aha aa da mey-bəlay mahura. Anda kedə daa berney a, ndəhay ga ma samawa daa hwayak hay mekele mekele daha, a ragadam ŋgada kuley hay mekele mekele may. Menjey ata na, maaya ba. Cek hay maaya ba masa ata ma kamara na, fa nəsta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu. Maja ŋgene, Pawl a wuzlalatar leeter hay məfad. Da wuzlah leeter hay a na, cew ata daha daa Derewel ŋga Gazlavay haa wure kedə, cew hay may taa zəd̓am sem.

Pawl a wuzlala leeter e maja a cənda na, da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, mey mekele mekele daha: fa təram vaw da wuzlah ata (fasəlawal 1 haa 4), fa kam cek malamba (fasəlawal 5), fa wudam vaw da wuzlah ata (fasəlawal 6), mey da ray meley ŋgwas (fasəlawal 7), mey da ray menjey da wuzlah ndəhay ma ta kuley hay, ma zəmamara aslaw ŋga kuley a (fasəlawal 8 haa 10), mey da ray mezəmey d̓af ŋga sərfedey meməcey ŋga Yesu (fasəlawal 11), mey da ray gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay masa Gazlavay ma vəlda a ndaw a, ndaw a, ŋga key sləra mekele mekele daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu (fasəlawal 12 haa 14), leŋ mey da ray ndəhay ŋga Yesu ma da sləkd̓amawa daa meməcey (fasəlawal 15).

Daa leeter e kedə na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mewud̓ey-vaw (fasəlawal 13)

Mey da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay aŋga hay ŋga key sləra aŋga. (fasəlawal 12 haa 14)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter kedə, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala
ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na, ala ta məlma aləkwa
Sawsten.
2 Ya wuzlalamara leeter kedə ŋgada akwar, ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu masa daa berney ŋga Kwarinti, akwar masa Gazlavay ma walakwar wal amba
ka njam macəmkaya ta Yesu Kəriste. A walakwar bama ta ndəhay tabiya masa fa
dərmar daŋgay a Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste, kwa daa wura daa wura. Aŋga
na, Bay ata Mahura, asaya, aŋga na, Bay ala Mahura may.
3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar
mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay da ray ndəhay aŋga hay daa berney ŋga Kwarinti

4 Ya fa kar suse a Gazlavay ad̓aw mandaw mandaw maja maaya aŋga ma pawa salay
a ray akwar ta fa Yesu *Kəriste.
5 Daa masa akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste na, Gazlavay ta kakwar maaya la ga
amba ka kamar sləra. Anda kedə, ta vəlkwar gədaŋ ŋga wuzey mey aŋga a ndəhay la,
asaya, ta vəlkwar leŋgesl la ŋga cənda mey aŋga hay tabiya.
6 Mey da ray Kəriste masa ala ma wuzdamakwara na, aa daa mevel akwar mandaw
mandaw.
7 Anda kedə, akwar masa fa səkwmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da wuzwa
vaw na, Gazlavay ta vəlkwar gədaŋ la ŋga key sləra wura wura tabiya.
8 Ara Gazlavay ma da vəlkwar gədaŋ aŋga ŋga njey maaya fa mey aŋga haa pas masa
Bay aləkwa Mahura ma da vəhwa ŋga key sariya amba a hətfakwar manjar mebərey.
9 Gazlavay ta zəlkwar la amba ka njam macəmkaya ta Bəzey aŋga, Yesu Kəriste, Bay
aləkwa Mahura. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la na, a ka la fara fara.

Ndəhay ŋga Yesu da Kwarinti a wud̓kam d̓ay

1:1 1.1 Gal 1.1; ***Sawsten:*** SNM 18.17 **1:2 1.2** 2Kwr 1.1; SNM 18.1 **1:5 1.5** 2Kwr 8.7 **1:7 1.7** 2Tes 1.7; Tit 2.13 **1:8 1.8** Fəl 1.6; 1Tes 3.13; 5.23 **1:9 1.9** 10.13; 1Tes 5.24; 2Tes 3.3

10 Məlma aɗaw hay, ya fa kakwar ambahw ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura
Yesu *Kəriste amba ka cəmam ɗay. Ka da wuɗkam ɗay da wuzlah akwar ba. Njam
macəmkaya ta mevel letek, ta mewulkey letek.
11 Məlma aɗaw hay, yaa guzley anda keɗe na, maja ndəhay daa səkway ŋga Keləwe
ta kadamiwa la, a ləvmaya, akwar fa təram vaw ta tərey da wuzlah akwar.
12 Ehe, jəkam sləmay fa cek masa yah ma wuɗey ŋgaa guzlkwar. Akwar ta mewulkey
wal wal da wuzlah akwar. Ndəhay siya a ləvam a səpam na, yah, Pawl. Siya hay a
ləvam a səpam na, Apalaws. Siya hay a ləvam a səpam na, *Piyer. Siya hay mekele saya
a ləvam a səpam na, Kəriste.
13 Ka wulkam na, Kəriste aŋga mawunkakaya weewe daw? Yah, Pawl na, ya ta məcey
la fa hwadam mazlaŋgalakaya maja akwar daw? Akwar ta hətam *baptem ta mezəley
aɗaw la daw?
14 Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya ta key baptem ŋgada ndaw da wuzlah akwar daa
ba, ama si ŋgada ata Kərispus ta Gayus daada gway.
15 Anda keɗe, kwa ndaw pal fa da ləvey ta hətey baptem la ta mezəley aɗaw na, daa
ba.
16 A', fara, ya ta katar baptem la ŋgada ata Estefanas ta ndəhay da way aŋga. Ayəwa,
da ya ta key baptem ŋgada ndəhay mekele la kwa, ya səra ba.
17 Kəriste a slərdiwa na, ŋga katar baptem a ndəhay ba, ama a slərdiwa ŋga wuzey
*Mey-maaya-mawiya. Daa masa ya fa wuzda Mey-maaya-mawiya na, ya wuzda ta
mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ba. Ya ka anda keɗe na, amba meməcey ŋga Kəriste
da ray hwadam mazlaŋgalakaya a tərey ŋga cek ŋga tede ba.

Yesu Kəriste a wuzdərwa gədaŋ ta leŋgesl ŋga Gazlavay

18 Ndəhay masa ma zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ ŋga Gazlavay na, a wulkam mey da ray
meməcey ŋga *Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya na, ara mey ŋga tede. Ama ŋgada
aləkwa, ndəhay masa Gazlavay ma ləhdata cay na, ya sərkwa meməcey ŋga Kəriste a
wuzwa gədaŋ ŋga Gazlavay ŋga ləhdata ndəhay.
19 Mey ŋga Gazlavay a ləvey:
«Ndəhay ma sərmara cek na,
ya da tərda mesərey cek ata ha ŋga cek ŋga tede.
Ndəhay masa ta leŋgesl na,
ya da tərda leŋgesl ata ha ŋga cek ŋga tede.»
20 Da kəne na, ndəhay ma sərmara cek na, mesərey cek ata ha, a da vəltar me? Yaw,
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz na, meesərkedey ata ha a jənta fa mey ŋga
Gazlavay la daw? Ndəhay ma ka yawa wure keɗe kaa na, mekey yawa ata ha a vəltar
me? Gazlavay ta wuzda cay, mesərey cek da bəla kaa na, ara cek ŋga tede, a ləhey ndaw
ba.
21 Ndəhay da bəla keɗe a səram cek hay mekele mekele. Ta hətmar cek masa Gazlavay
ma ka ta leŋgesl aŋga la, ama kwa ta sərmara Gazlavay daa ba. Maja ŋgene, a mbafar
a Gazlavay amba ndəhay ma təɓa mey aŋga a ləham na, ta fa mey masa ala ma
wuzdamara da ray meməcey ŋga Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya. Mey masa ala
ma wuzdamara ha na, ndəhay da bəla a padamara ŋga cek ŋga tede.
22 Anda keɗe, *Jəwif hay a wuɗam ŋga hətey maazla amba a sərmara mey masa ala
ma wuzdamara na, ara mey fara fara. Gərek hay na, a wuɗam ŋga sərey cek ta leŋgesl
ata gway.
23 Ama ala na, ya wuzam mey da ray Kəriste ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
Jəwif hay ma cəndamara mey a na, a cam mevel, a wulkam a key ya cəɗmara Gazlavay.
Ndəhay masa Jəwif hay ba ma cəndamara mey a na, a ləvam ara mey ŋga tede.
24 Ama ndəhay masa Gazlavay ma zəlta, kwa Jəwif hay, kwa Jəwif hay ba, ŋgada ata
na, Kəriste a wuzwa gədaŋ ŋga Gazlavay, asaya, a wuzwa leŋgesl maaya ŋga Gazlavay.

25 Cek ŋga Gazlavay masa ndəhay ma wulkam ara cek ŋga tede na, cek aha, aŋga ta
leŋgesl maaya a fəna leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ. Sləra ŋga Gazlavay masa ndəhay
ma wulkam a ka anda ndaw masa-bəle na, sləra ha, makakaya ta gədaŋ ma fəna gədaŋ
ŋga ndaw-magədaŋ.

1:10 1.10-11 3.3; 11.18; 2Kwr 12.20; Ef 4.2-6; Fəl 2.2; Jaŋ 17.21-23 **1:12 1.12** 3.4; ***Apalaws:*** 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; SNM 18.24; 19.1; ***Piyer:*** 1Kwr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.911-14; 2Kwr 10.7 **1:14 1.14** Kərispus: SNM 18.8; ***Gayus:*** Rm 16.23-24 **1:16 1.16** Estefanas: 16.15 **1:18 1.18** Rm 1.16; 2Kwr 4.3 **1:19 1.19** Iz 29.14; Jəw 12.13, 17; Iz 19.12-14; 44.25 **1:19 1.19-20** 3.18-20; Mt 11.25; Rm 1.22 **1:21 1.21** Rm 1.19-20 **1:22 1.22** Mt 12.38; Jaŋ 4.48; SNM 17.18, 32 **1:23 1.23** 2.14; Gal 3.1; 5.11 **1:24 1.24** 1.18; 2.5; Kwa 2.3 **1:25 1.25** 2Kwr 13.4

26 Məlma aɗaw hay, wulkam cey. Akwar masa Gazlavay ma zəlkwar na, akwar səkway
ŋga ndəhay wura? Fa dey ŋga ndəhay da bəla na, ndəhay ta leŋgesl ga da wuzlah akwar
daa ba. Asaya, ndəhay ta gədaŋ, leŋ ndəhay mahura hay da wuzlah akwar ga daa ba.
27 Sasəkar jak, Gazlavay a weley na, ndəhay masa ndəhay da bəla * ma wulkam ara
cek hay ŋga tede amba a patar hwaray a ndəhay masa ta leŋgesl. Gazlavay a weley na,
ndəhay masa ndəhay ma wulkam ata masa-bəle hay amba a patar hwaray a ndəhay
masa ta gədaŋ.
28 Gazlavay a weley na, ndəhay saw ŋga tede masa ndəhay ma rəsmata amba aa
zəɗdata ndəhay mahura hay.
29 Maja ŋgene, kwa ndaw pal fa da zlepey fa mey ŋga Gazlavay daa ba.
30 Yaw, ara maja sləra masa Gazlavay ma ka, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
Gazlavay a vəlndakwar leŋgesl na, ta fa Kəriste he. Ara ta fa Yesu Kəriste he saya,
Gazlavay ma pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga, a walandakwar wal ŋgada
aŋga, asaya, a ləhdandakwar daa meməcey.
31 Anda keɗe, a key anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Da
ndaw a wuɗey ŋga zlepey na, ŋga zlepey da ray sləra masa Bay Gazlavay ma ka gway.»

2

Pawl a wuzey mey da ray meməcey ŋga Yesu

1 Məlma aɗaw hay, masa yah ma daw fa akwar ŋga wuzdakwara mey maɓadakaya
ŋga Gazlavay heyey na, ya taa guzley ta mey masa mazləɗkaya daa ba, asaya, ya taa
guzley ta mey masa ma həɓkwar ray daa ba.
2 Daa masa yah da wuzlah akwar na, ya ta kərza mevel la ŋga wulkey si da ray Yesu
*Kəriste ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya gway.
3 Daa ŋgene, yah masa-bəle, mandərzay fa kaya, ya faa wesey.
4 Masa ya fa wuzdakwara mey ŋga Gazlavay na, ya taa guzley ta mewulkey ŋga ndaw-
magədaŋ amba ka təɓmara mey aɗaw na, daa ba. Ama ara gədaŋ ŋga *Məsəfney ŋga
Gazlavay ma wuzdakwara mey aɗaw a na, ara mey fara fara.
5 Da ray ŋgene, ka pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara na, ara maja leŋgesl ŋga
ndəhay ba, ama ara maja gədaŋ ŋga Gazlavay.

Mey da ray leŋgesl maaya ŋga Gazlavay

6 Ta ŋgene he cəpa, ala faa sərkadamata ndəhay ma təɓmara mey ŋga Gazlavay
maaya maaya ta leŋgesl masa fara fara da ray a. Yaa sərkadamata na, ŋga sərey cek ta
leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ ba, asaya, ta leŋgesl ŋga bay hay da bəla keɗe ba, bay hay
masa Gazlavay ma daa zəɗdata.
7 Ama məsərey cek masa ala maa guzlam da ray a keɗe na, ara ta leŋgesl ŋga Gazlavay.
Ara cek maɓadakaya dəga zleezle fa dey ŋga ndəhay. Dəga bəla ta zley daa ba araŋ na,
Gazlavay ta wuɗey la ŋga ləhdandakwar ta fa leŋgesl e amba ya mbəzkwa aa slam
aŋga meweɗey.
8 Bay hay ma wam da bəla keɗe ta sərmara leŋgesl e daa ba. Da ta sərmara la na,
anja ta dərmara Bay aləkwa Mahura, ndaw masa ta gədaŋ, fa hwadam mazlaŋgalakaya
daa ba.
9 Cek masa Gazlavay ma ka ha na, aŋga anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay ma ləvey:
«Cek masa Gazlavay ma ɗiya
ŋgada ndəhay masa aa ma wuɗta na,
ara cek ma fəna mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ.
Kwa ndaw pal ta hətar cek aha ta dey aŋga daa ba,
kwa ndaw pal ta cənda ta sləmay aŋga daa ba may.»
10 Ara ŋgada aləkwa Gazlavay ma wuzdandakwara cek aha ŋgene ta fa Məsəfney aŋga.
Məsəfney a, a sərta cek hay tabiya, kwa mewulkey ŋga Gazlavay maɓadakaya na, a səra.
11 Ndaw na, a səra mewulkey ŋga ndaw mekele daw? Si ndaw aha ray aŋga ma səra
mewulkey aŋga, ba diya? Aŋga letek ta Gazlavay may, ma səra mewulkey ŋga Gazlavay
na, wa? Si Məsəfney aŋga.

1:26 1.26 Jaŋ 7.48 * **1:27 1.27** ndəhay da bəla: Ara ndəhay ma namar ray a Gazlavay ba. Nəka 1Kwr 5.10. **1:27 1.27-28** Rm 12.16; Jak 2.5; Lk 1.51-53; 6.20 **1:30 1.30** 2Kwr 5.21 **1:31 1.31** 1.29; 2.2; 4.7; Jer 9.22-23; 2Kwr 10.17; 11.30; 12.5; Ef 2.9 **2:1 2.1** 1.17 **2:2 2.2** 1.23; Gal 6.14 **2:3 2.3** SNM 18.9; 2Kwr 10.1, 10 **2:4 2.4** 4.20; 1Tes 1.5 **2:5 2.5** 1.18, 24 **2:7 2.7** Rm 5.2; 2Kwr 3.18; 4.17; Kwa 1.26 **2:8 2.8** Lk 23.34 **2:9 2.9** Iz 52.15

12 Mesəfney masa da ray aləkwa na, a sawa ta fa ndəhay magədaŋ ba, ama ara
Mesəfney masa Gazlavay ma vəldandakwara amba ya sərmatakwa cek hay maaya
tabiya masa Gazlavay ma vəldandakwara.
13 Daa masa ala faa guzlmatar a ndəhay na, yaa guzlmatar ta mey masa ndəhay maa
sərkadamandar ta leŋgesl ata ba, ama ara *Mesəfney ŋga Gazlavay maa sərkadandar
ŋgaa guzley. Anda keɗe, ala fa wuzdamara mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ya
wuzdamara na, ŋgada ndəhay masa ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata.
14 Ndaw masa ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray a daa ba na, a gwa ŋga təɓa mey ŋga
Mesəfney ŋga Gazlavay ba. A cənda mey a ba, a wulkey ara mey ŋga tede, maja ma
gwa ŋga nəka mey a ta ma gwa ŋga cənda na, si ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay da
ray a gway.
15 Ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay na, a gwa ŋga nəkta cek hay tabiya, a sərta cek
hay maaya ta maaya ba. Ama ndaw aha na, ndaw ma gwa ŋga saŋgala daa ba.
16 Aŋga letek anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya ma ləvey:
«Ma səra mewulkey ŋga Bay Gazlavay na, wa?
Ma da slar yawa a Bay Gazlavay na, wa?»
Ama aləkwa * na, mewulkey aləkwa letek ta ŋga Kəriste.

3

Mey da ray ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay

1 Məlma aɗaw hay, ŋgaa guzley ŋgada akwar anda yah maa guzley ŋgada ndəhay
masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray na, ya gwa ba. Ama yaa guzlkwar na, anda
ŋgada ndəhay da bəla ma kam cek anda ata ma wuɗam gway, maja akwar anda bəza
hay mecəhe daa cəveɗ ŋga *Kəriste.
2 Yaa sərkadakwar na, cek masa ta gəra ba araŋ. Aŋga letek anda bəzey ma sey ɗəwa
ma zəmey ɗaf ba araŋ. Akwar may, kwa wure keɗe, mey masa ta gəra na, ka cəndamara
ba araŋ anda bəzey ma gwa ŋga zəmey ɗaf ba araŋ,
3 maja leŋgesl akwar na, anda ŋga ndəhay da bəla daada gway. Akwar fa kam səleŋ
da wuzlah akwar, akwar fa təram vaw da wuzlah akwar. Da ray ŋgene, mewulkey
akwar na, anda ŋga ndəhay da bəla daada gway. Menjey akwar na, anda ŋga ndəhay
da bəla gway may.
4 Da ndaw da wuzlah akwar a ləvey: «Ya səpey na, Pawl,» ndaw mekele a ləvey: «Ya
səpey na, Apalaws,» mey hay a keɗe na, ara mewulkey ŋga ndaw da bəla, ba daw?
5 Apalaws na, wa? Yah Pawl na, wa? Ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay gway.
A slərdandərwa amba ka təɓmara mey da ray Kəriste. Kwa waawa da wuzlah ala, a
key sləra masa Gazlavay ma vəldara.
6 Ala na, anda ndəhay mehəvey *. Yah na, ndaw ma sləka cek, Apalaws na, ndaw ma
mbəɗar yam. Ama Gazlavay na, ndaw ma gəlda cek aha.
7 Maja ŋgene, ndaw ma sləka cek ta ndaw ma mbəɗar yam na, ara ndəhay ŋga tede.
Ara Gazlavay pal ma gwa ŋga gəlda cek aha, ara aŋga ma wey da ray a.
8 Ndaw ma sləka cek ta ndaw ma mbəɗar yam na, ata letek, Gazlavay a da pəlar kwa
ŋgada waawa təɗe fa sləra aŋga.
9 Ala cew e na, ala fa kam sləra ŋgada Gazlavay. Akwar na, anda ley ŋga Gazlavay.
Asaya, akwar na, anda way ŋga Gazlavay maləmkaya.
10 Gazlavay ta vəlya gədaŋ la ŋga zley sləra ha. Yah na, anda ndaw meləmey way,
ma pa salay ŋga way maaya maaya ta aŋgwa. Wure keɗe, ndaw mekele ta sawa la ŋga
ləma way a. Ama si kwa waawa a pey leŋgesl maaya maaya daa meləmey way a.
11 Salay ŋga way mapakaya cay, ara Yesu Kəriste. Ndaw ma gwa ŋga pey salay ŋga
way mekele daa saba.
12 Da ray salay ŋga way a na, ndəhay siya a ləmamara way a ta ɓərey maaya, siya
hay ta aŋgwa maaya, ndəhay mekele may a kəɗmara ta hwadam, siya hay a kərcamara
ta guzer, da daa ba, ta panay.

2:12 2.12 Rm 8.15 **2:13 2.13** 2.4; 12.10 **2:14 2.14** 1.18, 23; Jaŋ 3.5-12; 2Kwr 3.14-18 * **2:16 2.16** aləkwa: Pawl ta ndəhay mekele ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata. **2:16 2.16** Iz 40.13; Rm 11.34 **3:1 3.1** Jaŋ 16.12 **3:2 3.2** Heb 5.12-13; 1Pi 2.2 **3:3 3.3** 1.10-11; Gal 5.19-20 **3:4 3.4-5** 1.12 * **3:6 3.6** ndəhay mehəvey: Pawl a wuɗey ŋga ləvey ara aŋga ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay da Kwarinti. Fa dəɓa ha, Apalaws a daw, a vəltar gədaŋ ta mey a saya. Ama ara Gazlavay ma gwa ŋga jənta ndəhay da Kwarinti amba a diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay. **3:6 3.6** SNM 18.4, 11, 24-28 **3:8 3.8** 4.5 **3:9 3.9** Mt 13.3-9; Ef 2.20-21; 1Pi 2.4-6 **3:10 3.10** 1Kwr 15.10 **3:11 3.11** Iz 28.16; SNM 4.11-12

13 Ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, sləra ŋga kwa waawa a wuzwa la fa
dey ŋga ndəhay, maja ta pas a ŋgene na, awaw magəɗkaya a wuzdərwa sləra maaya
ta maaya ba ŋga ndaw a ŋga ndaw a la.
14 Da way masa ndaw ma ləma taa wurey daa ba na, ŋgene, a hətey mawurɓay ŋga
sləra aŋga la.
15 Da way masa ndaw ma ləma taa wurey sem na, ŋgene, a hətey mawurɓay ŋga
sləra aŋga daa ba. Ndaw aha na, a ləhey la, ama meləhey a na, ta banay, anda ndaw
meləhey daa awaw.
16 Ka sərmara fara fara, akwar na, anda way masa Gazlavay ma njey da hwaɗ a, asaya,
Mesəfney ŋga Gazlavay aa da mevel akwar.
17 Ndaw ma bəzla way masa Gazlavay ma njey da hwaɗ a na, Gazlavay aa zəɗda ndaw
aha la may, maja way a, ara way ŋgada Gazlavay taava aŋga. Way masa Gazlavay ma
njey da hwaɗ a ha na, ara akwar, ray akwar.
18 Wam vaw, ka da batam ray akwar ba. Da ndaw da wuzlah akwar, a wulkey a sərey
cek kalah da bəla keɗe na, ŋga key anda a səra cek ba, amba a tərey ndaw ma səra cek
masa fara fara.
19 Yaa guzley anda keɗe na, maja mesərey cek da bəla keɗe na, ara cek ŋga tede fa
mey ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, mey ŋga Gazlavay aa guzley a ləvey: «Gazlavay a
kərzata ndəhay ma səra cek hay la anda ndaw ma kərzey cek ta gadaŋ. A kərzata na,
maja wewer ata maaya ba masa ata ma kamara ŋgene.»
20 Mey ŋga Gazlavay faa guzley saya, a ləvey: «Bay Gazlavay na, a səra mewulkey
ŋga ndəhay ma səra cek hay. A səra mewulkey ata ha na, ara cek ŋga tede.»
21 Anda keɗe, ndaw a da zlepey maja ndaw ba, maja cek hay tabiya na, ŋgada akwar.
22 Anda meləvey, yah Pawl, Apalaws leŋ *Piyer na, ala tabiya ŋgada akwar. Bəla keɗe,
menjey ta dey, leŋ meməcey na, ara ŋgada akwar. Asaya, cek hay ma kam wure keɗe
ta cek hay ma da kam ŋgada fa mey na, ara ŋgada akwar.
23 Ama akwar na, ŋgada Kəriste, Kəriste may, ŋgada Gazlavay.

4

Mey da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste

1 Sərmara, ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga *Kəriste. Mey ŋga Gazlavay masa
maɓadakaya na, Gazlavay ta mbəkdandara la a har ala amba ya wuzdamatara a ndəhay.
2 Da a mbəkam cek a har ndaw amba a nəkey dey fa vəɗa na, si ndaw aha a nəkfar
dey fara fara anda ndaw ma mbəkdara ha ma ləvar.
3 Da akwar, da daa ba, ndəhay ma ka sariya da bəla keɗe, fa nəkmara sləra aɗaw
anda maaya ba, ŋgada yah na, a təɗya mevel ba. Kwa yah may, ya gwa ŋga nəka sləra
aɗaw ba.
4 Cek masa yah ma ka maaya ba na, ya səra ba, ama ŋga ləvey yah ndaw maaya na,
ya gwa ŋga ləvey kəne ba may, maja ma da ɗəsla mey da ray aɗaw na, ara Bay Mahura
pal taava aŋga.
5 Maja ŋgene, ka daa guzlam maaya ba da ray sləra ŋga ndəhay ba. Səkwmara ɗar
masa Bay Mahura Yesu ma da ka sariya. Ta pas masa aa ma da vəhwa na, a wuzdatərwa
cek hay maɓadatakaya masa daa ləvaŋ la a palah. Cek hay masa ndəhay ma wulkam
daa mevel ata na, a wuzdatərwa la may. Anda keɗe, Gazlavay a da həlma kwa waawa
təɗe fa sləra masa aa ma ka.
6 Məlma aɗaw hay, ya ta wuzkwar cek la da ray ala ta Apalaws amba a jənkwar ŋgaa
sərkey cek hay maaya maaya. Ya wuɗey ka kam anda ala, anda mey a daha, ma ləvey:
«Mey majəwkaya masa mawuzlalakaya cay na, ndaw a da zləŋgey ta ray a ba.» Anda
keɗe, ka da həslmar ray a ndaw laŋgar, ka rəsmara ndaw laŋgar na, kəne ba.
7 Ma pa kwa waawa da wuzlah akwar ŋga ndaw mahura da ray ndəhay siya na, wa?
Ma vəldakwara cek hay tabiya na, ara Bay Gazlavay, ba diya? Da ara Gazlavay ma
vəldakwara na, kaa ka zlapam anda ara Gazlavay ma vəldakwara ba, kwara?
8 Ka wulkam akwar ta hətam cek hay tabiya cay! Akwar na, ndəhay masa-zleley hay
dəɓa! Akwar na, bay hay, ama ala na, bay hay ba. Mewulkey akwar a ŋgene na, fara
daw? Da akwar bay hay fara na, ara cek maaya amba ya zəmkwa bay a bama daa slam
a.

3:13 3.13-15 Rm 2.6; 2Kwr 5.10 **3:15 3.15** Jud 23 **3:16 3.16** 6.19; Rm 8.9, 11, 15; 2Kwr 6.16; Gal 5.25; 1Pi 2.5 **3:18 3.18** 4.10 **3:19 3.19** Jəw 5.12-13; 1Kwr 1.20 **3:20 3.20** Ps 94.11 **3:22 3.22** Rm 8.38 **3:23 3.23** 15.28; Rm 14.7-9 **4:2 4.2** Lk 12.42 **4:4 4.4** Ps 143.2 **4:5 4.5** 3.8; Ps 139.1-12; Rm 2.16 **4:7 4.7** Gal 6.3

9 Ala ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste na, ya wulkey Gazlavay ta pandar sem ŋga
ndəhay mecəhe hay. Ala na, anda ndəhay masa sariya ta kərzata sem, ma da kadamata
wasa ŋga kəɗey vagay fa mey ŋga ndəhay tabiya. A kamara kəne fa mey ŋga ndəhay
da bəla ta fa mey ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay.
10 Ndəhay a pamandar ŋga ndəhay ma ka cek hay saw maja ala fa wuzam mey da ray
Kəriste. Ama akwar na, ndəhay ta leŋgəsl maja akwar macəmkaya ta Kəriste. Ala anda
ndəhay masa-bəle hay, ama akwar na, masa-gədaŋ hay. Ala na, ndəhay a hətmandar fa
dey ba, ama akwar na, ndəhay fa həslmakwar ray.
11 Haa wure kedə, may fa candar, yam fa kandar, zana fa vaw ala gwanjaɗa-ɗay-ɗay,
ndəhay fa sərdamandar banay, ala fa pəkam saw, way ala hay daa ba,
12 ya kam sləra ta gədaŋ ala ŋga hətey cek ŋga zəmey. Da ndəhay a cəɗmandar na,
yaa cəfɗamara Gazlavay ŋga katar maaya. Da ndəhay a sərdamandar banay na, ya
ɓəsmara gway.
13 Da ndəhay aa guzlam maaya ba da ray ala na, yaa guzlmatar ta mey maakwaɗ a.
Haa wure kedə, fa dey ŋga ndəhay na, ala anda cek hay makwiydakaya da ray-təkal,
ala anda cek hay ŋga tede.
14 Ya wuzlalakwara mey kedə na, ŋga pakwar hwaray ba, ama amba ya kətkwar anda
akwar bəz aɗaw hay masa yah ma wuɗta kalah.
15 Kwa ndəhay ga a sləfam ba faa sərkadamakwar da ray Kəriste, ama papakw akwar
na, ara yah pal gway. Yah anda papakw akwar na, maja akwar macəmkaya ta Yesu
Kəriste daa masa yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya.
16 Anda kedə, ya kakwar ambahw, kam cek anda yah ma ka.
17 Ara maja ŋgene, ya fa slərdakwara Timawte, bəz aɗaw masa yah ma wuɗa kalah,
aŋga ndaw ma key sləra ta cəveɗ e daa mecəmey-ray ŋga Bay Mahura. Ya slərdakwara
na, amba aa sərkadakwara cek masa yah ma ka daa menjey aɗaw daa cəveɗ ŋga Kəriste
saya. A daa sərkadakwara na, anda yah maa sərkadata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu mandaw mandaw kwa daa wura daa wura cəpa.
18 Ndəhay siya da wuzlah akwar fa zlapam maja a wulkam na, ya fa da vəhey fa akwar
daa saba.
19 Ama da Gazlavay ta təɓa la na, gweegwe ya vəhey fa akwar saya. Da masa yah
ma wusey la na, ya hətfatar ndəhay ma zlapam hay a la. Anda kedə, ya da saŋgalawa
na, mey masa ata maa guzldamara daada ba, ama ya da saŋgalawa sləra masa ata ma
kamara may.
20 Ya fa sərkwa, mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, a wuzwa ta fa gədaŋ ŋga
*Mesəfney ŋga Gazlavay, ba na, a wuzwa ta fa mey meeguzley gway ba.
21 Akwar, ka wuɗam na, kwara? Ka wuɗam ya sawa fa akwar ta laway da har daw?
Da daa ba, ya sawa ta mevel maaya amba ya wuzdakwara ya fa wuɗkwar daw?

5

Mey da ray ndaw ma key cek malamba

1 Ya fa cənda fa ndəhay daa wura daa wura, a ləvam ndaw da wuzlah akwar daha fa
ley vaw saw. Kwa ndəhay ma sərmara Gazlavay ba na, fa kam cek anda aŋga ma ka
ŋgene daa ba. A ləvmaya ndaw a fa ney ta ŋgwas ŋga papaha.
2 Sasəkar ka təwam ba jak daw? Ka zlapam na, kwara? Ndaw ma key cek anda ŋgene
na, si ka ɓəlmara la da wuzlah akwar *.
3 Yah na, yah da wuzlah akwar feteɗe ba, ama mevel aɗaw aa ta akwar. Ya ta ɗəsla
mey da ray ndaw ma key cek malamba anda ŋgene cay anda yah da wuzlah akwar.
4 Ya ɗəsla mey a na, ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu. Anda kedə, ta pas
masa akwar macəmkaya daa slam a na, mevel aɗaw a da njey ta akwar, asaya, gədaŋ
ŋga Bay aləkwa Mahura a da njey ta akwar may.
5 Daa mecəmey akwar a ŋgene, vəldamara ndaw aha a bay-malula ŋga sərda banay
ta vaw aŋga, amba Gazlavay a ləhda mesəfney aŋga ta pas masa Bay aləkwa Mahura
ma da vəhwa.
6 Ka zlapam na, maja me? Mezlepey na, ara cek maaya ba. Ka sərmara cek ma həsla
hapa ŋga makala kuset kəɗey na, a gwa ŋga həsla hapa ŋga makala maɗakaya ga, ba

---

4:9 4.9 Rm 8.36; Heb 10.33 **4:10 4.10** 3.18 **4:10 4.10-13** 2Kwr 11.23-29 **4:12 4.12** Lk 6.28; SNM 7.60; Rm 12.14; ***sləra ŋga Pawl:*** SNM 18.3 **4:13 4.13** Mwy 3.45 **4:15 4.15** Gal 4.19 **4:16 4.16** 11.1; Fəl 3.17; 1Tes 1.6 **4:17 4.17** Timawte: 16.10; SNM 16.1; 2Kwr 1.1 **4:19 4.19** da Gazlavay ta təɓa la: SNM 18.21; Jak 4.15 **4:20 4.20** 2.4; 15.24 **4:21 4.21** 2Kwr 1.23; 13.10 **5:1 5.1** Lev 18.8 * **5:2 5.2** da wuzlah akwar: A wuɗey ŋga ləvey, daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **5:2 5.2** 6.12; 10.23 **5:3 5.3-4** Kwa 2.5 **5:5 5.5** 1Tm 1.20

diya? Aŋga letek kəne, mebərey ŋga ndaw pal na, a gwa ŋga nəsa mecəmey-ray akwar tabiya.
7 Anda ala *Jəwif hay maa zakadamara cek ma həsla peŋ da way ala hay masa gwagway ŋga *Pak gweegwe cay na, akwar may, ɓəlmara ndaw aha la maja aŋga na, anda cek ma həsla peŋ maaya ba da wuzlah akwar. Anda kedɛ, ka da təram anda hapa ŋga makala madakaya təlam manjar cek ma həsla da hwad a. Ya səra fara fara Gazlavay ta tərdakwar sem manjar mebərey ta fa meməcey ŋga *Kəriste. Anda Jəwif hay ma hərmara bəz-təɓaŋ ŋgada Gazlavay ta gwagway ŋga Pak na, Kəriste na, aŋga anda bəz-təɓaŋ aləkwa ma məcey maja aləkwa.
8 Anda kedɛ, kakwa gwagway! Ama ya kakwa gwagway a na, ta peŋ manjar cek ma həsla da hwad a. Anda meləvey, mbəkdakwa mekey maagway. Tərkwa ndəhay manjar mebərey, ndəhay maaya masa ma ka cek ta cəved e.
9 Daa leeter adaw laŋgar daha na, ya ta wuzlalakwar la, ya ləvkwar ka da cəmam day ta ndəhay ma lam vaw saw ba.
10 Yaa guzley na, da ray ndəhay ŋga bəla kedɛ ba. Da bəla kedɛ na, ndəhay ma lam vaw saw, ndəhay ma kam dey fa cek hay ŋga ndəhay, mayal hay leŋ ndəhay ma tam kuley hay daha. Da ndaw a ləvey a njey ta ndəhay a daa slam a ba na, ŋgene si a mbəkda bəla kedɛ kwa.
11 Ama yaa guzley na, da ray ndəhay ma səpam cəved ŋga Yesu Kəriste. Da ndaw a ləvey aŋga fa səpa cəved ŋga Yesu, fa dəɓa ha, a ley vaw saw, da daa ba, a key dey fa cek ŋga ndaw, da daa ba, a tey kuley hay, da daa ba, a cədey ndaw, da daa ba, a sey wuzam, a wey, da daa ba, a leley na, ŋgene, ka da njam ta ndaw aha daa slam a ba. Kwa daf na, ka da zəmam daa slam a ba may.
12-13 Ndəhay ma səpam cəved ŋga Yesu ba na, ara yah ma da katar sariya ba. Ara Gazlavay ma da katar sariya. Ama akwar na, si ka saŋgalamata ndəhay da wuzlah akwar, ba diya? Mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya, a ləvey: «Ndaw ma key cek malamba na, ɓəlmara la da wuzlah akwar.»

6

Mey da ray sariya

1 Da ndaw da wuzlah akwar ta təram vaw la ta ndaw mekele da wuzlah akwar na, ndaw aha a wuda fa ndəhay ma ka sariya masa ma sərmara Gazlavay ba na, kwara? A da wuda fa ndəhay a ŋgene ba səlak. Anja maaya na, a wuda fa ndəhay ŋga Gazlavay.
2 Ka sərmara, ma da ka sariya ŋgada ndəhay da bəla tabiya na, ara ndəhay ŋga Gazlavay, ba diya? Da ara akwar ndəhay ŋga Gazlavay ma da kamatar sariya a ndəhay da bəla na, kaa cek mecəhe anda ŋgene, ka gwamara ŋga dəslmara mey da ray a ba na, kwara?
3 Sərmara, kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vad * na, ara aləkwa ma da kamatakwar sariya. Yaw, da ara anda kedɛ na, kaa ya gwakwa ŋga dəsley mey hay da bəla kedɛ ba na, maja me?
4 Ndəhay masa ma sərmara Gazlavay ba na, mey ata ta akwar, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, daa ba. Da kəne na, ka handamara mey ma key da wuzlah akwar ŋgada fa ata amba a dəslmakwara na, kwara?
5 Yaa guzlkwar anda kedɛ na, amba hwaray a kakwar. Fara fara, ndaw pal masa ta leŋgesl da wuzlah akwar ŋga diykwara mey hay na, daa ba daw?
6 Nəkmara cek masa akwar ma kamara! Akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar, asaya, ka wudam vaw a na, fa mey ŋga ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Ŋgene na, ara cek maaya daw?
7 Fara fara, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. Mewudey vaw akwar a ŋgene a wudey ŋga ləvey akwar fa kam cek maaya anda Gazlavay ma wudey na, daa ba səlak. Da ndaw a kakwar cek maaya ba, da daa ba, a lalakwar na, maaya na, ka ɓəsmara gway, ka da wudmara ba.
8 Ma kam cek maaya ba ŋgada ndəhay na, ara akwar ta ray akwar jak. Kwa məlmakw akwar hay siya daa cəved ŋga Yesu na, akwar fa lalamatara cek ata hay.
9 Ka sərmara fara fara, ndəhay ma kam cek maaya ba na, fa da mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vad na, daa ba. Pam leŋgesl, ka da fəcam ray akwar ba. Sərmara,

---

5:6 5.6 Gal 5.9 **5:7 5.7** Mab 12.1-15; 13.7; Jaŋ 1.29; 1Pi 1.19 **5:9 5.9** Mt 18.17; 2Tes 3.14 **5:11 5.11** 6.9-10; 2Tes 3.6; Tit 3.10; 2Jŋ 10 **5:12-13 5.12-13** Mew 13.6 **6:2 6.2-3** Rm 5.17; 2Pi 2.4; Jud 6; CWJ 1.6 * **6:3 6.3** maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vad: Ara maslaŋ hay siya masa ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 6; 2Pi 2.4. **6:7 6.7** Mt 5.39-40; Rm 12.17

ndəhay ma kam cek malamba, ndəhay ma ta kuley hay, ndəhay ma lam vaw saw da palah, zel hay ma lam vaw ta zel cəla ta ŋgusay ma lam vaw ta ŋgwas cəla,
10 ndəhay ma lalam cek hay ŋga ndəhay mekele, ndəhay ma kam dey fa cek ŋga ndəhay, ndəhay ma sam wuzam ma wam, ndəhay ma kam mbaɗa fa ndəhay leŋ ndəhay ma bəzla ndəhay, fa da mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vaɗ na, daa ba.
11 Zleezle na, ndəhay da wuzlah akwar fa kam cek maaya ba kəne. Ama wure keɗe na, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ta *Mesəfney ŋga Gazlavay aləkwa ta pərmakwar sem, akwar manjar mebərey, ta walamakwar sem wal ŋgada Gazlavay, ta tərdamakwar sem ŋga ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay.

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

12 Ndəhay siya da wuzlah akwar fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ahaw fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay siya fa da jənkwar daa ba. Ya wulkey yah ta cəveɗ ŋga key cek wura wura tabiya, ama ya fa da vəlda ray aɗaw ŋga tərey beke ŋga cek hay a na, daa ba.
13 Akwar fa wulkam saya, ka ləvam: «Gazlavay a karawa cek mezəmey maja hwaɗ, a karawa hwaɗ may maja cek mezəmey.» Ahaw fara, ama Gazlavay a ka la amba a ndəvdata cek hay a cewete. Gazlavay a ləmrawa vaw ŋga ndaw na, ŋga key cek malamba ta aŋga ba. Ama a ləmrawa na, amba ya səpkwa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Asaya, ara Bay Mahura ma wey da ray vaw ŋga ndaw.
14 Gazlavay ta sləkɗadərwa Bay aləkwa Mahura Yesu sem daa meməcey, aləkwa may, a da sləkɗandakurwa daa meməcey ta gədaŋ aŋga.
15 Ka sərmara vaw akwar hay na, ata anda mezəvey hay ŋga vaw ŋga Kəriste, ba daw? Ya gwa ya cəmda mezəvey hay ŋga vaw ŋga Kəriste a dey ŋga ŋgwas-barlaw daw? Kəne na, fa da key daa ba səlak.
16 Ndaw ma nam ta ŋgwas-barlaw na, vaw ata ta tərey sem anda ndaw pal na, ka sərmara ba daw? Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ata cewete, a təram anda ndaw pal.»
17 Ndaw ma vəlda ray aŋga a Bay Mahura Yesu na, mevel aŋga ta ŋga Bay Mahura ha na, ata letek.
18 Maja ŋgene, ka da lam vaw saw ba. Mebərey hay mekele cəpa masa ndəhay ma kamara na, a njey fa vaw ata ba. Ama ndaw ma ley vaw saw na, a key ŋgene, a nəsa vaw aŋga.
19 Vaw akwar ara slam-menjey ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ka sərmara ba daw? Gazlavay a vəldakwara Mesəfney aŋga amba a njey daa akwar. Vaw akwar hay na, ara akwar ma wamara ba, ama ara Gazlavay ma wa.
20 Gazlavay ta mbəɗkurwa sem ŋgada aŋga ta cek maaya ŋga ləhdakwar daa mebərey. Maja ŋgene, həslmar ray a Gazlavay ta cek masa akwar ma kamara ta vaw akwar.

7

Mey da ray meley ŋgwas

1 Wure keɗe, amba ya mbəɗdakwara aa mey masa akwar maa cəfɗamaya daa leeter akwar heyey. Ka ləvmaya, maaya na, ndaw a ley ŋgwas ba.
2 Ama, maja ndəhay fa lam vaw saw ŋgene na, ŋgama kwa waawa ŋga ley ŋgwas, ŋgwas may, ŋga ley zel.
3 Maaya na, zel a vəldara vaw a ŋgwas aŋga, ŋgwas may, a vəldara vaw a zel e.
4 Ŋgwas na, a gwa ŋga wa vaw aŋga ba, ama ara zel e ma wa. Ndaw-mezəle may, a gwa ŋga wa vaw aŋga ba, ama ara ŋgwas aŋga ma wa.
5 Anda keɗe, ka da təkam vaw da wuzlah akwar ba, si daa maɗay akwar ŋga ɗar nekəɗey amba ka dəram daŋgay a Gazlavay kwa. Fa dəɓa ha, kamara anda maamandaw cəŋga. Da daa ba na, akwar fa da gwamara ŋga jəɗmara vaw akwar daa ba, *Sataŋ a da batakwar.
6 Yaa guzlkwar anda keɗe na, a key, ya təkakwar ɗay ba, ama a key, ya vəlkwar cəveɗ amba ka kamara kəne.
7 Da anda yah ma wuɗey na, ya wuɗey ndəhay tabiya a njam manjar ŋgwas anda yah. Ama Gazlavay a vəlda gədaŋ ŋgada ndəhay na, wal wal. Ŋgada ndaw laŋgar a

---

6:9 6.9-10 15.50; Gal 5.19-21 **6:11 6.11** Tit 3.3-7; Heb 9.14; 1Jŋ 1.7 **6:12 6.12** 8.9; 10.23; Gal 5.13; 1Pi 2.16 **6:13 6.13** Mt 15.17-19; 1Tes 4.3 **6:14 6.14** 15.15, 20; Rm 6.4; 8.11; 2Kwr 4.14 **6:15 6.15** 12.27 **6:16 6.16** MC 2.24; Mt 19.5; Ef 5.31 **6:17 6.17** Jaŋ 17.21-23; Rm 8.9-11; 2Kwr 3.17-18; Gal 2.20 **6:19 6.19** 3.16 **6:20 6.20** 7.23; Rm 13.14; 1Pi 1.18-19 **7:2 7.2** 1Tes 4.3-4 **7:3 7.3** Ef 5.21-29

vəlar gədaŋ ŋga ley ŋgwas, ŋgada ndaw laŋgar, a vəlar gədaŋ ŋga njey manjar ŋgwas.

8 Wure keɗe na, ya wuɗey ŋgaa guzltar ŋgada ndəhay masa manjar ŋgusay ta ŋgada
ŋgwas-vagay hay. Maaya na, ka njam kəne manjar ŋgwas anda yah, da daa ba, manjar
zel.
9 Ama da ka gwamara ŋga ɓəsmara ba na, maaya na, zel a ley ŋgwas, da daa ba,
ŋgwas a ley zel. Ŋgama zel a ley ŋgwas, da daa ba, ŋgwas a ley zel da ray mewuɗey
ŋga ley vaw saw ŋgene ma da fənkwar ray.
10 Yaw, wure keɗe ya wuɗey ŋgaa guzltar a ndəhay masa ta ŋgusay, asaya, a ŋgusay
masa ta zel hay masa ata daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Yaa guzley na, ara
mey aɗaw ba, ama ara Yesu Bay Mahura maa guzley, a ləvey: ŋgwas a da bey dasi zel
e ba.
11 Da ŋgwas a mbəkda zel e na, ŋga njey kwa a ley zel mekele ba. Da a wuɗey ŋga
ley zel saya na, ŋga vəhey asi zel e magurma ŋga ɗiymərwa mey ata aa slam a. Zel
may, a da ɓəla ŋgwas aŋga ba.
12 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzley ŋgada ndəhay mekele. Mey masa yah ma daa
guzlda keɗe na, ara mey ŋga Bay Mahura saba, ama ara mey aɗaw gway. Ya fa ləvkwar,
da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste aa ta ŋgwas masa ma təɓa mey ŋga Yesu
Kəriste ba, asaya, da ŋgwas a ta təɓa la ŋga njey ta aŋga na, a da ɓəla ŋgwas aha ba.
13 Aŋga letek kəne may, da ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu aa ta zel masa ma təɓa mey
ŋga Yesu ba, asaya, da zel e ta təɓa la ŋga njey ta aŋga na, ŋgwas aha a da bey ba.
14 Yaa guzley anda keɗe na, maja ndaw masa ma təɓa mey ŋga Yesu daa ba araŋ kaa
na, aŋga gweegwe ta Gazlavay maja aŋga macəmkaya ta ŋgwas aŋga masa ma təɓa
mey ŋga Yesu sem. Ŋgada ŋgwas masa ma təɓa mey ŋga Yesu daa ba araŋ kwa kəne
may, aŋga gweegwe ta Gazlavay maja zel e. Da daa ba na, bəz ata hay fa da njam maaya
fa mey ŋga Gazlavay daa ba. Ama fara fara bəz ata hay na, ata da wuzlah ndəhay ŋga
Gazlavay.
15 Ama da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu ba fa wuɗey ŋga ɓəla ŋgwas aŋga ma təɓa
mey ŋga Yesu na, mbəkdamara ŋga ɓəla. Anda keɗe, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu, kwa
da ara zel, kwa da ara ŋgwas na, ata macəmkaya daa saba. Mbəkdamata ŋga wunkam
ta zazay, maja Gazlavay a zəlkurwa na, ŋga njey daa zazay.
16 Kah, ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ka səra fara fara, zel akah a ləhey la daa
mebərey maja kah daw? Kah, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu, ka səra fara fara, ŋgwas
akah a ləhey la daa mebərey maja kah daw?

Mey da ray menjey ŋga ndəhay masa Gazlavay ma zəlta

17 Cek mahura daa mey a keɗe na, ara mey masa yah maa sərkadatara a ndəhay ŋga
Yesu daa mecəmey-ray hay tabiya. Maaya na, kwa waawa a ka sləra masa Gazlavay ma
vəldara ŋga ka, asaya, ŋga njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.
18 Da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal daa ba araŋ na, ŋgene, a da sla mandawal
saba. Yaw, da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal sem na, ŋga njey ta mandawal
aŋga maslakaya ha, kwa a key cek ba.
19 Kwa mandawal maslakaya, kwa manjar ŋga sley na, ara cek ŋga tede, maja a jəney
ndaw fa mey ŋga Gazlavay ba. Cek mahura na, ara meney ray a *mewey ŋga Gazlavay.

20 Si kwa waawa a njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.
21 Daa masa Gazlavay ma zəlka na, kah beke daw? Da kəne na, ka da wulkey ba. Ama
da kah ta cəveɗ amba ka pəska ray akah daa beke na, səpa cəveɗ e.
22 Beke masa Bay Mahura *Kəriste ma zəla na, ta bawa sem daa beke maja aŋga
macəmkaya ta Bay Mahura ha. Yaw, ndaw-beke ba masa Kəriste ma zəla may, ta tərey
sem beke ŋga Kəriste he.
23 Gazlavay ta mbəɗkurwa sem ŋgada aŋga ta cek maaya ŋga ləhdakwar daa
mebərey. Ka da təram beke ŋga ndəhay saba.
24 Məlma aɗaw hay, kwa waawa ŋga njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.

Mey ŋgada ndəhay manjar ŋgwas leŋ ŋgada ŋgwas-vagay hay

25 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzltar ŋgada ndəhay masa manjar ŋgusay, ta ŋgada
ŋgusay masa manjar zel hay. Mey a na, ara Bay Mahura ma wuzdiwa ba, ama ara
mewulkey aɗaw gway. Ta ŋgene he cəpa, jəkfamaya sləmay cəŋga maja yah na,

---

7:7 7.7 Mt 19.11-12; 1Kwr 12.11 **7:9 7.9** 1Tm 5.14 **7:10 7.10-11** Mt 5.32; 19.9 **7:14 7.14** Rm 11.16 **7:15 7.15** menjey daa zazay: 14.33; Rm 12.18; 14.19; 2Kwr 13.11; Kwa 3.15; Heb 12.14 **7:16 7.16** 1Pi 3.1 **7:18 7.18** Gal 5.1 **7:19 7.19** Rm 2.25-29; Gal 5.6 **7:22 7.22** Ef 6.6; Flm 16; 1Pi 2.16 **7:23 7.23** 6.20

Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, amba yaa guzley mey masa fara fara ta gədaŋ ŋga
Bay Mahura.
26 Maaya na, ndəhay a njam anda ata manjatakaya gway. Yaa guzley anda kedə, maja
wure kedə banay hay kalah.
27 Da ndaw aŋga ta ŋgwas na, a da ɓəla ŋgwas aŋga ha ba. Da ndaw ŋgwas aŋga
daa ba na, a da ley ŋgwas ba.
28 Ama da ndaw a ley ŋgwas na, ara mebərey ba, da saɓara a ley zel na, ara mebərey
ba. Sərmara, ndəhay ma lam ŋgwas, da daa ba, ŋgusay ma lam zel na, a səram banay
la ga da bəla kedə. Ya fa wudəy banay a, a sawa a ray akwar ba.
29 Məlma adaw hay, ya fa ləvkwar, dar ŋga key sləra ŋga Gazlavay ga daa saba. Anda
kedə, dəga wure kedə, ndəhay ta ŋgusay na, ŋga njam anda ata ta ŋgusay daa ba.
30 Ndəhay masa fa təwam na, ŋga njam anda ata daa matəway daa ba. Ndəhay daa
meesəmey, ŋga njam anda ata daa meesəmey daa ba. Ndəhay ma hədkam cek, ŋga
njam anda cek hay masa ata ma hədkamata ha ŋgene na, ara ŋgada ata ba.
31 Ndəhay ma kam sləra ta cek hay da bəla kedə, ŋga njam anda ata fa kam sləra ta
cek hay a daa ba. Ya ləvkwar anda kedə, maja bəla kedə fa da njey ga daa ba.
32 Ya wudəy na, ray akwar a həɓey ba. Ndaw masa ta ley ŋgwas daa ba na, mewulkey
aŋga aa da ray Bay Mahura, a wudəy ŋga key cek ma mbafar a Bay Mahura.
33 Ama ndaw masa ta ŋgwas na, mewulkey aŋga aa da ray cek hay da bəla, a wudəy
ŋga key cek ŋga mbafar a ŋgwas aŋga.
34 Anda kedə, leŋgesl aŋga fa həɓey. Asaya, ŋgwas manjar zel, da daa ba, saɓara na,
mewulkey aŋga aa da ray Bay Mahura. A wudəy ŋga vəlda mevel aŋga ta vaw aŋga
cəpa a Gazlavay. Ŋgwas masa ta zel na, mewulkey aŋga aa da ray cek hay da bəla. A
wudəy ŋga kar cek ma mbafar a zel e.
35 Yaa guzlkwar anda kedə na, ŋga jənkwar, ba na, a key ya təkakwar day ba. Ama
ya wudəy na, ka kam cek ta cəved e, asaya, ka kamar sləra a Bay Mahura ta mevel pal.
36 Ya wudəy ŋgaa guzlkwar wure kedə da ray bəz-gula ta kwakwa aŋga masa ta
larawa a way daa ba araŋ. Da bəz-gula ha, a wulkey aŋga fa kar cek maaya ba a
kwakwa aŋga, maja fa zənar vaw ŋga larawa, asaya, da aŋga fa wudəy ŋga ney ta
aŋga na, ŋga larawa a way aŋga anda aa ma wudəy, ara mebərey ba.
37 Ama da bəz-gula ha fa wulkey daa ray aŋga, a ləvey, maaya na, a la kwakwa aŋga
ba, asaya, da ndaw a təkar day ba, da a ɓəsa ŋga njey kəne na, ŋgene, ara cek maaya.
38 Yaw, ndaw ma ley kwakwa na, a key ŋgene, a key cek maaya. Ndaw ma ley kwakwa
ba na, a key ŋgene, a key cek maaya ma fəna saya.
39 Ŋgwas masa zel e ta məcey daa ba araŋ na, aŋga ta cəved ŋga ley zel mekele daa
ba. Ama da zel e ta məcey sem na, aŋga ta cəved ŋga ley zel mekele anda aa mewudəy,
ama ŋga ley na, ndaw masa ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste.
40 Ama fa yah na, ŋgama a ley zel ba, maja da aŋga pal taava aŋga na, a da njey
maaya maaya da ray masa aŋga da way zel. Kedə he ara mewulkey adaw. Ya wulkey
yah may, yah ndaw masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray.

8

Mey da ray aslaw ŋga kuley

1 Wure kedə na, ya daa guzley da ray aslaw ŋga kuley. Fara fara, aləkwa tabiya,
ya sərkwa cek anda akwar ma ləvam. Mesərey cek na, fa zlapadata ndəhay. Ama
mewudəy-vaw na, fa vəltar gədaŋ a ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.
2 Da ndaw a zlepey, a wulkey a sərey cek kalah, ŋgene, cek masa Gazlavay ma wudəy
na, a səra ba araŋ.
3 Ama ndaw ma wuda Gazlavay ta mevel aŋga pal na, Gazlavay a səra ndaw aha.
4 Yaw, aslaw ŋga kuley na, ya zəmkwa daw? Ya zəmkwa ba daw? Ya sərkwa kuley
na, ara cek ŋga tede. Asaya, ya sərkwa Bay Gazlavay na, aŋga pal.
5 Fara fara, cek hay da gazlavay da vad ta da bəla daha masa ndəhay fa ragadamatar
anda ŋgada Gazlavay. Cek hay a na, ara kuley hay. Kuley hay a na, ata ga. Asaya, bay
hay mekele mekele daha fa wam da ray ndəhay, anda ata na, gazlavay ŋga ndəhay a.
6 Ama ŋgada aləkwa na, Gazlavay aŋga pal letek, ara Papa aləkwa. Cek hay tabiya
da bəla na, ara aŋga ma katərwa. Menjey aləkwa na, ara ŋgada aŋga. Bay Mahura na,

---

7:25 7.25 1Tm 1.12-14 **7:26 7.26** Jer 16.1-4; SNM 14.22; 1Tes 1.6; 3.3-4 **7:28 7.28** Lk 21.23 **7:29 7.29-31** Rm 13.11-13; 1Pi 4.7; Fəl 4.5 **7:31 7.31** 1Jŋ 2.17 **7:33 7.33** Lk 14.20 **7:39 7.39** Rm 7.2-3 **8:1 8.1** SNM 15.29; Rm 12.16; ***mewudəy-vaw:*** 13.1-7; 14.1; 16.14; Jaŋ 13.34; Rm 15.1-2; 2Kwr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ef 5.2 **8:1 8.1-13** Rm 14.1–15.6 **8:3 8.3** 13.12; Gal 4.9 **8:4 8.4** 10.19-20; Mew 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9

aŋga pal may, ara Yesu *Kəriste. Gazlavay a katərwa cek hay tabiya ta fa aŋga. Ara aŋga ma vəlndakwar heter.
7 Ama ndəhay siya da wuzlah akwar a sərmara mey masa fara fara ha keɗe ba. Haa wure keɗe fa zəmam aslaw ŋga kuley, anda ata fa tam kuley cəŋga. Ata ta gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay daa ba araŋ. Maja ŋgene, a wulkam aslaw ŋga kuley masa ata ma zəmamara na, ta nəsta sem fa mey ŋga Gazlavay.
8 Sərmara, cek mezəmey na, fa da tərdandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, daa ba. Da ya zəmkwa aslaw ŋga kuley na, a jənndakwar ba, da ya zəmkwa ba na, a nəsey cek ba may.
9 Akwar na, ta cəveɗ ŋga zəmey kwa meeme anda akwar ma wuɗam. Ama pam leŋgesl! Da daa ba, ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay na, a da kam mebərey maja akwar.
10 Yaw, wulkey da ray ndaw masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay. Da a hətka, kah, ndaw masa ma səra cek, ka fa zəmey aslaw daa way ŋga kuley na, ŋgene, a həlda ndaw aha ŋga zəmey aslaw ŋga kuley a daa ba daw?
11 Maja ŋgene, məlmakw masa ta gədaŋ pəreh ŋgene, masa Kəriste ma məcey maja aŋga na, a da zleŋgeɗey daa cəveɗ masa maaya maja mesərey cek akah ha ŋgene.
12 Da akwar fa kamara kəne na, ŋgene a key ka kamatar cek maaya ba a məlmakw akwar hay masa ta gədaŋ pəreh, asaya, a key ka dakalamatara mevel ata. Ka kam cek maaya ba ŋgene na, ŋgada məlmakw akwar hay daada ba, ama a key ka kamar cek maaya ba ŋgada Kəriste ray aŋga may.
13 Maja ŋgene, da məlma aɗaw a zleŋgeɗey daa cəveɗ masa maaya maja cek masa yah ma zəma na, ŋgene, ya fa da zəmey aslaw daa saba səlak amba məlma aɗaw a zleŋgeɗey ba.

9

Mey da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu

1 Yah na, ndaw ma waya ba, ya key cek anda yah ma wuɗey, ba diya? Yah na, *ndaw-meslərey ŋga Yesu. Ya ta hətar Bay aləkwa Mahura Yesu la ta dey aɗaw *, ba diya? Fara fara, ara maja slərа aɗaw ŋgada Bay Mahura Yesu, akwar ma təɓmara mey aŋga.
2 Kwa da ndəhay siya a təɓmara yah na, ndaw-meslərey ŋga Yesu ba, ama akwar na, ka sərmara fara fara yah ndaw-meslərey ŋga Yesu. Akwar macəmkaya ta Bay Mahura Yesu maja yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya. Ŋgene, fa wuzdərwa yah na, ndaw-meslərey ŋga Yesu fara fara.
3 Ndəhay maa guzlam mey maaya ba a ray aɗaw na, ya da mbəɗdatara ŋgada ata, ya ləvtar:
4 yah ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey ta ŋga sey cek maja slərа masa yah ma ka, ba daw?
5 Ndəhay meslərey hay mekele ŋga Bay Mahura Yesu *Kəriste ta məlmaha hay leŋ *Piyer ata ta ŋgusay, fa pəkam bama. Kaa yah na, ta cəveɗ ŋga ley ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ya pəkam cew e, ba daw?
6 Ma da key slərа ŋga hətey cek mezəmey na, si ala ta *Barnabas gway daw?
7 Ndaw-sewje ma hətey mawurɓay ŋga slərа aŋga ba, daha daw? Ndaw ma rəvey wudez, cek ma təka ŋga zəmey babəza ŋga wudez e daha daw? Mecəkwer ŋga gənaw hay, cek ma təka ŋga sey ɗəwa ŋga gənaw hay a daha daw?
8 Mey masa yah maa guzlda keɗe na, ara mewulkey ŋga ndəhay magədaŋ daada ba, kwa *kwakwas ŋga Mawiz na, faa guzley kəne may.
9 Mawiz ta wuzleley la, a ləvey: «Daa masa sla fa key slərа da ley na, ka da par bebeŋ a mey ba.» Ka wulkam, Gazlavay fa wulkey na, da ray sla hay daada daw?
10 Kay, kəne ba! Gazlavay aa guzley anda keɗe na, ŋgada aləkwa. Ndaw mehəvey na, a wulkey a da hətey cek mezəmey. Maaya na, a zəmey cek masa aŋga ma həva ha may. Ndaw ma ɗəgey daw na, maaya na, a zəmey daw a may.
11 Ala fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay anda ndaw ma sləkey hulfaɗ a ley. Yaw, da ka vəlmandar cek maja na, a kafakwar kalah daw?

8:6 8.6 12.5-6; Jaŋ 1.3-4; Ef 4.5-6; Kwa 1.16 **8:7 8.7-12** 10.23-33 **8:8 8.8-9** Rm 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13 * **9:1 9.1** Gazlavay a wuzar cek a Pawl, a hətar Bay Mahura daa masa aŋga fa dərey daŋgay da Jeruzelem. (SNM 22.14, 18; Gal 1.16) **9:1 9.1-2** 4.9, 15; 15.8-10; 2Kwr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1 **9:4 9.4** Lk 10.7-8; Mt 10.10 **9:6 9.6** Barnabas: SNM 4.36; 11.22-26; ***sləra masa Pawl ma key ŋga hətey cek mezəmey:*** SNM 18.3 **9:9 9.9** Mew 25.4; 1Kwr 10.11; 1Tm 5.18 **9:11 9.11** 9.4; Rm 15.27; Gal 6.6

12 Da ndəhay mekele ata ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey fa akwar na, ala may, ala
ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey fa akwar ma fənta, ba diya? Anja ŋga key na, kəne,
ama kwa ala taa cəfɗafamakwar cek ŋga jənndar daa ba. Sasəkar jak, banay hay tabiya
na, ala fa ɓəsmara, maja ala ta wuɗam ŋga key cek ma təkta ndəhay ŋga cəndamara
Mey-maaya-mawiya da ray Kəriste na, daa ba.
13 Ka sərmara ndəhay ma ka sləra daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, fa
hətam cek mezəmey fa sləra masa ata ma kamara ha ŋgene. Ndəhay ma həram gənaw
ŋga vəley a Gazlavay na, a gwamara ŋga zəmam aslaw masa ata ma vəldamara a
Gazlavay a ŋgene may.
14 Aŋga letek kəne ŋgada ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya may, maja Bay
aləkwa Mahura Yesu ta ləvey la, ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya na, ŋga
hətam cek mezəmey fa sləra ata ha.
15 Ama, yah na, ya taa cəfɗey cek daa ba səlak. Ka wulkam ya wuzlalakwara leeter
keɗe na, amba ka slərmaya cek daw? Kay, kəne ba! Da yaa cəfɗafakwar cek maja sləra
aɗaw na, kwa ya fa da hətey cek amba ya zlepey daa saba. Anda keɗe, ŋgama yah ma
məcey.
16 Ŋgada yah na, mewuzey Mey-maaya-mawiya ara cek amba ya zlepey ta aŋga ba,
maja ara sləra masa Gazlavay ma təkya ɗay ŋga ka. Da ya wuzda Mey-maaya-mawiya
ha ba na, banay a hətfaya la.
17 Da ara mewulkey aɗaw taava aɗaw ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay na,
anja ŋgene na, maaya a pəlmiwa mawurɓay ŋga sləra aɗaw. Ama ara Gazlavay ma
təkya ɗay ŋga ka sləra ha. Anda keɗe, ya key na, sləra masa mavəldakaya ŋgada yah
ŋga key gway.
18 Kaa, mawurɓay aɗaw na, daa ba daw? Mawurɓay aɗaw na, daha. Ara mewuzey
Mey-maaya-mawiya ŋga tede. Yah ta cəveɗ ŋgaa cəfɗafatar cek hay fa ndəhay maja ya
fa wuzda Mey-maaya-mawiya, ama kwa ya taa cəfɗey cek daa ba səlak.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya ma daw fa mey fa mey

19 Yah na, kwa ndaw ma təkya ɗay ŋga key cek na, daa ba. Ama, ya ta vəlda ray aɗaw
la ŋga tərey beke ŋga ndəhay tabiya amba ya jəney ndəhay ga ma fəna ma fəna ŋga
təɓey mey da ray Yesu *Kəriste.
20 Daa masa yah da wuzlah *Jəwif hay na, ya njey, ya key cek anda ata ma kamara,
amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste. Kwakwas ŋga *Mawiz na, aŋga ta
gədaŋ da ray aɗaw daa ba, ama da yah da wuzlah ndəhay ma səpa kwakwas a na, si
ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste.
21 Da yah da wuzlah ndəhay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz ba na, ya key cek anda
ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Kəriste may. Ya ta ləvey ya səpa
*mewey ŋga Gazlavay ba na, daa ba, maja fara fara, ya fa səpa mewey ŋga Kəriste.
22 Daa masa yah da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu masa ta gədaŋ pəreh na,
si ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste.
Ya kata cek hay wal wal tabiya anda ndəhay tabiya ma kamara, amba ndəhay mekele
mekele a ləham.
23 Ya kata cek hay a tabiya keɗe na, amba *Mey-maaya-mawiya a daw fa mey fa mey,
asaya, amba Gazlavay a pəsya mey, anda aŋga ma pəstar mey a ndəhay mekele may.
24 Daa kwakurɗa ŋga mahway na, ndəhay ga ma hwam, ama ndaw ma da key bay-
gula ŋga hətey cek na, ndaw pal gway. Yaw, akwar may, kam gədaŋ ŋga hway anda
bay-gula daa kwakurɗa ha amba ka hətey cek.
25 Kwa waawa ma wuɗey ŋga key kwakurɗa na, si a vəlda ray aŋga, a mbəkdata cek
hay mekele mekele ma nəsa ndaw, aa sərkey maaya maaya la ɗagay. A vəlda ray aŋga
anda keɗe na, ŋga key bay-gula, ŋga hətey cek. Ama cek masa aŋga ma da hətar fa
mawurɓay aŋga ŋgene na, fa da njey ga daa ba. Aləkwa na, ya vəldakwa ray aləkwa
anda ŋgene amba ya hətkwa cek masa ma da njey ŋga sərmataw.
26 Maja ŋgene, yah na, ya hway saw daa kwakurɗa ba. Asaya, yah na, anda ndaw
meweɗey har. Har aɗaw a daw a ley ba.
27 Yah na, ya fa sərda banay ta vaw aɗaw, ya fa kəta vaw aɗaw ta gədaŋ ta gədaŋ,
ya fa wey da ray vaw aɗaw amba yah, ndaw masa ma wuzda Mey-maaya-mawiya a
ndəhay na, Gazlavay a kəzlaya ta cakay ba.

9:12 9.12 SNM 20.34-35; 2Kwr 11.9 **9:13 9.13** Mesl 18.8-19 **9:14 9.14** 9.4 **9:15 9.15** SNM 18.3 **9:16 9.16** Jer 20.9 **9:17 9.17** 4.1 **9:19 9.19** Mt 20.26-27 **9:19 9.19-22** 10.23-24, 32-33; Rm 15.1 **9:20 9.20** SNM 16.3; 21.20-26 **9:21 9.21** Gal 2.3-4 **9:22 9.22** Rm 1.13; 2Kwr 5.11; 11.29 **9:24 9.24-25** Fəl 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Jak 1.12; 1Pi 5.4; CWJ 2.10 **9:27 9.27** Rm 8.13; 13.14

10

Mey da ray kuley hay

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərfadamara cek masa Gazlavay ma ka ta papaŋ
ŋga papa aləkwa hay zleezle daa masa ata fa səpmar wurzay ŋga *Mawiz. Gazlavay
ta sərtata la ta mekwtene * tabiya ata. Asaya, ata tabiya ta zləŋgam la ta daa Bəlay
Magaza.
2 Ata tabiya, Gazlavay ta katar *baptem la daa mekwtene leŋ daa bəlay a, amba a
cəmta ta Mawiz.
3 Ata tabiya, ta zəmam cek ma sawa ta fa Gazlavay la daa slam a,
4 asaya, ta sam yam ma sawa ta fa Gazlavay la may. Yam masa ata ma samara ha na,
a bawa daa pəraɗ masa Gazlavay ma vəldatara. Pəraɗ aha fa daw asi ata. Pəraɗ aha
na, ara *Kəriste.
5 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga da wuzlah ata, a kam cek ma mbafar a Gazlavay ba.
Maja ŋgene, ta məcam sem da wuzlah-ley.
6 Cek hay a ma kam ŋgene na, a pandakwar leŋgesl amba cek hay malamba masa
papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma kamara ŋgene na, ya kakwa ba.
7 Ndəhay siya da wuzlah ata ta tam kuley hay la. Aŋga letek anda ma wuzlalakaya
zleezle daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Da mey kuley, ndəhay a njam ŋga zəmey
cek ta ŋga sey wuzam. Fa dəɓa ha, a lacam, a gərvam da mey kuley a.» † Akwar na, ka
da tam kuley anda ata ba.
8 Ndəhay siya da wuzlah ata ta lam vaw saw la da palah, maja ŋgene, ndəhay gabal
kwakwar cew a ray a maakar (23.000) ta məcam la pas pal. Aləkwa na, ya da lakwa
vaw saw da palah anda ata ba.
9 Ndəhay siya da wuzlah ata ta jadamara Bay Gazlavay la, haa zezekw hay a zamata,
ta', a məcam. Aləkwa na, ya da jadakwa Bay Mahura Kəriste anda ata ma jadamara
Bay Gazlavay ba.
10 Ndəhay siya da wuzlah ata taa ŋguram mey la ‡, maja ŋgene, maslaŋ ŋga Bay
Gazlavay masa ma kəɗey ndaw vagay ta kəɗta sem vagay. Akwar na, ka daa ŋguram
mey anda ata ba.
11 Cek hay maaya ba ma hətfatar papaŋ ŋga papa aləkwa hay a ŋgene na, amba
ndəhay a pam leŋgesl. Ta wuzlalamata cek hay a ma kam ŋgene la aa ɗerewel ŋga
Gazlavay amba a pandakwar leŋgesl, aləkwa masa ta dey da bəla masa fa da ndəvey
keɗe.
12 Maja ŋgene, ndaw ma wulkey aa majarakaya na, si a wey vaw, da daa ba na, a da
təɗey.
13 Banay ma sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, aa letek ta banay ma sawa a ray
ndəhay tabiya. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la na, a ka fara fara. Gazlavay
a, a jənkwar la, anda keɗe, cek ma da jadakwar ŋga fənkwar ta gədaŋ daa ba. Da masa
banay fa sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, Gazlavay a da vəlkwar gədaŋ amba ka
ɓəsmara banay a, asaya, a vəlkwar cəveɗ amba ka ləham.
14 Anda keɗe, jam aɗaw hay, hwam dəreŋ ta kuley hay.
15 Yaa guzlkwar anda keɗe kaa na, maja ya səra akwar ndəhay ta leŋgesl. Mey masa
yah maa guzlda keɗe na, ara mey fara fara. Akwar ta ray akwar, wulkam da ray mey a
cey!
16 Daa masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Kəriste na, aləkwa
fa kakwa suse a Gazlavay maja cek mesey daa vəley, ya sərkwa aləkwa macəmkaya ta
Kəriste maja mambaz aŋga. Daa masa aləkwa fa zəmkwa peŋ na, ya sərkwa aləkwa
macəmkaya ta Kəriste maja vaw aŋga.
17 Ma zəmamara peŋ e na, aləkwa ga, ama peŋ e na, aŋga pal gway. Maja ŋgene,
aləkwa macəmkaya pal.
18 Wulkam da ray ndəhay *Israyel hay zleezle, ata fa həram gənaw hay da ray slam-
məfəkey cek a Gazlavay. Ndəhay ma zəmam aslaw məvəldakaya ŋgada Gazlavay na,
ata macəmkaya ta Gazlavay.

---

* **10:1 10.1** Nəka Mab 13.21 ta 14.22-29. Mekwtene he a wuzwa Gazlavay aa ta ata. Mezləŋgey bəlay a wuzwa Gazlavay ma ləhdata sem. **10:1 10.1** Mab 13.21; 14.21-29 **10:3 10.3** Mab 16.13-35; Mew 8.3; Ps 78.24-25 **10:4 10.4** Mab 17.6; Mesl 20.11; Ps 78.15 **10:5 10.5** Mesl 14.29-30; Ps 78.31; Heb 3.17; Jud 5 **10:6 10.6** Mesl 11.4, 34; Ps 106.14 † **10:7 10.7** Megərvey ata ŋgene, a həldata ŋga ley vaw saw da palah. Nəka Mab 32.6. **10:8 10.8** Mesl 25.1-9 **10:9 10.9** Mesl 21.5-6 ‡ **10:10 10.10** Nəka Mesl 16.41; 17.5, 10. **10:10 10.10** Mesl 14.2, 36; 16.41; 17.6-15; Ps 106.25-27; Heb 3.17-18 **10:11 10.11** 7.29-31; Rm 15.4 **10:12 10.12** Gal 6.1 **10:13 10.13** 1.9; Jak 1.13-14 **10:14 10.14** 1Jŋ 5.21 **10:16 10.16** 11.24-25; Lk 22.17-20 **10:17 10.17** 12.27 **10:18 10.18** Lev 7.11-21

19 Yaw, mey a keɗe, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? A wuɗey ŋga ləvey, kuley ta aslaw
ŋga kuley a na, ara cek hay fara fara ba.
20 Ama da ndəhay ma sərmara Gazlavay ba fa tam kuley na, a vəldamara aslaw a, a
mesəfney maaya ba hay, ba na, a Gazlavay ba. Ya wuɗey na, ka cəmam ta mesəfney
maaya ba hay a ba.
21 Ka sam cek masa mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka sam
cek ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara? Ka zəmam ɗaf masa
mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka zəmam ɗaf ŋga sərfedey
meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara?
22 Da ya kakwa kəne na, Bay Mahura a da cey mevel a ray aləkwa, ba diya? Ka wulkam
na, ya fənkwa Bay Mahura ta gədaŋ daw?

Mey da ray cek ma da jənta ndəhay ŋga səpey mey ŋga Gazlavay

23 Ndəhay siya da wuzlah akwar, fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya ŋga key na,
daa ba.» Ahaw, fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay tabiya maaya ŋga key ba.
«Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ama cek hay tabiya a gwamara ŋga jənmata
ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ba.
24 Ka da nəkam dey fa cek hay ma jənmakwar daada ba, ama nəkam dey fa cek hay
ma jənam ndəhay mekele may.
25 Aslaw tabiya masa akwar ma hətam daa luma na, ka gwamara ŋga həɗkamara, ka
zəmamara. Ka da wulkam da ray a ba səlak, ka daa cəfɗamara ara aslaw ŋga me ba.
26 Yaa guzley anda keɗe na, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Bəla ta cek hay da hwaɗ a tabiya na, ara ŋga Bay Gazlavay.»
27 Anda keɗe, da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste ba ta zəlkwar la ŋga zəmey
ɗaf da way aŋga, da akwar ma təɓmara la ŋga daw a way aŋga ha na, ɗaf masa ata
ma vəldamakwara na, zəmamara, ka da wulkam da ray a ba səlak, ka daa cəfɗamara
ara aslaw ŋga me ba.
28 Ama da ndaw a ləvkwar: «Aslaw keɗe, ara aslaw ŋga kuley» na, ŋgene, ka da
zəmamara ba. Ka zəmamara ba maja ndaw ma kadakwara ŋgene, a da wulkey.
29 Yaa guzley na, maja mewulkey akwar ba, ama maja mewulkey ŋga ndaw aha. Fara
fara, cek matəkakaya ŋga zəmey na, daa ba. Kaa, ya da key cek anda mewulkey ŋga
ndaw mekele na, maja me?
30 Da ya zəmey cek na, ya kar suse a Gazlavay maja cek aha. Kaa ndaw aa guzley
maaya ba da ray aɗaw maja yah ma zəma cek masa yah ma kar suse sem a Gazlavay
maja na, kwara?
31 Maja ŋgene, kwa ka zəmam cek, kwa ka sam cek, kwa ka kam cek wura wura na,
kamara amba sləmay ŋga Bay Gazlavay a zəley.
32 Ka da kam cek masa ma həldata ndəhay ŋga kam mebərey ba, kwa ŋgada ndəhay
*Jəwif hay, kwa ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay, kwa ŋgada ndəhay daa mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ka da kam ba.
33 Njam anda yah, cek hay tabiya masa yah ma ka na, ya wuɗey amba a mbafatar
a ndəhay tabiya. Ya nəkey dey na, fa cek ma da jənya yah taava aɗaw ba, ama ya fa
nəkey dey fa cek ma da jəney ndəhay ga may, amba Gazlavay a ləhdata daa mebərey.

11

1 Yah na, ya fa key cek anda Kəriste. Akwar may, kam cek anda yah ma ka.

Mey da ray ŋgwas ta zel fa mey ŋga Gazlavay

2 Ya fa həlmakwar maja akwar fa sərfadamaya mandaw mandaw, asaya, maja akwar
fa kamata cek hay anda yah maa sərkadakwara.
3 Ama ya wuɗey na, ka sərmara, *Kəriste na, aŋga *bay-ray ŋga ndəhay tabiya, zel
na, aŋga bay-ray ŋga ŋgwas aŋga, Gazlavay may, aŋga bay-ray ŋga Kəriste.
4 Da ndaw-mezəle fa dərar daŋgay a Gazlavay, asaya, fa wuzey mey ŋga Gazlavay fa
mey ŋga ndəhay ta jikwew da ray na, ŋgene a key a rəsa Kəriste, ndaw masa ma wa.
5 Ŋgwas may, da aŋga fa dərar daŋgay a Gazlavay, da daa ba, fa wuzey mey ŋga
Gazlavay fa mey ŋga ndəhay na, a da mbəkda ray ɓa' kəne ba, ŋga jəwey adikwaw

---

10:19 10.19 8.4 **10:20 10.20** Mew 32.17; Ps 106.37; CWJ 9.20 **10:21 10.21** 2Kwr 6.15-16 **10:22 10.22** Mew 32.21 **10:23 10.23** 6.12; 8.7-12 **10:23 10.23-33** Rm 14.1–15.6 **10:24 10.24** 10.32; 13.5; Rm 15.1-2; Fəl 2.4 **10:25 10.25** Rm 14.2 **10:26 10.26** Ps 24.1; 89.12 **10:28 10.28** 8.7 **10:30 10.30** Rm 14.6; 1Tm 4.4 **10:31 10.31** Kwa 3.17 **10:32 10.32** Rm 14.13 **10:33 10.33** 9.19-22 **11:1 11.1** 4.16 **11:2 11.2** 2Tes 2.15; 3.6 **11:3 11.3** 3.23; MC 3.16; Ef 5.23

a ray, da daa ba na, a key ŋgene, a rəsa zel e. Ŋgwas aha na, hwaray a da kar anda ŋgwas masa ray mahəjkaya.

6 Da ŋgwas a jəwey adikwaw a ray ba na, ŋga həja ray * aŋga. Ama, maja mehəjey ray, da daa ba, mesley ray, a key hwaray na, ŋgene ŋga jəwey adikwaw a ray.

7 Da ndaw-mezəle fa da dərar daŋgay a Gazlavay na, a da pey jikwew a ray ba, maja aŋga na, a lawa Gazlavay, asaya, aa fa wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay. Ama ŋgwas na, aa fa wuzdərwa gədaŋ ŋga zel e.

8 Gazlavay ta ley tetesl daa vaw ŋga ŋgwas ŋga ləmey ndaw-mezəle na, daa ba. Ama a ley na, tetesl daa vaw ŋga ndaw-mezəle ŋga ləmey ŋgwas.

9 Gazlavay ta ləma ndaw-mezəle maja ŋgwas na, daa ba, ama a ləma ŋgwas maja ndaw-mezəle.

10 Maja ŋgene, ŋgwas na, si a jəwey adikwaw a ray maja maslaŋ hay ŋga Gazlavay † da vaɗ. Mejəwey adikwaw a ray ŋgene a wuzwa aŋga fa nar ray a zel e.

11 Ama daa menjey aləkwa ta Bay Mahura na, ŋgwas a wa ray aŋga ba, ndaw-mezəle may, a wa ray aŋga ba.

12 Kwa Gazlavay a ləma ŋgwas ta tetesl ŋga ndaw-mezəle na, ama ara ŋgwas ma yarawa ndaw-mezəle cəŋga. Ata cewete na, ara Gazlavay ma ləmtərwa, Gazlavay masa ma katərwa cek hay tabiya.

13 Akwar ta ray akwar, wulkam cey: ŋgwas na, a dərar daŋgay a Gazlavay ray ɓa' kəne fa mey ŋga ndəhay na, maaya daw?

14 Kwa waawa a səra da ndaw-mezəle aŋga ta eŋgwec fa ray ga na, ara hwaray ŋgada ndaw aha.

15 Ama ŋgwas, da aŋga ta eŋgwec fa ray səlep səlep na, ara cek maaya kalah ŋgada aŋga, maja Gazlavay a vəldara eŋgwec maazəma na, amba a bərɗa ray aŋga.

16 Da ndaw fa key yawa da ray mey a na, si a səra kwakwas ala mekele da ray mey a keɗe na, daa ba. Kwa kwakwas mekele ŋga ndəhay daa *mecəmey-ray hay ŋga Yesu da ray mey a na, daa ba may.

Mey da ray mezəmey ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura Yesu
(Matiye 26.26-29; Mark 14.22-25; Luk 22.14-20)

17 Ehe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar mey mekele daha. Ya fa da kakwar suse maja mey a daa ba. Mekusey akwar tabiya na, fa ɗiykwar daa ba, ama a key a nəskwar jak.

18 Cek ŋgeeme na, ya fa cənda fa ndəhay, a ləvam daa mekusey akwar ŋga dərey daŋgay a Gazlavay na, akwar fa walam vaw ta weley da wuzlah akwar. Ya wulkey taa slam laŋgar na, akwar fa kamara kəne fara.

19 Yaw, maaya na, mewuɗkey-ɗay a key da wuzlah akwar amba ndəhay ma səpmara mey ŋga Yesu ta cəveɗ e, a səram kwa.

20 Daa mekusey akwar akwar fa zəmam ɗaf, ama ara ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura fara fara ba,

21 maja kwa waawa fa wusey vaw ŋga zəma ɗaf aŋga. Anda keɗe, ndəhay siya, may fa catar, ama siya hay, fa wam.

22 Akwar na, ta way akwar hay, ba diya? Zəmamatərwa ɗaf a, samatərwa cek akwar hay a da way akwar hay gway taw. Ka wuɗam ŋga rəsmata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daw? Ka wuɗam ŋga pamatar hwaray a ndəhay masa-viya hay daw? Ka wuɗam yaa guzlkwar na, kwara? Ka wulkam na, ya kakwar suse la daw? Kay! Ya fa da kakwar suse daa ba səlak.

23 Cek masa yah maa sərkadakwara keɗe na, ara Bay Mahura Yesu maa sərkadiwa. Dasi tavaɗ masa ata ma da vəldamara Bay Mahura Yesu a har masa-gəra aŋga hay ŋga sərdamara banay na, Yesu a, leŋ! a ley peŋ,

24 a kar suse a Gazlavay maja, a wunka, ta', aa guzley, a ləvey: «Keɗe he, ara vaw aɗaw mavəldakaya ŋgada akwar. Kamara anda keɗe amba ka sərfadamaya.»

25 Masa ata ma ndəvdamara mezəmey ɗaf la na, leŋ! a la vəley ta cek mesey da hwaɗ a, ta', aa guzley saya, a ləvey: «Keɗe he na, ara mambaz aɗaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay aŋga hay. Da akwar fa da samara na, kamara anda yah ma ka keɗe amba ka sərfadamaya.»

---

* **11:6 11.6** a həja ray: a həza ray **11:7 11.7** MC 1.26-27 **11:8 11.8-9** MC 2.18-23; 1Tm 2.13 † **11:10 11.10** maja maslaŋ hay ŋga Gazlavay: Ndəhay a wulkam Pawl a wuɗey ŋga ləvey maslaŋ hay ŋga Gazlavay na, ata da wuzlah ndəhay daa medərey-daŋgay. Anda keɗe, a wuɗam cek hay tabiya a kam ta cəveɗ e. Ndəhay mekele a wulkam a ləvam maslaŋ hay na, fa sərtamara ray ata fa mey ŋga Gazlavay may. Nəka Iz 6.2. **11:18 11.18** 1.10-11 **11:19 11.19** Mew 13.2-4; 1Jŋ 2.19 **11:22 11.22** Jak 2.5-6 **11:23 11.23-25** 10.16; Mt 26.26-28 **11:25 11.25** mejəwey-mey: Jer 31.31-34; Lk 22.20; 2Kwr 3.6; Heb 8.6; ***mambaz:*** Mab 24.6-8; Heb 9.12

26 Anda keɗe, ta pas masa akwar fa zəmamara peŋ keɗe ta akwar fa samara cek aha
keɗe na, ŋgene, akwar fa wuzdamara mey da ray meməcey ŋga Bay Mahura, dəga
wure keɗe haa kasl ma vəhwa aŋga.
27 Anda keɗe, da ndaw a zəma peŋ, a sa cek mesey ŋga Bay Mahura saw saw na, a
key ŋgene, a key mebərey maja aŋga ma rəsa vaw ta mambaz ŋga Bay Mahura ha.
28 Da ray ŋgene, si ndaw a nəka ray aŋga la ɗagay, fa dəɓa ha, a gwa ŋga zəmey peŋ
e, ta ŋga sey cek mesey a.
29 Ndaw ma zəma peŋ ta ma sey cek mesey a ta meney ray ba na, ŋgene, ta wulkey
da ray meməcey ŋga Bay Mahura daa ba. Anda keɗe, Gazlavay a da cey mevel da ray
a.
30 Ara maja ŋgene, masa-macay hay ta masa-bəle hay ga da wuzlah akwar daha.
Asaya, siya hay ga ta məcam sem.
31 Da kwa waawa da wuzlah aləkwa a nəka ray aŋga la ɗagay, wara cay a zəmey
ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura na, ŋgene, Gazlavay fa da cey mevel a ray
aləkwa daa ba.
32 Ama, da Bay Gazlavay fa sərdandakwar banay na, a key ŋgene, a kətndakwar amba
ta pas masa Gazlavay ma da katar sariya a ndəhay da bəla na, sariya ha, a kərzandakwar
anda ndəhay siya hay ba.
33 Anda keɗe, məlma aɗaw hay, da masa akwar ta kusam la ŋga zəmey ɗaf ŋga
sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura na, səkwam vaw da wuzlah akwar la ɗagay.
34 Da ndaw may fa car na, ŋga zəmwa ɗaf da way aŋga la ɗagay, amba daa masa
akwar makustakaya na, Gazlavay a cey mevel a ray akwar ba. Da ray mey hay mekele
na, da masa ya ta wusey la fa akwar na, ya ɗiyta mey hay a la.

12

Mey da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay

1 Məlma aɗaw hay, wure keɗe ya daa guzlkwar da ray gədaŋ mekele mekele masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəlda ŋgada ndaw a, ndaw a maja mewuɗey-vaw aŋga.
Ya wuɗey na, ka cəndamara mey da ray gədaŋ a maaya maaya.
2 Ka sərmara daa masa akwar ta təram ndəhay ŋga Yesu *Kəriste daa ba araŋ na,
akwar fa tam kuley hay. Kuley hay na, aa guzlam ba, ama akwar fa vəldamara ray
akwar a kuley hay ŋga wamakwar ma fəna ma fəna, ka gwamara ŋga jaram ba.
3 Maja ŋgene, ya wuɗey na, ka sərmara fara fara, da ndaw aŋga ta Mesəfney ŋga
Gazlavay da ray a na, ndaw aha, a gwa ŋgaa guzley, a ləvey: «Kuse! Yesu ŋga nəsey»
na, daa ba. Ama, da ndaw aa guzley, a ləvey: «Yesu ara Bay aləkwa Mahura» na, ŋgene,
ndaw aha aa guzley ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.
4 Gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ŋga key sləra aŋga na,
a wuzwa wal wal fa ndaw a fa ndaw a, ama ara Mesəfney a pal ŋgene ma vəldatara a
ndəhay.
5 Sləra hay masa Bay Mahura Yesu ma vəldatara ŋgada ndəhay na, ata wal wal may,
ama ya kakwa sləra ŋgada Bay Mahura pal gway.
6 Gazlavay a vəltar gədaŋ wal wal ŋgada ndəhay ŋga key sləra aŋga, ama ara
Gazlavay pal ma vəlda gədaŋ ŋga key sləra hay a tabiya.
7 Gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay fa wuzwa vaw wal wal ŋgada kwa waawa da
wuzlah akwar. A key anda ŋgene na, ŋga jəney ndəhay tabiya.
8 Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar leŋgesl maaya ŋgada ndaw ŋgaa guzley maaya.
Ŋgada ndaw laŋgar, Mesəfney a, a vəlar gədaŋ ŋga sərey cek hay amba a wuzdatara a
ndəhay.
9 Ŋgada ndaw laŋgar saya, Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar gədaŋ ŋga təɓey mey
ŋga Yesu fara fara aa mevel aŋga. A səra a gwa a key cek ma fəna gədaŋ aŋga ta fa
Mesəfney ŋga Gazlavay a. Ŋgada ndaw mekele, Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar gədaŋ
ŋga mbəley masa-macay hay. Ara Mesəfney ŋga Gazlavay a pal ŋgene ma vəlda gədaŋ
ŋga key sləra hay a.
10 A vəlar ŋgada ndaw laŋgar gədaŋ ŋga key maazla hay. Ŋgada ndaw mekele, a vəlar
gədaŋ ŋga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara. Ŋgada ndaw mekele, a vəlar gədaŋ
ŋga sərey sləra ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay ta ŋga sərey sləra ŋga mesəfney maaya
ba. Ŋgada ndaw laŋgar saya, a vəlar gədaŋ ŋgaa guzley ta mey hay mekele mekele

---

11:26 11.26 Mt 26.29 **11:27 11.27** 11.20-22; Heb 10.29 **11:28 11.28** 2Kwr 13.5 **11:32 11.32** Heb 12.5-6; CWJ 3.19 **12:2 12.2** 8.4-6; Iz 44.9-20; Gal 4.8 **12:3 12.3** 1Jŋ 4.2-3; Rm 10.9 **12:4 12.4-11** 12.27–14.40; Rm 12.6-8; Ef 4.4 **12:5 12.5** 12.28-30 **12:7 12.7** 14.26

masa aŋga ma cənda ba. Ŋgada ndaw laŋgar saya, a vəlar gədaŋ ŋga mbəɗdey mey masa ndaw ma cənda ba.
11 Ara Mesəfney ŋga Gazlavay a pal taava aŋga ma gwa ŋga vəlda gədaŋ ŋga key sləra hay a tabiya. Mesəfney a, a wunkey gədaŋ mekele mekele anda aa ma wuɗey ŋgada kwa waawa.

Mey da ray mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste

12 Yaw, vaw ŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga pal, ama mezəvey hay mekele mekele daha. Kwa mezəvey hay ga fa ndaw daha, ama vaw na, aŋga pal gway. *Kəriste na, aa kəne may.
13 Daa masa aləkwa ma hətkwa *baptem na, aləkwa tabiya ta tərkwa vaw pal sem ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay pal. Aləkwa tabiya, kwa *Jəwif hay, kwa ndəhay masa Jəwif hay ba, kwa beke hay, kwa beke hay ba, Gazlavay a vəlndakwar na, Mesəfney aŋga ha ŋgene pal.
14 Vaw ŋga ndaw na, aŋga ta mezəvey pal daada ba, ama aŋga ta mezəvey hay ga.
15 Da salay a ləvey: «Yah mezəvey ŋga vaw ba maja yah na, har ba», kwa da aa guzley kəne na, aŋga mezəvey ŋga vaw ba fara daw?
16 Da sləmay a ləvey: «Yah mezəvey ŋga vaw ba, maja yah na, dey ba», kwa da aa guzley kəne na, aŋga mezəvey ŋga vaw ba fara daw?
17 Da vaw ŋga ndaw ara dey daada na, ŋgene ndaw aha a da jəkey sləmay ta me? Da vaw ŋga ndaw, ara sləmay daada na, ŋgene ndaw aha a da cənda mezey ŋga cek hay ta me?
18 Ama Gazlavay ta katərwa mezəvey hay ŋga vaw la tabiya aa slam aŋga, aa slam aŋga, anda aa ma wuɗey.
19 Da Gazlavay a pey mezəvey ŋga vaw pal daada na, ŋgene, ara vaw ba.
20 Ya sərkwa, mezəvey hay ŋga vaw na, ata ga, ama vaw na, aŋga pal gway.
21 Anda keɗe, dey a gwa a ləvey: «Walay aɗaw ta har daa ba» na, kəne ba. Asaya, ray a gwa a ləvey: «Walay aɗaw ta salay daa ba» na, kəne ba.
22 Sasəkar jak, mezəvey ŋga vaw masa kah ma pa ŋga cek ŋga tede ŋgene, da mezəvey a daa ba na, ka məcey.
23 Mezəvey hay ŋga vaw masa ma mbafandakwar ba na, ya wakwa vaw ta aŋga jak, ba diya? Mezəvey hay ŋga vaw masa aləkwa ma ɓadatakwa fa dey ŋga ndəhay na, ya pakwa leŋgesl kalah na, a ray ata jak, ba diya?
24 Mezəvey hay ŋga vaw masa ma mbam na, ŋga ata, ya pakwa leŋgesl a ray ata ba. Gazlavay a pata mezəvey ŋga vaw ŋga ndaw cəpa, a həsltar ray. A həsltar ray ma fəna na, ŋgada mezəvey hay masa ma nəkam anda cek ŋga tede.
25 A patərwa mezəvey hay tabiya aa slam a na, amba vaw a wunkey ba, asaya, amba mezəvey hay a jənam vaw da wuzlah ata.
26 Da mezəvey ŋga vaw pal fa sərey banay na, mezəvey hay ŋga vaw tabiya a səram banay asiya may. Da fa həslmar ray a mezəvey ŋga vaw pal na, mezəvey hay siya tabiya aa səmam may.
27 Yaw, akwar na, vaw ŋga Kəriste. Kwa waawa na, aŋga mezəvey pal ŋga vaw ŋga Kəriste he.
28 Daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, Gazlavay ta pey ndəhay la mekele mekele ŋga key sləra aŋga. Ŋgeeme na, a pey ndəhay meslərey ŋga Yesu. Ŋga dey cew e na, a pey ndəhay ma təla mey aŋga. Ŋga dey maakar a na, a pey ndəhay maa sərkada ndəhay. Asaya, ŋgada ndəhay mekele a vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar gədaŋ ŋga mbəley masa-macay hay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar gədaŋ ŋga jəney ndəhay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar gədaŋ ŋga key *bay-ray. Ŋgada ndəhay mekele saya, a vəltar gədaŋ ŋgaa guzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba.
29 Ndəhay tabiya na, ata ndəhay meslərey ŋga Yesu daw? Ndəhay tabiya na, fa təlam mey ŋga Gazlavay daw? Ndəhay tabiya na, faa sərkadamatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay daw? Ndəhay tabiya na, fa kam maazla hay daw?
30 Ndəhay tabiya na, fa mbəlam ndəhay daa macay daw? Ndəhay tabiya na, faa guzlam ta mey hay masa ata ma sərmara ba daw? Ndəhay tabiya na, fa mbəɗdamara mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba a ndəhay mekele daw?
31 Ama sləra hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ma fənta siya hay na, kamara ta mevel pal.

12:10 12.10 14.5; SNM 2.4 **12:11 12.11** 7.7; Rm 12.3; Ef 4.7; 1Pi 4.10 **12:12 12.12-26** 12.27 **12:13 12.13** Gal 3.27-28 **12:26 12.26** Rm 12.15; 2Kwr 11.29 **12:27 12.27** 6.15; 10.17; 12.12; Rm 12.4-5; Ef 4.4, 16; 5.30 **12:28 12.28** 12.8-10; 14.1-4; SNM 13.1; 15.32; Ef 4.11-12 **12:31 12.31** 14.1

Mey da ray mewuɗey-vaw
Wure keɗe, ya da wuzkwar cəveɗ maaya ma fənta cəveɗ hay mekele.

13

1 Kwa yaa guzley ta mey hay mekele mekele, kwa yaa guzley ta mey ŋga maslaŋ hay
ŋga Gazlavay, ama da ya wuɗey ndaw ba na, ŋgene, yah na, letek ta gwaŋgwaŋw, da
daa ba, ta mawiyar ma wurzley sləmay.
2 Da Gazlavay a vəlya gədaŋ ŋga təley mey aŋga a ndəhay, kwa ya sərta cek hay
tabiya, kwa ya cənda mey hay ŋga Gazlavay masa maɓadatakaya, kwa ya təɓa mey
ŋga Gazlavay kalah haa ya gwa ya ləvar ŋgada aŋgwa: «Sləkɗey, daw», fa dəɓa ha,
aŋgwa ha a daw na, kwa ta ŋgene he cəpa, da ya wuɗey ndaw ba na, ŋgene, yah cek
ŋga tede.
3 Da ya wunkatara cek aɗaw hay tabiya a ndəhay masa-viya hay, kwa da ya vəlda
ray aɗaw ŋga wewurey maja ndəhay, ama da ya wuɗey ndaw ba na, ŋgene kwa fa da
jənya daa ba.
4 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a ɓəsta ndəhay tabiya, a key cek hay maaya ŋgada
ndəhay, a key səleŋ fa ndəhay ba, a zlepey ba, a gəlda ray aŋga ba.
5 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a key cek ma ka hwaray ba, a wulkey da ray cek hay
ŋgada aŋga taava aŋga ba, a cey mevel ba, a pey mey aa mevel ba.
6 Ndaw ma wuɗey ndaw na, aa səmey da ray cek hay maaya ba hay ba, ama aa səmey
da ray cek hay masa maaya fara fara.
7 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a ɓəsa cek ma key maaya ba tabiya fa mey aŋga, a wuzda
ba, a təɓa mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw, a wulkey Gazlavay a da ɗiyta cek hay
tabiya, asaya, a ɓəsta cek hay wura wura cəpa.
8 Mewuɗey-vaw na, fa da ndəvey daa ba səlak. Ama, metəley-mey ŋga Gazlavay na,
a ndəvey la. Gədaŋ ŋgaa guzley mey hay mekele mekele masa ndəhay ma cəndamara
ba na, a ndəvey la. Yaw, mesərey-cek may, a ndəvey la.
9 Fara fara, cek hay a, a ndəvam la, maja mesərey-cek aləkwa ta metəley-mey ŋga
Gazlavay na, a wuzdatərwa cek hay cəpa ba, si nekəɗey gway.
10 Ama ta pas masa Gazlavay ma da wuzdandakwara cek masa maaya tabiya na, cek
masa aləkwa ma sərkwa nekəɗey heyey na, a ndəvey la.
11 Daa masa yah daa bəzey na, ya faa guzley anda bəza hay, ya fa wulkey anda bəza
hay, asaya, ya fa cəndata cek hay anda bəza hay. Ama wure keɗe na, ya ta tərey ndaw
mahura sem, ya ta mbəkda mekey cek hay anda bəza hay sem.
12 Wure keɗe, aləkwa fa hətmatakwa cek hay maaya maaya daa ba, ya nəktakwa
cek hay anda ndaw ma nəkey cek daa baŋgəra manəskaya. Ama pas pal na, ya da
hətmatakwa cek hay tabiya fa dey aləkwa maaya maaya. Wure keɗe na, mesərey-cek
aɗaw, aŋga nekəɗey gway. Pas a, a wuswa la masa yah ma da sərta cek hay tabiya
maaya maaya anda Gazlavay ma sərya maaya maaya keɗe may.
13 Yaw, cek hay maakar daha fa da ndəvam daa ba. Cek hay a na, ara metəɓey-mey
ŋga Gazlavay, mesəkwey cek fa Gazlavay, leŋ mewuɗey-vaw. Cek hay maakar ata keɗe
na, fa da ndəvam daa ba, ama cek mahura da wuzlah ata na, ara mewuɗey-vaw.

14

Mey mekele saya da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay
1 Teeseɗ na, səpam ŋga wuɗey vaw da wuzlah akwar. Asaya, vəldamara ray akwar
may ŋga hətey gədaŋ masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay ŋga
key sləra aŋga. Vəldamara ray akwar kalah na, ŋga hətey gədaŋ ŋga təley mey masa
Gazlavay ma wuzdara ŋgada ndəhay.
2 Ndaw maa guzley mey hay masa ma cəney ba na, a key ŋgene, aa guzlar a Gazlavay,
ba na, aa guzley ŋgada ndəhay ba, maja ndəhay a cəndamara mey masa aŋga maa
guzlda ha ba. Aa guzley ŋgene na, ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay, aa guzley da
ray cek hay maɓadatakaya.
3 Ama *ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a key ŋgene, aa guzltar a
ndəhay. Mey aŋga a vəltar gədaŋ a ndəhay, a jənta amba a təɓmara mey ŋga Gazlavay
maaya maaya, asaya, a dəktar mevel.

13:1 13.1 2Kwr 12.3-4 **13:1 13.1-7** 8.1; Rm 13.8-10 **13:2 13.2** 12.8; Mt 7.22; 17.20 **13:3 13.3** Dan 3.19-20; Mt 19.21 **13:5 13.5** 10.33; MM 10.12; Fəl 2.4 **13:8 13.8** 12.10; 14.1-5 **13:12 13.12** Rm 8.24; 2Kwr 5.7; ***Gazlavay ma sərya:*** 8.3; Gal 4.9 **13:13 13.13** Kwa 1.4-5, 23; 1Tes 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Jŋ 4.16 **14:1 14.1** 13.8 **14:2 14.2** 12.10

4 Ndaw maa guzley mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ŋgene, mey a, a jəney
aŋga ray aŋga gway. Ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a key ŋgene,
a jənta ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya.
5 Ya wuɗey na, akwar tabiya, kaa guzlam ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba, ama
ya wuɗey ma fəna saya na, ka təlam mey masa Gazlavay ma wuzdakwara may. Da ndaw
aa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba, maaya na, ndaw ŋga mbəɗda mey
a daha amba mey a, a jənta ndəhay tabiya daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.
Da ndaw ŋga mbəɗda mey a daa ba na, ŋgene, ndaw ma təla mey masa Gazlavay
ma wuzdara na, a jənta ndəhay a fəna ndaw maa guzley ta mey masa ndəhay ma
cəndamara ba.
6 Məlma aɗaw hay, da ya daw fa akwar, yaa guzlkwar ta mey mekele mekele masa
akwar ma cəndamara ba, ŋgene, mey a, a da jənkwar na, kwara? Da ya kadakwara
mey maɓadakaya ŋga Gazlavay ba, da ya wuzdakwara cek hay mekele ba, da ya təley
mey masa Gazlavay ma wuzdiwa ba, asaya, da yaa sərkadakwar ba na, ŋgene, a key ya
jənkwar daw?
7 Aŋga letek ta cek hay ma ka walay anda sləlam ta ganjaval. Da ka fa sləlam saw na,
ndaw a da cənda ɗay ŋga walay masa kah ma fa ha na, kwara? Da ka kəɗa ganjaval
saw na, ndaw a da cənda ɗay ŋga walay masa kah ma kəɗa ha na, kwara?
8 Mefey taalam ŋga zəley ndəhay ŋgadaa vəram na, kəne may. Da ndaw ma fa taalam
a maaya maaya daa ba na, ndaw fa da səra ara madaw ŋgadaa vəram na, daa ba.
9 Ŋgada akwar may kəne. Da kaa guzlam mey masa ndəhay ma cəndamara ba,
ndəhay a da cəndamara mey masa akwar maa guzldamara ha na, kwara? Anda keɗe,
mey akwar a, a da tərey ŋga cek ŋga tede.
10 Mey hay mekele mekele ga daha da bəla. Kwa səkway wura wura faa guzley ta mey
aŋga na, a cənda.
11 Anda keɗe, da ndaw aa guzlya ta mey aŋga, ama ya cənda mey a ba na, ndaw a
ŋgene aŋga ndaw-məlak fa mey aɗaw. Yah may, yah məlak fa mey aŋga.
12 Yaw, maja akwar fa wuɗam ŋga hətey gədaŋ ŋga key sləra hay masa Mesəfney
ŋga Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay aŋga hay na, maaya na, ka səpam ŋga hətey
teeseɗ na, gədaŋ ŋga key sləra hay ma gwa ŋga jənmata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu.
13 Maja ŋgene, ndaw masa ta gədaŋ ŋgaa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara
ba na, ŋga dərey daŋgay a Gazlavay amba Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar gədaŋ ŋga
mbəɗda mey a ta mey masa ndəhay ma cəndamara.
14 Da ya dərar daŋgay a Gazlavay ta mey masa yah ma cənda ba na, fara fara mevel
aɗaw fa dərey daŋgay, ama yah na, kwa ya cənda ba səlak.
15 Anda keɗe, ya da key na, kwara? Ya da dərey daŋgay ta mey masa yah ma cənda ba
ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay, asaya, ya da dərey daŋgay ta mey aɗaw ta leŋgesl
aɗaw may. Ya da zley walay ta mey masa yah ma cənda ba ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga
Gazlavay, asaya, ya da zley walay ta mey aɗaw ta leŋgesl aɗaw may.
16 Da kah, ka fa kar suse a Gazlavay ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ndaw
ma səra mey ŋga Gazlavay ba da wuzlah akwar na, a gwa ŋga təɓa, a ləvey: «*Amen»
na, kwara? A gwa ba, maja a cənda mey masa kah maa guzlda ha ba.
17 Kwa ka fa kar suse a Gazlavay maaya maaya daa medərey-daŋgay a na, ama
medərey-daŋgay a, a gwa ŋga jəna ndaw aha ba.
18 Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya faa guzley mey hay ga masa ndəhay ma
cəndamara ba a fənkwar.
19 Ama, da masa yah da wuzlah ndəhay ŋga Yesu makustakaya na, ŋgama yah maa
guzley mey pal ta mey masa ndəhay ma cəndamara amba yaa sərkadata, da ray yah
ma daa guzley ga ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba.
20 Məlma aɗaw hay, daa menjey akwar na, ka da wulkam anda bəza hay ba, ama
wulkam anda ndəhay ma sərmara mey ŋga Gazlavay maaya maaya. Ka da kam cek
malamba daa sləra akwar ba. Təram anda bəza hay da mey ɗəwa masa ma sərmara
ŋga key cek malamba ba.
21 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Bay Gazlavay a ləvey:
“Ya daa guzltar a ndəhay aɗaw hay ta mey
masa ata ma cəndamara ba.
Ahaw, ya daa guzltar ta mey ŋga ndəhay
daa hwayak mekele.

14:4 14.4 14.26 **14:5 14.5** Mesl 11.29 **14:16 14.16** Amen: 2Kwr 1.20 **14:20 14.20** Ef 4.14

Ama ta ŋgene he cəpa na, ndəhay aɗaw hay
fa da jəkfamaya sləmay daa ba cəŋga.”»
22 Anda keɗe, ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba, meeguzley ta mey masa
ndəhay ma cəndamara ba na, ara cek ma wuzwa ŋgada ata, Gazlavay a katar sariya
la. Ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, kəne ba. Ŋgada ata, metəley-mey ŋga
Gazlavay na, ara cek ma wuzwa Gazlavay aa da wuzlah ata. Ŋgada ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu ba na, kəne ba.
23 Wulkam cey: da masa akwar ndəhay ŋga Gazlavay makustakaya tabiya, ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu ba, da daa ba, ndəhay ma samawa ŋga jəkam sləmay saw a
samawa a wuzlah akwar, a hətfamakwar akwar faa guzlam ta mey hay masa ndəhay
ma cəndamara ba na, a padamakwar ŋga ndəhay ta malula da ray, daa ba daw?
24 Ama da akwar tabiya fa təlam mey masa Gazlavay ma wuzdakwara, ndəhay ma
təɓa mey ŋga Yesu ba ta ndəhay ma samawa ŋga jəkam sləmay saw a samawa, a
hətfamakwar na, mey a, a da wuzdatara mebərey ata. Asaya, mey akwar a, a da vəltar
mewulkey da ray menjey ata maaya ba,
25 cek hay maɓadatakaya daa mevel ata, a da wuzwa a palah. Maja ŋgene, a da
ragadamar a Gazlavay, a da həlmamara, asaya, a da ləvam: «Fara fara, Gazlavay aa da
wuzlah akwar.»

Mekey cek ta cəveɗ e daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

26 Maja ŋgene, məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ka da kam
na, kwara? Da masa akwar makustakaya daa slam a na, ndaw pal da wuzlah akwar ŋga
zley walay, ndaw mekele ŋgaa sərkadata ndəhay ta mey ŋga Gazlavay, ndaw mekele
ŋga wuzda cek masa Gazlavay ma wuzdara a ndəhay, ndaw mekele ŋgaa guzley ta mey
masa ndəhay ma cəndamara ba, ndaw mekele saya ŋga mbəɗda mey a, a ndəhay. Ka
kamata cek hay tabiya ŋgene na, ŋga jəney ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu amba a diyam fa mey fa mey.
27 Da ndaw aa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ndəhay cew, da
daa ba, maakar gway ŋgaa guzlam pal pal, ndaw pal ŋga mbəɗda mey masa ata maa
guzldamara ha a ndəhay.
28 Da ndaw ŋga mbəɗda mey a daa ba na, ŋgene, ndaw maa guzley ta mey masa
ndəhay ma cəndamara ba ha na, a daa guzley ta gədaŋ fa mey ŋga ndəhay ba, ama
ŋgaa guzley da hwaɗ da hwaɗ ŋgada ray aŋga ta ŋgada Gazlavay gway.
29 Ŋgada ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, ndəhay cew, da daa ba, maakar ŋgaa
guzlam gway, ndəhay siya na, ŋga jəkam sləmay da mey a ara mey ŋga Gazlavay fara
fara kwa.
30 Daa masa ndaw masa faa guzley na, da Gazlavay a wuzar mey a ndaw mekele daa
mekusey akwar na, maaya na, ndaw masa ŋgeeme a njey teete ɗagay.
31 Akwar tabiya akwar, akwar ta cəveɗ ŋga təley mey ŋga Gazlavay, ama gwaguzlam
pal pal amba ndəhay tabiya aa sərkam maaya maaya, asaya, amba a hətam gədaŋ.
32 Ndaw masa aa ta gədaŋ ŋga təley mey ŋga Gazlavay na, ara aŋga ma wey da ray
gədaŋ aha,
33 maja mekey cek ta cəveɗ e ba na, a mbafar a Gazlavay ba. Gazlavay a wuɗey na,
ya njakwa ta zazay.
Njam anda ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu siya.
34 Masa akwar makustakaya daa slam a na, ŋgusay ŋga njam teete. Ata ta cəveɗ
ŋgaa guzley daa ba, ŋga namatar ray a zel hay anda mawuzlalakaya daa *mewey ŋga
Gazlavay.
35 Da mey daha masa ata ma cəndamara ba na, a daa cəfɗamara daa mekusey a ba,
ama ŋgaa cəfɗamata fa zel ata hay da way. Ŋgwas aa guzley daa mekusey ŋga ndəhay
ŋga Yesu na, maaya ba.
36 Ka wulkam mey ŋga Gazlavay a zlawa na, fa akwar gway daw? Ka wulkam mey
ŋga Gazlavay a wusey na, fa akwar daada daw?
37 Da ndaw a wulkey aa ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay, da daa ba, aa ta gədaŋ
ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay na, ŋga səra, mey masa yah ma wuzlalakwara keɗe na,
ara mey masa Bay Mahura ma wuzdiwa.
38 Da ndaw aha a jəkey sləmay fa mey masa yah ma wuzlalakwara keɗe ba na, ŋgene,
Gazlavay fa da səra ndaw aha daa ba.

14:21 14.21 Iz 28.11-12; Mew 28.49 **14:23 14.23** SNM 2.13 **14:25 14.25** Iz 45.14; Jaŋ 4.17-19 **14:26 14.26** 8.1; 12.7-10; 14.4; Ef 4.11-13 **14:29 14.29** SNM 17.11; 1Tes 5.21 **14:33 14.33** 7.15 **14:34 14.34-35** 11.3; Ef 5.22; 1Tm 2.12 **14:37 14.37** 1Jŋ 4.6

39 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay, səpam teeseɗ na, gədaŋ ŋga təley mey ŋga
Gazlavay. Asaya, da ndəhay faa guzlam ta mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba
na, ka da təkmata ba.
40 Cek masa mahura na, si ka kamata cek hay tabiya daa mekusey akwar maaya maaya,
asaya, ka kamata ta cəveɗ e.

15

Mey da ray masləkɗawa ŋga Yesu Kəriste daa meməcey

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar saya da ray *Mey-maaya-mawiya masa
yah ma wuzdakwara zleezle masa akwar ma təɓmara. Ahaw, akwar ta təɓmara mey a
la fara fara aa mevel akwar.
2 Ta fa metəɓey Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a ləhdakwar la, ama si akwar fa
təɓmara anda yah ma wuzdakwara, ka mbəkdamara ba. Da daa ba na, metəɓey mey a
ŋgada akwar na, ara cek ŋga tede.
3 Ya taa sərkadakwara mey masa Yesu maa sərkadiwa la. Mey masa mahura da hwaɗ
a na, ara *Kəriste ma məcey maja mebərey aləkwa anda mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay.
4 Ta jəhmara la, ŋga ɗar maakar a ta sləkɗawa sem daa meməcey anda mawu-
zlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
5 Masa aŋga ma sləkɗawa cay daa meməcey a na, ta wuzar vaw la a *Piyer, asaya, ta
wuztar vaw la a ndəhay aŋga hay meslərey siya.
6 Fa dəɓa ha, ndəhay aŋga hay a fəna temere zlam ta hətmar la ata cəpa daa slam a
may. Ndəhay ma hətmar na, har-gədaŋ da wuzlah ata, ata daha ta dey ɗagay, ama siya
hay ta məcam sem.
7 Ta wuzar vaw la a *Jak. Fa dəɓa ha, ta wuztar vaw la a ndəhay aŋga hay meslərey
tabiya saya.
8 Fa dəɓa ata tabiya, kwa yah anda bəzey masa ma yawa rav-baŋ na, ta wuzya vaw
la may.
9 Dasi ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste tabiya na, yah mecəhe da wuzlah ata. Yah
na, ya wusa amba a zəlmaya *ndaw-meslərey ba, maja ya ta sərdata banay la ta ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu Kəriste.
10 Ama maja mepəsey-mey ŋga Gazlavay da ray aɗaw na, ya ta tərey ndaw masa
akwar ma hətmar wure keɗe la. Mepəsey-mey aŋga ha na, ara cek ŋga tede ŋgada yah
ba, sasəkar jak, ya ta key sləra la ga, ma fəna ndəhay meslərey mekele. Ma ka sləra ha
na, ara yah ta gədaŋ aɗaw ba, ama fara fara ara maja mepəsey-mey ŋga Gazlavay aa
da ray aɗaw.
11 Anda keɗe, kwa da ara yah ma wuzda Mey-maaya-mawiya, kwa da ara ndəhay
meslərey mekele na, ara cek letek. Ala tabiya ala, ya wuzam mey letek masa akwar ma
təɓmara aa mevel akwar.

Mey da ray ndəhay ma da sləkɗamawa daa meməcey

12 Ala fa wuzdamara ya ləvam *Kəriste ta sləkɗawa sem daa meməcey. Kaa, ndəhay
siya da wuzlah akwar a ləvam ndəhay fa da sləkɗamawa daa meməcey daa ba na,
kwara?
13 Da fara fara ndəhay fa da sləkɗamawa daa meməcey daa ba na, ŋgene, Kəriste ta
sləkɗawa daa meməcey daa ba may.
14 Da fara fara Kəriste ta sləkɗawa daa meməcey daa ba na, ŋgene, mey ŋga Gazlavay
masa ala ma wuzdamara na, ara mey ŋga tede, ka təɓmara mey a ŋga tede may.
15 Da kəne na, ala ta mbərzlam sem a ray Gazlavay maja ala ta ləvmatar la a ndəhay,
Gazlavay ta sləkɗadərwa Kəriste sem daa meməcey. Ama da ndəhay fa da sləkɗamawa
daa meməcey daa ba na, ŋgene, Gazlavay ta sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey daa ba
may.
16 Da Gazlavay fa da sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey daa ba na, ŋgene, Kəriste
may, Gazlavay ta sləkɗadərwa daa meməcey daa ba.
17 Da Gazlavay ta sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey daa ba na, ŋgene, ka təɓmara
mey aŋga ŋga tede, asaya, akwar ta mebərey cəŋga.

14:39 14.39 14.1, 5 **14:40 14.40** 14.33 **15:1 15.1** Gal 1.11 **15:2 15.2** Gal 2.1-2 **15:3 15.3** 11.23; Iz 53.5-12 **15:4 15.4** Jaw 1.17; Mt 12.40; Jaŋ 20.9; SNM 2.24-31 **15:5 15.5** Mt 28.16-17; Lk 24.34, 36; Jaŋ 20.19 **15:7 15.7** Lk 24.50 **15:8 15.8** 9.1; Gal 1.15-16; SNM 9.3-6 **15:9 15.9** Ef 3.8; Gal 1.13-14 **15:9 15.9-10** 1Tm 1.12-16 **15:10 15.10** 2Kwr 11.23 **15:11 15.11** 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9 **15:15 15.15** SNM 1.22; 4.33; 5.30-32 **15:17 15.17** 15.3; Rm 4.25

18 Anda meləvey saya, ndəhay ma təɓmara mey ŋga Kəriste masa ma məcam sem na,
taa zəɗam sem.
19 Da aləkwa fa pakwa Kəriste ŋga ndaw ma da jənndakwar fara fara, ama da a
jənndakwar daa masa aləkwa da bəla daada na, ŋgene, anja matəway daa dey aləkwa
a fəna ŋga ndəhay mekele la.
20 Ama fara fara na, Kəriste ta sləkɗawa sem daa meməcey. Aŋga na, ara ndaw masa
ma sləkɗawa teeseɗ daa meməcey. Anda keɗe, a wuzwa fara fara ndəhay mekele a
sləkɗamawa la daa meməcey may.
21 Meməcey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal, mezəley *Adam. Yaw, ma wura cəveɗ
amba ndəhay a sləkɗamawa daa meməcey na, ara ndaw pal may, mezəley Yesu Kəriste.

22 Ndəhay tabiya a məcam maja ata macəmkaya ta Adam aha. Ama ndəhay tabiya
masa macəmkaya ta Kəriste na, a sləkɗamawa la daa meməcey anda aŋga may.
23 Ama kwa waawa a da sləkɗawa daa meməcey na, fa dəle fa dəle. Kəriste ta
sləkɗawa sem teeseɗ daa meməcey. Ta pas masa aa ma da vəhwa na, ndəhay aŋga
hay a sləkɗamawa la daa meməcey may.
24 Fa dəɓa ha, bəla a ndəvey la. Kəriste a daa zəɗdata mesəfney hay maaya ba hay
ta gədaŋ ŋga bay ata hay tabiya. A da key bay-gula da ray bay hay ma wam da bəla. Fa
dəɓa ha, a da vəldara bay aŋga a Gazlavay Papaŋ aa slam a.
25 Ama si Kəriste a wey da ray cek hay tabiya haa kasl Gazlavay Papaŋ ma pata masa-
gəra aŋga hay tabiya asi salay aŋga ɗagay.
26 Masa-gəra ŋga madagway-dakw masa Gazlavay ma daa zəɗda na, ara meməcey.
27 Yaw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Gazlavay ta pata cek hay
tabiya la asi har ŋga Bəzey aŋga.» Ahaw, mawuzlalakaya anda ŋgene, ama fara fara,
Gazlavay na, fa da njey asi har ŋga Bəzey aŋga daa ba, maja ara aŋga ma pata cek hay
tabiya asi har ŋga Bəzey aŋga ha.
28 Masa Gazlavay Papaŋ ta pata cek hay tabiya cay asi har ŋga Bəzey aŋga na, Bəzey
aŋga ha may, a da vəlda ray aŋga asi har ŋga Papaha masa ma vəldara cek hay tabiya.
Anda keɗe, Gazlavay Papaŋ a da wey maaya maaya da ray cek hay tabiya.
29 Wulkam da ray ndəhay siya da wuzlah akwar ma hətam *baptem maja ndəhay
maməctakaya cey. Da fara fara ndəhay maməctakaya a sləkɗamawa daa meməcey daa
ba na, a hətam baptem maja ndəhay maməctakaya na, maja me?
30 Asaya, da ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa ba na, ala ta ray ala, ya fa
vəldamara ray ala ŋga sərey banay mandaw mandaw na, maja me?
31 Ahaw, mandaw mandaw ya fa hətar meməcey ta dey aɗaw. Məlma aɗaw hay, ya
kadakwara cek hay tabiya keɗe na, maja fara fara ya faa səmey da ray akwar, akwar
masa macəmkaya ta Yesu Kəriste Bay aləkwa Mahura.
32 Feɗe da Efez, masa-gəra hay ga daha, ya ta kəɗey vaw la ta ata anda ta cek
hay ŋga ley masa-həma. Da ya kəɗey vaw anda ŋgene maja mewulkey ŋga ndaw-
magədaŋ daada na, mekəɗey-vaw a, a da jənya na, kwara? Da ndəhay maməctakaya a
sləkɗamawa daa ba na, ŋgene, a key anda mey daha ma ləvey: «Zəmkwa cek, sakwa
cek, mandaw na, aləkwa daa saba.»
33 Pam leŋgesl, maja da akwar fa pəkam ta ndəhay ma kam cek malamba na, akwar
may ka kam cek malamba la anda ata.
34 Kam cek ta cəveɗ e, ka da kam cek malamba saba. Ndəhay siya da wuzlah akwar
daha masa ma sərmara Gazlavay ba. Yaa guzlkwar anda keɗe na, ŋga pakwar hwaray.

Mey da ray vaw ŋga ndaw ma sləkɗawa daa meməcey

35 Da kwa ndaw a gwa a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «Gazlavay a da sləkɗadərwa
ndaw daa meməcey na, kwara? Vaw ŋga ndaw ma sləkɗawa daa meməcey, a da nəkey
na, kwara?»
36 Ndaw ma wulkey anda ŋgene na, ara ndaw manjar leŋgesl. Hulfaɗ masa kah ma
sləka a ley na, a pəcwa ama masa masləkakaya cəma na, a zey.
37 Hulfaɗ masa kah ma sləka, kwa ara daw, kwa ara meeme na, ka sləkey na, babəza
daada gway, ka sləka ta panay a tabiya ba.

15:18 15.18 1Tes 4.13 **15:20 15.20** 6.14; Kwa 1.18 **15:21 15.21-22** 15.45-49; MC 3.17-19; Rm 5.12, 14, 18 **15:22 15.22** 2Kwr 5.17 **15:23 15.23** 15.51-52; 1Tes 4.16 **15:24 15.24** Dan 2.44 **15:25 15.25** Ps 110.1; Mt 22.44 **15:26 15.26** CWJ 1.18; 20.14; 21.4 **15:27 15.27** Ps 8.6 **15:28 15.28** Rm 11.36 **15:30 15.30** Rm 8.36 **15:31 15.31** 2Kwr 4.10-11 **15:32 15.32** Iz 22.13; Lk 12.19-20; 2Kwr 1.8 **15:34 15.34** Mt 22.29; Rm 13.11-14; Ef 5.6-17 **15:36 15.36-37** Jaŋ 12.24

38 Hulfaɗ hay na, ata wal wal, gwaslaf hay a may, ata wal wal. Masa kah ma sləka la
na, Gazlavay a pəcrawa, a key gwaslaf anda Gazlavay ma wuɗey.
39 Cek hay tabiya masa ta mesəfney na, ata ta vaw wal wal may. Anda meləvey, vaw
ŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga wal ta ŋga gənaw hay, wal ta ŋga ɗiyaŋ hay, asaya, wal
ta ŋga ewet hay.
40 Cek hay da gazlavay da vaɗ daha, cek hay da bəla daha may. Membey ŋga cek hay
da gazlavay da vaɗ aŋga wal ta membey ŋga cek hay da bəla.
41 Meweɗey ŋga pas na, aŋga wal, meweɗey ŋga kiya na, aŋga wal may. Meweɗey
ŋga wurzla hay aŋga wal saya, kwa da wuzlah wurzla hay na, meweɗey ata wal wal.
42 Masləkɗawa daa meməcey na, kəne may. Vagay masa ta pəshamara cay na, aŋga
anda hulfaɗ, a da zey. Vaw masa ma sləkɗawa daa meməcey na, fa da zey daa ba səlak.
43 Masa ta pəshamara vagay cay aa cəvay na, vagay a, a da zey, ara cek ŋga tede,
asaya, a mbey fa dey ba. Ama masa ta sləkɗawa cay daa meməcey na, a zey ba, a njey
aŋga ta gədaŋ, asaya, a mbey fa dey kalah.
44 Da a pəsham vagay na, a pəsham ŋgene, aslaw ŋga vaw gway. Masa ta sləkɗawa
cay na, a tərey vaw masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma mawiya. Aləkwa ta vaw da
bəla keɗe, ba diya? Sərmara, ya hətkwa vaw mekele la masa Mesəfney ŋga Gazlavay
ma ləma.
45 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «*Adam masa
ŋgeeme na, ara ndaw-magədaŋ masa Gazlavay ma vəlar heter.» Adam masa ŋga
madagway-dakw na, ara *Kəriste ma tərey ŋga Mesəfney ma vəltar heter mawiya a
ndəhay.
46 Vaw masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma na, ara vaw ŋgeeme ba. Anda keɗe,
masa ŋgeeme na, ara vaw ŋga ndaw-magədaŋ da bəla keɗe ɗagay, fa dəɓa ha, vaw
masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma.
47 Adam, ndaw ŋgeeme na, ara ndaw-magədaŋ masa Gazlavay ma ləma ta hwiyak.
Ama Adam ŋga dey cew e na, a pawa salay da gazlavay da vaɗ.
48 Ndəhay magədaŋ na, vaw ata anda vaw ŋga ndaw masa Gazlavay ma ləma ta
hwiyak. Ndəhay da gazlavay da vaɗ na, vaw ata anda vaw ŋga ndaw ma pawa salay
da gazlavay da vaɗ may.
49 Wure keɗe na, vaw aləkwa anda vaw ŋga ndaw masa Gazlavay ma ləma ta hwiyak.
Pas pal na, vaw aləkwa a da tərey anda vaw ŋga ndaw ma pawa salay da gazlavay da
vaɗ.
50 Məlma aɗaw hay, ya fa ləvkwar, aa slam masa Gazlavay fa wey da vaɗ na, ndaw fa
da mbəzey a hwaɗ a ta vaw masa da bəla keɗe daa ba. Cek hay ma da zam na, a gwa
ŋga cəmam ta cek hay ma da njam ŋga sərmataw ba.
51 Jəkam sləmay, ya daa guzlkwar da ray cek maɓadakaya *: ndəhay siya da wuzlah
aləkwa tabiya fa da məcam daa ba, ama aləkwa tabiya, vaw aləkwa a da mbəɗey.
52 A da key na, daa masa fa famara taalam ŋga madagway-dakw. Vaw aləkwa a da
mbəɗey fiyaw fiyaw anda ndaw ma kəɓcey dey. Masa ta famara taalam cay na, ndəhay
maməctakaya a sləkɗamawa la daa meməcey ta vaw masa ma da məcey saba. Aləkwa
siya masa ta dey, aləkwa tabiya vaw aləkwa a da mbəɗey.
53 Anda meləvey, vaw aləkwa ma da zey na, a da tərey ŋga vaw ma da zey saba.
Ahaw, vaw aləkwa ma da məcey na, a da tərey ŋga vaw ma da məcey saba.
54 Masa vaw aləkwa ta mbəɗey cay kəne na, ŋgene, mey mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay a da key fara fara anda mawuzlalakaya ha. Mey a, a ləvey: «Meməcey
daa saba, Gazlavay ta fəna meməcey sem ta gədaŋ.»
55 «Haya, bay-meməcey, gədaŋ akah na,
aŋga ama dəɓa ama?
Haya, bay-meməcey, ləvat akah
masa kah ma məlta ndəhay ta aŋga na,
aŋga ama dəɓa ama?»
56 Ləvat ma məlta ndəhay ŋga məcam na, ara mebərey. Kwakwas ŋga *Mawiz na, fa
vəlar gədaŋ a mebərey ŋgaa zəɗdata ndəhay.
57 Ama həlmakwa Gazlavay, maja ara aŋga ma vəlndakwar gədaŋ ŋga fəna meməcey
ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

15:38 15.38 MC 1.11 **15:43 15.43** Fəl 3.20-21 **15:45 15.45** MC 2.7; Jaŋ 6.63; 2Kwr 3.6, 17 **15:45 15.45-49** 15.21-22 **15:49 15.49** MC 5.3 * **15:51 15.51** cek maɓadakaya: Pawl aa guzley da ray pas masa Kəriste ma da vəhwa. **15:51 15.51** 1Tes 4.15 **15:52 15.52** taalam: Mt 24.31; 1Tes 4.16 **15:53 15.53** 2Kwr 5.4 **15:54 15.54** Iz 25.8 **15:55 15.55** Aw 13.14 **15:56 15.56** Rm 4.15; 6.14 **15:57 15.57** Rm 7.24-25

58 Maja ŋgene, məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, kam gədaŋ, kwa cek a da vəhdakwar
ŋgada fa dəɓa ba. Kamara sləra ŋga Bay Mahura Yesu mandaw mandaw ta mevel pal.
Ka sərmara sləra masa akwar ma kamara ta gədaŋ aŋga na, ara cek masa ŋga tede ba.

16

Mey da ray mecekeley dala ŋgada ndəhay da Jeruzelem

1 Ya daa guzlkwar wure keɗe na, da ray mey ŋga dala masa akwar ma da cakalamara
ŋgada ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem. Ka da kamara anda yah ma ləvtar ŋgada ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Galati may.
2 Fa luma ha, fa luma ha na, kwa waawa da wuzlah akwar ŋga ley dala daa dey masa
aŋga ma hətar təɗe ta gədaŋ aŋga, ŋga cakala, amba da masa yah ma wusey la fa
akwar na, ka cakalam dala mekele saba.
3 Yah ma wusey la fa akwar na, ya slərdata ndəhay masa akwar ma walamata ŋga
handamara dala akwar a, a Jeruzelem la. Ya slərdata la ta leeter da har masa yah ma
da wuzlalatara da ray dala ha.
4 Da maaya ya daw may na, ŋgene, ya diyam la bama daa slam a.

Mey da ray cek masa Pawl ma da ka

5 Ya fa da daw aa hwayak ŋga Masadəwan amba ya cam ray ta ndəhay daa mecəmey-
ray hay ŋga Yesu feteɗe. Fa dəɓa ha, ya wusey la fa akwar.
6 Ayəwa, da ya njey la fa akwar nekəɗey kwa, da ya ndəvda kiya ŋga memeɗ la fa
akwar kwa. Anda keɗe, masa ya fa da mbəkdakwar cay na, ka jənmaya la kwa ŋga
daw aa slam wura wura mekele.
7 Da ya wusey fa akwar amba ya njey nekəɗey gway na, ya wuɗey ba. Ama da Bay
Mahura ta təɓa la na, ya wuɗey ŋga njey fa akwar ga.
8 Ya njey la da Efez haa kasl gwagway ŋga *Pantekwat ma wuswa,
9 maja ya ta hətey har la ga ŋga key sləra maaya ŋga Gazlavay, asaya, masa-gəra hay
ga feɗe daha.
10 Da Timawte ta wusey la fa akwar na, təɓmara maaya maaya, amba a njey ta
mandərzay daa dey ba, maja aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura anda yah may.
11 Kwa ndaw a da rəsa ba səlak. Jənmara amba a vəhwa fa yah ta zazay, maja ya fa
səkwta feɗe, aŋga ta məlmaŋ hay mekele *.
12 Da ray məlma aləkwa Apalaws na, ya ta kar ambahw la dey weewe, ya ləvar, maaya
na, a daw ta məlmaŋ hay mekele ma da diyam fa akwar, ama a wuɗey ŋga daw wure
keɗe ba səlak. Ama, da masa ta hətey har la na, a daw la.

Mey ŋga madagway-dakw

13 Ka da nam ɗar ba, njam maaya maaya daa cəveɗ ŋga Gazlavay, ka da zluram ba,
kam gədaŋ.
14 Cek hay tabiya masa akwar ma kamata na, kamara ta mewuɗey-vaw.
15 Məlma aɗaw hay, ka sərmara Estefanas ta ndəhay da way aŋga, ba diya? Ata na,
ndəhay masa ŋgeeme ma təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste daa hwayak ŋga Akay. Ta
vəldamara ray ata la ŋga jəney ndəhay ŋga Yesu. Ya kakwar ambahw,
16 ndəhay anda ŋgene na, namatar ray. Asaya, namatar ray a ndəhay ma kam sləra
bama ta ata.
17 Ya faa səmey da ray ata Estefanas, Fartunatus leŋ Akaykus ma samawa fa yah. Masa
yah ma hətatar na, anda ya hətey ŋgene na, akwar tabiya akwar.
18 Ta dəkmaya mevel la anda ata ma dəkmakwar mevel may. Səkway ŋga ndəhay
anda ŋgene na, həslmatar ray.
19 Ndəhay ŋga Yesu daa mecəmey-ray hay daa slam hay mekele mekele daa hwayak
ŋga Azi a camakwar har. Ata Akilas ta ŋgwas aŋga Pəriska †, leŋ ndəhay ŋga Yesu masa
ma kusam da way ata na, a camakwar har maaya maaya ta mezəley ŋga Bay Mahura
Yesu.

15:58 15.58 16.13 **16:1 16.1** SNM 11.29-30; 2Kwr 8.1-9 **16:5 16.5** SNM 15.21; 2Kwr 1.15-16 **16:6 16.6** Rm 15.24 **16:7 16.7** 4.19 **16:8 16.8-9** SNM 19.8-10 **16:10 16.10** Timawte: 4.17 * **16:11 16.11** Ndəhay mekele a wulkam na, mey Gərek a ləvey: «maja ala ta məlmaŋ hay mekele fa səkwmara feɗe.» **16:12 16.12** Apalaws: 1.12 **16:13 16.13** 15.38; Ps 31.25; Ef 6.10 **16:14 16.14** 8.1; Jaŋ 13.34; Rm 13.8-10; 2Kwr 6.6; Gal 6.10; Ef 5.2 **16:15 16.15** Rm 16.5; ***Estefanas:*** 1.16 **16:18 16.18** Fəl 2.29; 1Tes 5.12 † **16:19 16.19** Pəriska: A zəlmara daa slam mekele Pəresil. Nəka SNM 18.2. **16:19 16.19** Rm 16.5; ***Azi:*** CWJ 1.4, 11

20 Ndəhay ŋga Yesu tabiya feɗe, a camakwar har may. Akwar tabiya, cam har da
wuzlah akwar cəpa pal pal, anda akwar məlmaŋ hay.
21 *Yah, Pawl, ya cakwar har.* Ara yah ta har aɗaw, ma wuzlalakwara mecey-har a keɗe.

22 Ndaw ma wuɗa Bay Mahura ba na, anja Gazlavay ŋga nəsa. *«Maranata.»* Anja
Bay aləkwa Mahura ŋga sawa.
23 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu ŋga njey ta akwar.
24 Akwar ndəhay ŋga Yesu Kəriste, ya fa wuɗkwar, akwar tabiya akwar.

16:20 16.20 Rm 16.16 **16:21 16.21** Gal 6.11; Kwa 4.18; 2Tes 3.17; Flm 19 **16:22 16.22** Gal 1.8-9; CWJ 22.20; ***Maranata:*** Jud 14; CWJ 1.7 **16:24 16.24** 4.21; 2Kwr 2.4; 11.11; 12.15; Fəl 1.8; 2.17; 1Tes 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Kwarinti hay

Mey da ray

Leeter ŋga dey cew ŋgada Kwarinti hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti. A wuzlalatara na, daa masa aŋga daa hwayak ŋga Masadəwan (2.13; 7.5; 9.2).

Pawl a wuzlala leeter keɗe na, maja a wuɗey ŋga vəhey a Kwarinti saya ŋga dey maakar. A da vəhey a na, maja aŋga ma cəney mey hay mekele mekele feteɗe ma daw ba. Asaya, Pawl a wuɗey wuskwaa a da wusey a Kwarinti na, ta ɗiymata mey hay a cay.

Da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu da Kwarinti a na, ndəhay maa sərkada ndəhay ta cəveɗ e ba daha (11.3-6). Ndəhay a fa pamara ray ata ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu ma fəna Pawl. A ləvam Pawl fa key sləra ta cəveɗ e daa ba (1.15-18). A mbərzlafamar a ray Pawl, a ləvam ta zəma dala masa ata ma cakalamara ŋgada masa-viya hay da Jeruzelem heyey sem (12.16-18). Anda keɗe, Pawl a wuzdatara daa leeter e keɗe, menjey aŋga na, aa maaya daa masa aŋga da wuzlah ata, fa key sləra ta cəveɗ e. (1.12; 12.12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay a wuzdərwa gədaŋ aŋga mahura ta fa aləkwa ndəhay ma təɓa mey aŋga (4.1-17)

Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam ba (6.14-18)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, masa *Gazlavay ma walaya ŋga key ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ara ala ta Timawte ma wuzlalamakwara leeter keɗe.

Ya wuzlalamakwara ŋgada akwar ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti, asaya, ŋgada akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu daa hwayak ŋga Akay * tabiya.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ara Gazlavay Papaŋ ma sərey dey-ceceh fa ndəhay mandaw mandaw, asaya, ara aŋga ma dəktar mevel a ndəhay kwa daa banay wura wura cəpa.

4 Daa banay tabiya masa ala fa sərmara keɗe na, Gazlavay fa vəlndar gədaŋ. A ka kəne na, amba ya dəkmatar mevel a ndəhay siya ma səram banay mekele mekele anda aŋga ma dəkndar mevel may.

5 Ya sərmara Kəriste ta sərey banay la ga, ala may, fa səram banay. Anda keɗe, Gazlavay fa dəkndar mevel daa banay a maja ala macəmkaya ta Kəriste.

6 Da ala fa səram banay na, ara amba Gazlavay a vəlkwar gədaŋ, asaya, amba a ləhdakwar daa mebərey. Fara fara, da Gazlavay fa vəlndar gədaŋ na, ara amba a vəlkwar gədaŋ ŋga ɓəsey banay masa ala ma ɓəsmara may.

7 Wure keɗe, ya ta sərmara cay, akwar ta mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay daa ba səlak, asaya, akwar ta ɓəsmara banay la anda ala. Da ray ŋgene, Gazlavay fa vəlkwar gədaŋ anda aŋga ma vəlndar gədaŋ may.

8 Məlma aɗaw hay, maaya na, ka sərmara ala ta səram banay la daa hwayak ŋga Azi. Fara fara, ala ta səram banay la ga. Banay a, ta fənndar ray sem. Ala ta wulkam amba ya njam ta dey na, daa ba.

9 Ya ləvam na, ya da məcmawa feteɗe. Ama cek aha a key kəne na, amba ya sərmara gədaŋ ala daada na, a wusa ba, si gədaŋ ŋga Gazlavay, maja ara aŋga ma sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey.

---

* **1:1 1.1** Akay: Ara hwayak mahura ŋga Gərek hay, Kwarinti ara berney da hwaɗ a. **1:1 1.1** Gal 1.1; ***Timawte:*** 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Ef 1.3; 1Pi 1.3 **1:5 1.5** 4.10; Ps 34.20; 94.19; Kwa 1.24 **1:6 1.6-7** 4.15, 17 **1:8 1.8** 4.8; SNM 19.23; 1Kwr 15.32 **1:9 1.9** Rm 4.17

10 Gazlavay ta ləhdandar sem daa meməcey a ŋgene. Asaya, a ləhdandar la daa banay
hay mekele mekele. Ahaw, mewulkey ala aa da ray a, fara fara a ləhdandar la daa banay
hay mekele mekele.
11 Akwar may, maaya na, ka jənmandar daa medərey-daŋgay. Anda keɗe, ara ndəhay
ga ma da dəram daŋgay maja ala. Yaw, Gazlavay a təɓa medərey-daŋgay a la, maja
ŋgene, ndəhay ga a da kamar suse.

Pawl a mbəɗda mewulkey aŋga

12 Ya sərmara, daa menjey ala da bəla keɗe na, ala fa kam cek ta cəveɗ e ŋgada
ndəhay tabiya. Ahaw, ya kam cek ta cəveɗ e ma fəna na, da wuzlah akwar. Ala fa
səpam ŋga key cek ma mbafar a Gazlavay mandaw mandaw, ya ɓam mey ta ɓey ba.
Keɗe he ara cek maa səmdandar. Akwar ma sərmara menjey ala da wuzlah akwar la.
Yaw, ara Gazlavay ma jənndar ŋga ka kəne. Ma jənndar ŋga njey a na, ara mewulkey
ŋga ndaw-magədaŋ ba, ama ara mepəsey-mey ŋga Gazlavay ma vəlndar gədaŋ.
13-14 Sərmara mey masa ala ma wuzlalamakwara daa leeter ala hay na, mey
maɓadakaya da hwaɗ a daa ba, ka gwamara ŋga cəndamara mey a maaya maaya. Ama
haa wure keɗe na, akwar ma cəndamara mey a tabiya daa ba araŋ. Yaw, ya wulkam
maaya na, ka cəndamara mey keɗe maaya maaya. Ya wuɗam ka cəndamara ta pas
masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa na, kaa səmam la da ray ala, anda ala ma daa
səmam da ray akwar may.
15-16 Fara fara, ya səra, ka cəndamara mey aɗaw la. Anda keɗe, ya ta wuɗey la ŋga
daw fa akwar a Kwarinti, fa dəɓa ha, ya daw a Masadəwan. Anja ya da vəhwa da
Masadəwan na, ta fa akwar saya, amba ka jənmaya ŋga daw aa hwayak ŋga *Jude.
Anda keɗe, da masa yah ma daw ŋga dey cew la na, ya jənkwar la dey cew. Ama ya ta
hətey har ŋga daw fa akwar daa saba.
17 Yah ma wuɗey ŋga daw fa akwar a saba na, ŋga maaya daw? Kay, ŋga maaya ba.
Maja da yah, Pawl, ya ta wulkey la ŋga key cek na, ara anda ndəhay da bəla keɗe ma
wulkam ba. Yah na, ndaw ma wulkey cew cew ma ləvey: «Ahaw, ya ka cek keɗe la,» fa
dəɓa ha, «Kay, ya ka saba» na, kəne ba.
18 Gazlavay ta ray aŋga a səra mey masa yah ma kadakwara na, ara mey cew cew ba.

19 Maja Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay, masa yah Pawl, Silas leŋ Timawte ma
wuzmakwar mey da ray a na, aa guzley mey cew cew ba, aa guzley mandaw mandaw
na, mey masa fara fara.
20 Ara ta fa Yesu, Gazlavay ma ləvey «Ahaw», a da kata cek hay tabiya masa aa ma
ləvey. Ara maja Yesu a, aləkwa fa ləvkwa «*Amen» ŋga həlma Bay Gazlavay.
21 Asaya, ara Gazlavay ma vəlndakwar gədaŋ amba ya njakwa daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Kəriste. Ara aŋga ma walandakwar.
22 Ta slərdərwa Mesəfney aŋga la a ray aləkwa. Mesəfney aŋga ha, ara anda
cek matəhkaya fa daŋgay aləkwa ŋga wuzey aləkwa na, ndəhay aŋga hay, amba a
vəlndakwar cek hay maaya mekele masa aa ma ɓadata ŋgada aləkwa.
23 Wure keɗe ya fa ləvey fa mey ŋga Gazlavay, da ya mbərzley na, Gazlavay ŋga kəɗya.
Yah ma vəhey fa akwar a Kwarinti daa saba na, ara maja ya wuɗey ŋga sərdakwar
banay saba.
24 Sləra ala na, ara ŋga təkmakwar ɗay ŋga təɓey mey ŋga Yesu daw? Kay! Kəne
ba, maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste maaya maaya, akwar fa mbəkdamara
daa ba. Cek masa ala ma wuɗam fa akwar na, ara ŋga key sləra daa slam a bama, amba
kaa səmam.

2

1 Da ray ŋgene, ya wulkey ŋga vəhey fa akwar saba na, maja ka da wulkam kalah
saya.
2 Yaw, da ka da wulkam kalah maja yah ma daw feteɗe na, yah may, ya daa səmey na,
kwara? Kwa ndaw pal ma daa səmdaya daa ba, maja akwar ta ray akwar faa səmam
daa ba may.
3 Maja ŋgene, ya ta wuzlalakwar leeter mekele la, maja yah ma daw fa akwar daa
saba ha. Anja da yah ma daw la na, ya fa daa səmey da ray akwar daa ba. Kaa anja ma

---

1:10 1.10 2Tm 4.18 **1:11 1.11** 4.15; Rm 15.30 **1:12 1.12** 2.17; 1Kwr 1.17, 19, 31; 2.13; Heb 13.18 **1:13-14 1.14** 5.12; Fəl 2.16 **1:15-16 1.15-16** 1Kwr 16.5-6 **1:17 1.17** 1Kwr 4.18-19 **1:18 1.18** 1.23 **1:19 1.19** SNM 18.5 **1:22 1.22** 5.5; Rm 8.15-16, 23; Ef 1.13-14 **1:23 1.23** 11.31; 13.2; Rm 1.9; Fəl 1.8; 1Tes 2.5; 2Tes 2.10 **1:24 1.24** 1Pi 5.3 **2:1 2.1** 12.21; 1Kwr 4.21

daa səmdaya na, akwar, ba diya? Ta ŋgene he cəpa na, ya fa pakwar ŋga ndəhay aɗaw hay cəŋga. Ya səra fara fara da ya faa səmey na, akwar may ka daa səmam.
4 Daa masa ya fa wuzlalakwara leeter e na, yah ta matəway daa dey, mevel fa təɗya, mewulkey fa da kəɗya. Ya wuzlalakwara na, amba ka cam mevel ba, ama amba ka sərmara ya fa wuɗkwar kalah cəŋga.

Mey da ray ndaw daha ma key mebərey

5 Məlma aɗaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta key cek malamba la na, a ka cek aha ŋgada yah ba, ama ŋgada akwar tabiya may. Da ta membərzley da hwaɗ a daa ba na, a ka cek aha ŋgada har-gədaŋ ŋga ndəhay da wuzlah akwar.
6 Ndaw aha na, ndəhay ga ta kətmara la, ta mbəɗmar ray la. Ama wure keɗe na, cay dəɓa.
7 Maja ŋgene, si ka mbəkdamara mebərey aŋga, dəkmar mevel, da daa ba na, mevel aŋga a da təɗey, mewulkey a da kəɗa.
8 Anda keɗe, ya faa cəfɗakwar, kamar cek amba a səra, akwar fa wuɗmara cəŋga.
9 Yah ma wuzlalakwara leeter heyey na, amba ya səra da akwar fa təɓmara mey masa yah ma kadakwara heyey tabiya kwa. Ahaw, akwar fa təɓmara mey aɗaw maja akwar ma kətmara ndaw aha. Wure keɗe, si ka mbəkdamara mebərey aŋga.
10 Yaw, da akwar ma mbəkdamara mebərey ŋga ndaw la na, yah may, ya mbəkdara la. Anda meləvey, da ndaw ta kaya cek maaya ba la na, cay gway, ya mbəkdara mebərey aŋga. Ya mbəkdara mebərey aŋga fa mey ŋga *Kəriste na, maja akwar.
11 Ya mbəkdara mebərey aŋga na, amba *Sataŋ, bay-malula, a hətey gədaŋ da ray aləkwa saba. Ya sərkwa bay-malula ha na, aŋga ta wewer kalah.

Pawl daa berney ŋga Tərwas

12 Yah Pawl, ya sləkɗey daa hwayak ŋga Azi, ta′, ya daw aa berney ŋga Tərwas ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *Kəriste. Feteɗe na, ya nəka Yesu Bay Mahura ta ɗiyawa cəveɗ maaya maaya ŋga wuzey mey aŋga cay.
13 Ama mevel aɗaw ta təɗey sem maja yah ma hətar məlma aləkwa Tit feteɗe daa ba. Da ray ŋgene, ya ta mbəkdatərwa ndəhay da Tərwas a sem, ta′, ya daw aa hwayak ŋga Masadəwan.
14 Ama ta ŋgene he cəpa na, həlmakwa Gazlavay. Ara aŋga ma njadandakwar macəmkaya ta Kəriste. A ləgdandar a wuzlah ndəhay aŋga hay ŋga wuzdatara a ndəhay, Kəriste na, fa key bay-gula da ray masa-gəra aŋga hay. Fa slərdandar aa wura aa wura ŋga wuzey mey da ray Yesu Kəriste amba ndəhay a sərmara Yesu a. Mesərey Yesu na, aŋga anda cek mezey maaya, ma zey aa wura aa wura cəpa.
15 Ahaw, ala na, anda cek mezey maaya masa Kəriste ma vəldara a Gazlavay. Cek mezey maaya ha na, ara ŋgada ndəhay tabiya maja ala fa wuzdamara mey ŋga Kəriste ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata daa mebərey leŋ ŋgada ndəhay ma daa zəɗam.
16 Ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata ŋgene na, ala ma təram sem anda cek mezey maaya. Anda keɗe, a təɓmara mey ala la, asaya, a hətam heter mendəvey ba la. Yaw, ŋgada ndəhay masa faa zəɗam na, ala anda cek maməckaya ma zafatar. Anda keɗe, mezey a faa zəɗdata. Kaa ta gədaŋ ala daada na, ya gwamara ŋga key cek anda keɗe daw?
17 Ndəhay ga fa wuzam mey ŋga Gazlavay amba a hətam dala anda ndəhay ma ka filaw hay. Ala na, anda ata ba. Ara Gazlavay ma slərdandar ŋga key sləra aŋga. Ya wuzdamara mey ŋga Gazlavay ta mevel pal fa mey aŋga, ta gədaŋ ŋga Kəriste.

3

Mey da ray sləra ŋga Pawl daa Mejəwey-mey Mawiya

1 Da ray mey a keɗe na, ndəhay da wuzlah akwar a da ləvam, ala fa zlapam saya daw? Kay, kəne ba! Yaw, akwar fa wuɗam amba ya wuzlalamakwar leeter ŋga wuzey ala na, ndəhay meslərey ŋga Yesu daw? Asaya, amba ndəhay mekele a sərmara ala ndəhay meslərey ŋga Yesu na, ala fa wuɗam ka wuzlalamandar leeter da ray a daa ba. Ndəhay mekele hay na, fa wuɗam leeter hay anda ŋgene, ama ala na, anda ata ba.

2:3 2.3 13.10 **2:4 2.4** 7.8; SNM 20.31; 1Kwr 16.24 **2:6 2.6** 7.11 **2:7 2.7** Kwa 3.13 **2:9 2.9** 7.15; 10.6 **2:11 2.11** 1Pi 5.8 **2:12 2.12** 1Kwr 16.9 **2:13 2.13** 1Tes 3.1; ***Tit:*** 2Kwr 7.6, 13-14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gal 2.1, 3; 2Tm 4.10; Tit 1.4; ***Masadəwan:*** 7.5; SNM 20.1 **2:15 2.15** 1Kwr 1.18 **2:16 2.16** ya gwamara ŋga key cek daw?: 3.5-6 **2:17 2.17** 4.2; Fəl 1.15-17; 1Tes 2.3, 5, 10; 1Pi 4.11 **3:1 3.1** 5.12; 10.12; SNM 18.27

2 Aa slam a ŋga leeter e na, ara akwar ray akwar. Akwar anda leeter da har ala,
mawuzlalakaya daa mevel ala amba kwa waawa a gwa ŋga jaŋga, a səra.
3 Ahaw fara, akwar na, anda leeter masa *Kəriste ma wuzlala, masa aa ma slərdərwa
ta fa ala. Ta wuzlala leeter e ta har daa ba, ama a wuzlala ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay,
Gazlavay ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw. Asaya, leeter e mawuzlalakaya
fa beeler * ba, ama mawuzlalakaya daa mevel ŋga ndəhay.
4 Ala ma ləvam anda keɗe na, maja ala fa pamara Gazlavay ŋga ndaw ala fara fara
ta fa Kəriste.
5 Ala ta ray ala na, ya ta wusmara ŋga ka sləra ha daa ba, ama ara Gazlavay ma
vəlndar gədaŋ ŋga ka.
6 Fara fara, ara aŋga ma vəlndar gədaŋ ŋga ka sləra ha ŋga wuzdamatara *Mejəwey-
mey Mawiya masa Gazlavay ma jəwa ta ata ŋgada ndəhay. Mejəwey-mey Mawiya ha
na, ara anda kwakwas mawuzlalakaya zleezle heyey saba, ama ara meney ray ŋgada
Mesəfney ŋga Gazlavay. Nəka, kwakwas mawuzlalakaya zleezle na, aa zəɗey ndaw.
Ama Mesəfney ŋga Gazlavay na, a vəley heter mendəvey ba ŋgada ndaw.
7 Zleezle *mewey hay kuraw daa *kwakwas ŋga Mawiz na, mawuzlalakaya fa beeler.
Daa ŋgene, Gazlavay fa wuzda meweɗey aŋga a ndəhay. Yaw, meweɗey a ta waɗawa
la a ray *Mawiz ara mey ba, haa *Israyel hay a gwamara ŋga nəkmara Mawiz a saba
maja a latar dey. Ama meweɗey a ta njey ga daa ba. Fara fara, kwakwas ŋga Mawiz
na, aa zəɗey ndaw. Ama fa wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay a ndəhay cəŋga.
8 Kaa sləra ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay a wuzwa meweɗey ŋga Gazlavay ma fəna
kwakwas ŋga Mawiz ba kwara?
9 Nəka, kwakwas a, a katar sariya ŋgaa zəɗdata. Anja da kwakwas ma key sariya ha
ta wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay la na, kaa Mejəwey-mey Mawiya a fəna ba kwara?
Ara ta fa vəɗa Gazlavay ma pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga, ba diya?
10 Anda keɗe, meweɗey ma sawa ta fa kwakwas zleezle na, ata letek ta meweɗey masa
mawiya keɗe ba. Meweɗey masa mawiya a fəna ta gədaŋ, a tərda masa magurma ŋga
cek ŋga tede.
11 Ahaw, kwakwas masa zleezle na, a njey nekəɗey gway, ama ta wuzdərwa meweɗey
ŋga Gazlavay la. Yaw, anja da kwakwas a ŋgene a gwa ŋga wuzdərwa meweɗey
ŋga Gazlavay na, kaa Mejəwey-mey Mawiya, ma da njey ŋga sərmataw, a wuzdərwa
meweɗey ŋga Gazlavay ma fəna kwakwas a daa ba daw?
12 Maja ŋgene, daa meesərkey ala na, ala faa guzlam ta mandərzay daa dey daa ba,
maja ya sərmara mey a, ara mey fara fara.
13 Zleezle Mawiz ta sərta dey aŋga la ta zana maja a nəka meweɗey ŋga Gazlavay da
ray a fa ndəvey. Anda keɗe, a wuɗey Israyel hay ŋga sərmara meweɗey a fa ndəvey
ba. Ala na, ya ɓam cek anda aŋga ba.
14 Israyel hay a na, a gəmam ŋga cəndamara ba. Kwa haa wure keɗe, ray ata
maŋgərɗakaya cəŋga. Ahaw, da fa jaŋgam mey daa ɗerewel hay ŋga *Mejəwey-mey
Magurma na, a cəndamara ba, anda dey ata masərtakaya ta zana cəŋga. Ndaw masa
ta zana masərtakaya daa dey na, si Kəriste ma gwa ŋga la zana masərtakaya ha amba
a cənda mey a.
15 Haa wure keɗe, da fa jaŋgam daa ɗerewel hay ŋga Mawiz na, a cəndamara ba
cəŋga, anda leŋgesl ata masərtakaya ta zana.
16 Ama da ndaw ta mbəɗda menjey aŋga sem, a sawa asi Bay Mahura na, zana ma
sərta dey aŋga ŋgene ta ley sem.
17 A key anda keɗe maja Bay Mahura na, Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray a. Nəka,
da Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray kwa waawa na, ndaw aha fa da njey beke ŋga
kwakwas ŋga Mawiz daa saba.
18 Anda keɗe, aləkwa tabiya ma təɓa mey ŋga Yesu na, dey aləkwa masərtakaya ta
zana daa saba. Aləkwa fa wuzdakurwa meweɗey ŋga Bay Mahura Yesu amba ndəhay
a hətmar. Ta fa meweɗey a na, aləkwa ma tərkwa sem letek ta aŋga. Yaw, meweɗey a
na, fa sawa ta gədaŋ ta gədaŋ a ray aləkwa. Keɗe he ara sləra masa Bay Mahura ma ka
ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay.

3:2 3.2 1Kwr 9.1-2 * **3:3 3.3** beeler: Pawl a wulkey a ray mewey hay kuraw ŋga Gazlavay mawuzlalakaya fa beeler ŋgada Mawiz. (Nəka Mab 24.12.) Jeremey ta ləvey la mewey mawiya na, mawuzlalakaya daa mevel ŋga ndəhay. (Nəka Jer 31.33.) **3:3 3.3** Mab 24.12; Jer 31.33; Ez 36.26 **3:5 3.5** 2.16; Rm 15.18 **3:6 3.6** Jaŋ 6.36; Rm 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kwr 11.25 **3:7 3.7** Mab 34.29-30 **3:9 3.9** Rm 8.2, 33; Gal 3.10 **3:13 3.13** Mab 34.33-35 **3:14 3.14** Iz 6.10 **3:16 3.16** Mab 34.34 **3:17 3.17** Jaŋ 8.32, 36; Rm 8.2; Gal 5.1, 13 **3:18 3.18** 4.6; 1Kwr 2.7

4

Pawl a wuzey mey ŋga Gazlavay

1 Gazlavay ta sərfandar dey-ceceh la. Ta’, a vəlndar sləra masa ala fa kamara keɗe.
Ara maja ŋgene, ala fa məcmara vaw daa ba, kwa ala fa da mbəkdamara sləra ha daa
ba.
2 Ala na, fa da ndəkwdamara ray ala aa cek hay ma ka hwaray masa ndəhay
maɓadamata ta ɓey na, daa ba. Ala fa səpam cəveɗ ŋga fəcey ndəhay daa ba, asaya,
ala fa jahaɗamara mey ŋga Gazlavay ta mey hay membərzley na, daa ba. Ama ala na,
fa kam sləra amba ndəhay a sərmara mey masa fara fara maaya maaya. Anda keɗe,
ta fa sləra ala masa Gazlavay ma səra aŋga maaya na, ya wuɗam ndəhay tabiya ŋga
pamandar ŋga ndəhay ma ka sləra ta cəveɗ e.
3 Ndəhay mekele fa cəndamara *Mey-maaya-mawiya masa ala ma wuzdamara na, daa
ba. Ata anda dey ata masərtakaya ta zana. Ndəhay a ŋgene na, ara ndəhay daa cəveɗ
maa zəɗey ndaw.
4 Ndəhay a, a cəndamara Mey-maaya-mawiya ba na, maja *Sataŋ, bay-malula, ma wa
bəla keɗe, a tərdata ndəhay a ŋga ndəhay manjar leŋgesl, a njam daa ləvaŋ. Anda
keɗe, ndəhay a fa da hətmar meweɗey ŋga Mey-maaya-mawiya daa ba. Meweɗey a
na, fa wuzdərwa gədaŋ ŋga *Kəriste. Kəriste he na, a lawa Gazlavay kəraɗ!
5 Daa sləra ala ŋga mewuzey mey ŋga Gazlavay na, yaa guzlam da ray ala, ray ala ba,
ama yaa guzlam na, da ray Yesu Kəriste. Aŋga na, Bay Mahura da ray ndəhay tabiya.
Ala na, ndəhay ma ka sləra ŋgada akwar maja Yesu.
6 Daa masa Gazlavay ma ləma bəla na, a ləvey: «Aŋja slam-ləvaŋ ŋga weɗey.» Yaw,
ara Gazlavay a ŋgene ma handərwa meweɗey aŋga a ray ala may. A ka anda keɗe amba
ya hətmar meweɗey a fa weɗey fa dey ŋga Kəriste. Ara maja ŋgene, ala fa wuzdamara
Mey-maaya-mawiya ŋga Kəriste ŋgada ndəhay.
7 Ala na, ndəhay magədaŋ gway, gədaŋ fa ala daa ba, anda maŋgayak ŋga hahay.
Ama meweɗey a na, aa da ray ala, aŋga maaya kalah. Gazlavay a ka anda keɗe ŋga
wuzwa gədaŋ mahura ŋga ka sləra ha na, a sawa ta fa vəɗa, ba na, ta fa ala ba.
8 Ala ta səram banay la mekele mekele, ama banay a ta fənndar ray daa ba. Ala ta
zluram la, ama ala ta məcmara vaw daa ba.
9 Masa-gəra ala hay fa sərdamandar banay, ama Gazlavay aa ta ala cəŋga. Fa
bəɗslamandar a hwayak, ama ala ma məcam daa ba.
10 Ndəhay fa səpmandar ŋga kəɗey vagay anda ata ma kəɗmara Yesu heyey. Ama ala
ta dey cəŋga, amba ndəhay a sərmara Yesu may, aŋga ta dey.
11 Ahaw, daa menjey ala na, ndəhay fa səpmandar ŋga kəɗey vagay maja ala fa
səpmara cəveɗ ŋga Yesu. Kwa ala ndəhay magədaŋ ma da məcam na, ama ala ta
dey cəŋga. Anda keɗe, ndəhay a sərmara Yesu may, aŋga ta dey.
12 Da ray ŋgene, ala fa səram banay haa kasl fa meməcey maja Mey-maaya-mawiya,
amba ka hətam heter mendəvey ba.
13 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Yah ma pa Gazlavay ŋga ndaw
aɗaw fara fara la, ara maja ŋgene, yah ma wuzda mey aŋga.» Ala na, kəne may, ala fa
pamara Gazlavay ŋga ndaw ala fara fara. Ara maja ŋgene, ala fa wuzdamara mey a, a
ndəhay.
14 Ya sərmara ara Gazlavay ma sləkɗadərwa Bay Mahura Yesu daa meməcey, yaw, a
sləkɗadandərwa la may amba ya njakwa bama ta Yesu a. A da handandakwar, aləkwa
cəpa, fa mey ŋga Yesu a.
15 Sləra masa ala ma kamara, ta banay masa ala ma ɓəsmara keɗe na, ara maja akwar,
amba maaya ŋga Gazlavay a sawa a ray ndəhay ma fəna ma fəna. Anda keɗe, ndəhay
ga a da kamar suse a Gazlavay, a həlmamara.

Pawl a mbəkda sləra ŋga Gazlavay ba na, maja me?

16 Ara maja ŋgene, ala fa da mbəkdamara sləra ha daa ba səlak. Kwa gədaŋ ala pəreh,
ama daa mevel ala na, ala fa hətam gədaŋ ŋga Gazlavay a dey a saya mandaw mandaw.

17 Nəka, banay masa ala ma sərmara kaa na, a ndəvey la pas pal. Yaw, ya hətam
meweɗey la a ray ala maja banay a. Meweɗey a na, a fənta cek hay cəpa, a da njey ŋga

---

4:1 4.1 3.4, 6 **4:2 4.2** 2.17; 6.4 **4:3 4.3** 1Kwr 1.18 **4:4 4.4** bay-malula, ma wa bəla keɗe: Jaŋ 12.31; Ef 2.2; ***a lawa Gazlavay kəraɗ!:*** Kwa 1.15; Heb 1.3 **4:5 4.5** 1.24 **4:6 4.6** MC 1.3; Iz 9.1; 2Kwr 3.18; 1Pi 2.9 **4:8 4.8** 1.8; 7.5; 11.23-29 **4:10 4.10** 1.5; Rm 6.8; Gal 6.17; Fəl 3.10-11 **4:11 4.11** Rm 8.35-36; 1Kwr 15.31 **4:12 4.12** Kwa 1.24 **4:13 4.13** Ps 116.10 **4:14 4.14** 1Kwr 6.14; Rm 8.11 **4:15 4.15** 1.5-6, 11; 9.11, 15 **4:16 4.16** Ef 3.16

sərmataw. Da masa meweɗey a, aa da ray ala na, banay masa ala ma sərmara keɗe na,
ya wulkam ara cek mecəhe gway.
18 Mewulkey ala na, aa da ray cek hay da bəla keɗe ba, ama ya wulkam da ray cek ŋga
Gazlavay masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta dey ba. Ya sərkwa cek hay masa aləkwa ma
hətmatakwa ta dey da bəla keɗe na, a da njam nekəɗey gway, ama cek hay ma hətam
ta dey ba na, a njam ŋga sərmataw.

5

1 Da bəla keɗe, vaw aləkwa fa da njey ga daa ba. Vaw aləkwa na, aŋga anda way-
mekərcey ma da pərey dey pal. Ama ya sərkwa Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele
mawiya la da gazlavay da vaɗ, aŋga anda way ma da njey ŋga sərmataw. Way a na,
ara ndaw-magədaŋ ma ləma ba, ama ara Gazlavay ma ləma.
2 Nəka, wure keɗe da bəla kaa na, aləkwa fa təwkwa. Fara fara, aləkwa fa wuɗkwa
amba Gazlavay a vəldandakwara way masa da gazlavay da vaɗ a.
3 Anda keɗe, ta pas masa aləkwa ma mbəzkwa la aa way a na, mesəfney aləkwa fa
da njey taava aŋga manjar vaw na, daa ba.
4 Daa masa aləkwa ta vaw aləkwa anda way-mekərcey da bəla keɗe na, ya fa njarakwa
anda ndaw meley cek maadakw a. Ta ŋgene he cəpa na, aləkwa fa wuɗkwa ŋga
cəkwakwa vaw aləkwa masa ma da məcey keɗe anda ndaw mecəkwey zana fa vaw
na, daa ba. Ama ya wuɗkwa na, Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele masa ma da njey
ŋga sərmataw anda ndaw mekəzley zana mawiya. Anda keɗe, vaw masa ma da njey
ŋga sərmataw, a njey aa slam a ŋga vaw masa ma da məcey.
5 Yaw, ara Gazlavay ma ɗiyndakwar amba ya hətkwa vaw mawiya kəne. Ta slərdərwa
Mesəfney aŋga la teeseɗ a ray aləkwa ŋga wuzwa a da vəldandakwara vaw mawiya
maaya masa aŋga ma ɓada ŋgada aləkwa.
6 Ara maja ŋgene, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw mandaw daa menjey aləkwa
da bəla. Ya sərkwa daa masa aləkwa ta vaw aləkwa da bəla keɗe na, aləkwa dəreŋ ta
Yesu Bay Mahura.
7 Anda meləvey na, ya ta hətkwar Yesu a ta dey aləkwa daa ba araŋ, ama aləkwa fa
pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara cəŋga.
8 Ahaw, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw mandaw daa menjey aləkwa da bəla.
Ama ya wuɗkwa na, ya mbəkdakwa vaw aləkwa da bəla keɗe amba ya nakwa, ya
njakwa ta Bay Mahura bama.
9 Yaw, maja ŋgene kwa masa aləkwa ta vaw aləkwa da bəla keɗe araŋ, da daa ba,
kwa masa aləkwa ma wuskwa cay fa vəɗa na, cek masa aləkwa ma wuɗkwa kalah na,
ara ŋga kar cek masa ma mbafar.
10 Maja aləkwa cəpa na, ya wuskwa la fa mey ŋga *Kəriste amba a kandakwar sariya.
A da nəkta cek hay maaya ta maaya ba masa aləkwa ma kakwa da bəla. Yaw, a da pəlar
mawurɓay a ndaw a, a ndaw a, təɗe fa sləra aŋga.

Mey da ray Yesu ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay ta Gazlavay

11 Ya sərkwa, Bay Mahura Yesu a kandakwar sariya la. Maja ŋgene, ala fa namar ray
ta mevel ala cəpa. Anda keɗe, si ya səpam cəveɗ ŋga jənmata ndəhay ŋga sərey mey
masa fara fara. Gazlavay na, a sərndar maaya maaya. Asaya, ya wulkey na, akwar may,
ka sərmaya fara fara.
12 Mey tabiya masa ala maa guzldamara keɗe na, ndəhay da wuzlah akwar a wulkam,
a key ya zlapam cəŋga daw? Kay, kəne ba. Ama ya wuzmakwar na, mey da ray ala
amba kaa səmam da ray sləra ala. Fa dəɓa ha, da ndəhay siya fa slam mey a ray ala na,
ka gwamara ŋga lacafamandar a ray, ka kam sede da ray ala. Ndəhay ma slam mey a
ray ala ha na, ara ndəhay ma zlapam fa sləra ata da bəla keɗe gway, a wulkam fa cek
hay masa daa mevel ata ba.
13 Ndəhay siya a wulkam ala na, ndəhay manjar leŋgesl. Yaw, da ala ndəhay manjar
leŋgesl na, ara maja ala ma vəldamara ray ala ŋgada Gazlavay. Ama da ala ndəhay ta
leŋgesl na, ara ŋga jənmakwar.
14 Fara fara, sləra masa ala ma kamara na, ya kamara maja *Kəriste fa wuɗndakwar
kalah. Aləkwa fa sərkwa, aŋga na, ta məcey sem aa slam a ŋga ndəhay tabiya. Anda
meləvey, ndəhay tabiya ta məcam sem ta aŋga may.

4:17 4.17 3.18; Rm 5.2; 1Pi 1.6-7 **4:18 4.18** Rm 8.25; Heb 11.1 **5:1 5.1** Jəw 4.21; 2Pi 1.14 **5:2 5.2** Rm 8.23-24 **5:4 5.4** 1Kwr 15.53-54 **5:5 5.5** 1.22 **5:7 5.7** 1Kwr 13.12; 1Pi 1.8-9 **5:8 5.8** Fəl 1.23 **5:9 5.9** Kwa 1.10; 1Tes 4.1 **5:10 5.10** 11.15; Iz 2.12; Dan 7.9-10; 12.2; SNM 17.31; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 4.5; Fəl 3.19; 2Tes 1.7-10 **5:11 5.11** 4.2; 6.4; 1Kwr 9.22 **5:12 5.12** 1.14; 3.1 **5:14 5.14** Jaŋ 17.23; Rm 8.35; Gal 2.20; Ef 3.19; 5.2, 25; 1Jŋ 3.16

15 Fara fara, Yesu a məcey aa slam a ŋga ndəhay tabiya na, amba ndəhay da bəla a
njam anda ata ma wuɗam saba, ama amba a njam ŋga səpey cəveɗ ŋga Yesu. A səpmara
cəveɗ ŋga Yesu a na, maja aŋga ma məcey, ta aŋga ma sləkɗawa daa meməcey maja
ata.
16 Ara maja keɗe, ya sərmata ndəhay ta fa cek ata hay da bəla saba. Ahaw, fara fara
zleezle na, ya sərmara Kəriste na, anda ndəhay magədaŋ ma wulkam, ama wure keɗe,
ala fa wulkam da ray a kəne saba.
17 Ndaw masa macəmkaya ta Kəriste na, ta tərey sem ŋga ndaw mawiya. Menjey
aŋga masa zleezle ta mbəɗey sem, ta tərey sem mawiya.
18 Ara Gazlavay ma ka cek aha tabiya. Ara Gazlavay ma cəmndakwar ta aŋga ray
aŋga ta fa meməcey ŋga Kəriste. Wure keɗe, Gazlavay ma vəlndar sləra la. Sləra ha
na, ara ŋga wuzey mey ŋgada ndəhay mekele masa Gazlavay ma wuɗey ŋga cəmey ta
ata.
19 Anda meləvey, Gazlavay a slərdərwa Kəriste na, maja a wuɗey ŋga cəmey ta ndəhay
tabiya. A sləfa mebərey ata saba. Anda keɗe, a slərdandar na, ŋga wuzey mey a ndəhay
masa Gazlavay ma wuɗey ŋga cəmey ta ata ha.
20 Ala na, ndəhay meslərey ŋga Kəriste. Ara anda Gazlavay ta ray aŋga ma zəlkwar
maja ara aŋga ma balandar mey. Anda keɗe, ya kamakwar ambahw ta mezəley ŋga
Kəriste, samawa asi har ŋga Gazlavay, amba ka cəmam ta aŋga.
21 Yesu Kəriste na, ta key mebərey daa ba səlak. Ama Gazlavay ta pa sem ŋga ndaw ta
mebərey aa slam a ŋga aləkwa, amba da aləkwa macəmkaya ta Kəriste he na, Gazlavay
a pakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.

6

Mey da ray sləra ŋga ndaw-meslərey ŋga Yesu

1 Wure keɗe, Gazlavay aa ta ala daa sləra masa ala ma kamara cəpa. Gazlavay ma
kakwar maaya la. Anda keɗe, ala fa kamakwar ambahw, ka da tərdamara maaya ŋga
Gazlavay a ŋga cek ŋga tede ba.
2 Wulkam fa mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey:
«Ta pas masa amba ya kakwar maaya na,
ya ta jəkfakwar sləmay la.
Ta pas masa amba ya ləhdakwar na,
ya ta jənkwar la.»
Nəkmara dəɓa taw, wure keɗe pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a kakwar maaya,
fara fara pas a ta wuswa cay amba a ləhdakwar.
3 Ala fa wuɗam ŋga key cek kwa wura wura ŋga təkta ndəhay ŋga təɓmara mey ŋga
Gazlavay na, daa ba, maja ya wuɗam ndəhay a slam mey a ray sləra ala ba.
4 Ama daa sləra ala ha cəpa na, ala fa wuzdamara, ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga
Gazlavay fara fara.
Kwa ala daa banay,
kwa fa pamandar dey a ray daa ba,
kwa cek fa fənndar ray,
ala fa ɓəsmara gway.
5 Nəka, ta kəɗmandar la,
ta handamandar la aa fərsəne,
asaya, ta həldamata ndəhay la ŋga key həma a ray ala.
Ahaw, sləra ta fənndar ray la haa ya gwamara ŋga ney ba,
asaya, ya gwamara ŋga hətey cek mezəmey ba.
6 Fara fara, ala na, fa kam cek ma mbafar a Gazlavay,
ya sərmara mey ŋga Gazlavay fara fara,
ala ndəhay meekweɗ-mey, mevel ala maaya,
*Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray ala.
Asaya, ya wuɗmata ndəhay ta mevel pal.
7 Ala fa wuzdamara mey masa fara fara a ndəhay,
maja Gazlavay fa vəlndar gədaŋ.
Yaw, ta fa cek hay a keɗe tabiya na, ala fa wuzdamara,
ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay fara fara.

5:15 5.15 Rm 6.3-4; 7.4; 14.7-9 **5:17 5.17** Iz 43.19; Rm 6.4; Gal 6.15; Ef 4.24; CWJ 21.5 **5:18 5.18** Rm 5.10 **5:19 5.19** Rm 3.24-26; Kwa 1.20 **5:20 5.20** Mt 10.40; Iz 52.7 **5:21 5.21** Jaŋ 8.46; Rm 8.3; 1Kwr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15 **6:1 6.1** Rm 5.2; 1Kwr 15.10 **6:2 6.2** Iz 49.8; Lk 4.19-21 **6:4 6.4** 4.2 **6:5 6.5-10** 11.23-29 **6:6 6.6** 8.24; Rm 12.9; 1Kwr 13.4-7; Gal 5.22-23; 1Tm 4.12

Cek ala ma ka vəram ta masa-gəra ala hay,
ta cek ala ma jəɗndar fa masa-gəra ala hay na,
ara mekey cek ta cəveɗ e keɗe fa mey ŋga Gazlavay.
8 Ndəhay siya faa həmdamandar,
siya hay may, fa rəsmandar.
Ndəhay siya saya fa namandar ray,
siya hay may, fa cəɗmandar.
Ala na, ndəhay maa guzlam mey masa fara fara,
ama ta ŋgene he cəpa, a padamandar
ŋga ndəhay membərzley.
9 A ləvam saya, ala na, ndaw ma sərndar daa ba,
ama anja ndəhay tabiya a sərmandar jak, ba diya?
Ndəhay a wulkam na,
ala fa da njam ga da bəla daa ba,
ama nəkmara taw, ala daha ta dey cəŋga.
Ta sərdamandar banay la ga,
ama ta kəɗmandar vagay daa ba.
10 Ata fa kamandar cek ma ka matəway aa dey,
ama ala mandaw mandaw daa meesəmey cəŋga.
Ndəhay a nəkmandar na, ala anda masa-viya hay,
ama ala fa jənam ndəhay ga
ŋga hətey menjey maaya fa Gazlavay.
Ndaw a nəkndar anda cek ala daa ba,
ama fara fara cek ma həcndar na, daa ba səlak.
11 Akwar ndəhay da Kwarinti, ala na, ma kadamakwara mey daa mevel ala la cəpa, kwa ya ta cam mey fa akwar daa ba səlak.
12 Ala na, ya wuɗmakwar kalah, ama ma wuɗmandar ba na, akwar jak.
13 Ehe, ya faa guzlkwar anda akwar bəz aɗaw hay, wuɗmandar anda ala ma wuɗmakwar may, wuɗmandar ma fəna ma fəna ta mevel pal.

Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam daw?
14 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, ka da cəmam ɗay ta ata ba. Cek maaya ta cek maaya ba a cəmam aa slam a daw? Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam aa slam a daw?
15 Ata *Kəriste ta *Sataŋ, bay-malula na, a cəmam ɗay daw? Yaw, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu ta ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, cəveɗ ata letek daw?
16 Asaya, kuley hay na, slam ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay daha daw? Aləkwa na, anda Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw. Ara anda aa ma ləvey: «Yah, Gazlavay, ya da njey ta ndəhay aɗaw hay. Yah na, Gazlavay ata, ata may, ndəhay aɗaw hay.»
17 Ara maja ŋgene, Bay Gazlavay a maa guzltar a ndəhay aŋga hay, a ləvtar:
«Wuɗkam ta ndəhay malamba hay,
ka da njam daa slam a saba.
Njam manjar mebərey,
anda keɗe, yah na, ya təɓkwar la ŋga ndəhay aɗaw hay.
18 Yah na, Papakw akwar,
akwar may, bəz aɗaw hay, mezəle hay ta maŋgusa hay.
Ara Bay Gazlavay masa ta gədaŋ
ma fənta cek hay cəpa maa guzley anda keɗe.»

7

1 Ahaw, jam aɗaw hay, mey hay tabiya masa Gazlavay ma ləvey keɗe na, a kandakwara la anda aa ma ləvey. Anda keɗe, si ya mbəkdakwa cek hay tabiya masa ma zləɓa, kwa vaw aləkwa, kwa mesəfney aləkwa *. Si ya nakwar ray a Gazlavay, anda keɗe, ya da njakwa maaya fa mey aŋga.

Pawl aa səmey da ray Kwarinti hay

6:7 6.7 10.4-5; Rm 13.12; 1Kwr 2.4 **6:9 6.9** 4.10 **6:10 6.10** matəway: 7.4; Rm 5.3; 12.12; ***meesəmey:*** 8.9; Fəl 2.17; 4.12-13; 1Tes 1.6 **6:13 6.13** 1Kwr 4.14 **6:14 6.14-16** 1Kwr 6.9-13; 10.21; Ef 5.5-11 **6:16 6.16** Lev 26.12; Jer 32.38; Ez 37.27; 1Kwr 3.16 **6:17 6.17** Iz 52.11; CWJ 18.4 **6:18 6.18** 2Sam 7.14; Iz 43.6; Am 4.13; CWJ 11.17

* **7:1 7.1** cek masa ma zləɓa mesəfney aləkwa: Ara mewulkey ŋga zlepey, ŋga key maagway, da daa ba, ŋga key cek hay maaya ba mekele mekele. **7:1 7.1** 1Jŋ 3.3

2 Wuɗmandar maaya maaya dəƀa. Ala ta kam cek maaya ba ŋgada ndaw pal dasi
akwar na, daa ba. Ala ma nəsam ndaw daa cəveɗ ŋga Gazlavay na, daa ba. Ala ta
fəcam cek ŋga ndaw pal dasi akwar na, daa ba.
3 Yaa guzley anda keɗe na, a key ya mbəɗkwar ray ba. Ara anda yah ma ləvey, ala
fa wuɗmakwar kalah, kwa cek fa da wunkandakwar na, daa ba səlak. Kwa da ara ŋga
njey ta dey, kwa da ara ŋga məcey na, aləkwa bama cəŋga.
4 Ahaw, ya səra na, akwar ndəhay aɗaw hay fara fara. Ya faa səmey da ray akwar.
Yah na, ya ta sərey banay la ga, ama mevel aɗaw ta dəkey la, ya faa səmey ga cəŋga.
5 Kwa daa masa ala ma wusmawa a Masadəwan feɗe na, ya ta hətam cəveɗ ŋga
məskey vaw daa ba, maja banay hay mekele mekele daha. Ndəhay ta cakalafamandar
mey la, asaya, ray ala ta həƀey la da ray cek hay mekele mekele.
6 Ama Gazlavay na, ara ndaw ma dəkar mevel a ndaw masa leŋgesl aŋga ta mbəɗey
sem maja banay ma hətfar. Ara aŋga ma slərdərwa Tit ŋga dəkndar mevel may.
7 Ma dəkndar mevel e na, ara masawa ŋga Tit e daada ba, ama ara mey masa aŋga
ma kadandara da ray akwar may. Ahaw, Tit e, a ləvndar akwar ta dəkmar mevel la may,
asaya, akwar fa wuɗam ŋga hətmaya fa dey cəŋga. Akwar fa zəlam marava da ray cek
maaya ba masa akwar ma kamara, asaya, akwar fa wuɗam ŋga key gədaŋ ŋga jənmaya
fa masa-gəra aɗaw hay. Masa yah ma cənda mey a keɗe na, yah daa meesəmey ara mey
ba.
8 Leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na, ya səra ta wulkadakwar la ga. Anja
dey pal daha, ya da zəley marava da ray a, maja leeter e ŋgene ta wulkadakwar la. Ama
ya fa da zəley marava da ray leeter e daa saba.
9 Wure keɗe, ya faa səmey da ray leeter e. Yaa səmey maja leeter e ma wulkadakwar
da ray malamba akwar hay daada ba, ama yaa səmey maja mewulkey akwar a ta
mbəɗdakwara menjey akwar sem. Mewulkey akwar a ŋgene a mbafar a Gazlavay.
Anda keɗe, leeter ala ha na, ta kakwar cek maaya ba na, daa ba səlak.
10 Anda meləvey, da ndaw fa wulkey da ray menjey aŋga maaya ba amba a mbəɗda
anda Gazlavay ma wuɗey na, mewulkey aŋga ŋgene na, a mbəɗdara menjey aŋga la.
Ara anda keɗe, Gazlavay ma da ləhda ndaw a daa mebərey. Kwa waawa ma wulkey
anda ŋgene, a zəley marava da ray a daa ba. Ama da mewulkey ŋga ndaw anda ŋga
ndəhay da bəla ma mbəɗdamara menjey ata ba na, ŋgene he, ara mewulkey ma hendey
ndaw aa meməcey.
11 Fara fara, mewulkey akwar ŋgene a mbafar a Gazlavay. Nəkmara cek masa aŋga
ma ka fa akwar dəƀa taw. Wure keɗe, akwar ma mbəɗdamara menjey akwar cay. Ka
wuɗam ŋga wuzdamara, akwar na, da wuzlah ndəhay ma kam mebərey ba. Akwar
ma cam mevel la da ray mebərey ŋga ndəhay da wuzlah akwar. Akwar ma zluram la.
Akwar fa wuɗam ŋga hətmaya fa dey saya. Yaw, ka wuɗam ŋga key cek masa Gazlavay
ma wuɗey dəƀa, ka wuɗam ŋga kətmara ndaw masa ma key cek maaya ba heyey. Wure
keɗe, daa mey a keɗe, akwar fa wuzdamara kwa ta fa meeme na, akwar ta zay da mey.

12 Ya fa ləvkwar, fara fara leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na, ara maja ndaw
ma key cek maaya ba ŋgene daada ba, asaya, ara maja ndaw masa ndaw a ma kar cek
maaya ba ŋgene daada ba may. Ama ya wuzlala na, amba ya wuzdakwara fara fara fa
mey ŋga Gazlavay, akwar fa wuɗmaya ta mevel pal.
13 Ara maja ŋgene, mevel ala ma dəkey cay wure keɗe. Ahaw, mevel ala ma dəkey
cay, ama yaa səmam ma fəna ma fəna na, maja Tit aa daa meesəmey maja ray aŋga fa
həƀey da ray akwar tabiya feteɗe daa saba.
14 Nəka, daa masa yah ma slərda Tit e fa akwar na, yah maa həmdakwar la meedey
aŋga. Anda keɗe, akwar ta pamaya hwaray daa ba. Mey masa ala ma ləvmakwar
mandaw mandaw na, ara mey masa fara fara. Anda keɗe, cek masa yah maa
həmdakwar fa mey ŋga Tit maja na, akwar fa wuzdamara fa mey ŋga Tit e ta fa sləra
akwar, meehəmey a, ara aŋga fara.
15 Daa masa Tit ma wusey fa akwar na, akwar ma təƀmara la maaya maaya, ka namar
ray, ka cənmar mey. Anda keɗe, daa masa aŋga fa sərfada cek masa akwar ma kamar
tabiya na, a wuɗkwar ma fəna ma fəna.
16 Yah Pawl may, ya faa səmey da ray akwar maja akwar ndəhay aɗaw hay fara fara.

8

Dala ŋga jəney ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

7:2 7.2 6.13; 12.17 **7:3 7.3** 6.11; Fəl 1.7 **7:4 7.4** 6.10 **7:5 7.5** 2.13; 4.8 **7:6 7.6** 1.3-4; ***Tit:*** 2.13 **7:8 7.8** 2.4 **7:11 7.11** 2.5-6 **7:12 7.12** 2.5-10 **7:14 7.14** 8.24 **7:15 7.15** 2.9

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗam ŋga kadamakwara cek masa ndəhay ŋga Yesu daa
hwayak ŋga Masadəwan ma kamara. Cek aha fa wuzdərwa na, maaya ŋga Gazlavay
aa da ray ata.
2 Ndəhay a ta səram banay la, ama ata daa meesəmey cəŋga. Ata cəpa masa-viya hay,
ama a vəlam ta har cew cew, ta vəlam dala la ga ŋga key sləra ŋga Gazlavay.
3 Ya fa ləvkwar fara fara, ata ta vəlam dala la təɗe ta gədaŋ ata, haa a fəna gədaŋ ata
ha. Ara ata ta ray ata ma samawa fa ala,
4 a kamandar ambahw, aa cəfɗamandar amba ya vəlmatar cəveɗ ŋga jənmata ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem may.
5 Nəka, cek masa ata ma kamara na, ta fəna masa ala ma wulkam da ray a sem.
Teeseɗ na, a vəldamara ray ata ŋgada Bay Mahura, fa dəɓa ha, a təɓmara mey ala
amba a kamara cek anda Gazlavay ma wuɗey.
6 Da fa akwar na, Tit ta zlarawa cay ŋga cakalarawa dala ha. Ara maja ŋgene, ala ma
ləvmar amba a vəhey fa akwar saya ŋga ndəvdərwa sləra masa maaya ŋgene.
7 Akwar na, fa huram cek daa ba. Anda meləvey, akwar ma təɓmara mey ŋga *Kəriste
la maaya maaya, akwar fa wuzdamara *Mey-maaya-mawiya ta cəveɗ e. Gazlavay ta
wurkwara leŋgesl la ŋga sərey mey masa fara fara. Akwar ma vəldamara ray akwar
la cəpa ŋga key sləra aŋga, asaya, ka wuɗmandar kalah. Yaw, maja akwar fa huram
cek daa ba keɗe na, maaya na, ka wuzdamara akwar ta meesəmey ŋga vəley dala ha
ta har cew cew.
8 Məlma aɗaw hay, yah maa guzley anda keɗe na, a key ya təkakwar ɗay ŋga vəley
dala ba. Ama yaa guzlkwar da ray ndəhay siya hay maa səmam ŋga vəley dala, amba
ka hətam gədaŋ, ka wuzdamərwa mewuɗey-vaw akwar ŋgada ndəhay siya hay may.
9 Ka sərmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste na, ta kakwar maaya la. Aŋga na, aa
daa wiya fa Bay Gazlavay da vaɗ, ama ta mbəkdərwa wiya ha la, a sawa a bəla, a tərey
ŋga ndaw masa-viya, maja akwar. A tərey ŋga ndaw masa-viya na, amba ka hətam
wiya da gazlavay da vaɗ may.
10 Yah maa guzley keɗe na, a key ya təkakwar ɗay ba. Ama ya wuɗey ka sərmara
mewulkey aɗaw da ray mevəley dala ha. Ŋga mevəɗey ara akwar ma wulkam teeseɗ
ŋga vəley dala. Ara akwar ma cakalamara dala ha teeseɗ. Maaya na, ka ndəvdamara
mecekeley dala ha dəɓa.
11 Wure keɗe, kamara sləra ha ta mevel akwar cəpa anda akwar ma zlamara ŋgeeme,
ndəvdamara mecekeley dala ha la. Vəlam dala ha na, təɗe ta gədaŋ akwar.
12 Maja da ndaw a vəley cek a Gazlavay ta meesəmey, ta mevel aŋga cəpa, asaya, təɗe
ta gədaŋ aŋga na, Gazlavay a təɓa la. Ama da cek aŋga daa ba na, Gazlavay a səra.
13 Ka da wulkam a key ya sərdakwar banay amba ndəhay siya a njam daa wiya na,
kəne ba. Ama ya wuɗey na, ndəhay tabiya ŋga njam kal kal.
14 Wure keɗe na, cek mezəmey fa akwar suha. Anda keɗe, aŋga maaya amba ka
jənmata ndəhay masa cek mezəmey fa ata pəreh. Yaw, ta pas masa cek mezəmey fa
akwar pəreh, ama fa ata suha na, a jənmakwar may. Anda keɗe, ka da njam kal kal.
15 Mey aɗaw keɗe na, aa letek ta mey ŋga Gazlavay maa guzley da ray cek mezəmey
ma kəzlwa ta da vaɗ zleezle, a ləvey:
«Ndəhay masa ma həlmawa cek mezəmey a ga la na,
ta katar kalah daa ba.
Ndəhay ma həlmawa nekəɗey na,
ta katar pəreh daa ba may.»

Tit a da diyam ta mandala aŋga hay a Kwarinti

16 Ya kamar suse a Gazlavay maja Tit ta wuɗey la ŋga jənkwar anda ala may. Ta wuɗey
la ŋga jənkwar ta mevel pal. Ara Gazlavay ma ka amba Tit e, a təɓa ŋga jənkwar.
17 Tit e ta təɓa la anda ala ma ləvmar ŋga daw fa akwar saya. Ara maja ala ma ləvmar
daada ba, ama ara aŋga ta ray aŋga ma wuɗey ŋga daw fa akwar a.
18 Ya sləram ndaw pal da wuzlah ala la ŋga diyam cew e. Ndaw aha na, ndəhay daa
mecəmey-ray hay ŋga Yesu tabiya faa həmdamara kalah maja sləra aŋga maaya daa
mewuzey *Mey-maaya-mawiya.
19 Ala ma da slərdamara na, ara maja keɗe daada ba. Ama ara ndəhay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma walamara amba ya pəkam bama ŋga jənndar daa
mecekeley dala heyey. Sləra maaya masa ala ma kamara keɗe na, ya kamara ŋga

---

8:1 8.1-4 SNM 11.29-30; Rm 15.26 **8:6 8.6** Tit: 2.13 **8:7 8.7** 1Kwr 1.5; 16.1-3, 24; Gal 6.10 **8:9 8.9** Mt 8.20; Fəl 2.6-7 **8:10 8.10** 1Kwr 7.25 **8:12 8.12** Mk 12.43 **8:15 8.15** Mab 16.18

həslar ray a Bay Mahura, ray aŋga, asaya, ŋga wuzwa na, ya wuɗam ŋga jəney ndəhay kalah.
20 Ala fa wam vaw ŋga kərzey dala masa akwar ma cakalamərwa ga keɗe amba
ndəhay a slam mey a ray sləra ala ha ba.
21 Anda keɗe, ya wuɗam ŋga key sləra maaya na, fa dey ŋga Bay Gazlavay daada ba,
ama fa dey ŋga ndəhay may.
22 Ya sləram ndaw mekele la da wuzlah ala, asi ata Tit e saya. Ndaw a na, ala ta
saŋgalamara la dey weewe daa sləra hay masa aŋga ma kata. Anda keɗe, ya sərmara,
aŋga ta vəlda ray aŋga la ŋga key sləra ŋgada Gazlavay. Wure keɗe, ta vəlda ray aŋga
la ma fəna saya ŋgada akwar maja aa ma cəney mey maaya da ray akwar.
23 Tit na, ala mandaw mandaw cew e, ara ndaw masa ala fa kam sləra cew e ŋga
jənkwar. Yaw, ndəhay cew ma diyam ta Tit e na, ara ndəhay masa ndəhay daa mecəmey-
hay hay ŋga Yesu ma slərdamata fa akwar. A kam sləra ha na, amba ndəhay a həslmar
ray a *Kəriste.
24 Wuɗmata fa mey ŋga ndəhay tabiya amba ndəhay daa mecəmey-ray hay ma
slərdamata heyey a cəndamara, asaya, amba a sərmara masa ala maa həmdamakwar
heyey na, anja fara.

9

Mey da ray mevəley cek a Gazlavay ta meesəmey

1 Məlma aɗaw hay, kwa yah maa guzlkwar da ray dala masa ala ma da slərdamara
ŋgada ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem heyey daa saba na, cay gway.
2 Ya səra na, akwar may, fa wuɗam ŋga jənmata. Yah ma kadatara mewulkey akwar
ŋga jənmata ndəhay da Jeruzelem sem a ndəhay daa hwayak ŋga Masadəwan, ya ləvtar:
«Ndəhay daa hwayak ŋga Akay * ta zlamar cay dəga ŋga mevəɗey ŋga jəney ndəhay
ŋga Yesu da Jeruzelem.» Masa ndəhay da Masadəwan ma cəndamara sləra akwar masa
maaya ŋgene na, a vəltar gədaŋ a ndəhay ga da wuzlah ata ŋga jəney ndəhay da
Jeruzelem e may.
3 Ehe, ya fa slərdakwara ata Tit ta ndəhay cew ŋgene ŋga jənmakwar ŋga cekeley
dala ha taazak, amba yah maa həmdakwar keɗe na, a tərey ŋga cek ŋga tede ba. Anda
keɗe, da ala ma wusam la fa akwar na, ya hətfamar cek hay tabiya maɗiytakaya cay,
anda yah ma ləvey.
4 Da masa ala ma wusam la fa akwar ta ndəhay da Masadəwan a, asaya, da dala ha
manjar ŋga cekeley na, hwaray a da kaya fa mey ata, maja ya ta ləvtar cay ka cakalamara
dala ha la fara fara. Ŋgada akwar may, hwaray a kakwar la.
5 Ara maja ŋgene, yah ma wulkey ŋga slərdata ndəhay maakar ŋgene teeseɗ fa
mey aɗaw. Ya wuɗey amba a jənmakwar ŋga cekeley dala ha taazak, anda akwar ma
ləvmandar. Anda keɗe, wuskwaa ya da wusey na, akwar ma cakalamara cay. Ŋgene,
mecekeley dala ha a da wuzwa na, ara akwar ma wuɗam ŋga cakalamara ta mevel pal,
ba na, ta menjərɓey-mey ba.
6 Sərfadamara, mey daha a ləvey: «Ndaw ma sləkey nekəɗey na, a da hətey cek
nekəɗey may. Yaw, da a sləkey ga na, a da hətey cek ga may.»
7 Anda keɗe, si ndaw a vəley cek anda aa ma wuɗey. Ka da vəldamara ta menjərɓey-
mey ba. Ndaw a da təkakwar ɗay ta təkey ba may. Ama vəldamara na, ta meesəmey,
maja Gazlavay a wuɗey na, ndaw masa ma vəley cek ta meesəmey.
8 Sərmara, Gazlavay na, aŋga ta gədaŋ ŋga vəlkwar cek hay ga. Anda keɗe, kwa
meeme fa da həckwar daa ba səlak. Ka da hətam cek hay masa ma fəna amba ka
vəldamara ŋga key sləra ma mbafar a Gazlavay.
9 Ara anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya, ma ləvey:
«Ndaw masa maaya na,
har aŋga mawurkaya ŋga jəney masa-viya hay.
Maaya aŋga masa aŋga ma ka ŋgene,
aŋga daha ŋga sərmataw.»
10 Ma vəlda hulfaɗ ŋga sləkey ta ma vəlda ɗaf ŋga zəmey a ndəhay na, ara Gazlavay.
A da vəlkwar hulfaɗ hay cəpa masa akwar ma wuɗam ŋga sləkey may. Hulfaɗ a, a da
pəcwa, a da yey ga. Anda keɗe, ka da kamatar maaya ŋgada ndəhay ma fəna ma fəna.

8:23 8.23 Tit: 2.13 **8:24 8.24** 7.14; 8.7-8 **9:1 9.1** 8.1-4; Rm 15.26 * **9:2 9.2** Akay: Ara hwayak mahura ŋga Gərek hay, Kwarinti ara berney da hwaɗ a. **9:3 9.3** 8.22, 24 **9:6 9.6** MM 11.24; 19.17; 28.27 **9:9 9.9** Ps 112.9 **9:10 9.10** Iz 55.10; Aw 10.12

11 Fara fara, a vəlkwar cek hay la ga mekele mekele amba ka gwamara ŋga jənmata
ndəhay siya hay ma fəna ma fəna. Anda keɗe, ndəhay ga a da həlmamara Gazlavay
maja cek masa akwar ma vəldamatara ta har ala amba ya handamatara.
12 Cek masa akwar ma vəldamara ŋgene na, ara ŋga jənta ndəhay ŋga Gazlavay da
Jeruzelem masa daa banay daada ba, ama amba ndəhay ga a kamar suse a Gazlavay
maja may.
13 Ndəhay ma da hətmar cek masa akwar ma da kamara ŋgene na, a da həlmamara
Gazlavay maja akwar fa cənmar mey a Gazlavay. Anda keɗe, akwar fa wuzdamara na,
akwar fa təɓmara *Mey-maaya-mawiya ŋga *Kəriste. Yaw, ndəhay a da həlmamara
Gazlavay maja akwar ndəhay masa har mawurkaya ŋga jəney ndəhay ŋga Gazlavay da
Jeruzelem, asaya, maja akwar ndəhay ma jənam ndəhay cəpa.
14 A da wuɗmakwar kalah maja maaya ŋga Gazlavay ga da ray akwar. Anda keɗe, a
da dəram daŋgay maja akwar.
15 Həlmakwa Gazlavay maja maaya aŋga kalah.

10

Mey da ray gədaŋ ŋga Pawl maja aŋga ndaw-meslərey ŋga Yesu

1 Yah, Pawl, ta ray aɗaw, ambahw, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar cey. Ndəhay faa guzlam
da ray aɗaw, a ləvam, da masa yah da wuzlah akwar na, ya zlurey ta akwar. Ama da ya
ta ŋgəchey sem nekəɗey ta akwar na, yaa bəcey taa bəcey, mandərzay a kaya ba. Fara
fara, yah na, ya wuɗey ŋga key ndaw maaya meekweɗ-mey anda *Kəriste.
2 Anda keɗe, ya kakwar ambahw, maaya na, ka mbəɗdamara menjey akwar, amba
da yah ma wusey la fa akwar na, ka təkmaya ɗay ŋgaa bəckwar ba. Asaya, ndəhay ga
da wuzlah akwar a wulkam saw, a ləvam ya key sləra na, anda ndəhay ŋga bəla gway.
Ndəhay ma ləvam anda ŋgene na, ya daa bəctar taa bəcey.
3 Fara fara, ala ndəhay magədaŋ, ama daa sləra ŋga Gazlavay na, ya kam vəram anda
ndəhay magədaŋ ba.
4 Cek ala hay ma ka vəram a na, a sawa da bəla keɗe ba, ama ara Gazlavay ma
vəldandara. Cek hay a na, ata ta gədaŋ ŋga pəlhata slam hay masa masa-gəra ŋga
Gazlavay ma ɓam a hwaɗ a. Asaya, ta cek hay a na, ya gwamara ŋga gərcamatara mey
ŋga ndəhay maa guzlam saw ta membərzley.
5 Asaya, ta cek hay a na, ya gwamara ŋga nəsmara mey ŋga ndəhay ma zlapam saw,
ma təkmata ndəhay ŋga sərey Gazlavay. Ta cek hay a na, ya wuɗam ŋga mbəɗdamara
mewulkey ata maaya ba tabiya amba a təɓmara mey ŋga Kəriste.
6 Da akwar fa wuzdamara, akwar fa namar ray fara fara a Kəriste na, anda keɗe, ya
da kətmata ndəhay siya masa ma namar ray ba.
7 Nəka, akwar na, ka wulkam fa cek hay masa ma hətey fa dey gway. Da ndaw a ləvey,
aŋga ndaw ŋga Kəriste na, maaya a səra ala na, ndəhay ŋga Kəriste anda aŋga may.
8 Bay Mahura Yesu ma pandar ŋga mahura na, a pandar amba ya nəsmakwar ba, ama
amba ya jənmakwar. Kwa ya fa zlepey kalah maja na, hwaray fa da kaya daa ba.
9 Yaw, ka da wulkam a key ya zluradakwar ta leeter aɗaw hay ba.
10 Ndəhay siya fa ləvam: «Daa leeter hay ŋga Pawl na, Pawl a təktar ɗay a ndəhay
ŋga key cek masa ta banay ŋga key, asaya, aa bəcey taa bəcey. Ama da aa da wuzlah
aləkwa na, a pəskey vaw ba, a gucey ta gucey, mey masa aŋga maa guzlda na, ara mey
ŋga tede.»
11 Ndaw maa guzley anda ŋgene na, si a wulkey maaya maaya, a səra cek masa ala
ma wuzlalamara ta wuzleley kaa na, ya kamara la da masa ala ma wusam la fa akwar.
12 Ndəhay siya fa pamata ray ata ŋga mahura hay. Fara fara ya gwa ŋga wa ray aɗaw,
ya ləvey yah letek ta ata ba. A nəkam dey na, fa ray ata gway, a ləvam ndaw ma fənta
daa ba. Ata na, ndəhay manjar leŋgesl.
13 Ala na, ya fa zlapam anda ŋgene daa ba. Ama ya zlapam na, da ray sləra masa
Gazlavay ma vəldandara ŋga key gway. Daa masa Gazlavay ma wusdandar fa akwar
heyey na, ya ta zləŋgdamara kwakway ŋga sləra ala daa ba. Ya zlapam na, da ray sləra
masa Gazlavay ma vəldandara ha gway.
14 Daa masa ala ma diyam fa akwar na, ya ta zləŋgdamara slam masa Gazlavay ma
vəlndar cəveɗ ŋga key sləra da hwaɗ a na, daa ba. Fara fara, ala ta wusam la teeseɗ
fa akwar ŋga kadakwara *Mey-maaya-mawiya ŋga Kəriste.

9:11 9.11 1.11; 4.15 **9:15 9.15** 9.11 **10:1 10.1** 10.10; 1Kwr 2.3 **10:1 10.1-18** 1Kwr 9.3 **10:2 10.2** 13.10; 1Kwr 13.2 **10:4 10.4** 6.7; Rm 13.12; Ef 6.13-17 **10:5 10.5** Iz 2.12-17 **10:6 10.6** 2.9 **10:7 10.7** 1Kwr 1.12 **10:8 10.8** 13.10 **10:11 10.11** 13.1-2 **10:12 10.12** 3.1 **10:13 10.13** Rm 12.3

15 Anda keɗe, ala fa da zlapam da ray slǝra masa ndǝhay mekele ma kamara na, daa
ba, maja slǝra ata ha na, wal ta masa ŋga Gazlavay ma vǝldandara. Ala fa sǝkwam na,
amba ka tǝɓmara mey ŋga Yesu ma fǝna ma fǝna, amba slǝra ala da wuzlah akwar a
key maaya ma fǝna saya. Ta ŋgene he cǝpa, ala fa da zlǝŋgdamara slam masa Gazlavay
ma slandara na, daa ba.
16 Fa dǝɓa ha, ya gwamara ŋga diyam aa hwayak hay mekele masa dǝreŋ ta akwar
ŋga wuzwa Mey-maaya-mawiya ŋgada ndǝhay feteɗe. A da key anda keɗe maja slǝra
masa ndǝhay mekele ma kamara sem daa slam masa Gazlavay ma vǝldatara na, ya
wuɗam ŋga zlepey da ray a ba.
17 Yaw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a lǝvey: «Da ndaw a wuɗey ŋga
zlepey na, ŋga zlepey da ray slǝra masa Bay Gazlavay ma ka gway.»
18 Ahaw, fara fara ndaw maaya na, ara ndaw masa Gazlavay maa hǝmda, ba na, ara
ndaw masa maa hǝmda ray aŋga ba.

11

Mey da ray ndǝhay ma pamara ray ata ŋga ndǝhay meslǝrey ŋga Yesu

1 Ambahw, vǝlmaya cǝveɗ wure keɗe amba yaa guzlkwar anda ndaw manjar-leŋgesl
cey. Fara fara, yaa cǝfɗakwar, ɓǝsmara mey aɗaw.
2 Mevel fa caya da ray ndǝhay ma batamakwar ŋgene, maja ya wuɗkwar kalah anda
Gazlavay ma wuɗkwar. Ka sǝrmara yah na, anda papakw akwar, ya ta pakwar la anda
dam-saɓara masǝpkaya ŋgada ndaw pal daha. Ndaw aha na, ara *Kǝriste masa yah ma
da handakwar fa vǝɗa, akwar maaya maaya manjar ŋga nǝsey.
3 Ama ya fa zlurey, da a da mbǝɗɗamakwara leŋgesl ŋga wuɗkakwar ta Kǝriste amba
ka sǝpmara maaya maaya saba kwa. A da key anda *Ev ma tǝɓa mey ŋga zezekw ma
bata zleezle heyey.
4 Kwa waawa ma sawa ŋgaa sǝrkadakwar mey masa fara fara ba na, ka vǝlmar cǝveɗ
na, kwara? Ndǝhay anda ŋgene na, aa guzlam da ray Yesu mekele, ba na, da ray Yesu
masa ala maa guzlam da ray a ba. Mesǝfney masa akwar ma hǝtam fa ata na, ara
*Mesǝfney ŋga Gazlavay masa akwar ma hǝtam heyey ba. Asaya, ata fa wuzam *Mey-
maaya-mawiya wal ta masa akwar ma tǝɓmara heyey. Ama ta ŋgene he cǝpa, akwar
fa jǝkfamatar slǝmay cǝŋga na, kwara?
5 Ndǝhay masa akwar ma wulkam ara ndǝhay meslǝrey maaya ŋgene na, a fǝnmaya
ba sǝlak.
6 Ayǝwa, da maja yah na, ya sǝra meeguzley maaya maaya ba kwa, ama ya sǝrta cek
hay masa yah maa guzley da ray a cǝŋga. Cek masa yah ma sǝra na, ya ta wuzdakwara
la maaya maaya dey weewe.
7 Zleezle masa yah ma wuzdakwara Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay heyey na, yah
maa cǝfɗafakwar cek daa ba, ba diya? Anda keɗe, ya ta nada ray aɗaw la fa mey akwar
amba ya gǝldakwar daa mey ŋga Gazlavay. Ya key ŋgene na, ara mebǝrey daw?
8 Daa masa ya fa wuzey mey fa akwar heyey na, ma jǝnmaya ta dala na, ara ndǝhay
daa *mecǝmey-ray ŋga ndǝhay ŋga Yesu daa slam mekele. Yaw, ya ta hǝley dala ata la
amba ya jǝnkwar.
9 Daa ŋgene na, mǝrga fa kaya, ama yah taa cǝfɗafakwar cek daa ba, maja ndǝhay
ŋga Yesu da Masadǝwan ta samawa la ŋga vǝlmaya cek hay mekele mekele masa fa yah
daa ba. Anda keɗe, ya taa cǝfɗafakwar cek daa ba. Kaazla kwa ya fa daa cǝfɗafakwar
cek daa ba may.
10 Fara fara, kwa ndaw da slala wura wura masa daa hwayak akwar Akay ma gwa
ŋga tǝkya ŋga zlepey maja yah maa cǝfɗafakwar cek ba na, daa ba. Ya lǝvkwar anda
keɗe na, ta mezǝley ŋga Kǝriste, ndaw masa aŋga daha ta yah.
11 Ka wulkam yah maa cǝfɗafakwar cek daa ba heyey na, a key ya wuɗkwar ba daw?
Kay, kǝne ba. Kwa Gazlavay ta ray aŋga na, a sǝra ya fa wuɗkwar.
12 Mewulkey aɗaw kaa na, ya fa da mbǝɗda daa ba cǝŋga. Anda keɗe, ndǝhay maa
sǝrkadam mey masa fara fara ba fa da hǝtam dabaray ŋga zlepey da ray ala daa ba. A
gwamara ŋga lǝvey slǝra ala letek na, daa ba.
13 Ndǝhay a ŋgene na, ara ndǝhay meslǝrey masa fara fara ba. A mbǝrzlam kalah
daa slǝra ata. A pamara ray ata ŋga ndǝhay meslǝrey ŋga Kǝriste.

10:15 10.15-16 SNM 19.21; Rm 15.20 **10:17 10.17** Jer 9.22-23; 1Kwr 1.31 **10:18 10.18** 1Kwr 4.4-5 **11:2 11.2** Ef 5.25-27 **11:3 11.3** MC 3.1-5, 13 **11:4 11.4** Gal 1.8-9 **11:5 11.5** 12.11; 1Kwr 15.10; Gal 2.6, 9 **11:6 11.6** 1Kwr 2.6-16; Ef 3.4 **11:7 11.7** 12.13; 1Kwr 9.12, 18 **11:8 11.8-9** Fǝl 4.15-18 **11:10 11.10** 1Kwr 9.15-18 **11:11 11.11** 1Kwr 16.24 **11:12 11.12** 11.5; 12.11 **11:13 11.13** Fǝl 3.2; CWJ 2.2

14 Mey a keɗe, a rəzley ndaw ba, maja kwa ta pas laŋgar na, *Sataŋ, bay-malula, ray
aŋga, fa pa ray aŋga ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay mewedey.
15 Yaw, da Sataŋ, ray aŋga, fa ka anda keɗe na, kaa wara ndəhay ma ka sləra aŋga,
a pamara ray ata ŋga ndəhay ŋga Gazlavay ma ka cek ta cəveɗ e, ba kwara? Ta pas
masa Gazlavay ma da ka sariya na, a sərdata banay la fa sləra ata ha.

Mey da ray banay ŋga Pawl

16 Ambahw, yaa guzlkwar saya, ndaw a da wulkey, yah na, ndaw manjar-leŋgesl ba.
Da akwar fa wulkam kəne na, vəlmaya cəveɗ amba ya zlepey nekəɗey may.
17 Fara fara, mey masa yah maa guzlda keɗe na, a mbafar a Bay Mahura ba. Da ya fa
zlepey na, ya daa guzley anda ndaw manjar-leŋgesl.
18 Ndəhay ga fa zlapam kalah da ray cek hay da bəla. Yah may, ya wuɗey ŋga zlepey
kəne.
19 Akwar na, ka wulkam ka ləvam akwar ndəhay ma səra cek hay, ba diya? Kaa ka
ɓəsmara ndaw manjar-leŋgesl na, kwara?
20 Ahaw, ndəhay fa tərdamakwar ŋga beke hay, faa fiymakwara cek akwar hay, fa
lalamakwara cek hay cəpa, fa rəsmakwar, asaya, fa sləŋgmakwar matapa-har. Ta ŋgene
he cəpa, akwar fa ɓəsmara gway.
21 Ambahw, yah na, hwaray fa kaya ŋga ləvkwar, maja vaw aɗaw ta pəskey ŋga
kakwar kwa meeme anda ata daa ba.

Wure keɗe, amba yaa guzley anda ndaw manjar-leŋgesl. Ya zlepey da ray cek hay
anda ndəhay mekele ma zlapam may.
22 Ndəhay a ləvam ata na, *Hebəre hay. Kaa yah na, ndaw Hebəre he may. A ləvam
ata na, *Israyel hay. Kaa yah na, ndaw Israyel ehe may. A ləvam ata na, ndəhay daa
səkway ŋga *Abəraham. Yaw, yah may, ndaw daa səkway ŋga Abəraham a, ba diya?
23 Asaya, a ləvam, ata na, ndəhay ma ka sləra ŋga *Kəriste. Yah may, yah ndaw ma
ka sləra ŋga Kəriste ma fənta jak, ba diya? Ya faa guzlkwar wure keɗe na, anda ndaw
manjar-leŋgesl fara fara. Ya ləvey, yah na, ya fa ka sləra ŋga Gazlavay ma fənta. Yah
na, ta kəzlamaya la aa fərsəne dey ga ma fənta, ta kəɗmaya la dey ga ma fənta, asaya,
ya ta sərey banay la ga haa kasl fa meməcey.
24 Mahura hay ŋga *Jəwif hay ta sləɗmaya la, laway kwakwar maakar a ray a zlam-
letek haa dey zlam.
25 Mahura hay daa hwayak ŋga *Rawm ta kəɗmaya la ta zlanday dey maakar. Pas pal
daha, ndəhay ta hazakamaya la ta aŋgwa haa kasl fa meməcey. Asaya, kwambiwal ta
təɗdaya la aa yam dey maakar. Dey pal daha na, a mbəkdiwa daa yam a, ya vərndawa,
ya nawa daa yam a.
26 Ya ta pəkey la aa hwayak hay ga. Ya ta sərey banay la. Anda meləvey, wayam a
wuɗey ŋga laya dey weewe, mayal hay a wuɗam ŋga lalamata cek aɗaw hay, a wuɗam
ŋga kəɗmaya. Ndəhay Jəwif hay səkway aɗaw hay leŋ ndəhay masa Jəwif hay ba ta
sərdamaya banay la. Fara fara, yah ma sərey banay la daa wura daa wura, kwa daa
berney hay, kwa da wuzlah-ley, kwa daa bəlay, yah ma sərey banay la ga. Asaya, ndəhay
ma mbərzlam, ma ləvam ata na, ndəhay ŋga Yesu, ta sərdamaya banay la may.
27 Ahaw, yah ma key sləra la haa ya sərey banay ga. Ta pas laŋgar ya ney ba, may fa
caya, yam fa kaya. Ta pas laŋgar si ya key *daliyam. Asaya, ya hətey zana ŋga kəsley
fa vaw ba, memeɗ a wuɗey ŋga kəɗya.
28 Banay mekele mekele daha, ama ya fa da kadatərwa siya daa saba. Daa ŋgene na,
mewulkey aɗaw aa da ray cek pal daha. Ya wulkey mandaw mandaw da ray ndəhay
daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu tabiya,
29 maja yah na, da ndaw aŋga masa-bəle daa mey ŋga Gazlavay na, bəle aŋga ha a
wusfaya may. Da ndaw a key mebərey na, a gəɗya fa mevel anda awaw.
30 Da ya ləvey si ya həsley ray na, ŋgene ya da həsley ray da ray bəle aɗaw.
31 Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu, a səra yah na, ya mbərzley ba. Anja
ndəhay ŋga həlmamara ŋga sərmataw.
32 Zleezle masa yah daa berney ŋga Damas, Aretas, bay ŋga hwayak a na, ta pey ndaw
la ŋga wey da ray berney a. Ndaw ma wey da ray berney a ta', a weley ndəhay ŋga
lacam aa cəveɗ ma bawa daa berney a amba a kərzamaya.

11:15 11.15 4.10; Rm 2.6 **11:16 11.16** 12.6 **11:22 11.22** Fəl 3.5; Rm 11.1 **11:23 11.23** sləra: 1Kwr 15.10; ***fərsəne:*** SNM 16.23 **11:23 11.23-29** 4.8-12; 1Kwr 4.11-13; 12.26 **11:24 11.24** Mew 25.3 **11:25 11.25** SNM 14.19; 16.22 **11:26 11.26** SNM 9.23; 14.5 **11:27 11.27** 6.5 **11:29 11.29** 1Kwr 9.22; Gal 6.2 **11:30 11.30** 12.5; 1Kwr 1.31 **11:31 11.31** 1.23 **11:32 11.32-33** SNM 9.23-25

33 Ama ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe a pamaya aa lelek, a jəwam zeweɗ
fa vəɗa, a təldamaya ŋgada dəbay taa maŋgalaw ŋga mahwal ŋga berney a. A
bərŋgadamaya a hwayak, a dəɓa berney a. Anda keɗe, yah ma ləhwa sem dasi har
ŋga ndəhay a.

12

Yesu Bay Mahura a wuzar cek hay a Pawl

1 Wure keɗe si ya zlepey cəŋga. Ahaw, ya səra na, mezlepey a ara cek ŋga tede. Ama
ya wuɗey ŋgaa guzley da ray cek hay masa yah ma hətatar ta dey aɗaw, masa Bay
Mahura ma wuzdatiwa.
2 Ya sərey ndaw pal daha *, ara ndaw ŋga Kəriste. Gazlavay a la fa vəɗa a vaɗ, cay,
ta', a vəhwa. Aŋga kaa mevey kuraw a ray a məfaɗ fa dəɓa ha. Ayəwa, da ndaw aha
ma daw la a vaɗ ta vaw aŋga fara, da daa ba, da ara cek anda mesəfney ma kar kwa,
yah na, ya səra ba, si Gazlavay ma səra gway.
3-4 Ahaw, fara fara Gazlavay ta la ndaw a la a vaɗ a cakay a. Da ndaw aha ta daw la ta
vaw aŋga fara, da daa ba, da ara cek anda mesəfney ma kar kwa, yah na, ya səra ba, si
Gazlavay ma səra gway. Mey masa aŋga ma cəndərwa da vaɗ a na, ndaw-magədaŋ a
gwa ŋgaa guzlda mey a ba. Ara mey masa ndaw-magədaŋ aa ta cəveɗ ŋga wuzda daa
ba may.
5 Anda keɗe, ya da zlepey da ray cek aha ma key ŋgene. Ama maja cek mekele masa
ma hətfaya na, ya fa da zlepey da ray a daa ba, si da ray cek ma wuzda yah na, ndaw
masa-bəle.
6 Kwa anja da ya fa zlepey na, ya faa guzley saw anda ndaw manjar-leŋgesl daa ba,
maja ya fa zlepey da ray cek hay masa fara fara. Ama ya da njey teete amba ndəhay a
pamaya ŋga ndaw ga ma fəna cek masa ata ma hətmar fa yah ba, da daa ba, ma fəna
cek masa ata ma cəndamara fa yah ba may.
7 Nəka, yah na, anja təɗe ya zlepey da ray cek hay masa Bay Mahura ma wuzdatiwa
keɗe. Ama ya ta zlepey daa ba maja cek fa caya mandaw mandaw. Cek aha a sləkya
anda hatak. Ara meslərey ŋga *Sataŋ, bay-malula, ŋga kəɗdaya vaw. Cek ma caya ha
na, ara amba ya zlepey saba.
8 Haa ya dərar daŋgay dey maakar a Bay Mahura ŋga ŋgəchada banay keɗe la dəreŋ
ta yah.
9 Ama a mbəɗdiwa, a ləvya: «Maaya aɗaw da ray akah na, a wusa amba ka ɓəsa
banay a gway, maja da ndaw, aŋga masa-bəle na, gədaŋ aɗaw a key sləra la daa ndaw
aha maaya maaya jak.» Da ara anda keɗe na, yah daa meesəmey, ya zlepey da ray bəle
aɗaw keɗe amba gədaŋ ŋga *Kəriste a njey daa yah.
10 Ara maja keɗe mevel aɗaw ma dəkey kwa da ray bəle aɗaw a, kwa a cəɗmaya,
kwa a cakalafamaya mey, kwa a sərdamaya banay dey ga, kwa yah ta mewulkey kalah
maja Kəriste na, ya daa səmey cəŋga. Ya səra, da yah masa-bəle na, Kəriste a da vəlya
gədaŋ ma fəna jak.

Mewulkey ŋga Pawl da ray ndəhay Kwarinti hay na, kwara?

11 Nəka, ya ta zlepey la, ya taa həmda ray aɗaw la anda ndaw manjar-leŋgesl, ama
ara akwar ma kamara, ba na, ara mebərey aɗaw ba. Anja ma daa həmdamaya na,
akwar jak ba diya? Kwa anja ka ləvam ya sərey cek ba, ama ndəhay masa akwar ma
wulkam ara ndəhay meslərey masa maaya heyey na, a fənmaya ba səlak.
12 Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya ta ɓəsa la ŋga key sləra mandaw
mandaw ta akwar cəŋga. Gazlavay ta jənya la ŋga key maazla hay mekele mekele.
Maazla hay a, a wuɗam ŋga ləvey na, yah *ndaw-meslərey ŋga Yesu fara fara.
13 Yaw, cek hay maaya masa yah ma katara ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa hwayak hay
mekele na, yah ma kakwara daa ba daw? Ayəwa, da maja yah maa cəfɗafakwar cek ŋga
jənya daa ba heyey kwa. Da ŋgene ara mebərey na, ambahw, mbəkdamiwa mebərey
a.
14 Wure keɗe, ya ta ɗiya vaw cay ŋga daw fa akwar saya, ŋga dey maakar. Masa yah
ma wusey la na, ya fa daa cəfɗafakwar cek ŋga jənya daa ba cəŋga. Ya daw na, maja
zleley akwar ba, ama maja akwar ray akwar gway. Nəka, yah na, anda papakw akwar.
Ma vəlmatar cek ŋga zəmey a bəza hay mecəhe na, ara papa ata hay, ba na, ara bəza
hay ma vəlmatar ŋgada papa ata hay ba.

---

* **12:2 12.2** ndaw pal daha: Ndaw aha na, ara Pawl a, ray aŋga. A wuzda ray aŋga feɗe ba na, maja a wuɗey ŋga zlepey kalah ba. **12:5 12.5-6** 11.16, 30; 12.1; 1Kwr 1.31 **12:7 12.7** Gal 3.13-14; Jəw 2.6 **12:9 12.9** Iz 40.29-31; Rm 5.2; Fəl 4.13 **12:12 12.12** SNM 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rm 15.19 **12:13 12.13** 11.7-9 **12:14 12.14** 13.1

15 Kwa yaa zəɗda dala aɗaw cəpa maja akwar, kwa ya vəlda ray aɗaw cəpa kasl fa
meməcey maja akwar, ŋgada yah na, a kaya cek ba. Ya daa səmey cəŋga. Ayəwa, ka
wuɗmaya saba kaa na, maja da ya fa wuɗkwar kalah kwa.
16 Akwar na, ka sərmara ya ta sərdakwar banay amba ka vəlmaya cek ŋgada yah na,
daa ba. Ama ndəhay siya da wuzlah akwar fa ləvam: «Pawl na, a pa ray aŋga ŋga
ndaw maaya, ama aŋga ndaw masa-wewer. Ta təknandakwara dala aləkwa sem.»
17 Kaa ya təknakwara dala akwar ha na, kwara? Ndaw pal dasi ndəhay masa yah ma
slərdata fa akwar heyey na, ta təknakwara cek akwar hay daa ba, ba diya?
18 Nəka, ya ta kar ambahw la a Tit ŋga daw fa akwar, ata ta məlma aləkwa laŋgar
masa akwar ma sərmara maaya maaya heyey. Kaa Tit e ta təknakwara cek akwar hay
sem daw? Cek masa Tit ma karawa fa akwar ŋgene na, ara cek letek ta masa yah ma
ka may, ba diya? Mewulkey ala na, letek.
19 Dəga zleezle, ka wulkam a key ya wuɗam ŋga məɗey ray ala daa mey hay a keɗe
daw? Ara kəne ba! Yaa guzlam na, fa mey ŋga Gazlavay anda *Kəriste ma wuɗey. Jam
aɗaw hay, ala faa guzlmakwar na, maja ya wuɗam amba ka hətam gədaŋ ŋga daw fa
mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay.
20 Ya fa zlurey da ya da wusey fa akwar a na, menjey akwar a da mbafaya ba kwa. Da
ara anda ŋgene na, menjey aɗaw a da mbafakwar ba may. Ya zlurey ya da hətfakwar,
akwar fa təram vaw ta tərey, siya hay fa kam səleŋ fa ndəhay siya, akwar fa cam mevel
da wuzlah akwar, asaya, akwar fa wuɗkam ɗay, akwar fa cəɗam vaw ta cəɗey, akwar
fa slam mey ta sley da wuzlah akwar, akwar fa zlapam, asaya, akwar fa kam cek saw.
21 Ayəwa, yah ma da vəhey fa akwar a na, ya zlurey, da Gazlavay aləkwa a da paya
hwaray fa mey akwar kwa. Ya fa zlurey saya maja da ya da hətfey ndəhay malamba
hay ga fa kam mebərey anda zleezle cəŋga kwa. Anda meləvey, ata ta mbəkdamara
mewulkey ata maaya ba ŋgene daa ba. A wulkam mandaw mandaw ŋga key cek
ma nəsa ndaw, a lam vaw saw, asaya, a kam cek ma ka hwaray cəŋga. Da ata ta
mbəɗdamara mewulkey ata hay maaya ba ŋgene daa ba na, ya da təway fa mey akwar
maja ata.

13

Pawl a patar leŋgesl a Kwarinti hay ŋga madagway-dakw

1 Ya da daw fa akwar kaa na, ŋga dey maakar, ba diya? Da yah ma wusey la na,
ya da zəlmatakurwa ndəhay ma kam cek malamba hay. Ya daa cəfɗamatakwa anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Kwa cek wura wura maaya ba
masa ndaw ma ka, ŋga sərey mey da ray a fara fara na, maaya na, ndəhay cew, da daa
ba, maakar a nəkmara mey a, a kam sede da ray mey a.»
2 Daa masa yah ma daw fa akwar ŋga dey cew heyey na, yah ma patar leŋgesl la
ŋgada ndəhay ma kam mebərey ta ŋgada ndəhay siya cəpa. Ahaw, wure keɗe na, yah
dəreŋ ta akwar ama ya ləvkwar saya, da yah ma wusey la fa akwar ŋga dey maakar
na, ya fa da sərfatar dey-ceceh a ndəhay cəpa ma kam mebərey daa ba.
3 Akwar na, ka wuɗam ya wuzdakwara ara *Kəriste ma balaya mey ŋgaa guzley daw?
Fara fara, ya fa wuzdakwara, Kəriste he na, ara ndaw masa-bəle fa mey akwar ba, ama
aa fa key sləra da wuzlah akwar ta gədaŋ aŋga.
4 Fara fara, daa masa ata ma dərmara Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey na,
ta tərey sem ŋga ndaw masa-bəle, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey ta gədaŋ ŋga
Gazlavay. Anda keɗe, ala macəmkaya ta aŋga keɗe na, ala masa-bəle hay may. Ama ya
wuzdamakwara la, ala daha ta dey bama ta aŋga ta gədaŋ ŋga Gazlavay.
5 Wulkam da ray menjey akwar, nəkmara ray akwar cey, akwar fa pamara Yesu ŋga
ndaw akwar fara fara daw? Akwar fa sərmara na, Yesu Kəriste aa ta akwar, ba diya?
Da ka sərmara aŋga ta akwar ba na, ŋgene, akwar fa pamara Yesu ŋga ndaw akwar
fara fara daa ba.
6 Asaya, ya wuɗey na, ka sərmara fara fara, ala fa pamara Yesu ŋga ndaw ala fara
fara ta fa cek masa ala ma kamara.
7 Ya dəram daŋgay a Gazlavay amba cek masa maaya ba na, ka kamara ba səlak. Ya
wuɗam ŋga pamara ray ala ŋga ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e na, daa ba. Kwa da akwar
fa sərmara cek hay masa ma wuzda ala ndəhay meslərey ŋga Yesu ba na, ya wuɗam
amba ka kam cek masa maaya ŋgada ndəhay cəŋga.

12:15 12.15 1Kwr 16.24 **12:17 12.17** 7.2 **12:18 12.18** 2.13; 8.6, 16-17 **12:20 12.20** 1.23; 1Kwr 1.10-11 **12:21 12.21** 13.2 **13:1 13.1** 12.14; Mew 19.15; Mt 18.16; 1Tm 5.19 **13:2 13.2** 1.23; 10.11; 12.20; 13.10 **13:4 13.4** 12.9-10; 1Kwr 1.25; Fəl 2.7-8

8 Anda keɗe, ya kəɗam vaw na, amba mey masa fara fara a daw fa mey fa mey gway.
Mey masa fara fara ha na, ya wuɗam ŋga nəsmara ba.
9 Ahaw, da akwar ta gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay na, kwa anja gədaŋ ala pəreh na,
ya daa səmam cəŋga. Anda keɗe, ala fa dərmar daŋgay a Gazlavay amba a jənkwar
ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ aŋga.
10 Məlma aɗaw hay, ka sərmara yah ma wuzlalakwara mey hay masa daa leeter keɗe
teeseɗ na, maja me daw? Ara maja ta pas masa yah ma da wusey fa akwar na, maaya
na, ndəhay tabiya ta mbəɗdamara menjey ata cay. Anda keɗe, ya fa da kakwar mey
ta key na, daa saba. Fara fara, Gazlavay ta vəlya gədaŋ la ŋga kakwar mey, amba ka
diyam fa mey fa mey daa cəveɗ aŋga, ama ta vəlya gədaŋ amba ya nəskwar na, daa ba
səlak.

Mey ŋga madagway-dakw

11 Məlma aɗaw hay, wure keɗe mey aɗaw daa saba. Njam daa meesəmey. Maaya na,
ka diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay, ka vəlmatar gədaŋ a ndəhay mekele
da wuzlah akwar, ka cəmam ɗay, ka njam daa zazay. Anda keɗe, Gazlavay ndaw ma
wuɗa ndaw, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, a nəkfakwar dey la may.
12 Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, anda akwar məlmaŋ hay. Yaw, ndəhay ma
təɓa mey ŋga Yesu cəpa feɗe a camakwar har may.
13 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ŋga njey ta akwar, anja
mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar, asaya, anja *Mesəfney ŋga Gazlavay
ŋga cəmkwar ray tabiya.

13:10 13.10 13.2; 10.8; 1Kwr 4.21 **13:11 13.11** Jaŋ 14.27; Rm 15.33; 1Kwr 7.15; Ef 6.23; Fəl 4.9; 1Tes 5.23; 2Tes 3.16; Heb 13.20; 1Pi 5.14 **13:12 13.12** 1Kwr 16.20 **13:13 13.13** Mk 13.11; Rm 8.26, 39; Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Galat hay

Mey da ray leeter ŋgada Galat hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa hwayak ŋga Galati fa dəɓa masawa aŋga fa ata (SNM 16.6; 18.23). Daa leeter keɗe na, Pawl a ləvey: «Cek mahura na, ara mepey Yesu Kəriste ŋga ndaw fara fara ta mewuɗey ndəhay mekele.» (5.6)

Da wuzlah ndəhay ŋga Yesu da Galati na, Jəwif hay daha, Jəwif hay ba hay daha may. Jəwif hay siya a ləvam si ndəhay Jəwif hay ba hay a təɓmara mewey hay tabiya ŋga Jəwif hay, si a slam mandawal anda Jəwif hay amba a təram ndəhay ŋga Yesu. Pawl a ləvey, mey ata ha ŋgene, ara mey ŋga Gazlavay ba, maja ndaw a gwa ŋga tərey ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ta fa cek masa aŋga ma ka ba, ama si ta fa mepey Yesu ŋga ndaw fara fara gway. (2.15-21)

Daa fasəlawal 5 haa 6, Pawl a ləvey si ndəhay ŋga Yesu a njam maaya maaya, a jənam vaw da wuzlah ata maja mewuɗey-vaw ŋga Kəriste. Gazlavay ta vəlndakwar Mesəfney aŋga la ŋga jənndakwar ŋga njey maaya kəne may.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Kwakwas ŋga Mawiz a gwa ŋga tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ba, ama ara Yesu ma tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay (3.10-14)

Mey da ray cek hay maaya ma sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay (5.22-23)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah *ndaw-meslərey ŋga *Yesu
*Kəriste. Ara ndaw ma walaya ŋga key ndaw-meslərey a ba, asaya, ara ndəhay ma
slərdamiwa ba. Ma pamaya ŋga ndaw-meslərey na, ara Yesu Kəriste he ta ray aŋga leŋ
*Gazlavay Papaŋ ma sləkɗadərwa Yesu a daa meməcey.
2 Ala macəmtakaya ta məlma aləkwa hay siya feɗe, ya camakwar har, akwar ndəhay
daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu daa hwayak ŋga Galati.
3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar
mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.
4 Kəriste ta vəlda ray aŋga la maja mebərey aləkwa, amba a ləhdandakwar da bəla
masa maaya ba keɗe. Kəriste he ma ka anda keɗe na, a key a nar ray a mey masa
Gazlavay Papa aləkwa ma wuɗey.
5 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw. *Amen.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya

6 Gazlavay ma zəlkwar amba ka səpmara na, menjey a ga daa ba. A zəlkwar na, maja
aa ma sərey dey-ceceh fa akwar ta fa mewuɗey-vaw ŋga *Kəriste. Wure keɗe, akwar
fa mbəkdamara Gazlavay a, akwar fa təɓam *Mey-maaya-mawiya mekele. Ya fa rəzley
ga da ray akwar maja.
7 Fara fara Mey-maaya-mawiya mekele na, daa ba. Ama ndəhay mekele daha fa
həɓmakwar ray. A wuɗam ŋga nəsmara Mey-maaya-mawiya ŋga Kəriste.
8 Ala ta wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya ha la. Anda keɗe, da ndaw mekele, kwa
ala, kwa maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ, a wuzkwar Mey-maaya-mawiya mekele wal na,
anja Gazlavay ŋga nəsa.
9 Ala ta kadamakwara la, ama ya kadakwara wure keɗe saya. Da ndaw a wuzkwar
Mey-maaya-mawiya mekele wal ta masa akwar ma təɓmara keɗe na, anja Gazlavay ŋga
nəsa ndaw aha.
10 Yaw, wure keɗe ka wulkam na, ya fa səpey amba ndəhay aa həmdamaya daw? Kay,
kəne ba! Ya səpey na, amba Gazlavay aa həmdaya. Asaya, ka wulkam ya fa səpey amba
ya mbafatar a ndəhay daw? Kay, kəne ba, maja da ya fa səpey amba ya mbafatar a
ndəhay cəŋga na, anja ŋgene, ya fa da key ndaw ma ka sləra ŋga Kəriste daa ba.

Pawl a tərey ndaw-meslərey ŋga Yesu na, kwara?

1:1 1.1 1.11-12; Rm 1.5; 1Kwr 9.1-2 **1:2 1.2** 1Kwr 16.1 **1:4 1.4** 2.20; Mt 20.28; Jaŋ 1.29; 2Kwr 5.21; Ef 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Jŋ 5.19 **1:6 1.6** Heb 12.15 **1:7 1.7** 5.8, 10; 2.4; SNM 15.1, 24 **1:8 1.8-9** 1Kwr 16.22 **1:10 1.10** 1Tes 2.4-6

11 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərmara *Mey-maaya-mawiya masa yah ma
wuzdakwara na, ara mewulkey ŋga ndəhay ɓa.
12 Mey a na, ara ndaw ma kadiwa ɓa, ara ndaw maa sərkadiwa ɓa, ama ara Yesu
*Kəriste ma wuzdiwa mey a.
13 Akwar ta cəndamara mey da ray menjey aɗaw zleezle la, daa masa ya fa səpey
kwakwas ŋga *Jəwif hay. Daa ŋgene, ya ta sərdata ɓanay la ga kalah ta ndəhay daa
mecəmey-ray hay ŋga Yesu. Ya ta wuɗey la ŋgaa zəɗdata cəpa.
14 Ya ta nar ray la a kwakwas ŋga Jəwif hay ma fənta Jəwif hay mekele masa mandala
aɗaw hay. Ya ta vəlda mevel aɗaw la cəpa a kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa ala hay
zleezle.
15 Ama Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, ta walaya sem dəga ya ta yawa daa ɓa araŋ,
ta zəlya la amba ya tərey ndaw ma ka sləra aŋga maja a mbafar.
16 Gazlavay ta wuryawa dey la, ta wuzdiwa Bəzey aŋga la amba ya wuzdatara Mey-
maaya-mawiya da ray a, a ndəhay masa Jəwif hay ɓa hay. Daa ŋgene, kwa ya taa cəfɗey
ndaw ŋga slaya yawa daa ɓa.
17 Asaya, ya ta daw a *Jeruzelem ŋga jəkey sləmay fa ndəhay meslərey ŋga Yesu masa
ŋgeeme daa ɓa may. Ama wure wure ŋgene, ya ta daw la aa hwayak ŋga Arap hay. Fa
dəɓa ha, ta', ya vəhwa aa ɓerney ŋga Damas.
18 Fa dəɓa ha, mevey maakar na, ya ta daw la aa ɓerney ŋga Jeruzelem amba ya
camawa ray ta *Piyer, ya sərmawa vaw. Ya njamawa cew e luma cew gway.
19 Feteɗe, ya ta hətey *ndaw-meslərey mekele daa ɓa, si *Jak, məlmaŋ ŋga Bay aləkwa
Mahura gway.
20 Mey masa yah ma wuzlalakwara keɗe na, ara mey fara fara. Gazlavay a səra a key
ya mbərzley ɓa.
21 Fa dəɓa ha, ta', ya daw aa hwayak ŋga Siri ta ŋga Silisi.
22 Maja ŋgene, ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay ŋga Kəriste daa hwayak
ŋga *Jude ta hətmaya ta dey ata daa ɓa.
23 Ama ata fa cənam mey masa ndəhay mekele maa guzlam da ray aɗaw ma ləvam:
«Ndaw ma sərdandakwar ɓanay zleezle heyey na, wure keɗe fa wuzda Mey-maaya-
mawiya masa aa ma wuɗey ŋga nəsa heyey.»
24 Ta', ndəhay a, a həlmamara Gazlavay maja yah.

2

Ndəhay meslərey ŋga Yesu a təɓmara Pawl

1 Fa dəɓa ha, mevey kuraw a ray a məfaɗ, ta', ya diyam ta *Barnabas a *Jeruzelem
saya. Ya ta ŋgəla Tit la may.
2 Yah ma daw a Jeruzelem e na, maja Gazlavay ma ləvya, maaya na, ya daw. Feteɗe, ala
ta gucam la ta cakay ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Ya ta kadatara
mey da ray *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay masa *Jəwif hay ɓa
la, maja ya wuɗey sləra aɗaw masa yah ma ka ta masa ya fa ka wure keɗe a tərey ŋga
cek ŋga tede ɓa.
3 Tit masa ma ləgdaya na, ara ndaw Gərek. Ama kwa ta təkmar ɗay ŋga sley
mandawal anda Jəwif hay na, daa ɓa.
4 Ama ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu fara fara ɓa ta samawa la a wuzlah ala, a
wuɗam ŋga təkmar ɗay a Tit e ŋga sley mandawal. Ndəhay a, a samawa a wuzlah ala
na, ta mayal a, amba a saŋgalamandar da ala fa wam ray ala maja ala macəmkaya ta
Yesu *Kəriste kwa. A wuɗam ŋga tərdamandar ɓeke hay ŋga kwakwas ŋga Jəwif hay
cəŋga.
5 Ala ta təɓmatara mey ata kwa ŋga menjey nekəɗey daa ɓa səlak. Mey-maaya-
mawiya masa fara fara keɗe na, ya wuɗam a nəsmara ɓa, amba a njey ŋga mey masa
fara fara ŋgada akwar.
6 Daa masa ya fa kadatara mey da ray Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara
a ndəhay na, bay-ray hay heyey masa ata ma zəlmata mahura hay ta pam mey mekele
a ray Mey-maaya-mawiya ha daa ɓa. Yaw, da ata mahura hay, da ata mahura hay ɓa,
ŋgada yah na, ara cek ŋga tede, maja fa mey ŋga Gazlavay na, ndəhay taɓiya ata letek.

1:11 1.11-12 1.1 **1:13 1.13-14** SNM 8.3; 9.1; Fəl 3.5-6; 1Kwr 15.9 **1:15 1.15-16** Jer 1.5; SNM 9.3-5; 22.21; Rm 1.5; 1Kwr 9.1; 15.10 **1:18 1.18** SNM 9.26-28 **1:19 1.19** Mt 13.55 **1:21 1.21** SNM 9.30 **2:1 2.1-2** 1Kwr 15.2; Fəl 2.16; ***Barnabas:*** SNM 4.36; ***Tit:*** 2Kwr 2.13 **2:1 2.1-10** SNM 15.1-19 **2:2 2.2** 2.6, 9 **2:4 2.4** 1.7; 5.1, 13; SNM 15.1, 24; 1Kwr 9.21 **2:6 2.6** Rm 2.11

7 Ama sasəkar jak, a sərmara Gazlavay ta vəlya sləra la ŋga wuzey Mey-maaya-
mawiya anda aa ma vəldara ŋgada *Piyer. Ŋgada yah na, a ləvya ŋga wuzey Mey-
maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, ŋgada Piyer may, a ləvar ŋga wuzey
Mey-maaya-mawiya a ndəhay Jəwif hay.
8 Yaw, ara Gazlavay ma vəlar gədaŋ a Piyer ŋga tərey *ndaw-meslərey ŋga Yesu ŋgada
fa Jəwif hay. Ara Gazlavay a ma vəlya gədaŋ ŋga tərey ndaw-meslərey ŋga Yesu ŋgada
fa ndəhay Jəwif hay ba hay may.
9 Ata *Jak ta Piyer leŋ *Jaŋ masa ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ma zəlmata bay-ray
ata hay na, a sərmara Gazlavay ta vəldiwa sləra keɗe la fara fara ŋga key maja maaya
aŋga. Maja ŋgene, a gagazamandar har ŋgada ala ta Barnabas, anda meləvey, mey ala
ta ata letek. Ala ta wulkam la daa slam a ta ata amba ala ta Barnabas ya diyam ŋga
wuzdamatara Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Ata may, a diyam
a wuzdamatara ŋgada ndəhay Jəwif hay.
10 Aa cəfɗamandar na, cek pal gway. Ara ŋga jəney masa-viya hay daa *mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem. Ara cek masa yah ma ka ta mevel aɗaw cəpa.

Mey da ray ata Piyer ta Pawl daa berney ŋga Antiyaws

11 Fa dəɓa ha, *Piyer a sawa aa berney ŋga Antiyaws daa hwayak ŋga Siri. Ya ta
mbəɗar ray la maja aa ma key cek maaya ba.
12 Yaw, daa masa Piyer ma wuswa a Antiyaws na, aa fa zəmey ɗaf ta ndəhay masa
*Jəwif hay ba hay. Ama fa dəɓa ha, ndəhay Jəwif hay masa da cakay *Jak ma wusmawa
na, Piyer a mbəkda mezəmey ɗaf ta ndəhay Jəwif hay ba ha, a ŋgəchey ta cakay. A ka
anda keɗe na, maja a zlurey ta Jəwif hay ma ləvam si ndəhay masa Jəwif hay ba tabiya
a slam mandawal.
13 Anda keɗe, Piyer na, ara ndaw masa ta neneh cew. Ndəhay Jəwif hay mekele ma
təɓa mey ŋga Yesu ta təram ndəhay masa ta neneh cew la anda Piyer e may. Kwa
*Barnabas ta ray aŋga ta tərey ndaw masa ta neneh cew sem anda ata may.
14 Daa masa yah ma hətatar ata fa nəsmara *Mey-maaya-mawiya masa fara fara daa
menjey ata ŋgene na, ta', yaa guzlar ŋgada Piyer fa mey ŋga ndəhay tabiya: «Kah ndaw
Jəwif, ama ka ta səpa kwakwas ŋga ndəhay Jəwif hay na, daa ba. Ka ta key cek la anda
ndəhay masa Jəwif hay ba ma kamara. Anda keɗe, ka ləvtar a ndəhay masa Jəwif hay
ba ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay na, maja me?»

Ndaw a tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?

15 Ala na, *Jəwif hay fara fara ma yey ta yey. Ala na, wal ta ndəhay daa səkway hay
mekele. Ndəhay a na, fa səpmara *kwakwas ŋga Mawiz daa ba, ata ndəhay ta mebərey.
16 Ama ya sərmara ndaw aa maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aa fa səpa kwakwas
ŋga Mawiz na, kəne ba, si aa fa pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Ala may, ya ta pamara
Yesu *Kəriste he la ŋga ndaw ala fara fara amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga
Gazlavay. Ala maaya fa mey ŋga Gazlavay na, maja ala fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz
daa ba, ama maja ala fa təɓmara mey ŋga Kəriste. Mesəpey kwakwas ŋga Mawiz na, a
tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ba səlak.
17 Ala Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu na, ala fa pamara Kəriste ŋga ndaw ala
fara fara amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. Daa masa ala fa pamara
Kəriste ŋga ndaw ala fara fara na, a padamandar ŋga ndəhay ta mebərey maja ala fa
səpmara kwakwas ŋga Mawiz daa saba. Da anda keɗe na, Kəriste fa mbəzdandar aa
mebərey daw? Kay, kəne ba səlak.
18 Da ndaw a mbəkda meney ray a kwakwas ŋga Mawiz maja a səra fa da jəna daa ba,
ama fa dəɓa ha, a vəhwa ŋga nar ray cəŋga na, anda keɗe, ndaw aha ta key mebərey
sem.
19 Daa mesəpey kwakwas ŋga Mawiz na, ya ta tərey la anda ndaw maməckaya. Anda
meləvey, kwakwas ŋga Mawiz na, ara cek ŋga tede ŋgada yah. Ara kwakwas a ma
tərdaya anda ndaw maməckaya amba ya njey ta dey ŋga kar sləra ŋgada Gazlavay. Daa
masa ata ma dərmara Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey na, ara anda a
dəram na, yah, ŋga məcey may.
20 Anda meləvey, menjey aɗaw masa anda zleezle na, daa saba, ama wure keɗe Kəriste
aa ta yah. Maja ŋgene, cek hay tabiya masa yah ma kata daa masa yah ta dey da bəla
keɗe na, ya kata ta meney ray a Bəzey ŋga Gazlavay. A wuɗya kalah, a vəlda heter
aŋga ŋga məcey maja yah.

2:7 2.7 1.15-16; Rm 1.5 **2:10 2.10** Rm 15.26 **2:12 2.12** SNM 11.3 **2:16 2.16** 3.10-12; Rm 3.20-30 **2:17 2.17** Rm 2.17–3.20 **2:19 2.19** 6.14; Rm 7.6; 6.2-4 **2:20 2.20** 1.4; Jaŋ 17.23; Rm 8.10-11; 2Kwr 5.14

21 Gazlavay a pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, ara maja aləkwa fa
səpkwa kwakwas ŋga Mawiz ba, ama ara maja dey-ceceh aŋga gway. Ya fa da rəsa
maaya ŋga Gazlavay a keɗe daa ba. Da ndaw a gwa ŋga tərey maaya fa mey ŋga
Gazlavay maja aa fa səpa kwakwas ŋga Mawiz na, anja ŋgene na, meməcey ŋga Kəriste
ara cek ŋga tede.

3

Gazlavay a da ləhda ndaw na, kwara?

1 Akwar Galat hay na, manjar leŋgesl. Ta wuzdamakwara mey da ray meməcey ŋga
Yesu *Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya la maaya maaya fa mey akwar tabiya, ba
diya? Kaa ma batakwar na, wa?
2 Ya wuɗey ŋgaa cəfɗakwar mey pal. Gazlavay ta vəlkwar Mesəfney aŋga la. A
vəldakwara na, maja akwar ma səpmara *kwakwas ŋga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Aa
ma vəldakwara na, maja akwar ma jəkam sləmay fa *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja
akwar ma təɓmara mey a, aa mevel akwar.
3 Daa masa akwar ma zlamar ŋga səpey cəveɗ ŋga Yesu, ka səpmara na, ta gədaŋ
ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay, ba diya? Kaa wure keɗe, ka mbəkdamara Mesəfney ŋga
Gazlavay a, ka kam sləra ta gədaŋ akwar daada na, maja me? Akwar ndəhay manjar
leŋgesl anda keɗe na, kwara?
4 Akwar ta səram banay la ga amba ka təɓmara mey ŋga Yesu. Mesərey banay akwar
a ŋgene na, ara cek ŋga tede daw? Anja ŋga tərey ŋga cek ŋga tede ba.
5 Yaw, Gazlavay a vəlkwar Mesəfney aŋga na, maja akwar ma səpmara kwakwas ŋga
Mawiz daw? Kay, kəne ba. Gazlavay a key maazla hay da wuzlah akwar na, maja
akwar ma səpmara kwakwas ŋga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Ama Gazlavay a vəlkwar
Mesəfney aŋga, a key maazla hay da wuzlah akwar na, maja akwar ma jəkam sləmay
fa Mey-maaya-mawiya ta akwar ma təɓmara mey a, aa mevel akwar.
6 Wulkam da ray *Abəraham taw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Abəraham a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa
ŋga ndaw maaya.»
7 Anda keɗe na, sərmara, ndəhay ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara na,
ara bəza hay ŋga Abəraham fara fara.
8 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle da ray cek ma da key, a ləvey
Gazlavay a tərdata ndəhay masa *Jəwif hay ba ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. A ka
anda keɗe na, maja ata ma pamara Gazlavay a ŋga ndaw ata fara fara. Mey maaya keɗe
na, Gazlavay taa guzldara la dəga zleezle a Abəraham, a ləvar: «Ndəhay daa səkway
hay tabiya a hətam mepəsey-mey aɗaw la ta fa kah.»
9 Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, Gazlavay ta
pəsar mey la. Yaw, ndəhay tabiya masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara
na, Gazlavay ta pəstar mey la may anda Abəraham a.
10 Ndəhay tabiya ma wulkam ata maaya fa mey ŋga Gazlavay maja ata fa səpmara
kwakwas ŋga Mawiz na, Gazlavay a nəsta la. Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay ma ləvey: «Kwa waawa ma səpa kwakwas ŋga Mawiz tabiya masa
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay mandaw mandaw ba na, Gazlavay a nəsa
la.»
11 Fara fara, ndaw fa da tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga fa səpa kwakwas
ŋga Mawiz na, daa ba. Yaa guzley anda keɗe na, maja mey ŋga Gazlavay a ləvey: «Ndaw
masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ara ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara
fara. Anda keɗe, a hətey heter mendəvey ba la.»
12 Ama mawuzlalakaya saya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Kwa waawa ma
səpa kwakwas ŋga Mawiz mandaw mandaw, ma rəsa ba səlak na, a hətey heter la.»
Mey a, a wuɗey ŋga ləvey, mesəpey kwakwas ŋga Mawiz na, ara cek wal ta mepey
Gazlavay ŋga ndaw fara fara.
13 Yaw, Gazlavay ta nəsndakwar sem maja aləkwa fa səpkwa kwakwas ŋga Mawiz
ta cəveɗ e daa ba. Ama Kəriste ta sawa la a bəla, ta la menəsey aləkwa sem a ray
aŋga amba a ləhdandakwar daa menəsey a. Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga

3:1 3.1 5.7 **3:2 3.2-5** 4.6; Rm 8.9-16; 2Kwr 3.6, 17 **3:4 3.4** 4.11 **3:6 3.6** MC 15.6; Rm 4.3 **3:7 3.7** Rm 4.11-12 **3:8 3.8** MC 12.3 **3:9 3.9** Rm 4.16 **3:10 3.10** Mew 27.26; Jak 2.10 **3:11 3.11** Hab 2.4; Rm 1.17; 3.20 **3:12 3.12** Lev 18.5; Rm 10.5

Gazlavay, ma ləvey: «Ndaw masa ata ma ləwmara fa hwadam * na, Gazlavay ta nəsa sem.»
14 Yesu Kəriste a ka cek aha anda keɗe na, amba Gazlavay a pəstar mey a ndəhay
masa Jəwif hay ba, letek anda Gazlavay ma pəsar mey a Abəraham heyey. Asaya, kwa
waawa ma pa Kəriste ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey Mesəfney ŋga Gazlavay la
masa aa ma ləvey zleezle a da vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey.

Kwakwas ŋga Mawiz na, a gwa ŋgaa vəsa mey masa Gazlavay ma jəwa daw?
15 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ya wakwara mey masa Gazlavay ma jəwa ta cek ma
key mandaw mandaw daa menjey aləkwa. Yaw, da ndəhay cew, a jəwam mey ta cəveɗ
e fa mey ŋga ndəhay na, kwa ndaw a gwa ŋgaa vəsa mey a ba, kwa ndaw a gwa ŋga
pey a dey a ba.
16 Fara fara, Gazlavay ta ləvar la a *Abəraham a da pəsar mey ŋgada aŋga ta ŋgada
bəzey ma da yawa da hwaɗ aŋga. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ta ləvey
ŋgada bəza hay ma da yamawa da hwaɗ aŋga cəpa na, daa ba. Anda meləvey, ndəhay
ga ba. Ama aa guzley na, da ray bəzey da hwaɗ aŋga pal letek gway, anda meləvey
*Kəriste.
17 Ehe, mabara ŋga mey masa yah ma wuɗey ŋgaa guzldakwara ha: Gazlavay ta
jəwey mey la ta Abəraham, asaya, ta ka la amba mey ata majəwkaya ha a pəskey ba. Fa
dəɓa ha, mevey temere məfaɗ ta kwakwar maakar na, Gazlavay a wuztar *mewey aŋga
a *Jəwif hay amba a səpmara. Mewey a, fa da pəska *mejəwey-mey ŋga ata Gazlavay
ta Abəraham daa ba, fa da nəsa mejəwey-mey a daa ba may.
18 Yaw, da Gazlavay a pəskwar mey la maja akwar ma səpmara *kwakwas ŋga Mawiz
na, anja ŋgene ara mepəsey-mey masa aŋga meləvey heyey saba. Ama a da pəskwar
mey na, maja aŋga ma ləvey a pəskwar mey la. Anda keɗe, Gazlavay a kar maaya a
Abəraham † na, maja aa ma ləvey a kara la.
19 Da anda keɗe na, Gazlavay a wuzdatara mewey a, a Jəwif hay na, maja me?
Gazlavay a wuzdatara mewey a na, amba ndəhay a sərmara cek maaya ba masa ata
ma kamara. Gazlavay a wuzdatara mewey a na, ŋga njey nekəɗey haa kasl masawa
ŋga bəzey da hwaɗ Abəraham heyey. Ara bəzey masa Gazlavay ma ləvar a Abəraham
a da pəsar mey heyey. Gazlavay ta wuzdərwa kwakwas a la ta fa maslaŋ aŋga hay da
vaɗ. Maslaŋ aŋga hay a ta wuzdamərwa la ta fa ndaw ma cəmtar ɗay a ndəhay ta
Gazlavay ‡.
20 Ndaw ma cəma ɗay na, a ɗiyey mey da wuzlah ndəhay cew. Ama daa masa Gazlavay
ma jəwey mey ta Abəraham na, ara aŋga pal taava aŋga ma ka gway, ndaw ma cəmtar
ɗay na, daa ba.

Kwakwas ŋga Mawiz a jənta ndəhay na, kwara?
21 *Kwakwas ŋga Mawiz na, aa guzley wal ta mey daa *mejəwey-mey ŋga Gazlavay
daw? Kay, kəne ba! Da fara fara kwakwas ŋga Mawiz a vəltar heter mawiya a ndəhay
na, anja Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga la ta fa kwakwas a
may.
22 Ama mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, ndəhay tabiya da bəla, mebərey
fa wey da ray ata. Ara anda keɗe amba Gazlavay a vəldatara cek masa aa ma ləvey a
da vəldatara a ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste. A vəldatara na, maja ata fa
pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
23 Zleezle daa masa ala ndəhay *Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Kəriste daa ba araŋ
na, kwakwas ŋga Mawiz ta jəɗndar la anda ndəhay daa fərsəne haa kasl Gazlavay ma
wuzdandara cəveɗ ŋga təɓey mey ŋga Kəriste.
24 Ara anda keɗe, kwakwas ŋga Mawiz ma jəɗndar haa kasl masawa ŋga Kəriste a
bəla. A sawa na, amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay, maja ala ma
pamara Kəriste he ŋga ndaw ala fara fara.
25 Wure keɗe na, ala fa təɓmara mey ŋga Kəriste, kwakwas ŋga Mawiz fa da jəɗndar
daa saba.

---

* **3:13 3.13** ma ləwmara fa hwadam: Mawuzlalakaya daa Mew 21.22-23, a ləvey, da masa a kəɗam ndaw vagay maja aa ma key cek maaya ba na, a ləwmara vagay a fa hwadam ŋga par hwaray. Pawl a wuɗey ŋga ləvey na, meməcey ŋga Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya na, aa kəne. **3:13 3.13** Mew 21.23; Rm 8.3; 2Kwr 5.21 **3:14 3.14** 3.2-5; Jwl 3.1-2 **3:16 3.16** MC 12.7; 17.7-8 **3:17 3.17** Mab 12.40 † **3:18 3.18** Gazlavay a kar maaya a Abəraham: Nəka Galat hay 3.14ta SNM 2.17, Gazlavay a ləvey: «Ya vəltar Mesəfney aɗaw la a ndəhay tabiya.» **3:18 3.18** Rm 4.14; 11.6 ‡ **3:19 3.19** Ndaw ma cəmtar ɗay a ndəhay ta Gazlavay feɗe na, ara Mawiz. **3:19 3.19** Rm 4.15; ***maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ:*** SNM 7.38, 53; Heb 2.2 **3:20 3.20** Mew 6.4 **3:21 3.21** Rm 7.13; 8.2 **3:22 3.22** Rm 3.9-30; 11.32 **3:23 3.23** 4.3 **3:24 3.24-25** Rm 10.4

26 Akwar tabiya bəza hay ŋga Gazlavay maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste,
anda meləvey, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
27 Akwar ta hətam *baptem la, maja ŋgene, akwar macəmkaya ta Kəriste. Wure keɗe,
akwar ta təram sem anda Kəriste he ta ray aŋga.
28 Wure keɗe, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba na, ata letek fa mey ŋga
Gazlavay. Kwa beke hay ta ndəhay ma wam ray ata, kwa zel hay ta ŋgusay, ata letek
fa mey ŋga Gazlavay. Anda meləvey, akwar tabiya, akwar letek fa mey ŋga Gazlavay
maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
29 Yaw, da akwar ndəhay ŋga Kəriste na, anda keɗe, akwar bəza hay ma yamawa da
hwaɗ *Abəraham may. Maja ŋgene, Gazlavay a da pəskwar mey anda aa ma ləvey a
da pəsar mey ŋgada Abəraham ta ŋgada bəza hay da hwaɗ aŋga heyey.

4

Gazlavay a pata ndəhay ŋga bəz aŋga hay na, kwara?

1 Ehe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar saya: wulkam da ray bəzey ma da wa zleley ŋga
papaha taw. Daa masa aŋga bəzey ɗagay na, kwa zleley tabiya masa mapakaya ŋgada
aŋga na, a gwa a wa ba araŋ, aŋga anda beke.
2 Daa ŋgene, ndəhay a nəkfamar dey, asaya, a nəkfamar dey fa cek aŋga hay may. A
nəkfamar dey na, haa kasl pas masa papaha ma ləvey bəzey a ta gəley cay.
3 Aləkwa na, anda bəzey a may. Daa masa aləkwa ma sərkwa cek masa Gazlavay ma
wuɗey fara fara daa ba araŋ na, aləkwa beke hay ŋga cek hay mekele mekele masa
ndəhay ma namatar ray da bəla keɗe.
4 Ama daa masa Gazlavay ma wusdərwa ɗar a cay na, ta', a slərdərwa bəzey aŋga a
bəla. Bəzey a, a tərey ŋga ndaw-magədaŋ, a yawa da hwaɗ ŋgwas. Ta səpa *kwakwas
ŋga Mawiz la.
5 Gazlavay a ka anda keɗe na, amba bəzey aŋga ha a ləhdata ndəhay ma səpmara
kwakwas ŋga Mawiz a, asaya, amba Gazlavay a, a tərdandakwar ŋga bəz aŋga hay.
6 Ahaw, akwar na, bəz aŋga hay fara fara. Ya sərkwa maja Gazlavay ta slərwa
Mesəfney ŋga Bəzey aŋga la a ray aləkwa tabiya. Ara Mesəfney a, ma mbəzey aa
aləkwa amba ya zəlkwa Gazlavay «Aba,» anda meləvey, Papay.
7 Yaw, maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara keɗe na, akwar beke hay
saba, ama akwar bəza hay ŋga Gazlavay. Asaya, maja akwar bəza hay ŋga Gazlavay
na, Gazlavay a da vəlkwar cek hay maaya tabiya masa aa ma ɗiytara ŋgada bəz aŋga
hay.

Menjey ŋga Galat hay a həɓar ray a Pawl

8 Zleezle, daa masa akwar ma sərmara mey fara fara da ray Gazlavay daa ba araŋ na,
akwar beke hay, akwar fa nam ray ŋgada mesəfney hay ma samawa ta fa Gazlavay ba.

9 Ama wure keɗe, ka sərmara mey fara fara da ray Gazlavay, ŋgama ya ləvey, Gazlavay
a sərkwar fara fara. Kaa, ka vəham ŋga səpey mesəfney hay a, kwara dəɓa wura? Ara
cek hay masa-bəle, a gwamara ŋga jənmakwar ba. Ka wuɗam ŋga tərey beke ata hay
saya na, maja me?
10 Akwar fa walam ɗar hay mekele ma fənta siya hay, asaya, akwar fa walam kiya
hay, ta gwagway hay leŋ mevey hay ma fənta siya hay ŋga key kwakwas.
11 Ray aɗaw fa həɓey fa menjey akwar, maja sləra aɗaw masa yah ma ka da wuzlah
akwar a da tərey ŋga cek ŋga tede kwa.
12 Məlma aɗaw hay, ya fa kakwar ambahw, təram anda yah, beke ŋga *kwakwas ŋga
Mawiz saba, maja ya ta tərey la anda akwar ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Zleezle
na, akwar ta kamaya cek maaya ba daa ba.
13 Akwar fa sərfadamara yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya ŋgeeme na, maja
vaw fa caya.
14 Daa ŋgene, macay aɗaw a, ta sərdakwar banay la. Ama kwa akwar ta rəsmaya daa
ba, akwar ta ɓəldamaya mey daa ba. Sasəkar jak, akwar ta təɓmaya la anda yah na,
*maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ, da daa ba, anda yah na, Yesu *Kəriste.

3:26 3.26 4.5, 7; Jaŋ 1.12; Rm 8.14-17 **3:27 3.27** Rm 6.3; Ef 4.24 **3:27 3.27-28** Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Kwa 3.9-11 **3:29 3.29** 3.7, 14, 18; 4.7 **4:3 4.3** 4.9-10 **4:4 4.4-5** 3.13; Jaŋ 1.14 **4:6 4.6** Rm 8.15-16 **4:7 4.7** Rm 4.13; 8.17 **4:8 4.8** 1Kwr 8.4-6 **4:9 4.9** 1Kwr 8.3; Kwa 2.15 **4:9 4.9-10** Ef 1.21; Kwa 2.8-23 **4:10 4.10** Mew 4.19; SNM 7.42; Rm 14.5 **4:12 4.12** 1Kwr 9.19-21 **4:13 4.13** SNM 16.6; 2Kwr 12.7

15 Daa ŋgene, akwar ta meesəmey ga, ama wure keɗe, kaa səmam saba na, kwara? Ya
səra fara fara daa ŋgene anja da ka gwamara na, akwar ta wuzlkamatərwa dey akwar
hay la ŋgada yah.
16 Kaa wure keɗe, ya ta tərey masa-gəra akwar sem maja ya faa guzlkwar mey fara
fara daw?
17 Ndəhay ma wuɗam amba ka səpam kwakwas ŋga Mawiz heyey na, fa ɗaɗamakwar
amba mewulkey akwar a tərey anda ŋga ata. Ama a kamara anda ŋgene na, ŋga
nəskwar, ba na, ŋga ɗiykwar ba. A wuɗam ka wuɗkam ta yah, ka mbəkdamaya, ka
təƀam mewulkey ata.
18 Da ndəhay a cəmam ɗay ta akwar ŋga key cek maaya na, ŋgene, ara cek maaya
mandaw mandaw, kwa daa masa yah da wuzlah akwar, kwa daa masa yah da wuzlah
akwar daa ba.
19 Akwar masa anda bəz aɗaw hay, ya fa sərey banay maja akwar saya. Mesərey
banay aɗaw a na, anda hwaɗ ma car ŋgada ŋgwas ma da yey. Ya da sərey banay a haa
kasl mewulkey akwar ma tərey anda ŋga Kəriste.
20 Ya wuɗey ŋga daw ŋga njey ta akwar wure keɗe amba ya slakwar yawa. Fara fara,
ray aɗaw fa həƀey, maja ya səra cek masa yah ma da kakwara ba.

Mey da ray bəza hay cew ŋga Abəraham

21 Akwar ndəhay ma wuɗam ŋga ney ray a *kwakwas ŋga Mawiz, ya wuɗey ŋgaa
cəfɗakwar: akwar ta cəndamara kwakwas ŋga Mawiz maa guzley na, daa ba daw?
22 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey na, *Abəraham aŋga ta bəza
hay cew. Bəzey laŋgar na, ara ŋgwas beke mezəley Agar ma yarawa. Bəzey laŋgar
may, ara ŋgwas masa beke ba mezəley Sara ma yarawa.
23 Bəzey ma yawa ta ŋgwas beke na, a yawa ta fa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ.
Ama bəzey ma yawa ta ŋgwas masa beke ba na, a yawa maja Gazlavay ma ləvar a
Abəraham a da vəlar bəzey.
24 Ya gwa ya wata ŋgusay cew keɗe ta *mejəwey-mey hay cew masa Gazlavay ma
jəwa ta ndəhay. Agar ŋgwas beke na, a wuzwa mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta *Mawiz
daa aŋgwa ŋga Sinay zleezle. Bəza hay masa Agar ma yatərwa a təram beke anda aŋga.

25 Agar a na, mapakaya anda mejəwey-mey ŋga Gazlavay masa aa ma jəwa daa
aŋgwa ŋga Sinay daa hwayak ŋga Arap hay heyey. Aa mapakaya saya anda berney
ŋga *Jeruzelem wure keɗe, maja ndəhay daa berney a, ata beke ŋga kwakwas ŋga
Mawiz.
26 Ama Jeruzelem masa da gazlavay da vaɗ na, aŋga anda Sara, ŋgwas masa beke ba.
Ara aŋga mama aləkwa.
27 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Sesəmey Jeruzelem, kah anda ŋgwas-dərlay
masa ta yey bəzey daa ba.
Wudey ta meesəmey, kah anda ŋgwas
masa hwaɗ ta car ŋga mayawa bəzey daa ba,
Maja ŋgwas-dərlay masa zel e a wuɗa saba na,
a da hətey bəza hay ga ma fəna ŋga ŋgwas ta zel e.»
28 Məlma aɗaw hay, akwar na, bəza hay ŋga Gazlavay anda *Izak, bəzey ŋga ŋgwas
masa beke ba masa Gazlavay ma ləvey zleezle a da vəldara a Abəraham heyey.
29 Daa ŋgene, bəzey ma yawa ta fa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ na, fa sərda banay
ta bəzey masa ma yawa ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay. Wure keɗe, ndəhay
fa kamara kəne may.
30 Ama mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey na, kwara? A ləvey na:
«Bəla ŋgwas beke la ta bəzey aŋga. Bəzey ŋga ŋgwas masa beke ba na, a da zəma way
ŋga papaha tabiya, ama bəzey ŋga ŋgwas beke na, kwa fa da zəmey cek ŋga papaha
daa ba səlak.»
31 Yaw, ŋgwas beke na, aləkwa bəz aŋga hay ba, ama aləkwa bəza hay ŋga ŋgwas
masa beke ba ma yamawa ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.

5

Ndəhay ŋga Yesu a da təram beke ŋga kwakwas ŋga Mawiz saya na, kwara?

4:17 4.17 1.7 **4:19 4.19** 1Kwr 4.15 **4:22 4.22** MC 16.15; 21.3 **4:23 4.23** MC 17.18-19; Rm 4.17-20; 9.7-9 **4:24 4.24** Mab 19–20; Gal 3.23; 4.1; 5.1; ***Agar:*** MC 16.1 **4:26 4.26** Heb 12.22; CWJ 21.2 **4:27 4.27** Iz 54.1 **4:29 4.29** MC 21.9 **4:30 4.30** MC 21.10

1 *Kəriste ta pəskandakurwa sem dasi har ŋga *kwakwas ŋga Mawiz amba ya wakwa
ray aləkwa fara fara. Da ray ŋgene, kam gədaŋ, wam ray akwar, ka da vəlmar cəveď a
ndaw ŋga tərdakwar beke ŋga kwakwas ŋga Mawiz saba.
2 Jəkfamaya sləmay, yah Pawl, ya faa guzlkwar, da ka slam mandawal amba ka səpam
kwakwas ŋga Mawiz saya na, ŋgene, cek masa Kəriste ma ka ŋgada akwar na, ara cek
ŋga tede.
3 Yaw, ya fa kətkwar saya, kwa waawa ma təɓa ŋga sla mandawal na, si a səpa
kwakwas ŋga Mawiz a tabiya, kwa a mbəkey kwakwas a pal ba.
4 Da akwar fa səpam ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay ta fa kwakwas ŋga Mawiz
na, ŋgene, ka ta wuďkam sem ta Kəriste. Maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar daa ba
səlak.
5 Ala na, ya sərmara Gazlavay a pandar ŋga ndəhay maaya la fa mey aŋga maja ala
fa pamara Kəriste ŋga ndaw ala fara fara. Ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay
ala fa səkwmara amba Gazlavay a pandar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga ha.
6 Yaw, ŋgada ndaw macəmkaya ta Yesu Kəriste na, ta sla mandawal la, kwa ta sla daa
ba na, fa da mbəďey cek fa aŋga daa ba. Cek mahura na, ara mepey Yesu Kəriste ŋga
ndaw fara fara ta mewuďey ndəhay mekele.
7 Zleezle na, akwar fa kam gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey daa cəveď ŋga Yesu. Kaa
wure keďe, ma təkakwar ŋga səpa mey masa fara fara na, wa təɓa wa?
8 Mey hay masa ndəhay maa guzldamara ŋga batakwar na, mey hay a, ara mey hay
ŋga Gazlavay ba, maja ara Gazlavay a ma walakwar.
9 Mey hay maaya ba ŋgene a da zəvey fa mey fa mey, anda cek ma həsla hapa ŋga
makala na, aŋga kuset kəďey, ama a həsla hapa ŋga makala maďakaya cəpa.
10 Ta ŋgene he cəpa, ya səra mewulkey akwar na, fa da key wal ta ŋga yah daa ba,
maja aləkwa tabiya macəmkaya ta Yesu Kəriste. Ndaw masa ma həɓkwar ray na, kwa
da ara waawa na, Gazlavay a kar sariya la.
11 Məlma aďaw hay, ndəhay fa mbərzlafamaya, a ləvam ya fa wuzey mey, ya ləvey si
ndəhay a slam mandawal cəŋga. Kaa da anda keďe na, a sərdamaya banay maja me
təɓa me? Ndəhay fa sərdamaya banay cəŋga keďe na, a wuzwa fara fara yaa sərkadata
ndəhay amba a ləham na, si ta fa meməcey ŋga Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya
gway.
12 Ndəhay ma həɓmakwar ray da ray *mesley mandawal na, anja ŋga njam anda
gənaw hay maaŋgwaďatakaya.
13 Məlma aďaw hay, Gazlavay a zəlkwar na, amba ka təram ndəhay ma wam ray ata.
Ama mewey ray akwar aha na, ta vəlkwar cəveď ŋga key cek hay maaya ba ma bawa
daa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ na, daa ba. Sasəkar jak, wuďam vaw da wuzlah
akwar, asaya, jənam vaw da wuzlah akwar.
14 Kwakwas ŋga Mawiz cəpa na, macəmkaya tabiya daa mewey pal ma ləvey: «Si ka
wuďa meseembew akah anda kah ma wuďa ray akah.»
15 Ama da akwar fa zam vaw da wuzlah akwar, asaya, akwar fa zəmam vaw da wuzlah
akwar anda gənaw hay masa-həma na, si ka pam leŋgesl, ka mbəkdamara cek hay a
ŋgene, da daa ba na, ka daa zəďam ray akwar.

Mey da ray mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ta sləra ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay

16 Ehe, jəkam sləmay, ya fa ləvkwar, vəlmar cəveď a *Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga wey
da ray akwar. Anda keďe, akwar fa da kam cek hay maaya ba ma bawa daa mewulkey
ŋga ndaw-magədaŋ na, daa saba.
17 Cek hay maaya ba masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuďey ŋga ka na, ata wal
ta cek hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuďey ya kakwa. Asaya, cek hay masa
Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuďey ya kakwa na, ata wal ta cek hay masa mevel ŋga
ndaw-magədaŋ ma wuďey ŋga ka. Cek hay a na, ata wal wal, a cəmam ba. Ara maja
ŋgene, ka gwamara ŋga key cek mandaw mandaw anda akwar ma wuďam ba.
18 Ama da Mesəfney ŋga Gazlavay fa wey da ray akwar na, ŋgene *kwakwas ŋga
Mawiz fa da wey da ray akwar daa saba.
19 Ya sərkwa fara fara, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuďey ŋga ka
na, ara meley-vaw saw, mewulkey mandaw mandaw da ray cek hay ma nəsa ndaw, leŋ
mekey cek hay ma ka hwaray.

5:1 5.1 2.4; 4.5, 9; 5.3 **5:3 5.3** 3.10, 12; Rm 2.25 **5:5 5.5** 2.16; Rm 8.23-25 **5:6 5.6** 3.28; 5.22; 6.15; Rm 4.11; 1Kwr 7.19; Ef 6.23 **5:8 5.8** 1.6-7 **5:9 5.9** 1Kwr 5.6 **5:10 5.10** 1.7 **5:11 5.11** 6.12, 14; 1Kwr 1.23 **5:13 5.13** 1Kwr 6.12; 10.23-24; 1Pi 2.16 **5:14 5.14** Lev 19.18; Rm 13.9 **5:15 5.15** Jak 4.1-2 **5:16 5.16** 5.25; Rm 8.2-13 **5:17 5.17** Rm 7.13-23 **5:18 5.18** Rm 6.14; 7.4 **5:19 5.19-21** Rm 1.28-32; 1Kwr 6.9-10; Ef 5.3-5; Kwa 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pi 4.3; CWJ 22.15

20 Asaya, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka na, ara meney
ray a kuley hay, mekey maazla hay maaya ba, merəsey vaw, mewuɗkey ɗay, mekey
səleŋ, mecey-mevel kalah, mesəpey ŋga fəney ndaw mekele, meweley vaw ta weley,
leŋ mewuɗkey ɗay ta ndəhay mekele.
21 Yaw, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka na, mekele daha
saya, ara mekey maagway fa cek ŋga ndaw, mewey ta wuzam, mekusey daa slam a ŋga
key cek hay malamba leŋ mekey cek hay mekele mekele masa malamba anda keɗe hay.
Ya ta kətkwar la, ama wure keɗe, ya kətkwar saya, ndəhay ma kam cek anda keɗe hay
na, fa da njam da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.
22 Ama da Mesəfney ŋga Gazlavay fa wey da ray ndaw na, ndaw a, a key sləra maaya,
aŋga anda wudez ta slaslalay maaya ma yey babəza. Cek hay maaya ma sawa ta
fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, ara mewuɗey-vaw, meesəmey, zazay, meɓəsey banay,
mesərey dey-ceceh fa ndaw, mekey maaya, mekey cek ta cəveɗ e mandaw mandaw,
23 metərey ŋga ndaw meekweɗ-mey, leŋ mewey vaw fa mekey cek hay saw. Yaw,
kwakwas ŋga Mawiz na, a təkta ndəhay ŋga key cek hay anda keɗe ba.
24 Ndəhay ŋga Yesu *Kəriste na, ta mbəkdamara cek hay maaya ba masa ata ma
wuɗam ŋga kamara sem. A mbəkdamara na, ara anda a dərmata cek hay maaya ba ha
fa hwadam mazlaŋgalakaya.
25 Ara Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəlndakwar menjey mawiya. Da ray ŋgene,
vəlkwar cəveɗ a Mesəfney ŋga Gazlavay a ŋga wey da ray aləkwa.
26 Ya da gəlkwa ray ba, ya da padatakwa ndəhay mekele ŋga cek hay saw ba, asaya,
ya da kakwa səleŋ da wuzlah aləkwa ba may.

6

Mey da ray ndəhay ŋga Yesu ma da jənam vaw

1 Məlma aɗaw hay, da ka hətam ndaw da wuzlah akwar fa key mebərey na, ara
akwar ndəhay masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray keɗe ma da jənmara ndaw aha,
ma da vəhdamərwa aa cəveɗ maaya. Ama ka da jənmara ha na, ta mevel maaya ta mey
maakwaɗ a. Kwa waawa da wuzlah akwar ŋga wey vaw maja a da təɗey aa mebərey
ŋga ndaw aha.
2 Da banay da wuzlah akwar daha na, jənam vaw. Da masa akwar fa kamara kəne
na, a key ŋgene, ka namar ray a mewey ŋga *Kəriste.
3 Da ndaw a wulkey aŋga mahura, anja aŋga mahura ba na, a key ŋgene, a bəmey
ray aŋga.
4 Kwa waawa ŋga nəka menjey aŋga. Da a nəka aa maaya na, ŋgaa səmey da ray
menjey aŋga ha gway, ba na, a da wulkey da ray menjey ŋga ndaw mekele ba.
5 Yaw, kwa waawa ŋga nəkey dey fa sləra aŋga masa Gazlavay ma vəldara.
6 Asaya, kwa waawa maa sərkey mey ŋga Gazlavay na, maaya a wunkamara cek aŋga
hay ta ndaw maa sərkada ha.

Mey-meŋgey da ray menjey ŋga ndaw ta makawa cek hay da ley

7 Ka da bəmam ray akwar ba, Gazlavay a wuɗey ndaw ŋga kada wasa ba. Cek wura
wura masa ndaw ma sləka a ley na, a da kawa da ley a na, cek aha.
8 Anda meləvey, da ndaw a key cek ma mbafar a vaw aŋga daada gway na, ŋgene,
a daa zəɗda ray aŋga. Ama da a key cek ma mbafar a *Mesəfney ŋga Gazlavay na,
ŋgene, a da hətey heter mendəvey ba ma sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay a.
9 Da anda keɗe na, si ya kakwa cek hay maaya ŋgada ndəhay, ya da gərkwa ba. Fara
fara, da masa ya ta gərkwa daa ba, pas a ma wuswa cay na, ya hətkwa mawurɓay ŋga
sləra aləkwa la.
10 Anda keɗe, daa masa aləkwa ma hətkwa har la kaa na, kakwa maaya a ndəhay
tabiya. Kakwa maaya ma fəna saya na, ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste.

Mey ŋga madagway-dakw

11 Nəkmara, mey ŋga madagway-dakw keɗe na, mawuzlalakaya mahura mahura, *ara
yah ma wuzlalakwara ta har aɗaw.*

5:22 5.22 Ef 5.9 **5:23 5.23** 1Tm 1.9; 2Pi 1.6 **5:24 5.24** 2.19; 6.14; Rm 6.6; Kwa 3.5; 1Jŋ 3.6 **5:25 5.25** 5.16; 1Kwr 6.19; Ef 4.30 **5:26 5.26** Rm 12.10; Fəl 2.3 **6:1 6.1** Mt 18.15; Jak 5.19; 1Kwr 10.12 **6:2 6.2** 1Kwr 9.21; 2Kwr 11.29 **6:3 6.3** 1Kwr 4.7 **6:5 6.5** Rm 2.6; 14.12 **6:6 6.6** 1Kwr 9.11, 14 **6:8 6.8** Jaŋ 3.6; 6.63; Rm 8.6, 13 **6:9 6.9** 2Tes 3.13 **6:10 6.10** Jaŋ 13.34; Rm 12.10; 13.8; 14.15; 1Kwr 8.1; ***fasəlawal*** 13; 2Kwr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ef 5.2; Fəl 2.2; 1Tes 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pi 1.7 **6:11 6.11** 1Kwr 16.21

12 Ndəhay daha fa təkmakwar ɗay ŋga səpey *kwakwas ŋga Mawiz ta fa *mesley
mandawal. A təkmakwar ɗay a na, maja mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ gway. A kamara
anda keɗe na, a wuɗam ndəhay aa həmdamata. Asaya, a wuɗam ŋga wuzey mey da
ray meməcey ŋga *Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya ba, maja ndəhay *Jəwif hay a
da sərdamata banay.
13 Kwa ndəhay ma sla mandawal hay a ta ray ata na, fa namar ray a kwakwas ŋga
Mawiz tabiya daa ba. A wuɗam si ka slam mandawal na, amba a zlapam da ray akwar
maja akwar ma təɓmara mey ata.
14 Yah na, ya faa səmey si da ray meməcey ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste fa
hwadam mazlaŋgalakaya gway, kwa ya faa səmey da ray cek mekele na, daa ba. Maja
meməcey ŋga Yesu Kəriste fa hwadam a na, ya nəkta cek hay da bəla keɗe anda cek
hay ŋga tede fa mey aɗaw. Yah may, anda ndaw ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya
masa ta mbəkdata cek hay da bəla sem.
15 Kwa ndaw ta sla mandawal la, kwa ta sla daa ba na, fa da mbəɗey cek daa ba. Cek
mahura na, ara Gazlavay ma tərdandakwar ŋga ndəhay mawiya.
16 Anja Gazlavay ŋga vəltar zazay, ŋga sərfatar dey-ceceh a ndəhay ma səpmara mey
a keɗe, leŋ a ndəhay daa səkway ŋga *Israyel masa ma təɓmara mey ŋga Gazlavay fara
fara.
17 Dəga wure keɗe, anja ndaw ŋga həɓya ray saba maja vevek * ŋga mbəlek fa vaw
aɗaw fa wuzdərwa yah ndaw ŋga Yesu.
18 Məlma aɗaw hay, anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta
akwar tabiya. *Amen.

6:12 6.12 5.2, 11 **6:14 6.14** 1Kwr 1.23, 29, 31; 2.2; Gal 2.19 **6:15 6.15** 5.6; Rm 6.3-4; 2Kwr 5.17; Ef 4.24 **6:16 6.16** Ps 125.4-5 * **6:17 6.17** vevek: vavay, vevəlek **6:17 6.17** 2Kwr 4.10 **6:18 6.18** Fəl 4.23; 2Tes 3.18; 2Tm 4.22; Flm 25; CWJ 22.21

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Efez hay

Mey da ray

Leeter ŋgada Efez hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Efez, asaya ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray hay mekele mekele ŋga Yesu daa berney hay gweegwe ta Efez e. Pawl a wuzlala leeter e na, daa masa aŋga daa fərsəne. A kəzlamara aa fərsəne he na, maja aŋga ma wuzey Mey-maaya-mawiya. Ma handa leeter e a Efez na, ara Tisik (6.21).

Pawl a sərta ndəhay mekele mekele daa mecəmey-ray ŋga Yesu da Efez na, maja ta wuzey mey ŋga Gazlavay la feteɗe mevey maakar (SNM 19-20).

Mey mahura masa daa leeter keɗe na, ara cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ka (1.10). «Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha na, ara mecəmey ray ŋga cek hay da gazlavay da vaɗ ta cek hay da bəla tabiya asi har ŋga Bay pal, Kəriste.» Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha, a da key na, ta fa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.

Daa leeter keɗe na, Pawl aa guzley da ray Gazlavay ma wuɗta ndəhay kalah (1-2.10). Fa dəɓa ha, aa guzley da ray Jəwif hay ta Jəwif hay ba hay ma təram ŋga səkway pal ta fa Kəriste (2.11–3.13). Pawl a kətata Efez hay amba a njam maaya maaya, a təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, a njam anda ata ma njam zleezle saba (fasəlawal 4 haa 6).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay ta kandakwar maaya la ta fa Yesu Kəriste (fasəlawal 1 haa 2)

Si zel hay a wuɗmata ŋgwas ata hay, ŋgusay a namatar ray a zel ata hay (5.22-33)

Mey da ray ma key vəram ta bay-malula (6.10-20)

Mecey-har ŋga Pawl a Efez hay

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala
ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste.

Leeter keɗe ara ŋgada akwar, ndəhay ŋga Gazlavay daa berney ŋga Efez, akwar
macəmkaya ta Yesu Kəriste, asaya, akwar ma təɓmara mey aŋga ta mevel pal.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar
mey, asaya ŋga njadamakwar daa zazay.

Cek hay maaya masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ta fa Yesu Kəriste

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Mepəsey-mey
aŋga kwa wura wura ma sawa ta da vaɗ, aa da ray aləkwa. Ya hətkwa mepəsey-mey a
na, maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste.

4 Sərfadamara, dəga Gazlavay ta ləma bəla daa ba araŋ na, ta walandakwar sem ŋga
cəmey ta Kəriste, amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey aŋga, ndəhay masa ta mebərey
ba. Gazlavay a wuɗndakwar kalah,

5 maja ŋgene, ta walandakwar sem dəga zleezle ŋga tərey bəz aŋga hay ta fa Yesu
Kəriste. Gazlavay a ka kəne na, maja ta mbafar la, a wuɗey ŋga ka kəne.

6 Da ray ŋgene, həlmakwa Gazlavay maja aa ma wuɗndakwar kalah. A wuzdərwa
mewuɗey-vaw a na, ta fa sləra masa Bəzey aŋga mawuɗkaya kalah ma ka ŋgada
aləkwa.

7 Maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste na, Gazlavay ta ləhdandakurwa sem dasi har
ŋga bay-malula, asaya, ta mbəkdandakwara mebərey sem ta fa mambaz ŋga Yesu ma
mbəɗwa daa meməcey aŋga. Anda keɗe, Gazlavay a wuzdandakwara mesərey dey-
ceceh aŋga ta mewuɗey-vaw aŋga ha na, aa ga kalah ŋgada aləkwa.

8 Ta kandakwar maaya la ga kalah, ta vəlndakwar leŋgesl maaya la,

9 ta wuzdandakwara cek masa maɓadakaya dəga zleezle sem, anda meləvey, cek masa
aa ma wuɗey ŋga ka ta fa Kəriste.

10 Ta pas masa ɗar a ta wuswa cay na, a da ndəvda cek masa aa ma wuɗey ŋga ka
ha. Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha na, ara ŋga cəmtar ray a cek hay da gazlavay da
vaɗ ta cek hay da bəla tabiya asi har ŋga Bay pal, Kəriste.

1:1 1.1 ndaw-meslərey: Gal 1.1; ***Efez:*** SNM 18.19-21; 19.1 **1:3 1.3** 2.6; 2Kwr 1.3 **1:4 1.4** 5.27; Jaŋ 15.16; 17.24; 2Tes 2.13 **1:5 1.5** Jaŋ 1.12 **1:6 1.6** Mt 3.17; Rm 5.2; Kwa 1.13 **1:7 1.7** meləhey dasi har ŋga bay-malula: Kwa 1.13-14; ***mambaz:*** Ef 2.13; Rm 3.25-26; Kwa 1.20; 1Jŋ 5.7; ***mewuɗey-vaw aŋga ga kalah:*** Ef 2.7 **1:9 1.9-10** 1.22; Kwa 1.16, 20

11 Gazlavay ta wuɗey sem amba cek hay tabiya a kam maaya maaya anda aŋga ma
wuɗey ŋga ka. Ta wuɗey sem dəga zleezle ŋga walandar ala *Jəwif hay wal amba ya
təram ndəhay aŋga hay macəmkaya ta Kəriste.
12 Da ray ŋgene, ala ndəhay masa ŋgeeme ma pamara Kəriste ŋga ndaw ala fara fara
na, ala fa həlmamara Bay Gazlavay maja maaya aŋga kalah.
13 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay may, akwar ta cəndamara *Mey-maaya-
mawiya la. Ara mey maaya fara fara ma ləhdakwar maja akwar ma pamara Kəriste
ŋga ndaw akwar fara fara. Maja ŋgene, Gazlavay ta vəlkwar Mesəfney aŋga la a ray
akwar anda aa ma ləvey zleezle a da vəldatara a ndəhay aŋga hay. Mesəfney a na, ara
anda cek matəhkaya fa daŋgay ŋga sərey akwar na, ndəhay aŋga hay.
14 Maja aləkwa ma hətkwa *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ya sərkwa fara fara Gazlavay
a da vəldandakwara cek hay maaya tabiya masa aŋga ma ləvey a da vəldatara a ndəhay
aŋga hay heyey. Ya da hətkwa cek hay a na, daa masa aləkwa ta ləhkwa cay daa cek
hay maaya ba da bəla keɗe *. Anda keɗe, həlmakwa Bay Gazlavay maja aa ta gədaŋ.

Pawl a kar suse a Gazlavay daa medərey-daŋgay

15 Anda keɗe, dəga yah ma cənda akwar fa təɓmara mey ŋga Bay aləkwa Mahura
Yesu, ta akwar fa wuɗmata ndəhay ŋga Gazlavay cəpa na,
16 ya fa key suse a Gazlavay maja akwar mandaw mandaw. Daa masa ya fa dərey
daŋgay a Gazlavay na, ya fa sərfadakwar.
17 Ya fa dərey daŋgay a Gazlavay ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Gazlavay a,
ara Papaŋ ta gədaŋ. Yaa cəfɗa amba a vəlkwar leŋgesl, a wuzdakwara ray aŋga amba
ka sərmara maaya maaya.
18 Asaya, ya faa cəfɗa Gazlavay amba a pa meweɗey aŋga aa mevel akwar, amba
ka sərmara cek hay maaya kalah masa aa ma da vəldakwara. Da ray ŋgene, cek hay
maaya kalah ha na, akwar fa səkwmara maja ka sərmara ka hətam la fara fara. Ka
hətam la fara fara, maja Gazlavay a zəlkwar ŋga tərey bəz aŋga hay. Ya faa cəfɗa saya
amba ka sərmara mepəsey-mey aŋga masa maaya ara mey ba, masa aa ma dĩya amba
a vəldatara a ndəhay aŋga hay.
19 Asaya, ya faa cəfɗa Gazlavay amba ka sərmara gədaŋ aŋga ma jənndakwar, aləkwa
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Gədaŋ aŋga ha na, a fənta gədaŋ hay ŋga cek hay tabiya.

20 Ara gədaŋ masa ma sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey. Ara gədaŋ a saya ma təpda
Kəriste he a vaɗ ŋga njey aa slam maaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay.
21 Feteɗe, Kəriste he fa wey da ray mesəfney hay maaya ta maaya ba hay tabiya masa
ma wam da ray cek hay tabiya da vaɗ ta da bəla. Gədaŋ ŋga Yesu na, a fənta gədaŋ ŋga
bay hay tabiya ma wam wure keɗe da bəla ta ŋga bay hay tabiya ma da wam ŋgada fa
mey.
22 Ahaw, Gazlavay ta pata cek hay tabiya sem asi har ŋga Kəriste. Asaya a pa Kəriste
ŋga *bay-ray ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay.
23 Yaw, mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay na, ara anda vaw aŋga. Kəriste fa wuzwa
vaw a ndəhay tabiya da bəla. A wuzwa vaw na, ta fa mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga
hay a. Ara aŋga ma vəltar heter a cek hay tabiya kwa daa wura daa wura cəpa.

2

Gazlavay a vəlndakwar heter na, ta fa Yesu

1 Zleezle masa akwar ta təɓmara mey ŋga *Kəriste daa ba araŋ na, akwar anda ndəhay
maməctakaya, maja akwar ta mebərey, akwar fa kam cek hay malamba.
2 Daa ŋgene, menjey akwar na, maaya ba, anda ndəhay da bəla keɗe ma sərmara
Gazlavay ba. Akwar fa təɓmara mey ŋga *Sataŋ, bay-malula, ma wey da ray mesəfney
maaya ba hay ma pəkam daa memeɗ da bəla. Bay-malula ha na, aŋga fa wata ndəhay
ma rəsmara mey ŋga Gazlavay haa wure keɗe.

1:11 1.11 1.4; Rm 8.28-29 **1:13 1.13** 4.30; 2Kwr 1.22; Kwa 1.5 * **1:14 1.14** Ya da hətkwa cek hay maaya tabiya masa Gazlavay ma ləvey a da vəlndakwara na, ta pas masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa a bəla (Rm 8.23). **1:14 1.14** 4.30; 2Kwr 1.22 **1:16 1.16** Kwa 1.3 **1:17 1.17** 5.17; MM 2.6; Kwa 1.9-10 **1:18 1.18** 4.4; Kwa 1.12 **1:19 1.19-20** 2Kwr 13.4; Kwa 2.12 **1:20 1.20** SNM 2.33; Kwa 3.1 **1:21 1.21** 6.12; Rm 8.38; Gal 4.8-9; Kwa 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 **1:22 1.22** 1.10; 4.15; 5.23; Ps 8.7; Kwa 1.18; 2.19 **1:23 1.23** mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ara anda vaw aŋga: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kwr 12.4-11, 27; Kwa 2.19; ***Kəriste aa daa mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay:*** 2.14, 18; 4.1-6; Kwa 3.15; ***Gazlavay a njey ta ndəhay aŋga hay:*** 3.19; 4.10 **2:1 2.1** 2.5 **2:2 2.2** 6.12; Jaŋ 12.31; 14.30; SNM 26.18; 1Jŋ 2.16

3 Daa masa aləkwa ma təƀkwa mey ŋga Kəriste daa ba araŋ na, aləkwa kəne may,
maja daa ŋgene na, ya kakwa cek hay maaya ba tabiya anda mevel aləkwa ma wuɗey.
Aləkwa fa kakwa cek hay tabiya anda leŋgesl aləkwa ta vaw aləkwa ma wuɗey. Maja
cek hay maaya ba hay a na, Gazlavay a da cey mevel ga a ray aləkwa anda aa ma cey
mevel a ray ndəhay siya may.
4 Ama Gazlavay na, ara ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw. Ta wuɗndakwar la ga
kalah.
5 Da ray ŋgene, kwa daa masa aləkwa anda ndəhay maməctakaya maja mebərey
aləkwa na, Gazlavay ta cəmndakwar la ta Kəriste, ta vəlndakwar heter mawiya la.
Sərfadamara, ara ta fa maaya ŋga Gazlavay a, akwar ma ləham daa mebərey.
6 Gazlavay ta sləkɗadandakurwa sem daa meməcey daa slam a ta Yesu Kəriste na,
maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste he. Asaya, ta njadandakwar sem daa slam a ta
aŋga da gazlavay a vaɗ ŋga wey da ray cek hay tabiya.
7 A wuzdərwa maaya aŋga ŋgada aləkwa ta fa Yesu Kəriste anda keɗe na, amba a
wuzdatara a ndəhay ŋgada fa mey, mesərey dey-ceceh aŋga ta mewuɗey-vaw aŋga ha
na, aŋga ga kalah.
8 Yaw, ara ta fa maaya aŋga ha Gazlavay ma ləhdakwar daa mebərey maja akwar
ma təƀmara mey ŋga Yesu. Akwar ma ləham a na, ara ta gədaŋ akwar ba, ama ara
Gazlavay ma vəldakwara gədaŋ ŋga ləhey a.
9 Gazlavay ma ləhdakwar na, ara maja sləra akwar maaya masa akwar ma kamara
ba. Anda keɗe, ka da zlapam maja ba.
10 Yaw, ara Gazlavay ma ka amba ya cəmkwa ta Yesu Kəriste. Da ray ŋgene, Gazlavay
ta vəlndakwar heter mawiya la amba ya kakwa sləra hay masa maaya kalah. Sləra hay
masa maaya hay a na, Gazlavay ta ɗiyndakwara cay amba ya kakwa.

Jəwif hay ta Jəwif hay ba hay macəmkaya pal ta fa Yesu Kəriste

11 Da ray ŋgene, wulkam, zleezle akwar na, kwara? Akwar ta yamawa daa səkway
ŋga *Jəwif hay daa ba. Jəwif hay a, a zəlmakwar na, ndəhay manda-sla mandawal hay.
Ata na, a ləvam ata ndəhay maslatakaya mandawal. Ama *mesley mandawal na, ara
cek masa ndəhay ma kamara fa vaw ata hay gway.
12 Ahaw, daa ŋgene na, akwar dəreŋ ta *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay. Akwar na, ndəhay daa səkway ŋga *Israyel hay ba, akwar məlak hay.
Akwar daa *mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta Israyel hay daa ba. Daa mejəwey-mey a,
Gazlavay a ləvtar a da njey ta ata ŋga mandaw mandaw. Akwar manjatakaya da bəla,
Gazlavay aa ta akwar daa ba, ka njam na, ŋga ray akwar gway.
13 Ama akwar masa dəreŋ ta Gazlavay heyey na, wure keɗe, akwar macəmkaya ta
Yesu Kəriste. Gazlavay ta ŋgəchadakurwa la a cakay a, ta fa mambaz ŋga Kəriste ma
mbəɗwa daa meməcey aŋga.
14 Fara fara, ara Kəriste ta ray aŋga ma handərwa zazay a wuzlah aləkwa. A handərwa
zazay a daa masa aŋga ma cəmtar ɗay a ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba hay,
ŋga key səkway pal. Zleezle na, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba hay a ŋgəlam
vaw ba. Meŋgəley-vaw ata ba ŋgene na, ta tərey sem anda zleŋger da wuzlah ata ma
wunkata. Anda keɗe, ta fa meməcey ŋga Yesu na, zleŋger e, ta pəlhey sem.
15 *Kwakwas ŋga Mawiz na, mewey hay ga da hwaɗ a daha. Ama Kəriste ta ŋgəchada
kwakwas a sem ta cakay, amba a cəmtar ɗay ŋga ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay
ba hay ŋga tərey səkway pal macəmkaya ta aŋga. Ara maja ŋgene, zazay daha da
wuzlah səkway hay cew e.
16 Ta fa meməcey aŋga fa hwadam mazlaŋgalakaya na, Kəriste ta vavəsa meŋgəley-
vaw ba da wuzlah səkway hay cew keɗe heyey sem ŋga tərey səkway pal. Anda keɗe,
ta fa meməcey aŋga ha na, ta cəmtar ɗay cay ta Gazlavay.
17 Kəriste a sawa na, ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay ŋgada
akwar Jəwif hay ba hay ma sərmara Gazlavay ba zleezle, ta ŋgada ala Jəwif hay masa
ma sərmara Gazlavay.

2:3 2.3 5.6, 8; Rm 1.28; Kwa 3.6 **2:4 2.4** Rm 8.39; 9.16; Jak 5.11 **2:5 2.5** 2.8; Rm 3.24; 6.13; Kwa 2.12-13 **2:6 2.6** 1.3; Kwa 2.12; 3.1 **2:7 2.7** 1.7; Rm 5.20 **2:8 2.8** Mt 20.15; Jaŋ 4.10; SNM 15.11; Gal 2.16 **2:9 2.9** Rm 3.28; 1Kwr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 **2:10 2.10** Tit 2.14 **2:11 2.11** 5.8; ***mesley mandawal:*** Gal 5.6; Fəl 3.3 **2:11 2.11-13** Rm 11.17 **2:12 2.12** Rm 9.4; 1Kwr 15.19; Kwa 1.21-22; 1Tes 4.13; ***Gazlavay aa ta akwar ba:*** 2.19 **2:13 2.13** akwar masa dəreŋ ta Gazlavay: 2.17; 3.6; ***mambaz:*** 1.7; Gal 1.4 **2:14 2.14** zazay: 2.16; 4.3; Kwa 1.20; ***aləkwa səkway pal maja Yesu:*** 1.23; Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Gal 3.28 **2:15 2.15** 2Kwr 5.17; Kwa 2.14 **2:16 2.16** 1.23; Rm 5.10; Kwa 1.20-22 **2:17 2.17** Iz 57.18-19; SNM 2.39

18 Yaw, ara ta fa Kəriste he aləkwa cəpa ma hətkwa cəveď ŋga daw a cakay Gazlavay,
Papaŋ, ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga pal.
19 Anda keďe, akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, akwar məlak hay saba, akwar
maslah hay saba. Ama wure keďe na, akwar səkway pal ta ndəhay ŋga Gazlavay, akwar
ndəhay daa vəgeď ŋga way pal ta ndəhay ŋga Gazlavay.
20 Akwar na, anda aŋgwa hay ma ďəzla way. Salay ŋga way a na, ara ndəhay meslərey
ŋga Yesu ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. Yesu Kəriste ta ray aŋga na, ara aŋgwa
mahura ma vəlar gədaŋ a way a.
21 Ara ta fa Yesu Kəriste he, way a ma njey maaya maaya ta gədaŋ, a səkey, a key
mahura amba way a, a tərey way ŋga Bay Gazlavay.
22 Maja akwar macəmkaya ta Kəriste na, Kəriste he ta cəmkwar la ta ndəhay aŋga
hay mekele amba akwar may, ka təram anda way a. Ara way masa Gazlavay ma njey
da hwaď a ta fa Mesəfney aŋga.

3

Pawl a wuzey Mey-maaya-mawiya ŋgada ndəhay Jəwif hay ba hay

1 Ara maja ŋgene, yah Pawl, ya fa dərey daŋgay maja akwar mandaw mandaw. Yah
daa fərsəne maja sləra ŋga Yesu *Kəriste, masa yah ma ka ŋgada akwar *Jəwif hay ba
hay.
2 Akwar ma cəndamara mey da ray sləra masa Gazlavay ma vəldiwa ŋga key maja
akwar la, ba diya? A vəldiwa sləra ha na, maja maaya aŋga.
3 Gazlavay ta wuzdiwa mey masa maɓadakaya dəga zleezle sem amba ya səra mey a.
Yaw, daa leeter keďe na, ya taa guzlkwar la nekəďey da ray mey maɓadakaya ha.
4 Masa akwar fa jaŋgamara leeter he na, ka sərmara la, yah na, ya səra mey masa
maɓadakaya da ray Kəriste maaya maaya.
5 Zleezle na, Gazlavay ta wuzdatara mey maɓadakaya ha a ndəhay daa ba. Ama wure
keďe, ta wuzdatara la ta fa Mesəfney aŋga ŋgada ndəhay masa aa ma walata wal ŋga
tərey ndəhay meslərey ŋga Yesu ta ŋga tərey ndəhay ma təla mey aŋga hay.
6 Ehe, mey maɓadakaya ha na, a ləvey Jəwif hay ba hay na, a hətam cek hay maaya
masa Gazlavay ma ďiytara ŋgada ndəhay aŋga hay la letek ta ndəhay Jəwif hay. Jəwif
hay ba hay ta Jəwif hay na, ta təram sem anda vaw pal ta fa Kəriste. Asaya, cek masa
Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay na, ndəhay Jəwif hay ba hay a da
hətam letek anda ndəhay Jəwif hay may. A hətam cek hay maaya keďe na, maja ata ma
təɓmara *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja ata macəmkaya ta Yesu Kəriste.
7 Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay ta paya la ŋga wuzda a ndəhay maja maaya
aŋga. Ara ta fa gədaŋ aŋga, yah ma tərey ndaw ma ka sləra aŋga ha.
8 Yah na, ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay tabiya. Ta ŋgene he cəpa,
Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, ta paya la ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay
Jəwif hay ba hay. Ya fa wuzdatara mepəsey-mey ma sawa ta fa Kəriste. Cek maaya daa
mepəsey-mey a tabiya na, ndaw-magədaŋ a gwa a səra ba.
9 Asaya, a paya ŋga wuzda mey maɓadakaya zleezle heyey a ndəhay tabiya, amba a
sərmara cek hay a, a da kam na, kwara. Ara Gazlavay, ndaw ma ləma slam da vaď ta
slam da hwayak, ma ɓada mey a dəga zleezle.
10 Ama wure keďe ta wuzdərwa sem ta fa ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu. A wuzdərwa ta fa ata na, amba maslaŋ aŋga hay da vaď ta *bay-ray ata hay a
sərmara leŋgesl maaya ŋga Gazlavay ma sərey cek hay mekele mekele cəpa.
11 Dəga bəla ta zlar ŋga ləmey daa ba araŋ na, Gazlavay a, a ka kəne maja ta wuďey
sem. A ka na, ta fa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura.
12 Anda keďe, ya gwakwa ŋga ŋgəchakwa asi har ŋga Bay Gazlavay ta mandərzay
daa dey daa ba maja aləkwa macəmkaya ta Yesu Kəriste, asaya, maja aləkwa ndəhay
ma pamara Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara.
13 Maja ŋgene, ya kakwar ambahw, ka da məcmara vaw akwar maja yah ma sərey
banay maja akwar ba. Banay yah ma səra keďe na, sasəkar jak a da kakwar maaya
ŋgada fa mey.

Mey da ray mewuďey-vaw ŋga Yesu Kəriste

2:18 2.18 3.12; Rm 5.2 **2:19 2.19** 2.12; 3.6; Heb 12.22-23 **2:20 2.20** Mt 16.18; 1Kwr 3.10-11; CWJ 21.14 **2:21 2.21** 1Kwr 3.16 **2:22 2.22** 1Pi 2.5 **3:1 3.1** fərsəne: 4.1; Fəl 1.7; Kwa 4.18; Flm 1, 9 **3:1 3.1-3** Kwa 1.25 **3:3 3.3** 3.6 **3:4 3.4** Rm 16.24; 2Kwr 11.6 **3:5 3.5** Kwa 1.26 **3:6 3.6** mey maɓadakaya: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rm 16.25; Kwa 1.26-27 **3:8 3.8** ndaw mecəhe: 1Kwr 15.8-10; Gal 1.13-16; Fəl 3.6-8; 1Tm 1.12-16 **3:9 3.9** 1.4 **3:10 3.10** 1.21, 23 **3:12 3.12** Rm 5.2; Heb 4.16; 10.19 **3:13 3.13** Kwa 1.24

14 Ara maja ŋgene, yah ma regedey fa mey ŋga Gazlavay Papaŋ, ŋga dərar daŋgay
maja akwar.
15 Ara aŋga ma patar mezəley a səkway hay da gazlavay da vaɗ ta da bəla cəpa, maja
aŋga Papa aləkwa.
16 Gazlavay aa ta gədaŋ, cek hay tabiya ata dasi har aŋga. Da ray ŋgene, ya fa dərar
daŋgay amba a vəlkwar gədaŋ ta fa Mesəfney aŋga. Anda keɗe, gədaŋ aŋga ha ŋga
njey daa akwar ma fəna ma fəna.
17 Anja *Kəriste ŋga njey daa mevel akwar maja aŋga ndaw akwar fara fara. Asaya,
anja akwar ŋga wuɗmara Gazlavay, anja akwar ŋga wuɗam vaw da wuzlah akwar.
Da akwar fa wuɗam vaw kəne na, ka da hətam gədaŋ anda wudez masa slaslalay a
dəreŋ daa vəgeɗ, da daa ba, anda way maləmkaya maaya maaya wurza ha mapakaya
ta aŋgwa.
18 Anda keɗe, akwar ta ndəhay ŋga Gazlavay siya, ka sərmara la, Yesu Kəriste na, fa
wuɗndakwar kalah. Ka sərmara la, mewuɗey-vaw aŋga ha na, kwakway a daa ba.
19 Ahaw, mewuɗey-vaw aŋga ha na, ta fəna leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ sem. Ama ya
fa dərey daŋgay amba ka sərmara mewuɗey-vaw aŋga ha fara fara cəŋga. Anda keɗe,
ka da hətam menjey maaya letek anda ŋga Gazlavay, asaya, Gazlavay a, ray aŋga, a da
njey ta akwar mandaw mandaw.
20 Yaw, Gazlavay a, a gwa ŋga vəlndakwar cek ma fəna masa aləkwa maa cəfɗafakwar,
asaya, a gwa ŋga kandakwar cek masa ma fəna mewulkey aləkwa, maja aŋga fa key
sləra daa mevel aləkwa ta gədaŋ aŋga.
21 Həlmakwa Bay Gazlavay maja ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu leŋ
maja Yesu Kəriste he ray aŋga. Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw.
*Amen.

4

Mey da ray mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

1 Maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara ta fa *Kəriste na, yah Pawl, ya fa
kətkwar, yah ndaw masa daa fərsəne maja Bay aləkwa Mahura. Akwar masa Gazlavay
ma zəlkwar ŋga tərey bəz aŋga hay na, ya fa kətkwar amba menjey akwar a key anda
aa ma wuɗey.
2 Anda meləvey, daa cek hay masa akwar ma kamara cəpa na, kamara ta meney ray, ta
meekweɗ-mey, ka da cam mevel saw saw ba. Da ndəhay da wuzlah akwar ta kamakwar
cek hay maaya ba la na, ɓəsmara gway, wuɗam vaw da wuzlah akwar.
3 *Mesəfney ŋga Gazlavay ta cəmkwar ray la pal. Anda keɗe, kam gədaŋ amba ka
njam macəmkaya daa zazay.
4 Aləkwa ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, aləkwa ma tərkwa
sem anda vaw pal. Ara Mesəfney ŋga Gazlavay pal da ray aləkwa. Asaya, aləkwa masa
Gazlavay ma zəlndakwar na, aləkwa fa səkwakwa cek hay maaya letek masa Gazlavay
ma da vəldatara a ndəhay aŋga hay.
5 Bay aləkwa Mahura, aŋga pal. Mey masa aləkwa ma təɓkwa, aŋga pal. *Baptem,
aŋga pal.
6 Gazlavay masa aləkwa ma nakwar ray may, aŋga pal. Aŋga Papa aləkwa tabiya, fa
wey da ray aləkwa tabiya, fa key sləra da wuzlah aləkwa tabiya, asaya, aa daa mevel
aləkwa tabiya.
7 Ama Kəriste ta vəlndakwar gədaŋ la wal wal ŋga key sləra aŋga. A vəldandakwara
gədaŋ a na, ta har cew cew, anda aa ma wuɗey ŋga vəlda sləra a ndaw a, a ndaw a.
8 Ara maja ŋgene, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Daa masa aŋga ma təpey a vaɗ na,
Ta handata masa-gəra aŋga hay
masa aa ma kərzatərwa daa vəram la.
Fa dəɓa ha, ta', a vəley cek hay mekele mekele a ndəhay.»
9 Yaw, mey ma ləvey: «Aŋga ma təpey a vaɗ na,» a wuɗey ŋga ləvey kwara? Mey a,
a wuɗey ŋga ləvey na, Kəriste ta pawa salay la a bəla feɗe ɗagay.
10 Kəriste ma pawa salay a bəla heyey na, ara aŋga saya ma təpey a vaɗ haa a wusey
a cakay Bay Gazlavay, amba a wey da ray cek hay kwa daa wura daa wura cəpa.

3:14 3.14 6.18-19 **3:16 3.16** Kwa 1.11 **3:17 3.17** Jaŋ 14.23; Ef 5.2; Kwa 1.23; 2.7 **3:18 3.18** Kwa 2.2 **3:19 3.19** 1.23; 5.2, 25; 2Kwr 5.14; Kwa 2.9-10 **3:20 3.20** Kwa 1.29 **4:1 4.1** 3.1 **4:2 4.2** 5.2; Rm 8.13; Gal 6.8; Kwa 3.9; Kwa 3.12-13 **4:3 4.3** 2.14-16; Kwa 3.14-15 **4:4 4.4** 1.23; 2.18 **4:5 4.5** Jaŋ 10.16; 1Kwr 8.6; ***baptem:*** Mt 28.19; Rm 6.3-4 **4:6 4.6** 1Kwr 12.6 **4:7 4.7** Rm 12.3, 6; 1Kwr 12.11 **4:8 4.8** Ps 68.19 **4:9 4.9** Jaŋ 3.13 **4:10 4.10** 1.23

11 Gədaŋ masa wal wal a na, ara Kəriste he ta ray aŋga ma vəltar a ndəhay. A vəltar
gədaŋ a siya hay ŋga tərey ndəhay meslərey aŋga hay, siya hay ŋga tərey ndəhay ma
təla mey ŋga Gazlavay, siya hay may ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay. Siya
hay saya a vəltar gədaŋ ŋga tərey anda mecəkwer hay ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu, aa sərkadamata ndəhay da ray mey ŋga Gazlavay.
12 Kəriste he a ka kəne na, amba ndəhay a, a jənmata ndəhay ŋga Gazlavay ŋga key
sləra ŋgada aŋga. Anda kedə, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste, a
hətam gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay la ma fəna ma fəna.
13 Ahaw, aləkwa tabiya ya cəmkwa ray la pal daa metəɓey-mey pal ŋga Bəzey ŋga
Gazlavay, asaya, ya da sərkwa Bəzey a fara fara. Da ray ŋgene, ya da tərkwa ndəhay
maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay, anda meləvey, ya da tərkwa ndəhay maaya
kalah anda Kəriste.
14 Anda kedə, aləkwa anda bəza hay saba, aləkwa anda hwahwayak masa memed ma
həla saw saw saba. Yaw, ndəhay ma mbərzlam fa da gwamara ŋga batamandakwar
ta meesərkedey ata, amba ya təɓkwa membərzley ata ha ŋgaa zəɗdandakwar na, daa
saba.
15 Maaya na, ya mbərzlakwa ba, ya wuzkwa mey maaya fara fara da ray Gazlavay,
asaya, ya wudkwa vaw da wuzlah aləkwa. Da aləkwa fa kakwa kəne na, ya nakwa la fa
mey fa mey haa ya tərkwa anda Kəriste. Aŋga na, *bay-ray ŋga ndəhay daa mecəmey-
ray aŋga.
16 Ara aŋga ma cəmtar ray ŋga ndəhay aŋga hay anda vaw ŋga ndaw pal maləmkaya
ta mezəvey hay mekele mekele. Da mezəvey ŋga vaw hay cəpa ata wurwer na, ŋgene
vaw tabiya a gəley, a hətey gədaŋ. Ara kəne may ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu. Da ndəhay a, fa wudam vaw da wuzlah ata, asaya, da kwa waawa fa
ka sləra aŋga na, mecəmey-ray a, a hətey gədaŋ la ma fəna ma fəna.

Pawl a kətata Efez hay ŋga mbəɗdamara menjey ata

17 Ara maja ŋgene, yah, Pawl, ya fa kətkwar, asaya, ya fa pakwar leŋgesl ta mezəley
ŋga Bay aləkwa Mahura, ya ləvkwar: ka da njam anda ndəhay ma sərmara Gazlavay
ba saba. Mewulkey ŋga ndəhay a na, saw kəne.
18 Ata daa ləvaŋ. Cek masa Gazlavay ma wudey na, a gwamara ŋga cəndamara ba.
Ata məlak hay fa mey ŋga Gazlavay, ta hətam heter mendəvey ba na, daa ba, maja a
gəmam ŋga cəndamara ba səlak, a sərmara Gazlavay ba.
19 Hwaray daa dey ata daa ba, a kam cek anda mevel ata ma wudey. Fa lam vaw saw
da palah mandaw mandaw, fa kam cek hay malamba mekele mekele may.
20 Ama akwar na, aa sərkadamakwar da ray *Kəriste na, anda ŋgene ba.
21 Akwar ta cəndamara mey da ray Kəriste la, ba diya? Akwar masa macəmkaya ta
Yesu na, taa sərkadamakwara mey fara fara masa Yesu a ma wuzdandakwara la, ba
diya?
22 Zleezle na, ka wudam ŋga key cek hay malamba ma bata ndaw. Cek hay malamba
hay a ta nəskwar sem. Yaw, maaya na, ka mbəkdamara menjey akwar masa zleezle
ŋgene, anda ndaw ma mbəkda zana magurma.
23 Mbəɗdamara mevel akwar ta leŋgesl akwar tabiya.
24 Təɓmara menjey mawiya masa Gazlavay ma ɗiykwara anda ndaw ma kəzley zana
mawiya fa vaw. Menjey a na, ara menjey maaya ta cəved e, ma mbafar a Gazlavay anda
mey ŋga Gazlavay masa fara fara maa sərkadandakwara.
25 Da ray ŋgene, ka da mbərzlam saba. Maaya na, kwa waawa ŋgaa guzley mey
maaya fara fara a ndaw, maja aləkwa tabiya macəmkaya anda vaw pal.
26 Da mevel fa cakwar na, wam vaw, ka kam mebərey ba. Ka da vərndam daa mecey-
mevel haa pas a kəzley ba.
27 Ka da vəlmar cəved ŋgada bay-malula ŋga wey da ray akwar ba.
28 Da ndaw fa leley na, anja ŋga leley saba. Ama maaya na, ŋga key sləra maaya ta
har aŋga, amba a hətey cek, a jəney ndəhay masa-viya hay may.
29 Ka daa guzlam mey malamba a ndəhay ba. Ama da akwar faa guzlam na,
gwaguzlam mey maaya ma jənta ndəhay daa mey ŋga Gazlavay, mey maaya ma ɗiyta
ndəhay masa ma jəkfamakwar sləmay.

4:11 4.11 1Kwr 12.28 **4:12 4.12** 1Kwr 14.26 **4:13 4.13** Kwa 1.28 **4:14 4.14** 1Kwr 14.20; Heb 5.13-14; Jak 1.6 **4:15 4.15** 1.22 **4:15 4.15-16** 5.2 **4:16 4.16** 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kwa 2.19 **4:17 4.17-18** 5.8; Rm 1.21; 1Pi 1.14 **4:19 4.19** Kwa 3.5 **4:23 4.23** Rm 12.2 **4:24 4.24** MC 1.26-27; 2Kwr 5.17; Kwa 3.10 **4:25 4.25** 4.16; Zak 8.16-17; Kwa 3.8-9 **4:26 4.26** Jak 1.19-20 **4:28 4.28** 1Tes 4.11 **4:29 4.29** 5.4; Kwa 3.8; 4.6; Jak 3.10

30 Ka da kam cek ma car mevel a *Mesəfney ŋga Gazlavay ba, maja Mesəfney a,
ara anda cek matəhkaya fa daŋgay akwar ŋga sərey akwar na, ndəhay ŋga Gazlavay.
Mesəfney a, a da njey a ray akwar haa ta pas masa Gazlavay ma da ləhdakwar daa cek
hay maaya ba da bəla keɗe.
31 Mbəkdamara mepəley cəhwal ta mepey mey aa mevel da ray ndaw, leŋ mecey-
mevel da ray ndaw. Mbəkdamara mekey baazlam da wuzlah akwar ta mekey mbaɗa fa
ndaw. Cek hay malamba tabiya anda keɗe na, ŋgəcham dəreŋ ta ata.
32 Anda keɗe, təram ndəhay maaya, wuɗam vaw, səram dey-ceceh da wuzlah
akwar. Mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay da wuzlah akwar anda Gazlavay ma
mbəkdakwara mebərey akwar ta fa Kəriste may.

5

Mey da ray menjey maaya ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

1 Wure keɗe, akwar na, bəza hay ŋga Gazlavay mawuɗtakaya. Da ray ŋgene, kam
cek maaya anda Gazlavay ma ka.
2 Daa menjey akwar tabiya na, wuɗam vaw da wuzlah akwar anda *Kəriste ma
wuɗndakwar. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey maja aləkwa, anda gənaw masa ndəhay
ma hərmara zleezle ŋga vəley a Gazlavay. Anda keɗe, a mbafar a Gazlavay anda cek
mezey maaya.
3 Akwar na, ndəhay ŋga Gazlavay. Da ray ŋgene, da wuzlah akwar na, aŋga maaya
ba ŋga ley vaw saw da palah, ta ŋga key cek hay ma ka hwaray, leŋ ŋga key dey fa cek
ŋga ndaw. Səkway ŋga cek hay anda ŋgene na, kwa ŋga cəney da wuzlah akwar ba
səlak.
4 Ka daa guzlam mey hay saw ba, asaya, ka daa guzlam mey hay ma ka hwaray ba.
Mey hay anda ŋgene na, maaya ba. Maaya na, ka kam suse a Gazlavay.
5 Sərmara maaya maaya, ndəhay ma lam vaw saw da palah, ta ndəhay ma kam cek
hay ma ka hwaray na, fa da mbəzam aa slam masa Kəriste ta Gazlavay fa wam da vaɗ
na, daa ba. Fa da hətam cek hay maaya masa Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay aŋga
hay na, daa ba. Asaya, ndəhay ma kam dey fa cek ŋga ndaw na, fa da mbəzam aa slam
aha daa ba may, maja da fa kam dey fa cek ŋga ndaw na, a ragadamar a cek aha aa
slam a ŋga Gazlavay.
6 Ara maja cek hay malamba hay ŋgene, Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay ma
namar ray ba. Da ray ŋgene, ka da vəlmatar cəveɗ a ndəhay ŋga batamakwar ta mey
hay saw ba.
7 Kwa ka da cəmam ta ndəhay anda ŋgene ba səlak.
8 Zleezle na, akwar daa ləvaŋ. Ama wure keɗe na, akwar daa slam-meweɗey maja
akwar macəmkaya ta Bay Mahura. Anda keɗe, kam cek anda ndəhay ma njam daa
slam-meweɗey,
9 maja ndəhay ma njam daa slam-meweɗey na, a kam cek maaya, a kam cek ta cəveɗ
e, a mbərzlam ba.
10 Səpam ŋga key cek masa ma mbafar a Gazlavay.
11 Ka da kam cek hay malamba anda ndəhay daa ləvaŋ ma kamara ba. Cek hay masa
ata ma kamara ŋgene na, ara cek ŋga tede. Ama wuzdamara cek masa ata ma kamara
maaya ba ha ŋgene.
12 Fara fara, kwa ŋgaa guzley da ray cek hay masa ata ma kamara ta meɓey a ŋgene
na, a key hwaray.
13 Ama da cek malamba maɓadakaya ta wuzwa sem a palah na, ndəhay a hətmar
maaya maaya, a sərmara ara cek malamba.
14 Anda meləvey, daa slam-meweɗey na, cek malamba a hətey maaya maaya. Ara
maja ŋgene mey daha fa ləvey:
«Kah, ndaw masa manakaya,
Sləkɗey daa ɗar.
Kah, ndaw masa maməckaya,
Sləkɗawa daa meməcey a.
Amba meweɗey ŋga Kəriste a sawa a ray akah.»

4:30 4.30 1.13-14; Iz 63.10; Rm 8.23; Gal 5.25 **4:32 4.32** Mt 6.14; 18.22-35; Kwa 3.12-13 **5:1 5.1** Mt 5.48; 1Jŋ 3.1 **5:2 5.2** 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kwr 8.1; 2Kwr 5.14; Gal 6.10; Fəl 2.2; Kwa 2.2; 3.14-15; ***a vəlda ray aŋga:*** Gal 1.4; Heb 10.5-10 **5:3 5.3** Kwa 3.5 **5:3 5.3-5** Gal 5.19-21 **5:4 5.4** 4.29; Kwa 3.8 **5:5 5.5** Rm 5.17 **5:6 5.6** Rm 1.18; Ef 2.3; Kwa 2.4, 8; 3.6 **5:8 5.8** ləvaŋ: 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kwa 3.7; Tit 3.3; ***slam-meweɗey:*** Jaŋ 8.12; Kwa 1.13; 1Pi 2.9 **5:9 5.9** Gal 5.22-23 **5:10 5.10** Rm 12.2; 1Tes 5.22 **5:13 5.13** Jaŋ 3.20-21 **5:14 5.14** Iz 26.19; 60.1; Rm 13.11; Jak 5.8

15 Da ray ŋgene, wam vaw fa menjey akwar, ka da kam cek hay anda ndəhay manjar leŋgesl hay ba. Ama kam cek hay anda ndəhay ta leŋgesl maaya.
16 Da akwar ma hətam har la ŋga key cek maaya na, kamara, maja wure keɗe na, ndəhay fa kam cek hay malamba kalah.
17 Anda keɗe, ka da rəzlam ba, ama səpam na, ŋga sərey cek maaya masa Bay Mahura ma wuɗey fa akwar.
18 Ka da sam wuzam ŋga wey ba, maja wuzam na, a nəsa menjey ŋga ndaw. Ama vəlmar cəveɗ a *Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga njey daa mevel akwar mandaw mandaw.

19 Zlam walay da wuzlah akwar ta meesəmey, walay hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəlkwar gədaŋ ŋga zla. Zlam walay hay daa *Pəsam hay *, ta walay hay mekele ma həlma Bay Gazlavay. Zlamar walay hay ŋga həlma Bay akwar Mahura, həlmamara ta mevel akwar cəpa.
20 Kamar suse a Gazlavay Papa aləkwa maja cek hay tabiya. Kamar suse mandaw mandaw ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

Mey da ray menjey ŋga ŋgwas ta zel e
21 Akwar ndəhay masa ma namar ray a *Kəriste na, nam ray a ndaw a, a ndaw a da wuzlah akwar may.
22 Akwar ŋgusay, namatar ray a zel akwar hay, ara cek ma mbafar a Bay Mahura.
23 Maja zel na, ara *bay-ray ŋga ŋgwas, anda Kəriste ma key bay-ray ŋga ndəhay daa mecəmey-ray aŋga. Mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay a na, ara anda vaw aŋga. Ara Kəriste he ma ləhdata ndəhay daa mecəmey-ray aŋga ha daa mebərey.
24 Da ray ŋgene, anda ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Kəriste ma namar ray a Kəriste he na, akwar ŋgusay may, namatar ray a zel akwar hay daa cek hay tabiya masa akwar ma kamara.
25 Akwar zel hay may, wuɗmata ŋgwas akwar hay anda Kəriste ma wuɗta ndəhay daa mecəmey-ray aŋga. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey maja ata,
26 amba a tərdata ŋga ndəhay maaya manjar mebərey ta fa yam ŋga *baptem, asaya, ta fa mey aŋga.
27 Kəriste a vəlda ray aŋga na, amba a təɓta ndəhay daa mecəmey-ray aŋga anda ndaw ma ley kwakwa membey, asaya, amba ndəhay aŋga hay a, a təram ndəhay mapərtakaya, kwa mebərey ta cek maaya ba fa ata na, daa ba.
28 Ara anda keɗe, zel may, si a wuɗa ŋgwas aŋga anda aŋga ma wuɗa ray aŋga. Ndaw ma wuɗa ŋgwas aŋga na, a key ŋgene, a wuɗey ray aŋga.
29 Fara fara, ndaw ma wuɗa ray aŋga ba na, daa ba. Ama kwa waawa fa zəmey cek, fa wey vaw ta ray aŋga anda Kəriste ma wey vaw ta ndəhay daa mecəmey-ray aŋga may.
30 Kaa aləkwa na, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Kəriste, ba diya?
31 Mawuzlalakaya daa mey ŋga Gazlavay, a ləvey: «Maja ŋgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta ŋgwas aŋga, a təram anda ndaw pal.»
32 Mey a keɗe na, mey mahura maɓadakaya da hwaɗ a daha. Yah na, ya fa ləvkwar, mey a keɗe aa guzley da ray Kəriste ta ndəhay daa mecəmey-ray aŋga.
33 Mey a faa guzley may ŋgada akwar. Anja kwa waawa da wuzlah akwar ŋga wuɗa ŋgwas aŋga anda aŋga ma wuɗa ray aŋga. Akwar ŋgusay may, kwa waawa ŋga nar ray a zel e.

6

Menjey ŋga bəza hay da cakay papa ata hay ta mama ata hay na, kwara?
1 Akwar bəza hay, akwar macəmkaya ta Bay Mahura, cənmatar mey a papakw akwar hay ta mamakw akwar hay maja ara cek maaya.
2-3 *Mewey ŋga Gazlavay daha fa ləvey: «Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw.» Mewey a keɗe na, ara mewey ŋgeeme daa masa Gazlavay ma ləvey a da kandakwar

---

5:16 5.16 Kwa 4.5 **5:17 5.17** 1.17; Rm 12.2 **5:18 5.18** MM 23.31-35; Rm 13.13 * **5:19 5.19** Pəsam hay na, ara walay hay masa Bay Davit ta ndəhay Jəwif hay mekele ma zlamata zleezle. Walay hay a na, mawuzlalatakaya daa mey ŋga Gazlavay ŋga *Mejəwey-mey Magurma. Ta mey Pəlta a zəlmara «*Jabuura*». **5:19 5.19-20** Ps 33.2-3; Kwa 3.16-17; Heb 13.15 **5:21 5.21** 1Pi 5.5 **5:21 5.21–6.9** Kwa 3.18–4.1; 1Pi 2.18–3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Jŋ 2.12-17 **5:22 5.22** 1Kwr 14.34-35 **5:22 5.22-24** Kwa 3.18; Tit 2.5; 1Pi 3.1 **5:23 5.23** 1.22; 1Kwr 11.3 **5:25 5.25** 3.19 **5:25 5.25-28** 1.23; Kwa 3.19; 1Pi 3.7 **5:26 5.26** baptem: Rm 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 **5:27 5.27** 1.4; 2Kwr 11.2; Fəl 1.10; Kwa 1.22 **5:30 5.30** 1.23; 1Kwr 12.27 **5:31 5.31** MC 2.24 **5:32 5.32** CWJ 19.7 **6:1 6.1** Kwa 3.20

cek maaya, da aləkwa ta səpkwa mey a la. Cek maaya ha na, ara «Ka hətam zazay la,
ka njam la ga da bəla keɗe.»
4 Akwar papaŋ hay may, ka da kam cek ŋga catar mevel a bəz akwar hay ba. Ama,
kətmata, sasərkadamata maaya maaya anda Bay Mahura ma wuɗey.

Mey da ray beke hay ta ndəhay ma wamata

5 Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla keɗe ta mevel pal, cənmatar
mey. Namatar ray anda akwar ma namar ray a *Kəriste.
6 Ka da cənmatar mey na, fa dey ata daada amba aa həmdamakwar ba, ama kam cek
masa Gazlavay ma wuɗey ta gədaŋ akwar cəpa, maja akwar na, anda beke hay ŋga
Kəriste.
7 Kamatar sləra a bay akwar hay ta meesəmey anda ka kamara na, ŋgada Bay Mahura,
ba na, ŋgada ndaw-magədaŋ ba.
8 Sərmara, da ndaw ta key sləra maaya la kwa aŋga beke, kwa aŋga beke ba na, Bay
Mahura a pəlra mawurɓay aŋga la.
9 Yaw, akwar ndəhay ma wamata beke hay may, kərzamata beke akwar hay ta cəveɗ
e, ka da həlmatar dey ba. Si ka sərmara na, akwar ta beke akwar hay a na, Bay akwar
pal da gazlavay da vaɗ daha. Aŋga na, a weley ndaw ta weley ba, a nəkta ndəhay tabiya
letek fa mey aŋga.

Ma da key vəram ta bay-malula na, ta me?

10 Ehe, mey aɗaw mekele ŋgada akwar: Njam macəmkaya ta Bay Mahura amba ka
hətam gədaŋ aŋga masa mahura.
11 Jəwmata vaw akwar hay ta cek hay ma ka vəram masa Gazlavay ma vəldakwara.
Anda keɗe, ta pas masa bay-malula fa da batakwar na, ka hətam gədaŋ la ŋga fəna
wewer aŋga.
12 Ya da kakwa vəram na, ta ndəhay magədaŋ ba, ama ta *bay-ray hay ŋga mesəfney
maaya ba hay masa ta gədaŋ ga, ma wam da ray cek hay daa ləvaŋ da bəla keɗe. Asaya,
ya da kakwa vəram na, ta mesəfney maaya ba hay ma wam da vaɗ.
13 Ara maja ŋgene, lamata cek hay tabiya ma ka vəram masa Gazlavay ma vəldakwara
heyey. Anda keɗe, da masa pas ŋga vəram ta wuswa cay na, ka jaram la fa masa-gəra
akwar hay. Ka da kam vəram ta masa-gəra akwar hay a haa mendəvey a. Fa dəɓa ha,
ka da lacam deŋ e! akwar bay-gula hay.
14 Jəwmata vaw akwar hay maaya maaya, anda meləvey, njam ta mey masa fara fara
ta membərzley da hwaɗ a daa ba. Mey masa fara fara ha na, ara anda senter masa
ndaw-sewje ma jəwda vaw amba a key vəram ta gəra ba. Kam cek ta cəveɗ e. Mekey
cek ta cəveɗ e na, ara anda zana ŋga ɓərey masa sewje ma bərɗa fa dadak ŋga key
vəram.
15 Ɗiyam vaw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay. Meɗiyey vaw a
na, ara anda tarak masa sewje ma pa a salay amba a jerey.
16 Daa cek hay masa akwar ma kamata cəpa na, pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara
fara mandaw mandaw. Ka kamara kəne na, ara anda mbaray masa sewje ma kərza a
har. Ta mbaray a, ka da jaram fa ləvat hay tabiya ta awaw da mey a masa bay-malula
ma da məlkwar ta aŋga.
17 Sərmara na, Gazlavay ta ləhdakwar cay. Meləhey a ŋgene na, ara anda jikwew
ŋga ɓərey masa sewje ma pa a ray ŋga key vəram. Mey ŋga Gazlavay masa Mesəfney
aŋga ma vəldakwara na, kərzamara maaya maaya, ara anda dəlaw ŋga key vəram ta
bay-malula.
18 Dəram daŋgay mandaw mandaw ta gədaŋ masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma
vəldakwara. Cacəfɗamara Gazlavay ŋga jənkwar kwa daa meeme tabiya. Daa medərey-
daŋgay akwar na, ka da gəram ba, mayaɗ a da kakwar ba. Dəram daŋgay maja ndəhay
tabiya ma təɓmara mey ŋga Gazlavay.
19 Daa medərey-daŋgay akwar a na, sərfadamaya may, amba Gazlavay a balaya mey
hay maaya maaya ta pas masa yah ma daa guzley fa mey ŋga ndəhay. Cacəfɗamara
Gazlavay amba yaa sərkadatara mey maɓadakaya daa Mey-maaya-mawiya a ndəhay ta
mandərzay daa dey daa ba.

6:2-3 6.2-3 Mew 5.16 **6:4 6.4** Kwa 3.21 **6:5 6.5-8** Kwa 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pi 2.18-21 **6:6 6.6** 1Kwr 7.22 **6:8 6.8** 2Kwr 5.10; Kwa 3.24-25 **6:9 6.9** Kwa 3.25; 4.1; Jak 2.1 **6:10 6.10** Jaŋ 15.5; 1Kwr 16.13 **6:11 6.11** Jak 4.7 **6:11 6.11-17** 2Kwr 10.4; 1Tes 5.8; Iz 59.17 **6:12 6.12** 1.21; 2.2; 1Pi 5.8-9 **6:13 6.13** Rm 13.12 **6:14 6.14** Iz 11.5 **6:15 6.15** Iz 52.7; Rm 10.15 **6:17 6.17** Iz 40.2; Heb 4.12 **6:18 6.18-19** 3.14; Lk 18.1; SNM 4.29; Rm 15.30; Kwa 4.2-4

20 Yesu *Kəriste ta walaya la ŋga key ndaw aŋga meslərey, amba ya wuzda Mey-
maaya-mawiya ha. Ara maja ŋgene, ata ma kəzlamaya aa fərsəne. Da ray ŋgene,
dəram daŋgay maja yah, amba ya wuzda Mey-maaya-mawiya fa mey ŋga ndəhay ta
cəveɗ e, anda Gazlavay ma wuɗey.

Mey ŋga madagway-dakw

21 Ya fa wuɗey amba ka sərmara menjey aɗaw feɗe. Da ray ŋgene, Tisik masa məlma
aləkwa daa cəveɗ ŋga *Kəriste, a kadakwara sləra aɗaw ta menjey aɗaw ha la. Aŋga
ndaw masa yah ma wuɗa kalah, aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura ta mevel pal.
22 Maja ŋgene, ya fa slərdakwara Tisik e amba ka sərmara menjey ala feɗe, asaya,
amba a vəlkwar gədaŋ.
23 Akwar məlma aɗaw hay, anja Gazlavay Papa aləkwa ta Bay aləkwa Mahura Yesu
Kəriste ŋga njadamakwar daa zazay, ŋga handamawa mewuɗey-vaw a wuzlah akwar,
asaya, ŋga njadamakwar daa metəɓey-mey.
24 Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta ndəhay tabiya ma wuɗmara Bay aləkwa
Mahura Yesu Kəriste ta mewuɗey-vaw masa fara fara mendəvey ba.

6:20 6.20 3.2; 2Kwr 5.20; Kwa 4.4 **6:21 6.21-22** Tisik: SNM 20.4; Kwa 4.7-8; 2Tm 4.12; Tit 3.12 **6:23 6.23** zazay, mewuɗey-vaw: 2Kwr 13.11 **6:24 6.24** Gal 6.18; 1Pi 1.8

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Fəlepi hay
Mey da ray
Leeter ŋgada Fəlepi hay

Egəliz daa berney ŋga Fəlepi na, ara Pawl ma pa. A pa daa masa aŋga fa pəkey ŋga dey cew ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya (SNM 16.6-40). Pawl a wuzlalatara leeter keɗe a Fəlepi hay na, daa masa aŋga daa fərsəne. A wuɗey ŋga katar suse maja mejəney ata (1.13).

Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam Pawl aa daa fərsəne da Rawm, siya a ləvam aa daa fərsəne da Sezere, siya hay saya a ləvam aa daa fərsəne da Efez.

Fəlepi hay a, a cəndamara Pawl aa daa fərsəne. Da ray ŋgene ta', a cakalam dala, a slərdamara Epafərawdit ŋga handara a Pawl. Asaya, a ləvmar a Epafərawdit e ŋga njamawa ta Pawl amba a jəna daa sləra (4.10-20). Feteɗe vaw ta car la ga a Epafərawdit. Aŋga ma key ŋgama la na, ta', Pawl a ləvar ŋga vəhwa fa Fəlepi hay ŋga katar suse.

Mey mahura ŋga Pawl daa leeter e keɗe na, ara mey da ray Yesu (2.6-11). Yesu ta mbəkdərwa bay aŋga ta meweɗey aŋga sem da vaɗ amba a nar ray a Gazlavay, a key cek anda Gazlavay ma wuɗey. Maja ŋgene, Gazlavay ta', a pa ŋga ndaw mahura da ray cek hay tabiya. Maja ŋgene, Pawl a ləvtar a Fəlepi hay ŋga ɓəsmara banay amba a hətam cek maaya ma fəna.

Kwa Pawl aŋga daa fərsəne, ta sərey banay la ga maja Yesu, ama ta ŋgene he cəpa, a ləvey aŋga ta meesəmey maja aa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Meesəmey a ŋgene daha da wuzlah ndəhay masa macəmkaya ta Bay Mahura, kwa ata daa banay kwa ata ta gədaŋ pəreh.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray menjey ŋga Yesu (2.5-11)
Mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu (2.14-15)
Mey da ray ma daw fa mey fa mey daa mey ŋga Gazlavay (3.12-14)
Mey da ray meesəmey mandaw mandaw (4.4)
Ka da wulkam ba səlak (4.6, 19)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl leŋ Timawte, ndəhay ma ka sləra ŋga *Yesu *Kəriste, ma wuzlalamakwara leeter keɗe.

Ya wuzlalamakwara ŋgada akwar, ndəhay ŋga *Gazlavay tabiya daa berney ŋga Fəlepi, akwar masa macəmkaya ta Yesu Kəriste. Asaya, ta ŋgada akwar, *bay-ray hay, ta ndəhay ma jəna ndəhay ŋga Yesu.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a key ambahw a Gazlavay maja Fəlepi hay

3 Daa masa ya fa wulkey da ray akwar na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay maja akwar.

4 Daa masa ya fa dərey daŋgay a Gazlavay maja akwar na, ya faa səmey,

5 maja dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu haa wure keɗe, akwar fa jənmaya ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya.

6 Gazlavay ta zla sləra maaya ha la da wuzlah akwar. Ya səra fara fara a handa la fa mey fa mey, haa aa mendəvey a ta pas masa Yesu *Kəriste ma da vəhwa.

7 Masa ya fa wulkey da ray akwar tabiya ta meesəmey kaa na, ara cek maaya kalah, maja ya fa wuɗkwar kalah. Akwar ta vəlmaya gədaŋ la. Ŋgene, kwa wure keɗe yah daa fərsəne, kwa yah fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya, ya fa wuzdatara Mey-maaya-mawiya na, ara mey fara fara. Maja ŋgene, akwar tabiya ta hətam mepəsey-mey ŋga Gazlavay la anda yah.

8 Ahaw, ya fa wuɗkwar tabiya ta mewuɗey-vaw ma sawa ta fa Yesu Kəriste. Gazlavay a səra, mey aɗaw keɗe ara mey masa fara fara.

1:1 1.1 Timawte: 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Rm 1.8-10; 1Kwr 1.4; 1Tes 1.2-3 **1:6 1.6** 2.13; ***pas masa Kəriste ma da vəhwa:*** 1.10 **1:7 1.7** 2Kwr 7.3; Ef 3.1 **1:8 1.8** 1Kwr 16.24; 2Kwr 5.14

9 Daa medərey-daŋgay aɗaw a Gazlavay maja akwar na, ya faa cəfɗa amba ka wuɗam
vaw ma fəna ma fəna, amba ka sərmara mey masa fara fara maaya maaya, asaya, amba
ka sərmara cek masa maaya ŋga key.
10 Anda keɗe, ka sərmara ŋga wunkey cek maaya ta maaya ba la amba ta pas masa
Kəriste ma da vəhwa na, a hətfakwar, akwar ndəhay maaya, manjar mebərey.
11 Asaya, ka da kam cek maaya ta cəveɗ e mandaw mandaw ta gədaŋ ŋga Yesu Kəriste.
Anda keɗe, ndəhay a da namar ray a Gazlavay, a da həlmamara.

Cek ma təka Mey-maaya-mawiya ŋga daw fa mey fa mey na, daha daw?

12 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗey ka sərmara
kwa ya fa sərey banay na, banay a, ta jəna *Mey-maaya-mawiya la ŋga daw fa mey fa
mey.
13 Fara fara, ndəhay tabiya ma jəɗmara way ŋga bay, ta ndəhay mekele tabiya feɗe,
a sərmara yah daa fərsəne na, maja *Kəriste.
14 Asaya, har-gədaŋ ŋga məlma aɗaw hay ta pamara Bay Mahura Yesu la ŋga ndaw
ata ma fəna ma fəna maja yah daa fərsəne. Da ray ŋgene, ta hətam gədaŋ la ŋga
wuzdamara mey ŋga Gazlavay fa mey fa mey, ta mandərzay daa dey daa ba.
15 Ya səra fara fara, ndəhay siya hay da wuzlah ata, a wuzdamara mey da ray Kəriste ta
səleŋ maja yah, a wuɗam ŋga nəsmara mezəley aɗaw. Ama siya hay na, a wuzdamara
mey a ta mevel maaya.
16 Ndəhay a, a kamara anda keɗe na, maja fa wuɗmaya, a sərmara Bay Gazlavay ma
slərdiwa feɗe amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya na, ara mey masa fara fara.
17 Ndəhay masa səleŋ hay heyey, a wuzdamara mey da ray Kəriste na, a key ŋgene, a
wuɗam ŋga key sləra ŋga Gazlavay ta cəveɗ e ba, ama a wuɗam ŋga sərdamaya banay
saya a ray masa yah daa fərsəne keɗe.
18 Kwa a wuzdamara mey ŋga Kəriste ta mevel maaya, kwa ta mevel maaya ba na,
mey aɗaw da hwaɗ a me? Kwa a wuzdamara kwara kwara na, yah na, ya faa səmey
maja mey ŋga Kəriste fa daw fa mey fa mey. Ahaw, yaa səmey la ma fəna,
19 maja ya səra, banay hay a ŋgene a da ka amba ya ləhey * maja medərey-daŋgay
akwar ŋgada Bay Gazlavay maja yah, ta mejəney ma sawa ta fa Mesəfney ŋga Yesu
Kəriste †.
20 Cek masa yah ma səkwa, masa yah ma wuɗey kalah na, ya wuɗey hwaray a kaya
da ray menjey aɗaw ba səlak. Anda keɗe, ya wuɗey ya njey ta gədaŋ dəga wure keɗe
haa ŋga sərmataw amba ndəhay a namar ray a Kəriste maja yah, kwa yah ta dey, kwa
a kəɗmaya vagay.
21 Ŋgada yah, cek mahura daa menjey aɗaw na, ara Kəriste. Yaw, meməcey na, ara
cek aɗaw mehətey.
22 Ama da yah ta dey na, ya gwa ya key sləra maaya ŋga jəney ndəhay la saya. Wure
keɗe, ya səra cəveɗ masa yah ma da ley saba.
23 Ya fa wulkey cew cew. Ya wuɗey kalah na, ya mbəkda bəla keɗe amba ya daw ya
njam ta Kəriste. Ara cek maaya kalah.
24 Ama cek mahura ma fəna saya na, si ya njey ta dey amba ya jənkwar ɗagay.
25 Maja ŋgene, ya fa səra fara fara ya njey da bəla keɗe la ɗagay, asaya, ya səra ya da
njey ta akwar tabiya amba ya jənkwar ŋga təɓa mey ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna,
asaya, amba kaa səmam daa cəveɗ aŋga.
26 Ta pas masa yah ma da daw fa akwar saya na, ka həlmamara Yesu Kəriste la ma
fəna saya, maja yah ta akwar.

Si menjey akwar a key letek anda Mey-maaya-mawiya ma ləvey

27 Cek mahura na, si menjey akwar a key letek anda *Mey-maaya-mawiya ŋga *Kəriste
ma ləvey. Kwa ya ta hətey har la ŋga daw fa akwar, kwa ya ta hətey har daa ba, ya
wuɗey ya cənda na, akwar manjatakaya maaya maaya daa mey ŋga Gazlavay, mevel
akwar macəmkaya letek, akwar fa kəɗam vaw ta mevel pal, amba ndəhay a təɓmara
Mey-maaya-mawiya ha ta mevel maaya.

1:9 1.9 Kwa 1.9-10 **1:10 1.10** Rm 12.2; Ef 5.27; Heb 5.14; ***pas masa Kəriste ma da vəhwa:*** 1Kwr 1.8; 2Kwr 5.10; Fəl 1.6; 2.16 **1:11 1.11** Jaŋ 15.8; Jak 3.17 **1:12 1.12** Ef 3.1; 2Tm 2.9 **1:15 1.15-17** 2Kwr 2.17 * **1:19 1.19** ya ləhey: Pawl a ləvey mey letek ta masa daa Jəw 13.16.Ndəhay a wulkam Pawl fa wulkey da ray meləhey dasi har ŋga ndəhay ma nəsmara mezəley aŋga, da daa ba, a gwa a bawa daa fərsəne, da daa ba, a daw a njey ta Yesu da vaɗ. † **1:19 1.19** Mesəfney ŋga Yesu Kəriste: Ara Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara Yesu Kəriste ma slərdərwa. Nəka Jaŋ 14.16. **1:19 1.19** Rm 15.30 **1:21 1.21** Gal 2.20; Kwa 3.3-4 **1:23 1.23** 2Kwr 5.8-9 **1:27 1.27** Kwa 1.10; 1Tes 2.12

28 Ka da zluram ta masa-gəra akwar hay ba səlak. Akwar ma zluram ba ŋgene na, fa
wuzda masa-gəra akwar hay a ata daa cəveɗ ŋga meezəɗey, ama akwar na, daa cəveɗ
ŋga meləhey. Ara cek masa Gazlavay ma ka.
29 Ahaw, Bay Gazlavay ta kakwar maaya la amba ka təɓmara mey ŋga Kəriste. Ŋga
təɓey mey aŋga daada ba, ama amba ka səram banay maja aŋga may.
30 Zleezle daa masa yah da cakay akwar na, akwar ma hətmaya la ya fa kəɗey vaw ta
masa-gəra hay daa sləra ŋga Yesu. Wure keɗe, akwar fa cəndamara ya fa kəɗey vaw
saya. Akwar may fa kəɗam vaw daa sləra ha anda yah.

2

Kam cek anda Yesu Kəriste ma ka

1 Akwar macəmkaya ta *Kəriste keɗe na, fa vəlkwar gədaŋ, ba diya? Mewuɗey-vaw
aŋga fa vəlkwar gədaŋ, ba diya? Akwar macəmkaya ta *Məsəfney ŋga Gazlavay, ba
diya? Akwar fa səram dey-ceceh fa ndəhay, ba diya?
2 Anda keɗe, ya fa ləvkwar, wuɗam vaw, cəmdamara ɗay akwar letek, cəmdamara
mevel akwar letek, mewulkey akwar letek, amba yaa səmey ma fəna ma fəna.
3 Ka da kam cek maja ray akwar daada ba. Ka da pamata ray akwar ŋga mahura hay
ba, ama nəkmata ndəhay anda a fənmakwar, namatar ray.
4 Kwa waawa a da səpey cek ŋga jəna ray aŋga daada ba, ama ŋga jəney ndəhay
mekele da wuzlah akwar may.
5 Da wuzlah akwar na, kam cek anda Yesu Kəriste ma ka.
6 Aŋga na, letek ta Gazlavay, ama ta ŋgene he cəpa,
ta səpey cəveɗ amba a pa ray aŋga
anda Gazlavay daa ba.
7 Ama mbak! a mbəkdərwa bay * aŋga
ta meweɗey aŋga da vaɗ,
a pa ray aŋga ŋga ndaw ma ka sləra ŋga ndəhay,
a yawa, aŋga ndaw-magədaŋ.
Daa masa aŋga ndaw-magədaŋ na,
8 a pa ray aŋga ŋga mecəhe,
a nar ray a Gazlavay mandaw mandaw
haa a vəlda ray aŋga ŋga məcey,
kwa fa hwadam mazlaŋgalakaya †.
9 Ara maja ŋgene, Gazlavay leŋ! a la aa slam da vaɗ,
slam maaya ma fənta slam hay tabiya.
A par mezəley ma fəna mezəley ŋga cek hay cəpa.
10 Da ray ŋgene, cek hay tabiya kwa da vaɗ,
kwa da bəla keɗe, kwa ndəhay maməctakaya hay,
a da həslmar ray a Yesu a,
a da ragadamata mereŋgwez ata hay fa mey aŋga.
11 Asaya, ndəhay tabiya a da wuzdamara Yesu Kəriste na,
ara Bay Mahura.
Anda keɗe, a da həlmamara Gazlavay Papaŋ maja.

Waɗam anda wurzla hay ma waɗam da gazlavay da vaɗ

12 Jam aɗaw hay, daa masa yah da wuzlah akwar na, akwar fa cənmar mey a Gazlavay
mandaw mandaw. Ŋgene ara cek maaya. Ama kwa wure keɗe yah da wuzlah akwar
daa ba keɗe na, cənmar mey mandaw mandaw anda yah da wuzlah akwar cəŋga.
Ŋgene ara cek maaya ma fəna saya. Da ray ŋgene, kamara sləra masa Gazlavay ma
vəldakwara haa mendəvey a, ta meney ray ga fa mey aŋga. Anda keɗe, akwar fa
wuzdamara Gazlavay ta ləhdakwar sem.
13 Kamara anda keɗe maja ara Gazlavay ma ka sləra aŋga daa mevel akwar, amba ka
wuɗam ŋga key cek masa ma mbafar, asaya, amba ka hətam gədaŋ ŋga key cek maaya
masa aŋga ma wuɗey ŋga key.

1:30 1.30 SNM 16.19-40; Fəl 1.13 **2:2 2.2** Jaŋ 13.34; 1Kwr 1.10-11; Gal 6.10; Ef 5.2; 1Jŋ 4.12 **2:3 2.3** Rm 12.10; Gal 5.26 **2:4 2.4** 1Kwr 10.24 **2:5 2.5** Jaŋ 13.15; Rm 13.14; 15.5 **2:6 2.6** Jaŋ 1.1-2; 17.5; Heb 1.3 * **2:7 2.7** mbak! a mbəkdərwa bay aŋga: Nəka Jaŋ 17.5. **2:7 2.7** Jaŋ 1.14; Rm 8.3; 2Kwr 8.9; Heb 2.14, 17 † **2:8 2.8** hwadam mazlaŋgalakaya: Ŋga Jəwif hay na, meməcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na, ara cek ma key hwaray kalah. Nəka Gal 3.13. **2:8 2.8** Jaŋ 10.17; Heb 5.8; 12.2 **2:9 2.9** SNM 2.33; Ef 1.21; Heb 1.4 **2:10 2.10-11** Iz 45.23; Jaŋ 5.23; Rm 10.9; CWJ 5.13 **2:13 2.13** 1.6; Jaŋ 15.5; Rm 7.18; 15.18; 1Kwr 12.6; 15.10; 2Kwr 3.5

14 Daa menjey akwar tabiya na, ka da kam cek ta meeŋgurey-mey ba, ta meyey-mey
ba,
15 amba ka təram ŋga ndəhay masa mey da ray ata daa ba, manjar mebərey. Anda
meləvey, da wuzlah ndəhay manjar ŋga kətey ta ndəhay manəstakaya hay da bəla kedɛ
na, ka da njam, akwar bəza hay ŋga Gazlavay, mebərey fa akwar daa ba. Anda kedɛ,
ka da wadam da wuzlah ata anda wurzla hay ma wadam da gazlavay da vad,
16 maja akwar fa wuzdamatara mey ma vəltar heter mendəvey ba. Da akwar fa
kamara anda kedɛ na, ta pas masa *Kəriste ma da vəhwa, ŋgene ya gwa ya həsley
ray la fa mey ŋga Gazlavay maja akwar. Ŋgene, a wuzdərwa sləra adaw masa yah ma
ka ta gədaŋ la a palah, ara sləra saw ba.
17 Metəɓey mey akwar ara anda cek mevəley a Gazlavay. Kwa da ndəhay a kədmaya
vagay, meməcey adaw a tərey anda cek mevəley a Gazlavay a dey cek masa akwar ma
vəldamara a Gazlavay. Da anda kedɛ na, ya faa səmey, ya wudey amba akwar may kaa
səmam anda yah.
18 Akwar may, maaya na, kaa səmam kəne, anda kedɛ, sasəmkwa daa slam a.

Mey da ray ata Timawte ta Epafərawdit

19 Ya fa wulkey fara fara, da Bay Mahura Yesu ta wudey la na, daa dar a kedɛ ya slərda
Timawte la fa akwar. Masa ta vəhwa cay na, a kadiwa mey masa aa ma cəndərwa fa
akwar, amba mey a, a vəlya gədaŋ.
20 Ndaw fa wulkey da ray akwar anda yah na, daa ba, si Timawte pal. Aŋga na, fa
wulkey fara fara da ray akwar.
21 Ndəhay siya hay tabiya a səpam cek si ŋgada ata gway, a wulkam da ray cek masa
Yesu *Kəriste ma wudey ba.
22 Ama Timawte na, ka sərmara ya kam sləra cew e amba *Mey-maaya-mawiya a daw
fa mey fa mey. Aŋga ta jənya la ga anda bəzey ma kam sləra ta papaha. Da ray ŋgene,
akwar ta saŋgalamara la, ka sərmara aŋga ndaw ma ka sləra ta cəved e.
23 Anda kedɛ, ya wudey ŋga slərey fa akwar na, aŋga. Ya da slərda na, ta pas masa
ta dəslmara sariya adaw cay.
24 Asaya, ya wulkey da Bay Mahura ta wudey la na, yah may, gweegwe cay, ya daw fa
akwar.
25 Məlma aləkwa Epafərawdit, ndaw masa akwar ma slərdamiwa amba a sawa a
jənya daa cek hay masa yah ma wudey heyey na, ala ta kam sləra la cew e. Aŋga ta
jənya la, anda ndaw ma jəney mandala aŋga daa vəram. Ama wure kedɛ, ya wulkey si
ya slərdakwara,
26 maja matakwam akwar tabiya fa kar, a wudey ŋga hətkwar fa dey. Ta wulkey la
ga, maja akwar ma cəndamara vaw ta car la.
27 Fara fara vaw ta car la ga, nekədey a məcey. Ama Gazlavay ta sərfar dey-ceceh la,
ta mbəlda sem. A sərey dey-ceceh na, fa aŋga pal ba, ama fa yah may. A wudey amba
ya sərey banay ma fəna ma fəna ba.
28 Yaw, ya wudey ya slərdakwara fiyaw fiyaw amba da masa akwar ma hətmar la
saya na, kaa səmam. Anda kedɛ, yah kwa, ya gwa ya wulkey ga saba.
29 Ta pas masa ta wusey la na, təɓmara ta meesəmey ga, maja aŋga məlmakw akwar
daa mecəmey-ray ŋga Bay Mahura. Həslmar ray ŋgada ndaw masa anda ŋgene,
30 maja nekədey a məcey daa sləra ŋga Kəriste. Ta təɓa la ŋga vəlda kwa heter aŋga
amba a jənya maja akwar tabiya.

3

Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, kwara?

1 Məlma adaw hay, ehe, ya ləvkwar saya, sasəmam maja akwar macəmkaya ta Bay
Mahura Yesu. Yah na, ya gərey ba ŋga wuzlalakwar mey masa ya ta wuzdakwara sem,
amba a jənkwar ŋga njey daa cəved maaya.
2 Pam leŋgesl ta ndəhay ma ka cek hay maaya ba hay, makəwtakaya anda gədey hay.
Ata na, ara ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal * amba Gazlavay a təɓkwar anda
ndəhay aŋga hay.

2:15 2.15-16 1.10; Mew 32.5; Dan 12.3; Mt 5.14; 10.16; 1Kwr 1.31; 2Kwr 1.14; Gal 2.1-2; Ef 5.8; 1Tes 2.19 **2:17 2.17** Rm 15.16; 2Tm 4.6; 1Jɲ 3.16 **2:18 2.18** 3.1; 4.4 **2:19 2.19** 1.1 **2:20 2.20** SNM 16.2 **2:21 2.21** 2Tm 4.10 **2:25 2.25** 4.18 **2:29 2.29** 1Kwr 16.16, 18 **3:1 3.1** 2.18 * **3:2 3.2** ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal: Ndəhay a ara ndəhay maaya ba maja a slam mandawal ŋga tərey maaya fa Gazlavay ama mevel ata na, ta mbədamara daa ba. **3:2 3.2** 2Kwr 11.13

3 Ndəhay maslakaya mandawal fara fara na, ara aləkwa, maja aləkwa ndəhay ŋga
Gazlavay. Aləkwa fa dərkwa daŋgay a Gazlavay ta gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga. Asaya,
aləkwa fa həslkwa ray maja Yesu *Kəriste. Aləkwa fa pakwa leŋgesl aləkwa a ray
kwakwas masa ndəhay ma kamara na, daa ba.
4 Da kwakwas a ara cek maaya na, anja ŋgene yah may, ya pa leŋgesl aɗaw la a ray
a. Da ndaw a wulkey a ləhey la maja kwakwas a na, yah may, ya fəna ndaw a ŋgene la
ga ta mewulkey.
5 Yah ndaw *Israyel, daa səkway ŋga Benjameŋ. Yah na, ndaw *Hebəre masa fara
fara maja papay ta mamay na, ara ndəhay Hebəre hay fara fara. Ya yawa, ya key luma
pal, a slamiwa mandawal. Ndəhay ma səpa *kwakwas ŋga Mawiz fara fara na, yah da
wuzlah ata, maja yah ndaw Fariza.
6 Ya ta səpa kwakwas ŋga Mawiz la maaya maaya kalah haa ya sərdata banay ga ta
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Da ndaw a wulkey Gazlavay a pa ŋga ndaw maaya fa
mey aŋga maja aa ma səpa kwakwas ŋga Mawiz na, anja daa ŋgene, yah ndaw maaya,
mey da ray aɗaw daa ba.
7 Cek hay masa yah ma kata zleezle ŋgene na, ya nəkta anda cek hay ma jənmaya.
Ama wure keɗe, yah ndaw ŋga Kəriste kaa na, ya nəkta cek hay a anda cek hay ŋga
tede.
8 Fara fara, ya nəka kwa meeme anda cek ŋga tede. Ya nəka anda cek ŋga tede na,
maja cek maaya ma fəna cek hay tabiya daha. Cek maaya ha na, ara mesərey Yesu
Kəriste, Bay aɗaw. Ara maja aŋga, yah ma mbəkdata cek hay tabiya, ya nəkta anda zay
ŋga tede, amba ya tərey ndaw ŋga Kəriste,
9 ya njam ala macəmkaya cew e. Zleezle ya ləvey, yah, ndaw maaya fa mey ŋga
Gazlavay maja ya fa səpa kwakwas ŋga Mawiz. Ama wure keɗe, ya fa da ləvey kəne
daa saba. Gazlavay a paya ŋga ndaw maaya fa mey aŋga na, maja yah ma təɓa mey
ŋga Kəriste. Ara Gazlavay ma paya ŋga ndaw maaya fa mey aŋga, maja yah ma pa
Kəriste ŋga ndaw aɗaw fara fara.
10 Kwa cek mekele masa yah ma wuɗey na, daa ba. Ya wuɗey na, si ŋga sərey Kəriste
ta gədaŋ aŋga masa ma sləkɗadərwa daa meməcey. Asaya, ya wuɗey ya sərey banay
anda aŋga ma səra, ya wuɗey ya tərey anda aŋga daa masa aŋga ma məcey.
11 Da anda keɗe na, ya wulkey Gazlavay a sləkɗadiwa la daa meməcey anda Kəriste.

Mekey gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay

12 Ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda *Kəriste na, daa ba. Anda meləvey, ya gwa ya
ləvey ya key mebərey saba na, kəne ba. Ama ya fa key gədaŋ ma fəna ma fəna amba
ya təɓa Kəriste ta har cew cew, maja Yesu Kəriste ta təɓya sem ŋgada aŋga.
13 Məlma aɗaw hay, ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda Kəriste na, daa ba araŋ.
Ama wure keɗe, ya fa key gədaŋ ŋga key cek pal daha, ya wulkey da ray cek fa dəɓa
aɗaw ba, ama ya wuɗey ŋga daw fa mey fa mey. Ya hway ta gədaŋ anda ndəhay ma
kam kwakurɗa, amba ya hətey cek masa ya ta hətar daa ba araŋ.
14 Ya hway ta cəveɗ e, kasl aa mendəvey a, maja Gazlavay fa zəlya da vaɗ amba a
vəldiwa cek ŋga mahway aɗaw maja Yesu Kəriste.
15 Yaw, aləkwa masa mawiya daa cəveɗ ŋga Gazlavay saba kaa na, si ya kakwa kəne.
Da akwar fa səpam ŋga key cek wal na, Gazlavay a jənkwar la ŋga səra cek masa maaya
ŋga key ta cəveɗ e.
16 Cek mahura na, nakwa mandaw mandaw taa cəveɗ ŋga Gazlavay masa ŋgeeme
aləkwa ma nakwa da hwaɗ a.
17 Məlma aɗaw hay, akwar tabiya kam cek anda yah. Nəkam dey fa ndəhay ma kam
cek anda ala, kamara kəne.
18 Ndəhay ga menjey ata fa wuzdərwa ata na, masa-gəra hay ŋga Kəriste † ma məcey
fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ya ta kadakwara mey a keɗe la dey ga. Wure keɗe, ya fa
kadakwara saya ta matəway daa dey.
19 Pas masa ɗar ata daa saba na, Bay Gazlavay a da kəzlata aa awaw magaza. A wuɗam
cəveɗ ŋga Bay Gazlavay ba səlak, ama leŋgesl ata, mapakaya mandaw mandaw da ray

---

3:3 3.3 Rm 2.28-29 **3:4 3.4** 2Kwr 11.18, 21 **3:5 3.5** Lk 1.59; Rm 11.1 **3:6 3.6** SNM 8.3; 22.4; 26.9-11 **3:7 3.7** Mt 13.44, 46 **3:9 3.9** Rm 1.17 **3:10 3.10-11** Rm 6.8-11; ***ya sərey banay:*** 2Kwr 4.10-11; ***mesləkɗey daa meməcey:*** SNM 4.2; Rm 5.1-7 **3:12 3.12** 1Tm 6.12; 2Tm 4.7; Heb 12.1 **3:14 3.14** 1Kwr 9.24-25 **3:16 3.16** Gal 6.15-16 **3:17 3.17** 1Kwr 4.16; 1Pi 5.3 † **3:18 3.18** masa-gəra ŋga Kəriste: Ndəhay a wulkam Pawl aa guzley da ray ndəhay ma ləvam ata ndəhay ŋga Yesu ama mey da ray meməcey ŋga Yesu a tərdata ndəhay maaya fa Gazlavay na, a cəndamara ba. A wulkam si ndaw a səpa kwakwas ŋga Mawiz amba a tərey maaya fa Gazlavay. Nəka 3.2. **3:18 3.18** 1Kwr 1.23; Gal 6.12

cek hay masa mevel ata ma wuɗey. A kam cek hay ma ka hwaray, ama faa səmam da
ray cek hay a. A wulkam si da ray cek hay da bəla keɗe gway.
20 Ama ŋgada aləkwa na, wulkakwa da ray slam da vaɗ, way aləkwa menjey fara
fara. Aləkwa fa səkwakwa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura ma da sawa da vaɗ. Ara
ndaw ma da ləhdandakwar.
21 Vaw aləkwa masa ta gədaŋ daa ba, ma da məcey keɗe na, Yesu a da tərda ŋga vaw
masa ta gədaŋ, letek ta vaw aŋga. A da tərda vaw aləkwa na, ta gədaŋ masa aŋga ma
da wey da ray cek hay tabiya ta aŋga.

4

1 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, njam maaya maaya daa cəveɗ ŋga
Bay Mahura anda yah ma ləvkwar. Ya fa wuɗkwar kalah, matakwam akwar fa kaya, ya
wuɗey ŋga hətkwar fa dey saya. Ya faa səmey da ray akwar, maja akwar ma wuzdamara
sləra aɗaw ara sləra maaya.

Cek hay maaya ŋga key

2 Waa Evawdi ta Sintik, ŋgusay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kakwar
ambahw, cəmam ɗay maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura.
3 Yaw, kah Sizige *, məlma aɗaw maaya masa yah ma kakwa sləra cew e, ya kaka
ambahw may, jənta ŋgusay a amba a njam daa zazay. Ya ləvka anda keɗe na, maja
ala ta kəɗam vaw la ga bama ta ŋgusay a daa sləra, amba ndəhay mekele mekele a
təƀmara Mey-maaya-mawiya. Ala ta ŋgusay a, ya ta kam sləra la bama ta ata Kəlemaŋ
leŋ ndəhay mekele hay ma jənmaya daa sləra ha. Gazlavay ta wuzlala mezəley ata sem
cəpa aa ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba.
4 Sasəmam mandaw mandaw maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura. Ya fa ləvkwar
saya, sasəmam.
5 Kam cek maaya amba ndəhay tabiya a nəkmakwar akwar ndəhay meekweɗ-mey
hay. Kamara kəne maja gweegwe † Bay Mahura a vəhwa.
6 Ka da wulkam ba səlak, ama daa cek hay tabiya ma fənkwar ray na, kadamara a
Gazlavay, dərmar daŋgay, cacəfɗamara ŋga jənkwar, kamar suse.
7 Da akwar fa kamara anda keɗe na, Gazlavay a njadakwar la daa zazay, maja akwar
macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Zazay a, a fəna leŋgesl ŋga ndaw. Da zazay a daha na,
akwar fa da wulkam daa ba.

Kam cek hay maaya

8 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ya ndəvda mey aɗaw dəƀa. Ya ləvkwar, pamara leŋgesl
akwar a ray cek hay maaya, masa ndəhay maa səmam da ray a. Anda meləvey, mey
masa fara fara, cek masa ndəhay maa həmdamara, cek masa ta cəveɗ e, cek manjar ŋga
zləƀey, cek ma mbafatar a ndəhay, leŋ cek masa ndəhay maa guzlam da ray a maaya.
9 Cek hay a tabiya masa yah maa sərkadakwara, leŋ masa akwar ma təƀmara, masa
akwar ma cəndamara fa yah, ta masa akwar ma hətmar fa yah na, kadamara sləra. Da
akwar ta kadamara sləra ta cek hay a cəpa la na, Gazlavay, ndaw ma njadata ndəhay
daa zazay, a njey la ta akwar.

Pawl a katar suse a Fəlepi hay

10 Ya fa kar suse a Bay Mahura Yesu, ya faa səmey ga maja akwar ta hətam cəveɗ ŋga
jənmaya la saya. Zleezle, akwar fa wulkam da ray aɗaw fara fara ŋga jənmaya, ama
menjey ga, akwar ta hətam cəveɗ daa ba, si wure keɗe.
11 Ya ləvkwar anda keɗe na, a key ya rəkey maja viya fa kaya ba. Yah na, ya taa sərkey
sem ŋga njey ta meesəmey da ray cek da har aɗaw gway.
12 Anda meləvey, kwa yah daa viya, kwa zleley aɗaw ga, ya səra menjey kəne. Kwa
cek mezəmey daha, kwa may fa caya, kwa ya ta cek hay ga ma fənmaya ta gədaŋ, kwa
cek a wusya ba na, ya taa sərkey menjey ta zazay cay. Kwa daa banay, kwa daa wiya,
13 ya gwa ya key cek tabiya maja *Kəriste fa vəlya gədaŋ.
14 Ta ŋgene he cəpa na, akwar ta jənmaya la ga daa banay aɗaw cəŋga.

3:19 3.19 Rm 16.18 **3:20 3.20** Ef 2.6; Heb 13.14 **3:21 3.21** Rm 8.29; 1Kwr 15.25, 28, 43-53; Kwa 3.4 **4:1 4.1** 1Tes 2.19-20 * **4:3 4.3** Sizige: Ara mezəley ta mey Gərek ma wuɗey ŋga ləvey «mandala daa sləra». **4:3 4.3** SNM 3.5 **4:4 4.4** 2.18 † **4:5 4.5** gweegwe: Mey Gərek a ləvey: «Bay Mahura gweegwe.» Ndaw a gwa ŋga cənda anda mawuzlalakaya, da daa ba, a gwa ŋga cənda «Bay Mahura aa gweegwe ta aləkwa mandaw mandaw». **4:5 4.5** 1.10; Rm 13.11-12; 1Kwr 16.22; Heb 10.25; Jak 5.8; 1Tes 5.1-2 **4:6 4.6** Ps 37.5; Mt 6.25; 1Pi 5.7 **4:7 4.7** Jaŋ 14.27; Kwa 3.15 **4:8 4.8** Rm 12.17-18 **4:9 4.9** 3.17; 1Kwr 13.11 **4:11 4.11** 1Tm 6.6-8; Heb 13.5 **4:13 4.13** 2Kwr 12.9-10

15-16 Akwar, Fəlepi hay, sərfadamara zleezle masa yah ma zlar ŋga wuzey *Mey-maaya-
mawiya ŋgeeme feteɗe heyey. Daa masa yah da Tesalawnik na, akwar ta slərmaya cek
hay la dey ga ŋga jənya. Masa yah ma mbəkdərwa hwayak ŋga Masadəwan tabiya la
na, ndəhay daa Egəliz hay mekele ta jənmaya daa ba, si akwar gway.
17 Ka da wulkam a key ya səpey dala fa akwar ba, ama ya wuɗey ka kamara anda
keɗe maja ya səra Bay Gazlavay a pəskwar mey la maja cek hay a masa akwar ma
vəldamiwa.
18 Ya fa ləvkwar, cek hay tabiya masa akwar ma slərdamiwa ta har Epafərawdit na,
ta wusdərwa la. Cek aha ta wusya la haa a fəna masa yah ma wuɗey. Wure keɗe na,
cek ma həcya daa saba. Cek hay masa akwar ma vəldamiwa ha na, aa maaya kalah a
mbafar a Gazlavay anda cek hay mevəley ŋgada aŋga masa mezey maaya.
19 Gazlavay aləkwa aŋga ta zleley masa ma ndəvey ba. Da ray ŋgene, cek masa da
har akwar daa ba na, a vəlkwar la, maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
20 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay Papa aləkwa mandaw mandaw ŋga
sərmataw. *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

21 Camatar har a ndəhay ŋga Gazlavay tabiya macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Məlma
aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ala bama feɗe a camakwar
har may.
22 Asaya, ndəhay ŋga Yesu tabiya, a camakwar har. Fara fara ma camakwar har a ga
kalah na, ndəhay ma ka sləra da way bay da *Rawm.
23 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

4:15-16 4.15 2Kwr 11.8-9 **4:15-16 4.16** SNM 17.1 **4:17 4.17** 1Kwr 9.11 **4:18 4.18** 2.25; Lev 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5 **4:23 4.23** Gal 6.18; Ef 6.24

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Kwalaws hay
Mey da ray
Leeter ŋgada Kwalaws hay

Leeter e keɗe na, Pawl a wuzlala daa masa aŋga daa fərsəne (4.3, 10, 18). Ndəhay ga a wulkam aŋga daa berney ŋga Rawm. Pawl a wuzlalatara leeter e keɗe ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Kwalaws. Ara Pawl ma handa Mey-maaya-mawiya fa ndəhay a ba, ama ara Epafəras (1.7). Pawl a wuzlala leeter e na, maja Epafəras ta sawa la fa Pawl a, a ləvar ndəhay fa batamata ndəhay ta meesərkey maaya ba (Fəl 1.23). Ara ata Tisik ta Awnezim ma handamara leeter e a ndəhay da Kwalaws (4.7-8). Daa ŋgene ta wuzlalatar la ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Efez leŋ a Filemaŋw may.

Da wuzlah ndəhay daa Egəliz da Kwalaws a na, ndəhay mekele mekele daha faa sərkadam ndəhay saw. Jəwif hay siya aa sərkadam ndəhay saw, a ləvam: «Da ndaw fa təɓa mey ŋga Yesu fara fara na, si ndaw a, a səpa kwakwas ŋga Jəwif hay may.» Gərek hay na, a wulkam saw, a ləvam Gazlavay, aŋga maaya, ama ara aŋga ma wa bəla ba. A wulkam Yesu na, ndaw ta vaw anda aləkwa ba, da daa ba, aŋga ndaw saw gway. Pawl a wuzlala leeter keɗe ŋga ləvtar mewulkey ŋga Jəwif hay ta Gərek hay ŋgene na, aŋga maaya ba.

Daa leeter e keɗe Pawl a ləvtar mey masa fara fara na, ara Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Yesu Kəriste aa ta gədaŋ da ray cek hay tabiya, «maja ara ta fa aŋga, Gazlavay ma ləmta cek hay tabiya da vaɗ ta cek hay tabiya da bəla…» (1.16). Kəriste ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Anda keɗe, a wuzwa aa ta gədaŋ da ray cek hay tabiya (2.14-15). Si Jəwif hay a təɓmara mey ŋga Yesu amba a ləham, maja kwakwas ata fa da ləhdata daa ba (2.20-23). Daa mendəvey ŋga leeter e na, Pawl aa guzltar da ray menjey maaya ŋga ndəhay ŋga Yesu, kwa da wuzlah ndəhay daa Egəliz, kwa da way ata hay, kwa da wuzlah ndəhay da bəla.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu na, a lawa Gazlavay kəraɗ! (1.13-20)

Menjey ta Yesu (2.6-7)

Mezley walay a Gazlavay (3.16)

Mekətey ŋgada ŋgusay, ŋgada zel hay, leŋ ŋgada bəza hay (3.18-21)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay ma wala
ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na, ala ta məlma aləkwa
Timawte.
2 Leeter e keɗe, ara ŋgada akwar, ndəhay ŋga Gazlavay daa berney ŋga Kwalaws,
akwar, məlma aɗaw hay macəmkaya ta Kəriste, masa ma təɓmara mey aŋga ta mevel
pal.

Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Kwalaws hay

3 Daa masa ala fa dəram daŋgay a Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu
*Kəriste, maja akwar na, ala fa kamar suse mandaw mandaw.
4 Ya kamar suse na, maja ya cəndamara akwar fa pamara Yesu Kəriste ŋga ndaw
akwar fara fara. Asaya, ya kamar suse maja akwar fa wuɗmata ndəhay ŋga Gazlavay
cəpa.
5 Yaw, ka təɓmara mey ŋga Yesu, ka wuɗam vaw da wuzlah akwar na, maja akwar fa
səkwmara cek hay masa ka sərmara fara fara ka hətam la, cek hay masa Gazlavay ma
ɗiykwara da vaɗ. Zleezle masa akwar ma cəndamara *Mey-maaya-mawiya, masa fara
fara na, akwar taa sərkam la da ray cek hay masa akwar ma da hətmatar da vaɗ a.
6 Mey-maaya-mawiya ha, fa daw fa mey fa mey da bəla tabiya, fa mbəɗda mevel ŋga
ndəhay amba a kam cek maaya. Anda keɗe, fa mbəɗdakwara mevel akwar amba ka
kam cek maaya may. A mbəɗdakwara mevel akwar a na, dəga ta pas masa akwar ma
cəndamara mey a, ta masa akwar ma sərmara fara fara, maaya ŋga Gazlavay aa da ray
akwar.

1:1 1.1 ndaw-meslərey ŋga Yesu: Gal 1.1 **1:3 1.3** Ef 1.16; 1Tes 1.2-3 **1:4 1.4** Ef 1.15 **1:5 1.5** 1Pi 1.3-4; Ef 1.13 **1:6 1.6** SNM 2.41; Rm 1.13; 1Tm 3.16

7 Ara Epafəras, mandala aləkwa masa yah ma wuɗkwa kalah, maa sərkadakwara mey
da ray maaya ŋga Gazlavay a. Ya kam sləra daa slam a. Ara ndaw ma key sləra ŋga
Kəriste ta cəveɗ e aa slam ala.
8 Ara aŋga maa guzlndar da ray mewuɗey-vaw da wuzlah akwar masa *Mesəfney
ŋga Gazlavay ma vəldakwara.
9 Maja ŋgene, dəga ta pas masa Epafəras ma wuzdandara mey da ray akwar na, ala ta
mbəkdamara medərey-daŋgay a Gazlavay maja akwar daa ba. Yaa cəfɗamara Gazlavay
amba cek masa ma mbafar na, ka sərmara maaya maaya. Asaya, yaa cəfɗamara
Gazlavay amba Mesəfney aŋga a vəlkwar leŋgesl, a jənkwar ŋga cəney cek hay da
ray Gazlavay maaya maaya.
10 Anda keɗe, daa menjey akwar, ka da kam cek hay masa Bay Mahura Yesu ma wuɗey,
ka da kam cek hay ma mbafar mandaw mandaw. Maja ŋgene, ka da kam sləra wura
wura tabiya maaya, ka da sərmara Gazlavay ma fəna ma fəna.
11 Ya dəram daŋgay saya na, amba Gazlavay, ndaw manjakaya daa slam-meweɗey, a
vəlkwar gədaŋ aŋga mahura, amba ka ɓəsmara banay ta dək-vaw.
12 Anda keɗe, ka da kamar suse a Gazlavay, Papa aləkwa, ta meesəmey. Ara aŋga
ma wurkwara cəveɗ, amba akwar may, ka hətam cek masa aa ma ɓada ŋgada ndəhay
aŋga hay daa slam aŋga mawaɗakaya.
13 Papa aləkwa a badandakurwa daa ləvaŋ ŋga bay-malula, a pandakwar a har Bəzey
aŋga mawuɗkaya kalah.
14 Ara Bəzey aŋga ha ma vəlda heter aŋga, amba a pəskandakwar dasi har ŋga bay-
malula, asaya, Gazlavay a mbəkdandakwara mebərey aləkwa ta fa Bəzey aŋga ha.

Yesu Kəriste, aŋga mahura da ray cek hay tabiya
15 Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay daa ba,
ama Bəzey aŋga, Yesu *Kəriste, masa ndəhay ma hətmar na,
a lawa Gazlavay a, a key cek anda aŋga.
Yesu a, ara Bəzey mahura ŋga Gazlavay,
ara aŋga mahura da ray cek hay tabiya
masa Gazlavay ma ləmtərwa.
16 Aŋga mahura maja ara ta fa aŋga,
Gazlavay ma ləmta cek hay tabiya da vaɗ
ta cek hay tabiya da hwayak,
cek hay tabiya masa aləkwa ma gwakwa
ŋga nəktakwa ta dey
leŋ cek hay tabiya masa ma hətam ba.
Ta fa Bəzey aŋga ha, aa ta ləmtərwa cek hay
masa ta gədaŋ la,
kwa maslaŋ aŋga hay da vaɗ, kwa bay hay da bəla,
ta *bay-ray hay ŋga mesəfney maaya ba hay leŋ kuley hay.
Yaw, Gazlavay a ləmtərwa cek hay a tabiya na,
ta fa har ŋga Bəzey aŋga ha,
asaya, a ləmtərwa ŋgada Bəzey aŋga ha *.
17 Kəriste he na, aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ.
Ara ta fa aŋga, cek hay tabiya mapatakaya
daa slam ata hay ta cəveɗ e.
18 Ara aŋga bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz.
A wey da ray ndəhay daa Egəliz a
anda ray ŋga ndaw ma wey da ray vaw aŋga.
Ndəhay daa Egəliz na, ara anda vaw aŋga.
Heter mawiya na, a zley ta fa aŋga.
Aŋga na, ara Bəzey mahura,
ara aŋga ma sləkɗawa teeseɗ daa meməcey.
Maja ŋgene, a fənta cek hay tabiya.
19 Kəriste aŋga mahura da ray cek hay tabiya na,
maja ta mbafar la a Gazlavay amba mevel ŋga Kəriste he

1:7 1.7 Epafəras: 4.12; Flm 23 **1:8 1.8** 1Kwr 8.1 **1:9 1.9-10** Ef 1.17; Fəl 1.9 **1:10 1.10** Ef 4.1; 2.10; Fəl 1.27 **1:11 1.11-12** Rm 5.2; Ef 1.18 **1:13 1.13-14** Jaŋ 5.18; Lk 22.53; SNM 26.18; Ef 1.6, 7, 21; 2.2; 6.12 **1:15 1.15** Jaŋ 1.18; 2Kwr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3 * **1:16 1.16** ta fa har[…]ŋgada Bəzey aŋga: Nəka 1Kwr 8.6ta Rm 11.36. **1:16 1.16** 1.13; Jaŋ 1.3, 19; Heb 1.2 **1:17 1.17** Jaŋ 1.1; 8.58 **1:18 1.18** bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz: 2.19; 3.15; Ef 1.22-23; ***teeseɗ:*** SNM 4.2; 26.23; 1Kwr 15.20; CWJ 1.5

a key letek ta mevel aŋga.
20 Asaya, Gazlavay ta slərdərwa Bəzey aŋga ha la
amba a cəmtar ɗay kwa a cek hay da vaɗ,
kwa a cek hay da hwayak, cəpa ta aŋga.
Ta handawa zazay la, a handərwa na,
ta fa mambaz ŋga Bəzey aŋga ma mbəɗwa
fa hwadam mazlaŋgalakaya.
21 Zleezle akwar na, ta mbəɗmar dəɓa la a Gazlavay, akwar masa-gəra aŋga hay maja akwar ta mewulkey maaya ba, asaya, maja akwar ma kam cek hay maaya ba.
22 Ama wure keɗe, Gazlavay ta cəmkwar ɗay la ta fa Bəzey aŋga, maja Bəzey aŋga ha ta tərey ndaw-magədaŋ la, ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya. A cəmkwar ɗay na, amba ka təram ndəhay maaya fa mey aŋga manjar mebərey, masa ndaw a gwa ma mbəɗkwar ray ba.
23 Anda keɗe, si ka pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw, ka da njam ta mevel cew cew ba, ama njam ta mevel pal. Cek hay masa ka sərmara fara fara ka hətam la da vaɗ na, səkwmara, ka da mbəkdamara ba. Cek hay masa akwar ma səkwmara ha na, ara anda akwar ma cəndamara daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa ndəhay ma wuzdamara a ndəhay da bəla cəpa. Kwa yah, Pawl, sləra aɗaw na, ara ŋga wuzey mey a may.

Sləra masa Pawl ma ka ŋgada Egəliz
24 Wure keɗe, ya faa səmey da ray banay ma sawa a ray aɗaw maja akwar. Zleezle *Kəriste ta sərey banay la. Yah fa sərey banay may maja mecəmey-ray ŋga Egəliz masa anda vaw ŋga Kəriste he. Ya sərey banay a na, amba ya ndəvda sləra aŋga.
25 Ya ta tərey ndaw ma ka sləra ŋgada ndəhay daa Egəliz la, maja ara Gazlavay ma vəldiwa sləra ha a har aɗaw amba ya wuzdakwara mey aŋga tabiya ŋgada akwar masa *Jəwif hay ba hay.
26 Mey a na, zleezle maɓadakaya. Ndəhay a sərmara mey a ba. Ama wure keɗe, Gazlavay ta wuzdərwa la a ndəhay aŋga hay.
27 Gazlavay a wuɗey ŋga wuzdatara cek masa aa ma wuɗey ŋga ka. Cek aha na, ara cek maaya kalah ma handawa mepəsey-mey a ray səkway hay tabiya. Mey a masa maɓadakaya ma wuzwa a palah na, ara Yesu Kəriste ma njey aa mevel akwar. Ara maja Yesu a, akwar fa sərmara Gazlavay a da mbəzdakwar aa slam aŋga maaya.
28 Anda keɗe, mey masa ala ma wuzdamara a ndəhay tabiya na, ara mey da ray Kəriste. Da ray ŋgene, ala fa kətmata ndəhay tabiya, ala faa sərkadamatar cek hay ta leŋgesl masa Gazlavay ma vəldandara. Ya kam sləra anda keɗe na, amba ndəhay tabiya masa daa cəveɗ ŋga Kəriste, a təram ndəhay maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay.
29 Ara maja keɗe, ya key sləra ta gədaŋ tabiya masa Kəriste ma vəldiwa, amba ya ndəvda sləra ha.

2

1 Yaw, ya wuɗey na, ka sərmara ya fa key gədaŋ maja akwar Kwalaws hay, maja ndəhay da Lawdise, leŋ maja ndəhay mekele masa ma sərmaya ba.
2 Ya fa key gədaŋ, maja akwar tabiya na, amba ya vəlkwar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna, asaya amba ka wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal. Ya fa key gədaŋ maja ya wuɗey ka sərmata cek hay masa Gazlavay ma wuzdatərwa da ray Kəriste, amba ka wulkam cew cew da ray cek hay a ba. Ya wuɗey ka sərmara maaya maaya anda keɗe na, amba Gazlavay a pəskwar mey ta mepəsey-mey mekele mekele tabiya. Anda keɗe, ka da sərmara mey maɓadakaya ŋga Gazlavay maaya maaya. Mey maɓadakaya ha na, ara Kəriste.
3 Ara ta fa Kəriste he, ya gwakwa ŋga hətkwa leŋgesl, ya gwakwa ŋga sərkwa cek maaya masa maɓadatakaya da har aŋga.
4 Yaa guzlkwar anda keɗe na, amba ndaw a batakwar ta mey hay ma mbəɗda leŋgesl ŋga ndaw ba.
5 Kwa yah da wuzlah akwar daa ba na, ama mevel aɗaw aa ta akwar mandaw mandaw cəŋga. Ya faa səmey maja ya səra, akwar fa kam cek hay ta cəveɗ e, asaya, akwar fa pamara Kəriste ŋga ndaw akwar fara fara, akwar fa wulkam cew cew daa ba.

1:19 1.19 2.9-10; Jaŋ 1.16; Ef 1.23 **1:20 1.20** Rm 3.25-26; Ef 1.9-10, 21; 2.13-16 **1:21 1.21-22** Rm 5.10; Ef 2.12-13; 5.27 **1:23 1.23** 2.7; Ef 3.17; 1Tm 3.16; Heb 3.6 **1:24 1.24** 2Kwr 1.5; 11.23-29; Ef 3.13 **1:25 1.25** Ef 3.1-3 **1:26 1.26-27** 2.2; 4.4; Ef 3.6 **1:27 1.27** maaya ŋga Gazlavay: 3.4; Rm 5.2; Ef 1.18 **1:28 1.28** Ef 4.13 **1:29 1.29** Ef 3.20; Fəl 4.13 **2:2 2.2** 1.26-27; Ef 5.2 **2:3 2.3** MM 2.4-5; 1Kwr 1.24, 30; Ef 3.19 **2:4 2.4** 2.8; Rm 16.18 **2:5 2.5** 1Kwr 5.3

Pam leŋgesl ta ndəhay ma wuɗam ŋga batamakwar

6 Wure keɗe, akwar ta təɓmara Yesu *Kəriste la amba a key Bay akwar Mahura. Anda
keɗe, njam, kam cek anda aŋga ma wuɗey.
7 Yaw, njam ta aŋga, anda wudez masa slaslalay a dəreŋ daa vəgeɗ. Təɓmara mey
ŋga Yesu ma fəna ma fəna anda ata maa sərkadamakwara. Kamar suse a Gazlavay
mandaw mandaw.
8 Pam leŋgesl ta ndəhay maa guzlam saw maja a da batamakwar ta meesərkey ata
hay. Meesərkey a, a sawa ta fa Kəriste ba, ama a sawa ta fa kwakwas hay masa ndəhay
ma kamara leŋ ta fa cek hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla keɗe.

9 Si ka jəkam sləmay fa Kəriste gway, maja kwa daa masa aŋga ma njey da bəla na, a
lawa Papaha Bay Gazlavay, mevel aŋga na, letek ta ŋga aŋga.
10 Akwar macəmkaya ta Kəriste ŋgene na, ka hətam heter mawiya ma sawa ta fa
aŋga la, heter e ŋgene a həckwar daa ba. Kəriste he aŋga mahura da ray ndəhay, aŋga
mahura da ray kuley hay, aŋga mahura da ray maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ,
aŋga mahura kwa da ray cek hay tabiya.
11 Zleezle na, Gazlavay ta ləvtar la a *Jəwif hay ŋga slam mandawal amba a
wuzdamara fara fara ata ndəhay aŋga hay. Ama daa mecəmey akwar ta Kəriste
na, Gazlavay ta kakwar cek mekele la anda *mesley mandawal a. Cek aha na, ara
membəɗey mevel akwar maaya ba ma həldakwar ŋga key mebərey. Gazlavay a ka ta
fa har ŋga ndaw ba, ama ta fa Kəriste.
12 Masa ata ma kamakwar *baptem na, ta pas ŋgene ara anda akwar daa cəvay ta
Yesu Kəriste daa slam a. Daa masa akwar fa bamawa daa yam ŋga baptem e na, aŋga
anda akwar ta sləkɗamawa daa meməcey sem ta Kəriste he, maja ka sərmara Gazlavay
aa ta gədaŋ ŋga sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey. Gazlavay ta wuzdərwa gədaŋ
aŋga ha la ta pas masa aa ma sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey.
13 Zleezle na, akwar anda ndəhay maməctakaya maja akwar ta mebərey, asaya, maja
akwar da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay ba, ka səpmara *mewey ŋga Gazlavay ba. Ama
wure keɗe, Gazlavay ta sləkɗadakurwa sem ta Kəriste amba a vəlkwar heter mawiya.
Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa hay sem cəpa.
14 Zleezle na, aləkwa ta mebərey
maja aləkwa ma zləɓkwa mewey ŋga Gazlavay.
Ama Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa ha sem.
A mbəkdandakwara na,
anda ndaw ma pəley dəvaz da ray ndaw mekele.
A mbəkdandakwara ta fa Kəriste
masa aa ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
15 Maja meməcey aŋga ha na,
Gazlavay ta təɓa gədaŋ da har kuley hay
ta da har madərlam hay ŋga bay-malula sem.
Ta key bay-gula la da ray ata.
Ta wuzda la fa mey ŋga ndəhay tabiya a fənta ta gədaŋ.
16 Yaw, anda keɗe, ka da jəkam sləmay fa ndaw ma wuɗey ŋga həɓkwar ray ta mey
ŋga kwakwas da ray cek mezəmey ta da ray cek mesey ba. Asaya, ka da jəkam sləmay
fa ndaw ma həɓkwar ray da ray mekey gwagway ŋga Jəwif hay ba, kwa da ray mekey
gwagway ŋga maslawa ŋga kiya ba, kwa da ray *pas meməskey-vaw ba.
17 Kwakwas hay a ŋgene na, ata anda meezeɗ ŋga cek fara fara ma da sawa. Cek aha
fara fara na, ara Kəriste.
18 Ndəhay mekele fa kam cek amba ndəhay a wulkam ata ndəhay meekweɗ-mey hay.
Ata fa dəram daŋgay a maslaŋ hay ŋga Gazlavay. Mandaw mandaw ata fa zlapam, a
ləvam Gazlavay fa wuztar cek. Da fa ləvmakwar akwar daa cəveɗ maaya ba na, ka da
təɓmara ba! Ndəhay a ŋgene, ata fa zlapam ŋga tede, mewulkey ata na, ara mewulkey
ŋga ndaw-magədaŋ.
19 Ndəhay a ŋgene, ata macəmkaya ta Kəriste ba. Kəriste na, ara *bay-ray ŋga ndəhay
daa Egəliz. A wey da ray ndəhay daa Egəliz a anda ray ŋga ndaw ma wey da ray vaw
tabiya. Ndəhay ma təɓmara mey aŋga na, ata anda vaw aŋga. Ndəhay macəmkaya
ta aŋga na, fa hətam gədaŋ ta fa aŋga. Ata macəmkaya daa slam a na, anda vaw ŋga

---

2:7 2.7 1.23 **2:8 2.8** 1Tm 6.20 **2:9 2.9-10** 1.19; 2.15, 20; Ef 1.21 **2:11 2.11** Ef 2.11 **2:12 2.12** 3.1; Rm 6.3-4; Ef 1.19-20; 2.6 **2:13 2.13** Ef 2.1, 5 **2:14 2.14** Ef 2.15-16; 1Pi 2.24 **2:15 2.15** 2.9-10 **2:16 2.16** Rm 14.1-6 **2:17 2.17** Heb 8.5 **2:18 2.18** Ef 1.21

ndaw mazəvkaya ta dəmbazl hay. Ndəhay a, fa hətam gədaŋ ta fa Gazlavay ŋga təɓey
mey aŋga ma fəna ma fəna, anda aŋga ma wuɗey.
20-21 Ka sərmara, akwar maməctakaya ta Kəriste. Da ray ŋgene, gədaŋ ŋga cek hay
mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla keɗe fa da wam da ray akwar daa
saba. Yaw, akwar fa njam, ka kam cek hay anda ndəhay ma sərmara Yesu ba na, maja
me? Kwakwas ata hay fa ləvam: "Ka da lamara cek keɗe ba!", "Ka daa cəkdamara cek
keɗe ba!", da daa ba, "Ka da wusmara cek keɗe ba!" Ka namatar ray a kwakwas ata
hay a ŋgene na, maja me?
22 Da ndəhay fa səpmara kwakwas hay a ŋgene na, kwakwas hay a, aa zəɗam la.
Kwakwas hay a na, ara mey hay matəktakaya ta meesərkey masa ndəhay magədaŋ ma
kamara.
23 Fara fara, ndəhay a wulkam kwakwas hay a, ara cek maaya ma vəley leŋgesl, maja
fa dəram daŋgay anda mevel ata ma wuɗey, fa nam ray, fa səram banay ta vaw ata hay.
Da ray ŋgene, ndəhay a nəkmata kwakwas hay a anda cek maaya. Ama kwakwas hay
a, a gwamara ŋga jənmara ndaw ba, maja a gwamara ŋga jənmara ndaw ŋga wey da
ray leŋgesl aŋga ba, a gwamara a təkmara ndaw ŋga key cek malamba ba.

3

Gazlavay a vəlkwar menjey mawiya ta fa Kəriste

1 Ka sərmara Gazlavay ta sləkɗadandakurwa sem daa meməcey ta *Kəriste daa slam
a. Da ray ŋgene, pamara leŋgesl akwar a ray cek hay ŋga Gazlavay da vaɗ, daa slam
masa Kəriste manjakaya da hwaɗ a, ta har-zəmay ŋga Gazlavay.
2 Mandaw mandaw wulkam da ray cek hay ŋga Gazlavay da vaɗ a. Ka da wulkam da
ray cek hay da bəla ba.
3 Ka pamara leŋgesl akwar a ray cek hay da vaɗ a na, maja menjey akwar zleezle daa
masa akwar ta sərmara Kəriste daa ba araŋ na, ta ndəvey sem, ama wure keɗe, menjey
akwar mawiya aa maɓadakaya da har Kəriste maja akwar macəmkaya ta Gazlavay.
4 Ta pas masa Kəriste, ndaw ma vəlkwar heter, ma da wuzwa vaw na, akwar may, ka
da wuzmawa vaw ta aŋga daa meweɗey aŋga.
5 Yaw, da ray ŋgene, mbəkdamara mekey cek hay maaya ba da bəla. Anda meləvey,
mbəkdamara meley vaw saw, mewulkey ŋga key cek maaya ba ma nəsa ndaw, mesəpey
ŋga key cek hay maaya ba ma ka hwaray, mesəpey ŋga key cek malamba, asaya, mekey
dey fa cek ŋga ndəhay. Mekey dey fa cek ŋga ndəhay na, ara anda mepey cek aha, aa
slam a ŋga Gazlavay.
6 Keɗe na, ara cek hay maaya ba hay masa Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay
ma namar ray ba.
7 Zleezle daa masa akwar fa kam cek hay malamba fa mey ŋga Gazlavay na, menjey
akwar a, ta key la anda ŋga ata ha may.
8 Ama wure keɗe, mbəkdamara mecey-mevel, mekey cek ŋga cey mevel a ndaw,
mekey maagway, mecəɗey-vaw, meeguzley mey saw. Mbəkdamata cek hay keɗe tabiya.

9 Asaya, ka da mbərzlam da wuzlah akwar ba, maja akwar ta mbəkdamara menjey
akwar zleezle sem, asaya, maja akwar ta mbəkdamara sləra masa akwar ma kamara
zleezle sem may.
10 Akwar ndəhay mawiya. Gazlavay ta vəlndakwar menjey mawiya la, aa fa ɗiya
menjey a mandaw mandaw amba a tərey anda ŋga aŋga, amba ka sərmara Gazlavay
maaya maaya.
11 Anda keɗe, cek ma wunkata ndəhay *Jəwif hay ta səkway hay mekele daa saba, cek
ma wunkata ndəhay maslatakaya mandawal ta ndəhay manda-slam mandawal na, daa
saba. Kwa ndəhay marəzltakaya hay, kwa ndəhay ma səra cek ba, kwa beke hay, leŋ
ndəhay masa beke hay ba na, ata letek fa mey ŋga Gazlavay. Ama cek mahura na, ara
Kəriste. Aŋga daa mevel ŋga ndəhay aŋga hay tabiya.
12 Gazlavay a walakwar, a tərdakwar ndəhay aŋga hay. Aŋga fa wuɗkwar. Da ray
ŋgene, daa menjey akwar cəpa na, səram dey-ceceh fa ndəhay, njam ta mevel maaya,
kam sləra ta meney ray, təram ndəhay meekweɗ-mey, ka da cam mevel saw saw ba.

2:19 2.19 1.18; Ef 4.16 **2:20-21 2.20** 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 **2:20-21 2.21-22** Iz 29.13; Mt 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9 **3:1 3.1** 2.12; Ef 1.20 **3:2 3.2** Mt 6.33 **3:3 3.3** Rm 6.4; 2Kwr 5.14 **3:4 3.4** Gal 2.20; Fəl 1.21; ***meweɗey ŋga Gazlavay:*** 1.27; Fəl 3.21; 1Kwr 15.43; 1Jŋ 3.2 **3:5 3.5** Rm 6.6, 11; Gal 5.24; Ef 4.19; 5.3 **3:5 3.5-8** Gal 5.19-21 **3:6 3.6** Ef 5.6 **3:7 3.7** Rm 1.18; Ef 5.8 **3:8 3.8** Ef 4.29; 5.4 **3:9 3.9** Ef 4.22, 25 **3:10 3.10** MC 1.26-27; Ef 4.24 **3:11 3.11** 2.11; Gal 3.28; 1Kwr 12.13 **3:12 3.12-15** Ef 4.2-4

13 Ka da cam mevel da wuzlah akwar ba. Da ndaw ma kaka cek maaya ba la na,
mbəkdara mebərey aŋga ha. Mbəkdamatara mebərey ŋga məlmakw akwar hay anda
Bay aləkwa Mahura Yesu ma mbəkdandakwara mebərey aləkwa hay may.
14 Cek mahura na, wuɗam vaw da wuzlah akwar, maja da akwar fa wuɗam vaw da
wuzlah akwar na, ka da njam macəmkaya tabiya daa slam a ta mevel pal.
15 Anja zazay ŋga Kəriste ŋga wa mevel akwar. Gazlavay a zəlkwar ŋga njey daa slam
a na, amba ka hətam zazay aŋga ha ŋgene. Kamar suse mandaw mandaw.
16 Pamara mey ŋga Kəriste aa mevel akwar maaya maaya. Sasərkam da wuzlah
akwar ŋga njey maaya ta Gazlavay. Kətam vaw da wuzlah akwar ta leŋgesl fara fara.
Zlamar walay ŋga *Pəsam hay, zlamar walay ŋga həlma, asaya, zlamar walay hay masa
Mesəfney aŋga ma kadakwara. Zlamar walay a Gazlavay ta mevel akwar cəpa, kamar
suse.
17 Daa cek hay cəpa masa akwar ma kamara ta mey hay cəpa masa akwar maa guzlam
na, kamara ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu. Kamara ta mekey suse a Gazlavay, Papa
aləkwa, maja Yesu.

Mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu

18 Akwar ŋgusay, namatar ray a zel akwar hay, maja meney ray na, ara cek maaya
ma mbafar a Bay Mahura Yesu.
19 Akwar zel hay may, wuɗmata ŋgwas akwar hay, ka da kam həma a ray ata ba.
20 Akwar bəza hay, cənmatar mey a papakw akwar hay ta a mamakw akwar hay daa
cek hay cəpa, maja mecəney-mey akwar a ŋgene na, a mbafar a Bay Mahura Yesu.
21 Akwar papaŋ hay, ka da kam cek ŋga catar mevel a bəz akwar hay ba, maja har
ata a da rəwey ŋga key cek maaya.
22 Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla keɗe daa cek hay tabiya. Ka
namatar ray na, daa masa ata da cakay akwar ŋga mbafatar daada ba, ama namatar
ray kwa da masa ata da cakay akwar daa ba may. Sasəkar jak, kamatar sləra ta mevel
pal maja akwar fa namar ray a Bay aləkwa Mahura Yesu.
23 Kwa sləra wura wura masa akwar ma kamara na, kamara ta mevel pal, kamara
sləra ha anda ŋgada Bay aləkwa Mahura, ba na, anda ŋgada ndaw-magədaŋ ba.
24 Ka sərmara Bay Mahura masa akwar ma kamar sləra na, ara *Kəriste. Ara Bay
Mahura ha ma da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar a, a da vəldakwara cek masa
aa ma ɓada da vaɗ ŋgada ndəhay aŋga hay.
25 Ama ndəhay ma kam maagway na, Gazlavay a pəltara la anda sləra masa ata ma
kamara. Gazlavay na, a weley ndaw ta weley ba.

4

1 Akwar bay hay, kamatar cek a beke akwar hay ta cəveɗ e. Sərfadamara Bay akwar
da vaɗ daha may.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da kam na, me?

2 Mandaw mandaw dərmar daŋgay a Gazlavay. Mayaɗ a da kakwar daa medərey-
daŋgay akwar ba, asaya, kamar suse.
3 Daa medərey-daŋgay akwar, sərfadamandar may, cacəfɗamara Gazlavay ŋga
ɗiyndara cəveɗ maaya ŋga wuzey mey aŋga amba yaa sərkadamatara mey
maɓadakaya da ray *Kəriste a ndəhay. Ka sərmara, wure keɗe yah daa fərsəne na,
maja mey a.
4 Dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənya daa mewuzey mey a, amba yaa guzltar a ndəhay
na, a cəndamara mey a maaya maaya, anda Gazlavay ma ləvya ŋga ka sləra ha.
5 Wam vaw maaya maaya fa menjey akwar da wuzlah ndəhay ma təɓmara mey ŋga
Yesu Kəriste ba. Mandaw mandaw da masa akwar ta hətam har la na, jənmata ndəhay
a ŋga sərmara mey ŋga Kəriste may.
6 Da masa akwar faa guzlam na, gwaguzlam mey hay maaya masa ndəhay ma wuɗam
ŋga jəkey sləmay fa vəɗa. Anda keɗe, da ndaw aa cəfɗakwar da ray Yesu na, ka sərmara
mey masa akwar ma da mbəɗdamara.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

3:13 3.13 Ef 4.32 **3:14 3.14** Ef 5.2 **3:15 3.15** 1.18, 20; 2Kwr 13.11; Ef 1.23; 4.4 **3:16 3.16-17** Ef 5.19-20; Heb 13.15 **3:18 3.18–4.1** Ef 5.21–6.9 **3:24 3.24** Ef 6.8 **3:25 3.25** Jak 2.1 **4:1 4.1** Lev 25.43 **4:2 4.2** Fəl 4.6; 1Tes 5.17 **4:2 4.2-4** Rm 15.30; Ef 6.18-19 **4:3 4.3** Rm 15.30 **4:4 4.4** 1.26 **4:5 4.5** Ef 5.16 **4:6 4.6** Ef 4.29; 1Pi 3.15

7 Tisik, masa məlma aləkwa daa cəveď ŋga Yesu *Kəriste, ndaw masa yah ma wuďa
kalah, aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura Yesu ta mevel pal. Ala cew ala ndəhay ma ka
sləra ŋga Bay Mahura ha. Tisik e na, a kadakwara cek hay cəpa la da ray aďaw.
8 Maja ŋgene, ya fa slərdakwara amba ka sərmara menjey ala feďe, asaya, amba a
vəlkwar gədaŋ.
9 Ya fa slərdata ta Awnezim, məlma aləkwa mawuďkaya daa *mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu. Aŋga na, ara ndaw ma səpa cəveď ŋga Yesu Kəriste ta mevel pal.
Ara ndaw ma sawa fa akwar. Ata cewete, a kadamakwara mey da ray cek hay feďe la
cəpa.
10 Aristarke, masa aŋga wure keďe daa fərsəne ta yah, fa cakwar har. *Mark, ndaw
daa səkway ŋga *Barnabas, fa cakwar har may. Ara ndaw masa yah maa guzlkwar da
ray a heyey. Yaw, da masa ta wusey la fa akwar na, təɓmara maaya maaya.
11 Jesəwe *, masa ata ma zəlmara Justus, fa cakwar har may. Ndəhay maakar a keďe,
ara Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu masa ma jənmaya daa sləra amba ndəhay a
təɓmara Gazlavay ŋga bay ata. A vəlmaya gədaŋ ga. Wure keďe, Jəwif hay mekele fa
jənmaya feďe na, daa ba, si ara ndəhay maakar a keďe, ma jənmaya gway.
12 Epafəras, ndaw akwar, fa cakwar har may. Aŋga ndaw ma ka sləra ŋga Yesu Kəriste
fara fara. Mandaw mandaw fa dərey daŋgay a Gazlavay ta mevel pal maja akwar.
Fa dərey daŋgay amba ka mbəkdamara metəɓey mey ŋga Yesu ba, ka təram ndəhay
maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay, asaya, amba ka sərmara maaya maaya cek masa
ma mbafar a Gazlavay.
13 Fara fara ya fa səra Epafəras aha fa sərey banay daa sləra maja akwar, asaya, maja
ndəhay ŋga Yesu da Lawdise ta ndəhay da Hirapawlis.
14 *Luk, dakwter masa ala ma wuďmara kalah, leŋ Demas fa camakwar har may.
15 Camatar har a ndəhay ŋga Yesu da Lawdise, asaya, camar har a Nimfa, leŋ a ndəhay
ŋga Yesu ma kusam da way aŋga.
16 Masa akwar ma jaŋgamara leeter masa yah ma wuzlalakwara keďe la na,
slərdamatara a ndəhay daa Egəliz da Lawdise amba a jaŋgamara may. Ndəhay
daa Egəliz da Lawdise ŋga slərdamakwara leeter masa yah ma wuzlalatara amba ka
jaŋgamara may.
17 Ləvmar a Arkip ŋga pey leŋgesl fa sləra masa Bay Mahura Yesu ma vəldara, ŋga
key gədaŋ amba a ndəvda.
18 *Ara yah, Pawl, ta har aďaw, ma wuzlalakwara mecey-har a keďe.* Sərfadamara yah
na, yah daa fərsəne. Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar.

4:7 4.7 Tisik: Ef 6.21-22 **4:9 4.9** Awnezim: Flm 10-12 **4:10 4.10** Aristarke: SNM 19.29; 27.2; Flm 24; ***Mark:*** SNM 12.12 * **4:11 4.11** Jesəwe: Ta mey Gərek mawuzlalakaya «Yesu». Jesəwe ara Yesu ta mey Hebəre. **4:12 4.12** Epafəras: 1.7; Flm 23 **4:14 4.14** Luk: 2Tm 4.11; Flm 24; ***Demas:*** 2Tm 4.10 **4:15 4.15** Lawdise: CWJ 3.14 **4:17 4.17** Arkip: Flm 2 **4:18 4.18** 1Kwr 16.21; Ef 1.1; 3.1

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a
Tesalawnik hay
Mey da ray
Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe, ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. Ndəhay ga a wulkam ara ɗerewel mawuzlalakaya teeseɗ da ray siya hay daa Mejəwey-mey Mawiya. Pawl a wuzlalamara leeter e na, ata bama ta ata Silas leŋ Timawte. Ara maja ŋgene, Pawl ma ləvey: «Ala, ala» dey weewe (1.1).

Tesalawnik na, ara ƀerney masa ndəhay fa kam filaw ga da hwaɗ a. Ara maja ŋgene, Jəwif hay ta ndəhay daa hwayak hay mekele mekele daa ƀerney a daha. Masa Pawl aa daa berney a na, Jəwif hay siya ta təƀmara meesərkedey aŋga daa ba. Da ray ŋgene, mevel a catar, a wuɗam mey aŋga ba. Anda keɗe, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu feteɗe, a səhwdamata ata Pawl ta Silas aa ƀerney ŋga Bere ta tavaɗ (SNM 17.10). Fa dəƀa ha, Pawl a daw a Aten.

Masa Pawl aŋga daa ƀerney ŋga Aten na, ta′, a slərda Timawte fa Tesalawnik hay amba a cəndərwa mey da ray menjey ata daa cəveɗ ŋga Yesu (3.1-3). Timawte a vəhwa a hətfar Pawl da Kwarinti. A ləvar a Pawl, ndəhay da Tesalawnik fa təƀmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Ta ŋgene he cəpa na, ndəhay a, a wulkam Yesu a da vəhwa ta vara. Ndəhay ma məcam masa aŋga ta vəhwa daa ba araŋ na, a da diyam ama? Pawl ta mbəɗdatara la aa mey ata ha daa leeter e keɗe daa fasəlawal 4 ta 5. Ama teeseɗ na, a ləvtar a wuɗta kalah, a wuɗey ŋga hətatar fa dey saya (1.2–3.13). Asaya a vəltar gədaŋ ŋga njey daa cəveɗ ŋga Yesu, ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ e (4.1-12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Menjey maaya ma mbafar a Gazlavay (4.1)

Yesu a vəhwa la (4.13–5.11)

Cek hay maaya masa ndəhay ŋga Yesu ma da kamara (5.12-22)

Cek masa Gazlavay ma wuɗey fa ndəhay (5.16-18)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlala leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste.

Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, asaya ŋga njadakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Tesalawnik hay

2 Daa masa ala fa dəram daŋgay a Gazlavay na, ala fa wulkam da ray akwar mandaw mandaw, ala fa kamar suse a Gazlavay maja akwar tabiya.

3 Asaya, daa medərey-daŋgay ala a Gazlavay Papa aləkwa na, ala fa sərfadamara sləra masa akwar ma kamara, maja akwar fa pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara. Ala fa sərfadamara akwar fa kam sləra ta gədaŋ maja ka wuɗmara Yesu, asaya, akwar fa pam leŋgesl mandaw mandaw a ray cek masa ka sərmara ka hətam la ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.

4 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya sərmara Gazlavay a wuɗkwar kalah, asaya, ta walakwar la ŋga key ndəhay aŋga hay.

5 Sərmara daa masa ala fa wuzdamakwara *Mey-maaya-mawiya na, mey a, a wusey fa akwar na, ara ta mey meeguzley daada ba, ama ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay may. Mey masa ala maa guzldamara na, ya sərmara ara mey fara fara. Daa masa ala da wuzlah akwar na, ka sərmara menjey ala. Ya ta kam cek la ŋga jənkwar.

6 Akwar na, akwar fa kam cek anda ala, asaya, akwar fa kam cek anda Bay Mahura Yesu. Akwar ta səram banay la ga, ama ka ta təƀmara mey ŋga Gazlavay la cəŋga, ka təƀmara ta meesəmey, meesəmey masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara.

7 Anda keɗe, akwar fa kam cek maaya haa ndəhay ŋga Gazlavay tabiya da Masadəwan leŋ da Akay a nəkam dey fa akwar, a kamara kəne.

1:1 1.1 Silas: 2Kwr 1.19; 2Tes 1.1; 1Pi 5.12; ***Timawte:*** 1Kwr 4.17; ***Tesalawnik:*** SNM 17.1 **1:2 1.2-3** 2.13; Fəl 1.3; Kwa 1.3; 2Tes 1.3; 2.13 **1:3 1.3** 5.1-2 **1:4 1.4** 2Tes 2.13, 16 **1:5 1.5** 1Kwr 4.20 **1:6 1.6** SNM 17.5-9; 2Kwr 6.10; 2Tes 3.7, 9

8 Fara fara mey ŋga Bay aləkwa Mahura a zlawa na, fa akwar haa a wusey fa ndəhay
da Masadəwan leŋ da Akay. Asaya, kwa ndəhay daa wura, daa wura, fa cəndamara
akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay. Da ray ŋgene, ala fa daa guzlmatar da ray
metəɓey-mey akwar na, daa saba,
9 maja ndəhay a fa zəldamakwar sləmay, a ləvam akwar ta təɓmandar la maaya
maaya daa masa ala da wuzlah akwar. Asaya, a ləvam akwar ta mbəkdamara metey
kuley sem amba ka səpam Gazlavay masa ta dey, Gazlavay masa fara fara.
10 Anda keɗe, akwar fa səkwmara Bəzey ŋga Gazlavay ma da vəhwa da gazlavay da
vaɗ. Bəzey a na, ara Yesu masa Bay Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey.
Ara aŋga ma da ka amba Gazlavay a cey mevel a ray aləkwa ba ta pas masa Gazlavay
ma da ka sariya.

2

Mey da ray sləra ŋga Gazlavay masa Pawl ma ka da Tesalawnik

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, akwar ta ray akwar, ka
sərmara ala ma diyam fa akwar heyey na, ara ŋga tede ba.
2 Asaya, ka sərmara daa masa ala ma wusam fa akwar daa ba araŋ na, ndəhay daa
berney ŋga Fəlepi ta sərdamandar banay la, ta cəɗmandar la. Masa ala ma wusam la
fa akwar na, ndəhay ga ta kam həma la a ray ala may. Ama Gazlavay ta vəlndar gədaŋ
la, amba ya wuzdamakwara Mey aŋga maaya mawiya cəŋga.
3 Masa ala fa wuzam mey da ray cəveɗ maaya a ndəhay na, ya wuzdamara na, ta
membərzley da hwaɗ a daa ba, asaya, ala fa kam sləra ta mevel maaya, ala fa batam
ndəhay daa ba.
4 Ama Gazlavay ta saŋgalandar la, ta səra la, ala ndəhay aŋga hay fara fara. Anda
keɗe, ta vəldandara *Mey-maaya-mawiya ha la amba ya wuzdamara a ndəhay. Maja
ŋgene, yaa guzlam na, amba a mbafatar a ndəhay ba, ama amba a mbafar a Gazlavay
ma səra mevel ala.
5 Ka sərmara daa masa ala da wuzlah akwar na, ala faa guzlam mey maaya maaya
ŋga mbafakwar ŋga fəcmakwar daa ba, ala fa wulkam amba ya batam cek fa ndəhay
na, daa ba. Mey masa ala ma kadamara, kwa Gazlavay na, a səra ara mey fara fara.
6 Ala ta wuɗam amba kwa waawa a həlmandar na, daa ba. Kwa akwar, kwa ndəhay
mekele, ala ta wuɗam amba ndaw a həlmandar na, daa ba.
7 Ala na, ya gwamara ŋga wey da ray akwar maja ala ndəhay meslərey ŋga Yesu.
Ama ala ta kamara kəne daa ba. Ala na, ndəhay meekweɗ-mey da wuzlah akwar anda
mamaŋ maaya ma nəkey dey fa bəz aŋga hay.
8 Ala fa wuɗmakwar kalah. Da ray ŋgene, ala ta wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya
ŋga Gazlavay la. Ama ala ta meesəmey ŋga key cek mekele ma fəna saya. Ala ta
meesəmey ga ŋga vəldamara kwa ray ala maja akwar, maja ala ta wuɗmakwar sem
kalah.
9 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, sləra masa ala ma kamara
ta gədaŋ ta gədaŋ ŋgada akwar na, akwar fa sərfadamara, ba diya? Daa masa ala fa
wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay na, ala ta məskam vaw daa ba, ala
ta kam sləra la taa vaɗ, taa pas, amba ya njam fa har akwar ba.
10 Daa masa ala da wuzlah akwar, akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, menjey
ala aŋga maaya na, maja ala fa jəkam sləmay si fa Gazlavay, ala fa kam cek ta cəveɗ
e, asaya, kwa ndəhay faa guzlam mey maaya ba da ray ala daa ba. Kwa akwar na, ka
sərmara menjey ala. Gazlavay may, a səra.
11 Asaya, ka sərmara ala ta kam cek la kwa ŋgada waawa da wuzlah akwar anda
papaŋ ma key cek ŋgada bəz aŋga hay.
12 Ala fa vəlmakwar gədaŋ, ala fa dəkmakwar mevel, asaya, ala faa guzlmakwar
mandaw mandaw amba ka njam, ka kam cek anda Gazlavay ma wuɗey. Ara aŋga
ma zəlkwar ŋga njey a wuzlah ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata amba ka sərmara
maaya aŋga.
13 Yaw, ala fa kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw saya na, maja daa masa ala
fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay na, akwar ta jəkam sləmay la. Akwar ta təɓmara
mey a anda mey ŋga ndəhay magədaŋ daa ba, ama ka təɓmara na, anda mey ŋga

---

1:8 1.8 Rm 1.8 **1:9 1.9** Jaŋ 17.3; SNM 14.15 **1:10 1.10** 5.1-2, 9; Rm 5.9 **2:1 2.1** 1.5, 9 **2:2 2.2** SNM 16.19-24; 17.1-9 **2:3 2.3** 2Kwr 4.2 **2:4 2.4** Jer 11.20; 1Tm 1.11; Gal 1.10; Ef 3.2 **2:5 2.5** 2.10; SNM 20.33; 2Kwr 1.23 **2:6 2.6** Jaŋ 5.41, 44 **2:9 2.9** 2Tes 3.7-9; SNM 18.3 **2:10 2.10** 2.5 **2:11 2.11** SNM 20.31 **2:12 2.12** 4.1; Rm 5.2; Fəl 1.27

Gazlavay. Fara fara mey a, ara mey ŋga Gazlavay. Mey a, a vəlkwar gədaŋ ŋgada akwar ndəhay ŋga Gazlavay.
14 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ndəhay akwar hay ta sərdamakwar banay la anda *Jəwif hay ma sərdamata banay ta ndəhay daa Egəliz hay ŋga Gazlavay daa hwayak ŋga *Jude. Anda kedə, akwar anda ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste daa hwayak ŋga Jude he masa Jəwif hay ma sərdamata banay.
15 Jəwif hay na, ta kədmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay la zleezle. Jəwif hay mekele hay ta kədmara Bay Mahura Yesu la vagay. Asaya, Jəwif hay mekele hay saya ta sərdamandar banay la may. Ndəhay a ŋgene, Gazlavay faa səmey da ray ata daa ba. Ata masa-gəra hay ŋga ndəhay tabiya.
16 A təkmandar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, mey masa ma da ləhdata. Jəwif hay a, ata ta mebərey ga, ama ata fa kam mebərey mandaw mandaw a dey a, a dey a. Anda kedə, Gazlavay a ɓəsa mebərey ata ha saba, a cey mevel a ray ata, a katar sariya.

Pawl a wudey ŋga daw ŋga nəktərwa Tesalawnik hay saya

17 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala na, ta wudkam la ta akwar ŋga dar nekədey, ama mevel ala aŋga ta akwar cəŋga. Ala ta kam gədaŋ la ŋga vəhey fa akwar, maja ala fa wudam ŋga hətmakwar fa dey saya.
18 Ara maja ŋgene, ala ta wudam la ŋga vəhey fa akwar. Fara fara yah, Pawl, ta ray adaw, ya ta kədey vaw la dey weewe ŋga daw fa akwar, ama *Sataŋ ta təkndar sem.
19 Ya wudam ŋga vəhey fa akwar na, maja akwar ndəhay masa ala fa pamara mewulkey ala a ray akwar, akwar ndəhay ma vəlmandar meesəmey, asaya, ara akwar ma da wuzdamandara ala ta kam sləra maaya la. Maja ŋgene, ya daa səmam fa mey ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu ta pas masa aŋga ma da vəhwa.
20 Fara fara ala fa həlmamara Bay aləkwa Mahura maja akwar, asaya, ala faa səmam maja akwar.

3

1 Masa ala ma cənam mey da ray akwar daa ba heyey na, ya gwamara ŋga ɓəsmara ba. Anda kedə, ala ta wulkam la, maaya na, ya njam da Aten taava ala,
2 ya slərdamara Timawte fa akwar. Timawte he na, ara məlma aləkwa daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala ma kam sləra ŋga Gazlavay bama ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *Kəriste. Da ray ŋgene, ya ta slərdamara la fa akwar ŋga jənkwar, asaya, ŋga vəlkwar gədaŋ daa mey ŋga Yesu.
3 Ya slərdamara na, amba banay masa akwar ma sərmara na, a mbədda leŋgesl kwa ŋga waawa da wuzlah akwar ba. Akwar na, ka sərmara maaya maaya, banay hay a na, ara cek ma key daa menjey aləkwa, aləkwa ndəhay ŋga Gazlavay.
4 Daa masa ala da wuzlah akwar na, ya ta ləvmakwar la, ya da sərkwa banay. Ka sərmara fara fara banay a, ta wuswa la.
5 Da ray ŋgene, daa masa ala ma gwamara ŋga vəhey fa akwar daa ba heyey na, ya gwamara ŋga ɓəsmara ba. Ta', ya slərda Timawte fa akwar amba ya cənda mey da ray akwar, da akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu cəŋga may kwa. Ya zlurey maja Sataŋ a da batakwar. Da ta batakwar sem na, sləra masa ala ma kamara da wuzlah akwar heyey na, a da tərey ŋga cek ŋga tede.
6 Timawte ta daw la fa akwar, wure kedə ta vəhwa cay fa ala. Taa guzlndar mey maaya la da ray akwar, a ləvey akwar ta gədaŋ daa mey ŋga Yesu, asaya, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. A ləvey saya, akwar fa sərfadamandar maaya maaya cəŋga. Akwar fa wudam ŋga hətmandar saya anda ala ma wudam ŋga hətmakwar saya may.
7 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala fa səram banay kalah, ama daa masa ala ma cəndamara, akwar ta gədaŋ daa mey ŋga Yesu na, mey a ta vəlndar gədaŋ la ga.
8 Wure kedə, ala ta meesəmey ma fəna ma fəna maja akwar fa təɓmara mey ŋga Bay Mahura ta mevel pal.
9 Fara fara, ala faa səmam ga maja akwar. Ala fa kamar suse a Gazlavay, ama kwa ya kamar suse həma kwara na, suse ala ha a wusa ba.

2:13 2.13 1.2-3; Gal 1.11-12 **2:14 2.14** SNM 17.5 **2:15 2.15** SNM 2.23; 9.23, 29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; Rm 11.28; 2Kwr 11.23-29 **2:16 2.16** Mt 23.31-33 **2:17 2.17** 3.10 **2:19 2.19-20** 1Kwr 9.24-25; Fəl 4.1; 2Tes 1.4 **3:1 3.1** SNM 17.15 **3:2 3.2** Timawte: 1.1 **3:3 3.3** Ef 3.13; 2Tes 1.4; 2Tm 3.12 **3:4 3.4** SNM 14.22 **3:5 3.5** Fəl 2.16 **3:6 3.6** SNM 18.5; 2Tes 1.3; 1Tm 1.5; Flm 5-7; Gal 5.6 **3:7 3.7** 2Tes 1.4

10 Ala fa dəram daŋgay taa vaɗ, taa pas mandaw mandaw ta mevel pal amba ya
hətmakwar fa dey, asaya, amba yaa sərkadamakwar cek masa akwar ma sərmara daa
ba araŋ da ray cəveɗ ŋga Gazlavay.
11 Anja Gazlavay Papa aləkwa ta ray aŋga leŋ Bay aləkwa Mahura Yesu ŋga
wurmandara cəveɗ amba ya diyam fa akwar.
12 Asaya, anja Bay aləkwa Mahura ŋga ka amba ka wuɗam vaw da wuzlah akwar ma
fəna ma fəna, asaya, amba ka wuɗmata ndəhay tabiya anda ala ma wuɗmakwar may.
13 Anja Bay aləkwa Mahura ŋga vəlkwar gədaŋ amba cek malamba a njey aa mevel
akwar ba, asaya, amba ta pas masa aŋga ma da vəhwa a bəla ta ndəhay aŋga hay na,
akwar ndəhay maaya manjar mebərey fa mey ŋga Gazlavay Papa aləkwa.

4

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, wure keɗe ya wuɗam ŋgaa
guzlmakwar da ray cek mekele. Zleezle na, ala taa sərkadamakwar la da ray menjey
maaya ma mbafar a Gazlavay. Fara fara menjey akwar a, aa kəne. Ama wure keɗe, ala
faa cəfɗamakwar ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu, ala faa cəfɗamakwar ta mevel pal
amba ka səpam menjey maaya ma mbafar a Gazlavay ma fəna ma fəna.
2 Ala taa sərkadamakwar la da ray cek hay ŋga key, maja ara Bay Mahura Yesu ma
pandar ŋgaa sərkada. Ka sərmara cek hay masa ala maa sərkadamakwara ha, ba diya?
3 Gazlavay a wuɗey na, ka təram ndəhay manjar mebərey, ka da lam vaw saw ba.
4 Maaya na, kwa waawa da wuzlah akwar a səra ŋga njey maaya maaya ta ŋgwas
aŋga anda Gazlavay ma wuɗey, amba ndəhay aa guzlam maaya ba da ray menjey akwar
ba.
5 Ka da səpam ŋga key cek malamba ba. Ma kam cek anda ŋgene na, ara ndəhay ma
sərmara Gazlavay ba.
6 Da ray mey a keɗe na, ndaw a da kar cek maaya ba a məlmaha ba, a da bata ba
səlak, maja Bay aləkwa Mahura a da sərdata banay ta ndəhay ma kam cek malamba
anda ŋgene. Ala ta kətmakwar la zleezle da ray cek aha.
7 Yaw, Gazlavay ta zəlndakwar ŋga key cek hay malamba daa ba, ama a zəlndakwar
na, amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey aŋga.
8 Ndaw ma rəsa mey a keɗe na, a rəsey ŋgene na, ndaw ba, ama a rəsey Gazlavay
ma vəlkwar Mesəfney aŋga. Mesəfney aŋga ha na, maaya, manjar mebərey.
9 Akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar. Da ray ŋgene, ala fa da wuzlalamakwar
da ray mewuɗey-vaw na, daa saba, maja Bay Gazlavay taa sərkadakwar cay ŋga wuɗey
vaw da wuzlah akwar.
10 Fara fara, akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar, akwar fa wuɗmata ndəhay ŋga
Yesu tabiya masa daa hwayak ŋga Masadəwan. Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar ambahw amba ka wuɗam vaw ma fəna ma fəna saya.
11 Asaya, kam gədaŋ amba ka njam daa zazay, amba kwa waawa a nəkey dey fa sləra
masa fa mey aŋga, amba kwa waawa a zəmey cek si ta fa mawurɓay aŋga, anda ala
ma kətmakwar zleezle.
12 Da akwar fa kamara kəne na, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba a namakwar ray
la. Asaya, akwar fa da rəkam cek fa ndəhay daa ba.

Mey da ray pas masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa

13 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗam ka sərmara
cek ma da key da ray ndəhay ŋga Yesu maməctakaya amba ka təwam anda ndəhay
mekele ba. Ndəhay mekele he na, fa pam leŋgesl ŋga hətey heter ŋga njey ta Yesu ŋga
sərmataw daa ba.
14 Ya sərkwa Yesu ta məcey sem, fa dəɓa ha, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Da ray
ŋgene, sərmara fara fara ndəhay ŋga Yesu maməctakaya na, Gazlavay a sləkɗadatərwa
la daa meməcey amba a njam ta Yesu a.
15 Mey masa ala ma daa guzlmakwar wure keɗe na, ara mey masa Bay Mahura
Yesu maa sərkadatara a ndəhay. Mey a, a ləvey, ta pas masa Yesu ma da vəhwa a
bəla na, aləkwa masa ta dey da bəla keɗe, aləkwa fa da nakwa teeseɗ da ray ndəhay
maməctakaya ŋga cey ray ta aŋga daa ba.

3:10 3.10 2.17 **3:12 3.12** Gal 6.10 **3:13 3.13** 5.1-2; Fəl 1.10 **4:1 4.1** 2.13; Kwa 1.10; 2Tes 3.6 **4:3 4.3** 5.23; 1Kwr 6.13; Heb 10.10 **4:7 4.7** 4.3; 1Pi 1.15-16 **4:8 4.8** 1Kwr 6.19-20 **4:9 4.9** Jer 31.33-34; Gal 6.10; Ef 5.2 **4:10 4.10** 2Tes 3.4 **4:11 4.11** 2.9; Ef 4.28; 2Tes 3.10, 12 **4:12 4.12** 1Kwr 5.12-13; Kwa 4.5 **4:13 4.13** 1Kwr 15.18-19; Ef 2.12 **4:13 4.13-17** 5.1-2; 1Kwr 15.51-52 **4:14 4.14** Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 12, 20 **4:15 4.15** 1Kwr 7.10, 25

16 Anda meləvey, ta pas ŋgene, Gazlavay aa guzlwa la ta gədaŋ. Maslaŋ aŋga mahura
a wudey la ta gədaŋ, ɗay ŋga taalam ŋga Gazlavay a cənwa la. Fa dəɓa ha, Bay aləkwa
Mahura Yesu ta ray aŋga, a pawa salay da vaɗ. Ndəhay aŋga hay maməctakaya na, a
sləkɗamawa la daa meməcey teeseɗ,
17 fa dəɓa ha, aləkwa masa ta dey na, Gazlavay a həlndakwar la ta ndəhay
maməctakaya heyey aa mekwtene, amba ya cakwa ray ta Yesu daa memeɗ da vaɗ.
Anda keɗe, ya da njakwa ŋga sərmataw ta Bay aləkwa Mahura Yesu.
18 Maja ŋgene, dəkam mevel da wuzlah akwar ta mey a keɗe.

5

Ma da ɗiyey vaw ŋga səkwey Yesu ma da vəhwa na, kwara?

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, mey da ray pas masa Yesu
ma da vəhwa na, ala fa da wuzlalamakwar da ray a daa ba,
2 maja akwar ta ray akwar, ka sərmara pas masa Yesu ma da vəhwa na, a sərey ba,
aŋga anda pas masa ndaw-mayal ma da mbəzey a way ndaw ta tavaɗ ma sərey ba.
3 Da masa ndəhay fa ləvam: «Ala daa zazay, cek ma da hətfandar daa ba» na, ŋgene,
banay a da sawa a ray ata dərfafay anda hwaɗ ma car ŋgada ŋgwas ma da yawa.
Ndəhay ma wulkam anda ŋgene na, fa da ləham daa ba səlak.
4 Ama, akwar, məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, akwar
ndəhay masa ma njam daa ləvaŋ ba. Da ray ŋgene, pas masa Yesu ma da vəhwa na, fa
da hətfakwar dərfafay anda ndaw-mayal ma hətfey ndaw na, daa ba.
5 Akwar tabiya na, ndəhay ma njam daa slam-meweɗey, ma səkwmara pas ŋga Yesu
ma da vəhwa. Aləkwa ndəhay ma njam daa ləvaŋ ba, asaya, aləkwa ndəhay ŋga tavaɗ
ba.
6 Maja ŋgene, ya da njakwa anda ndəhay mekele ba. Ya da nakwa ɗar ba, ama njakwa
ta mewey vaw, asaya, pakwa leŋgesl fa ray aləkwa.
7 Ndəhay a nam na, ta tavaɗ. Ndəhay a sam wuzam, a wam na, ta tavaɗ may.
8 Ama aləkwa na, ndəhay ma səkwmara pas ŋga Yesu ma da vəhwa. Da ray ŋgene,
pakwa leŋgesl fa ray aləkwa. Njakwa mandaw mandaw daa metəɓey-mey ŋga Yesu,
asaya, wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa. Menjey anda keɗe na, ara anda ndaw ma bərɗa
dadak aŋga ta zana ŋga ɓərey ŋga key vəram. Pakwa leŋgesl fa meləhey masa aləkwa
ma hətkwa ta fa Yesu. Mepey leŋgesl fa meləhey a na, ara anda ndaw ma pey jikwew
ŋga ɓərey ŋgadaa vəram.
9 Yaw, Gazlavay a walandakwar na, amba a sərdandakwar banay ba. Ama a
walandakwar amba a ləhdandakwar ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
10 Yesu Kəriste he ta məcey la maja aləkwa amba ya njakwa daa slam a ta aŋga. Pas
masa aa ma da vəhwa, kwa aləkwa ta dey, kwa aləkwa maməctakaya na, ya njakwa la
daa slam a ta aŋga.
11 Da ray ŋgene, vəlam gədaŋ da wuzlah akwar, jənam vaw da wuzlah akwar ŋga
təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna anda akwar ma kamara wure keɗe.

Mey ŋga madagway-dakw

12 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar ambahw,
namatar ray a ndəhay ma kam sləra ŋga Gazlavay da wuzlah akwar. Ata na, ara ndəhay
masa Bay Mahura ma pata ŋga *bay-ray hay da wuzlah akwar, amba a kətmakwar ŋga
səpey cəveɗ aŋga.
13 Namatar ray maaya maaya, asaya, wuɗmata maja ata fa kam sləra ŋga Gazlavay.
Njam ta zazay da wuzlah akwar.
14 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar ambahw,
kətmata masa-mayaɗ hay, vəlmatar gədaŋ a ndəhay masa ta mandərzay daa dey,
jənmata ndəhay masa-bəle daa mey ŋga Gazlavay. Ɓəsmata ndəhay tabiya.
15 Wam vaw! Da ndaw a kakwar cek maaya ba na, ka da kamar cek maaya ba kəne
ba. Ama daa menjey akwar na, kam gədaŋ mandaw mandaw amba ka kam cek hay
maaya da wuzlah akwar, asaya, amba ka kam cek maaya ŋgada ndəhay tabiya.
16 Njam mandaw mandaw daa meesəmey.
17 Dəram daŋgay a Gazlavay mandaw mandaw, ka da gəram ba.

4:16 4.16 1Kwr 15.23 **4:17 4.17** Jaŋ 12.26; Rm 5.17; Fəl 3.20 **5:2 5.2** 1.2-3, 10; 2.19; 3.13; 5.23; Mt 24.36; Fəl 4.5; 2Tes 1.7, 10; 2.1-2; ***anda pas masa ndaw-mayal ma sawa:*** Mt 24.43; 2Pi 3.10; CWJ 3.3; 16.15 **5:3 5.3** Jer 6.14-15; Mt 24.39 **5:5 5.5-8** Rm 13.11-12; Ef 5.8-9 **5:8 5.8** Ef 6.11-17 **5:9 5.9** 1.10; 2Tes 2.14 **5:10 5.10** 4.14; Rm 14.8-9 **5:12 5.12** 1Kwr 16.15-18; 1Tm 5.17 **5:14 5.14** 2Tes 3.6, 11, 15 **5:15 5.15** Rm 12.17; Fəl 1.10 **5:16 5.16** Fəl 4.4 **5:17 5.17** 5.25; Lk 18.1; Rm 12.12; Ef 6.18; Kwa 4.2

18 Kamar suse a Gazlavay, kwa daa meeme cəpa, maja a wuɗey amba akwar ndəhay
ŋga Yesu *Kəriste na, ka kamara kəne.
19 Ka da təkmara sləra ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ba.
20 Ka da rəsmara mey hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ba.
21 Saŋgalamata mey hay a maaya maaya ɗagay. Da mey hay a, a samawa ta fa
Gazlavay fara fara na, ŋgene, təɓmara mey hay a, aa mevel akwar.
22 Ka da kam cek malamba ba səlak.
23 Anja Gazlavay ta ray aŋga, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, ŋga ka amba ka
təram ndəhay manjar mebərey, ŋga jəɗa mesəfney akwar, heter akwar, ta vaw akwar
cəpa maaya maaya, amba ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəhwa
na, a hətfakwar manjar mebərey.
24 Gazlavay ma zəlkwar ŋga njey ta aŋga na, a ndəvda sləra ha la fara fara, maja cek
masa aŋga ma ləvey a ka la na, a ka la.
25 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, dəram daŋgay a Gazlavay
maja ala may.
26 Camatar har maaya maaya a məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
tabiya.
27 Ya kakwar ambahw ta mezəley ŋga Bay Mahura, jaŋgamara leeter keɗe fa mey
ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya.
28 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

5:18 5.18 Ef 5.19-20 **5:19 5.19** Ef 4.30 **5:21 5.21** 1Kwr 14.29; Ef 5.10; 1Jŋ 4.1 **5:23 5.23** 5.1-2; 2Kwr 13.11
5:24 5.24 1Kwr 1.8-9; Fəl 1.6; 2Tes 3.3 **5:25 5.25** 1.2-3; Rm 15.30 **5:26 5.26** Rm 16.16 **5:27 5.27** Kwa 4.16

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Tesalawnik hay

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. A wuzlalatara na, maja ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik ta cəndamara mabara ŋga mey daa leeter ŋgeeme masa aa ma wuzlalatara na, daa ba.

Ndəhay faa sərkadamata ndəhay, a ləvam gweegwe Yesu a vəhwa. Ndəhay siya da Tesalawnik ma cəndamara meesərkey a na, a ləvam, da gweegwe Yesu a vəhwa na, kaa mekey sləra keme seme? Daa leeter ŋga dey cew keɗe na, ara mey hay masa Pawl maa guzldata cay daa leeter ŋgeeme.

A wuɗey kwa fa sərdamata banay ta ndəhay daa berney ŋga Tesalawnik na, si ndəhay a, a pamara Yesu Kəriste ŋga ndaw ata fara fara cəŋga (1.4-12).

Ta wuzda cek ma da key daa masa Yesu ma da vəhwa la maaya maaya (2.1-5). A ləvey, Yesu a da vəhwa na, si ndaw masa-həma a sawa la ɗagay, ndaw a, a təkta ndəhay ŋga namar ray a Gazlavay (2.3-4).

Pawl a wuɗey na, ndəhay a sərmara Gazlavay fa wuɗta fara fara, asaya ta ləhdata sem maja ata ma təɓmara Mey-maaya-mawiya, a kam cek ma mbafar a Gazlavay. Si a ɓəsmara banay maja Yesu Kəriste (2.13–3.5).

Pawl a kətata maja ata masa-mayaɗ hay, a mbəzam aa mey masa mey ata da hwaɗ a daa ba. Anda keɗe, Pawl a wuɗey a mbəɗɗamara menjey ata maaya ba ha ŋgene (3.6-15).

Daa leeter e keɗe na, mey hay maakar daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay da ray mepəsey-mey (2.16-17; 3.5; 3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a vəltar gədaŋ a Tesalawnik hay ŋga ɓəsmara banay

3 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, si ya kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw maja akwar. Ara cek maaya amba ya kamar suse anda keɗe, maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, asaya, maja akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar ma fəna ma fəna.

4 Maja ŋgene, da ala da wuzlah ndəhay mekele daa Egəliz hay ŋga Gazlavay na, ala faa guzlam da ray akwar ta meesəmey, maja kwa ndəhay fa sərdamakwar banay kwara kwara na, akwar fa ɓəsmara banay a, akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste cəŋga.

5 Menjey akwar a ŋgene, fa wuzda Gazlavay na, ara ndaw ma da katar sariya a ndəhay təɗe fa sləra ata. Ahaw, ara maja menjey akwar a ŋgene, Gazlavay ma da tərdakwar ŋga ndəhay maaya ma da njam da wuzlah ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata. Akwar fa ɓəsmara banay a na, maja.

6 Fara fara, Gazlavay na, fa key cek ta cəveɗ e. Anda keɗe, Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay ma sərdamakwar banay may.

7 Akwar ndəhay masa fa səram banay wure keɗe kaa na, Gazlavay a da məskadakwar vaw, ala may kəne. Gazlavay a da məskadandakwar vaw na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu ma da pawa salay da vaɗ ta maslaŋ aŋga hay ma da wuzdamərwa gədaŋ aŋga.

8 A da sawa na, ta awaw magəɗkaya, a da sərdata banay ta ndəhay ma sərmara Gazlavay ba leŋ ta ndəhay ma təɓmara *Mey-maaya-mawiya da ray Bay aləkwa Mahura Yesu ba.

1:1 1.1 1Tes 1.1 **1:3 1.3** 2.13; 1Tes 1.2-3 **1:4 1.4** 1Tes 2.19-20; 3.3, 7 **1:5 1.5** Fəl 1.28 **1:6 1.6** Rm 12.19; CWJ 18.6 **1:7 1.7** Mt 25.31; 1Tes 5.1-2 **1:8 1.8** Iz 66.15; Rm 2.8; 1Pi 4.17

9 A sərdata banay la, a daa zəɗdata ŋga sərmataw, a da njadata dəreŋ ta Bay aləkwa
Mahura, asaya, dəreŋ ta slam aŋga menjey meweɗey.
10 Cek hay a keɗe a da kam na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu ma da vəhwa. A
da vəhwa amba ndəhay aŋga hay, a həlmamara maja sləra aŋga, asaya, amba ndəhay
tabiya masa ma təɓmara mey aŋga a həslmar ray. Akwar may, akwar da wuzlah ndəhay
a ŋgene, maja akwar ma təɓmara mey masa ala ma wuzdamakwara.
11 Ara maja ŋgene, ala ma dəram daŋgay mandaw mandaw a Gazlavay maja akwar.
Ala faa cəfɗamara Gazlavay amba a tərdakwar ndəhay maaya təɗe ŋga hətey heter
mendəvey ba masa aa ma zəlkwar maja. Ala faa cəfɗamara amba a jənkwar ŋga key
cek hay maaya tabiya masa akwar ma wuɗam ŋga kamara, asaya, amba a jənkwar daa
sləra masa akwar ma kamara maja akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Yaa
cəfɗamara ŋga jənkwar na, ta gədaŋ aŋga.
12 Da ray ŋgene, ndəhay a da həlmamara Bay aləkwa Mahura Yesu maja akwar. Asaya,
Bay aləkwa Mahura Yesu a da həslkwar ray may. Cek aha a da key na, maja mepəsey-
mey ŋga Gazlavay aləkwa ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste aa da ray akwar.

2

Mey da ray cek ma da key teeseɗ da ray Yesu ma da vəhwa

1-2 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗey ŋgaa
guzlkwar da ray pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ma da vəhwa, asaya, da
ray aləkwa ma da kuskwa fa mey aŋga. Ndəhay fa ləvam ɗar masa Bay Mahura ma
da vəhwa heyey na, ta wuswa cay. Ama ya fa kakwar ambahw, ka da həɓam ray maja
ba. Kwa ndəhay a ləvam ara Gazlavay ma wuzdatara mey da ray ɗar a, kwa ndəhay ta
wuzam mey la da ray a, ka da təɓmara ba. Asaya, kwa ndaw a ləvey ta jaŋga la daa
leeter masa ala ma wuzlalamara na, ka da təɓmara mey a ba, ka da zluram ba.
3 Ka da vəlmar cəveɗ kwa ŋgada waawa ŋga batakwar ba səlak. Ɗar a fa da wuswa
daa ba araŋ, si ndəhay ga ma mbəɗmar dəɓa la a Gazlavay ɗagay, asaya, si ndaw masa-
həma * a sawa la ɗagay, ndaw masa Gazlavay ma daa zəɗda aa awaw.
4 Ndaw masa-həma ha, a da təkta ndəhay ŋga ney ray, kwa ŋgada Gazlavay, kwa
ŋgada meeme cəpa. A da ləvey aŋga mahura da ray cek hay a tabiya. Anda keɗe, a da
mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba a njey aa slam maaya daa way a,
a da ləvey aŋga na, Gazlavay.
5 Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlkwar la da ray cek hay a, ba
diya? Ka sərfadamara saba daw?
6 Wure keɗe, cek fa təka ndaw masa-həma ha ŋga sawa. Ka sərmara cek ma təka ha.
Ndaw aha fa da wuzwa vaw wure keɗe na, daa ba araŋ, si pas a ma wuswa.
7 Fara fara, gədaŋ ŋga ndaw masa-həma ha na, fa həldata ndəhay ga ŋga kam cek hay
malamba, ama gədaŋ a maɓadakaya. Ndaw manjakaya ŋga təka gədaŋ a † na, daha. A
da təka gədaŋ a haa ta pas masa aŋga manjakaya daa slam aŋga daa saba.
8 Fa dəɓa ha, ndaw masa-həma heyey a da wuzwa vaw dəɓa. Ama daa masa Bay
Mahura Yesu ma da vəhwa daa meweɗey aŋga na, a kəɗa la vagay ta memeɗ ma bawa
da mey aŋga, aa zəɗda la kuɗap! ta gədaŋ aŋga.
9 Masa Yesu ma vəhwa a bəla daa ba araŋ keɗe na, ndaw masa-həma ma da sawa
heyey na, a sawa la, a da key sləra ta gədaŋ ŋga *Sataŋ, bay-malula. A da key maazla
hay mekele mekele, a da batata ndəhay ta fa maazla hay leŋ ta fa cek hay ma rəzla
ndaw.
10 A da sawa ŋga key cek hay malamba mekele mekele ŋga batata ndəhay ma daa
zəɗam. A daa zəɗam na, maja ata ma təɓmara mey masa fara fara ba, asaya, maja ata
ma rəsmara mey a. Anja da ta təɓmara mey masa fara fara ha la na, Gazlavay a ləhdata
la.
11 Yaw, a təɓmara mey masa fara fara ba, da ray ŋgene, Gazlavay a vəltar mewulkey
maaya ba, amba a təɓam mey membərzley.

1:11 1.11 1Tes 1.2-3; 5.24 **2:1-2 2.1-2** 1Tes 4.15-17; 5.1-2 **2:1-2 2.2** 1Tm 1.10; 4.14 * **2:3 2.3** ndaw masa-həma: Ara Sataŋ ba, ama ara masa-gəra mahura ŋga Kəriste. Nəka 1Jŋ 2.18, 22. **2:3 2.3** 1Tm 4.1; 1Jŋ 2.18 **2:4 2.4** Ez 28.2; Dan 11.36; CWJ 13.5-6 † **2:7 2.7** Ndaw manjakaya ŋga təka gədaŋ a: Daa 2.6Pawl a ləvey: «cek fa təka ndaw masa-həma ha.» Daa 2.7a ləvey ara ndaw ma təka. Pawl a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? Ndəhay siya a wulkam ara bay mahura ŋga Rawma hay, da daa ba, ara mewey ŋga hwayak ŋga Rawm. Ndəhay mekele saya a wulkam ara Mesəfney ŋga Gazlavay, da daa ba, Egəliz. Ndəhay siya saya a wulkam ara Mey-maaya-mawiya maasərkadakaya ŋgada ndəhay tabiya daa ba araŋ ma təka (Mt 24.14). **2:8 2.8** Iz 11.4; CWJ 19.15 **2:9 2.9** Mt 24.24; CWJ 13.11-13 **2:11 2.11** 2Tm 4.4

12 Da ray ŋgene, ndəhay ma təƀmara mey masa fara fara ba, asaya, ma wuɗam ŋga
key cek hay malamba kalah na, sariya ŋga Gazlavay a təɗdata la.

Mey da ray ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋga ləhey daa mebərey

13 Akwar, məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, Bay aləkwa
Mahura fa wuɗkwar kalah. Daa masa bəla ta ləmey daa ba araŋ na, Gazlavay ta
walakwar sem ŋga ləhey daa mebərey. A ləhdakwar na, ta gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga.
Mesəfney a, a tərdakwar ŋga ndəhay ŋga Gazlavay ma kam cek ma mbafar a Gazlavay.
A ləhdakwar maja akwar ma təƀmara mey masa fara fara. Da ray ŋgene, si ya kamar
suse a Gazlavay mandaw mandaw maja akwar.
14 Gazlavay a zəlkwar ŋga tərey ndəhay aŋga hay na, ta fa *Mey-maaya-mawiya masa
ala ma wuzdamakwara. A zəlkwar amba a həslkwar ray anda aŋga ma həslar ray a
Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
15 Da ray ŋgene, akwar məlma ala hay, mey masa ala ma wuzdamakwara kwa ta mey
gway, kwa ta daa leeter na, pamara mey a aa leŋgesl akwar, təƀmara ma fəna ma fəna.

16 Gazlavay, Papa aləkwa, a wuɗndakwar, aa fa dəkndakwar mevel mandaw mandaw,
asaya, a ka amba ya pakwa leŋgesl a ray cek maaya masa aŋga ma da vəldandakwara.
A dəkndakwar mevel na, ta fa maaya aŋga. Asaya, a ka amba ya pakwa leŋgesl a ray
cek maaya ha na, ta fa maaya aŋga may. Anja Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ta ray
aŋga, leŋ Gazlavay Papa aləkwa
17 ŋga dəkmakwar mevel, ŋga vəlmakwar gədaŋ amba ka kam cek hay mandaw
mandaw tabiya masa maaya, asaya, amba kaa guzlam mey masa maaya mandaw
mandaw.

3

Pawl aa cəfɗey medərey-daŋgay

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, wure keɗe, ya wuɗam
ŋgaa guzlmakwar da ray cek mekele. Yaa cəfɗamakwar ŋga dərey daŋgay maja ala,
amba mey ŋga Bay Mahura Yesu a daw fa mey fa mey, kwa ndaw a gwa ŋga təka ba,
asaya, amba ndəhay a təƀmara mey a, aa həmdamara anda akwar may.
2 Dəram daŋgay maja ala saya, amba Gazlavay a jəɗndar fa ndəhay malamba hay,
maja ndəhay ga fa təƀmara mey ŋga Gazlavay daa ba.
3 Ya sərkwa Bay Mahura na, ara ndaw ma mbəkda ndaw aŋga ba. A da vəlkwar
gədaŋ, asaya, a da jəɗkwar amba *Sataŋ a zlaŋgaɗadakwar ba.
4 Aləkwa macəmkaya ta Bay Mahura Yesu, anda keɗe, ya sərmara fara fara akwar fa
kamara cek masa ala maa sərkadamakwara, asaya, ka da kamara mandaw mandaw.
5 Anja Bay Mahura ŋga jənkwar amba ka sərmara Gazlavay fa wuɗkwar kalah, asaya,
amba ka ƀəsmara banay anda *Kəriste ma ƀəsa.

Mey da ray mekey sləra

6 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, yaa guzlmakwar ta mezəley
ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste, ya ləvmakwar, ndəhay masa-mayaɗ hay * masa
daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, ka da cəmam ta ata ba. Masa-mayaɗ hay a
na, a təƀmara cek masa ala maa sərkadamakwara ba.
7 Akwar ta ray akwar, ka sərmara, maaya na, ka kam cek anda ala ma kamara. Daa
masa ala da wuzlah akwar na, ala ta kam mayaɗ daa ba,
8 ala maa cəfɗam cek mezəmey fa ndaw ŋga maaya daa ba. Sasəkar jak, ala ta kam
sləra la ga, taa vaɗ, taa pas, amba ya njam fa har akwar ba.
9 Daa masa ala fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay na, ala ta cəveɗ ŋgaa
cəfɗamakwar cek mezəmey, ama ala taa cəfɗamakwar daa ba. Ya kam sləra ta har
ala na, amba yaa sərkadamakwar ŋga key sləra anda ala.
10 Masa ala da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlmakwar la, ya ləvam: «Ndaw ma
wuɗey ŋga key sləra ba na, ka da vəlmar cek mezəmey ba may.»

2:12 2.12 1.6-8 **2:13 2.13** 1.3 **2:14 2.14** 1Tes 5.9 **2:15 2.15** 3.6; 1Kwr 11.2 **2:16 2.16** 1Tes 1.4 **3:1 3.1** SNM 2.4; Rm 15.30; 1Tes 5.25 **3:3 3.3** 1Kwr 10.13; 1Jŋ 5.18 **3:4 3.4** 1Kwr 4.16; Gal 5.10 * **3:6 3.6** ndəhay masa-mayaɗ hay: Ara ndəhay masa ma kam sləra ba, maja ata masa-mayaɗ fara fara, da daa ba, ara ndəhay masa ray ata fa həƀey da ray mavəhwa ŋga Yesu gweegwe cay. **3:6 3.6** 3.12; 1Tes 5.14 **3:8 3.8** 1Tes 2.9 **3:9 3.9** SNM 18.3; 1Tes 1.6; ***aa cəfɗamakwar cek mezəmey:*** 1Kwr 9.4 **3:10 3.10** 1Tes 4.11

11 Yaa guzlmakwar anda keɗe na, maja ya cəndamara a ləvam, ndəhay siya da wuzlah
akwar ata masa-mayaɗ hay. A wuɗam ŋga kam slərа ba, ama a mbəzam aa mey hay
ŋga ndəhay mekele masa mey ata da hwaɗ a daa ba.
12 Səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, ala fa kətmata ta mezəley ŋga Bay Mahura
Yesu Kəriste, ya ləvmatar: «Kam slərа ta cəveɗ e, amba ka zəmam cek ta fa mawurɓay
akwar.»
13 Akwar, məlma ala hay na, kam cek maaya ta cəveɗ e cəŋga, ka da gəram ba.
14 Da ndaw da wuzlah akwar a təɓa mey masa ala ma wuzlalamara daa leeter keɗe
ba na, wam vaw ta ndaw aha, ka da kam jam ta aŋga ba, amba hwaray a kar.
15 Ama ndaw a na, ka da pamara ŋga masa-gəra akwar ba, ama sasəkar jak, kətmara
anda məlmakw akwar cəŋga.

Mey ŋga madagway-dakw

16 Bay Mahura na, ara ndaw ma njadata ndəhay daa zazay. Anja aŋga, ta ray aŋga,
ŋga njadakwar mandaw mandaw daa zazay, kwa daa cek hay wura wura tabiya. Anja
Bay Mahura ŋga njey ta akwar, akwar tabiya.
17 *Ara yah, Pawl, ta har aɗaw, ma wuzlalakwara mecey-har a keɗe.* Ya wuzlala mezəley
aɗaw ta har aɗaw daa mendəvey ŋga leeter aɗaw hay tabiya anda keɗe amba ka
sərmara ara yah ma wuzlala ta har aɗaw.
18 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ŋga njey ta akwar ndav.

3:11 3.11 1Tm 5.13 **3:12 3.12** Ef 4.28 **3:13 3.13** Gal 6.9 **3:14 3.14** 1Kwr 5.9, 11 **3:15 3.15** Mt 18.15-17; 1Tes 5.14 **3:16 3.16** 2Kwr 13.11 **3:17 3.17** 1Kwr 16.21 **3:18 3.18** Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Timawte

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlala ŋgada Timawte. Timawte na, ara bəzey ŋga ndaw Gərek. Mamaha na, ara ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ara dam Jəwif ma yey ta yey. Pawl a səram vaw ta Timawte na, daa mepəkey aŋga ŋga dey cew (SNM 16.1-3). Maa sərkada Timawte ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay na, ara Pawl. Ara maja ŋgene, aŋga anda bəzey da hwaɗ aŋga. Pawl ta vəlar sləra la ga mekele mekele a Timawte, ta slərda la a Tesalawnik leŋ a Kwarinti. A pa ŋga bay-ray ŋga Egəliz hay.

Masa ata ma pəskamərwa Pawl la ŋgeeme daa fərsəne na, ta', a daw a wuzey mey ŋga Gazlavay cəŋga. A wuzlalara leeter a Timawte na, masa aŋga daa hwayak ŋga Masadəwan. Daa leeter e na, Pawl a kəta Timawte da ray mekey sləra daa Egəliz ŋga Yesu.

Pawl a wuzlalar leeter a Timawte na, dey cew. Daa masa ŋgeeme keɗe na, a kətata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, a kətata bay-ray hay (3.1-13). Asaya, a kəta Timawte he, a ləvar ŋga njey ndaw ma ka sləra ŋga Yesu Kəriste maaya. A ləvar ŋga nəkey dey fa ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Medərey-daŋgay (2.1-8)

Metəɓey mey ŋga Yesu na, a fəna mesəpey zleley (6.6-10)

Mesəpey ŋga key cek maaya (6.11-12)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakawa leeter keɗe, yah, *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste.
Ara *Gazlavay ndaw ma ləhdandakwar, ta Yesu Kəriste ndaw masa aləkwa ma pakwa
leŋgesl aləkwa a ray a, ma pamaya ŋga ndaw-meslərey.
2 Ya wuzlala na, ŋgada kah, Timawte, ndaw masa ma tərey sem ŋga bəz aɗaw fara
fara, maja kah ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste masa yah ma wuzdakawa.
Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa ŋga pəsmaka mey, ŋga
sərfamaka dey-ceceh, asaya, ŋga njadamaka daa zazay.

Mey da ray ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley

3 Daa masa ya fa da daw aa hwayak ŋga Masadəwan na, ya ta ləvka la ŋga njey daa
berney ŋga Efez. Anda keɗe, ya wuɗey ka njey feteɗe cəŋga amba ka təkta ndəhay
maa sərkadam ndəhay ta membərzley.
4 Si ndəhay a, a mbəkdamara ŋga həɓey ray da ray mamba hay saw ta da ray mezəley
hay ŋga papaŋ ŋga papa ata hay zleezle ma gərey ndaw ŋga tede ŋgene. Mey hay a
ŋgene na, fa handawa yawa ga, fa da jənta ŋga sərey cek masa Gazlavay ma wuɗey
ŋga ka ŋga ləhey ndəhay na, daa ba. Ya sərkwa cek aha na, maja aləkwa ma təɓkwa
mey ŋga Gazlavay.
5 Yaa cəfɗaka ŋga təkta ndəhay a ŋgene na, maja ya wuɗey ndəhay a ŋga wuɗam
vaw da wuzlah ata. Anda meləvey, si a njam ta mevel maaya, a kam cek maaya, asaya,
a təɓmara mey ŋga Gazlavay fara fara.
6 Ndəhay siya ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ maaya. Ata fa kam yawa da ray mey hay
saw kəne.
7 A wuɗam ŋgaa sərkadamatara *kwakwas ŋga Mawiz a ndəhay. Aa sərkadamatara
ha na, anda ndəhay ma səra cek, ama ata ta ray ata, a cəndamara mey masa ata ma
wuzdamatara ha ba.

Kwakwas ŋga Mawiz mapakaya na, ŋgada wa hay wa?

8 Ya sərkwa da aləkwa fa səpkwa *kwakwas ŋga Mawiz fara fara na, kwakwas a, aa
maaya.

1:1 1.1 ndaw-meslərey: 2.7; ***ndaw na ləhdandakwar:*** Tit 3.4; ***aləkwa ma pakwa leŋgesl:*** Kwa 1.26-27 **1:2 1.2** Timawte: 1Kwr 4.17; ***bəz aɗaw:*** 1Kwr 4.15; 1Tes 2.11; Tit 1.4 **1:3 1.3** Efez: SNM 20.1; ***ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley:*** 4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11 **1:4 1.4** 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 **1:5 1.5** 1.14, 19; 2.15; 4.12; Rm 12.9; 13.10; 1Kwr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15 **1:6 1.6** 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 **1:8 1.8** Rm 7.12, 16

9 Sərmara, ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwakwas a ara ŋgada ata ba.
Ama, kwakwas a na, ara ŋgada ndəhay ma cənmar mey a Gazlavay ba, ŋgada ndəhay
ma cənam mey ba, ŋgada ndəhay masa-maagway, ŋgada ndəhay ta mebərey, ŋgada
ndəhay ma namar ray ba, ta ŋgada ndəhay maa saŋgəram da ray cəveď ŋga Gazlavay.
Asaya, kwakwas a na, ara ŋgada ndəhay ma kəďmata papa ata hay, da daa ba, ma
kəďmata mama ata hay vagay, ta ŋgada ndəhay ma kəďam ndəhay vagay,
10 ŋgada ndəhay ma lam vaw saw, ta ŋgada zel hay ma lam vaw ta zel cəla ta ŋgada
ŋgusay ma lam vaw ta ŋgwas cəla, leŋ ŋgada ndəhay ma həďkadam ndəhay ŋga beke.
Kwakwas a saya na, ara ŋgada ndəhay ma mbərzlam, ta ŋgada ndəhay ma mbaďam
saw kəne. Yaw, anda keďe kwakwas a na, ara ŋgada kwa waawa ma key cek maaya ba
wura wura cəpa, masa wal ta meesərkedey aləkwa masa maaya.
11 Meesərkedey aləkwa ha na, aa daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-mawiya ha
na, a wuzdandakwara Gazlavay aa ta gədaŋ, aa daa wiya mandaw mandaw. Ara aŋga
ma vəldiwa Mey-maaya-mawiya ha amba ya wuzdatara a ndəhay.

Pawl a kar suse a Yesu Kəriste

12 Ya fa kar suse a Yesu *Kəriste, Bay aləkwa Mahura. Ya fa kar suse maja a wulkey
yah na, yah təďe ŋga ka sləra aŋga. Da ray ŋgene, ta paya la ŋga ndaw ma ka sləra
aŋga. Ara aŋga ma vəlya gədaŋ ŋga ka sləra aŋga ha.
13 Zleezle na, ya faa guzley mey maaya ba da ray aŋga, ya fa sərdata banay ta ndəhay
aŋga hay, ya fa key həma a ray ndəhay aŋga hay a. Ama aŋga na, ta sərfaya dey-ceceh
la, maja a səra cek hay masa yah ma kata na, a key ya səra ba. Ya səra ba na, maja yah
ma təɓa mey aŋga daa ba araŋ.
14 Bay aləkwa Mahura ta pəsya mey la ga. A vəlya gədaŋ amba ya təɓa mey aŋga,
asaya, amba ya wuďta ndəhay.
15 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya na, ndəhay
cəpa a təɓmara mey a ta mevel pal. Ya fa ləvkwar, Yesu Kəriste na, ta sawa la a bəla
amba a ləhdata ndəhay daa mebərey. Ndaw ma fənta ndəhay ta mekey mebərey na,
ara yah.
16 Fara fara yah, ndaw ma fənta ndəhay ta mekey mebərey, ama Yesu Kəriste ta
sərfaya dey-ceceh la cəŋga. A ka kəne na, amba a wuzdatara a ndəhay, aŋga ndaw
meekweď-mey fara fara. A wuzdatara anda keďe na, ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay ma da
təɓmara mey aŋga, amba a hətam heter mendəvey ba.
17 Anja Bay Gazlavay ŋga zəma bay aŋga ŋga sərmataw.
Ara ndaw masa ta dey, a məcey ba səlak.
Ndaw a gwa ŋga hətar ta dey ba.
Aŋga na, Gazlavay pal.
Anja ndəhay ŋga həslmar ray,
ŋga həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

Pawl a vəlar gədaŋ a Timawte

18 Timawte, bəz aďaw, ya mbəkdakawa mey keďe a har akah. Mey a na, aa letek ta
mey masa ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzlam da ray sləra masa kah ma da
ka. Sərfadərwa mey ata ha, amba ka hətey gədaŋ ŋga key sləra maaya maaya.
19 Anda keďe, ya wuďey ka ka sləra ha ta mevel maaya, asaya, ka pa Gazlavay ŋga
ndaw akah fara fara. Ndəhay siya hay a wuďam ŋga kamara kəne ba. Maja ŋgene, fa
pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara daa saba.
20 Ata Himene ta Alekzandəre na, ata da wuzlah ndəhay a may. Ya ta vəldata sem a har
*Sataŋ *, bay-malula, amba a pam leŋgesl, aa guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay
saba.

2

Mey da ray menjey daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

1 Cek ŋgeeme, masa yah ma wuďey ŋga ləvey na, ndəhay ŋga dərmar daŋgay a
Gazlavay ŋga cacəfďafamar cek, ŋga kamar ambahw, asaya, ŋga kamar suse maja

---

1:9 1.9-10 Gal 5.19-21 **1:10 1.10** 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 **1:11 1.11** 1Tes 2.4 **1:12 1.12** Gal 1.15-16 **1:12 1.12-17** 2.7 **1:13 1.13** SNM 8.3; 9.1-5; 1Kwr 15.9; Gal 1.13 **1:14 1.14** 1.5; 1Kwr 15.10 **1:15 1.15** Lk 15.2; 19.10; Rm 5.8 **1:16 1.16** Ef 3.7-9; Kwa 1.25 **1:17 1.17** Rm 16.27 **1:18 1.18** 4.14; 6.12; 1Kwr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Jud 3 **1:19 1.19** 1.5 * **1:20 1.20** a har Sataŋ: Ndəhay a wulkam Pawl a wuďey ŋga ləvey: «Ya ta ɓəlta ata Himene ta Alekzandəre sem daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.» Nəka 1Kwr 5.13. **1:20 1.20** Himene: 2Tm 2.17; ***Alekzandəre:*** 2Tm 4.14; ***Sataŋ:*** 1Kwr 5.5

ndəhay tabiya. 2 Maaya na, a dəram daŋgay a Gazlavay maja bay hay, ta mahura
hay tabiya ma wa hwayak hay, amba ya sərkwa banay ba, ya njakwa ta zazay. Da ray
ŋgene, ya nakwa ray a Gazlavay, asaya, ya njakwa ta mekey cek maaya.
3 Medərey-daŋgay a na, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay, ndaw ma
ləhdandakwar.
4 A mbafar na, maja a wuɗey ndəhay cəpa ŋga ləham, asaya, a wuɗey ndəhay cəpa
a sərmara mey masa fara fara.
5 Mey a keɗe aa ŋgada ndəhay tabiya.

Fara fara Gazlavay na, aa pal gway.

Ma cəma ndaw-magədaŋ ta Gazlavay na, ndaw pal.

Ndaw a na, ara Yesu Kəriste.

6 Ta sawa la, ta vəlda heter aŋga la ŋga ləhey ndəhay tabiya daa mebərey. Ta ka la
anda keɗe ta pas masa Gazlavay ma wuɗey, amba a wuzdatara fara fara Bay Gazlavay
a wuɗey ŋga ləhdata ndəhay tabiya.
7 Bay Gazlavay ta paya la ŋga maslaŋ aŋga, ta ŋga ndaw aŋga meslərey. A slərdiwa na,
ŋga wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, amba a təɓmara.
Yaa guzlkwar keɗe na, fara fara, ya mbərzley ba.
8 Yaw, ya wuɗey na, zel hay ŋga dərmar daŋgay a Gazlavay kwa daa wura daa wura.
Daa medərey-daŋgay a na, ŋga baŋgaɗamata har ata hay a vaɗ ta mevel maaya, ta
mecey-mevel ba, ta metərey-vaw ba.
9 Ya wuɗey na, ŋgusay may a da pam zana ŋga zlepey ba, a da pam zana ma kəɗtar
dey a ndəhay ba. A da tərɗamata ray ata hay ŋga zlepey ba. Daŋgwa hay ta bersle hay,
leŋ zana hay masa dala kalah ma həɗkey ba na, a da pamara ba.
10 Ama ŋga wuzdamərwa membey ata ta fa sləra maaya masa ata ma kamara. Yaw,
ŋgusay ma ləvam fa namar ray a Gazlavay na, si a kamara kəne.
11 Daa meesərkey daa way ŋga Gazlavay na, si ŋgusay a njam teete, a jəkam sləmay
ta meney ray fa ndaw maa sərkadata.
12 Ya vəltar cəveɗ a ŋgusay ŋgaa sərkadamata zel hay ba. A da lam ray da ray zel
hay ba, ama si a njam teete.
13 Ya ləvey anda keɗe, maja Bay Gazlavay a ləmwa teeseɗ na, zel, mezəley *Adam. Fa
dəɓa ha, a ləmwa ŋgwas, mezəley *Ev.
14 Asaya, *Sataŋ, bay-malula, ta bata Adam ŋga key mebərey na, daa ba, ama a betey
na, ŋgwas. Anda keɗe, ara ŋgwas ma cənar mey a Gazlavay ba.
15 Kwa ta ŋgene he cəpa, ŋgusay a ləham la ta fa mayawa bəza hay, ama a da ləham
na, si ata fa təɓmara mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw, fa wuɗam vaw, a njam maaya
fa mey ŋga Gazlavay, asaya, a zlapam ba.

3

Bay-ray hay ŋga ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

1 Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Ndaw ma wuɗey
ŋga key *bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz na, a key ŋgene, a səpey ŋga key sləra masa
maaya.
2 Yaw, ŋga key bay-ray na, si ndaw maaya masa ndəhay faa guzlam mey maaya ba da
ray a daa ba, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Ndaw a, a da wey ba. A da key cek hay saw
ba. A wey vaw fa ray aŋga, menjey aŋga, aa maaya fa dey ŋga ndəhay. A təɓey məlak
hay a way aŋga. A gwa ŋgaa sərkadata ndəhay maaya maaya.
3 Ara ndaw ma vəlda ray aŋga ŋgada wuzam ba, ndaw ma kəɗey vaw ba, ama ndaw
meekweɗ-mey, ma wuɗey mey ba, ma səpey dala kalah ba.
4 Si a kərza way aŋga maaya maaya, amba bəz aŋga hay a cənmar mey ta meney ray
mandaw mandaw.
5 Ya ləvey anda keɗe na, maja da ndaw a səra ma kərza way aŋga ba na, a da key
bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz na, kwara?

2:1 2.1 Ef 6.18-19; Fəl 4.6 **2:2 2.2** Es 6.10 **2:3 2.3** Tit 3.4 **2:4 2.4** Ez 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pi 3.9 **2:5 2.5** Mew 6.4-5; 1Kwr 8.6; Rm 3.29-30; 10.12-13 **2:6 2.6** Mk 10.45; 2Kwr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Jŋ 3.16; ***pas masa Gazlavay ma wuɗey:*** Gal 4.4; Tit 1.3 **2:7 2.7** ndaw-meslərey: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ef 3.7; 2Tm 1.11 **2:8 2.8** 1Pi 3.7 **2:9 2.9** 1Pi 3.3-5 **2:10 2.10** 5.10 **2:11 2.11-12** 1Kwr 14.34 **2:13 2.13** MC 2.7, 21-22; 1Kwr 11.8-9 **2:14 2.14** MC 3.1-6, 13; 2Kwr 11.3 **3:2 3.2-7** Tit 1.6-9; 1Pi 5.1-4 **3:3 3.3** 2Tm 2.24

6 Ŋga key bay-ray na, ka da pam ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu təlam ba. Da kaa təɗe,
a da zlepey * kwa, fa dəɓa ha, Bay Gazlavay a da kar sariya anda aa ma kar sariya a
Sataŋ.
7 Asaya, ndaw aha na, si ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba faa həmdamara may. Anda
keɗe, fa da rəsmara daa ba, asaya, ndaw aha fa da kəzley aa gadaŋ ŋga *Sataŋ daa ba
may.

Ma jəna ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

8 Ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndəhay maaya ta leŋgesl. Si aa guzlam ta
cəveɗ e, a daa guzlam ta neneh cew cew ba. A da sam wuzam ga ba, a da səpam dala
ta cəveɗ malamba ba.
9 Si a təɓmara mey fara fara masa Gazlavay ma wuzdandakwara, a kərzamara mey a
ta mevel maaya.
10 Ŋga pey ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ka saŋgalamata la ɗagay. Da cek
maaya ba fa ata daa ba na, ka pamata ŋga ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz.
11 Ŋgwas ata hay may †, si a pam leŋgesl kəne. A daa guzlam mey saw a ray ndəhay
ba, a da wam ba, ama si a kam cek hay maaya maaya ta cəveɗ e.
12 Ndaw ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Si a kərzata bəz
aŋga hay ta ndəhay da way aŋga hay maaya maaya.
13 Da ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz fa kamara slərа ata maaya maaya na, ndəhay
a həslmatar ray la. Asaya, a hətam gədaŋ la ga, maja ata fa pamara Yesu *Kəriste ŋga
ndaw ata fara fara.

Mey da ray mey fara fara masa Bay Gazlavay ma wuzdərwa a ndəhay

14 Ya fa wulkey, menjey nekəɗey feɗe, ya daw la fa kah, ama ya fa wuzlalakawa mey
keɗe cəpa ɗagay.
15 Da ya ta wusey gweegwe daa ba na, mey masa yah ma wuzlalakawa daa leeter keɗe
na, ya wuzlalakawa amba ka səra, ndəhay ŋga Gazlavay a da njam na, kwara. Ndəhay
aŋga hay a na, ara ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu macəmkaya ta
Gazlavay, ndaw masa aa daha ta dey ŋga sərmataw. Ndəhay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu a, faa sərkadamata ndəhay ta mey masa fara fara da ray Gazlavay, fa
lacam maaya maaya da ray mey a.
16 Ahaw, fara fara, mey a masa aləkwa ma təɓkwa na, aa mahura. Mey a zleezle
maɓadakaya, ama Gazlavay ta wuzdərwa la a palah. Mey a fa ləvey:
Kəriste ta sawa la a bəla, a yawa aŋga ndaw-magədaŋ,
Mesəfney ŋga Gazlavay ta wuzdərwa la
aŋga na, ndaw maaya ma key cek ta cəveɗ e.
*Maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
ta hətmar la ta dey ata.
Ndəhay ta wuzdamara mey da ray a la
a ndəhay daa səkway hay mekele mekele.
Ndəhay siya da bəla ta pamara la
ŋga ndaw ata fara fara.
Bay Gazlavay ta la sem a vaɗ aa slam-meweɗey.

4

Mey da ray ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley

1 *Mesəfney ŋga Gazlavay ta kada la maaya maaya, a ləvey: ta pas masa bəla gweegwe
a ndəvey na, ndəhay siya a mbəkdamara metəɓey mey ŋga Yesu la. Ndəhay a ŋgene,
a da cənmatar mey ŋgada mesəfney maaya ba hay ma bata ndəhay, a da təɓmara
meesərkedey ata masa ta membərzley.
2 A da təɓmara mey a na, ta mey ndəhay masa ta neneh cew maa guzlam si ta
membərzley. Ndəhay ta neneh cew e, a sərmara ŋga wunkey cek maaya ta maaya
ba saba. Ara anda leŋgesl ata ta mbəɗey sem.
3 A təkmata ndəhay ŋga ley ŋgwas. Asaya, a vəlam cəveɗ a ndəhay ŋga zəmey cek
hay mekele mekele ba. Ama Gazlavay a katərwa cek hay a ŋgene na, ŋga zəmey. Anda

---

* **3:6 3.6** a da zlepey: A wuɗey a ləvey: «A da gəley ray». **3:7 3.7** 2Kwr 8.21; SNM 6.3 † **3:11 3.11** Ŋgwas ata hay may: Ta mey Gərek a gwa a cəney may «Ŋgusay ma jəna ndəhay daa Egəliz». **3:11 3.11** Tit 2.3 **3:15 3.15** Ef 1.23; 2.19-22 **3:16 3.16** Mt 28.18-19; Mk 16.19; Jaŋ 1.14; SNM 2.33; Ef 1.20-21; Fəl 2.6-11; Kwa 1.6, 23; 2Tm 4.17 **4:1 4.1** 2Tm 3.1 **4:1 4.1-11** 1.10

keɗe, ndəhay ma təƀa mey aŋga ma sərmara mey masa fara fara na, ŋga zəmamara ta
mekey suse a Gazlavay.
4 Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, aa maaya. Cek ŋga mbəkey na, daa
ba, ama ndəhay ŋga kamar suse a Gazlavay maja.
5 Fara fara, mey ŋga Gazlavay ta medərey-daŋgay na, a tərdata cek hay a maaya fa
mey ŋga Gazlavay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ŋga Yesu Kəriste

6 Si kaa sərkadatara cek hay keɗe ŋgada məlmakw hay daa Egəliz. Da ka faa sərkadata
na, kah ndaw ma ka sləra maaya ŋga Yesu *Kəriste. Ka fa hətey gədaŋ daa cəveɗ ŋga
Gazlavay maja mey aŋga masa kah ma təƀa, ta meesərkey maaya masa kah ma səpa.
7 Ama mamba hay saw na, a mbafar a Gazlavay ba, ka da jəkey sləmay fa vəɗa ba.
Daa menjey akah na, si ka key cek maaya mandaw mandaw, anda Gazlavay ma wuɗey.

8 Da ndaw a hway amba vaw aŋga a pəskey na, ara cek ma jəna nekəɗey. Ama da
ndaw aha fa nar ray a Gazlavay na, ŋgene ara cek maaya ma fəna cek tabiya, maja a
səra a da hətey heter mendəvey ba wure keɗe ta ŋgada fa mey.
9 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya na, ndəhay
cəpa a təƀmara mey a ta mevel pal.
10 Fara fara, aləkwa fa sərkwa banay daa sləra, aləkwa fa kakwa gədaŋ daa sləra ha
maja mewulkey aləkwa aa da ray Gazlavay, ndaw masa aa daha ta dey ŋga sərmataw.
A gwa a ləhdata ndəhay cəpa ndav, ama a da ləhey fara fara na, ndəhay ma təƀmara
mey ŋga Kəriste.
11 Ləvtar a ndəhay ŋga kamara cek hay a keɗe, sasərkadata mandaw mandaw da ray
a.
12 Kwa anja kah gula ɗagay na, ndaw a da rəska ba. Ama ka sləra akah amba ndəhay
ma təƀa mey ŋga Yesu Kəriste, a nəkam dey fa kah. Ka wuzdatara ta fa mey akah
meeguzley, ta fa menjey akah, ta fa mewuɗey-vaw akah, ta fa kah ma təƀa mey ŋga
Yesu, leŋ ta fa kah ma səpa *mewey ŋga Gazlavay ta mevel pal.
13 Vəlda ray akah ŋga jeŋgey mey ŋga Gazlavay fa mey ŋga ndəhay mandaw mandaw.
Vəltar gədaŋ, sasərkadata haa kasl pas masa yah ma wusey fa kah. 14 Sərfada gədaŋ
masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakawa. A vəldakawa gədaŋ a na, ta pas masa
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzlam da ray akah, ta *bay-ray hay ŋga ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma pamaka har a ray heyey.
15 Kata cek hay a keɗe tabiya maaya maaya, vəlda ray akah ŋga ka sləra keɗe tabiya.
Anda keɗe, ndəhay tabiya a da hətmaka, ka fa daw fa mey fa mey daa sləra akah.
16 Wey vaw fa ray akah, asaya, wey vaw fa mey masa kah maa sərkadatara a ndəhay,
kata cek hay a keɗe mandaw mandaw. Da ka fa ka anda keɗe na, ka ləhda ray akah la,
asaya, ka ləhdata ndəhay ma jəkfamaka sləmay la.

5

Mey da ray menjey ŋga Timawte da wuzlah ndəhay ŋga Yesu

1 Da ndaw-maraw ta key cek maaya ba la na, ka daa bəcar taa bəcey ba, ama gwaguzlar
ta dək-vaw anda ŋgada papakw. Kətata mezəle hay anda ara məlmakw hay.
2 Gwaguzltar a madaŋgwas hay anda kaa guzley ŋgada mamakw. Kətata ŋgusay siya
ta saƀara hay, njey ta ata, ta mevel maaya anda dam-mamakw hay.

Mey da ray ŋgwas-vagay hay

3 Dəktar mevel a ŋgwas-vagay hay, jənta daa masa ndaw ŋga jənta daa ba səlak.
4 Da ŋgwas-vagay bəz aŋga hay mahura daha, da daa ba bəza hay ŋga bəz aŋga hay
daha na, si bəza hay a, aa sərkam ŋga key cek anda Gazlavay ma wuɗey ŋgada ndəhay
da way ata hay ɗagay, a nəkfamatar dey. Maaya na, a jənmata ndəhay da way ata masa
ma gəlmata zleezle he. Da fa kamara kəne na, a mbafar a Gazlavay.
5 Ŋgwas-vagay manjakaya taava aŋga fara fara masa ndaw ŋga jəna daa ba na,
mewulkey aŋga aa da ray Gazlavay. A dərar daŋgay, a kar ambahw taa vaɗ, taa pas
amba a jəna.
6 Ama ŋgwas-vagay ma key cek saw masa ma mbafar gway na, kwa aŋga ta dey na,
aŋga anda ndaw maməckaya.

4:3 4.3 ŋga ley ŋgwas: 1Kwr 7.1; ***cek mezəmey:*** MC 9.3; Rm 14.2; Kwa 2.21; Heb 13.9; ***mekey suse:*** Rm 14.6; 1Kwr 10.30 **4:4 4.4** MC 1.31; SNM 10.15 **4:6 4.6** 1.10 **4:7 4.7** 1.4 **4:8 4.8** 6.6 **4:10 4.10** Tit 3.4 **4:12 4.12** 1.5; Tit 2.7 **4:13 4.13** 2Tm 3.15-16 **4:14 4.14** 1.18; 5.22; SNM 6.6; 2Tm 1.6; 2.2 **4:16 4.16** 1.10; 4.12; 2Tm 2.22; 3.10 **5:1 5.1** Lev 19.32 **5:5 5.5** Lk 2.37; 18.7

7 Sasərkadatara mey a keɗe amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray ata ba.
8 Yaw, maaya na, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu a jənta ndəhay daa səkway aŋga.
Teeseɗ na, a jəney ndəhay da way aŋga hay ɗagay. Da a jənta ba na, a key ŋgene, a
rəsa cəveɗ ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ta key cek maaya ba sem, a fəna ndaw masa ma
təɓa mey ŋga Yesu ba.
9 Ka da wuzleley a wuzlah mezəley ŋga ŋgwas-vagay hay masa akwar ma jənmata
na, si mezəley ŋga ŋgwas-vagay masa mevey kwakwar maakwaw, da daa ba, ma fəna.
Si ŋgwas aha na, zel e meməcey heyey pal gway, kwa ta ley mekele daa ba,
10 asaya, si ŋgwas masa ndəhay faa həmdamara sləra aŋga. Anda meləvey, ta gəlta
bəz aŋga hay la maaya maaya, ndəhay ma samawa a way aŋga na, ta təɓta la maaya
maaya. Asaya, ta pərtara salay ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu la, ta jənta ndəhay
ma səram banay la, ta key cek hay maaya la mekele mekele.
11 Ama ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay na, ka da wuzlalata mezəley ata hay ba,
maja da kaa təɗe a da lam zel saya kwa. Da mezəley ata hay mawuzlalatakaya, ama da
ta wuɗam sem ŋga ley zel saya na, ŋgene a da mbəkdamara cəveɗ ŋga *Kəriste.
12 Anda keɗe, sariya a kərzata la, maja ata ma zləɓmara mey masa ata ma jəwmara
zleezle ŋga njey taava ata heyey sem ŋga key sləra ŋga Yesu.
13 Asaya, anja kwa ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay ta lam zel hay daa ba, da ka
ta wuzlalata mezəley ata hay la na, a da təram masa-mayaɗ hay ŋga pəkey way ŋga
ndəhay saw fa mey-mbew e, fa mey-mbew e. Ama cek maaya ba masa ma fəna saya
na, a da təram masa baazlam hay, a ndəkwdamata ray ata hay aa mey ŋga ndəhay, aa
guzlam da ray cek hay masa ata ta cəveɗ ŋgaa guzley da ray a daa ba.
14 Ara maja ŋgene, ya wuɗey na, ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay na, si a lam zel,
a yamawa bəza hay, a wam daa hejek ata hay, amba masa-gəra aləkwa hay a hətam
mey ŋgaa guzley a ray aləkwa ba.
15 Yah ma ləvey anda keɗe na, maja ŋgwas-vagay hay seɓeleŋ hay mekele mekele ta
mbəkdamara cəveɗ maaya sem, ŋga səpey cəveɗ ŋga *Sataŋ.
16 Da ŋgwas-vagay hay daa səkway ŋga ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu daha na, ŋgwas
aha ŋga jənta. A da mbəkdata amba ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
a jənmata ba. Anda keɗe, ndəhay ŋga Yesu a da jənam na, ŋgwas-vagay hay masa kwa
ndaw ŋga jənta daa ba səlak.

Mey da ray bay-ray hay daa Egəliz

17 *Bay-ray hay ma kam sləra maaya maaya daa Egəliz na, ata təɗe ŋga hətey
mawurɓay ŋga sləra ata da mey cew. Fara fara təɗe ŋga hətey mawurɓay na, *bay-ray
hay ma kam gədaŋ ŋga wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay ta ŋgaa sərkadamakwar.
18 Yaw, mey ŋga Gazlavay fa ləvey: «Daa masa sla fa key sləra da ley na, ka da par
beɓeŋ a mey ba.» Mey ŋga Gazlavay fa ləvey saya: «Ndaw ma ka sləra na, aa təɗe ŋga
hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga.»
19 Da ndaw a handaka mey maaya ba da ray bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz na, ka da
təɓa ba. Ka da təɓa na, si ndəhay cew, da daa ba, maakar, ma kam sede la da ray mey
a.
20 Da ndaw a key mebərey na, mbəɗar ray fa mey ŋga ndəhay tabiya, amba ndəhay
siya hay a kam mandərzay ŋga key mebərey.
21 Ya fa kaka ambahw fa mey ŋga Gazlavay, fa mey ŋga Yesu *Kəriste, ta fa mey ŋga
maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ masa aa ma walata, təɓa mey a keɗe. Daa sləra masa
kah ma ka na, ka da weley ndəhay ta weley ba, wuɗta ndəhay tabiya letek.
22 Ka da wusey vaw ŋga pey har a ray ndaw amba a key sləra daa Egəliz ba, saŋgala
la ɗagay, ka da mbəzda ray akah aa mebərey ŋga ndəhay ba. Anda keɗe, jəɗa ray akah
maaya maaya.
23 Yaw, ka da sey yam daada ba, ama sey wuzam * nekəɗey, amba hwaɗ ma caka
mandaw mandaw ŋgene, a caka saba, vaw akah a key ŋgama.
24 Mebərey ŋga ndəhay siya, kwa manjar ŋga seŋgeley na, ndəhay tabiya a sərmara.
Ama mebərey ŋga ndəhay siya, ndəhay a da sərmara na, si ata ma saŋgalamata la
ɗagay.
25 Ara kəne may, cek masa ndaw ma ka maaya na, a ɓey ba. Kwa aa maɓadakaya,
nekəɗey a na, a wuzwa la a palah.

5:10 5.10 2.10; Heb 13.2; Jaŋ 13.14 **5:13 5.13** 2Tes 3.11 **5:14 5.14** 1Kwr 7.9 **5:17 5.17** 1Tes 5.12 **5:18 5.18** Mew 25.4; Lk 10.7; 1Kwr 9.9, 12-14 **5:19 5.19** Mew 19.15; Mt 18.16; 2Kwr 13.1 **5:20 5.20** Gal 2.14; Ef 5.11 **5:22 5.22** 4.14 * **5:23 5.23** wuzam: Ara wuzam anda masa Mafaw hay ma samara ba, ama ara wuzam mekele masa Pawl ma wuɗey Timawte ŋga sa anda slalak.

6

Mey da ray beke hay

1 Maaya na, beke hay cəpa a namatar ray ŋgada bay ata hay maaya maaya, amba
ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay ba, asaya, amba aa guzlam mey
maaya ba da ray mey masa aləkwa maa sərkadakwa ba.
2 Beke hay siya na, bay ata hay fa təɓmara mey ŋga Yesu. Anda keɗe, ata cəpa məlmaŋ
hay ta bay ata hay a, daa mey ŋga Yesu. Ama beke hay a, da a namatar ray ba maja a
ləvam ata məlmaŋ hay na, ŋgene maaya ba. Sasəkar jak, maaya na, a kamatar sləra
ma fəna ma fəna. A kamatara sləra kəne na, maja bay ata hay masa ata ma jənmata
daa sləra ha na, ara ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu masa Gazlavay ma wuɗta kalah.

Mey da ray meesərkey maaya ba ta da ray mesəpey zleley

Yaw, cek hay masa yah ma wuzdatakawa cəpa keɗe, si kaa sərkadatara a ndəhay,
vəltar gədaŋ ŋga kamara kəne.
3 Ama ndəhay siya faa sərkadam mey mekele wal. A gəmam ŋga təɓmara mey fara
fara ŋga Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura ba. Mey masa aləkwa maa sərkadakwa da
ray menjey maaya ta Gazlavay na, a gəmam ŋga təɓmara ba.
4 Ndəhay ŋgene a zlapam kalah, a səram cek ba, mewulkey ata maaya ba. A wuɗam
ŋga key yawa saw, ta ŋga tərey vaw kalah da ray mey hay. Cek hay masa ata ma kamata
ŋgene na, a handawa səleŋ, metərey-vaw, ta mecəɗey-vaw, leŋ mewulkey maaya ba da
ray ndəhay.
5 Ata fa təram vaw mandaw mandaw maja mewulkey ata maaya ba, a sərmara cek
masa fara fara saba. A wulkam maaya ba, a ləvam mesəpey cəveɗ ŋga Gazlavay na,
ara cəveɗ ŋga hətey zleley.
6 Ahaw, mesəpey cəveɗ ŋga Gazlavay na, ara zleley mahura, ama si ndaw ma səpa
cəveɗ e aa səmey da ray cek masa aa ma hətar da bəla, kwa aa ga daa ba.
7 Fara fara, ya yakurwa a bəla na, ta cek da har ba, ya da məckwa na, kəne may.
8 Anda keɗe, da aləkwa fa hətkwa cek ŋga zəmey ta zana ŋga kəzley fa vaw na, ŋgene
mak.
9 Ndəhay ma səpam zleley na, bay-malula fa batata ŋga key mebərey, a təɗam asi har
aŋga anda cek ma kəzley aa gadaŋ. Ndəhay a, a səpam cek hay saw ma nəsa ndəhay,
masa maa zəɗdata.
10 Mewuɗey dala kalah na, a handawa cek hay maaya ba tabiya. Ndəhay mekele a
mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay maja ata fa səpam dala kalah, fa handamawa banay
ta mewulkey kalah a ray ata.

Pawl a kəta Timawte

11 Ama kah Timawte, ndaw ŋga Gazlavay, hway la dəreŋ ta cek hay maaya ba ŋgene
tabiya. Maaya na, ka səpey ŋga key cek ta cəveɗ e, ka njey ta Gazlavay mandaw
mandaw, ka təɓa mey ŋga Yesu maaya maaya, ka wuɗta ndəhay tabiya, ka ɓəsa banay,
ka tərey ndaw meekweɗ-mey.
12 Key gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay amba ka hətey heter mendəvey ba masa
Gazlavay ma zəlka maja. Ara anda kah ma wuzda fa mey ŋga ndəhay ga, kah ndaw ma
təɓa Yesu *Kəriste sem.
13 Ehe, ya wuzdakawa mey keɗe fa mey ŋga Gazlavay ma vəltar mesəfney a cek hay
tabiya, ta fa mey ŋga Yesu Kəriste ma key sede maaya maaya fa mey ŋga Bay *Pawns
Pilat.
14 Ya fa ləvka, nar ray a mewey masa Gazlavay ma vəldakawa. Ka da zləɓa ba, daa
menjey akah na, ndaw a da mbəɗka ray ba, haa kasl pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu
Kəriste ma da vəhwa.
15 A da vəhwa na, ta pas masa Gazlavay ma wuɗey.
Bay Gazlavay na, aŋga pal ma wata cek hay tabiya,
aa daa wiya mandaw mandaw.
Aŋga Bay Mahura da ray bay hay cəpa.
16 Aŋga pal, ndaw masa ta dey ŋga sərmataw, a məcey ba.
Aŋga na, manjakaya daa slam-meweɗey.
Meweɗey aŋga kalah,

6:1 6.1-2 Ef 6.5; Tit 2.9-10; Flm 8-20; 1Pi 2.18 **6:3 6.3** 1.10; Gal 1.6-9 **6:3 6.3-10** 1.3-7 **6:4 6.4** 1.4; 6.20; 2Tm 2.14 **6:5 6.5** Jaŋ 10.12; SNM 20.33-34; 1Tes 2.5; Tit 1.11; 1Pi 2.14; 5.2 **6:6 6.6** 4.8; Fəl 4.11; Heb 13.5 **6:7 6.7** Jəw 1.21; Ekz 5.14 **6:8 6.8** MM 30.8-9 **6:12 6.12** 1.18; 4.14 **6:13 6.13** Mt 27.11-26; Jaŋ 18.28–19.16 **6:14 6.14** 1.3, 18; Fəl 1.10; 1Tes 5.1-2 **6:15 6.15** SNM 1.7; 2Pi 3.3-9; CWJ 17.14

ndaw a gwa ŋga ŋgəchey a cakay a ba.
Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay ta dey aŋga na, daa ba,
kwa fa da gwa ŋga hətar daa ba.
Anja ndəhay ŋga həlmamara.
Anja ŋga zəma Bay aŋga ŋga sərmataw. Amen.

Pawl a kətata ndəhay masa-zleley hay

17 Ləvtar a ndəhay masa-zleley hay da bəla keɗe, a da zlapam ba. Zleley ata masa ma
da ndəvey ŋgene na, ləvtar a da pamara leŋgesl ata a ray a ba, maja ara cek ma da
jənta ba. Ama ləvtar ŋga pam leŋgesl na, a ray Gazlavay, ndaw ma da vəlndakwar cek
tabiya ta har cew cew amba yaa səmkwa.
18 Ləvtar ŋga kam cek maaya mandaw mandaw. Mekey cek maaya ha na, ara anda
zleley ata. Ləvtar ŋga təram ndəhay mevəley ta har cew cew.
19 Da fa kamara kəne na, a key ŋgene, a ɓəcam zleley menəsey ba ŋgada fa mey,
amba a hətam heter masa fara fara.

Mey ŋga madagway-dakw

20 Waa Timawte, wey vaw maaya maaya fa mey masa Gazlavay ma mbəkdakawa a
har akah. Ka da ndəkwda ray akah aa mey hay saw ba. Meesərkey masa ndəhay ma
wulkam ara mey fara fara, anja ara mey fara fara ba ŋgene na, ka da ndəkwda ray
akah a hwaɗ a ba.
21 Ndəhay siya hay a ləvam ata na, a təɓmara meesərkey a ŋgene. Anda keɗe, ta
mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay sem.
Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar.

6:16 6.16 Mab 33.20; Ps 104.2; Jaŋ 1.18; Kwa 1.15; 1Jŋ 4.12 **6:17 6.17** Ps 62.11; Lk 12.15, 20; Jak 5.1 **6:19 6.19** Mt 6.20 **6:20 6.20** 1.4; 6.4; 2Tm 1.14 **6:21 6.21** maaya ŋga Gazlavay: Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Timawte

Pawl a wuzlala leeter keɗe na, daa masa aŋga daa fərsəne da Rawm saya (1.8). Fara fara aŋga daa banay, a nəka na, ndaw mekele da cakay a daa ba, si Luk taava aŋga gway. Asaya, a wulkey a da məcey. A wuzlala leeter e na, ŋgada Timawte, ndaw masa aŋga ma wuɗa kalah anda bəzey aŋga. Timawte he na, aŋga da Efez ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe.

Pawl a wuzlala leeter e keɗe na, amba Timawte a daw a hətfar fiyaw. Pawl a, a wuɗey ŋga vəlar gədaŋ, asaya, ŋga kəta da ray sləra ŋga key ŋgada fa mey, maja a wulkey aŋga na, Rawma hay fa da kəɗmara vagay.

Mey mahura daa leeter e keɗe na, ara mey da ray menjey maaya daa cəveɗ ŋga Yesu. Menjey maaya daa cəveɗ ŋga Yesu na, ara anda ndaw-sewje mejerey daa vəram. Ŋga njey maaya ha na, si ndaw a ɓəsa banay, asaya, si a pa Yesu ŋga Bay aŋga Mahura, a key hwaray maja ba. Pawl a wuɗey Timawte a key baazlam da ray mey hay saw ba, a mbəɗtar dəɓa ŋgada ndəhay ma ka cek malamba hay, asaya, a wuɗey amba a key cek anda Pawl ma ka. Pawl a wuɗey meesərkedey aŋga ta meesərkedey maaya ŋga bay-ray hay mekele mekele na, Timawte a mbəkda ba.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mekey hwaray ŋga kedey mey da ray Bay aləkwa Mahura ba (1.8-10)

Maaya na, gula hay a hwam dəreŋ ta cek maaya ba (2.22)

Ɗerewel ŋga Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga jənta ndəhay (3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakawa leeter keɗe. Yah na, *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste anda *Gazlavay ma wuɗey. Gazlavay a slərdaya fa ndəhay amba ya wuzdatara mey da ray heter mendəvey ba masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay macəmkaya ta Yesu Kəriste heyey.

2 Ya wuzlala leeter keɗe na, ŋgada kah, Timawte, bəz aɗaw masa yah ma wuɗa kalah.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa ŋga pəsmaka mey, ŋga sərfamaka dey-ceceh, asaya, ŋga njadamaka daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Timawte

3 Ya fa sərfadaka mandaw mandaw taa vaɗ, taa pas daa medərey-daŋgay aɗaw. Ya fa kar suse a Gazlavay maja kah. Ya fa nar ray ta mevel maaya anda papaŋ ŋga papa ala hay ma namar ray zleezle.

4 Masa kah ma təway * heyey na, ya fa sərfada. Anda keɗe, matakwam akah fa kaya. Ya wuɗey ŋga hətka fa dey amba yaa səmey ga.

5 Ya kar suse a Gazlavay maja ya fa sərfada, ka ta pa Yesu *Kəriste la ŋga ndaw akah fara fara ta mevel pal, anda mamaŋ ŋga mamakw Lawis ta mamakw Enis ma pamara ŋga ndaw ata fara fara teeseɗ da ray akah. Ahaw, ya səra ka fa pa Yesu ŋga ndaw akah fara fara may.

6 Da ray ŋgene, ya fa ləvka saya: key sləra ma fəna ma fəna ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldakawa daa masa yah ma paka har a ray heyey.

7 Fara fara, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldandakwara na, ara Mesəfney ŋga key sləra ta mandərzay daa dey ba. Mesəfney aŋga ha, a vəlndakwar gədaŋ, a jənndakwar ŋga wuɗey vaw, a pandakwar leŋgesl ŋga wey vaw.

8 Da ray ŋgene, ka da key hwaray ŋga kedey mey da ray Bay aləkwa Mahura ba. Fara fara yah daa fərsəne maja aŋga. Anda keɗe, ka da key hwaray ŋga kedey mey da ray aɗaw ba may. Ama maja *Mey-maaya-mawiya na, ɓəsa banay ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldakawa anda yah ma ɓəsa.

9 Gazlavay ta ləhdandakwar la, ta zəlndakwar la amba ya tərkwa ŋga ndəhay aŋga hay. A ka anda keɗe na, maja cek hay maaya hay masa aləkwa ma kakwa ba, ama

---

1:1 1.1 1Tm 2.7 **1:2 1.2** Timawte: 1Tm 1.2; 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Fəl 3.5; 1Tm 1.5 * **1:4 1.4** ma təway: Daa masa Pawl fa da mbəkdata ndəhay da Efez na, Timawte ta təway la maja. Nəka SNM 20.37ta 1Tm 1.3. **1:5 1.5** SNM 16.1 **1:6 1.6** a paka har a ray: 1Tm 4.14; 5.22 **1:7 1.7** Rm 8.15 **1:8 1.8** 2.9; Rm 1.16

maja aa ma wuɗey ŋga pəsndakwar mey cəŋga. Daa masa bəla ta zlawa daa ba araŋ,
Gazlavay a wuɗey ŋga pəsndakwar mey maja slərа masa Yesu Kəriste ma da ka.
10 Wure keɗe, mepəsey-mey a ta wuswa cay, maja Yesu Kəriste, ndaw ma
ləhdandakwar, ma sawa a bəla. Ara maja aŋga, gədaŋ ŋga meməcey daa saba, asaya,
ara aŋga ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay ta fa Mey-maaya-mawiya.
11 Yah na, Gazlavay ta paya la ŋga ndaw aŋga meslərey, amba ya wuzdatara Mey-
maaya-mawiya keɗe a ndəhay, yaa sərkadata.
12 Da ray ŋgene, ya fa sərey banay daa fərsəne keɗe. Ama hwaray fa kaya maja daa
ba, maja ya səra ndaw masa yah ma pa ŋga ndaw aɗaw fara fara. Ya səra fara fara
aŋga na, aa ta gədaŋ ŋga jəɗa Mey-maaya-mawiya masa aa ma mbəkdiwa a har aɗaw
haa kasl pas masa aa ma da vəhwa.
13 Da masa ka fa wuzey mey ŋga Gazlavay na, wuzey mey hay maaya fara fara letek
ta mey hay masa yah ma wuzdatakawa maaya. Təɓa mey a amba ka hətey gədaŋ daa
mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, wuɗta ndəhay maja kah macəmkaya ta Yesu Kəriste.
14 Mey-maaya-mawiya masa Gazlavay ma mbəkdakawa a har akah keɗe na, ka da
vəley cəveɗ a ndaw ŋga mbəɗda mey a wal ba. Ka da ka anda keɗe ta gədaŋ ŋga
*Mesəfney ŋga Gazlavay masa aa daa mevel aləkwa.

Mey da ray Awnesifar

15 Ka səra, ndəhay tabiya ma təɓa mey ŋga Gazlavay daa hwayak ŋga Azi na, ta
mbəkdamaya sem. Kwa ata Figel ta Hərmawzen may, ta mbəkdamaya sem.
16 Ama Awnesifar na, ta pas laŋgar fa sawa ŋga vəlya gədaŋ. Anja Bay Gazlavay ŋga
pəstar mey a ndəhay da way aŋga. Awnesifar na, kwa ta key hwaray ta ndəhay ŋga
nəkyawa daa fərsəne na, daa ba. 17 Ama, sasəkar jak, aŋga ma sawa aa berney ŋga
*Rawm feɗe na, ta', a səpya ta dək-vaw haa aa ma hətya.
18 Ka fa səra maaya maaya aŋga ta jənya la ga daa masa yah da Efez. Anja Bay
Gazlavay ŋga sərfar dey-ceceh ta pas sariya.

2

Mey da ray ndaw ŋga Yesu ma key slərа maaya

1 Bəz aɗaw, jerey maaya maaya amba Gazlavay a vəlka gədaŋ ma fəna ma fəna ta fa
maaya aŋga masa aləkwa ma hətkwa fa Yesu *Kəriste.
2 Mey masa kah ma cənda fa yah zleezle masa yah ma wuzda fa mey ŋga ndəhay ga
heyey na, wuzdatara a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ta mevel pal ma gwamara ŋgaa
sərkadamatara a ndəhay mekele.
3 Da banay a hətfaka maja Yesu Kəriste na, ɓəsa banay a anda kah na, sewje aŋga
masa maaya.
4 Da sewje masa maaya, aŋga daa vəram, a wuɗey amba bay aŋga aa həmda na, kwa
a wulkey ta cek hay mekele ba, si ta vəram a gway.
5 Wulkey may, da ray ndəhay ma kam kwakurɗa. Da ndaw ta ka ta cəveɗ e daa ba
na, a gwa ŋga hətey cek maja aŋga ma fənta ndəhay mekele na, daa ba.
6 Wulkey da ray ndaw mehəvey, fa sərey banay kalah. Anja maaya na, aŋga ma da
zəma cek masa aŋga ma həva ha teeseɗ.
7 Yaw, wulkey da ray mey aɗaw hay masa yah ma kadakawa keɗe. Anda keɗe, Bay
aləkwa Mahura a vəlka leŋgesl la ŋga cənda mabara ŋga mey aɗaw hay a tabiya.
8 Wulkey da ray Yesu Kəriste, səkway ŋga Bay *Davit. Ta məcey la, ama ta sləkɗawa
sem daa meməcey. Keɗe ara *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara a ndəhay.
9 Ara maja Mey-maaya-mawiya ha, wure keɗe ya fa sərey banay haa a jəwmaya ta
calalaw aa fərsəne, anda yah ndaw-mayal ma sla ɗay ŋga ndaw. Ama mey ŋga Gazlavay
na, majəwkaya daa ba. Ndəhay mekele fa wuzdamara cəŋga.
10 Da ray ŋgene, ya fa ɓəsa banay tabiya ma sawa a ray aɗaw, amba ndəhay masa
Gazlavay ma walata, a ləham ta fa Yesu Kəriste, a njam ta Gazlavay daa slam aŋga
meweɗey ŋga sərmataw.
11 Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara:
«Da aləkwa ta məckwa ta Yesu la na,
ya sləkɗakurwa la ŋga njey ta dey ta aŋga may.
12 Da aləkwa ta ɓəskwa banay a la na,

1:9 1.9 Ef 2.8-9; Tit 3.5 **1:10 1.10** Jaŋ 1.14; Tit 3.6; ***meməcey, heter mendəvey ba:*** 1Kwr 15.20, 55, 57; Heb 2.14-15 **1:11 1.11** 1Tm 2.7 **1:13 1.13** 1.5; 1Tm 1.10 **1:14 1.14** 1Tm 6.20 **1:15 1.15** 4.16 **1:16 1.16** Awnesifar: 4.19 **2:2 2.2** 1Tm 1.10; 4.14 **2:5 2.5** 4.7-8 **2:8 2.8** Rm 1.3-4; 1Kwr 15.4 **2:9 2.9** 1.8; Ef 3.1; Fəl 1.12-14 **2:10 2.10** Rm 5.2; Kwa 1.24 **2:11 2.11** Rm 6.8

ya da wakwa da ray cek hay bama ta aŋga may.
Ama da aləkwa ta ləvkwa sem ya sərkwa ba na,
aŋga may, a da ləvey a sərndakwar ba.
13 Kwa da ya mbəkdakwa mey aŋga na,
ama aŋga na, fa da mbəkda mey aŋga daa ba,
maja a gwa ŋga nəsa ray aŋga ba.»

Mey da ray sləra ma mbafar a Gazlavay

14 Wurtar sləmay da ray mey keɗe a ndəhay. Kətata ta mezəley ŋga Gazlavay, amba
a kam baazlam saw da ray mey hay ba. Fara fara, mekey baazlam saw na, ara cek ŋga
tede, a nəsta ndəhay ma jəkam sləmay fa baazlam a.
15 Kah na, key gədaŋ, amba Gazlavay aa səmey da ray akah. Ka sləra akah maaya
anda ndaw ma key sləra ma par hwaray ba. Anda meləvey, wuzdatara mey masa fara
fara a ndəhay ta cəveɗ e.
16 Yaw, baazlam mehursley na, ka da ndəkwey a hwaɗ a ba, maja ara cek ma mbafar
a Bay Gazlavay ba. Ndəhay ma kam baazlam anda ŋgene na, faa zəɗam daa cəveɗ ŋga
Bay Gazlavay ma fəna ma fəna.
17 Mey masa ata ma wuzdamara na, a bədhey anda mbəlek gurleŋ. Ata Himene ta
Filet na, ata da wuzlah ndəhay ma kam baazlam a.
18 Ta mbəkdamara mey masa fara fara sem, a mbərzlam, a ləvam Gazlavay ta
sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey cay. Da ray ŋgene, ndəhay mekele hay, ta
mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay sem maja mey ata ha.
19 Ama mey masa Gazlavay ma kada na, aa fara fara, a mbəɗey ba. Mey a na, anda
salay ŋga way masa ta gədaŋ. Ehe, mey mawuzlalakaya da ray a, a ləvey: «Bay Gazlavay
a sərta ndəhay aŋga hay.» Mawuzlalakaya saya, a ləvey: «Kwa waawa ma zəla Gazlavay
Bay aŋga na, si a mbəkda mekey cek hay maaya ba hay.»
20 Da way ndaw mahura na, ka hətfey cek hay mezəmey cek na, taasa hay ŋga ɓərey
maaya daada ba. Ama vəley hay ta gandaf hay daha may. Siya, ŋga zəmey cek ta pas
gwagway. Siya, ŋga zəmey cek ta pas mabara.
21 Yaw, da ndaw ta mbəkdata cek hay maaya ba tabiya sem na, aŋga anda taasa ŋga
ɓərey maaya, aŋga mapakaya wal ŋgada Bay aŋga. Ndaw a na, aŋga maaya ŋga kar
sləra ŋgada Bay aŋga. Aŋga madĩykaya vaw ŋga kar sləra tabiya masa maaya.
22 Yaw, hway dəreŋ ta cek hay maaya ba masa gula hay ma wuɗam ŋga kamara. Key
cek ta cəveɗ e, təɓa mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, wuɗey ndaw. Njam ta zazay ta
ndəhay ma dəram daŋgay a Bay aləkwa Mahura Yesu ta mevel maaya.
23 Da ndəhay fa kam yawa saw na, ka da ndəkwey a hwaɗ a ba, maja ka səra mekey
yawa saw na, a handawa mekəɗey-vaw.
24 Ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay na, a key baazlam ba. Si a katar maaya ŋgada
ndəhay tabiya, a tərey ndaw ma wuzey mey maaya, a ɓəsa cek ma key maaya ba tabiya
fa mey aŋga.
25 Ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba na, si aa sərkadata ta dək-vaw. Da kaa təɗe
Gazlavay a jənta la kwa, amba a mbəɗdamara mevel ata ŋga sərey cəveɗ masa maaya
fara fara.
26 Da ray ŋgene, a mbəɗdamara mewulkey ata maaya ba ŋgene, a ləham daa gadaŋ
ŋga bay-malula masa ma kərzata amba a kamar cek anda aa ma wuɗey heyey.

3

Mey da ray banay ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey

1 Səra maaya maaya, ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, banay a sawa la a ray
ndəhay,
2 maja ndəhay a da wuɗam na, si ray ata hay gway. A da wuɗam dala kalah, a da
zlapam, a da cəɗmara Gazlavay, fa da təɓmara mey ŋga papa ata hay ta mama ata hay
daa saba, fa da kam suse a ndaw daa saba. Cek maaya ŋga Gazlavay na, a da rəsmara,
3 fa da wuɗam ndəhay daa saba, kwa ndəhay da way ata hay na, fa da wuɗmata daa
ba, fa da səram dey-ceceh fa ndəhay daa saba, a da kam mbaɗa fa ndəhay, fa da wam
vaw fa ray ata daa saba, a da təram ndəhay masa-həma. Cek hay masa maaya na, fa da
wuɗam daa ba,

2:12 2.12 Mt 10.32-33; Rm 5.17 **2:13 2.13** Rm 3.3-4 **2:14 2.14** 1Tm 1.3-7; 6.4; Tit 3.9 **2:15 2.15** 1Tm 1.10 **2:16 2.16** 1Tm 1.4 **2:17 2.17** Himene: 1Tm 1.20 **2:19 2.19** Mesl 16.5; Jaŋ 10.14 **2:20 2.20** Rm 9.21 **2:21 2.21** 3.17 **2:22 2.22** 1Tm 6.11 **2:23 2.23** 2.16 **2:24 2.24** 1Tm 3.3; Tit 2.7-8 **2:25 2.25-26** 1Tm 2.4 **3:1 3.1** 1Tm 4.1; 2Pi 3.3; 1Jŋ 2.18; Jud 18 **3:2 3.2-4** Gal 5.19-21

4 a daa dəɗam mey a ray ndəhay, a da kam cek hay saw, a da zlapam kalah. Fa da
wuɗmara Gazlavay daa ba, ama a da kam na, si cek hay masa ma mbafatar gway.
5 A da pamara ray ata anda ndəhay ŋga Gazlavay, ama a da rəsmara gədaŋ ŋga
Gazlavay. Ama kah na, hway la ta ndəhay ŋgene.
6 Kwa wure keɗe, ndəhay da wuzlah ata fa diyam a way ndəhay ŋgaa sərkadamata.
A mbəzam anda ndəhay maaya, amba ŋgusay manjar leŋgesl a təɓmatara mey ata.
Ŋgusay a ŋgene ta kam mebərey la ga. A wuɗam ŋga cəney mey hay mekele mekele
masa ma mbafatar.
7 Mandaw mandaw, a wuɗam ŋgaa sərkey cek, ama a gwamara ŋga sərmara mey
masa fara fara ba səlak.
8 Ndəhay ma səpmata way hay ŋgene, a wuɗam mey masa fara fara ba, anda ata
Janes ta Jambəres * zleezle ma təram masa-gəra ŋga Mawiz. Ndəhay ma səpmata way
hay a na, mewulkey ata maaya ba, a pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara ba.
9 Ama fa da gwamara ŋga diyam fa mey fa mey daa ba, maja mewulkey ata maaya
ba ŋgene a wuzwa la a palah, anda mewulkey maaya ba ŋga ata Janes ta Jambəres ma
wuzwa zleezle.

Pawl a kəta Timawte

10 Ama kah na, ka səra cek masa yah maa sərkadatara tabiya a ndəhay. Ka səra
menjey aɗaw maaya maaya. Ka səra mewulkey aɗaw da ray cek hay masa yah ma da
kata tabiya. Ka səra ya fa pa Gazlavay ŋga ndaw aɗaw fara fara. Ka səra yah ndaw
meekweɗ-mey, ya fa wuɗey ndaw, yah malacakaya deŋ e da ray mey ŋga Gazlavay.
11 Ka səra ndəhay ta sərdamaya banay la. Ka səra yah daa banay ga. Ka səra cek
maaya ba masa ndəhay ma kamiwa daa hwayak ŋga Antiyaws ta daa hwayak ŋga
Ikwaniyum, ta daa hwayak ŋga Listəra. Ahaw, ta sərdamaya banay la ga, ama mandaw
mandaw Bay Gazlavay fa ləhdaya dasi har ata.
12 Yaw, kwa waawa macəmkaya ta Yesu *Kəriste, ma wuɗey ŋga səpa cəveɗ ŋga
Gazlavay fara fara na, si a sərey banay dasi har ŋga ndəhay.
13 Ama ndəhay maaya ba ta ndəhay ma mbərzlam na, menjey ata fa nəsey ta gədaŋ
ta gədaŋ, fa fəcam ray ata, asaya, fa fəcmata ndəhay mekele hay may.
14 Ama kah na, lecey deŋ e da ray mey hay masa ndəhay ŋga Gazlavay maa
sərkadamakawa masa kah ma təɓa ta mevel pal. Lecey deŋ e da ray mey hay a maja
ka sərta ndəhay maa sərkadamaka na, aa sərkadamaka ta cəveɗ e.
15 Asaya, lecey deŋ e da ray mey hay a maja ka səra mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay
dəga kah daa bəzey. Mey hay a, a gwa a paka leŋgesl ŋga pey Yesu Kəriste ŋga ndaw
akah fara fara, amba Gazlavay a ləhdaka.
16 Mey tabiya mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, a sawa ta fa Mesəfney
aŋga. A jənndakwar ŋga sərey cəveɗ masa fara fara. A kətndakwar da ray cek
hay maaya ba. A wuzdandakwara cek masa aləkwa ma kakwa maaya ba amba ya
mbəɗdakwa menjey aləkwa. Asaya, a pandakwar leŋgesl amba ya sərkwa ŋga key cek
maaya ta cəveɗ e.
17 Da ray ŋgene, ndaw ŋga Gazlavay a gwa ŋga key slərа tabiya masa maaya, maja
vaw aŋga maɗiykaya ŋga ka slərа ha.

4

Pawl a kəta Timawte ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay

1 Yesu *Kəriste a vəhwa la ŋga zəma bay aŋga, ta ŋga katar sariya a ndəhay
maməctakaya hay ta masa ta dey hay. Da ray ŋgene, ya fa ləvka saya fa mey ŋga
Gazlavay, ta fa mey ŋga Yesu Kəriste,
2 wuzdatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay. Kwa fa wuɗam ŋga cəndamara, kwa fa
wuɗam ŋga cəndamara daa ba na, wuzdatara mey a mandaw mandaw cəŋga. Da
ndəhay fa kam cek maaya ba na, wuzdatara mebərey ata ha, patar leŋgesl. Vəltar
gədaŋ amba a kam cek maaya. Sasərkadata ta mevel maaya.
3 Ya ləvka anda keɗe maja pas a, a wuswa la, masa ndəhay ma da gəmam ŋga
cəndamara mey ŋga ndəhay maa sərkadamatara mey masa fara fara saba. Ama a da

---

3:5 3.5 Mt 7.15, 21; Rm 2.19-20; Tit 1.16 **3:6 3.6** Tit 1.11 * **3:8 3.8** Janes ta Jambəres na, daa mewulkey ŋga Jəwif hay, ara ndəhay Ejip hay ma kam maazla mərəzley ndəhay fa mey ŋga Bay Ejip amba a nəsmara mey ŋga ata Mawiz ta Araŋw. Nəka daa ɗerewel ŋga Mab 7.11, 22. **3:8 3.8** Mab 7.11, 22; 8.3, 14; 1Tm 6.4-5 **3:10 3.10** Rm 16.24; 1Tm 1.5 **3:11 3.11** SNM 13.50; 14.5; 14.19; ***banay:*** Ps 34.20; 2Kwr 11.23-29 **3:12 3.12** Mt 16.24; Jaŋ 15.20; SNM 14.22; 1Tes 3.3 **3:14 3.14** 2.2; 1Tm 1.10 **3:15 3.15-16** Jaŋ 5.39; Rm 15.4; 1Tm 4.13; 2Pi 1.21 **3:17 3.17** 2.21 **4:1 4.1** SNM 10.42; 2Kwr 5.10; 1Pi 4.5 **4:2 4.2** SNM 20.20, 31; Tit 1.13

səpam ŋga key cek maaya ɓa anda mevel ata ma wuɗey. A da kusam ndəhay mekele
mekele ga ŋgaa sərkadamata. Ndəhay maa sərkadamata ha, a da wuzmatar na, cek hay
masa ma mɓafatar ŋga cəney.
4 Fa da jəkam sləmay fa mey masa fara fara daa saba. A da jəkam sləmay si fa mamba
hay saw.
5 Ama kah na, jəɗa ray akah kwa daa meeme cəpa, ɓəsa ɓanay, wuzdatara *Mey-
maaya-mawiya a ndəhay, ka sləra akah masa Bay Gazlavay ma vəldakawa haa
mendəvey a.

Pawl a ndəvda sləra aŋga

6 Yah na, anda cek ma vəley ŋgada Gazlavay, pas aɗaw ta wuswa cay, mamba ya da
məcey.
7 Ya ta ka sləra ŋga Yesu *Kəriste la ta mevel aɗaw ndav anda ndaw ma key ɓay-gula
daa wuɗay *. Ya ta ndəvda sləra masa Gazlavay ma vəldiwa ŋga key sem anda ndaw ma
key kwakurɗa maaya. Da ray mey hay masa aləkwa ma təɓ̀kwa na, kwa ya ta mbəkey
mey pal daa ba səlak.
8 Wure keɗe, mawurɓay ŋga sləra aɗaw masa yah ma da hətar na, fa səkwya da vaɗ
maja yah ma kar sləra ta cəveɗ e a Bay Mahura. Ara aŋga ma da katar sariya a ndəhay
tabiya ta cəveɗ e. A da vəldiwa mawurɓay a ta pas masa aŋga ma da ka sariya. A da
vəlda na, ŋgada yah taava aɗaw ba, ama a da vəlda ŋgada ndəhay tabiya masa ma
səkwmara mavəhwa aŋga ta meesəmey.

Mey da ray ndəhay mekele

9 Wuswa vaw, sawa, hətfaya,
10 maja Demas ta mbəkdaya sem. A wuɗey ŋga səpey cek hay masa da bəla keɗe
kalah. Aŋga sem a Tesalawnik. Kəresens aŋga sem a Galati, Tit aŋga sem a Dalmati.
11 Wure keɗe na, si ala ta *Luk gway. Da ka fa sawa na, ŋgələrwa *Mark a har maja
a jənya la daa sləra.
12 Ya ta slərda Tisik sem a Efez.
13 Da masa ka fa sawa na, sawa ta daa berney ŋga Tərwas, təɓyawa zana aɗaw ŋga
memeɗ da har Karpus. Latərwa ɗerewel hay a har saya. Ya wuɗey kalah na, ɗerewel
masa ŋga ambal.
14 Alekzandəre, ndaw-mbəzla, ta sərdaya banay la ga. Bay Gazlavay a sərda banay la
təɗe fa sləra aŋga ha may.
15 Wey vaw, ba na, a da sərdaka banay kəne may, maja aŋga masa-gəra aləkwa, a
təɓa mey masa aləkwa ma wuzdakwa a ndəhay ba səlak.
16 Ata ma handamaya ŋgeeme fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya amba ya mbəɗda
mey aɗaw na, kwa ndaw ta sawa ŋga jənya daa ba. Ndəhay tabiya ta mbəkdamaya
sem. Anja Gazlavay ŋga mbəɗtar ray maja ba.
17 Ama Bay Mahura na, aa ta yah, fa jənya. Ta vəlya gədaŋ la ŋga wuzda mey aŋga
tabiya, amba ndəhay masa *Jəwif hay ba ma samawa daa hwayak hay mekele mekele
ga a cəndamara mey a. Asaya, Bay Mahura ta ləhdaya la da mey mabar.
18 Ya səra Bay Mahura a ləhdaya la daa cek hay maaya ba tabiya, a jəɗya la amba ya
daw aa slam masa aŋga ma wey da ray ndəhay da vaɗ. Anja ndəhay ŋga həlmamara
Bay Mahura ŋga sərmataw! *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

19 Catar har ŋgada ata Pəresil † ta Akilas. Catar har a ndəhay da way Awnesifar may.
20 Eraste, a lawa da Kwarinti. Tərawfim na, ya mbəkdərwa da Mile maja vaw fa car.
21 Wuswa vaw, wuskwaa kiya ŋga memeɗ a da wuswa na, kah ma sawa cay.
Ata Ebulus, Pudens, Linus, leŋ Kəlawdiya ta məlma aləkwa hay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu mekele tabiya feɗe a camaka har.
22 Anja Bay aləkwa Mahura ŋga njey ta kah. Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta
akwar.

4:3 4.3 1Tm 1.10; 4.1 **4:4 4.4** 1Tm 1.4 **4:6 4.6** Fəl 2.17; 2Pi 1.14 * **4:7 4.7** wuɗay: megərtey-vaw, mewekey-vaw **4:7 4.7-8** 1Kwr 9.24-25; Fəl 3.12-14; 1Tm 1.18 **4:10 4.10** Fəl 2.21; ***Demas:*** Kwa 4.14; Flm 24; 1Jŋ 2.15; Tit: 2Kwr 2.13 **4:11 4.11** Luk: Kwa 4.14; ***Mark:*** Kwa 4.10 **4:12 4.12** Tisik: Kwa 4.7-8 **4:13 4.13** SNM 20.6 **4:14 4.14** Mt 16.27; ***Alekzandəre:*** 1Tm 1.20 **4:16 4.16** 1.15 **4:17 4.17** Dan 6.21; Ps 22.22; SNM 1.8; 23.11 **4:18 4.18** 2Kwr 1.10; Fəl 1.19-20 † **4:19 4.19** Pəresil: A zəlmara daa slam mekele Pəriska. Nəka SNM 18.2. **4:19 4.19** Pəresil ta Akilas: SNM 18.2; ***Awnesifar:*** 2Tm 1.16-17 **4:20 4.20** Eraste: SNM 19.22; Rm 16.23; ***Tərawfim:*** SNM 21.29 **4:22 4.22** Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlalara a Tit
Mey da ray leeter ŋgada Tit

Leeter keɗe ara Pawl ma wuzlala ŋgada Tit. Tit na, ara ndaw Jəwif ba (Gal 2.3). Ta jəna Pawl la daa slərа aŋga. Daa masa Pawl fa sərey banay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Kwarinti na, Tit ta jəna la ga. Pawl a wuzlalara leeter e keɗe daa masa Tit aa daa hwayak ŋga Kəret, fa jənta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu feteɗe amba a njam maaya maaya (1.5).

Pawl a kəta Tit gweegwe letek ta aŋga ma kəta Timawte daa leeter aŋga ŋgeeme. A wuɗey na, Tit a kətata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu maaya maaya, ndəhay masəkakaya hay, ŋgusay meecər e, zariya hay ta beke hay (2.1-15). Pawl a wuzda Yesu Kəriste na, ta vəlda heter aŋga la amba ndəhay a ləham daa mebərey (2.14). Pawl a ləvar na, ŋga njey maaya amba ndəhay ŋga Yesu a nəkam dey fa vəɗa, a kam cek letek anda aŋga.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay (2.11-14)

Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray aləkwa (3.4-8)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakawa leeter keɗe. Yah, ndaw ma ka slərа ŋga *Gazlavay, asaya, yah, *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste.

Gazlavay ta slərdaya la ŋga wuzey mey aŋga a ndəhay masa aa ma walata amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara, asaya, amba a sərmara mey masa fara fara. Mey masa fara fara ha na, aa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay ma wuɗey.

2 Anda keɗe, ndəhay a sərmara fara fara a da hətam heter mendəvey ba. Ya sərkwa fara fara na, maja dəga bəla ta zley daa ba araŋ na, Gazlavay a ləvey a da vəltar heter mendəvey ba ha a ndəhay. Yaw, Gazlavay na, a mbərzley ba səlak,

3 ta wuzdərwa heter mendəvey ba ha la daa ɗar masa aa ma pa. A wuzdərwa na, ta mey ndəhay maa sərkadamara mey aŋga a ndəhay. Ta vəldiwa slərа ŋga mewuzey mey aŋga ha la may. Anda keɗe, ya wuzda mey a, a ndəhay mekele maja ara Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ma ləvya ŋga wuzda mey a.

4 Ya wuzlala leeter e keɗe ŋgada kah, Tit. Kah na, ka ta tərey sem ŋga bəz aɗaw fara fara, maja kah ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste anda yah.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa, ta Yesu Kəriste, ndaw masa ma ləhdandakwar, ŋga pəsmaka mey, asaya ŋga njadamaka daa zazay.

Slərа masa Pawl ma vəldara a Tit ŋga key da Kəret

5 Ya ta mbəkdakawa la da Kəret amba ka ɗiyta cek hay masa manjar ŋga ɗiyam, asaya, amba ka pey ndəhay ŋga key *bay-ray ŋga *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu fa slala ha, fa slala ha tabiya anda yah ma ləvka.

6 Yaw, ndaw ma da key bay-ray na, si aŋga ndaw maaya masa ndəhay a gwamara ŋga mbəɗmar ray ba, si aa ta ŋgwas pal gway, si bəz aŋga hay, a təɓmara mey ŋga Yesu, si menjey ŋga bəz aŋga hay a, a key maaya amba ndəhay tabiya a sərmara, ata fa kam cek malamba daa ba, asaya, ata fa jəkam sləmay fa mey ŋga ndəhay mandaw mandaw.

7 Yaw, bay-ray ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, a key slərа na, ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, si aŋga ndaw maaya masa ndəhay a gwamara ŋga mbəɗmar ray ba. A da zlepey fa mey ŋga ndəhay ba, a da cey mevel saw saw ba, a da vəlda ray aŋga ŋgada wuzam ba, a da kəɗey vaw ba, asaya, a da səpey dala ta cəveɗ malamba ba.

8 Ama si a təɓta ndəhay ma samawa a way aŋga maaya maaya, si a wuɗey mekey cek mandaw mandaw masa maaya, si aŋga ndaw masa ta mewulkey maaya, si a key cek ta cəveɗ e, si a njey ndaw manjar mebərey, asaya, si a wey vaw fa ray aŋga.

9 Mey fara fara masa aləkwa maa sərkadakwa a ndəhay na, si bay-ray a, a təɓa mey a maaya maaya aa mevel aŋga. Anda keɗe, a gwa a vəltar gədaŋ a ndəhay ta mey a.

1:1 1.1-3 ndaw-meslərey: 1Tm 2.7 **1:2 1.2** 1Pi 1.3-5; Gal 3.6, 17-18 **1:3 1.3** 3.4; ***daa ɗar masa aa ma pa:*** 1Tm 2.6 **1:4 1.4** Tit: 2Kwr 2.13; ***bəz aɗaw:*** 1Tm 1.2 **1:5 1.5** SNM 14.23 **1:6 1.6-9** 1Tm 3.2-7; 1Pi 5.1-4

Asaya, ŋgada ndəhay masa ma təɓmara mey a ba na, a da wuzdatara mewulkey ata, aŋga maaya ba.
10 Ndəhay ga, a wuɗam ŋga jəkey sləmay fa ndəhay mekele ba. Ndəhay a, faa guzlam
mey saw kəne, fa batamata ndəhay. Yaa guzley har-gədaŋ na, da ray *Jəwif hay ma
təɓmara mey ŋga Yesu.
11 Si ka təkmata amba aa sərkadamata ndəhay saba, maja fa nəsmata ndəhay tabiya
da way hay mekele mekele. Aa sərkadam a ndəhay na, mey masa ta cəveɗ e ba, maja
a wuɗam dala gway.
12 Ndaw Kəret pal da wuzlah ata daha, masa-kəleŋ. Ndaw aha, zleezle a ləvey:
«Ndəhay da Kəret na, ara ndəhay membərzley, ata anda cek ŋga ley hay, ata ndəhay
masa-mayaɗ hay, a wulkam na, ŋga zəmey cek gway.»
13 Yaw, ndaw masa-kəleŋ e taa guzley la fara fara. Maja ŋgene, katar mey a ndəhay
maa guzlam mey saw kəne ŋgene, amba a təɓmara mey masa fara fara ta mevel pal,
14 a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey ŋga Jəwif hay maa guzlam saw. Asaya, katar
mey amba a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mewey ŋga ndəhay masa ma rəsmara mey
masa fara fara ha sem.
15 Da ndaw, aŋga ta mevel maaya na, cek hay tabiya masa aŋga ma kata na, ata maaya
may. Ama ndəhay masa mevel maaya ba, masa ma təɓmara mey ŋga Gazlavay ba na,
cek hay tabiya masa ata ma kamata na, maaya ba. Ata fa wulkam mandaw mandaw da
ray cek hay maaya ba, asaya, kwa masa ata fa kam cek hay maaya ba ha na, hwaray a
katar ba.
16 Ata fa ləvam a sərmara Gazlavay, ama cek hay maaya ba masa ata ma kamara na,
fa wuzdərwa a sərmara Gazlavay ba. Ata fa jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay daa ba.
Ata fa kam cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga hətar fa dey ba. Asaya, cek masa maaya
na, a gwamara ŋga kamara ba.

2

Ndəhay a da səpmara mey ŋga Gazlavay na, kwara?

1 Ama kah Tit na, sasərkadata ndəhay fara fara anda mey ŋga Gazlavay ma ləvey.
2 Ləvtar a ndəhay masəktakaya a da wam ba, ŋga kam sləra ta cəveɗ e amba ndəhay
a namatar ray, ŋga təram ndəhay masa ta mewulkey maaya, ŋga təɓmara mey ŋga
Gazlavay maaya maaya aa mevel ata, ŋga wuɗmata ndəhay ta mevel pal, asaya, ŋga
pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara kwa ata daa banay.
3 Ŋgada ŋgusay masəktakaya may, ləvtar kəne, amba a njam fara fara anda Gazlavay
ma wuɗey. Anda meləvey, a daa guzlam mey saw a ray ndəhay ba, a da vəldamara ray
ata ŋgada wuzam ba. Ŋgusay masəktakaya ha ŋga kətmata
4 ŋgusay meecər e *, amba ŋgusay meecər e hay a, aa sərkam ŋga wuɗmata zel ata
hay ta bəz ata hay.
5 Ŋgusay masəktakaya ha ŋga kətmata ŋgusay meecər e amba a təram ŋgusay masa
ta mewulkey maaya, masa mazləɓtakaya ba, asaya, amba a kam sləra maaya maaya da
way ata hay, a kam cek maaya a ndəhay, a təram ŋgusay ma nam ray a zel ata hay.
Maaya na, ŋgusay a, a kamara kəne amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray mey
ŋga Gazlavay ba.
6 Ŋgada gula hay na, ləvtar kəne may, vəltar gədaŋ ŋga təram ndəhay masa ta
mewulkey maaya
7 da ray cek hay tabiya.
Kah may, si ka key cek hay na, masa maaya hay gway, amba ndəhay a nəkam dey fa cek
masa kah ma ka, a kamara kəne. Yaw, masa ka faa sərkadata ndəhay na, sasərkadatar
mey fara fara ta cəveɗ e.
8 Gweguzley mey masa fara fara amba kwa waawa a gwa ŋga mbəɗka ray da ray mey
a ba. Da ray ŋgene, ndəhay ma wuɗam ŋgaa guzley maaya ba da ray mey akah na,
hwaray a da katar maja ta hətam mey maaya ba da ray aləkwa daa ba.
9 Ŋgada beke hay na, ləvtar ŋga namatar ray mandaw mandaw a bay ata hay. Daa
sləra ata hay tabiya na, ŋga kam cek masa ma mbafamatar a bay ata hay. Asaya, a da
kam yawa ta bay ata hay a ba.

1:9 1.9 2.1; 1Tm 1.10 **1:10 1.10** 1Tm 1.6 **1:10 1.10-16** 3.9-11; 1Tm 1.3-7 **1:11 1.11** 1Tm 6.5; 2Tm 3.6 **1:13 1.13** 2Tm 4.2 **1:14 1.14** 3.9; 1Tm 1.14 **1:15 1.15** 1Tm 1.5; Mt 15.11; Rm 14.14, 20 **1:16 1.16** 2Tm 3.5; 1Jŋ 2.4 * **2:1 2.1** 1Tm 1.10 **2:1 2.1-9** Ef 5.21–6.9 **2:2 2.2** 1Kwr 13.13 **2:3 2.3** 1Tm 3.11; 1Pi 3.1-5 **2:4 2.4** ŋgusay meecər e: Ŋgusay meecər e na, ara ŋgusay masa ma kam ŋgwas təlam. **2:5 2.5** Ef 5.22-24 **2:6 2.6** 1Jŋ 2.14 **2:7 2.7** 1Tm 4.12; Fəl 3.17 **2:8 2.8** 1Pi 2.15 **2:9 2.9-10** 1Tm 6.1-2

10 A da lalamatara cek hay ŋga bay ata hay a ba, ama ŋga kam cek masa maaya
mandaw mandaw, amba bay ata hay a, a pamata ŋga ndəhay fara fara. Da ray ŋgene,
ndəhay a da namar ray a meesərkey da ray Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar.
11 Maaya na, ndəhay ŋga Gazlavay a kamara cek masa yah maa guzlda kedɛ maja
Gazlavay ta wuzdərwa maaya aŋga la a ndəhay tabiya, amba a ləhdata daa mebərey.
12 Gazlavay ma wuzdərwa maaya aŋga na, amba ya sərkwa ŋga mbəkey mekey cek
hay masa ma mbafar ba, asaya, ŋga mbəkey mesəpey cek hay malamba da bəla. Yaw,
masa aləkwa da bəla kedɛ na, si ya njakwa ndəhay masa ta mewulkey maaya, si ya
njakwa ndəhay ma kam cek ta cəvedʼ e, masa ma jəkam sləmay ta mevel pal fa Gazlavay.

13 Anda kedɛ, ya njakwa, ya səkwakwa pas maaya masa Yesu *Kəriste, ndaw ma
ləhdandakwar, ma da vəhwa, ma da wuzdərwa gədaŋ aŋga. Ara aŋga Bay Gazlavay
aləkwa mahura.
14 Ta vəlda heter aŋga la, ta məcey la maja aləkwa amba a ləhdandakwar daa
mebərey, amba a tərdandakwar ndəhay manjar mebərey, amba a tərdandakwar ŋga
ndəhay aŋga hay, ndəhay ma wudʼam ŋga key slərа maaya mandaw mandaw.
15 Sasərkadatara cek masa yah ma wuzlalakawa kedɛ a ndəhay. Vəltar gədaŋ, kətata
ndəhay masa ma jəkam sləmay maaya maaya ba. Gwaguzltar ta gədaŋ masa Gazlavay
ma vəldakawa. Anda kedɛ, anja ndəhay ŋga rəsmaka maja meesərkey akah kedɛ ba.

3

Ndəhay ŋga Yesu a njam da bəla na, kwara?

1 Ləvtar saya a ndəhay ŋga Yesu ŋga namatar ray a mahura hay ŋga ŋgwamna, ŋga
jəkfamatar sləmay, ŋga kam cek hay tabiya masa maaya.
2 Asaya, ləvtar a da slam mey a ray ndəhay ba, a da təram vaw ba, ama ŋga njam
ndəhay meekwedʼ-mey, masa ma kam cek maaya ŋgada ndəhay tabiya.
3 Gwaguzltar ŋga kamara anda kedɛ maja zleezle na, aləkwa ndəhay marəzltakaya
may, aləkwa fa jəkakwa sləmay fa ndəhay daa ba, aləkwa fa zləƀkwa cəvedʼ masa
fara fara, ya wudʼkwa na, ŋga key cek hay malamba masa ma mbafamandakwar gway.
Aləkwa fa kakwa maagway, aləkwa fa kakwa dey fa cek ŋga ndəhay, ya wudʼkwa ŋga
hətey ndəhay fa dey ba, ndəhay mekele a wudʼam ŋga hətmandakwar fa dey ba may.
4 Ta ŋgene he cəpa na, Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ta wuzdərwa la, aŋga fa
key maaya ŋgada ndəhay, aŋga fa wudʼta ndəhay kalah.
5 Anda meləvey, Gazlavay ta ləhdandakurwa la maja maaya aŋga. A ləhdandakwar
maja aləkwa ma kakwa cek maaya ta cəvedʼ e daw? Ara maja ŋgene ba. Ama
a ləhdandakwar maja aa ma sərey dey-ceceh fa aləkwa. A ləhdandakwar na, a
pərndakwara mevel aləkwa ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ma yandakurwa
mawiya, ma vəlndakwar heter mendəvey ba.
6 Bay Gazlavay ta pa Mesəfney aŋga ha la ga a ray aləkwa ta fa Yesu *Kəriste, ndaw
ma ləhdandakwar,
7 amba ya hətkwa heter mendəvey ba. Heter mendəvey ba ha, aləkwa fa sərkwa,
Gazlavay a da vəldandakwara. A pa Mesəfney aŋga a ray aləkwa, a vəlndakwar heter
mendəvey ba na, maja ta sərfandakwar dey-ceceh la, ta tərdandakwar ŋga ndəhay aŋga
hay maaya fa mey aŋga la.
8 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Ya wudʼey na, kaa
sərkadatara mey a kedɛ dey ga mandaw mandaw ŋgada ndəhay, amba ndəhay masa
ma təƀmara mey ŋga Gazlavay na, a kam cek mandaw mandaw maaya. Mey hay masa
aləkwa maa sərkadatakwara a ndəhay na, ara mey hay maaya masa ma jəney ndəhay.
9 Da ndəhay fa kam yawa saw na, ka da ndəkwey aa mey a ba. Da ndəhay daa səkway
acʼaw, *Jəwif hay, fa kam yawa da ray papaŋ ŋga papa ala hay zleezle na, ka da ndəkwey
aa mey a ba, ka da key baazlam ta ata ba. Asaya, ka da key yawa da ray *kwakwas ŋga
Mawiz ba. Mekey yawa ha ŋgene, ara cek ŋga tede, a jəney ndaw ba.
10 Da ndaw a handawa mewudʼkey-dʼay a wuzlah ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu na, kəta ndaw aha. Da aŋga fa ka cek aha cəŋga na, kəta dey pal
saya. Ama da a jəkey sləmay ba cəŋga na, ka da cəmam ta ndaw aha ba.

2:10 2.10 3.4 **2:12 2.12** Ef 1.4; 1Jŋ 2.16 **2:13 2.13** 1Kwr 1.7; 1Tes 1.10 **2:14 2.14** 3.14; Mab 19.5; Ez 11.20; Gal 1.4; Ef 2.10; 1Tm 2.6; Heb 13.12; 1Pi 2.9; 1Jŋ 3.16 **3:1 3.1** Rm 13.1-7; 1Pi 1.13-17 **3:3 3.3** 1Kwr 6.11; Ef 5.8 **3:4 3.4** 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 **3:5 3.5** Jaŋ 3.5; Rm 6.4; Ef 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pi 1.3 **3:6 3.6** Rm 8.9-16; 1Kwr 6.11; Gal 5.25; ***ndaw ma ləhdandakwar:*** 2.13; Fəl 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pi 1.11; 1Jŋ 4.14 **3:7 3.7** Rm 3.24 **3:9 3.9** 1.14; 1Tm 1.4 **3:9 3.9-11** 1.10-16 **3:10 3.10** Mt 18.15-17

11 Ka səra səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, ara ndəhay masa maazəɗtakaya daa
cəveɗ ŋga Gazlavay. Ata fa kam cek mandaw mandaw maaya ba, slərа ata fa wuzda
mebərey ata.

Mey ŋga madagway-dakw

12 Ya da slərka *Artemas, da daa ba, Tisik. Da ndaw pal dasi ata ta wusey la fa kah
na, key gədaŋ ŋga sawa a Nikwapawlis a cakay aɗaw. Ya wulkey ta kiya memeɗ na, ya
da daw feteɗe.
13 Zenas, ndaw ma səra mewey ŋga ŋgwamna, ta Apalaws fa pəkam *. Da masa ata
fa da sləkɗam da slala akwar na, jənta daa mepəkey ata ha amba cek a həctar ba.
14 Ndəhay masa ma təɓa mey ŋga Yesu anda aləkwa na, ŋgaa sərkam ŋga key cek
maaya mandaw mandaw, amba a jənmata ndəhay masa daa banay. Da ray ŋgene,
ndəhay aləkwa, a da njam ta mekey cek masa maaya.
15 Ndəhay tabiya masa da cakay aɗaw feɗe, a camaka har. Catar har ŋgada jam
aləkwa hay ma təɓmara mey ŋga Yesu feteɗe.
Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar tabiya.

3:12 3.12 Tisik: Kwa 4.7-8 * **3:13 3.13** fa pəkam: Zenas ta Apalaws fa pəkam ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay. Nəka SNM 15.3ta 1Kwr 16.6. **3:13 3.13** Apalaws: 1Kwr 1.12 **3:14 3.14** 2.14; 2Kwr 8.8-9; Gal 5.22; Ef 4.28; Kwa 1.10

Leeter masa Pawl ma wuzlalara a Filemaŋw
Mey da ray leeter ŋgada Filemaŋw

Pawl a wuzlalara leeter keɗe a Filemaŋw na, daa masa aŋga fa wuzlalatar a ndəhay Kwalaws hay. (Kwa 4.10-17; Flm 23-24.) A wuzlala leeter e, daa masa aŋga daa fərsəne. Ndəhay a wulkam leeter e na, ara Tisik ma handara a Filemaŋw cewete ta leeter ŋgada Kwalaws hay (Kwa 4.7-9).

Filemaŋw na, ara jam ŋga Pawl, a njey daa berney ŋga Kwalaws. Pawl a wuzar Mey-maaya-mawiya, ta', a təɓa, a tərey ndaw ŋga Yesu (aya 2). Aŋga na, ara ndaw masa-zleley, beke aŋga hay daha. Beke aŋga pal daha mezəley Awnezim. Ta hway la da way bay aŋga ha. A hətfar Pawl daa fərsəne, ta', a təɓa mey ŋga Yesu, a tərey ndaw ŋga Yesu may (aya 10). Fa dəɓa ha, Pawl a slərdərwa Awnezim e fa bay aŋga ta leeter e keɗe. Daa mewey ŋga Rawma hay, beke masa ma hway sem na, bay aŋga a gwa a kəɗa vagay. Ara maja ŋgene, Pawl a wuzlalara leeter keɗe a jam aŋga Filemaŋw amba aa cəfɗa ŋga sərfar dey-ceceh a Awnezim, a təɓa anda məlmaŋ daa mey ŋga Yesu (aya 16).

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, ndaw daa fərsəne maja sləra ŋga *Yesu *Kəriste ma wuzlalakawa
leeter keɗe, ala ta məlma aləkwa Timawte.
Ya wuzlalamakawa ŋgada kah, Filemaŋw, jam ala masa aləkwa ma kakwa sləra ŋga
*Gazlavay bama.
2 Asaya, ya wuzlalamatara ŋgada dam-mama aləkwa Apiya, leŋ ŋgada Arkip, ndaw
masa ma jənndakwar daa cəveɗ ŋga Yesu anda ndaw ma jəney ndaw daa vəram. Ya
wuzlalamatara ŋgada ndəhay ŋga Yesu ma kusam da way akah may.
3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar
mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a key suse a Gazlavay maja Filemaŋw

4 Mandaw mandaw masa ya fa dərey daŋgay a Gazlavay na, ya fa sərfadaka,
Filemaŋw. Ya fa kar suse maja kah,
5 maja ya cənda kah fa wuɗta ndəhay ŋga Gazlavay tabiya, ka fa pa Bay Mahura Yesu
ŋga ndaw akah fara fara.
6 Da masa ya fa dərey daŋgay na, ya faa cəfɗa Gazlavay ŋga jənndakwar ŋga
sərey mepəsey-mey aŋga tabiya masa aləkwa ma hətkwa ta fa *Kəriste maja aləkwa
macəmkaya, aləkwa fa pakwa Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara.
7 Məlma aɗaw, mewuɗey-vaw akah taa səmdaya la, ta vəlya gədaŋ la kwa ara mey
ba, maja kah ma dəktar mevel a ndəhay ŋga Gazlavay.

Pawl fa kar ambahw a Filemaŋw maja Awnezim

8 Yaw, yaa cəfɗaka ŋga key cek masa yah ma da ləvka keɗe maja ka wuɗta ndəhay
ŋga Yesu. Yah təɗe ŋga təkaka ɗay ŋga ka cek aha maja yah na, *ndaw-meslərey ŋga
*Kəriste.
9 Ama ya təkaka ɗay ba. Maja ya wuɗka kalah, maaya na, yaa cəfɗaka taa cəfɗey.
Ara yah, Pawl, ndaw-maraw masa majəwkaya daa fərsəne maja yah ma wuzey mey
ŋga Yesu Kəriste, maa cəfɗaka,
10 ya fa kaka ambahw maja Awnezim. Aŋga ta tərey sem anda bəzey aɗaw daa fərsəne
keɗe, maja ara yah ma ka amba a təɓa mey ŋga Gazlavay.
11 Zleezle na, Awnezim e ta jənka daa ba, ama wure keɗe na, a jənka la anda aa ma
jənya.
12 Wure keɗe ya fa slərdakawa, aŋga masa anda mevel aɗaw.
13 Yah daa fərsəne maja yah ma wuzda *Mey-maaya-mawiya. Ya wuɗey na, anja a
njey da cakay aɗaw mandaw mandaw daa masa yah daa fərsəne keɗe amba a jənya aa
slam a ŋga akah.

1:1 1 Timawte: 1Kwr 4.17 **1:2 2** Rm 16.5; ***Arkip:*** Kwa 4.17 **1:4 4** Rm 1.8 **1:5 5** 1Tes 3.6 **1:6 6** Fəl 1.9; Kwa 1.9-10 **1:7 7** Rm 12.10; 2Kwr 7.4; Heb 13.1 **1:8 8-20** 1Tm 6.1-2 **1:9 9** aya 1; Ef 3.1 **1:10 10** Awnezim: Kwa 4.9; ***bəzey:*** 1Tm 1.2 **1:13 13** Fəl 2.30

14 Ama ya wuɗey ŋga ndəvda mey da ray Awnezim e yah taava aɗaw ba, si kah ma
təɓa mewulkey aɗaw da ray a la ɗagay. Ŋga key cek maaya na, ya wuɗey ŋga təkaka
ɗay ta təkey ba, ama si ka key cek masa maaya anda mevel akah ma wuɗey.
15 Da Awnezim e ta mbəkdaka sem ŋga ɗar nekəɗey, amba fa dəɓa ha a vəhey, ka
njam ŋga tar kwa.
16 Kwa aŋga beke akah na, wure keɗe aŋga beke daada saba, maja aŋga məlma
aləkwa mawuɗkaya kalah daa mey ŋga Yesu. Yah na, ya wuɗa kalah, ama ya səra ka
da wuɗa ma fənya. Ka da wuɗa maja aŋga beke akah, asaya, ka da wuɗa maja aŋga
məlmakw daa mey ŋga Bay Mahura Yesu.
17 Anda keɗe, da ka fa paya ŋga mandala akah daa sləra ŋga Yesu na, təɓa Awnezim
e anda kah ma təɓya.
18 Da ta kaka cek maaya ba la, da ta zəmka dəvaz akah la na, ŋgene, mey a tabiya a
ray aɗaw.
19 Ehe, ya wuzlalakawa mey keɗe ta har aɗaw, *yah Pawl ma da pəlkawa.* Kah may,
dəvaz aɗaw da ray akah daha. Ara yah ma ka amba ka təɓa mey ŋga Yesu ŋga hətey
heter mendəvey ba na, ka sərfada saba daw?
20 Ambahw məlma aɗaw, kayawa cek keɗe maja mewuɗey-vaw ŋga Bay Mahura Yesu.
Dəkya mevel maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste.
21 Daa masa ya fa wuzlalakawa leeter kaa na, ya səra fara fara ka pey sləmay la fa
mey aɗaw, ka da ka anda yah ma wuɗey. Ya səra cek masa kah ma da ka na, a fəna cek
masa yah maa cəfɗaka ŋga key.
22 Ya fa wuɗey ŋgaa cəfɗaka cek pal saya, ɗiyaya slam ŋga ney da way akah, maja
ya wulkey Gazlavay a cənda medərey-daŋgay akwar la, a vəhdaya la fa akwar saya.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

23 Epafəras masa ala daa fərsəne cew e maja Yesu *Kəriste, a cakwar har ha.
24 Yaw, *Mark, Aristarke, Demas, leŋ *Luk, ndəhay masa ala ma kam sləra ŋga
Gazlavay bama, a camakwar har may.
25 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

1:14 14 2Kwr 9.7; 1Pi 5.2 **1:16 16** 1Kwr 7.22; 1Tm 6.2 **1:19 19** 1Kwr 16.21 **1:23 23** Epafəras: Kwa 4.12
1:24 24 Mark: SNM 12.12; 2Tm 4.11; ***Aristarke:*** Kwa 4.10; ***Demas leŋ Luk:*** Kwa 4.14 **1:25 25** Gal 6.18

Leeter ŋgada
Hebəre hay
Mey da ray
Leeter ŋgada Hebəre hay

Leeter ŋgada Hebəre hay na, ndaw ma səra mezəley ŋga ndaw ma wuzlala daa ba. Hebəre hay na, ara ndəhay Jəwif hay. Ndaw ma wuzlala leeter e keɗe a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ ŋgada Jəwif hay masa ma təɓmara mey ŋga Yesu. A vəltar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna kwa ata daa banay.

Ndaw ma wuzlala leeter e na, a wuzda Yesu na, a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay, a fənta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, asaya, a fəna Mawiz, maja aŋga na, Bəzey ŋga Gazlavay (fasəlawal 1 haa 3). Asaya, a wuzda aŋga na, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa fara fara. A da njey ndaw ma ka kwakwas ŋga sərmataw. Aŋga ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey maja mebərey ŋga ndəhay tabiya. Anda keɗe, Yesu ta handawa Mejəwey-mey Mawiya la aa slam a ŋga Mejəwey-mey Magurma masa Gazlavay ma jəwa ta ndəhay aŋga hay ta fa Mawiz.

Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, ata daa cəveɗ mawiya dəɓa. A gwamara ŋga səpey cəveɗ magurma saba. Maaya na, a sərfadamata ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara, ata masa ma hətam gədaŋ daa cəveɗ aŋga. (Nəka fasəlawal 11.) Mey madagway-dakw daa leeter e na, ara mey da ray menjey ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Si a njam maaya maaya daa mecəmey-ray ŋga Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey ŋga Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga key sləra daa ndaw (4.12)

Mey da ray mejəwey-mey mawiya (8.8-13)

Mey da ray ndəhay zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara (11.1–12.13)

Nəkakwa dey na, si fa Yesu gway (12.2)

Mey da ray Yesu, ndaw ma wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay

1 Zleezle na, *Gazlavay taa guzltar la ŋgada papaŋ ŋga papa aləkwa hay dey ga ta
cəveɗ hay mekele mekele ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay weewe.
2 Ama wure keɗe daa masa bəla gweegwe a ndəvey keɗe na, taa guzlndakwar la ta
mey Bəzey aŋga. Gazlavay a ləma bəla ta slam da vaɗ cəpa na, ta fa Bəzey aŋga ha,
asaya, Gazlavay ta wala la ŋga wey da ray cek hay tabiya.
3 Ma wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay na, ara aŋga. Bəzey a na, a lawa Gazlavay
kəraɗ! Mey aŋga na, aa ta gədaŋ. Ara ta mey aŋga ha aa ma kərza bəla ta slam da vaɗ.
Masa aŋga ma ɗiytara cəveɗ cay * a ndəhay amba a njam manjar mebərey fa mey ŋga
Gazlavay na, ta', a təpey a vaɗ, a njey ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay ma wey da ray
cek hay tabiya.

Yesu a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay tabiya

4 Bəzey a na, a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay. Mezəley masa Gazlavay ma vəldara
na, a fəna ŋga maslaŋ hay a may.
5 Sərmara, Gazlavay ta ləvar kwa ŋgada maslaŋ aŋga pal:
«Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw»
na, daa ba səlak. Asaya, taa guzley da ray maslaŋ aŋga pal, a ləvey:
«Yah na, Papaha,
aŋga na, Bəzey aɗaw,»
na, daa ba may.
6 Ama masa aŋga fa da slərdərwa Bəzey aŋga maa-mey-ndaw † a bəla na, taa guzley
la, a ləvey:
«Akwar, maslaŋ aɗaw hay tabiya, ragadamar!»

1:2 1.2 Bəzey aŋga: 3.6; 5.8; ***a ləma bəla ta slam da vaɗ:*** Jaŋ 1.2; Kwa 1.16; Heb 11.3 * **1:3 1.3** ma ɗiytara cəveɗ cay: A wuɗey ŋga ləvey Yesu a ɗiytara cəveɗ ŋga ndəhay na, ta fa meməcey aŋga fa hwadam mazlaŋgalakaya. **1:3 1.3** 2Kwr 4.4; Kwa 1.15; ***har-zəmay:*** 8.1 **1:4 1.4** Ef 1.21; Fəl 2.9 **1:5 1.5** Ps 2.7; 2Sam 7.14; Mt 3.17; SNM 13.33; Heb 5.5 † **1:6 1.6** Bəzey aŋga maa-mey-ndaw: A wuɗey ŋga ləvey Gazlavay aŋga ta bəzey hay mekele mekele na, kəne ba, ama a wuɗey ŋga ləvey Yesu fa wey da ray cek hay tabiya ŋga Gazlavay anda bəzey maa-mey-ndaw ma wey da ray cek ŋga papaha. Nəka 2.11-13; Kwa 1.15, 18, leŋ Rm 8.29. **1:6 1.6** Ps 89.28; 97.7

7 Da ray maslaŋ aŋga hay na, aa guzley, a ləvey:
«Maslaŋ aɗaw hay na, ara ndəhay ma ka sləra aɗaw hay.
Ata anda memeɗ, asaya, ata anda neneh ŋga awaw.»
8 Ama ŋgada Bəzey aŋga na, taa guzlar la, a ləvey:
«Kah na, Bay Gazlavay, ka da zəma bay akah ŋga sərmataw.
Ka da wey da ray ndəhay akah hay ta cəveɗ e.
9 Ka wuɗey na, mekey cek ta cəveɗ e, ba na,
mekey cek ta zlaɓay ba.
Maja ŋgene, ya ta walaka la, yah, Gazlavay akah.
Ya taa səmdaka la,
asaya, ya ta vəlka gədaŋ la
ma fəna ŋga ndəhay mekele masa akwar bama.»
10 Gazlavay aa guzley da ray Bəzey aŋga saya, a ləvey:
«Bay Mahura, ara kah ma ləma bəla dəga daa mezley a.
Ara kah ma ləma slam da vaɗ ta har akah.
11 Cek hay a cəpa a ndəvam la, ama kah na,
ka da njey ŋga sərmataw.
Ahaw, cek hay a tabiya a da nəsam
anda zana magurma.
12 Ka da takwamata
anda ndaw ma tekwemey zana magurma.
Cek hay a cəpa, ka da mbəɗdata
anda ndaw ma mbəɗey zana manəskaya.
Ama kah na, ka da njey kəne, ka fa da mbəɗey daa ba,
kah daha ŋga sərmataw.»
13 Gazlavay aa guzlar ŋgada Bəzey aŋga, a ləvar:
«Sawa njey ta har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma pata masa-gəra akah hay cay
asi salay akah.»
Ama taa guzley anda ŋgene kwa ŋgada maslaŋ aŋga pal na, daa ba səlak.
14 Kaa maslaŋ hay ŋga Gazlavay na, wa hay wa? Maslaŋ hay ŋga Gazlavay na, ara mesəfney hay ma ka sləra ŋga Gazlavay gway. Gazlavay fa slərdata ŋga jəney ndəhay masa ma da ləham.

2

Ya da rəskwa mey ŋga Gazlavay ba

1 Gazlavay taa guzlndakwar la ta mey Bəzey aŋga. Anda keɗe, si ya wakwa vaw ma fəna ma fəna fa mey masa aləkwa ma cəndakwa ha, da daa ba na, ya zlaŋgaɗakwa la aa cəveɗ mekele.
2 Mey masa maslaŋ hay ŋga Gazlavay ma kadamara zleezle na, ta wuzwa la ara mey fara fara. Ndəhay masa ma rəsmara mey a, ma təɓmara ba na, Gazlavay ta sərdata banay la təɗe fa mebərey ata ha.
3 Ama aləkwa na, aləkwa ta cəndakwa mey da ray meləhey la ma fəna mey masa maslaŋ hay ŋga Gazlavay ma kadamara ha. Anda keɗe, da aləkwa fa rəskwa mey a, ya təɓkwa ba na, ŋgene, ya da ləhkwa na, kwara? Ara Bay Mahura ta ray aŋga ma wuzda mey da ray meləhey a teeseɗ. Fa dəɓa ha, ndəhay masa ma cəndamara mey a na, ta wuzdamandakwara la ara mey fara fara.
4 Gazlavay may, ta wuzda la ara mey fara fara ta fa gədaŋ aŋga leŋ ta fa maazla hay mekele mekele masa aŋga ma kata. Asaya, Gazlavay ta vəltar gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga la a ndəhay ŋga key sləra mekele mekele anda aa ma wuɗey.

Yesu a məcey na, maja wa hay wa?

5 Yaa guzlam na, da ray menjey ŋga ndəhay da bəla mawiya ŋgada fa mey. Daa menjey a na, Gazlavay fa da vəltar cəveɗ ŋgada maslaŋ aŋga hay ŋga wam da ray ndəhay daa ba.
6 Sasəkar jak, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw-magədaŋ na, wa may wa
amba kah, Bay Gazlavay, ka wulkey da ray a na!

1:7 1.7 Ps 104.4 **1:8 1.8-9** Ps 45.7-8 **1:10 1.10-12** Ps 102.26-28 **1:13 1.13** 8.1; Ps 110.1 **1:14 1.14** Ps 34.8; 91.11 **2:1 2.1-3** 6.4-6 **2:2 2.2** SNM 7.38, 53; Gal 3.19 **2:3 2.3** 10.29; 12.25 **2:4 2.4** Jaŋ 2.11; SNM 2.22; 1Kwr 12.4-11; 2Kwr 12.12

Ndaw-magədaŋ na, wa may wa
amba ka nəkfar dey na!
7 Ka ta tərda la ŋga mecəhe da ray maslaŋ akah hay
ŋga menjey nekəɗey,
fa dəɓa ha, ka ta həlma la, ka ta həslar ray la anda bay.
8 Ka ta vəldata cek hay sem cəpa asi har aŋga *.»
Yaw, Gazlavay ta vəldata cek hay sem cəpa asi har ŋga ndaw-magədaŋ, kwa cek pal masa aŋga ma wey da ray a ba na, daa ba. Ta ŋgene he cəpa wure keɗe, aləkwa fa hətkwa ndaw-magədaŋ fa wey da ray cek hay tabiya na, daa ba.
9 Ama ya sərkwa *Yesu na, ta tərey la ŋga mecəhe da ray maslaŋ hay ŋga Gazlavay ŋga menjey nekəɗey, amba a məcey maja ndəhay tabiya maja dey-ceceh ŋga Gazlavay. Ahaw, ya sərkwa Yesu na, Gazlavay fa həlma, fa həslar ray ga. A ka kəne na, maja aa ma sərey banay daa meməcey.
10 Ara Gazlavay ma kata cek hay tabiya. Cek hay a tabiya a njam na, maja aŋga. Anda keɗe, ta mbafar la a Gazlavay amba a tərda Yesu ŋga ndaw ma gwa ŋga kata cek hay tabiya maaya maaya ta fa banay masa aa ma səra. Gazlavay a ka anda keɗe na, amba ndəhay ga a təram ŋga bəz aŋga hay, a mbəzdata aa slam aŋga meweɗey, maja ara Yesu ma da handata ŋga ləhey.
11 Yesu fa tərdata ndəhay ŋga ndəhay maaya manjar mebərey fa mey ŋga Gazlavay. Ndəhay maaya ha na, Papa ata letek ta Yesu a. Ara maja ŋgene, Yesu ma zəlta «məlma aɗaw hay». Kwa hwaray a kar ŋga zəlta kəne ba.
12 Yesu a ləvar a Gazlavay:
«Ya daa guzltar a məlma aɗaw hay
da ray cek masa kah ma ka.
Ya da həlmaka fa mey ŋga ndəhay akah hay tabiya.»
13 Aa guzley saya, a ləvey:
«Yah na, ya da pa Gazlavay
ŋga ndaw aɗaw mandaw mandaw.»
A ləvey saya:
«Yah keɗe, yah ta ndəhay aɗaw hay
masa Gazlavay ma vəldatiwa.»
14 Ndəhay aŋga hay a na, ata ndəhay magədaŋ. Ara maja ŋgene, Yesu ma tərey ŋga ndaw-magədaŋ anda ata may. A ka kəne na, amba ta fa meməcey aŋga aa zəɗda *Sataŋ, bay-malula, ma handərwa meməcey a bəla.
15 Ndəhay da bəla keɗe na, ata anda beke hay daa menjey ata tabiya maja fa zluram ta meməcey. Ara maja ŋgene, Yesu a məcey na, amba a pəskatərwa ndəhay daa beke he, a zluram ta meməcey saba.
16 Yaw, Yesu a sawa a bəla na, ŋga jəney maslaŋ hay ŋga Gazlavay ba, ama a sawa ŋga jəney ndəhay daa səkway ŋga *Abəraham.
17 Ara maja ŋgene, si a tərey ŋga ndaw-magədaŋ anda məlmaha hay daa cek hay tabiya. A ka kəne na, amba a tərey ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ndaw masa ma sərey dey-ceceh fa ndaw, ma ka sləra ŋga Gazlavay ta cəveɗ e. Sləra aŋga na, ara ŋga vəley ray aŋga ŋga məcey amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay.
18 Fara fara, daa masa Yesu fa sərey banay na, Sataŋ ta jada la ŋga bata. Anda keɗe, Yesu a gwa ŋga jənta ndəhay masa Sataŋ fa jadata ŋga betey.

3

Yesu a fəna Mawiz

1 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, Gazlavay ta zəlkwar la ŋga tərey ndəhay aŋga hay. Anda keɗe, wulkam da ray Yesu, ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa ŋga key ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas aŋga. Ara ta fa aŋga aləkwa ma təɓkwa mey ŋga Gazlavay, aləkwa fa wuzdakwa mey a fa mey ŋga ndəhay tabiya.
2 Ara Gazlavay ma pa ŋga ka sləra ha. A ka sləra ha na, ta cəveɗ e anda *Mawiz ma ka sləra aŋga ta cəveɗ e ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay tabiya zleezle may.

---

* **2:8 2.8** asi har aŋga: Ta mey Gərek na, a ləvey: «asi salay aŋga».

2:6 2.6-8 Ps 8.5-7 **2:8 2.8** 1Kwr 15.27 **2:9 2.9** Fəl 2.8-9 **2:10 2.10** 1Kwr 8.6; 12.2; SNM 3.15 **2:11 2.11** Mt 25.40; 12.50; Jaŋ 20.17 **2:12 2.12** Ps 22.23 **2:13 2.13** Iz 8.17-18 **2:14 2.14** 2.17; Jaŋ 1.14; ***bay-malula:*** Jaŋ 8.44; 12.31; 1Jŋ 3.8; CWJ 12.10 **2:15 2.15** Rm 8.21 **2:16 2.16** Iz 41.8-9 **2:17 2.17** 4.14; 5.2; Fəl 2.7; 1Jŋ 2.2 **2:18 2.18** 4.15; Mt 4.1-11 **3:1 3.1** 4.14 **3:2 3.2** Mesl 12.7

3 Yesu na, si ndəhay aa həmdamara ma fəna Mawiz. Ara kəne may, ndaw ma ləma
way na, aa həmdamara a fəna way a.
4 Ka sərmara, kwa way wura wura na, ndaw ma ləma daha. Ama ma katərwa cek
hay tabiya na, ara Gazlavay.
5 Mawiz na, ara ndaw ma ka sləra ta cəveɗ e da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay tabiya.
Ara aŋga ma wuzdatara mey masa Gazlavay ma daa guzlda ŋgada fa mey.
6 Ama ma wey da ray ndəhay ŋga Gazlavay tabiya ta cəveɗ e na, ara *Kəriste, Bəzey
ŋga Gazlavay. Da aləkwa fa jarakwa maaya maaya daa mey ŋga Gazlavay masa aləkwa
ma təɓkwa, asaya, da aləkwa fa səkwakwa cek masa Gazlavay ma da vəldandakwara
ta meesəmey na, ŋgene, aləkwa ndəhay aŋga hay.

Mey da ray meməskey-vaw ŋga ndəhay ŋga Gazlavay

7 Maja ŋgene, *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvey:
«Da akwar fa cəndamara ɗay ŋga Gazlavay tasana na,
8 ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.
Ka da kamara anda papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle
ma kam həma a ray Gazlavay ba.
Daa ŋgene, ata da wuzlah-ley, ta jadamara Gazlavay la.»
9 Gazlavay aa guzley, a ləvey:
«Da wuzlah-ley a, ta hətmatar cek hay maaya tabiya
masa yah ma kata daa mevey kwakwar məfaɗ la.
Ama ta ŋgene he cəpa, ta jadamaya la cəŋga.
10 Ara maja ŋgene, yah ma cey mevel a ray ata.
Ta', yaa guzley, ya ləvey: "Mewulkey ata, aŋga maaya ba,
cek masa yah ma wuɗey amba a kamara na,
ta sərmara daa ba."
11 Daa masa yah ma cey mevel heyey na,
ya ta mbeɗey la, ya ləvey:
"Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma ɗiytara
ŋga məskey vaw na, daa ba səlak."»
12 Məlma aɗaw hay, wam vaw! Ndəhay masa ta mevel maaya ba, ma təɓa mey ŋga
Gazlavay ba na, kwa ndaw pal da wuzlah akwar a da tərey anda ata ba, maja mevel
maaya ba anda ŋgene na, a da zlaŋgaɗadakwar ta Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta
dey ŋga sərmataw.
13 Ama maaya na, ka dəkam mevel da wuzlah akwar mandaw mandaw, amba *Sataŋ
a batakwar ŋga key mebərey ba, kwa ndaw pal da wuzlah akwar fa da dəzla sləmay
daa ba. Ahaw, dəkam mevel da wuzlah akwar, maja tasana keɗe, Gazlavay a wuɗey
ŋgaa guzlndakwar saya.
14 Mey ŋga Gazlavay masa aləkwa ma təɓkwa dəga ŋga mezley a haa mendəvey a na,
da aləkwa fa jarakwa maaya maaya daa mey a na, ŋgene, aləkwa ndəhay ŋga *Kəriste.

15 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Da akwar fa cəndamara ɗay ŋga Gazlavay tasana na,
ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.
Ka da kamara anda papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle
ma kam həma a ray Gazlavay ba.»
16 Ma cəndamara ɗay ŋga Gazlavay ta ma kam həma a ray a na, wa hay wa? Ara ndəhay
tabiya masa *Mawiz ma badatərwa daa hwayak ŋga *Ejip.
17 Gazlavay a cey mevel mevey kwakwar məfaɗ na, da ray wa hay wa? A cey mevel na,
da ray ndəhay a ma kam mebərey. Anda keɗe, ata cəpa ta məcam sem da wuzlah-ley.
18 Gazlavay ta mbeɗey la, a ləvey: «Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma ɗiytara
ŋga məskey vaw na, daa ba səlak.» A mbeɗey kəne na, maja wa hay wa? A mbeɗey
na, maja ndəhay a ma cənmar mey ba.
19 Fara fara, ya sərkwa ta hətam ŋga mbəzey aa slam meməskey-vaw a daa ba, maja
ata ma təɓmara mey ŋga Gazlavay daa ba.

3:6 3.6 Bəzey ŋga Gazlavay: 5.8; ***aləkwa fa səkwakwa cek:*** 3.14; 4.14; 6.18-19; 9.28; 10.22-24, 35; 13.14; Kwa 1.23; Fəl 3.20; 2Tm 4.8 **3:7 3.7-11** Ps 95.7-11 **3:8 3.8** Mab 17.7; Mesl 20.2-5 **3:11 3.11** Mesl 14.21-23 **3:14 3.14** 3.6 **3:16 3.16-18** Mesl 14.1-35 **3:17 3.17** Mesl 14.29; 1Kwr 10.5, 10 **3:18 3.18** Mesl 14.1-4

4

1 Zleezle na, Gazlavay taa guzley la amba ya mbəzkwa aa slam masa aŋga ma
ɗiyndakwara ŋga məskey vaw. Mey a na, aa daha cəŋga. Anda keɗe, wakwa vaw,
anja ndaw pal da wuzlah akwar ŋga mbəkey fa dəɓa ba.
2 Ta wuzdamandakwara mey maaya ŋga Gazlavay la anda ata ma wuzdamatara a
papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle may. Ama ata na, mey a ta jənta daa ba, maja ata
ma təɓmara mey a ta mevel pal daa ba. Anda keɗe, ta hətam ŋga mbəzey aa slam
meməskey-vaw masa Gazlavay ma ɗiytara daa ba.
3 Ama aləkwa na, ya ta təɓkwa mey a la. Anda keɗe, ya hətkwa ŋga mbəzey aa slam
meməskey-vaw a la. Gazlavay taa guzley la da ray ndəhay masa ma təɓmara mey a ba,
a ləvey:
«Daa masa yah ma cey mevel heyey na,
ya ta mbeɗey la, ya ləvey:
"Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma ɗiytara
ŋga məskey vaw na, daa ba səlak."»
Ama Gazlavay na, ta ndəvda slərа aŋga sem dəga ŋga mezley ŋga bəla, ba diya?
4 Ya sərkwa na, maja mawuzlalakaya da ray *pas meməskey-vaw daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a ləvey: «Gazlavay ta kata slərа aŋga hay la tabiya ɗar maakwaw, ŋga ɗar
maasala ha na, a məskey vaw.»
5 Anda mawuzlalakaya heyey saya, a ləvey: «Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma
ɗiytara ŋga məskey vaw na, daa ba səlak.»
6 Ndəhay ma cəndamara mey maaya ŋga Gazlavay teeseɗ na, ta hətam ŋga mbəzey aa
slam masa Gazlavay ma ɗiytara ha na, daa ba, maja ata ma cənmar mey ba. Anda keɗe,
ndəhay mekele a hətam ŋga mbəzey la aa slam meməskey-vaw a cəŋga.
7 Maja ŋgene, Gazlavay ta pey ɗar mekele la, a zəla ɗar a «tasana». Fa dəɓa ha mevey
ga, taa guzley la da ray ɗar a ta mey *Davit. Mey a na, ara mey makadakaya heyey ma
ləvey:
«Da akwar fa cəndamara ɗay ŋga Gazlavay tasana na,
ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.»
8 Da fara fara Jesəwe ta handata papaŋ ŋga papa aləkwa hay la aa slam meməskey-
vaw masa Gazlavay ma ɗiytara na, anja ŋgene, Gazlavay fa daa guzley da ray ɗar
meməskey-vaw mekele fa dəɓa ha na, daa saba.
9 Anda keɗe, ya sərkwa, ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay na, meməskey-vaw daha.
Meməskey-vaw a na, ara anda Gazlavay ma məskey vaw ŋga ɗar maasala ha.
10 Yaw, kwa waawa ma mbəzey aa slam meməskey-vaw ŋga Gazlavay a na, a da
məskey vaw fa dəɓa ŋga slərа aŋga anda Gazlavay ma məskey vaw fa dəɓa ŋga slərа
aŋga may.
11 Maja ŋgene, kakwa gədaŋ amba ya hətkwa membəzey aa slam meməskey-vaw
masa Gazlavay ma ɗiya ha. Wakwa vaw amba kwa ndaw pal da wuzlah aləkwa a key
həma a ray Gazlavay anda papaŋ ŋga papa aləkwa hay ba. Da daa ba na, ndaw aha a
daa zəɗey.
12 Mey ŋga Gazlavay na, aa ta gədaŋ, fa key slərа daa ndaw, a zəmey a fəna dəlaw
masa mey a cew. Mey a na, a mbəzey kasl aa mevel ŋga ndaw anda dəlaw ma wunka
mezəvey hay ŋga tetesl ma mbəzey kasl aa sasəraɓ. A wuzdərwa mewulkey daa mevel
ŋga ndaw, asaya, a wuzdərwa cek masa ndaw ma wuɗey ŋga ka.
13 Cek maɓakaya fa dey ŋga Gazlavay na, daa ba. Cek hay tabiya masa aŋga ma kata
na, fa hətam fa dey aŋga maaya maaya. Cek hay tabiya masa aləkwa ma kakwa na, ya
wuzdakwa la fa mey aŋga.

Yesu aŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay

14 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa ma təpey
a cakay Gazlavay a vaɗ na, daha. Ara Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, jarakwa
maaya maaya daa mey ŋga Gazlavay masa aləkwa ma təɓkwa ta masa aləkwa ma
wuzdakwa fa mey ŋga ndəhay tabiya.
15 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a ta
sərfandakwar dey-ceceh la daa banay aləkwa maja aləkwa ndəhay masa-bəle hay. Aŋga
na, ta sərey banay la anda aləkwa, ta jadamara la ŋga betey dey weewe ta fa cek hay
mekele mekele ŋga key mebərey, ama kwa ta key mebərey daa ba.

4:4 4.4 MC 2.2 **4:5 4.5** 3.11 **4:7 4.7** 3.7-8; 3.15 **4:8 4.8** Mew 31.7; Jes 22.4 **4:10 4.10** 4.4 **4:12 4.12** Iz 49.2; 55.11; Jer 17.10; Jaŋ 12.48; Ef 6.17; 1Pi 1.23; CWJ 1.16 **4:14 4.14** 5.8; 8.1; ***ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay:*** 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 **4:15 4.15** 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Jŋ 3.5

16 Anda keɗe, ŋgəchakwa ŋgada fa Bay Gazlavay, ndaw masa ma wuɗta ndəhay kalah.
Ŋgəchakwa ta mandərzay daa dey daa ba amba a sərfandakwar dey-ceceh, a kandakwar
maaya, a jənndakwar ta pas masa aləkwa daa banay.

5

1 Kwa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay wura wura, a
walamara na, da wuzlah ndəhay. Sləra aŋga na, ara mekey kwakwas ŋga Gazlavay
maja ndəhay. A vəlar cek a Gazlavay, asaya, a hərar gənaw ŋgada Gazlavay, amba
Gazlavay a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay.
2 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, aŋga ray aŋga,
aŋga ndaw-magədaŋ anda ndəhay mekele may. Anda keɗe, a gwa ŋga jəkfatar sləmay
fa ndəhay ma sərmara cek ba ta ndəhay masa fa zlaŋgaɗam la daa cəveɗ masa maaya.

3 Maja aŋga ndaw-magədaŋ na, a hərey gənaw ŋga vəley ŋgada Gazlavay maja
mebərey ŋga ndəhay daada ba, ama maja mebərey aŋga may.
4 Ndaw a gwa a pa ray aŋga ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta ray aŋga ba. Si Gazlavay ma pa anda aa ma pa *Araŋw.
5 *Kəriste may ta pa ray aŋga ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta ray aŋga na, daa ba. Ama ara Gazlavay ma pa, aa guzlar, a ləvar:
«Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw.»
6 Daa slam laŋgar, mawuzlalakaya saya, Gazlavay a ləvar:
«Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw
anda Melkisedek.»
7 Daa masa Yesu Kəriste aŋga da bəla na, a səra Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga ləhda daa
meməcey. Anda keɗe, ta dərar daŋgay la ta mewudey, ta matəway daa dey a Gazlavay.
Gazlavay ta jəkfar sləmay la, ta sləkɗadərwa la daa meməcey, maja aa ma nar ray.
8 Kwa aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na, taa sərkey ŋga ney ray la ta fa banay masa aa
ma səra.
9 Masa Gazlavay ma tərda ŋga ndaw ma gwa ŋga kata cek hay tabiya maaya maaya
cay na, ndəhay ma namar ray tabiya a hətam meləhey la ta fa vəɗa ŋga sərmataw.
10 Yesu a gwa a ləhdata, maja Gazlavay ma pa ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma
ka kwakwas aŋga anda Melkisedek.

Ka da mbəkdamara mey ŋga Gazlavay ba

11 Mey hay ga daha ŋgaa guzley ŋgada akwar da ray *Kəriste, ndaw aləkwa mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. Ama aŋga ta banay amba ya wuzdakwara
mey da ray a maaya maaya, maja akwar fa da cəndamara fiyaw fiyaw daa ba.
12 Pas a ta wuswa cay təɗe amba kaa sərkadamata ndəhay. Ama haa wure keɗe, si
ndəhay aa sərkadamakwar da ray mey hay ŋga Gazlavay masa ŋgeeme masa akwar
ma cəndamara cay cəŋga. Akwar na, anda bəza hay ma sam ɗəwa ma wusmara ŋga
zəmey ɗaf ba araŋ.
13 Kwa waawa ma sey ɗəwa daada na, aŋga bəzey mecəhe ɗagay. Cek masa maaya
ta maaya ba na, a gwa ŋga wunkata ba.
14 Ndəhay mahura hay a zəmam na, ɗaf. Ata na, makətatakaya, a gwamara ŋga
wunkey cek masa maaya ta maaya ba.

6

1 Maja ŋgene, nakwa fa mey fa mey, sasərkakwa cek masa ŋga ndəhay mahura hay.
Ya da njakwa daa meesərkey ŋga ndəhay masa ma sərmara mey ŋga Kəriste təlam ba.
Aləkwa taa sərkakwa cek hay masa ŋgeeme daa metəɓey mey ŋga Yesu Kəriste cay.
Anda meləvey, aləkwa taa sərkakwa cay da ray membəkey mekey cek ma hendey ndaw
aa meməcey, asaya, da ray mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara.

4:16 4.16 10.19 **5:1 5.1** 4.14 **5:2 5.2** 2.17-18; 4.15; 7.28 **5:3 5.3** 7.27; 9.7; Lev 9.7; 16.6, 15 **5:4 5.4** Araŋw: Mab 28.1 **5:5 5.5** 1.5 **5:6 5.6** Ps 110.4; Heb 6.20 **5:7 5.7** Mt 26.36-46 **5:8 5.8** 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Jaŋ 1.34; ***meney ray:*** 4.15; Fəl 2.8 **5:9 5.9** 7.27 **5:10 5.10** 5.6; 6.20 **5:12 5.12-13** 1Kwr 3.2 **5:14 5.14** 13.9; Rm 16.19; 1Kwr 14.20; Ef 4.14 **6:1 6.1** 9.14

2 Aləkwa taa sərkakwa cay da ray *baptem mekele mekele, da ray mepey har a
ray ndəhay *, da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey, leŋ da ray sariya masa
Gazlavay ma da ɗəsla ma da njey ŋga sərmataw.
3 Ahaw, nakwa fa mey fa mey! Da Gazlavay ta təɓa la na, ya daa sərkakwa meesərkey
ŋga ndəhay mahura hay dəɓa.
4 Ndəhay masa ma mbəɗmar dəɓa sem a Gazlavay na, a gwamara a vəhmawa ŋgaa
cəfɗey ambahw fa Gazlavay saya na, kwara? Ta njam la dey pal daa mewedey ŋga
Gazlavay. Cek da vaɗ masa Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay aŋga hay na, taa
cəkdamara la. *Mesəfney ŋga Gazlavay ta sawa la a ray ata may.
5 Ta sərmara la mey ŋga Gazlavay na, ara mey maaya fara fara. Asaya, ta sərmara
maazla hay ma da kam ŋgada fa mey la.
6 Ama, ta ŋgene he cəpa, ta mbəɗmar dəɓa sem a Gazlavay cəŋga. Ndəhay a, a
gwamara ŋga vəhmawa ŋgaa cəfɗey ambahw fa Gazlavay saba, maja da ndaw ta
mbəɗar dəɓa sem a Gazlavay na, a key ŋgene, anda a dəra Bəzey ŋga Gazlavay fa
hwadam mazlaŋgalakaya saya. Asaya, a key ŋgene, anda a cəɗa fa mey ŋga ndəhay.
7 Wulkakwa da ray ley cey! Ley masa var fa pey da hwaɗ a maaya maaya na, cek
daa ley a, a key maaya maaya ŋgada ndaw ŋga ley a. Anda kedе, a wuzwa maaya ŋga
Gazlavay aa da ray ley a.
8 Ama da ley a, guzer ta hatak ta təɓa sem na, ŋgene ara ley maaya ba. Ley a fa da
njey ga daa ba, Gazlavay a da nəsa, a da mbəkda aa kusaf, fa dəɓa ha, awaw a daa wura
kəlmedek!
9 Jam aɗaw hay, kwa da yaa guzlmakwar anda kedе na, ya sərmara fara fara, akwar
daa cəveɗ maaya masa ma da ləhdakwar.
10 Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e, aa fa sərfada sləra maaya masa
akwar ma kamara. Asaya, aa fa sərfada akwar fa wuɗmara. Akwar fa wuzdamərwa
mewuɗey-vaw akwar a ta fa sləra masa akwar ma kamara zleezle ŋgada ndəhay mekele
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Kwa wure kedе, akwar fa kamara kəne.
11 Ya wuɗam na, kwa waawa da wuzlah akwar a key gədaŋ ŋga njey kəne haa
mendəvey a, ka da gəram ba, amba ka hətam cek hay tabiya masa akwar ma səkwmara.
12 Ka da təram ndəhay masa-mayaɗ hay ba, ama njam anda ndəhay ma təɓa mey
ŋga Gazlavay masa majaratakaya. Ata na, a hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da
vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey la. Kam cek anda ata.

Mey da ray Gazlavay ma da katar maaya ŋgada ndəhay aŋga hay

13 Masa Gazlavay ma ləvar a *Abəraham a da kar maaya heyey na, ta mbedey la fara
fara, a ka cek aha la. Ndaw ma fəna Gazlavay na, daa ba. Anda kedе, ta mbedey la ta
mezəley aŋga.
14 A ləvey:
«Fara fara, ya da pəska mey,
ya da vəlka bəza hay ga ara mey ba.»
15 Masa Abəraham ma cənda mey a la na, ta', a səkwa ta dək-vaw. Anda kedе, Abəraham
ta hətey cek masa Gazlavay ma ləvar a da kara heyey la.
16 Da ndəhay fa mbaɗam na, a mbaɗam ta mezəley ŋga ndəhay masa mahura da ray
ata hay. *Membedey na, a ɗəsla mey da wuzlah ndəhay.
17 Maja ŋgene, Gazlavay a mbedey amba ndəhay masa aa ma ləvey a da katar maaya
heyey na, a sərmara fara fara, a katara la, a mbəɗda mewulkey aŋga ba. Anda kedе, a
mbedey, a ləvtar a da katar cek maaya.
18 Mey ma ləvey Gazlavay a da katar maaya ŋgada ndəhay aŋga hay, leŋ membedey
aŋga na, ara mey hay cew masa a mbəɗam ba, maja Gazlavay na, a mbərzley ba
səlak. Aləkwa masa ta ŋgəchakwa sem ŋgada fa Gazlavay kedе na, mey hay a
kedе fa vəlndakwar gədaŋ ga amba ya səkwakwa cek masa Gazlavay ma ləvey a da
vəldandakwara heyey.
19 Cek masa aləkwa ma səkwakwa ha na, fa jarandakwar maaya maaya amba ya njakwa
majaratakaya fa mey ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a
na, zana ma gərca slam aha a wurey la, anda kedе, ya mbəzkwa la a hwaɗ a, a cakay
Gazlavay.

---

* **6:2 6.2** mepey har a ray ndəhay: Ara cek mekey ŋga wuzda ndaw aha mapakaya wal ŋgada Gazlavay amba Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray a, kwa daa baptem, kwa daa sləra wura wura ŋgada Gazlavay. Nəka SNM 13.2-3; 1Tm 4.14. **6:2 6.2** Jaŋ 3.25-26; SNM 19.1-6 **6:4 6.4-6** 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mt 12.31; 1Jŋ 5.16 **6:8 6.8** Mt 13.7, 22 **6:10 6.10** 10.32-34; 13.1; 1Jŋ 4.7-12, 19-21 **6:12 6.12** 11.1-12; Lk 21.19 **6:13 6.13-14** MC 22.16-17; Heb 11.12 **6:16 6.16** Mab 22.10; Mt 5.34; 23.16-22 **6:18 6.18** Mesl 23.19 **6:19 6.19** 3.6; Rm 5.5; Heb 9.3

20 Yesu ta mbəzey sem aa slam aha ŋgene teeseɗ da ray aləkwa. A mbəzey na, maja
aləkwa, maja aŋga ta tərey sem ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ŋga sərmataw anda Melkisedek.

7

Mey da ray Melkisedek

1 Melkisedek na, ara bay daa berney ŋga Salem, asaya, aŋga *ndaw ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay, Gazlavay Mawaca-waca. Daa ŋgene na, *Abəraham ta fəntərwa bay hay
la ta gədaŋ daa vəram. Masa aŋga fa vəhwa na, ta′, Melkisedek a daw, a cadərwa ray,
a pəsar mey.
2 Abəraham a wunka cek masa aŋga ma təɓtərwa daa vəram a, slam kuraw, a la slam
pal, a vəldara a Melkisedek e. Mezəley aŋga Melkisedek na, a wuɗey ŋga ləvey «bay
ma key cek ta cəveɗ e.» Asaya, Melkisedek e aŋga «bay ma wuɗey zazay da wuzlah
ndəhay,» maja aŋga bay ŋga Salem. Salem na, a wuɗey ŋga ləvey «zazay».
3 Aŋga na, ɗerewel ŋga Gazlavay faa guzley da ray papaha ta mamaha, leŋ da ray
səkway aŋga hay na, daa ba. Asaya, faa guzley da ray mayawa aŋga ta meməcey aŋga
daa ba. Aŋga na, anda Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay, aŋga ndaw ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ŋga sərmataw.
4 Nəkmara cey! Melkisedek na, aŋga ndaw mahura, ba daw? Maja kwa Abəraham
zleezle, Papaŋ ŋga papa aləkwa hay na, ta wunka cek hay masa aŋga ma təɓtərwa daa
vəram la slam kuraw, ta vəldara slam pal sem.
5 Kwakwas ŋga *Mawiz a vəley cəveɗ a ndəhay daa səkway ŋga *Levi masa ma ka
kwakwas, ŋga təɓey cek pal daa kuraw ŋga cek hay tabiya da har ndəhay *Israyel hay.
Kwa Israyel hay a, ara məlma ata hay daa səkway ŋga Abəraham. Ta ŋgene he cəpa,
fa təɓam cek da har ata cəŋga.
6 Melkisedek na, aŋga daa *səkway ŋga Levi ba, ama ta ŋgene he cəpa, ta təɓey cek
pal daa kuraw la da har Abəraham. Abəraham masa Gazlavay ma ləvar a da kar maaya
heyey na, ara aŋga ma pəsar mey ŋgada Melkisedek ba, ama ara Melkisedek ma pəsar
mey a Abəraham.
7 Ka sərmara, ndaw ma pəsey mey a ndaw na, aa mahura da ray ndaw aha. Anda
keɗe, Melkisedek na, aa mahura da ray Abəraham.
8 Ndəhay ma ka kwakwas daa səkway ŋga Levi ma təɓam cek pal daa kuraw na, ata
ndəhay masa ma da məcam gway. Ama Melkisedek masa ma təɓa cek pal daa kuraw
da har Abəraham heyey na, aa ta dey ŋga sərmataw, anda ɗerewel ŋga Gazlavay ma
ləvey.
9 Ya gwakwa ya ləvkwa ndəhay daa səkway ŋga Levi masa ma təɓam cek pal daa
kuraw da har ndəhay mekele na, ta vəlmar la a Melkisedek may, maja papaŋ ŋga papa
ata Abəraham ma vəlar la.
10 Anda meləvey, masa Abəraham ma vəlar cek a Melkisedek e na, ta yawa bəzey daa
ba araŋ. Ama kwa ta yawa bəzey daa ba araŋ na, Abəraham a vəlar cek a Melkisedek
e. Ara anda ata cewete ta Levi, bəzey ma da yawa daa səkway aŋga may. Anda keɗe, a
wuɗey ŋga ləvey Melkisedek na, a fənta ndəhay daa səkway ŋga Levi.

Mey da ray Yesu, ndaw ma ka kwakwas anda Melkisedek

11 Daa *mewey ŋga *Israyel hay na, ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, si
ndəhay daa səkway ŋga *Levi gway. Sləra ŋga ndəhay a ŋgene na, ara anda *Araŋw,
papaŋ ŋga papa ata hay zleezle, ma ka. Sləra ha na, a gwa ŋga ndəvda cek masa
Gazlavay ma wuɗey ŋga ka ba. Da a gwa ŋga ndəvda na, anja Gazlavay fa da pey ndaw
ma ka kwakwas mekele masa anda Melkisedek na, daa saba.
12 Da Gazlavay ta mbəɗda ndaw ma ka kwakwas aŋga sem na, ŋgene, si mewey ŋga
Israyel hay a mbəɗey may.
13 Bay aləkwa Mahura Yesu masa aləkwa maa guzlkwa da ray a keɗe na, səkway
aŋga wal ta *səkway ŋga Levi. Kwa ndaw daa səkway aŋga pal masa aŋga *ndaw ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay na, daa ba.
14 Ya sərkwa fara fara Yesu na, a yawa daa səkway ŋga Juda. Daa masa *Mawiz maa
guzley da ray ndəhay ma ka kwakwas na, kwa taa guzley da ray səkway a daa ba.
15 Ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa daa səkway ŋga Levi na, a gwamara
ŋga handamata ndəhay fa Gazlavay ba. Mey a keɗe, fa wuzwa maaya maaya maja
Gazlavay ta pey ndaw mekele la ŋga ndaw ma ka kwakwas aŋga anda Melkisedek.

6:20 6.20 4.14; ***Melkisedek:*** Ps 110.4; Heb 5.6, 10; 7.1-4 **7:1 7.1** Melkisedek: MC 14.17-20; Heb 5.6 **7:5 7.5** Mesl 18.21 **7:14 7.14** MC 49.10; Mt 2.6; SNM 13.23; CWJ 5.5

16 Ndaw a, a tərey ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, ta fa mewey ŋga ndaw-
magədaŋ ba, ama ta fa gədaŋ ŋga heter mendəvey ba,
17 maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw
anda Melkisedek.»
18 Anda keɗe, mewey masa zleezle na, mahazakadakaya sem maja ara cek ŋga tede, a
jəney ndaw ba.
19 Kwakwas ŋga Mawiz na, ta gwa ŋga ləhdata ndəhay daa ba. Ama wure keɗe, aləkwa
ma pakwa leŋgesl a ray cek mahura maaya masa aləkwa ma səkwakwa heyey la. Ara
ta fa cek aha aləkwa ma da ŋgəchakwa ŋgada fa Gazlavay.
20-21 Asaya, Gazlavay a pa Yesu ŋga ndaw ma ka kwakwas aŋga na, ta mbeɗey la
maja. Ama ndəhay mekele ma təram ŋga ndəhay ma ka kwakwas zleezle na, Gazlavay
ta mbeɗey maja daa ba. Ahaw, Gazlavay ta mbeɗey la maja Yesu, a ləvey:
«Yah, Bay Gazlavay akah, ya fa mbeɗey,
kwa ya fa da mbəɗda mey aɗaw daa ba səlak:
“Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw.”»
22 Maja ŋgene, ya sərkwa fara fara, Yesu na, ara aŋga ma handərwa *mejəwey-mey
maaya ma fəna masa zleezle.
23 Cek mekele daha saya, ndəhay ma ka kwakwas masa daa səkway ŋga Levi na, ata
ga maja fa məcam, fa pam mekele, fa məcam, fa pam mekele.
24 Ama Yesu na, aa daha ŋga sərmataw, sləra aŋga ŋga mekey kwakwas na, fa da
ndəvey daa ba.
25 Maja ŋgene, Yesu aa ta gədaŋ mandaw mandaw ŋga ləhdata ndəhay masa ma
ŋgəcham ŋgada fa Gazlavay ta fa aŋga. A gwa a ka kəne maja aa ta dey ŋga sərmataw,
aŋga fa dərar daŋgay mandaw mandaw a Gazlavay maja ata.
26 Yesu na, ara *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa
ma gwa ŋga jənndakwar. Aŋga na, aa maaya fa Gazlavay, maŋgəra fa vəɗa daa ba,
mebərey da ray a kwa nekəɗey daa ba. Gazlavay a pa wal, aa da wuzlah ndəhay ta
mebərey daa saba, a la a vaɗ a cakay a.
27 Yesu na, aŋga anda mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
mekele hay ba. Ata na, fa vəlam cek a Gazlavay mandaw mandaw, ŋgeeme, maja
mebərey ata, fa dəɓa ha, maja mebərey ŋga ndəhay. Ama Yesu na, si a ka kəne na, daa
ba. A vəlar cek a Gazlavay dey pal gway na, mak, mekele daa ba. Cek aha na, ara aŋga
ma vəlda ray aŋga ŋga məcey.
28 Kwakwas ŋga Mawiz a pey ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, ndəhay
magədaŋ gway. Ndəhay a na, ara ndəhay ta mebərey. Ama daa masa Gazlavay ma
mbeɗey na, *membeɗey a, ta njey sem aa slam a ŋga kwakwas ŋga Mawiz. Gazlavay
a pey ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas aŋga na, Bəzey aŋga. A pa
na, ŋga sərmataw. Gazlavay ta tərda sem ŋga ndaw ma gwa ŋga kata cek hay tabiya
maaya maaya.

8

Mey da ray Yesu, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay

1 Fara fara ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na,
daha. Ara Yesu, aa manjakaya ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, fa wey da ray
cek hay tabiya. Keɗe he ara *bay-ray ŋga mey masa ala ma wuɗam ŋga ləvey.
2 Aŋga na, a ka sləra aŋga daa Way-mekərcey fara fara masa da vaɗ, daa *Slam masa
Gazlavay aa da hwaɗ a masa fara fara. Ara slam masa Gazlavay ma ɗiya da vaɗ, ba na,
ara slam masa ndaw ma ɗiya da hwayak ba.
3 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay wura wura na, sləra
aŋga ara ŋga vəley cek ta ŋga hərar gənaw a Gazlavay. Anda keɗe, Yesu na, si a vəlar
cek a Gazlavay may.
4 Da haa wure keɗe aŋga da bəla na, anja kwa fa da key *ndaw ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay na, daa ba. Fa da key daa ba na, maja ndəhay ma vəlam cek a Gazlavay anda
*kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey na, daha cay.
5 Ndəhay ma ka kwakwas a na, a kamara sləra ata daa way ŋga Gazlavay. Ama sləra
masa ata ma kamara ha na, ara anda meezeɗ e, ba na, ara anda da gazlavay da vaɗ ba.

7:17 7.17 5.6 **7:19 7.19** 9.9; Rm 3.20 **7:20-21 7.21** 7.17 **7:22 7.22** 8.6 **7:24 7.24-25** 6.20 **7:25 7.25** 2.11; 10.14; Rm 8.34; 1Jŋ 2.1 **7:26 7.26** 4.15 **7:27 7.27** 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rm 6.10; 1Pi 3.18 **7:28 7.28** 5.1-2, 8; 7.19; Ps 2.7 **8:1 8.1** 4.14; ***har-zəmay:*** 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Ps 110.1; Mt 22.44; SNM 2.33; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1 **8:2 8.2** 8.5

Cek aha, ta key la kəne ta Mawiz may. Daa masa fa da kərca way ŋgada Gazlavay na,
Gazlavay a ləvar: «Jəkey sləmay maaya maaya, kərca way a ta cəveɗ e anda yah ma
ləvka daa aŋgwa ŋga Sinay heyey.» 6 Ama wure keɗe, sləra masa Yesu ma ka na, a
fəna sləra masa ndəhay ma ka kwakwas a ma kamara. Asaya, Yesu a cəmtar ɗay ŋga
ndəhay ta Gazlavay amba Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ata. *Mejəwey-mey Mawiya
ha na, a fəna mejəwey-mey masa zleezle maja cek masa Gazlavay ma ləvey a da katara
a ndəhay daa mejəwey-mey mawiya na, a fəna cek masa aa ma ləvey daa mejəwey-mey
masa zleezle.

Mey da ray mejəwey-mey mawiya

7 Da *mejəwey-mey ŋgeeme ta gwa ŋga ka cek tabiya anda Gazlavay ma wuɗey la
na, anja ŋgene, Gazlavay fa da jəwey mey mekele daa saba.
8 Ama Gazlavay ta mbəɗtar ray sem a ndəhay aŋga hay maja mebərey ata. A ləvtar:
«Yah, Bay Gazlavay, ya ləvey: pas a, a wuswa la
masa yah ma da jəwey mey mawiya ta ndəhay Israyel hay
leŋ ta ndəhay daa səkway ŋga Juda.
9 Mejəwey-mey a na, fa da key anda mejəwey-mey
masa yah ma ka ta papaŋ ŋga papa ata hay zleezle
daa masa yah ma badatərwa
daa hwayak ŋga Ejip heyey na, daa ba.
Ndəhay a ta səpmara mejəwey-mey a ta cəveɗ e daa ba.
Ara maja ŋgene, yah ma mbəɗtar dəɓa.
10 Yah, Bay Gazlavay, ya ləvey:
Mejəwey-mey masa yah ma da ka
ta ndəhay *Israyel hay ŋgada fa mey na,
ara mewuzey kwakwas aɗaw ŋgada ata,
ahaw, ya wuzlalatara la aa mevel ata.
Ya da tərey Gazlavay ata,
ata may, a da təram ndəhay aɗaw hay.
11 Kwa ndaw ma daa sərkada ndaw daa hwayak aŋga,
da daa ba, məlmaha,
a ləvar: “Si ka səra Bay Gazlavay” na, daa ba,
maja ata tabiya, kwa bəza hay, kwa mahura hay na,
a sərmaya la.
12 Yaw, ya mbəkdatara maŋgəra ata la,
kwa ya fa da sərfada mebərey ata daa saba.»
13 Masa Gazlavay maa guzley da ray mejəwey-mey mawiya na, ta tərda mejəwey-mey
masa ŋgeeme sem ŋga magurma. Cek wura wura masa magurma na, gweegwe cay aa
zəɗey.

9

Mey da ray mejəwey-mey masa ŋgeeme

1 Daa *mejəwey-mey masa ŋgeeme, *mewey hay daha. Mewey hay a fa wuzdatara
cəveɗ a ndəhay ŋga səpey Gazlavay. Asaya, slam daha ŋga dərey daŋgay masa ndəhay
ma ɗiymara.
2 Ta kərcam way la, way a na, mawunkakaya ta zana slam cew. Slam masa ŋgeeme
na, a zəlmara *Slam maaya ŋga Gazlavay. Daa slam aha na, petərla mahura ta neneh
ŋga awaw hay maasala daha, asaya, taabal daha. Peŋ mavəldakaya ŋgada Gazlavay
mapakaya da ray a. 3 Slam ta da dəɓa zana na, a zəlmara *Slam masa Gazlavay aa da
hwaɗ a.
4 Daa slam aha na, slam-meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay daha, slam
aha makakaya ta ɓərey magaza. Asaya, *akwatay ŋga hwadam daha, ɓərey magaza
makakaya fa vəɗa. Daa akwatay a na, taasa makakaya ta ɓərey magaza daha. Daa
taasa ha na, cek mezəmey mezəley «*man» da hwaɗ a daha. Daŋgwar ŋga *Araŋw masa
maa fekwey heyey aa daa akwatay a, asaya, beeler hay cew masa Gazlavay mawuzlala

---

8:5 8.5 9.9; 10.1; Kwa 2.17; ***way mekərcey:*** 9.2; Mab 25.9, 40 **8:6 8.6** 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iz 55.3; Jer 31.31-33; Ez 37.26; 1Kwr 11.25 **8:8 8.8-12** Jer 31.31-34; Heb 10.16-17 **8:13 8.13** 8.6 **9:2 9.2** way mekərcey: 8.5; 9.11-12; Mab 26.1-30; ***petərla:*** Mab 25.31-39; ***taabal:*** Mab 25.23-30 **9:3 9.3** Mab 26.31-33; Lev 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20

mewey aŋga hay fa vəɗa heyey, ata daa akwatay a may. *Akwatay a na, ara akwatay
ŋga sərfedey mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta ndəhay.
5 Da ray akwatay a na, cek hay cew daha ta zlara mavəɗtakaya ta ɓərey magaza. Cek
hay a na, ata anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay, fa wuzdamərwa Gazlavay aa daa slam aha.
Fa ciymata zlara ata hay a ray slam mewucey mambaz amba Gazlavay a mbəkdatara
mebərey ŋga ndəhay. Ama wure keɗe, ya gwa ŋga kada mey da ray cek hay masa daa
slam aha cəpa ba.
6 Yaw, cek hay daa way a na, mapatakaya anda keɗe. Ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay fa mbəzam mandaw mandaw aa slam masa ŋgeeme ŋga key sləra ŋgada
Gazlavay.
7 Aa slam masa ta dəɓa zana na, si ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ma
mbəzey a hwaɗ a gway. A mbəzey na, dey pal fa mevey. A mbəzey na, si ta mambaz
ŋga gənaw da har ŋga vəley ŋgada Gazlavay amba Gazlavay a mbəkdara mebərey *
aŋga, asaya, amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay mekele.
8 *Mesəfney ŋga Gazlavay a wuɗey ŋga ləvey ta mey a keɗe na, slam masa ŋgeeme,
da aa daha araŋ na, cəveɗ ŋga mbəzey aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a ta dəɓa
zana a wurey ba araŋ.
9 Cek hay a cəpa keɗe na, ara anda mey-meŋgey ma wuzwa cek hay masa ma kam
wure keɗe. Anda meləvey, cek masa ndaw ma vəldara a Gazlavay ta mehərey gənaw
ŋgada Gazlavay na, a gwa ŋga tərda mevel ŋga ndaw aha maaya fa mey ŋga Gazlavay
ba.
10 Cek hay a keɗe na, ara mewey hay da ray cek mezəmey, da ray cek mesey, leŋ da
ray mesəpey kwakwas ŋga pərey cek amba a təram ndəhay ma zləɓa kwakwas saba
gway. Ara na, mewey hay ŋga ndəhay magədaŋ gway, fa da njey ga daa ba. A da njey
nekəɗey haa ta pas masa Gazlavay ma mbəɗdata cek hay cəpa mawiya.

Mey da ray Kəriste ma vəlda ray aŋga maja aləkwa

11 Wure keɗe *Kəriste ta sawa la. Aŋga na, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ma handandakwara maaya aŋga masa aləkwa ma hətkwa wure
keɗe. A ka sləra aŋga na, daa way mahura ma fəna Way-mekərcey masa zleezle. Way
a na, aa maaya kalah, ara ndaw-magədaŋ ma ləma ba. Way a na, aa da bəla keɗe ba.
12 Masa Kəriste ma mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a heyey na, ta mbəzey
ta mambaz ŋga kwakwaɓa daa ba, ta mbəzey ta mambaz ŋga bəz-sla daa ba. Ama a
mbəzey na, ta mambaz aŋga, ray aŋga. A mbəzey na, dey pal gway ŋga sərmataw.
Anda keɗe, ta ləhdandakwar sem daa mebərey ŋga sərmataw.
13 Anda kwakwas aləkwa ma ləvey na, da ndaw ta zləɓa kwakwas la na, si a wucmar
mambaz ŋga kwakwaɓa, da daa ba, ŋga gusaŋ fa vaw. Da daa ba na, si a lam sla-bəlak,
a ndəlmara, a kwiydamara bebəɗes e a ray ndaw aha. Anda keɗe, ndaw ma zləɓa
kwakwas a na, a tərey ndaw ma səpa kwakwas a maaya maaya dəɓa.
14 Da anda keɗe na, mambaz ŋga Kəriste na, a fəna cek masa ata ma kamara ŋgene
ba daw? Mambaz aŋga na, a fəna mambaz ŋga gənaw hay ba daw? Kəriste na, kwa
ta key mebərey daa ba, ta vəlda ray aŋga la a Gazlavay ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga
Gazlavay masa mendəvey ba ŋga sərmataw. Mambaz aŋga na, a pərndakwara mevel
amba ya kakwa cek malamba ŋga handandakwar aa meməcey saba. Anda keɗe, ya da
kakwa sləra ŋga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw.
15 Maja ŋgene, Kəriste na, ara ndaw ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay ta Gazlavay amba
Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay a. Anda keɗe, ndəhay masa Gazlavay ma zəlta
na, a hətam maaya aŋga masa aa ma ləvtar a da vəldatara heyey la. Maaya aŋga ha a da
njey da ray ata ŋga sərmataw. A hətam la, maja Kəriste ta məcey la. Meməcey aŋga ha,
a ləhdata ndəhay daa mebərey masa ata ma kamara daa masa ata daa *mejəwey-mey
ŋgeeme heyey.
16 Yaw, ya sərkwa da ndaw a mbəɗey mey na, si ndaw aha a məcey la ɗagay amba
mey aha, a key.
17 Da ndaw aa ta dey na, membəɗey-mey aŋga ha a key ba araŋ, si ndaw aha ma
məcey la amba membəɗey-mey aŋga a key.

9:4 9.4 slam-meewurey cek: Mab 30.1-6; ***akwatay:*** Mab 25.10-16; ***man:*** Mab 16.32-35; ***daŋgwar ŋga Araŋw:*** Mesl 17.21-25; ***beeler hay cew:*** Mab 25.16 **9:5 9.5** Mab 25.18-22 **9:6 9.6** 10.11; Mesl 18.2-6 * **9:7 9.7** mebərey: Daa mewulkey ŋga Jəwif hay na, Gazlavay a mbəkey na, mebərey masa ndaw ma ka tesuɗe ba. **9:7 9.7** 5.3; 9.25; 13.11; Lev 16.2-16 **9:9 9.9** 7.19; 9.2 **9:10 9.10** Lev 11; 15; Mesl 19 **9:11 9.11** 4.14 **9:12 9.12** 7.27; 10.4; Lev 16.14-16; ***mambaz ŋga Kəriste:*** 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mt 26.28; Rm 3.25-26; 1Pi 1.2, 18-19; 1Jŋ 1.7 **9:13 9.13** Mesl 19.1-10, 17 **9:14 9.14** Rm 6.20-23; 8.2 **9:15 9.15** 8.6

18 Ara maja ŋgene, kwa mejəwey-mey masa ŋgeeme a zley na, ta mambaz.
19 Ta pas masa Gazlavay ma jəwa mey ta ndəhay *Israyel hay na, teeseɗ na, *Mawiz
a wuzdatara *mewey masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ɗagay. Fa dəɓa ha, a ley
mambaz ŋga bəz-sla ta ŋga kwakwaɓa, a jahaɗa ta yam. Asaya, a ley mey-har ŋga
wudez, a ley eŋgwec ŋga təɓaŋ mandəvkaya magaza. A paɗa eŋgwec e fa mey-har ŋga
wudez heyey, a jəhwɓa aa mambaz a. A wuca fa ɗerewel masa mewey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya fa vəɗa, asaya, a wuctara fa ndəhay tabiya.
20 Aa guzley, a ləvey: «Gazlavay a jəwey mey ta akwar na, ta fa mambaz a keɗe. A
ləvkwar ŋga namar ray a mewey hay daa mejəwey-mey a.»
21 Asaya, Mawiz a wucey mambaz heyey fa Way-mekərcey leŋ fa cek hay tabiya mekey
sləra daa way a may.
22 Anda kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey na, har-gədaŋ ŋga cek hay a təram maaya na,
ta fa mambaz. Si mambaz a mbəɗwa la ɗagay amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey
ŋga ndəhay.

Mey da ray Kəriste ma vəlda ray aŋga maja mebərey ŋga ndəhay

23 Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar cek masa *Mawiz maa sərkadatara a ndəhay ŋga
key na, anda meezeɗ ŋga cek hay masa fara fara da vaɗ gway, ba na, ara cek hay a fara
fara ba. Cek masa Mawiz maa sərkadatara a ndəhay ŋga key na, aa fa tərdata cek hay
cəpa maaya ta fa mehərey gənaw hay ŋgada Gazlavay. Ama ŋgada cek hay da gazlavay
da vaɗ na, mehərey gənaw hay ŋgada Gazlavay na, ara cek ŋga tede. Si mekey cek
mekele ma fəna. Cek aha na, ara Yesu *Kəriste ma vəlda ray aŋga ŋga kəɗey vagay.
24 Kəriste na, ta mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daa Way-mekərcey
masa ndəhay magədaŋ ma kərcamara ta har ata na, daa ba. Slam aha ŋgene na, ara
anda meezeɗ e, ba na, ara Slam ŋga Gazlavay fara fara ba. Ama Kəriste a mbəzey na,
aa slam da gazlavay da vaɗ, Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a fara fara. Wure keɗe,
aa daa slam aha fa dərar daŋgay a Gazlavay maja aləkwa.
25 Asaya, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, fa mbəzey
fa mevey a fa mevey a aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daa Way-mekərcey. A
mbəzey na, ta mambaz ŋga gənaw da har. Ama Kəriste na, ta daw dey weewe aa Slam
masa Gazlavay aa da hwaɗ a da vaɗ ŋga vəlda ray aŋga ŋga məcey maja aləkwa na,
daa ba.
26 Da ta vəlda ray aŋga la dey weewe na, anja ŋgene, ta sərey banay la may dey weewe
dəga ŋga mezley ŋga bəla. Ama ta wuzdərwa vaw aŋga la dey pal daa masa bəla fa da
ndəvey keɗe. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey amba a la mebərey ŋga ndəhay.
27 Ndaw-magədaŋ na, a da məcey dey pal gway, fa dəɓa ha, Gazlavay a kar sariya.
28 Kəriste may, ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey kəne amba a la mebərey ŋga
ndəhay ga da bəla. A da wuzwa vaw ŋga dey cew na, maja mebərey ŋga ndəhay saba,
ama ŋga ləhdata ndəhay masa fa səkwmara.

10

1 Cek hay masa maaya ma da kam ŋgada fa mey na, kwakwas ŋga Mawiz na, fa
wuzdandakwara maaya maaya daa ba. Ama a wuzndakwar na, cek anda meezeɗ e
gway. Ndəhay ma səpmara Gazlavay ta fa kwakwas a na, kwa fa da təram maaya fa
mey ŋga Gazlavay maja na, daa ba səlak. Kwakwas a, a wuɗey na, ndəhay a həram
gənaw hay ŋgada Gazlavay fa mevey a, fa mevey a cəŋga.
2 Da mehərey gənaw a wusa ŋga tərdata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga
sərmataw na, anja ŋgene, ndəhay fa da wulkam da ray mebərey ata daa saba, asaya,
fa da həram gənaw mekele a Gazlavay daa saba.
3 Ama sasəkar jak, ta fa mehərey gənaw na, ndəhay fa wulkam da ray mebərey ata
fa mevey a fa mevey a,
4 maja mambaz ŋga gusaŋ ta ŋga kwakwaɓa na, a gwa a la mebərey da ray ndaw ba
səlak.
5 Maja ŋgene, daa masa Kəriste ma da sawa a bəla na, taa guzlar la a Gazlavay, a
ləvar:
«Ka fa wuɗey amba ndaw a hərka gənaw,
a vəlka cek na, daa ba,
ama ka ta vəlya vaw ŋga ndaw-magədaŋ la.
6 Mehərey gənaw ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek,

9:19 9.19-20 Mab 24.6-8; Heb 9.12-13; ***mey-har ŋga wudez:*** Lev 14.4, 6; Mesl 19.6 **9:22 9.22** Lev 17.11 **9:23 9.23-24** 8.5 **9:26 9.26** 7.27 **9:28 9.28** 3.6; 10.10; Iz 53.11-12; Mt 26.28; 1Kwr 15.50-53 **10:1 10.1** 8.5 **10:4 10.4** 9.12-13 **10:5 10.5-7** Ps 40.7-9

ta mehərey gənaw ŋgada kah
amba ka mbəkda mebərey na, a mbafaka ba.
Ka wuɗey na, ndəhay a namaka ray.
7 Anda keɗe, ya ta ləvka la: “Bay Gazlavay, ehe yah keɗe,
ya sawa a bəla na, ŋga key sləra masa kah ma wuɗey
anda mawuzlalakaya da ray aɗaw daa ɗerewel akah.”»
8 Kəriste aa guzlar teeseɗ ŋgada Gazlavay na, a ləvey:
«Ka fa wuɗey amba ndaw a hərka gənaw,
a vəlka cek na, daa ba.
Ka faa səmey da ray gənaw masa ma hərmara
ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek na, daa ba.
Asaya, mehərey gənaw ŋga mbəkey mebərey ŋga ndaw na,
a mbafaka ba may.»
Ta ŋgene he cəpa, kwakwas ŋga Mawiz a wuɗey na, si ndəhay a vəlam cek a Gazlavay anda ŋgene cəŋga.
9 Fa dəɓa ha, Kəriste a ləvey saya: «Ehe, yah keɗe, ya sawa a bəla na, ŋga key sləra masa kah ma wuɗey.» Kəriste aa guzley anda ŋgene na, a wuɗey ŋga ləvey ta vavəsa mekey kwakwas ta gənaw anda masa zleezle sem. Ta’, a bawa kwakwas mekele mawiya.
10 Yesu Kəriste na, ta kar sləra la a Gazlavay anda Gazlavay a ma wuɗey. Ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey maja aləkwa. Anda keɗe, ta tərdandakwar sem ŋga ndəhay manjar mebərey fa mey aŋga.
11 Ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, a kamara sləra ata mandaw mandaw ta melecey. Ata fa həram gənaw hay ŋga key kwakwas letek mandaw mandaw a Gazlavay. Ama mehərey gənaw ata ŋgene, a la mebərey da ray ndaw ba səlak.
12 Ama Kəriste na, ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey dey pal amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay ŋga sərmataw. Fa dəɓa ha, ta’, a daw a njey a har-zəmay ŋga Gazlavay.
13 Feteɗe, aa manjakaya fa səkwa pas masa Gazlavay ma da pata masa-gəra aŋga hay asi salay aŋga.
14 Ta tərdata ndəhay sem maaya fa mey ŋga Gazlavay manjar mebərey ŋga sərmataw, maja aa ma vəlda ray aŋga ŋga məcey. A vəlda ray aŋga ha na, dey pal gway.
15 *Mesəfney ŋga Gazlavay may, ta wuzdandakwara cek aha la maaya maaya. Teeseɗ na, aa guzley, a ləvey:
16 «Bay Mahura a ləvey:
“Ya da jəwey mey ta ata daa ɗar hay a ŋgene.
*Mejəwey-mey a na, ya da ka
amba kwakwas aɗaw a njey aa mevel ata,
asaya, ya da wuzlala aa leŋgesl ata.”»
17 Fa dəɓa ha, aa guzley saya, a ləvey:
«Ya fa da wulkey da ray mebərey ata
leŋ da ray sləra ata maaya ba ŋgene na, daa saba.»
18 Maja ŋgene, da Gazlavay ta mbəkda mebərey ŋga ndaw sem na, mehərey gənaw ŋga mbəkey mebərey na, daa saba.

Mey da ray meŋgəchey fa Bay Gazlavay ta mevel maaya

19 Məlma aɗaw hay, maja mambaz ŋga Yesu ma mbəɗwa na, ya gwakwa ŋga mbəzey la aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a.
20 Ta wurndakwar cəveɗ mawiya la masa ma da handandakwar aa heter mendəvey ba ta fa zana meŋgərey daa *Way ŋga Gazlavay heyey, anda meləvey, ta fa vaw ŋga *Kəriste masa ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.
21 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas daa Way ŋga Gazlavay na, daha. Aŋga na, *bay-ray ŋga way a.
22 Anda keɗe, si ya ŋgəchakwa fa Gazlavay ta mevel maaya, ta metəɓey mey ŋga Gazlavay ta mevel pal, ta mevel manjar mebərey, asaya, vaw aləkwa may mapərkaya ta yam masa maaya.
23 Gazlavay ta ləvey la, a da ləhdandakwar. Gazlavay na, a ka cek aha la anda aa ma ləvey. Anda keɗe, aləkwa fa ləvkwa fa mey ŋga ndəhay tabiya, aləkwa fa təɓkwa aa

---

10:10 10.10 7.27 **10:11 10.11** 9.6; Mab 29.38 **10:12 10.12** 8.1 **10:13 10.13** Ps 110.1; 1Kwr 15.25 **10:16 10.16-17** Jer 31.33-34; Heb 8.10, 12 **10:19 10.19** 4.16; 9.8 **10:20 10.20** zana: 9.3; Mt 27.51; ***cəveɗ mawiya:*** 2.14-15; 9.14-15; Jaŋ 14.6 **10:21 10.21** 3.6; 4.14 **10:22 10.22** Ez 36.25; Ef 5.26

mevel aləkwa cek masa Gazlavay ma ləvey a da ka heyey. Mbəkdakwa mewulkey cew cew.
24 Aləkwa cəpa si ya jənkwa vaw da wuzlah aləkwa amba ya vəlkwa gədaŋ da wuzlah aləkwa ŋga wuɗey vaw, asaya, ŋga key cek maaya.
25 Ya da mbəkdakwa ŋga daw aa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu anda ndəhay siya ma mbəkdamara na, kəne ba. Ama si ya vəlkwa gədaŋ da wuzlah aləkwa ma fəna ma fəna, maja pas masa Bay Mahura ma da sawa na, aŋga gweegwe cay.
26 Aləkwa taa sərkakwa la da ray mey masa fara fara. Ama fa dəɓa ha, da ya kakwa mebərey tesuɗe na, kwa ya hərkwar gənaw na, cek mekele ŋga vəley a Gazlavay ŋga mbəkey mebərey aləkwa daha daw? Daa ba səlak.
27 Da kəne na, kwa cek mekele ŋga key daa ba, si mesəkwey sariya ta mandərzay daa dey, sariya masa Gazlavay ma da ka ŋgaa zəɗdata masa-gəra aŋga hay aa awaw menjem-njem e.
28 Kwa waawa ma rəsa *kwakwas ŋga Mawiz masa ndəhay cew, da daa ba, ndəhay maakar ma kam sede da ray a la na, a da kəɗmara ndaw aha vagay, fa da sərfamar dey-ceceh daa ba.
29 Da anda ŋgene na, ka wulkam na, kwara? Ndaw ma rəsa Bəzey ŋga Gazlavay, ma pa mambaz ŋga Yesu ŋga cek ŋga tede, mambaz ŋga *Mejəwey-mey Mawiya masa ma pəra mevel aŋga, asaya, ma cəɗa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdandakwara maaya ŋga Gazlavay na, Gazlavay a da kada ndaw a na, kwara? A da sərda banay ta ndaw aha ma fəna ŋgene saya.
30 Fara fara, ya sərkwa ndaw masa maa guzley, ma ləvey: «Cek masa ata ma kamiwa maaya ba na, ya pəla la, ya da katar sariya.» Asaya, ndaw a, aa guzley, a ləvey: «Bay Gazlavay a da katar sariya a ndəhay aŋga hay.»
31 Da sariya ŋga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ta təɗda ndaw la na, ndaw aha a zəley marava la.
32 Sərfadamara menjey akwar zleezle daa masa akwar ma təɓmara ŋga njey daa meweɗey ŋga Bay Gazlavay təlam. Fa dəɓa ha nekəɗey, akwar ta səram banay la ga, ama akwar ta ɓəsmara banay a la.
33 Daa ŋgene, ta cəɗmata ndəhay siya da wuzlah akwar la fa mey ŋga ndəhay ga, ta sərdamata banay la. Ndəhay siya da wuzlah akwar ta dəkmatar mevel la a ndəhay ma cəɗmata ha ŋgene.
34 Ahaw, akwar ta səram dey-ceceh la fa ndəhay masa ata ma kəzlamata aa fərsəne maja Yesu. Asaya, daa masa ndəhay fa vamakwara cek akwar hay na, akwar ta mbəkdamatara la ta meesəmey ŋga təɓmara, maja ka sərmara akwar ta cek hay maaya mekele ma fəna, ma da njey ŋga sərmataw.
35 Maja ŋgene, pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara cəŋga, ka da mbəkdamara ba. Da akwar fa kamara kəne na, Gazlavay a pəlkwara mawurɓay akwar la ma fəna.
36 Maaya na, ka ɓəsmara banay cəŋga amba ka kam anda Gazlavay ma wuɗey, asaya, amba ka hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldakwara heyey.
37 Yaa guzley anda keɗe na, maja
«menjey nekəɗey feɗe, fara fara mendərey nekəɗey gway,
ndaw ma da sawa heyey na, a sawa la,
aa fa sawa, fa da zənwa vaw daa ba səlak.»
38 Gazlavay aa guzley, a ləvey saya:
«Ndaw aɗaw maaya na, ara ndaw ma paya
ŋga ndaw aŋga fara fara.
Anda keɗe, a hətey heter mendəvey ba la.
Ama da ndaw a vəhey fa dəɓa na,
ya fa daa səmey da ray a daa ba.»
39 Aləkwa na, səkway ŋga ndəhay masa ma vəham sem fa dəɓa amba aa zəɗam na, kəne ba, ama aləkwa na, ndəhay ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara. Anda keɗe, Gazlavay a ləhdandakwar la.

11

Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na, a wuɗey ŋga ləvey kwara?

10:23 10.23 3.6 **10:24 10.24** 13.1 **10:26 10.26** 6.4-6 **10:27 10.27** Iz 26.11 **10:28 10.28** Mew 19.15; 2Kwr 13.1 **10:29 10.29** 2.3; 5.8; 9.12; Mt 12.31 **10:30 10.30** Mew 32.35, 36 **10:32 10.32-34** 6.10 **10:33 10.33** 1Kwr 4.9 **10:34 10.34** 11.26; 13.14 **10:35 10.35-36** 3.6; 6.11-12 **10:37 10.37-38** Hab 2.3-4 **10:38 10.38** Rm 1.17; Gal 3.11

1 Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na, a wuɗey ŋga ləvey cek masa aləkwa ma
səkwakwa fa Gazlavay na, ya sərkwa ya hətkwa la fara fara. Kwa aləkwa ta hətkwar
ta dey aləkwa daa ba na, ya sərkwa ara cek fara fara.
2 Ara anda keɗe, ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara.
Ara maja ŋgene, Gazlavay maa həmdata.
3 Aləkwa fa pakwa Gazlavay ŋga ndaw aləkwa fara fara. Ara maja ŋgene, ya sərkwa
Gazlavay a ləma slam da vaɗ ta slam da hwayak ta fa mey aŋga meeguzley gway. Anda
meləvey, cek hay masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa na, Gazlavay a katərwa ta
fa cek masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa ba.
4 Yaw, *Abel ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Anda keɗe, ta vəlar cek la
a Gazlavay ta mevel pal ma fəna ŋga məlmaha *Kayin. Maja ŋgene, Gazlavay ta təɓa
cek masa aŋga ma vəldara heyey la, a pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga. Kwa Abel e ta
məcey sem na, aa faa guzlndakwar anda aa ta dey cəŋga, maja aa ma pa Gazlavay ŋga
ndaw aŋga fara fara.
5 Henakw ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene, Gazlavay a la
a vaɗ a cakay a, kwa ta məcey ta məcey daa ba, kwa ndaw ma hətar daa saba. Masa
Gazlavay ta la Henakw a daa ba araŋ na, Henakw fa kar cek ma mbafar a Gazlavay,
anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
6 Da ndaw ta pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara daa ba na, ndaw aha fa da kar cek
ma mbafar a Gazlavay daa ba. Kwa waawa ma wuɗey ŋga ŋgəchey ŋgada fa Gazlavay
ŋga dərey daŋgay na, si a səra Gazlavay na, daha, asaya, si a səra Gazlavay fa katar
maaya ŋgada ndəhay ma səpmara.
7 Nəwe ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, ta pas masa Gazlavay
ma wuzdara cek hay ma da kam ŋgada fa mey masa kwa ta hətatar ta dey aŋga daa ba
araŋ na, Nəwe he ta jəkfar sləmay la a Gazlavay cəŋga. Ta', aa ceɗey kwambiwal
mahura anda way ŋga ləhda ray aŋga ta ndəhay da way aŋga hay. Nəwe ma pa
Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara ŋgene na, a wuzdərwa ndəhay siya da bəla fa
pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara daa ba. Anda keɗe, Gazlavay may, a pa Nəwe
ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.
8 *Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, daa masa
Gazlavay a ma zəla heyey na, ta jəkfar sləmay la. Da ray ŋgene, ta', a daw aa hwayak
masa Gazlavay ma ləvar a da vəldara heyey. Slam masa aŋga ma daw a hwaɗ a na,
kwa ta səra feɗe na, daa ba.
9 Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene ta', a daw a njey
daa hwayak masa Gazlavay ma ləvar a da vəldara heyey, ama aŋga manjakaya anda
ndaw-məlak. Anda keɗe, a njey daa way-mekərcey. Ata *Izak ta *Jakwap may, Gazlavay
a ləvey a da vəldatara hwayak a anda aa ma ləvey a da vəldara a Abəraham. Ata may,
a njam daa way-mekərcey anda Abəraham a.
10 Abəraham na, fa səkwa berney masa salay a mapakaya maaya maaya. Ara Gazlavay
ta ray aŋga ma pa kwakway ŋga berney a, asaya, ara aŋga ma ləma berney a.
11 Yaw, Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene, kwa aŋga
maraw, asaya, kwa ŋgwas aŋga Sara aa dərlay na, ta key hwaɗ la cəŋga. Abəraham a
səra Gazlavay ma ləvar a da vəlar bəzey heyey na, a mbərzley ba.
12 Ara anda keɗe, Abəraham, ndaw masa fa səkwey meməcey na, ta yawa bəza hay
la, səkway aŋga ta key la ga anda wurzla hay da vaɗ, a sləfam ba anda mawurɓay da
wayam.
13 Ndəhay a keɗe cəpa ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara haa kasl fa
meməcey ata. Ata ta hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara heyey na, daa
ba. Ama a sərmara pas pal na, Gazlavay a vəldatara la anda aa ma ləvey a. Da ray
ŋgene, ata faa səmam da ray a, taa guzlam la, a ləvam ata na, ata anda məlak hay da
bəla keɗe, fa da njam daa ba, kwa hwaray ta katar ŋga ləvey kəne na, daa ba.
14 Ndəhay a maa guzlam anda ŋgene na, a wuɗey ŋga ləvey ata fa səpam hwayak
ŋgada ata ray ata.
15 Ta wulkam da ray hwayak masa ata ma mbəkdamərwa na, daa ba. Da ta wulkam
la na, anja a vəham la aa hwayak a saya.

11:1 11.1 Rm 8.24; 2Kwr 4.18 **11:3 11.3** MC 1.1; Ps 33.6, 9; Rm 4.17; 2Kwr 4.18 **11:4 11.4** MC 4.3-10 **11:5 11.5** MC 5.21-24 **11:7 11.7** MC 6.13-22; Rm 4.3; 1Pi 3.20 **11:8 11.8** MC 12.1-2 **11:9 11.9** MC 35.12, 27 **11:10 11.10** 13.14 **11:11 11.11** MC 17.19; 18.11-14; 21.2; Rm 4.19-20 **11:12 11.12** MC 15.5 **11:13 11.13** 11.9; 13.14; MC 23.4; 47.9; Ps 39.13

16 Fara fara a səpam na, hwayak masa maaya, anda meləvey slam da gazlavay da
vaɗ. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma ləvey, aŋga Gazlavay ata, kwa hwaray fa da kar
ŋga ləvey kəne na, daa ba. Nəka, Gazlavay ta ɗiytar berney maaya la, ba diya?
17-18 Gazlavay aa guzlar a Abəraham, a ləvar: «Ara ta fa bəza hay ŋga bəz akah Izak,
sləmay akah ma da zəley.» Fa dəɓa ha, Gazlavay a jada Abəraham a ŋga vəldara bəzey
aŋga menduleŋ Izak ŋga hərey. Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara,
maja ŋgene, ta', a la bəzey a, a daw ŋga hərara ŋgada Gazlavay.
19 Abəraham a səra Gazlavay na, a gwa ŋga sləkɗadərwa ndaw daa meməcey. Anda
keɗe, a hətar bəzey aŋga Izak na, ara anda a sləkɗawa daa meməcey.
20 Izak ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, ta', a pəstar mey
ŋgada ata Jakwap ta Ezayu da ray cek ma da kam ŋgada fa mey.
21 Jakwap may, ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene, daa masa
Jakwap a fa da məcey na, ta pəstar mey la ŋgada bəza hay ŋga *Jawzef, fa dəɓa ha, a
dəra daŋgay fa zlanday aŋga, a həlma Gazlavay.
22 Jawzef ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, daa masa aŋga fa
da məcey na, taa guzltar la a ndəhay *Israyel hay, a ləvtar, cay na, a bam la daa hwayak
ŋga *Ejip. Asaya, taa guzltar la da ray cek masa ata ma da kam ta tetesl aŋga.
23 Ata papaŋ ŋga *Mawiz ta mamaha ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara.
Anda keɗe, daa masa ata ma yamərwa Mawiz a na, ta ɓadamara la ta ɓey kiya maakar
da way. A nəkmara bəzey a na, a mbey ara mey ba. Ata na, kwa ta zluram ta mey ŋga
bay Ejip daa ba.
24 Masa Mawiz a ta gəley cay na, a wuɗey a zəlmara bəzey ŋga dam ŋga bay *Farawaŋ,
bay Ejip ba. A wuɗey ŋga zəley kəne ba na, maja aŋga fa pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga
fara fara may.
25 A wuɗey ŋga sərey banay ta ndəhay ŋga Gazlavay da ray aa ma da njey nekəɗey
daa meesəmey daa mekey mebərey.
26 A wuɗey na, ndəhay a rəsmara maja *Kəriste, da ray aŋga ma da hətey zleley ga
da Ejip ŋgene. A wuɗey kəne na, maja aŋga fa səkwa mawurɓay ŋga sləra aŋga masa
Gazlavay ma da vəldara ŋgada fa mey.
27 Mawiz ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, ta bawa sem daa
hwayak ŋga Ejip. Kwa mevel ŋga bay da Ejip e fa cey na, ta ŋgene he cəpa, Mawiz ta
zlurey daa ba səlak. Aŋga malacakaya deŋ e anda ta hətar Gazlavay la, Gazlavay masa
kwa ndaw ta hətar ta dey aŋga daa ba səlak.
28 Mawiz ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, a zlar ŋga key
gwagway mezəley «*Pak». A ləvtar a ndəhay Israyel hay ŋga wucam mambaz ŋga
gənaw fa mey-slam ata hay amba maslaŋ ŋga Gazlavay masa ma kəɗta ndəhay vagay
a sawa a kəɗta bəz ata hay maa-mey-ndaw saba.
29 Israyel hay ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene, daa
masa ata ma zləŋgdamara bəlay magaza na, bəlay a, a wunkey cew, daa cəveɗ ata na,
yam da hwaɗ a daa ba. Ama ndəhay Ejip hay ma səpmatar wurzay ma wuɗam ŋga
zləŋgam may na, ta', yam a, a cəmey aa slam a, a ɓaɓətata.
30 Asaya, Israyel hay ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene,
ata ma zlərmara mahwal ŋga berney ŋga Jerikwaw ɗar maasala, ta', mahwal a, a bəzley.

31 *Rahap ŋgwas-barlaw daha, ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara may. Maja
ŋgene, aŋga ma təɓta ndəhay meslərey masa ma slərdamatərwa ŋga seŋgeley berney
a. Ara maja ŋgene, Gazlavay ta kəɗa vagay anda aa ma kəɗta masa-gəra aŋga hay na,
daa ba.
32 Yaw, ya daa guzley da ray *Zedeyaŋw, *Barak, *Samsaŋw, *Jefte, *Davit, *Samiyel
leŋ ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, kwara sura? Ya fa da hətey har ŋgaa guzley
da ray ata pal pal na, daa ba.
33 Ata may, ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara, maja ŋgene, ta fənmata
hwayak hay mekele mekele la ta gədaŋ daa vəram. Ta kam cek la ta cəveɗ e anda
Gazlavay ma wuɗey. Ta hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara heyey la. Ta
gərcamatara mey ŋga mabar hay la maja a da pəwmata.

11:16 11.16 13.14; Mab 3.6; Mt 22.32 **11:17-18 11.17-18** MC 21.12; 22.1-14; Jak 2.21 **11:19 11.19** Rm 4.17 **11:20 11.20** MC 27.27-29, 39-40 **11:21 11.21** MC 47.31–48.20 **11:22 11.22** MC 50.24-25; Mab 13.19 **11:23 11.23** Mab 1.22; 2.2 **11:24 11.24** Mab 2.10-12 **11:26 11.26** 12.2; 13.13 **11:27 11.27** Mab 2.15; 12.41 **11:28 11.28** Mab 12.1-14 **11:29 11.29** Mab 14.21-29 **11:30 11.30** Jes 6.12-21 **11:31 11.31** Jes 2.11-12; 6.21-25; Mt 1.5; Jak 2.25 **11:32 11.32** NMH 6.11–8.32; 4.6–5.31; 13.2–16.31; 11.1–12.7; 1Sam 16.1***haa*** 1Bay 2.11; 1Sam 1.1–25.1 **11:33 11.33** NMH 14.6-7; 1Sam 17.34-36; Dan 6.1-27

34 Ta məcmara awaw masa ma gəɗey ta gədaŋ la. Ta ləham la daa masa fa da kəɗmata
ta dəlaw. Ata na, ta təram la ŋga masa-bəle hay, ama Gazlavay ta vəltar gədaŋ la. Ta
jaram la daa vəram, ta fənmata sewje hay ma samawa daa hwayak hay mekele mekele
sem ta gədaŋ.
35 Ŋgusay may, ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene, ata
ma hətmatar ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey.
Yaw, ndəhay siya ta səram banay la ga ta mekəɗey haa a məcam. Ama ta wuɗam
ŋga ləhey daa banay a na, daa ba. A wuɗam ŋga məcey daa banay a amba Gazlavay a
sləkɗadatərwa daa meməcey, a vəltar menjey masa ma fəna da bəla keɗe.
36 Ndəhay mekele na, ta ɓəsmara mecəɗey la, ta ɓəsmara laway la. Asaya, ta jəwmata
la ta calalaw, ta gərcamata la aa fərsəne. Ama ta ŋgene he cəpa ta ɓəsmara la.
37 Siya hay da wuzlah ata na, taa zakamata la ta aŋgwa vagay, siya hay, ta ɗəslmata
la cew cew. Siya hay, ta ŋgəmamata la ta dəlaw vagay. Ndəhay siya ta pəkam la saw
kəne, ata masa-viya hay, a kəzlam fa vaw na, zana ŋga ambal ŋga ɗakw daa ba ŋga
təɓaŋ, ta səram banay la ga.
38 Ndəhay maaya ŋgene na, slam da bəla keɗe təɗe ŋga njey ŋgada ata ba. Fa pəkam
saw da wuzlah-ley, da daa ba, da aŋgwa, a nam daa bədam hay, da daa ba, daa vəgeɗ
hay anda ndəhay masa ta ɓəlmata sem.
39 Ndəhay a keɗe tabiya ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja
ŋgene, Gazlavay ma pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Ama ta hətam cek maaya
masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey na, daa ba.
40 Fara fara, Gazlavay ta ɓey cek la maaya kalah ŋgada aləkwa, amba ta pas masa ta
ndəvda sləra aŋga cay na, a vəldandakwara cek aha ŋgada aləkwa ta ata bama da mey
pal.

12

1 Ndəhay a tabiya ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara ŋgene, fa
zlərmandakwar ray ŋga vəlmandakwar gədaŋ. Ata fa wuzdamandakwara, ya da pakwa
Gazlavay ŋga ndaw aləkwa fara fara na, ta fa banay masa ata ma ɓəsmara ŋgene. Maja
ŋgene, hazakadakwa cek hay ma təkndakwar ŋga daw fa mey fa mey cəpa. Hazakakwa
ma fəna na, mebərey ma təkndakwar ŋga daw fa mey fa mey daa mey ŋga Gazlavay.
Jarakwa, nakwa fa mey fa mey haa kasl mendəvey a.
2 Nəkakwa dey na, si fa Yesu. Ya da mbəkdakwa ba, maja ara aŋga ma pandakwara
cəveɗ ŋga ləhey, asaya, ara aŋga ma da jəɗndakwar haa mendəvey a. Ta təɓa la ŋga
kəɗmara fa hwadam mazlaŋgalakaya, kwa hwaray ta kar ŋga məcey daa ba. A təɓa
maja a wulkey a da hətey meesəmey masa Gazlavay ma ɓadara ŋga vəldara fa dəɓa ha.
Wure keɗe, aŋga manjakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay ma wey da ray cek hay cəpa.
3 Ahaw, wulkam da ray Yesu a. Ndəhay malamba hay ta rəsmara la, ta sərdamara
banay la, ama ta ɓəsa la cəpa. Anda keɗe, ka da gəram ba, ka da məcmara vaw ba.

Mey da ray mekətey ŋga Gazlavay

4 Akwar fa kəɗam vaw amba ka kam mebərey ba, ama kwa ndaw pal da wuzlah
akwar ta məcey daa mekəɗey-vaw a daa ba araŋ.
5 Akwar fa sərfadamara mey masa Gazlavay ma dəkakwar mevel ta aŋga heyey, ba
diya? Gazlavay aa guzlkwar anda aa maa guzltar ŋgada bəz aŋga hay, a ləvey:
«Bəz aɗaw, da yah, Bay Gazlavay,
ya fa sərdaka banay ŋga kətka na, təɓa mekətey a.
Da ya fa mbəɗka ray na, ka da cey mevel ba.
6 Maja yah, Bay Gazlavay, ya kətey na,
ndaw masa yah ma wuɗa.
Ya sərdey banay na,
ta ndəhay cəpa masa yah ma pata ŋga bəz aɗaw hay.»
7 Gazlavay a sərdakwar banay na, a key a kətkwar. Anda keɗe, Gazlavay a pakwar na,
anda bəz aŋga hay. Bəzey masa papaha a kəta ba na, daha daw?
8 Gazlavay na, fa kətata bəz aŋga hay cəpa. Anda keɗe, da aa fa kətkwar daa ba na,
ŋgene akwar bəz aŋga hay fara fara ba, akwar bəza hay manjar papaŋ.
9 Yaw, papa aləkwa hay da bəla na, fa kətmandakwar, anda keɗe, aləkwa fa
namatakwar ray. Kaa wara ya nakwar ray a papa aləkwa Bay Gazlavay ma fəna ba
na, kwara? Da aləkwa fa nakwar ray na, ya da hətkwa heter mendəvey ba.

11:34 11.34 Dan 3.23-25 **11:35 11.35** 1Bay 17.17-24; 2Bay 4.18-37 **11:36 11.36** Jer 20.2; 37.15 **11:37 11.37** 2Mev 24.21 **11:38 11.38** 1Sam 13.6 **12:1 12.1** 1Kwr 9.24 **12:2 12.2** 2.10; 8.1 **12:5 12.5-6** MM 3.11-12; CWJ 3.19 **12:7 12.7** Mew 8.5

10 Papa aləkwa hay masa da bəla keɗe a kətmandakwar ŋga menjey nekəɗey gway
anda mevel ata ma wuɗey. Ama papa aləkwa masa da vaɗ na, a kətndakwar ŋga
ɗiyndakwar amba ya tərkwa ndəhay aŋga hay maaya anda aŋga ŋga sərmataw.
11 Daa masa Gazlavay fa kətndakwar na, a mbafandakwar ba, a candakwar mevel.
Ama, ndəhay ma təɓmara mekətey a na, a hətam menjey maaya la ta zazay fa dəɓa ha.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da njam na, kwara?

12 Anda keɗe, ka da məcmara vaw ba, kam gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey.
13 Maaya na, ka səpmara cəveɗ ŋga Gazlavay dər e amba ndəhay siya da wuzlah
akwar masa-bəle hay a mbəkdamara mey ŋga Gazlavay ba, a səpmara Gazlavay maaya
maaya.
14 Səpam ŋga njey ta zazay ta ndəhay tabiya, kam gədaŋ amba ka kam cek ma mbafar
a Gazlavay, da daa ba na, kwa ndaw fa da hətar Gazlavay ta dey aŋga daa ba.
15 Wam vaw, kwa waawa da wuzlah akwar a da mbəɗar dəɓa a Gazlavay masa fa
wuɗndakwar kalah keɗe ba. Asaya, wam vaw amba kwa waawa da wuzlah akwar a
tərey anda slaslalay ŋga wudez masa meeɗəwek e * ba, da daa ba na, a da pey har, a
da nəsta ndəhay siya ta ɗeɗəwek aŋga ha.
16 Wam vaw, kwa waawa da wuzlah akwar a da key cek malamba ba, a da rəsa cek
maaya ŋga Gazlavay anda Ezayu ba. Ezayu a na, ta ləvar la a məlmaha mecəhe ŋga
key mahura da ray a amba a vəlar cek mezəmey gway.
17 Ka sərmara fa dəɓa ha, Ezayu ta wuɗey la amba papaha a pəsar mey cəŋga, haa
a səpa mepəsey-mey a ta matəway daa dey. Ama papaha ta pəsar mey daa saba, maja
Ezayu a gwa ŋga mbəɗa cek maaya ba masa aŋga ma ka heyey saba.
18 Sərmara, daa masa *Israyel hay ata da wuzlah-ley na, ata ta ŋgəcham la a cakay
aŋgwa ŋga Sinay, cek masa ndaw ma gwa ŋga gəsfar. Ama akwar na, ka ta ŋgəcham a
cakay cek masa ndaw ma gwa ŋga gəsfar anda Israyel hay zleezle na, daa ba. Daa ray
ŋga aŋgwa ha na, awaw fa gəɗey njem! njem! da ray a, ləvaŋ ɓək-ɓek asaya, bərgadaŋ
fa key ta gədaŋ da ray a.
19 Asaya, daa aŋgwa ha na, taalam fa cənwa, ɗay fa cənwa. Israyel hay a ma
cəndamara na, a təwam, a wuɗam amba Gazlavay aa guzltar saba,
20 maja mey masa ata ma cəndamara na, a fəntar gədaŋ. Gazlavay aa guzltar, a ləvtar:
«Kwa ndaw, kwa cek ŋga ley ma gəsfar fa aŋgwa ha na, hazakamara ta aŋgwa haa a
məcey.»
21 Cek masa ata ma hətmar a na, ta zluradata sem kalah. Kwa *Mawiz may, aa guzley,
a ləvey: «Ya faa wesey maja mandərzay fa kaya.»
22 Ama akwar na, ka ta ŋgəcham la aa aŋgwa ŋga *Siyaŋw, aa berney ŋga Gazlavay,
Gazlavay ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw. Berney a na, ara *Jeruzelem
masa da gazlavay da vaɗ. Feteɗe maslaŋ hay ŋga Gazlavay makustakaya ga, a sləfam
ba, fa kam gwagway.
23 Asaya, akwar ta ŋgəcham la a cakay bəza hay ŋga Gazlavay masa maa-mey-ndaw
† makustakaya feteɗe may. Bəza hay a na, ara ndəhay masa Gazlavay ma wuzlalatara
mezəley ata sem aa ɗerewel aŋga. Ata fa kam gwagway da vaɗ may. Akwar ta ŋgəcham
la a cakay Gazlavay, Gazlavay masa ma katar sariya a ndəhay da bəla tabiya. Akwar ta
ŋgəcham la a cakay ndəhay masa ma kam sləra ta cəveɗ e ma təram maaya kalah fa
mey ŋga Gazlavay.
24 Akwar ta ŋgəcham la a cakay Yesu, ndaw masa ma mbəɗdərwa mambaz aŋga amba
ya tərkwa ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. Yesu a na, ara ndaw ma handərwa
*Mejəwey-mey Mawiya masa Gazlavay ma jəwa ta aləkwa. Mambaz masa aŋga ma
mbəɗdərwa na, a wuzwa cek maaya ma fəna cek masa mambaz ŋga *Abel ‡ ma
wuzdərwa.

12:10 12.10 Mt 5.48; Rm 5.2; Jak 3.17 **12:11 12.11** 12.14; Jak 3.17-18 **12:12 12.12** Iz 35.3 **12:13 12.13** MM 4.26 **12:14 12.14** 12.11; Mk 12.30-31; Ps 34.15; 1Kwr 7.15 * **12:15 12.15** slaslalay ŋga wudez masa meeɗəwek e: Mey a keɗe a patar leŋgesl a ndəhay da ray mesəpey kuley hay. (Nəka Mew 29.17.) Ndəhay siya hay a wulkam mey a keɗe a wuɗey ŋga ləvey mepey mey aa mevel. **12:15 12.15** Mew 29.17; Gal 1.6 **12:16 12.16** MC 25.29-34 **12:17 12.17** MC 27.30-40 **12:18 12.18-19** Mab 19.16-22; 20.18-21 **12:20 12.20** Mab 19.12-13 **12:22 12.22** 13.14; Gal 4.26; CWJ 5.11; 21.2 † **12:23 12.23** bəza hay ŋga Gazlavay masa maa-mey-ndaw: Ara ndəhay tabiya ma təɓa mey ŋga Yesu manjatakaya da cakay Gazlavay. **12:23 12.23** Lk 10.20 ‡ **12:24 12.24** Mambaz ŋga Yesu a fəna ŋga Abel na, kwara? Ndəhay siya a ləvam mambaz ŋga Yesu na, a wuzwa dey-ceceh ta mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay, ama mambaz ŋga Abel na, a wuzwa Abel ma wuɗey ŋga kəɗey ndəhay malamba hay. Ndəhay siya a ləvam mambaz ŋga Yesu a fəna mebərey ta gədaŋ. **12:24 12.24** 8.6; 9.12; Abel: MC 4.10.

25 Anda keɗe, wam vaw, jəkfamar sləmay a ndaw masa maa guzlkwar, ka da
mbəɗmar dəɓa ba. Zleezle na, ndəhay ta jəkfamar sləmay a ndaw ma wuzdatara mey
ŋga Gazlavay da bəla keɗe daa ba. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma sərdata banay ta
ndəhay a. Aləkwa masa fa cəndakwa ɗay ŋga Yesu, ndaw maa guzlndakwar ta da vaɗ
keɗe, da ya jəkfakwar sləmay ba na, kaa ya daləhkwa daa banay a kwara?
26 Zleezle na, ɗay ŋga Gazlavay ta cənwa la, hwiyak ta wusey la. Ama wure keɗe,
Gazlavay aa guzley da ray cek masa aa ma da ka, a ləvey: «Ya wusa hwiyak la dey pal
saya. Ya da wusey na, hwiyak daada ba, ama slam da gazlavay da vaɗ may.»
27 Mey masa ma ləvey «dey pal saya» a wuzwa cek hay tabiya masa Gazlavay ma
katərwa na, a wusam la. Asaya, cek hay a, aa zəɗam la. A ka kəne amba cek hay masa
ma wusam ba na, aa zəɗam ba, a njam kəne.
28 Anda keɗe, kakwar suse a Gazlavay maja aa ma vəlndakwar berney masa ma pəlhey
ba, slam masa Gazlavay fa wey da ray ndəhay aŋga hay ŋga sərmataw. Kakwar cek
masa ma mbafar, nakwar ray.
29 Sərmara, Gazlavay masa aləkwa ma həlmakwa na, aŋga anda awaw maa wurey
cek.

13

Mey da ray menjey maaya ŋga ndəhay ŋga Gazlavay

1 Akwar ndəhay ŋga Gazlavay, wuɗam vaw da wuzlah akwar cəŋga anda akwar
məlmaŋ hay.
2 Anda keɗe, sərfadamara ŋga təɓey məlak hay a way akwar hay ta meesəmey.
Ndəhay mekele ta təɓam məlak hay la kəne, anja a təɓam na, maslaŋ hay ŋga Gazlavay,
kwa ta sərmara daa ba.
3 Wulkam ta ndəhay daa fərsəne, anda akwar bama ta ata daa fərsəne he may. Asaya,
wulkam ta ndəhay masa fa sərdamata banay, anda akwar may, fa səram banay bama
ta ata.
4 Kwa waawa ŋga jəkey sləmay fa mey masa Gazlavay ma ləvey da ray meley ŋgwas.
Anda keɗe, kwa waawa a da ley vaw saw da palah ba. Sərmara, Gazlavay a katar sariya
la ŋgada ndəhay ma lam vaw saw da palah ta ŋgada ndəhay ma kam cek hay malamba.

5 Kwa waawa a da wulkey kalah da ray dala ba. Sasəmam ta cek masa da har akwar
gway, maja Gazlavay ta ray aŋga taa guzley la, a ləvey: «Ya fa da mbəɗka dəɓa daa ba.
Kwa ya fa da mbəkdaka daa ba.»
6 Anda keɗe, kwa waawa da wuzlah aləkwa a gwa ŋga ləvey ta mandərzay daa dey
daa ba:
«Bay Gazlavay na, ara ndaw ma jənya.
Maja ŋgene, ya fa da zlurey kwa ta meeme daa ba,
maja ndaw ma gwa ŋga kaya cek maaya ba na, daa ba.»
7 Wulkam ta *bay-ray akwar hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ma
wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay zleezle. Yaw, wulkam da ray menjey ata, asaya, da
ray meməcey ata. Pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara anda ata.
8 Yesu *Kəriste na, a mbəɗey ba dəga zleezle haa wure keɗe, aŋga daha ŋga sərmataw.
9 Wam vaw maja ndəhay faa sərkadamata ndəhay ta meesərkey mekele mekele
masa wal ta meesərkey masa fara fara ŋga Gazlavay. Ndəhay a ŋgene, a da
zlaŋgaɗadamakwar ta meesərkey ata da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey.
Ama kwakwas da ray cek mezəmey a na, kwa ta jənta ndəhay masa ma səpmara
kwakwas a na, daa ba səlak. Aŋga maaya amba ndəhay a hətam gədaŋ daa cəveɗ ŋga
Gazlavay ta fa maaya ŋga Gazlavay, da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey.
10 Aləkwa na, ta slam aləkwa mefəkey cek * ŋgada Gazlavay, ama ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ata ta cəveɗ ŋga zəmey cek da ray slam aha daa ba.
11 Ata na, a həram gənaw. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay na, a mbəzey ta mambaz a aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a ŋga vəldara

---

12:25 12.25 6.4-6; 8.1; Mab 20.22 **12:26 12.26** Mab 19.18; Hag 2.6, 21 **12:28 12.28** 13.14 **12:29 12.29** Mew 4.24 **13:1 13.1** 6.10; 10.24; 13.16; 1Pi 1.22 **13:2 13.2** MC 18.1-8; 19.1-3; Jəw 31.32; Rm 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pi 4.9; 3Jŋ 8 **13:3 13.3** 10.34; Mt 25.36 **13:4 13.4** 1Kwr 7.2-4; 1Tes 4.3-8 **13:5 13.5** Mew 31.6, 8; Fəl 4.11-12; 1Tm 6.7-10 **13:6 13.6** Ps 118.6 **13:7 13.7** 6.12; 1Kwr 4.16 **13:9 13.9** Rm 14.2; Kwa 2.20-22; 1Tm 4.3 * **13:10 13.10** slam aləkwa mefəkey cek: Feɗe a wuɗey ŋgaa guzley da ray Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a da vaɗ. Ara slam masa Kəriste ma mbəzey a hwaɗ a.

a Gazlavay ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay. Aslaw a na, a badamara ta cakay, aa wurmara feteɗe.
12 Yesu na, kəne may, a da kəɗmara na, ta', a badamara la daa berney ŋga *Jeruzelem ta cakay. A sərey banay anda ŋgene na, amba a tərdata ndəhay ŋga ndəhay maaya manjar mebərey ta fa mambaz aŋga.
13 Da anda keɗe na, ya da səpkwa kwakwas ŋga *Jəwif hay saba. Bakwa la ta cakay, nakwa fa Yesu amba a pamandakwar hwaray bama ta aŋga.
14 Da bəla keɗe na, aləkwa manjatakaya daa berney masa ma da njey ŋga sərmataw ba, ama ya səpkwa ta səpey na, berney masa Gazlavay ma da ləma ŋgada fa mey.
15 Anda keɗe, kakwa suse a Gazlavay mandaw mandaw ta mezəley ŋga Yesu. Mekey suse a ŋgene na, ara anda cek mevəley ŋgada Gazlavay ma bawa da mey aləkwa ŋga həlma.
16 Maaya na, ka kam cek masa maaya da wuzlah akwar, asaya, ka jənam vaw. Mekey cek anda ŋgene na, ara anda mevəley cek masa ma mbafar a Gazlavay.
17 Maaya na, ka namatar ray a bay-ray akwar hay, ka cənmatar mey. Ara ata ma nəkfamakwar dey daa menjey akwar, maja Gazlavay a daa cəfɗata da ray sləra ata masa ata ma kamara ŋgada akwar. Anda keɗe, da akwar fa namatar ray na, a kamara sləra ata la ta meesəmey, da daa ba na, har a da rəwtar. Da har ta rəwtar sem na, ŋgene, fa da jənkwar daa ba səlak.
18 Ambahw, dəram daŋgay a Gazlavay maja ala. Ya sərmara fara fara, mevel ala maaya, ya wuɗam ŋga key cek ta cəveɗ e mandaw mandaw.
19 Yaa cəfɗakwar kalah na, ŋga dərey daŋgay a Gazlavay amba a vəlya cəveɗ ŋga vəhey fa akwar wure keɗe.

Mepəsey-mey

20 Ara Gazlavay ma vəlndakwar zazay. Ara aŋga ma sləkɗadərwa Bay aləkwa mahura Yesu da wuzlah ndəhay maməctakaya. Yesu a na, ta tərey la anda mecəkwer aləkwa mahura ma nəkfandakwar dey, maja aŋga ma məcey maja aləkwa. Ta fa mambaz aŋga ma mbəɗwa na, Gazlavay ta jəwey mey la ta aləkwa ŋga sərmataw.
21 Anja Gazlavay ŋga vəlkwar gədaŋ amba ka kam cek tabiya maaya anda aa ma wuɗey. Anja ŋga ka sləra aŋga ta aləkwa ta gədaŋ ŋga Yesu *Kəriste, amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey aŋga. Anja ndəhay ŋga həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

22 Məlma aɗaw hay, ya fa kakwar ambahw, təɓmara mey aɗaw masa ma da vəlkwar gədaŋ daa leeter keɗe ta meesəmey. Leeter keɗe na, aa zazam daa ba.
23 Yaw, ya wuɗey ŋga wuzdakwara, məlma aləkwa Timawte na, ta bawa cay daa fərsəne. Da ta wuswa la fiyaw feɗe na, ya da diyam cew e fa akwar.
24 Camatar har a *bay-ray akwar hay ta a ndəhay ŋga Yesu feteɗe tabiya may. Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa hwayak ŋga Itali a camakwar har may.
25 Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, akwar tabiya ndav.

13:11 13.11 9.7; Lev 16.27 **13:12 13.12-13** 11.26; Mt 27.31-33 **13:14 13.14** 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Fəl 3.20; 2Kwr 5.6; 1Pi 2.11; CWJ 21.2 **13:15 13.15** Ef 5.19-20; Ps 50.14, 23 **13:16 13.16** Gal 6.10; Fəl 4.18 **13:17 13.17** Ez 3.17; SNM 20.28-31; 1Kwr 16.16 **13:18 13.18** 10.22; Rm 15.30; 2Kwr 1.12; SNM 24.16 **13:20 13.20** zazay: 12.14; Rm 5.1; 2Kwr 13.11; ***mejəwey-mey:*** 8.6; ***mambaz:*** 9.12 **13:21 13.21** Ef 2.10; Fəl 2.12-13 **13:23 13.23** Timawte: 1Kwr 4.17 **13:25 13.25** Gal 6.18

Leeter masa
Jak
ma wuzlala
Mey da ray

Leeter masa Jak ma wuzlala

Ma wuzlala leeter keɗe na, ara Jak, «ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay leŋ ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste.» (1.1) Ndəhay ga a wulkam Jak a ara məlmaŋ ŋga Yesu (Mt 13.55). Ara ndaw pal dasi bay-ray hay daa Egəliz da Jeruzelem (Gal 2.9; SNM 15.13-21). Ta vəlda ray aŋga la ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay ŋgada Jəwif hay feteɗe.

Jak a wuzlala leeter keɗe ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay daa səkway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bəla tabiya. (1.1; SNM 8.1-3; 11.19). Ara maja ŋgene, ndəhay ma ləvam a wuzlala leeter e na, ŋgada Jəwif hay gway. Ndəhay siya a wulkam Jak a wuzlala na, ŋgada Jəwif hay daada ba, ama ŋgada ndəhay ŋga Yesu tabiya (2.1). Leeter e na, faa sərkadata ndəhay, asaya, fa vəltar gədaŋ amba a kam cek anda mey ŋga Gazlavay ma ləvey. Jak a wuɗey ndəhay a wuzdamərwa ata ndəhay ŋga Yesu na, ta fa sləra masa ata ma kamara, ba na, ta fa mey masa ata ma təɓmara daada ba.

Daa leeter keɗe na, mey hay mahura maakar daha:
Da ndaw a ləvey aŋga ndaw ŋga Yesu na, si a njey anda Yesu (fasəlawal 1, 2, 4)
Meweley ndaw ta weley na, ara cek maaya ba (2.1-13; 5.1-6)
Ndaw ŋga Yesu na, si a wey vaw fa mey masa aŋga maa guzlda (3.1-12; 4.11-12)
Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:
Meɓəsey banay ta meesəmey (1.2)
Mewey vaw fa meeguzley saw (3.1-12)
Vəram ta metərey-vaw da wuzlah ndəhay a sawa na, dama? (4.1-4)
Mey da ray medərey-daŋgay (5.13-15)

Mecey-har

1 Yah, *Jak, ndaw ma ka sləra ŋga *Gazlavay leŋ ŋga Bay Mahura *Yesu *Kəriste, ya fa cakwar har, akwar ndəhay ŋga Gazlavay daa səkway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bəla tabiya.

Mey da ray meesəmey daa banay

2 Məlma aɗaw hay, da banay hay mekele mekele a hətfakwar na, sasəmam ga cəŋga,

3 maja ka sərmara na, Gazlavay a wuɗey ŋga jadakwar ta fa banay hay a, da akwar fa təɓmara mey aŋga fara fara kwa. Anda keɗe, ka da hətam gədaŋ ma fəna ŋga njey daa cəveɗ ŋga Gazlavay.
4 Ɓəsmara banay a haa aa mendəvey a, amba ka təram ndəhay masa maaya kalah, manjar mebərey, ndəhay ŋga Gazlavay fara fara.

Mey da ray medərey-daŋgay

5 Da ndaw da wuzlah akwar a səra cek maaya masa aa ma da ka ba na, ŋgaa cəfɗa Gazlavay, amba a wuzdara cek aha, maja Gazlavay a fa vəley leŋgesl maaya mandaw mandaw a kwa waawa maa cəfɗa. Ŋgada ndaw maa cəfɗafar leŋgesl na, a mbəɗar ray ba.
6 Ama si ndaw a, aa cəfɗa ta mevel pal, si a səra daa mevel aŋga, fara fara Gazlavay a vəldara cek aha la. Da ndaw a, aa ta mewulkey cew cew na, aŋga anda yam daa bəlay masa memeɗ ma cawasla saw kəne.
7 A da wulkey daa ray aŋga amba a hətey cek da har Bay Gazlavay ba,
8 maja aa ta mewulkey cew cew daa cek hay tabiya masa aŋga ma ka, a gwa ŋga njey daa cəveɗ pal ba.

Ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya ata letek fa mey ŋga Gazlavay

9 Anja məlma aləkwa hay masa-viya hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ŋgaa səmam maja Gazlavay a tərdata la ŋga ndəhay mahura hay fa mey aŋga da vaɗ.

1:1 1.1 Jak: Mt 13.55; SNM 12.17; 15.13; 21.18; 1Kwr 15.7; Gal 1.19; 2.9; 1Pi 1.1 **1:2 1.2-3** Rm 5.3-5; 1Pi 1.6-7 **1:5 1.5** MM 2.6 **1:6 1.6** 5.13; Mt 7.7; 21.21-22; Ef 4.14 **1:9 1.9** 2.5

10 Asaya, anja ndaw ŋga Yesu masa-zleley, kwa Gazlavay ta tərda sem ŋga mecəhe
na, ŋgaa səmey cəŋga. A səra a da məcey * anda meefekwey masa ma da ɓetey fiyaw
fiyaw.
11 Da pas fa tey na, a ɓata meefekwey a, a kəzley a hwayak, membey aŋga daa saba,
ta nəsey sem. Yaw, ndaw masa-zleley may, a da ndəvey dey pal kəne, kwa daa mekey
sləra aŋga.

Mey da ray meɓəsey banay

12 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndaw masa ma ɓəsa banay tabiya ma hətfar. Fa
dəɓa ŋga banay a na, Bay Gazlavay a da pa ŋga ndaw maaya, maja aŋga ta key bay-
gula sem. A da vəlar heter mendəvey ba masa aa ma ləvey a vəldatara la a ndəhay
masa ma wuɗmara heyey.
13 Da ndaw a wuɗey ŋga key cek maaya ba na, ŋgene ndaw a, a da ləvey: «Ara
Gazlavay ma handaya amba ya ka cek aha» na, kəne ba. Fara fara, ndaw a gwa ŋga
bata Gazlavay ba, asaya, Gazlavay fa hendey ndaw ŋga key cek maaya ba na, daa ba.
14 Da ndaw a wuɗey ŋga key cek maaya ba na, ara mewulkey aŋga maaya ba ma
bata, ma zlaŋgaɗada daa cəveɗ masa maaya.
15 Fa dəɓa ha, mewulkey aŋga maaya ba ha a handa ndaw a ŋga key mebərey.
Mebərey a, a da wey da ray ndaw a haa aa zəɗda.
16 Məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, ka da təɓmara mey masa ndəhay ma ləvmakwar
ma fəna mey aɗaw keɗe ba.
17 Sərmara, cek hay maaya tabiya masa ma jənmandakwar na, fara fara a sawa da
vaɗ fa Gazlavay Papaŋ ma kata cek hay ma waɗam da vaɗ, anda meləvey, pas ta kiya
leŋ wurzla hay. Gazlavay na, a mbəɗey ba səlak. Anda pas ma kəzley ma key ləvaŋ na,
Gazlavay a mbəɗey kəne ba.
18 Ta mbafar la a Gazlavay amba a vəlndakwar heter mendəvey ba ta fa mey aŋga
masa fara fara. Gazlavay a ka kəne amba aləkwa ndəhay aŋga hay na, ya tərkwa
mahura da ray cek hay tabiya masa aa ma katərwa.

Mey da ray mecəney mey ŋgada Gazlavay

19 Məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, maaya na, kwa waawa ŋga wusey vaw ŋga cənda
mey masa ndaw maa guzlda, a daa guzley fiyaw fiyaw ba, asaya, a da cey mevel fiyaw
fiyaw ba may.
20 Fara fara, da ndaw mevel fa car na, a gwa a key sləra ma mbafar a Gazlavay ba.
21 Da ray ŋgene, mbəkdamara cek hay maaya ba ma nəsmakwar. Asaya, mbəkdamara
mekey mebərey. Təɓmara mey masa Gazlavay ma pakwara aa mevel akwar ta mey
maakwaɗ a, maja mey a keɗe na, a gwa ŋga ləhdakwar.
22 Ka da wulkam ŋga jəkey sləmay fa mey ŋga Gazlavay daada gway na, kəne ba.
Maaya na, ka kam cek anda mey a maa guzley. Da daa ba na, a key ŋgene, ka bəmam
ray akwar.
23 Ahaw, da ndaw a jəkey sləmay fa mey ŋga Gazlavay gway, ama a ka cek anda mey
a maa guzley ba na, ŋgene, ndaw a, ta tərey sem anda ndaw ma nəka dey aŋga daa
baŋgəra.
24 A nəka dey aŋga maaya maaya, fa dəɓa ha, masa ta la dey sem na, a daw, a sərfada
dey aŋga ha saba.
25 Ama da ndaw a saŋgala kwakwas ŋga Gazlavay ta dək-vaw, asaya, da ndaw aha
a jəkey sləmay fa kwakwas a, a sərfada, a səpa na, ŋgene Gazlavay a kar maaya la
maja. Fara fara, Gazlavay a kar maaya la maja kwakwas a, aŋga maaya kalah, a gwa
ŋga ləhda ndaw daa mebərey.

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

26 Yaw, da ndaw a wulkey daa mevel aŋga, aŋga ndaw ma səpa mey ŋga Gazlavay
ta cəveɗ e, ama a wey vaw fa mey masa aŋga maa guzlda ba na, ŋgene mesəpey mey
ŋga Gazlavay a ŋgada aŋga na, ara cek ŋga tede, a key a bəmey ray aŋga.
27 Ama fa Gazlavay Papa aləkwa na, amba ndaw a səpa mey aŋga fara fara, a mbafar
a Gazlavay a na, si ndaw aha a nəkey dey fa matawak hay ta ŋgwas-vagay hay daa

---

* **1:10 1.10** A səra a da məcey: Ndaw masa-zleley a səra a da məcey, a gwa ŋga la zleley aŋga a har ba. Anda keɗe, ndaw masa-zleley ma təɓa mey ŋga Yesu na, aa səmey maja a səra a da hətey cek ma fəna zleley aŋga ha. **1:10 1.10** 5.1 **1:10 1.10-11** Jəw 14.2; Ps 90.5-6; Iz 40.6-8 **1:12 1.12** 5.11; 1Kwr 9.24-25 **1:13 1.13** MM 19.3; 1Kwr 10.13 **1:14 1.14-15** Rm 6.19-21; 7.7-10; 1Jŋ 2.16-17 **1:17 1.17** MC 1.14-18; Mt 7.11 **1:18 1.18** Janŋ 1.13; Rm 8.19-23; 1Pi 1.23 **1:19 1.19** 3.2; MM 15.1; Ekz 7.8-9 **1:21 1.21** Kwa 3.8; 1Pi 2.1 **1:22 1.22** 2.17; Mt 7.24, 26; Rm 2.13 **1:25 1.25** 2.12, 24; Ps 19.8; Janŋ 13.17; Rm 8.2; Gal 6.2 **1:26 1.26** 3.2, 10; Ps 34.14; 141.3

banay ata. Asaya, si ndaw aha a wey vaw fa ray aŋga maja mebərey da bəla keɗe a da zləɓa.

2

Meweley vaw ta weley ara cek maaya daw?

1 Məlma aɗaw hay, akwar masa fa təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste Bay aləkwa
Mahura, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya ŋgene na, ka da walam vaw
ta weley da wuzlah akwar ba.
2 Wulkam cey! Ndəhay cew a mbəzam a wuzlah akwar daa mekusey, laŋgar ta zana
fa vaw maaya ta daŋgwa da har maaya, laŋgar ndaw masa-viya, aŋga ta zana maaya
ba maŋgərkaya.
3 Ka camar har ŋgada ndaw ta zana maaya heyey, ka ləvmar: «Ndaw mahura, njey
fa jaŋga maaya keɗe», ama ŋgada ndaw masa-viya heyey na, ka ləvmar: «Lecey ta
lecey», da daa ba, ka ləvmar: «Njey feteɗe a hwayak.»
4 Da akwar fa kamara kəne na, a key ŋgene, ka walam vaw ta weley, ba daw? Anda
keɗe, meweley vaw ta weley ŋgene na, a sawa daa mewulkey akwar maaya ba ŋgene.
5 Məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, jəkam sləmay maaya maaya. Gazlavay ta walata
masa-viya hay da bəla keɗe sem amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara, a ləham.
Asaya, ta walata sem amba a mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vaɗ, slam masa
aa ma ləvey a da vəldatara ŋgada ndəhay ma wuɗmara heyey.
6 Ama akwar na, ka ta rəsmata masa-viya hay sem. Akwar fa sərmara, masa-zleley
hay fa sərdamakwar banay kalah da bəla keɗe, ba diya? Asaya, ara ata ma ɗaɗamakwar
ŋgada fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya, ba diya?
7 Yaw, maa saŋgəram da ray mezəley maaya ŋga Yesu Kəriste masa aŋga ma
vəldakwara na, ara ata, ba diya?
8 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Si ka wuɗa meseembew akah
anda kah ma wuɗa ray akah.» Da akwar fa namar ray ŋgada *mewey ŋga Bay Gazlavay
a keɗe na, ŋgene ara cek maaya.
9 Ama da ka walam vaw ta weley da wuzlah akwar na, ŋgene ara mebərey. Anda
keɗe, mewey a, aa zəɗdakwar la maja akwar ma zləɓmara.
10 Kwa ndaw a nar ray a kwakwas ŋga Gazlavay cəpa, ama da ta mbəkda mewey pal
sem daa kwakwas a na, ŋgene ta key mebərey sem da ray kwakwas a cəpa.
11 Ya ləvey anda keɗe na, maja mewey pal ma ləvey: «Ka da ley vaw saw da palah
ba», mekele saya a ləvey: «Ka da kəɗey ndaw vagay ba». Da ka ta ley vaw saw da
palah daa ba, ama da ka ta kəɗey ndaw vagay sem na, ŋgene ka ta zləɓa kwakwas ŋga
Gazlavay a sem.
12 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, wam vaw fa mey masa akwar ma daa guzldamara,
asaya, wam vaw fa menjey akwar da bəla, maja akwar na, ndəhay masa Gazlavay ma
da katar sariya ta fa mewey aŋga, mewey masa ma gwa ŋga badakurwa daa mebərey.
13 Da ndaw ta sərey dey-ceceh fa ndəhay siya daa ba na, Gazlavay fa da kar sariya ta
dey-ceceh daa ba may. Ama da ndaw ta sərey dey-ceceh la fa ndəhay na, ŋgene ndaw
a, fa da zlurey fa Gazlavay ta pas sariya na, daa ba.

Mey da ray ndaw ma wuzda metəɓey-mey aŋga ta fa sləra aŋga

14 Məlma aɗaw hay, da ndaw a ləvey aŋga fa təɓa mey ŋga Gazlavay, ama a ka cek
anda Gazlavay ma ləvar ŋga ka ba na, ŋgene metəɓey-mey ŋga ndaw aha ta tərey sem
ŋga cek ŋga tede, fa da ləhda daa mebərey daa ba səlak.
15 Yaw, da məlmakw, da daa ba, dam-mamakw daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu zana ata daa ba, a hətam cek ŋga zəmey mandaw mandaw ba,
16 ka ləvtar: «Anja ka njam daa zazay, anja ka hətam zana fa vaw, asaya, anja ka
hətam cek mezəmey haa ka rəham», ama da ka ta vəltar cek masa ŋga jənta daa ba na,
mey akah ŋgene ara mey ŋga tede, ba diya?
17 Anda keɗe, metəɓey mey ŋga Gazlavay na, aa kəne may. Da ka təɓa mey ŋga
Gazlavay, ama da ka kada sləra ta mey a ba na, metəɓey mey ŋga Gazlavay ŋgene ara
cek ŋga tede ŋgada kah.

1:27 1.27 Ps 10.14, 18; Iz 1.17; Mt 25.35-36 **2:1 2.1** 2.1-9; Mew 1.17; 10.17; 16.19; 2Mev 19.7; Jəw 34.19; Ps 82.2; MM 24.23; Mt 5.45; SNM 10.34; Rm 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ef 6.9; Kwa 3.25; 1Pi 1.17 **2:5 2.5** 1.9; Lk 6.20-21; 1Kwr 1.26-28; CWJ 2.9 **2:8 2.8** Lev 19.18; Mt 22.39; Rm 13.9 **2:9 2.9** 2.1 **2:10 2.10** Mt 5.19; Gal 3.10; 5.3 **2:11 2.11** Mab 20.13-14 **2:12 2.12** 1.25 **2:13 2.13** Mt 5.7; 7.1; 18.32-35 **2:14 2.14** Mt 7.21; 1Jŋ 3.17 **2:15 2.15** Mt 25.35-36 **2:17 2.17** Gal 5.6, 16, 22-24; 1Jŋ 3.18

18 Ama da kwa ndaw a gwa a ləvya: «Ndaw laŋgar a təɓa mey ŋga Gazlavay gway,
laŋgar saya a kar sləra maaya ŋgada Gazlavay.» Ŋgada ndaw ma ləvey kəne na, yah,
*Jak, ya da mbəɗdara, ya ləvar: «Ka gwa ŋga wuzdiwa metəɓey mey ŋga Gazlavay
manjar sləra daw? Ama yah na, ya gwa ŋga wuzdakawa metəɓey-mey aɗaw ta fa sləra
masa yah ma ka.»
19 Asaya, ka fa təɓa Gazlavay na, aŋga pal, ba diya? Ŋgene, ara cek maaya. Ama kwa
mesəfney hay maaya ba na, fa təɓmara mey a kəne may, a zluram ta mey a.
20 Fara fara, da ndaw ta təɓa mey ŋga Gazlavay sem, ama a key sləra ma mbafar
a Gazlavay ba na, ŋgene, metəɓey mey a, ta tərey sem ŋga cek ŋga tede. Kah ndaw
marəzlkaya, ka wuɗey ya wuzdakawa mey a saya daw?
21 Sərfada *Abəraham, papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle taw. Gazlavay a pa ŋga ndaw
maaya fa mey aŋga na, kwariya? A pa ŋga ndaw maaya na, ta fa cek maaya masa aa
ma ka. Cek aha na, ara aa ma vəlda bəzey aŋga *Izak ŋga sley ɗay a ŋgada Gazlavay
heyey.
22 Anda keɗe, ka səra Abəraham ta təɓa mey ŋga Gazlavay la. Metəɓey-mey aŋga ta
cəmam la aa slam a ta sləra masa aa ma ka ŋgada Gazlavay. Sləra masa Abəraham ma
ka ha fa vəlar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna.
23 Cek aha keɗe a key anda mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle, ma
ləvey: «Abəraham a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay
ma pa ŋga ndaw maaya.» Da ray ŋgene, Gazlavay a zəla Abəraham a «jam aɗaw.»
24 Anda keɗe, ya sərkwa na, Gazlavay a gwa ŋga pa kwa waawa ŋga ndaw maaya fa
mey aŋga maja ndaw a ma təɓa mey aŋga daada ba, ama maja sləra maaya masa aa
ma ka may.
25 Asaya, wulkam da ray ŋgwas-barlaw *Rahap. Ta təɓta ndəhay meslərey hay ŋga
*Israyel hay la a way aŋga, ta jənta la ŋga badatərwa da slala Jerikwaw taa cəveɗ
mekele. Anda keɗe, Rahap a, Gazlavay ta pa sem ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja
sləra maaya masa aa ma ka ŋgene.
26 Fara fara, da ndaw fa səfney daa saba na, ŋgene ta məcey sem. Metəɓey-mey ŋga
Gazlavay na, aa kəne may. Da ndaw a ləvey aa fa təɓa mey ŋga Gazlavay, ama a kada
sləra ba na, metəɓey mey aŋga ha ŋgene ara cek ŋga tede.

3

Mey da ray mewey vaw fa meeguzley saw

1 Məlma aɗaw hay, ka da təram cəpa ŋga ndəhay maa sərkadam mey ŋga Gazlavay
a ndəhay ba, maja ala ndəhay maa sərkadam ndəhay na, ta pas sariya, Gazlavay a daa
cəfɗandar ma fəna ndəhay siya hay.
2 Aləkwa cəpa fa kakwa mebərey mekele mekele mandaw mandaw. Ama da ndaw fa
key mebərey daa meeguzley aŋga daa ba na, ŋgene ara ndaw maaya fara fara ma gwa
ŋga wa vaw aŋga cəpa.
3 Nəka, pəles na, aŋga mahura, ama aləkwa fa ndəkwakwa lagambal, cek mecəhe,
a mey amba a cənndakwar mey. Anda keɗe, ya gwakwa ya handakwa aa slam masa
anda aləkwa ma wuɗkwa. 4 Asaya, wulkam da ray kwambiwal mahura masa memeɗ
ma handa ta gədaŋ. Ara cek mahura, ama ndaw ma hwada kwambiwal a na, a hwada
ta hwadam mecəhe, a gwa a handa aa slam masa aa ma wuɗey.
5 Yaw, neneh may, aa kəne. Ara cek mecəhe da wuzlah mezəvey ŋga vaw hay tabiya,
ama ta neneh na, ndaw a gwa aa guzley mey maadakw a ma nəsa ndaw.

Nəkmara, zay-awaw ndez kəɗey na, a gwa a gəɗey, aa kəra sidam da ley * tabiya.
6 Neneh na, aŋga anda awaw maa wura slam. Ara mezəvey pal da wuzlah mezəvey
ŋga vaw aləkwa hay, ama a gwa a nəsa vaw tabiya maja mey hay malamba da bəla
tabiya na, ara aŋga ma badatərwa. A nəsa ndaw dəga mayawa aŋga haa meməcey
aŋga. Neneh na, aa wura ndaw kəlmeɗek! ta awaw magaza.
7 Ndaw a gwa a wey da ray cek hay tabiya: cek hay da ley ta ɗiyaŋ hay ta cek hay ma
diyam ta hwaɗ ta hwaɗ, leŋ ewet hay daa yam cəpa. Ahaw, a wey da ray ata tabiya.
8 Ama ŋga neneh na, ndaw a gwa a wa ba səlak. Ara cek malamba, a wusey kalah,
aŋga marəhkaya ta mewer, a gwa a kəɗey ndaw.

2:19 2.19 Mew 6.4; ***mesəfney hay maaya ba:*** Mt 8.29; Mk 1.24 **2:21 2.21** MC 22.9, 12; Rm 4.1-5, 13-16, 19-22; Heb 11.17 **2:23 2.23** MC 15.6; 2Mev 20.7; Rm 4.3 **2:25 2.25** Jes 6.17; Mt 1.5; Heb 11.31 **2:26 2.26** 2.17, 20 **3:2 3.2** 1.26 **3:2 3.2-10** Ps 141.3; MM 10.19 **3:3 3.3** Ps 32.9 * **3:5 3.5** sidam da ley: slam da ley masa wudez kəɓ-keɓ! **3:6 3.6** MM 10.19; Mt 15.11, 18-19 **3:7 3.7** MC 9.2 **3:8 3.8** Ps 140.4; Rm 3.13; Ef 4.29

9 Ta neneh aləkwa na, aləkwa fa həlmakwa Bay Gazlavay, Papa aləkwa. Yaw, aləkwa
fa sərkwa Gazlavay a ləmta ndəhay na, kəraɗ! anda aŋga. Ama ta ŋgene he cəpa,
aləkwa fa cəɗkwa ndəhay ta neneh e cəŋga.
10 Mepəsey-mey leŋ mey menəsey ndaw na, a gwa ŋga bawa da mey ndaw pal. Məlma
aɗaw hay, ya da kakwa kəne ba.
11 Daa wurak ŋga yam pal na, yam mawuryayak a ta yam mecərey a gwamara a
gəcwa daa slam a daw?
12 Məlma aɗaw hay, gudav a gwa a yey səkeɗ daw? Asaya, wudez mekele may a gwa
a yey gudav daw? Wurak ŋga yam mawuryayak a na, a gwa ŋga gəcwa yam maaya
daw?

Mey da ray leŋgesl masa Gazlavay ma vəlda a ndəhay aŋga hay

13 Da ndaw ta leŋgesl ma səra cek da wuzlah akwar daha na, si a wuzda menjey aŋga
maaya ta fa sləra masa aa ma ka ta mey maakwaɗ a, leŋ ta leŋgesl masa Gazlavay ma
vəldara.
14 Ama da akwar fa kam səleŋ kalah, asaya, da akwar fa wuɗkam ɗay, ŋgene, kwa
ka da zlapam maja leŋgesl akwar a ba. Da daa ba na, mezlepey akwar ta səleŋ akwar
ŋgene na, fa tərda mey masa fara fara ŋga mey membərzley.
15 Leŋgesl akwar ŋgene na, a sawa ta fa Gazlavay da vaɗ ba, ara leŋgesl ŋga bəla
keɗe, ara leŋgesl ŋga ndəhay magədaŋ gway, a sawa ta fa *Sataŋ, bay-malula.
16 Nəka, da ndəhay fa kam səleŋ, fa wuɗkam ɗay na, ŋgene ndəhay a, a kam cek ta
cəveɗ e saba, cek hay maaya ba hay cəpa fa ata daha.
17 Ama leŋgesl ma sawa ta fa Gazlavay da vaɗ na, mebərey da hwaɗ a daa ba, fa
handawa zazay leŋ meeguzley ta mey maakwaɗ a, a wuzlah ndəhay, a sərey dey-ceceh
fa ndəhay, a cəmtar ɗay a ndəhay, a key sləra maaya mandaw mandaw, a weley ndaw
ta weley ba, asaya, a betey ndaw ba.
18 Ndəhay ma cəmamatar ɗay a ndəhay na, fa handamawa zazay a wuzlah ndəhay.
Mawurɓay ŋga sləra ata na, ara menjey maaya fa mey ŋga Gazlavay.

4

Ka da kam jam ta bəla ba

1 Mecekeley-mey ta mekəɗey-vaw da wuzlah akwar a sawa na, dama? A sawa na, daa
mevel akwar ma kəɗey vaw ŋga key cek hay maaya ba.
2 Akwar fa wuɗam ŋga hətey cek hay mekele mekele, ama ka hətam ba. Ara maja
ŋgene akwar fa kəɗam ndəhay vagay. Asaya, akwar fa kam səleŋ, akwar fa səpam cek,
ama ka hətam ba. Da ray ŋgene, akwar fa təram vaw, akwar fa kəɗam vaw da wuzlah
akwar. Ka hətam cek masa akwar ma wuɗam ba na, maja akwar faa cəfɗamara cek
aha fa Bay Gazlavay daa ba.
3 Da akwar faa cəfɗam cek fa Gazlavay, ka hətam ba na, ara maja akwar ta mewulkey
maaya ba. Anda meləvey, kaa cəfɗam na, cek masa ma mbafakwar daada gway.
4 Akwar ndəhay ma mbəkdamara Gazlavay sem, anda ŋgwas ma mbəkda zel e ma
ley vaw saw! Akwar ma təɓmara mewulkey ŋga bəla keɗe, a key ka rəsmara Gazlavay
na, ka sərmara ba daw? Fara fara, kwa waawa ma təɓa mewulkey ŋga bəla keɗe na, a
tərey masa-gəra ŋga Gazlavay la.
5 Mey ŋga Gazlavay a ləvey: «Gazlavay a wuɗey cek mekele a key sləra daa mevel
aləkwa ba, si Mesəfney aŋga masa aa ma pa a ray aləkwa gway.» Ka wulkam na, mey
a keɗe aa guzley ŋga tede daw?
6 Ama fa kandakwar maaya ma fəna ma fəna cəŋga. Ara anda mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay masa ma zlapam na, Gazlavay a mbəɗtar
dəɓa la. Ama ndəhay meekweɗ-mey na, Gazlavay a katar maaya la.»
7 Da ray ŋgene, namar ray a Gazlavay, jaram maaya maaya amba *Sataŋ a batakwar
ba, ŋgene Sataŋ a, a hway la dəreŋ ta akwar.
8 Ŋgəcham fa Gazlavay *, aŋga may, a ŋgəchawa la fa akwar. Akwar masa ta mebərey
ŋgene, təram ndəhay maaya manjar mebərey. Akwar ndəhay masa ta mewulkey cew
cew ŋgene, pərmara mevel akwar.

3:9 3.9 MC 1.26-27 **3:12 3.12** Mt 7.16 **3:13 3.13** Rm 12.16 **3:14 3.14** 1Kwr 3.1-3; Gal 5.20–6.4 **3:15 3.15** 1.5, 17 **3:17 3.17** Mt 5.48; 1Kwr 13.4-7; Gal 5.22-23; Fəl 1.9-11 **3:18 3.18** Mt 5.9 **4:1 4.1** Rm 7.5; 1Pi 2.11 **4:2 4.2** 1Jŋ 3.16 **4:4 4.4** Mt 6.24; Jaŋ 15.18-19; 1Jŋ 2.15 **4:6 4.6** 4.10; MM 3.34; Mt 23.12; 1Pi 5.5 **4:7 4.7** Ef 6.12; 1Pi 5.8-9 * **4:8 4.8** ŋgəcham fa Gazlavay: A wuɗey ŋga ləvey mesəpey mewey aŋga ta medərey-daŋgay ŋgada aŋga. **4:8 4.8** Ps 18.21, 25; Iz 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7

9 Sərmara akwar na, ndəhay maaya ba. Wudam, təwam maja mebərey akwar. Anja
meseŋgərey akwar ŋga tərey ŋga matəway. Ka daa səmam saba, ama ndərɓam dey.
10 Pamara ray akwar ŋga mecəhe fa mey ŋga Gazlavay, anda keɗe, Gazlavay a
gəldakwar la.

Ka da slam mey a ray ndəhay ba

11 Məlma aɗaw hay, ka da slam mey a ray ndəhay anda akwar ndəhay ma ka sariya
ba. Ndaw ma sley mey a ray məlmaha, asaya, a mbəɗar ray na, ŋgene aŋga letek ta
ndaw maa guzley mey maaya ba da ray *mewey ŋga Gazlavay, a pa mewey a ŋga vagas.
Da ka ka anda ŋgene na, ka fa nar ray a mewey a daa saba, ama ka ta tərey sem ŋga
ndaw ma rəsa mewey a.
12 Ara Gazlavay taava aŋga ma vəldandakwara mewey a, asaya, ara aŋga pal ma
gwa ŋga katar sariya a ndəhay. Anda keɗe, ara aŋga pal ma gwa ŋga ləhda ndaw daa
sariya ha, ara aŋga pal ma gwa ŋgaa zəɗda may. Kah na, wa, amba ka sley mey a ray
məlmakw anda ndəhay ma ka sariya na!

Mekətey da ray mezlepey

13 Jəkfamaya sləmay, akwar ndəhay ma ləvam: «Tasana, da daa ba, mandaw na, ya
diyam la a slala daha, ya kamawa mevey pal, feteɗe ya mbəɗmawa har, ya hətam dala
ga.»
14 Akwar maa guzlam anda keɗe na, ka sərmara cek ma da key mandaw ba, maja ka
sərmara menjey akwar da bəla keɗe ba. Menjey akwar a ara anda kakas mecəhe ma
wuzwa vaw nekəɗey, fa dəɓa ha, aa zəɗey caca'!, kwa a hətey saba.
15 Maaya na, ka ləvam: «Da Bay Gazlavay ta təɓa la, ala daha ta dey na, ya da kam
cek kəɗey ta kəɗey.»
16 Ama wure keɗe akwar fa zlapam daa meeguzley akwar kalah. Mezlepey anda
ŋgene na, maaya ba.
17 Yaw, kwa waawa ma səra mekey maaya a ndaw, ama da ta ka daa ba na, ŋgene ta
key mebərey sem.

5

Mey da ray masa-zleley hay

1 Jəkfamaya sləmay wure keɗe, akwar ndəhay masa-zleley hay. Təwam, wudam, maja
banay mahura a sawa la a ray akwar.
2 Zleley akwar hay a, ta zam sem. Maaca ta zəmta zana akwar hay sem.
3 Dala akwar ta key maadar sem. Maadar a ŋgene na, a wuzdərwa mebərey akwar
la ta pas mekey sariya. Kwa aslaw ŋga vaw akwar na, aa zəɗey la cəpa daa sariya ha,
maja maadar a ŋgene. Fara fara, kaa zəɗam la anda cek maa wurey kəlmeɗek! Menjey
nekəɗey, bəla a ndəvey la, ama akwar na, ka wulkam si ŋga ɓəcey zleley ga da bəla
keɗe gway.
4 Nəka, mawurɓay ŋga ndəhay ma ka sləra da ley akwar hay na, akwar ta pəlmatara
daa ba. Cəndamara matəway ŋga ndəhay a. Matəway a, ta wusey sem kasl fa Bay
Gazlavay Mawaca-waca.
5 Akwar fa kam wiya da bəla keɗe, akwar fa kam cek anda akwar ma wuɗam. Akwar
faa ɓəldamara vaw akwar anda gənaw hay ŋga hərey.
6 Akwar fa kamatar sariya ŋgada ndəhay manjar mebərey, ka kəɗmata vagay, kwa ta
kam həma a ray akwar daa ba.

Mey da ray mesəkwey Yesu ta dək-vaw

7 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay, səkwakwa ta dək-vaw pas ŋga Bay Mahura Yesu
ma da vəhwa. Nəkmara, ndaw mehəvey cey! A səkwa mey-var, amba a sləkey. Fa dəɓa
ha, a səkwa daw aŋga ha ta dək-vaw amba a nəhey maaya maaya haa kasl fa var ŋga
madagway-dakw.
8 Akwar may, si ka səkwmara Bay aləkwa Yesu ta dək-vaw. Ka da gəram ba, maja pas
masa aŋga ma da vəhwa na, gweegwe cay.

4:9 4.9 Lk 6.25 **4:10 4.10** 4.6; 1Pi 5.6 **4:11 4.11** Ps 101.5; 1Pi 2.1 **4:12 4.12** Rm 14.4; 1Kwr 4.5 **4:13 4.13-14** MM 27.1; Lk 12.18-20 **4:14 4.14** Jəw 7.9-10; Ps 39.6 **4:15 4.15** SNM 18.21; Rm 1.10; 1Kwr 4.19; 16.7 **4:16 4.16** 1Tm 6.17; 1Jŋ 2.16 **4:17 4.17** Lk 12.47 **5:1 5.1** 1.10; Lk 6.24 **5:1 5.1-6** MM 15.6; Iz 5.8-10; Am 6.3-7 **5:2 5.2-3** Mt 6.19-20 **5:4 5.4** Mab 3.7; Lev 19.13; Jer 22.13; Mal 3.5 **5:5 5.5** Jer 12.3; 25.34 **5:7 5.7** Jwl 2.23; 2Pi 3.3 **5:8 5.8** Rm 13.11-12; 1Tes 5.5-8; Heb 10.25, 37

9 Məlma aɗaw hay, ka daa ŋguram mey da ray ndəhay ba, daa ba na, Gazlavay a da
kakwar sariya. Kwa wure keɗe, aa fa mey-slam ŋga way mekey sariya, fa da mbəzey
aa way a ŋga key sariya.
10 Məlma aɗaw hay, sərfadamara ndəhay ma təla mey hay maa guzlam anda Bay
Gazlavay ma ləvtar. Banay ma hətfatar la, ta ɓəsmara banay a la. Anda keɗe, ɓəskwa
banay anda ata ma ɓəsmara ŋgene may.
11 Aləkwa fa ləvkwa, anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey a ray ndəhay ma ɓəsmara
banay ma hətfatar. Sərfadamara mey da ray Jəwab ma ɓəsa banay zleezle. Yaw, sərmara
daa mendəvey ŋga banay a na, Gazlavay ta kar maaya la, maja Bay Gazlavay a na, ara
ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndəhay, asaya, fa katar maaya.
12 Məlma aɗaw hay, cek mahura na, ka da mbaɗam ba səlak, kwa ta slam da vaɗ,
kwa ta slam da hwayak, kwa ta meeme, maja Gazlavay a da kakwar sariya. Da ahaw
na, ləvam «ahaw», da kəne ba na, ləvam «kəne ba». Ŋgene, a wusa gway.

Mey da ray medərey-daŋgay

13 Ndaw masa fa sərey banay da wuzlah akwar daha daw? Ŋga dərey daŋgay a
Gazlavay. Ndaw masa ta meesəmey da wuzlah akwar daha daw? Ŋga həlma Gazlavay
ta walay.
14 Ndaw masa-macay da wuzlah akwar daha daw? Ŋga zəlwa *bay-ray hay daa Egəliz
amba a dəram daŋgay a Gazlavay maja aŋga, a takwaɗamar mal ta mezəley ŋga Bay
Mahura.
15 Daa medərey-daŋgay ata ha na, da ta təɓmara la aa mevel ata Gazlavay a mbəlda
ndaw a la na, ŋgene, a mbəlda la. Bay Gazlavay a sləkɗadərwa la daa macay aŋga ha.
Asaya, da ndaw a, ta key mebərey la na, Gazlavay a mbəkdara la.
16 Da ray ŋgene, wuzdamata mebərey akwar hay da wuzlah akwar, dərmar daŋgay
pal pal da wuzlah akwar a Gazlavay amba ka mbəlam daa macay. Medərey-daŋgay ŋga
ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, aa ta gədaŋ ga.
17 Nəka, *Eli na, aŋga ndaw-magədaŋ anda aləkwa. Ta dərar daŋgay la a Gazlavay ta
mevel pal amba var a pawa ba. Da ray ŋgene, mevey maakar ta kiya maakwaw var ta
pawa daa ba səlak.
18 Fa dəɓa ha, a dərar daŋgay a Gazlavay saya amba var a pawa. Maja ŋgene, var
ta', a pawa dəɓa, cek hay da ley ta kam la.

Mey da ray ndaw ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəveɗ ŋga Gazlavay

19 Məlma aɗaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta zleŋgeɗey sem daa cəveɗ masa
fara fara na, maaya na, ndaw mekele a vəhdərwa aa cəveɗ ehe.
20 Sərmara, kwa waawa ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəveɗ masa fara fara na,
ŋgene, a key a ləhda heter ŋga ndaw a. Kwa ndaw a, aa ta mebərey ga na, Gazlavay a
mbəkdara la.

5:9 5.9 Mt 7.1-2 **5:10 5.10** Mt 5.12; Heb 11.32-38 **5:11 5.11** 1.12; Mab 34.6; Jəw 1.21-22; 2.10; 42.10-17 **5:12 5.12** Mt 5.34-37 **5:13 5.13** 1.5-6; SNM 16.25 **5:14 5.14** Mk 6.13 **5:15 5.15** Mt 9.2; Mk 16.18 **5:16 5.16** Ps 32.3-5; 38.4-6; MM 28.13; 1Jŋ 1.8-9 **5:17 5.17** 1Bay 17.1 **5:18 5.18** 1Bay 18.42-45 **5:19 5.19** Gal 6.1 **5:20 5.20** 1Pi 4.8

Leeter masa
Piyer
ma wuzlala ŋgeeme
Mey da ray
Leeter masa Piyer ma wuzlala ŋgeeme

Leeter keɗe ara Simaŋw Piyer, ndaw-meslərey ŋga Yesu Kəriste, ma wuzlala. Mezəley Piyer a na, ara Yesu ma para (Luk 6.14). Jak, Jaŋ leŋ Piyer e na, ata jam maa-səɓa-dey ŋgaa gwar. Daa mezley ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, Piyer e ta key bay-ray la ŋga ndəhay ŋga Yesu (SNM 2.14; 15.7).

Piyer a ləvey aŋga da Babilaŋw (5.13). Ndəhay ga a wulkam aŋga da Rawm, ama a wa berney a ta Babilaŋw, berney masa Jəwif hay zleezle ma njam da hwaɗ a anda məlak hay da wuzlah ndəhay ma səra Gazlavay ba. A wuzlalatara leeter e ŋgada ndəhay ŋga Yesu maakwacatakaya ray daa hwayak hay mekele mekele (1.1). Ata na, ndəhay fa rəsmata, fa sərdamata banay maja ata ndəhay ŋga Yesu. Piyer a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ amba a ɓəsmara banay a, a diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Yesu (5.12). A vəltar gədaŋ, a ləvtar ŋga pamara mewulkey ata a ray maaya ŋga Gazlavay masa ata ma da hətmar ta pas masa Yesu ma da vəhwa. Asaya, a ləvtar ŋga kam cek maaya anda Gazlavay ma wuɗey, maja ata na, ara səkway masa Gazlavay ma wala (2.9).

Daa leeter e na, Piyer aa guzltar ŋgada ndəhay ŋga Yesu masa zleezle ma səpam kwakwas hay mekele mekele. Anda meləvey, aa guzley ŋgada Jəwif hay ta ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz leŋ ŋgada ndəhay ma tam kuley hay. Ata na, ta hətam heter mawiya cay, anda keɗe, menjey ata, aŋga anda ŋga papaŋ ŋga papa ata hay zleezle saba. Asaya, menjey ata, aŋga anda ŋga ndəhay da cakay ata ba may (1.13–2.4). Ata fa ɓəsmara banay maja Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray meɓəsey banay (1.7; 3.13-17)

Mey da ray Yesu Kəriste, aŋga anda aŋgwa maaya meləmey way (2.4; 2.6)

Mey da ray aləkwa, ndəhay ŋga Gazlavay (2.9-10)

Mey da ray banay masa Kəriste ma ɓəsa maja aləkwa (1.3; 2.21; 2.23; 3.18–4.46)

Mecey-har

1 Ara yah *Piyer ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah *ndaw-meslərey ŋga *Yesu
*Kəriste.

Ya wuzlalakwara ŋgada akwar ndəhay masa *Gazlavay ma walakwar sem, akwar
ndəhay masa məlak hay maakwacatakaya ray daa hwayak ŋga Paŋw, daa hwayak ŋga
Galati, daa hwayak ŋga Kapadəwas, daa hwayak ŋga Azi, leŋ daa hwayak ŋga Bitini.

2 Dəga zleezle na, Gazlavay Papaŋ ta walakwar cay ŋga tərey ndəhay aŋga hay anda
aa ma wuɗey. A pakwar wal ta fa Mesəfney aŋga amba ka namar ray a Yesu Kəriste,
asaya, amba ka təram ŋga ndəhay aŋga hay maaya manjar mebərey ta fa mambaz
aŋga.

Anja maaya ŋga Gazlavay ta zazay aŋga ŋga njey ta akwar ma fəna ma fəna.

Mey da ray meləhey

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ta sərfandakwar
dey-ceceh la ga, ta yandakurwa la ŋga dey cew ta fa aa ma sləkɗadərwa Yesu Kəriste
daa meməcey. Ara maja ŋgene, aləkwa fa sərkwa daa mevel aləkwa, ya sləkɗakurwa
la daa meməcey may.

4 Anda keɗe, akwar fa səkwmara cek hay maaya masa Gazlavay ma ɓadata ŋgada
ndəhay aŋga hay. A ɓadatara cek hay a na, da gazlavay da vaɗ. Feteɗe na, cek hay a, a
zam ba, a nəsam ba, a mbəɗam ba.

5 Gazlavay na, ndaw masa ta gədaŋ. A jəɗkwar la amba a ləhdakwar maja akwar fa
pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Meləhey a ŋgene, Gazlavay a da wuzdərwa fara
fara na, ta pas masa bəla ma da ndəvey.

6 Ara maja ŋgene, kwa wure keɗe, masa akwar daa banay wura wura ma da njey
nekəɗey keɗe na, sasəmam cəŋga.

1:1 1.1 2.11; Jak 1.1 **1:2 1.2** 2.9; Rm 8.29; Ef 1.4; 2Tes 2.13; 2Pi 1.10; ***mambaz:*** 1.19 **1:3 1.3** 1.23; 2Kwr 1.3; Tit 3.5 **1:6 1.6-7** 2Kwr 4.17; Jak 1.2-3

7 Banay a ŋgene na, fa wuzdərwa akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara
fara daw, daa ba daw? Nəka ɓərey magaza cey, kwa ara cek maaya na, a nəsey la.
Ama ŋga sərey aŋga maaya na, si a pamara aa awaw. Aŋga letek kəne ta akwar ma
pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara. Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na,
a fəna ɓərey magaza ta maaya, ba daw? Ta ŋgene he cəpa, fa jadamakwar ŋga sərey,
da akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara kwa. Anda keɗe, ta pas masa
Yesu Kəriste ma da wuzwa vaw na, Gazlavay a həslkwar ray la, a həlmakwar la, aa
həmdakwar la maja akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara ha.
8 Akwar ma hətmar Yesu ta dey akwar daa ba, ama akwar fa wuɗmara cəŋga. Akwar
fa hətmar wure keɗe daa ba, ama akwar fa pamara ŋga ndaw akwar fara fara cəŋga.
Ara maja ŋgene, akwar ta meesəmey, meesəmey a ga ara mey ba, kwa ndaw a gwa ŋga
ləvey ba.
9 Akwar ta meesəmey ga na, maja Gazlavay ta ləhdakwar sem. Meləhey a na, ara
mawurɓay masa akwar ma hətam maja akwar ma pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara
fara.
10 Zleezle ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta səpam cəveɗ la mekele mekele amba a
sərmara Gazlavay a da ləhdata ndəhay daa mebərey anda aa ma ləhdakwar na, kwara.
Ndəhay a taa guzlam la da ray maaya ŋga Gazlavay masa aa ma da vəldandakwara.
11 Ndəhay a na, Mesəfney ŋga Kəriste aa da ray ata. Mesəfney a ta wuzdatara banay
masa Kəriste ma da ɓəsa la. Asaya, ta wuzdatara gədaŋ masa Kəriste ma da hətar la fa
dəɓa ŋga banay a. Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay a ta səpam cəveɗ la ŋga sərey
cek hay a, a da kam na, ta vara, asaya, a da kam na, kwara.
12 Gazlavay ta wuzdatara la, a ləvey, mey masa ata ma wuzdamara da ray cek hay a
na, ara ŋgada ata ba, ama ŋgada akwar. Wure keɗe, ndəhay ma wuzda *Mey-maaya-
mawiya fa wuzdamakwara mey da ray cek hay a. A wuzdamakwara mey a na, ta
gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ma sawa da gazlavay da vaɗ. Kwa maslaŋ hay
ŋga Gazlavay da vaɗ may, a wuɗam ŋga sərmata cek hay a.

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

13 Maja ŋgene *, ɗiyam vaw maaya maaya ŋga key sləra ŋgada Gazlavay. Wam vaw,
pamara mewulkey akwar a ray maaya ŋga Gazlavay masa akwar ma da hətam ta pas
masa Yesu Kəriste ma da wuzwa vaw.
14 Namar ray mandaw mandaw a Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ. Zleezle daa
masa ka sərmara Yesu *Kəriste ba araŋ na, akwar fa kam cek hay maaya ba saw masa
ma mbafakwar gway. Ama wure keɗe na, ka da kamata cek hay a saba.
15 Gazlavay ta zəlkwar la ŋga tərey ndəhay aŋga hay. Aŋga na, ndaw maaya manjar
mebərey. Akwar may, daa menjey akwar cəpa na, təram ndəhay maaya manjar
mebərey anda aŋga.
16 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay
a ləvey: «Njam manjar mebərey, maja yah na, yah ndaw manjar mebərey.»
17 Daa masa akwar fa dəram daŋgay na, ka zəlmara Gazlavay «Papaŋ». Maja ŋgene,
daa menjey akwar mambəkakaya da bəla keɗe na, namar ray a Gazlavay maaya maaya.
Aŋga na, ndaw ma ka sariya ŋgada ndaw a, ndaw a, ta cəveɗ e təɗe fa sləra masa aŋga
ma ka, kwa a weley ndaw ta weley ba.
18 Akwar fa sərmara, Gazlavay ta mbəɗkurwa sem amba ka ləham daa menjey ŋga
papakw akwar hay zleezle. Menjey akwar anda ŋga papakw akwar hay zleezle ŋgene
na, ara cek ŋga tede, fa da jənkwar ŋga ləhey daa ba. Gazlavay ta mbəɗkurwa ta cek
anda dala masa ma da ndəvey na, daa ba.
19 Ama, a mbəɗkurwa na, ta mambaz ŋga Kəriste ta ray aŋga, ndaw masa ta gədaŋ.
Kəriste he na, aŋga ta mebərey daa ba, aŋga anda bəz-təɓaŋ maaya masa wurwer ŋga
hərey ŋga vəley ŋgada Gazlavay.
20 Gazlavay ta wala la ŋga məcey dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ. Wure keɗe daa
masa bəla fa da ndəvey keɗe na, ta wuzdərwa la amba a ləhdakwar.
21 Ka pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara na, ta fa Yesu Kəriste. Ara Gazlavay
a ma sləkɗadərwa daa meməcey, asaya, ara aŋga ma həslar ray. Anda keɗe, akwar fa

---

1:7 1.7 Jəw 23.10; Ps 66.10; Iz 48.10; 1Kwr 3.13 **1:8 1.8** Jaŋ 20.29; 2Kwr 5.7 **1:9 1.9** Rm 5.2; 6.22; Ef 1.14 **1:10 1.10-11** Lk 24.46; 1Kwr 15.3-4; 2Pi 1.19-21 **1:12 1.12** Ef 3.9-10 * **1:13 1.13** maja ŋgene: «Maja ŋgene» a wuɗey ŋga ləvey «maja meləhey ta maaya ŋga Gazlavay» Nəka 1.10. **1:14 1.14** Rm 12.2; Ef 2.3; 4.17-18 **1:15 1.15-16** Lev 19.2 **1:17 1.17** Iz 63.16; Jer 3.19; Mt 6.9; 16.27; Rm 2.6; Jak 2.1; 1Pi 4.5 **1:18 1.18** Mt 20.28; 1Kwr 7.23; 6.20 **1:19 1.19** 1.1-2; Jaŋ 1.29; SNM 20.28; 1Kwr 5.7; Ef 1.7; Heb 9.12 **1:20 1.20** Ef 1.4

pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara, asaya akwar fa sərmara ara aŋga pal ma
da jənkwar.
22 Akwar ta təram sem ŋga ndəhay manjar mebərey fa mey ŋga Gazlavay maja akwar
ma namar ray a mey masa fara fara, amba ka wuɗmata məlmakw akwar hay maaya
maaya ta mevel pal. Anda keɗe, wuɗam vaw maaya maaya ta mevel akwar cəpa.
23 Ka sərmara, akwar na, ta hətam heter mawiya la ta fa mey ŋga Gazlavay. Mey a
na, a da njey ŋga sərmataw, a vəltar heter mawiya a ndəhay. Ka hətam heter e na, ta
fa ndaw masa ma da məcey ba, ama ta fa Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga
sərmataw.
24 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Ndəhay magədaŋ na, ata anda kwakwas ma pəcwa da ley.
Membey ata, aŋga anda meefekwey da ley.
Kwakwas na, a kweley la, meefekwey may, a kəzley la,
25 ama mey ŋga Bay Gazlavay na, a da njey ŋga sərmataw.»
Mey a na, ara Mey-maaya-mawiya masa ata ma wuzdamakwara heyey.

2

1 Anda keɗe, mbəkdamara mekey cek maaya ba tabiya, ka da fəcam ndaw ba səlak,
ka da təram ndəhay masa ta neneh cew ba, ka da təram ndəhay masa səleŋ hay ba, ka
daa guzlam mey maaya ba da ray ndəhay ba səlak.
2 Anda bəza hay da mey ɗəwa ma wuɗam ŋga sey ɗəwa amba a gəlam na, akwar
may, təɓmara mey ŋga Gazlavay masa fara fara amba ka gəlam ta mey a, ka ləham.
3 Si ka kamara kəne maja «akwar ta sərmara cay fara fara Bay Mahura na, aa maaya.»

Mey da ray ndəhay masa Gazlavay ma walata

4 Ŋgəcham ŋgada fa Bay Mahura. Ara aŋga ma vəltar heter a ndəhay. Aŋga na, anda
aŋgwa mahura meləmey way masa ndəhay ma kəzlamara ta cakay. Ama Gazlavay ta
wala sem. A nəka na, aŋga maaya kalah.
5 Akwar na, təram anda Bay Mahura, ndaw masa ta dey, amba akwar ndəhay masa ta
dey anda aŋga na, Gazlavay a lakwar, a ləmdakwar way ŋgada Mesəfney aŋga. Fa dəɓa
ha, ka təram ŋga ndəhay aŋga hay ma ka kwakwas, ka vəldamara ray akwar ŋgada
aŋga ta mevel pal anda *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey. Kwakwas a, a mbafar la a
Gazlavay maja Yesu *Kəriste.
6 Maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ehe, ya ta weley aŋgwa masa maaya la,
ya ta pa la aa berney ŋga Siyaŋw *,
ara aŋgwa mahura masa bay-ray.
Kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa ha na,
a zəley marava daa ba səlak.»
7 Ŋgada akwar ndəhay masa ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara na, aŋgwa ha aa
maaya a fənta cek hay tabiya. Ama ŋgada ndəhay ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara
fara ba na, aa kəne ba. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
ara aŋgwa maaya meləmey way ma fənta siya hay jak.»
8 Mawuzlalakaya daa slam mekele saya, a ləvey:
«Aŋgwa ha na, ara aŋgwa mekey mecembeɗey a ndəhay,
ara aŋgwa ma təɗdata ndəhay.»
A təɗdata ndəhay na, maja ta gəmam ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay daa ba. Zleezle
na, Gazlavay ta ləvey la, si a təɗam kəne.
9 Ama akwar na, səkway masa Gazlavay ma wala, akwar ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay, akwar ndəhay mapatakaya wal ŋgada Gazlavay, akwar səkway masa
Gazlavay ma pa ŋgada aŋga ray aŋga. Gazlavay ta badakurwa sem daa ləvaŋ ŋgadaa

---

1:21 1.21 ma həslar ray: 5.1; Rm 5.2 **1:22 1.22** 2.17; 3.8; 4.8; Rm 12.9; Gal 6.10; 2Pi 1.7; 1Jŋ 4.11 **1:23 1.23** Jaŋ 1.13; Heb 4.12; Jak 1.18 **1:24 1.24-25** Iz 40.6-8; Jak 1.10-11 **2:1 2.1** Ef 4.25; Jak 1.21; 4.11 **2:2 2.2** 1Kwr 3.2 **2:3 2.3** Ps 34.9 **2:4 2.4** Ps 118.22; Iz 28.16 **2:5 2.5** 2.9; Rm 12.1; Ef 2.21-22 * **2:6 2.6** Siyaŋw: Ara mezəley mekele ŋga berney ŋga Jeruzelem. Ama feɗe, a wuɗey ŋga ləvey ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **2:6 2.6** Iz 28.16; Rm 9.33 **2:7 2.7** Ps 118.22; Mt 21.42; SNM 4.11 **2:8 2.8** Iz 8.14; Rm 9.33

slam aŋga meweɗey masa maaya kalah, amba ka wuzdamara ŋgada ndəhay cek hay
mahura masa aŋga ma kata.
10 Zleezle na, akwar ndəhay ŋga Gazlavay ba, ama wure keɗe, akwar ndəhay aŋga
hay. Zleezle na, Gazlavay fa sərfakwar dey-ceceh daa ba, ama wure keɗe, fa sərfakwar
dey-ceceh dəɓa.

Mey da ray menjey maaya da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba

11 Jam aɗaw hay, sərmara, akwar na, anda məlak hay da bəla keɗe. Slam akwar
menjey na, da bəla feɗe ba. Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, ambahw, cek hay maaya ba
masa mevel akwar ma wuɗey gway na, ka da kamara saba. Cek hay a na, a daa zəɗda
heter akwar.
12 Akwar da wuzlah ndəhay ma sərmara Gazlavay ba, njam, kam cek maaya mandaw
mandaw. Anda keɗe, kwa aa dəɗfamakwar mey, a ləvam akwar ndəhay maaya ba na, a
həlmamara Gazlavay la ta pas masa aŋga ma da sawa, maja ata ma hətmar sləra maaya
masa akwar ma kamara.
13 Namatar ray a *bay-ray hay cəpa maja Yesu Bay aləkwa Mahura. Anda meləvey,
namar ray ŋgada bay ŋga hwayak maja aŋga mahura da ray ndəhay siya hay,
14 asaya, namatar ray a mahura hay ŋga hwayak maja ara ndəhay meslərey ŋga bay
ŋga hwayak. Aŋga fa slərdata ŋga kətata ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba ta ŋga həsltar
ray a ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e.
15 Ta fa sləra akwar maaya ŋgene na, Gazlavay a wuɗey ka gərcamatara mey ŋga
ndəhay marəzltakaya ma sərmara Gazlavay ba, maa guzlam mey saw kəne ŋgene.
16 Akwar ndəhay ŋga Yesu na, akwar beke hay ba. Ama ka da ləvam akwar beke ba
kaa na, ka kam cek maaya ba anda mevel akwar ma wuɗey na, kəne ba. Sasəkar jak,
təram ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay.
17 Namatar ray a ndəhay tabiya. Wuɗmata məlmakw akwar hay daa mey ŋga
Gazlavay. Namar ray maaya maaya a Gazlavay. Cənmar mey a bay ŋga hwayak.

Mey da ray meɓəsey banay anda Yesu ma ɓəsa

18 Akwar ndəhay ma ka sləra ŋga ndəhay, namatar ray maaya maaya a *bay-ray akwar
hay. Ka da nam ray na, ŋgada bay-ray hay masa maaya ma wuɗmakwar daada ba. Ama
namatar ray a bay-ray hay masa maaya ba hay may.
19 Da akwar fa ɓəsmara banay hay mekele mekele ma sawa a ray akwar lək-lak maja
ka wuɗam ŋga namar ray a Gazlavay na, ŋgene, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay.

20 Da a kəɗmakwar maja akwar ma kam cek maaya ba, ka ɓəsmara na, ma daa
həmdakwar maja na, wa? Ama da ka kam cek maaya, fa dəɓa ha, a sərdamakwar
banay lək-lak gway, asaya, da akwar fa ɓəsmara banay a na, ŋgene, ara cek maaya ma
mbafar a Gazlavay.
21 Ahaw, Gazlavay a zəlkwar na, ŋga key kəne, maja *Kəriste may, ta sərey banay la
maja akwar. Anda keɗe, ta wuzkwar cəveɗ la amba ka kam cek anda aŋga ma ka.
22 Yesu na, ta key mebərey daa ba səlak, ta mbərzley kwa dey pal daa ba.
23 Daa masa fa cəɗmara na, ta cəɗta daa ba. Daa masa fa sərdamara banay na, kwa
ta key həma a ray ata daa ba. Ama a pa mewulkey aŋga na, a ray Gazlavay, ndaw ma
ka sariya ta cəveɗ e.
24 Daa masa ata fa dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya na, ta la mebərey aləkwa
sem cəpa a ray aŋga. A ka kəne na, amba ya mbəkdakwa mekey mebərey, ya kakwa
cek ta cəveɗ e anda Gazlavay ma wuɗey. Ara ta fa banay aŋga ha ŋgene, aləkwa ma
ləhkwa.
25 Ahaw, zleezle na, akwar anda təɓaŋ hay maazəɗtakaya, ama wure keɗe, Gazlavay
ta vəhdakurwa sem asi har ŋga mecəkwer akwar ma da jəɗkwar.

3

Mey da ray ŋgusay ta da ray zel hay

2:9 2.9 1.2; Mab 19.5-6; Lev 19.2; Mew 4.20; 7.6; 14.2; Iz 9.1; 43.21; 61.6; SNM 26.18; Rm 5.17; 2Kwr 4.6; Ef 5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pi 2.5; CWJ 1.6; 20.4 **2:10 2.10** Aw 2.25; Rm 9.25 **2:11 2.11** 1.1, 17; Ps 39.13; Rm 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 **2:12 2.12** Iz 10.3; Mt 5.16; 2Kwr 5.10 **2:13 2.13-14** Rm 13.1-7; Tit 3.1 **2:15 2.15** 3.16 **2:16 2.16** 1Kwr 6.11, 19-20; Gal 5.13 **2:17 2.17** 1.22; 3.16; MM 24.21; Mt 22.21; Gal 6.10; Fəl 2.12 **2:18 2.18** Ef 6.5-8 **2:18 2.18–3.7** Ef 5.21–6.9 **2:19 2.19-20** 5.12 **2:20 2.20** 4.14 **2:21 2.21** Mt 16.24; 20.26-28; Jaŋ 13.15; Rm 15.5 **2:22 2.22** Iz 53.9; Jaŋ 8.46; Heb 4.15 **2:23 2.23** 3.9; Iz 53.7; Mt 26.55-56, 67; 27.14, 27-31 **2:24 2.24** Iz 53.4, 5; Rm 6.2, 11; Kwa 2.14; Heb 9.28 **2:25 2.25** Iz 53.6; Ez 34.5-6; Mt 9.36; Jaŋ 10.16; Heb 13.20

1 Anda ndəhay ma namatar ray a bay ata hay na, akwar ŋgusay may, namatar ray
a zel akwar hay. Anda kedɛ, da zel hay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba daha na, a
mbədɗamara mevel ata la, a təɓmara mey ŋga Gazlavay la maja menjey akwar, aŋga
maaya. Kwa anja akwar taa guzlmatar mey pal daa ba na, a təɓmara mey ŋga Gazlavay
la,
2 maja zel akwar hay fa nəkmara menjey akwar masa maaya, asaya, a sərmara akwar
fa namatar ray.
3 Ka da wulkam a ray medɗiyey vaw ŋga mbey ba. Anda meləvey, metərɗey ray ŋga
zlepey, mepey daŋgwa ŋga ɓərey magaza ta bersle ma həɗkey ba, asaya, mepey zana
ŋga sləmay.
4 Ama maaya na, membey akwar a bawa ta daa mevel akwar. Anda meləvey, təram
ŋgusay meekwed-mey, ŋgusay ta zazay ta ndəhay. Kedɛ he ara cek maaya ma ndəvey
ba. Ara cek ma mbey fa dey ŋga Gazlavay ma fənta cek hay tabiya.
5 Ara anda kedɛ, ŋgusay masa zleezle ma səpmara cəved ŋga Gazlavay ta mevel pal
ma təram ŋga ŋgusay ma mbam. A namatar ray a zel ata hay,
6 anda zleezle Sara ma nar ray a zel e, *Abəraham. A zəla «Bay aɗaw». Anda kedɛ,
da akwar fa kam slərа maaya ta mandərzay daa dey daa ba na, akwar anda dam aŋga
hay.
7 Akwar zel hay may, si ka kamatar maaya a ŋgwas akwar hay. Sərmara ata na, gədaŋ
pəreh. Həslmatar ray, maja ata may, Gazlavay ta vəltar heter la anda aa ma vəldakwara
maja maaya aŋga. Da akwar fa kamara kəne na, kwa cek fa da təka Gazlavay ŋga təɓa
medərey-daŋgay akwar na, daa ba.

Mey da ray mesərey banay maja mekey cek ta cəved e

8 Yaw, mey aɗaw mekele daha saya. Maaya na, akwar cəpa ka cəmam ɗay, ka səram
dey-ceceh da wuzlah akwar, ka wuɗam vaw da wuzlah akwar maja akwar məlmaŋ hay
daa mey ŋga Gazlavay. Kam maaya a ndəhay. Ka da pamara ray akwar ŋga mahura da
ray ndəhay ba.
9 Da ndaw fa kakwar cek maaya ba na, ka da madamara ba. Da ndaw fa cəɗkwar na,
ka da cəɗmara ba. Sasəkar jak, ləvmar a ndaw aha na, «Gazlavay ŋga kaka maaya»,
maja daa masa Gazlavay ma zəlkwar ŋga tərey ndəhay aŋga hay na, ta ləvkwar la a da
kakwar maaya.
10 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw ma wuɗey ŋga njey maaya ta meesəmey na,
si a kərza megewec ŋga mey aŋga
amba aa guzley mey malamba ba,
si a mbəkda membərzley.
11 Asaya, ŋga mbəkda mekey cek maaya ba,
ŋga key cek maaya,
ŋga səpey amba a njey ta zazay ta ndəhay
mandaw mandaw.»
12 Fara fara, Bay Gazlavay fa nəkfatar dey
fa ndəhay ma ka cek ta cəved e,
aa fa jəkfatar sləmay daa medərey-daŋgay ata.
Ama ndəhay ma ka mebərey na,
Bay Gazlavay a mbəɗtar dəɓa.
13 Anda kedɛ, da akwar fa kam cek maaya ta cəved e ta mevel akwar cəpa na, ma da
gwa ŋga kakwar cek maaya ba na, wa?
14 Kwa da akwar fa səram banay maja akwar ma kam cek ta cəved e na, ŋgene, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray akwar. Anda kedɛ, ka da zluram ta ndəhay ma da sərdamakwar
banay ba, ray akwar a da həɓey ba.
15 Ama daa mevel akwar na, həslmar ray ŋgada *Kəriste pal taava aŋga. Aŋga na,
Bay akwar Mahura. Njam vaw madɗiykaya mandaw mandaw amba da aa cəfɗamakwar
ka pamara mewulkey akwar a ray Kəriste maja me na, ka mbəɗdamatara maaya maaya.

16 Ka mbəɗdamatara na, ta mey maakwaɗ a, ta meney ray, ta mevel maaya. Anda
kedɛ, da faa guzlam mey maaya ba da ray menjey akwar maaya daa cəved ŋga Kəriste
na, hwaray a katar la.

3:1 3.1 1Kwr 7.16; Ef 5.22-24 **3:3 3.3** 1Tm 2.9 **3:7 3.7** Ef 5.25-28; 1Tm 2.8 **3:8 3.8** 1.22; Ef 4.2-3; Fəl 2.2-3 **3:9 3.9** 2.23; Jəw 31.30; Mt 5.44; Rm 12.17 **3:10 3.10-12** Ps 34.13-17; Jak 1.26 **3:13 3.13** Rm 13.3 **3:14 3.14** 4.14; Mt 5.10 **3:15 3.15** 1.3-5; Kwa 4.6 **3:16 3.16** 2.15

17 Fara fara, da Gazlavay a wuɗey ka sərey banay na, ŋgama mesərey banay da ray
mekey cek maaya, da ray mesərey banay da ray mekey cek maaya ba.
18 Ahaw, Kəriste ta ray aŋga ta sərey banay la, ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga
məcey ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay tabiya. Aŋga na, ara ndaw manjar mebərey,
a məcey a na, maja ndəhay ta mebərey. A ka kəne amba a handata ndəhay fa Gazlavay.
A kəɗmara vagay na, daa masa aŋga ndaw-magədaŋ, ama ara *Mesəfney ŋga Gazlavay
ma sləkɗadərwa.
19 Anda keɗe, ta fa Mesəfney a na, ta daw la ŋga wuztar mey ŋga Gazlavay a mesəfney
hay magərcatakaya *.
20 Mesəfney hay a ŋgene na, ara mesəfney ŋga ndəhay masa zleezle ma cənmar mey
a Gazlavay ba. Gazlavay fa səkwta ta dək-vaw daa masa Nəwe faa caɗa kwambiwal
mahura heyey. Daa ŋgene, ndəhay ta mbəzam la aa kwambiwal a, yam ta handata la,
ta ləham la. Ma ləham a na, ndəhay ga daa ba, ndəhay daaŋgafaɗ gway.
21 Ŋgene na, a wuzwa *baptem ma ləhdakwar daa mebərey wure keɗe. Mekey
baptem na, ara ŋga pərey dəlay fa vaw ba, ama ara ŋga jəwey mey ta Gazlavay ta
mevel maaya mapərkaya. Baptem e, a ləhdakwar na, maja Yesu Kəriste ma sləkɗawa
daa meməcey.
22 Yesu Kəriste he na, ta təpey sem a vaɗ, manjakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay. Fa
wey da ray maslaŋ hay ta cek hay mekele mekele masa ta gədaŋ da gazlavay da vaɗ.

4

Mey da ray menjey zleezle ta masa wure keɗe

1 Ya sərkwa daa masa *Kəriste aŋga ndaw-magədaŋ na, ta sərey banay la ga. Maja
ŋgene, akwar may, kam gədaŋ, wulkam letek anda aŋga da ray mesərey banay, maja
kwa waawa ma ɓəsa banay na, a key mebərey saba.
2 Dəga wure keɗe haa kasl fa meməcey akwar na, ka da kam cek anda mevel ŋga
ndaw-magədaŋ ma wuɗey ba, ama kam cek anda Gazlavay ma wuɗey.
3 Menjey akwar masa zleezle na, aŋga anda menjey ŋga ndəhay ma səra Gazlavay
ba. Ka ta njam la ga daa mekey cek ma ka hwaray, daa mekey dey fa cek ŋga ndaw, daa
mewey, daa mekey wasa malamba, daa mesey wuzam kalah. Asaya, akwar ta nam ray
la ŋgada kuley hay mekele mekele. Ŋgene, ara cek maaya ba kalah, mak dəɓa.
4 Fara fara wure keɗe, ndəhay ma səra Gazlavay ba fa rəzlam ga da ray akwar, maja
akwar fa kam cek hay malamba ta ata daa saba. Maja ŋgene, ata fa cəɗmakwar.
5 Ama pas pal na, a kadamara cek hay maaya ba masa ata ma kamara ha ŋgene la
a Gazlavay, ndaw masa ta ɗiya vaw cay ŋga katar sariya a ndəhay masa ta dey leŋ a
ndəhay masa maməctakaya.
6 Ara maja ŋgene, Kəriste ma wuzda *Mey-maaya-mawiya kwa ŋgada ndəhay
maməctakaya. Ahaw, Gazlavay ta katar sariya sem, anda aŋga ma katar sariya a ndəhay
tabiya *. Ama, a wuztar Mey-maaya-mawiya ha na, amba Mesəfney ŋga Gazlavay a
vəltar gədaŋ ŋga njey maaya maaya anda Gazlavay.

Mey da ray menjey da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay

7 Gweegwe cay bəla a ndəvey. Anda keɗe, wam vaw, pam leŋgesl fa ray akwar, amba
ka gwamara ŋga dərmar daŋgay a Gazlavay.
8 Cek mahura na, wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, maja da mewuɗey-vaw
daha na, ka gwamara ŋga mbəkdamara mebərey ŋga ndəhay dey ga †.
9 Təɓmata ndəhay ma samawa a way akwar maaya maaya ta meesəmey ta menjərɓey-
mey ba.
10 Kwa waawa na, Gazlavay ta vəlar gədaŋ la wal ŋga key cek. Kwa waawa ŋga kada
sləra ta gədaŋ a ŋga jəney ndəhay mekele. Anda keɗe, ka da təram ndəhay ma ka sləra
hay maaya ta gədaŋ wal wal masa Gazlavay ma vəlda a ndaw a, a ndaw a.

3:18 3.18 2.21; Rm 5.6-8; 6.10; Heb 4.15; 7.27 * **3:19 3.19** mesəfney hay magərcatakaya: Ara mesəfney ŋga ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Nəwe ba, da daa ba, ara maslaŋ hay ma cənmar mey a Gazlavay saba. Ata daa slam mesəkwey sariya ŋga Gazlavay. **3:19 3.19-20** MC 6.2; 2Pi 2.4; Jud 6 **3:20 3.20** MC 6.14-22 **3:21 3.21** Rm 6.3-4; Heb 10.22 **3:22 3.22** SNM 1.9; Ef 1.21; ***har-zəmay:*** Mt 22.44; Rm 8.34; SNM 2.33 **4:1 4.1** 2.24; 2Kwr 4.10; Gal 5.24 **4:2 4.2** 2.21 **4:3 4.3** Gal 5.19-21; Ef 2.3; Tit 3.3 **4:5 4.5** 1.17; 2Tm 4.1 * **4:6 4.6** katar sariya a ndəhay tabiya: Sariya a wuɗey ŋga ləvey meməcey. Ndəhay tabiya a məcam la dey pal. Nəka CWJ 20.6. **4:7 4.7** 1Kwr 10.11; 1Tes 5.5-8; 1Jŋ 2.18 † **4:8 4.8** Nəka 1Kwr 13.5; Ef 4.32ta Mt 18.21-22.Ndəhay mekele a wulkam mey a, a gwa ŋga ləvey «…da ka wuɗam ndəhay na, Gazlavay a da mbəkdandakwara mebərey aləkwa.» Nəka Mt 5.7. **4:8 4.8** 1.22; Jak 5.20 **4:9 4.9** Heb 13.2 **4:10 4.10** Rm 12.6-8

11 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋgaa guzley na, ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay. Da ndaw a
wuɗey ŋga jəney ndəhay na, ŋga jənta ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara. Kamara
kəne amba ndəhay tabiya a həlmamara Gazlavay ta fa Yesu *Kəriste maja cek hay tabiya
masa akwar ma kamara. Ara aŋga ndaw masa ta gədaŋ, ndaw masa fa həlmamara ŋga
sərmataw. *Amen.

Mey da ray mesərey banay maja Yesu Kəriste

12 Jam aɗaw hay, da banay hay maadakw a mekele mekele a sawa a ray akwar na,
ka da rəzlam maja ba. Banay a, a sawa na, ŋga jadakwar amba Gazlavay a nəka mevel
akwar, da akwar fa təɓmara mey aŋga fara fara kwa. Ara cek merəzley ndaw ba.
13 Da masa akwar fa səram banay anda *Kəriste ma səra na, ŋgene sasəmam. Anda
keɗe, ta pas masa ndəhay tabiya ma da hətmar gədaŋ aŋga ma da wuzwa na, kaa
səmam la ga ma fəna saya.
14 Da a cəɗmakwar maja akwar ndəhay ŋga Kəriste na, ŋgene, maaya ŋga Gazlavay
aa da ray akwar, maja *Mesəfney ŋga Gazlavay, Mesəfney masa ta gədaŋ ma fənta cek
hay tabiya aa da ray akwar.
15 Da ndaw da wuzlah akwar a sərey banay maja aa ma key cek maaya ba, da daa ba,
aa ma kəɗey ndaw vagay, aa ma leley, da daa ba, aa ma ndəkwey aa mey ŋga ndəhay
na, ŋgene, ndaw fa daa həmda maja banay a daa ba.
16 Ama da ndaw a sərey banay maja aŋga ndaw ŋga Kəriste na, ŋgene, hwaray a da
kar maja ba. Sasəkar jak, ŋga həlma Gazlavay maja ata ma zəlmara ndaw ŋga Kəriste
he.
17 Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndəhay. A da zlar na, ta fa
aləkwa ndəhay aŋga hay. Da a zlar ta fa aləkwa ndəhay aŋga hay na, kaa wara ndəhay
ma təɓa *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay ba na, a da kam kwara?
18 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Da ndəhay ma ka cek maaya ta cəveɗ e
a da ləham ta gəra na,
kaa wara ndəhay maaya ba ma rəsmara Gazlavay na,
a da kam kwara?»
19 Da anda keɗe na, ndəhay ma səram banay fa cek masa Gazlavay ma wuɗey na,
ŋga vəldamara ray ata tabiya ŋgada Gazlavay, ndaw ma ləmtərwa, ma nəkfatar dey
mandaw mandaw. Asaya, ŋga kam cek maaya mandaw mandaw.

5

Mekətey ŋgada ndəhay ŋga Yesu

1 Wure keɗe, ya faa guzltar a *bay-ray hay ŋga Egəliz da wuzlah akwar. Yah may,
yah bay-ray anda ata. Daa masa *Kəriste fa sərey banay na, ya ta hətar la ta dey aɗaw.
Asaya, ya mbəzey la a wuzlah ndəhay masa ma da hətam meweɗey ŋga Kəriste masa
Gazlavay ma da wuzdərwa.
2 Da ray ŋgene, akwar bay-ray hay, ya fa kakwar ambahw, nəkfamatar dey fa ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu masa Gazlavay ma pata asi har akwar, anda ndaw-mecəkwer ma
nəkey dey fa gənaw aŋga hay. Nəkfamatar dey ta mevel akwar cəpa anda Gazlavay ma
wuɗey, ta metəkey ɗay ba. Ka da kamara sləra ha maja dala ba, ama kamara maja ka
wuɗmata ndəhay a.
3 Ka da wam da ray ndəhay masa Gazlavay ma pata asi har akwar a ta maagway ba,
ama təram ndəhay maaya fa mey ata amba a nəkam dey fa akwar.
4 Anda keɗe, ta pas masa Yesu Kəriste, mecəkwer mahura, ma da vəhwa na, a
pəlkwara mawurɓay akwar la, a da njadakwar aa slam-meweɗey ma da njey ŋga
sərmataw.
5 Akwar gula hay, ya fa ləvkwar, namatar ray a ndəhay mahura hay da wuzlah akwar.
Akwar cəpa, kwa waawa ŋga nar ray a ndaw a, a ndaw a da wuzlah akwar, asaya,
jənam vaw da wuzlah akwar, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndəhay masa ma zlapam na, Gazlavay a mbəɗtar dəɓa la.
Ama ndəhay meekweɗ-mey na, Gazlavay a katar maaya la.»
6 Da anda keɗe na, namar ray a Gazlavay, ndaw ma wey da ray cek hay tabiya amba a
pakwar ŋga mahura hay ta pas aŋga ma wuɗey.

4:11 4.11 Rm 12.7; 1Kwr 10.31; 12.8; Jak 3.1 **4:12 4.12** 1.7 **4:13 4.13** 5.1; 2Kwr 4.10; Rm 5.2 **4:14 4.14** 2.20; 3.14; Mt 5.10-12; Mk 13.11; SNM 7.55 **4:16 4.16** 2Tm 1.8 **4:17 4.17** Jer 25.29; Ez 9.6; 2Tes 1.8 **4:18 4.18** MM 11.31 **4:19 4.19** Ps 31.6 **5:1 5.1** 1.21 **5:2 5.2** Jaŋ 21.15-17; SNM 20.28; 1Tm 6.5 **5:3 5.3** 2Kwr 1.24; Fəl 3.17; Tit 2.7 **5:4 5.4** 1Kwr 9.24-25; 1Pi 1.4 **5:5 5.5** MM 3.34; 29.23; Ef 5.21; Jak 4.6 **5:6 5.6** Jak 4.10

7 Kwa meeme ma həɓkwar ray na, mbəkdamara tabiya a har aŋga, maja aŋga na, ara
ndaw ma nəkfakwar dey.
8 Wam vaw, ka da nam ɗar ba! Masa-gəra akwar, *Sataŋ, bay-malula, fa pəkey ta
wura ta wura ŋga kərzey kwa waawa, anda mabar ma key həma ŋga kərzey cek amba
a hambəɗa. 9 Jaram, ka da vəlmar cəveɗ ŋga wey da ray akwar ba. Pamara Gazlavay
ŋga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw. Sərmara, məlmakw akwar hay ma təɓa
mey ŋga Yesu da bəla tabiya ta səram banay la anda akwar may.
10 Banay akwar a na, fa da njey ŋga sərmataw daa ba. Ama Gazlavay ndaw ma
kandakwar maaya mandaw mandaw ta zəlndakwar la ŋga njey daa meweɗey aŋga
ŋga sərmataw daa masa aləkwa macəmkaya ta Kəriste. Anda keɗe, Gazlavay ta ray
aŋga, a da tərdakwar ŋga ndəhay masa ta gədaŋ, majaratakaya, kwa daa meeme, kwa
ndaw ma da gwa ŋga təɗdakwar daa ba.
11 Anja ŋga njey aŋga ndaw masa ta gədaŋ ŋga sərmataw. *Amen.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

12 Silas ta jənya la ŋga wuzlalakwara leeter mecəhe keɗe. Aŋga na, ara məlma aləkwa
masa yah ma pa ŋga ndaw aɗaw fara fara. Ya wuzlalakwara na, amba ya vəlkwar
gədaŋ, asaya, ya wuɗey ŋga wuzdakwara fara fara maaya ŋga Gazlavay aa da ray
akwar. Njam ta maaya ŋga Gazlavay, ka da mbəkdamara ba səlak.
13 Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feɗe da *Babilaŋw *
masa Gazlavay ma walata anda akwar, a camakwar har. Yaw, Mark masa yah ma pa
anda bəzey aɗaw, a cakwar har may.
14 Cam har da wuzlah akwar maaya maaya anda akwar məlmaŋ hay.
Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay, akwar tabiya, ndəhay masa ŋga Kəriste.

5:7 5.7 Ps 55.23; Mt 6.25-30; Fəl 4.6 **5:8 5.8** Ps 22.14; 1Tes 5.5-8 **5:9 5.9** Ef 6.11-12; Jak 4.7 **5:10 5.10** 1Tes 2.12 **5:12 5.12** Silas: 1Tes 1.1 * **5:13 5.13** Babilaŋw: Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam «Babilaŋw» ara Rawm, berney mahura masa bay Rawma ma njey da hwaɗ a. Nəka CWJ 17.5. **5:13 5.13** Mark: Flm 24 **5:14 5.14** Rm 16.16; 2Kwr 13.11

Leeter masa
Piyer
ma wuzlala ŋga dey cew
Mey da ray

Leeter masa Piyer ma wuzlala ŋga dey cew

Ara Simaŋw Piyer, ndaw-meslərey ŋga Yesu Kəriste, ma wuzlala saya. A wuzlalatara ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa Egəliz hay da bəla tabiya.

A wuzlala leeter e na, maja a səra gweegwe cay a məcey. A wuɗey fa dəɓa aŋga na, ndəhay a sərfadamara meesərkedey aŋga (1.13-14). Daa ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ŋgeeme ga ta məcam sem, ama kwa Yesu ta vəhwa daa ba araŋ. Da ray ŋgene, ndəhay ga ray ata fa həɓey maja. Asaya, ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley leŋ ndəhay maaya ba hay ta samawa la a wuzlah ndəhay daa Egəliz. Aa saŋgəram a ray ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e.

Daa fasəlawal 1 Piyer a ləvtar ŋga kam gədaŋ ŋga njey daa metəɓey mey ŋga Gazlavay anda Gazlavay ma zəlta. Daa fasəlawal 2 a ləvtar ŋga pam leŋgesl ta ndəhay maa sərkadam mey masa fara fara ba, asaya, ŋga pam leŋgesl ta ndəhay maaya ba hay. Daa fasəlawal 3 a ləvtar ŋga wam vaw fa menjey ata, si a vəldamara ray ata fara fara a Gazlavay maja Yesu fa da vəhwa. Yesu a wuswa vaw fiyaw ba na, maja a wuɗey ndəhay a mbəɗdamara menjey ata, asaya, a wuɗey kwa ndaw pal aa zəɗey ba (3.9, 11).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray Gazlavay ma vəlndakwar cek hay cəpa ŋga jənndakwar (1.3-4)

Mey da ray ndəhay ma da təram ŋga ndəhay majaratakaya masa ta gədaŋ (1.5-8)

Mey da ray ɗar pal ta mevey pal, ata letek fa Gazlavay (3.8)

Mecey-har

1 Ara yah *Simaŋw *Piyer ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw ma ka sləra ŋga *Yesu *Kəriste, asaya, yah ndaw aŋga meslərey.

Leeter e keɗe ara ŋgada akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Daa metəɓey mey a na, akwar ta hətam cek maaya la anda ala. Ya təɓkwa mey ŋga Yesu na, maja Yesu a vəley cəveɗ ŋgada kwa waawa ŋga ləhey, a weley ndaw ta weley ba. Yesu Kəriste na, ara Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar.

2 Anja *Gazlavay ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay aŋga ma fəna ma fəna maja akwar ma sərmara Gazlavay ta Bay aləkwa Mahura Yesu maaya maaya cay.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da njam na, kwara?

3 Gazlavay ta vəlndakwar cek hay cəpa la ta fa gədaŋ aŋga amba ya njakwa macəmkaya ta aŋga, ya kakwa cek fara fara anda aa ma wuɗey. Ara Gazlavay a ma wuzdandakwara ndaw masa ma zəlndakwar amba ya sərkwa gədaŋ aŋga fara fara, asaya, amba ya hətkwa maaya aŋga.

4 Ara ta fa gədaŋ aŋga leŋ ta fa maaya aŋga ha, aŋga ma vəlndakwar cek hay maaya mahura masa aa ma ləvey a da vəldandakwara dəga zleezle heyey. Cek hay a na, maaya kalah, a fəna cek hay tabiya. A ka anda keɗe na, amba ta fa cek hay a keɗe na, ka ləham fa mewulkey maaya ba ma nəsa ndaw da bəla keɗe. Asaya, a ka anda keɗe amba ka təram ndəhay ta mevel maaya anda aŋga.

5 Maja ŋgene, kam gədaŋ. Daa menjey akwar na, kam cek ta cəveɗ e maja akwar ma pamara Yesu *Kəriste ŋga ndaw akwar fara fara. Da masa akwar fa kamara kəne na, kam gədaŋ saya ŋga sərey Gazlavay ta ŋga sərey cek masa aa ma wuɗey.

6 Da akwar ma sərmara cek hay masa Gazlavay ma wuɗey la na, maaya, ka wam vaw fa ray akwar may. Da akwar ma wam vaw la fa ray akwar na, maaya, ka ɓəsmara banay hay tabiya may. Da akwar ma ɓəsmara banay hay tabiya la na, maaya, ka vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay anda aŋga ma wuɗey may.

7 Da akwar fa vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay na, maaya, ka wuɗam vaw da wuzlah akwar anda məlmaŋ hay may. Da akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar na, maaya, ka wuɗmata ndəhay mekele hay may.

8 Da akwar fa kamata cek hay a keɗe ma fəna ma fəna na, ŋgene, ka təram ndəhay masa ta gədaŋ ma ka cek maaya la. Anda keɗe, ka sərmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste la ma fəna.

1:2 1.2 Jud 2 **1:3 1.3** 1.16-17; Ef 1.3 **1:4 1.4** Rm 5.2; Jak 1.14-15 **1:5 1.5-6** Tit 2.11-12 **1:6 1.6** Gal 5.22-23 **1:7 1.7** Gal 6.10

9 Ama ndəhay ma kamata cek hay a keɗe ba na, a hətmar dey maaya maaya ba,
ata anda wulaf hay. Ndəhay a ŋgene, Bay Gazlavay ta mbəkdatara mebərey ata masa
zleezle sem na, a sərfadamara saba daw?
10 Məlma aɗaw hay, Gazlavay ta zəlkwar sem, ta walakwar sem. Maja ŋgene, kam
gədaŋ ma fəna saya amba ka njam maaya maaya anda Gazlavay ma zəlkwar, ta aa ma
walakwar ŋgene. Da akwar fa kam cek hay anda ŋgene na, ka zlaŋgaɗam daa cəveɗ
ŋga Gazlavay daa ba.
11 Anda keɗe, Gazlavay a vəlkwar cəveɗ la ta meesəmey amba ka mbəzam aa mewey
ŋga Yesu Kəriste ma da njey ŋga sərmataw. Yesu Kəriste na, Bay aləkwa Mahura, ndaw
ma ləhdandakwar.
12 Ara maja ŋgene, kwa ka sərmata cek hay a, asaya, kwa akwar fa təɓmara mey fara
fara masa akwar maa sərkadamara cay maaya maaya na, ya fa sərfadakwara cek hay
a cəŋga.
13 Anda keɗe, daa masa yah daha ta dey da bəla keɗe na, maaya na, ya sərfadakwara
cek hay a saya amba kaa zəɗdamara daa ray ba.
14 Ya fa səra mamba cay ya məcey anda Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma wuzdiwa.

15 Anda keɗe, ya kəɗey vaw la ta gədaŋ aɗaw cəpa amba kwa daa masa yah daa saba
na, ka gwamara ŋga sərfadamara cek hay a mandaw mandaw.

Mey da ray meweɗey ma sawa a ray Yesu

16 Ahaw, zleezle, ala ta kadamakwara mey da ray masawa ŋga Yesu *Kəriste Bay
aləkwa Mahura la, ndaw masa ta gədaŋ. Ya kadamakwara ha na, anda ndəhay ma
kam mamba saw kəne ba, ama ala ta dey ala, ya ta hətmar gədaŋ aŋga la, gədaŋ a, aa
mahura.
17 Fara fara, Gazlavay Papaŋ ta həslar ray la, ta slərwa meweɗey la a ray a daa masa
ɗay ŋga Gazlavay Mawaca-waca ma cənwa, ma ləvey: «Keɗe he, ara Bəzey aɗaw masa
yah ma wuɗa kalah, ya faa səmey ga da ray a.»
18 Daa masa ala bama ta ata Yesu a daa ray ŋga aŋgwa ŋga Gazlavay na, ɗay a ma
cənwa da gazlavay da vaɗ la, ala ma cəndamara la ta sləmay ala.
19 Ala ma cəndamara ɗay a ŋgene na, ta vəlndar gədaŋ la saya ŋga təɓey mey ŋga
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma kadamara zleezle. Maaya na, ka pam leŋgesl fa
mey ata ha maja mey a na, aŋga anda petərla ma weɗey daa slam-ləvaŋ haa slam ma
wurey, haa batay * ma bawa. Fa dəɓa ha, ka da hətmatar cek hay tabiya maaya maaya.

20 Ya fa ləvkwar, mey ŋga ndəhay ma təla mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle
na, kwa ndaw pal ma gwa ŋga wuzda ta gədaŋ aŋga daada na, daa ba. Keɗe ara mey
mahura ŋga sərey teeseɗ ɗagay.
21 Mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay daa ɗerewel e na, ara mewulkey ŋga
ndaw-magədaŋ ba, ama ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga wuzda mey
ma sawa ta fa Gazlavay.

2

Mey da ray ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley

1 Zleezle na, ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay daha
da wuzlah ndəhay *Israyel hay. Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a samawa
la a wuzlah akwar kəne may. A da samawa na, ŋgaa sərkadamakwar mey membərzley
ŋgaa zəɗdakwar. Anda keɗe, a da rəsmara Bay Mahura Yesu, ndaw ma ləhdata. Maja
ŋgene, Gazlavay a sərdata banay la fiyaw, aa zəɗdata la.
2 Ndəhay ga a təɓmatara mey ata la, a da kam cek malamba anda ata. Ndəhay a daa
guzlam mey maaya ba da ray cəveɗ masa fara fara ŋga Gazlavay maja ata fa kam cek
malamba anda ndəhay ma mbərzley heyey.
3 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley ŋgene na, a kam dey fa cek ŋga ndəhay
kalah. A fəcmakwara cek akwar hay cəpa ta mey ata hay membərzley ŋgene. Dəga
zleezle Gazlavay ta ɗəsla sariya ata cay. Anda keɗe, a daa zəɗdata fiyaw.

1:11 1.11 2Tm 4.18; ***ndaw ma ləhdandakwar:*** 2.20; 3.18; Tit 3.6 **1:12 1.12** Jud 5 **1:14 1.14** 2Kwr 5.1; 2Tm 4.6; Jaŋ 21.18-19 **1:16 1.16-18** Mt 17.1-8 * **1:19 1.19** batay: Ara «wurzla-baŋgay» ta mey Məkaŋ. A wuɗey ŋga ləvey Kəriste. Nəka daa CWJ 22.16.Aa guzley da ray mavəhwa ŋga Yesu a bəla, da daa ba, da ray pas masa ndaw ma təɓa Yesu aa mevel aŋga. **1:19 1.19** Ps 119.105; Rm 1.2; 13.12; 1Pi 1.10-11 **1:21 1.21** 2Tm 3.15-16 **2:1 2.1** Mt 7.15 **2:1 2.1-22** Jud 4-13 **2:3 2.3** 1Tm 6.5

4 Ya ləvey anda keɗe maja kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ masa ma kam
mebərey ma!, Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh daa ba, ta kəzlata sem aa slam mesərey
banay. Feteɗe, majəwtakaya daa ləvaŋ ta calalaw, fa səkwmara pas masa Gazlavay ma
da ɗəsla sariya da ray ata.
5 Kwa ndəhay masa zleezle ma kam mebərey may, Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh daa
ba. Gazlavay ta pawa var la mahura, yam ta rəhda bəla la, bəla masa ndəhay malamba
ga da hwaɗ a, yam ta həlta sem cəpa. Si Nəwe, ndaw maa guzltar a ndəhay ŋga kam
cek ta cəveɗ e, ta ndəhay da way aŋga hay maasala ma ləham gway.
6 Asaya, Gazlavay ta katar sariya la ŋgada ndəhay daa berney ŋga *Sadawm ta ŋga
*Gwamar. Ta wawurta berney hay a sem ta ndəhay da hwaɗ a cəpa kəlmeɗek! Anda
keɗe, Gazlavay fa wuzda ŋgada ndəhay masa malamba na, a da sərdata banay kəne.

7 Ndaw daa berney ŋga Sadawm a daha, mezəley *Lut. Aŋga ndaw maaya ma ka cek
ta cəveɗ e. Mevel aŋga fa cey kalah da ray ndəhay ma kam cek malamba. Aŋga na,
Gazlavay ta ləhda sem daa berney a
8 maja aŋga ndaw maaya. Aa manjakaya ta way da wuzlah ndəhay a, aŋga fa hətatar
cek hay malamba masa ndəhay a ma kamara, asaya, fa cənda mey hay maaya ba masa
ndəhay a maa guzldamara. Cek hay a tabiya keɗe fa car mevel kalah mandaw mandaw
maja aŋga na, ndaw ma ka cek ta cəveɗ e.
9 Anda keɗe, Bay Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga ləhdata ndəhay masa ma namar ray.
Asaya, aa ta gədaŋ ŋga pata ndəhay ma kam cek malamba ta cakay amba a sərdata
banay ta pas masa aŋga ma da katar sariya.
10 Ma da səram banay kalah na, ndəhay ma kam cek malamba saw anda vaw ata ma
wuɗey, a təɓmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ata ba.

Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley heyey na, a kam cek anda ata ma
wuɗam, a zlapam. A zluram ŋga cəɗmata maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa slam-meweɗey
da vaɗ * ba.
11 Maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ na, a fənmata ndəhay maa sərkada ndəhay ta
membərzley heyey ta gədaŋ. Ama maslaŋ hay a fa cəɗmata ndəhay mahura hay a fa
mey ŋga Bay Gazlavay daa ba.
12 Ndəhay a na, a kam cek hay saw anda cek hay ŋga ley manjar leŋgesl masa
makatakaya ŋga kərzey ta ŋga kəɗey. A cəɗam cek hay masa ata ma sərmara ba.
Anda keɗe, a da məcam saw anda cek hay ŋga ley.
13 Ta sərdamata banay la ta ndəhay. Anda keɗe, Gazlavay a da sərdata banay maja
may. Maa səmdata na, ara mekey cek malamba fa mey ŋga ndəhay gway, kwa taa
pas. Daa masa akwar fa zəmam cek bama, ata faa səmam ŋga batamakwar na, ara cek
maaya ba, ma ka hwaray.
14 A wulkam na, si ŋga ley vaw saw da palah gway. Mekey mebərey na, a ɓəltar mey
ba. A batam ŋga key mebərey na, ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay.
Ara ndəhay ma wuɗam cek mandaw mandaw na, si ŋgada ata gway. Ndəhay a na,
Gazlavay ta nəsta sem.
15 Ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ ŋga Gazlavay, a lam cəveɗ masa maaya ba anda ŋga
ndaw mezəley Balam, bəzey ŋga Bawzar. Balam a na, ara ndaw zleezle ma key cek
maaya ba ŋga hətey dala.
16 Balam a na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay. Ama Gazlavay ta mbəɗar ray la
maja aa ma nar ray ba, haa madi-zəŋgwaw, cek ma gwa ŋgaa guzley ba ma! aa guzlar
anda ndaw. Aa guzlar na, ŋga təka sləra aŋga maaya ba saw ŋgene.

17 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, ata anda wurak masa yam maa
səkey sem da hwaɗ a. Asaya, ata anda gazlavay ŋga var masa memeɗ ma təra, ma pey
var ba. Gazlavay ta ɗiytar slam cay daa ləvaŋ meɓək-ɓek e.
18 Ata faa guzlam mey hay mezlepey saw kəne. A kam cek malamba saw anda ata ma
wuɗam. Anda keɗe, fa batamata ndəhay masa ma ləhmawa təlam dasi har ŋga ndəhay
masa ma sərmara cəveɗ ŋga Gazlavay ba.

2:4 2.4 1Tm 3.6; Jud 6; CWJ 20.1-3; Jud 6 **2:5 2.5** 3.6; 1Pi 3.20 **2:6 2.6** MC 19.24-25; Lk 17.29; Jud 7 **2:7 2.7** MC 19.1-16 **2:9 2.9** Jəw 4.7; 1Kwr 10.13; CWJ 3.10 * **2:10 2.10** maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa slam-meweɗey da vaɗ: Ndəhay siya a wulkam ara maslaŋ hay ŋga Gazlavay, siya hay a wulkam ara maslaŋ hay maaya ba ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 8-10. Ndəhay mekele a wulkam ara ndəhay mahura hay masa da cakay Gazlavay. **2:10 2.10** Jud 7-8 **2:11 2.11** Jud 9 **2:12 2.12** Jud 10 **2:13 2.13** Jud 12 **2:14 2.14** Mt 5.28; 2Tm 3.6 **2:15 2.15** Mesl 22.7, 17; Jud 11 **2:16 2.16** Mesl 22.28-31 **2:17 2.17** Jud 13

19 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, a ləvmatar a ndəhay kwa waawa
a da wey ray aŋga. Anja ŋgene, ata ray ata ha na, ata beke hay ŋga mebərey, maja kwa
cek wura wura fa wa ndaw na, ndaw aha aŋga beke ŋga cek aha.
20 Ndəhay ma səpa Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar na,
ta ləham cay daa cek hay maaya ba cəpa da bəla ma nəsa ndaw. Ama fa dəɓa ha, da
ndəhay a, a mbəkdamara ray ata ŋga key cek maaya ba ha cəŋga na, ŋgene, cek aha
fa wata. Anda kedɛ, menjey ata a da nəsey ma fəna masa ŋgeeme.
21 Ŋgada ata na, ŋgama ta sərmara cəveɗ maaya ŋga Gazlavay kedɛ daa ba səlak,
da ray masa ata ma sərmara cay, a mbəkdamara aa walaŋ, a namar ray a *mewey ŋga
Gazlavay saba.
22 Cek aha kedɛ aŋga letek anda mey a daha ma ləvey: «Gədey a kərɗadərwa cek, fa
dəɓa ha, a vəhey, a zəma saya.» Asaya, anda mey a daha ma ləvey: «Vetem mapərkaya
maaya maaya na, a vəhey, a ney aa ndəleɓ.»

3

Mey da ray mavəhwa ŋga Bay Mahura

1 Jam aɗaw hay, kedɛ he ara leeter ŋga dey cew e masa yah ma wuzlalakwara. Daa
leeter hay cewete kedɛ na, ya fa sərfadakwara mey masa akwar ma sərmara cay amba
ka wulkam maaya maaya da ray a.
2 Ya wuɗey na, ka sərfadamara mey masa ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle
ma wuzdamara. Asaya, sərfadamara mewey hay ŋga Bay aləkwa Mahura, ndaw ma
ləhdandakwar. Aa guzlkwar ta mey ndəhay aŋga hay meslərey masa aŋga ma slərdata
fa akwar ŋgaa sərkadamakwara.
3 Teeseɗ na, ya wuɗey ka sərmara, masa gweegwe cay bəla a ndəvey na, ndəhay ma
kam cek saw anda ata ma wuɗam a samawa la. A daa saŋgəram a ray akwar,
4 a da ləvam: «Naa! Yesu a ləvey a vəhwa la, kaa aa dama dəɓa ama? Haa papaŋ
ŋga papa aləkwa hay a məcam, ama ta vəhwa daa ba. Yaw, dəga ŋga mezley ŋga bəla
haa wure kedɛ kwa cek ta mbəɗey daa ba.»
5 Ndəhay maa guzlam anda kedɛ na, cek pal daha ta sərfadamara daa ba tesuɗe. Cek
a na, ara Gazlavay ma ləma slam da vaɗ ta slam da hwayak dəga zleezle ta fa mey aŋga
masa aŋga maa guzlda. A ləma slam da hwayak na, ta yam. A wunkata yam ta hwiyak
wal wal.
6 Asaya, Gazlavay a pasla bəla zleezle, a rəhda ta yam. A ka kəne na, ta fa mey aŋga
meeguzley.
7 Ara ta fa mey aŋga meeguzley a, slam da vaɗ ta slam da hwayak masa wure kedɛ a
njey haa pas masa Gazlavay ma da katar sariya ŋgada ndəhay ta mebərey ŋgaa zəɗdata.
Ta pas a ŋgene, slam da vaɗ ta slam da hwayak a daa wurey ta awaw.
8 Ama jam aɗaw hay, cek pal daha na, si ka sərfadamara. Sərmara, fa Bay Gazlavay
na, ɗar pal anda mevey gabal, mevey gabal may anda ɗar pal.
9 Ndəhay siya a wulkam cek masa Bay Gazlavay ma ləvey a ka la heyey na, a wusey
vaw ŋga ka ba. Ara kəne ba. Aŋga fa səkwakwar ta dək-vaw maja a wuɗey kwa ndaw
pal aa zəɗey ba. Ama a wuɗey na, kwa waawa a mbəɗda menjey aŋga, a mbəkda
mekey mebərey.
10 Pas masa Bay Mahura ma da vəhwa na, a da sawa dərfafay, anda ndaw-mayal. Ta
pas a ŋgene, ndəhay a da cənam cek ma rəvey ta gədaŋ. Daa ŋgene, slam da vaɗ a da
yeyihey. Awaw a da wawurta cek hay da gazlavay da vaɗ tabiya. Asaya, bəla ta cek hay
da hwaɗ a cəpa a da yeyihey *.
11 Da cek hay a tabiya a daa zəɗam anda kedɛ na, maaya menjey akwar a mbafar
a Gazlavay. Si ka vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay anda aŋga ma wuɗey, ka
səpmara Gazlavay a ta cəveɗ e.
12 Akwar na, fa səkwmara pas masa Gazlavay ma da sawa ŋga kar sariya a bəla. Anda
kedɛ, kam cek ta gədaŋ akwar cəpa amba ɗar a, a wuswa fiyaw fiyaw. Ta pas a ŋgene,
slam da vaɗ a da wewurey, aa yihey cəpa, awaw a da wawurta cek hay da gazlavay da
vaɗ tabiya.

2:19 2.19 Jaŋ 8.34; Rm 6.16 **2:20 2.20** 1.11; Mt 12.45 **2:21 2.21** Lk 12.47-48 **2:22 2.22** MM 26.11 **3:1 3.1** 1Pi 1.1 **3:2 3.2** Jud 17 **3:3 3.3** Jud 18; 2Tm 3.1 **3:4 3.4** Jer 17.15; Ez 12.22; Mt 24.27, 48-51 **3:5 3.5** MC 1.6-9; Heb 11.3 **3:6 3.6** 2.5; MC 7.11-21; Mt 24.37-39 **3:8 3.8** Ps 90.4 **3:9 3.9** 3.15; 1Tm 2.4 * **3:10 3.10** a da yeyihey: Ndəhay siya a wulkam mey Gərek a ləvey: «bəla ta cek hay da hwaɗ a cəpa na, Gazlavay a da katar sariya.» **3:10 3.10** 1Tes 5.1-2; 1Pi 4.7 **3:12 3.12-13** Iz 60.21; 1Kwr 6.9; CWJ 21.1, 27

13 Gazlavay ta ləvndakwar la a da vəlndakwar slam da vaɗ ta slam da hwayak mekele
mawiya masa cek hay cəpa da hwaɗ a, a da key ta cəveɗ e. Keɗe he ara cek masa
aləkwa ma səkwakwa.
14 Ara maja ŋgene, jam aɗaw hay, ya fa ləvkwar, daa masa akwar fa səkwmara ɗar
a ŋgene na, kam gədaŋ amba ka njam akwar ndəhay manjar mebərey, ndəhay maaya
fa mey ŋga Gazlavay, asaya, amba ka njam daa zazay ta aŋga.
15 Sərmara dəɓa taw, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste na, fa səkwakwar ta dək-vaw,
ta vəhwa fiyaw daa ba, maja a wuɗey ndəhay tabiya a mbəɗdamara menjey ata amba a
ləham daa mebərey. Keɗe he ara cek masa məlma aləkwa Pawl, ndaw masa aləkwa ma
wuɗkwa kalah, ma wuzlalakwara daa leeter aŋga hay. A wuzlalakwara na, ta leŋgesl
masa Gazlavay ma vəldara.
16 Daa leeter hay masa aa ma wuzlalata cəpa na, da aa faa guzley da ray mey a keɗe na,
aa guzley letek kəne. Daa leeter aŋga hay a na, mey hay ta ɓanay daha ŋga cəney. Anda
keɗe, ndəhay marəzltakaya leŋ ndəhay ma səra cek maaya maaya ba na, a mbəɗdamara
mey a wal, a wuzdamara ta cəveɗ e ba, anda ata ma wuzdamara mey hay mekele daa
ɗerewel ŋga Gazlavay ta cəveɗ e ba may. Ara anda keɗe, ata ma handamawa mey a
ray ata ŋgaa zəɗdata.

Mey ŋga madagway-dakw

17 Jam aɗaw hay, akwar na, ka sərmara, ala ma pamakwar leŋgesl cay da ray cek
hay a. Da ray ŋgene, wam vaw fa ndəhay ma nəsa mey ŋga Gazlavay. Ka da vəlmatar
cəveɗ ŋga batamakwar ba. Da daa ba na, a da zlaŋgaɗadamakwar daa cəveɗ masa
akwar majaratakaya da hwaɗ a ŋgene †.
18 Ama səpmara Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar, anda
akwar ma kamara mandaw mandaw, amba a slərwa maaya aŋga a ray akwar ma fəna
ma fəna, asaya, amba ka sərmara Yesu a ma fəna ma fəna. Anja ndəhay ŋga həlmamara
dəga wure keɗe haa ŋga sərmataw. [*Amen.]

3:15 3.15 3.9; Rm 2.4 † **3:17 3.17** cəveɗ masa akwar majaratakaya da hwaɗ a ŋgene: A wuɗey ŋgaa guzley da ray metəɓey-mey ata. **3:17 3.17** Mk 13.5; 1Kwr 10.12; 1Pi 4.7 **3:17 3.17-18** Jud 24-25 **3:18 3.18** 1.11

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋgeeme
Mey da ray

Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋgeeme

Leeter keɗe kwa mezəley ŋga ndaw da hwaɗ a daa ba na, ndəhay a wulkam ara Jaŋ ma wuzlala. Asaya, ara aŋga ma wuzlala leeter ŋga dey cew e ta ŋga dey maakar a. Daa leeter hay a maakar ata na, mey da hwaɗ a, a səram ba ta mey daa *Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala.* Ara Jaŋ a ma wuzlala *Cek ma wuzar a Jaŋ* may.

Jaŋ ma wuzlalata leeter hay a keɗe na, aŋga maraw cay. A njey da Efez. Daa ŋgene Egəliz hay daa wura daa wura daha. Ndəhay mekele mekele fa pəkam ŋga wuzey mey a ndəhay daa berney hay. Ndəhay siya da wuzlah ata a wuzam mey maaya ba wal ta Mey-maaya-mawiya. Da ray ŋgene, ndəhay a təɓmara Mey-maaya-mawiya na, ara mey ŋga Gazlavay fara fara saba. A wulkam mebərey da ray ata daa ba. Yesu Kəriste ta sawa la a bəla anda ndaw-magədaŋ na, a təɓmara ba. Kwa a wuɗam mey ŋga Yesu ba. Meməcey aŋga na, ara cek ŋga tede ŋgada ata.

Da ray ŋgene, Jaŋ a wuzlala leeter e keɗe na, a ləvey ndəhay a gwamara ŋga sərmara Gazlavay, ray aŋga, ta Bəzey aŋga Yesu Kəriste. Ndaw ŋga Yesu fara fara na, ara ndaw ma wuɗta ndəhay ŋga Yesu siya hay.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay na, ara aŋga ma waɗa slam. Maaya na, ya njakwa daa meweɗey a (1.5-7)

Da yaa cəfɗakwa ambahw fa Gazlavay maja mebərey aləkwa na, a mbəkdandakwara la (1.8-10)

Ya da sərkwa aləkwa bəza hay ŋga Gazlavay na, maja aləkwa fa wuɗkwa vaw (3.1-3)

Mey da ray mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay (4.7-10)

Mey da ray heter mendəvey ba (5.11-12)

Gazlavay fa jəkfatar sləmay fa bəz aŋga hay (5.14-15)

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəltar heter a ndəhay

1 Ya wuzlalakwara mey keɗe, da ray ndaw mezəley Mey * ŋga Gazlavay ma vəltar heter a ndəhay. Dəga bəla ta zley daa ba araŋ na, aŋga daha. Ndaw a na, ala ta cəndamara mey aŋga la ta sləmay ala, ala ta hətmar la ta dey ala. Fara fara, ala ta hətmar la, ala ta gəsfamar la ta har ala.

2 Daa masa ndaw ma vəltar heter a ndəhay a ma wuzwa vaw na, ala ta hətmar la. Da ray ŋgene, ala fa kam sede da ray a, ala fa wuzdamakwara mey da ray heter mendəvey ba masa aŋga ma vəlda ha. Ndaw aha, aŋga da cakay Papa aləkwa Bay *Gazlavay, aŋga ta wuzndar vaw la.

3 Cek masa ala ma hətmar ta masa ala ma cəndamara na, ya wuzdamakwara may amba ya njakwa macəmkaya pal. Ya njakwa macəmkaya pal, asaya, aləkwa macəmkaya ta Papa aləkwa leŋ ta Bəzey aŋga, *Yesu *Kəriste.

4 Ya wuzlalamakwara mey a keɗe amba ya njakwa daa meesəmey masa fara fara.

Mey da ray slam-meweɗey

5 Gazlavay na, ara aŋga ma waɗa slam, ləvaŋ fa vəɗa kwa nekəɗey daa ba. Keɗe ara mey masa ala ma cəndamərwa fa Yesu *Kəriste, ya kadamakwara.

6 Da ya ləvkwa aləkwa macəmkaya ta aŋga, anja aləkwa daa ləvaŋ cəŋga na, a key ŋgene, ya mbərzlakwa, aləkwa fa kakwa cek masa ta cəveɗ e daa ba.

7 Ama da aləkwa daa slam-meweɗey anda Gazlavay manjakaya daa slam-meweɗey na, aləkwa macəmkaya pal. Ŋgene, mambaz ŋga Yesu, Bəzey aŋga, fa pərndakwara mebərey aləkwa tabiya.

8 Da ya ləvkwa aləkwa ndəhay ta mebərey ba na, ŋgene, a key ya təknakwa ray aləkwa ta har aləkwa, mey masa fara fara daa mevel aləkwa daa ba.

9 Ama da aləkwa fa wuzdakwa mebərey aləkwa a Gazlavay na, anda keɗe, a mbəkdandakwara mebərey aləkwa la, asaya, a pərndakwara mevel aləkwa, cek hay

---

* **1:1 1.1** Mey: Feɗe na, «mey» ara Kəriste. Gazlavay a wuztar vaw a ndəhay na, ta fa Kəriste. Nəka Jaŋ 1.1. **1:1 1.1** 2.13-14; Jaŋ 1.1-2, 14; ***heter:*** 4.14; 6.35; 8.12; 11.25 **1:2 1.2** sede: Jaŋ 15.27 **1:4 1.4** Jaŋ 15.11 **1:5 1.5** 1Tm 6.16 **1:5 1.5-7** Jaŋ 8.12 **1:6 1.6** 2.4 **1:7 1.7** 3.5; Iz 2.5; Heb 9.12; CWJ 1.5

maaya ba tabiya fa aləkwa daa saba, maja aŋga na, a mbərzley ba, a kata cek hay tabiya ta cəveď e.
10 Da ya ləvkwa aləkwa ta kakwa mebərey daa ba na, ya pakwa Gazlavay ŋga ndaw membərzley, mey aŋga daa mevel aləkwa daa ba.

2

1 Bəz aďaw hay, ya wuzlalakwara mey keďe amba ka kam mebərey saba. Ama, da ndaw ta key mebərey la na, ndaw ma lacafandakwar a ray daha da cakay Papa aləkwa. Ndaw aha ara Yesu Kəriste, ndaw manjar mebərey.
2 Ara aŋga ma vəlda ray aŋga ŋga məcey amba Gazlavay a mbəkdandakwara mebərey aləkwa. A məcey maja mebərey aləkwa daada ba, ama a məcey maja mebərey ŋga ndəhay da bəla tabiya.

Mey da ray mewuďey-vaw
3 Da aləkwa fa nakwa ray a *mewey ŋga Gazlavay na, ŋgene, ya sərkwa Gazlavay fara fara.
4 Da ndaw a ləvey a səra Gazlavay, ama a key cek anda Gazlavay ma wuďey ba na, ŋgene, ndaw aha a key a mbərzley, mey masa fara fara daa mevel aŋga daa ba.
5 Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wuďey na, ndaw a, a wuďa Gazlavay fara fara. Ŋgene, ya sərkwa aləkwa macəmkaya pal ta Gazlavay.
6 Ndaw masa ma ləvey aŋga macəmkaya mandaw mandaw ta Gazlavay na, si menjey aŋga a key anda ŋga Yesu.
7 Jam aďaw hay, mey da ray mekey cek masa Gazlavay ma wuďey masa yah ma wuzlalakwara keďe na, ara mewey mawiya ba, ama ara mewey zleezle, masa ka sərmara dəga akwar ma təßmara mey ŋga Yesu təlam. Mewey masa zleezle keďe na, ara mey masa akwar ma cəndamara cay.
8 Ama ta ŋgene he cəpa, mewey masa yah ma wuzlalakwara keďe na, ara mewey mawiya. Mey masa fara fara da ray mewey a ta wuzwa cay ta fa menjey ŋga *Kəriste. Akwar may, menjey akwar ta mbəďey sem mawiya. A sərey ara mewey mawiya na, maja ləvaŋ fa ndəvey, slam-meweďey fara fara ta zlar cay ŋga weďey.
9 Ndaw masa ma ləvey aŋga manjakaya daa slam-meweďey, ama a wuďa məlmaha ba na, ŋgene, aŋga daa ləvaŋ cəŋga.
10 Ndaw masa ma wuďa məlmaha na, ara ndaw masa daa slam-meweďey, kwa cek ma gwa ŋga təďda ndaw a aa mebərey daa ba.
11 Ama ndaw ma wuďa məlmaha ba na, aŋga daa ləvaŋ, fa daw daa ləvaŋ, a səra slam masa aŋga ma daw a hwaď a ba, maja ləvaŋ ta tərda sem ŋga wulaf.
12 Bəz aďaw hay, ya wuzlalakwara leeter keďe na, maja Gazlavay ta mbəkdakwara mebərey akwar sem, maja Yesu Kəriste.
13 Akwar masa papaŋ ŋga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Yesu Kəriste, aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Akwar masa gula hay, ya wuzlalakwara maja akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ.
14 Bəz aďaw hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Gazlavay, Papa aləkwa. Akwar, papaŋ ŋga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Yesu Kəriste aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Akwar, gula hay, ya wuzlalakwara maja akwar ta gədaŋ, mey ŋga Gazlavay aa daa mevel akwar, akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ.
15 Ka da səpam ŋga njey anda ndəhay da bəla keďe ba, kwa cek hay da bəla * ha na, ka da wuďam ba. Da ndaw a wuďey cek hay da bəla keďe na, a wuďa Gazlavay Papa aləkwa ba.
16 Bəla na, aa kwara? Ndəhay fa səpam cek hay maaya ba anda ata ma wuďam. Cek masa ata ma hətam fa ndaw na, a wuďam ŋgada ata. A zlapam da ray zleley ata hay. Cek hay a tabiya keďe na, a sawa ta fa Gazlavay, Papa aləkwa ba, ama ara cek hay ŋga bəla.
17 Sərmara bəla keďe na, a ndəvey la, ta cek hay da hwaď a tabiya masa ndəhay ma wuďam kalah. Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wuďey na, a da njey ŋga sərmataw.

1:9 1.9 Ps 32.3-5 **2:1 2.1** Rm 8.34; Heb 7.25 **2:2 2.2** 4.10; Jaŋ 1.29 **2:4 2.4** 1.6; 4.6; Jaŋ 3.21; 8.44; 16.13 **2:5 2.5** 2.17; 5.3; Jaŋ 14.15; 2Jŋ 6 **2:6 2.6** Jaŋ 13.15; 15.5 **2:7 2.7** 2.24; 3.11 **2:7 2.7-8** 4.11; Jaŋ 13.34 **2:8 2.8** Jaŋ 1.9-10; 8.12; Rm 13.12 **2:9 2.9** 3.10, 15; 4.20 **2:10 2.10** Ps 119.165; Rm 14.13 **2:11 2.11** Jaŋ 12.35-36 **2:12 2.12** SNM 4.12 **2:13 2.13-14** 1.1-2 * **2:15 2.15** bəla: Feďe «bəla» a wuďey ŋga ləvey cek hay cəpa ma mbafamar a Gazlavay ba. Nəka Jak 4.4. **2:15 2.15** Jak 4.4 **2:16 2.16** MM 27.20; Rm 13.14; Ef 2.3; Jak 4.16 **2:17 2.17** Mt 7.21; 1Kwr 7.31

Mey da ray masa-gəra hay ŋga Kəriste

18 Bəz aɗaw hay, bəla gweegwe cay a ndəvey. Anda akwar ma cəndamara na, masa-
gəra mahura ŋga *Kəriste a sawa la. Kwa wure keɗe, masa-gəra hay ŋga Kəriste ga
daha. Maja ŋgene, ya sərkwa bəla gweegwe cay a ndəvey.
19 Ndəhay a ŋgene, a bam da wuzlah aləkwa, ama mevel ata anda ŋga aləkwa ba. Da
mevel ata anda ŋga aləkwa na, anja a njam macəmkaya ta aləkwa la, fa da bam daa ba.
Ama ta bam sem. Mebey ata ŋgene, a wuzwa ata tabiya ara ndəhay aləkwa hay ba.
20 Akwar na, Kəriste ta slərkwar *Mesəfney ŋga Gazlavay la a ray akwar amba a
pakwar ŋgada aŋga. Anda keɗe, akwar tabiya ka sərmara mey masa fara fara da ray
Kəriste he.
21 Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa fara fara ba daw? Kay! maja
ŋgene ba. Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa fara fara, asaya, ka sərmara
membərzley daa mey masa fara fara ha na, daa ba.
22 Ndaw membərzley na, ara wa? Ara ndaw masa ma ləvey Yesu na, ara Kəriste ba.
Ndaw a ŋgene na, ara masa-gəra mahura ŋga Kəriste. Ndaw a, a rəsa Papa aləkwa Bay
Gazlavay, asaya, a rəsa Bəzey aŋga.
23 Kwa waawa ma rəsa Bəzey ŋga Gazlavay na, a key ŋgene, a rəsa Bay Gazlavay
Papaŋ may. Ama kwa waawa ma təɓa Yesu, ma ləvey fa mey ŋga ndəhay Yesu ara
Bəzey ŋga Gazlavay na, ndaw a ŋgene, a təɓa Bay Gazlavay Papaŋ la may.
24 Akwar na, wam vaw da ray mey masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma
təɓmara mey ŋga Yesu təlam, anja mey a ŋga njey aa mevel akwar mandaw mandaw.
Mey masa akwar ma təɓmara ha, da aa daa mevel akwar na, akwar may, ka njam la
macəmkaya ta Bəzey ŋga Gazlavay leŋ ta Papaha.
25 Fara fara, Kəriste ta ləvey la a da vəlndakwar cek. Cek a na, ara heter mendəvey
ba.
26 Ya wuzlalakwara mey keɗe da ray ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga
zlaŋgaɗadamakwar.
27 Akwar na, Kəriste ta slərkwar Mesəfney ŋga Gazlavay la a ray akwar amba a
walakwar ŋgada aŋga. Da Mesəfney aŋga, aa da ray akwar na, ka səpam ndaw mekele
ŋgaa sərkadakwar daa saba. Mesəfney a faa sərkadakwara cek hay tabiya. Cek masa
aa maa sərkadakwara ha na, ara cek fara fara, membərzley da hwaɗ a daa ba. Da ray
ŋgene, təɓmara meesərkey aŋga, njam macəmkaya ta Kəriste.
28 Ahaw, bəz aɗaw hay, Kəriste a wuzwa vaw la. Njam macəmkaya pal ta aŋga amba
pas a ma wuswa la na, ya zlurakwa fa mey aŋga ba, hwaray a kandakwar ba.
29 Ka sərmara Kəriste na, ara ndaw maaya ma ka cek ta cəveɗ e. Anda keɗe, ka
sərmara kwa waawa ma key cek ta cəveɗ e kəne na, ara ndaw masa Gazlavay ma tərda
sem ŋga bəzey aŋga.

3

Ya da sərkwa aləkwa bəza hay ŋga Gazlavay na, kwara?

1 Nəkmara, Gazlavay Papa aləkwa ma wuɗndakwar cey. A wuɗndakwar kalah, haa
a ləvey aləkwa bəz aŋga hay. Fara fara aləkwa bəz aŋga hay. Ndəhay da bəla keɗe a
sərmara Gazlavay ba. Ara maja ŋgene, a sərmandakwar aləkwa bəz aŋga hay ba may.

2 Jam aɗaw hay, aləkwa wure keɗe bəza hay ŋga Gazlavay. Gazlavay a da
tərdandakwar ŋgada fa mey kwara na, ya sərkwa ba araŋ. Ama ya sərkwa fara fara pas
masa *Kəriste ma da wuzwa vaw na, ya da tərkwa letek anda aŋga, maja ya hətkwar
la fara fara aŋga na, kwara.
3 Kwa waawa ma pa mewulkey aŋga a ray mey a keɗe na, si a wey vaw, a key mebərey
ba anda Yesu Kəriste ma key mebərey ba.
4 Kwa waawa ma key mebərey na, a key ŋgene, a key həma a ray Gazlavay. Mekey
mebərey na, ara mekey həma a ray Gazlavay.
5 Ka sərmara Yesu Kəriste a sawa a bəla keɗe na, ŋga ley mebərey ŋga ndəhay. Aŋga
na, mebərey fa aŋga daa ba səlak.
6 Anda keɗe, kwa waawa macəmkaya ta aŋga na, a key mebərey saba. Ama ndaw
masa fa key mebərey na, ta hətar Yesu daa ba, ta səra Yesu fara fara daa ba.

2:18 2.18 4.3; Mt 7.15; 2Jŋ 7 **2:19 2.19** SNM 20.30 **2:20 2.20** 2.27 **2:22 2.22** 4.3; 2Jŋ 7 **2:23 2.23** 4.15; 5.1; Jaŋ 5.23; 15.23; 2Jŋ 9 **2:24 2.24** 2.7 **2:25 2.25** Jaŋ 5.24 **2:27 2.27** Jer 31.34; Jaŋ 14.16; 16.13 **2:28 2.28** 3.21; 4.17; Jaŋ 5.22; 15.5 **2:29 2.29** 3.10 **3:1 3.1** 3.10; 4.6; Jaŋ 1.12; 3.16 **3:2 3.2** 2Kwr 3.18; Fəl 3.21 **3:5 3.5** 1.7; 2.2; 4.10; Iz 53.9; Jaŋ 1.29; 8.46; 2Kwr 5.21; Heb 4.15; 9.14; 1Pi 1.19; 2.22, 24; 3.18 **3:6 3.6** 3.9; 5.18; Jaŋ 15.5; Rm 6.2, 14

7 Bəz aɗaw hay, ka da mbəkdamara ray akwar amba ndəhay a zlaŋgaɗadamakwar ba. Ndaw ma key cek ta cəveɗ e na, aŋga ndaw maaya anda Yesu Kəriste aŋga ndaw maaya, ma ka cek ta cəveɗ e.
8 Ndaw ma key mebərey mandaw mandaw na, aŋga dasi har ŋga bay-malula, maja bay-malula a zlar mekey mebərey na, dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay, a sawa a bəla keɗe na, ŋga nəsa sləra ŋga bay-malula ha.
9 Kwa waawa ma tərey sem bəzey ŋga Gazlavay na, a key mebərey saba, maja *Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga *. A gwa ŋga key mebərey saba, maja Gazlavay ta tərda sem ŋga bəzey aŋga.
10 Ma wunkata bəza hay ŋga Gazlavay, ta bəza hay ŋga bay-malula na, me? Sərmara, ndaw ma key cek ta cəveɗ e ba, da daa ba, ma wuɗa məlmaha ba na, aŋga bəzey ŋga Gazlavay ba.

Mey da ray mewuɗey-vaw
11 Məlma aɗaw hay, wuɗkwa vaw. Yaw, mey a keɗe na, ara mey masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam.
12 Wulkam da ray ndaw daha mezəley *Kayin †. Ka da kam cek anda aŋga ba. Aŋga na, aa dasi har ŋga bay-malula, a kəɗa məlmaha, mambaray a vagay. A kəɗa na, maja me? A kəɗa maja cek masa Kayin aha ma ka na, maaya ba fa dey ŋga Gazlavay, ama cek masa məlmaha ma ka na, maaya fa dey ŋga Gazlavay.
13 Məlma aɗaw hay, da masa ndəhay da bəla keɗe a ŋgəldamakwar ba na, ka da rəzlam ba.
14 Ya sərkwa aləkwa anda ndəhay maməctakaya saba, ama aləkwa ma hətkwa heter mendəvey ba cay. Ya sərkwa na, maja ya wuɗmatakwa məlma aləkwa hay. Ndaw masa ma wuɗey vaw ba na, aŋga anda ndaw maməckaya cəŋga.
15 Ndaw masa ma wuɗa məlmaha ba na, ara ndaw ma kəɗey ndaw vagay. Ka sərmara ndaw ma kəɗey ndaw vagay na, aa ta heter mendəvey ba daa ba.
16 Yesu *Kəriste ta vəlda ray aŋga la maja aləkwa. Anda keɗe, ya sərkwa mewuɗey-vaw na, ta fa vəɗa. Yaw, anda aŋga ma vəlda ray aŋga ŋgada aləkwa na, si ya vəldakwa ray aləkwa ŋgada məlma aləkwa hay may.
17 Da ndaw cek aŋga daha, a hətar məlmaha cek aŋga daa ba, ama a sərfar dey-ceceh ba, a vəlar cek ba na, a da wuɗa Gazlavay na, kwara?
18 Bəz aɗaw hay, ka da wuzdamara mewuɗey-vaw akwar ta fa mey meeguzley maaya maaya daada ba. Ama si ka wuzdamara mewuɗey-vaw akwar fara fara ta fa sləra masa akwar ma kamara.
19-20 Da ray ŋgene, ya sərkwa aləkwa ta təɓkwa mey masa fara fara la. Da mevel aləkwa a candakwar da ray cek masa aləkwa ma kakwa maaya ba na, ya sərkwa Gazlavay a fəna mewulkey aləkwa, a səra cek tabiya daa mevel aləkwa. Anda keɗe, a dəkndakwar mevel la daa masa aləkwa fa dərkwa daŋgay.
21 Yaw, jam aɗaw hay, da mevel aləkwa fa candakwar daa ba na, ya da dərkwa daŋgay a Gazlavay ta mandərzay daa dey daa ba.
22 Ya gwakwa yaa cəfɗakwa kwa meeme fa aŋga, a vəlndakwar la maja aləkwa fa təɓkwa *mewey aŋga hay, asaya, aləkwa fa kakwa sləra masa ma mbafar.
23 Mewey aŋga mahura na, ara mepey Bəzey aŋga, Yesu Kəriste, ŋga ndaw aləkwa fara fara, asaya, ara mewuɗey-vaw da wuzlah aləkwa, anda Kəriste ma ləvndakwar.
24 Kwa waawa ma təɓa mewey hay ŋga Gazlavay, ma key cek anda mewey hay a ma ləvey na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta aŋga. Ya sərkwa Gazlavay aa ta aləkwa na, ta fa me? Ya sərkwa ta fa Mesəfney aŋga masa aŋga ma vəldandakwara.

4

Mesəfney ŋga Gazlavay a da səram ta mesəfney membərzley ndaw na, kwara?
1 Jam aɗaw hay, ndəhay tabiya ma ləvam ata ta *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ka da təɓmara mey ata ba. Si ka saŋgalamata la ɗagay, amba ka sərmara da ata ta Mesəfney

---

3:8 3.8 Mt 12.26-29; Jaŋ 8.44 * **3:9 3.9** Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga: Ta mey Gərek, a ləvey «hulfaɗ ŋga Gazlavay aa daa ndaw.» Ndəhay a ləvam «hulfaɗ» a wuɗey ŋga ləvey «Mesəfney ŋga Gazlavay». Ndəhay mekele a wulkam a ləvam hulfaɗ ara «Mey ŋga Gazlavay», da daa ba, ara «Heter mawiya». **3:10 3.10** 2.9, 29 **3:11 3.11** 2.7-8; 4.11; Jaŋ 13.34 † **3:12 3.12** Kayin: Ara bəzey mahura ŋga ata Adam ta Ev. **3:12 3.12** MC 4.8 **3:13 3.13** Jaŋ 15.18 **3:14 3.14** 2.11; Jaŋ 5.24; 13.35 **3:15 3.15** Mt 5.21-22; CWJ 21.8 **3:16 3.16** Jaŋ 15.13; Gal 1.4; Fəl 2.17; 1Tes 2.8 **3:17 3.17** Mew 15.7 **3:18 3.18** Jak 2.15-17 **3:21 3.21** 2.28 **3:22 3.22** Jaŋ 15.16 **3:23 3.23** Jaŋ 2.23; 13.34 **3:24 3.24** 4.13; Jaŋ 14.16; 15.5; Rm 8.5, 9, 14

ŋga Gazlavay fara fara kwa. Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay ma pamara ray
ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ga daa wura daa wura da bəla keɗe daha.
2 Yaw, kwa waawa ma ləvey Yesu *Kəriste a sawa ta fa Gazlavay da vaɗ, ta tərey la
ŋga ndaw-magədaŋ na, ndaw a ŋgene, aa ta Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara anda keɗe,
akwar ma da sərmara ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay.
3 Ama kwa waawa ma təɓa mey a keɗe ba na, aa ta Mesəfney ŋga Gazlavay daa
ba. Mesəfney masa da ray aŋga na, ara mesəfney ŋga masa-gəra mahura ŋga Kəriste.
Akwar ta cəndamara la masa-gəra mahura ŋga Kəriste a sawa la. Wure keɗe, ta sawa
cay, aŋga da bəla cay.
4 Ama bəz aɗaw hay, akwar na, ndəhay ŋga Gazlavay. Akwar ta kam bay-gula sem da
ray ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, maja Mesəfney
masa da ray akwar na, a fəna mesəfney ŋga bay-malula da ray ndəhay da bəla keɗe ta
gədaŋ.
5 Ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey na, ata ndəhay ŋga bəla. Da
ray ŋgene, aa guzlam mey ŋga bəla. Ndəhay masa ŋga bəla fa cənmatar mey.
6 Ama aləkwa na, ndəhay ŋga Gazlavay. Ndaw ma səra Gazlavay na, a cənndakwar
mey. Ndaw masa ŋga Gazlavay ba na, a cənndakwar mey ba. Ya sərkwa ndaw masa ta
Mesəfney fara fara ŋga Gazlavay da ray, ta ndaw masa ta mesəfney membərzley ndaw
na, anda keɗe.

Mey da ray mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay

7 Jam aɗaw hay, wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa, maja mewuɗey-vaw na, a sawa ta
fa Gazlavay. Ndaw ma wuɗey vaw na, Gazlavay ta tərda sem ŋga bəzey aŋga, a səra
Gazlavay.
8 Ndaw ma wuɗey vaw ba na, a səra Gazlavay ba, maja cek masa Gazlavay ma ka
tabiya na, a ka ta mewuɗey-vaw.
9 Gazlavay ta slərdərwa Bəzey aŋga menduleŋ la a bəla, amba ya hətkwa heter
mendəvey ba ta fa aŋga. Anda keɗe, aŋga fa wuzdərwa fara fara aa fa wuɗndakwar.
10 Ara aləkwa ma wuɗkwa Gazlavay teeseɗ ba, ama ara aŋga ma wuɗndakwar teeseɗ.
A slərwa Bəzey aŋga, amba Bəzey aŋga ha a vəlda ray aŋga ŋga məcey amba Gazlavay
a mbəkdandakwara mebərey aləkwa. Mewuɗey-vaw na, anda keɗe.
11 Jam aɗaw hay, Gazlavay a wuɗndakwar kalah. Anda keɗe maaya na, aləkwa may,
si ya wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa.
12 Gazlavay na, kwa ndaw ta hətar ta dey aŋga daa ba. Ama da aləkwa fa wuɗkwa
vaw da wuzlah aləkwa na, a wuzwa Gazlavay aa ta aləkwa, asaya, a wuzwa aləkwa fa
wuɗkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma wuɗndakwar.
13 Gazlavay ta vəlndakwar Mesəfney aŋga la. Maja ŋgene, ya sərkwa aləkwa
macəmkaya ta Gazlavay, aŋga may, aa ta aləkwa.
14 Papa aləkwa ta slərdərwa Bəzey aŋga la amba a ləhdata ndəhay da bəla. Ala ta
hətmar la ta dey ala, ala fa kam sede da ray a.
15 Da ndaw a ləvey Yesu ara Bəzey ŋga Gazlavay na, Gazlavay aa ta ndaw a, ndaw a
may, macəmkaya ta Gazlavay.
16 Aləkwa na, ya sərkwa Gazlavay fa wuɗndakwar, aləkwa fa təɓkwa aa mevel aləkwa,
aa fa wuɗndakwar fara fara.
Gazlavay a ka sləra aŋga tabiya ta mewuɗey-vaw. Ndaw ma wuɗey vaw na, aa
macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta aŋga.
17 Da ya wuɗkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma wuɗndakwar na, ta pas masa
Gazlavay ma da ka sariya na, ya zlurakwa daa ba, maja menjey aləkwa da bəla keɗe
aŋga letek ta ŋga *Kəriste.
18 Ndaw ma wuɗey ndaw na, fa da zlurey ta sariya ŋga Gazlavay daa ba. Mewuɗey-
vaw masa fara fara na, a ɓəla mandərzay daa dey. Da ndaw fa zlurey na, ŋgene,
mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga anda Gazlavay ma wuɗey daa ba,
maja ndaw ta mandərzay na, fa zlurey ta banay ma da hətfar fa dəɓa ŋga sariya.
19 Ya wuɗkwa vaw na, ara maja Gazlavay ma wuɗndakwar teeseɗ.
20 Da ndaw a ləvey a wuɗa Gazlavay, ama a wuɗa məlmaha ba na, a key ŋgene, a
mbərzley. Da a wuɗa məlmaha masa aŋga fa hətar ba na, a da wuɗa Gazlavay masa ta
hətar ta dey aŋga daa ba səlak na, kwara?

4:1 4.1 2.18; Mt 7.15; 1Tes 5.21 **4:2 4.2** Jaŋ 1.14; Rm 10.9; 1Kwr 12.3 **4:3 4.3** 2.18, 22 **4:4 4.4** 5.5 **4:5 4.5** Jaŋ 3.31 **4:6 4.6** 2.4; 3.1; Jaŋ 8.47; 18.37 **4:8 4.8** 4.16 **4:9 4.9-10** Jaŋ 3.16 **4:10 4.10** 2.2; 3.5; Rm 5.8, 10 **4:11 4.11** 3.11; 4.21; Mt 5.44-45; 18.33; Jaŋ 13.34; 2Jŋ 5 **4:12 4.12** 2.5; 4.17; Jaŋ 1.18 **4:13 4.13** 3.24 **4:14 4.14** Jaŋ 15.27 **4:15 4.15** 2.23 **4:16 4.16** 4.8-10; Jaŋ 15.5 **4:17 4.17** 2.28; 4.12 **4:20 4.20** 2.9

21 Ndaw ma wuɗa Gazlavay na, si a wuɗa məlmaha may. Keɗe ara *mewey masa
Kəriste ma vəldandakwara.

5

Ya fənkwa bəla keɗe ta gədaŋ

1 Kwa waawa ma təɓa Yesu ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay na, aŋga ta tərey sem bəzey ŋga Gazlavay. Kwa waawa ma wuɗa Gazlavay
Papa aləkwa na, a wuɗta bəza hay ŋga Gazlavay may.
2 Da ya wuɗkwa Gazlavay, asaya, da ya kakwa cek anda *mewey aŋga hay ma ləvey
na, ŋgene, ya sərkwa aləkwa fa wuɗmatakwa bəza hay ŋga Gazlavay.
3 Da ya kakwa cek anda mewey ŋga Gazlavay ma ləvey na, a key ŋgene, ya wuɗkwa
Gazlavay fara fara. Mewey aŋga ha, aa ta gəra ŋga səpey ŋgada aləkwa ba,
4 maja bəza hay ŋga Gazlavay tabiya na, a fənmara bəla ta gədaŋ. Ya fənkwa bəla
keɗe ta gədaŋ na, kwara? Ya fənkwa bəla keɗe na, maja aləkwa fa pakwa Yesu Kəriste
ŋga ndaw aləkwa fara fara.
5 Ma fəna bəla na, wa? Ma fəna bəla na, si ndaw ma təɓa, Yesu na, ara Bəzey ŋga
Gazlavay.

Ma wuzda mey da ray Yesu Kəriste fara fara na, me hay me?

6 Yesu *Kəriste na, ara ndaw masa ma sawa a bəla. A sawa na, ta hətey *baptem la
ta yam. Mambaz aŋga ta mbəɗwa la daa meməcey aŋga. A hətey na, baptem ta yam
daada ba, ama mambaz aŋga ta mbəɗwa la daa meməcey aŋga may. Asaya, *Mesəfney
ŋga Gazlavay ta wuzda la fara fara cek hay a ta kam la. Mesəfney a, a mbərzley ba
səlak.
7 Anda keɗe, cek hay maakar daha fa wuzdamərwa mey fara fara da ray Yesu.
8 Cek hay a na, ara Mesəfney ŋga Gazlavay, yam ŋga baptem, leŋ mambaz aŋga. Ata
maakar ata, mey ata letek.
9 Aləkwa fa təɓkwa mey masa ndəhay ma wuzdamara da ray cek masa ata ma hətmar.
Mey masa Gazlavay ma wuzda na, a fəna mey ŋga ndəhay ma wuzdamara. Ara Gazlavay
ta ray aŋga ma wuzda mey a da ray Bəzey aŋga.
10 Anda keɗe, ndaw masa ma təɓa Yesu, aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na, a səra daa
mevel aŋga mey a ara mey masa fara fara. Ama ndaw masa ma təɓa mey ŋga Gazlavay
ba na, a pada Gazlavay ŋga ndaw membərzley, maja ta təɓa mey masa Gazlavay ma
wuzda da ray Bəzey aŋga daa ba.
11 Cek masa Gazlavay ma wuzdandakwara na, wura? Cek masa Gazlavay ma
wuzdandakwara na, ara heter mendəvey ba masa aŋga ma vəldandakwara ta har Bəzey
aŋga.
12 Ndaw masa macəmkaya pal ta Bəzey ŋga Gazlavay na, aŋga ta heter mendəvey ba.
Ndaw masa ta cəmey ta Bəzey ŋga Gazlavay daa ba na, aa ta heter mendəvey ba daa
ba may.

Mey da ray heter mendəvey ba

13 Ya wuzlalakwara leeter keɗe ŋgada akwar ma pamara Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay,
ŋga ndaw akwar fara fara amba ka sərmara maaya maaya akwar ta hətam heter
mendəvey ba cay.
14 Da aləkwa fa dərkwa daŋgay a Gazlavay na, ya zlurakwa ba maja ya sərkwa fara
fara, da aləkwa faa cəfɗafakwar cek masa mevel aŋga ma wuɗey na, ya hətkwa la.
15 Anda aləkwa ma sərkwa aŋga fa jəkfandakwar sləmay daa medərey-daŋgay
aləkwa na, ya sərkwa ya hətkwa cek masa aləkwa maa cəfɗakwa fa vəɗa la may.
16 Da ndaw a hətar məlmaha fa key mebərey, da mebərey a, ara mebərey ma hendey
ndaw aa meməcey ba na, si a kar ambahw a Gazlavay maja aŋga. Da mebərey ŋga
məlmaha ara mebərey ma hendey ndaw aa meməcey ba na, ŋgene, Gazlavay a vəlar
heter la. Mebərey ma hendey ndaw aa meməcey na, daha. Ŋgene, ya ta ləvey ŋga key
ambahw a Gazlavay maja mebərey a daa ba.
17 Cek hay maaya ba hay tabiya masa ndaw ma ka na, ara mebərey. Ama mebərey
siya na, a hendey ndaw aa meməcey ba.

4:21 4.21 4.11; Mt 22.34-40 **5:1 5.1** 1Pi 1.22-23 **5:3 5.3** 2.5; Mew 30.11; Mt 11.30 **5:4 5.4** Jaŋ 16.33 **5:5 5.5** 4.4; Rm 8.37 **5:6 5.6** Jaŋ 16.13; 19.34 **5:7 5.7-9** Jaŋ 5.36-37 **5:10 5.10** Rm 8.16; Gal 4.6 **5:11 5.11** Jaŋ 3.16-18 **5:12 5.12** Jaŋ 3.36; 5.24 **5:13 5.13** Jaŋ 20.31 **5:14 5.14** Jaŋ 15.16 **5:16 5.16** Mt 12.31; Heb 6.4-6

18 Ya sərkwa kwa waawa ma tərey sem ŋga bəzey ŋga Gazlavay na, a key mebərey
saba, maja Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay, fa jəɗa. Anda keɗe, bay-malula fa da gwa ŋga kar
cek daa ba.
19 Ya sərkwa aləkwa na, ndəhay ŋga Gazlavay, asaya, ya sərkwa ndəhay da bəla keɗe
tabiya ata dasi har ŋga bay-malula.
20 Ya sərkwa Bəzey ŋga Gazlavay na, ta sawa la a bəla, ta vəlndakwar leŋgesl la amba
ya sərkwa Bay Gazlavay, ndaw masa fara fara. Aləkwa macəmkaya pal ta Gazlavay,
ndaw masa fara fara ha, ta fa Bəzey aŋga, Yesu *Kəriste. Aŋga na, ara Gazlavay ndaw
masa fara fara, ara aŋga ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay.
21 Bəz aɗaw hay, wam vaw, ka da səpam mey ŋga kuley hay ba.

5:18 5.18 3.6, 9-10; ***bay-malula:*** Jaŋ 17.15; 2Tes 3.3 **5:19 5.19** Jaŋ 12.31; Gal 1.4 **5:20 5.20** Jaŋ 1.14, 18; 11.25; 17.3; 20.28 **5:21 5.21** 1Kwr 10.14

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋga dey cew
Mey da ray

Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋga dey cew

Leeter ŋga Jaŋ ŋga dey cew e keɗe na, ara ŋgada Dam-mamaha ta bəz aŋga hay. Anda meləvey, ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu (aya 1). Mey daa leeter e keɗe na, aŋga gweegwe anda leeter masa ŋgeeme. A ləvtar da ya wuɗkwa Bay Gazlavay fara fara na, ya wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa la may (aya 4 haa 6). Asaya, a ləvtar ŋga wam vaw fa ray ata amba aa zəɗdamara mawurɓay ŋga sləra ata ba (aya 7 haa 11). Jaŋ a vəltar gədaŋ amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara mandaw mandaw. A ndəvda leeter aŋga ha, a ləvtar a sawa la fa ata amba a kam maɗay dey ta dey. A kadatara ndəhay daa Egəliz mekele ma camatar har (aya 12 haa 13).

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw * da wuzlah bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu ma wuzlala
ɗerewel keɗe.
Ya wuzlalakawa ŋgada kah, Dam-mama aɗaw † masa Gazlavay ma wala leŋ ŋgada
bəz akah hay, akwar masa yah ma wuɗkwar fara fara. Ara yah taava aɗaw ma
wuɗkwar daada ba, ama ndəhay tabiya ma sərmara mey ŋga Gazlavay masa fara fara,
a wuɗmakwar may. Ya wuɗmakwar na,
2 maja mey fara fara ha aa daa mevel aləkwa. A da njey ta aləkwa ŋga sərmataw.
3 Anja *Gazlavay, Papa aləkwa, ta *Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga Papa aləkwa ha, ŋga
pəsmandakwar mey, ŋga sərfamandakwar dey-ceceh, ŋga njadamandakwar daa zazay,
aləkwa masa ma təɓkwa mey masa fara fara, asaya, aləkwa masa ma wuɗkwa vaw da
wuzlah aləkwa.

Mey da ray mewuɗey-vaw fara fara

4 Ya faa səmey ga maja ya nəka na, bəz akah hay siya fa səpmara mey masa fara fara
anda Papa aləkwa ma ləvndakwar.
5 Yaw, Dam-mama aɗaw, ehe wure keɗe, ya fa kaka ambahw, ya ləvka, wuɗkwa vaw
da wuzlah aləkwa. Ya wuzlalaka keɗe na, ara *mewey mawiya ba, ama ara mewey
masa aləkwa ma sərkwa dəga aləkwa ma təɓkwa mey ŋga Yesu təlam.
6 Gazlavay a ləvkwar, wuɗam vaw da wuzlah akwar. Keɗe ara mewey masa akwar
ma cəndamara dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam.

Mey da ray masa-gəra hay ŋga Kəriste

7 Ndəhay ma mbərzlam hay ga daa wura daa wura da bəla keɗe daha. Yesu *Kəriste
ta tərey sem ŋga ndaw-magədaŋ na, ndəhay ma mbərzlam hay a ŋgene a təɓmara mey
a ba. Ndəhay ma təɓmara ba ha na, ara ndəhay ma mbərzlam, ata masa-gəra hay ŋga
Kəriste.
8 Maja ŋgene, wam vaw fa ray akwar, amba kaa zəɗdamara mawurɓay ŋga sləra
akwar ba. Anda keɗe, cek hay tabiya masa Gazlavay ma ɗiya maja akwar na, ka hətam
la.
9 Sərmara, mey masa Kəriste maa sərkadandakwara na, kwa waawa ma səpa mey a
ta cəveɗ e ba, a pey mey mekele a dey a na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay daa ba.
Ama ndaw ma səpa mey masa Kəriste maa sərkadandakwara na, ndaw a macəmkaya
ta Gazlavay, Papa aləkwa, leŋ ta Bəzey aŋga.
10 Ara maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw a sawa fa akwar, a wuzkwar mey mekele
wal da ray Kəriste na, ka da təɓmara ndaw a, a way akwar ba, kwa ka da camar har
ba.
11 Sləra maaya ba masa ndaw a ma ka na, ndaw ma car har na, anda a kamara cew e.

Mey ŋga madagway-dakw

---

* **1:1 1.1** ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jaŋ. † **1:1 1.1** Dam-mama aɗaw: Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam «dam-mama aɗaw» a wuɗey ŋga ləvey Egəliz. Anda keɗe, «bəz akah hay» ara ndəhay daa Egəliz e. **1:1 1** 3Jŋ 1 **1:4 4** 3Jŋ 3 **1:5 5-6** Jaŋ 13.34; 1Jŋ 4.11 **1:6 6** Jaŋ 14.15; 1Jŋ 2.5; 5.3 **1:7 7** 1Jŋ 2.18 **1:9 9** 1Jŋ 2.23 **1:10 10** Rm 16.17

12 Yaw, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama ya wuɗey ŋga wuzlalakwara
fa ɗerewel ba. Ya wulkey ŋga daw fa akwar, yah ta ray aɗaw, ya da njakwa cew e, ya
kakwa maɗay, amba ya njakwa daa meesəmey masa fara fara.
13 Bəza hay ŋga Dam-mamakw ‡ masa Gazlavay ma wala a camaka har.

1:12 12 3Jŋ 13-14 ‡ **1:13 1.13** Bəza hay ŋga Dam-mamakw: Feɗe a wuɗey ŋga ləvey ndəhay daa Egəliz ŋga ata Jaŋ.

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋga dey maakar
Mey da ray

Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋga dey maakar

Leeter ŋga Jaŋ ŋga dey maakar a na, ara ŋgada ndaw ŋga Yesu daha mezəley Gayus. Aŋga ndaw daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ndəhay da hwaɗ a fa cəmam ɗay daa ba. Jaŋ aa həmda Gayus maja aŋga fa təɓa mey ŋga Gazlavay, a mbəkda ba (aya 2 haa 3).

Daa leeter e Jaŋ taa guzley la saya da ray Diyawtəref leŋ da ray Demetəriyus. Diyawtəref na, a wuɗey ŋga key bay-ray, ama aa guzley mey saw da ray Jaŋ, a təɓta ndəhay ŋga Yesu masa məlak hay ma diyam a way aŋga ba, asaya, a ɓəlta ndəhay ma təɓmata məlak hay a daa mecəmey-ray a (aya 9 haa 10). Ama Demetəriyus na, ndəhay faa həmdamara, aŋga fa key cek maaya (aya 12).

Daa leeter keɗe na, mey hay mahura maakar daha:
Metəɓey ndəhay ŋga Yesu masa məlak hay
Mey da ray mewuɗey-vaw
Menjey daa mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw.

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw * da wuzlah bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu ma wuzlala ɗerewel keɗe.
Ya wuzlala ŋgada kah, Gayus, jam aɗaw masa yah ma wuɗa fara fara.
2 Jam aɗaw, ya səra menjey akah daa cəveɗ ŋga *Gazlavay aŋga maaya. Ya wuɗey ka njey ta zazay, cek ŋga kaka ba.
3 Ya taa səmey la ga ta pas masa məlma aləkwa hay ma samawa, maja ta kam sede la da ray kah, a ləvmaya, kah ndaw ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay fara fara, ka fa key cek mandaw mandaw anda mey masa fara fara ma ləvey.
4 Yaw, cek maa səmdaya ma fəna na, ara yah ma cənda bəz aɗaw hay fa səpmara mey masa fara fara.

Mey da ray mejəney ndəhay ma ka sləra ŋga Kəriste

5 Jam aɗaw, ka fa jənta məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga *Yesu, kwa məlak hay may. Ŋgene ara cek ma wuzda kah ndaw ma key cek ta cəveɗ e.
6 Məlmaŋ hay a ta kadamara la fa mey ŋga ndəhay daa mecəmey-ray feɗe, a ləvam kah ta wuɗa la kalah. Ya fa kaka ambahw amba ka jənta daa mepəkey ata. Ka da jənta ha na, anda Gazlavay ma wuɗey.
7 Səra, ata na, ta mbəkdamata way ata hay sem, fa pəkam ŋga key sləra ŋgada *Kəriste. Daa mepəkey ata ha na, cek da har ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, ta təɓam daa ba.
8 Anda keɗe, aləkwa na, maaya ya jəntakwa ndəhay a, amba ya cəmkwa daa slam a ŋga wuzey mey masa fara fara.

Mey da ray ata Diyawtəref ta Demetəriyus

9 Ya ta wuzleley leeter mecəhe la a ndəhay daa mecəmey-ray akwar, ama Diyawtəref a wuɗey ŋga təɓa mey a ba, maja a wuɗey ŋga key *bay-ray ŋga ndəhay tabiya.
10 Da ray ŋgene, ta pas masa yah ma wusey la fa akwar na, ya kadakwara sləra hay maaya ba tabiya masa aŋga ma ka la. Anda meləvey, ya da kadakwara mey hay saw masa aŋga maa guzlda ta səleŋ masa aŋga ma ka da ray ala. Cek hay maaya ba masa aŋga ma ka na, ara keɗe daada ba. A gəmey ŋga təɓta məlma aləkwa hay masa məlak hay ma diyam a way aŋga ba. Asaya, a təkta ndəhay daa mecəmey-ray masa ma wuɗam ŋga təɓmata məlak hay a. A ɓəlta ndəhay ma təɓmata məlak hay a daa mecəmey-ray.
11-12 Ama Demetəriyus na, ndəhay tabiya faa həmdamara. Menjey aŋga daa cəveɗ fara fara fa wuzdərwa, aŋga ndaw maaya. Kwa ala may, ya ləvam kəne da ray a. Yaw, ka səra mey masa ala maa guzldamara na, ara mey fara fara. Jam aɗaw, ndəhay ma kam cek hay maaya ba na, ka da key cek anda ata ba, ama key cek anda ndəhay ma

---

* **1:1 1.1** ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jaŋ. **1:1 1** 2Jŋ 1 **1:3 3** 2Jŋ 4 **1:5 5-8** Heb 13.2 **1:6 6** Tit 3.13

kam cek maaya. Ndaw ma key cek maaya na, aŋga ndaw ŋga Gazlavay, ama ndaw ma key cek maaya ba na, a səra Gazlavay ba.

Mey ŋga madagway-dakw

13 Ya wuɗey ŋgaa guzlka da ray cek hay ga, ama ya wuɗey ŋga wuzlalakawa ta wuzleley ba.

14 Ya fa wuɗey ŋga daw fa kah daa ɗar hay a keɗe. Anda keɗe, ya da njakwa cew e, ya kakwa maɗay.

15 Anja Gazlavay ŋga njadaka daa zazay.

Jam akah hay feɗe a camaka har. Catar har a jam aləkwa hay feteɗe pal pal tabiya may.

1:11-12 11 1Jŋ 2.29 **1:13 13-14** 2Jŋ 12

Leeter masa
Jud
ma wuzlala
Mey da ray

Leeter masa Jud ma wuzlala

Leeter keɗe ara Jud ma wuzlalatara ŋgada ndəhay ma təƀa mey ŋga Yesu tabiya. Jud a na, ara məlmaŋ ŋga Jak (aya 1). Ndəhay a wulkam ara Jud masa məlmaŋ ŋga Yesu Kəriste (Mt 13.55).

Jud a wuzlala leeter e na, maja ndəhay faa sərkadam ndəhay ta membərzley, asaya, maja ndəhay fa kam cek səfteleh kəne (aya 3 haa 4). Anda keɗe a wuɗey ŋga təkta. Daa aya 6 haa 13 na, mey a ata gweegwe letek ta daa 2 Piyer 2.1 haa 3.3.

Jud a wuzlala na, fa lawa mey hay mekele mekele daa Mejəwey-mey Magurma. A wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təƀmara mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ba (aya 3 haa 13), banay ma da sawa a ray ndəhay ma kam cek hay malamba (aya 4, 7, 16) leŋ a ray ndəhay ma fəcmatara cek hay ŋga ndəhay mekele (aya 11, 16). A wuzey mey da ray cek ma key ta ndəhay da Sadawm ta Gwamar zleezle. Jud a vəltar gədaŋ a ndəhay ŋga Yesu amba a nam ray a meesərkedey masa ata ma cəndamara ŋgeeme.

Daa leeter e keɗe na, mey maaya daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Menjey ta Yesu na, kwara (aya 20 haa 21)

Mecey-har

1 Ara yah, Jud, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah na, ndaw ma ka sləra ŋga *Yesu
*Kəriste, asaya, yah məlmaŋ ŋga *Jak *.

Ya wuzlala leeter keɗe ŋgada akwar, ndəhay masa mazəltakaya ta fa Gazlavay, Papa
aləkwa, akwar masa Gazlavay fa wuɗkwar, masa Yesu Kəriste fa nəkfakwar dey.

2 Anja *Gazlavay ŋga sərfakwar dey-ceceh, ŋga njadakwar daa zazay, asaya, ŋga
wuɗkwar ma fəna ma fəna.

Jud a wuzlala ɗerewel keɗe na, maja me?
(2 Piyer 2.1-17)

3 Jam aɗaw hay, ya fa kəɗey vaw ŋga wuzlalakwar da ray heter mendəvey ba masa
Gazlavay ma vəldandakwara. Ama ya nəka na, si ya wuzlalakwara leeter keɗe amba ya
vəlkwar gədaŋ ŋga təƀey *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay mandaw mandaw, amba
ndəhay a zləƀmara mey a ba. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa aləkwa ma təƀkwa,
masa Gazlavay ma vəlda ŋgada ndəhay aŋga hay. Mey a, a mbəɗey ba səlak, a da njey
kəne ŋga sərmataw.

4 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay masa ma namar ray a Gazlavay ba ta mbəzam
la a wuzlah akwar ta mayal a. A mbəɗdamara mabara ŋga mey da ray maaya ŋga
Gazlavay amba a kam cek saw anda mevel ata mewuɗey. Da ray ŋgene, a ləvam
Gazlavay a vəley cəveɗ a ndaw ŋga key cek malamba. Asaya, Yesu *Kəriste, ndaw
pal ma wey da ray aləkwa, masa Bay aləkwa Mahura pal na, a rəsmara, a təƀmara
saba. Ndəhay ma namar ray a Gazlavay ba kəne na, mawuzlalakaya dəga zleezle daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a da katar sariya.

Mey da ray cek ma da sawa a ray ndəhay ma zləƀmara mey ŋga Gazlavay

5 Ya wuɗey yaa guzlkwar da ray cek masa akwar ta sərmara cay. Akwar fa
sərfadamara Bay Gazlavay ma ləhdatərwa ndəhay aŋga hay daa hwayak ŋga *Ejip,
ba diya? Ama, fa dəƀa ha, ndəhay da wuzlah ata masa ma rəsmara mey aŋga na,
Gazlavay ta kəɗta sem vagay.

6 Asaya, sərfadamara maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ siya. Sləra maaya masa
Gazlavay ma vəldatara na, ta rəsmara sem, ta mbəkdamara sem, asaya, ta mbəkdamara
slam ata menjey sem. Da ray ŋgene, Gazlavay a pata aa slam-ləvaŋ daa vəgeɗ, a jəwta
ta calalaw ŋga sərmataw, amba a katar sariya ta pas ŋga sariya mahura.

---

* **1:1 1** Jak: Jud ma ləvey aŋga məlmaŋ ŋga Jak na, anda meləvey aŋga məlmaŋ ŋga Yesu Kəriste (Mk 6.3). Jud ta ləvey «yah məlmaŋ ŋga Yesu» na, daa ba. A ləvey «yah məlmaŋ ŋga Jak» maja a wuɗey ŋga zlepey ba. Jak a na, ara ndaw ma wuzlala leeter ŋga Jak. **1:1 1** Mt 13.55; Mk 6.3 **1:2 2** 2Pi 1.2 **1:3 3** 1Tm 1.18 **1:4 4** Gal 5.13; 2Pi 2.1 **1:4 4-13** 2Pi 2.1-22 **1:5 5** Mab 12.51; Mesl 14.29-30; 1Kwr 10.5; 2Pi 1.12-13 **1:6 6** 1Pi 3.19-20; 2Pi 2.4

7 Asaya, sərfadamara berney hay ŋga *Sadawm ta ŋga *Gwamar leŋ slala hay mekele
ta cakay. Ndəhay daa slam hay a ŋgene, fa kam cek maaya ba anda maslaŋ hay ŋga
Gazlavay heyey. A kam cek malamba, a səpam ŋga ley vaw ta cek saw masa ŋga key
ba. Gazlavay ta sərdata banay la ta awaw mendəvey ba. Banay ata ha, a wuzwa cek
masa Gazlavay ma da ka ŋgada ndəhay malamba hay.
8 Yaw, ndəhay ma zləɓmara mey ŋga Gazlavay a ŋgene na, fa kam cek malamba
anda ndəhay daa berney hay a. Daa masa ata fa nam na, mesəfney fa katar, fa vəltar
mewulkey ŋga ley vaw saw, a təɓmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ata ba, a cəɗmata
maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa slam-meweɗey da vaɗ.
9 Kwa Misel, maslaŋ mahura ŋga Gazlavay da vaɗ na, ta cəɗa *Sataŋ daa ba. Misel e,
ta kam mey la ta Sataŋ da ray vagay ŋga *Mawiz. Daa masa ata fa kam mey na, Misel e,
a wuɗey ŋga key cek ma fənar ray ba, anda keɗe ta cəɗa daa ba, ama a ləvar na, «Bay
Gazlavay ŋga sərdaka banay!»
10 Ama ndəhay ma zləɓmara mey ŋga Gazlavay a na, faa guzlam maaya ba da ray cek
masa ata ma sərmara ba. Ata anda cek hay ŋga ley masa ma sərmara mewulkey ba. Da
ray ŋgene, ndəhay a, aa zəɗdamata ray ata maja cek hay masa ata ma sərmara ba ha.
11 Banay a da hətfatar, maja ata fa kam mebərey anda *Kayin †. Asaya, ata fa kam cek
malamba ŋga hətey dala anda Balam ‡ ma ka zleezle. A təɓmara mewey ŋga Gazlavay
ba anda Kware § ma təɓa ba may. Da ray ŋgene, a məcam la anda Kware may.
12 Masa akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, fa zəmam ɗaf daa slam a na, ndəhay
a, a samawa ŋga key gwagway ta akwar ta hwaray daa dey daa ba, a nəsmara, a nəkam
dey na, fa ray ata gway. Da ray ŋgene, ata na, anda gazlavay ŋga var masa memeɗ ma
handa, ama a pey var ba. Ata na, anda wudez hay, masa kwa ta kiya ma yey babəza na,
wudez hay a, a yam ba. Ata na, anda wudez hay makwalatakaya masa maɗəslkaya da
wurza.
13 Ata na, a wam vaw ba anda vaŋgwala ŋga yam ma cewesley saw kəne. Mebərey ata
a wuzwa anda maŋgwafakw da ray yam. Ata na, fa mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay
anda wurzla hay ma məɗam da gazlavay da vaɗ. Maja ŋgene, Gazlavay ta ɗiytar slam
la, matara ləveŋ ləveŋ ŋgada ata ŋga sərmataw.
14 Zleezle Henakw, ndaw daa səkway ŋga *Adam ŋga dey maasala, taa guzley la da
ray cek ma da katar a ndəhay malamba hay a. A ləvey: «Ehe, Bay Gazlavay a sawa la
ta maslaŋ aŋga hay ga da vaɗ masa ndaw ma gwa ŋga sləfta ba.
15 A sawa na, ŋga key sariya a ndəhay tabiya. A sərdata banay la ta ndəhay ta mebərey
tabiya. A da sərdata banay na, maja ata ma namar ray a Gazlavay ba, maja cek malamba
tabiya masa ata ma kamara ma mbafar a Gazlavay ba, asaya, maja ata maa guzlam
maaya ba da ray a.»
16 Ndəhay a na, mevel fa catar mandaw mandaw, faa ŋguram mey a ray ndəhay siya.
A kam cek maaya ba anda ata ma wuɗam, a zlapam, a fəcmatara cek hay ŋga ndəhay
ŋgada ata.

Cek masa ndəhay daa cəveɗ ŋga Yesu ma da kamara

17 Jam aɗaw hay, akwar fa sərfadamara mey masa ndəhay meslərey ŋga Bay aləkwa
Mahura Yesu *Kəriste ma wuzdamakwara zleezle da ray cek ma da key heyey, ba diya?

18 A ləvmakwar na, ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, ndəhay a samawa la ŋgaa
seŋgərey a ray akwar, akwar ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay. Fa da namar ray a
Gazlavay daa ba, a da kam cek maaya ba masa mevel ata ma wuɗey.
19 Yaw, ara ndəhay a ma da handamawa mewuɗkey-ɗay a wuzlah ndəhay. Mewulkey
ŋga bəla fa wata, *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata daa ba.

1:7 7 MC 19.1-24; 2Pi 2.6 **1:8 8** 2Pi 2.10 **1:9 9** Mew 34.6; Zak 3.2; 2Pi 2.11; ***Misel:*** CWJ 12.7 **1:10 10** 2Pi 2.12

† **1:11 11** Kayin: Ara ndaw ma vəlar cek ŋgada Gazlavay ta mevel maaya ba. Gazlavay a təɓa cek aŋga ha ba. A cey mevel a ray Gazlavay, ta′, a kəɗa məlmaha Abel vagay. (MC 4.3-8.) ‡ **1:11 11** Balam: Ara ndaw ma wuɗey ŋga nəsa səkway ŋga Israyel, ama Gazlavay ta vəlar cəveɗ daa ba. A wuɗey ŋga ka anda keɗe maja Balak, bay ŋga Mawap hay, fa da vəlar dala. (Mesl 22.1-35.) § **1:11 11** Kware: Ara ndaw Jəwif daa səkway ŋga Levi. A wuɗey ata Mawiz ta Araŋw ŋga kam bay-ray ba. A wuɗey ŋga key anda ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ama masa ta zla sləra ha daa ba araŋ na, Gazlavay taa zəɗdata sem ta ndəhay da way aŋga hay tabiya aa vəgeɗ. (Mesl 16.1-35.)

1:11 11 Kayin: MC 4.3-8; 1Jŋ 3.12; ***Balam:*** Mesl 22.7, 17; 1Pi 2.15; ***Kware:*** Mesl 16.1-34 **1:12 12** 2Pi 2.13, 17 **1:13 13** Iz 57.20; 2Pi 2.17 **1:14 14** Mt 25.31; ***Henakw:*** MC 5.18, 21-24; Heb 11.5 **1:17 17** 2Pi 3.2 **1:18 18-19** 2Pi 3.3; 2Tm 3.1; 3.2-6

20 Ama akwar, jam aɗaw hay na, kam gədaŋ da wuzlah akwar amba ka təɓmara *Mey-
maaya-mawiya ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna. Dəram daŋgay ta gədaŋ ŋga Mesəfney
ŋga Gazlavay.
21 Sərmara, Gazlavay fa wuɗkwar kalah, njam daa maaya aŋga. Səkwmara pas masa
Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəlndakwar heter mendəvey ba maja maaya
aŋga ta dey-ceceh aŋga.
22 Səram dey-ceceh fa ndəhay ma wulkam cew cew da ray mey ŋga Gazlavay, jənmata.

23 Vamatərwa daa awaw, ləhdamatərwa. Ŋgada ndəhay mekele saya na, sərfamatar
dey-ceceh, ama wam vaw ta ata amba aa zəɗdamakwar ba. Zana ata hay na, ata ta
dəlay maja mebərey ata. Anda keɗe, kwa ka da gəsfamatar har ba.

Həlmakwa Bay Gazlavay

24 Kakwa suse a Gazlavay, Gazlavay masa aŋga ta gədaŋ ŋga jəɗkwar amba ka
mbəkdamara cəveɗ aŋga ba. A mbəkdakwara mebərey akwar, a gwa a handakwar
manjar mebərey aa slam-meweɗey fa mey aŋga ta meesəmey ga.
25 Kakwa suse a Gazlavay, ara aŋga pal Bay Gazlavay. Ara aŋga ma ləhdandakurwa
ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Anja ndəhay tabiya ŋga həlmamara. Aŋga
Gazlavay Mawaca-waca ta gədaŋ ma wey da ray ndəhay tabiya, dəga bəla ta zley daa
ba araŋ, haa wure keɗe, asaya, haa ŋga sərmataw. *Amen.

1:20 20 Kwa 2.7 **1:22 22** 1Tes 5.11 **1:23 23** Zak 3.2 **1:24 24** Fəl 1.10; 1Tes 5.23 **1:25 25** Rm 16.27

Cek
masa Yesu Kəriste
ma wuzar a Jaŋ
Mey da ray ɗerewel ŋga
Cek ma wuzar a Jaŋ

Jaŋ a wuzlala mey daa ɗerewel keɗe ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay na, daa masa ata fa səram banay maja mey ŋga Yesu Kəriste. Bay Rawma zleezle a pa ray aŋga na, ŋga Gazlavay, a kəɗdata vaw ta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, maja a gəmam ŋga pamara anda Gazlavay ba. Anda keɗe, Jaŋ a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay ŋga Gazlavay, amba a mbəkdamara Yesu ba. Asaya, Jaŋ a wuɗey ŋga ləvtar na, fara fara, Yesu Kəriste a fənta masa-gəra aŋga hay la cəpa ta gədaŋ.

Daa ɗerewel e keɗe na, Jaŋ a wuzey cek hay ga ma rəzla ndaw. Cek hay a na, Jaŋ a hətatar anda mesəfney ma kar. Ara Yesu Kəriste ma wuzdara. Fa dəba ha, a wuzlalatərwa cek hay a. Cek hay masa aŋga ma hətatar na, mawatakaya ta cek hay mekele mekele. Pəles mabara, da daa ba, aŋgwa mabara a wuɗey ŋga ləvey «mekey bay-gula». Pəles magaza ta kiya magaza a wuɗey ŋga ləvey «meməcey, vəram, banay». Bəlay a wuɗey ŋga ləvey, slam-menjey ŋga masa-gəra ŋga Gazlavay (13.1). Gədem a wuɗey ŋga ləvey Sataŋ, bay-malula (20.2-3). Berney ŋga Babilaŋw a wuɗey ŋga ləvey slam masa ndəhay fa kam cek hay maaya ba da hwaɗ a. Daa slam mekele mekele cek hay masa aŋga ma hətatar na, ata maasala (nəka 1.4; 1.12; 1.16; 5.1; 5.6; 8.2; 10.3; 12.3, leŋ 15.6). Fa Jəwif hay na, cek hay maasala a wuɗey ŋga ləvey cek hay a «makatakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba.»

Daa fasəlawal 1 haa 3 na, leeter hay maasala daha mawuzlalatakaya ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney hay maasala masa daa hwayak ŋga Azi. Daa fasəlawal 4 ta 5 aa guzley da ray Yesu, Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay na, ara ndaw pal taava aŋga ma wusa ŋga wura ɗerewel mapaɗakaya masa maslərɓakaya ta tebeɗ. Daa fasəlawal hay siya na, Jaŋ aa guzley da ray cek ma da key ta pas masa Yesu ma wura ɗerewel mapaɗakaya heyey sem. Ɗerewel keɗe fa wuzda ta fa Yesu Kəriste na, Gazlavay a fənta masa-gəra aŋga hay la cəpa ta gədaŋ, leŋ Sataŋ, bay ata.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu fa zəley fa mey-slam ŋga ndaw a, ndaw a (3.20)

Maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndaw ma jəkey sləmay fa mey aŋga (1.3)

Ndəhay ta maslaŋ hay masa da vaɗ a həlmamara Bay Gazlavay na, kwara (fasəlawal 4 haa 5)

Da Jeruzelem mawiya ndəhay fa da səram banay daa saba (22.3-4)

Mey ŋgeeme

1 Ɗerewel keɗe a wuzdərwa cek masa *Yesu *Kəriste ma wuzdatara ŋgada ndəhay
ma ka sləra aŋga hay. *Gazlavay a ləvar a Yesu: «Wuzdatara cek hay masa yah ma da
ka ŋgada fa mey nekəɗey.» Da ray ŋgene, Yesu Kəriste ta', a slərwa maslaŋ aŋga da
vaɗ ŋgada fa ndaw ma ka sləra aŋga *Jaŋ, amba a wuzdara cek hay a keɗe tabiya.
2 Cay, Jaŋ ta', a key sede da ray cek masa aŋga ma hətar tabiya. Anda meləvey,
a wuzdatara a ndəhay, a ləvey: «Keɗe he ara mey ŋga Gazlavay fara fara, ara Yesu
Kəriste ma wuzdərwa.»
3 Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndaw ma da jaŋga ɗerewel e keɗe fa mey ŋga
ndəhay. Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma jəkam sləmay fa mey a keɗe.
Mey a na, a wuzda cek ma da key. Asaya, maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay
ma təɓmara mey mawuzlalakaya ha maja cek hay a tabiya daa ɗerewel e keɗe gweegwe
cay a kam.

Jaŋ a catar har a ndəhay daa Egəliz hay maasala

4 Ara yah, *Jaŋ, ma wuzlala leeter keɗe. Ya cakwar har ŋgada akwar ndəhay ŋga
Yesu daa *mecəmey-ray hay maasala daa hwayak ŋga Azi.

Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, asaya, ŋga njadakwar daa zazay. Aŋga na, aa daha
dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ, haa kasl wure keɗe, aŋga daha, asaya, a sawa la a bəla.
Anja mesəfney hay maasala masa ma njam fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay
ŋga pəsmakwar mey, ŋga njadamakwar daa zazay may.

1:1 1.1 4.1; 22.6 **1:2 1.2** 6.9 **1:3 1.3** 14.13 **1:4 1.4** 4.5

5 Asaya, anja Yesu *Kəriste, ndaw ma key sede da ray Gazlavay fara fara ta cəveď e,
ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay. Aŋga na, ara ndaw ŋgeeme ma sləkďawa
daa meməcey. Aŋga na, Bay ma wey da ray ƀay hay cəpa da bəla.
Yesu Kəriste he, a wuďndakwar kalah. Ta məcey la maja aləkwa. Ta fa mambaz aŋga
ma mbəďwa daa meməcey aŋga, a ləhdandakwar daa mebərey.
6 Aŋga na, ta cəmndakwar ray la amba a tərdandakwar ŋga ndəhay aŋga hay, a key
bay aləkwa. Anda keďe, aləkwa ndəhay ma ka kwakwas ŋga Bay Gazlavay, Papaha. Ara
aŋga ndaw masa ta gədaŋ, ndaw masa fa həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.
7 Nəkmara, Yesu a fa sawa daa mekwtene. Kwa waawa a hətar la ta dey aŋga. Kwa
ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet * a hətmar la may. Ndəhay da bəla tabiya, a təwam
la maja aŋga. Fara fara cek aha a da key kəne. Amen.
8 Bay Gazlavay masa ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa, a ləvey: «Yah na, ndaw masa
ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw.» Aŋga na, aa daha dəga bəla ta ləmey daa
ba araŋ, haa kasl wure keďe, aŋga daha, asaya, a sawa la a bəla.

Yesu a wuzar vaw a Jaŋ

9 Ara yah, *Jaŋ, məlmakw akwar. Aləkwa macəmkaya ta Yesu, aləkwa fa sərkwa
banay anda aŋga, aləkwa fa ƀəskwa ƀanay anda aŋga, aŋga fa wey da ray aləkwa
tabiya. Yah na, ta kərzamaya la, ta', a kəzlamaya a Patmaws, hwayak da wuzlah bəlay,
maja yah ma wuzey mey ŋga Gazlavay, asaya, maja yah ma wuzda Yesu *Kəriste na,
ara cəveď masa fara fara.
10 Pas pal daha, ara ta pas mesərfedey Bay Mahura Yesu, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta
sawa la a ray aďaw. Daa ŋgene, ya cəney ďay maa guzlya ta fa dəƀa aďaw, anda taalam
ma fey ta gədaŋ.
11 Ďay a, aa guzlya, a ləvey: «Cek masa kah ma hətar keďe, maaya na, ka wuzlala
aa ďerewel amba ka slərdatara ŋgada mecəmey-ray hay maasala ŋga ndəhay ŋga Yesu
daa ƀerney ŋga Efez, daa ƀerney ŋga Səmirna, daa ƀerney ŋga Pərgam, daa ƀerney ŋga
Tiyatir, daa ƀerney ŋga Sardes, daa ƀerney ŋga Filadelfi, leŋ daa ƀerney ŋga Lawdise.»
12 Masa ďay a maa guzlya la na, pəla! ya mbəďwa dey a fa dəƀa, amba ya hətar ndaw
masa maa guzlya heyey. Ama ya da nəkey dey na, a ray petərla hay ŋga ƀərey magaza
maasala ma waďam pəlŋgeď pəlŋgeď.
13 Da wuzlah petərla hay a na, ya hətey cek anda ndaw. Aŋga ta zana maazəma fa vaw
kasl a dəƀa salay. Daa dadak aŋga na, cek anda zeweď ŋga ƀərey magaza majəwkaya.
14 Eŋgwec ŋga ray ŋga ndaw aha a weďey mabara ndəď-ndeď anda gagəmay. Bəz
ŋga dey aŋga, a ley dey anda awaw.
15 Asaya, salay aŋga a weďey njəlay njəlay anda ƀərey ma ƀawa daa awaw. Aa guzley
ďay mahura, a cəney anda yam daa maajərav mahura.
16 Ndaw aha, aŋga ta wurzla hay maasala makərzatakaya da har-zəmay aŋga. Dəlaw
masa mey a makəďkaya dey cew e cew e fa ƀawa da mey aŋga. Dey aŋga a weďey
anda ƀas ma weďey ta wuzlah-pas.
17 Masa yah ma hətar la anda keďe na, taď! ya təďey asi salay aŋga anda ya ta məcey
sem. Aŋga may, ta', a təldərwa har-zəmay aŋga, a pa a ray aďaw, a ləvya: «Ka da zlurey
ba! maja yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw.
18 Yah na, ndaw masa ta dey. Ya ta məcey la, ama nəkmara, ya ta sləkďawa sem daa
meməcey. Ya da njey ta dey ŋga sərmataw. Yah ta gədaŋ ŋga wey da ray meməcey,
asaya yah ta gədaŋ ŋga wey da ray slam masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwaď
a.
19 Ya fa ləvka saya, wuzlalata cek hay masa kah ma hətatar. Wuzlalata cek hay masa
kah ma hətatar wure keďe, asaya wuzlalata cek hay masa ma da kam kwa ŋgada fa
mey cəpa may.
20 Ehe, mabara ŋga mey da ray wurzla hay da har-zəmay aďaw ta petərla hay
maasala heyey. Wurzla hay maasala a wuďey ŋga ləvey, maslaŋ hay masa Gazlavay
ma slərdatərwa ta da vaď, ma pata pal pal aa Egəliz maasala heyey. Yaw, petərla hay
maasala may a wuďey ŋga ləvey Egəliz hay maasala.»

1:5 1.5 2.26; 7.14; 19.15; Kwa 1.18; Heb 9.14; 1Jŋ 1.7 **1:6 1.6** 5.10; 20.4, 6; 22.5; Mab 19.6; 1Pi 2.9 * **1:7 1.7** ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet: A wuďey ŋga ləvey sewje pal masa ma sləka heyey daada ba. Ama a wuďey ŋgaa guzley da ray ndəhay tabiya masa ma cəmdamara ďay ata ŋga kəďey Yesu, kwa Jəwif hay, kwa mahura hay ŋga Jəwif hay, kwa bay-ray hay ŋga Rawm may. **1:7 1.7** 1.13; Dan 7.13; Mt 24.30; Jaŋ 19.34, 37; 1Tes 4.17 **1:8 1.8** 1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; Mab 3.14; Iz 44.6 **1:9 1.9** 22.8 **1:10 1.10** 17.3 **1:11 1.11** 4.5 **1:12 1.12** Zak 4.2 **1:13 1.13** Dan 7.13; 10.5 **1:14 1.14** Dan 7.9; 10.6 **1:15 1.15** 14.2 **1:16 1.16** maasala: 4.5; ***dəlaw:*** 2.12; 9.15; Heb 4.12 **1:17 1.17** 1.8; Dan 8.17-18 **1:18 1.18** Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 25-26

2

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Efez

1 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Efez. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ta wurzla hay maasala da har-zəmay. Asaya, yah,
ndaw ma pəkey da wuzlah petərla hay maasala ma waɗam.
2 Yaw, ya səra menjey akwar, ya səra akwar fa kəɗdamara vaw ta menjey a, asaya
ya səra akwar fa ɓəsmara banay. Ya səra akwar fa vəlmatar cəveɗ ŋgada ndəhay
malamba hay ŋga samawa a wuzlah akwar daa ba. Ndəhay malamba hay a, a ləvam,
ata ndəhay aɗaw hay meslərey, anja ŋgene, ara ndəhay aɗaw hay meslərey ba. Akwar
ta saŋgalamara mey ata la, ka sərmara na, ara ndəhay membərzley.
3 Akwar ta ɓəsmara banay la maja yah, ka ta gəram daa ba.

4 Ama mey pal daha. Akwar fa wuɗmaya * anda ŋgeeme daa saba. Maja ŋgene, ya
wuɗey ŋga mbəɗkwar ray da ray a.
5 Wulkam da ray menjey akwar masa maaya zleezle. Nəkmara taw, wure keɗe akwar
ta vəhmawa sem a dəɓa. Anda keɗe, si ka mbəɗdamara menjey akwar, ka səpmara
Gazlavay ta mevel pal, amba menjey akwar a, a key anda zleezle cəŋga. Da daa ba na,
ya sawa la ŋga la petərla akwar daa slam aha.
6 Ama taa slam laŋgar na, ya faa həmdakwar ara mey ba, maja akwar fa wuɗam ŋga
jəkey sləmay fa meesərkedey ŋga ndəhay ŋga Nikwala † daa ba səlak. Yah may, ya
wuɗey meesərkedey ata ba.
7 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay. Da ndaw ta fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da vəlar cəveɗ ŋga zəmey
babəza ŋga wudez masa daa jerne ŋga Gazlavay ma vəley heter mendəvey ba.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Səmirna

8 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Səmirna. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-
dakw. Yah, ndaw masa ta məcey la, ama ya ta sləkɗawa sem daa meməcey a.
9 Ya səra banay akwar, ya səra akwar ndəhay masa-viya hay. Ama fara fara, ya
kadakwara, akwar ndəhay masa-zleley hay. Ya səra ndəhay faa guzlam mey maaya ba
da ray akwar may. Ndəhay a ŋgene a padamara ray ata ŋga *Jəwif hay, ama ara Jəwif
hay ba, ara ndəhay ŋga *Sataŋ, bay-malula.
10 Menjey nekəɗey feɗe ka da səram banay, ama ka da zluram ta banay a ba.
Nəkmara, Sataŋ, bay-malula, a da kəzlata ndəhay siya da wuzlah akwar aa fərsəne,
amba a jadakwar. Da ray ŋgene, ka səram banay la haa ɗar kuraw. Njam majaratakaya
maaya maaya haa kasl fa meməcey akwar, anda keɗe, ya vəlkwar heter mendəvey ba
la maja akwar ta kam bay-gula sem.
11 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay. Yaw, da ndaw ta fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, fa da məcey ŋga dey cew daa
saba səlak.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Pərgam

12 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Pərgam. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw masa ta dəlaw masa mey a makəɗkaya dey cew e
cew e.
13 Ya səra berney masa akwar da hwaɗ a ŋgene. Ara berney masa *Sataŋ, bay-malula,
fa wey da hwaɗ a. Akwar ndəhay ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara, akwar fa
təɓmaya anda Bay akwar cəŋga, kwa ta pas ata ma kəɗmara Antipas vagay fa mey

---

2:1 2.1 1.16, 20; Ef 1.1 **2:2 2.2** 2Kwr 11.13; 1Jŋ 4.1 * **2:4 2.4** akwar fa wuɗmaya: Ndəhay mekele a cəndamara mewuɗey-vaw ara mewuɗey-vaw da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **2:5 2.5** 2.16, 22; 3.3, 19 † **2:6 2.6** ndəhay ŋga Nikwala: Ara ndəhay maa sərkadam mey ŋga Yesu ta cəveɗ e ba. A batamata ndəhay ŋga key cek malamba. **2:7 2.7** 22.2, 14, 19; MC 2.8-9; 3.22; Ez 28.13; 31.8; Mt 13.9, 43 **2:8 2.8** 1.8, 18 **2:9 2.9** 2Kwr 6.10; Jak 2.5; ***Sataŋ:*** 3.9; 2Kwr 11.14-15 **2:10 2.10** Mt 10.28; 1Kwr 9.24-25 **2:11 2.11** 20.6, 14; 21.8 **2:12 2.12** 1.16

akwar na, akwar ta mbəkdamaya daa ba. Yaw, Antipas na, ara ndaw masa ma gərey ba
ŋga key sede da ray aɗaw.
14 Ama mey hay siya daha na, ya wuɗey ŋga mbəɗkwar ray nekəɗey da ray a cəŋga.
Ndəhay siya da wuzlah akwar fa təɓmara meesərkedey ŋga ndaw mezəley Balam
zleezle. Balam a taa sərkada bay daha la mezəley Balak ŋga təknata *Israyel hay ŋga
zəmey aslaw ŋga kuley, ta ŋga ley vaw saw da palah.
15 Ndəhay mekele hay da wuzlah akwar fa kam anda Balam a may, fa təknam ndəhay
ta meesərkedey ŋga ndəhay ŋga Nikwala.
16 Anda keɗe, si ka mbəɗdamara menjey akwar da bəla. Da daa ba na, menjey
nekəɗey feɗe, ya sawa la a wuzlah akwar ŋga kəɗey vaw ta ndəhay a ŋgene ta dəlaw
ma bawa da mey aɗaw heyey.
17 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay. Da ndaw ta fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya vəlar cek mezəmey la masa yah
ma da ɓada ŋgada aŋga. Asaya, ya da vəlar ŋgada ndaw a, ndaw a aŋgwa mabara
kerew kerew, masa mezəley mawiya mawuzlalakaya fa vəɗa. Mezəley ŋgene kwa
ndaw ma səra daa ba. Ma səra na, si ndaw masa mezəley a mavəldakaya ŋgada
aŋga.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Tiyatir

18 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Tiyatir. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, Bəzey ŋga Gazlavay. Bəz ŋga dey aɗaw, a ley dey anda
awaw. Salay aɗaw hay na, a waɗam njəlay njəlay anda ɓərey maakulɗakaya.
19 Ya səra sləra akwar. Fara fara ya səra na, akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar.
Asaya, akwar fa təɓmara mey aɗaw, akwar fa ɓəsmara banay maja yah. Akwar fa jənam
vaw da wuzlah akwar. Cek hay a tabiya masa akwar ma kamata ŋgene, ta fənmara masa
akwar ma kamata zleezle sem.
20 Ama mey pal daha na, ya wuɗey ŋga mbəɗkwar ray da ray a, maja akwar fa
vəlmar cəveɗ a ŋgwas mezəley Jezebel ŋgene ŋga təknakwar. A pa ray aŋga anda
*ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ŋgaa sərkadata ndəhay ma ka sləra aɗaw hay.
Meesərkey a ŋgene, fa təknata ŋga ley vaw saw da palah ta ŋga zəmey aslaw ŋga
kuley.
21 Ya ta vəlar ɗar nekəɗey la ŋgada Jezebel e ŋga mbəɗda menjey aŋga da bəla,
ama ta gəmey daa ba, fa key cek hay malamba cəŋga.
22 Anda keɗe, ya da kəzla ŋgwas aha fa guzer ŋga macay amba a sərey banay. Yaw,
ndəhay ma lam vaw saw ‡ ta aŋga may, ya da sərdata banay ga anda aŋga. Da daa ba
na, si a mbəɗdamara menjey ata da bəla, si a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey ŋga
Jezebel e kwa.
23 Asaya, ya da kəɗta bəz aŋga hay vagay amba mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay cəpa a sərmara ara yah ma gwa ŋga nəka mewulkey ŋga ndəhay ta cek hay ma
mbafatar. Akwar cəpa, ya pəlkwara mawurɓay akwar la təɗe fa sləra ŋga ndaw a,
ndaw a.
24 «Akwar ndəhay siya daa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Tiyatir, akwar ta təɓmara mey ŋga ŋgwas Jezebel ŋgene heyey daa ba, akwar taa
sərkadamara mey ŋga *Sataŋ masa ndəhay ma zəlmara "mey maɓadakaya", daa ba
may. Ya fa da kətkwar fa cek mekele daa ba,
25 si ka təɓmara mey masa akwar ma cəndamara keɗe aa mevel akwar, haa kasl
pas masa yah ma da vəhwa a bəla.
26 Anda keɗe, da ndaw ma fəna Sataŋ, bay-malula, sem ta gədaŋ, asaya, da ta təɓa
mey aɗaw la haa mendəvey ŋga bəla na, ya da pa amba a wey da ray ndəhay daa
hwayak hay tabiya.
27-28 Gədaŋ masa yah ma da vəlar a ndaw a ŋgene na, ara gədaŋ masa Papay ma
vəldiwa. Ta fa gədaŋ a, a da tərey ŋga bay masa ta gədaŋ anda zlanday ŋga ɓərey.
Da ray ŋgene, a da kəɗta ndəhay malamba hay anda ndaw ma wuhey maŋgayak hay.

2:14 2.14 2.20; Mesl 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pi 2.15 **2:17 2.17** Ps 78.23-25; Jaŋ 6.48-51; ***aŋgwa:*** Zak 3.9; ***mezəley mawiya:*** 3.12; Iz 62.2; 65.15 **2:18 2.18** 1.14-15 **2:20 2.20** Mesl 25.1-8; 1Bay 16.31; 2Bay 9.22, 30; SNM 15.20 ‡ **2:22 2.22** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **2:23 2.23** 22.12; Jer 11.20 **2:25 2.25** 3.11 **2:26 2.26-27** 12.5; 19.15; Ps 2.8-9

Asaya, ndaw ma sərey banay maja yah na, ya da vəlar batay § ma weɗey njuzl a ta slam
ŋgaa pərek.
29 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay.»

3

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Sardes

1 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Sardes. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ta mesəfney hay maasala ŋga Gazlavay, leŋ ta
wurzla hay maasala makərzatakaya da har.
«Ya səra sləra akwar. Ndəhay a ləvam, akwar ndəhay masa ta dey, ama akwar anda
ndəhay maməctakaya.
2 Fara fara, sləra akwar fa mey ŋga Gazlavay ŋgene na, a həcey. Anda keɗe,
sləkɗam, kam gədaŋ, amba kaa zəɗam ŋga sərmataw fa mey ŋga Gazlavay ba.
3 Sərfadamara mey ŋga Gazlavay masa akwar ma cəndamara zleezle, mey masa
akwar ma təɓmara. Təɓmara mey a aa mevel akwar, namar ray. Mbəɗdamara menjey
akwar da bəla, səpmara Gazlavay ta mevel pal. Da akwar ta sləkɗam daa ba na, ya
sawa la a wuzlah akwar dərfafay anda ndaw-mayal, akwar fa da sərmara pas a masa
yah ma da sawa ha daa ba.
4 Ama ta ŋgene cəpa, ndəhay siya hay da wuzlah akwar feteɗe da Sardes, ta
dakalamata zana ata hay daa ba. Ya da pəkam daa slam a ta zana mabara, maja ya
nəkta na, ata təɗe ŋga pəkam ta yah.
5 Anda keɗe, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da kəzlar zana mabara
fa vaw. Mezəley aŋga mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter
mendəvey ba na, ya fa da vavəsa daa ba. Ya da ləvey ta gədaŋ fa mey ŋga Papay, Bay
Gazlavay, ta maslaŋ aŋga hay na, keɗe he, ara ndaw aɗaw.
6 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Filadelfi

7 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Filadelfi. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ŋga Gazlavay, yah ndaw ma mbərzley ba səlak.
Yah ndaw ma kərza lekəle ma wura mey-slam ŋga slam masa Bay Davit ma wa. Da
ya ta wura mey-slam a la na, kwa ndaw mekele ma gwa ma gərca daa saba. Yaw, da
ya ta gərca sem may, kwa ndaw mekele ma gwa ŋga wura daa ba səlak.
8 «Ya səra sləra akwar. Asaya, ya səra, akwar ta gədaŋ nekəɗey gway. Ama ta ŋgene
he cəpa, akwar fa təɓmara mey aɗaw ta mevel pal cəŋga, akwar ta mbəkdamara mey
aɗaw daa ba. Ehe, ya ta wurkwar mey-slam la, kwa ndaw pal ma gwa ŋga gərca daa
ba.
9 Jəkam sləmay maaya maaya fa cek masa yah ma da katara ŋgada ndəhay daa
mecəmey-ray ŋga *Sataŋ, bay-malula. Ndəhay a ŋgene a padamara ray ata ŋga *Jəwif
hay, ama a mbərzlam, ata Jəwif hay ba. Nəkmara, cek masa yah ma da ka: ya da təktar
ɗay a ndəhay a, amba a samawa, a ragadam fa mey akwar. Anda keɗe, a da sərmara
ya fa wuɗkwar kalah.
10 Akwar ndəhay aɗaw hay, akwar ta təɓmara mey aɗaw la, akwar ta ɓəsmara
banay la maja yah. Da ray ŋgene, ta pas masa banay ma da sawa a ray ndaw a, ndaw
a, amba Gazlavay a nəka mevel ŋga ndəhay cəpa da bəla na, ya nəkfakwar dey la.
11 Fara fara, menjey nekəɗey feɗe ya sawa la. Anda keɗe, si ka pamara mey masa
akwar ma cəndamara keɗe aa mevel akwar maaya maaya, amba ndaw a gwa ŋga
vakwara mawurɓay masa yah ma da vəldakwara ba. Mawurɓay a na, ara heter
mendəvey ba.

---

§ **2:27-28 2.27-28** batay: wurzla-baŋgay. A wuɗey ŋga ləvey ndaw aha ta tərey bay-gula sem. **2:27-28 2.28** 22.16 **3:1 3.1** 1.4, 16 **3:3 3.3** 16.15; Mt 24.43; 1Tes 5.1-2 **3:4 3.4** 6.11 **3:5 3.5** Mt 10.32; ***erewel:*** 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; Mab 32.32; Ps 69.29; Iz 4.3; Lk 10.20 **3:7 3.7** Iz 22.22; Mt 16.19 **3:9 3.9** 2.9; Iz 49.23; 60.14 **3:10 3.10** 1.9; Lk 21.19; 1Kwr 10.13; 2Pi 2.9 **3:11 3.11** 2.10, 25; 22.7, 12, 20; Zak 2.14

12 Anda keɗe, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da njada a cakay
Gazlavay ŋga sərmataw. Kwa cek ma da badərwa a palah daa ba səlak. Ya da wuzlala
mezəley ŋga Gazlavay aɗaw fa vəɗa leŋ mezəley ŋga berney ŋga Gazlavay aɗaw. Anda
meləvey, berney a na, ara *Jeruzelem mawiya, berney masa Gazlavay ma da slərdərwa
ta da vaɗ. Asaya, ya wuzlala mezəley aɗaw masa mawiya la fa ndaw a ŋgene.
13 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Lawdise

14 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma
daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Lawdise. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw mezəley Amen. Asaya, ara yah, ndaw ma key sede
da ray Gazlavay fara fara ta cəveɗ e, ya mbərzley ba səlak. Gazlavay a katərwa cek
hay tabiya na, ta fa yah.
15 Ya səra sləra akwar. Sləra akwar a, a mbafaya ba, maja akwar fa səpmara cəveɗ
aɗaw ta mevel pal daa ba. Akwar fa wuɗmaya maaya maaya daa ba, asaya akwar fa
rəsmaya daa ba, akwar na, baŋ ta baŋ gway. Kay, yah na, ya wuɗey ka njam baŋ ta baŋ
kəne ba.
16 Da ka njam baŋ ta baŋ ta yah, anda keɗe na, ya da kəzlakwar a hwayak ta gədaŋ,
anda ndaw ma kərɗawa cek maaya ba da mey.
17 «Ka wulkam na, akwar ndəhay masa-zleley hay, akwar ta zleley ara mey ba.
Asaya, ka wulkam na, cek ma həcfakwar daa ba səlak. Ama fara fara akwar ndəhay
masa-viya hay na, ka sərmara, ba daw? Ya nəkakwar na, ka kamaya dey-ceceh. Akwar
masa-viya hay ta vaw ɓa' kəne. Akwar wulaf hay.
18 Anda keɗe, ya fa kətkwar. Samawa, həɗkam ɓərey magaza ma weɗey njəlay
njəlay fa yah, amba ka təram ndəhay masa-zleley fara fara. Samawa, həɗkam zana hay
mabara ŋga kəzley fa vaw amba ndəhay a hətmakwar akwar vaw ɓa' kəne saba. Anda
keɗe, hwaray fa da kakwar daa saba. Asaya, samawa, həɗkam slalak ŋga dey, amba ka
hətmar dey njəɗ-njeɗ, akwar wulaf hay saba.
19 Kwa waawa masa yah ma wuɗa na, ya mbəɗar ray, ya kəta. Da ara anda keɗe
na, si akwar, ndəhay da Lawdise, ka kam gədaŋ ŋga mbəɗey menjey akwar da bəla,
ka səpmara Gazlavay ta mevel pal.
20 Ehe, wure keɗe ya fa lecey fa mey-slam ŋga ndaw, ya fa zəley fa mey-slam a.
Yaw, da ndaw a, ta cənda ɗay aɗaw la, asaya, da ta wuryawa mey-slam a la na, ya da
mbəzey fa aŋga amba ya zəmam ɗaf daa slam a, yah ta aŋga, aŋga ta yah.
21 Yah, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ, ala manjatakaya ta Papay, Bay
Gazlavay daa slam aŋga menjey. Anda keɗe, da ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ
na, ya da vəlar cəveɗ amba a sawa, ya njam cew e aa slam aɗaw menjey.
22 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw
hay.»

4

Mehəsley-ray ŋgada Bay Gazlavay da vaɗ

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek mekele saya. Ya hətey na, mey-slam da vaɗ
mawurkaya. Ya cənda ɗay ŋga ndaw maa guzlya ŋgeeme heyey. Ɗay a, a cənwa ŋga
gədaŋ anda taalam ma fey, a ləvya: «Təpwa feɗe a vaɗ amba ya wuzdakawa cek masa
ma da key ŋgada fa mey.»
2 Menjey nekəɗey na, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta', a sawa a ray aɗaw. Feteɗe da
gazlavay da vaɗ, ya da nəkey dey na, a ray slam-menjey ŋga bay. Ndaw manjakaya da
ray a.
3 Ndaw aha a mbey kalah anda aŋgwa hay maaya ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ daa
pas. Slam-menjey a mazlərkaya ta kwalay. Kwalay a, a weɗey kalah may anda aŋgwa
maaya ma weɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ mezəley «emerat».

3:12 3.12 2.17; 14.1; 21.2; 22.4; Ez 48.35 **3:14 3.14** 1.5; 19.11; Jaŋ 1.3; 2Kwr 1.20 **3:17 3.17** Aw 12.9; 1Kwr 4.8 **3:18 3.18** 6.11; 16.15 **3:19 3.19** MM 3.11-12; Heb 12.5-6 **3:20 3.20** Mt 8.11; Jaŋ 14.23 **3:21 3.21** 1.6; Mt 22.44; Heb 8.1 **4:2 4.2-3** 5.7; Ps 11.4; 103.19 **4:3 4.3** Ez 1.26-28

4 Slam-menjey hay mekele kwakwar cew a ray a məfaɗ a zlərmar ray ŋga slam-menjey
heyey. *Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ * manjatakaya da ray slam-menjey hay
a ŋgene. Ndəhay a, ata ta zana mabara fa vaw. Jikwew hay ŋga bay-gula mapatakaya
da ray. Jikwew hay a ŋgene makatakaya ta ɓərey magaza ma weɗey.
5 Var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ daa slam-menjey da wuzlah heyey. Asaya, var aa
bəcey ta gədaŋ təzlaw! təzlaw! daa slam-menjey a. Daa slam a ŋgene, awaw hay
maasala fa gəɗam ŋgəler ŋgəler. Awaw hay maasala hay a ara mesəfney hay maasala
ŋga Gazlavay heyey.
6 Asaya, cek anda dəhwa fa mey ŋga slam-menjey a daha, fa weɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ
anda baŋgəra, dey a hətey gurgwar a wurza.
Asaya, cek hay mekele daha məfaɗ ta dey, fa zlərmar ray ŋga slam-menjey da wuzlah
heyey. Vaw ata cəpa na, dey hay wurcacak-cak.
7 Ray ŋga cek ŋgeeme, a nəkey anda ray ŋga mabar. Ŋga cek ŋga dey cew e na, a
nəkey anda ray ŋga bəz-sla. Ŋga cek ŋga dey maakar a, a nəkey anda ray ŋga ndaw.
Asaya, ŋga cek ŋga dey məfaɗ a, a nəkey anda ray ŋga bərgaday mahura masa fa jəvey.
8 Cek hay məfaɗ a, ata ta kərpasl maakwaw maakwaw. Vaw ata cəpa na, dey
wurcacak-cak gway, kwa dasi kərpasl may. Cek hay a fa zlam walay taa vaɗ, taa pas, a
gəram ba, a ləvam:
Kah pal, Bay Gazlavay.
Kah pal, Bay Gazlavay.
Ahaw, kah pal, Bay Gazlavay.
Fara fara, kah, Bay Gazlavay,
ndaw ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa.
Kah na, kah daha dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ,
haa kasl wure keɗe,
kah daha.
Asaya, ka sawa la a bəla.
9 Anda keɗe, cek hay məfaɗ ta dey heyey fa zlamar walay ŋgada Bay Gazlavay
manjakaya daa slam-menjey aŋga heyey, ara aŋga ndaw masa ta dey ŋga sərmataw. A
zlamar walay kəne na, ŋga həslmar ray, ŋga həlmamara, ta ŋga kamar suse.
10 Daa masa fa kamara kəne na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey fa
ragadam fa mey ŋga Gazlavay, ndaw masa ta dey ŋga sərmataw, masa manjakaya daa
slam-menjey aŋga heyey. Bay-ray hay a ŋgene fa həlmamara Gazlavay na, a pəkwmata
jikwew ata hay heyey, a pamata fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey, a
ləvam:
11 Bay ala Gazlavay, gədaŋ tabiya a sawa ta fa kah.
Kah təɗe amba ndəhay a həlmamaka, a həslmaka ray,
asaya kah təɗe ŋga wey da ray cek hay tabiya
maja kah ma katərwa cek hay tabiya.
Cek hay tabiya da bəla daha
ara maja kah ma wuɗey ŋga katərwa.

5

Mey da ray ɗerewel mapaɗakaya leŋ da ray Bəz-təɓaŋ

1 Masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətey ɗerewel daha makərzakaya da
har ndaw masa manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey. Ɗerewel e aa da har-
zəmay. Mawuzlalakaya dey cew e cew e, ama mapaɗakaya zlec! daa slam pal. Mey a
maslərɓakaya ta tebeɗ slam maasala, amba ndaw a gwa ŋga wura ba. 2 Fa dəɓa ha, ya
hətey maslaŋ ŋga Gazlavay masa ta gədaŋ. Aa fa wudey, a ləvey: «Ma gwa ŋga pəslta
tebeɗ ma slərɓa ɗerewel keɗe na, wa? Ma wusa ŋga wura ɗerewel e keɗe na, wa?»
3 Ama, kwa ndaw pal ma gwa ŋga wura daa ba səlak. Kwa ndaw ma pawa salay da
vaɗ, kwa ndaw ma sawa dama dama da bəla keɗe, kwa ndaw ma bawa daa vəgeɗ ma
gwa ŋga wura ɗerewel e amba a nəkey dey a hwaɗ a na, daa ba səlak.

---

* **4:4 4.4** Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ: Ndəhay a wulkam a wuɗey ŋgaa guzley da ray səkway ŋga Israyel hay kuraw a ray a cew leŋ da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu kuraw a ray a cew. Anda keɗe, bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ keɗe na, mapatakaya anda ndəhay masa Gazlavay ma ləhdata daa mebərey maja mejəwey-mey ŋga Gazlavay magurma ta mawiya. **4:4 4.4** Bay-ray hay: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iz 24.23; ***mabara:*** 6.11 **4:5 4.5** 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; Mab 9.24; 19.16; Ez 1.13-14 **4:6 4.6** 15.2; Ez 1.22; ***cek hay məfaɗ:*** 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Ez 1.5-12; 10.14 **4:8 4.8** 1.17; 11.17; Iz 6.2-3; Ez 1.18; 10.12 **4:11 4.11** MC 1.1, 31; CWJ 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6 **5:1 5.1** 10.2; Iz 29.11; Ez 2.9-10; Dan 12.4, 9

4 Anda keɗe, yah, Jaŋ, ya ta təway la ga, maja kwa ndaw pal ma wusa ŋga wura
ɗerewel e amba a nəkey dey a hwaɗ a daa ba.
5 Da ray ŋgene, ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey
aa guzlya, a ləvey: «Ka təway ba. Nəka mabar ŋgene. A bawa daa səkway ŋga Juda. Ara
ndaw ma yawa daa səkway ŋga Bay *Davit. Mabar a ŋgene ta fənta cek hay cəpa sem
ta gədaŋ. Da ray ŋgene, a gwa ŋga pəslta tebeɗ maslərɓakaya slam maasala ŋgene, a
wura ɗerewel e.»
6 Daa ŋgene, ya hətey ndaw malacakaya da wuzlah slam-menjey heyey ta bay-ray
hay leŋ cek hay məfaɗ ta dey heyey. Ndaw a, a nəkey anda bəz-təɓaŋ maslakaya ɗay a,
ama aa ta dey cəŋga. Aa ta dəram maasala * da ray, leŋ ta dey hay maasala †. Dey hay
maasala a ŋgene ara mesəfney hay maasala masa Gazlavay ma slərdata aa slam wura
wura da bəla cəpa.
7 Ndaw anda Bəz-təɓaŋ heyey ta', a ŋgəchawa, a təɓa ɗerewel da har-zəmay ŋga
ndaw manjakaya daa slam-menjey da wuzlah kaa heyey.
8 Masa aŋga ma təɓa ɗerewel e cay na, ta', cek hay məfaɗ ta dey, leŋ bay-ray hay
kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey a ragadam fa mey ŋga ndaw anda Bəz-təɓaŋ a. Ata
cəpa ta ganjaval da har, ta taasa hay ŋga ɓərey magaza marəhkaya ta cek meeŋgəsey
mezey maaya. Cek meeŋgəsey a, aa mapakaya anda medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga
Gazlavay.
9 Mahura hay ta cek hay məfaɗ ta dey heyey a zlamar walay mawiya ŋgada ndaw
anda Bəz-təɓaŋ kaa heyey, a ləvmar:
«Kah na, ka wusa ŋga la ɗerewel keɗe
ŋga pəslta tebeɗ fa vəɗa
maja ta kəɗmaka la vagay.
Mambaz akah ta mbəɗwa la.
Anda keɗe, ka ta mbəɗtərwa ndəhay la
dasi har ŋga Sataŋ
amba a təram ndəhay ŋga Gazlavay.
Kwa ndəhay masa daa səkway wura wura cəpa,
masa maa guzlam ta mey wura wura cəpa,
ta ndəhay daa wura daa wura cəpa
masa daa hwayak hay cəpa na,
ka ta mbəɗtərwa sem.
10 Ka ta tərdata la ŋga ndəhay
masa kah ma wey da ray ata,
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay,
mapatakaya ŋga key sləra ŋgada Gazlavay.
Anda keɗe, ndəhay a, a da wam da ray ndəhay da bəla.»
11 Fa dəɓa ha yah, Jaŋ, ya cəney ɗay ŋga maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ ga,
a sləfam ba. Ya hətatar fa zlərmar ray ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey, ŋga
cek hay məfaɗ ta dey, leŋ ŋga bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey.
12 Maslaŋ hay a, fa zlam walay ta gədaŋ, a ləvam:
«Bəz-təɓaŋ masa ma kəɗmara vagay heyey na,
aa təɗe ŋga wey da ray cek hay tabiya,
ŋga hətey zleley,
ŋga hətey leŋgesl,
ta ŋga hətey gədaŋ.
Asaya, aa təɗe amba ndəhay tabiya a həslmar ray,
aa səmam da ray meweɗey aŋga,
a həlmamara.»
13 Fa dəɓa ha, ya cənda ɗay ŋga cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa. Cek hay
da vaɗ, da bəla, daa vəgeɗ leŋ daa bəlay cəpa fa zlam walay, a ləvam:
Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay

5:5 5.5 4.4; MC 49.9; Mt 1.1; Rm 1.3-4; Heb 7.14 * **5:6 5.6** dəram maasala: Daa ɗerewel ŋga Gazlavay «dəram» a wuɗey ŋga ləvey «cek ta gədaŋ». Nəka Mew 33.17; Dan 7.7, 24. «Maasala» a wuɗey ŋga ləvey «cek makakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba». † **5:6 5.6** dey hay maasala: Anda Jak 4.10ma ləvey «dey hay» a wuɗey ŋga ləvey «mesərey cek hay cəpa». **5:6 5.6** 4.6-7; ***bəz-təɓaŋ:*** 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iz 53.7; Jer 11.19; Jaŋ 1.29; 1Pi 1.19; ***mesəfney hay maasala:*** 4.5; Zak 3.9 **5:7 5.7** 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 1Bay 22.19; Iz 6.1; Ez 1.26-28; 10.1 **5:8 5.8** 8.3-4; Ps 141.2; ***ganjaval:*** 15.2 **5:9 5.9** 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Ps 96.1 **5:10 5.10** 1.6 **5:11 5.11** maslaŋ hay: Jəw 1.6; Dan 7.10; Heb 12.22 **5:12 5.12** 4.11

manjakaya daa slam aŋga menjey,
leŋ Bəz-təɓaŋ may.
Anja ndəhay ŋgaa həmdamata,
ŋga həslmatar ray,
ŋgaa səmam da ray meweɗey aŋga,
anja ŋga wam da ray cek hay tabiya ŋga sərmataw!
14 Cek hay məfaɗ ta dey heyey a mbəɗdamatara, a ləvam: «*Amen, ŋga key kəne.»
*Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey may a ragadam fa mey ata, a
həlmamata.

6

Mey da ray ɗerewel maslərɓakaya

1 Masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ ma la ɗerewel
maslərɓakaya slam maasala heyey fa wura. Masa aŋga fa pəslta tebeɗ daa slam masa
ŋgeeme na, ya cənda ɗay ŋga cek pal da wuzlah cek hay məfaɗ ta dey heyey. A wudey
ta gədaŋ anda var maa bəcey, a ləvey: «Hawa feɗe.»
2 Ya da nəkey dey na, a ray pəles mabara fa bawa. Ndaw da ray pəles e. Ndaw aha
aa ta lalaŋ makərzakaya da har. Ta', a vəlmar jikwew ŋga bay-gula. Aa fa daw ŋga key
bay-gula da ray masa-gəra hay ŋga Gazlavay saya.
3 Ta', Bəz-təɓaŋ kaa heyey, a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey cew e. Masa aŋga fa pəslta
tebeɗ daa slam ŋga dey cew e na, ya cənda ɗay ŋga cek ŋga dey cew e da wuzlah cek
hay məfaɗ masa ta dey heyey, ɗay a aa guzley, a ləvey: «Hawa feɗe.»
4 Daa ŋgene, pəles mekele ta', a bawa. Pəles e magaza. A pəskamar mey a ndaw da
ray a, amba a daw a wuɗkatar ɗay ŋga ndəhay da bəla, amba a kəɗam vaw da wuzlah
ata vagay vagay. Ta', a vəlmar dəlaw maazəma a har.
5 Ta', Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakar a. Masa aŋga fa
pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakar a na, ya cənda ɗay ŋga cek ŋga dey maakar a
da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey heyey, faa guzlwa, a ləvey: «Hawa feɗe.» Ya da
nəkey dey na, a ray pəles matara fa bawa. Ndaw da ray pəles e na, aŋga ta kəlew ma
wey cek da har.
6 Asaya, ya cəney ɗay maa guzlwa da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey heyey. Ɗay
a, aa guzley, a ləvey: «Dala masa ndaw ma hətar daa sləra fa ɗar pal na, a da həɗkey
daw-zlaraway tərafɓ-har gway. Da ara salaway na, a da key tərafɓ tərafɓ-har maakar.
Ama mal ta wuzam * na, ka da wusmata ba, ara cek hay ŋga nəsam ba.»
7 Ta', Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey məfaɗ a. Masa aŋga fa pəslta
tebeɗ daa slam ŋga dey məfaɗ a na, ya cənda ɗay ŋga cek ŋga dey məfaɗ a da wuzlah
cek hay məfaɗ masa ta dey heyey, faa guzlwa, a ləvey: «Hawa feɗe.»
8 Ya da nəkey dey na, a ray pəles fa bawa. Vaw ŋga pəles e bərfakw a. Ndaw masa
da ray a na, a zəlmara Meməcey, maja ara aŋga ma kəɗta ndəhay vagay. Slam masa
ndəhay maməctakaya ma njam da hwaɗ a fa səpar wurzay. Ŋgada ata cewete, ta', a
vəlmatar gədaŋ ŋga kəɗey ndəhay reta ŋga reta da bəla vagay. A da ŋgəmamata ta
dəlaw. Siya hay na, may a da kəɗta vagay. Siya hay saya, macay ma da kəɗta vagay.
Asaya, siya hay, cek hay da ley ma da pəwmata.
9 Cay, Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey zlam a. Masa aŋga fa pəslta
tebeɗ daa slam ŋga dey zlam a na, ya hətatar mesəfney ŋga ndəhay maməctakaya dasi
slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay †. A kəɗmata ndəhay a ŋgene vagay maja ata ma
təɓmara mey ŋga Gazlavay, asaya maja ata ma kam sede fa mey ŋga ndəhay da ray
mey ŋga Yesu.
10 Mesəfney hay ŋga ndəhay kaa heyey a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Bay Mahura,
kah na, Bay Gazlavay pal. Kah ndaw ma mbərzley ba. Ndəhay da bəla ma kəɗmandar
vagay na, ka da katar sariya na, ta vara? Ka da sərdata banay na, ta vara?»
11 Fa dəɓa ha, ta', a vəlmatar jəbe mabara ŋgada ndəhay maməctakaya kaa heyey,
a ləvmatar: «Njam feɗe, məskam vaw nekəɗey. Məskam vaw haa ata ma kəɗmata
məlmakw akwar hay masa ma kam sləra da bəla ŋgada Gazlavay anda akwar la ɗagay.

5:13 5.13 Ps 150.6; Fəl 2.10 **6:2 6.2-8** 19.11, 14; Zak 1.8; 6.1-7 * **6:6 6.6** mal ta wuzam: Wuzam a na, ara yam ŋga babəza ŋga wudez maməslkaya. Cek mezəmey na, ndəhay a hətam ta banay maja daw a həɗkey ba. Ama «ka da wusmata ba» ta mevey ŋga may a ŋgene a wuɗey ŋga ləvey mal ta wuzam daha. **6:8 6.8** Jer 14.12; Ez 14.21; Aw 13.14 † **6:9 6.9** dasi slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay: Anda meləvey, ata da cakay Gazlavay, aa fa nəkfatar dey. **6:9 6.9** 1.2, 9; 12.11, 17; 19.10; 20.4; 1Jŋ 1.1-2 **6:10 6.10** 18.24; Ps 13.2-3; Mew 32.43; Lk 18.7

Ata na, mapatakaya ŋga məcey anda akwar. Fa dəɓa ha, sariya ŋga Gazlavay a key la.»

12 Masa yah, Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ heyey fa pəslta tebeɗ
daa slam ŋga dey maakwaw a. Masa aŋga ma pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakwaw
a cay na, hwiyak a wusey ta gədaŋ. Pas a mbəɗey matara təlekw təlekw. Kiya may a
mbəɗey magaza anda mambaz.
13 Asaya, wurzla hay aa kwacamawa kurtata-ta' da gazlavay da vaɗ anda babəza ŋga
wudez maŋgurlakw a masa memeɗ ma kwiydərwa a hwayak.
14 Slam da gazlavay da vaɗ taa yihey sem anda ndaw ma peɗey ɗerewel, ma la, ma
pa aa slam mekele. Aŋgwa hay ta hwayak hay da wuzlah bəlay ta ŋgəcham sem daa
slam ata.
15 Ndəhay da bəla cəpa ta ɓam sem. Kwa bay hay, kwa ndəhay mahura hay, kwa
*bay-ray ŋga sewje hay, kwa masa-zleley hay, kwa masa-gədaŋ hay, leŋ beke hay ta
ndəhay masa beke ba hay, ndəhay cəpa ta hwam sem ŋga ɓamawa aa bədam hay, a
dəɓa hutkwam hay da aŋgwa.
16 Ndəhay a keɗe a wudam ŋgada aŋgwa hay ta ŋgada hutkwam hay masa ata
ma ɓam asiya kaa heyey, a ləvam: «Bəzlmawa a ray ala, ɓadamandar amba ndaw
manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey a hətndar ba, asaya, amba Bəz-təɓaŋ
heyey a kərzandar ta sariya aŋga ba.
17 Fara fara ɗar a masa ata cewete ma da kamara sariya ha keɗe na, ta wuswa sem.
Da ray ŋgene, kwa ndaw fa da gwa ŋga ləhey ta pas a ŋgene daa ba.»

7

Mey da ray cek matəhkaya fa daŋgay ŋga ndəhay Israyel hay gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a məfaɗ

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ hay mekele məfaɗ ŋga Gazlavay. Ata
malacatakaya pal pal ta mey cakay hay məfaɗ * ŋga bəla. Fa təkmara memeɗ ma
kawa ta mey cakay hay a amba memeɗ e, a key saba. Anda meləvey, a key da hwayak
saba, a key kwa da ray bəlay saba, kwa da ray wudez hay saba.
2 Cay, ya hətey maslaŋ pal mekele fa sawa ta wurza. Aŋga ta cek masa Bay Gazlavay,
ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ma da təhtara † fa daŋgay ŋga ndəhay
aŋga hay. Ta', a zəltərwa maslaŋ hay məfaɗ masa Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga nəsey
hwayak ta bəlay heyey. A zəltərwa ta gədaŋ, a ləvtar:
3 «Ka da nəsmata hwayak ta bəlay leŋ wudez hay ba ɗagay. Si wara ala ma təhmatar
cek fa daŋgay ŋga ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay aləkwa la ɗagay.»
4 Fa dəɓa ha, a wuzdamatiwa ndəhay masa ta cek matəhtakaya fa daŋgay kaa heyey
tabiya. Ya cənda na, ata gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a məfaɗ. Ndəhay a
ŋgene, ata daa səkway hay tabiya ŋga *Israyel.
5 Ndəhay a na,
ata gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Juda,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Ruben,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Gat,
6 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Aser,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Naftali,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Manase,
7 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Simeyaŋw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Levi,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Isakar,
8 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Zabulaŋw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Jawzef,
leŋ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Benjameŋ.

Mey da ray ndəhay da bəla tabiya makustakaya

6:11 6.11 jəbe mabara: 3.5, 18; 4.4; 7.9, 13; 19.8, 14; Iz 61.10 **6:12 6.12-13** 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Jwl 2.10; Mt 24.29 **6:14 6.14** 16.20; 20.11; Iz 34.4; Heb 1.11-12 **6:15 6.15** Iz 2.10, 19, 21; 24.21 **6:16 6.16** 5.7; Aw 10.8; Lk 23.30 **6:17 6.17** Jwl 2.11; Nah 1.6; Saw 1.14-18; Mal 3.2 * **7:1 7.1** cakay hay məfaɗ: «Məfaɗ» a wuɗey ŋga ləvey da bəla tabiya. **7:1 7.1** 9.14-15; Jer 49.36; Dan 7.2 † **7:2 7.2** cek masa Bay Gazlavay ma da təhtara: Cek masa Gazlavay ma təhtara na, a wuzdərwa ndəhay a ara ndəhay ŋga Gazlavay. Da daa ba, a wuzdərwa ndəhay a, Gazlavay ta ləhdata sem, fa nəkfatar dey. Nəka Ez 9.4. **7:3 7.3** 9.4; 14.1, 3; 22.4; Ez 9.4, 6 **7:4 7.4-8** 14.1, 3; 21.12-13

9 Fa dəɓa ha masa yah ma hətatar ndəhay *Israyel hay la na, ta′, ya hətey ndəhay
mekele ga makustakaya saya, a sləfam ba. A samawa da wuzlah ndəhay daa wura daa
wura cəpa, daa hwayak hay cəpa, a bamawa daa səkway wura wura cəpa, aa guzlam
mey hay wal wal cəpa. Ata tabiya fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay leŋ fa mey
ŋga Bəz-təɓaŋ ŋga Bay Gazlavay heyey. Ata cəpa ta jəbe mabara fa vaw, ta mey-har
ŋga gendew da har ŋga həsley ray a Bay Gazlavay ta Bəz-təɓaŋ aŋga.
10 Ndəhay a faa guzlam ta gədaŋ, a ləvam: «Ma ləhdamandar na, ara Gazlavay aləkwa
manjakaya daa slam aŋga menjey ta Bəz-təɓaŋ aŋga ha kedə.»
11 Slam-menjey masa da wuzlah heyey ta *bay-ray hay leŋ cek hay məfaɗ ta dey heyey
na, maslaŋ hay tabiya ŋga Bay Gazlavay, a zlərmatar ray. Maslaŋ hay a, a ragadam,
daŋgay dar! a hwayak fa mey ŋga slam-menjey heyey, a həlmamara Gazlavay,
12 a ləvam:
«Amen, Bay Gazlavay aləkwa.
Anja ndəhay ŋga həlmamaka, ŋgaa həmdamaka,
kah ndaw masa ta leŋgesl.
Anja ndəhay ŋga kamaka suse, ŋga həslmaka ray,
kah ndaw ma wey da ray cek hay tabiya,
kah ndaw masa ta gədaŋ.
Cek hay a kedə ŋga key kəne ŋga sərmataw. Amen.»
13 Ndaw pal dasi bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey aa cəfɗaya, a ləvey:
«Ka sərta ndəhay ta jəbe mabara kedə daw? A samawa na, dama?»
14 Ya mbəɗdara, ya ləvar: «Ara kah ma səra, Bay aɗaw. Yah na, ya səra ba.»
A mbəɗdiwa, a ləvey: «Ara ndəhay ma bamawa cay daa banay mahura da bəla. Ta
pərmata jəbe ata hay la daa mambaz ŋga Bəz-təɓaŋ ŋga tərey mabara.
15 Ara maja ŋgene, ndəhay a ma lacam fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay
heyey. Fa həlmamara Gazlavay taa vaɗ, taa pas daa Way-mekey-kwakwas aŋga da vaɗ.
Ndaw masa manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey, fa nəkfatar dey, fa bərɗata.
16 May fa da catar ŋgada ndəhay a ŋgene daa saba, yam fa da katar daa saba may.
Kwa pas fa daa wurwa ŋga ndəlta daa ba, kwa meeme fa da ndəlta daa ba,
17 maja Bəz-təɓaŋ masa daa slam-menjey heyey, a da tərey ŋga mecəkwer ata. A
da handata aa wurak ŋga yam ma vəley heter mendəvey ba. Asaya, Gazlavay a da
takwaɗatara matəway daa dey ata cəpa.»

8

Mey da ray ma pəsltey tebeɗ ŋga dey maasala ha

1 Fa dəɓa ha, Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ ŋga dey maasala ha. Daa masa aa ma
pəslta la, cek hay tabiya da gazlavay da vaɗ manjatakaya teete haa mənet kwakwar
maakar.
2 Yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, ya hətey maslaŋ hay maasala ŋga Gazlavay
malacatakaya fa mey aŋga. Ta′, a vəlmatar taalam hay maasala a maslaŋ hay a.
3 Daa ŋgene, maslaŋ mekele daha fa kərzey taasa ŋga ɓərey magaza. Taasa ha
maamandaw na, faa ŋgəsam cek mezey maaya ŋgada Gazlavay da hwaɗ a ŋga dərmar
daŋgay. Maslaŋ a, a sawa, deŋ! a lecey gweegwe ta slam-meewurey cek mezey maaya
ŋgada Gazlavay makakaya ta ɓərey magaza. Ta′, a vəlmar cek mezey maaya ga ŋgaa
ŋgəsey amba kakas aha ta medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Gazlavay tabiya a wusam
fa vəɗa. Anda kedə, a pa cek mezey maaya heyey a ray slam aha, aa ŋgəsa fa mey ŋga
slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey. 4 Daa masa maslaŋ faa ŋgəsa cek mezey maaya
kaa heyey, kakas a, a bawa daa taasa da har maslaŋ a, ta′, aa ŋgəsey, a wusey fa mey
ŋga Gazlavay a vaɗ ta medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Gazlavay heyey.
5 Masa maslaŋ ŋga Gazlavay heyey ma ka cek aha la, anda kedə na, leŋ! a la taasa
heyey, a hərcawa awaw da ray slam-meewurey cek heyey, ta′, a kwiydərwa awaw a,
a bəla. Menjey nekəɗey, var ta′, a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ, ta′, aa bəcey təzlaw!
təzlaw! Hwiyak a wusey ta gədaŋ gədek gədek anda aŋgwa ma bəzley.

Mey da ray taalam hay məfaɗ ŋgeeme

6 Fa dəɓa ŋga cek hay a ŋgene, maslaŋ hay maasala ta taalam hay da har a ɗiyam
vaw amba a famata taalam hay a.

7:9 7.9 5.9; 6.11; Lev 23.40 **7:10 7.10** 5.7 **7:11 7.11** 4.4, 6 **7:12 7.12** 4.11 **7:13 7.13** 6.11; 7.9 **7:14 7.14** 1.5; 22.14; Ps 51.9; Dan 12.1; Mt 24.21 **7:15 7.15** 21.3 **7:16 7.16** Iz 49.9-10 **7:17 7.17** 5.6; 21.6; Jaŋ 10.10, 11; Ez 34.11-16, 23-24; ***matəway daa dey:*** 21.4; Ps 126.5-6; Iz 25.8 **8:1 8.1** Zak 2.17; Hab 2.20 **8:2 8.2** taalam hay: Jes 6.4, 6; Mt 24.31 **8:3 8.3** 5.8; Mab 30.1, 3 **8:5 8.5** 4.5; 6.12-13; Lev 16.12; Ez 10.2

7 Maslaŋ ŋgeeme ta', a fa taalam aŋga. Lanja a kwiywa a bəla majahaɗakaya ta
awaw ta mambaz. Bəla ha a wunkey slam maakar. Slam pal awaw a wawura ta wudez
hay da hwaɗ a cəpa. Kusaf masa meendəɓek e cəpa ta wewurey sem.
8 Cay, maslaŋ ŋga dey cew e, ta', a fa taalam aŋga may. Cek anda aŋgwa mahura,
awaw fa gəɗey njəm-njem da ray a, a kəzlwa təzlem! aa bəlay. Bəlay a, a wunkey slam
maakar. Slam pal a tərey ŋga mambaz.
9 Cek hay masa daa yam a, a wunkey slam maakar. Slam pal, cek hay a cəpa a məcam.
Kwambiwal hay ma pəkam da ray yam a, a wunkam slam maakar. Slam pal, kwambiwal
hay a cəpa a nəsam.
10 Cay, maslaŋ laŋgar ta', a fa taalam aŋga. Ara maslaŋ ŋga dey maakar a. Wayam
hay leŋ wurak hay ŋga yam a wunkam slam maakar. Slam pal, wurzla mahura fa gəɗey
njəm-njem anda awaw, a kəzlwa a hwaɗ a.
11 Mezəley ŋga wurzla ha «Wurzla-Dəɗəwek». Masa aa ma kəzlwa la aa wayam kaa
heyey na, ta', wayam hay a, a wunkam slam maakar. Slam pal, yam da hwaɗ a ta tərey
sem ɗəɗəwek. Ndəhay ga ta məcam sem maja yam meeɗəwek ehe, aa ta mewer da
hwaɗ a.
12 Cay, maslaŋ mekele saya a fa taalam aŋga may. Ara maslaŋ ŋga dey məfaɗ a. Masa
aa ma fa la na, cek a təɓzla meweɗey ŋga pas, meweɗey ŋga kiya, leŋ ŋga wurzla
hay. Meweɗey ŋga pas, ŋga kiya, leŋ ŋga wurzla hay a wunkey slam maakar. Slam
pal a weɗey saba. Anda keɗe, ləvaŋ a key nekəɗey. Anda meləvey daa mevərndey na,
pas a tey ɓərey daaŋgafaɗ gway. Dasi tavaɗ na, kiya ta wurzla hay a waɗam ɓərey
daaŋgafaɗ gway may.

Mey da ray banay ma da sawa

13 Fa dəɓa ha, ya da nəkey dey na, ya hətey bərgaday fa jəvey dəreŋ da vaɗ. Ya cənda
fa wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Waay! Waay! Banay a sawa la a ray ndəhay cəpa da bəla.
Maslaŋ hay maakar daha ta famata taalam ata hay daa ba araŋ. Da ta famata cay na,
banay a sawa la ga.»

9

Mey da ray taalam ŋga dey zlam a

1 Cay, maslaŋ mekele ta', a fa taalam aŋga may. Ara maslaŋ ŋga dey zlam a. Menjey
nekəɗey, yah, *Jaŋ, ya hətey wurzla ma kəzlwa da vaɗ a hwayak. A vəlmar lekəle amba
a wura vəgeɗ meseleleŋ e *.
2 Ta', wurzla ha a wura vəgeɗ e. Kakas a bawa da hwaɗ a anda ndaw ma ndəley
meləmey hay ga daa wurak mahura. Sərat! a sərta pas. Ləvaŋ təɓzlelem! a key.
3 Ta', ayakw hay a bamawa daa kakas a, a bəla, a hətam gədaŋ ŋga zey ndəhay anda
arac.
4 A ləvmatar a ayakw hay a amba a zəmam kwa guzer ba, kwa wudez pal ba, asaya,
a da zəmam cek mekele ma pəcwa daa hwiyak ba. Ama a da zam na, si ndəhay masa
Gazlavay ma təhtar cek fa daŋgay ata hay daa ba səlak.
5 Asaya, a ləvmatar a ayakw hay a ŋga kəɗmata ndəhay vagay ba. Si a sərdamata
banay gway haa kiya zlam. Mezey ŋga ayakw hay a na, a da catar anda mecey ŋga arac.
6 Daa kiya zlam a keɗe, ndəhay a, a daa cəfɗam meməcey amba a səram banay saba,
ama fa da hətam meməcey daa ba. Fara fara a wuɗam ŋga məcey, ama kwa fa da
hətam slam ŋga məcey daa ba səlak.
7 Ayakw hay kaa a nəkam anda pəles hay masa ma jəwmata cay ŋga daw aa vəram.
Ata ta cek anda jikwew ŋga bay-gula da ray, makakaya ta ɓərey magaza. Dey ata na,
anda ŋga ndəhay.
8 Eŋgwec da ray ayakw hay a, maazəma səlep səlep anda ŋga ŋgusay. Sler ata hay
yiŋ-yeŋ anda ŋga mabar.
9 Ayakw hay a, dadak ata hay masərtatakaya ta cek anda zana ŋga ɓərey masa ma
kəzlamata ŋgadaa vəram. Zlara ata hay a mbam mey anda seret hay ga masa pəles hay
ma hwadamara ŋgadaa vəram.

8:7 8.7 Mab 9.23-25 **8:7 8.7-12** 9.15, 18; Ez 5.2, 12 **8:8 8.8** 16.3-4; Mab 7.20, 21 **8:11 8.11** Jer 8.14 **8:12 8.12** 6.12-13; Iz 13.10; Ez 32.7-8 * **9:1 9.1** Vəgeɗ meseleleŋ e na, ara vəgeɗ masa mesəfney hay ŋga bay-malula matəɓzlatakaya da hwaɗ a. **9:1 9.1** vəgeɗ meseleleŋ e: 11.7; 20.1; Jəw 26.6; 28.22; Lk 8.31; 2Pi 2.4 **9:2 9.2** MC 19.28; Mab 19.18 **9:3 9.3-11** Mab 10.12-20 **9:4 9.4** 7.2-3 **9:6 9.6** Jəw 3.21; Jer 8.3 **9:7 9.7** Jəw 39.19-20; Jwl 2.4 **9:8 9.8** Jwl 1.6 **9:9 9.9** Jwl 2.5

10 Asaya, kwetel ata cəɓ-ceɓ anda ŋga arac. A zam ndaw anda arac may. Ara kwetel
hay a ŋgene ma vəlmatar gədaŋ ŋgada ayakw hay a, amba a zamata ndəhay daa kiya
zlam heyey.
11 Bay ŋga ayakw hay a na, ara maslaŋ ŋga bay-malula masa ma wa vəgeɗ masa
seleleŋ heyey. Ta mey *Hebəre a zəlmara maslaŋ a «Abadaŋw», ta mey Gərek a zəlmara
«Apaliyaŋw». Mezəley hay cewete keɗe a wuɗey ŋga ləvey: «cek ma nəsey cek hay
mandaw mandaw.»
12 Anda keɗe, banay ŋgeeme na, ta ndəvey cay. Ama wam vaw, maja banay hay
mekele cew daha a samawa la saya.

Mey da ray taalam ŋga dey maakwaw a

13 Ta', maslaŋ masa ŋga dey maakwaw a, a fa taalam aŋga may. Fa dəɓa ha, yah,
*Jaŋ, ya cəney ɗay maa guzlwa ta cakay hay məfaɗ ŋga slam-meewurey cek mezey
maaya ŋgada Gazlavay heyey. Slam aha makakaya ta ɓərey magaza, aŋga fa mey ŋga
Gazlavay.
14 Ɗay heyey ta', aa guzlar ŋgada maslaŋ ŋga dey maakwaw a masa ta taalam da
har heyey, a ləvar: «Pəskata maslaŋ hay ŋga bay-malula məfaɗ masa majəwtakaya da
mey-wayam mahura ŋga Efərat ŋgene.»
15 Maslaŋ hay məfaɗ ŋgene maɗiytakaya vaw dəga zleezle ŋga kəɗmata ndəhay da
bəla vagay. Ta', maslaŋ a, a daw a pəskata maslaŋ hay a məfaɗ ata. A pəskata na,
amba a kam sləra, ta ləmla keɗe, daa kiya ha keɗe, ta pas a keɗe, asaya, daa ler e keɗe
may. Gazlavay a wunkata ndəhay da bəla slam maakar. Slam pal na, maslaŋ hay a, a
kəɗmata vagay.
16 Ta', ya hətey sewje hay da ray pəles hay fa samawa. A kadamiwa sewje hay a, ata
na, we. A ləvam ata maliyaŋw temere cew.
17 Anda yah ma hətar daa cek masa Yesu ma wuzdiwa na, sewje hay a, ata ta zana
ŋga vəram fa vaw. Zana hay a magaza anda awaw, matara təlekw təlekw anda ləvaŋ
ŋga var, asaya maa kuray-bəzey. Ray ŋga pəles hay a, a səram ba ta ray ŋga mabar hay.
Awaw ta kakas matara leŋ aŋgwa maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem † a bawa da
mey pəles hay a.
18 Ndəhay da bəla mawunkakaya slam maakar. Slam pal na, banay hay maakar a keɗe
a kəɗmata vagay. Anda meləvey, ara awaw ta kakas matara leŋ aŋgwa maa kuray-bəzey,
ma gəɗey njəm-njem, ma bawa da mey ata heyey ma kəɗmata ndəhay a vagay.
19 Anda keɗe, ara cek hay a ŋgene ma bamawa da mey pəles hay a, ma vəltar gədaŋ
ŋga sərdata banay ta ndəhay. Asaya, kwetel ata hay fa sərdamata banay may. Kwetel
hay a na, a nəkam anda zezekw hay, maja mey ŋga kwetel hay a na, ata anda ray ŋga
zezekw hay. Da ray ŋgene, pəles hay a, a zam ndəhay ta kwetel ata hay a.
20 Ndəhay masa ma məcam ta fa banay hay maakar kaa heyey daa ba na, kwa ta
mbəkdamara sləra ata maaya ba daa ba cəŋga. Ata fa namatar ray ŋgada mesəfney
maaya ba hay ma bamawa ta fa bay-malula, leŋ ŋgada kuley hay. Kuley hay a siya hay
makatakaya ta ɓərey magaza, siya hay ta ɓərey mekele mekele, siya hay ta aŋgwa, siya
hay may ta hwadam maacaɗakaya. Kuley hay a cəpa ŋgene a hətmar dey ba, a cənam
sləmay ba, asaya, a gwamara ŋga diyam ba. Ama ta ŋgene he cəpa, fa namatar ray
gway.
21 Ndəhay a ŋgene fa kəɗam ndəhay mekele hay vagay, fa kam maazla hay maaya
ba, fa lam vaw saw da palah, asaya fa lalam. Ata fa kamata cek hay a cəŋga, kwa ta
mbəɗdamara menjey ata da bəla daa ba səlak.

10

Mey da ray maslaŋ ta ɗerewel mecəhe da har

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ mekele masa ta gədaŋ fa pawa salay da
gazlavay da vaɗ. Aŋga masərtakaya ta gazlavay ŋga var. Ray aŋga matulakakaya ta
kwalay. Dey aŋga a weɗey anda pas. Salay aŋga hay a nəkam anda neneh ŋga awaw
maazəma.
2 Maslaŋ a, aa ta ɗerewel mecəhe mawurkaya da har. Salay aŋga hay maazlakatakaya,
salay ŋga zəmay aa da ray bəlay, salay ŋga gula aa da ray hwiyak.

9:13 9.13 8.3; Mab 30.1-3 **9:14 9.14** 7.1; Mew 1.7 **9:15 9.15** 8.7-12 † **9:17 9.17** aŋgwa maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem: Ara aŋgwa kuray-bəzey makərkaya ma gəɗey awaw kalah mezəley ta mey Pəlta «*baruudu*», ta mey Nasara «*soufre*». **9:17 9.17** Jəw 41.10-12 **9:20 9.20** Dan 5.4, 23; Ps 135.15-17; Iz 44.9-20 **9:20 9.20-21** 16.9; Mab 20.13-15 **10:1 10.1** 4.3 **10:2 10.2** 5.1; 10.8

3 Maslaŋ a, a wudey ta gədaŋ, anda mabar maa zlehey. Masa aa ma wudey cay na, ya cəney var maa bəcey dey maasala ŋga mbəɗdara mey a, a maslaŋ a.
4 Masa var a maa bəcey ta meeguzley cay na, anja ya da wuzlala mey a. Ama, ya cəney ɗay ŋga ndaw mekele da gazlavay da vaɗ maa guzlya, a ləvey: «Ka da wuzlala cek masa var maa guzldərwa ŋgene ba. Ka da kada a ndaw ba.»
5 Ta', maslaŋ masa ma pa salay aŋga pal a ray yam, laŋgar a ray hwiyak heyey, a baŋgaɗa har-zəmay ŋgada vaɗ,
6 a mbeɗey ta mezəley ŋga Gazlavay, ndaw masa aa daha ŋga sərmataw, ara aŋga ma ləma slam da vaɗ ta cek hay da hwaɗ a cəpa, leŋ slam da hwayak ta cek hay da hwaɗ a cəpa. Asaya, ara aŋga ma katərwa bəlay hay ta cek hay da hwaɗ a cəpa. A mbeɗey, a ləvey: «Cek ma da key heyey na, cek ma da təka daa saba.
7 Yaw, daa masa maslaŋ ŋga dey maasala ha ma da fa taalam aŋga keɗe na, Gazlavay a da ndəvda cek maɓadakaya masa aa ma wulkey ŋga ka. Cek maɓadakaya ha na, ara cek masa aŋga ma wuzdatara ŋgada ma ka sləra aŋga hay, ndəhay ma təla mey aŋga hay zleezle.»
8 Cay, ɗay masa yah, Jaŋ, yah ma cənda da gazlavay kaa heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Daw ta təɓa ɗerewel mawurkaya heyey masa da har maslaŋ, salay pal da ray yam, laŋgar da ray hwiyak katay.»
9 Fa dəɓa ha, ta', ya daw fa maslaŋ a heyey dəɓa, ya ləvar: «Vəldiwa ɗerewel mecəhe keɗe.» Maslaŋ a, a mbəɗdiwa, a ləvey: «Ehe, zəma. A da cərfaka da mey anda amam, ama da ka ta nda la a hwaɗ na, a da kaka ɗeɗəwek *.»
10 Cay, ta', ya təɓa ɗerewel mecəhe kaa heyey, zam! ya zəma. Fara fara ta cərfaya la anda amam, ama daa masa yah ma nda la a hwaɗ na, ta tərey sem ɗeɗəwek.
11 Asaya, a ləvya: «Si ka daw dey pal saya, ŋga wuzda mey masa Gazlavay maa guzlda da ray cek ma da key da ray səkway hay ga, da ray ndəhay daa wura daa wura, da ray hwayak hay ga maa guzlam ta mey hay mekele mekele, asaya, da ray bay hay ga.»

11

Mey da ray ndəhay ma ka sede cew

1 Menjey nekəɗey, ta', a vəlmaya zlanday. Ara zlanday ma wey cek ta aŋga. Cay, ndaw daha aa guzlya, a ləvey: «Sləkɗey, daw ta wa megəley ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay. Asaya, sləfta ndəhay masa ma dəram daŋgay daa way a *.
2 Ama ka da wa slam daa ambaw ba, mbəkda maja slam a ŋgene aa mapakaya ŋgada səkway hay tabiya ma sərmara Bay Gazlavay ba, maja ndəhay a ŋgene a da wam da ray *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay, a da nəsmara, haa kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew †.
3 Asaya, ya da slərdata ndəhay aɗaw hay cew daha ŋga key sede da ray mey aɗaw fa mey ŋga ndəhay. Ndəhay cew e na, a da kəzlam zana ma təwa vagay fa vaw, amba a təwam maja mebərey ŋga ndəhay a. Fa dəɓa ha, a wuzdamara mey aɗaw masa yah maa guzlda la haa kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew e keɗe.»
4 Ndəhay a cew keɗe na, ata malacatakaya fa mey ŋga Bay Gazlavay ma wa bəla tabiya. Ara wudez hay cew ma zəley *Awliviye. Asaya, ata cewete petərla hay.
5 Da ndəhay masa-gəra ata hay a wuɗam ŋga kamatar cek maaya ba na, awaw a da bawa da mey ŋga ndəhay cew e, asaya, awaw a, a da takwarata masa-gəra ata hay a kəlmeɗek! Ara anda keɗe, ndəhay masa-gəra ata hay a, ma da məcam. Kwa fa da hətam dabaray ŋga ləhey daa ba səlak.
6 Daa masa ndəhay cew e fa təlam mey ŋga Gazlavay na, a gwamara ŋga təkey var ma da pawa haa kasl ata ma ndəvdamara metəley-mey a. Yaw, ata ta gədaŋ ŋga tərdamara

---

10:3 10.3 Jer 25.30-31; Aw 11.10 **10:6 10.6** Ps 146.6; Dan 12.7; SNM 4.24 **10:7 10.7** 22.6; Jer 25.4; Am 3.7-8 **10:8 10.8-10** Ez 2.8–3.3 * **10:9 10.9** A da cərfaka…a da kaka ɗeɗəwek: Ndəhay a wulkam «A da cərfaka anda amam» a wuɗey ŋga ləvey «metəɓey mey ŋga Gazlavay aa maaya maja aa guzley da ray meləhey ŋga ndaw». «A da kaka ɗeɗəwek» a wuɗey ŋga ləvey «mey ŋga Gazlavay a wuzwa sariya masa Gazlavay ma da ka», da daa ba, a wuɗey ŋga ləvey «ndəhay a da səram banay maja mey a». * **11:1 11.1** wa megəley ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay[…]sləfta ndəhay: A wuɗey ŋga ləvey cek masa aŋga ma wa ta ndəhay masa aŋga ma sləfta na, Gazlavay fa nəkfatar dey. Ndəhay masa ma dəram daŋgay na, ara ndəhay ŋga Gazlavay. **11:1 11.1** 21.15 † **11:2 11.2** kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew: A wuɗey ŋga ləvey «ɗar 1260». **11:2 11.2** Ps 79.1; Lk 21.24; ***kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew:*** 12.6, 14; 13.5; Dan 7.25; 12.7 **11:4 11.4** Zak 4.1-3, 11-14; Jaŋ 8.17 **11:5 11.5** 2Bay 1.10; Ps 97.3; Jer 5.14

yam ŋga mambaz. Asaya, ata ta gədaŋ ŋga handawa banay hay mekele mekele a ray
ndəhay da bəla, kwa ta ɗar wura wura anda ata ma wuɗam.
7 Da ndəhay cew e keɗe ta ndəvdamara metəley-mey ŋga Gazlavay cay na, cek ŋga
ley mahura a bawa la daa vəgeɗ meseleleŋ e heyey, a da kərzata ndəhay cew e. A da
fənta ta gədaŋ, a da kəɗta vagay.
8 Vagay hay a, a da njam makwiydatakaya daa bəwal ŋga berney mahura, slam masa
Bay ata Mahura Yesu ma məcey da hwaɗ a fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Berney
a ŋgene a, a pamar sləmay-wazlay *Sadawm, da daa ba, *Ejip ‡.
9 Ndəhay daa hwayak hay tabiya, daa səkway hay tabiya, maa guzlam ta mey hay
tabiya, ndəhay mekele mekele tabiya a da nəkmata vagay hay a daa bəwal haa ɗar
maakar ta reta. Fa da vəlmatar cəveɗ ŋga pəshamata na, daa ba.
10 Ndəhay maaya ba hay cəpa da bəla aa səmam la ara mey ba da ray vagay hay a.
A da kam gwagway ta mevəley cek hay da wuzlah ata. Aa məlkam la fa meməcey ŋga
ndəhay cew ma təlam mey ŋga Gazlavay keɗe, maja ata ta sərdamata banay la kalah
ta ndəhay da bəla.
11 Fa dəɓa ŋga ɗar maakar ta reta kaa heyey, Bay Gazlavay a da fətatar mesəfney a
ndəhay cew maməctakaya kaa heyey, amba a mbəlam. Ta', a sləkɗam, a lacam ta lecey.
Ndəhay masa ma hətmar cek aha na, a rəzlam ga, mandərzay a katar.
12 Fa dəɓa ha, ndəhay cew heyey a cənam ɗay maa guzlwa ta gədaŋ da vaɗ, a ləvtar:
«Samawa, təpmawa fa yah feɗe a gazlavay.» Cay, a təpam a vaɗ, gazlavay ŋga var a
sərtata meedey masa-gəra ata hay heyey.
13 Daa ŋgene, hwiyak a wusey ta gədaŋ gədek gədek, anda aŋgwa ma bəzley. Da
wuzlah slam hay kuraw ŋga berney a na, pal a pəlhey. Hwiyak a ma wusey na, ta
kəɗey ndəhay gabal maasala vagay la. Ndəhay siya masa ta dey na, a zluram ga, a
həlmamara Bay Gazlavay da vaɗ.
14 Ara anda keɗe, banay ŋga dey cew e ma ndəvey. Ama wam vaw, maja menjey
nekəɗey feɗe banay mekele ŋga dey maakar a, a sawa la saya.

Mey da ray taalam masa ŋga dey maasala ha

15 Fa dəɓa ŋga banay ŋga dey cew e keɗe, maslaŋ ŋga Gazlavay ŋga dey maasala ha,
a fa taalam aŋga may. Ɗay hay a cənmawa ta gədaŋ da gazlavay, a ləvam: «Wure keɗe,
Bay Gazlavay aləkwa leŋ *Kəriste, ndaw aŋga masa aa ma wala, fa wam da ray bəla. A
da wam ŋga sərmataw.»
16 Masa ɗay hay a maa guzlam la na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ
manjatakaya daa slam-menjey hay fa mey ŋga Gazlavay heyey, ta', a ragadam, daŋgay
dar! dar! a hwayak fa mey ŋga Gazlavay, a həlmamara,
17 a ləvam:
Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gədaŋ
ma fənta cek hay tabiya.
Kah na, kah daha
dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ,
haa kasl wure keɗe,
kah daha ŋga sərmataw.
Ala fa kamaka suse,
maja wure keɗe ka fa wuzdərwa gədaŋ akah mahura.
Ka fa wey da ray cek hay tabiya dəɓa.
18 Səkway hay tabiya ta cam mevel la da ray akah.
Ama wure keɗe na, ara kah, Bay Gazlavay,
ma cey mevel da ray ata dəɓa.
Pas masa kah ma da katar sariya
ŋgada ndəhay maməctakaya tabiya ta wuswa cay.
Ara pas masa kah ma da pəltara mawurɓay ŋga sləra
ŋga ndəhay ma ka sləra akah hay,
masa ma təla mey akah hay.

11:6 11.6 Mab 7.17-19; 1Bay 17.1; Jak 5.17 **11:7 11.7** 13.1-2; 17.8 ‡ **11:8 11.8** Sadawm ta Ejip: Sadawm ara berney masa ndəhay da hwaɗ a, a kam cek malamba kalah. Da ray ŋgene, Gazlavay ta pəlha sem. Ejip na, ara hwayak masa ndəhay Israyel hay zleezle ma kamawa beke da hwaɗ a. Ara hwayak masa ndəhay da hwaɗ a, a wuɗmara Gazlavay ta ndəhay aŋga hay ba səlak, a nam ray a kuley hay. **11:8 11.8** Lk 13.33-34; ***Sadawm:*** MC 18.20; Iz 1.10; Ez 16.46; ***Ejip:*** Mab 3.16-19; 7.3-5 **11:10 11.10** Jaŋ 16.20 **11:11 11.11** Ez 37.9-10 **11:12 11.12** 2Bay 2.11; SNM 1.9 **11:13 11.13** 6.12-13; Ez 38.19-20 **11:15 11.15** 4.11; Mab 15.18; Ps 22.29-30; Dan 2.44; 1Kwr 15.24-28 **11:16 11.16** 4.4 **11:17 11.17** 1.8; 4.8; 15.3; 16.7; 19.6, 15; 21.22; Am 4.13; 2Kwr 6.18

Asaya, ka pəltara mawurɓay
ŋga ndəhay akah hay ma namaka ray,
kwa ŋgada ndəhay mahura hay ta mecəhe hay.
Ama ŋgada ndəhay masa ma nəsmara bəla na,
ara pas masa kah ma daa zəɗdata.

19 Masa bay-ray hay a ŋgene maa guzlam cay na, *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da vaɗ bəɗaŋ! a wurey haa kwa waawa a hətar *akwatay § ŋga *mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta Israyel hay daa way a. Asaya, var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ, aa bəcey təzlaw! təzlaw! dey ga. Hwiyak a wusey anda aŋgwa ma bəzley. Asaya, lanja mahura mahura a kwiymawa a hwayak.

12

Mey da ray ata ŋgwas ta gədem mahura

1 Fa dəɓa ŋga cek hay a ma kam ŋgene, cek daha merəzley ndaw a wuzwa vaw da gazlavay da vaɗ. Ara ŋgwas. Ŋgwas aha pas masərtakaya fa vaw aŋga anda zana. Kiya aa dasi salay aŋga. Adikwaw ŋga wurzla kuraw a ray a cew da ray, anda jikwew ŋga bay-gula.

2 Ŋgwas aha aa ta hwaɗ, fa da yey. Fa wudey maja hwaɗ a, fa car, fa sərey banay ga.

3 Cek mekele daha merəzley ndaw, a wuzwa vaw da vaɗ saya. Ara cek ŋga ley mahura magaza. A səram ba ta gədem mahura. Cek aha, aa ta ray hay maasala leŋ gursaw ŋga bay hay maasala da ray hay a. Asaya, cek aha, aa ta dəram hay kuraw da ray. 4 Gədem e vey! a vawa wurzla hay ga da vaɗ ta kwetel aŋga. Daa wurzla hay makustakaya slam maakar, a vawa slam pal, a hazakadatərwa fakw! fakw! a hwayak. Ta', a lecey fa mey ŋga ŋgwas heyey, amba da ŋgwas aha ma yey cay na, a la bəzey a, a zəma.

5 Daa ŋgene, ŋgwas a, ta', a yawa bəzey mezəle. Ara bəzey a ma da wey da ray hwayak hay tabiya ta gədaŋ. Daa masa aa ma yarawa cay, ta', a lamara bəzey a, a vaɗ a cakay Gazlavay manjakaya daa slam-menjey aŋga.

6 Ŋgwas aha na, ta', a hway a wuzlah-ley aa slam masa Gazlavay ma ɗiya amba a vəlar cek mezəmey da hwaɗ a. A da njey daa slam aha kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew *.

7 Fa dəɓa ha, vəram a key da gazlavay da vaɗ. Misel, mahura ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay, leŋ maslaŋ aŋga hay siya a kəɗam vaw ta gədem heyey. Gədem may ata ta maslaŋ aŋga hay daa vəram a.

8-9 Ata Misel ta fənmata gədem ta maslaŋ aŋga hay sem ta gədaŋ, leŋ! a lamatərwa, fakw! fakw! a hazakadamərwa a palah, maja Bay Gazlavay a wuɗey a njam da vaɗ saba. Gədem e na, ara zezekw masa ma təknata ndəhay da bəla dəga zleezle. Mezəley aŋga, *Sataŋ, bay-malula. Ta kəzlamərwa sem da vaɗ ŋgada hwayak ta maslaŋ aŋga hay cəpa.

10 Menjey nekəɗey, ya cəney ɗay ŋga ndaw maa guzlwa ta gədaŋ da vaɗ, a ləvey: «Wure keɗe Gazlavay aləkwa ta ləhndandakwar cay fara fara daa banay. Aŋga fa wuzdərwa *mewey aŋga, a fənta cek hay cəpa ta gədaŋ. Asaya, wure keɗe, *Kəriste, ndaw aŋga masa aa ma wala ŋga ləhdata ndəhay, fa zəma bay aŋga. Ta hazakadamərwa Sataŋ, ndaw maa dəɗfatar mey a məlma aləkwa hay sem. Ara ndaw maa dəɗfatar mey taa vaɗ, taa pas fa mey ŋga Gazlavay aləkwa.

11 Ama məlma aləkwa hay a, ta fənmara Sataŋ sem ta gədaŋ ta fa mambaz ŋga *Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay ma mbəɗwa. Asaya, ta fənmara sem ta gədaŋ, maja ata ma kam sede da ray Yesu fa mey ŋga ndəhay ta mandərzay daa dey ba, ta zluram ta meməcey daa ba.

12 Da ray ŋgene, meesəmey ŋga key da gazlavay da vaɗ. Akwar ndəhay masa da gazlavay da vaɗ, sasəmam. Ama, akwar, ndəhay da ray hwayak ta ndəhay da ray bəlay,

---

11:18 11.18 19.5; Ps 2.1-5; 110.5-6 § **11:19 11.19** Daa akwatay a na, aŋgwa hay cew masa mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta Israyel hay mawuzlalakaya fa vəɗa daha. Daa Way-mekey-kwakwas magurma da bəla na, akwatay ŋga mejəwey-mey ŋga Gazlavay maɓadakaya daa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a. Ndaw a gwa ŋga hətar ba səlak, si ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ma hətar dey pal daa mevey gway. Nəka Heb 9.1-7. **11:19 11.19** 4.5; 6.12-13; 8.7; 15.5; Jəw 38.22-23; ***akwatay:*** 1Bay 8.1, 6 **12:1 12.1** Iz 7.14; 26.17 **12:3 12.3** gədem: 12.7, 9, 13; 13.2; 16.13; 20.2; Dan 7.7, 24 **12:4 12.4** Dan 8.10 **12:5 12.5** 19.15; Ps 2.9 * **12:6 12.6** kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew: A wuɗey ŋga ləvey «ɗar 1260». **12:6 12.6** 1Bay 17.1-7; 19.5-7; Mt 2.13; ***ar 1260:*** 11.2 **12:7 12.7** Dan 10.13; Jud 9 **12:8-9 12.9** 20.2; MC 3.1; Iz 14.12; 27.1; Lk 10.18; Jaŋ 12.31 **12:10 12.10** 4.11; 11.15; ***ndaw maa dəɗfatar mey:*** Jəw 1.9-11; Zak 3.1 **12:11 12.11** 6.9; Mt 16.25; ***Bəz-təɓaŋ:*** 5.6; 1Jŋ 2.14; 5.4

akwar na, banay a sawa la a ray akwar maja Sataŋ, bay-malula, ta kəzlamərwa sem a wuzlah akwar, fa cey mevel ga, maja a səra na, pas aŋga mendərey nekəɗey gway.»
13 Daa masa ta hazakadamərwa gədem sem a bəla na, ta', gədem e a wusey vaw, a
səpar wurzay ŋga ŋgwas ma yawa bəzey mezəle heyey.
14 Ama ta', a vəlmar zlara hay cew ŋga bərgaday mahura a ŋgwas aha amba a jəvey
ta aŋga a wuzlah-ley, aa slam masa Gazlavay ma da vəlar cek mezəmey heyey, amba a
njey feteɗe haa mevey maakar ta reta. Gədem kaa heyey a gwa a hətfar feteɗe saba.
15 Ta', gədem e a vəŋgwa yam ga da mey, a vevey anda wayam ma ley, a səpar wurzay
ŋga ŋgwas aha amba a la.
16 Ama hwiyak ta jəna ŋgwas aha la. Hwiyak a, ɓazl! a ɓəzley anda ndaw ma wura
mey, ndərɓac! a sa yam masa gədem ma vəŋgwurwa heyey.
17 Daa masa gədem kaa heyey ma hətar hwiyak ma sa yam keɗe la na, a cey mevel
ga a ray ŋgwas aha. Da ray ŋgene, a vəhwa amba a daw ŋga kawa vəram ta bəz aŋga
hay siya. Bəza hay a na, ara ndəhay ma namar ray a mewey hay ŋga Bay Gazlavay,
asaya, ara ndəhay ma kam sede da ray Yesu fa mey ŋga ndəhay.
18 Cay, ta', gədem kaa heyey a daw a lecey a mey-bəlay.

13

Mey da ray cek hay ŋga ley hay cew

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek ŋga ley fa bawa daa bəlay. Cek aha aa ta ray hay
maasala, dəram aŋga hay kuraw. Gursaw ŋga bay hay macəɓtakaya da ray dəram hay
kuraw ata. Mezəley maaya ba ŋga cəɗey Gazlavay mawuzlalakaya fa ray aŋga hay a.
2 Cek ŋga ley masa yah ma hətar a na, səram ba ta dəva. Ama salay aŋga hay na,
zlelek da mey a maazəma yiŋ-yeŋ *. Mey aŋga may, a səram ba ta mey ŋga mabar.
Gədem heyey a vəldara gədaŋ aŋga ta bay aŋga amba a wey da ray bəla, a key cek
ta gədaŋ. 3 Ray ŋga cek ŋga ley a pal dasi maasala hay heyey, a nəkey na, anda ta
ŋgəmamara la haa a məcey. Ama, cek ŋga ley a ta', a mbəlwa daa meməcey, mbəlek e
kaf! a kəfey. Maja ŋgene, ndəhay cəpa da bəla a rəzlam da ray a, ta', a səpmara.
4 Ata cəpa a ragadamar ŋgada gədem maja aa ma vəlar gədaŋ ŋgada cek ŋga ley kaa
heyey. Asaya, a ragadamar ŋgada cek ŋga ley a, a ləvam: «Ma fəna cek ŋga ley keɗe
ta mahura na, wa? Ma gwa ŋga fəna ta mekəɗey-vaw na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa
daa ba səlak.»
5 Daa ŋgene, a vəlmar cəveɗ a cek ŋga ley a ŋga həsley ray ga ta ŋga cəɗa Gazlavay.
A hətey gədaŋ ŋga cəɗa Gazlavay haa kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew.
6 Anda keɗe, aa guzley maaya ba da ray Gazlavay, a cəɗa. Asaya, a cəɗa slam-menjey
aŋga leŋ ndəhay da vaɗ tabiya.
7 Fa dəɓa ha, a vəlmar cəveɗ a cek ŋga ley a amba a kəɗam vaw ta ndəhay ŋga
Gazlavay, a fənta ta gədaŋ. Asaya, a fənta səkway hay cəpa, ndəhay daa wura daa wura
cəpa, maa guzlam ta mey wura wura cəpa, leŋ hwayak hay cəpa, a fənta ta gədaŋ. Ata
cəpa dasi har ŋga cek ŋga ley a.
8 Ndəhay cəpa da bəla a dərmar daŋgay la a cek ŋga ley a. Ara ndəhay masa mezəley
ata mawuzlalatakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay masa fa da hətam heter mendəvey ba
daa ba. Ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba na, mawuzlalakaya dəga
zleezle masa bəla ta ləmey daa ba araŋ, ara ɗerewel ŋga Bəz-təɓaŋ masa ma slamara
ɗay a heyey.
9 Yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Da ndaw aa ta sləmay, si a jəkey sləmay maaya maaya fa mey
masa yah ma kada keɗe.
10 Ndaw masa mapakaya ŋga kərzey na, si a kərzamara kəne. Ndaw masa mapakaya
ŋga kəɗey vagay ta dəlaw na, si a kəɗmara kəne. Anda keɗe, si ndəhay ŋga Gazlavay
a ɓəsmara banay, a pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara cəŋga.»
11 Fa dəɓa ha, ya hətey cek ŋga ley mekele ma bawa daa vəgeɗ. Aŋga ta dəram da
ray cew. Dəram aŋga hay a na, ata anda ŋga bəz-təɓaŋ. Ɗay aŋga a cəney anda gədem.

12 Cek ŋga ley a keɗe fa key cek ta gədaŋ tabiya anda ŋga cek ŋga ley ŋgeeme heyey.
A ka sləra ha fa mey ŋga cek ŋga ley ŋgeeme. A təktar ɗay ŋgada ndəhay cəpa da

---

12:12 12.12 18.20 **12:14 12.14** mevey maakar ta reta: 11.2 **12:17 12.17** 6.9; 11.7; 13.7; Dan 7.21 **13:1 13.1** bəlay: Dan 7.3; ***cek ŋga ley:*** 11.7; 13.11-17; 16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25 * **13:2 13.2** Ta mey Gərek a ləvey «salay hay na, a səram ba ta salay hay ŋga *ours*.» «*Ours*» ta mey Nasara na, ara cek ŋga ley mahura masa-həma kalah. **13:2 13.2** 2Tes 2.9 **13:3 13.3** 17.8 **13:4 13.4** Ps 89.7 **13:5 13.5-6** Dan 7.25; 11.36; ***kiya 42:*** 11.2 **13:7 13.7** 12.17 **13:8 13.8** 3.5; ***Bəz-təɓaŋ:*** 5.6 **13:10 13.10** 14.12; Jer 15.2; 43.11; Lk 8.15 **13:11 13.11** Mt 7.15

bəla ŋga ragadamar ta meney ray ŋgada cek ŋga ley ŋgeeme masa ray maŋgəmkaya
haa a məcey, mbəlek ma kəfey heyey.
13 Cek ŋga ley mecew e a key maazla ga haa a kwiywa awaw da gazlavay da vaɗ a
hwayak fa mey ŋga ndəhay cəpa.
14 A təknata ndəhay cəpa da bəla ta fa maazla hay masa Gazlavay ma vəlar cəveɗ ŋga
key fa mey ŋga cek ŋga ley ŋgeeme kaa heyey. Ta fa maazla hay a na, a həldata ndəhay
da bəla cəpa ŋga ləmam cek ma səram ba ta cek ŋga ley ŋgeeme masa ma ŋgəmamara
ta dəlaw haa a məcey, ama aŋga ta dey cəŋga. A həldata ndəhay ŋga həsley ray a cek
aha.
15 Fa dəɓa ha, Gazlavay a vəlar cəveɗ a cek ŋga ley mecew e ŋga fətey memeɗ a cek
maləmkaya ha, amba a səfney, aa guzley, a kəɗta ndəhay masa ma ragadamar ba vagay.

16 Asaya, cek ŋga ley a, a təktar ɗay ŋgada ndəhay tabiya, kwa bəza hay, kwa ndəhay
mahura hay, kwa masa-zleley hay, kwa masa-viya hay, asaya, kwa beke hay ta ndəhay
masa beke ba hay, amba a təhtar cek fa daŋgay, da daa ba, fa har-zəmay ata.
17 Ndaw masa cek matəhkaya fa vəɗa daa ba na, a gwa a həɗkey cek saba, asaya,
a gwa a həɗkedey cek saba may. Cek matəhkaya ha na, ara mezəley ŋga cek ŋga ley
masa ŋgeeme, da daa ba, ara lamba mapakaya anda mezəley a.
18 Anda keɗe, yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Maaya na, ndəhay a wulkam maaya maaya da
ray mey a. Ndaw ta leŋgesl na, si a pey leŋgesl fa cek masa lamba ha ma wuɗey ŋga
wuzdərwa. Lamba ha na, aa mapakaya anda mezəley ŋga ndaw, ara temere maakwaw
ta kwakwar maakwaw a ray a maakwaw.»

14

Mey da ray Yesu ma mbəɗtərwa ndəhay da wuzlah ndəhay da bəla

1 Daa masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ heyey malacakaya
da ray aŋgwa mezəley *Siyaŋw. Ndəhay masa mezəley ŋga Bəz-təɓaŋ ta mezəley ŋga
Bay Gazlavay Papaha mawuzlalatakaya fa daŋgay ata na, ata tabiya malacatakaya ta
Bəz-təɓaŋ a, daa slam a. Ndəhay a tabiya, ata gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a
məfaɗ.
2 Asaya, ya cəney ɗay maa guzlwa ta gədaŋ da gazlavay da vaɗ. Aa guzley ɗay mahura,
a mbey mey ta gədaŋ anda yam ma vavawa daa maajərav mahura. Asaya, aa bəcey ta
gədaŋ anda var. Ɗay a masa yah ma cənda ŋgene, a cəney anda ndəhay ma kəɗam
ganjaval ga daa slam a.
3 Ndəhay gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a məfaɗ heyey malacatakaya fa mey
ŋga cek hay məfaɗ ta dey heyey, leŋ fa mey ŋga *bay-ray hay heyey. Ata tabiya fa mey
ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay. Ata fa zlam walay mawiya masa kwa ndaw mekele
ma səra ŋga zla daa ba səlak, si ndəhay masa gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a
məfaɗ heyey, masa Yesu ma mbəɗtərwa da wuzlah ndəhay da bəla.
4 Ata na, ara ndəhay masa ta har-dəlay ba, maja ta nam ta ŋgusay daa ba səlak.
Kwa aa slam wura wura masa Bəz-təɓaŋ ma daw na, ndəhay a, fa səpmar wurzay.
Ara ata, ndəhay masa aŋga ma mbəɗtərwa teseɗ da wuzlah ndəhay da bəla, amba a
njam ŋgada Gazlavay ta ŋgada aŋga, anda cek ma key da ley teseɗ masa ndəhay ma
vəldamara a Gazlavay ta ŋgada Bəz-təɓaŋ a.
5 Kwa ndaw ta cəney membərzley pal da mey ata daa ba səlak, asaya, kwa mebərey
fa ata daa ba.

Mey da ray maslaŋ hay ŋga Gazlavay maakar

6 Cay, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele fa pəkey dəreŋ da gazlavay
da vaɗ. *Mey-maaya-mawiya masa fara fara ma da njey ŋga sərmataw na, aa daha da
har aŋga. A da wuzdatara ŋgada ndəhay da bəla cəpa, kwa ndəhay daa hwayak wura
wura, daa səkway wura wura hay cəpa, leŋ ŋgada ndəhay masa maa guzlam ta mey
hay wura wura cəpa.
7 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, aa guzltar ta gədaŋ, a ləvtar: «Namar ray a Gazlavay,
həlmamara, maja pas masa aa ma da katar sariya ŋgada ndəhay na, ta wuswa cay.
Həslmar ray, ara aŋga ma ləmərwa slam da vaɗ ta da hwayak, ara aŋga ma katərwa
bəlay hay leŋ wurak hay ŋga yam cəpa.»

13:13 13.13 16.14; 20.8 **13:15 13.15-16** 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iz 44.5; Dan 3.5 **13:17 13.17** 13.18; 15.2 **14:1 14.1** 22.4; ***aŋgwa mezəley Siyaŋw:*** Iz 4.5; Jwl 3.5; ***nəhay 144.000:*** 3.12; 7.3-4 **14:2 14.2** 1.15; 15.2; 19.6; Ez 1.24-25 **14:3 14.3** 4.4, 6; ***walay mawiya:*** 5.9 **14:4 14.4** Jaŋ 10.4-5 **14:5 14.5** Iz 53.9; Saw 3.12-13 **14:6 14.6** Mt 24.14 **14:7 14.7** Ps 146.6

8 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətar maslaŋ ŋga dey cew e fa səpar wurzay ŋga maslaŋ
ŋgeeme heyey, a ləvey: «Berney mahura ŋga *Babilaŋw heyey ta pəlhey sem. Fara
fara ta pəlhey sem pəlah! pəlah!, maja Babilaŋw aha ta ley vaw saw la, taa sərkadata
səkway hay tabiya sem ŋga mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay amba a kam cek hay
maaya ba mekele mekele anda aŋga. Ara anda aa ma vəltar wuzam ŋga sey mandaw
mandaw ŋga nəsta.»
9 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətar maslaŋ ŋga dey maakar a fa səptar wurzay ŋga
maslaŋ hay cew heyey. A wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Kwa waawa ma nar ray ŋgada cek
ŋga ley ma bawa daa bəlay keɗe, ta ŋgada cek maləmkaya anda aŋga heyey, asaya,
kwa waawa ma təɓa amba cek aha a təhar cek fa daŋgay, da daa ba, fa har na,
10 ŋgene, Gazlavay a sərda banay la. A cey mevel la a ray a. Maja ŋgene, a da sərey
banay, anda ndaw ma sey cek meeɗəwek e marəhkaya pece pece daa vəley, kwa cek
meedeɗek e da hwaɗ a daa ba səlak. Fara fara, Gazlavay a da sərda banay daa awaw,
fa gəɗey njəm-njem. A da sərda banay kəne fa mey ŋga maslaŋ aŋga hay ta fa mey
ŋga Bəz-təɓaŋ aŋga.
11 Kakas ŋga awaw a, faa ŋgəsey ŋga sərmataw. Ndəhay a, ta namar ray la ŋgada
cek ŋga ley heyey, leŋ ŋgada cek maləmkaya anda aŋga, asaya, ta təɓmara la amba cek
aha a wuzlalatar mezəley aŋga fa ata. Anda keɗe, fa da hətam meməskey-vaw daa ba
səlak. A da səram banay taa vaɗ, taa pas maja awaw a.»
12 Yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Akwar ndəhay ŋga Gazlavay ma namar ray ŋgada kwakwas
aŋga, asaya, ma təɓmara mey ŋga Yesu, banay masa akwar ma sərmara da bəla ŋgene
na, si ka ɓəsmara gway.»
13 Fa dəɓa ha, ya cəney ɗay maa guzlya dəga da vaɗ, a ləvey: «Wuzlala mey a keɗe:
Ndəhay ma məcam daa sləra ŋga Bay Mahura na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata
dəga wure keɗe haa ŋga sərmataw.» Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a mbəɗdara a ɗay
maa guzlya heyey, a ləvey: «Ahaw, wure keɗe, sləra ata ta ndəvey cay, a da məskam vaw
maja banay masa ata ma ɓəsmara da bəla heyey ta sləra maaya masa ata ma kamara
na, fa wuzdərwa ata ndəhay ma kam cek maaya.»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla

14 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, a ray mekwtene mabara. Ndaw anda
Bəz ŋga Ndaw manjakaya da ray mekwtene he. Ndaw aha, jikwew ŋga bay-gula da
ray. Jikwew a makakaya ta ɓərey magaza. Asaya, ndaw aha aa ta ɓeɓey da har, mey a
makəɗkaya maaya maaya.
15 Menjey nekəɗey, maslaŋ mekele a bawa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
da vaɗ, aa guzlar ta gədaŋ ŋgada ndaw da ray mekwtene he, a ləvar: «La ɓeɓey akah
amba ka ŋgəma daw, maja pas a ta wuswa cay. Cek hay da bəla ta nəham cay.»
16 Da ray ŋgene, ndaw manjakaya da ray mekwtene kaa heyey leŋ! a la ɓeɓey aŋga,
ŋgam! ŋgam! a ŋgəma daw * da bəla.
17 Cay, ya hətey maslaŋ mekele ma bawa daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da
vaɗ heyey saya. Aŋga ta ɓeɓey da har, mey a makəɗkaya maaya maaya may.
18 Fa dəɓa ŋga maslaŋ a keɗe, maslaŋ ŋga Gazlavay mekele a sawa da cakay slam-
mefəkey cek ŋgada Gazlavay. Ara maslaŋ ma wey da ray awaw. Aa guzlar ta gədaŋ
ŋgada maslaŋ masa ɓeɓey da har heyey, a ləvar: «La ɓeɓey akah, daw ta slatərwa
babəza ŋga wudez ma vevey ta vevey da bəla, babəza masa yam a ma kam wuzam † ta
aŋga, daw ta slatərwa da bəla cəpa, maja ta nəham cay.»
19 Anda keɗe, maslaŋ kaa heyey leŋ! a la ɓeɓey aŋga ta', a daw a slatərwa babəza
ŋga wudez hay heyey ‡, kway! a kwiyda aa slam masa ndəhay ma mbərzlamara ŋga
ɗəcey yam a. A wuɗey ŋga ləvey na, Gazlavay fa cey mevel ga a ray ndəhay siya da
bəla.
20 Slam masa aa ma mbərzlamara babəza ŋga wudez e na, aa da dəɓa berney a §.
Masa fa mbərzlamara ŋga ɗəcey yam a, ama ma da bawa na, ara mambaz. A vevey,

---

14:8 14.8 17.2; 18.2 **14:9 14.9** 13.15 **14:10 14.10** 15.7; 16.1, 19; 19.20; MC 19.24; Ps 11.6; Jer 25.15; Ez 38.22; Mt 25.41 **14:11 14.11** 19.3; Iz 34.10 **14:12 14.12** 13.10 **14:13 14.13** 1.3; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7, 14; Heb 4.9-10 **14:14 14.14** 1.7, 13 **14:14 14.14-20** Dan 7.3-14; Jwl 4.13; Mt 13.39-40; 17.5; 24.30; SNM 1.9 * **14:16 14.16** a ŋgəma daw: «Meŋgəmey daw» feɗe (14.15-16) a wuɗey ŋga ləvey mekusey ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga hətey heter mendəvey ba. Daa 14.17-20a wuɗey ŋga ləvey sariya ŋgada ndəhay siya. † **14:18 14.18** wuzam: A tam wuzam keɗe ta yam ŋga babəza ŋga wudez mezəley «*raisin*» ta mey Nasara. ‡ **14:19 14.19** Babəza ŋga wudez hay keɗe mapatakaya anda ndəhay ta mebərey masa Gazlavay ma da katar sariya. **14:19 14.19** 19.15; Iz 63.1-6 § **14:20 14.20** berney a: Ndəhay a wulkam, berney a na, ara Jeruzelem.

a ley wayam anda yam haa a daw dəreŋ a key kəlemeeter temere maakar. Da pəles a ndəkwey a hwaɗ a na, mambaz a, a kərza kasl aa mey.

15

Mey da ray maslaŋ hay maasala ŋga Gazlavay ma da sərdamata banay ta ndəhay

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek maaya mekele ma rəzley ndaw a wuzwa vaw
da gazlavay da vaɗ. Ara maslaŋ hay ŋga Gazlavay maasala ma da sərdamata banay
mekele mekele ta ndəhay haa dey maasala. Banay hay a ŋgene, ara mecey-mevel ŋga
Gazlavay madagway-dakw a ray ndəhay da bəla.
2 Cay, ta', ya hətey cek mekele saya anda dəhwa ma weɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ anda
baŋgəra, ta awaw da hwaɗ a, dey a hətey gurgwar a wurza. Ndəhay malacatakaya da
mey dəhwa ha, ata ta ganjaval masa Gazlavay ma vəldatara da har. Ara ndəhay ma
fənmara cek ŋga ley ta gədaŋ, ma namar ray ŋgada cek maləmkaya anda aŋga heyey
ba, ma təɓmara amba a hətam lamba aŋga heyey fa daŋgay ata ba səlak.
3 Fa zlam walay masa *Mawiz, ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay ma zla zleezle. Ŋgene
he, ara walay ŋga *Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay may *. Ndəhay a, a zlam walay, a ləvam:
Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gədaŋ
ma fənta cek hay tabiya.
Sləra akah masa kah ma ka keɗe na,
aa kwakwaɗ ba, aa maaya ara mey ba.
Kah na, Bay ma wey da ray hwayak hay cəpa.
Cek hay masa kah ma kata na, ka kata ta cəveɗ e,
membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.
4 Bay Gazlavay, ndaw ma zlurey ta kah ba na, wa?
Ndaw ma ləvey a həslka ray ba na, ndaw a dama?
Kah na, kah Gazlavay pal.
Ndəhay daa hwayak hay cəpa a samawa la fa mey akah
ŋga həslmaka ray ta meregedey,
maja ata ma hətmar sləra akah makakaya ta cəveɗ e.
5 Menjey nekəɗey, yah, Jaŋ, ya hətar *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da vaɗ
mawurkaya. Slam-mekərcey ta ambal aa da hwaɗ a. *Akwatay ŋga *mejəwey-mey ŋga
Gazlavay ta ndəhay aŋga hay aa daa slam-mekərcey a.
6 Cay, ya hətatar maslaŋ hay maasala ma da sərdamata banay ta ndəhay haa dey
maasala heyey, fa bamawa daa way a. Ata ta zana fa vaw mabara, ma ley dey. Asaya,
zəwet hay ŋga ɓərey magaza ma weɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ majəwtakaya fa dadak ata
hay †.
7 Cek hay məfaɗ ta dey heyey, pal da wuzlah ata ta', a vəltar taasa hay ŋga ɓərey
magaza pal pal a maslaŋ hay a maasala heyey. Taasa hay a marəhdatakaya ta mecey-
mevel ŋga Gazlavay, Gazlavay ndaw masa ta dey ŋga sərmataw.
8 Daa ŋgene, kakas fa bawa, fa bawa haa a rəhda way a heyey. Kakas a, a bawa daa
meweɗey ŋga Gazlavay ta daa gədaŋ aŋga. Ndaw a gwa ŋga mbəzey aa way a ba səlak,
si banay hay maasala masa maslaŋ hay maasala ma handamərwa heyey ma ndəvam la
cəpa ɗagay.

16

Mey da ray banay hay ŋga madagway-dakw

1 Fa dəɓa ŋga cek hay ma kam keɗe, yah, *Jaŋ, ya cəney ɗay maa guzlwa ta gədaŋ
daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da vaɗ heyey. Day a, aa guzlwa ŋgada maslaŋ
hay ŋga Gazlavay maasala heyey, a ləvtar: «Diyam ta mbəɗdamara mecey-mevel ŋga
Gazlavay daa taasa hay maasala keɗe cəpa a bəla.»
2 Anda keɗe, maslaŋ masa ŋgeeme ta', a daw a mbəɗda masa daa taasa aŋga a
ray bəla. Daa ŋgene, mbəlek hay ma cey kalah a bamawa njaɓa-njaɓa fa ndəhay

---

15:1 15.1 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9 **15:2 15.2** 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2 * **15:3 15.3** Walay keɗe ara walay ŋga bay-gula. Anda Mawiz ta ndəhay Israyel hay ma zlamara walay da mey Bəlay Magaza maja Gazlavay ma ləhdata dasi har ŋga sewje hay ŋga Ejip heyey na, ndəhay malacatakaya da mey dəhwa keɗe fa zlam walay maja Bəz-təɓaŋ ma ləhdata may. **15:3 15.3** 16.5-6; 19.2; 22.12; Mew 32.4; Ps 145.17; ***walay:*** Mab 15.1; Ps 111.2; 139.14 **15:3 15.3-4** 4.11 **15:4 15.4** 14.7; Ps 86.9; 98.2-3; Iz 2.2-3; Jer 10.6-7 **15:5 15.5** 11.19; Mab 40.34; SNM 7.44 † **15:6 15.6** zəwet hay ŋga ɓərey magaza…fa dadak ata hay: A wuɗey ŋga ləvey ata ta gədaŋ ŋga Gazlavay ŋga key sləra. **15:6 15.6** 1.13; Dan 10.5 **15:7 15.7** 4.6; 14.10; 16.1 **15:8 15.8** Mab 40.34-35; Iz 6.4; Ez 44.4 **16:1 16.1** 15.1; Ps 69.25; Iz 66.6; Jer 10.25

masa lamba ŋga cek ŋga ley matəhtakaya fa vaw ata, masa ma namar ray ŋgada cek
maləmkaya anda cek ŋga ley a heyey.
3 Fa dəɓa ha, maslaŋ masa ŋga dey cew e ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga may aa
bəlay. Daa ŋgene, yam daa bəlay a, a tərey anda mambaz ŋga ndaw maməckaya ma
bawa. Anda keɗe, cek hay daa yam a cəpa ta məcam sem.
4 Ta', maslaŋ masa ŋga dey maakar a, a mbəɗda masa daa taasa aŋga may aa wayam
hay ta aa wurak ŋga yam hay. Anda keɗe, yam daa wayam hay a ta daa wurak hay a
ta tərey sem anda mambaz may.
5 Cay, yah, Jaŋ, ya cənda ɗay ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay ma wey da ray yam fa həslar
ray ŋgada Gazlavay, a ləvey: «Kah na, Bay Gazlavay pal taava akah. Kah daha dəga
zleezle haa wure keɗe. Ka ta ka sariya keɗe la ta cəveɗ e.
6 Ndəhay ma kəɗmata ma təla mey akah hay vagay, ta ndəhay ma kəɗmata ndəhay
akah hay siya na, ka ta vəltar mambaz la ŋga sey. Ŋgene he, ara cek təɗe fa sləra ata.»

7 Cay, ya cəney ɗay mekele maa guzlwa ta gədaŋ da cakay slam-meewurey cek ŋgada
Gazlavay, a ləvey: «Ahaw, Bay Gazlavay, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa.
Ka fa katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e, membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.»
8 Menjey nekəɗey, maslaŋ ŋga dey məfaɗ a, ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga may
a ray pas. Anda keɗe, pas a hətey cəveɗ ŋga cey ŋgulca-ca haa a ndəlta ndəhay.
9 Daa masa pas a fa ndəlta ndəhay a ŋgene, ta', a cəɗmara Gazlavay, maja ara aŋga
ma slərdərwa banay a keɗe. Ama ta mbəɗdamara menjey ata da bəla daa ba, a namar
ray a Gazlavay ba cəŋga.
10 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga dey zlam a, ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga may a ray
slam-menjey ŋga cek ŋga ley heyey. Daa ŋgene, ləvaŋ a key daa slam masa cek ŋga
ley a ma wa cəpa. Ndəhay cəpa daa slam aha aa pəɗam sler maja fa səram banay.
11 Ama ta banay ŋgene cəpa na, kwa ndəhay a ta mbəɗdamara menjey ata daa ba,
ata fa kam cek maaya ba hay cəŋga. A cəɗmara Gazlavay da vaɗ maja banay ata ta
mbəlek hay mekele mekele ma catar.
12 Cay, maslaŋ ŋga dey maakwaw a, ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga aa wayam
mahura ŋga Efərat. Yam daa wayam a, taa səkey sem mbasl! amba bay hay ma da
samawa ta daa dana a hətam cəveɗ ŋga zləŋgey a dey laŋgar.
13 Fa dəɓa ha, ta', yah, Jaŋ, ya hətey mesəfney hay maaya ba maakar. Ata a səram ba
ta kakəraŋ hay. Mesəfney a pal a bawa da mey gədem heyey. Laŋgar a bawa da mey
cek ŋga ley heyey. Laŋgar may, a bawa da mey *ndaw ma təla mey ta membərzley.
14 Mesəfney hay a ŋgene a samawa ta fa bay-malula. Fa kam maazla hay mandaw
mandaw ŋga rəzley ndəhay. Fa diyam a way bay hay da bəla cəpa ŋga kusmatərwa
amba a kam vəram ta Gazlavay ta pas masa Gazlavay, ndaw ma fənta cek hay cəpa, ma
da wuzdərwa gədaŋ aŋga.
15 Da ray ŋgene, Bay Mahura a ləvey: «Wam vaw maaya maaya, maja ya da sawa na,
dərfafay anda ndaw-mayal. Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndaw ma jəɗa vaw aŋga, a
ney ba, ma wada vaw ta zana aŋga, amba ɗar masa yah ma da sawa na, ndaw a, a gwa
ŋga pəkey ta vaw ɓa' kəne ba, asaya, hwaray fa da kar maja ndəhay a da hətmar vaw
ɓa' kəne na, daa ba.»
16 Ta', mesəfney hay maaya ba maakar ma diyam a way bay hay heyey, a kusmata
bay hay a aa slam daha mezəley ta mey *Hebəre «Harmagwadaŋw».
17 Fa dəɓa ha, maslaŋ masa ŋga dey maasala ha, ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga aa
memeɗ. Day a cənwa ŋga gədaŋ daa slam-menjey ŋga Bay Gazlavay daa Way-mekey-
kwakwas aŋga, a ləvey: «Banay hay a, ta kam cay.»
18 Da ray ŋgene, var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ, aa bəcey ta gədaŋ təzlaw! təzlaw!
Hwiyak a wusey ga anda aŋgwa ma bəzley. Dəga Gazlavay ma zlar ŋga ləmtərwa
ndəhay a bəla na, hwiyak ta wusey anda ŋgene daa ba səlak.
19 Ta', hwiyak a ɓəzley, berney mahura * heyey a wunkey slam maakar. Berney hay
cəpa da bəla a pəlham pəlah! pəlah! may. Gazlavay a sərfadərwa berney mahura ŋga

---

16:2 16.2 13.15; Mab 9.10 **16:3 16.3-4** 8.8; Mab 7.17-21; Ps 78.44 **16:6 16.6** 17.6; 18.24; 19.2; Mew 32.43; Ps 79.3, 10; Mt 23.35, 37 **16:7 16.7** 15.3 **16:9 16.9** 9.20-21; 16.11, 21 **16:10 16.10** 13.1-2; ***ləvaŋ:*** Mab 10.21-22; Iz 8.22 **16:12 16.12** Iz 11.15; 44.27; 46.11 **16:13 16.13-14** 12.3; 13.1-2; Mab 8.2; Ps 78.45 **16:14 16.14** 11.17; 13.13-14; 19.20; Mt 24.24; 2Tes 2.9; ***vəram:*** 19.11-21 **16:15 16.15** 3.3, 18 **16:17 16.17-21** 16.1; Iz 66.6 **16:18 16.18** 4.5; 6.12-13 * **16:19 16.19** Berney mahura: A wuɗey ŋga ləvey na, berney ŋga Babilaŋw daa mewulkey ŋga ndəhay mekele. Nəka 14.8.Siya hay na, a wulkam, a ləvam na, ara berney ŋga Jeruzelem.

Babilaŋw, ta', a cey mevel a ray a, a sərda banay ga, anda ndaw ma sa cek meeɗəwek
e marəhkaya pece pece daa vəley.
20 Daa ŋgene, hwayak hay da wuzlah bəlay cəpa, yam aa zəɗdata. Asaya, aŋgwa hay
a yayiham.
21 Lanja ga a kwiywa da vaɗ a ray ndəhay. Lanja ha pal na, mahura anda hutkwam.
Maja ŋgene, ndəhay a cəɗmara Gazlavay maja lanja ha fa sərdamata banay ga kalah.

17

Mey da ray ŋgwas-barlaw

1 Fa dəɓa ha, maslaŋ pal dasi maslaŋ hay ŋga Gazlavay maasala masa ta taasa hay
da har heyey, ta', a sawa, aa guzlya ŋgada yah, *Jaŋ, a ləvey: «Sawa feɗe amba ya
wuzdakawa banay masa ŋgwas-barlaw daha ma da səra. Ŋgwas * a na, mapakaya
anda berney mahura masa gweegwe ta wayam hay mahura mahura.
2 Bay hay cəpa da bəla ta lam vaw la ta aŋga. Asaya, ndəhay ma sam wuzam aŋga la
haa a wam. Anda meləvey, ndəhay a ta lam vaw † la ta aŋga may.»
3 Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray aɗaw. Fa dəɓa ha, maslaŋ kaa heyey a
handaya a ley. Daa masa yah da ley a na, ya hətey ŋgwas manjakaya da ray cek ŋga
ley. Cek ŋga ley a na, aa magaza anda mambaz, ta ray hay maasala, dəram hay kuraw
cegwegw e da ray hay a. Vaw aŋga cəpa mawuzlalakaya ta mezəley hay ma cəɗey
Gazlavay.
4 Ŋgwas aha na, aa ta zana fa vaw. Zana ha magaza ləmter e ta magaza anda mambaz.
Asaya, aŋga ta cek hay ŋga ɓərey magaza mekele mekele ta aŋgwa hay ma waɗam
pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ma həɗkam ba leŋ bersle hay fa vaw. Asaya, taasa ŋga ɓərey magaza
makərzakaya da har. Taasa ha na, marəhdakaya ta cek hay maaya ba ma zləɓa ndaw
daa meley-vaw aŋga saw da palah heyey.
5 Fa daŋgay aŋga mezəley ŋga cek masa ndəhay ma sərmara ba mawuzlalakaya daha.
Mezəley a, a wuɗey ŋga ləvey:

«Keɗe he, berney mahura ŋga Babilaŋw, ara mamaŋ ŋga ŋgwas-barlaw hay ta
mamaŋ ŋga cek hay maaya ba da bəla cəpa.»

6 Ya hətar ŋgwas aha fa wey ta mambaz ŋga ndəhay ŋga Gazlavay, ndəhay ma kam
sede da ray Yesu.
Daa masa yah ma hətar na, ya rəzley ga da ray a.
7 Da ray ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey aa cəfɗaya, a ləvey: «Ka rəzley na, maja
me? Jəkfaya sləmay amba ya wuzdakawa mey maɓadakaya da ray ŋgwas keɗe ta da
ray cek ŋga ley masa ta ray maasala leŋ dəram hay kuraw, masa ŋgwas a, aa da ray a
ŋgene.
8 Yaw, cek ŋga ley masa kah ma hətar keɗe na, aŋga na, aa ta dey, ama wure keɗe,
ta məcey sem. Menjey nekəɗey feɗe na, a sləkɗawa la daa vəgeɗ meseleleŋ e. Fa dəɓa
ha, Gazlavay a daa zəɗda. Ndəhay da bəla masa mezəley ata mawuzlalatakaya dəga
bəla ta ləmey daa ba araŋ daa ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba,
daa ba na, a hətmar cek ŋga ley a ŋgene na, a rəzlam la da ray a. A da rəzlam maja
zleezle cek aha aŋga ta dey, wure keɗe aa ta məcey sem, ama a lacawa la daa vəgeɗ e
cəŋga.»
9 Maslaŋ a, a ləvya saya: «Si ndaw a pey leŋgesl ŋga səra mey da ray cek hay a keɗe
maaya maaya. Ray hay maasala ŋga cek ŋga ley a ŋgene na, a wuzwa aŋgwa maasala
masa ŋgwas a ma njey a ray a ‡. Ray hay a ŋgene may a wuzwa bay hay maasala.
10 Dasi bay hay maasala ha ŋgene na, zlam ata daa bay daa saba, pal na, aa daa bay,
laŋgar ta sawa ŋga zəma bay aŋga daa ba araŋ. Ama pas masa aŋga ma sawa cay na,
fa da njey daa bay a ga daa ba.
11 Ŋga cek ŋga ley masa zleezle aa ta dey, ama wure keɗe, aŋga daa saba heyey na, a
da key bay ŋga dey daaŋgafaɗ a. Aŋga na, aa da wuzlah bay hay maasala heyey may,
Gazlavay a daa zəɗda.

16:19 16.19 14.10; 18.2 **16:21 16.21** 11.19; 16.9 * **17:1 17.1** Ŋgwas: Feɗe na, ŋgwas aha mapakaya anda berney ŋga Babilaŋw. Ara berney gweegwe ta wayam hay cew mahura. **17:1 17.1** Jer 51.13 † **17:2 17.2** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **17:2 17.2** 14.8; 17.18; 18.3; Jer 51.7; Nah 3.4 **17:3 17.3** Mesəfney ŋga Gazlavay: 1.10; 21.10; Ez 8.3; 40.2; ***cek ŋga ley:*** 13.1-2 **17:4 17.4** 18.3, 16; Jer 51.7; Ez 28.13 **17:5 17.5** Jer 2.20; Aw 1.2 **17:6 17.6** 16.6 **17:7 17.7-8** 13.1-2 **17:8 17.8** 13.3; ***ɗerewel:*** 3.5 ‡ **17:9 17.9** Feɗe na, ŋgwas aha mapakaya anda berney ŋga Rawm. Berney a na, aa maləmkaya da ray aŋgwa hay maasala. **17:9 17.9** 13.18

12 «Dəram hay kuraw ŋga cek ŋga ley masa kah ma hətatar ŋgene, a wuzwa bay hay
kuraw ma da samawa. Ata na, fa zəmamara bay ata daa ba araŋ. Ata ta cek ŋga ley
heyey a hətam gədaŋ la ŋga wey da ray ndəhay, ama ŋga menjey nekəɗey gway.
13 Bay hay a, a cəmam ɗay la pal, amba a kamar sləra a cek ŋga ley a ŋgene ta gədaŋ
ata cəpa.
14 A kam vəram la ta Bəz-təɓaŋ heyey. Ama Bəz-təɓaŋ a, a fənta la ta gədaŋ, maja
aŋga na, ara Bay Mahura da ray mahura hay, aŋga Bay da ray bay hay cəpa. Asaya,
ndəhay masa aa ma zəlta, aa ma walata, ndəhay masa ma təɓmara mey aŋga ta mevel
pal na, a cəmam la ta Bəz-təɓaŋ a, a kam bay-gula la da ray bay hay a ta cek ŋga ley a
heyey.»
15 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay kaa heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Yam masa kah
ma hətar ŋgwas-barlaw manjakaya gweegwe ta aŋga ŋgene na, a wuzwa ndəhay ga,
səkway ŋga ndəhay wura wura masa maa guzlam ta mey wura wura, asaya, hwayak
wura wura.
16 Ama, dəram hay kuraw masa kah ma hətatar ta cek ŋga ley a ray aŋga na, a da
rəsmara ŋgwas-barlaw keɗe. A təɓmara cek aŋga hay tabiya la, a cəkwmata zana aŋga
hay fa vaw la cəpa ta gədaŋ, amba a njey vaw ɓa' kəne. Fa dəɓa ha, a kəɗmara vagay la,
a zəmamara aslaw ŋga vaw aŋga la. Siya ŋga aslaw a, ma da gərey na, a da ndəlmara
daa awaw.
17 Ara Gazlavay ma da ka amba bay hay kuraw a, a cəmam ɗay pal ŋga key sləra
ŋgada cek ŋga ley heyey. Bay hay a, a pamara gədaŋ ata asi har ŋga cek ŋga ley a,
amba a wam da ray ndəhay tabiya haa kasl mey masa Gazlavay maa guzlda zleezle
heyey a key fara fara.
18 Anda keɗe, ŋgwas masa kah ma hətar heyey na, ara berney mahura masa ma wey
da ray bay hay cəpa da bəla.»

18

Mey da ray berney ŋga Babilaŋw ma da pəlhey

1 Fa dəɓa ŋga cek hay a ŋgene, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ mekele fa pawa salay da
vaɗ. Aŋga ta gədaŋ ga. Meweɗey aŋga ta waɗa bəla la cəpa.
2 Maslaŋ a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «*Babilaŋw, berney mahura heyey, ta pəlhey
sem. Ta pəlhey sem pəlah! pəlah! fara fara. Berney a, ta tərey sem ŋga way ŋga
mesəfney maaya ba wura wura cəpa. Asaya, ɗiyaŋ hay maaya ba hay masa ndəhay ma
zəmamara ba səlak, ata cəpa daa slam aha.
3 Babilaŋw ta pəlhey sem maja ta ley vaw saw sem, taa sərkadata ndəhay daa hwayak
hay tabiya sem ŋga mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay amba a kam cek hay maaya ba
mekele mekele anda aŋga. Ara anda aa ma vəltar wuzam ŋga sey mandaw mandaw
ŋga nəsta. Asaya, bay hay cəpa da bəla ta lam vaw saw la ta aŋga. Ndəhay ma ka filaw
hay cəpa da bəla, ta hətam dala la ga, maja cek hay maaya ma mbafar kalah masa ata
ma həɗkadamara.»
4 Ta', ya cəney ɗay faa guzlwa ta gədaŋ da vaɗ, a ləvey: «Akwar ndəhay aɗaw hay,
bamawa da wuzlah ndəhay daa berney a ŋgene, amba ka kam mebərey anda ata ba.
Bamawa amba ka səram banay anda ata ba.
5 Fara fara, bamawa daa berney a, maja mebərey ata ga kalah, mambakaya kasl a
gazlavay a vaɗ. Yaw, Gazlavay fa sərfada sləra ata maaya ba masa ata ma kamara
cəŋga.
6 Sərdamata banay ta ndəhay daa berney a anda ata ma sərdamata banay ta ndəhay
siya hay. Cek masa ata ma kamara a ndəhay siya ha na, ka da kamatara ma fəna ŋgene.
Da ta vəlmatar cek meeɗəwek e vəley pal ŋga sey la na, ka da vəlmatar ŋgada ata vəley
cew.
7 Sərdamata banay ga ta ndəhay daa berney a amba a cam mevel, anda ata ma pamara
vaw ata zleezle ŋga ŋgwas ta gədaŋ ga, anda ata ma njam ga daa wiya. Asaya, anda
ata ma ləvam: "Yah manjakaya feɗe daa bay. Yah ŋgwas-vagay ba, kwa ndaw aɗaw fa
da məcey amba ya təway na, daa ba."
8 «Da ray ŋgene, banay a da sawa a ray ndəhay daa Babilaŋw a cəpa dey pal. Anda
keɗe, macay mepesley ndəhay, meməcey leŋ may a sawa la a ray ndəhay a ta pas pal.

17:12 17.12 Dan 7.7, 24 **17:14 17.14** 19.16, 19; Mew 10.17; Ps 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15 **17:15 17.15** 17.1 **17:16 17.16** 17.2; 18.8; Lev 21.9; Ez 23.29; Aw 2.5 **17:17 17.17** 17.13 **18:1 18.1-24** Iz 13; 47; Ez 27 **18:2 18.2** 14.8; 16.19; Iz 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Jer 50.39-40; 51.8 **18:3 18.3** 17.2; 18.11-19; Iz 23.8; Ez 27.22-23, 33 **18:4 18.4** Iz 48.20; Jer 51.45; 2Kwr 6.17 **18:5 18.5** MC 18.20 **18:6 18.6** Ps 137.8; Jer 50.29 **18:7 18.7-8** Iz 47.8-9

Asaya, awaw a daa wura berney a kəlmeɗek! maja Bay Gazlavay na, aŋga ndaw ta gədaŋ, ara aŋga pal ma da katar sariya a ndəhay a.»

9 Bay hay cəpa da bəla ma lam vaw saw da palah * daa berney a heyey, ta ma njam
daa wiya a heyey, a da hətmar kakas ŋga awaw ma daa wura berney aha na, a təwam
la, aa huram la.
10 Bay hay a, a da lacam dəreŋ ta berney a, maja banay da hwaɗ a ta zluradata sem. A
ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, kah berney mahura masa ta gədaŋ heyey, ka ta pəlhey
sem pəlah! pəlah! ler pal gway. Sariya akah ta njey ga daa ba.»
11 Asaya, ndəhay cəpa da bəla ma kam filaw, a təwam la, aa huram la, maja berney a
ma pəlhey sem. Kwa ndaw pal fa da həɗkey cek ata hay ŋga filaw daa saba.
12 Cek ŋga həɗkedey hay a na, ara ɓərey hay ma həɗkam ba, aŋgwa hay ma waɗam
pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ma həɗkam ba ta bersle hay, zana mabara ma ley dey, zana masa
magaza ləmter e ta magaza anda mambaz ma həɗkey ba, leŋ zana səwal ma weɗey
wurek! wurek! Cek hay mekele ŋga filaw a na, ara anda hwadam mezey maaya, cek
hay maacaɗakaya ŋga sler ŋga begəney, hwadam ma həɗkey ba leŋ cek hay mekele
mekele ŋga ɓərey ta ŋga aŋgwa meekuleɗ e.
13 Asaya, ndəhay ŋga filaw a fa həɗkadam cek hay mezey maaya anda ɓərdey, mal
ma tekweɗey fa vaw, slalak mezəley «*mir» leŋ matəway ŋga wudez mezey maaya. Cek
hay mekele na, ara wuzam, mal metey lar, hapa leŋ daw. Fa həɗkadam saya sla hay,
təɓaŋ hay, pəles hay leŋ seret hay. Kwa beke hay, kwa ndəhay ma kərzawa daa vəram
na, ndəhay a ŋgene fa həɗkadamata may. Cek hay cəpa kaa na, kwa ndaw pal ŋga
həɗkata da Babilaŋw a daa saba səlak.
14 Da ray ŋgene, ma ka filaw hay a, a təwam la, a daa guzlmar aa berney a, a ləvmar:
«Cek hay masa ma mbafamaka kalah heyey na, taa wuram sem cəpa. Zleley akah hay
ta wiya masa kah ma ka heyey na, daa saba. Anda keɗe, kwa ka fa da hətatar daa saba
may.»
15 Ma ka filaw hay masa ma kam zleley ga daa berney a heyey, a da lacam dəreŋ ta
berney a, maja banay da hwaɗ a ta zluradata sem. A təwam la ta gədaŋ, aa huram la,
16 a da ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, berney mahura heyey, ta pəlhey sem pəlah!
pəlah! Aŋga anda ŋgwas ta zana mabara fa vaw ma ley dey, asaya, ta zana masa
magaza ləmter e ta magaza anda mambaz ma həɗkey ba. Asaya, aa ta daŋgwa ŋga
ɓərey magaza leŋ ta bersle ma həɗkey ba.
17 Zleley hay a ga keɗe a nəsam tabiya dey pal gway, kwa ta njey ga daa ba.»
Ndəhay ma hwadamara kwambiwal hay ta bay-ray ata, leŋ ndəhay ma ka filaw ta
kwambiwal hay a, asaya, ndəhay tabiya masa ma diyam a məlak ta kwambiwal hay a
na, a lacam la dəreŋ ta Babilaŋw heyey,
18 a wudam la maja ata ma hətmar kakas ŋga awaw a maa wura berney a, a ləvam:
«Berney mahura ma fəna keɗe daha saya daw?»
19 Ndəhay a, a da pətkwalam da hwayak ta matəway, a daa huram, a da wudam ta
gədaŋ, a ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, berney mahura heyey na, ta pəlhey sem. Ara
berney masa ndəhay ta kwambiwal hay ma hətam zleley ga da hwaɗ a. Berney a na, a
pəlhey pəlah! pəlah!, a nəsey ler pal gway, kwa ta njey ga daa ba.»
20 Yaw, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey a ləvey: «Akwar ndəhay da gazlavay da vaɗ,
sasəmam maja Babilaŋw a ma pəlhey keɗe. Akwar ndəhay ŋga Gazlavay ta ndəhay
meslərey leŋ ndəhay ma təla mey aŋga hay, sasəmam may, maja Gazlavay ta kar sariya
sem a berney a keɗe, fa cek maaya ba masa aŋga ma kakwara.»
21 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay masa ta gədaŋ daha ta', a daw, a lawa aŋgwa
mahura masa dadakw anda lavar. Təzlem! a kəzla aa bəlay kuɗap! aa zəɗey. A ləvey:
«Babilaŋw, berney mahura, a da pəlhey anda keɗe may. Kwa ndaw fa da hətar fa dey
daa saba.
22 Da Babilaŋw a, ndəhay fa da cənam ɗay ŋga ndəhay ma kəɗam ganjaval, ma zlam
walay, leŋ ma fam sləlam ta taalam hay na, daa saba. Asaya, ndaw fa da hətey ndaw ma
ɗiya cek hay membey kwa pal daa saba. Kwa ndaw fa da cəney ɗay ŋga cek mekərey
daw daa berney a daa saba may.
23 Da Babilaŋw a, petərla hay fa da waɗam daa saba. Kwa ndaw fa da cəney meesəmey
ŋga meley kwakwa daa berney a daa saba. A key daa saba na, maja me? Ara maja,
zleezle ndəhay ma ka filaw da Babilaŋw a, a zlapam ta zleley ata hay ma fənmata siya

---

18:8 18.8 17.16 * **18:9 18.9** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **18:9 18.9-10** Ez 26.16-17; 27.30-35 **18:12 18.12-13** Ez 27.12-24 **18:15 18.15** Iz 47.15; Ez 27.36 **18:16 18.16** 17.4 **18:18 18.18-19** Ez 27.28-34 **18:20 18.20** 12.12; Jer 51.48 **18:21 18.21** Jer 51.63-64 **18:22 18.22** Iz 16.10; 24.8; Ez 26.13

hay da bəla, asaya, ta təknata ndəhay tabiya da bəla la ta mekey maazla hay maaya ba.»
24 Gazlavay a kar sariya a Babilaŋw anda keɗe maja aa ma hətar mambaz ŋga ndəhay
ma təla mey aŋga da hwaɗ a. Asaya, maja aa ma hətar mambaz ŋga ndəhay aŋga hay
siya da hwaɗ a. Asaya, ndəhay makəɗtakaya vagay daa wura daa wura da bəla na,
Gazlavay ta hətar mambaz ata la daa berney a may.

19

1 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya cəney ɗay hay masa maa guzlmawa ta gədaŋ da vaɗ anda
ndəhay ga maa guzlam daa slam a, a ləvam: «*Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay!
Ara Gazlavay aləkwa ma ləhdata ndəhay daa banay. Ara aŋga ndaw masa ndəhay ma
həslmar ray, ara aŋga ndaw ma wey da ray cek hay tabiya.
2 Aŋga fa katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e, membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.
Da ray ŋgene, ta kar sariya cay ŋgada ŋgwas-barlaw masa ma nəsa bəla, ma batata
ndəhay ŋga lam vaw saw da palah * heyey. Gazlavay ta sərda banay la ta ŋgwas aha
maja aa ma kəɗta ma ka sləra aŋga hay vagay.»
3 Ɗay hay masa yah ma cəndatərwa ŋgene fa həlmamara Gazlavay, a ləvam:
«Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay, maja kakas masa faa ŋgəsey daa berney a ŋgene,
a da njey ŋga sərmataw, kwa fa da ndəvey daa ba səlak.»
4 Daa ŋgene, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey leŋ cek hay məfaɗ
ta dey heyey a ragadam fa mey ŋga Gazlavay daa slam aŋga menjey, a həlmamara, a
ləvam: «*Amen. Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay!»

Mey da ray mekey məlak ŋga kwakwa ŋga Bəz-təɓaŋ

5 Fa dəɓa ha, ɗay mekele aa guzlwa ta daa slam-menjey ŋga Bay Gazlavay, a ləvey:
«Həlmamara Gazlavay aləkwa, akwar ndəhay ma ka sləra aŋga hay tabiya, akwar
ndəhay masa ma namar ray, kwa bəza hay, kwa ndəhay mahura hay.»
6 Ta', ya cəney ɗay hay mekele saya faa guzlmawa ta gədaŋ anda ndəhay ga maa
guzlam daa slam a. Asaya, ɗay hay a, a mbam mey ta gədaŋ anda yam ma vavawa
daa maajərav mahura. A cənmawa anda var maa bəcey may. Ya cənda ɗay hay a na,
fa ləvam: «*Aleluya! Həlmamara Gazlavay, maja Bay Gazlavay aləkwa, ndaw masa ta
gədaŋ ma fənta cek hay tabiya, fa wey da ray cek hay tabiya fara fara.
7 Wure keɗe, njakwa daa meeməlkey, sasəmkwa, həlmakwa Gazlavay, maja gwagway
ŋga Bəz-təɓaŋ † ma ley kwakwa ta wuswa cay. Kwakwa ha ta ɗiya vaw cay,
8 maja ta vəlmar zana ma weɗey ma ley dey mabara manjar dəlay cay.» (Zana ha
ŋgene a wuzwa sləra maaya masa ndəhay ŋga Gazlavay ma kamara.)
9 Cay, maslaŋ heyey a ləvya saya: «Wuzlala mey masa yah ma da kadakawa keɗe aa
ɗerewel: Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay cəpa mazəltakaya a gwagway
ŋga kwakwa ŋga Bəz-təɓaŋ a.» Maslaŋ a, a ləvya saya: «Mey masa yah ma kadakawa
keɗe na, ara mey fara fara, maja mey a ara mey ŋga Gazlavay.»
10 Masa maslaŋ a maa guzlya cay na, ta', ya regedey fa mey aŋga amba ya həlma. Daa
ŋgene, a ləvya: «Ka regedey fa mey aɗaw anda keɗe na, maja me? Yah na, yah ndaw
ma ka sləra ŋga Gazlavay anda kah ta məlmakw hay, ma təɓmara mey masa Yesu ma
handərwa a bəla may. Maaya ka regedey, ka dərey daŋgay na, ŋgada Gazlavay gway.»
Mey masa Yesu ma handərwa a bəla na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəltar gədaŋ
a ndəhay ma təla mey ŋga wuzdamara mey a.

Ndaw da ray pəles mabara

11 Cay, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, slam da gazlavay da vaɗ mawurkaya. Ya hətey
pəles mabara ta ndaw da ray a. A zəlmara ndaw aha na, «Ndaw ma ka cek anda aa ma
ləvey, ma mbərzley ba.» Aŋga na, ndaw ma ka sariya a ndəhay ta cəveɗ e, asaya, aŋga
ndaw ma key vəram ŋga ɗiyey cek ta cəveɗ e.

18:23 18.23 Iz 23.8; 47.12; Jer 7.34 **18:24 18.24** 16.6; Iz 26.21; Jer 51.49; Ez 24.7-8 **19:1 19.1** 4.11 * **19:2 19.2** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam ŋga Gazlavay. **19:2 19.2** 15.3; 16.6; 22.12; Mew 32.43; Ps 79.10 **19:3 19.3** kakas: 14.11; Iz 34.10 **19:4 19.4** 4.4, 6; 5.7; Ps 106.48 **19:5 19.5** 11.18; Ps 22.25; 115.13; 134.1; 135.1 **19:6 19.6** 11.17; 14.2; Ps 47.6-10; 96.7-10; Zak 14.9 † **19:7 19.7** Bəz-təɓaŋ: Feɗe Bəz-təɓaŋ ara Yesu Kəriste. Kwakwa aŋga na, ara ndəhay cəpa ma təɓmara mey aŋga. Gwagway may, ara pas masa ndəhay ma da cəmam ray ta Yesu da vaɗ ŋga sərmataw, anda kwakwa ta zel e ma da njam cewete haa mendəvey ŋga ɗar ata. **19:7 19.7** 21.2 **19:8 19.8** 6.11 **19:9 19.9** 14.12; Iz 25.6; Mt 22.2; Lk 14.15-16; ***mey fara fara:*** 21.5; 22.6 **19:10 19.10** 6.9; 22.8-9 **19:11 19.11** 4.1; 19.2; Ps 72.1-14; 98.9; Iz 11.4; Ez 1.1-3; SNM 7.56

12 Bəz ŋga dey ŋga ndaw aha na, ŋgəler ŋgəler anda awaw magəɗkaya. Aŋga ta
gursaw hay ga da ray. Mezəley mawuzlalakaya fa vaw aŋga daha, kwa ndaw mekele
ma gwa ŋga səra mezəley a daa ba səlak, si aŋga gway.
13 Zana aŋga fa vaw na, magwacakaya ta mambaz ‡. Mezəley ŋga ndaw a na: «Mey
ŋga Gazlavay.»
14 Asaya, maslaŋ hay ga ŋga Gazlavay da vaɗ fa səpmar wurzay ŋga ndaw aha anda
ndəhay ma diyam ŋgadaa vəram. Ata ta zana mabara fa vaw ma ley dey manjar dəlay.
Ata da ray pəles mabara hay.
15 Da mey ndaw aha na, dəlaw masa mey a makəɗkaya ŋga kəɗta ndəhay daa hwayak
hay da bəla daha. A da wey da ray hwayak hay tabiya ta gədaŋ. A da bacata anda ndaw
ma becey babəza ŋga wudez fa pəraɗ ŋga ɗəcey yam a, ŋga tey wuzam ta aŋga. Anda
keɗe, a da wuzdərwa mecey-mevel ŋga Bay Gazlavay, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta
cek hay tabiya.
16 Fa zana ŋga ndaw a, leŋ fa tatəwal na, mezəley mawuzlalakaya daha. Mawu-
zlalakaya ha a ləvey: «Bay Mahura da ray bay mahura hay, Bay da ray bay hay cəpa.»

17 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele malacakaya da ray
pas. Maslaŋ a, aa guzley ta gədaŋ, a zəltərwa ɗiyaŋ hay cəpa masa ma jəvam dəreŋ
da gazlavay da vaɗ, a ləvtar: «Kusmawa ŋga zəmey ɗaf daa gwagway mahura masa
Gazlavay ma da ka.
18 Samawa amba ka zəmam aslaw ŋga vaw ŋga bay hay, ŋga *bay-ray hay ŋga sewje
hay, ta ŋga sewje hay a, leŋ ŋga pəles hay ta ndəhay da ray a keɗe. Samawa ŋga zəmey
aslaw kwa ŋga waawa: ŋga beke hay ta ŋga beke hay ba hay, ŋga ndəhay mahura ta
ŋga ndəhay mecəhe hay tabiya.»
19 Fa dəɓa ha, ya hətar cek ŋga ley heyey, leŋ bay hay cəpa da bəla. Sewje ata hay
makustakaya daa slam a, amba a kam vəram ta ndaw da ray pəles mabara heyey, leŋ
ta sewje aŋga hay may.
20 Cay, ta′, ndaw da ray pəles mabara kaa heyey a sawa, kaw! a kərza cek ŋga ley
a, leŋ *ndaw ma təla mey ta membərzley, fakw! fakw! a hazakadata ta dey aa dəhwa
ŋga awaw masa ta aŋgwa maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem. Ndaw ma təla mey
ta membərzley a na, ta key maazla ga fa mey ŋga cek aha ŋga təknata ndəhay da bəla
masa ta lamba ŋga cek ŋga ley matəhtakaya fa vaw ata heyey ta ma namar ray ŋgada
cek maləmkaya anda cek ŋga ley a heyey.
21 Sewje hay masa ŋga cek ŋga ley a na, ndaw da ray pəles e heyey ta kəɗta sem
vagay ta dəlaw maŋgəkakaya da mey aŋga heyey. Ta′, ɗiyaŋ hay heyey cəpa a samawa,
a zəmamara aslaw ŋga vaw ŋga sewje hay a, haa a rəham.

20

Mey da ray Sataŋ majəwkaya haa mevey gabal

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele fa pawa salay da vaɗ.
Aa ta lekəle da har ŋga wurey vəgeɗ meseleleŋ e heyey. Asaya, maslaŋ a, aa ta calalaw
meegureɗ e da har.
2-3 Cay, maslaŋ a ta′, a daw, kaw! a kərzarawa gədem heyey, jəw! a jəwa ta calalaw a.
Gədem e ara zezekw masa zleezle heyey, anda meləvey, *Sataŋ, bay-malula. Daa masa
aa ma jəwa cay, a kəzla kem! aa vəgeɗ meseleleŋ e heyey, a gərca mey a ta lekəle,
sləraɓ! a slərɓey tebeɗ * fa mey a. A ka kəne amba gədem e a təknata ndəhay daa
hwayak hay da bəla saba. A da njey majəwkaya daa vəgeɗ e haa mevey gabal. Fa dəɓa
ha, a pəskamərwa la a bəla, ama a da njey nekəɗey gway.
4 Fa dəɓa ha, ya hətey slam-menjey hay ŋga bay, ndəhay manjatakaya da ray a.
Gazlavay ta vəltar gədaŋ la amba a kamatar sariya ŋgada ndəhay da bəla. Asaya, ya
hətey mesəfney hay ŋga ndəhay maməctakaya, masa ma kəɗmata vagay, ma ɗəslmata
ray ata, maja ata ma kam sede, ma ləvam Yesu na, ara cəveɗ masa fara fara, asaya maja

---

19:12 19.12 1.14-15; 2.17 ‡ **19:13 19.13** mambaz: Mambaz keɗe ara mambaz ŋga masa-gəra hay ŋga Yesu masa aŋga ma key bay-gula da ray ata, da daa ba, ara mambaz aŋga masa aa ma mbəɗda ŋga ləhdandakwar. **19:13 19.13** Jaŋ 1.1 **19:13 19.13, 15** Iz 63.1-6 **19:14 19.14** 6.2-8, 11 **19:15 19.15** 1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Jer 25.30-31 **19:16 19.16** 17.14 **19:17 19.17-18** Ez 39.4-5, 17-19 **19:18 19.18** 13.16 **19:19 19.19** 17.12-14; Ps 2.2; Ez 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 **19:20 19.20** 13.1-2, 13, 15; ***aŋgwa maa kuray-bəzey:*** 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iz 30.33 **20:1 20.1** 10.1; 18.1; ***vəgeɗ meseleleŋ e:*** 9.1 * **20:2-3 20.2** a slərɓey tebeɗ: A slərɓey tebeɗ fa mey a na, amba a patar leŋgesl a ndəhay ŋga wurmara ba. Tebeɗ e a wuzda ara ndaw mahura ma gərca slam aha. **20:2-3 20.2** 12.3, 9

ata ma wuzam mey ŋga Gazlavay. Ata na, ta namar ray ŋgada cek ŋga ley, ta ŋgada cek
maləmkaya anda aŋga heyey daa ba. Asaya, ta təɓmara amba cek ŋga ley a, a təhtar
cek fa daŋgay, da daa ba, fa har na, daa ba səlak. Ya nəkta na, ata maməctakaya, ama ta
sləkɗamawa sem daa meməcey a. Ata ta *Kəriste na, ta wam la da ray bəla, haa mevey
gabal.
5 Keɗe he ara ndəhay ŋgeeme ma sləkɗamawa daa meməcey. Ndəhay siya na, ta
sləkɗamawa daa ba araŋ, si mevey gabal a cəhwey la ɗagay.
6 Fara fara, maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma sləkɗamawa teeseɗ
daa meməcey. Ata na, ndəhay ŋga Gazlavay. Fa da məcam ŋga dey cew daa ba səlak.
Ndəhay a, a da təram ndəhay ma ka kwakwas ŋgada Gazlavay leŋ ŋgada Kəriste.
Ndəhay a na, a da wam ta Kəriste da ray bəla, haa mevey gabal.

Mey da ray vəram ŋga madagway-dakw

7 Masa *Sataŋ, bay-malula, ta key cay daa calalaw mevey gabal daa vəgeɗ heyey na,
fa dəɓa ha, a pəskamərwa daa vəgeɗ e.
8 A daw la aa wura aa wura aa hwayak hay da bəla cəpa amba a batata ndəhay. A
zəlmata ndəhay daa hwayak hay a ŋgene na, Gakw ta Magakw †. Sataŋ a, a da kusta
səkway hay a tabiya aa slam a, amba a kam vəram ta Gazlavay. Ndəhay a ata ga, a
sləfam ba, anda mawurɓay da wayam.
9 Daa masa yah ma hətatar na, ata fa samawa təlɓeŋ e daa wura daa wura cəpa, a
zlərmara slam masa ndəhay aŋga hay manjatakaya da hwaɗ a, berney masa Gazlavay
ma wuɗey. Daa masa ata ma zlərmara berney a sem na, awaw ɓa', a kəzlwa da gazlavay,
aa wurta kəlmeɗek!
10 Bay-malula, ndaw ma batata ndəhay daa hwayak hay tabiya heyey na, ta', a
kərzamara, a kəzlamara aa dəhwa ŋga awaw masa ta kakas maa kuray-bəzey mezey
maaya ba, ma gəɗey njəm-njem heyey. A kəzlamara ha na, a cakay ata cek ŋga ley
leŋ *ndaw ma təla mey ta membərzley heyey. Daa awaw aha na, ata cəpa a da səram
banay taa vaɗ, taa pas ŋga sərmataw.

Mey da ray sariya ŋga bəla

11 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ta', ya hətey slam-menjey mahura ŋga bay. Slam-menjey aha
mabara, ndaw manjakaya da ray a. Slam da vaɗ ta da hwayak taa zəɗam sem kuɗap!
fa mey ŋga ndaw aha. Fa da hətmatar daa saba səlak.
12 Asaya, ya hətatar ndəhay masa maməctakaya. Kwa ndəhay mahura hay, kwa
mecəhe hay, ata cəpa malacatakaya fa mey ŋga slam-menjey a. Cay, ya hətey ndaw
fa wurey ɗerewel hay. Ara ɗerewel hay masa sləra ŋga ndəhay tabiya ma kamara
mawuzlalatakaya da hwaɗ a. Fa dəɓa ha, ya hətey ndaw fa wurey ɗerewel mekele. Daa
ɗerewel e, mezəley ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba mawuzlalatakaya da
hwaɗ a. Anda keɗe, Gazlavay a katar sariya ŋgada ndəhay maməctakaya ha təɗe fa
sləra ata mawuzlalatakaya daa ɗerewel hay a.
13 Asaya, kwa ndəhay masa yam daa bəlay ma ɓaɓətata na, yam a ta badatərwa sem
a ray-ɗəgar. Kwa ndəhay maməctakaya daa Slam masa ndəhay maməctakaya ma njam
da hwaɗ a na, ta bamawa sem daa meməcey a. Ata cəpa, Gazlavay a katar sariya fa
sləra ata.
14 Cay, a kəzlamata ata bay-meməcey ta slam ŋga ndəhay maməctakaya aa dəhwa
ŋga awaw heyey. Dəhwa ŋga awaw aha na, ara slam masa ndəhay ma da məcam ŋga
dey cew da hwaɗ a.
15 Kwa waawa masa mezəley aŋga mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay ma da
hətam heter mendəvey ba ha daa ba na, a kəzlamara aa dəhwa ŋga awaw a.

21

Mey da ray cek hay tabiya masa Gazlavay ma da katərwa mawiya

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, ya hətey slam da gazlavay da vaɗ ta slam
da hwayak mekele mawiya. Hwiyak ta slam da vaɗ masa ŋgeeme heyey na, daa saba.
Aa slam ata na, cek hay cəpa mawiya. Asaya, bəlay hay tabiya na, taa zəɗam sem.

20:4 20.4 6.9; 13.15; Dan 7.9, 22; Lk 22.30; 1Kwr 6.2 **20:6 20.6** 1.6; 2.11 † **20:8 20.8** Gakw daa ɗerewel ŋga Ezekiyel ara bay ŋga hwayak ŋga Magakw (Ez 38.2). Feɗe na, mapatakaya anda səkway hay tabiya da bəla masa ma da kam vəram ta Gazlavay. **20:8 20.8** 13.14; Jes 11.4; Ez 38.2, 10-12 **20:9 20.9** Mesl 2; 2Bay 1.10, 12; Ps 78.68; Ez 38.22; 39.6 **20:10 20.10** 19.20 **20:11 20.11** 5.7; 6.14; 21.1; Ps 114.3, 7; Mt 24.35; 2Pi 3.10 **20:12 20.12** Mab 32.32 **20:12 20.12-13** 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 **20:14 20.14** 20.10; 1Kwr 15.26; ***məməcey ŋga dey cew:*** 2.11 **20:15 20.15** 3.5 **21:1 21.1** 21.5; Iz 65.17; 2Pi 3.13

2 Asaya, ya hətar *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. Berney a, a pey mawiya, fa sawa
ta fa Gazlavay da vaɗ ŋgada hwayak. Gazlavay ta ka berney a la maaya maaya, a mbey
kalah anda dam ma ɗiyey vaw cay ŋgada way zel.
3 Asaya, ya cəney ɗay faa guzlwa ta gədaŋ daa slam-menjey ŋga bay heyey, a ləvey:
«Nəkmara, Gazlavay aa manjakaya da wuzlah ndəhay. Gazlavay a, ta ray aŋga, a da
njey ta ndəhay a. Ndəhay a ŋgene may, a da təram ŋga ndəhay aŋga hay. Aŋga na, a
da njey ŋga Gazlavay ata.
4 A takwaɗatara matəway daa dey ata la cəpa. Ndəhay fa da məcam daa saba. Anda
keɗe, matəway-vagay daa saba. Ndəhay fa daa huram daa saba may. Kwa vaw fa da
catar a ndəhay daa saba səlak, maja cek hay masa ŋgeeme taa zəɗam sem cəpa.»
5 Fa dəɓa ha, ndaw masa manjakaya daa slam-menjey heyey aa guzley, a ləvey:
«Nəkmara, ya da katərwa cek hay tabiya mekele.» Menjey nekəɗey, a ləvya: «Wuzlala
cek masa yah ma wuzdakawa keɗe, maja ara mey masa fara fara, membərzley da hwaɗ
a daa ba səlak.»
6 Cay, ndaw a, a ləvya saya: «Sləra ha ta ndəvey cay. Yah na, ndaw masa ŋgeeme,
asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah ndaw ma katərwa cek hay tabiya, asaya, yah ma
ndəvdata. Ndəhay masa yam fa katar na, ya da vəltar yam ŋga maaya daa wurak, yam
masa ma vəley heter mendəvey ba.
7 Kwa waawa ma fəna *Sataŋ, bay-malula, ta gədaŋ na, ya da vəldara cek hay a keɗe
cəpa. Yah, Gazlavay, ya nəkfar dey la fa ndaw aha. Ya da njey ŋga Gazlavay aŋga. Aŋga
may, a da tərey ŋga bəzey aɗaw.
8 Ama ndəhay masa ta mandərzay daa dey, ndəhay masa ma mbəkdamaya sem, ta
ndəhay masa mazləɓkaya, leŋ ndəhay ma kəɗam ndaw vagay, ndəhay masa ma lam
vaw saw da palah, leŋ ndəhay ma ka maazla hay maaya ba ta ma ta kuley hay, asaya,
ndəhay ma mbərzlam hay tabiya, slam ata na, daa dəhwa ŋga awaw masa ta aŋgwa
maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem. Ŋgene, ara meməcey ŋga dey cew.»

Mey da ray Jeruzelem, berney masa Gazlavay ma ləma mawiya

9 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay pal a ŋgəchawa ŋgada fa yah. Ara maslaŋ pal da
wuzlah maasala hay masa taasa hay ta banay hay ŋga madagway-dakw marəhdatakaya
da hwaɗ a heyey. Masa aa ma ŋgəchawa la fa yah na, ta', a ləvya: «Sawa feɗe amba
ya wuzdakawa kwakwa ŋga Bəz-təɓaŋ.»
10 Masa yah ma wusey fa aŋga cay na, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta', a sawa a ray
aɗaw. Cay, maslaŋ ŋga Gazlavay ta', a handaya aa ray ŋga aŋgwa maazəma, a wuzdiwa
*Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay, fa pawa salay da vaɗ, da fa Gazlavay.
11 Berney a, a weɗey kulŋgwaɗ kulŋgwaɗ ta meweɗey ma sawa ta fa Gazlavay.
Meweɗey a aŋga anda aŋgwa maaya ma həɗkey ba. A mbey kalah anda aŋgwa hay
maaya ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ anda baŋgəra daa pas.
12 Berney a, ray a mazlərkaya teleleŋ ta mahwal meeɓer e, magəlkaya maazəma. Mey-
slam hay ŋga mahwal ŋga berney a na, ata kuraw a ray a cew. Maslaŋ hay kuraw a
ray a cew fa jəɗmata mey-slam hay a. Asaya, mezəley ŋga səkway ŋga *Israyel kuraw
a ray a cew mawuzlalatakaya pal pal fa mey-slam hay a.
13 Mahwal ŋga berney a na, ata dey məfaɗ. Yaw, ta dey məfaɗ ata na, mey-slam hay
maakar maakar daha.
14 Vərza ŋga mahwal a na, makakaya ta aŋgwa hay mahura mahura kuraw a ray a
cew. Mezəley ŋga ndəhay meslərey ŋga Bəz-təɓaŋ mawuzlalatakaya pal pal fa aŋgwa
hay a.
15 Maslaŋ ŋga Gazlavay masa maa guzlya heyey na, aa ta zlanday ŋga ɓərey magaza
da har. Ara zlanday ma wey megəley ŋga cek hay. A da wa berney a, leŋ mey-slam hay
ta mahwal ŋga berney a may.
16 Mahwal ŋga berney a na, maləmkaya zeedere, dey məfaɗ ata rək-rak. Zazam ŋga
berney a, a key kəlemeeter gabal cew ta temere cew *. Megəley a may, ata letek.

21:2 21.2 3.12; 19.7; 21.9–22.5; 22.17; Iz 52.1; Mt 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 **21:3 21.3** 7.15; Lev 26.12; Ez 37.26-28; Zak 2.9; 2Kwr 6.16 **21:4 21.4** 7.17; Iz 26.19; 35.10 **21:5 21.5** 5.7; 21.1; Iz 43.19; 2Kwr 5.17; ***mey fara fara:*** 19.9 **21:6 21.6** 1.8; 7.17; 22.1; Iz 55.1; Zak 14.8; Jaŋ 7.37 **21:7 21.7** 2Sam 7.14; Ez 11.20 **21:8 21.8** 2.11; 19.20; 21.27 **21:9 21.9** 15.1 **21:9 21.9–22.5** Iz 54.1-17 **21:10 21.10** 17.3; Ez 40.2; Mt 4.8 **21:11 21.11** 21.18, 23; Iz 60.1-3, 19; Ez 43.2 **21:12 21.12-13** 7.5-8; MC 35.22-26; Mab 28.21; Ez 48.30-35 **21:14 21.14** Heb 11.10; Ef 2.20 **21:15 21.15** 11.1; Ez 40.3 * **21:16 21.16** kəlemeeter gabal cew ta temere cew: Ta mey Gərek a ləvey, «a key *stadiya* gabal kuraw a ray a cew.» Lamba kuraw a ray a cew a wuɗey ŋga ləvey cek manjar ŋga zləɓey. **21:16 21.16** Ez 48.16-17

17 Fa dəɓa ha, maslaŋ heyey ta’, a wa megəley ŋga mahwal ŋga berney a. Megəley a
na, meeter kwakwar maasala a ray a maakwaw. A wa anda ndəhay ma wam cek hay
mandaw mandaw.
18 Mahwal a na, maləmkaya ta aŋgwa mezəley «jaspa», ma weɗey ŋgəl-ŋgel. Berney
a may, maləmkaya ta ɓərey magaza masa maaya ma weɗey anda baŋgəra.
19 Vərza ŋga mahwal a na, mapakaya ta aŋgwa hay mekele mekele ma həɗkey ba.
Aŋgwa ŋga wurza ma pey ŋgeeme na, mezəley «jaspa». Aŋgwa ŋga dey cew e mezəley
«safir», ŋga dey maakar a mezəley «agat», ŋga dey məfaɗ a mezəley «emerat».
20 Aŋgwa ŋga dey zlam a mezəley «awnikis», ŋga dey maakwaw a, «sardəwan»,
ŋga dey maasala a, «kərizawlit», ŋga dey daaŋgafaɗ a, «beril», ŋga dey zlam-letek a,
«tawpaz», ŋga dey kuraw a, «kərisawpəraz», ŋga dey kuraw a ray a letek e, «turkwaz»,
leŋ aŋgwa ŋga dey kuraw a ray a cew e, mezəley «ametista» †.
21 Mey-slam hay kuraw a ray a cewete na, makatakaya ta aŋgwa ma mbey kalah, kuleɗ
kuleɗ anda bersle. Mey-slam pal na, makakaya ta aŋgwa ha pal may. Bəwal mahura
daa berney a na, makakaya ta ɓərey magaza masa maaya anda kwalaba masa ndaw a
gwa a nəkey dey a dey laŋgar.
22 Daa berney a, yah, *Jaŋ, ya ta hətar *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay daa ba,
maja aa slam ŋga way a na, ara Bay Gazlavay, Gazlavay masa ta gədaŋ ma fənta cek
hay tabiya, leŋ Bəz-təɓaŋ aŋga.
23 Asaya, berney a, fa wuɗey pas ta kiya ŋga waɗamawa a ray a daa saba, maja
meweɗey ŋga Gazlavay fa waɗa, Bəz-təɓaŋ heyey na, fa waɗa berney a anda petərla.
24 Səkway hay cəpa da bəla a da pəkam daa meweɗey aŋga ha. Bay hay masa sləmay
ata fa zəley, a da samawa ta cek ata hay masa maaya ŋgadaa berney a.
25 Mey-slam hay ŋga berney a, a da njam mawurtakaya hipas. Kwa ndaw fa da gərcata
daa saba səlak, maja feteɗe he na, tavaɗ a key daa saba.
26 Ndəhay daa hwayak hay cəpa da bəla masa sləmay ata fa zəley a da handamərwa
cek hay mekele mekele maaya hay ŋgadaa berney a, amba a həslmar ray a Gazlavay.
27 Ama kwa cek masa ta dəlay na, fa da mbəzey aa berney a daa ba. Asaya, ndəhay
ma mbərzlam ta ndəhay ma kam cek hay maaya ba mekele mekele cəpa fa da mbəzam
daa ba may. Ma da mbəzam na, si ndəhay masa mezəley ata hay mawuzlalatakaya daa
ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba, ɗerewel masa ŋga Bəz-təɓaŋ
heyey.

22

1 Fa dəɓa ha, maslaŋ heyey a wuzdiwa wayam ŋga yam masa ma vəley heter
mendəvey ba. Yam a kəlar kəlar, dey a hətey gurgwar a wurza, a bawa daa slam-menjey
ŋga Bay Gazlavay ta ŋga Bəz-təɓaŋ.
2 Yam a, a vevey da wuzlah bəwal ŋga berney heyey. Ta dey cewete ŋga wayam a
na, wudez daha ma vəley heter mendəvey ba *, a yam babəza dey kuraw a ray a cew
fa mevey. Anda keɗe, a yam dey pal fa kiya. Gwaslaf ŋga wudez e, ara slalak masa ma
mbəldata ndəhay daa hwayak hay tabiya.
3 Daa berney a, cek hay masa Gazlavay ma nəsta sem na, kwa pal daa ba səlak. Daha
na, slam-menjey ŋga Bay Gazlavay ta ŋga Bəz-təɓaŋ, leŋ ndəhay ma ka sləra aŋga hay
fa namar ray.
4 Ndəhay a, a hətmar dey ŋga Gazlavay la. Asaya, Gazlavay a wuzlala mezəley aŋga
la fa daŋgay ata.
5 Daa berney a, tavaɗ fa da key daa saba. Pas ta petərla hay na, sləra ata daa saba
may, maja ara Bay Gazlavay ta ray aŋga ma da waɗata ndəhay da hwaɗ a. A da wam
da ray cek hay tabiya ŋga sərmataw.

Mey da ray Yesu ma da vəhwa a bəla

6 Cay, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey a ləvya saya: «Mey hay tabiya masa kah ma cəndata
keɗe na, ara mey hay fara fara, kwa membərzley da hwaɗ a daa ba səlak. Bay Gazlavay
ta vəltar Mesəfney aŋga la ŋgada ndəhay ma təla mey aŋga, ŋga wuzdamara mey

---

21:18 21.18-21 21.11; Iz 54.11-12; Ez 28.13 † **21:20 21.20** Aŋgwa hay a cəpa na, ara aŋgwa hay maaya ma həɗkam ba, meweɗey ata wal wal. **21:22 21.22** 11.17 **21:23 21.23** 22.5; Iz 60.1-2, 19-20; 24.23 **21:24 21.24** Ps 68.30; Iz 60.3 **21:25 21.25-26** Iz 60.11 **21:27 21.27** 21.8; 22.15; Iz 35.8; 52.1; Ez 44.9; 1Kwr 6.9-10; 2Pi 3.13; ***ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba:*** 3.5 **22:1 22.1-2** 21.6; Ez 47.1-12 * **22:2 22.2** wudez ma vəley heter mendəvey ba: Nəka MC 1.9; 3.22. **22:2 22.2** 21.21; ***wudez:*** 2.7 **22:3 22.3** 7.15; Jer 3.17 **22:4 22.4** 14.1; Ps 17.15; Mt 5.8 **22:5 22.5** 1.6; 21.23; Dan 7.18, 27

aŋga. Ara aŋga ma slərdərwa maslaŋ aŋga ŋga wuzdatara cek masa ma da key ŋgada
fa mey nekəɗey a ma ka sləra aŋga hay.»
7 Yesu a ləvey: «Wam vaw, menjey nekəɗey feɗe, ya vəhwa la. Maaya ŋga Gazlavay a
sawa la a ray ndəhay ma təɓmara mey hay daa ɗerewel keɗe, ara mey masa Gazlavay
ma wuzdərwa da ray cek ma da key.»
8 Yaw, ara yah, *Jaŋ, ma cənda mey hay a keɗe tabiya ta sləmay aɗaw. Asaya, ara yah
ma hətatar cek hay tabiya ma kam keɗe ta dey aɗaw. Masa yah ma cənda mey a ta yah
ma hətatar cek hay a cay na, ta', ya regedey fa mey ŋga maslaŋ masa ma wuzdatiwa
cek hay a keɗe cəpa, amba ya həlma.
9 Daa ŋgene, a ləvya: «Ka regedey fa mey aɗaw anda keɗe na, maja me? Yah na, ndaw
ma ka sləra ŋga Gazlavay anda kah ta məlmakw hay ma təlam mey ŋga Gazlavay, leŋ
ndəhay siya hay ma təɓmara mey daa ɗerewel keɗe aa mevel ata. Maaya ka regedey,
ka dərey daŋgay na, ŋgada Gazlavay gway.»
10 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay aa guzlya saya, a ləvey: «Mey masa Gazlavay
ma wuzdakawa, kah ma wuzlala aa ɗerewel ŋgene na, ka da ɓada aa mevel akah ba,
ama wuzdatara a ndəhay, maja cek hay masa mey hay a ma wuzdamatərwa ŋgene na,
a kam la fiyaw.
11 Anda keɗe, ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba na, ŋga kamara kəne cəŋga. Ndəhay
ma kam cek maaya ba ma ka hwaray na, ŋga kamara kəne cəŋga. Yaw, ndəhay masa
ma kam sləra maaya na, ŋga kamara kəne cəŋga. Asaya, ndəhay masa ma vəldamara
ray ata ŋgada Gazlavay ma njam manjar mebərey na, ŋga njam kəne.»
12 Cay, Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Wam vaw, maja menjey nekəɗey feɗe, ya vəhwa
la. Ya da sawa ta cek da har, amba ya wurkara mawurɓay ŋga ndaw a, ndaw a təɗe fa
sləra masa aa ma ka.
13 Yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah ndaw ma
katərwa cek hay tabiya, asaya, yah ma ndəvdata.»
14 Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma pərmata zana ata hay. Ata na,
ata ta cəveɗ ŋga mbəzey aa berney ŋga Gazlavay ta daa mey-slam hay ŋga mahwal ŋga
berney a. Asaya, ata ta cəveɗ ŋga zəmey babəza ŋga wudez ma vəley heter mendəvey
ba.
15 Yaw, ndəhay ma kam cek maaya ba ma ka hwaray, ndəhay ma kam maazla maaya
ba hay leŋ ndəhay ma lam vaw saw da palah na, fa da mbəzam aa berney a daa ba
səlak. Asaya, ndəhay masa ma kəɗam ndaw vagay, ndəhay ma ta kuley hay, leŋ ndəhay
ma mbərzlam mandaw mandaw na, a da njam daa ambaw, fa da mbəzam daa ba may.
16 «Yah, Yesu, ya ta slərdərwa maslaŋ aɗaw la ŋga wuzdatara mey a keɗe ŋgada
ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay. Yah na, ndaw ma yawa daa
səkway ŋga Bay *Davit. Yah, batay ma weɗey njuzl a ta slam ŋgaa pərek.»
17 Ata *Mesəfney ŋga Gazlavay ta kwakwa mawiya heyey a ləvmar a Yesu: «Vəhwa.»
Akwar masa ma jəkam sləmay fa mey hay a keɗe, si ka ləvmar may: «Vəhwa.»
Yaw, ndəhay masa yam fa katar, ŋga samawa ŋga sam yam. Kwa waawa ma wuɗey
ŋga sey yam na, ŋga sey yam ma vəley heter mendəvey ba ŋga maaya.

Mendəvey ŋga mey hay a

18 Yah, *Jaŋ, ya fa kətata ndəhay tabiya ma cəndamara mey masa Gazlavay ma
wuzdərwa daa ɗerewel e keɗe: da ndaw ta pey mey mekele la a ray masa daa ɗerewel
keɗe na, Gazlavay a da pa ndaw aha ŋga sərey banay anda mawuzlalakaya daa ɗerewel
e keɗe heyey.
19 Yaw, da ndaw ta guhey mey a pal masa Gazlavay ma wuzdərwa daa ɗerewel e
keɗe la na, Gazlavay fa da vəlar cəveɗ ŋga zəmey babəza ŋga wudez ma vəley heter
mendəvey ba heyey daa ba səlak, anda mawuzlalakaya daa ɗerewel e keɗe. Asaya,
ndaw aha fa da hətey cəveɗ ŋga mbəzey aa berney ŋga Gazlavay keɗe daa ba səlak,
anda mawuzlalakaya daa ɗerewel e keɗe.
20 Yesu, ndaw ma key sede fara fara ta cəveɗ e da ray mey hay a keɗe, aa guzley, a
ləvey: «Ahaw, ya fa vəhwa wure keɗe.»
Amen. Yesu, Bay Mahura, sawa!

22:6 22.6 1.1; 10.7; 19.9; SNM 11.27-28; 13.1 **22:7 22.7** 3.11; 22.12, 20 **22:8 22.8** 1.9; 19.10 **22:10 22.10** Dan 12.4 **22:11 22.11** Iz 56.1; Ez 3.27; Dan 12.10 **22:12 22.12** 2.23; 6.10; 15.3; 16.5-6; 19.2, 11; 20.12-13; 22.7; Ps 28.4; MM 24.12; Jer 17.10; Mt 16.27 **22:13 22.13** 1.8 **22:14 22.14** 7.14; Ps 118.19-20; ***wudez:*** 22.2 **22:15 22.15** 21.27; Ef 5.5 **22:16 22.16** 1.1; 5.5; ***batay ma weɗey njuzl a ta slam ŋgaa pərek:*** 2.28; Mesl 24.17 **22:17 22.17** 21.2, 6 **22:18 22.18** Mew 29.19 **22:18 22.18-19** Mew 4.2; 13.1 **22:19 22.19** wudez: 2.7; ***ɗerewel:*** Mab 32.32 **22:20 22.20** 3.11; 22.6; 1Kwr 16.22

21 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu ŋga njey ta ndəhay tabiya.

22:21 22.21 Gal 6.18